تفصیل وسائل الشیعه الی تحصیل مسائل الشریعه المجلد ۱۱

مشخصات کتاب

سرشناسه:حرعاملی، محمدبن حسن، ۱۰۳۳ - ۱۱۰٤ق.

عنوان و نام پدیدآور: ترجمه وسائل الشیعه الی تحصیل مسائل الشریعه

تالیف: محمد بن الحسن الحر العاملی؛ تحقیق: محمدرضا الحسینی الجلالی / ترجمه: گروهی از محققین مرکز تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان

مشخصات نشر دیجیتالی: مرکز تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان ۱٤۰۰ ه ش

مشخصات ظاهری:۳۰ ج.

موضوع:احادیث شیعه -- قرن ۱۱ق.

موضوع:احادیث احکام

شناسه افزوده: متن عربی موسسه آل البیت علیهم السلام لاحیاء التراث(قم)

رده بندی کنگره:BP۱۳۵/ح٤ت۷ ی۱۳۰۰

رده بندی دیویی:۲۱۲/۲۹۷

شماره کتابشناسی ملی:۱۳۲۱٦۹۰

ص: ۱

اشارة

تفصيل وسائل الشيعه الى تحصيل مسائل الشريعه

تاليف: محمد بن الحسن الحر العاملى

تحقيق: محمدرضا الحسينى الجلالى

ص: ٢

بسم الله الرحمن الرحيم

ص: ٣

ص: ٤

ص: ٥

ص: ٦

كتاب الحج

تَفْصِيلُ الْأَبْوَابِ

أَبْوَابُ وُجُوبِ الْحَجِّ وَ شَرَائِطِهِ

١- بَابُ وُجُوبِهِ عَلَى كُلِّ مُكَلَّفٍ مُسْتَطِيعٍ

اشارة

(١) ١ بَابُ وُجُوبِهِ عَلَى كُلِّ مُكَلَّفٍ مُسْتَطِيعٍ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤١٠٧ - رقم الحديث الباب: ١]

١٤١٠٧- ١- (٢) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ الطُّوسِيُّ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ فَضَالَةَ عَنْ أَبَانٍ عَنِ الْفَضْلِ أَبِي الْعَبَّاسِ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع فِي قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ وَ أَتِمُّوا الْحَجَّ وَ الْعُمْرَةَ لِلَّهِ (٣) قَالَ هُمَا مَفْرُوضَانِ.

******

ترجمه:

***

حضرت صادق عليه السلام درمورد آيه شريفه وأَتِمُّوا الْحَجَّ وَ الْعُمْرَةَ لِلَّهِ (٤).فرمودند : هردو (حج وعمره) واجب هستند .

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤١٠٨ - رقم الحديث الباب: ٢]

١٤١٠٨- ٢- (٥) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ عَنْ عُمَرَ بْنِ أُذَيْنَةَ قَالَ: كَتَبْتُ إِلَى أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع بِمَسَائِلَ بَعْضُهَا مَعَ ابْنِ بُكَيْرٍ وَ بَعْضُهَا مَعَ أَبِي الْعَبَّاسِ- فَجَاءَ الْجَوَابُ بِإِمْلَائِهِ سَأَلْتَ عَنْ قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ وَ لِلَّهِ عَلَى النَّاسِ حِجُّ الْبَيْتِ مَنِ اسْتَطاعَ إِلَيْهِ سَبِيلًا (٦) يَعْنِي بِهِ الْحَجَّ وَ الْعُمْرَةَ جَمِيعاً لِأَنَّهُمَا مَفْرُوضَانِ وَ سَأَلْتُهُ عَنْ

۱- الباب ۱ فیه ۲۱ حدیثا.

۲- التهذیب ۵- ٤٥٩- ۱۵۹۳، و أورده فی الحدیث ۱ من الباب ۱ من أبواب العمرة.

۳- البقرة ۲- ۱۹٦.

٤- البقرة ۲- ۱۹٦

۵- الکافی ٤- ۲٦٤- ۱، و أورد قطعة منه فی الحدیث ۹ من الباب ۱۹ من أبواب احرام الحجّ، و فی الحدیث ۱ من الباب ٤ من أبواب العود إلی منی، و نحوه عن العلل و تفسیر العیّاشیّ فی الأحادیث ۷ و ۹ و ۱۱ من الباب ۱ من أبواب العمرة.

٦- آل عمران ۳- ۹۷.

قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ وَ أَتِمُّوا الْحَجَّ وَ الْعُمْرَةَ لِلَّهِ (۱) قَالَ یَعْنِی بِتَمَامِهِمَا أَدَاءَهُمَا وَ اتِّقَاءَ مَا یَتَّقِی الْمُحْرِمُ فِیهِمَا وَ سَأَلْتُهُ عَنْ قَوْلِهِ تَعَالَی الْحَجِّ الْأَکْبَرِ (۲) مَا یَعْنِی بِالْحَجِّ الْأَکْبَرِ فَقَالَ الْحَجُّ الْأَکْبَرُ الْوُقُوفُ بِعَرَفَةَ وَ رَمْیُ الْجِمَارِ وَ الْحَجُّ الْأَصْغَرُ الْعُمْرَةُ.

******

ترجمه:

***

عمر بن اُذینه گفت: به امام صادق (ع) نامه ای نوشتم که برخی از مسائل را با ابن بُکیر و برخی را با ابی العباس فرستادم. پاسخ آمد که به املا و گفتار امام بود: در مورد سخن خداوند عز و جل «و برای خداوند بر مردم است که حج بیت را انجام دهند، هر کس که بتواند به آن راه یابد» (آل عمران ۳:۹۷) از من پرسیدی. منظور از آن، حج و عمره به طور همزمان است، زیرا هر دوی آنها واجب هستند.

همچنین از من در مورد آیه «و حج و عمره را برای خدا به پایان برسانید» (بقره ۲:۱۹۶) پرسیدی. منظور از تمام کردن آنها، انجام دادن آنها و پرهیز از آن چیزی است که مُحرِم باید از آن پرهیز کند. و از من در مورد سخن خداوند درباره «حج اکبر» (توبه ۹:۳) پرسیدی، منظور از حج اکبر وقوف در عرفه و رمی جمرات است و حج اصغر، عمره است.

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤١٠٩ - رقم الحديث الباب: ٣]

١٤١٠٩- ٣- (٣) وَ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ مُعَلَّى بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ عَنْ أَبَانٍ (٤) عَنِ الْفَضْلِ أَبِي الْعَبَّاسِ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع فِي قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ وَ أَتِمُّوا الْحَجَّ وَ الْعُمْرَةَ لِلَّهِ (٥) قَالَ هُمَا مَفْرُوضَانِ.

******

ترجمه:

***

حضرت صادق علیه السلام درمورد آیه شریفه وأَتِمُّوا الْحَجَّ وَ الْعُمْرَةَ لِلَّهِ (٦).فرمودند : هردو (حج وعمره) واجب هستند .

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤١١٠ - رقم الحديث الباب: ٤]

١٤١١٠- ٤- (٧) وَ عَنْ عَلِيٍّ عَنْ أَبِيهِ وَ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ عَبْدِ رَبِّهِ بْنِ عَامِرٍ (٨) وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ جَمِيعاً عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي نَصْرٍ عَنْ أَبَانِ بْنِ عُثْمَانَ عَنْ عُقْبَةَ

بْنِ بِشْرٍ (۹) عَنْ أَحَدِهِمَا ع فِی حَدِیثٍ أَنَّ إِبْرَاهِیمَ أَذَّنَ فِی النَّاسِ بِالْحَجِّ فَقَالَ أَیُّهَا النَّاسُ إِنِّی إِبْرَاهِیمُ خَلِیلُ اللَّهِ- إِنَّ اللَّهَ أَمَرَکُمْ (۱۰) أَنْ تَحُجُّوا هَذَا الْبَیْتَ فَحُجُّوهُ فَأَجَابَهُ مَنْ یَحُجُّ إِلَی یَوْمِ الْقِیَامَةِ- وَ کَانَ أَوَّلُ مَنْ أَجَابَهُ مِنْ أَهْلِ الْیَمَنِ- قَالَ وَ حَجَّ إِبْرَاهِیمُ هُوَ وَ أَهْلُهُ وَ وُلْدُهُ.

******

ترجمه:

***

عقبه بن بشر از یکی از امامان (ع) نقل کرده است که در حدیثی فرمود: ابراهیم (ع) به مردم در مورد حج اعلام کرد و گفت: ای مردم، من ابراهیم خلیل الله هستم. خداوند شما را امر کرده است که این خانه را حج کنید، پس حج آن را انجام دهید. پس کسانی که تا روز قیامت حج می کنند، به او پاسخ دادند. اولین کسانی که به او پاسخ دادند از اهل یمن بودند. سپس ابراهیم (ع) خود و خانواده و فرزندانش حج انجام دادند.

***

ص: ۸

۱- البقرة ۲- ۱۹۶.

۲- التوبة ۹- ۳.

۳- الکافی ٤- ۲٦٥- ۲.

٤- فی نسخة- أبان بن عثمان (هامش المخطوط).

٥- البقرة ۲- ۱۹٦.

٦- البقرة ۲- ۱۹٦

۷- الکافی ٤- ۲۰۵- ٤، و أورد قطعة منه فی الحدیث ٤ من الباب ۱۱ من أبواب مقدمات الطواف.

۸- فی المصدر- عبودیة بن عامر.

۹- فی المصدر- عقبه بن بشیر.

۱۰- فی المصدر- ان اللّه یامرکم.

[رقم الحدیث الکلی: ۱٤۱۱۱ - رقم الحدیث الباب: ۵]

۱٤۱۱۱- ۵- (۱) وَ عَنْهُ عَنْ أَبِیهِ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَیْرٍ عَنْ مُعَاوِیَةَ بْنِ عَمَّارٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: الْعُمْرَةُ وَاجِبَةٌ عَلَی الْخَلْقِ بِمَنْزِلَةِ الْحَجِّ عَلَی مَنِ اسْتَطَاعَ لِأَنَّ اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ یَقُولُ وَ أَتِمُّوا الْحَجَّ وَ الْعُمْرَةَ لِلَّهِ (۲) وَ إِنَّمَا أُنْزِلَتِ الْعُمْرَةُ بِالْمَدِینَةِ- قَالَ قُلْتُ: لَهُ فَمَنْ تَمَتَّعَ بِالْعُمْرَةِ إِلَی الْحَجِّ (۳) أَ یُجْزِئُ ذَلِکَ عَنْهُ قَالَ نَعَمْ.

******

ترجمه:

***

معاویه بن عمار از امام صادق (ع) نقل می کند که ایشان فرمودند: عمره واجب است بر مردم، مانند حج برای کسانی که توانایی دارند؛ زیرا خداوند عز و جل می فرماید: "و حج و عمره را برای خدا به اتمام برسانید" (بقره ۲:۱۹٦). و عمره در مدینه نازل شد. معاویه می گوید: به امام گفتم، آیا کسی که از عمره به حج تمتع می کند، این عمل از او پذیرفته می شود؟ امام فرمودند: بله.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱٤۱۱۲ - رقم الحدیث الباب: ٦]

١٤١١٢- ٦- (٤) وَ بِهَذَا الْإِسْنَادِ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: لَمَّا أَفَاضَ آدَمُ مِنْ مِنًى تَلَقَّتْهُ الْمَلَائِكَةُ فَقَالَتْ يَا آدَمُ بُرَّ حَجُّكَ أَمَا إِنَّا قَدْ حَجَجْنَا هَذَا الْبَيْتَ قَبْلَ أَنْ تَحُجَّهُ بِأَلْفَیْ عَامٍ.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ مُرْسَلًا (٥).

******

ترجمه:

***

امام صادق (ع) فرمودند: هنگامی که آدم از منا بازگشت، ملائکه او را ملاقات کردند و به او گفتند: ای آدم، حجت مورد قبول واقع شد. بدان که ما این خانه را دو هزار سال پیش از آنکه تو آن را حج کنی، حج کرده ایم.

***

[رقم الحديث الكلی: ١٤١١٣ - رقم الحديث الباب: ٧]

١٤١١٣- ٧- (٦) وَ عَنْهُ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَمْرِو بْنِ عُثْمَانَ عَنْ عَلِیِّ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الْبَجَلِیِّ عَنْ خَالِدٍ الْقَلَانِسِیِّ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: قَالَ عَلِیُّ بْنُ الْحُسَيْنِ ع حُجُّوا وَ اعْتَمِرُوا تَصِحَّ أَبْدَانُكُمْ وَ تَتَّسِعْ أَرْزَاقُكُمْ وَ تُكْفَوْنَ مَئُونَاتِ عِيَالاتِكُمْ وَ قَالَ الْحَاجُّ مَغْفُورٌ لَهُ وَ مَوْجُوبٌ لَهُ الْجَنَّةُ- وَ مُسْتَأْنَفٌ لَهُ الْعَمَلُ وَ مَحْفُوظٌ فِی أَهْلِهِ وَ مَالِهِ.

******

ترجمه:

***

امام صادق (ع) فرمودند: امام علی بن الحسین (ع) گفت: حج و عمره به جا آورید تا بدن هایتان سالم شود، روزی هایتان گسترده گردد، و از مشکلات خانواده هایتان کفایت شوید. و فرمودند: حاجی آمرزیده شده است و بهشت برای او واجب است، اعمال نیک او از نو آغاز می شود، و او و خانواده و مالش در امان خواهند بود.

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤١١٤ - رقم الحدیث الباب: ٨]

١٤١١٤- ٨- (٧) وَ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِنَانٍ عَنْ أَبِی الْجَارُودِ عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ ع قَالَ: فَفِرُّوا إِلَی

ص: ٩

١- الکافی ٤- ٢٦٥- ٤، و أورد مثله عن التهذیب فی الحدیث ٢، و أورده فی الحدیث ٣ من الباب ١ من أبواب العمرة.

٢- البقرة ٢- ١٩٦.

٣- البقرة ٢- ١٩٦.

٤- الکافی ٤- ١٩٤- ٤، و أورده فی الحدیث ٢٠ من الباب ٣٨ من هذه الأبواب.

٥- الفقیه ٢- ٢٣٠- ٢٢٧٥.

٦- الکافی ٤- ٢٥٢- ١.

٧- الکافی ٤- ٢٥٦- ٢١.

اللَّهِ إِنِّی لَکُمْ مِنْهُ نَذِیرٌ مُبِینٌ (١) قَالَ حُجُّوا إِلَی اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ فِی مَعَانِی الْأَخْبَارِ عَنْ أَبِیهِ عَنْ سَعْدٍ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ مِثْلَهُ (٢).

******

ترجمه:

***

از ابو جارود از امام باقر (ع) روایت شده است که ایشان در تفسیر آیه «فَفِرُّوا إِلَى اللّهِ إِنِّی لَکُمْ مِنْهُ نَذِیرٌ مُبِینٌ» (سوره ذاریات، آیه ۵۰) فرمودند: به سوی خدا فرار کنید، یعنی به سوی حج خداوند عز و جل بروید.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۱۱۵ - رقم الحدیث الباب: ۹]

۱۴۱۱۵- ۹- (۳) وَ عَنْهُمْ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ ابْنِ فَضَّالٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سِنَانٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: لَمَّا أُمِرَ إِبْرَاهِیمُ وَ إِسْمَاعِیلُ ع بِبِنَاءِ الْبَیْتِ- وَ تَمَّ بِنَاؤُهُ قَعَدَ إِبْرَاهِیمُ عَلَی رُکْنٍ ثُمَّ نَادَی هَلُمَّ الْحَجَّ (٤) فَلَوْ نَادَی هَلُمُّوا إِلَی الْحَجِّ لَمْ یَحُجَّ إِلَّا مَنْ کَانَ یَوْمَئِذٍ إِنْسِیّاً مَخْلُوقاً وَ لَکِنَّهُ نَادَی هَلُمَّ الْحَجَّ فَلَبَّی النَّاسُ فِی أَصْلَابِ الرِّجَالِ لَبَّیْکَ دَاعِیَ اللَّهِ لَبَّیْکَ دَاعِیَ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ فَمَنْ لَبَّی عَشْراً یَحُجُّ عَشْراً وَ مَنْ لَبَّی خَمْساً یَحُجُّ خَمْساً وَ مَنْ لَبَّی أَکْثَرَ مِنْ ذَلِکَ فَبِعَدَدِ ذَلِکَ وَ مَنْ لَبَّی وَاحِداً حَجَّ وَاحِداً وَ مَنْ لَمْ یُلَبِّ لَمْ یَحُجَّ.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ مُرْسَلًا نَحْوَهُ (٥) وَ رَوَاهُ أَیْضاً مُرْسَلًا مَعَ زِیَادَةٍ فِی اللَّفْظِ (٦) وَ رَوَاهُ فِی الْعِلَلِ عَنْ أَبِیهِ عَنْ سَعْدٍ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عِیسَی عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِیِّ بْنِ فَضَّالٍ مِثْلَهُ (٧).

******

ترجمه:

***

امام صادق (ع) فرمودند: زمانی که به حضرت ابراهیم و حضرت اسماعیل (ع) دستور داده شد که خانه کعبه را بنا کنند، و بنای آن به پایان رسید، ابراهیم (ع) بر یکی از ستون ها نشست و ندا داد: «بیایید برای حج.» اگر او می گفت «بیایید برای حج» فقط کسانی که در آن روز انسان های آفریده شده بودند، به حج می آمدند، اما او گفت «بیایید برای حج»، پس مردم در اصلاب پدرانشان لبیک گفتند: «لبیک ای دعوت کننده ی خدا، لبیک ای دعوت کننده ی خدای عزیز و جلیل.» پس هر کس ده بار لبیک گفته باشد، ده بار حج به جا می آورد، و هر کس پنج بار لبیک گفته باشد، پنج بار حج به جا می آورد، و هر کس بیشتر از این گفته باشد به همان تعداد حج می گذارد، و هر کس یک بار لبیک گفته باشد، یک بار حج می گذارد، و هر کس لبیک نگفته باشد، حج نمی کند.

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤١١٦ - رقم الحدیث الباب: ١٠]

١٤١١٦- ١٠- (٨) وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِی یُسَیْرٍ (٩)

ص: ١٠

١- الذاریات ٥١- ٥٠.

٢- معانی الأخبار- ٢٢٢- ١.

٣- الکافی ٤- ٢٠٦- ٦، و أورده صدره فی الحدیث ٦ من الباب ١١ من أبواب مقدمات الطواف.

٤- فی المصدر زیادة- هلم الحجّ.

٥- الفقیه ٢- ١٩٩- ٢١٣٣.

٦- الفقیه ٢- ٢٣٢- ٢٢٨٢.

۷- علل الشرائع- ۴۱۹- ۱.

۸- الکافی ۴- ۱۹۸- ۱، و أورد قطعة فی الحدیث ۵ من الباب ۲ من أبواب القبلة.

۹- فی المصدر- محمّد بن أبی یسر.

عَنْ دَاوُدَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ عَمْرِو بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ عِيسَى بْنِ يُونُسَ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع فِي حَدِيثٍ أَنَّهُ قَالَ: وَ هَذَا بَيْتٌ اسْتَعْبَدَ اللَّهُ بِهِ خَلْقَهُ لِيَخْتَبِرَ طَاعَتَهُمْ فِي إِتْيَانِهِ فَحَثَّهُمْ عَلَى تَعْظِيمِهِ وَ زِيَارَتِهِ وَ جَعَلَهُ مَحَلَّ أَنْبِيَائِهِ وَ قِبْلَةً لِلْمُصَلِّينَ لَهُ فَهُوَ شُعْبَةٌ مِنْ رِضْوَانِهِ وَ طَرِيقٌ يُؤَدِّي إِلَى غُفْرَانِهِ مَنْصُوبٌ عَلَى اسْتِوَاءِ الْكَمَالِ وَ مَجْمَعِ الْعَظَمَةِ وَ الْجَلَالِ خَلَقَهُ اللَّهُ قَبْلَ دَحْوِ الْأَرْضِ بِأَلْفَيْ عَامٍ فَأَحَقُّ مَنْ أُطِيعَ فِيمَا أَمَرَ وَ انْتُهِيَ عَمَّا نَهَى عَنْهُ وَ زَجَرَ اللَّهُ الْمُنْشِئُ لِلْأَرْوَاحِ وَ الصُّوَرِ.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عِيسَى بْنِ يُونُسَ (۱)

وَ رَوَاهُ فِي الْعِلَلِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ زِيَادِ بْنِ جَعْفَرٍ الْهَمَذَانِيِّ وَ الْحُسَيْنِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ هِشَامٍ وَ عَلِيِّ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الْوَرَّاقِ كُلِّهِمْ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ الْفَضْلِ بْنِ يُونُسَ (۲)

وَ رَوَاهُ فِي الْمَجَالِسِ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ مَسْرُورٍ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ عَمِّهِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَامِرٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ زِيَادٍ الْأَزْدِيِّ عَنِ الْفَضْلِ بْنِ يُونُسَ (۳)

وَ رَوَاهُ فِي التَّوْحِيدِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ عِمْرَانَ الدَّقَّاقِ عَنْ حَمْزَةَ بْنِ إِسْحَاقَ الْعَلَوِيِّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْمَاعِيلَ عَنْ دَاوُدَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ مِثْلَهُ (۴).

******

ترجمه:

***

امام صادق (ع) در حدیثی فرمودند: «و این خانه ای است که خداوند با آن بندگانش را به بندگی خود واداشته تا اطاعتشان را در آمدن به سوی آن بیازماید، و آنان را به تعظیم و زیارت آن تشویق کرده و آن را محلّ پیامبرانش و قبله ای برای نمازگزاران به سوی خود قرار داده است. این خانه شعبه ای از رضوان او و راهی به سوی آمرزش اوست که بر روی کمال و عظمت و جلال استوار شده است. خداوند آن را دو هزار سال پیش از گسترش زمین آفرید، پس سزاوارترین کسی که باید در آنچه فرمان داده اطاعت شود و از آنچه نهی کرده و بازداشته، اجتناب گردد، همان خدای آفریدگار ارواح و صورت هاست.»

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱٤۱۱۷ - رقم الحدیث الباب: ۱۱]

۱٤۱۱۷- ۱۱- (٥) قَالَ الْکُلَیْنِیُّ وَ رُوِیَ أَنَّ أَمِیرَ الْمُؤْمِنِینَ ع قَالَ فِی خُطْبَةٍ إِلَی أَنْ قَالَ أَ لَا تَرَوْنَ أَنَّ اللَّهَ اخْتَبَرَ الْأَوَّلِینَ مِنْ لَدُنْ آدَمَ- إِلَی

ص: ۱۱

۱- الفقیه ۲- ۲٤۹- ۲۳۲٥.

۲- علل الشرائع- ٤۰۳- ٤.

۳- أمالی الصدوق- ٤۹۳- ٤.

٤- التوحید- ۲٥۳- ٤.

٥- الکافی ٤- ۱۹۹- ۲.

الآخِرِینَ مِنْ هَذَا الْعَالَمِ بِأَحْجَارٍ مَا تَضُرُّ وَ لَا تَنْفَعُ وَ لَا تُبْصِرُ وَ لَا تَسْمَعُ فَجَعَلَهَا بَیْتَهُ الْحَرَامَ الَّذِی جَعَلَهُ لِلنَّاسِ قِیَاماً إِلَی أَنْ قَالَ ثُمَّ أَمَرَ آدَمَ وَ وُلْدَهُ أَنْ یَثْنُوا أَعْطَافَهُمْ نَحْوَهُ فَصَارَ مَثَابَةً لِمُنْتَجَعِ أَسْفَارِهِمْ

وَ غَایَةً لِمُلْقَی رِحَالِهِمْ ثُمَّ قَالَ حَتَّی یَهُزُّوا مَنَاکِبَهُمْ ذُلُّلًا لِلَّهِ حَوْلَهُ وَ یَرْمُلُوا عَلَی أَقْدَامِهِمْ شُعْثاً غُبْراً لَهُ قَدْ نَبَذُوا الْقُنُعَ وَ السَّرَابِیلَ وَرَاءَ ظُهُورِهِمْ وَ حَسَرُوا بِالشُّعُورِ حَلْقاً عَنْ رُءُوسِهِمْ الْحَدِیثَ.

وَ رَوَاهُ السَّیِّدُ الرَّضِیُّ فِی نَهْجِ الْبَلَاغَةِ مُرْسَلًا نَحْوَهُ (۱).

******

ترجمه:

***

کلینی روایت کرده است که امیرالمؤمنین علی (ع) در خطبه ای فرمودند: «آیا نمی بینید که خداوند، اولین انسان ها از زمان آدم تا آخرین آن ها در این جهان را با سنگ هایی آزمود که نه ضرری دارند و نه نفعی، نمی بینند و نمی شنوند؟ پس خداوند آن ها را خانه مقدس خود قرار داد که آن را برای مردم جایگاهی محکم و پایدار قرار داده است. سپس به آدم و فرزندانش امر کرد که به سوی آن سنگ ها رو کنند، پس آن (خانه) تبدیل به محل بازگشت سفرهایشان و مقصد قرارگاه هایشان شد. سپس فرمود: تا اینکه اطراف آن با خضوع و فروتنی برای خدا بگردند و روی پاهایشان با موهای ژولیده و غبارآلود حرکت کنند. آن ها پوشش ها و لباس های خود را پشت سر انداختند و موهای سرشان را تراشیدند.»

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱٤۱۱۸ - رقم الحدیث الباب: ۱۲]

۱٤۱۱۸- ۱۲- (۲) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِیِّ بْنِ الْحُسَیْنِ بْنِ بَابَوَیْهِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ بُکَیْرِ بْنِ أَعْیَنَ عَنْ أَخِیهِ زُرَارَةَ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع جَعَلَنِیَ اللَّهُ فِدَاکَ أَسْأَلُکَ فِی الْحَجِّ مُنْذُ أَرْبَعِینَ عَاماً فَتُفْتِینِی فَقَالَ یَا زُرَارَةُ بَیْتٌ حُجَّ إِلَیْهِ (۳) قَبْلَ آدَمَ بِأَلْفَیْ عَامٍ تُرِیدُ أَنْ تَفْنَی مَسَائِلُهُ فِی أَرْبَعِینَ عَاماً.

******

ترجمه:

***

زراره گفت: به امام صادق (ع) عرض کردم: خدا مرا فدای شما کند، من در مورد حج از شما سؤال می کنم به مدت چهل سال و شما برایم فتوا می دهید. امام صادق (ع) فرمود: ای زراره، خانه ای که به سوی آن حج شده است، قبل از آدم (ع) به مدت دو هزار سال. آیا می خواهی که مسائل آن در چهل سال تمام شود؟

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤١١٩ - رقم الحديث الباب: ١٣]

١٤١١٩- ١٣- (٤) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنِ السَّكُونِيِّ بِإِسْنَادِهِ يَعْنِي عَنِ الصَّادِقِ عَنْ آبَائِهِ ع قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص فِي حَدِيثٍ وَ حُجُّوا تَسْتَغْنُوا.

******

ترجمه:

***

رسول اکرم صلی الله علیه و آله : حج انجام دهید بی نیاز خواهید شد

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤١٢٠ - رقم الحديث الباب: ١٤]

١٤١٢٠- ١٤- (٥) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ صَفْوَانَ بْنِ يَحْيَى (٦) عَنْ مُوسَى بْنِ بَكْرٍ عَنْ زُرَارَةَ عَنِ الصَّادِقِ ع قَالَ: الْحَجُّ جِهَادُ كُلِّ ضَعِيفٍ.

******

ترجمه:

***

حضرت صادق علیه السلام : حج جهاد افراد ضعیف است .

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤١٢١ - رقم الحديث الباب: ١٥]

١٤١٢١- ١٥- (٧) وَ فِي الْعِلَلِ وَ عُيُونِ الْأَخْبَارِ بِأَسَانِيدَ تَأْتِي (٨) عَنِ

ص: ١٢

١- نهج البلاغة ٢- ١٧٠.

٢- الفقيه ٢- ٥١٩- ٣١١١.

٣- فى المصدر- يحج إليه.

٤- الفقيه ٢- ٢٦٥- ٢٣٨٧، و أورده بتمامه فى الحديث ١ من الباب ٢ من أبواب آداب السفر.

٥- الفقيه ٤- ٤١٦- ٥٩٠٤.

٦- فى المصدر زيادة- و محمّد بن أبى عمير.

٧- علل الشرائع- ٢٧٣، و عيون أخبار الرضا (عليه السلام) ٢- ١١٩.

٨- تاتى فى الفائدة الأولى من الخاتمة برمز (ب).

الْفَضْلِ بْنِ شَاذَانَ عَنِ الرِّضَا ع فِی حَدِیثٍ طَوِیلٍ قَالَ: إِنَّمَا أُمِرُوا بِالْحَجِّ لِعِلَّةِ الْوِفَادَةِ إِلَی اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ وَ طَلَبِ الزِّیَادَةِ وَ الْخُرُوجِ مِنْ کُلِّ مَا اقْتَرَفَ الْعَبْدُ تَائِباً مِمَّا مَضَی مُسْتَأْنِفاً لِمَا یَسْتَقْبِلُ مَعَ مَا فِیهِ مِنْ إِخْرَاجِ الْأَمْوَالِ وَ تَعَبِ الْأَبْدَانِ وَ الِاشْتِغَالِ عَنِ الْأَهْلِ وَ الْوَلَدِ وَ حَظْرِ النَّفْسِ (۱) عَنِ اللَّذَّاتِ شَاخِصاً فِی الْحَرِّ وَ الْبَرْدِ ثَابِتاً عَلَی ذَلِکَ دَائِماً مَعَ الْخُضُوعِ وَ الِاسْتِکَانَةِ وَ التَّذَلُّلِ مَعَ مَا فِی ذَلِکَ لِجَمِیعِ الْخَلْقِ مِنَ الْمَنَافِعِ لِجَمِیعِ مَنْ فِی شَرْقِ الْأَرْضِ وَ غَرْبِهَا وَ مَنْ فِی الْبَرِّ وَ الْبَحْرِ مِمَّنْ یَحُجُّ وَ مِمَّنْ لَمْ یَحُجَّ مِنْ بَیْنِ تَاجِرٍ وَ جَالِبٍ وَ بَائِعٍ وَ مُشْتَرٍ وَ کَاسِبٍ وَ مِسْکِینٍ وَ مُکَارٍ وَ فَقِیرٍ وَ قَضَاءِ حَوَائِجِ أَهْلِ الْأَطْرَافِ فِی الْمَوَاضِعِ الْمُمْکِنِ لَهُمُ الِاجْتِمَاعُ فِیهِ مَعَ مَا فِیهِ مِنَ التَّفَقُّهِ وَ نَقْلِ أَخْبَارِ الْأَئِمَّةِ ع- إِلَی کُلِّ صُقْعٍ وَ نَاحِیَةٍ کَمَا قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ فَلَوْ لا نَفَرَ مِنْ کُلِّ فِرْقَةٍ مِنْهُمْ طائِفَةٌ لِیَتَفَقَّهُوا فِی الدِّینِ وَ لِیُنْذِرُوا قَوْمَهُمْ إِذا رَجَعُوا إِلَیْهِمْ لَعَلَّهُمْ یَحْذَرُونَ (۲) وَ لِیَشْهَدُوا مَنافِعَ لَهُمْ (۳).

******

ترجمه:

***

فضل بن شاذان از امام رضا (ع) در حدیثی طولانی نقل کرده است که فرمود: مردم به حج امر شده اند به خاطر دلیل حضور در درگاه خداوند عزّ و جلّ و درخواست زیادتی و بیرون آمدن از هر آنچه بنده انجام داده است، در حالی که از گذشته توبه می کند و برای آینده آماده می شود. همراه با این امر، بیرون آوردن اموال، خستگی بدن ها، دوری از خانواده و فرزندان، خودداری از لذت ها، مسافرت در گرما و سرما، پایدار ماندن بر آن در حالی که خضوع، فروتنی و تذلّل دارد، همراه با منافعی که برای همه خلائق دارد، چه در شرق زمین و چه در غرب آن، چه در خشکی و چه در دریا، از جمله تاجران، کسانی که می آورند و می برند، فروشندگان و خریداران، کارگران، مسکینان، کسانی که کرایه می دهند و فقیران، و برآورده کردن نیازهای اهل مناطق دورافتاده در جاهایی که برای آنان ممکن است اجتماع کنند. همچنین آنچه در آن از فهم دین و نقل اخبار ائمه (ع) به هر منطقه و

ناحیه است، همان طور که خداوند عزّ و جلّ فرموده است: "پس چرا از هر گروهی از آنان دسته ای کوچ نمی کنند تا در دین فهم پیدا کنند و به قوم خود هنگامی که به سوی آنان باز می گردند، هشدار دهند، باشد که آنان بترسند" (سوره توبه ۹:۱۲۲) و "تا منافعی برای خود شاهد باشند" (سوره حجّ ۲۲:۲۸).

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱٤۱۲۲ - رقم الحدیث الباب: ۱٦]

۱٤۱۲۲- ۱٦- (٤) فِی الْعِلَلِ عَنْ عَلِیِّ بْنِ أَحْمَدَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْمَاعِیلَ عَنْ عَلِیِّ بْنِ الْعَبَّاسِ عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ الرَّبِیعِ الصَّحَّافِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِنَانٍ أَنَّ أَبَا الْحَسَنِ الرِّضَا ع کَتَبَ إِلَیْهِ فِیمَا کَتَبَ مِنْ جَوَابِ مَسَائِلِهِ عِلَّةُ وَضْعِ الْبَیْتِ فِی وَسَطِ الْأَرْضِ إِلَی أَنْ قَالَ لِیَکُونَ الْفَرْضُ لِأَهْلِ الْمَشْرِقِ وَ الْمَغْرِبِ سَوَاءً.

******

ترجمه:

***

از محمد بن سنان روایت شده که امام ابا الحسن الرضا (ع) در ضمن جواب مسائل او نوشت: علت قرار دادن خانه [کعبه] در وسط زمین این است که واجب [حج] برای اهل مشرق و مغرب یکسان باشد.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱٤۱۲۳ - رقم الحدیث الباب: ۱۷]

١٤١٢٣- ١٧- (٥) وَ بِالْإِسْنَادِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِنَانٍ أَنَّ أَبَا الْحَسَنِ عَلِيَّ بْنَ مُوسَى الرِّضَا ع- كَتَبَ إِلَيْهِ فِيمَا كَتَبَ مِنْ جَوَابِ مَسَائِلِهِ عِلَّةُ

ص: ١٣

١- فی نسخة- الأنفس (هامش المخطوط).

٢- التوبة ٩- ١٢٢.

٣- الحجّ ٢٢- ٢٨.

٤- علل الشرائع- ٣٩٦- ١، و عیون أخبار الرضا (علیه السلام) ٢- ٩٠- ١.

٥- علل الشرائع- ٤٠٤- ٥.

الْحَجِّ الْوِفَادَةُ إِلَى اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ ثُمَّ ذَكَرَ نَحْوَ حَدِيثِ الْفَضْلِ بْنِ شَاذَانَ إِلَّا أَنَّهُ تَرَكَ ذِكْرَ التَّفَقُّهِ وَ نَقْلَ الْأَخْبَارِ.

وَ رَوَاهُ فِي عُيُونِ الْأَخْبَارِ (١) أَيْضاً بِالْأَسَانِيدِ الآتِيَةِ (٢)

وَ كَذَا الَّذِي قَبْلَهُ.

******

ترجمه:

***

از محمد بن سنان روایت شده که امام ابا الحسن الرضا (ع) در ضمن جواب مسائل او نوشت: علت حج شرفیاب شدن به محضر خداوند است وسپس مثل حدیث فضل بن شاذان رانقل کرده ولی جمله تفقه ونقل اخبار را ترک کرده

***

[رقم الحديث الكلی: ١٤١٢٤ - رقم الحديث الباب: ١٨]

١٤١٢٤- ١٨- (٣) وَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ وَ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ السِّنَانِيِّ وَ الْحُسَيْنِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ هِشَامٍ جَمِيعاً عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ السَّكُونِيِّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْمَاعِيلَ عَنِ الْعَبَّاسِ عَنْ عُمَرَ بْنِ عَبْدِ الْعَزِيزِ عَنْ رَجُلٍ عَنْ هِشَامِ بْنِ الْحَكَمِ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع فَقُلْتُ لَهُ مَا الْعِلَّةُ الَّتِي مِنْ أَجْلِهَا كَلَّفَ اللَّهُ الْعِبَادَ الْحَجَّ وَ الطَّوَافَ بِالْبَيْتِ فَقَالَ إِنَّ اللَّهَ خَلَقَ الْخَلْقَ إِلَى أَنْ قَالَ وَ أَمَرَهُمْ بِمَا يَكُونُ (٤) مِنْ أَمْرِ الطَّاعَةِ فِي الدِّينِ وَ مَصْلَحَتِهِمْ مِنْ أَمْرِ دُنْيَاهُمْ فَجَعَلَ فِيهِ الِاجْتِمَاعَ مِنَ الشَّرْقِ وَ الْغَرْبِ لِيَتَعَارَفُوا وَ لِيَنْزِعَ (٥) كُلُّ قَوْمٍ مِنَ التِّجَارَاتِ مِنْ بَلَدٍ إِلَى بَلَدٍ وَ لِيَنْتَفِعَ بِذَلِكَ الْمُكَارِي وَ الْجَمَّالُ وَ لِتُعْرَفَ آثَارُ رَسُولِ اللَّهِ ص وَ تُعْرَفَ أَخْبَارُهُ وَ يُذْكَرَ وَ لَا يُنْسَى وَ لَوْ كَانَ كُلُّ قَوْمٍ إِنَّمَا يَتَّكِلُونَ عَلَى بِلَادِهِمْ وَ مَا فِيهَا هَلَكُوا وَ خَرِبَتِ الْبِلَادُ وَ سَقَطَتِ الْجَلَبُ (٦) وَ الْأَرْبَاحُ وَ عَمِيَتِ الْأَخْبَارُ وَ لَمْ تَقِفُوا عَلَى ذَلِكَ فَذَلِكَ عِلَّةُ الْحَجِّ.

******

ترجمه:

***

هشام بن حکم گفت: از امام ابا عبدالله (ع) پرسیدم و به او گفتم: علت این که خداوند بندگان را به حج و طواف بر خانه (کعبه) مکلف کرده است چیست؟ پس ایشان فرمود: همانا خداوند خلق را آفرید... و آنان را به آنچه که موجب اطاعت در دین و مصلحتشان در امور دنیایشان است امر کرد، پس [حج را] وسیله ای برای اجتماع از شرق و غرب قرار داد تا یکدیگر را بشناسند و هر قومی از تجارت های مختلف از شهری به شهر دیگر بهره مند شود و از این کار کرایه دهنده و شتردار سود ببرند و آثار رسول خدا (ص) شناخته شود و اخبار او شناخته و یادآوری شود و فراموش نشود. و اگر

هر قومی تنها بر شهر خود و آنچه در آن است تکیه می کرد، هلاک می شدند و شهرها خراب می شد و تجارت ها و سودها از بین می رفت و اخبار از بین می رفت و شما از آن مطلع نمی شدید. پس این است علت حج.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۱۲۵ - رقم الحدیث الباب: ۱۹]

۱۴۱۲۵- ۱۹- (۷) وَ عَنْ أَبِیهِ عَنْ سَعْدٍ عَنْ أَحْمَدَ وَ عَلِیٍّ ابْنَیِ الْحَسَنِ بْنِ

ص: ۱۴

۱- عیون أخبار الرضا (علیه السلام) ۲- ۱۱۹.

۲- تاتی فی الفائدة الأولی من الخاتمة برمز (أ).

۳- علل الشرائع- ۴۰۵- ۶.

۴- فی المصدر- و أمرهم و نهاهم ما یکون.

۵- فی المصدر- و لیتربح.

۶- الجلب- محرکة ما یجلب من خیل و غیرها. (القاموس المحیط- جلب- ۱- ۴۷).

۷- علل الشرائع- ۴۱۹- ۲.

عَلِیِّ بْنِ فَضَّالٍ عَنْ أَبِیهِمَا عَنْ غَالِبِ بْنِ عُثْمَانَ عَنْ رَجُلٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ ع قَالَ: إِنَّ اللَّهَ لَمَّا أَمَرَ إِبْرَاهِیمَ یُنَادِی فِی النَّاسِ الْحَجَّ قَامَ عَلَی الْمَقَامِ فَارْتَفَعَ بِهِ حَتَّی صَارَ بِإِزَاءِ أَبِی قُبَیْسٍ- فَنَادَی فِی النَّاسِ بِالْحَجِّ فَأَسْمَعَ مَنْ فِی أَصْلَابِ الرِّجَالِ وَ أَرْحَامِ النِّسَاءِ إِلَی أَنْ تَقُومَ السَّاعَةُ.

******

ترجمه:

***

حضرت باقر علیه السلام : وقتی خداوند حضرت ابراهیم علیه السلام را مامور دعوت مردم به حج نمود ایشان روی مقام ایستاد خداوند آنرا تا حد کوه ابو قبیس بالا برد پس ایشان مردم را به حج دعوت کرد پس تمام کسانیکه درصلب مردها ورحم زنان بودند تا روز قیامت دعوت را شنیدند

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤١٢٦ - رقم الحدیث الباب: ٢٠]

١٤١٢٦- ٢٠- (١) وَ فِی ثَوَابِ الْأَعْمَالِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ الْوَلِیدِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ الصَّفَّارِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَیْنِ بْنِ أَبِی الْخَطَّابِ عَنْ عَلِیِّ بْنِ أَسْبَاطٍ رَفَعَهُ إِلَی أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ کَانَ عَلِیُّ بْنُ الْحُسَیْنِ ع یَقُولُ حُجُّوا وَ اعْتَمِرُوا تَصِحَّ أَجْسَامُکُمْ وَ تَتَّسِعْ أَرْزَاقُکُمْ وَ یَصْلُحْ إِیمَانُکُمْ وَ تُکْفَوْا مَئُونَةَ النَّاسِ وَ مَئُونَةَ عِیَالاتِکُمْ.

******

ترجمه:

***

حضرت سجاد علیه السلام مرتب می فرمودند : حج وعمره انجام دهید تا بدنهایتان سالم بماند وروزیتان توسعه یابد و ایمانتان اصلاح شود ومخارج مردم وخانواده شما تامین شود .

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤١٢٧ - رقم الحدیث الباب: ٢١]

۱۴۱۲۷- ۲۱- (۲) مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَیْنِ الرَّضِیُّ فِی نَهْجِ الْبَلَاغَةِ عَنْ أَمِیرِ الْمُؤْمِنِینَ ع أَنَّهُ قَالَ فِی خُطْبَةٍ لَهُ فَرَضَ عَلَیْکُمْ حَجَّ بَیْتِهِ الَّذِی جَعَلَهُ قِبْلَةً لِلْأَنَامِ یَرِدُونَهُ وُرُودَ الْأَنْعَامِ وَ یَأْلَهُونَ إِلَیْهِ وُلُوهَ الْحَمَامِ جَعَلَهُ سُبْحَانَهُ عَلَامَةً لِتَوَاضُعِهِمْ لِعَظَمَتِهِ وَ إِذْعَانِهِمْ لِعِزَّتِهِ وَ اخْتَارَ مِنْ خَلْقِهِ سُمَّاعاً أَجَابُوا إِلَیْهِ دَعْوَتَهُ وَ صَدَّقُوا کَلِمَتَهُ وَ وَقَفُوا مَوَاقِفَ أَنْبِیَائِهِ وَ تَشَبَّهُوا بِمَلَائِکَتِهِ الْمُطِیفِینَ بِعَرْشِهِ یُحْرِزُونَ الْأَرْبَاحَ فِی مَتْجَرِ عِبَادَتِهِ وَ یَتَبَادَرُونَ عِنْدَهُ مَوْعِدَ مَغْفِرَتِهِ جَعَلَهُ سُبْحَانَهُ لِلْإِسْلَامِ عَلَماً وَ لِلْعَائِذِینَ حَرَماً فَرَضَ حَجَّهُ وَ أَوْجَبَ حَقَّهُ وَ کَتَبَ عَلَیْکُمْ وِفَادَتَهُ فَقَالَ سُبْحَانَهُ وَ لِلَّهِ عَلَی النَّاسِ حِجُّ الْبَیْتِ- مَنِ اسْتَطاعَ إِلَیْهِ سَبِیلًا وَ مَنْ کَفَرَ فَإِنَّ اللَّهَ غَنِیٌّ عَنِ الْعالَمِینَ (۳).

ص: ۱۵

۱- ثواب الأعمال- ۷۰- ۳.

۲- نهج البلاغة ۱- ۲۱.

۳- آل عمران ۳- ۹۷.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا یَدُلُّ عَلَی ذَلِکَ فِی مُقَدِّمَةِ الْعِبَادَاتِ (۱) وَ غَیْرِهَا (۲) وَ یَأْتِی مَا یَدُلُّ عَلَیْهِ (۳).

******

ترجمه:

***

محمد بن حسین رضی در نهج البلاغه از امیرالمؤمنین (ع) روایت کرده است که ایشان در خطبه ای فرمودند: خداوند بر شما حج خانه خود را که آن را قبله مردمان قرار داده، واجب کرده است. آنها به سوی آن روی می آورند همچون روی آوردن چارپایان و به سوی آن شوق می ورزند مانند شوق کبوتران. خداوند سبحان آن را علامتی برای تواضع ایشان در برابر عظمت او و اقرار آنان به عزتش

قرار داده است. از خلق خود گروهی را برگزید که دعوت او را پذیرفتند و کلمه او را تصدیق کردند و در مواضع پیامبران او ایستادند و به ملائکه ای که پیرامون عرش او طواف می کنند، تشبه جستند. آنها در بازار عبادت او سودهای فراوان به دست می آورند و به وعده مغفرت او شتاب می ورزند. خداوند سبحان آن را برای اسلام نشانه ای و برای پناهندگان حرم امنی قرار داده است. حج آن را واجب کرده و حق آن را لازم گردانیده و بر شما زیارت آن را نوشته است. پس خداوند سبحان فرمود: «و برای خدا بر مردم است حج آن خانه، بر هر که توانایی به سوی آن دارد؛ و هر که کفر ورزد، پس همانا خداوند از جهانیان بی نیاز است.» (آل عمران، ۳:۹۷)

***

۲- بَابُ أَنَّهُ يَجِبُ الْحَجُّ عَلَى النَّاسِ فِي كُلِّ عَامٍ وُجُوباً كِفَائِيّاً

اشارة

(٤) ٢ بَابُ أَنَّهُ يَجِبُ الْحَجُّ عَلَى النَّاسِ فِي كُلِّ عَامٍ وُجُوباً كِفَائِيّاً

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤١٢٨ - رقم الحديث الباب: ١]

١٤١٢٨- ١- (٥) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ سَهْلِ بْنِ زِيَادٍ عَنْ مُوسَى بْنِ الْقَاسِمِ الْبَجَلِيِّ وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنِ الْعَمْرَكِيِّ بْنِ عَلِيٍّ جَمِيعاً عَنْ عَلِيِّ بْنِ جَعْفَرٍ عَنْ أَخِيهِ مُوسَى ع

قَالَ: إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ فَرَضَ الْحَجَّ عَلَى أَهْلِ الْجِدَةِ فِی کُلِّ عَامٍ وَ ذَلِکَ قَوْلُهُ عَزَّ وَ جَلَّ وَ لِلَّهِ عَلَى النَّاسِ حِجُّ الْبَیْتِ مَنِ اسْتَطاعَ إِلَیْهِ سَبِیلًا وَ مَنْ کَفَرَ فَإِنَّ اللَّهَ غَنِیٌّ عَنِ الْعالَمِینَ (٦) قَالَ قُلْتُ: فَمَنْ لَمْ یَحُجَّ مِنَّا فَقَدْ کَفَرَ قَالَ لَا وَ لَکِنْ مَنْ قَالَ لَیْسَ هَذَا هَکَذَا فَقَدْ کَفَرَ.

وَ رَوَاهُ الشَّیْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عَلِیِّ بْنِ جَعْفَرٍ مِثْلَهُ (٧).

******

ترجمه:

***

علی بن جعفر از برادرش موسی (ع) روایت کرده است که: خداوند عز و جل حج را بر اهل استطاعت در هر سال واجب کرده است و این است سخن او عز و جل «و برای خدا بر مردم است حج آن خانه، بر هر که توانایی به سوی آن دارد؛ و هر که کفر ورزد، پس همانا خداوند از جهانیان بی نیاز است.» (آل عمران ٣:٩٧). گفتم: پس اگر کسی از ما حج نکند، آیا کافر شده است؟ فرمود: نه، اما کسی که بگوید این (آیه) این گونه نیست، کافر شده است.

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤١٢٩ - رقم الحدیث الباب: ٢]

١٤١٢٩- ٢- (٨) عَنْهُمْ عَنْ سَهْلٍ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ الْحُسَیْنِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ

١- تقدم فی الباب ١ من أبواب مقدّمة العبادات.

۲- تقدم فی الحدیث ۷ من الباب ٦٦ من أبواب آداب الحمام، و فی الحدیث ١٤ من الباب ۱ من أبواب الجنابة، و فی الأحادیث ١٤ و ١٦ و ١٧ من الباب ٥ من أبواب صلاة الجنائز، و فی الحدیث ١٣ من الباب ١٣ من أبواب أعداد الفرائض.

۳- یأتی فی الأبواب الآتیة من هذه الأبواب، و فی الباب ۱ من أبواب العمرة و فی الحدیث ۱ من الباب ٤ من أبواب النفقات.

٤- الباب ۲ فیه ۷ أحادیث.

٥- الکافی ٤- ٢٦٥- ٥.

٦- آل عمران ۳- ۹۷.

۷- التهذیب ٥- ١٦- ٤٨، و الاستبصار ۲- ١٤٩- ٤٨٨.

۸- الکافی ٤- ٢٦٦- ۹.

سِنَانٍ عَنْ حُذَیْفَةَ بْنِ مَنْصُورٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ فَرَضَ الْحَجَّ عَلَی أَهْلِ الْجِدَةِ فِی کُلِّ عَامٍ.

******

ترجمه:

***

حضرت صادق علیه السلام : برای هرکس که توان داشته باشد هرسال حج واجب است .

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤١٣٠ - رقم الحدیث الباب: ۳]

١٤١٣٠- ٣- (١) وَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْمَاعِيلَ عَنِ الْفَضْلِ بْنِ شَاذَانَ جَمِيعاً عَنِ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْحَجَّاجِ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع الْحَجُّ عَلَى الْغَنِيِّ وَ الْفَقِيرِ فَقَالَ الْحَجُّ عَلَى النَّاسِ جَمِيعاً كِبَارِهِمْ وَ صِغَارِهِمْ فَمَنْ كَانَ لَهُ عُذْرٌ عَذَرَهُ اللَّهُ.

******

ترجمه:

***

عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ حَجَّاج : خدمت حضرت صادق علیه السلام عرض کردم (آیا) حج بر فقیر وغنی لازم است ؟ فرمودند : حج برهمه افراد صغیر وکبیر واجب است پس کسیکه معذور است خداوند او را معذور کرده است

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤١٣١ - رقم الحديث الباب: ٤]

١٤١٣١- ٤- (٢) وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ عَنْ يَعْقُوبَ بْنِ يَزِيدَ عَنِ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ عَنْ أَبِي جَرِيرٍ الْقُمِّيِّ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: الْحَجُّ فَرْضٌ عَلَى أَهْلِ الْجِدَةِ فِي كُلِّ عَامٍ.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ فِي الْعِلَلِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ عَنِ الصَّفَّارِ عَنْ يَعْقُوبَ بْنِ يَزِيدَ (عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَيُّوبَ بْنِ يَقْطِينٍ) (٣) عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي عُمَيْرٍ مِثْلَهُ (٤).

******

ترجمه:

***

حضرت صادق علیه السلام : برای هرکس که توان داشته باشد هرسال حج واجب است .

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۱۳۲ - رقم الحدیث الباب: ۵]

۱۴۱۳۲- ۵- (۵) وَ عَنْهُ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِنَانٍ عَنْ حُذَيْفَةَ بْنِ مَنْصُورٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: إِنَّ (٦) اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ فَرَضَ الْحَجَّ (۷) عَلَى أَهْلِ الْجِدَةِ فِی كُلِّ عَامٍ.

ص: ۱۷

۱- الکافی ٤- ٢٦٥- ٣.

۲- الکافی ٤- ٢٦٦- ٨، و التهذیب ٥- ١٦- ٤٧، و الاستبصار ٢- ١٤٨- ٤٨٧.

۳- لیس فی العلل.

٤- علل الشرائع- ٤٠٥- ٥.

٥- الکافی ٤- ٢٦٦- ٦.

٦- فی التهذیب- أنزل (هامش المخطوط).

۷- فی نسخة زیادة- و العمرة (هامش المخطوط).

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَعْقُوبَ (۱)

وَ كَذَا الَّذِی قَبْلَهُ.

******

ترجمه:

***

حضرت صادق علیه السلام : برای هرکس که توان داشته باشد هرسال حج واجب است .

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱٤۱۳۳ - رقم الحدیث الباب: ٦]

۱٤۱۳۳- ٦- (۲) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِیِّ بْنِ الْحُسَیْنِ فِی الْعِلَلِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِیهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ عَنِ السِّنْدِیِّ بْنِ الرَّبِیعِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِی الْقَاسِمِ (۳) عَنْ أَسَدِ بْنِ یَحْیَی عَنْ شَیْخٍ مِنْ أَصْحَابِنَا قَالَ: الْحَجُّ وَاجِبٌ عَلَی مَنْ وَجَدَ السَّبِیلَ إِلَیْهِ فِی کُلِّ عَامٍ.

******

ترجمه:

***

حضرت کاظم علیه السلام : برای هرکس که توان داشته باشد هرسال حج واجب است .

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱٤۱۳٤ - رقم الحدیث الباب: ۷]

۱٤۱۳٤- ۷- (٤) وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ (٥) عَنْ أَحْمَدَ بْنِ إِدْرِیسَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ عَلِیِّ بْنِ مَهْزِیَارَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْحُسَیْنِ الْمِیثَمِیِّ رَفَعَهُ إِلَی أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: إِنَّ فِی کِتَابِ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ فِیمَا أَنْزَلَ اللَّهُ وَ لِلَّهِ عَلَی النَّاسِ حِجُّ الْبَیْتِ- فِی کُلِّ عَامٍ مَنِ اسْتَطَاعَ إِلَیْهِ سَبِیلًا (٦).

أَقُولُ: حَمَلَ الشَّيْخُ هَذِهِ الْأَحَادِيثَ عَلَى الِاسْتِحْبَابِ وَ جَوَّزَ حَمْلَهَا عَلَى إِرَادَةِ الْوُجُوبِ عَلَى طَرِيقِ الْبَدَلِ وَ أَنَّ مَنْ وَجَبَ عَلَيْهِ الْحَجُّ فِي السَّنَةِ الْأُولَى فَلَمْ يَفْعَلْ وَجَبَ فِي الثَّانِيَةِ فَإِنْ لَمْ يَفْعَلْ وَجَبَ فِي الثَّالِثَةِ وَ هَكَذَا وَ الْأَقْرَبُ مَا قُلْنَاهُ مِنَ الْوُجُوبِ الْكِفَائِيِّ (٧) وَ يَأْتِي مَا يَدُلُّ عَلَيْهِ فِي عَدَمِ جَوَازِ تَعْطِيلِ الْكَعْبَةِ عَنِ الْحَجِّ (٨) وَ فِي وُجُوبِ إِجْبَارِ النَّاسِ عَلَيْهِ وَ إِنْ لَمْ يَكُنْ لَهُمْ

ص: ١٨

١- التهذيب ٥- ١٦- ٤٦، و الاستبصار ٢- ١٤٨- ٤٨٦.

٢- علل الشرائع- ٤٠٥- ٥.

٣- فى المصدر- محمّد بن القاسم.

٤- علل الشرائع- ٤٠٥- ٥.

٥- فى المصدر- أحمد بن الحسن.

٦- آل عمران ٣- ٩٧.

٧- راجع التهذيب ٥- ١٦- ٤٨، و الاستبصار ٢- ١٤٩- ٤٨٨ ذيل حديث ٤٨٨.

٨- يأتى فى الباب ٤ من هذه الأبواب.

مَالٌ (١) وَ غَيْرِ ذَلِكَ (٢).

******

ترجمه:

***

عبدالله بن حسین میثمی از امام صادق (ع) روایت کرده است: در کتاب خداوند عز و جل، در آنچه که خداوند نازل کرده، آمده است: «و برای خدا بر مردم است حج آن خانه، در هر سال بر هر که توانایی به سوی آن دارد.» (آل عمران ۳:۹۷).

می گویم : شیخ این احادیث را بر استحباب حمل کرده و احتمال داده که این احادیث به وجوب حج به صورت مکرر در هر سال اشاره دارند، یعنی کسی که حج بر او در سال اول واجب شده و انجام نداده، بر او واجب است در سال دوم انجام دهد و اگر انجام ندهد، بر او در سال سوم واجب می شود و به همین ترتیب. و نظر نزدیک تر، آن است که ما گفته ایم که وجوب حج به صورت کفایی است.

***

۳- بَابُ وُجُوبِ الْحَجِّ مَعَ الشَّرَائِطِ مَرَّةً وَاحِدَةً فِی الْعُمُرِ وُجُوباً عَیْنِیّاً

اشارة

(۳) ۳ بَابُ وُجُوبِ الْحَجِّ مَعَ الشَّرَائِطِ مَرَّةً وَاحِدَةً فِی الْعُمُرِ وُجُوباً عَیْنِیّاً

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۱۳۵ - رقم الحدیث الباب: ۱]

١٤١٣٥- ١- (٤) أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْبَرْقِيُّ فِي الْمَحَاسِنِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحَكَمِ عَنْ هِشَامِ بْنِ سَالِمٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: مَا كَلَّفَ اللَّهُ الْعِبَادَ إِلَّا مَا يُطِيقُونَ إِنَّمَا كَلَّفَهُمْ فِي الْيَوْمِ وَ اللَّيْلَةِ خَمْسَ صَلَوَاتٍ إِلَى أَنْ قَالَ وَ كَلَّفَهُمْ حَجَّةً وَاحِدَةً وَ هُمْ يُطِيقُونَ أَكْثَرَ مِنْ ذَلِكَ.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ فِي الْخِصَالِ كَمَا مَرَّ فِي مُقَدِّمَةِ الْعِبَادَاتِ (٥).

******

ترجمه:

***

خداوند به بندگانش فقط همان چیزی را تکلیف کرده است که توان انجام آن را دارند. او تنها پنج نماز در روز و شب را بر آن ها واجب کرده است و همچنین حج را فقط یک بار. و حال آن که آن ها توان انجام بیشتر از این را نیز دارند.

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤١٣٦ - رقم الحديث الباب: ٢]

١٤١٣٦- ٢- (٦) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ فِي الْعِلَلِ وَ عُيُونِ الْأَخْبَارِ بِالْإِسْنَادِ الآتِي (٧) عَنِ الْفَضْلِ بْنِ شَاذَانَ عَنِ الرِّضَا ع قَالَ: إِنَّمَا أُمِرُوا بِحَجَّةٍ وَاحِدَةٍ لَا أَكْثَرَ مِنْ ذَلِكَ لِأَنَّ اللَّهَ وَضَعَ الْفَرَائِضَ عَلَى أَدْنَى الْقُوَّةِ (٨) كَمَا قَالَ فَمَا اسْتَيْسَرَ مِنَ الْهَدْيِ (٩) يَعْنِي شَاةً لِيَسَعَ الْقَوِيَّ وَ الضَّعِيفَ وَ كَذَلِكَ سَائِرُ الْفَرَائِضِ إِنَّمَا وُضِعَتْ عَلَى أَدْنَى الْقَوْمِ قُوَّةً

۱- یأتی فی الباب ۵ من هذه الأبواب.

۲- یأتی فی البابین ۱۰ و ۱۱ من هذه الأبواب.

۳- الباب ۳ فیه ۳ أحادیث.

٤- المحاسن- ۲۹٦- ٤٦٥، و أورد قطعة منه فی الحدیث ۳۷ من الباب ۱ من أبواب مقدّمة العبادات.

۵- مر فی الحدیث ۲۷ من الباب ۱ من أبواب مقدّمة العبادات.

٦- علل الشرائع- ۲۷۳، و عیون أخبار الرضا (علیه السلام) ۲- ۹۰.

۷- یأتی فی الفائدة الأولی من الخاتمة برمز (ب).

۸- فی المصدرین- أدنی القوم قوة.

۹- البقرة ۲- ۱۹٦.

فَكَانَ مِنْ تِلْكَ الْفَرَائِضِ الْحَجُّ الْمَفْرُوضُ وَاحِداً ثُمَّ رَغَّبَ (بَعْدُ أَهْلَ الْقُوَّةِ بِقَدْرِ طَاقَتِهِمْ) (۱).

******

ترجمه:

***

فضل بن شاذان از امام رضا (ع) روایت کرده است: «به مردم دستور داده شده است که تنها یک بار حج به جا آورند و بیشتر از آن واجب نیست، زیرا خداوند واجبات را بر اساس کمترین توانایی ها قرار داده است، همان طور که فرموده است: "آنچه از قربانی میسر است" (بقره ۲:۱۹٦)؛ یعنی یک گوسفند که برای قوی و ضعیف به اندازه کافی باشد. و سایر واجبات نیز بر اساس کمترین توانایی مردم قرار داده شده است. از جمله این واجبات، حج است که تنها یک بار واجب شده و سپس اهل توانایی را به اندازه طاقتشان ترغیب کرده است.

***

[رقم الحديث الكلی: ۱٤۱۳۷ - رقم الحديث الباب: ۳]

۱٤۱۳۷- ۳- (۲) وَ بِالْإِسْنَادِ الآتِی (۳) عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِنَانٍ أَنَّ أَبَا الْحَسَنِ عَلِیَّ بْنَ مُوسَی الرِّضَا ع كَتَبَ إِلَيْهِ فِيمَا كَتَبَ مِنْ جَوَابِ مَسَائِلِهِ قَالَ: عِلَّةُ فَرْضِ الْحَجِّ مَرَّةً وَاحِدَةً لِأَنَّ اللَّهَ تَعَالَی وَضَعَ الْفَرَائِضَ عَلَی أَدْنَی الْقَوْمِ قُوَّةً فَمِنْ تِلْكَ الْفَرَائِضِ الْحَجُّ الْمَفْرُوضُ وَاحِداً ثُمَّ رَغَّبَ أَهْلَ الْقُوَّةِ عَلَی قَدْرِ طَاقَتِهِمْ (٤).

قَالَ الصَّدُوقُ فِی الْعِلَلِ جَاءَ هَذَا الْحَدِيثُ هَكَذَا وَ الَّذِی أَعْتَمِدُهُ وَ أُفْتِی بِهِ أَنَّ الْحَجَّ عَلَی أَهْلِ الْجِدَةِ فِی كُلِّ عَامٍ فَرِيضَةٌ (٥) ثُمَّ اسْتَدَلَّ بِالْأَحَادِيثِ السَّابِقَةِ (٦) وَ عَلَی مَا قُلْنَا لَا تَنَافِیَ بَيْنَهُمَا وَ الظَّاهِرُ أَنَّهُ مُرَادُ الصَّدُوقِ.

******

ترجمه:

***

محمد بن سنان روایت کرده است که امام علی بن موسی الرضا (ع) در پاسخ به مسائل او نوشت: «دلیل وجوب حج تنها یک بار این است که خداوند واجبات را بر اساس کمترین توانایی مردم قرار داده است. از جمله این واجبات، حج است که تنها یک بار واجب شده است و سپس اهل توانایی را به اندازه قدرتشان ترغیب کرده است.»

شیخ صدوق در کتاب "علل الشرائع" گفته است که این حدیث به این صورت آمده است، ولی آنچه که به آن اعتماد دارم و فتوا می دهم، این است که حج برای اهل استطاعت در هر سال یک واجب

است. سپس با استناد به احادیث قبلی تأیید می کند که هیچ تناقضی بین این احادیث وجود ندارد و به نظر می رسد این منظور شیخ صدوق باشد.

***

٤- بَابُ عَدَمِ جَوَازِ تَعْطِيلِ الْكَعْبَةِ عَنِ الْحَجِ

اشارة

(٧) ٤ بَابُ عَدَمِ جَوَازِ تَعْطِيلِ الْكَعْبَةِ عَنِ الْحَجِ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤١٣٨ - رقم الحديث الباب: ١]

١٤١٣٨- ١- (٨) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ

ص: ٢٠

١- فى العيون- أهل القوّة على قدر طاقتهم.

٢- علل الشرائع- ٤٠٥- ٥، و عيون أخبار الرضا (عليه السلام) ٢- ١٢٠.

٣- يأتى فى الفائدة الأولى من الخاتمة برمز (أ).

٤- فی المصدر- طاعتهم.

٥- يفهم من هنا و من مواضع كثيرة جدا أن المصنفين الثقات إذا رووا حديثا و لم يضعفوه، و لا تعرضوا لتاويله فهم جازمون بثبوته قائلون بمضمونه. (منه. قده).

٦- تقدم فی الأحاديث ٤ و ٦ و ٧ من الباب ٢ من هذه الأبواب. و تقدم ما يدلّ على ذلک فی الحديث ٢ من الباب ٥ من أبواب الذكر، و فی الحديث ١٩ من الباب ١ من أبواب أحكام شهر رمضان.

٧- الباب ٤ فيه ١٠ أحاديث.

٨- الكافی ٤- ٢٧١- ١.

أَبِی عُمَيْرٍ عَنِ الْحُسَيْنِ الْأَحْمَسِیِّ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: لَوْ تَرَکَ النَّاسُ الْحَجَّ لَمَا نُوظِرُوا الْعَذَابَ أَوْ قَالَ لَنَزَلَ (١) عَلَيْهِمُ الْعَذَابُ.

******

ترجمه:

***

حضرت صادق عليه السلام : اگرمردم حج را ترک كنند برای عذاب فرصتی داده نمی شود يا فرمودند : قطعا عذاب بر آنها نازل می شود

***

[رقم الحديث الكلی: ١٤١٣٩ - رقم الحديث الباب: ٢]

١٤١٣٩- ٢- (٢) وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ الْحَجَّالِ عَنْ حَمَّادٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: كَانَ عَلِیٌّ ص يَقُولُ لِوُلْدِهِ يَا بَنِیَّ انْظُرُوا بَيْتَ رَبِّكُمْ فَلَا يَخْلُوَنَّ مِنْكُمْ فَلَا تُنَاظَرُوا.

******

ترجمه:

***

حماد از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود:

علی (ع) به فرزندانش می گفت: «ای فرزندان من، به خانه ی پروردگارتان بنگرید که از شما خالی نباشد چراکه مهلتی داده نمی شوید (فورا عذاب خواهید شد)

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤١٤٠ - رقم الحديث الباب: ٣]

١٤١٤٠- ٣- (٣) وَ عَنْهُ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْمَاعِيلَ عَنْ حَنَانِ بْنِ سَدِيرٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ: ذَكَرْتُ لِأَبِي جَعْفَرٍ ع الْبَيْتَ فَقَالَ لَوْ عَطَّلُوهُ سَنَةً وَاحِدَةً لَمْ يُنَاظَرُوا.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ حَنَانِ بْنِ سَدِيرٍ مِثْلَهُ (٤).

******

ترجمه:

***

حَنَانِ بْنِ سَدِيرٍ از پدرش نقل می کند خدمت حضرت باقرعليه السلام درمورد كعبه متذكر شدم حضرت فرمودند : اگر یک سال آنرا تعطیل کنند دیگر مهلتی به آنها داده نمی شود .

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤١٤١ - رقم الحديث الباب: ٤]

١٤١٤١- ٤- (٥) ثُمَّ قَالَ وَ فِی حَدِیثٍ آخَرَ لَنَزَلَ (٦) عَلَیْهِمُ الْعَذَابُ.

******

ترجمه:

***

درحدیث دیگری آمده : حتما عذاب بر آنها نازل می شد .

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤١٤٢ - رقم الحدیث الباب: ٥]

١٤١٤٢- ٥- (٧) وَ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ الْحُسَیْنِ بْنِ سَعِیدٍ عَنْ فَضَالَةَ بْنِ أَیُّوبَ عَنْ أَبِی الْمَغْرَاءِ عَنْ أَبِی بَصِیرٍ یَعْنِی الْمُرَادِیَّ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: لَا یَزَالُ الدِّینُ قَائِماً مَا قَامَتِ الْکَعْبَةُ.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ مُرْسَلًا (٨)

ص: ٢١

١- فی المصدر- انزل.

٢- الکافی ٤- ٢٧٠- ٣.

٣- الکافی ٤- ٢٧١- ٢.

٤- الفقیه ٢- ٤١٩- ٢٨٦٠.

٥- الفقیه ٢- ٤١٩- ٢٨٦٠.

٦- فی المصدر- لینزل.

٧- الکافی ٤- ٢٧١- ٤.

٨- الفقیه ٢- ٢٤٣- ٢٣٠٧.

وَ رَوَاهُ فِی الْعِلَلِ عَنْ أَبِیهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ یَحْیَی عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ الْحُسَیْنِ اللُّؤْلُؤِیِّ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِیِّ بْنِ فَضَّالٍ عَنْ أَبِی الْمَغْرَاءِ مِثْلَهُ (١).

******

ترجمه:

***

ابوبصیر مرادی از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: «دین همچنان پابرجا خواهد بود تا زمانی که کعبه برپا باشد.»

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤١٤٣ - رقم الحدیث الباب: ٦]

١٤١٤٣- ٦- (٢) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِیِّ بْنِ الْحُسَیْنِ قَالَ رُوِیَ أَنَّ الْکَعْبَةَ شَکَتْ إِلَی اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ فِی الْفَتْرَةِ بَیْنَ عِیسَی وَ مُحَمَّدٍ ص- فَقَالَتْ یَا رَبِّ مَا لِی قَلَّ زُوَّارِی مَا لِی قَلَّ عُوَّادِی فَأَوْحَی اللَّهُ إِلَیْهَا أَنِّی مُنْزِلٌ نُوراً جَدِیداً عَلَی قَوْمٍ یَحِنُّونَ إِلَیْکِ کَمَا تَحِنُّ الْأَنْعَامُ إِلَی أَوْلَادِهَا وَ یُزَفُّونَ إِلَیْکِ کَمَا تُزَفُّ النِّسْوَانُ إِلَی أَزْوَاجِهَا یَعْنِی أُمَّةَ مُحَمَّدٍ ص.

******

ترجمه:

***

محمد بن علی بن حسین گفت: روایت شده که کعبه در زمان فاصله بین عیسی و محمد (ص) به خداوند عزوجل شکایت کرد و گفت: «ای پروردگار من، چرا زائرانم کم شده اند؟ چرا عیادت کنندگانم کم شده اند؟» پس خداوند به کعبه وحی فرستاد که «من نوری جدید بر قومی نازل خواهم کرد که به سوی تو میل خواهند داشت، همچون میل حیوانات به فرزندانشان، و به سوی تو خواهند آمد همچون زنانی که به سوی شوهرانشان آورده می شوند.» یعنی امت محمد (ص).

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤١٤٤ - رقم الحدیث الباب: ٧]

١٤١٤٤- ٧- (٣) وَ فِی الْعِلَلِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِیٍّ مَاجِیلَوَیْهِ عَنْ عَمِّهِ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِی الْقَاسِمِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِیٍّ الْهَمَذَانِیِّ عَنْ عَلِیِّ بْنِ أَبِی حَمْزَةَ عَنْ أَبِی بَصِیرٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع یَقُولُ أَمَا إِنَّ النَّاسَ لَوْ تَرَکُوا حَجَّ هَذَا الْبَیْتِ- لَنَزَلَ بِهِمُ الْعَذَابُ وَ مَا نُوظِرُوا.

******

ترجمه:

***

ابو حمزه : شنیدم حضرت صادق علیه السلام می فرمودند : اما مردم اگرحج خانه خدا را ترک کنند عذاب برآنها نازل خواهد شد وهیچ فرصتی به آنها داده نخواهد شد .

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤١٤٥ - رقم الحدیث الباب: ٨]

١٤١٤٥- ٨- (٤) وَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ سَعْدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ حَمَّادٍ عَنْ رِبْعِيٍّ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع إِنَّ نَاساً مِنْ هَؤُلَاءِ الْقُصَّاصِ يَقُولُونَ إِذَا حَجَّ الرَّجُلُ حَجَّةً ثُمَّ تَصَدَّقَ وَ وَصَلَ كَانَ خَيْراً لَهُ فَقَالَ كَذَبُوا لَوْ فَعَلَ هَذَا النَّاسُ لَعُطِّلَ هَذَا الْبَيْتُ- إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ جَعَلَ هَذَا الْبَيْتَ قِيَاماً لِلنَّاسِ.

******

ترجمه:

***

عبدالرحمن بن ابی عبدالله گفت: به امام صادق (ع) گفتم که برخی از این قصه گوها می گویند که اگر کسی حج انجام دهد، سپس صدقه دهد و ارتباط برقرار کند، برای او بهتر است. امام صادق (ع) فرمود: دروغ می گویند. اگر مردم این کار را انجام دهند، این خانه (کعبه) تعطیل خواهد شد. به درستی که خداوند عزوجل این خانه را برای قوام و پایبندی مردم قرار داده است.

***

ص: ٢٢

١- علل الشرائع- ٣٩٦- ١.

٢- الفقيه ٢- ٢٤٤- ٢٣١٠.

٣- علل الشرائع- ٥٢٢- ٤.

٤- علل الشرائع- ٤٥٢- ١، و أورد صدره فی الحديث ١٤ من الباب ٤٢ من هذه الأبواب.

[رقم الحديث الكلی: ١٤١٤٦ - رقم الحديث الباب: ٩]

١٤١٤٦- ٩- (١) وَ فِی عِقَابِ الْأَعْمَالِ عَنْ أَبِیهِ عَنْ عَلِیِّ بْنِ إِبْرَاهِیمَ عَنْ أَبِیهِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَیْمُونٍ (٢) عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ کَانَ فِی وَصِیَّةِ أَمِیرِ الْمُؤْمِنِینَ ع قَالَ: لَا تَتْرُکُوا حَجَّ بَیْتِ رَبِّکُمْ فَتَهْلِکُوا وَ قَالَ مَنْ تَرَکَ الْحَجَّ لِحَاجَةٍ مِنْ حَوَائِجِ الدُّنْیَا لَمْ تُقْضَ حَتَّی یَنْظُرَ إِلَی الْمُحَلِّقِینَ.

وَ رَوَاهُ الْبَرْقِیُّ فِی الْمَحَاسِنِ عَنِ ابْنِ الْقَدَّاحِ مِثْلَهُ (٣).

******

ترجمه:

***

از امام صادق (ع) نقل شده است که فرمود: در وصیت امیرالمؤمنین (ع) آمده است که: «حج خانه ی پروردگارتان را ترک نکنید که هلاک می شوید». و فرمود: «هر کس حج را به خاطر نیازی از نیازهای دنیا ترک کند، نیازش برآورده نمی شود تا اینکه به حلق کنندگان (حاجیانی که موهای خود را تراشیده اند) نگاه کند

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤١٤٧ - رقم الحدیث الباب: ١٠]

١٤١٤٧- ١٠- (٤) مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَیْنِ الرَّضِیُّ فِی نَهْجِ الْبَلَاغَةِ عَنْ أَمِیرِ الْمُؤْمِنِینَ ع فِی وَصِیَّتِهِ لِلْحَسَنِ وَ الْحُسَیْنِ ع أُوصِیکُمَا بِتَقْوَی اللَّهِ إِلَی أَنْ قَالَ وَ اللَّهَ اللَّهَ فِی بَیْتِ رَبِّکُمْ- لَا تُخْلُوهُ مَا بَقِیتُمْ فَإِنَّهُ إِنْ تُرِکَ لَمْ تُنَاظَرُوا.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا یَدُلُّ عَلَی ذَلِکَ (٥) وَ یَأْتِی مَا یَدُلُّ عَلَیْهِ (٦).

******

ترجمه:

***

در نهج البلاغه از امیرالمؤمنین (ع) در وصیت ایشان به حسن و حسین (ع) نقل شده است: «شما را به تقوای خدا توصیه می کنم»... تا آنجا که فرمود: «و خدا، خدا (را در نظر داشته باشید) در مورد خانه پروردگارتان. تا زمانی که زنده هستید، آن را خالی نگذارید، زیرا اگر رها شود، (از عذاب) مهلت داده نخواهید شد».

***

۵- بَابُ وُجُوبِ إِجْبَارِ الْوَالِی النَّاسَ عَلَی الْحَجِّ وَ زِیَارَةِ الرَّسُولِ ص وَ الْإِقَامَةِ بِالْحَرَمَیْنِ کِفَایَةً وَ وُجُوبِ الْإِنْفَاقِ عَلَیْهِمْ مِنْ بَیْتِ الْمَالِ إِنْ لَمْ یَکُنْ لَهُمْ مَالٌ

اشارة

(۷) ۵ بَابُ وُجُوبِ إِجْبَارِ الْوَالِی النَّاسَ عَلَی الْحَجِّ وَ زِیَارَةِ الرَّسُولِ ص وَ الْإِقَامَةِ بِالْحَرَمَیْنِ کِفَایَةً وَ وُجُوبِ الْإِنْفَاقِ عَلَیْهِمْ مِنْ بَیْتِ الْمَالِ إِنْ لَمْ یَکُنْ لَهُمْ مَالٌ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۱۴۸ - رقم الحدیث الباب: ۱]

١٤١٤٨- ١- (٨) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَحْمَدَ بْنِ

١- عقاب الأعمال- ٢٨١- ١.

٢- فى نسخة زيادة- عن أبيه (هامش المخطوط).

٣- المحاسن- ٨٨- ذيل حديث ٣١.

٤- نهج البلاغة ٣- ٨٦- ٤٧.

٥- تقدم فى الحديثين ١٦ و ٣٦ من الباب ١ من أبواب مقدّمة العبادات، و فى الأحاديث ١٥ و ١٨ و ٢٠ من الباب ١ من هذه الأبواب.

٦- يأتى فى الأبواب ٥ و ٦ و ٧ من هذه الأبواب.

٧- الباب ٥ فيه حديثان.

٨- الكافى ٤- ٢٧٢- ٢، و أورده فى الحديث ١ من الباب ٤٣ من هذه الأبواب.

مُحَمَّدٍ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ عَنِ النَّضْرِ بْنِ سُوَيْدٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سِنَانٍ عَنْ أَبِى عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: لَوْ عَطَّلَ النَّاسُ الْحَجَّ (لَوَجَبَ عَلَى الْإِمَامِ) (١) أَنْ يُجْبِرَهُمْ عَلَى الْحَجِّ إِنْ شَاءُوا وَ إِنْ أَبَوْا فَإِنَّ هَذَا الْبَيْتَ إِنَّمَا وُضِعَ لِلْحَجِّ.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ فِى الْعِلَلِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ الْوَلِيدِ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ الْحَسَنِ بْنِ أَبَانٍ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ (٢)

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ مِثْلَهُ (٣).

******

ترجمه:

***

عبدالله بن سنان از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: «اگر مردم حج را تعطیل کنند، بر امام واجب است که آن ها را به حج وادار کند، خواه بخواهند و خواه نخواهند، زیرا این خانه (کعبه) تنها برای حج قرار داده شده است».

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۱۴۹ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱۴۱۴۹- ۲- (٤) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بْنِ بَابَوَيْهِ بِأَسَانِيدِهِ عَنْ حَفْصِ بْنِ الْبَخْتَرِيِّ وَ هِشَامِ بْنِ سَالِمٍ وَ مُعَاوِيَةَ بْنِ عَمَّارٍ وَ غَيْرِهِمْ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: لَوْ أَنَّ النَّاسَ تَرَكُوا الْحَجَّ لَكَانَ عَلَى الْوَالِي أَنْ يُجْبِرَهُمْ عَلَى ذَلِكَ وَ عَلَى الْمُقَامِ عِنْدَهُ وَ لَوْ تَرَكُوا زِيَارَةَ النَّبِيِّ ص لَكَانَ عَلَى الْوَالِي أَنْ يُجْبِرَهُمْ عَلَى ذَلِكَ وَ عَلَى الْمُقَامِ عِنْدَهُ فَإِنْ لَمْ يَكُنْ لَهُمْ أَمْوَالٌ أَنْفَقَ عَلَيْهِمْ مِنْ بَيْتِ مَالِ الْمُسْلِمِينَ.

وَ رَوَاهُ الْكُلَيْنِيُّ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ عَنْ حَفْصِ بْنِ الْبَخْتَرِيِّ وَ هِشَامِ بْنِ سَالِمٍ وَ مُعَاوِيَةَ بْنِ عَمَّارٍ وَ غَيْرِهِمْ (٥)

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ عَنِ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ عَنْ حَفْصِ بْنِ الْبَخْتَرِيِّ وَ هِشَامِ بْنِ سَالِمٍ وَ حُسَيْنٍ الْأَحْمَسِيِّ وَ حَمَّادٍ وَ غَيْرِ وَاحِدٍ وَ مُعَاوِيَةَ بْنِ عَمَّارٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع (٦)

۱- فی نسخة- کان ینبغی لامام (هامش المخطوط).

۲- علل الشرائع- ۳۹٦- ۱.

۳- التهذیب ٥- ۲۲- ٦٦.

٤- الفقيه ٢- ٤٢٠- ٢٨٦١.

٥- الكافی ٤- ٢٧٢- ١.

٦- التهذيب ٥- ٤٤١- ١٥٣٢.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِکَ (١) وَ يَأْتِی مَا يَدُلُّ عَلَيْهِ (٢).

******

ترجمه:

***

معاوية بن عمار و ديگران از امام صادق (ع) نقل می كنند كه فرمود: «اگر مردم حج را ترک كنند، بر حاكم است كه آنان را به حج وادار كند و نيز به اقامت در كنار آن (خانه كعبه). و اگر زيارت پيامبر (ص) را ترک كنند، بر حاكم است كه آنان را به زيارت وادار كند و به اقامت در كنار او (پيامبر)؛ و اگر اموالی نداشته باشند، از بيت المال مسلمانان برای آن ها هزينه كند».

***

٦- بَابُ وُجُوبِ الْحَجِّ مَعَ الِاسْتِطَاعَةِ عَلَى الْفَوْرِ وَ تَحْرِيمِ تَرْكِهِ وَ تَسْوِيفِهِ

اشارة

(٣) ٦ بَابُ وُجُوبِ الْحَجِّ مَعَ الِاسْتِطَاعَةِ عَلَى الْفَوْرِ وَ تَحْرِيمِ تَرْكِهِ وَ تَسْوِيفِهِ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلی: ۱٤۱٥۰ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱٤۱٥۰- ۱- (٤) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ الطُّوسِيُّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ فَضَالَةَ بْنِ أَيُّوبَ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ عَمَّارٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: قَالَ اللَّهُ تَعَالَى وَ لِلَّهِ عَلَى النَّاسِ حِجُّ الْبَيْتِ- مَنِ اسْتَطاعَ إِلَيْهِ سَبِيلًا (٥) قَالَ هَذِهِ لِمَنْ كَانَ عِنْدَهُ مَالٌ وَ صِحَّةٌ وَ إِنْ كَانَ سَوَّفَهُ لِلتِّجَارَةِ فَلَا يَسَعُهُ وَ إِنْ مَاتَ عَلَى ذَلِكَ فَقَدْ تَرَكَ شَرِيعَةً مِنْ شَرَائِعِ الْإِسْلَامِ- إِذَا هُوَ يَجِدُ مَا يَحُجُّ بِهِ الْحَدِيثَ.

******

ترجمه:

***

از معاويه بن عمار نقل شده كه از امام صادق (ع) گفت: خداوند متعال فرموده است: «و براى خدا بر مردم است كه حج خانه (كعبه) را به جا بياورند؛ براى كسانى كه توانايى سفر به آن را دارند.» (آل عمران ۳:۹۷) امام (ع) گفت: اين فرمان براى كسانى است كه دارای مال و سلامتى هستند و اگر كسى حج را به تأخير بيندازد به خاطر تجارت، براى او عذر پذيرفته نيست. اگر كسى بميرد در حالى كه حج نكرده باشد و او قادر به انجام آن بوده است، او يكى از دستورات اسلام را ترک كرده است.

***

[رقم الحديث الكلی: ۱٤۱٥۱ - رقم الحديث الباب: ۲]

١٤١٥١- ٢- (٦) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُوسَى بْنِ الْقَاسِمِ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ عَمَّارٍ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنْ رَجُلٍ لَهُ مَالٌ وَ لَمْ يَحُجَّ قَطُّ قَالَ هُوَ مِمَّنْ قَالَ اللَّهُ تَعَالَى وَ نَحْشُرُهُ يَوْمَ الْقِيامَةِ أَعْمى (٧) قَالَ قُلْتُ: سُبْحَانَ اللَّهِ أَعْمَى قَالَ أَعْمَاهُ اللَّهُ عَنْ طَرِيقِ الْحَقِّ (٨).

وَ

رَوَاهُ عَلِيُّ بْنُ إِبْرَاهِيمَ فِي تَفْسِيرِهِ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ

١- تقدم فى الباب ٤ من هذه الأبواب.

٢- يأتى فى الحديث ١ من الباب ٤٣ من هذه الأبواب.

٣- الباب ٦ فيه ١٢ حديثا.

٤- التهذيب ٥- ١٨- ٥٢، و أورد ذيله فى الحديث ٢ من الباب ٧، و قطعة منه فى الحديث ٣ من الباب ١٠ من هذه الأبواب.

٥- آل عمران ٣- ٩٧.

٦- التهذيب ٥- ١٨- ٥٣.

٧- طه ٢٠- ١٢٤.

٨- فى نسخة- بدل (الحق- الجنة) (هامش المخطوط).

مِثْلَهُ إِلَّا أَنَّهُ قَالَ عَنْ طَرِيقِ الْجَنَّةِ (١).

وَ

رَوَاهُ الصَّدُوقُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ عَمَّارٍ مِثْلَهُ إِلَّا أَنَّهُ قَالَ لَمْ يَحُجَّ قَطُّ وَ لَهُ مَالٌ وَ قَالَ فِي آخِرِهِ عَنْ طَرِيقِ الْخَيْرِ (٢)

******

ترجمه:

***

مُعَاوِيَةَ بْنِ عَمَّارٍ :از حضرت صادق علیه السلام سوال کردم کسی ثروتمند است وهرگز حج انجام نداده فرمودند : او جزء کسانی استکه خداوند فرموده : او را در قیامت نابینا محشور خواهیم کرد .عرض کردم سبحان الله نا بینا ؟ فرمودند : خداوند او را نابینا می کند از (تشخیص) راه حق

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱٤۱۵۲ - رقم الحدیث الباب: ۳]

۱٤۱۵۲- ۳- (۳) وَ عَنْهُ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَیْرٍ عَنْ حَمَّادٍ عَنِ الْحَلَبِیِّ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: إِذَا قَدَرَ الرَّجُلُ عَلَی مَا یَحُجُّ بِهِ ثُمَّ دَفَعَ ذَلِکَ وَ لَیْسَ لَهُ شُغُلٌ یَعْذِرُهُ بِهِ فَقَدْ تَرَکَ شَرِیعَةً مِنْ شَرَائِعِ الْإِسْلَامِ الْحَدِیثَ.

******

ترجمه:

***

از حلبی از امام صادق (ع) نقل شده که فرمود: «اگر کسی توانایی مالی برای انجام حج داشته باشد و آن را به تأخیر بیندازد، در حالی که هیچ عذر موجهی ندارد، او یکی از دستورات اسلام را ترک کرده است.»

***

[رقم الحديث الكلی: ١٤١٥٣ - رقم الحديث الباب: ٤]

١٤١٥٣- ٤- (٤) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْمَاعِيلَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْفُضَيْلِ عَنْ أَبِی الصَّبَّاحِ الْكِنَانِيِّ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: قُلْتُ لَهُ أَ رَأَيْتَ الرَّجُلَ التَّاجِرَ ذَا الْمَالِ حِينَ يُسَوِّفُ الْحَجَّ كُلَّ عَامٍ وَ لَيْسَ يَشْغَلُهُ عَنْهُ إِلَّا التِّجَارَةُ أَوِ الدَّيْنُ فَقَالَ لَا عُذْرَ لَهُ يُسَوِّفُ الْحَجَّ إِنْ مَاتَ وَ قَدْ تَرَكَ الْحَجَّ فَقَدْ تَرَكَ شَرِيعَةً مِنْ شَرَائِعِ الْإِسْلَامِ.

وَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَيْرٍ عَنْ حَمَّادٍ عَنِ الْحَلَبِيِّ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع مِثْلَهُ (٥).

******

ترجمه:

***

از ابو صباح كنانی نقل شده كه از امام صادق (ع) پرسيدم: «آيا نظر تو درباره مرد تاجر و دارا كه هر سال حج را به تأخير می اندازد و تنها چيزی كه او را از حج باز می دارد، تجارت يا بدهی است، چيست؟» امام (ع) فرمود: «او هيچ عذری ندارد كه حج را به تأخير بيندازد؛ اگر بميرد و حج نكرده باشد، او يكی از دستورات اسلام را ترک كرده است.

***

[رقم الحديث الكلی: ١٤١٥٤ - رقم الحديث الباب: ٥]

١٤١٥٤- ٥- (٦) وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِی حَمْزَةَ عَنْ أَبِی

١- تفسير القمّيّ ٢- ٦٦.

٢- الفقيه ٢- ٤٤٧- ٢٩٣٤.

٣- التهذيب ٥- ٤٠٣- ١٤٠٥، التهذيب ٥- ١٨- ٥٤، و أورد قطعة منه فى الحديث ٢ من الباب ٢٤، و اخرى فى الحديث ٣ من الباب ٢٥، و فى الحديث ٣ من الباب ٢٨ من هذه الأبواب.

٤- الكافى ٤- ٢٦٩- ٤.

٥- الكافى ٤- ٢٦٩- ٤ ذيل حديث ٤.

٦- الكافى ٤- ٢٦٨- ٢.

بَصِيرٍ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنْ قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ وَ مَنْ كانَ فِي هذِهِ أَعْمى فَهُوَ فِي الآخِرَةِ أَعْمى وَ أَضَلُّ سَبِيلًا (١) قَالَ ذَلِكَ الَّذِي يُسَوِّفُ نَفْسَهُ الْحَجَّ يَعْنِي حَجَّةَ الْإِسْلَامِ حَتَّى يَأْتِيَهُ الْمَوْتُ.

******

ترجمه:

***

ابو بصير گفت: از امام صادق (ع) درباره گفته خداوند عزّ و جلّ پرسيدم: «و هر كس كه در اين (دنيا) نابينا باشد، در آخرت نيز نابينا و گمراه تر خواهد بود.» (اسراء ١٧:٧٢) امام (ع) فرمود: اين آيه درباره كسى است كه حج را به تأخير مى اندازد، يعنى حج اسلام را تا زمانى كه مرگ به سراغش بيافتد.

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤١٥٥ - رقم الحديث الباب: ٦]

١٤١٥٥- ٦- (٢) وَ عَنْ عَلِيٍّ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِی نَجْرَانَ عَنْ أَبِی جَمِيلَةَ عَنْ زَيْدٍ الشَّحَّامِ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع التَّاجِرُ يُسَوِّفُ (٣) الْحَجَّ قَالَ لَيْسَ لَهُ عُذْرٌ فَإِنْ (٤) مَاتَ فَقَدْ تَرَکَ شَرِيعَةً مِنْ شَرَائِعِ الْإِسْلَامِ.

وَ رَوَاهُ الْمُفِيدُ فِی الْمُقْنِعَةِ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِی نَجْرَانَ نَحْوَهُ (٥).

******

ترجمه:

***

زید شحام : خدمت حضرت صادق علیه السلام عرض کردم تاجر حج را به تاخیر می اندازد فرمودند : معذور نیست واگر بمیرد دستوری ازدستورات اسلام را ترک کرده است .

***

[رقم الحديث الكلی: ١٤١٥٦ - رقم الحديث الباب: ٧]

١٤١٥٦- ٧- (٦) وَ عَنْ حُمَيْدِ بْنِ زِيَادٍ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ سَمَاعَةَ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ الْمِيثَمِیِّ عَنْ أَبَانِ بْنِ عُثْمَانَ عَنْ أَبِی بَصِيرٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع يَقُولُ مَنْ مَاتَ وَ هُوَ صَحِيحٌ مُوسِرٌ لَمْ يَحُجَّ فَهُوَ مِمَّنْ قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ وَ نَحْشُرُهُ يَوْمَ الْقِيامَةِ أَعْمى (٧) قَالَ قُلْتُ: سُبْحَانَ اللَّهِ أَعْمَى قَالَ نَعَمْ إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ أَعْمَاهُ عَنْ طَرِيقِ الْحَقِّ.

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَعْقُوبَ (٨)

وَ كَذَا الَّذِی قَبْلَهُ.

******

ترجمه:

***

مُعَاوِيَةَ بْنِ عَمَّارٍ :از حضرت صادق علیه السلام سوال کردم کسی ثروتمند است وهرگز حج انجام نداده فرمودند : او جزء کسانی استکه خداوند فرموده : او را در قیامت نابینا محشور خواهیم کرد .عرض کردم سبحان الله نا بینا ؟ فرمودند : خداوند او را نابینا می کند از (تشخیص) راه حق

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱٤۱۵۷ - رقم الحدیث الباب: ۸]

۱٤۱۵۷- ۸- (۹) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْفُضَيْلِ

ص: ۲۷

۱- الاسراء ۱۷- ۷۲.

۲- الکافی ٤- ۲٦۹- ۳، و التهذیب ۵- ۱۷- ۵۰.

۳- فی المصدر- یسوف نفسه.

٤- فی نسخة- و إن (هامش المخطوط).

۵- المقنعة- ٦۱.

٦- الکافی ٤- ۲٦۹- ٦.

۷- طه ۲۰- ۱۲٤.

۸- التهذیب ۵- ۱۸- ۵۱.

۹- الفقیه ۲- ٤٤۷- ۲۹۳۳.

قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا الْحَسَنِ ع عَنْ قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ وَ مَنْ كانَ فِی هذِهِ أَعْمی فَهُوَ فِی الآخِرَةِ أَعْمی وَ أَضَلُّ سَبِیلًا (۱) فَقَالَ نَزَلَتْ فِیمَنْ سَوَّفَ الْحَجَّ حَجَّةَ الْإِسْلَامِ وَ عِنْدَهُ مَا یَحُجُّ بِهِ فَقَالَ الْعَامَ أَحُجُّ الْعَامَ أَحُجُّ حَتَّی یَمُوتَ قَبْلَ أَنْ یَحُجَّ.

******

ترجمه:

***

از محمد بن فضیل نقل شده است. او می گوید: از امام ابوالحسن (علیه السلام) درباره ی آیه ای از قرآن کریم پرسیدم: «و هر کس در این دنیا کور باشد، در آخرت نیز کور و گمراه تر خواهد بود» (سوره اسراء، آیه ۷۲). امام فرمود: این آیه درباره ی کسی نازل شده است که حج واجب اسلام را به تأخیر می اندازد و در حالی که توانایی مالی برای انجام حج دارد، می گوید: امسال حج می کنم، سال دیگر حج می کنم، تا این که پیش از انجام حج می میرد.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۱۵۸ - رقم الحدیث الباب: ۹]

۱۴۱۵۸- ۹- (۲) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عَلِیِّ بْنِ أَبِی حَمْزَةَ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع أَنَّهُ قَالَ: مَنْ قَدَرَ عَلَی مَا یَحُجُّ بِهِ وَ جَعَلَ یَدْفَعُ ذَلِکَ وَ لَیْسَ لَهُ عَنْهُ شُغُلٌ یَعْذِرُهُ اللَّهُ فِیهِ حَتَّی جَاءَهُ (۳) الْمَوْتُ فَقَدْ ضَیَّعَ شَرِیعَةً مِنْ شَرَائِعِ الْإِسْلَامِ.

******

ترجمه:

***

این حدیث از علی بن ابی حمزه نقل شده است. او از امام صادق (علیه السلام) نقل می کند که فرمود: کسی که توانایی انجام حج را دارد و پیوسته آن را به تأخیر می اندازد، بدون اینکه عذر موجهی از جانب خداوند داشته باشد، تا اینکه مرگ به سراغش می آید، در حقیقت یکی از فرائض اسلام را ضایع کرده است.

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤١٥٩ - رقم الحديث الباب: ١٠]

١٤١٥٩- ١٠- (٤) جَعْفَرُ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ سَعِيدٍ الْمُحَقِّقُ فِي الْمُعْتَبَرِ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: إِذَا قَدَرَ الرَّجُلُ عَلَى الْحَجِّ فَلَمْ يَحُجَّ فَقَدْ تَرَكَ شَرِيعَةً مِنْ شَرَائِعِ الْإِسْلَامِ.

******

ترجمه:

***

امام صادق (علیه السلام) فرمودند : کسی که توانایی انجام حج را دارد ولی حج انجام ندهد در حقیقت یکی از فرائض اسلام را ضایع کرده است.

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤١٦٠ - رقم الحديث الباب: ١١]

١٤١٦٠- ١١- (٥) مُحَمَّدُ بْنُ مَسْعُودٍ الْعَيَّاشِيُّ فِي تَفْسِيرِهِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ عَلِيٍّ عَنْ عَبْدِ الْعَظِيمِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الْحَسَنِيِّ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ مَحْبُوبٍ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ عَمَّارٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع فِي قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَ

جَلَّ وَ لِلَّهِ عَلَى النَّاسِ حِجُّ الْبَيْتِ- مَنِ اسْتَطاعَ إِلَيْهِ سَبِيلًا (٦) قَالَ هَذَا لِمَنْ كَانَ عِنْدَهُ مَالٌ وَ صِحَّةٌ فَإِنْ سَوَّفَهُ لِلتِّجَارَةِ فَلَا يَسَعُهُ ذَلِکَ وَ إِنْ مَاتَ عَلَى ذَلِکَ فَقَدْ تَرَکَ شَرِيعَةً مِنْ شَرَائِعِ الْإِسْلَامِ- إِذَا تَرَکَ الْحَجَّ وَ هُوَ يَجِدُ مَا يَحُجُّ بِهِ وَ إِنْ دَعَاهُ أَحَدٌ إِلَى أَنْ يَحْمِلَهُ فَاسْتَحْيَا فَلَا يَفْعَلُ فَإِنَّهُ لَا يَسَعُهُ إِلَّا أَنْ

١- الاسراء ١٧- ٧٢.

٢- الفقيه ٢- ٤٤٨- ٢٩٣٦.

٣- فى المصدر- جاء.

٤- المعتبر- ٣٢٦.

٥- تفسير العيّاشىّ ١- ١٩٠- ١٠٨.

٦- آل عمران ٣- ٩٧.

يَخْرُجَ وَ لَوْ عَلَى حِمَارٍ أَجْدَعَ أَبْتَرَ وَ هُوَ قَوْلُ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ وَ مَنْ كَفَرَ فَإِنَّ اللَّهَ غَنِيٌّ عَنِ الْعالَمِينَ (١) قَالَ وَ مَنْ تَرَکَ فَقَدْ كَفَرَ قَالَ وَ لِمَ لَا يَكْفُرُ وَ قَدْ تَرَکَ شَرِيعَةً مِنْ شَرَائِعِ الْإِسْلَامِ- يَقُولُ اللَّهُ الْحَجُّ أَشْهُرٌ مَعْلُوماتٌ فَمَنْ فَرَضَ فِيهِنَّ الْحَجَّ فَلا رَفَثَ وَ لا فُسُوقَ وَ لا جِدالَ فِى الْحَجِّ (٢) فَالْفَرِيضَةُ التَّلْبِيَةُ وَ الْإِشْعَارُ وَ التَّقْلِيدُ فَأَيَّ ذَلِکَ فَعَلَ فَقَدْ فَرَضَ الْحَجَّ وَ لَا فَرْضَ إِلَّا فِى هَذِهِ الشُّهُورِ الَّتِى قَالَ اللَّهُ الْحَجُّ أَشْهُرٌ مَعْلُوماتٌ (٣).

******

ترجمه:

***

از معاویة بن عمار نقل شده است. او از امام صادق (علیه السلام) در مورد آیه ای از قرآن کریم می پرسد: «و برای خداوند بر مردم واجب است که حج خانه را انجام دهند، هر که توانایی رفتن به آن را داشته باشد» (سوره آل عمران، آیه ۹۷). امام فرمود: این حکم برای کسی است که مال و سلامتی دارد. اگر این فرد حج را به خاطر تجارت به تأخیر بیندازد، این کار برای او جایز نیست، و اگر در همین حال بمیرد، یکی از واجبات اسلام را ترک کرده است. اگر او توانایی مالی برای انجام حج داشته باشد و کسی او را دعوت به حج کند ولی او از روی شرم نپذیرد، باید برود، حتی اگر مجبور باشد بر خر ناقص و دم بریده سوار شود. این نیز مطابق با آیه «و هر کس کفر ورزد، پس خداوند از جهانیان بی نیاز است» (سوره آل عمران، آیه ۹۷) است. امام فرمود: و کسی که حج را ترک کند، کافر شده است. سپس افزود: چرا کافر نشود، در حالی که یکی از واجبات اسلام را ترک کرده است. خداوند می فرماید: «حج در ماه های معینی واجب است، پس هر که در این ماه ها حج را فرض کند، نباید در حج مرتکب فسق و جدال شود» (سوره بقره، آیه ۱۹۷). بنابراین، واجب حج تلبیه گفتن، اشعار (علامت گذاری قربانی) و تقلید (بستن گردنبند قربانی) است، و هرکدام از این اعمال را انجام دهد، حج را فرض کرده است، و این وجوب فقط در همین ماه هایی است که خداوند فرموده «حج در ماه های معینی واجب است» (سوره بقره، آیه ۱۹۷).

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱٤۱٦۱ - رقم الحدیث الباب: ۱۲]

۱٤۱٦۱- ۱۲- (٤) وَ عَنْ کُلَیْبٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: سَأَلَهُ أَبُو بَصِیرٍ وَ أَنَا أَسْمَعُ فَقَالَ لَهُ رَجُلٌ لَهُ مِائَةُ أَلْفٍ فَقَالَ الْعَامَ أَحُجُّ الْعَامَ أَحُجُّ فَأَدْرَکَهُ الْمَوْتُ وَ لَمْ یَحُجَّ حَجَّ الْإِسْلَامِ فَقَالَ یَا أَبَا بَصِیرٍ أَ مَا سَمِعْتَ قَوْلَ اللَّهِ وَ مَنْ کانَ فِی هذِهِ أَعْمی فَهُوَ فِی الآخِرَةِ أَعْمی وَ أَضَلُّ سَبِیلًا (٥) أَعْمَی عَنْ فَرِیضَةٍ مِنْ فَرَائِضِ اللَّهِ.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا یَدُلُّ عَلَی ذَلِکَ (٦) وَ یَأْتِی مَا یَدُلُّ عَلَیْهِ (۷).

******

ترجمه:

***

این حدیث از کُلَیب نقل شده است. او از امام صادق (علیه السلام) نقل می کند که ابو بصیر از امام پرسید در حالی که من می شنیدم. مردی بود که صد هزار (درهم یا دینار) داشت و می گفت: امسال حج می کنم، امسال حج می کنم، اما مرگ به او رسید و حج واجب اسلام را انجام نداد. امام فرمود: ای ابو بصیر، آیا نشنیده ای سخن خداوند را که می فرماید: «و هر کس در این دنیا کور باشد، در آخرت نیز کور و گمراه تر خواهد بود» (سوره اسراء، آیه ۷۲)؟ این شخص از انجام یکی از فرائض الهی کور بوده است.

***

۷- بَابُ ثُبُوتِ الْكُفْرِ وَ الِارْتِدَادِ بِتَرْكِ الْحَجِّ وَ تَسْوِيفِهِ اسْتِخْفَافاً أَوْ جُحُوداً

اشارة

(۸) ۷ بَابُ ثُبُوتِ الْكُفْرِ وَ الِارْتِدَادِ بِتَرْكِ الْحَجِّ وَ تَسْوِيفِهِ اسْتِخْفَافاً أَوْ جُحُوداً

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤١٦٢ - رقم الحديث الباب: ١]

١٤١٦٢- ١- (٩) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ أَبِی عَلِیٍّ الْأَشْعَرِیِّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ

ص: ٢٩

١- آل عمران ٣- ٩٧.

٢- البقرة ٢- ١٩٧.

٣- البقرة ٢- ١٩٧.

٤- تفسير العيّاشىّ ٢- ٣٠٦- ١٣٠.

٥- الاسراء ١٧- ٧٢.

٦- تقدم فى الأبواب ١ و ٣ و ٤ من هذه الأبواب.

٧- يأتى فى الأبواب الآتية من هذه الأبواب.

٨- الباب ٧ فيه ٥ أحاديث.

٩- الكافى ٤- ٢٦٨- ١.

عَبْدِ الْجَبَّارِ عَنْ صَفْوَانَ بْنِ يَحْيَى عَنْ ذَرِيحٍ الْمُحَارِبِیِّ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: مَنْ مَاتَ وَ لَمْ يَحُجَّ حَجَّةَ الْإِسْلَامِ لَمْ يَمْنَعْهُ مِنْ ذَلِکَ حَاجَةٌ تُجْحِفُ بِهِ أَوْ مَرَضٌ لَا يُطِيقُ فِيهِ الْحَجَّ أَوْ سُلْطَانٌ يَمْنَعُهُ فَلْيَمُتْ يَهُودِيّاً أَوْ نَصْرَانِيّاً.

وَ رَوَاهُ الْمُفِيدُ فِی الْمُقْنِعَةِ عَنْ ذَرِيحٍ الْمُحَارِبِیِّ مِثْلَهُ (١) وَ

رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَعْقُوبَ مِثْلَهُ إِلَّا أَنَّهُ قَالَ إِنْ شَاءَ يَهُودِيّاً وَ إِنْ شَاءَ نَصْرَانِيّاً (٢).

وَ رَوَاهُ أَيْضاً بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَيْنِ عَنْ صَفْوَانَ بْنِ يَحْيَى (٣)

وَ رَوَاهُ الْبَرْقِيُّ فِی الْمَحَاسِنِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ عَنْ مُوسَی بْنِ سَعْدَانَ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ أَبِی الْعَلَاءِ عَنْ ذَرِيحٍ مِثْلَ رِوَايَةِ الْكُلَيْنِيِّ (٤) وَ رَوَاهُ الْمُحَقِّقُ فِی الْمُعْتَبَرِ عَنْ ذَرِيحٍ (٥)

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ صَفْوَانَ بْنِ يَحْيَی (٦)

وَ رَوَاهُ فِی عِقَابِ الْأَعْمَالِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ مَاجِيلَوَيْهِ (٧) عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ الْكُوفِيِّ عَنْ مُوسَی بْنِ سَعْدَانَ مِثْلَهُ (٨)

ص: ٣٠

١- المقنعة- ٦١.

٢- التهذيب ٥- ١٧- ٤٩.

٣- التهذيب ٥- ٤٦٢- ١٦١٠.

٤- المحاسن- ٨٨- ٣١.

٥- المعتبر- ٣٢٦.

٦- الفقيه ٢- ٤٤٧- ٢٩٣٥.

٧- فی المصدر- زيادة- عن عمه.

٨- عقاب الأعمال- ٢٨١- ٢.

وَ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ النَّهْدِيِّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْوَلِيدِ عَنْ أَبَانِ بْنِ عُثْمَانَ عَنْ ذَرِيحٍ الْمُحَارِبِيِّ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع مِثْلَهُ (١).

******

ترجمه:

***

این حدیث از ذریح محاربی نقل شده است. او از امام صادق (علیه السلام) نقل می کند که فرمود: هر کس بمیرد و حج واجب اسلام را انجام نداده باشد، در حالی که نیاز مالی شدید، بیماری که توان حج را از او گرفته یا حاکمی که او را از حج منع کرده، مانع او نبوده است، پس بمیرد به گونه ای که گویی یهودی یا نصرانی بوده است.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱٤۱٦۳ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱٤۱٦۳- ۲- (۲) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ فَضَالَةَ بْنِ أَيُّوبَ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ عَمَّارٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: قَالَ اللَّهُ وَ لِلَّهِ عَلَى النَّاسِ حِجُّ الْبَيْتِ- مَنِ اسْتَطاعَ إِلَيْهِ سَبِيلًا (۳) قَالَ هَذِهِ لِمَنْ كَانَ عِنْدَهُ مَالٌ إِلَى أَنْ قَالَ وَ عَنْ قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ وَ مَنْ كَفَرَ (٤) يَعْنِي مَنْ تَرَكَ.

******

ترجمه:

***

این حدیث از معاویة بن عمار نقل شده است. او از امام صادق (علیه السلام) نقل می کند که فرمود: خداوند فرموده است: «و برای خداوند بر مردم واجب است که حج خانه را انجام دهند، هر که توانایی رفتن به آن را داشته باشد» (سوره آل عمران، آیه ۹۷). امام فرمود: این آیه درباره کسی است که مال (توانایی مالی) دارد. و درباره سخن خداوند عز و جل «و هر کس کفر ورزد» (سوره آل عمران، آیه ۹۷) نیز فرمود: یعنی کسی که (حج را) ترک کند.

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤١٦٤ - رقم الحديث الباب: ٣]

١٤١٦٤- ٣- (٥) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ حَمَّادِ بْنِ عَمْرٍو وَ أَنَسِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِيهِ جَمِيعاً عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ آبَائِهِ ع فِي وَصِيَّةِ النَّبِيِّ ص لِعَلِيٍّ ع قَالَ: يَا عَلِيُّ كَفَرَ بِاللَّهِ الْعَظِيمِ مِنْ هَذِهِ الْأُمَّةِ عَشَرَةٌ الْقَتَّاتُ وَ السَّاحِرُ وَ الدَّيُّوثُ وَ نَاكِحُ الْمَرْأَةِ حَرَاماً فِي دُبُرِهَا وَ نَاكِحُ الْبَهِيمَةِ وَ مَنْ نَكَحَ ذَاتَ مَحْرَمٍ وَ السَّاعِي فِي الْفِتْنَةِ وَ بَائِعُ السِّلَاحِ مِنْ أَهْلِ الْحَرْبِ وَ مَانِعُ الزَّكَاةِ وَ مَنْ وَجَدَ سَعَةً فَمَاتَ وَ لَمْ يَحُجَّ يَا عَلِيُّ تَارِكُ الْحَجِّ وَ هُوَ مُسْتَطِيعٌ كَافِرٌ يَقُولُ اللَّهُ تَبَارَكَ وَ تَعَالَى وَ لِلَّهِ عَلَى النَّاسِ حِجُّ الْبَيْتِ- مَنِ اسْتَطاعَ إِلَيْهِ سَبِيلًا وَ مَنْ كَفَرَ فَإِنَّ اللَّهَ غَنِيٌّ عَنِ الْعالَمِينَ (٦)

ص: ٣١

١- الكافى ٤- ٢٦٩- ٥.

٢- التهذيب ٥- ١٨- ٥٢، و أورد صدره فى الحديث ١ من الباب ٦، و قطعة منه فى الحديث ٣ من الباب ١٠ من هذه الأبواب.

٣- آل عمران ٣- ٩٧.

٤- آل عمران ٣- ٩٧.

٥- الفقيه ٤- ٣٥٦- ٥٧٦٢ الفقيه ٤- ٣٦٨- ٥٧٦٢.

٦- آل عمران ٣- ٩٧.

يَا عَلِيُّ مَنْ سَوَّفَ الْحَجَّ حَتَّى يَمُوتَ بَعَثَهُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يَهُودِيّاً أَوْ نَصْرَانِيّاً.

وَ

رَوَاهُ فِي الْخِصَالِ بِإِسْنَادِهِ الآتِي (١) عَنْ أَنَسِ بْنِ مُحَمَّدٍ مِثْلَهُ إِلَى قَوْلِهِ فَمَاتَ وَ لَمْ يَحُجَّ (٢)

******

ترجمه:

***

این حدیث از امام جعفر صادق (علیه السلام) نقل شده است که از پدرانش از وصیت پیامبر (صلی الله علیه وآله) به امام علی (علیه السلام) روایت کرده اند. پیامبر فرمود: «ای علی، ده گروه از این امت به خداوند بزرگ کفر ورزیده اند: سخن چین، جادوگر، مرد بی غیرت، کسی که با زنی به طور حرام از پشت آمیزش کند، کسی که با حیوان آمیزش کند، کسی که با محارم خود آمیزش کند، کسی که به فتنه انگیزی مشغول است، فروشنده سلاح به اهل جنگ، کسی که زکات ندهد و کسی که توانایی مالی دارد ولی بدون انجام حج بمیرد. ای علی، کسی که حج را ترک کند در حالی که توانایی دارد، کافر است. خداوند تبارک و تعالی می فرماید: «و برای خداوند بر مردم واجب است که حج خانه را انجام دهند، هر که توانایی رفتن به آن را داشته باشد و هر کس کفر ورزد، پس خداوند از جهانیان بی نیاز است» (سوره آل عمران، آیه ۹۷). ای علی، کسی که حج را به تأخیر بیندازد تا بمیرد، خداوند او را در روز قیامت به صورت یهودی یا مسیحی برمی انگیزد.»

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤١٦٥ - رقم الحدیث الباب: ٤]

١٤١٦٥- ٤- (٣) أَحْمَدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ الطَّبْرِسِيُّ فِي الْإِحْتِجَاجِ عَنْ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ ع فِي احْتِجَاجِهِ عَلَى الْخَوَارِجِ قَالَ وَ أَمَّا قَوْلُكُمْ إِنِّي كُنْتُ وَصِيّاً فَضَيَّعْتُ الْوَصِيَّةَ فَأَنْتُمْ كَفَرْتُمْ وَ قَدَّمْتُمْ عَلَيَّ وَ أَزَلْتُمُ الْأَمْرَ عَنِّي وَ لَيْسَ عَلَى الْأَوْصِيَاءِ الدُّعَاءُ إِلَى أَنْفُسِهِمْ إِنَّمَا يَبْعَثُ اللَّهُ الْأَنْبِيَاءَ فَيَدْعُونَ إِلَى أَنْفُسِهِمْ وَ الْوَصِيُّ (٤) فَمَدْلُولٌ عَلَيْهِ مُسْتَغْنٍ عَنِ الدُّعَاءِ إِلَى نَفْسِهِ (٥) وَ قَدْ قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ وَ لِلَّهِ عَلَى النَّاسِ حِجُّ الْبَيْتِ- مَنِ اسْتَطاعَ إِلَيْهِ سَبِيلًا (٦) وَ لَوْ تَرَكَ النَّاسُ الْحَجَّ لَمْ يَكُنِ الْبَيْتُ لِيُكْفَرَ بِتَرْكِهِمْ إِيَّاهُ وَ لَكِنْ كَانُوا يَكْفُرُونَ بِتَرْكِهِمْ إِيَّاهُ لِأَنَّ اللَّهَ قَدْ نَصَبَهُ لَكُمْ عَلَماً وَ كَذَلِكَ نَصَبَنِي عَلَماً حَيْثُ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص- يَا عَلِيُّ أَنْتَ (٧) بِمَنْزِلَةِ الْكَعْبَةِ تُؤْتَى وَ لَا تَأْتِي.

******

ترجمه:

***

احمد بن علی بن ابی طالب طبرسی در کتاب احتجاج از امیرالمؤمنین (ع) در احتجاج خود با خوارج نقل کرده است که فرمود: اما سخن شما که می گویید من وصی بوده ام و وصایت را ضایع کرده ام، شما کافر شدید و بر من پیشی گرفتید و امر (خلافت) را از من دور کردید، و بر اوصیا لازم نیست که خود را به مردم معرفی کنند. خداوند پیامبران را می فرستد تا مردم را به سوی خود دعوت کنند، اما وصی به او دلالت می شود و نیازی به دعوت به سوی خود ندارد. و خداوند عزّ و جلّ فرموده است: «و برای خدا بر مردم واجب است حج خانه (کعبه)؛ هر که توانایی رسیدن به آن را داشته باشد.» و اگر مردم حج را ترک کنند، کعبه با ترک آنان از بین نمی رود، اما آنان با ترک آن کافر می شوند. زیرا خداوند آن (کعبه) را برای شما به عنوان نشانه ای قرار داده است، و همان طور که کعبه نشانه است، من نیز نشانه ام، چنان که رسول خدا (ص) فرمود: «ای علی، تو مانند کعبه ای؛ به سوی تو می آیند و تو به سوی آنان نمی روی.»

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤١٦٦ - رقم الحدیث الباب: ٥]

١٤١٦٦- ٥- (٨) جَعْفَرُ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ سَعِيدٍ الْمُحَقِّقُ فِي الْمُعْتَبَرِ عَنِ النَّبِيِّ ص قَالَ: مَنْ مَاتَ وَ لَمْ يَحُجَّ فَلَا عَلَيْهِ أَنْ يَمُوتَ يَهُودِيّاً أَوْ نَصْرَانِيّاً.

ص: ٣٢

۱- یأتی فی الفائدة الأولی من الخاتمة برمز (د).

۲- الخصال- ٤٥١- ٥٦.

۳- الاحتجاج- ۱۸۸.

٤- فی المصدر- و أمّا الوصی.

٥- فی المصدر زیادة- و ذلک لمن آمن بالله و آل عمران ۳- ۹۷.

٦- رسوله.

۷- فی المصدر- أنت منی بمنزلة هارون من موسی، و أنت منی.

۸- المعتبر- ۳۲٦.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا یَدُلُّ عَلَی ذَلِکَ هُنَا (۱) وَ فِی مُقَدِّمَةِ الْعِبَادَاتِ (۲) وَ غَیْرِهَا (۳).

******

ترجمه:

***

جعفر بن حسن بن سعید محقق در کتاب المعتبر از پیامبر (ص) نقل کرده است که فرمود: «هر کس بمیرد و حج انجام نداده باشد، باکی ندارد که یهودی یا نصرانی بمیرد.»

***

۸- بَابُ اشْتِرَاطِ وُجُوبِ الْحَجِّ بِوُجُودِ الِاسْتِطَاعَةِ مِنَ الزَّادِ وَ الرَّاحِلَةِ مَعَ الْحَاجَةِ إِلَیْهَا وَ تَخْلِیَةِ السَّرْبِ وَ الْقُدْرَةِ عَلَی الْمَسِیرِ وَ مَا یَتَوَقَّفُ عَلَیْهِ وَ وُجُوبِ شِرَاءِ مَا یَحْتَاجُ إِلَیْهِ مِنْ أَسْب

اشارة

(٤) ٨ بَابُ اشْتِرَاطِ وُجُوبِ الْحَجِّ بِوُجُودِ الِاسْتِطَاعَةِ مِنَ الزَّادِ وَ الرَّاحِلَةِ مَعَ الْحَاجَةِ إِلَيْهَا وَ تَخْلِيَةِ السَّرْبِ وَ الْقُدْرَةِ عَلَى الْمَسِيرِ وَ مَا يَتَوَقَّفُ عَلَيْهِ وَ وُجُوبِ شِرَاءِ مَا يَحْتَاجُ إِلَيْهِ مِنْ أَسْبَابِ السَّفَرِ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤١٦٧ - رقم الحديث الباب: ١]

١٤١٦٧- ١- (٥) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُوسَى بْنِ الْقَاسِمِ بْنِ مُعَاوِيَةَ بْنِ وَهْبٍ (٦) عَنْ صَفْوَانَ عَنِ الْعَلَاءِ بْنِ رَزِينٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِي جَعْفَرٍ ع قَوْلُهُ تَعَالَى وَ لِلَّهِ عَلَى النَّاسِ حِجُّ الْبَيْتِ مَنِ اسْتَطاعَ إِلَيْهِ سَبِيلًا (٧) قَالَ يَكُونُ لَهُ مَا يَحُجُّ بِهِ الْحَدِيثَ.

******

ترجمه:

***

مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ : به حضرت باقرعليه السلام عرض كردم منظور درآيه شريفه وَ لِلَّهِ عَلَى النَّاسِ حِجُّ الْبَيْتِ مَنِ اسْتَطاعَ إِلَيْهِ سَبِيلًا (٨) چيست ؟ فرمودند : بايد مالى داشته باشد تا با آن حج انجام بدهد .

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤١٦٨ - رقم الحديث الباب: ٢]

١٤١٦٨- ٢- (٩) وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ فِي كِتَابِ التَّوْحِيدِ عَنْ أَبِيهِ وَ مُحَمَّدِ بْنِ مُوسَى بْنِ الْمُتَوَكِّلِ عَنْ سَعْدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ وَ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ جَعْفَرٍ جَمِيعاً عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى عَنِ الْحَسَنِ بْنِ مَحْبُوبٍ عَنِ الْعَلَاءِ بْنِ رَزِينٍ

ص: ٣٣

١- تقدم فى الحديث ١ من الباب ٢ من هذه الأبواب.

٢- تقدم فى البابين ١ و ٢ من أبواب مقدّمة العبادات.

٣- تقدم فى الحديث ١٧ من الباب ٥ من أبواب صلاة الجنازة. و يأتى ما يدلّ عليه فى الحديث ٥٠ من الباب ١٠ من أبواب حدّ المرتد.

٤- الباب ٨ فيه ١٣ حديثا.

٥- التهذيب ٥- ٣- ٤، و الاستبصار ٢- ١٤٠- ٤٥٦، و أورد ذيله فى الحديث ١ من الباب ١٠ من هذه الأبواب.

٦- فى التهذيبين- موسى بن القاسم، عن معاوية بن وهب.

٧- آل عمران ٣- ٩٧.

٨- آل عمران ٣- ٩٧.

٩- التوحيد- ٣٤٩- ١٠.

قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع وَ ذَكَرَ مِثْلَهُ وَ زَادَ قُلْتُ فَمَنْ عُرِضَ عَلَيْهِ فَاسْتَحْيَا قَالَ هُوَ مِمَّنْ يَسْتَطِيعُ.

******

ترجمه:

***

علاء بن رزین گفت: از امام صادق (ع) پرسیدم و (حدیثی مشابه) را نقل کرد، ولی افزوده : گفتم کسی که حج بر او عرضه شود و از آن خجالت بکشد (نرود) چه حکمی دارد؟ فرمود: او از کسانی است که توانایی دارد.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱٤۱٦۹ - رقم الحدیث الباب: ۳]

۱٤۱٦۹- ۳- (۱) مُحَمَّدُ بْنُ یَعْقُوبَ عَنْ عَلِیِّ بْنِ إِبْرَاهِیمَ عَنْ أَبِیهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِی عُمَیْرٍ عَنْ حَمَّادِ بْنِ عُثْمَانَ عَنِ الْحَلَبِیِّ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ فِی قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ وَ لِلَّهِ عَلَی النَّاسِ حِجُّ الْبَیْتِ- مَنِ اسْتَطاعَ إِلَیْهِ سَبِیلًا (۲) مَا السَّبِیلُ قَالَ أَنْ یَکُونَ لَهُ مَا یَحُجُّ بِهِ الْحَدِیثَ.

******

ترجمه:

***

حلبی : به حضرت صادق علیه السلام : درمورد آیه شریفه وَ لِلَّهِ عَلَی النَّاسِ حِجُّ الْبَیْتِ مَنِ اسْتَطاعَ إِلَیْهِ سَبِیلًا (۳) فرمودند :اما سبیل یعنی باید مالی داشته باشد تا با آن حج انجام بدهد ....

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱٤۱۷۰ - رقم الحدیث الباب: ٤]

۱٤۱۷۰- ٤- (٤) وَ عَنْهُ عَنْ أَبِیهِ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَیْرٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ یَحْیَی الْخَثْعَمِیِّ قَالَ: سَأَلَ حَفْصٌ الْکُنَاسِیُّ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع وَ أَنَا عِنْدَهُ عَنْ قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ وَ لِلَّهِ عَلَی النَّاسِ حِجُّ الْبَیْتِ- مَنِ اسْتَطاعَ

إِلَيْهِ سَبِيلًا (٥) مَا يَعْنِی بِذَلِکَ قَالَ مَنْ کَانَ صَحِيحاً فِی بَدَنِهِ مُخَلًّی سَرْبُهُ لَهُ زَادٌ وَ رَاحِلَةٌ فَهُوَ مِمَّنْ يَسْتَطِيعُ الْحَجَّ أَوْ قَالَ مِمَّنْ کَانَ لَهُ مَالٌ فَقَالَ لَهُ حَفْصٌ الْکُنَاسِیُّ فَإِذَا کَانَ صَحِيحاً فِی بَدَنِهِ مُخَلًّی فِی سَرْبِهِ لَهُ زَادٌ وَ رَاحِلَةٌ فَلَمْ يَحُجَّ فَهُوَ مِمَّنْ يَسْتَطِيعُ الْحَجَّ قَالَ نَعَمْ.

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَعْقُوبَ (٦)

وَ کَذَا الَّذِی قَبْلَهُ.

******

ترجمه:

***

محمد بن يحيی خثعمی گفت: حفص کناسی در حالی که من نزد امام صادق (ع) بودم، از ايشان درباره قول خداوند عز و جل "و برای خدا بر مردم است حج خانه (کعبه)، آن کسی که استطاعت و توانايی راه يافتن به آن را دارد" (آل عمران ٣: ٩٧) پرسيد و گفت: اين آيه چه معنايی دارد؟ امام فرمود: کسی که از نظر جسمی سالم باشد، راهش باز باشد، و زاد و توشه و وسيله سفر داشته باشد، او از کسانی است که توانايی حج را دارد. يا فرمود: کسی که مالی داشته باشد. حفص کناسی پرسيد: اگر کسی از نظر جسمی سالم باشد، راهش باز باشد، زاد و توشه و وسيله سفر داشته باشد و حج نرود، آيا او از کسانی است که توانايی حج را دارد؟ امام فرمود: بله.

***

[رقم الحديث الکلی: ١٤١٧١ - رقم الحديث الباب: ٥]

١٤١٧١- ٥- (٧) وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ عَنْ مُوسَی بْنِ عِمْرَانَ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ يَزِيدَ النَّوْفَلِیِّ عَنِ السَّکُونِیِّ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع

١- الکافی ٤- ٢٦٦- ١، و التهذیب ٥- ٣- ٣، و الاستبصار ٢- ١٤٠- ٤٥٥، و أورد ذیله فی الحدیث ٥ من الباب ١٠ من هذه الأبواب.

٢- آل عمران ٣- ٩٧.

٣- آل عمران ٣- ٩٧.

٤- الکافی ٤- ٢٦٧- ٢.

٥- آل عمران ٣- ٩٧.

٦- التهذیب ٥- ٣- ٢، و الاستبصار ٢- ١٣٩- ٤٥٤.

٧- الکافی ٤- ٢٦٨- ٥.

قَالَ: سَأَلَهُ رَجُلٌ مِنْ أَهْلِ الْقَدَرِ- فَقَالَ یَا ابْنَ رَسُولِ اللَّهِ أَخْبِرْنِی عَنْ قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ وَ لِلَّهِ عَلَی النَّاسِ حِجُّ الْبَیْتِ مَنِ اسْتَطاعَ إِلَیْهِ سَبِیلًا (١) أَ لَیْسَ قَدْ جَعَلَ اللَّهُ لَهُمُ الِاسْتِطَاعَةَ فَقَالَ وَیْحَکَ إِنَّمَا یَعْنِی بِالاسْتِطَاعَةِ الزَّادَ وَ الرَّاحِلَةَ لَیْسَ اسْتِطَاعَةَ الْبَدَنِ الْحَدِیثَ.

******

ترجمه:

***

سکونی از امام صادق (ع) روایت کرده که مردی از اهل قَدَر از ایشان پرسید: ای فرزند رسول خدا، مرا از قول خداوند عز و جل "و برای خدا بر مردم است حج خانه (کعبه)، آن کسی که استطاعت و توانایی راه یافتن به آن را دارد" (آل عمران ٣: ٩٧) آگاه کن. آیا خداوند استطاعت و توانایی را برای

آنان قرار نداده است؟ امام فرمود: وای بر تو! منظور از استطاعت، زاد و توشه و وسیله سفر است، نه فقط توانایی بدنی.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱٤۱۷۲ - رقم الحدیث الباب: ٦]

۱٤۱۷۲- ٦- (۲) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِیِّ بْنِ الْحُسَیْنِ فِی عُیُونِ الْأَخْبَارِ بِإِسْنَادِهِ الآتِی (۳) عَنِ الْفَضْلِ بْنِ شَاذَانَ عَنِ الرِّضَا ع فِی کِتَابِهِ إِلَی الْمَأْمُونِ قَالَ وَ حِجُّ الْبَیْتِ فَرِیضَةٌ عَلَی مَنِ اسْتَطَاعَ إِلَیْهِ سَبِیلًا وَ السَّبِیلُ الزَّادُ وَ الرَّاحِلَةُ مَعَ الصِّحَّةِ.

******

ترجمه:

***

حضرت رضا علیه السلام درنامه خود به مامون نوشتند : وحج خانه خدا واجب است بر کسیکه برایش ممکن باشد ومنظور از سبیل توشه سفر ومرکب وسلامت بدنی است .

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱٤۱۷۳ - رقم الحدیث الباب: ۷]

۱٤۱۷۳- ۷- (٤) وَ فِی کِتَابِ التَّوْحِیدِ عَنْ أَبِیهِ عَنْ عَلِیِّ بْنِ إِبْرَاهِیمَ بْنِ هَاشِمٍ عَنْ أَبِیهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِی عُمَیْرٍ عَنْ هِشَامِ بْنِ الْحَکَمِ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع فِی قَوْلِهِ عَزَّ وَ جَلَّ وَ لِلَّهِ عَلَی النَّاسِ حِجُّ الْبَیْتِ مَنِ اسْتَطَاعَ إِلَیْهِ سَبِیلًا (٥) مَا یَعْنِی بِذَلِکَ قَالَ مَنْ کَانَ صَحِیحاً فِی بَدَنِهِ مُخَلًّی سَرْبُهُ لَهُ زَادٌ وَ رَاحِلَةٌ.

******

ترجمه:

***

هشام بن حکم از امام صادق (ع) روایت کرده که در تفسیر قول خداوند عز و جل "و برای خدا بر مردم است حج خانه (کعبه)، آن کسی که استطاعت و توانایی راه یافتن به آن را دارد" (آل عمران ۳: ۹۷)، امام فرمود: منظور این است که کسی که از نظر بدنی سالم باشد، راهش باز و بی مانع باشد، و زاد و توشه و وسیله سفر داشته باشد.

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤١٧٤ - رقم الحدیث الباب: ٨]

١٤١٧٤- ٨- (٦) وَ فِی الْخِصَالِ بِإِسْنَادِهِ الآتِی (٧) عَنْ عَلِیٍّ ع فِی حَدِیثِ الْأَرْبَعِمِائَةِ قَالَ: إِذَا أَرَدْتُمُ الْحَجَّ فَتَقَدَّمُوا فِی شِرَاءِ الْحَوَائِجِ لِبَعْضِ مَا یُقَوِّیکُمْ عَلَی السَّفَرِ فَإِنَّ اللَّهَ یَقُولُ وَ لَوْ أَرادُوا الْخُرُوجَ لَأَعَدُّوا لَهُ عُدَّةً (٨).

******

ترجمه:

***

امام علی (ع) در حدیث چهارصدگانگی فرمود: «هنگامی که قصد حج کردید، پیش از سفر وسایل و لوازم مورد نیاز را خریداری کنید تا به شما در سفر کمک کند. زیرا خداوند می فرماید: اگر آنها قصد خروج (برای جهاد یا سفر) داشتند، حتماً وسایل لازم را فراهم می کردند» (توبه ۹: ٤٦).

***

۱- آل عمران ۳- ۹۷.

۲- عیون أخبار الرضا (علیه السلام) ۲- ۱۲٤- ۱.

۳- یأتی فی الفائدة الأولی من الخاتمة برمز (ب).

٤- التوحید- ۳۵۰- ۱٤.

۵- آل عمران ۳- ۹۷.

٦- الخصال- ٦۱۷.

۷- یأتی فی الفائدة الأولی من الخاتمة برمز (ر).

۸- التوبة ۹- ٤٦.

[رقم الحدیث الکلی: ۱٤۱۷۵ - رقم الحدیث الباب: ۹]

۱٤۱۷۵- ۹- (۱) الْحَسَنُ بْنُ عَلِیِّ بْنِ شُعْبَةَ فِی تُحَفِ الْعُقُولِ عَنِ الرِّضَا ع فِی کِتَابِهِ إِلَی الْمَأْمُونِ قَالَ: وَ حِجُّ الْبَیْتِ مَنِ اسْتَطاعَ إِلَیْهِ سَبِیلًا (۲) وَ السَّبِیلُ زَادٌ وَ رَاحِلَةٌ.

******

ترجمه:

***

حضرت رضا علیه السلام درنامه خود به مامون نوشتند : ومنظور از سبیل توشه سفر ومرکب است .

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱٤۱۷٦ - رقم الحدیث الباب: ۱۰]

١٤١٧٦- ١٠- (٣) الْعَيَّاشِيُّ فِی تَفْسِیرِهِ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ سَیَابَةَ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع فِی قَوْلِهِ وَ لِلَّهِ عَلَی النَّاسِ حِجُّ الْبَیْتِ- مَنِ اسْتَطاعَ إِلَیْهِ سَبِیلًا (٤) قَالَ مَنْ کَانَ صَحِیحاً فِی بَدَنِهِ مُخَلًّی سَرْبُهُ لَهُ زَادٌ وَ رَاحِلَةٌ فَهُوَ مُسْتَطِیعٌ لِلْحَجِّ.

******

ترجمه:

***

از عبدالرحمن بن سیابة از امام صادق (علیه السلام) درباره آیه «و برای خدا بر مردم است که حج خانه اش را به جا آورند، هر کس که به سوی آن توانایی داشته باشد» (آل عمران: ٩٧)، روایت شده است: «کسی که بدنش سالم باشد، راهش باز باشد، زاد و توشه و مرکب داشته باشد، او توانایی حج دارد.»

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤١٧٧ - رقم الحدیث الباب: ١١]

١٤١٧٧- ١١- (٥) قَالَ وَ فِی رِوَایَةِ الْکِنَانِیِّ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: وَ إِنْ کَانَ یَقْدِرُ أَنْ یَرْکَبَ بَعْضاً وَ یَمْشِیَ بَعْضاً فَلْیَفْعَلْ وَ مَنْ کَفَرَ (٦) قَالَ تَرَکَ.

******

ترجمه:

***

حضرت صادق علیه السلام : اگر می تواند بعضی از راه را سواره وبعضی را پیاده برود باید انجام دهد ومن کفریعنی کسیکه حج را ترک کند .

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۱۷۸ - رقم الحدیث الباب: ۱۲]

۱۴۱۷۸- ۱۲- (۷) وَ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْحَجَّاجِ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنْ قَوْلِهِ وَ لِلَّهِ عَلَى النَّاسِ حِجُّ الْبَيْتِ مَنِ اسْتَطاعَ إِلَيْهِ سَبِيلًا (۸) قَالَ الصِّحَّةُ فِی بَدَنِهِ وَ الْقُدْرَةُ فِی مَالِهِ.

******

ترجمه:

***

از عبدالرحمن بن حجاج از امام صادق (علیه السلام) درباره آیه «و برای خدا بر مردم است که حج خانه اش را به جا آورند، هر کس که به سوی آن توانایی داشته باشد» (آل عمران: ۹۷)، سوال کردم حضرت فرمودند : «کسی که بدنش سالم باشد، زاد و توشه داشته باشد .

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۱۷۹ - رقم الحدیث الباب: ۱۳]

۱۴۱۷۹- ۱۳- (۹) قَالَ وَ فِی رِوَایَةِ حَفْصٍ الْأَعْوَرِ عَنْهُ ع قَالَ: الْقُوَّةُ فِی الْبَدَنِ وَ الْيَسَارُ فِی الْمَالِ.

۱- تحف العقول- ٤١٩.

۲- آل عمران ۳- ۹۷.

۳- تفسير العيّاشيّ ۱- ۱۹۲- ۱۱۱.

٤- آل عمران ۳- ۹۷.

٥- تفسير العيّاشيّ ۱- ۱۹۲- ۱۱۲.

٦- آل عمران ۳- ۹۷.

۷- تفسير العيّاشيّ ۱- ۱۹۳- ۱۱۷.

۸- آل عمران ۳- ۹۷.

۹- تفسير العيّاشيّ ۱- ۱۹۳- ۱۱۸.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِکَ (۱) وَ يَأْتِی مَا يَدُلُّ عَلَيْهِ (۲).

******

ترجمه:

***

ودرروايت حفص اعور ازحضرت نقل كرده كه فرمودند: توانای بدنی ومالی .

***

۹- بَابُ اشْتِرَاطِ وُجُوبِ الْحَجِّ بِوُجُودِ كِفَايَةِ عِيَالِهِ حَتَّى يَرْجِعَ إِلَيْهِمْ وَ إِلَّا لَمْ يَجِبْ وَ حُكْمِ الرُّجُوعِ إِلَى كِفَايَةٍ وَ تَقْدِيمِ الْحَجِّ عَلَى التَّزْوِيجِ

اشارة

(٣) ٩ بَابُ اشْتِرَاطِ وُجُوبِ الْحَجِّ بِوُجُودِ كِفَايَةِ عِيَالِهِ حَتَّى يَرْجِعَ إِلَيْهِمْ وَ إِلَّا لَمْ يَجِبْ وَ حُكْمِ الرُّجُوعِ إِلَى كِفَايَةٍ وَ تَقْدِيمِ الْحَجِّ عَلَى التَّزْوِيجِ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤١٨٠ - رقم الحديث الباب: ١]

١٤١٨٠- ١- (٤) وَ ١٤١٨١- ٢- (٥) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ ابْنِ مَحْبُوبٍ عَنْ خَالِدِ بْنِ جَرِيرٍ عَنْ أَبِي الرَّبِيعِ الشَّامِيِّ قَالَ: سُئِلَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع عَنْ قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ وَ لِلَّهِ عَلَى النَّاسِ حِجُّ الْبَيْتِ مَنِ اسْتَطاعَ إِلَيْهِ سَبِيلًا (٦) فَقَالَ مَا يَقُولُ النَّاسُ قَالَ فَقُلْتُ لَهُ الزَّادُ وَ الرَّاحِلَةُ قَالَ فَقَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع قَدْ سُئِلَ أَبُو جَعْفَرٍ ع عَنْ هَذَا فَقَالَ هَلَكَ النَّاسُ إِذاً لَئِنْ كَانَ مَنْ كَانَ لَهُ زَادٌ وَ رَاحِلَةٌ قَدْرَ مَا يَقُوتُ عِيَالَهُ وَ يَسْتَغْنِي بِهِ عَنِ النَّاسِ يَنْطَلِقُ إِلَيْهِمْ فَيَسْلُبُهُمْ إِيَّاهُ لَقَدْ هَلَكُوا إِذاً فَقِيلَ لَهُ فَمَا السَّبِيلُ قَالَ فَقَالَ السَّعَةُ فِي الْمَالِ إِذَا كَانَ يَحُجُّ بِبَعْضٍ وَ يُبْقِي بَعْضاً لِقُوتِ عِيَالِهِ (٧) أَ لَيْسَ قَدْ فَرَضَ اللَّهُ الزَّكَاةَ فَلَمْ يَجْعَلْهَا إِلَّا عَلَى مَنْ يَمْلِكُ مِائَتَيْ دِرْهَمٍ.

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَعْقُوبَ (٨)

١- تقدم فى الأحاديث ١٢ و ٢٤ و ٣٣ من الباب ١ من أبواب مقدّمة العبادات، و فى الحديثين ٢ و ٥ من الباب ١ و فى الحديثين ١ و ٧ من الباب ٢ و فى الباب ٦ من هذه الأبواب.

۲- یأتی فی الأبواب ۹ و ۱۰ و ۱۱ و فی الحدیثین ۵ و ۹ من الباب ۱٦ و فی الحدیثین ۱ و ۵ من الباب ۲۱ من هذه الأبواب.

۳- الباب ۹ فیه ۵ أحادیث.

٤- الکافی ٤- ۲٦۷- ۳.

۵- ۵ الکافی ٤- ۲٦۷- ۳.

٦- آل عمران ۳- ۹۷.

۷- فی المصدر- یقوت به عیاله.

۸- التهذیب ۵- ۲- ۱، و الاستبصار ۲- ۱۳۹- ٤۵۳.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَبِی الرَّبِیعِ الشَّامِیِّ (۱)

وَ رَوَاهُ فِی الْعِلَلِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُوسَی بْنِ الْمُتَوَکِّلِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ جَعْفَرٍ الْحِمْیَرِیِّ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ مَحْبُوبٍ مِثْلَهُ (۲)

وَ رَوَاهُ الْمُفِیدُ فِی الْمُقْنِعَةِ عَنْ أَبِی الرَّبِیعِ مِثْلَهُ إِلَّا أَنَّهُ زَادَ بَعْدَ قَوْلِهِ وَ یَسْتَغْنِی بِهِ عَنِ النَّاسِ یَجِبُ عَلَیْهِ أَنْ یَحُجَّ بِذَلِکَ ثُمَّ یَرْجِعَ فَیَسْأَلَ النَّاسَ بِکَفِّهِ لَقَدْ هَلَکَ إِذاً ثُمَّ ذَکَرَ تَمَامَ الْحَدِیثِ وَ قَالَ فِیهِ یَقُوتُ بِهِ نَفْسَهُ وَ عِیَالَهُ (۳)

******

ترجمه:

***

از ابو ربیع شامی روایت شده است که گفت: از امام صادق (علیه السلام) درباره قول خداوند عز و جل «و بر مردم است که حج خانه خدا را انجام دهند، هر کس که به سوی آن توانایی داشته باشد» (آل عمران: ۹۷) پرسیده شد. امام فرمود: «مردم چه می گویند؟» گفتم: «زاد و راحله» (وسایل سفر

و مرکب). امام صادق (علیه السلام) فرمود: «از امام باقر (علیه السلام) درباره این موضوع پرسیده شد و فرمود: "مردم در این صورت هلاک شده اند، زیرا اگر هرکس که به اندازه کفایت عیالش زاد و راحله داشته باشد و از مردم بی نیاز شود به سوی آنان برود و آن ها را از این وسایل محروم کند، در این صورت حتماً هلاک می شوند."» سپس به امام گفته شد: «پس راه چیست؟» امام فرمود: «توانایی مالی هنگامی که فرد بتواند با بخشی از مالش حج انجام دهد و بخشی دیگر را برای قوت عیالش بگذارد. مگر خداوند زکات را واجب نکرده و آن را تنها بر کسی قرار نداده که دویست درهم داشته باشد؟»

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱٤۱۸۲ - رقم الحدیث الباب: ۳]

۱٤۱۸۲- ۳- (٤) أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ خَالِدٍ الْبَرْقِيُّ فِي الْمَحَاسِنِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَبَّاسِ بْنِ عَامِرٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى الْخَثْعَمِيِّ عَنْ عَبْدِ الرَّحِيمِ الْقَصِيرِ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: سَأَلَهُ حَفْصٌ الْأَعْوَرُ وَ أَنَا أَسْمَعُ عَنْ قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ وَ لِلَّهِ عَلَى النَّاسِ حِجُّ الْبَيْتِ مَنِ اسْتَطاعَ إِلَيْهِ سَبِيلًا (٥) قَالَ ذَلِكَ الْقُوَّةُ فِي الْمَالِ وَ الْيَسَارُ قَالَ فَإِنْ كَانُوا مُوسِرِينَ فَهُمْ مِمَّنْ يَسْتَطِيعُ قَالَ نَعَمْ الْحَدِيثَ.

******

ترجمه:

***

از عبد الرحیم قصیر از امام صادق (علیه السلام) روایت شده است که گفت: حفص اعور، در حالی که من می شنیدم، از امام صادق (علیه السلام) درباره قول خداوند عز و جل «و بر مردم است که حج خانه خدا را انجام دهند، هر کس که به سوی آن توانایی داشته باشد» (آل عمران: ۹۷) پرسید.

امام فرمود: «این به معنای توانایی در مال و برخورداری از رفاه است.» سپس حفص پرسید: «اگر آن ها توانایی مالی داشته باشند، آیا از کسانی هستند که استطاعت دارند؟» امام فرمود: «بله.»

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱٤۱۸۳ - رقم الحدیث الباب: ٤]

۱٤۱۸۳- ٤- (٦) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ فِي الْخِصَالِ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ ع فِي حَدِيثِ شَرَائِعِ الدِّينِ قَالَ: وَ حِجُّ الْبَيْتِ وَاجِبٌ (عَلَى مَنِ) (۷) اسْتَطَاعَ إِلَيْهِ سَبِيلًا وَ هُوَ الزَّادُ وَ الرَّاحِلَةُ مَعَ صِحَّةِ الْبَدَنِ وَ أَنْ يَكُونَ لِلْإِنْسَانِ مَا يُخَلِّفُهُ عَلَى عِيَالِهِ وَ مَا يَرْجِعُ إِلَيْهِ مِنْ (۸) حَجِّهِ.

******

ترجمه:

***

از اعمش از جعفر بن محمد (علیه السلام) در حدیث شرایع الدین روایت شده است که فرمود: «حج خانه خدا واجب است بر کسی که استطاعت (به سوی آن) داشته باشد.» و استطاعت عبارت است از توشه و مرکب به همراه سلامت بدن، و اینکه انسان چیزی داشته باشد که برای خانواده اش باقی بگذارد و چیزی که پس از بازگشت از حج به آن رجوع کند.

***

۱- الفقیه ۲- ٤۱۸- ۲۸۵۸.

٢- علل الشرائع- ٤٥٣- ٣.

٣- المقنعة- ٦٠.

٤- المحاسن- ٢٩٥- ٤٦٣.

٥- آل عمران ٣- ٩٧.

٦- الخصال- ٦٠٦- ٩.

٧- فی المصدر- لمن.

٨- فی نسخة- بعد (هامش المخطوط).

[رقم الحدیث الکلی: ١٤١٨٤ - رقم الحدیث الباب: ٥]

١٤١٨٤- ٥- (١) الْفَضْلُ بْنُ الْحَسَنِ الطَّبْرِسِيُّ فِي مَجْمَعِ الْبَيَانِ فِي قَوْلِهِ تَعَالَى وَ لِلَّهِ عَلَى النَّاسِ حِجُّ الْبَيْتِ- مَنِ اسْتَطاعَ إِلَيْهِ سَبِيلًا (٢) قَالَ الْمَرْوِيُّ عَنْ أَئِمَّتِنَا ع أَنَّهُ الزَّادُ وَ الرَّاحِلَةُ وَ نَفَقَةُ مَنْ تَلْزَمُهُ نَفَقَتُهُ وَ الرُّجُوعُ إِلَى كِفَايَةٍ إِمَّا مِنْ مَالٍ أَوْ ضِيَاعٍ أَوْ حِرْفَةٍ مَعَ الصِّحَّةِ فِي النَّفْسِ وَ تَخْلِيَةِ الدَّرْبِ (٣) مِنَ الْمَوَانِعِ وَ إِمْكَانِ الْمَسِيرِ (٤).

أَقُولُ: لَا يَبْعُدُ أَنْ يَكُونَ فَهِمَ الرُّجُوعَ إِلَى كِفَايَةٍ مِنْ رِوَايَةِ الْمُفِيدِ وَ لَيْسَتْ بِصَرِيحَةٍ مَعَ كَوْنِهَا مُخَالِفَةً لِلاحْتِيَاطِ وَ بَقِيَّةِ النُّصُوصِ وَ كَذَا رِوَايَةُ الْخِصَالِ مَعَ إِجْمَالِهِمَا وَ احْتِمَالِ إِرَادَةِ الرُّجُوعِ إِلَى كِفَايَةِ يَوْمٍ وَاحِدٍ أَوْ أَيَّامٍ يَسِيرَةٍ وَ اللَّهُ أَعْلَمُ وَ يَأْتِي مَا يَدُلُّ عَلَى تَقْدِيمِ الْحَجِّ عَلَى التَّزْوِيجِ فِي النَّذْرِ وَ الْعَهْدِ (٥).

******

ترجمه:

***

فضل بن حسن طبری در مجمع البیان در تفسیر آیه «و برای خدا بر مردم است که حج خانه را انجام دهند- هر کس توانایی به سوی آن داشته باشد» (آل عمران ٣:٩٧) گفته است: «آنچه از ائمه ما

(علیهم السلام) روایت شده این است که استطاعت عبارت است از توشه و مرکب و نفقه کسانی که نفقه آنها بر او واجب است، و برگشت به کفایت مالی، چه از طریق مال، یا دارایی، یا حرفه ای که در اختیار دارد، به همراه سلامت بدن و برطرف بودن موانع و امکان سفر.»

و سپس اضافه کرده است که: «واضح است که شرط بازگشت به کفایت امر مبهم و نامشخص است و تحقق آن دشوار است به دلیل احتمال از بین رفتن مال باقی مانده و مشکلات شغلی در آینده، و نمی توان دانست که آیا بازگشت به کفایت باید برای یک روز، یا یک ماه، یا یک سال، یا دو سال، یا ده سال، یا حتی هزار سال باشد. این موجب می شود که یا حج به طور کلی واجب نباشد یا تخصیص آن به دلیل منطقی نداشته باشد، و خدا داناتر است.»

می گوید:

«ممکن است فهم شرط بازگشت به کفایت از روایت مفید باشد، با وجود اینکه این روایت صریح نبوده و با احتیاط و باقی مانده نصوص در تضاد است. همچنین روایت های دیگر نیز ممکن است به معنای بازگشت به کفایت یک روز یا چند روز باشد، و خدا داناتر است. همچنین ممکن است دلایلی برای تقدم حج بر ازدواج در نذر و عهد وجود داشته باشد.»

***

۱۰- بَابُ وُجُوبِ الْحَجِّ عَلَى مَنْ بُذِلَ لَهُ زَادٌ وَ رَاحِلَةٌ وَ لَوْ حِمَاراً وَ وُجُوبِ قَبُولِهِ وَ إِنِ اسْتَحْيَا وَ يُجْزِيهِ عَنْ حَجَّةِ الْإِسْلَامِ

اشارة

(٦) ١٠ بَابُ وُجُوبِ الْحَجِّ عَلَى مَنْ بُذِلَ لَهُ زَادٌ وَ رَاحِلَةٌ وَ لَوْ حِمَاراً وَ وُجُوبِ قَبُولِهِ وَ إِنِ اسْتَحْيَا وَ يُجْزِيهِ عَنْ حَجَّةِ الْإِسْلَامِ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤١٨٥ - رقم الحديث الباب: ١]

١٤١٨٥- ١- (٧) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُوسَى بْنِ الْقَاسِمِ بْنِ مُعَاوِيَةَ بْنِ

١- مجمع البيان ١- ٤٧٨.

٢- آل عمران ٣- ٩٧.

٣- فى المصدر- السرب.

٤- لا يخفى أن شرط الرجوع إلى كفاية أمر مجمل مجهول غير منضبط و لا يمكن تحققه لاحتمال تلف المال الباقى و تعذر الصنعة و الحرفة فيما بعد، و لا يعلم أنّه يشترط الرجوع إلى كفاية يوم أو شهر أو سنة أو سنتين أو عشرة أو مائة أو ألف و ذلک يلزم منه القول بعدم وجوب الحجّ بالكلية أو تخصيصه بغير دليل معقول، و اللّه أعلم. (منه. قده).

٥- يأتى فى الباب ٧ من أبواب النذر و العهد.

٦- الباب ١٠ فيه ١٠ أحاديث.

٧- التهذيب ٥- ٣- ٤، و الاستبصار ٢- ١٤٠- ٤٥٦، و أورد صدره فى الحديث ١ من الباب ٨ من هذه الأبواب.

وَهْبٍ (۱) عَنْ صَفْوَانَ بْنِ يَحْيَى عَنِ الْعَلَاءِ بْنِ رَزِينٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ فِي حَدِيثٍ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِي جَعْفَرٍ ع فَإِنْ عُرِضَ عَلَيْهِ الْحَجُّ فَاسْتَحْيَا قَالَ هُوَ مِمَّنْ يَسْتَطِيعُ الْحَجَّ وَ لِمَ يَسْتَحْيِي وَ لَوْ عَلَى حِمَارٍ أَجْدَعَ أَبْتَرَ قَالَ فَإِنْ كَانَ يَسْتَطِيعُ أَنْ يَمْشِيَ بَعْضاً وَ يَرْكَبَ بَعْضاً فَلْيَفْعَلْ.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ فِي التَّوْحِيدِ كَمَا مَرَّ (۲).

******

ترجمه:

***

در حدیثی محمد بن مسلم گفت: به امام باقر (ع) گفتم: اگر حج به او پیشنهاد شود و او از روی حیا امتناع کند، چه حکمی دارد؟ امام فرمود: او از کسانی است که توانایی حج دارد و چرا باید از روی حیا(ازقبول آن) امتناع کند؟ حتی اگر بر الاغی ناقص و بدون دم سوار شود. سپس فرمود: اگر می تواند بخشی از مسیر را پیاده برود و بخشی را سواره باشد، باید چنین کند.

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤١٨٦ - رقم الحديث الباب: ٢]

١٤١٨٦- ٢- (٣) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ فَضَالَةَ بْنِ أَيُّوبَ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ عَمَّارٍ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع- رَجُلٌ لَمْ يَكُنْ لَهُ مَالٌ فَحَجَّ بِهِ رَجُلٌ مِنْ إِخْوَانِهِ أَ يُجْزِيهِ ذَلِكَ عَنْهُ عَنْ حَجَّةِ الْإِسْلَامِ أَمْ هِيَ نَاقِصَةٌ قَالَ بَلْ هِيَ حَجَّةٌ تَامَّةٌ.

******

ترجمه:

***

معاویة بن عمار گفت: به امام صادق (ع) گفتم: مردی که مالی ندارد و یکی از برادرانش او را به حج می برد، آیا این حج برای او به عنوان حج اسلام کفایت می کند یا ناقص است؟ امام فرمود: بلکه این حج کامل است.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱٤۱۸۷ - رقم الحدیث الباب: ۳]

۱٤۱۸۷- ۳- (٤) وَ بِهَذَا الْإِسْنَادِ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع فِی حَدِیثٍ قَالَ: فَإِنْ کَانَ دَعَاهُ قَوْمٌ أَنْ یُحِجُّوهُ فَاسْتَحْیَا فَلَمْ یَفْعَلْ فَإِنَّهُ لَا یَسَعُهُ إِلَّا (أَنْ یَخْرُجَ) (٥) وَ لَوْ عَلَی حِمَارٍ أَجْدَعَ أَبْتَرَ.

******

ترجمه:

***

حضرت صادق علیه السلام : اگرعده ای خواستند او را به حج ببرند ولی اوحیا کرده وقبول نکرد باید خودش حج انجام بدهد ولو مجبور باشد بر الاغ گوش بریده سوار شود .

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱٤۱۸۸ - رقم الحدیث الباب: ٤]

۱٤۱۸۸- ٤- (٦) مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْمُفِیدُ فِی الْمُقْنِعَةِ قَالَ: قَالَ ع مَنْ عُرِضَتْ عَلَیْهِ نَفَقَةُ الْحَجِّ فَاسْتَحْیَا فَهُوَ مِمَّنْ تَرَکَ الْحَجَّ مُسْتَطِیعاً إِلَیْهِ السَّبِیلَ.

******

ترجمه:

***

مرحوم مفید در مقنعه گفته اند روایت داریم کسیکه هزینه حج به او عرضه شود ولی قبول نکند او جزء کسانی استکه علی رغم استطاعت حج را ترک کرده است .

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱٤۱۸۹ - رقم الحدیث الباب: ۵]

۱٤۱۸۹- ۵- (۷) مُحَمَّدُ بْنُ یَعْقُوبَ عَنْ عَلِیِّ بْنِ إِبْرَاهِیمَ عَنْ أَبِیهِ عَنِ ابْنِ

ص: ٤۰

۱- فی التهذیبین- موسی بن القاسم، عن معاویة بن وهب.

۲- مر فی الحدیث ۲ من الباب ۸ من هذه الأبواب.

۳- التهذیب ۵- ۷- ۱۷، و الاستبصار ۲- ۱٤۳- ٤٦۸.

٤- التهذیب ۵- ۱۸- ۵۲، و أورد صدره فی الحدیث ۱ من الباب ٦ و ذیله فی الحدیث ۲ من الباب ۷ من هذه الأبواب.

۵- فی المصدر- الخروج.

٦- المقنعة- ۷۰.

۷- الکافی ٤- ۲٦٦- ۱، و التهذیب ۵- ۳- ۳، و الاستبصار ۲- ۱٤۰- ٤۵۵، و أورد صدره فی الحدیث ۳ من الباب ۸ من هذه الأبواب.

أَبِی عُمَیْرٍ عَنْ حَمَّادِ بْنِ عُثْمَانَ عَنِ الْحَلَبِیِّ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع فِی حَدِیثٍ قَالَ: قُلْتُ لَهُ فَإِنْ عُرِضَ عَلَیْهِ مَا یَحُجُّ بِهِ فَاسْتَحْیَا مِنْ ذَلِکَ أَ هُوَ مِمَّنْ یَسْتَطِیعُ إِلَیْهِ سَبِیلًا قَالَ نَعَمْ مَا شَأْنُهُ یَسْتَحْیِی وَ لَوْ یَحُجُّ عَلَی حِمَارٍ أَجْدَعَ أَبْتَرَ فَإِنْ کَانَ یَسْتَطِیعُ (۱) أَنْ یَمْشِیَ بَعْضاً وَ یَرْکَبَ بَعْضاً فَلْیَحُجَّ.

******

ترجمه:

***

حلبی : به حضرت صادق علیه السلام عرض کردم اگر به کسی پیشنهاد حج بشود ولی ازروی حیاء قبول نکند آیا جزء افراد مستطیع حساب می شود ؟ فرمودند : بله، چه مانعی دارد که خجالت بکشد؟ حتی اگر بر الاغی بی دم و ناقص حج کند. پس اگر می تواند مقداری پیاده برود و مقداری سوار شود، باید حج کند.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۱۹۰ - رقم الحدیث الباب: ٦]

۱۴۱۹۰- ٦- (۲) وَ عَنْ حُمَیْدِ بْنِ زِیَادٍ عَنِ ابْنِ سَمَاعَةَ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَبَانِ بْنِ عُثْمَانَ عَنِ الْفَضْلِ بْنِ عَبْدِ الْمَلِکِ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنْ رَجُلٍ لَمْ یَکُنْ لَهُ مَالٌ فَحَجَّ بِهِ أُنَاسٌ مِنْ أَصْحَابِهِ أَ قَضَی حَجَّةَ الْإِسْلَامِ قَالَ نَعَمْ فَإِنْ أَیْسَرَ بَعْدَ ذَلِکَ فَعَلَیْهِ أَنْ یَحُجَّ قُلْتُ هَلْ تَکُونُ حَجَّتُهُ تِلْکَ تَامَّةً أَوْ نَاقِصَةً إِذَا لَمْ یَکُنْ حَجَّ مِنْ مَالِهِ قَالَ نَعَمْ قُضِیَ (۳) عَنْهُ حَجَّةُ الْإِسْلَامِ وَ تَکُونُ تَامَّةً وَ لَیْسَتْ بِنَاقِصَةٍ وَ إِنْ أَیْسَرَ فَلْیَحُجَّ الْحَدِیثَ.

وَ رَوَاهُ الشَّیْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ یَعْقُوبَ (٤) وَ کَذَا الَّذِی قَبْلَهُ أَقُولُ: حَمَلَ الشَّیْخُ الْأَمْرَ بِالْحَجِّ هُنَا عَلَی الِاسْتِحْبَابِ وَ اسْتَدَلَّ بِالتَّصْرِیحِ فِی هَذَا الْحَدِیثِ وَ غَیْرِهِ (٥) بِالْإِجْزَاءِ وَ هُوَ جَیِّدٌ وَ یُمْکِنُ الْحَمْلُ

عَلَى الْوُجُوبِ الْكِفَائِيِّ فِی الْحَجِّ الثَّانِی کَمَا مَرَّ (٦) وَ عَلَى کَوْنِ الْحَجِّ الْأَوَّلِ عَلَى وَجْهِ النِّیَابَةِ عَنِ الْغَیْرِ کَمَا یَأْتِی (٧).

******

ترجمه:

***

فضل بن عبدالملک از امام صادق (ع) روایت می کند: او را درباره مردی که مال نداشت و گروهی از دوستانش او را به حج بردند، پرسیدم که آیا حج اسلام از او ادا شده است؟ فرمود: بله. اگر پس از آن توانگر شد، بر او واجب است که دوباره حج کند. گفتم: آیا آن حج کامل است یا ناقص وقتی با مال خودش حج نرفته باشد ؟ فرمودند : بله حجه الاسلامش انجام شده است وتمام وکامل است ولی اگر پولدارشد باید باید حج انجام دهد .

***

ص: ٤١

١- فی التهذیب و الاستبصار- یطیق (هامش المخطوط).

٢- الکافی ٤- ٢٧٤- ٢، و أورد ذیله فی الحدیث ٥ من الباب ٢٢ من هذه الأبواب.

٣- فی المصدر- یقضی.

٤- التهذیب ٥- ٧- ١٨، و الاستبصار ٢- ١٤٣- ٤٦٧.

٥- تقدم فی الحدیث ٢ من هذه الباب.

٦- مر فی الباب ٢ من هذه الأبواب.

٧- یأتی فی الباب ٢١ من هذه الأبواب.

[رقم الحديث الكلی: ۱٤۱۹۱ - رقم الحديث الباب: ۷]

۱٤۱۹۱- ۷- (۱) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ هِشَامِ بْنِ سَالِمٍ عَنْ أَبِی بَصِيرٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع يَقُولُ مَنْ عُرِضَ عَلَيْهِ الْحَجُّ وَ لَوْ عَلَى حِمَارٍ أَجْدَعَ مَقْطُوعِ الذَّنَبِ فَأَبَى فَهُوَ مُسْتَطِيعٌ لِلْحَجِّ.

وَ رَوَاهُ فِی التَّوْحِيدِ عَنْ أَبِيهِ وَ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ عَنْ سَعْدٍ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ خَالِدٍ الْبَرْقِيِّ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَيْرٍ عَنْ هِشَامِ بْنِ سَالِمٍ مِثْلَهُ (۲).

******

ترجمه:

***

ابوبصير :ازحضرت صادق عليه السلام شنيدم كه فرمودند: كسيكه حج بر او عرضه شود ولو سوارشدن بر الاغ بی دم ولی ازقبول آن امتناع كند اوجزء افراد مستطيع حساب می شود .

***

[رقم الحديث الكلی: ۱٤۱۹۲ - رقم الحديث الباب: ۸]

۱٤۱۹۲- ۸- (۳) أَحْمَدُ بْنُ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ الْبَرْقِيُّ فِی الْمَحَاسِنِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحَكَمِ عَنْ هِشَامِ بْنِ سَالِمٍ عَنْ أَبِی بَصِيرٍ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع رَجُلٌ كَانَ لَهُ مَالٌ فَذَهَبَ ثُمَّ عُرِضَ عَلَيْهِ الْحَجُّ فَاسْتَحْيَا فَقَالَ مَنْ عُرِضَ عَلَيْهِ الْحَجُّ فَاسْتَحْيَا وَ لَوْ عَلَى حِمَارٍ أَجْدَعَ مَقْطُوعِ الذَّنَبِ فَهُوَ مِمَّنْ يَسْتَطِيعُ الْحَجَّ.

******

ترجمه:

***

ابو بصیر : خدمت حضرت صادق علیه السلام عرض کردم کسی پول داشت ولی ازدستش رفت سپس حج براو عرضه شد ولی قبول نکرد حضرت فرمودند : کسیکه حج براو عرضه شود وقبول نکند ولو با الاغی دم بریده او جزء کسانیستکه برای حج مستطیع شده .

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱٤۱۹۳ - رقم الحدیث الباب: ۹]

۱٤۱۹۳- ۹- (٤) الْعَیَّاشِیُّ فِی تَفْسِیرِهِ عَنْ أَبِی بَصِیرٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ (٥) ع قَالَ: قُلْتُ لَهُ مَنْ عُرِضَ عَلَیْهِ الْحَجُّ فَاسْتَحْیَا أَنْ یَقْبَلَهُ أَ هُوَ مِمَّنْ یَسْتَطِیعُ الْحَجَّ قَالَ (٦) مُرْهُ فَلَا یَسْتَحْیِی وَ لَوْ عَلَی حِمَارٍ أَبْتَرَ وَ إِنْ کَانَ یَسْتَطِیعُ أَنْ یَمْشِیَ بَعْضاً وَ یَرْکَبَ بَعْضاً فَلْیَفْعَلْ.

******

ترجمه:

***

ابوبصیر از امام صادق (ع) روایت می کند: به او گفتم کسی که حج به او پیشنهاد شده اما از قبول آن خجالت می کشد، آیا او از کسانی است که توانایی حج دارد؟ فرمود: به او بگو که خجالت نکشد، حتی اگر بر الاغی بدون دم باشد. و اگر بتواند مقداری از راه را پیاده برود و مقداری را سواره، این کار را انجام دهد.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱٤۱۹٤ - رقم الحدیث الباب: ۱۰]

١٤١٩٤- ١٠- (٧) وَ عَنْ أَبِی أُسَامَةَ زَیْدٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع فِی قَوْلِهِ وَ لِلَّهِ عَلَی النَّاسِ حِجُّ الْبَیْتِ- مَنِ اسْتَطاعَ إِلَیْهِ سَبِیلًا (٨) قَالَ

ص: ٤٢

١- الفقیه ٢- ٤١٩- ٢٨٥٩.

٢- التوحید- ٣٥٠- ١١.

٣- المحاسن- ٢٩٦- ٤٦٧.

٤- تفسیر العیّاشیّ ١- ١٩٢- ١١٤.

٥- فی المصدر- أبی جعفر.

٦- فی المصدر زیادة- نعم.

٧- تفسیر العیّاشیّ ١- ١٩٢- ١١٥.

٨- آل عمران ٣- ٩٧.

سَأَلْتُهُ مَا السَّبِیلُ قَالَ یَکُونُ لَهُ مَا یَحُجُّ بِهِ قُلْتُ أَ رَأَیْتَ إِنْ عُرِضَ عَلَیْهِ مَالٌ یَحُجُّ بِهِ فَاسْتَحْیَا مِنْ ذَلِکَ قَالَ هُوَ مِمَّنِ اسْتَطَاعَ إِلَیْهِ سَبِیلًا قَالَ وَ إِنْ کَانَ یُطِیقُ الْمَشْیَ بَعْضاً وَ الرُّکُوبَ بَعْضاً فَلْیَفْعَلْ قُلْتُ أَ رَأَیْتَ قَوْلَ اللَّهِ وَ مَنْ کَفَرَ (١) أَ هُوَ فِی الْحَجِّ قَالَ نَعَمْ قَالَ هُوَ کُفْرُ النِّعَمِ وَ قَالَ مَنْ تَرَکَ.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا یَدُلُّ عَلَی ذَلِکَ (٢).

******

ترجمه:

***

از ابو اسامه زید از امام صادق (ع) در مورد آیه "و بر مردم است که برای خدا حج کنند هر که استطاعت دارد به سوی آن راهی یابد" پرسیدم. ایشان فرمودند: از او پرسیدم، راه چیست؟ فرمود: اینکه چیزی داشته باشد که بتواند با آن حج کند. گفتم: اگر به او مالی پیشنهاد شود که با آن حج کند و از قبول آن خجالت بکشد، آیا او از کسانی است که توانایی دارد؟ فرمود: بله، و اگر بتواند مقداری از راه را پیاده و مقداری را سواره برود، باید این کار را انجام دهد. پرسیدم: درباره این قسمت از آیه "و هر که کفر ورزد"، آیا منظور از آن حج است؟ فرمود: بله، این کفر نعمت است و هر که آن را ترک کند.

***

۱۱- بَابُ وُجُوبِ الْحَجِّ عَلَى مَنْ أَطَاقَ الْمَشْیَ کُلًّا أَوْ بَعْضاً وَ رُکُوبَ الْبَاقِی مِنْ غَیْرِ مَشَقَّةٍ زَائِدَةٍ

اشارة

(۳) ۱۱ بَابُ وُجُوبِ الْحَجِّ عَلَى مَنْ أَطَاقَ الْمَشْیَ کُلًّا أَوْ بَعْضاً وَ رُکُوبَ الْبَاقِی مِنْ غَیْرِ مَشَقَّةٍ زَائِدَةٍ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱٤۱۹۵ - رقم الحدیث الباب: ۱]

۱٤۱۹۵- ۱- (٤) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحُسَیْنِ بْنِ سَعِیدٍ عَنْ فَضَالَةَ بْنِ أَیُّوبَ عَنْ مُعَاوِیَةَ بْنِ عَمَّارٍ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنْ رَجُلٍ عَلَیْهِ دَیْنٌ أَ عَلَیْهِ أَنْ یَحُجَّ قَالَ نَعَمْ إِنَّ حَجَّةَ الْإِسْلَامِ وَاجِبَةٌ

عَلَى مَنْ أَطَاقَ الْمَشْیَ مِنَ الْمُسْلِمِینَ- وَ لَقَدْ کَانَ (۵) مَنْ حَجَّ مَعَ النَّبِیِّ ص مُشَاةً وَ لَقَدْ مَرَّ رَسُولُ اللَّهِ ص بِکُرَاعِ الْغَمِیمِ- فَشَکَوْا إِلَیْهِ الْجَهْدَ وَ الْعَنَاءَ فَقَالَ شُدُّوا أُزُرَکُمْ وَ اسْتَبْطِنُوا فَفَعَلُوا ذَلِکَ فَذَهَبَ عَنْهُمْ.

******

ترجمه:

***

از معاویه بن عمار نقل شده که گفت: از امام صادق (ع) درباره مردی که بدهکار است، پرسیدم: آیا بر او واجب است که حج انجام دهد؟ فرمودند: بله، حج اسلام بر هر مسلمانی که توانایی راه رفتن دارد، واجب است. و به راستی، برخی از کسانی که با پیامبر (ص) حج به جا آوردند، پیاده بودند. پیامبر (ص) از منطقه ای به نام "کراع الغمیم" عبور کرد و مردم از سختی و خستگی شکایت کردند. پیامبر (ص) فرمود: کمرهایتان را محکم ببندید و باطن خود را تقویت کنید. آنها چنین کردند و سختی از آنها برطرف شد.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۱۹۶ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱۴۱۹۶- ۲- (۶) وَ عَنْهُ عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ مُحَمَّدٍ (۷) عَنْ عَلِیٍّ عَنْ أَبِی بَصِیرٍ

ص: ۴۳

۱- آل عمران ۳- ۹۷.

۲- تقدم فی الحدیث ۱۱ من الباب ۶ من هذه الأبواب.

٣- الباب ١١ فيه حديثان.

٤- التهذيب ٥- ١١- ٢٧، و الاستبصار ٢- ١٤٠- ٤٥٨، و الفقيه ٢- ٢٩٥- ٢٥٠٣، و أورد صدره فى الحديث ٢ من الباب ٥٠ من هذه الأبواب.

٥- فى الفقيه زيادة- أكثر (هامش المخطوط).

٦- التهذيب ٥- ١٠- ٢٦، و الاستبصار ٢- ١٤٠- ٤٥٧.

٧- كذا فى الاستبصار و هو الصواب، و فى التهذيب فى موضع- القاسم بن أحمد، و فى آخر- القاسم بن محمّد. (منه. قده).

قَالَ: قُلْتُ لِأَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَوْلُ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ وَ لِلَّهِ عَلَى النَّاسِ حِجُّ الْبَيْتِ مَنِ اسْتَطاعَ إِلَيْهِ سَبِيلًا (١) قَالَ يَخْرُجُ وَ يَمْشِی إِنْ لَمْ يَكُنْ عِنْدَهُ قُلْتُ لَا يَقْدِرُ عَلَى الْمَشْيِ قَالَ يَمْشِی وَ يَرْكَبُ قُلْتُ لَا يَقْدِرُ عَلَى ذَلِكَ أَعْنِی الْمَشْیَ قَالَ يَخْدُمُ الْقَوْمَ وَ يَخْرُجُ مَعَهُمْ.

وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ عَنِ الْقَاسِمِ مِثْلَهُ (٢) وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِی حَمْزَةَ عَنْ أَبِی بَصِيرٍ (٣)

وَ الَّذِی قَبْلَهُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ عَمَّارٍ أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِكَ (٤) وَ قَدْ حَمَلَ الشَّيْخُ الْحَدِيثَيْنِ عَلَى الِاسْتِحْبَابِ الْمُؤَكَّدِ وَ هُوَ خِلَافُ الظَّاهِرِ وَ الِاحْتِيَاطِ مَعَ صِدْقِ الِاسْتِطَاعَةِ وَ عَدَمِ الْمُعَارِضِ الصَّرِيحِ وَ احْتِمَالِ مَا تَضَمَّنَ اشْتِرَاطَ الزَّادِ وَ الرَّاحِلَةِ لِأَنْ يَكُونَ مَخْصُوصاً بِمَنْ يَتَوَقَّفُ اسْتِطَاعَتُهُ عَلَيْهِمَا كَمَا هُوَ الْغَالِبُ.

******

ترجمه:

***

از علی، از ابو بصیر نقل شده که گفت: به امام صادق (ع) گفتم: درباره قول خداوند عز و جل «و بر مردم واجب است که به سوی خانه (کعبه) حج کنند، هر کس که توانایی رفتن به آن را دارد» (آل عمران ۹۷) چیست؟ امام فرمودند: اگر کسی پول ندارد، باید پیاده برود و راه برود. گفتم: اگر نمی تواند پیاده برود، چه باید کند؟ فرمود: هم پیاده برود و هم سوار شود. گفتم: اگر اصلاً نمی تواند راه برود؟ فرمود: باید به مردم خدمت کند و همراه آنان به حج برود.

می گویم :

مرحوم شیخ این دو حدیث را بر استحباب مؤکد حمل کرده است، در حالی که این تفسیر خلاف ظاهر است و با احتیاط سازگار است. همچنین با وجود استطاعت (شرایط وجوب حج) و نبودن معارض صریح، احتمال می رود که آنچه مشتمل بر شرط زاد و راحله (هزینه و وسیله سفر) است، مخصوص کسی باشد که استطاعت او وابسته به این دو باشد، همان گونه که در بیشتر موارد این چنین است.

***

۱۲- بَابُ اشْتِرَاطِ وُجُوبِ الْحَجِّ بِالْبُلُوغِ وَ الْعَقْلِ

اشارة

(۵) ۱۲ بَابُ اشْتِرَاطِ وُجُوبِ الْحَجِّ بِالْبُلُوغِ وَ الْعَقْلِ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلی: ١٤١٩٧ - رقم الحديث الباب: ١]

١٤١٩٧- ١- (٦) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ صَفْوَانَ عَنْ

١- آل عمران ٣- ٩٧.

٢- التهذيب ٥- ٤٥٩- ١٥٩٤.

٣- الفقيه ٢- ٢٩٥- ٢٥٠٤.

٤- تقدم فی الحديث ١١ من الباب ٨ و فی الأحاديث ١ و ٥ و ٩ و ١٠ من الباب ١٠ من هذه الأبواب.

٥- الباب ١٢ فيه حديثان.

٦- الفقيه ٢- ٤٣٥- ٢٨٩٨.

إِسْحَاقَ بْنِ عَمَّارٍ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا الْحَسَنِ ع عَنِ ابْنِ عَشْرِ سِنِينَ يَحُجُّ قَالَ عَلَيْهِ حَجَّةُ الْإِسْلَامِ إِذَا احْتَلَمَ وَ كَذَلِكَ الْجَارِيَةُ عَلَيْهَا الْحَجُّ إِذَا طَمِثَتْ.

******

ترجمه:

***

إِسْحَاقَ بْنِ عَمَّارٍ :ازحضرت كاظم عليه السلام سوال كردم آيا ازطرف پسرده ساله می شود حج انجام داد ؟ فرمودند : پسروقتی محتلم می شود حج براو واجب می شود دختر بچه هم وقتی خون حيض ديد .

***

[رقم الحديث الكلی: ١٤١٩٨ - رقم الحديث الباب: ٢]

١٤١٩٨- ٢- (١) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ سَهْلِ بْنِ زِيَادٍ عَنِ ابْنِ مَحْبُوبٍ عَنْ شِهَابٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع فِی حَدِيثٍ قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنِ ابْنِ عَشْرِ سِنِينَ يَحُجُّ قَالَ عَلَيْهِ حَجَّةُ الْإِسْلَامِ إِذَا احْتَلَمَ وَ كَذَلِکَ الْجَارِيَةُ عَلَيْهَا الْحَجُّ إِذَا طَمِثَتْ.

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَعْقُوبَ (٢)

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِکَ فِی مُقَدِّمَةِ الْعِبَادَاتِ وَ غَيْرِهَا (٣) وَ يَأْتِی مَا يَدُلُّ عَلَيْهِ (٤).

******

ترجمه:

***

شهاب :ازحضرت صادق عليه السلام سوال كردم آيا پسرده ساله می تواند حج انجام دهد ؟ فرمودند : پسروقتی محتلم می شود حج براو واجب می شود دختر بچه هم وقتی خون حيض ديد .

***

١٣- بَابُ أَنَّ الصَّبِیَّ إِذَا حَجَّ أَوْ حُجَّ بِهِ لَمْ يُجْزِئْهُ عَنْ حَجَّةِ الْإِسْلَامِ وَ وَجَبَ عَلَيْهِ عِنْدَ الْبُلُوغِ مَعَ الِاسْتِطَاعَةِ

اشارة

(٥) ١٣ بَابُ أَنَّ الصَّبِيَّ إِذَا حَجَّ أَوْ حُجَّ بِهِ لَمْ يُجْزِئْهُ عَنْ حَجَّةِ الْإِسْلَامِ وَ وَجَبَ عَلَيْهِ عِنْدَ الْبُلُوغِ مَعَ الِاسْتِطَاعَةِ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤١٩٩ - رقم الحديث الباب: ١]

١٤١٩٩- ١- (٦) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَبَانِ بْنِ الْحَكَمِ (٧) قَالَ سَمِعْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع يَقُولُ الصَّبِيُّ إِذَا حُجَّ بِهِ فَقَدْ قَضَى حَجَّةَ الْإِسْلَامِ حَتَّى يَكْبَرَ الْحَدِيثَ.

******

ترجمه:

***

حضرت صادق علیه السلام : اگربچه ای را حج بردند ازحج واجب کفایت می کند تا بزرگ شود .

***

١- الكافى ٤- ٢٧٦- ٨، و أورد قطعة منه فى الحديث ٨ من الباب ١٦، و صدره فى الحديث ٤ من الباب ١٧ من هذه الأبواب.

٢- التهذيب ٥- ٦- ١٤، و الاستبصار ٢- ١٤٦- ٤٧٦.

٣- تقدم فى البابين ٣ و ٤ من أبواب مقدّمة العبادات.

٤- يأتى فى الحديث ٢ من الباب ١٣ من هذه الأبواب.

٥- الباب ١٣ فيه حديثان.

٦- الفقيه ٢- ٤٣٥- ٢٩٠٠، و أورده بتمامه فى الحديث ٢ من الباب ١٦ من هذه الأبواب.

٧- فى نسخة- أبان، عن الحكم (هامش المخطوط).

[رقم الحديث الكلى: ١٤٢٠٠ - رقم الحديث الباب: ٢]

١٤٢٠٠- ٢- (١) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ سَهْلِ بْنِ زِيَادٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ بْنِ شَمُّونٍ (٢) عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْأَصَمِّ عَنْ مِسْمَعِ بْنِ عَبْدِ الْمَلِكِ عَنْ أَبِى عَبْدِ اللَّهِ ع فِى حَدِيثٍ قَالَ: لَوْ أَنَّ غُلَاماً حَجَّ عَشْرَ حِجَجٍ (٣) ثُمَّ احْتَلَمَ كَانَتْ عَلَيْهِ فَرِيضَةُ الْإِسْلَامِ.

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَعْقُوبَ (٤)

وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ سَهْلِ بْنِ زِيَادٍ (٥)

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِكَ (٦) وَ يَأْتِى مَا يَدُلُّ عَلَيْهِ (٧).

******

ترجمه:

***

حضرت صادق علیه السلام : اگربچه ای درطفولیت ده بار هم حج انجام بدهد و بعد محتلم شود حج واجب بعهده اش باقی است

***

١٤- بَابُ أَنَّ مَنْ مَاتَ وَ لَمْ يَسْتَقِرَّ الْحَجُّ فِی ذِمَّتِهِ لَمْ يَجِبِ الْقَضَاءُ عَنْهُ

اشارة

(٨) ١٤ بَابُ أَنَّ مَنْ مَاتَ وَ لَمْ يَسْتَقِرَّ الْحَجُّ فِی ذِمَّتِهِ لَمْ يَجِبِ الْقَضَاءُ عَنْهُ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٢٠١ - رقم الحديث الباب: ١]

١٤٢٠١- ١- (٩) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِیِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ هَارُونَ بْنِ حَمْزَةَ الْغَنَوِیِّ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع فِی رَجُلٍ مَاتَ وَ لَمْ يَحُجَّ حَجَّةَ

ص: ٤٦

١- الكافی ٤- ٢٧٨- ١٨، و أورد ذيله فی الحديث ٩ من الباب ١٦، و صدره فی الحديث ١ من الباب ١٩ من هذه الأبواب.

٢- فی التهذیبین- محمّد بن الحسین.

٣- فی الاستبصار- عشر سنین (هامش المخطوط).

٤- التهذیب ٥- ٦- ١٥.

٥- الاستبصار ٢- ١٤١- ٤٥٩.

٦- تقدم فی الباب ١٢ من هذه الأبواب.

٧- یأتی ما یدلّ علیه بعمومه فی الباب ١٩ من هذه الأبواب.

٨- الباب ١٤ فیه حدیث واحد.

٩- الفقیه ٢- ٤٤١- ٢٩١٧، و أورده بتمامه عن الکافی فی الحدیث ٤ من الباب ٢٥ من هذه الأبواب.

الْإِسْلَامِ وَ لَمْ یَتْرُکْ إِلَّا قَدْرَ نَفَقَةِ الْحَجِّ وَ لَهُ وَرَثَةٌ قَالَ هُمْ أَحَقُّ بِمِیرَاثِهِ إِنْ شَاءُوا أَکَلُوا وَ إِنْ شَاءُوا حَجُّوا عَنْهُ.

مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُوسَی بْنِ الْقَاسِمِ عَنْ صَفْوَانَ بْنِ یَحْیَی عَنْ سَعِیدِ بْنِ یَسَارٍ وَ عَنْ مُعَاوِیَةَ بْنِ عَمَّارٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع نَحْوَهُ (١) مُحَمَّدُ بْنُ یَعْقُوبَ عَنْ عَلِیِّ بْنِ إِبْرَاهِیمَ عَنْ أَبِیهِ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَیْرٍ عَنْ مُعَاوِیَةَ بْنِ عَمَّارٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع مِثْلَهُ (٢) أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا یَدُلُّ عَلَی ذَلِکَ وَ عَلَی اشْتِرَاطِ کِفَایَةِ الْعِیَالِ (٣) وَ یَأْتِی مَا یَدُلُّ عَلَی وُجُوبِ الْقَضَاءِ مَعَ الِاسْتِقْرَارِ وَ إِنْ قَصَرَ الْمَالُ (٤).

******

ترجمه:

***

از هارون بن حمزه غنوی از امام صادق (ع) درباره مردی که فوت کرده و حج واجب را به جا نیاورده است و چیزی به جز هزینه حج به جا نگذاشته است و او وارثانی دارد، امام فرمودند: وارثان او به ارثش سزاوارتر هستند؛ اگر بخواهند آن را مصرف کنند و اگر بخواهند، به جای او حج انجام دهند.

***

۱۵- بَابُ اشْتِرَاطِ وُجُوبِ الْحَجِّ وَ الْعُمْرَةِ بِالْحُرِّيَّةِ فَلَا يَجِبَانِ عَلَى الْمَمْلُوكِ حَتَّى يُعْتَقَ وَ يُسْتَحَبَّانِ لَهُ مَعَ إِذْنِ الْمَالِكِ

اشارة

(٥) ١٥ بَابُ اشْتِرَاطِ وُجُوبِ الْحَجِّ وَ الْعُمْرَةِ بِالْحُرِّيَّةِ فَلَا يَجِبَانِ عَلَى الْمَمْلُوكِ حَتَّى يُعْتَقَ وَ يُسْتَحَبَّانِ لَهُ مَعَ إِذْنِ الْمَالِكِ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٢٠٢ - رقم الحديث الباب: ١]

١٤٢٠٢- ١- (٦) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ مَحْبُوبٍ عَنِ الْفَضْلِ بْنِ يُونُسَ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا الْحَسَنِ ع فَقُلْتُ يَكُونُ عِنْدِيَ الْجَوَارِي وَ أَنَا بِمَكَّةَ فَآمُرُهُنَّ أَنْ يَعْقِدْنَ بِالْحَجِّ يَوْمَ التَّرْوِيَةِ- فَأَخْرُجُ بِهِنَّ فَيَشْهَدْنَ الْمَنَاسِكَ أَوْ أُخَلِّفُهُنَّ بِمَكَّةَ- فَقَالَ إِنْ خَرَجْتَ بِهِنَّ فَهُوَ أَفْضَلُ وَ إِنْ خَلَّفْتَهُنَّ عِنْدَ ثِقَةٍ فَلَا بَأْسَ فَلَيْسَ عَلَى الْمَمْلُوكِ حَجٌّ وَ لَا عُمْرَةٌ حَتَّى يُعْتَقَ.

١- التهذيب ٥- ٤٠٥- ١٤١٢، و الاستبصار ٢- ٣١٨- ١١٢٧.

٢- الكافی ٤- ٣٠٥- ١.

٣- تقدم فی الحدیث ٢ من الباب ٢٣ من أبواب أحکام شهر رمضان، و فی الباب ٩ من هذه الأبواب.

٤- یأتی فی الأبواب ٢٥ و ٢٦ و ٢٨ و ٢٩ و ٣٠ و ٣١ من هذه الأبواب.

٥- الباب ١٥ فیه ٥ أحادیث.

٦- الفقیه ٢- ٤٣١- ٢٨٨٧.

وَ رَوَاهُ الْحِمْیَرِیُّ فِی قُرْبِ الْإِسْنَادِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ ابْنِ مَحْبُوبٍ مِثْلَهُ (١).

******

ترجمه:

***

از فضل بن یونس نقل شده است که گفت: از امام کاظم (ع) پرسیدم که کنیزانی نزد من هستند و من در مکه ام. آیا به آنها دستور دهم که در روز ترویه (روز هشتم ذی الحجه) نیت حج کنند و با آنها بیرون بروم تا مناسک حج را به جا آورند، یا آنها را در مکه بگذارم؟ امام فرمودند: اگر با آنها بیرون بروی، بهتر است و اگر آنها را نزد فردی مورد اعتماد بگذاری، اشکالی ندارد. بر برده حج و عمره واجب نیست تا زمانی که آزاد شوند.

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٢٠٣ - رقم الحدیث الباب: ٢]

١٤٢٠٣- ٢- (٢) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ وَ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ سَهْلِ بْنِ زِيَادٍ جَمِيعاً عَنِ ابْنِ مَحْبُوبٍ عَنِ الْفَضْلِ بْنِ يُونُسَ عَنْ أَبِي الْحَسَنِ مُوسَى ع قَالَ: لَيْسَ عَلَى الْمَمْلُوكِ حَجٌّ وَ لَا عُمْرَةٌ حَتَّى يُعْتَقَ.

مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَعْقُوبَ مِثْلَهُ (٣).

******

ترجمه:

***

حضرت کاظم علیه السلام : بر مملوک حج وعمره واجب نیست تا زمانیکه آزاد شوند .

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٢٠٤ - رقم الحديث الباب: ٣]

١٤٢٠٤- ٣- (٤) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْعَبَّاسِ عَنْ سَعْدِ بْنِ سَعْدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْقَاسِمِ عَنْ فُضَيْلِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ يُونُسَ بْنِ يَعْقُوبَ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع إِنَّ مَعَنَا مَمَالِيكَ لَنَا وَ قَدْ تَمَتَّعُوا عَلَيْنَا أَنْ نَذْبَحَ عَنْهُمْ قَالَ فَقَالَ إِنَّ الْمَمْلُوكَ لَا حَجَّ لَهُ وَ لَا عُمْرَةَ وَ لَا شَيْ ءَ.

أَقُولُ: حَمَلَهُ الشَّيْخُ عَلَى عَدَمِ إِذْنِ مَوْلَاهُ لَهُ وَ يَحْتَمِلُ الْحَمْلُ عَلَى نَفْيِ الْوُجُوبِ.

******

ترجمه:

***

از یونس بن یعقوب نقل شده است که گفت: به امام صادق (ع) عرض کردم: کنیزانی با ما هستند که به حج تمتع آمده اند. آیا ما باید به جای آنها قربانی کنیم؟ امام فرمودند: کنیز برای او حج و عمره ای نیست و هیچ چیزی (از او واجب نیست).می گویم :) مرحوم شیخ این روایت را به عدم اجازه مالک برای حج یا عمره برده تفسیر کرده و احتمال دارد به معنای نفی وجوب (حج و عمره) باشد.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۲۰۵ - رقم الحدیث الباب: ٤]

۱٤۲۰۵- ٤- (٥) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُوسَى بْنِ الْقَاسِمِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سَهْلٍ عَنْ آدَمَ بْنِ عَلِيٍّ عَنْ أَبِي الْحَسَنِ ع قَالَ: لَيْسَ عَلَى الْمَمْلُوكِ حَجٌّ وَ لَا جِهَادٌ وَ لَا يُسَافِرُ إِلَّا بِإِذْنِ مَالِكِهِ.

******

ترجمه:

***

حضرت کاظم علیه السلام : بر مملوک حج و جهاد واجب نیست (تا زمانیکه آزاد شوند) وحق ندارد به سفر برود مگر با اجازه مولایش .

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱٤۲۰٦ - رقم الحدیث الباب: ٥]

۱٤۲۰٦- ٥- (٦) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ مَحْبُوبٍ عَنْ رَجُلٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ

١- قرب الإسناد- ١٣٠.

٢- الكافی ٤- ٢٦٦- ٧ و ٣٠٤- ٥.

٣- التهذيب ٥- ٤- ٦.

٤- التهذيب ٥- ٤٨٢- ١٧١٥، و أورده فی الحديث ٦ من الباب ٢ من أبواب الذبح.

٥- التهذيب ٥- ٤- ٥.

٦- التهذيب ٥- ٤٤٧- ١٥٦٠، و أورده فی الحديث ٨ من الباب ٢٥ من أبواب النيابة.

سُلَيْمَانَ قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع وَ سَأَلَتْهُ امْرَأَةٌ فَقَالَتْ إِنَّ ابْنَتِی تُوُفِّيَتْ وَ لَمْ يَكُنْ بِهَا بَأْسٌ فَأَحُجُّ عَنْهَا قَالَ نَعَمْ قَالَتْ إِنَّهَا كَانَتْ مَمْلُوكَةً فَقَالَ لَا عَلَيْكِ بِالدُّعَاءِ فَإِنَّهُ يَدْخُلُ عَلَيْهَا كَمَا يَدْخُلُ الْبَيْتَ الْهَدِيَّةُ.

أَقُولُ: وَ يَأْتِی مَا يَدُلُّ عَلَی ذَلِکَ (١).

******

ترجمه:

***

عبدالله بن سليمان نقل می كند كه شنيدم از امام صادق (ع)، زنی از او سؤال كرد و گفت: «دخترم فوت كرده و هيچ مشكلی نداشت. آيا من می توانم به جای او حج به جا آورم؟» امام فرمود: «بله.» زن گفت: «او كنيز بود.» امام فرمود: «نگران نباش، برای او دعا كن؛ چراكه دعا همانند هديه ای كه به خانه فرستاده می شود، به او می رسد.»

***

١٦- بَابُ أَنَّ الْمَمْلُوكَ إِذَا حَجَّ مَرَّةً أَوْ مِرَاراً ثُمَّ أُعْتِقَ وَجَبَتْ عَلَيْهِ حَجَّةُ الْإِسْلَامِ مَعَ الشَّرَائِطِ

اشارة

(۲) ١٦ بَابُ أَنَّ الْمَمْلُوکَ إِذَا حَجَّ مَرَّةً أَوْ مِرَاراً ثُمَّ أُعْتِقَ وَجَبَتْ عَلَيْهِ حَجَّةُ الْإِسْلَامِ مَعَ الشَّرَائِطِ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٢٠٧ - رقم الحديث الباب: ١]

١٤٢٠٧- ١- (۳) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنِ النَّضْرِ بْنِ سُوَيْدٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سِنَانٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: إِنَّ الْمَمْلُوکَ إِنْ حَجَّ وَ هُوَ مَمْلُوکٌ أَجْزَأَهُ إِذَا مَاتَ قَبْلَ أَنْ يُعْتَقَ وَ إِنْ أُعْتِقَ فَعَلَيْهِ الْحَجُّ.

******

ترجمه:

***

حضرت صادق عليه السلام : اگرمملوکی حج انجام داد وقبل ازآزاد شدن مرد برايش كفايت می كند ولی اگر آزاد شد (درصورت استطاعت) بايد حج انجام بدهد .

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٢٠٨ - رقم الحديث الباب: ٢]

١٤٢٠٨- ٢- (٤) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَبَانِ بْنِ الْحَكَمِ (٥) قَالَ سَمِعْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع يَقُولُ الصَّبِيُّ إِذَا حُجَّ بِهِ فَقَدْ قَضَى حَجَّةَ الْإِسْلَامِ حَتَّى يَكْبَرَ وَ الْعَبْدُ إِذَا حُجَّ بِهِ فَقَدْ قَضَى حَجَّةَ الْإِسْلَامِ حَتَّى يُعْتَقَ.

******

ترجمه:

***

حضرت صادق علیه السلام : اگربچه ای را حج بردند تا هنوز بزرگ نشده جای حج واجبش را می گیرد و اگر مملوک را حج بردند تا آزاد نشده ازحج واجبش کفایت می کند

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٢٠٩ - رقم الحديث الباب: ٣]

١٤٢٠٩- ٣- (٦) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُوسَى بْنِ الْقَاسِمِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ جَعْفَرٍ عَنْ أَخِيهِ مُوسَى بْنِ جَعْفَرٍ ع قَالَ: الْمَمْلُوكُ

ص: ٤٩

١- يأتى فى البابين ١٦ و ١٧ من هذه الأبواب. و يأتى ما يدلّ على مشروعية حج المملوك باذن مولاه فى الباب ٢ من أبواب الذبح.

٢- الباب ١٦ فيه ١٠ أحاديث.

٣- الفقيه ٢- ٤٣١- ٢٨٨٩.

٤- الفقيه ٢- ٤٣٥- ٢٩٠٠، و أورده صدره فى الحديث ١ من الباب ١٣ من هذه الأبواب.

٥- فى نسخة- أبان، عن الحكم (هامش المخطوط).

٦- التهذيب ٥- ٤- ٧، و الاستبصار ٢- ١٤٧- ٤٧٩.

إِذَا حَجَّ ثُمَّ أُعْتِقَ فَإِنَّ عَلَيْهِ إِعَادَةَ الْحَجِّ.

******

ترجمه:

***

حضرت کاظم علیه السلام : اگر مملوک حج انجام داد وبعد آزاد شد باید حج خود را تکرار کند .

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٢١٠ - رقم الحديث الباب: ٤]

١٤٢١٠- ٤- (١) وَ عَنْهُ عَنْ صَفْوَانَ وَ ابْنِ أَبِی عُمَيْرٍ عن عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سِنَانٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: الْمَمْلُوكُ إِذَا حَجَّ وَ هُوَ مَمْلُوكٌ ثُمَّ مَاتَ قَبْلَ أَنْ يُعْتَقَ أَجْزَأَهُ ذَلِكَ الْحَجُّ فَإِنْ أُعْتِقَ أَعَادَ الْحَجَّ.

******

ترجمه:

***

حضرت صادق علیه السلام : اگرمملوک حج انجام داد و قبل از آزادی فوت کرد همان حج برایش کفایت می کند ولی اگر آزاد شد باید حج را اعاده کند .

***

[رقم الحديث الكلی: ١٤٢١١ - رقم الحديث الباب: ٥]

١٤٢١١- ٥- (٢) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مِسْمَعِ بْنِ عَبْدِ الْمَلِكِ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: لَوْ أَنَّ عَبْداً (٣) حَجَّ عَشْرَ حِجَجٍ ثُمَّ أُعْتِقَ كَانَتْ عَلَيْهِ حَجَّةُ (٤) الْإِسْلَامِ إِذَا اسْتَطَاعَ إِلَى ذَلِكَ سَبِيلًا.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مِسْمَعِ بْنِ عَبْدِ الْمَلِكِ مِثْلَهُ (٥).

******

ترجمه:

***

مسمع بن عبدالملک از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: «اگر برده ای ده بار حج انجام دهد و سپس آزاد شود، بر او واجب است که حجه الاسلام را به جا آورد، به شرط آنکه توانایی انجام آن را داشته باشد.»

***

[رقم الحديث الكلی: ١٤٢١٢ - رقم الحديث الباب: ٦]

١٤٢١٢- ٦- (٦) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَمَّارٍ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا إِبْرَاهِيمَ ع عَنْ أُمِّ الْوَلَدِ تَكُونُ لِلرَّجُلِ وَ يَكُونُ قَدْ أَحَجَّهَا أَ يُجْزِی ذَلِكَ عَنْهَا مِنْ حَجَّةِ الْإِسْلَامِ قَالَ لَا قُلْتُ لَهَا أَجْرٌ فِی حَجَّتِهَا قَالَ نَعَمْ.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَمَّارٍ مِثْلَهُ (٧).

******

ترجمه:

***

عمار : خدمت حضرتکاظم علیه السلام عرض کردم کسی ام ولدش را به حج می برد آیا بجای حج واجب کفایت می کند ؟ فرمودند : خیر گفتم آیا این حج اجر و پاداشی هم دارد ؟ فرمودند : بله

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۲۱۳ - رقم الحدیث الباب: ۷]

۱۴۲۱۳- ۷- (۸) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ يَحْيَى عَنِ السِّنْدِيِّ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبَانٍ عَنْ حَكَمِ بْنِ حُكَيْمٍ الصَّيْرَفِيِّ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع يَقُولُ أَيُّمَا عَبْدٍ حَجَّ بِهِ مَوَالِيهِ فَقَدْ قَضَى حَجَّةَ الْإِسْلَامِ.

ص: ۵۰

۱- التهذیب ۵- ٤- ۸، و الاستبصار ۲- ۱٤۷- ٤۸۰.

۲- التهذیب ۵- ۵- ۹، و الاستبصار ۲- ۱٤۷- ٤۸۱.

۳- فی الاستبصار- مملوکا (هامش المخطوط).

٤- فی الاستبصار- فریضة (هامش المخطوط).

۵- الفقیه ۲- ٤۳۱- ۲۸۸۸.

٦- التهذیب ۵- ۵- ۱۰، و الاستبصار ۲- ۱٤۷- ٤۸۲.

۷- الفقیه ۲- ٤۳۲- ۲۸۹۰.

۸- التهذیب ۵- ۵- ۱۱ و الاستبصار ۲- ۱٤۷- ٤۸۳.

أَقُولُ: حَمَلَهُ الشَّيْخُ وَ غَيْرُهُ (۱) عَلَى مَنْ أَدْرَكَ أَحَدَ الْمَوْقِفَيْنِ مُعْتَقاً لِمَا مَضَى (۲) وَ يَأْتِي (۳) وَ يُمْكِنُ الْحَمْلُ عَلَى الْإِجْزَاءِ فِي إِدْرَاكِ الثَّوَابِ وَ عَلَى أَنَّهُ لَيْسَ عَلَيْهِ حَجٌّ مَا دَامَ مَمْلُوكاً.

******

ترجمه:

***

حکم بن حکیم الصیرفی از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: «هر برده ای که با هزینهٔ موالی اش حج کند، فریضه اسلامی را انجام داده است.»

می گویم :

مرحوم شیخ ودیگران این حکم برای کسی حمل کرده اند که یکی از موقفین (عرفات یا مشعر) را به عنوان برده درک کرده و پس از آزادی، انجام حج به عهده او نیست. یعنی اگر برده ای با هزینهٔ موالی اش حج کند و پس از آن آزاد شود، حج او به عنوان فریضه اسلامی محسوب می شود، و نیازی به تکرار آن نخواهد بود.

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٢١٤ - رقم الحدیث الباب: ٨]

١٤٢١٤- ٨- (٤) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ سَهْلِ بْنِ زِيَادٍ عَنِ ابْنِ مَحْبُوبٍ عَنْ شِهَابٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع فِي حَدِيثٍ قَالَ: قُلْتُ لَهُ أُمُّ وَلَدٍ أَحَجَّهَا مَوْلَاهَا أَ يُجْزِي عَنْهَا قَالَ لَا قُلْتُ أَ لَهُ (٥) أَجْرٌ فِي حَجِّهَا قَالَ نَعَمْ.

******

ترجمه:

***

شهاب : خدمت حضرت صادق علیه السلام عرض کردم کسی ام ولدش را به حج می برد آیا برایش کفایت می کند ؟ فرمودند : خیر گفتم آیا این حج اجر و پاداشی هم دارد ؟ فرمودند : بله

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۲۱۵ - رقم الحدیث الباب: ۹]

۱۴۲۱۵- ۹- (٦) وَ عَنْهُمْ عَنْ سَهْلٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ بْنِ شَمُّونٍ (۷) عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْأَصَمِّ عَنْ مِسْمَعِ بْنِ عَبْدِ الْمَلِكِ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع فِی حَدِیثٍ قَالَ: وَ لَوْ أَنَّ مَمْلُوكاً حَجَّ عَشْرَ حِجَجٍ ثُمَّ أُعْتِقَ كَانَتْ عَلَيْهِ فَرِيضَةُ الْإِسْلَامِ إِذَا اسْتَطَاعَ إِلَيْهِ سَبِيلًا.

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَعْقُوبَ (۸) وَ كَذَا الَّذِی قَبْلَهُ.

******

ترجمه:

***

مسمع بن عبد الملک از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: «اگر برده ای ده بار حج کند و سپس آزاد شود، بر او واجب است که فریضه اسلامی را انجام دهد، اگر توانایی آن را داشته باشد.»

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۲۱٦ - رقم الحدیث الباب: ۱۰]

۱۴۲۱٦- ۱۰- (۹) عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ الْحِمْيَرِیُّ فِی قُرْبِ الْإِسْنَادِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْحَسَنِ عَنْ جَدِّهِ عَلِیِّ بْنِ جَعْفَرٍ عَنْ أَخِيهِ مُوسَى بْنِ جَعْفَرٍ

١- راجع روضة المتقين ٥- ٣٦.

٢- مضى فى أحاديث هذا الباب.

٣- يأتى فى الأحاديث ٨ و ٩ و ١٠ من هذا الباب، و فى الباب ١٧ من هذه الأبواب.

٤- الكافى ٤- ٢٧٦- ٨، و التهذيب ٥- ٥- ١٢، و الاستبصار ٢- ١٤٨- ٤٨٤، و أورد ذيله فى الحديث ٢ من الباب ١٢، و صدره فى الحديث، ٤ من الباب ١٧ من هذه الأبواب.

٥- فى التهذيب- الها (هامش المخطوط).

٦- الكافى ٤- ٢٧٨- ١٨، و أورد قطعة منه فى الحديث ٢ من الباب ١٣، و صدره فى الحديث ١ من الباب ١٩ من هذه الأبواب.

٧- فى التهذيبين- محمّد بن الحسين.

٨- التهذيب ٥- ٦- ١٥، و الاستبصار ٢- ١٤١- ٤٥٩.

٩- قرب الإسناد- ١٠٤.

ع قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنِ الْمَمْلُوكِ الْمُوسِرِ أَذِنَ لَهُ مَوْلَاهُ فِی الْحَجِّ هَلْ عَلَيْهِ أَنْ يَذْبَحَ وَ هَلْ لَهُ أَجْرٌ قَالَ نَعَمْ فَإِنْ أُعْتِقَ أَعَادَ الْحَجَّ.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِکَ (١).

******

ترجمه:

***

علی بن جعفر از برادرش امام موسی بن جعفر (ع) نقل می کند که فرمود: «از او درباره برده ای که توانگر است و مولایش به او اجازه حج داده، پرسیدم: آیا بر او واجب است که قربانی کند؟ و آیا برای او اجر و پاداشی است؟ فرمود: بله، و اگر آزاد شود، باید حج را دوباره انجام دهد.»

***

۱۷- بَابُ أَنَّ الْمَمْلُوکَ إِذَا حَجَّ فَأَدْرَکَ أَحَدَ الْمَوْقِفَیْنِ مُعْتَقاً أَجْزَأَهُ عَنْ حَجَّةِ الْإِسْلَامِ

اشارة

(۲) ۱۷ بَابُ أَنَّ الْمَمْلُوکَ إِذَا حَجَّ فَأَدْرَکَ أَحَدَ الْمَوْقِفَیْنِ مُعْتَقاً أَجْزَأَهُ عَنْ حَجَّةِ الْإِسْلَامِ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۲۱۷ - رقم الحدیث الباب: ۱]

۱۴۲۱۷- ۱- (۳) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِیِّ بْنِ الْحُسَیْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ مَحْبُوبٍ عَنْ شِهَابٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع فِی رَجُلٍ أَعْتَقَ عَشِیَّةَ عَرَفَةَ عَبْداً لَهُ قَالَ یُجْزِی عَنِ الْعَبْدِ حَجَّةُ الْإِسْلَامِ وَ یُکْتَبُ لِلسَّیِّدِ أَجْرَانِ ثَوَابُ الْعِتْقِ وَ ثَوَابُ الْحَجِّ.

وَ رَوَاهُ الْبَرْقِیُّ فِی الْمَحَاسِنِ عَنِ ابْنِ مَحْبُوبٍ مِثْلَهُ (٤).

******

ترجمه:

***

شهاب از امام صادق (ع) روایت کرده است که در مورد مردی که برده اش را در عصر روز عرفه آزاد کرد، فرمود: «این حج برای برده به عنوان حجهٔ الاسلام کفایت می کند و برای آقا دو اجر نوشته می شود: پاداش آزاد کردن و پاداش حج.»

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۲۱۸ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱۴۲۱۸- ۲- (۵) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ عَمَّارٍ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع مَمْلُوكٌ أُعْتِقَ يَوْمَ عَرَفَةَ- قَالَ إِذَا أَدْرَكَ أَحَدَ الْمَوْقِفَيْنِ فَقَدْ أَدْرَكَ الْحَجَّ.

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ عَمَّارٍ مِثْلَهُ (٦).

******

ترجمه:

***

مُعَاوِيَةَ بْنِ عَمَّارٍ : به حضرت صادق علیه السلام عرض کردم مملوکی روز عرفه آزاد شده (چه کند) اگر یکی از دو موقف را درک کند حج را درک کرده است

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۲۱۹ - رقم الحدیث الباب: ۳]

١٤٢١٩- ٣- (٧) قَالَ الشَّيْخُ وَ رُوِیَ فِی الْعَبْدِ إِذَا أُعْتِقَ یَوْمَ عَرَفَةَ- أَنَّهُ قَدْ أَدْرَکَ أَحَدَ الْمَوْقِفَیْنِ فَقَدْ أَدْرَکَ الْحَجَّ.

******

ترجمه:

***

مرحوم شیخ گفته اند روایت شده درمورد عبدی که روز عرفه آزاد شده اگر یک از دو موقف را درک کند حج را درک کرده .

***

ص: ٥٢

١- تقدم فی الباب ١٥ من هذه الأبواب.

٢- الباب ١٧ فیه ٥ أحادیث.

٣- الفقیه ٢- ٤٣٢- ٢٨٩١.

٤- المحاسن- ٦٦- ١٢٢.

٥- الفقیه ٢- ٤٣٢- ٢٨٩٢.

٦- التهذیب ٥- ٥- ١٣، و الاستبصار ٢- ١٤٨- ٤٨٥.

٧- لم نعثر علیه فی مظانه من کتب الشیخ.

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٢٢٠ - رقم الحدیث الباب: ٤]

١٤٢٢٠- ٤- (١) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ سَهْلِ بْنِ زِيَادٍ عَنِ ابْنِ مَحْبُوبٍ عَنْ شِهَابٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع فِی رَجُلٍ أَعْتَقَ عَشِيَّةَ عَرَفَةَ عَبْداً لَهُ أَ يُجْزِی عَنِ الْعَبْدِ حَجَّةُ الْإِسْلَامِ قَالَ نَعَمْ.

******

ترجمه:

***

شهاب از امام صادق (ع) روایت کرده است درباره مردی که عصر روز عرفه برده اش را آزاد کرده باشد. آیا این برای برده به عنوان حج اسلام کافی است؟ امام فرمود: بله.

***

[رقم الحديث الكلی: ١٤٢٢١ - رقم الحديث الباب: ٥]

١٤٢٢١- ٥- (٢) جَعْفَرُ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ سَعِيدٍ الْمُحَقِّقُ فِی الْمُعْتَبَرِ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ عَمَّارٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع فِی مَمْلُوكٍ أُعْتِقَ يَوْمَ عَرَفَةَ قَالَ إِذَا أَدْرَكَ أَحَدَ الْمَوْقِفَيْنِ فَقَدْ أَدْرَكَ الْحَجَّ وَ إِنْ فَاتَهُ الْمَوْقِفَانِ فَقَدْ فَاتَهُ الْحَجُّ وَ يُتِمُّ حَجَّهُ وَ يَسْتَأْنِفُ حَجَّةَ الْإِسْلَامِ فِيمَا بَعْدُ.

أَقُولُ: وَ يَأْتِی مَا يَدُلُّ عَلَی ذَلِكَ (٣).

******

ترجمه:

***

معاویة بن عمار از امام صادق (ع) روایت کرده است درباره برده ای که در روز عرفه آزاد شده باشد. امام فرمود: اگر یکی از دو موقف (عرفات یا مشعر) را درک کند، حج را درک کرده است. و اگر هر دو موقف از او فوت شود، حج نیز فوت شده است. در این صورت، حج خود را تکمیل می کند و بعداً حج اسلام را از سر می گیرد.

***

۱۸- بَابُ أَنَّ أُمَّ الْوَلَدِ إِذَا مَاتَ سَيِّدُهَا أُعْتِقَتْ مِنْ نَصِيبِ وَلَدِهَا وَ لَزِمَهَا الْحَجُّ مَعَ الشَّرَائِطِ

اشارة

(٤) ١٨ بَابُ أَنَّ أُمَّ الْوَلَدِ إِذَا مَاتَ سَيِّدُهَا أُعْتِقَتْ مِنْ نَصِيبِ وَلَدِهَا وَ لَزِمَهَا الْحَجُّ مَعَ الشَّرَائِطِ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٢٢٢ - رقم الحديث الباب: ١]

١٤٢٢٢- ١- (٥) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنِ ابْنِ فَضَّالٍ عَنْ يُونُسَ بْنِ يَعْقُوبَ قَالَ: أَرْسَلْتُ إِلَى أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع أَنَّ أُمَّ امْرَأَةٍ كَانَتْ أُمَّ وَلَدٍ فَمَاتَتْ فَأَرَادَتِ الْمَرْأَةُ أَنْ تَحُجَّ عَنْهَا فَقَالَ أَ وَ لَيْسَ قَدْ أُعْتِقَتْ بِوَلَدِهَا (٦) تَحُجُّ عَنْهَا.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِكَ (٧) وَ يَأْتِي مَا يَدُلُّ عَلَيْهِ (٨).

******

ترجمه:

***

یونس بن یعقوب گفت: به امام صادق (ع) پیام دادم که مادرِ زنی، ام ولد بوده و از دنیا رفته. آن زن قصد داشت به جای مادرش حج انجام دهد. امام فرمود: مگر مادرش با به دنیا آوردن فرزندش آزاد نشده است؟ [پس] می تواند به جای او حج کند.

***

ص: ۵۳

۱- الکافی ٤- ۲۷٦- ۸، و أورد قطعة منه فی الحدیث ۲ من الباب ۱۲، و ذیله فی الحدیث ۸ من الباب ۱٦ من هذه الأبواب.

۲- المعتبر- ۳۲۷.

۳- یأتی فی الباب ۲۳ من أبواب الوقوف بالمشعر.

٤- الباب ۱۸ فیه حدیث واحد.

٥- الفقیه ۲- ٤٤۳- ۲۹۲٤، و أورده فی الحدیث ۹ من الباب ۸ من أبواب النیابة.

٦- فی المصدر- عتقت ولدها.

۷- تقدم فی الباب ۸ من هذه الأبواب.

۸- یأتی فی الباب ۱۹ من هذه الأبواب.

۱۹- بَابُ أَنَّ غَيْرَ الْمُسْتَطِيعِ إِذَا تَكَلَّفَ الْحَجَّ لَمْ يُجْزِئْهُ عَنْ حَجَّةِ الْإِسْلَامِ بَلْ يَجِبُ عَلَيْهِ الْحَجُّ إِذَا اسْتَطَاعَ

اشارة

(١) ١٩ بَابُ أَنَّ غَيْرَ الْمُسْتَطِيعِ إِذَا تَكَلَّفَ الْحَجَّ لَمْ يُجْزِئْهُ عَنْ حَجَّةِ الْإِسْلَامِ بَلْ يَجِبُ عَلَيْهِ الْحَجُّ إِذَا اسْتَطَاعَ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٢٢٣ - رقم الحديث الباب: ١]

١٤٢٢٣- ١- (٢) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ سَهْلِ بْنِ زِيَادٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ بْنِ شَمُّونٍ (٣) عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْأَصَمِّ عَنْ مِسْمَعِ بْنِ عَبْدِ الْمَلِكِ عَنْ أَبِى عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: لَوْ أَنَّ عَبْداً حَجَّ عَشْرَ حِجَجٍ كَانَتْ عَلَيْهِ حَجَّةُ الْإِسْلَامِ أَيْضاً إِذَا اسْتَطَاعَ إِلَى ذَلِكَ سَبِيلًا إِلَى أَنْ قَالَ وَ لَوْ أَنَّ مَمْلُوكاً حَجَّ الْحَدِيثَ.

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَعْقُوبَ (٤)

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِكَ (٥) وَ يَأْتِى مَا يَدُلُّ عَلَيْهِ (٦).

******

ترجمه:

***

مسمع بن عبدالملک از امام صادق (ع) روایت کرده که فرمود: اگر بنده ای ده حج انجام دهد، باز هم حج واجب اسلام بر او لازم است در صورتی که توانایی آن را داشته باشد. سپس فرمود: حتی اگر بنده ای حج انجام دهد...

***

۲۰- بَابُ أَنَّهُ يُسْتَحَبُّ أَنْ يَحُجَّ غَيْرُ الْبَالِغِ أَوْ يُحَجَّ بِهِ وَ يُحْرِمُ بِهِ وَلِيُّهُ وَ لَوْ أُمّاً

اشارة

(۷) ۲۰ بَابُ أَنَّهُ يُسْتَحَبُّ أَنْ يَحُجَّ غَيْرُ الْبَالِغِ أَوْ يُحَجَّ بِهِ وَ يُحْرِمُ بِهِ وَلِيُّهُ وَ لَوْ أُمّاً

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلی: ١٤٢٢٤ - رقم الحديث الباب: ١]

١٤٢٢٤- ١- (٨) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ بِنْتِ إِلْيَاسَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سِنَانٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ سَمِعْتُهُ يَقُولُ مَرَّ رَسُولُ اللَّهِ ص

ص: ٥٤

١- الباب ١٩ فيه حديث واحد.

٢- الكافى ٤- ٢٧٨- ١٨، و أورد قطعة منه فى الحديث ٢ من الباب ١٣ و ذيله فى الحديث ٩ من الباب ١٦ من هذه الأبواب.

٣- فى التهذيب- محمّد بن الحسين (هامش المخطوط).

٤- التهذيب ٥- ٦- ١٥، و الاستبصار ٢- ١٤١- ٤٥٩.

٥- تقدم فى الأبواب ٨ و ١٣ و ١٦ من هذه الأبواب.

٦- يأتى ما يدلّ على بعض المقصود فى الباب ٢١ من هذه الأبواب.

٧- الباب ٢٠ فيه حديثان.

٨- التهذيب ٥- ٦- ١٦، و الاستبصار ٢- ١٤٦- ٤٧٨.

بِرُوَيْثَةَ وَ هُوَ حَاجٌّ فَقَامَتْ إِلَيْهِ امْرَأَةٌ وَ مَعَهَا صَبِيٌّ لَهَا فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللَّهِ- أَ يُحَجُّ عَنْ مِثْلِ هَذَا قَالَ نَعَمْ وَ لَكِ أَجْرُهُ.

******

ترجمه:

***

عبدالله بن سنان از امام صادق (ع) روايت كرده كه فرمود: از او شنيدم كه مى گفت: رسول خدا (ص) در حالى كه در حال حج بود، از منطقه "رويثه" عبور كرد. زنى به سوى او آمد و كودكى با خود داشت. گفت: اى رسول خدا، آيا از طرف چنين كودكى حج انجام مى شود؟ پيامبر فرمود: بله، و براى تو پاداش آن است.

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٢٢٥ - رقم الحديث الباب: ٢]

١٤٢٢٥- ٢- (١) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ وَ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ سَهْلِ بْنِ زِيَادٍ جَمِيعاً عَنْ عَلِيِّ بْنِ مَهْزِيَارَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْفُضَيْلِ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا جَعْفَرٍ الثَّانِيَ ع عَنِ الصَّبِيِّ مَتَى يُحْرَمُ بِهِ قَالَ إِذَا اثَّغَرَ (٢).

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ مَهْزِيَارَ (٣)

أَقُولُ: وَ يَأْتِي مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِكَ (٤).

******

ترجمه:

***

محمد بن فضیل گفت: از امام جواد (ع) دربارۀ کودکی پرسیدم که چه زمانی باید برای او احرام بسته شود. امام فرمود: هنگامی که دندان هایش شروع به افتادن کند (زمانی که دندان های شیری کودک شروع به افتادن کنند).

***

٢١- بَابُ أَنَّ مَنْ حَجَّ نَائِباً عَنْ غَيْرِهِ لَمْ يُجْزِئْهُ عَنْ حَجَّةِ الْإِسْلَامِ بَلْ يَجِبُ عَلَيْهِ الْحَجُّ مَعَ الِاسْتِطَاعَةِ

اشارة

(٥) ٢١ بَابُ أَنَّ مَنْ حَجَّ نَائِباً عَنْ غَيْرِهِ لَمْ يُجْزِئْهُ عَنْ حَجَّةِ الْإِسْلَامِ بَلْ يَجِبُ عَلَيْهِ الْحَجُّ مَعَ الِاسْتِطَاعَةِ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلی: ١٤٢٢٦ - رقم الحديث الباب: ١]

١٤٢٢٦- ١- (٦) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُوسَى بْنِ الْقَاسِمِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سَهْلٍ عَنْ آدَمَ بْنِ عَلِيٍّ عَنْ أَبِی الْحَسَنِ ع قَالَ: مَنْ حَجَّ عَنْ إِنْسَانٍ وَ لَمْ يَكُنْ لَهُ مَالٌ يَحُجُّ بِهِ أَجْزَأَتْ عَنْهُ حَتَّى يَرْزُقَهُ اللَّهُ مَا يَحُجُّ بِهِ وَ يَجِبَ عَلَيْهِ الْحَجُّ.

******

ترجمه:

***

آدم بن علی از امام کاظم (ع) نقل می کند که فرمود: «هر کس از طرف شخصی حج به جا آورد و آن شخص مالی نداشته باشد که بتواند با آن خود حج کند، آن حج از جانب او کفایت می کند تا زمانی که خداوند به او روزی دهد و او مالی داشته باشد که بتواند با آن حج به جا آورد، سپس حج بر او واجب می شود.»

***

[رقم الحديث الكلی: ١٤٢٢٧ - رقم الحديث الباب: ٢]

١٤٢٢٧- ٢- (٧) وَ عَنْهُ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ صَفْوَانَ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ عَمَّارٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: حَجُّ الصَّرُورَةِ يُجْزِی عَنْهُ وَ عَمَّنْ حَجَّ عَنْهُ.

١- الكافى ٤- ٢٧٦- ٩، و أورده فى الحديث ٨ من الباب ١٧ من أبواب أقسام الحجّ.

٢- أثغر الصبىّ- سقطت أسنانه الرواضع و نبت مكانها. (مجمع البحرين- ثغر- ٣- ٢٣٦).

٣- الفقيه ٢- ٤٣٥- ٢٨٩٩.

٤- يأتى فى الباب ١٧ من أبواب أقسام الحجّ.

٥- الباب ٢١ فيه ٦ أحاديث.

٦- التهذيب ٥- ٨- ٢٠ و التهذيب ٥- ٤١١- ١٤٣١، و الاستبصار ٢- ١٤٤- ٤٦٩ و الاستبصار ٢- ٣٢٠- ١١٣٥.

٧- التهذيب ٥- ٤١١- ١٤٣٢، و الاستبصار ٢- ٣٢٠- ١١٣٦.

أَقُولُ: حَمَلَهُ الشَّيْخُ وَ غَيْرُهُ (١) عَلَى الْإِجْزَاءِ مَا دَامَ مُعْسِراً فَإِذَا أَيْسَرَ وَجَبَ عَلَيْهِ الْحَجُّ لِمَا مَضَى (٢) وَ يَأْتِى (٣).

******

ترجمه:

***

معاوية بن عمار از امام صادق (ع) نقل می کند: حج کسی که برای اولین بار حج می کند (صروره)، برای او کفایت می کند و همچنین برای کسی که او از طرفش حج انجام می دهد.

می گویم : مرحوم شیخ و دیگران این روایت را بر کفایت حج حمل کرده اند، به شرط اینکه شخص تا زمانی که تهیدست باشد. اما اگر دارا شد، حج بر او واجب می شود، برای آنچه گذشته است.

***

[رقم الحديث الكلی: ١٤٢٢٨ - رقم الحديث الباب: ٣]

١٤٢٢٨- ٣- (٤) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ سَعِيدِ بْنِ عُقْدَةَ عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَيْنِ الْجُعْفِيِّ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ جَبَلَةَ عَنْ عَمْرِو بْنِ إِلْيَاسَ فِي حَدِيثٍ قَالَ: دَخَلَ أَبِي عَلَى أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع وَ أَنَا مَعَهُ فَقَالَ أَصْلَحَكَ اللَّهُ إِنِّي حَجَجْتُ بِابْنِي هَذَا وَ هُوَ صَرُورَةٌ وَ مَاتَتْ أُمُّهُ وَ هِيَ صَرُورَةٌ فَزَعَمَ أَنَّهُ يَجْعَلُ حَجَّتَهُ عَنْ أُمِّهِ فَقَالَ أَحْسَنَ هِيَ عَنْ أُمِّهِ أَفْضَلُ (٥) وَ هِيَ لَهُ حَجَّةٌ.

أَقُولُ: هَذَا مَحْمُولٌ عَلَى أَنَّهُ بَعْدَ مَا حَجَّ أَهْدَى إِلَى أُمِّهِ ثَوَابَ الْحَجِّ صِلَةً لَهَا فَأَجْزَأَهُ حَجُّهُ.

******

ترجمه:

***

عمرو بن الياس در حديثی گفت: پدرم بر امام صادق (عليه السلام) وارد شد و من همراه او بودم. پدرم گفت: خدا تو را درست دارد، من با اين پسرم كه اولين حج او بود، حج به جا آوردم و مادرش نيز درگذشت در حالی كه او نيز اولين حجش بود. پسرم ادعا می كند كه می خواهد حج خود را به جای مادرش انجام دهد. امام صادق (عليه السلام) فرمود: خوب است، اين حج از جانب مادرش بهتر است و برای خودش نيز حج محسوب می شود.

می گويم :

اين روايت حمل شده بر اين است كه بعد از انجام حج، ثواب آن را به مادرش هديه كرده و حج خود او نيز پذيرفته شده است.

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٢٢٩ - رقم الحديث الباب: ٤]

١٤٢٢٩- ٤- (٦) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ عَمَّارٍ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنْ رَجُلٍ حَجَّ عَنْ غَيْرِهِ يُجْزِيهِ ذَلِكَ عَنْ حَجَّةِ الْإِسْلَامِ قَالَ نَعَمْ الْحَدِيثَ.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ عَمَّارٍ (٧)

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ (٨)

١- راجع الوافى ٢- ٥٥ من كتاب الحجّ.

٢- مضى فى الحديث ١ من هذا الباب.

٣- يأتى فى الحديث ٥ من هذا الباب.

٤- التهذيب ٥- ٨- ٢١، و أورد نحوه فى الحديث ٢ من الباب ٢٥ من أبواب النيابة.

٥- فى المصدر- هى عن أمه فضل.

٦- الكافى ٤- ٢٧٤- ٣، و التهذيب ٥- ٨- ١٩، و الاستبصار ٢- ١٤٤- ٤٧١، و أورد ذيله فى الحديث ١ من الباب ٢٢ من هذه الأبواب.

٧- الفقيه ٢- ٤٣٠- ٢٨٨٥.

٨- التهذيب ٥- ٤٥٩- ١٥٩٦.

أَقُولُ: الْمُرَادُ أَنَّهُ يُجْزِيهِ عَنِ الْحَجِّ الْمَنْدُوبِ مَعَ عَدَمِ الِاسْتِطَاعَةِ قَالَهُ الشَّيْخُ (١) وَ يُمْكِنُ عَوْدُ ضَمِيرِ يُجْزِيهِ عَلَى الْمَنُوبِ عَنْهُ دُونَ النَّائِبِ.

******

ترجمه:

***

معاویة بن عمار گفت: از امام صادق (علیه السلام) پرسیدم درباره مردی که به جای شخص دیگری حج انجام داده است، آیا این حج برای حج اسلام او کفایت می کند؟ امام صادق (علیه السلام) فرمود: بله.

می گویم :

منظور این است که این حج، در صورت عدم استطاعت، حج مستحب را از او کفایت می کند، همانطور که شیخ گفته است. همچنین ممکن است ضمیر "یجزیه" به منوب عنه بازگردد، نه به نائب .

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱٤۲۳۰ - رقم الحدیث الباب: ۵]

۱٤۲۳۰- ۵- (۲) وَ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ وَ سَهْلِ بْنِ زِيَادٍ جَمِيعاً عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِی نَصْرٍ عَنْ عَلِیِّ بْنِ أَبِی حَمْزَةَ عَنْ أَبِی بَصِيرٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: لَوْ أَنَّ رَجُلًا مُعْسِراً أَحَجَّهُ رَجُلٌ كَانَتْ لَهُ حَجَّةٌ فَإِنْ أَيْسَرَ بَعْدَ ذَلِکَ كَانَ عَلَيْهِ الْحَجُّ الْحَدِيثَ.

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَعْقُوبَ (۳) وَ كَذَا الَّذِی قَبْلَهُ مُحَمَّدُ بْنُ عَلِیِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَبِی بَصِيرٍ مِثْلَهُ (٤).

******

ترجمه:

***

حضرت صادق علیه السلام : اگر کسی فقیر بود کسی اورا به حج برد حجش قابل قبول است ولی اگرثروتمند شد باید حج انجام بدهد

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۲۳۱ - رقم الحدیث الباب: ٦]

۱۴۲۳۱- ٦- (٥) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ جَمِيلِ بْنِ دَرَّاجٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع فِی رَجُلٍ لَيْسَ لَهُ مَالٌ حَجَّ عَنْ رَجُلٍ أَوْ أَحَجَّهُ غَيْرُهُ ثُمَّ أَصَابَ مَالًا هَلْ عَلَيْهِ الْحَجُّ فَقَالَ يُجْزِی عَنْهُمَا جَمِيعاً.

أَقُولُ: يَحْتَمِلُ كَوْنُ الْإِجْزَاءِ حَقِيقَةً بِالنِّسْبَةِ إِلَى مَنْ حَجَّ عَنْهُ مَجَازاً بِالنِّسْبَةِ إِلَى النَّائِبِ وَ يَحْتَمِلُ عَوْدُ الضَّمِيرِ فِی قَوْلِهِ عَنْهُمَا إِلَى الرَّجُلَيْنِ الْمَنُوبِ عَنْهُمَا دُونَ النَّائِبِ وَ يَحْتَمِلُ الْحَمْلُ عَلَى الْإِنْكَارِ وَ اللَّهُ أَعْلَمُ وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِكَ (٦) وَ يَأْتِی مَا يَدُلُّ عَلَيْهِ (٧).

******

ترجمه:

***

جَمِيلِ بْنِ دَرَّاجٍ : خدمت حضرت صادق علیه السلام عرض کردم فقیری به نیابت ازکسی حج انجام میدهد یا کسی او را به حج می برد بعد پول دار می شود آیا حج بدهکار است ؟ حضرت فرمودند : برای هردوی آنها کافی است

می گویم :

ممکن است اجزاء نسبت به منوب عنه حقیقت ونسبت به نائب مجاز باشد وشاید هم ضمیر

***

ص: ٥٧

١- التهذيب ٥- ٧- ١٨ ذيل الحديث ١٨، و الاستبصار ٢- ١٤٤- ٤٧١ ذيل الحديث ٤٧١.

٢- الكافى ٤- ٢٧٣- ١، و أورد ذيله فى الحديث ٢ من الباب ٣١ من أبواب مقدّمة العبادات، و فى الحديث ٥ من الباب ٢٣ من هذه الأبواب.

٣- التهذيب ٥- ٩- ٢٢، و الاستبصار ٢- ١٤٤- ٤٧٠.

٤- الفقيه ٢- ٤٢٢- ٢٨٦٧.

٥- الفقيه ٢- ٤٢٣- ٢٨٧٠.

٦- تقدم فى الحديثين ٢ و ٥ من الباب ١ و ٧ و فى الحديثين ١ و ٧ من الباب ٢ و فى الأبواب ٦ و ٨ و ٩ و ١٠ و ١١ من هذه الأبواب.

٧- يأتى ما يدلّ على بعض المقصود فى الباب ٢٨ من هذه الأبواب.

٢٢- بَابُ أَنَّ الْمُسْتَطِيعَ إِذَا حَجَّ جَمَّالًا أَوْ أَجِيراً أَوْ مُجْتَازاً بِمَكَّةَ أَوْ تَاجِراً أَجْزَأَهُ ذَلِکَ عَنْ حَجَّةِ الْإِسْلَامِ وَ إِنْ نَوَى بِالسَّفَرِ غَيْرَ الْحَجِّ أَوِ الْحَجَّ وَ غَيْرَهُ

اشارة

(١) ٢٢ بَابُ أَنَّ الْمُسْتَطِيعَ إِذَا حَجَّ جَمَّالًا أَوْ أَجِيراً أَوْ مُجْتَازاً بِمَكَّةَ أَوْ تَاجِراً أَجْزَأَهُ ذَلِکَ عَنْ حَجَّةِ الْإِسْلَامِ وَ إِنْ نَوَى بِالسَّفَرِ غَيْرَ الْحَجِّ أَوِ الْحَجَّ وَ غَيْرَهُ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۴۲۳۲ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱۴۲۳۲- ۱- (۲) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ عَمَّارٍ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع حَجَّةُ الْجَمَّالِ تَامَّةٌ أَوْ نَاقِصَةٌ قَالَ تَامَّةٌ قُلْتُ حَجَّةُ الْأَجِيرِ تَامَّةٌ أَوْ نَاقِصَةٌ قَالَ تَامَّةٌ.

وَ رَوَاهُ الْكُلَيْنِيُّ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَيْرٍ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ عَمَّارٍ (۳)

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَعْقُوبَ مِثْلَهُ (٤).

******

ترجمه:

***

مُعَاوِيَةَ بْنِ عَمَّارٍ : ازحضرت صادق عليه السلام سوال كردم آيا حج شتردار كامل است يا ناقص ؟ فرمودند : كامل است .عرض كردم آيا حج خدمه كامل است يا ناقص ؟ فرمودند : كامل است .

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۴۲۳۳ - رقم الحديث الباب: ۲]

۱۴۲۳۳- ۲- (۵) وَ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ عَمَّارٍ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع الرَّجُلُ يَمُرُّ مُجْتَازاً يُرِيدُ الْيَمَنَ أَوْ غَيْرَهَا مِنَ الْبُلْدَانِ وَ طَرِيقُهُ بِمَكَّةَ- فَيُدْرِكُ النَّاسَ وَ هُمْ يَخْرُجُونَ إِلَى الْحَجِّ فَيَخْرُجُ مَعَهُمْ إِلَى الْمَشَاهِدِ أَ يُجْزِيهِ ذَلِكَ عَنْ حَجَّةِ الْإِسْلَامِ قَالَ نَعَمْ.

******

ترجمه:

***

معاویة بن عمار گفت: به امام صادق (علیه السلام) عرض کردم که مردی در حال عبور است و قصد یمن یا دیگر شهرها را دارد و مسیرش از مکه می گذرد. او به مردمی که برای حج بیرون می روند می رسد و با آنان به سوی مشاهد (مناسک حج) حرکت می کند. آیا این حج برای حج اسلام او کفایت می کند؟ امام (علیه السلام) فرمود: بله.

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٢٣٤ - رقم الحدیث الباب: ٣]

١٤٢٣٤- ٣- (٦) قَالَ الصَّدُوقُ وَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص مَنْ أَرَادَ دُنْيَا وَ آخِرَةً فَلْيَؤُمَّ هَذَا الْبَيْتَ.

مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ أَبِي

ص: ٥٨

١- الباب ٢٢ فيه ٩ أحاديث.

٢- الفقيه ٢- ٤٢٨- ٢٨٨١، و أورد صدره فی الحديث ٤ من الباب ٢١ من هذه الأبواب.

٣- الكافی ٤- ٢٧٤- ٣.

٤- التهذيب ٥- ٨- ١٩، و الاستبصار ٢- ١٤٤- ٤٧١.

٥- الفقيه ٢- ٤٣٠- ٢٨٨٥.

٦- الفقيه ٢- ٢١٩- ٢٢٢٢.

نَجْرَانَ عَنْ عَاصِمِ بْنِ حُمَيْدٍ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ عَمَّارٍ مِثْلَهُ (۱).

******

ترجمه:

***

صدوق گفت: رسول خدا (صلی الله علیه و آله) فرمود: هر کس دنیا و آخرت را بخواهد، باید این خانه (کعبه) را قصد کند.(نه اینکه به بهانه کاردیگری بخواهد به کعبه برود)

[رقم الحدیث الکلی: ۱٤۲۳۵ - رقم الحدیث الباب: ٤]

۱٤۲۳۵- ٤- (۲) وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ فَضَالَةَ بْنِ أَيُّوبَ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ عَمَّارٍ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع الرَّجُلُ يَخْرُجُ فِي تِجَارَةٍ إِلَى مَكَّةَ- أَوْ يَكُونُ لَهُ إِبِلٌ فَيُكْرِيهَا حَجَّتُهُ نَاقِصَةٌ أَمْ تَامَّةٌ قَالَ لَا بَلْ حَجَّتُهُ تَامَّةٌ.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ أَيْضاً بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ عَمَّارٍ مِثْلَهُ (۳).

******

ترجمه:

***

مُعَاوِيَةَ بْنِ عَمَّارٍ : به امام صادق علیه السلام گفتم کسی برای تجارت به مکه می رود یا شترهای خود را اجاره داده وخودش هم به ککه می رود آیا حج او کامل است یا ناقص ؟ حضرت فرمودند : خیر حجش کامل است

***

[رقم الحديث الكلی: ١٤٢٣٦ - رقم الحديث الباب: ٥]

١٤٢٣٦- ٥- (٤) وَ عَنْ حُمَيْدِ بْنِ زِيَادٍ عَنِ ابْنِ سَمَاعَةَ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَبَانِ بْنِ عُثْمَانَ عَنِ الْفَضْلِ بْنِ عَبْدِ الْمَلِكِ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع فِی حَدِيثٍ قَالَ: وَ سُئِلَ عَنِ الرَّجُلِ يَكُونُ لَهُ الْإِبِلُ يُكْرِيهَا فَيُصِيبُ عَلَيْهَا فَيَحُجُّ وَ هُوَ كِرَاءٌ تُغْنِی عَنْهُ حَجَّتُهُ أَوْ يَكُونُ يَحْمِلُ التِّجَارَةَ إِلَی مَكَّةَ فَيَحُجُّ فَيُصِيبُ الْمَالَ فِی تِجَارَتِهِ أَوْ يَضَعُ تَكُونُ حَجَّتُهُ تَامَّةً أَوْ نَاقِصَةً أَوْ لَا يَكُونُ حَتَّی يَذْهَبَ بِهِ إِلَی الْحَجِّ وَ لَا يَنْوِیَ غَيْرَهُ أَوْ يَكُونُ يَنْوِيهِمَا جَمِيعاً أَ يَقْضِی ذَلِكَ حَجَّتَهُ قَالَ نَعَمْ حَجَّتُهُ تَامَّةٌ.

******

ترجمه:

***

از فضل بن عبدالملک از امام صادق (علیه السلام) در حدیثی نقل شده است که از ایشان درباره مردی سؤال شد که شتری دارد و آن را کرایه می دهد و از آن درآمد کسب می کند و حج می گذارد. آیا حج او که همراه با کرایه دادن شتر است، کفایت می کند یا نه؟ یا این که مردی که کالایی را برای تجارت به مکه می برد و در آن تجارت سود می کند یا خسارت می بیند، حج او کامل است یا ناقص؟ یا حج او تنها زمانی کامل است که قصد حج کند و غیر از آن نیت نداشته باشد، یا هر دو را نیت کند. آیا چنین حجی کفایت می کند؟ امام (علیه السلام) فرمود: بله، حج او کامل است.

***

[رقم الحديث الكلی: ١٤٢٣٧ - رقم الحديث الباب: ٦]

۱۴۲۳۷- ٦- (۵) وَ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحَسَنِ التَّيْمُلِيِّ عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَسْبَاطٍ عَنْ رَجُلٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: إِذَا كَانَ أَيَّامُ الْمَوْسِمِ بَعَثَ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ مَلَائِكَةً فِي صُورَةِ الآدَمِيِّينَ يَشْتَرُونَ مَتَاعَ الْحَاجِّ وَ التُّجَّارِ قُلْتُ فَمَا يَصْنَعُونَ بِهِ قَالَ يُلْقُونَهُ فِي الْبَحْرِ.

۱- الکافی ٤- ۲۷۵- ٦.

۲- الکافی ٤- ۲۷۵- ۷.

۳- الفقیه ۲- ٤۲۸- ۲۸۸۰.

٤- الکافی ٤- ۲۷٤- ۲، و أورد صدره فی الحدیث ٦ من الباب ۱۰ من هذه الأبواب.

۵- الکافی ٤- ۵٤۷- ۳٦.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ مُرْسَلًا (۱).

******

ترجمه:

***

از علی بن اسباط از مردی از اصحاب ما از امام صادق (علیه السلام) نقل شده است که فرمود: هنگامی که ایام حج فرا می رسد، خداوند عزّ و جلّ فرشتگانی را به صورت انسان ها می فرستد که متاع (کالاهای) حاجیان و تاجران را خریداری می کنند. راوی پرسید: سپس با آن کالاها چه می کنند؟ امام (علیه السلام) فرمود: آن ها را به دریا می اندازند.

***

[رقم الحديث الكلی: ۱٤۲۳۸ - رقم الحديث الباب: ۷]

۱٤۲۳۸- ۷- (۲) الْعَيَّاشِيُّ فِی تَفْسِيرِهِ عَنْ عُمَرَ بْنِ يَزِيدَ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع فِی قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ لَيْسَ عَلَيْكُمْ جُناحٌ أَنْ تَبْتَغُوا فَضْلًا مِنْ رَبِّكُمْ (۳) قَالَ يَعْنِی الرِّزْقَ إِذَا أَحَلَّ الرَّجُلُ مِنْ إِحْرَامِهِ وَ قَضَی نُسُكَهُ فَلْيَشْتَرِ وَ لْيَبِعْ فِی الْمَوْسِمِ.

******

ترجمه:

***

از عمر بن يزيد از امام صادق (عليه السلام) در تفسير آيه «لَيْسَ عَلَيْكُمْ جُناحٌ أَنْ تَبْتَغُوا فَضْلًا مِنْ رَبِّكُمْ» (سوره بقره، آيه ۱۹۸) نقل شده است كه فرمود: منظور، روزی (رزق) است. هنگامی كه شخص از احرام خود بيرون آمده و مناسكش را به جا آورده، می تواند در موسم (حج) خريد و فروش كند.

***

[رقم الحديث الكلی: ۱٤۲۳۹ - رقم الحديث الباب: ۸]

۱٤۲۳۹- ۸- (٤) وَ عَنْ أَبَانِ بْنِ تَغْلِبَ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع- جَعَلَ اللَّهُ الْكَعْبَةَ الْبَيْتَ الْحَرامَ قِياماً لِلنَّاسِ (٥) قَالَ جَعَلَهَا اللَّهُ لِدِينِهِمْ وَ مَعَايِشِهِمْ.

******

ترجمه:

***

حضرت صادق علیه السلام درمورد آیه شریفه جَعَلَ اللَّهُ الْكَعْبَةَ الْبَيْتَ الْحَرامَ قِياماً لِلنَّاسِ (٦) فرمودند : خداوند کعبه را برای دین ودنیا قرار داده .

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٢٤٠ - رقم الحديث الباب: ٩]

١٤٢٤٠- ٩- (٧) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ إِسْحَاقَ النَّهَاوَنْدِيِّ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ حَمَّادٍ الْأَنْصَارِيِّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ عَنْ أَبِيهِ ع قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص يَأْتِي عَلَى النَّاسِ زَمَانٌ يَكُونُ فِيهِ حَجُّ الْمُلُوكِ نُزْهَةً وَ حَجُّ الْأَغْنِيَاءِ تِجَارَةً وَ حَجُّ الْمَسَاكِينِ مَسْأَلَةً.

أَقُولُ: هَذَا غَيْرُ صَرِيحٍ فِي الْبُطْلَانِ وَ لَا فِي الذَّمِّ بَلْ هُوَ إِخْبَارٌ مَحْضٌ أَوْ يُرَادُ بِهِ ذَمُّ الْمُقْتَصِرِ عَلَى هَذِهِ الْمَقَاصِدِ أَوِ الْكَرَاهَةُ وَ إِنْ كَانَ مُجْزِياً.

******

ترجمه:

***

از عبدالله بن حماد انصاری از محمد بن جعفر از پدرش (امام جعفر صادق) نقل شده که رسول الله (صلی الله علیه وآله) فرمود: زمانی بر مردم خواهد آمد که در آن، حج پادشاهان برای تفریح، حج ثروتمندان برای تجارت، و حج فقرا برای درخواست (کمک) خواهد بود.

می گویم: این حدیث به صراحت دلالت بر بطلان (حج) ندارد و نه در مذمت آن است، بلکه فقط یک خبر است. یا منظور مذمت کسانی است که تنها به این اهداف (دنیوی) اکتفا می کنند، یا (در برخی موارد) آن را مکروه می دانند، هرچند حج در هر صورت مجزی (و کافی) است.

***

ص: ٦٠

١- الفقيه ٢- ٥٢٠- ٣١١٥.

٢- تفسير العيّاشىّ ١- ٩٦- ٢٦٢.

٣- البقرة ٢- ١٩٨.

٤- تفسير العيّاشىّ ١- ٣٤٦- ٢١١.

٥- المائدة ٥- ٩٧.

٦- المائدة ٥- ٩٧.

٧- التهذيب ٥- ٤٦٢- ١٦١٣.

٢٣- بَابُ أَنَّ الْمُسْلِمَ الْمُخَالِفَ لِلْحَقِّ إِذَا حَجَّ ثُمَّ اسْتَبْصَرَ لَمْ يَجِبْ عَلَيْهِ إِعَادَةُ الْحَجِّ بَلْ يُسْتَحَبُّ إِلَّا أَنْ يُخِلَّ بِرُكْنٍ مِنْهُ فَتَجِبُ الْإِعَادَةُ

اشارة

(١) ٢٣ بَابُ أَنَّ الْمُسْلِمَ الْمُخَالِفَ لِلْحَقِّ إِذَا حَجَّ ثُمَّ اسْتَبْصَرَ لَمْ يَجِبْ عَلَيْهِ إِعَادَةُ الْحَجِّ بَلْ يُسْتَحَبُّ إِلَّا أَنْ يُخِلَّ بِرُكْنٍ مِنْهُ فَتَجِبُ الْإِعَادَةُ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۴۲۴۱ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱۴۲۴۱- ۱- (۲) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُوسَى بْنِ الْقَاسِمِ عَنْ صَفْوَانَ وَ ابْنِ أَبِی عُمَيْرٍ عَنْ عُمَرَ بْنِ أُذَيْنَةَ عَنْ بُرَيْدِ بْنِ مُعَاوِيَةَ الْعِجْلِيِّ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنْ رَجُلٍ حَجَّ وَ هُوَ لَا يَعْرِفُ هَذَا الْأَمْرَ ثُمَّ مَنَّ اللَّهُ عَلَيْهِ بِمَعْرِفَتِهِ وَ الدَّيْنُونَةِ بِهِ عَلَيْهِ حَجَّةُ الْإِسْلَامِ أَوْ قَدْ قَضَى فَرِيضَتَهُ فَقَالَ قَدْ قَضَى فَرِيضَتَهُ وَ لَوْ حَجَّ لَكَانَ أَحَبَّ إِلَيَّ قَالَ وَ سَأَلْتُهُ عَنْ رَجُلٍ حَجَّ وَ هُوَ فِی بَعْضِ هَذِهِ الْأَصْنَافِ مِنْ أَهْلِ الْقِبْلَةِ نَاصِبٍ مُتَدَيِّنٍ ثُمَّ مَنَّ اللَّهُ عَلَيْهِ فَعَرَفَ هَذَا الْأَمْرَ يَقْضِی حَجَّةَ الْإِسْلَامِ فَقَالَ يَقْضِی أَحَبُّ إِلَيَّ الْحَدِيثَ.

******

ترجمه:

***

از برید بن معاویه عجلی روایت شده که گفت: از امام صادق (علیه السلام) درباره مردی پرسیدم که حج انجام داده ولی این امر (ولایت اهل بیت) را نمی شناخته، سپس خداوند بر او منت نهاد و او را به معرفت و پیروی از این امر هدایت کرد. آیا حج اسلام بر او واجب است یا اینکه فریضه اش را انجام داده است؟ امام فرمود: فریضه اش را انجام داده، اما اگر دوباره حج کند، برای من دوست داشتنی تر است.

او گفت: و از ایشان درباره مردی پرسیدم که حج انجام داده در حالی که از برخی از این دسته ها از اهل قبله (یعنی مسلمانان) بوده، فردی ناصبی و متدین (به عقاید خود) بوده، سپس خداوند بر او منت نهاد و او این امر (ولایت اهل بیت) را شناخت. آیا حج اسلام را باید دوباره انجام دهد؟ امام فرمود: انجام دوباره آن برای من دوست داشتنی تر است.

***

[رقم الحديث الكلی: ۱٤۲٤۲ - رقم الحديث الباب: ۲]

۱٤۲٤۲- ۲- (۳) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِیِّ بْنِ الْحُسَیْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عُمَرَ بْنِ أُذَیْنَةَ قَالَ: کَتَبْتُ إِلَی أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع أَسْأَلُهُ عَنْ رَجُلٍ حَجَّ وَ لَا یَدْرِی وَ لَا یَعْرِفُ هَذَا الْأَمْرَ ثُمَّ مَنَّ اللَّهُ عَلَیْهِ بِمَعْرِفَتِهِ وَ الدَّیْنُونَةِ بِهِ أَ عَلَیْهِ حَجَّةُ الْإِسْلَامِ قَالَ قَدْ قَضَی فَرِیضَةَ اللَّهِ وَ الْحَجُّ أَحَبُّ إِلَیَّ.

******

ترجمه:

***

عمر بن اُذَینَه روایت کرده است: به امام صادق (ع) نامه نوشتم و از ایشان درباره مردی پرسیدم که حج انجام داده ولی این امر (ولایت) را نمی دانسته و نمی شناخته، سپس خداوند به او معرفت و دین داری به آن را عنایت کرده است. آیا بر او حج اسلام واجب است؟ امام (ع) فرمودند: او واجب الهی را ادا کرده، ولی حج دوباره نزد من محبوب تر است.

***

[رقم الحديث الكلی: ۱٤۲٤۳ - رقم الحديث الباب: ۳]

۱٤۲٤۳- ۳- (٤) وَ رَوَاهُ الْکُلَیْنِیُّ عَنْ عَلِیٍّ عَنْ أَبِیهِ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَیْرٍ عَنْ عُمَرَ بْنِ أُذَیْنَةَ مِثْلَهُ وَ زَادَ أَنَّهُ سَأَلَهُ عَنْ رَجُلٍ هُوَ فِی بَعْضِ هَذِهِ الْأَصْنَافِ مِنْ أَهْلِ الْقِبْلَةِ نَاصِبٍ مُتَدَیِّنٍ ثُمَّ مَنَّ اللَّهُ عَلَیْهِ فَعَرَفَ هَذَا الْأَمْرَ أَ یُقْضَی عَنْهُ

ص: ٦١

١- الباب ٢٣ فيه ٦ أحاديث.

٢- التهذيب ٥- ٩- ٢٣، و الاستبصار ٢- ١٤٥- ٤٧٢، و أورد ذيله فى الحديث ١ من الباب ٣١ من أبواب مقدّمة العبادات، و فى الحديث ١ من الباب ٣ من أبواب المستحقين للزكاة.

٣- الفقيه ٢- ٤٢٩- ٢٨٨٣.

٤- الكافى ٤- ٢٧٥- ٤.

حَجَّةُ الْإِسْلَامِ أَوْ عَلَيْهِ أَنْ يَحُجَّ مِنْ قَابِلٍ قَالَ يَحُجُّ أَحَبُّ إِلَيَّ.

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَعْقُوبَ مِثْلَهُ (١).

******

ترجمه:

***

عمر بن اُذَينَه مانند آن (روايت قبلى) را روايت كرده است و اضافه كرده كه از امام (ع) درباره مردى پرسيد كه او در برخى از اين گروه هاى اهل قبله، ناصبى و ديندار بوده، سپس خداوند به او عنايت كرده و اين امر (ولايت) را شناخته است. آيا حج اسلام از او پذيرفته شده يا بايد در آينده حج انجام دهد؟ امام (ع) فرمودند: حج دوباره نزد من محبوب تر است.

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٢٤٤ - رقم الحديث الباب: ٤]

١٤٢٤٤- ٤- (٢) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَبِى عَبْدِ اللَّهِ الْخُرَاسَانِيِّ عَنْ أَبِى جَعْفَرٍ الثَّانِى ع قَالَ: قُلْتُ إِنِّى حَجَجْتُ وَ أَنَا مُخَالِفٌ وَ حَجَجْتُ حَجَّتِى هَذِهِ وَ قَدْ مَنَّ اللَّهُ عَلَيَّ بِمَعْرِفَتِكُمْ- وَ عَلِمْتُ أَنَّ الَّذِى كُنْتُ فِيهِ كَانَ بَاطِلًا فَمَا تَرَى فِى حَجَّتِى قَالَ اجْعَلْ هَذِهِ حَجَّةَ الْإِسْلَامِ وَ تِلْكَ نَافِلَةً.

******

ترجمه:

***

ابو عبدالله خراسانی از امام جواد (ع) نقل می کند: گفتم: من در حالی که مخالف بودم حج انجام دادم و این حج خود را نیز انجام دادم در حالی که خداوند به من عنایت کرده و شما را شناختم و فهمیدم آنچه که قبلاً در آن بودم باطل بوده است. نظر شما درباره حج من چیست؟ امام (ع) فرمودند: این حج را به عنوان حج اسلام قرار بده و آن حج قبلی را به عنوان مستحب (نافله) محسوب کن.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱٤۲٤٥ - رقم الحدیث الباب: ٥]

۱٤۲٤٥- ٥- (۳) مُحَمَّدُ بْنُ یَعْقُوبَ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ وَ سَهْلِ بْنِ زِیَادٍ جَمِیعاً عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِی نَصْرٍ عَنْ عَلِیِّ بْنِ أَبِی حَمْزَةَ عَنْ أَبِی بَصِیرٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع فِی حَدِیثٍ قَالَ: وَ کَذَلِکَ النَّاصِبُ إِذَا عَرَفَ فَعَلَیْهِ الْحَجُّ وَ إِنْ کَانَ قَدْ حَجَّ.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عَلِیِّ بْنِ أَبِی حَمْزَةَ مِثْلَهُ (٤).

******

ترجمه:

***

حضرت صادق علیه السلام درحدیثی فرمودند : فرد ناصبی هم همینطور وقتی معرفت پیدا کرد باید حج را تکرار کند .

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٢٤٦ - رقم الحدیث الباب: ٦]

١٤٢٤٦- ٦- (٥) وَ عَنْهُمْ عَنْ سَهْلٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ مَهْزِيَارَ قَالَ: كَتَبَ إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عِمْرَانَ الْهَمْدَانِيُّ- إِلَى أَبِي جَعْفَرٍ ع أَنِّي حَجَجْتُ وَ أَنَا مُخَالِفٌ- وَ كُنْتُ صَرُورَةً فَدَخَلْتُ مُتَمَتِّعاً بِالْعُمْرَةِ إِلَى الْحَجِّ قَالَ فَكَتَبَ إِلَيْهِ أَعِدْ حَجَّكَ.

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَعْقُوبَ (٦) وَ كَذَا الَّذِي قَبْلَهُ

١- التهذيب ٥- ١٠- ٢٥، و الاستبصار ٢- ١٤٦- ٤٧٥.

٢- الفقيه ٢- ٤٣٠- ٢٨٨٤.

٣- الكافی ٤- ٢٧٣- ١، و التهذيب ٥- ٩- ٢٢، و الاستبصار ٢- ١٤٥- ٤٧٤ و أورده فی الحديث ٢ من الباب ٣١ من أبواب مقدّمة العبادات، و صدره فی الحديث ٥ من الباب ٢١ من هذه الأبواب.

٤- الفقيه ٢- ٤٢٢- ٢٨٦٧.

٥- الكافی ٤- ٢٧٥- ٥، و أورده فی الحديث ٣ من الباب ٣١ من أبواب مقدّمة العبادات.

٦- التهذيب ٥- ١٠- ٢٤، و الاستبصار ٢- ١٤٥- ٤٧٣.

أَقُولُ: حَمَلَ الشَّيْخُ الْأَخِيرَيْنِ عَلَى الِاسْتِحْبَابِ بِدَلَالَةِ الْأَوَّلَيْنِ وَ قَدْ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِكَ فِي مُقَدِّمَةِ الْعِبَادَاتِ (١) وَ فِي الزَّكَاةِ (٢) وَ يَأْتِي مَا يَدُلُّ عَلَى بَعْضِ الْمَقْصُودِ فِي أَحَادِيثِ مُبْطِلَاتِ الْحَجِّ وَ مُوجِبَاتِ الْإِعَادَةِ (٣).

******

ترجمه:

***

علی بن مهزیار نقل می کند: ابراهیم بن محمد بن عمران همدانی به امام جواد (ع) نامه نوشت که من در حالی که مخالف بودم و در اولین حج خود (صروره) بودم، حج انجام دادم و به صورت تمتع از عمره به حج وارد شدم. امام (ع) به او پاسخ دادند: حج خود را تکرار کن.

***

٢٤- بَابُ وُجُوبِ اسْتِنَابَةِ الْمُوسِرِ فِی الْحَجِّ إِذَا مَنَعَهُ مَرَضٌ أَوْ كِبَرٌ أَوْ عَدُوٌّ أَوْ غَيْرُ ذَلِكَ

اشارة

(٤) ٢٤ بَابُ وُجُوبِ اسْتِنَابَةِ الْمُوسِرِ فِی الْحَجِّ إِذَا مَنَعَهُ مَرَضٌ أَوْ كِبَرٌ أَوْ عَدُوٌّ أَوْ غَيْرُ ذَلِكَ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلی: ١٤٢٤٧ - رقم الحديث الباب: ١]

۱۴۲۴۷- ۱- (۵) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُوسَى بْنِ الْقَاسِمِ عَنْ صَفْوَانَ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ عَمَّارٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: إِنَّ عَلِيّاً ع رَأَى شَيْخاً لَمْ يَحُجَّ قَطُّ وَ لَمْ يُطِقِ الْحَجَّ مِنْ كِبَرِهِ فَأَمَرَهُ أَنْ يُجَهِّزَ رَجُلًا فَيَحُجَّ عَنْهُ.

******

ترجمه:

***

حضرت صادق علیه السلام : حضرت علی علیه السلام پیرمردی را دیدند که تا آن زمان حج انجام نداده بود والآن هم بخاطر پیری نمی توانست انجام دهد اورا امر کردند کسی را آماده کنند(نایب قرار دهد) تا برایش حج انجام دهد

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۲۴۸ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱۴۲۴۸- ۲- (۶) وَ عَنْهُ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَيْرٍ عَنْ حَمَّادٍ عَنِ الْحَلَبِیِّ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع فِی حَدِيثٍ قَالَ: وَ إِنْ كَانَ مُوسِراً وَ حَالَ بَيْنَهُ وَ بَيْنَ الْحَجِّ مَرَضٌ أَوْ حَصْرٌ (۷) أَوْ أَمْرٌ يَعْذِرُهُ اللَّهُ فِيهِ فَإِنَّ عَلَيْهِ أَنْ يُحِجَّ عَنْهُ مِنْ مَالِهِ صَرُورَةً لَا مَالَ لَهُ.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحَلَبِیِّ (۸)

۱- تقدم فی الباب ۳۱ من أبواب مقدّمة العبادات.

٢- تقدم فی الباب ٣ من أبواب المستحقین للزکاة.

٣- یأتی فی الباب ١٤ من أبواب المواقیت، و فی الباب ٢٣ من أبواب الوقوف بالمشعر.

٤- الباب ٢٤ فیه ٨ أحادیث.

٥- التهذیب ٥- ١٤- ٣٨.

٦- التهذیب ٥- ٤٠٣- ١٤٠٥، و أورد صدره فی الحدیث ٣ من الباب ٦، و ذیله فی الحدیث ٣ من الباب ٢٥، و فی الحدیث ٣ من الباب ٢٨ من هذه الأبواب.

٧- أو حصر- لیس فی الفقیه (هامش المخطوط).

٨- الفقیه ٢- ٤٢١- ٢٨٦٤.

وَ رَوَاهُ الْكُلَيْنِيُّ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ (١)

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَعْقُوبَ مِثْلَهُ (٢).

******

ترجمه:

***

از حلبی از امام صادق (ع) در حدیثی نقل شده است: اگر شخص توانگر باشد و به دلیل بیماری، حصر، یا امری که خداوند او را در آن معذور می داند نتواند حج به جا آورد، بر او واجب است که از مال خود فردی را که تا به حال حج نکرده و مالی برای حج ندارد، برای انجام حج به جای خود بفرستد.

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٢٤٩ - رقم الحدیث الباب: ٣]

١٤٢٤٩- ٣- (٣) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ مَحْبُوبٍ عَنِ الْعَبَّاسِ بْنِ مَعْرُوفٍ وَ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ جَمِيعاً عَنْ عَلِيٍّ عَنْ فَضَالَةَ عَنْ أَبَانِ بْنِ عُثْمَانَ عَنْ سَلَمَةَ أَبِي حَفْصٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع أَنَّ رَجُلًا أَتَى عَلِيّاً ع وَ لَمْ يَحُجَّ قَطُّ فَقَالَ إِنِّي كُنْتُ كَثِيرَ الْمَالِ وَ فَرَّطْتُ فِي الْحَجِّ حَتَّى كَبِرَتْ سِنِّي فَقَالَ فَتَسْتَطِيعُ الْحَجَّ فَقَالَ لَا فَقَالَ لَهُ عَلِيٌّ ع إِنْ شِئْتَ فَجَهِّزْ رَجُلًا ثُمَّ ابْعَثْهُ يَحُجُّ عَنْکَ.

******

ترجمه:

***

از سلمه ابی حفص از امام صادق (ع) نقل شده است که مردی نزد امام علی (ع) آمد و گفت: "من ثروت زیادی داشتم و در انجام حج کوتاهی کردم تا اینکه پیر شدم." امام علی (ع) از او پرسید: "آیا می توانی خودت حج انجام دهی؟" او پاسخ داد: "نه." امام علی (ع) به او فرمود: "اگر می خواهی، مردی را آماده کن و او را بفرست تا به جای تو حج کند."

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٢٥٠ - رقم الحديث الباب: ٤]

١٤٢٥٠- ٤- (٤) مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْمُفِيدُ فِي الْمُقْنِعَةِ عَنِ الْفَضْلِ بْنِ الْعَبَّاسِ قَالَ: أَتَتِ امْرَأَةٌ مِنْ خَثْعَمٍ رَسُولَ اللَّهِ ص فَقَالَتْ إِنَّ أَبِي أَدْرَكَتْهُ فَرِيضَةُ الْحَجِّ وَ هُوَ شَيْخٌ كَبِيرٌ لَا يَسْتَطِيعُ أَنْ يَلْبَثَ عَلَى دَابَّتِهِ فَقَالَ لَهَا رَسُولُ اللَّهِ ص فَحُجِّي عَنْ أَبِيکِ.

******

ترجمه:

***

از فضل بن عباس روایت شده است که زنی از قبیله خثعم نزد رسول الله (ص) آمد و گفت: "پدرم به فریضه حج رسیده ولی او پیرمردی است که توان نشستن بر مرکب خود را ندارد." رسول خدا (ص) به او فرمود: "به جای پدرت حج کن."

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۲۵۱ - رقم الحدیث الباب: ۵]

۱۴۲۵۱- ۵- (۵) مُحَمَّدُ بْنُ یَعْقُوبَ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ الْحُسَیْنِ بْنِ سَعِیدٍ عَنْ فَضَالَةَ بْنِ أَیُّوبَ عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ بُرَیْدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ ع قَالَ کَانَ عَلِیٌّ ع یَقُولُ لَوْ أَنَّ رَجُلًا أَرَادَ الْحَجَّ فَعَرَضَ لَهُ مَرَضٌ أَوْ خَالَطَهُ سَقَمٌ فَلَمْ یَسْتَطِعِ الْخُرُوجَ فَلْیُجَهِّزْ رَجُلًا مِنْ مَالِهِ ثُمَّ لْیَبْعَثْهُ مَکَانَهُ.

وَ رَوَاهُ الشَّیْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحُسَیْنِ بْنِ سَعِیدٍ مِثْلَهُ (٦).ظ

******

ترجمه:

***

از محمد بن مسلم روایت شده است که امام باقر (ع) فرمود: امام علی (ع) می فرمود: "اگر کسی قصد حج داشته باشد ولی بیماری بر او عارض شود یا دچار ناتوانی گردد و نتواند به سفر برود، باید از مال خود فردی را مهیا کرده و به جای خود بفرستد."

***

١- الكافى ٤- ٢٧٣- ٥.

٢- لم نعثر عليه فى التهذيب المطبوع.

٣- التهذيب ٥- ٤٦٠- ١٥٩٩.

٤- لم نجده فى المقنعة المطبوعة.

٥- الكافى ٤- ٢٧٣- ٤.

٦- التهذيب ٥- ١٤- ٤٠.

[رقم الحديث الكلى: ١٤٢٥٢ - رقم الحديث الباب: ٦]

١٤٢٥٢- ٦- (١) وَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْمُغِيرَةِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سِنَانٍ عَنْ أَبِى عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: إِنَّ أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ ص أَمَرَ شَيْخاً كَبِيراً لَمْ يَحُجَّ قَطُّ وَ لَمْ يُطِقِ الْحَجَّ لِكِبَرِهِ أَنْ يُجَهِّزَ رَجُلًا يَحُجُّ عَنْهُ.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سِنَانٍ (٢)

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ صَفْوَانَ بْنِ يَحْيَى عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سِنَانٍ مِثْلَهُ (٣).

******

ترجمه:

***

حضرت صادق علیه السلام : حضرت علی علیه السلام پیرمردی را دیدند که تا آن زمان حج انجام نداده بود والآن هم بخاطر پیری نمی توانست انجام دهد اورا امر کردند کسی را آماده کنند(نایب قرار دهد) تا برایش حج انجام دهد

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٢٥٣ - رقم الحديث الباب: ٧]

١٤٢٥٣- ٧- (٤) وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي حَمْزَةَ قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنْ رَجُلٍ مُسْلِمٍ حَالَ بَيْنَهُ وَ بَيْنَ الْحَجِّ مَرَضٌ أَوْ أَمْرٌ يَعْذِرُهُ اللَّهُ فِيهِ فَقَالَ عَلَيْهِ أَنْ يُحِجَّ (٥) مِنْ مَالِهِ صَرُورَةً لَا مَالَ لَهُ.

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَعْقُوبَ (٦)

وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ مِثْلَهُ (٧).

******

ترجمه:

***

علی بن ابی حمزه روایت کرده است که از امام پرسیدم درباره مرد مسلمانی که بیماری یا امری که خداوند او را در آن معذور می داند، بین او و حج مانع شده است. امام فرمود: "بر او واجب است که از مال خود کسی را که تاکنون حج نرفته (صروره) و مالی ندارد، به جای خود برای حج بفرستد."

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٢٥٤ - رقم الحديث الباب: ٨]

١٤٢٥٤- ٨- (٨) وَ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ سَهْلِ بْنِ زِيَادٍ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ الْأَشْعَرِيِّ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَيْمُونٍ الْقَدَّاحِ عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ عَنْ أَبِيهِ

ص: ٦٥

١- الكافی ٤- ٢٧٣- ٢.

٢- الفقيه ٢- ٤٢١- ٢٨٦٥.

٣- التهذيب ٥- ٤٦٠- ١٦٠١.

٤- الكافی ٤- ٢٧٣- ٣.

٥- فی التهذيب زيادة- عنه (هامش المخطوط) و كذلک الكافی.

٦- التهذيب ٥- ١٤- ٣٩.

٧- التهذيب ٥- ٤٦٠- ١٦٠٠.

٨- الكافی ٤- ٢٧٢- ١.

ع (١)

أَنَّ عَلِيّاً ع قَالَ لِرَجُلٍ كَبِيرٍ لَمْ يَحُجَّ قَطُّ إِنْ شِئْتَ أَنْ تُجَهِّزَ رَجُلًا ثُمَّ ابْعَثْهُ يَحُجَّ عَنْکَ.

أَقُولُ: وَ يَأْتِی مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِکَ (٢) وَ قَوْلُهُ ع إِنْ شِئْتَ لَا يَدُلُّ عَلَى نَفْيِ الْوُجُوبِ لِاحْتِمَالِ عَدَمِ إِرَادَةِ مَفْهُومِ الشَّرْطِ وَ احْتِمَالِ أَنْ يُرَادَ إِنْ شِئْتَ أَنْ تَأْتِيَ بِالْحَجِّ الْوَاجِبِ وَ غَيْرِ ذَلِکَ.

******

ترجمه:

***

عبدالله بن میمون قداح از امام باقر (ع) از پدرشان نقل می کند که حضرت علی (ع) به مردی سالخورده که هرگز حج انجام نداده بود، فرمودند: اگر می خواهی، می توانی کسی را تجهیز کنی و سپس او را بفرستی که از جانب تو حج انجام دهد.

می گویم:

در آینده دلایلی بر این مطلب خواهد آمد و اینکه امام علی (ع) فرمودند "اگر می خواهی" به معنای نفی وجوب نیست. زیرا ممکن است مراد، عدم استفاده از مفهوم شرط باشد یا اینکه منظور از "اگر می خواهی" این باشد که می توانی حج واجب را انجام دهی یا به طرق دیگر این فریضه را به جا آوری.

***

۲۵- بَابُ أَنَّ مَنْ أَوْصَى بِحَجَّةِ الْإِسْلَامِ وَجَبَ إِخْرَاجُهَا مِنَ الْأَصْلِ فَإِنْ كَانَ عَلَيْهِ دَيْنٌ وَ قَصَرَتِ التَّرِكَةُ قُسِمَتْ عَلَيْهِمَا بِالْحِصَصِ وَ إِنْ أَوْصَى بِغَيْرِ حَجَّةِ الْإِسْلَامِ كَانَتْ مِنَ الثُّلُثِ وَ إِنْ أَوْص

اشارة

(۳) ۲۵ بَابُ أَنَّ مَنْ أَوْصَى بِحَجَّةِ الْإِسْلَامِ وَجَبَ إِخْرَاجُهَا مِنَ الْأَصْلِ فَإِنْ كَانَ عَلَيْهِ دَيْنٌ وَ قَصَرَتِ التَّرِكَةُ قُسِمَتْ عَلَيْهِمَا بِالْحِصَصِ وَ إِنْ أَوْصَى بِغَيْرِ حَجَّةِ الْإِسْلَامِ كَانَتْ مِنَ الثُّلُثِ وَ إِنْ أَوْصَى أَنْ يَحُجَّ عَنْهُ رَجُلٌ مُعَيَّنٌ تَعَيَّنَ إِنْ أَمْكَنَ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۴۲۵۵ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱۴۲۵۵- ۱- (٤) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُوسَى بْنِ الْقَاسِمِ عَنْ صَفْوَانَ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ عَمَّارٍ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنْ رَجُلٍ مَاتَ فَأَوْصَى أَنْ يُحَجَّ عَنْهُ قَالَ إِنْ كَانَ صَرُورَةً فَمِنْ جَمِيعِ الْمَالِ وَ إِنْ كَانَ تَطَوُّعاً فَمِنْ ثُلُثِهِ.

******

ترجمه:

***

مُعَاوِيَةَ بْنِ عَمَّارٍ: ازحضرت صادق عليه السلام سوال كردم كسى وصيت كرده برايش حج انجام دهند فرمودند : اگر تا بحال حج انجام نداده(صروره است) بايد هزينه حج را از اصل مال بردارند واگر حج مستحبى باشد از ثلث مال بردارند .

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۴۲۵۶ - رقم الحديث الباب: ۲]

۱۴۲۵۶- ۲- (٥) وَ عَنْهُ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَيْرٍ (٦) عَنِ الْحَلَبِیِّ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع مِثْلَ ذَلِکَ وَ زَادَ فِيهِ فَإِنْ أَوْصَى أَنْ يَحُجَّ عَنْهُ رَجُلٌ فَلْيَحُجَ

ص: ٦٦

۱- فی المصدر- عن جعفر، عن أبيه (عليهما السلام).

٢- يأتى فى الباب ٢٥، و فى الحديث ٩ من الباب ٢٨ و فى الباب ٢٩ من هذه الأبواب.
٣- الباب ٢٥ فيه ٦ أحاديث.
٤- التهذيب ٥- ٤٠٤- ١٤٠٩، و أورده فى الحديث ٣ من الباب ٤١ من أبواب أحكام الوصايا.
٥- التهذيب ٥- ٤٠٥- ١٤١٠.
٦- فى المصدر زيادة- عن حماد.

ذَلِکَ الرَّجُلُ.

******

ترجمه:

***

حلبی از امام صادق (ع) نقل می کند مانند همان روایت قبلی و اضافه می کند که اگر آن مرد وصیت کرده باشد که فرد خاصی به جای او حج کند، باید همان فرد به نیابت از او حج به جا آورد.

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٢٥٧ - رقم الحديث الباب: ٣]

١٤٢٥٧- ٣- (١) وَ بِهَذَا الْإِسْنَادِ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع فِی حَدِيثٍ قَالَ: يُقْضَى عَنِ الرَّجُلِ حَجَّةُ الْإِسْلَامِ مِنْ جَمِيعِ مَالِهِ.

******

ترجمه:

***

حضرت صادق علیه السلام : برای انجام حج از طرف میت باید ازاصل مال برداشته شود .

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۲۵۸ - رقم الحدیث الباب: ٤]

۱٤۲۵۸- ٤- (۲) مُحَمَّدُ بْنُ یَعْقُوبَ عَنْ عَلِیِّ بْنِ إِبْرَاهِیمَ عَنْ أَبِیهِ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَیْرٍ عَنْ مُعَاوِیَةَ بْنِ عَمَّارٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع فِی رَجُلٍ تُوُفِّیَ وَ أَوْصَی أَنْ یُحَجَّ عَنْهُ قَالَ إِنْ کَانَ صَرُورَةً فَمِنْ جَمِیعِ الْمَالِ إِنَّهُ بِمَنْزِلَةِ الدَّیْنِ الْوَاجِبِ وَ إِنْ کَانَ قَدْ حَجَّ فَمِنْ ثُلُثِهِ وَ مَنْ مَاتَ وَ لَمْ یَحُجَّ حَجَّةَ الْإِسْلَامِ وَ لَمْ یَتْرُکْ إِلَّا قَدْرَ نَفَقَةِ الْحَمُولَةِ وَ لَهُ وَرَثَةٌ فَهُمْ أَحَقُّ بِمَا تَرَکَ فَإِنْ شَاءُوا أَکَلُوا وَ إِنْ شَاءُوا حَجُّوا عَنْهُ.

******

ترجمه:

***

معاویة بن عمار از امام صادق (ع) درباره مردی که فوت کرده و وصیت کرده است که به جای او حج انجام شود، روایت کرده است. امام فرمود: «اگر آن مرد صروره (یعنی کسی که تاکنون حج انجام نداده) باشد، هزینه حج از تمام اموال او برداشت می شود، زیرا این حج مانند دِین واجب است. اما اگر قبلاً حج انجام داده باشد، هزینه از یک سوم اموال او تأمین می شود. و هر کس که فوت کرده و حج اسلام را انجام نداده و تنها به اندازه هزینه حمل و نقل برای حج به جا گذاشته باشد، اگر وارثانی داشته باشد، آنان به آنچه که او گذاشته است، اولویت دارند. اگر بخواهند، آن مال را استفاده می کنند و اگر بخواهند، به جای او حج می کنند.»

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۲۵۹ - رقم الحدیث الباب: ۵]

١٤٢٥٩- ٥- (٣) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ حَارِثٍ بَيَّاعِ الْأَنْمَاطِ أَنَّهُ سُئِلَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع عَنْ رَجُلٍ أَوْصَى بِحَجَّةٍ فَقَالَ إِنْ كَانَ صَرُورَةً فَهِيَ مِنْ صُلْبِ مَالِهِ إِنَّمَا هِيَ دَيْنٌ عَلَيْهِ وَ إِنْ كَانَ قَدْ حَجَّ فَهِيَ مِنَ الثُّلُثِ.

******

ترجمه:

***

حارث بَيّاع الأنماط روایت می کند که از امام صادق (ع) درباره مردی که وصیت کرده بود به جای او حج انجام شود، سؤال شد. امام فرمود: «اگر آن مرد صروره باشد (یعنی کسی که تاکنون حج انجام نداده)، هزینه حج از اصل مال او برداشته می شود، زیرا این حج به منزله دِینی است که بر عهده او بوده است. اما اگر قبلاً حج انجام داده باشد، هزینه از یک سوم اموال او پرداخت می شود.»

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٢٦٠ - رقم الحديث الباب: ٦]

١٤٢٦٠- ٦- (٤) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ عَمَّارٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنْ رَجُلٍ مَاتَ وَ أَوْصَى أَنْ يُحَجَّ عَنْهُ قَالَ إِنْ كَانَ صَرُورَةً حُجَّ عَنْهُ مِنْ وَسَطِ الْمَالِ (٥) وَ إِنْ كَانَ غَيْرَ صَرُورَةٍ فَمِنَ الثُّلُثِ.

١- التهذيب ٥- ٤٠٣- ١٤٠٥، و أورده فی الحديث ٣ من الباب ٢٨، و صدره فی الحديث ٣ من الباب ٦، و قطعة منه فی الحديث ٢ من الباب ٢٤ من هذه الأبواب.

٢- الكافی ٤- ٣٠٥- ١، و أورد ذيله فی الحديث ١ من الباب ١٤ من هذه الأبواب.

۳- الفقیه ۲- ٤٤١- ۲۹۱۸، و أورده فی الحدیث ۲ من الباب ۲۹ من هذه الأبواب.
٤- الفقیه ٤- ۲۱٤- ٥٤۹۹، و أورد ذیله فی الحدیث ۲ من الباب ٦٥ من أبواب أحکام الوصایا، و فی الحدیث ۱ من الباب ۳۰ من هذه الأبواب.
٥- فی المصدر- وسط ماله.

وَ رَوَاهُ الشَّیْخُ وَ الْکُلَیْنِیُّ کَمَا یَأْتِی فِی الْوَصَایَا (۱) أَقُولُ: وَ یَأْتِی مَا یَدُلُّ عَلَی ذَلِکَ هُنَا (۲) وَ فِی الْوَصَایَا (۳) وَ تَقَدَّمَ مَا ظَاهِرُهُ الْمُنَافَاةُ وَ ذَکَرْنَا وَجْهَهُ (٤).

******

ترجمه:

***

مُعَاوِیَةَ بْنِ عَمَّارٍ: ازحضرت صادق علیه السلام سوال کردم کسی وصیت کرده برایش حج انجام دهند فرمودند : اگر تا بحال حج انجام نداده(صروره است) باید هزینه حج را از اصل مال بردارند واگر حج مستحبی باشد از ثلث مال بردارند .

***

۲٦- بَابُ أَنَّ مَنْ وَجَبَ عَلَیْهِ الْحَجُّ فَمَاتَ بَعْدَ الْإِحْرَامِ وَ دُخُولِ الْحَرَمِ أَجْزَأَ عَنْهُ وَ إِنْ مَاتَ قَبْلَ ذَلِکَ وَجَبَ أَنْ تُقْضَی عَنْهُ حَجَّةُ الْإِسْلَامِ مِنْ أَصْلِ الْمَالِ وَ لَا یَجِبُ قَضَاءُ التَّطَوُّعِ

اشارة

(٥) ۲٦ بَابُ أَنَّ مَنْ وَجَبَ عَلَیْهِ الْحَجُّ فَمَاتَ بَعْدَ الْإِحْرَامِ وَ دُخُولِ الْحَرَمِ أَجْزَأَ عَنْهُ وَ إِنْ مَاتَ قَبْلَ ذَلِکَ وَجَبَ أَنْ تُقْضَی عَنْهُ حَجَّةُ الْإِسْلَامِ مِنْ أَصْلِ الْمَالِ وَ لَا یَجِبُ قَضَاءُ التَّطَوُّعِ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلی: ١٤٢٦١ - رقم الحديث الباب: ١]

١٤٢٦١- ١- (٦) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ ابْنِ مَحْبُوبٍ عَنِ ابْنِ رِئَابٍ عَنْ ضُرَيْسٍ عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ ع قَالَ: فِی رَجُلٍ خَرَجَ حَاجّاً حَجَّةَ الْإِسْلَامِ فَمَاتَ فِی الطَّرِيقِ فَقَالَ إِنْ مَاتَ فِی الْحَرَمِ فَقَدْ أَجْزَأَتْ عَنْهُ حَجَّةُ الْإِسْلَامِ وَ إِنْ مَاتَ دُونَ الْحَرَمِ فَلْيَقْضِ عَنْهُ وَلِيُّهُ حَجَّةَ الْإِسْلَامِ.

******

ترجمه:

***

ضریس از امام باقر (ع) نقل می کند که در مورد مردی که برای انجام حج اسلام بیرون رفته و در مسیر فوت کند، اگر در حرم بمیرد، حج اسلام او کافی است و اگر خارج از حرم بمیرد، ولی او باید به جای او حج اسلام را به جا بیاورد.

***

[رقم الحديث الكلی: ١٤٢٦٢ - رقم الحديث الباب: ٢]

١٤٢٦٢- ٢- (٧) وَ بِالْإِسْنَادِ عَنِ ابْنِ رِئَابٍ عَنْ بُرَيْدٍ الْعِجْلِيِّ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا جَعْفَرٍ ع عَنْ رَجُلٍ خَرَجَ حَاجّاً وَ مَعَهُ جَمَلٌ لَهُ وَ نَفَقَةٌ وَ زَادٌ فَمَاتَ فِي الطَّرِيقِ قَالَ إِنْ كَانَ صَرُورَةً ثُمَّ مَاتَ فِي الْحَرَمِ- فَقَدْ أَجْزَأَ عَنْهُ حَجَّةُ

ص: ٦٨

١- يأتى فى الحديث ١ من الباب ٤١ من أبواب أحكام الوصايا.

٢- يأتى فى الأبواب ٢٦ و ٢٨ و ٢٩ من هذه الأبواب.

٣- يأتى فى الحديث ٢ من الباب ٤١ من أبواب أحكام الوصايا.

٤- تقدم فى الباب ١٤ من هذه الأبواب.

٥- الباب ٢٦ فيه ٤ أحاديث.

٦- الكافى ٤- ٢٧٦- ١٠، و الفقيه ٢- ٤٤٠- ٢٩١٥.

٧- الكافى ٤- ٢٧٦- ١١.

الْإِسْلَامِ وَ إِنْ كَانَ مَاتَ وَ هُوَ صَرُورَةٌ قَبْلَ أَنْ يُحْرِمَ جُعِلَ جَمَلُهُ وَ زَادُهُ وَ نَفَقَتُهُ وَ مَا مَعَهُ فِي حَجَّةِ الْإِسْلَامِ فَإِنْ فَضَلَ مِنْ ذَلِكَ شَيْ ءٌ فَهُوَ لِلْوَرَثَةِ إِنْ لَمْ يَكُنْ عَلَيْهِ دَيْنٌ قُلْتُ أَ رَأَيْتَ إِنْ كَانَتِ الْحَجَّةُ تَطَوُّعاً ثُمَّ مَاتَ فِي الطَّرِيقِ قَبْلَ أَنْ يُحْرِمَ لِمَنْ يَكُونُ جَمَلُهُ وَ نَفَقَتُهُ وَ مَا مَعَهُ قَالَ يَكُونُ جَمِيعُ مَا مَعَهُ وَ مَا تَرَكَ لِلْوَرَثَةِ إِلَّا أَنْ يَكُونَ عَلَيْهِ دَيْنٌ فَيُقْضَى عَنْهُ أَوْ يَكُونَ أَوْصَى بِوَصِيَّةٍ فَيُنْفَذَ ذَلِكَ لِمَنْ أَوْصَى لَهُ وَ يُجْعَلَ ذَلِكَ مِنْ ثُلُثِهِ.

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُوسَى بْنِ الْقَاسِمِ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ مَحْبُوبٍ نَحْوَهُ (١) وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ رِئَابٍ (٢) وَ كَذَا الَّذِي قَبْلَهُ.

******

ترجمه:

***

از برید عجلی نقل شده است که گفت: از ابا جعفر (ع) درباره مردی پرسیدم که با یک شتر و نفقه و زاد سفر به حج رفته و در راه فوت کرده است. ایشان فرمودند: اگر او صروره باشد و سپس در حرم بمیرد، حج او از طرف او کافی است. و اگر او در حالی که صروره بوده قبل از اینکه احرام ببندد بمیرد، شتر، زاد و نفقه اش و آنچه با خود داشته در حج اسلام محسوب می شود. اگر از آن چیزی باقی ماند، آن برای وراث اوست اگر بر او دینی نباشد. گفتم: اگر حج او مستحب باشد و سپس در راه قبل از احرام بمیرد، آنچه از شتر و نفقه و آنچه با او بوده، برای کی خواهد بود؟ گفت: همه آنچه با او بوده و آنچه باقی مانده برای وراث اوست، مگر اینکه بر او دینی باشد که باید ادا شود یا اینکه وصیتی کرده باشد که باید آن را اجرا کنند و آن از ثلث مال او محاسبه می شود.

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٢٦٣ - رقم الحدیث الباب: ٣]

١٤٢٦٣- ٣- (٣) وَ بِالْإِسْنَادِ عَنِ ابْنِ رِئَابٍ عَنْ زُرَارَةَ عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ ع قَالَ إِذَا أُحْصِرَ الرَّجُلُ بَعَثَ بِهَدْيِهِ إِلَى أَنْ قَالَ قُلْتُ فَإِنْ مَاتَ وَ هُوَ مُحْرِمٌ قَبْلَ أَنْ يَنْتَهِيَ إِلَى مَكَّةَ- قَالَ يُحَجُّ عَنْهُ إِنْ كَانَتْ حَجَّةَ الْإِسْلَامِ وَ يُعْتَمَرُ إِنَّمَا هُوَ شَيْ ءٌ عَلَيْهِ.

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ كَالَّذِی قَبْلَهُ (٤)

أَقُولُ: هَذَا مَحْمُولٌ عَلَى مَا قَبْلَ دُخُولِ الْحَرَمِ لِمَا مَرَّ (٥) التَّصْرِيحُ بِهِ.

******

ترجمه:

***

از زراره از ابا جعفر (ع) نقل شده است که فرمود: اگر مردی محصور شود، باید هدیه اش را به سمت مکه بفرستد. گفتم: اگر او در حال احرام بمیرد قبل از اینکه به مکه برسد، چه می شود؟ فرمود: اگر حج او حج اسلام باشد، برای او حج انجام می شود و عمره ای هم به جا آورده می شود؛ زیرا این چیزی است که بر اوست.

می گویم : این به معنای آن است که این مردن قبل از ورود به حرم اتفاق بیفتد بر اساس آنچه گذشت.

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٢٦٤ - رقم الحدیث الباب: ٤]

١٤٢٦٤- ٤- (٦) مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ النُّعْمَانِ الْمُفِيدُ فِي الْمُقْنِعَةِ قَالَ: قَالَ الصَّادِقُ ع مَنْ خَرَجَ حَاجّاً فَمَاتَ فِي الطَّرِيقِ فَإِنَّهُ إِنْ كَانَ مَاتَ

ص: ٦٩

١- التهذيب ٥- ٤٠٧- ١٤١٦.

٢- الفقيه ٢- ٤٤٠- ٢٩١٦.

٣- الكافي ٤- ٣٧٠- ٤، و أورده بتمامه في الحديث ١ من الباب ٣ من أبواب الأحصار.

٤- التهذيب ٥- ٤٢٢- ١٤٦٦.

٥- مر في الحديثين ١ و ٢ من هذا الباب.

٦- المقنعة- ٧٠.

فِي الْحَرَمِ فَقَدْ سَقَطَتْ عَنْهُ الْحَجَّةُ فَإِنْ مَاتَ قَبْلَ دُخُولِ الْحَرَمِ لَمْ يَسْقُطْ عَنْهُ الْحَجُّ وَ لْيَقْضِ عَنْهُ وَلِيُّهُ.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَى بَعْضِ الْمَقْصُودِ (١) وَ يَأْتِي مَا يَدُلُّ عَلَيْهِ هُنَا (٢) وَ فِي النِّيَابَةِ (٣).

******

ترجمه:

***

حضرت صادق علیه السلام فرمودند : کسیکه به قصد انجام حج خارج شد وبین راه مرد اگردرحرم مرده حج ازاو ساقط می شود واگر قبل از دخول درحرم مرد حج ساقط نمی شود بلکه باید ولی او آنرا انجام بدهد .

***

٢٧- بَابُ حُكْمِ مَنْ نَذَرَ الْحَجَّ هَلْ يُجْزِيهِ عَنْ حَجَّةِ الْإِسْلَامِ وَ مَنْ نَذَرَ فَحَجَّ عَنْ غَيْرِهِ هَلْ يُجْزِيهِ عَنِ النَّذْرِ

اشارة

(٤) ٢٧ بَابُ حُكْمِ مَنْ نَذَرَ الْحَجَّ هَلْ يُجْزِيهِ عَنْ حَجَّةِ الْإِسْلَامِ وَ مَنْ نَذَرَ فَحَجَّ عَنْ غَيْرِهِ هَلْ يُجْزِيهِ عَنِ النَّذْرِ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلی: ١٤٢٦٥ - رقم الحديث الباب: ١]

١٤٢٦٥- ١- (٥) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ عَنِ النَّضْرِ عَنْ عَاصِمِ بْنِ حُمَيْدٍ عَنْ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا جَعْفَرٍ ع عَنْ رَجُلٍ نَذَرَ أَنْ يَمْشِيَ إِلَى بَيْتِ اللَّهِ فَمَشَى هَلْ يُجْزِيهِ عَنْ حَجَّةِ الْإِسْلَامِ قَالَ نَعَمْ.

******

ترجمه:

***

مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ :ازحضرت باقرعليه السلام سوال كردم كسى نذر كرده پياده به مكه برود وقتى رفت آيا بجاى حج واجب قبول مى شود ؟ فرمودند : بله .

***

[رقم الحديث الكلی: ١٤٢٦٦ - رقم الحديث الباب: ٢]

١٤٢٦٦- ٢- (٦) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُوسَى بْنِ الْقَاسِمِ عَنْ صَفْوَانَ وَ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ عَنْ رِفَاعَةَ بْنِ مُوسَى قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنْ رَجُلٍ نَذَرَ أَنْ يَمْشِيَ إِلَى بَيْتِ اللَّهِ الْحَرَامِ فَمَشَى هَلْ يُجْزِيهِ عَنْ حَجَّةِ الْإِسْلَامِ قَالَ نَعَمْ.

******

ترجمه:

***

رِفَاعَةَ بْنِ مُوسَى:ازحضرت صادق علیه السلام سوال کردم کسی نذر کرده پیاده به مکه برود وقتی رفت آیا بجای حج واجب قبول می شود ؟ فرمودند : بله .

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٢٦٧ - رقم الحدیث الباب: ٣]

١٤٢٦٧- ٣- (٧) وَ بِهَذَا الْإِسْنَادِ عَنْ رِفَاعَةَ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنْ رَجُلٍ نَذَرَ أَنْ يَمْشِيَ إِلَى بَيْتِ اللَّهِ الْحَرَامِ هَلْ يُجْزِيهِ ذَلِکَ مِنْ

١- تقدم فی الباب ٢٥ من هذه الأبواب.

٢- یأتی فی البابین ٢٨ و ٢٩ من هذه الأبواب.

٣- یأتی فی الحدیث ١ من الباب ١٥ من أبواب النیابة.

٤- الباب ٢٧ فیه ٣ أحادیث.

٥- التهذیب ٥- ٤٥٩- ١٥٩٥.

٦- التهذیب ٥- ١٣- ٣٥.

٧- التهذیب ٥- ٤٠٦- ١٤١٥.

حَجَّةِ الْإِسْلَامِ قَالَ نَعَمْ قُلْتُ وَ إِنْ (١) حَجَّ عَنْ غَيْرِهِ وَ لَمْ يَكُنْ لَهُ مَالٌ وَ قَدْ نَذَرَ أَنْ يَحُجَّ مَاشِياً أَ يُجْزِی عَنْهُ ذَلِکَ (مِنْ مَشْيِهِ) (٢) قَالَ نَعَمْ.

وَ رَوَاهُ أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى فِی نَوَادِرِهِ عَنْ رِفَاعَةَ (٣)

وَ رَوَاهُ الْكُلَيْنِيُّ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَيْرٍ عَنْ رِفَاعَةَ (٤)

أَقُولُ: حَمَلَهُ جَمَاعَةٌ مِنَ الْأَصْحَابِ عَلَى مَنْ نَوَى بِالنَّذْرِ حَجَّةَ الْإِسْلَامِ (٥) وَ عَلَى مَنْ نَذَرَ حَجّاً مُطْلَقاً وَ لَوْ عَنْ غَيْرِهِ لِمَا يَأْتِي هُنَا (٦) وَ فِي النَّذْرِ (٧) وَ يُمْكِنُ الْحَمْلُ عَلَى الْإِجْزَاءِ الْمَجَازِيِّ أَيْ يُجْزِيهِ حَتَّى يَسْتَطِيعَ وَ لَهُ نَظَائِرُ كَمَا مَضَى (٨) وَ يَأْتِي (٩).

******

ترجمه:

***

رِفَاعَةَ بْنِ مُوسَى:ازحضرت صادق علیه السلام سوال کردم کسی نذر کرده پیاده به مکه برود وقتی رفت آیا بجای حج واجب قبول می شود ؟ فرمودند : بله .عرض کردم حالا اگر بعنوان نایب بجای کسی رفت ومالی هم ندارد (که دو باره بصورت پیاده برود) وحال آنکه نذرش پیاده رفتن بوده آیا این جبران نذرش را می کند ؟ فرمودند : بله

می گویم : عده ای ازعلماء آنرا حمل کرده اند به موردی که شخص حجه الاسلام خود را بصورت پیاده رفتن نذر کرده

***

٢٨- بَابُ أَنَّ مَنْ مَاتَ وَ لَمْ يَحُجَّ حَجَّةَ الْإِسْلَامِ وَ كَانَ مُسْتَطِيعاً وَجَبَ أَنْ تُقْضَى عَنْهُ مِنْ أَصْلِ الْمَالِ وَ إِنْ لَمْ يُوصِ بِهَا

اشارة

(١٠) ٢٨ بَابُ أَنَّ مَنْ مَاتَ وَ لَمْ يَحُجَّ حَجَّةَ الْإِسْلَامِ وَ كَانَ مُسْتَطِيعاً وَجَبَ أَنْ تُقْضَى عَنْهُ مِنْ أَصْلِ الْمَالِ وَ إِنْ لَمْ يُوصِ بِهَا

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٢٦٨ - رقم الحديث الباب: ١]

١٤٢٦٨- ١- (١١) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُوسَى بْنِ الْقَاسِمِ عَنْ صَفْوَانَ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ عَمَّارٍ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنِ

ص: ٧١

١- فى المصدر- أ رأيت إن.

٢- ليس فى الكافى (هامش المخطوط).

٣- نوادر أحمد بن محمّد بن عيسى- ٤٨- ٨٥.

٤- الكافى ٤- ٢٧٧- ١٢.

٥- راجع الإيضاح ١- ٢٧٧، و مسالک الافهام ١- ٧٣، و جواهر الكلام ١٧- ٣٤٨.

٦- يأتى فى الباب ٣٤ من هذه الأبواب.

٧- يأتى فى الحديث ١ من الباب ٢١ من أبواب النذر.

٨- مضى فى الأحاديث ١ و ٢ و ٤ من الباب ١٦ من هذه الأبواب.

٩- يأتى فى الحديث ٢ من الباب ٢١ و فى الحديث ٣ من الباب ٨ من أبواب النيابة.

١٠- الباب ٢٨ فيه ٩ أحاديث.

١١- التهذيب ٥- ١٥- ٤٢، و أورد نحوه بطريق آخر فى الحديث ٢ من الباب ٥ من أبواب النيابة.

الرَّجُلِ يَمُوتُ وَ لَمْ يَحُجَّ حَجَّةَ الْإِسْلَامِ وَ يَتْرُكُ مَالًا قَالَ عَلَيْهِ أَنْ يُحِجَّ (۱) مِنْ مَالِهِ رَجُلًا صَرُورَةً لَا مَالَ لَهُ.

وَ رَوَاهُ الْكُلَيْنِيُّ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ عَمَّارٍ نَحْوَهُ (۲).

******

ترجمه:

***

مُعَاوِيَةَ بْنِ عَمَّارٍ : ازحضرت صادق علیه السلام سوال کردم کسی حجه الاسلام را انجام نداده مرده و ثروتی را باقی گذاشته حضرت فرمودند : ورثه اش با ید مرد فقیری که تا بحال حج نرفته باشد را اجیر کنند تا حج را انجام دهد .

***

[رقم الحديث الكلى: ۱٤۲٦۹ - رقم الحديث الباب: ۲]

۱٤۲٦۹- ۲- (۳) وَ عَنْهُ عَنِ النَّضْرِ بْنِ سُوَيْدٍ عَنْ عَاصِمِ بْنِ حُمَيْدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا جَعْفَرٍ ع عَنْ رَجُلٍ مَاتَ وَ لَمْ يَحُجَّ حَجَّةَ الْإِسْلَامِ يُحَجُّ عَنْهُ قَالَ نَعَمْ.

******

ترجمه:

***

مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ : ازحضرت باقرعليه السلام سوال كردم كسى مرده وحج واجبش را انجام نداده آيا بايد از طرفش حج انجام بشود ؟ فرمودند : بله .

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٢٧٠ - رقم الحديث الباب: ٣]

١٤٢٧٠- ٣- (٤) وَ عَنْهُ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَيْرٍ عَنْ حَمَّادٍ عَنِ الْحَلَبِیِّ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع فِی حَدِيثٍ قَالَ: يُقْضَى عَنِ الرَّجُلِ حَجَّةُ الْإِسْلَامِ مِنْ جَمِيعِ مَالِهِ.

******

ترجمه:

***

حضرت صادق عليه السلام : هزينه حج واجب از اصل مال ميت پرداخت مى شود .

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٢٧١ - رقم الحديث الباب: ٤]

١٤٢٧١- ٤- (٥) وَ عَنْهُ عَنْ عُثْمَانَ بْنِ عِيسَى وَ زُرْعَةَ بْنِ مُحَمَّدٍ جَمِيعاً عَنْ سَمَاعَةَ بْنِ مِهْرَانَ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنِ الرَّجُلِ يَمُوتُ وَ لَمْ يَحُجَّ حَجَّةَ الْإِسْلَامِ وَ لَمْ يُوصِ بِهَا وَ هُوَ مُوسِرٌ فَقَالَ يُحَجُّ عَنْهُ مِنْ صُلْبِ مَالِهِ لَا يَجُوزُ غَيْرُ ذَلِكَ.

******

ترجمه:

***

سماعة بن مهران گفت: از ابا عبدالله پرسیدم درباره مردی که می میرد و حج واجب را انجام نداده و درباره اش وصیتی نکرده و او توانگر است. او گفت: از مال او حج به جا آورده می شود و غیر از این جایز نیست.

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٢٧٢ - رقم الحديث الباب: ٥]

١٤٢٧٢- ٥- (٦) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَحْمَدَ عَنِ الْحُسَيْنِ عَنِ النَّضْرِ عَنْ عَاصِمٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا جَعْفَرٍ ع عَنْ رَجُلٍ مَاتَ وَ لَمْ يَحُجَّ حَجَّةَ الْإِسْلَامِ وَ لَمْ يُوصِ بِهَا أَ يُقْضَى عَنْهُ قَالَ نَعَمْ.

ص: ٧٢

١- فى المصدر زيادة- عنه.

٢- الكافى ٤- ٣٠٦- ٣.

٣- التهذيب ٥- ١٥- ٤٣.

٤- التهذيب ٥- ٤٠٣- ١٤٠٥، و أورده فى الحديث ٣ من الباب ٢٥، و صدره فى الحديث ٣ من الباب ٦، و قطعة منه فى الحديث ٢ من الباب ٢٤ من هذه الأبواب.

٥- التهذيب ٥- ١٥- ٤١ و التهذيب ٥- ٤٠٤- ١٤٠٦.

٦- التهذيب ٥- ٤٩٣- ١٧٦٩.

مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عَاصِمِ بْنِ حُمَيْدٍ مِثْلَهُ (١).

******

ترجمه:

***

محمد بن مسلم گفت: از ابی جعفر (ع) درباره مردی که فوت کرده و حج واجب را انجام نداده و وصیتی در این مورد نکرده بود، پرسیدم. امام (ع) فرمود: «بله، می توان به نیابت از او حج را انجام داد.»

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٢٧٣ - رقم الحديث الباب: ٦]

١٤٢٧٣- ٦- (٢) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ فَضَالَةَ عَنْ رِفَاعَةَ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنْ رَجُلٍ يَمُوتُ وَ لَمْ يَحُجَّ حَجَّةَ الْإِسْلَامِ وَ لَمْ يُوصِ بِهَا أَ تُقْضَى عَنْهُ قَالَ نَعَمْ.

******

ترجمه:

***

رفاعه گفت: از ابی عبد الله (ع) درباره مردی که فوت کرده و حج واجب را انجام نداده و وصیتی در این مورد نکرده بود، پرسیدم. امام (ع) فرمود: «بله، می توان به نیابت از او حج را انجام داد.»

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٢٧٤ - رقم الحديث الباب: ٧]

١٤٢٧٤- ٧- (٣) وَ عَنْهُمْ عَنْ أَحْمَدَ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ عَنْ رِفَاعَةَ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنِ الرَّجُلِ وَ الْمَرْأَةِ يَمُوتَانِ وَ لَمْ يَحُجَّا أَ يُقْضَى عَنْهُمَا حَجَّةُ الْإِسْلَامِ قَالَ نَعَمْ.

******

ترجمه:

***

رفاعه گفت: از ابی عبد الله (ع) درباره مرد وزنی که فوت کرده و حج واجب را انجام نداده پرسیدم آیا حج برایشان قضا می شود

امام (ع) فرمود: «بله، می توان به نیابت از او حج را انجام داد.»

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٢٧٥ - رقم الحديث الباب: ٨]

١٤٢٧٥- ٨- (٤) وَ عَنْ أَبِي عَلِيٍّ الْأَشْعَرِيِّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الْجَبَّارِ عَنْ صَفْوَانَ بْنِ يَحْيَى عَنْ حَكَمِ بْنِ حُكَيْمٍ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع إِنْسَانٌ هَلَكَ وَ لَمْ يَحُجَّ وَ لَمْ يُوصِ بِالْحَجِّ فَأَحَجَّ عَنْهُ بَعْضُ أَهْلِهِ رَجُلًا أَوِ امْرَأَةً هَلْ يُجْزِي ذَلِكَ وَ يَكُونُ قَضَاءً عَنْهُ وَ يَكُونُ الْحَجُّ لِمَنْ حَجَّ وَ يُؤْجَرُ مَنْ أَحَجَّ عَنْهُ فَقَالَ إِنْ كَانَ الْحَاجُّ غَيْرَ صَرُورَةٍ أَجْزَأَ عَنْهُمَا جَمِيعاً وَ أُجِرَ الَّذِي أَحَجَّهُ.

******

ترجمه:

***

حکم بن حکیم گفت: به ابا عبدالله علیه السلام گفتم: انسانی هلاک شده و حج انجام نداده و درباره حج وصیتی نکرده است. آیا بعضی از اهلش، مرد یا زن، به نیابت از او حج انجام دهند؟ آیا این حج، قضا خواهد بود و حج برای کسی است که حج را انجام داده و آیا کسی که به نیابت از او حج کرده، پاداش می گیرد؟ ایشان فرمودند : اگر حاجی غیر صروره باشد، این حج برای هر دو (مرده و حاجی) کفایت می کند و کسی که حج را انجام داده، پاداش می برد.

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٢٧٦ - رقم الحدیث الباب: ٩]

١٤٢٧٦- ٩- (٥) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِیِّ بْنِ الْحُسَیْنِ فِی مَعَانِی الْأَخْبَارِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ الْقَطَّانِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ یَحْیَی بْنِ زَکَرِیَّا عَنْ بَکْرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ حَبِیبٍ عَنْ تَمِیمِ بْنِ بُهْلُولٍ عَنْ أَبِیهِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْفَضْلِ الْهَاشِمِیِّ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع إِنَّ عَلَیَّ دَیْناً کَثِیراً وَ لِی عِیَالٌ وَ لَا أَقْدِرُ عَلَی الْحَجِّ فَعَلِّمْنِی دُعَاءً أَدْعُو بِهِ فَقَالَ قُلْ فِی دُبُرِ کُلِ

ص: ٧٣

١- الفقیه ٢- ٤٤٢- ٢٩٢٢.

٢- الکافی ٤- ٢٧٧- ١٥.

٣- الکافی ٤- ٢٧٧- ١٦.

٤- الکافی ٤- ٢٧٧- ١٤، و أورد قطعة منه فی الحدیث ٣ من الباب ٨ من أبواب النیابة.

٥- معانی الأخبار- ١٧٥- ١.

صَلَاةٍ مَکْتُوبَةٍ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ- وَ اقْضِ عَنِّی دَیْنَ الدُّنْیَا وَ دَیْنَ الآخِرَةِ- قُلْتُ لَهُ أَمَّا دَیْنُ الدُّنْیَا فَقَدْ عَرَفْتُهُ فَمَا دَیْنُ الآخِرَةِ قَالَ دَیْنُ الآخِرَةِ الْحَجُّ.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِکَ (۱) وَ يَأْتِی مَا يَدُلُّ عَلَيْهِ هُنَا (۲) وَ فِی الْوَصَايَا (۳).

******

ترجمه:

***

عبدالله بن فضل هاشمی گفت: به ابا عبدالله گفتم: من بدهی زیادی دارم و خانواده ام هم هست و نمی توانم حج بروم. پس دعایی به من یاد بده. او گفت: در پایان هر نماز واجب بگو: 'اللهم صلِّ علی محمد و آل محمد و دین دنیا و دین آخرت را از من قضا کن.' گفتم: درباره دین دنیا، آن را می دانم. دین آخرت چیست؟ گفت: دین آخرت، حج است.

***

۲۹- بَابُ أَنَّ مَنْ مَاتَ وَ عَلَيْهِ حَجَّةُ الْإِسْلَامِ وَ حَجَّةٌ أُخْرَى مَنْذُورَةٌ وَجَبَ إِخْرَاجُ حَجَّةِ الْإِسْلَامِ مِنَ الْأَصْلِ وَ الْمَنْذُورَةِ مِنَ الثُّلُثِ وَ مَنْ نَذَرَ لِيُحِجَّنَّ وَلَدَهُ وَجَبَتْ عَلَى الْأَبِ فَإِنْ مَاتَ فَمِن

اشارة

(٤) ۲۹ بَابُ أَنَّ مَنْ مَاتَ وَ عَلَيْهِ حَجَّةُ الْإِسْلَامِ وَ حَجَّةٌ أُخْرَى مَنْذُورَةٌ وَجَبَ إِخْرَاجُ حَجَّةِ الْإِسْلَامِ مِنَ الْأَصْلِ وَ الْمَنْذُورَةِ مِنَ الثُّلُثِ وَ مَنْ نَذَرَ لِيُحِجَّنَّ وَلَدَهُ وَجَبَتْ عَلَى الْأَبِ فَإِنْ مَاتَ فَمِنَ الثُّلُثِ إِلَّا أَنْ يَتَطَوَّعَ بِهَا الْوَلَدُ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٢٧٧ - رقم الحديث الباب: ١]

١٤٢٧٧- ١- (٥) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ مَحْبُوبٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ رِئَابٍ عَنْ ضُرَيْسٍ الْكُنَاسِيِّ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا جَعْفَرٍ ع عَنْ رَجُلٍ عَلَيْهِ حَجَّةُ الْإِسْلَامِ نَذَرَ نَذْراً فِي شُكْرٍ لِيُحِجَّنَّ بِهِ رَجُلًا (٦) إِلَى مَكَّةَ- فَمَاتَ الَّذِي نَذَرَ قَبْلَ أَنْ يَحُجَّ حَجَّةَ الْإِسْلَامِ وَ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَفِيَ بِنَذْرِهِ الَّذِي نَذَرَ قَالَ إِنْ تَرَكَ مَالًا يُحَجُّ عَنْهُ حَجَّةُ الْإِسْلَامِ مِنْ جَمِيعِ الْمَالِ وَ أَخْرَجَ مِنْ ثُلُثِهِ مَا يُحِجُّ بِهِ رَجُلًا لِنَذْرِهِ وَ قَدْ وَفَى بِالنَّذْرِ وَ إِنْ لَمْ يَكُنْ تَرَكَ مَالًا (٧) بِقَدْرِ مَا يُحَجُّ بِهِ حَجَّةُ الْإِسْلَامِ حُجَّ عَنْهُ بِمَا تَرَكَ وَ يَحُجُّ عَنْهُ وَلِيُّهُ حَجَّةَ

ص: ٧٤

١- تقدم فى البابين ٢٥ و ٢٦ من هذه الأبواب.

٢- يأتى فى الباب ٢٩ الآتى من هذه الأبواب.

٣- يأتى فى الأبواب ٤٠ و ٤١ و ٤٢ من أبواب الوصايا.

٤- الباب ٢٩ فيه ٣ أحاديث.

٥- الفقيه ٢- ٤٢٨- ٢٨٨٢.

٦- فى المصدر- ليحجن عنه رجلا.

٧- فى نسخة زيادة- إلا (هامش المخطوط).

النَّذْرِ إِنَّمَا هُوَ مِثْلُ دَيْنٍ عَلَيْهِ.

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُوسَى بْنِ الْقَاسِمِ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ مَحْبُوبٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ رِئَابٍ عَنْ ضُرَيْسِ بْنِ أَعْيَنَ نَحْوَهُ (١).

******

ترجمه:

***

ضریس کنانی گفت: از ابا جعفر پرسیدم درباره مردی که بر او حج واجب است و نذری کرده که به شکرانه اش مردی را به مکه بفرستد. او قبل از اینکه حج واجب را انجام دهد و قبل از وفای به نذرش، فوت کرد. او گفت: اگر مالی بر جای گذاشته باشد، باید به نیابت از او حج واجب را از تمام مالش انجام دهند و از ثلث مالش آنچه برای نذرش لازم است، خارج کنند. اگر هم مالی به اندازه انجام حج واجب نداشته باشد، به مقدار مالی که بر جای گذاشته، حج به جا آورده می شود و ولی او باید حج نذر را انجام دهد؛ زیرا این نذر مانند بدهی است که بر عهده اش است.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱٤۲۷۸ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱٤۲۷۸- ۲- (۲) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ حَارِثٍ بَيَّاعِ الْأَنْمَاطِ أَنَّهُ سُئِلَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع عَنْ رَجُلٍ أَوْصَى بِحَجَّةٍ فَقَالَ: إِنْ كَانَ صَرُورَةً فَهِيَ مِنْ صُلْبِ مَالِهِ إِنَّمَا هِيَ دَيْنٌ عَلَيْهِ وَ إِنْ كَانَ قَدْ حَجَّ فَهِيَ مِنَ الثُّلُثِ.

مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحَسَنِ بْنِ فَضَّالٍ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي الْمَغْرَاءِ (۳) عَنِ الْحَارِثِ بَيَّاعِ الْأَنْمَاطِ مِثْلَهُ (٤).

******

ترجمه:

***

حارث بیاع النمات گفت: ابی عبدالله (ع) درباره مردی که وصیت کرده بود برای حج پرسیده شد. امام (ع) فرمودند: «اگر او صروره (کسی که هنوز حج نکرده) باشد، این حج از اصل مال اوست و مانند یک دین بر او محسوب می شود. اما اگر او قبلاً حج کرده باشد، این حج از ثلث دارایی اش محسوب می شود.»

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱٤۲۷۹ - رقم الحدیث الباب: ۳]

۱٤۲۷۹- ۳- (٥) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُوسَى بْنِ الْقَاسِمِ عَنِ ابْنِ مَحْبُوبٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ رِئَابٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي يَعْفُورٍ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع رَجُلٌ نَذَرَ لِلَّهِ إِنْ عَافَى اللَّهُ ابْنَهُ مِنْ وَجَعِهِ لَيُحِجَّنَّهُ إِلَى بَيْتِ اللَّهِ الْحَرَامِ- فَعَافَى اللَّهُ الِابْنَ وَ مَاتَ الْأَبُ فَقَالَ الْحَجَّةُ عَلَى الْأَبِ يُؤَدِّيهَا عَنْهُ بَعْضُ وُلْدِهِ قُلْتُ هِيَ وَاجِبَةٌ عَلَى ابْنِهِ الَّذِي نَذَرَ فِيهِ فَقَالَ هِيَ وَاجِبَةٌ عَلَى الْأَبِ مِنْ ثُلُثِهِ أَوْ يَتَطَوَّعُ ابْنُهُ فَيَحُجُّ عَنْ أَبِيهِ.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِكَ (٦) وَ يَأْتِي مَا يَدُلُّ عَلَيْهِ (٧).

******

ترجمه:

***

عبدالله بن ابی یعفور گفت: به ابی عبدالله (ع) گفتم: مردی نذر کرده بود که اگر خداوند فرزندش را از بیماری شفا دهد، به خانه خدا (کعبه) حج خواهد کرد. خداوند فرزند را شفا داد و پدر فوت کرد. امام (ع) فرمود: حج بر عهده یکی از فرزندانش است. گفتم: آیا این حج بر پسری که برایش نذر شده بود واجب است؟ فرمود: این حج بر پدر واجب است از ثلث دارایی اش، یا اینکه پسر می تواند داوطلبانه حج را به نیابت از پدرش انجام دهد.

***

ص: ۷۵

۱- التهذیب ۵- ٤۰٦- ۱٤۱۳.

۲- الفقیه ۲- ٤٤۱- ۲۹۱۸، و أورده فی الحدیث ۵ من الباب ۲۵ من هذه الأبواب.

۳- فی المصدر زیادة- عن أیوب بن الحر.

٤- التهذیب ۹- ۲۲۹- ۸۹۸.

۵- التهذیب ۵- ٤۰٦- ۱٤۱٤.

٦- تقدم ما یدلّ علی بعض المقصود فی الأبواب ۲۵ و ۲٦ و ۲۸ من هذه الأبواب.

۷- یأتی ما یدلّ علی بعض المقصود فی الأبواب ٤۰ و ٤۱ و ٤۲ من أبواب أحکام الوصایا.

۳۰- بَابُ أَنَّ مَنْ أَوْصَی بِحَجٍّ وَاجِبٍ وَ عِتْقٍ وَ صَدَقَةٍ وَجَبَ الِابْتِدَاءُ بِالْحَجِّ فَإِنْ بَقِیَ شَیْ ءٌ صُرِفَ فِی الْعِتْقِ وَ الصَّدَقَةِ

اشارة

(۱) ۳۰ بَابُ أَنَّ مَنْ أَوْصَی بِحَجٍّ وَاجِبٍ وَ عِتْقٍ وَ صَدَقَةٍ وَجَبَ الِابْتِدَاءُ بِالْحَجِّ فَإِنْ بَقِیَ شَیْ ءٌ صُرِفَ فِی الْعِتْقِ وَ الصَّدَقَةِ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۴۲۸۰ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱۴۲۸۰- ۱- (۲) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ عَمَّارٍ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنِ امْرَأَةٍ أَوْصَتْ بِمَالٍ فِي الصَّدَقَةِ وَ الْحَجِّ وَ الْعِتْقِ فَقَالَ ابْدَأْ بِالْحَجِّ فَإِنَّهُ مَفْرُوضٌ فَإِنْ بَقِيَ شَيْ ءٌ فَاجْعَلْ فِي الْعِتْقِ طَائِفَةً وَ فِي الصَّدَقَةِ طَائِفَةً.

******

ترجمه:

***

معاويه بن عمار گفت: از ابی عبدالله (ع) درباره زنی که وصيت كرده بود از مالش برای صدقه، حج و آزادسازی برده ها استفاده شود، پرسيدم. امام (ع) فرمودند: «اول حج را انجام بده، زيرا حج واجب است. اگر چيزی باقی ماند، بخشی را برای آزادسازی و بخشی را برای صدقه قرار بده.»

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۴۲۸۱ - رقم الحديث الباب: ۲]

۱۴۲۸۱- ۲- (۳) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُوسَى بْنِ الْقَاسِمِ عَنْ زَكَرِيَّا الْمُؤْمِنِ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ عَمَّارٍ قَالَ: إِنَّ امْرَأَةً هَلَكَتْ وَ أَوْصَتْ بِثُلُثِهَا يُتَصَدَّقُ بِهِ عَنْهَا وَ يُحَجُّ عَنْهَا وَ يُعْتَقُ عَنْهَا فَلَمْ يَسَعِ الْمَالُ ذَلِكَ إِلَى أَنْ قَالَ فَسَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنْ ذَلِكَ فَقَالَ ابْدَأْ بِالْحَجِّ فَإِنَّ الْحَجَّ فَرِيضَةٌ فَمَا بَقِيَ فَضَعْهُ فِي النَّوَافِلِ.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِكَ (٤) وَ يَأْتِي مَا يَدُلُّ عَلَيْهِ هُنَا (٥) وَ فِي الْوَصَايَا (٦).

******

ترجمه:

***

معاویه بن عمار گفت: زنی فوت کرد و وصیت کرد که ثلث دارایی اش برای صدقه، حج و آزادسازی برده ها صرف شود. اما مال به اندازه ای نبود که همه اینها را تأمین کند. تا آنجا گفت سپس از ابی عبدالله (ع) در اینمورد پرسیدم و ایشان فرمودند: «اول حج را انجام بده، زیرا حج فریضه است، و هرچه باقی ماند، برای نوافل قرار بده.

***

ص: ٧٦

١- الباب ٣٠ فیه حدیثان.

٢- الفقیه ٢- ٤٤٢- ٢٩٢٠، و أورد مثله فی الحدیث ٢ من الباب ٦٥ من أبواب أحکام الوصایا.

٣- التهذیب ٥- ٤٠٧- ١٤١٧.

٤- تقدم ما یدلّ علی بعض المقصود فی الحدیث ٢ من الباب ٢٦ من هذه الأبواب.

٥- یأتی فی الأبواب ٤١ و ٤٢ و ٤٣ من هذه الأبواب.

٦- یأتی فی الباب ٦٥ من أبواب الوصایا.

٣١- بَابُ أَنَّ مَنْ وَجَبَ عَلَيْهِ الْحَجُّ فَمَاتَ وَ لَمْ يَحُجَّ فَتَبَرَّعَ أَحَدٌ بِالْحَجِّ عَنْهُ أَجْزَأَهُ

اشارة

(١) ٣١ بَابُ أَنَّ مَنْ وَجَبَ عَلَيْهِ الْحَجُّ فَمَاتَ وَ لَمْ يَحُجَّ فَتَبَرَّعَ أَحَدٌ بِالْحَجِّ عَنْهُ أَجْزَأَهُ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۴۲۸۲ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱۴۲۸۲- ۱- (۲) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُوسَى بْنِ الْقَاسِمِ عَنْ صَفْوَانَ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ عَمَّارٍ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنْ رَجُلٍ مَاتَ وَ لَمْ يَكُنْ لَهُ مَالٌ وَ لَمْ يَحُجَّ حَجَّةَ الْإِسْلَامِ فَحَجَّ (۳) عَنْهُ بَعْضُ إِخْوَانِهِ هَلْ يُجْزِی ذَلِکَ عَنْهُ أَوْ هَلْ هِیَ نَاقِصَةٌ قَالَ بَلْ هِیَ حَجَّةٌ تَامَّةٌ.

أَقُولُ: هَذَا مَحْمُولٌ عَلَى أَنَّهُ لَمْ يَكُنْ لَهُ مَالٌ حِينَ الْمَوْتِ وَ كَانَ الْحَجُّ قَدْ وَجَبَ عَلَيْهِ مِنْ قَبْلُ وَ الْقَرَائِنُ عَلَى ذَلِکَ ظَاهِرَةٌ.

******

ترجمه:

***

این حدیث درباره مردی است که فوت کرده و مالی نداشته و حج اسلام را انجام نداده است. معاویه بن عمار از ابی عبدالله (ع) پرسید که اگر برخی از برادرانش به نیابت از او حج را انجام دهند، آیا این حج برای او کافی است یا اینکه نواقصی دارد؟ امام (ع) پاسخ داد که این حج حجّی تام و کامل است.

می گویم : این مطلب بر این فرض حمل می شود که او در زمان مرگ مالی نداشته و حج بر او واجب بوده است و شواهد بر این موضوع واضح است.

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۴۲۸۳ - رقم الحديث الباب: ۲]

۱۴۲۸۳- ۲- (٤) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ أَبِی عَلِیٍّ الْأَشْعَرِیِّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الْجَبَّارِ عَنْ صَفْوَانَ بْنِ يَحْيَی عَنِ ابْنِ مُسْكَانَ عَنْ عَامِرِ بْنِ عَمِيرَةَ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع بَلَغَنِی عَنْكَ أَنَّكَ قُلْتَ لَوْ أَنَّ رَجُلًا مَاتَ وَ لَمْ يَحُجَّ حَجَّةَ الْإِسْلَامِ فَحَجَّ عَنْهُ بَعْضُ أَهْلِهِ أَجْزَأَ ذَلِكَ عَنْهُ فَقَالَ نَعَمْ أَشْهَدُ بِهَا عَلَی أَبِی أَنَّهُ حَدَّثَنِی أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ص- أَتَاهُ رَجُلٌ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ- إِنَّ أَبِی مَاتَ وَ لَمْ يَحُجَّ فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ ص- حُجَّ عَنْهُ فَإِنَّ ذَلِكَ يُجْزِی عَنْهُ.

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُوسَی بْنِ الْقَاسِمِ عَنْ صَفْوَانَ بْنِ يَحْيَی عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُسْكَانَ عَنْ عَمَّارِ بْنِ عُمَيْرٍ (٥)

ص: ۷۷

۱- الباب ۳۱ فيه حديثان.

۲- التهذيب ٥- ٤٠٤- ١٤٠٨.

۳- فی نسخة- فاحج (هامش المخطوط).

٤- الكافی ٤- ٢٧٧- ١٣.

٥- التهذيب ٥- ٤٠٤- ١٤٠٧.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَی ذَلِكَ (۱) وَ يَأْتِی مَا يَدُلُّ عَلَيْهِ (۲).

******

ترجمه:

***

عامر بن عمیره گفت: به ابی عبدالله (ع) گفتم: به من خبر رسیده که شماگفته ای اگر مردی بمیرد و حج واجب را انجام نداده باشد و برخی از اهل او به نیابت از او حج کنند، آیا این حج کافی است؟ امام (ع) فرمود: بله، و شهادت می دهم که پدرم به من گفت که رسول خدا (ص) مردی را ملاقات کرد که گفت: "ای رسول خدا، پدرم فوت کرده و حج نکرده است." رسول خدا (ص) به او فرمود: "برای او حج کن، زیرا این حج برای او کافی است."

***

۳۲- بَابُ اسْتِحْبَابِ اخْتِيَارِ الْمَشْيِ فِي الْحَجِّ عَلَى الرُّكُوبِ وَ الْحَفَاءِ عَلَى الِانْتِعَالِ إِلَّا مَا اسْتُثْنِيَ

اشارة

(۳) ۳۲ بَابُ اسْتِحْبَابِ اخْتِيَارِ الْمَشْيِ فِي الْحَجِّ عَلَى الرُّكُوبِ وَ الْحَفَاءِ عَلَى الِانْتِعَالِ إِلَّا مَا اسْتُثْنِيَ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلي: ١٤٢٨٤ - رقم الحديث الباب: ١]

١٤٢٨٤- ١- (٤) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ صَفْوَانَ وَ فَضَالَةَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سِنَانٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: مَا عُبِدَ اللَّهُ بِشَيْ ءٍ أَشَدَّ مِنَ الْمَشْيِ وَ لَا أَفْضَلَ.

******

ترجمه:

***

امام صادق علیه السلام فرمود: «خداوند به هیچ چیزی بهتر از پیاده روی عبادت نشده است

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۲۸۵ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱۴۲۸۵- ۲- (۵) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ عَنْ هِشَامِ بْنِ سَالِمٍ قَالَ: دَخَلْنَا عَلَى أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع أَنَا وَ عَنْبَسَةُ بْنُ مُصْعَبٍ- وَ بِضْعَةَ عَشَرَ رَجُلًا مِنْ أَصْحَابِنَا فَقُلْنَا جَعَلَنَا اللَّهُ فِدَاكَ أَيُّهُمَا أَفْضَلُ الْمَشْيُ أَوِ الرُّكُوبُ فَقَالَ مَا عُبِدَ اللَّهُ بِشَيْ ءٍ أَفْضَلَ مِنَ الْمَشْيِ الْحَدِيثَ.

******

ترجمه:

***

هشام بن سالم گفت: ما به دیدار ابی عبدالله (ع) رفتیم، من و عنبسه بن مصعب و دوازده مرد دیگر از یارانمان. گفتیم: «خداوند ما را فدای شما کند، کدام یک بهتر است: پیاده روی یا سوار شدن؟» امام (ع) فرمود: «خداوند به هیچ چیزی بهتر از پیاده روی عبادت نکرده است.»

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۲۸۶ - رقم الحدیث الباب: ۳]

١٤٢٨٦- ٣- (٦) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُوسَى بْنِ الْقَاسِمِ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَیْرٍ عَنْ حَمَّادٍ عَنِ الْحَلَبِیِّ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنْ فَضْلِ الْمَشْیِ فَقَالَ إِنَّ الْحَسَنَ بْنَ عَلِیٍّ قَاسَمَ رَبَّهُ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ حَتَّی نَعْلًا وَ نَعْلًا

١- تقدم فی الحدیث ٣ من الباب ٢٦ و فی الباب ٢٨ من هذه الأبواب.

٢- یأتی فی الأحادیث ٣ و ٦ و ٧ من الباب ١ و فی البابین ٥ و ٦ من أبواب النیابة.

٣- الباب ٣٢ فیه ١١ حدیثا.

٤- التهذیب ٥- ١١- ٢٨، و الاستبصار ٢- ١٤١- ٤٦٠.

٥- التهذیب ٥- ١٣- ٣٤، و الاستبصار ٢- ١٤٣- ٤٦٦، و أورده ذیله فی الحدیث ٣ من الباب ٣٣ من هذه الأبواب.

٦- التهذیب ٥- ١١- ٢٩، و الاستبصار ٢- ١٤١- ٤٦١، و أورده فی الحدیث ١ من الباب ٥٢ من أبواب الصدقة.

وَ ثَوْباً وَ ثَوْباً وَ دِینَاراً وَ دِینَاراً وَ حَجَّ عِشْرِینَ حَجَّةً مَاشِیاً عَلَی قَدَمَیْهِ.

******

ترجمه:

***

حلبی گفت: از ابی عبدالله (ع) درباره فضیلت پیاده روی پرسیدم. امام (ع) فرمودند: «حسن بن علی (ع) سه بار برای خداوند اموال خود را با فقراء تقسیم کرد حتی یک نعلین و یک لباس و یک دینار را. و ایشان بیست حج را پیاده انجام داد.»

***

[رقم الحديث الكلی: ۱٤۲۸۷ - رقم الحديث الباب: ٤]

۱٤۲۸۷- ٤- (۱) وَ عَنْهُ عَنْ فَضْلِ بْنِ عَمْرٍو عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْمَاعِيلَ بْنِ رَجَاءٍ الزُّبَيْدِيِّ (۲) عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: مَا عُبِدَ اللَّهُ بِشَیْ ءٍ أَفْضَلَ مِنَ الْمَشْیِ.

******

ترجمه:

***

محمد بن اسماعيل بن رجاء زبيدی از ابی عبدالله (ع) نقل كرد كه فرمودند: «خداوند به هيچ چيزی بهتر از پياده روی عبادت نشده است.»

***

[رقم الحديث الكلی: ۱٤۲۸۸ - رقم الحديث الباب: ۵]

۱٤۲۸۸- ۵- (۳) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِیِّ بْنِ الْحُسَيْنِ قَالَ رُوِیَ أَنَّهُ مَا تَقَرَّبَ الْعَبْدُ إِلَی اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ بِشَیْ ءٍ أَحَبَّ إِلَيْهِ مِنَ الْمَشْیِ إِلَی بَيْتِهِ الْحَرَامِ عَلَی الْقَدَمَيْنِ وَ أَنَّ الْحَجَّةَ الْوَاحِدَةَ تَعْدِلُ سَبْعِينَ حَجَّةً وَ مَنْ مَشَی عَنْ جَمَلِهِ كَتَبَ اللَّهُ لَهُ ثَوَابَ مَا بَيْنَ مَشْيِهِ وَ رُكُوبِهِ وَ الْحَاجُّ إِذَا انْقَطَعَ شِسْعُ نَعْلِهِ كَتَبَ اللَّهُ لَهُ ثَوَابَ مَا بَيْنَ مَشْيِهِ حَافِياً إِلَی مُنْتَعِلٍ.

******

ترجمه:

***

محمد بن علی بن الحسین نقل کرده است که روایت شده: «بنده به خداوند عز و جل به هیچ چیز نزدیک تر نمی شود که محبوب تر از پیاده روی به سوی خانه خدا (کعبه) بر روی پای خود باشد. و اینکه یک حج معادل هفتاد حج است. و کسی که از شترش پیاده شود، خداوند ثواب آنچه را که بین پیاده روی و سوار شدنش انجام داده، برای او می نویسد. و حاجی وقتی که بند نعلینش پاره شود، خداوند ثواب آنچه را که بین پیاده روی برهنه پا تا وقتی که دوباره نعلین بپوشد، برای او می نویسد.»

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۲۸۹ - رقم الحدیث الباب: ٦]

۱۴۲۸۹- ٦- (٤) وَ فِی ثَوَابِ الْأَعْمَالِ عَنْ أَبِیهِ عَنْ سَعْدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ أَیُّوبَ بْنِ نُوحٍ عَنِ الرَّبِیعِ بْنِ مُحَمَّدٍ الْمُسْلِیِّ عَنْ رَجُلٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: مَا عُبِدَ اللَّهُ بِشَیْ ءٍ مِثْلِ الصَّمْتِ وَ الْمَشْیِ إِلَی بَیْتِهِ.

******

ترجمه:

***

ربیع بن محمد مسلی از مردی نقل کرده که از ابی عبدالله (ع) شنیده است: «خداوند به هیچ چیزی مانند سکوت و پیاده روی به سوی خانه اش عبادت نشده است.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۲۹۰ - رقم الحدیث الباب: ۷]

۱۴۲۹۰- ۷- (۵) وَ فِی الْخِصَالِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ عَنِ الصَّفَّارِ عَنْ أَیُّوبَ بْنِ نُوحٍ عَنِ الرَّبِیعِ بْنِ مُحَمَّدٍ الْمُسْلِیِّ عَنْ أَبِی الرَّبِیعِ الشَّامِیِّ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: مَا عُبِدَ اللَّهُ بِشَیْ ءٍ أَفْضَلَ مِنَ الصَّمْتِ وَ الْمَشْیِ إِلَی بَیْتِهِ.

******

ترجمه:

***

أَبِی الرَّبِیعِ الشَّامِیِّ که از ابی عبدالله (ع) نقل کرده است: «خداوند به هیچ چیزی مانند سکوت و پیاده روی به سوی خانه اش عبادت نشده است.

***

ص: ۷۹

۱- التهذیب ۵- ۱۲- ۳۰، و الاستبصار ۲- ۱۴۲- ۴۶۲.

۲- فی نسخة- محمّد بن إسماعیل بن رجاء الزبیری (هامش المخطوط).

۳- الفقیه ۲- ۲۱۸- ۲۲۱۶.

۴- ثواب الأعمال- ۲۱۲- ۱، و أورده فی الحدیث ۲ من الباب ۴ من أبواب أحکام المساجد، و فی الحدیث ۱۲ من الباب ۱۱۷ من أبواب أحکام العشرة.

۵- الخصال- ۳۵- ۸.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۲۹۱ - رقم الحدیث الباب: ۸]

١٤٢٩١- ٨- (١) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ مُعَلَّى بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ النُّعْمَانِ عَنْ صَنْدَلٍ عَنْ أَبِي أُسَامَةَ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: خَرَجَ الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ ع إِلَى مَكَّةَ سَنَةً مَاشِياً فَوَرِمَتْ قَدَمَاهُ فَقَالَ لَهُ بَعْضُ مَوَالِيهِ لَوْ رَكِبْتَ لَسَكَنَ عَنْكَ هَذَا الْوَرَمُ فَقَالَ كَلَّا إِذَا أَتَيْنَا هَذَا الْمَنْزِلَ فَإِنَّهُ يَسْتَقْبِلُكَ أَسْوَدُ وَ مَعَهُ دُهْنٌ فَاشْتَرِ مِنْهُ وَ لَا تُمَاكِسْهُ الْحَدِيثَ وَ فِيهِ أَنَّهُ وَجَدَ الْأَسْوَدَ وَ مَعَهُ الدُّهْنُ.

******

ترجمه:

***

از ابی اسامه نقل شده که ابی عبدالله (ع) گفت: حسن بن علی (ع) سالی به مکه پیاده رفت و پاهایش ورم کرد. یکی از غلامانش به او گفت: «اگر سوار می شدی، این ورم کم می شد.» حسن (ع) پاسخ داد: «نه، وقتی به این منزل برسیم، مرد سیاهی را خواهی دید که دهنی دارد. از او خرید کن و در قیمت چانه نزن.» سپس در ادامه گفت که او واقعاً آن مرد سیاه را با دهن پیدا کرد.

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٢٩٢ - رقم الحديث الباب: ٩]

١٤٢٩٢- ٩- (٢) أَحْمَدُ بْنُ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ الْبَرْقِيُّ فِي الْمَحَاسِنِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ بَكْرٍ عَنْ زَكَرِيَّا بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ عِيسَى بْنِ سَوَادَةَ عَنْ أَبِي الْمُنْكَدِرِ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ ع قَالَ: قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ مَا نَدِمْتُ عَلَى شَيْ ءٍ صَنَعْتُ نَدَمِي عَلَى أَنْ لَمْ أَحُجَّ مَاشِياً لِأَنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ص يَقُولُ مَنْ حَجَّ بَيْتَ اللَّهِ مَاشِياً كَتَبَ اللَّهُ لَهُ سَبْعَةَ آلَافِ حَسَنَةٍ مِنْ حَسَنَاتِ الْحَرَمِ- قِيلَ يَا رَسُولَ اللَّهِ وَ مَا حَسَنَاتُ الْحَرَمِ (٣) قَالَ حَسَنَةُ أَلْفِ أَلْفِ حَسَنَةٍ وَ قَالَ فَضْلُ الْمُشَاةِ فِي الْحَجِّ كَفَضْلِ الْقَمَرِ لَيْلَةَ الْبَدْرِ عَلَى سَائِرِ النُّجُومِ وَ كَانَ الْحُسَيْنُ بْنُ عَلِيٍّ ع يَمْشِي إِلَى الْحَجِّ وَ دَابَّتُهُ تُقَادُ وَرَاءَهُ.

******

ترجمه:

***

از ابی المنکدر از ابی جعفر (ع) روایت شده که گفت: ابن عباس گفت: بر هیچ چیزی که انجام داده ام، پشیمان نشدم، جز بر اینکه پیاده حج نرفتم؛ زیرا شنیدم رسول خدا (ص) می فرمود: هرکس پیاده خانه خدا را حج کند، خداوند برای او هفت هزار حسنه از حسنات حرم می نویسد. گفته شد: ای رسول خدا، حسنات حرم چیست؟ فرمود: هر حسنه برابر با هزار هزار حسنه است. و گفت: فضیلت کسانی که پیاده حج می روند، مانند فضیلت ماه شب چهارده نسبت به سایر ستارگان است. و حسین بن علی (ع) پیاده به حج می رفت در حالی که مرکبش از پشت سر او هدایت می شد.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۲۹۳ - رقم الحدیث الباب: ۱۰]

۱۴۲۹۳- ۱۰- (٤) أَحْمَدُ بْنُ فَهْدٍ فِی عُدَّةِ الدَّاعِی عَنِ الْمُفَضَّلِ بْنِ عُمَرَ عَنِ الصَّادِقِ عَنْ آبَائِهِ ع أَنَّ الْحَسَنَ بْنَ عَلِیٍّ ع کَانَ أَعْبَدَ النَّاسِ وَ أَزْهَدَهُمْ وَ أَفْضَلَهُمْ فِی زَمَانِهِ وَ کَانَ إِذَا حَجَّ حَجَّ مَاشِیاً وَ رَمَی مَاشِیاً وَ رُبَّمَا مَشَی حَافِیاً.

******

ترجمه:

***

از مفضل بن عمر، از امام صادق (ع)، از پدرانش روایت شده که امام حسن بن علی (ع) عابدترین، زاهدترین و برترین مردم در زمان خود بود. و هنگامی که حج می کرد، پیاده حج می کرد و پیاده رمی جمرات انجام می داد و گاهی نیز پیاده و بدون کفش راه می رفت.

***

ص: ۸۰

۱- الکافی ۱- ٤٦٣- ٦.

۲- المحاسن- ۷۰- ۱۳۹.

۳- فیه أن حسنات الحرم مضاعفة. (منه. قده).

٤- عدّة الداعی- ۱۳۹.

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٢٩٤ - رقم الحدیث الباب: ١١]

١٤٢٩٤- ١١- (١) مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ النُّعْمَانِ الْمُفِيدُ فِي الْإِرْشَادِ عَنْ أَبِي مُحَمَّدٍ الْحَسَنِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ جَدِّهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ الرَّافِعِيِّ عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ عَلِيٍّ عَنْ أَبِيهِ قَالَ: حَجَّ عَلِيُّ بْنُ الْحُسَيْنِ ع مَاشِياً فَسَارَ عِشْرِينَ يَوْماً مِنَ الْمَدِينَةِ إِلَى مَكَّةَ.

أَقُولُ: وَ يَأْتِي مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِكَ فِي أَحَادِيثِ تَكْرَارِ الْحَجِّ (٢) وَ غَيْرِهَا (٣) وَ يَأْتِي مَا ظَاهِرُهُ الْمُنَافَاةُ وَ نُبَيِّنُ وَجْهَهُ (٤).

******

ترجمه:

***

إِبْرَاهِيمَ بْنِ عَلِيٍّ ازپدرش نقل کرده که حضرت سجاد علیه السلام پیاد حج انجام می دادند وفاصله بین مدینه تا مکه را بیست روز طی می کردند .

***

۳۳- بَابُ اسْتِحْبَابِ اخْتِيَارِ الرُّكُوبِ فِي الْحَجِّ عَلَى الْمَشْيِ إِذَا كَانَ يُضْعِفُهُ عَنِ الْعِبَادَةِ أَوْ لِمُجَرَّدِ تَقْلِيلِ النَّفَقَةِ أَوِ اسْتَلْزَمَ التَّأَخُّرَ فِي قُدُومِ مَكَّةَ

اشارة

(٥) ٣٣ بَابُ اسْتِحْبَابِ اخْتِيَارِ الرُّكُوبِ فِي الْحَجِّ عَلَى الْمَشْيِ إِذَا كَانَ يُضْعِفُهُ عَنِ الْعِبَادَةِ أَوْ لِمُجَرَّدِ تَقْلِيلِ النَّفَقَةِ أَوِ اسْتَلْزَمَ التَّأَخُّرَ فِي قُدُومِ مَكَّةَ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٢٩٥ - رقم الحديث الباب: ١]

١٤٢٩٥- ١- (٦) وَ ١٤٢٩٦- ٢- (٧) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ عَنْ رِفَاعَةَ قَالَ: سَأَلَ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع رَجُلٌ الرُّكُوبُ أَفْضَلُ أَمِ الْمَشْيُ فَقَالَ الرُّكُوبُ أَفْضَلُ مِنَ الْمَشْيِ لِأَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ص رَكِبَ.

وَ رَوَاهُ الْكُلَيْنِيُّ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ فَضَالَةَ بْنِ أَيُّوبَ عَنْ رِفَاعَةَ مِثْلَهُ وَ زَادَ قَالَ سَأَلْتُهُ عَنْ مَشْيِ الْحَسَنِ ع مِنْ مَكَّةَ أَوْ مِنَ الْمَدِينَةِ- قَالَ مِنْ مَكَّةَ وَ سَأَلْتُهُ إِذَا زُرْتُ الْبَيْتَ أَرْكَبُ أَوْ أَمْشِي فَقَالَ كَانَ الْحَسَنُ ع

ص: ۸۱

۱- إرشاد المفيد- ۲۵٦.

۲- يأتى فى الأحاديث ۱۸ و ۲۰ و ۳۱ و ۳٤ من الباب ٤٥ من هذه الأبواب.

۳- يأتى فى الحديثين ۱ و ۲ من الباب ۱ من أبواب مقدمات الطواف.

٤- يأتى فى الباب ۳۳ من هذه الأبواب.

٥- الباب ۳۳ فيه ۱۱ حديثا.

٦- التهذيب ٥- ۱۲- ۳۱.

۷- التهذيب ٥- ۱۲- ۳۱.

يَزُورُ رَاكِباً (۱)

******

ترجمه:

***

رفاعه گفت: مردی از امام صادق (ع) پرسید: آیا سواری (حج رفتن) برتر است یا پیاده روی؟ امام (ع) فرمود: سواری بهتر از پیاده روی است، زیرا رسول خدا (ص) سوار شد.

***

[رقم الحديث الكلی: ۱٤۲۹۷ - رقم الحديث الباب: ۳]

۱٤۲۹۷- ۳- (۲) وَ عَنْهُ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ عَنْ هِشَامِ بْنِ سَالِمٍ أَنَّهُ قَالَ لِأَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع فِی حَدِيثٍ أَيُّمَا أَفْضَلُ نَرْكَبُ إِلَی مَكَّةَ فَنُعَجِّلُ فَنُقِيمُ بِهَا إِلَی أَنْ يَقْدَمَ الْمَاشِی أَوْ نَمْشِی فَقَالَ الرُّكُوبُ أَفْضَلُ.

******

ترجمه:

***

هِشَامِ بْنِ سَالِمٍ به حضرت صادق عليه السلام عرض كردم كدام بهتر است آيا سواره به مكه برويم تا زود برسيم ومنتظر بمانيم تا افراد پياده برسند يا اينكه پياده برويم ؟ فرمودند : سواره رفتن بهتر است .

***

[رقم الحديث الكلی: ۱٤۲۹۸ - رقم الحديث الباب: ٤]

۱٤۲۹۸- ٤- (۳) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ يَعْقُوبَ بْنِ يَزِيدَ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَيْرٍ عَنْ رِفَاعَةَ وَ ابْنِ بُكَيْرٍ جَمِيعاً عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع أَنَّهُ سُئِلَ عَنِ الْحَجِّ مَاشِياً أَفْضَلُ أَوْ رَاكِباً فَقَالَ بَلْ رَاكِباً فَإِنَّ رَسُولَ اللَّهِ ص حَجَّ رَاكِباً.

وَ رَوَاهُ الْكُلَيْنِیُّ عَنْ عَلِیِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَيْرٍ (٤)

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ فِی الْعِلَلِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَلِیِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَيْرٍ عَنْ رِفَاعَةَ بْنِ مُوسَی النَّخَّاسِ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع (٥)

وَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ حَاتِمٍ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ مَهْزِيَارَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَيْرٍ عَنْ رِفَاعَةَ وَ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ بُكَيْرٍ جَمِيعاً (٦) وَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ حَاتِمٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ حَمْدَانَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَحْمَدَ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَيْرٍ عَنْ رِفَاعَةَ مِثْلَهُ (٧).

******

ترجمه:

***

از رفاعه و ابن بكير، هر دو، از امام صادق (ع) روايت شده كه از ايشان پرسيده شد: آيا حج پياده بهتر است يا سواره؟ امام (ع) فرمود: بلكه سواره بهتر است، زيرا رسول خدا (ص) حج را سواره انجام داد.

***

ص: ٨٢

١- الكافی ٤- ٤٥٦- ٥.

٢- التهذيب ٥- ١٣- ٣٤، و الاستبصار ٢- ١٤٣- ٤٦٦، و أورد صدره فی الحديث ٢ من الباب ٣٢ من هذه الأبواب.

٣- التهذيب ٥- ٤٧٨- ١٦٩١.

٤- الكافی ٤- ٤٥٦- ٤.

٥- علل الشرائع- ٤٤٦- ١.

٦- علل الشرائع- ٤٤٦- ٢.

٧- علل الشرائع- ٤٤٦- ٣.

[رقم الحديث الكلی: ۱۴۲۹۹ - رقم الحديث الباب: ۵]

۱۴۲۹۹- ۵- (۱) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُوسَى بْنِ الْقَاسِمِ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَيْرٍ عَنْ سَيْفٍ التَّمَّارِ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع إِنَّهُ بَلَغَنَا وَ كُنَّا تِلْكَ السَّنَةَ مُشَاةً عَنْكَ أَنَّكَ تَقُولُ فِی الرُّكُوبِ فَقَالَ إِنَّ النَّاسَ يَحُجُّونَ (۲) مُشَاةً وَ يَرْكَبُونَ فَقُلْتُ لَيْسَ عَنْ هَذَا أَسْأَلُكَ فَقَالَ عَنْ أَیِّ شَیْ ءٍ تَسْأَلُنِی (۳) فَقُلْتُ أَیُّ شَیْ ءٍ أَحَبُّ إِلَيْكَ نَمْشِی أَوْ نَرْكَبُ فَقَالَ تَرْكَبُونَ أَحَبُّ إِلَیَّ فَإِنَّ ذَلِكَ أَقْوَى عَلَى الدُّعَاءِ وَ الْعِبَادَةِ.

وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ صَفْوَانَ عَنْ سَيْفٍ التَّمَّارِ نَحْوَهُ (۴) وَ رَوَاهُ الْكُلَيْنِیُّ عَنْ أَبِی عَلِیٍّ الْأَشْعَرِیِّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الْجَبَّارِ عَنْ صَفْوَانَ بْنِ يَحْيَى (۵)

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ فِی الْعِلَلِ عَنْ عَلِیِّ بْنِ حَاتِمٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ حَمْدَانَ الْكُوفِیِّ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ سَمَاعَةَ عَنْ صَفْوَانَ بْنِ يَحْيَى مِثْلَهُ (۶).

******

ترجمه:

***

از سيف تمار روايت شده كه گفت: به امام صادق (ع) گفتم: به ما رسيده است و آن سال ما پياده حج كرديم، كه شما درباره سوارى مطلبى گفته ايد. امام (ع) فرمود: مردم هم پياده حج مى كنند و هم سواره. گفتم: از اين موضوع سؤال نمى كنم. امام (ع) فرمود: درباره چه چيزى از من مى پرسى؟ گفتم: كدام يک بيشتر نزد شما دوست داشتنى است، پياده برويم يا سواره؟ امام (ع) فرمود: سواره رفتن بيشتر نزد من محبوب است، زيرا اين كار براى دعا و عبادت قوى تر و توانمندتر است.

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۴۳۰۰ - رقم الحديث الباب: ۶]

١٤٣٠٠- ٦- (٧) وَ عَنْ مُوسَى بْنِ الْقَاسِمِ عَنْ صَفْوَانَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ بُكَيْرٍ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع إِنَّا نُرِيدُ الْخُرُوجَ إِلَى مَكَّةَ (٨) فَقَالَ لَا تَمْشُوا وَ ارْكَبُوا فَقُلْتُ أَصْلَحَكَ اللَّهُ إِنَّهُ بَلَغَنَا أَنَّ الْحَسَنَ بْنَ عَلِيٍّ حَجَّ عِشْرِينَ حَجَّةً مَاشِياً فَقَالَ إِنَّ الْحَسَنَ بْنَ عَلِيٍّ ع كَانَ يَمْشِي وَ تُسَاقُ مَعَهُ مَحَامِلُهُ وَ رِحَالُهُ (٩).

ص: ٨٣

١- التهذيب ٥- ١٢- ٣٢.

٢- فيه دلالة على حجية التقرير. (منه. قده).

٣- فى نسخة- تسالونى (هامش المخطوط).

٤- التهذيب ٥- ٤٧٨- ١٦٩٠.

٥- الكافى ٤- ٤٥٦- ٢.

٦- علل الشرائع- ٤٤٧- ٤.

٧- التهذيب ٥- ١٢- ٣٣، و الاستبصار ٢- ١٤٢- ٤٦٥.

٨- فى الكافى زيادة- مشاة (هامش المخطوط).

٩- قد رأيت فى المنام أن رجلا سالنى عن مشى الحسن (عليه السلام) و المحامل تساق معه، ما وجهه مع أن فيه إنفاقا للمال من غير نفع؟ فاجبته- أن فيه حكمة من وجوه، منها- أن لا يكون المشى لتقليل النفقة، و منها- أن لا يظن به ذلک، و منها- بيان جوازه، و منها- بيان استحبابه، و منها- إنفاق المال فى سبيل اللّه، و منها- سد خلل عرفات كما يأتى، و منها- احتمال الاحتياج إليها للعجز عن المشى، و منها- أن يطمئن الخاطر و تطيب النفس بذلک فلا تحصل المشقة الشديدة فى المشى، و هذا مجرب. و قد قال أمير المؤمنين (عليه السلام)- من وثق بماء لم يظما. ، و منها- الركوب فى الرجوع، و منها- معونة العاجزين عن المشى، و منها- احتمال وجود قطاع الطريق و الحاجة إلى الجهاد و الحرب، و منها- حضور تلک الرواحل بمكّة و المشاعر للتبرک، و منها- إظهار شرفه و

حسبه و جلاله، و فيه حكم كثيرة، و منها- إظهار وفور نعمة اللّه عليه (وَ أَمَّا بِنِعْمَةِ رَبِّکَ فَحَدِّثْ) إلى غير ذلک، ثمّ انتبهت و لم يبق فى خاطرى إلّا هذا القدر. (منه. قده).

وَ رَوَاهُ الْكُلَيْنِيُّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ فَضَّالٍ عَنِ ابْنِ بُكَيْرٍ نَحْوَهُ إِلَّا أَنَّهُ قَالَ بَلَغَنَا عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ أَنَّهُ كَانَ يَحُجُّ مَاشِياً (۱).

وَ رَوَاهُ الْحِمْيَرِيُّ فِي قُرْبِ الْإِسْنَادِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْوَلِيدِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ بُكَيْرٍ مِثْلَهُ (۲).

******

ترجمه:

***

از عبدالله بن بكير روايت شده كه گفت: به امام صادق (ع) گفتم: ما قصد داريم به سوى مكه برويم. امام (ع) فرمود: پياده نرويد و سوار شويد. گفتم: خدا شما را اصلاح كند، به ما رسيده است كه امام حسن بن على (ع) بيست حج را پياده انجام داد. امام (ع) فرمود: امام حسن بن على (ع) پياده مى رفت در حالى كه محامل (كجاوه ها) و وسايلش همراه او برده مى شد.

***

[رقم الحديث الكلى: ۱۴۳۰۱ - رقم الحديث الباب: ۷]

۱۴۳۰۱- ۷- (۳) وَ عَنْهُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَنْ مُوسَى بْنِ عِمْرَانَ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ عَنِ الْفَضْلِ بْنِ يَحْيَى عَنْ سُلَيْمَانَ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع إِنَّا نُرِيدُ أَنْ نَخْرُجَ إِلَى مَكَّةَ مُشَاةً فَقَالَ لَا تَمْشُوا وَ اخْرُجُوا رُكْبَاناً فَقُلْتُ أَصْلَحَکَ اللَّهُ بَلَغَنَا عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ ع أَنَّهُ حَجَّ عِشْرِينَ حَجَّةً مَاشِياً فَقَالَ إِنَّ الْحَسَنَ بْنَ عَلِيٍّ ع كَانَ يَحُجُّ مَاشِياً وَ تُسَاقُ مَعَهُ الرِّحَالُ.

******

ترجمه:

***

از سلیمان روایت شده که گفت: به امام صادق (ع) گفتم: ما قصد داریم به مکه پیاده برویم. امام (ع) فرمود: پیاده نروید و سواره بروید. گفتم: خدا شما را اصلاح کند، به ما رسیده است که امام حسن بن علی (ع) بیست حج را پیاده انجام داده است. امام (ع) فرمود: امام حسن بن علی (ع) پیاده حج می کرد، در حالی که وسایلش همراه او برده می شد.

***

ص: ٨٤

١- الکافی ٤- ٤٥٥- ١.

٢- قرب الإسناد- ٧٩.

٣- لم نعثر علیه فی التهذیب المطبوع، و فی علل الشرائع- ٤٤٧- ٦ عن علی بن أحمد، عن محمد ابن أبی عبد اللّه ... إلی آخره، مثله.

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٣٠٢ - رقم الحدیث الباب: ٨]

١٤٣٠٢- ٨- (١) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ قَالَ: الْحَجُّ رَاكِباً أَفْضَلُ مِنْهُ مَاشِياً لِأَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ص حَجَّ رَاكِباً.

******

ترجمه:

***

امام صادق علیه السلام فرمود: حج سواری بهتر از پیاده روی است، زیرا رسول خدا (ص) سوار شد.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۳۰۳ - رقم الحدیث الباب: ۹]

۱۴۳۰۳- ۹- (۲) قَالَ: وَ کَانَ الْحُسَیْنُ بْنُ عَلِیٍّ ع (۳) یَمْشِی وَ تُسَاقُ مَعَهُ الْمَحَامِلُ وَ الرِّحَالُ.

******

ترجمه:

***

و حسین بن علی (ع) پیاده می رفت، در حالی که محامل (کجاوه ها) و وسایلش همراه او برده می شد.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۳۰۴ - رقم الحدیث الباب: ۱۰]

۱۴۳۰۴- ۱۰- (۴) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَبِی بَصِیرٍ عَنِ الصَّادِقِ ع أَنَّهُ سَأَلَهُ عَنِ الْمَشْیُ أَفْضَلُ أَوِ الرُّکُوبُ فَقَالَ إِذَا کَانَ الرَّجُلُ مُوسِراً فَمَشَی لِیَکُونَ أَفْضَلَ (۵) لِنَفَقَتِهِ فَالرُّکُوبُ أَفْضَلُ.

وَ فِی الْعِلَلِ عَنْ عَلِیِّ بْنِ أَحْمَدَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ الْکُوفِیِّ عَنْ سَهْلِ بْنِ زِیَادٍ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِی نَصْرٍ عَنْ عَلِیِّ بْنِ أَبِی حَمْزَةَ عَنْ أَبِی بَصِیرٍ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع وَ ذَکَرَ مِثْلَهُ (٦)

وَ رَوَاهُ الْکُلَیْنِیُّ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ سَهْلِ بْنِ زِیَادٍ مِثْلَهُ إِلَّا أَنَّهُ قَالَ لِیَکُونَ أَقَلَّ لِنَفَقَتِهِ (٧).

وَ کَذَا فِی الْعِلَلِ.

******

ترجمه:

***

از ابو بصیر، از امام صادق (ع) روایت شده که او از امام درباره اینکه آیا پیاده رفتن بهتر است یا سواره رفتن پرسید. امام (ع) فرمود: اگر مردی توانگر باشد و پیاده برود تا (بیشتر) برای مخارج خود (در راه حج) خرج کند، سواره رفتن بهتر است.

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٣٠٥ - رقم الحدیث الباب: ١١]

١٤٣٠٥- ١١- (٨) مُحَمَّدُ بْنُ إِدْرِیسَ فِی آخِرِ السَّرَائِرِ نَقْلًا مِنْ نَوَادِرِ الْبَزَنْطِیِّ عَنِ الْحَلَبِیِّ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع وَ ذَکَرَ مِثْلَهُ.

******

ترجمه:

***

حلبی از حضرت صادق علیه السلام مثل همین روایت را نقل کرده

***

ص: ۸۵

۱- الفقیه ۲- ۲۱۸- ۲۲۱۷.

۲- الفقیه ۲- ۲۱۹- ۲۲۱۹.

۳- فی نسخة- الحسن بن علیّ (علیهما السلام) (هامش المخطوط).

٤- الفقیه ۲- ۲۱۹- ۲۲۱۸.

٥- فی المصدر- أقل.

٦- علل الشرائع- ٤٤٧- ٥.

۷- الکافی ٤- ٤٥٦- ۳.

۸- مستطرفات السرائر- ۳٥- ٤٦.

۳٤- بَابُ أَنَّ مَنْ نَذَرَ الْحَجَّ مَاشِياً أَوْ حَافِياً أَوْ حَلَفَ عَلَيْهِ وَجَبَ فَإِنْ عَجَزَ أَجْزَأَهُ أَنْ يَحُجَّ رَاكِباً وَ يَسُوقَ بَدَنَةً اسْتِحْبَاباً وَ أَنَّ كُلَّ مَنْ نَذَرَ شَيْئاً وَ عَجَزَ سَقَطَ عَنْهُ

اشارة

(۱) ۳٤ بَابُ أَنَّ مَنْ نَذَرَ الْحَجَّ مَاشِياً أَوْ حَافِياً أَوْ حَلَفَ عَلَيْهِ وَجَبَ فَإِنْ عَجَزَ أَجْزَأَهُ أَنْ يَحُجَّ رَاكِباً وَ يَسُوقَ بَدَنَةً اسْتِحْبَاباً وَ أَنَّ كُلَّ مَنْ نَذَرَ شَيْئاً وَ عَجَزَ سَقَطَ عَنْهُ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلی: ١٤٣٠٦ - رقم الحديث الباب: ١]

١٤٣٠٦- ١- (٢) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُوسَى بْنِ الْقَاسِمِ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَيْرٍ وَ صَفْوَانَ عَنْ رِفَاعَةَ بْنِ مُوسَى قَالَ: قُلْتُ لِأَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع رَجُلٌ نَذَرَ أَنْ يَمْشِیَ إِلَى بَيْتِ اللَّهِ- قَالَ فَلْيَمْشِ قُلْتُ فَإِنَّهُ تَعِبَ قَالَ فَإِذَا تَعِبَ رَكِبَ.

******

ترجمه:

***

از رفاعه بن موسی روایت شده که گفت: به امام صادق (ع) گفتم: مردی نذر کرده که به سوی خانه خدا پیاده برود. امام (ع) فرمود: باید پیاده برود. گفتم: اگر خسته شد؟ امام (ع) فرمود: هرگاه خسته شد، سوار شود.

***

[رقم الحديث الكلی: ١٤٣٠٧ - رقم الحديث الباب: ٢]

١٤٣٠٧- ٢- (٣) وَ عَنْهُ عَنْ صَفْوَانَ وَ ابْنِ أَبِی عُمَيْرٍ عَنْ ذَرِيحٍ الْمُحَارِبِیِّ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنْ رَجُلٍ حَلَفَ لَيَحُجَّنَّ مَاشِياً فَعَجَزَ عَنْ ذَلِكَ فَلَمْ يُطِقْهُ قَالَ فَلْيَرْكَبْ وَ لْيَسُقِ الْهَدْیَ.

******

ترجمه:

***

از ذریح محاربی روایت شده که گفت: از امام صادق (ع) درباره مردی که قسم خورده بود پیاده حج کند و نتوانسته بود چنین کند، پرسیدم. امام (ع) فرمود: باید سوار شود و هدیه (حیوان قربانی) را با خود ببرد.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۳۰۸ - رقم الحدیث الباب: ۳]

۱۴۳۰۸- ۳- (٤) وَ عَنْهُ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَیْرٍ عَنْ حَمَّادٍ عَنِ الْحَلَبِیِّ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع رَجُلٌ نَذَرَ أَنْ یَمْشِیَ إِلَی بَیْتِ اللَّهِ- وَ عَجَزَ عَنِ الْمَشْیِ (٥) قَالَ فَلْیَرْکَبْ وَ لْیَسُقْ بَدَنَةً فَإِنَّ ذَلِکَ یُجْزِی عَنْهُ إِذَا عَرَفَ اللَّهُ مِنْهُ الْجَهْدَ.

******

ترجمه:

***

از حلبی روایت شده که گفت: به امام صادق (ع) گفتم: مردی نذر کرده که به سوی خانه خدا پیاده برود، اما نتوانسته پیاده برود. امام (ع) فرمود: باید سوار شود و بدنه (حیوان قربانی) را با خود ببرد، زیرا این کار برای او کافی است،وقتی خداوند زحمت او را بشناسد.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۳۰۹ - رقم الحدیث الباب: ٤]

١٤٣٠٩- ٤- (٦) وَ عَنْهُ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ مَحْبُوبٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ رِئَابٍ عَنْ أَبِی عُبَيْدَةَ الْحَذَّاءِ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا جَعْفَرٍ ع عَنْ رَجُلٍ نَذَرَ أَنْ

١- الباب ٣٤ فيه ١٢ حديثا.

٢- التهذيب ٥- ٤٠٣- ١٤٠٢، و الاستبصار ٢- ١٥٠- ٤٩٢.

٣- التهذيب ٥- ٤٠٣- ١٤٠٣، و الاستبصار ٢- ١٤٩- ٤٩٠.

٤- التهذيب ٥- ١٣- ٣٦، و الاستبصار ٢- ١٤٩- ٤٨٩، و أورده بطريق آخر فی الحديث ١ من الباب ٢٠ من أبواب النذر.

٥- فی الاستبصار- و عجز أن يمشی (هامش المخطوط).

٦- التهذيب ٥- ١٣- ٣٧، و الاستبصار ٢- ١٥٠- ٤٩١.

يَمْشِیَ إِلَی مَكَّةَ حَافِياً فَقَالَ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ ص خَرَجَ حَاجّاً فَنَظَرَ إِلَی امْرَأَةٍ تَمْشِی بَيْنَ الْإِبِلِ فَقَالَ مَنْ هَذِهِ فَقَالُوا أُخْتُ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ نَذَرَتْ أَنْ تَمْشِیَ إِلَی مَكَّةَ حَافِيَةً فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص يَا عُقْبَةُ- انْطَلِقْ إِلَی أُخْتِكَ فَمُرْهَا فَلْتَرْكَبْ فَإِنَّ اللَّهَ غَنِيٌّ عَنْ مَشْيِهَا وَ حَفَاهَا قَالَ فَرَكِبَتْ.

وَ رَوَاهُ الْكُلَيْنِيُّ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ سَهْلِ بْنِ زِيَادٍ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ عَلِيٍّ عَنْ أَبِی بَصِيرٍ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع ثُمَّ ذَكَرَ مِثْلَهُ (١) أَقُولُ: هَذَا مَحْمُولٌ عَلَی الْعَجْزِ أَوْ عَلَی النَّسْخِ أَوْ عَلَی مُنَافَاتِهِ لِسَتْرِ مَا يَجِبُ سَتْرُهُ مِنَ الْمَرْأَةِ لِمَا مَضَی (٢) وَ يَأْتِی (٣).

******

ترجمه:

***

از ابو عبیده حذاء روایت است که گفت: از امام باقر (علیه السلام) دربارهٔ مردی که نذر کرده بود که به مکه پیاده و بدون کفش برود، پرسیدم. امام (ع) فرمودند: پیامبر خدا (صلی الله علیه وآله) برای حج بیرون رفتند و زنی را دیدند که بین شترها راه می رفت. پیامبر (ص) فرمودند: این زن کیست؟ گفتند: خواهر عقبه بن عامر است که نذر کرده به مکه پیاده و بدون کفش برود. پیامبر خدا (ص) فرمودند: ای عقبه! به سوی خواهرت برو و به او بگو که سوار شود، زیرا خداوند از راه رفتن و بدون کفش بودن او بی نیاز است. راوی گفت: پس او (زن) سوار شد.

می گویم: این حکم یا بر ناتوانی حمل می شود یا بر نسخ (لغو شدن حکم) یا بر ناسازگاری آن با پوشاندن آنچه که پوشاندنش برای زن واجب است، چنان که در احادیث گذشته است

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٣١٠ - رقم الحدیث الباب: ٥]

١٤٣١٠- ٥- (٤) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ قَالَ رُوِيَ أَنَّ مَنْ نَذَرَ أَنْ يَمْشِيَ إِلَى بَيْتِ اللَّهِ حَافِياً مَشَى فَإِذَا تَعِبَ رَكِبَ قَالَ وَ رُوِيَ أَنَّهُ يَمْشِي مِنْ خَلْفِ الْمَقَامِ (٥).

******

ترجمه:

***

محمد بن علی بن الحسین (شیخ صدوق) گفت: روایت شده است که هر کس نذر کند که به سوی خانه خدا (کعبه) بدون کفش راه برود، باید راه برود، و هرگاه خسته شد، سوار شود. و همچنین روایت شده است که او باید از پشت مقام (ابراهیم) راه برود.

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٣١١ - رقم الحدیث الباب: ٦]

۱۴۳۱۱- ٦- (٦) مُحَمَّدُ بْنُ إِدْرِيسَ فِی آخِرِ السَّرَائِرِ نَقْلًا مِنْ نَوَادِرِ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِی نَصْرٍ الْبَزَنْطِیِّ عَنْ عَنْبَسَةَ بْنِ مُصْعَبٍ قَالَ: قُلْتُ لَهُ یَعْنِی لِأَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع اشْتَکَی ابْنٌ لِی فَجَعَلْتُ لِلَّهِ عَلَیَّ إِنْ هُوَ بَرَأَ أَنْ أَخْرُجَ إِلَی مَکَّةَ مَاشِیاً وَ خَرَجْتُ أَمْشِی حَتَّی انْتَهَیْتُ إِلَی الْعَقَبَةِ- فَلَمْ أَسْتَطِعْ أَنْ أَخْطُوَ فَرَکِبْتُ تِلْکَ اللَّیْلَةَ حَتَّی إِذَا أَصْبَحْتُ مَشَیْتُ حَتَّی بَلَغْتُ فَهَلْ عَلَیَ

۱- لم نعثر علیه فی الکافی المطبوع.

۲- مضی فی الأحادیث ۱ و ۲ و ۳ من هذا الباب.

۳- یأتی فی الأحادیث ۵ و ۱۲ من هذا الباب.

٤- الفقیه ۲- ۳۹۲- ۲۷۹۱.

۵- الفقیه ۲- ۳۹۲- ۲۷۹۲.

٦- مستطرفات السرائر- ۳۳- ۳۹.

شَیْ ءٌ قَالَ فَقَالَ لِی اذْبَحْ فَهُوَ أَحَبُّ إِلَیَّ قَالَ قُلْتُ: لَهُ (أَیُّ شَیْ ءٍ) (۱) هُوَ إِلَیَّ لَازِمٌ أَمْ لَیْسَ لِی بِلَازِمٍ قَالَ مَنْ جَعَلَ لِلَّهِ عَلَی نَفْسِهِ شَیْئاً فَبَلَغَ فِیهِ مَجْهُودَهُ فَلَا شَیْ ءَ عَلَیْهِ وَ کَانَ اللَّهُ أَعْذَرَ لِعَبْدِهِ.

******

ترجمه:

***

عن بسبة بن مصعب روایت است که گفت: به امام صادق (علیه السلام) گفتم: فرزندم بیمار شد و من نذر کردم که اگر او شفا یابد، پیاده به مکه بروم. پس پیاده به راه افتادم تا به عقبه رسیدم، اما دیگر نتوانستم قدم بردارم، بنابراین آن شب سوار شدم و هنگامی که صبح شد، دوباره پیاده روی کردم تا

به مکه رسیدم. آیا چیزی (کفاره ای) بر من واجب است؟ امام (ع) به من فرمود: قربانی کن، این (قربانی) نزد من محبوب تر است. گفتم: آیا این (قربانی) بر من واجب است یا خیر؟ امام (ع) فرمود: هر کس برای خدا بر خود چیزی را واجب کند و تا حد توان در آن تلاش کند، چیزی بر او واجب نیست و خداوند برای بنده اش عذر خواهد پذیرفت.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۳۱۲ - رقم الحدیث الباب: ۷]

۱۴۳۱۲- ۷- (۲) وَ عَنْ أَبِی بَصِیرٍ قَالَ: سُئِلَ ع عَنْ ذَلِکَ فَقَالَ مَنْ جَعَلَ لِلَّهِ عَلَی نَفْسِهِ شَیْئاً فَبَلَغَ فِیهِ مَجْهُودَهُ فَلَا شَیْ ءَ عَلَیْهِ وَ کَانَ اللَّهُ أَعْذَرَ لِعَبْدِهِ.

******

ترجمه:

***

در این مورد (نذر) از امام (ع) سوال شد ایشان فرمودند : هر کس برای خدا بر خود چیزی را واجب کند و تا حد توان در آن تلاش کند، چیزی بر او واجب نیست و خداوند برای بنده اش عذر خواهد پذیرفت.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۳۱۳ - رقم الحدیث الباب: ۸]

۱۴۳۱۳- ۸- (۳) الْحَسَنُ بْنُ مُحَمَّدٍ الطُّوسِیُّ فِی مَجَالِسِهِ عَنْ أَبِیهِ عَنِ الْحَفَّارِ عَنْ عُثْمَانَ بْنِ أَحْمَدَ عَنْ أَبِی قِلَابَةَ عَنْ أَبِیهِ عَنْ یَزِیدَ بْنِ بَزِیعٍ (عَنْ حُمَیْدٍ عَنْ ثَابِتٍ) (٤) عَنْ أَنَسٍ أَنَّ النَّبِیَّ ص رَأَی رَجُلًا

يَتَهَادَى (٥) بَيْنَ ابْنَيْهِ وَ بَيْنَ رَجُلَيْنِ قَالَ مَا هَذَا قَالُوا نَذَرَ أَنْ يَحُجَّ مَاشِياً قَالَ إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ غَنِيٌّ عَنْ تَعْذِيبِ نَفْسِهِ (٦) فَلْيَرْكَبْ وَ لْيُهْدِ.

******

ترجمه:

***

از انس روایت شده است که پیامبر (صلی الله علیه وآله) مردی را دید که بین دو پسر خود (یا دو مرد) به سختی راه می رود. پیامبر (ص) فرمودند: این چیست؟ گفتند: او نذر کرده که پیاده حج کند. پیامبر (ص) فرمودند: خداوند عزوجل از عذاب دادن نفس او بی نیاز است، پس باید سوار شود و قربانی کند.

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٣١٤ - رقم الحديث الباب: ٩]

١٤٣١٤- ٩- (٧) أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى فِي نَوَادِرِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ عَنْ أَحَدِهِمَا ع قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنْ رَجُلٍ جَعَلَ عَلَيْهِ مَشْياً إِلَى بَيْتِ اللَّهِ- فَلَمْ يَسْتَطِعْ قَالَ يَحُجُّ رَاكِباً.

******

ترجمه:

***

محمد بن مسلم از یکی از دو امام علیهما السلام روایت کرده است: از او درباره مردی پرسیدم که پیاده روی را برای خانه خدا شرط گذاشت، اما نتوانست. گفت: او به صورت سواره (حج) کند.

***

[رقم الحديث الكلی: ۱٤۳۱۵ - رقم الحديث الباب: ۱۰]

۱٤۳۱۵- ۱۰- (۸) وَ عَنْ سَمَاعَةَ وَ حَفْصٍ (۹) قَالا سَأَلْنَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع

ص: ۸۸

۱- فی المصدر- أ شی ء.

۲- مستطرفات السرائر- ۳٤- ۳۹.

۳- أمالی الطوسیّ ۱- ۳٦۹.

٤- فی المصدر- حمید بن ثابت.

۵- فی المصدر- مهادا.

٦- فی المصدر زیادة- مروة.

۷- نوادر أحمد بن محمّد بن عیسی- ٤۷- ۸۰.

۸- نوادر أحمد بن محمّد بن عیسی- ٤۷- ۸۱.

۹- فی المصدر- رفاعة و حفص.

عَنْ رَجُلٍ نَذَرَ أَنْ يَمْشِيَ إِلَى بَيْتِ اللَّهِ حَافِياً قَالَ فَلْيَمْشِ فَإِذَا تَعِبَ فَلْيَرْكَبْ.

وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ قَيْسٍ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ ع مِثْلَ ذَلِكَ (۱).

******

ترجمه:

***

رفاعة و حفص گفتند: از ابا عبدالله (ع) درباره مردی پرسیدیم که نذر کرده بود به خانه خدا حافی (پا برهنه) برود. گفت: باید برود و اگر خسته شد، سوار شود.

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٣١٦ - رقم الحدیث الباب: ١١]

١٤٣١٦- ١١- (٢) وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا جَعْفَرٍ ع عَنْ رَجُلٍ عَلَيْهِ الْمَشْيُ إِلَى بَيْتِ اللَّهِ فَلَمْ يَسْتَطِعْ قَالَ فَلْيَحُجَّ رَاكِباً.

******

ترجمه:

***

از محمد بن مسلم روایت شده است: از ابا جعفر (ع) درباره مردی پرسیدم که مشی (پیاده روی) به خانه خدا بر او واجب بود، اما نتوانست. حضرت فرمودند : او به صورت سوار ه(حج) کند.

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٣١٧ - رقم الحدیث الباب: ١٢]

١٤٣١٧- ١٢- (٣) وَ عَنْ حَرِيزٍ عَمَّنْ أَخْبَرَهُ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ وَ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: إِذَا حَلَفَ الرَّجُلُ أَنْ لَا يَرْكَبَ أَوْ نَذَرَ أَنْ لَا يَرْكَبَ فَإِذَا بَلَغَ مَجْهُودَهُ رَكِبَ قَالَ وَ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ص يَحْمِلُ الْمُشَاةَ عَلَى بَدَنَةٍ.

أَقُولُ: وَ يَأْتِي مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِكَ فِي النَّذْرِ (٤) وَ غَيْرِهِ (٥).

******

ترجمه:

***

از حریز، از کسی که به او خبر داده بود، از ابی جعفر و ابی عبدالله (ع) روایت کرده است: اگر مردی قسم بخورد که سوار نمی شود یا نذر کند که سوار نمی شود، هنگامی که به مجهود رسید(تمام تلاش خود را بکار گرفت) می تواند سوار شود. و رسول خدا صلی الله علیه و آله عابران را بر بدنهٔ شتر سوار می کرد.

***

۳۵- بَابُ أَنَّ مَنْ نَذَرَ الْحَجَّ مَاشِياً جَازَ أَنْ يَرْكَبَ بَعْدَ الرَّمْيِ وَ يَزُورَ الْبَيْتَ رَاكِباً

اشارة

(٦) ۳۵ بَابُ أَنَّ مَنْ نَذَرَ الْحَجَّ مَاشِياً جَازَ أَنْ يَرْكَبَ بَعْدَ الرَّمْيِ وَ يَزُورَ الْبَيْتَ رَاكِباً

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٣١٨ - رقم الحديث الباب: ١]

۱۴۳۱۸- ۱- (۷) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِیِّ بْنِ الْحُسَیْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحُسَیْنِ بْنِ سَعِیدٍ عَنْ إِسْمَاعِیلَ بْنِ هَمَّامٍ الْمَکِّیِّ عَنْ أَبِی الْحَسَنِ الرِّضَا عَنْ أَبِیهِ ع قَالَ: قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع فِی الَّذِی عَلَیْهِ الْمَشْیُ إِذَا رَمَی الْجَمْرَةَ زَارَ الْبَیْتَ رَاکِباً.

******

ترجمه:

***

اسماعیل بن همام مکّی، از ابی الحسن الرضا (ع)، از پدرش (ع) روایت کرده است: ابو عبدالله (ع) درباره کسی که بر او مشی (پیاده روی) واجب است، فرمود: وقتی جمره را رمی کرد، خانه (کعبه) را سواره زیارت کند.

***

ص: ۸۹

۱- نوادر أحمد بن محمّد بن عیسی- ٤٧- ٨١.

۲- نوادر أحمد بن محمّد بن عیسی- ٤٩- ٨٧.

۳- نوادر أحمد بن محمّد بن عیسی- ٤٩- ٨٦.

٤- یأتی فی الباب ٨ من أبواب النذر.

٥- یأتی فی البابین ٣٥ و ٣٧ من هذه الأبواب.

٦- الباب ٣٥ فیه ٧ أحادیث.

٧- الفقیه ٢- ٣٩١- ٢٧٩٠.

[رقم الحديث الكلی: ۱۴۳۱۹ - رقم الحديث الباب: ۲]

۱۴۳۱۹- ۲- (۱) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ مَهْزِيَارَ عَنْ فَضَالَةَ عَنْ أَبَانٍ عَنْ جَمِيلٍ قَالَ: قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع إِذَا حَجَجْتَ مَاشِياً وَ رَمَيْتَ الْجَمْرَةَ فَقَدِ انْقَطَعَ الْمَشْيُ.

******

ترجمه:

***

از جميل روايت شده است: ابو عبدالله (ع) فرمود: اگر پياده حج كردی و جمره را رمی كردی، پياده روی تمام شده است.

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۴۳۲۰ - رقم الحديث الباب: ۳]

۱۴۳۲۰- ۳- (۲) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ هَمَّامٍ عَنْ أَبِي الْحَسَنِ الرِّضَا ع قَالَ: قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع فِي الَّذِي عَلَيْهِ الْمَشْيُ فِي الْحَجِّ إِذَا رَمَى الْجَمْرَةَ (۳) زَارَ الْبَيْتَ رَاكِباً وَ لَيْسَ عَلَيْهِ شَيْ ءٌ.

******

ترجمه:

***

اسماعیل بن همام، از ابی الحسن الرضا (ع) روایت کرده است: ابو عبدالله (ع) درباره کسی که در حج بر او پیاده روی واجب است، فرمود: وقتی جمره را رمی کرد، خانه (کعبه) را سوار زیارت کند و چیزی بر او واجب نیست.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۳۲۱ - رقم الحدیث الباب: ٤]

۱۴۳۲۱- ٤- (٤) وَ عَنْهُ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحَكَمِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي حَمْزَةَ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: سَأَلْتُهُ مَتَى يَنْقَطِعُ مَشْيُ الْمَاشِي قَالَ إِذَا رَمَى جَمْرَةَ الْعَقَبَةِ وَ حَلَقَ رَأْسَهُ فَقَدِ انْقَطَعَ مَشْيُهُ فَلْيَزُرْ رَاكِباً.

******

ترجمه:

***

از علی بن ابی حمزه روایت شده است که گفت: از ابو عبدالله (ع) پرسیدم: پیاده روی کسی که پیاده حج می کند چه زمانی به پایان می رسد؟ فرمود: وقتی جمره عقبه را رمی کند و سرش را بتراشد، پیاده روی او تمام می شود. پس باید سوار زیارت کند.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۳۲۲ - رقم الحدیث الباب: ۵]

١٤٣٢٢- ٥- (٥) مُحَمَّدُ بْنُ إِدْرِيسَ فِی آخِرِ السَّرَائِرِ نَقْلًا مِنْ نَوَادِرِ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِی نَصْرٍ الْبَزَنْطِیِّ عَنِ الْحَلَبِیِّ أَنَّهُ سَأَلَ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنِ الْمَاشِی مَتَی یَنْقَضِی مَشْیُهُ قَالَ إِذَا رَمَی الْجَمْرَةَ وَ أَرَادَ الرُّجُوعَ فَلْیَرْجِعْ رَاکِباً فَقَدِ انْقَضَی مَشْیُهُ وَ إِنْ مَشَی فَلَا بَأْسَ.

******

ترجمه:

***

از حلبی روایت شده که از ابو عبدالله (ع) درباره کسی که پیاده حج می کند پرسید. چه زمانی پیاده روی او به پایان می رسد؟ فرمود: وقتی جمره را رمی کرد و خواست بازگردد، باید سوار بازگردد، زیرا پیاده روی او به پایان رسیده است. و اگر پیاده بازگردد، اشکالی ندارد.

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٣٢٣ - رقم الحدیث الباب: ٦]

١٤٣٢٣- ٦- (٦) عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ الْحِمْیَرِیُّ فِی قُرْبِ الْإِسْنَادِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْوَلِیدِ عَنْ یُونُسَ بْنِ یَعْقُوبَ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع مَتَی یَنْقَطِعُ مَشْیُ الْمَاشِی قَالَ إِذَا أَفَضْتَ مِنْ عَرَفَاتٍ.

ص: ٩٠

١- التهذیب ٥- ٤٧٨- ١٦٩٢.

٢- الکافی ٤- ٤٥٧- ٧.

٣- فی المصدر- إذا رمی الجمار.

٤- الکافی ٤- ٤٥٦- ٦.

٥- مستطرفات السرائر- ٣٥- ٤٧.

٦- قرب الإسناد- ٧٥.

أَقُولُ: يَنْبَغِي حَمْلُهُ عَلَى مَنْ أَفَاضَ وَ رَمَى لِمَا مَرَّ (١) وَ يُمْكِنُ الْحَمْلُ عَلَى التَّطَوُّعِ بِالْمَشْيِ وَ عَدَمِ وُجُوبِهِ بِنَذْرٍ وَ شِبْهِهِ.

******

ترجمه:

***

از یونس بن یعقوب روایت شده است که گفت: از ابو عبدالله (ع) پرسیدم پیاده روی کسی که پیاده حج می کند چه زمانی به پایان می رسد؟ فرمود: زمانی که از عرفات افاضه کردی (بازگشتی).

می گویم: باید این روایت را بر کسی حمل کرد که افاضه کرده و رمی جمره نیز انجام داده است، همان طور که پیش تر بیان شد. همچنین می توان آن را به صورت مستحب دانست، نه واجب به واسطه نذر و امثال آن.

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٣٢٤ - رقم الحديث الباب: ٧]

١٤٣٢٤- ٧- (٢) مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْمُفِيدُ فِي الْمُقْنِعَةِ قَالَ: سُئِلَ ع عَنِ الْمَاشِي مَتَى يَقْطَعُ مَشْيَهُ فَقَالَ إِذَا رَمَى جَمْرَةَ الْعَقَبَةِ- فَلَا حَرَجَ عَلَيْهِ أَنْ يَزُورَ الْبَيْتَ رَاكِباً.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِكَ فِي اخْتِيَارِ الرُّكُوبِ (٣).

******

ترجمه:

***

محمد بن محمد مفید در کتاب «المقنعة» گفته است: از امام (ع) درباره کسی که پیاده حج می کند پرسیده شد، که چه زمانی پیاده روی او به پایان می رسد؟ امام (ع) فرمود: وقتی جمره عقبه را رمی کرد، اشکالی ندارد که خانه (کعبه) را سوار زیارت کند.

***

٣٦- بَابُ الْوَالِدِ هَلْ يَجُوزُ لَهُ أَنْ يَأْخُذَ مِنْ مَالِ وَلَدِهِ مَا يَحُجُّ بِهِ أَمْ لَا

اشارة

(٤) ٣٦ بَابُ الْوَالِدِ هَلْ يَجُوزُ لَهُ أَنْ يَأْخُذَ مِنْ مَالِ وَلَدِهِ مَا يَحُجُّ بِهِ أَمْ لَا

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٣٢٥ - رقم الحديث الباب: ١]

١٤٣٢٥- ١- (٥) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُوسَى بْنِ الْقَاسِمِ عَنْ صَفْوَانَ عَنْ سَعِيدِ بْنِ يَسَارٍ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع الرَّجُلُ يَحُجُّ مِنْ مَالِ ابْنِهِ وَ هُوَ صَغِيرٌ قَالَ نَعَمْ يَحُجُّ مِنْهُ حَجَّةَ الْإِسْلَامِ قُلْتُ

وَ يُنْفِقُ مِنْهُ قَالَ نَعَمْ ثُمَّ قَالَ إِنَّ مَالَ الْوَلَدِ لِوَالِدِهِ إِنَّ رَجُلًا اخْتَصَمَ هُوَ وَ وَالِدُهُ إِلَى النَّبِيِّ ص- فَقَضَى أَنَّ الْمَالَ وَ الْوَلَدَ لِلْوَالِدِ.

وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحَكَمِ عَنْ عَمْرِو بْنِ حَفْصٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ يَسَارٍ مِثْلَهُ (٦)

١- مر فی الأحادیث ١- ٥ من هذا الباب.

٢- المقنعة- ٧٠.

٣- تقدم ما یدلّ علی الحکم الأخیر فی الحدیثین ١ و ٢ من الباب ٣٣ من هذه الأبواب.

٤- الباب ٣٦ فیه حدیث واحد.

٥- التهذیب ٥- ١٥- ٤٤.

٦- التهذیب ٥- ١٦- ٤٥.

أَقُولُ: حَمَلَهُ جَمَاعَةٌ مِنَ الْأَصْحَابِ (١) عَلَى وُجُودِ الِاسْتِطَاعَةِ لِلْوَالِدِ سَابِقاً وَ اسْتِقْرَارِ الْحَجِّ فِي ذِمَّتِهِ وَ كَوْنِ الْأَخْذِ مِنْ مَالِ وَلَدِهِ قَرْضاً وَ مِنْهُمْ مَنْ عَمِلَ بِظَاهِرِهِ وَ يَأْتِي نَحْوُهُ فِي التِّجَارَةِ (٢) وَ يُمْكِنُ حَمْلُهُ عَلَى كَوْنِ نَفَقَةِ الْحَجِّ لَا تَزِيدُ عَنْ نَفَقَةِ الْوَالِدِ الْوَاجِبَةِ عَلَى الْوَلَدِ فِي الْإِقَامَةِ أَوْ عَلَى الِاسْتِحْبَابِ بِالنِّسْبَةِ إِلَى الْوَلَدِ لِمَا يَأْتِي فِي مَحَلِّهِ (٣).

******

ترجمه:

***

از سعید بن یسار روایت شده که گفت: به ابو عبدالله (ع) عرض کردم: مردی از مال فرزند خردسال خود حج انجام می دهد. فرمود: بله، از مال او حج اسلام را انجام دهد. گفتم: آیا از آن مال خرج نیز می کند؟ فرمود: بله. سپس فرمود: مال فرزند از آنِ پدرش است. مردی با پدرش نزد پیامبر (ص) دعوا کرد، و پیامبر حکم کرد که مال و فرزند برای پدر است.

می گویم: گروهی از اصحاب این حدیث را چنین تفسیر کرده اند که پدر پیش از این توانایی مالی داشته و حج بر عهده او واجب بوده، و برداشت مال فرزند به عنوان قرض بوده است. برخی دیگر به ظاهر حدیث عمل کرده اند. همچنین در تجارت نیز روایت مشابهی آمده است. می توان این را نیز چنین تفسیر کرد که هزینه حج از هزینه واجب پدر بر عهده فرزند بیشتر نباشد، یا این که از باب استحباب نسبت به فرزند باشد، همان طور که در جای خود بیان خواهد شد.

***

۳۷- بَابُ أَنَّ مَنْ نَذَرَ الْحَجَّ مَاشِياً فَمَرَّ فِی الْمِعْبَرِ فَعَلَيْهِ الْقِيَامُ فِيهِ

اشارة

(٤) ۳۷ بَابُ أَنَّ مَنْ نَذَرَ الْحَجَّ مَاشِياً فَمَرَّ فِی الْمِعْبَرِ فَعَلَيْهِ الْقِيَامُ فِيهِ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلی: ١٤٣٢٦ - رقم الحديث الباب: ١]

١٤٣٢٦- ١- (٥) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ الْبَرْقِيِّ عَنِ النَّوْفَلِيِّ عَنِ السَّكُونِيِّ عَنْ جَعْفَرٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ آبَائِهِ أَنَّ عَلِيّاً ع سُئِلَ عَنْ رَجُلٍ نَذَرَ أَنْ يَمْشِيَ إِلَى الْبَيْتِ- فَعَبَرَ (٦) فِي الْمِعْبَرِ قَالَ فَلْيَقُمْ فِي الْمِعْبَرِ قَائِماً حَتَّى يَجُوزَ.

وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ النَّوْفَلِيِّ مِثْلَهُ (٧) وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ بِإِسْنَادِهِ عَنِ السَّكُونِيِّ (٨)

وَ رَوَاهُ الْكُلَيْنِيُّ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ (٩)

ص: ٩٢

١- راجع الاستبصار ٣- ٥١- ١٦٥ ذيل حديث ١٦٥، و المختلف- ٢٥٦، مسالک الافهام ١- ٧٠.

٢- يأتى فى الحديث ٤ من الباب ٧٨ من أبواب ما يكتسب به.

٣- يأتى فى الباب ٧٨ من أبواب ما يكتسب به.

٤- الباب ٣٧ فيه حديث واحد.

٥- التهذيب ٥- ٤٧٨- ١٦٩٣.

٦- فى المصدر- فمر.

٧- الاستبصار ٤- ٥٠- ١٧١.

٨- الفقيه ٣- ٣٧٤- ٤٣١٦.

٩- الكافى ٧- ٤٥٥- ٦.

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَعْقُوبَ (١).

******

ترجمه:

***

از سکونی، از جعفر (ع)، از پدرش، از پدرانش روایت شده است که علی (ع) درباره مردی که نذر کرده بود به سوی خانه (کعبه) پیاده برود، اما از مسیر آبی (معبر) عبور کرد، پرسیده شد. فرمود: باید در معبر ایستاده بماند تا عبور کند.

***

۳۸- بَابُ اسْتِحْبَابِ التَّطَوُّعِ بِالْحَجِّ وَ الْعُمْرَةِ مَعَ عَدَمِ الْوُجُوبِ

اشارة

(۲) ۳۸ بَابُ اسْتِحْبَابِ التَّطَوُّعِ بِالْحَجِّ وَ الْعُمْرَةِ مَعَ عَدَمِ الْوُجُوبِ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلى: ۱۴۳۲۷ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱۴۳۲۷- ۱- (۳) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحَكَمِ عَنْ سَيْفِ بْنِ عَمِيرَةَ عَنْ عَبْدِ الْأَعْلَى قَالَ: قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع كَانَ أَبِي ع يَقُولُ مَنْ أَمَّ هَذَا الْبَيْتَ حَاجّاً أَوْ مُعْتَمِراً مُبَرَّأً مِنَ الْكِبْرِ رَجَعَ مِنْ ذُنُوبِهِ كَهَيْئَةِ يَوْمَ وَلَدَتْهُ أُمُّهُ ثُمَّ قَرَأَ فَمَنْ تَعَجَّلَ فِي يَوْمَيْنِ فَلا إِثْمَ عَلَيْهِ وَ مَنْ تَأَخَّرَ فَلا إِثْمَ عَلَيْهِ لِمَنِ اتَّقى (٤) قُلْتُ مَا الْكِبْرُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص- إِنَّ أَعْظَمَ الْكِبْرِ غَمْصُ

الْخَلْقِ وَ سَفَهُ الْحَقِّ قُلْتُ مَا غَمْصُ الْخَلْقِ وَ سَفَهُ الْحَقِّ قَالَ يَجْهَلُ الْحَقَّ وَ يَطْعُنُ عَلَى أَهْلِهِ فَمَنْ فَعَلَ ذَلِکَ نَازَعَ اللَّهَ رِدَاءَهُ.

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَعْقُوبَ إِلَّا أَنَّهُ تَرَکَ قَوْلَهُ عَنْ سَيْفِ بْنِ عَمِيرَةَ (٥)

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ مُرْسَلًا نَحْوَهُ (٦).

******

ترجمه:

***

از عبدالأعلی روایت شده که گفت: ابو عبدالله (ع) فرمود: پدرم (ع) می گفت: هر کس با نیت حج یا عمره به سوی این خانه (کعبه) برود و از کبر (تکبر) پاک باشد، از گناهانش همچون روزی که مادرش او را زایید بازمی گردد. سپس این آیه را خواند: «پس کسی که در دو روز تعجیل کرد، بر او گناهی نیست، و کسی که تأخیر کرد، بر او نیز گناهی نیست، برای کسی که تقوا پیشه کند» (بقره ۲:۲۰۳).

گفتم: کبر چیست؟ فرمود: رسول خدا (ص) فرمود: بزرگ ترین کبر، تحقیر خلق و انکار حق است. گفتم: تحقیر خلق و انکار حق چیست؟ فرمود: حق را نادیده بگیرد و بر اهل حق طعنه زند. هر کس چنین کند، با خداوند بر سر ردای او نزاع می کند.

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٣٢٨ - رقم الحدیث الباب: ٢]

١٤٣٢٨- ٢- (٧) وَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ عَمَّارٍ قَالَ: قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع الْحُجَّاجُ يَصْدُرُونَ

١- التهذيب ٨- ٣٠٤- ١١٢٩.

٢- الباب ٣٨ فيه ٤٨ حديثا.

٣- الكافى ٤- ٢٥٢- ٢، و أورد ذيله بطريق آخر فى الحديث ٣ من الباب ٦٠ من أبواب جهاد النفس.

٤- البقرة ٢- ٢٠٣.

٥- التهذيب ٥- ٢٣- ٦٩.

٦- الفقيه ٢- ٢٠٥- ٢١٤٧.

٧- الكافى ٤- ٢٥٣- ٦، و أورده عن ثواب الأعمال فى الحديث ١٥ من الباب ٤٢ من هذه الأبواب.

عَلَى ثَلَاثَةِ أَصْنَافٍ صِنْفٌ يُعْتَقُ مِنَ النَّارِ- وَ صِنْفٌ يَخْرُجُ مِنْ ذُنُوبِهِ كَهَيْئَةِ يَوْمَ وَلَدَتْهُ أُمُّهُ وَ صِنْفٌ يُحْفَظُ فِي أَهْلِهِ وَ مَالِهِ فَذَاكَ أَدْنَى مَا يَرْجِعُ بِهِ الْحَاجُّ.

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُوسَى بْنِ الْقَاسِمِ عَنْ صَفْوَانَ بْنِ يَحْيَى عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ عَمَّارٍ مِثْلَهُ (١) وَ عَنْهُ عَنْ أَبِيهِ وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْمَاعِيلَ عَنِ الْفَضْلِ بْنِ شَاذَانَ جَمِيعاً عَنِ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ عَنْ هِشَامِ بْنِ الْحَكَمِ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع وَ ذَكَرَ نَحْوَهُ (٢) وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ مُرْسَلًا نَحْوَهُ (٣) وَ رَوَاهُ فِي ثَوَابِ الْأَعْمَالِ عَنْ حَمْزَةَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ صَفْوَانَ بْنِ يَحْيَى وَ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ عَمَّارٍ (٤)

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَعْقُوبَ مِثْلَهُ (٥).

******

ترجمه:

***

از معاویة بن عمار روایت شده که ابو عبدالله (ع) فرمود: حاجیان در سه دسته از حج بازمی گردند: دسته ای از آتش (جهنم) آزاد می شوند، دسته ای از گناهانشان پاک می شوند مانند روزی که مادرشان آن ها را زایید، و دسته ای در میان خانواده و اموالشان محفوظ می مانند. این پایین ترین مقامی است که حاجی با آن از حج بازمی گردد.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۳۲۹ - رقم الحدیث الباب: ۳]

۱۴۳۲۹- ۳- (٦) وَ بِالْإِسْنَادِ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَیْرٍ عَنْ مُعَاوِیَةَ بْنِ عَمَّارٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: إِذَا أَخَذَ النَّاسُ مَنَازِلَهُمْ بِمِنًى نَادَى مُنَادٍ لَوْ تَعْلَمُونَ بِفِنَاءِ مَنْ حَلَلْتُمْ لَأَيْقَنْتُمْ بِالْخَلَفِ بَعْدَ الْمَغْفِرَةِ.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ مُرْسَلًا (٧).

******

ترجمه:

***

از معاویه بن عمار روایت شده که ابو عبدالله (ع) فرمود: هنگامی که مردم در منا منزل خود را برمی دارند، ندا دهنده ای ندا می کند: اگر می دانستید در چه محلی حل کرده اید، به یقین به رحمت پس از مغفرت امیدوار می شدید.

***

ص: ٩٤

١- التهذيب ٥- ٢١- ٥٩.

٢- الكافى ٤- ٢٦٢- ٤٠.

٣- لم نعثر عليه فى الفقيه المطبوع.

٤- ثواب الأعمال- ٧٢- ٩.

٥- لم نعثر عليه فى التهذيب المطبوع.

٦- الكافى ٤- ٢٥٦- ٢٢.

٧- الفقيه ٢- ٢٠٩- ٢١٧٤.

[رقم الحديث الكلى: ١٤٣٣٠ - رقم الحديث الباب: ٤]

١٤٣٣٠- ٤- (١) وَ عَنْهُ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ أَبِى عُمَيْرٍ عَنْ أَبِى أَيُّوبَ عَنْ أَبِى حَمْزَةَ الثُّمَالِيِّ قَالَ: قَالَ رَجُلٌ لِعَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ ع تَرَكْتَ الْجِهَادَ وَ خُشُونَتَهُ وَ لَزِمْتَ الْحَجَّ وَ لِينَهُ قَالَ وَ كَانَ مُتَّكِئاً فَجَلَسَ وَ قَالَ وَيْحَكَ أَ مَا بَلَغَكَ مَا قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص- فِى حَجَّةِ الْوَدَاعِ أَنَّهُ لَمَّا وَقَفَ بِعَرَفَةَ- وَ هَمَّتِ الشَّمْسُ أَنْ تَغِيبَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص- يَا بِلَالُ قُلْ لِلنَّاسِ فَلْيُنْصِتُوا فَلَمَّا أَنْصَتُوا قَالَ إِنَّ رَبَّكُمْ تَطَوَّلَ عَلَيْكُمْ فِى هَذَا الْيَوْمِ فَغَفَرَ لِمُحْسِنِكُمْ وَ شَفَّعَ مُحْسِنَكُمْ فِى مُسِيئِكُمْ فَأَفِيضُوا مَغْفُوراً لَكُمْ.

قَالَ وَ زَادَ غَيْرُ الثُّمَالِيِّ أَنَّهُ قَالَ: إِلَّا أَهْلَ التَّبِعَاتِ فَإِنَّ اللَّهَ عَدْلٌ يَأْخُذُ لِلضَّعِيفِ مِنَ الْقَوِيِّ فَلَمَّا كَانَ (٢) لَيْلَةُ جَمْعٍ (٣) لَمْ يَزَلْ يُنَاجِى رَبَّهُ وَ يَسْأَلُهُ لِأَهْلِ التَّبِعَاتِ فَلَمَّا وَقَفَ بِجَمْعٍ قَالَ لِبِلَالٍ- قُلْ لِلنَّاسِ فَلْيُنْصِتُوا فَلَمَّا أَنْصَتُوا قَالَ إِنَّ رَبَّكُمْ تَطَوَّلَ عَلَيْكُمْ فِى هَذَا الْيَوْمِ فَغَفَرَ لِمُحْسِنِكُمْ وَ شَفَّعَ مُحْسِنَكُمْ فِى مُسِيئِكُمْ فَأَفِيضُوا مَغْفُوراً لَكُمْ وَ ضَمِنَ لِأَهْلِ التَّبِعَاتِ مِنْ عِنْدِهِ الرِّضَا.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ فِی ثَوَابِ الْأَعْمَالِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِیٍّ مَاجِیلَوَیْهِ عَنْ عَمِّهِ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِی الْقَاسِمِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَیْرٍ نَحْوَهُ (٤).

******

ترجمه:

***

از ابی حمزه ثمالی روایت شده است که گفت: مردی به علی بن حسین (ع) گفت: تو جهاد و سختی آن را ترک کرده ای و به حج و نرمی آن پرداخته ای. علی (ع) که در حال تکیه بود، نشسته و گفت: وای بر تو! آیا به تو نرسیده است که رسول خدا (ص) در حجهٔ الوداع فرمود: وقتی در عرفات ایستاده بود و آفتاب به غروب نزدیک می شد، گفت: ای بلال، به مردم بگو که خاموش شوند. وقتی مردم خاموش شدند، فرمود: پروردگارتان در این روز بر شما منت گذاشته و گناهان نیکوکاران شما را آمرزیده و نیکوکاران شما را در مورد بدکاران شما شفاعت می کند. پس به سوی آمرزش حرکت کنید.

(مرحوم کلینی) افزود: و غیر ثمالی نیز به این موضوع اضافه کرده است که رسول خدا (ص) فرمود: مگر اهل تبعات، زیرا خداوند عادل است و از قوی به نفع ضعیف حساب می کشد.

و وقتی شب جمع (منا) رسید، او (ع) همچنان با پروردگارش مناجات می کرد و برای اهل تبعات دعا می کرد. و وقتی در جمع ایستاد، به بلال گفت: به مردم بگو که خاموش شوند. و وقتی خاموش شدند، گفت: پروردگارتان در این روز بر شما منت گذاشته و گناهان نیکوکاران شما را آمرزیده و نیکوکاران شما را در مورد بدکاران شما شفاعت می کند. پس به سوی آمرزش حرکت کنید و به اهل تبعات از جانب خودم رضایت را تضمین کرده ام.

***

[رقم الحديث الكلی: ۱٤۳۳۱ - رقم الحديث الباب: ۵]

۱٤۳۳۱- ۵- (۵) وَ عَنْهُ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَيْرٍ عَنْ عَلِیِّ بْنِ أَبِی حَمْزَةَ عَنْ أَبِی بَصِيرٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع يَقُولُ ضَمَانُ الْحَاجِ

ص: ۹۵

۱- الكافی ٤- ۲۵۷- ۲٤.

۲- فی المصدر- كانت.

۳- جمع- المشعر الحرام، المزدلفة. (مجمع البحرين- جمع- ٤- ۳۱۵.

٤- ثواب الأعمال- ۷۱- ۷.

۵- الكافی ٤- ۲۵۳- ۳.

وَ الْمُعْتَمِرِ عَلَى اللَّهِ إِنْ أَبْقَاهُ بَلَّغَهُ أَهْلَهُ وَ إِنْ أَمَاتَهُ أَدْخَلَهُ الْجَنَّةَ.

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَعْقُوبَ مِثْلَهُ (۱).

******

ترجمه:

***

از ابی بصير روايت شده كه گفت: شنيدم ابو عبدالله (ع) می فرمود: ضمانت حاجی و معتمر بر عهده خداوند است؛ اگر او را زنده نگه دارد، او را به خانواده اش می رساند و اگر او را بميراند، او را وارد بهشت می كند.

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۴۳۳۲ - رقم الحديث الباب: ٦]

١٤٣٣٢- ٦- (٢) وَ عَنْهُ عَنْ أَبِيهِ عَنِ النَّوْفَلِيِّ عَنِ السَّكُونِيِّ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ عَنْ آبَائِهِ ع قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص الْحَجَّةُ ثَوَابُهَا الْجَنَّةُ وَ الْعُمْرَةُ كَفَّارَةٌ لِكُلِّ ذَنْبٍ.

******

ترجمه:

***

از سکونی، از ابو عبدالله (ع)، از پدرانشان روایت شده که رسول خدا (ص) فرمود: پاداش حج بهشت است و عمره کفاره ای برای تمام گناهان است.

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۴۳۳۳ - رقم الحديث الباب: ۷]

١٤٣٣٣- ٧- (٣) وَ عَنْهُ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِی نَصْرٍ عَنْ بَعْضِ أَصْحَابِنَا عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: سَأَلَهُ رَجُلٌ فِی الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ مَنْ أَعْظَمُ النَّاسِ وِزْراً فَقَالَ مَنْ يَقِفُ بِهَذَيْنِ الْمَوْقِفَيْنِ عَرَفَةَ وَ الْمُزْدَلِفَةِ- وَ سَعَى بَيْنَ هَذَيْنِ الْجَبَلَيْنِ ثُمَّ طَافَ بِهَذَا الْبَيْتِ- وَ صَلَّى خَلْفَ مَقَامِ إِبْرَاهِيمَ ع ثُمَّ قَالَ فِی نَفْسِهِ وَ ظَنَّ (٤) أَنَّ اللَّهَ لَمْ يَغْفِرْ لَهُ فَهُوَ مِنْ أَعْظَمِ النَّاسِ وِزْراً.

******

ترجمه:

***

از محمد بن ابی نصر از برخی از اصحاب ما روایت شده است که از ابو عبدالله (ع) نقل می کند: مردی در مسجد الحرام از ایشان پرسید: چه کسی بیشترین گناه را دارد؟ ایشان فرمودند: کسی که در این دو موقف (عرفه و مزدلفه) بایستد و بین این دو کوه (صفا و مروه) سعی کند، سپس به دور این خانه (کعبه) طواف کند و پشت مقام ابراهیم (ع) نماز بگذارد، و سپس در دل خود بگوید و گمان کند که خداوند او را نبخشیده است، او از بزرگ ترین گناهکاران است.

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٣٣٤ - رقم الحدیث الباب: ٨]

١٤٣٣٤- ٨- (٥) وَ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحَكَمِ عَنْ أَبِی أَيُّوبَ عَنْ سَعْدٍ الْإِسْكَافِ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا جَعْفَرٍ ع يَقُولُ إِنَّ الْحَاجَّ إِذَا أَخَذَ فِی جَهَازِهِ لَمْ يَخْطُ خُطْوَةً فِی شَیْ ءٍ مِنْ جَهَازِهِ إِلَّا كَتَبَ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ لَهُ عَشْرَ حَسَنَاتٍ وَ مَحَا عَنْهُ عَشْرَ سَيِّئَاتٍ وَ رَفَعَ لَهُ عَشْرَ دَرَجَاتٍ حَتَّی يَفْرُغَ مِنْ جَهَازِهِ مَتَی مَا فَرَغَ فَإِذَا اسْتَقَلَّتْ (٦) بِهِ رَاحِلَتُهُ لَمْ تَضَعْ خُفّاً وَ لَمْ تَرْفَعْهُ إِلَّا كَتَبَ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ لَهُ مِثْلَ ذَلِكَ حَتَّی يَقْضِیَ نُسُكَهُ فَإِذَا قَضَی نُسُكَهُ غَفَرَ اللَّهُ لَهُ ذُنُوبَهُ وَ كَانَ ذَا الْحِجَّةِ وَ الْمُحَرَّمَ وَ صَفَرَ وَ شَهْرَ

ص: ٩٦

١- انظر- التهذيب ٥- ٢٣- ٧٠.

٢- الكافی ٤- ٢٥٣- ٤.

٣- الكافی ٤- ٥٤١- ٧.

٤- فی المصدر- أو ظنّ.

٥- الکافی ٤- ٢٥٤- ٩.

٦- فی المصدر- استقبلت.

رَبِیعِ الْأَوَّلِ- أَرْبَعَةُ أَشْهُرٍ تُکْتَبُ لَهُ (١) الْحَسَنَاتُ وَ لَا تُکْتَبُ عَلَیْهِ السَّیِّئَاتُ إِلَّا أَنْ یَأْتِیَ بِمُوجِبَةٍ فَإِذَا مَضَتِ الْأَرْبَعَةُ الْأَشْهُرُ (٢) خُلِطَ بِالنَّاسِ.

وَ رَوَاهُ الشَّیْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُوسَی بْنِ الْقَاسِمِ عَنْ حَمَّادِ بْنِ عِیسَی عَنْ إِبْرَاهِیمَ بْنِ عُمَرَ الْیَمَانِیِّ عَنْ سَعْدٍ الْإِسْکَافِ نَحْوَهُ (٣).

******

ترجمه:

***

سعد اسکاف می گوید: شنیدم که امام باقر (ع) فرمود: «هنگامی که حاجی برای تدارکات سفر خود اقدام می کند، هیچ گامی در تهیه وسایلش برنمی دارد مگر اینکه خداوند عز و جل برای او ده حسنه می نویسد و ده گناه از او پاک می کند و ده درجه مقام او را بالا می برد تا وقتی که تدارکاتش تمام شود، هر وقت که تمام شود. پس وقتی که مرکبش او را حمل می کند، هیچ قدمی را نمی گذارد و برنمی دارد مگر اینکه خداوند عز و جل مثل آن را برای او می نویسد تا مناسک خود را به پایان برساند. پس وقتی مناسک خود را به پایان رساند، خداوند گناهانش را می بخشد و برای او در ماه های ذی الحجه، محرم، صفر، و ربیع الاول چهار ماه نوشته می شود که برای او حسنات نوشته می شود و گناهانش نوشته نمی شود، مگر اینکه مرتکب گناهی شود که مستوجب آن باشد. پس از گذشتن این چهار ماه، او با مردم درآمیخته می شود.

***

[رقم الحديث الكلی: ١٤٣٣٥ - رقم الحديث الباب: ٩]

١٤٣٣٥- ٩- (٤) وَ عَنْهُمْ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِی نَصْرٍ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ خَالِدٍ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِی الْحَسَنِ ع لِأَیِّ شَیْ ءٍ صَارَ الْحَاجُّ لَا تُكْتَبُ عَلَيْهِ الذُّنُوبُ (٥) أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ قَالَ إِنَّ اللَّهَ أَبَاحَ لِلْمُشْرِكِينَ الْحَرَمَ فِی أَرْبَعَةِ أَشْهُرٍ إِذْ يَقُولُ فَسِيحُوا فِی الْأَرْضِ أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ (٦) ثُمَّ وَهَبَ لِمَنْ حَجَّ (٧) مِنَ الْمُؤْمِنِينَ الْبَيْتَ- الذُّنُوبَ أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ مُرْسَلًا نَحْوَهُ إِلَّا أَنَّهُ قَالَ فِی أَوَّلِهِ أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ مِنْ يَوْمَ حَلَقَ رَأْسَهُ (٨).

وَ رَوَاهُ فِی الْعِلَلِ وَ فِی عُيُونِ الْأَخْبَارِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ عَنِ الصَّفَّارِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى عَنْ أَبِيهِ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ خَالِدٍ مِثْلَهُ (٩).

******

ترجمه:

***

حسین بن خالد می گوید: به امام کاظم (ع) گفتم: «چرا حاجی به مدت چهار ماه گناهی بر او نوشته نمی شود؟» امام پاسخ داد: «خداوند به مشرکان اجازه داد که به مدت چهار ماه در حرم بمانند، همان طور که می فرماید: "در زمین چهار ماه سیر کنید" (توبه ٩:٢). سپس خداوند به کسی که از مؤمنان خانه اش (کعبه) را زیارت کند، چهار ماه گناهانش را می بخشد.»

***

[رقم الحديث الكلی: ١٤٣٣٦ - رقم الحديث الباب: ١٠]

١٤٣٣٦- ١٠- (١٠) وَ عَنْهُمْ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ

۱- فی نسخة- یکتب اللّه له (هامش المخطوط).

۲- فی نسخة- الأربعة أشهر (هامش المخطوط).

۳- التهذیب ٥- ۱۹- ٥٥.

٤- الکافی ٤- ۲٥٥- ۱۰.

٥- فی المصدر- لا یکتب علیه الذنب.

٦- التوبة ۹- ۲.

۷- فی المصدر- یحج.

۸- الفقیه ۲- ۱۹۸- ۲۱۳۰.

۹- علل الشرائع- ٤٤۳- ۱، و عیون أخبار الرضا (علیه السلام) ۲- ۸۳- ۲۳.

۱۰- الکافی ٤- ۲٥۸- ۲۷.

عَنْ فَضَالَةَ بْنِ أَیُّوبَ عَنِ الْعَلَاءِ عَنْ رَجُلٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: إِنَّ أَدْنَی مَا یَرْجِعُ بِهِ الْحَاجُّ الَّذِی لَا یُقْبَلُ مِنْهُ أَنْ یُحْفَظَ فِی أَهْلِهِ وَ مَالِهِ قَالَ فَقُلْتُ بِأَیِّ شَیْ ءٍ یُحْفَظُ فِیهِمْ قَالَ لَا یَحْدُثُ فِیهِمْ إِلَّا مَا کَانَ یَحْدُثُ فِیهِمْ وَ هُوَ مُقِیمٌ مَعَهُمْ.

******

ترجمه:

***

علاء از مردی نقل می کند که امام صادق (ع) فرمود: «کمترین چیزی که حاجی با خود بازمی گرداند، اگر حج او پذیرفته نشود، این است که خانواده و اموالش محفوظ بمانند.» راوی می گوید:

«پرسیدم: چگونه در خانواده و اموالش حفظ می شوند؟» امام پاسخ داد: «در میان آنها چیزی اتفاق نمی افتد جز آنچه زمانی که او در میانشان حضور داشت اتفاق می افتاد.»

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۳۳۷ - رقم الحدیث الباب: ۱۱]

۱۴۳۳۷- ۱۱- (۱) وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ یَحْیَی عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ ابْنِ فَضَّالٍ وَ الْحَجَّالِ عَنْ ثَعْلَبَةَ عَنْ أَبِی خَالِدٍ الْقَمَّاطِ عَنْ عَبْدِ الْخَالِقِ الصَّیْقَلِ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنْ قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ وَ مَنْ دَخَلَهُ کانَ آمِناً (۲) فَقَالَ لَقَدْ سَأَلْتَنِی عَنْ شَیْ ءٍ مَا سَأَلَنِی عَنْهُ أَحَدٌ إِلَّا مَنْ شَاءَ اللَّهُ ثُمَّ قَالَ مَنْ أَمَّ هَذَا الْبَیْتَ- وَ هُوَ یَعْلَمُ أَنَّهُ الْبَیْتُ الَّذِی أَمَرَهُ اللَّهُ بِهِ وَ عَرَفَنَا أَهْلَ الْبَیْتِ حَقَّ مَعْرِفَتِنَا کَانَ آمِناً فِی الدُّنْیَا وَ الآخِرَةِ.

وَ رَوَاهُ الشَّیْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ یَعْقُوبَ (۳)

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ مُرْسَلًا (۴).

******

ترجمه:

***

عبدالخالق صیقل می گوید: از امام صادق (ع) درباره سخن خداوند عز و جل «و هر کس وارد آن شود در امان است» (آل عمران ۳:۹۷) پرسیدم. امام فرمود: «تو از من چیزی پرسیدی که هیچ کس از من نپرسیده، جز آنکه خدا خواسته باشد.» سپس فرمود: «هر کس به سوی این خانه (کعبه) قصد کند و بداند که این همان خانه ای است که خداوند به آن فرمان داده و ما اهل بیت را به درستی بشناسد، در دنیا و آخرت در امان خواهد بود.»

***

[رقم الحديث الكلی: ۱٤۳۳۸ - رقم الحديث الباب: ۱۲]

۱٤۳۳۸- ۱۲- (٥) وَ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَحْمَدَ عَنِ الْحَجَّالِ عَنْ دَاوُدَ بْنِ أَبِی یَزِیدَ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: إِذَا حَفِظَ النَّاسُ مَنَازِلَهُمْ (٦) بِمِنًی- نَادَی مُنَادٍ مِنْ قِبَلِ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ إِنْ أَرَدْتُمْ أَنْ أَرْضَی فَقَدْ رَضِیتُ.

******

ترجمه:

***

داود بن ابی یزید از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: «وقتی مردم جایگاه های خود را در منا حفظ کنند، ندادهنده ای از جانب خداوند عز و جل ندا می دهد: اگر خواهان رضایت من هستید، همانا که راضی شدم.»

***

[رقم الحديث الكلی: ۱٤۳۳۹ - رقم الحديث الباب: ۱۳]

۱٤۳۳۹- ۱۳- (۷) وَ بِالْإِسْنَادِ عَنْ دَاوُدَ بْنِ أَبِی یَزِیدَ عَمَّنْ ذَکَرَهُ عَنْ أَبِی

ص: ۹۸

۱- الکافی ٤- ٥٤٥- ۲٥.

۲- آل عمران ۳- ۹۷.

۳- التهذيب ٥- ٤٥٢- ١٥٧٩.

٤- الفقيه ٢- ٢٠٥- ٢١٤٨.

٥- الكافى ٤- ٢٦٢- ٤٢.

٦- فى المصدر- إذا أخذ الناس مواطنهم.

٧- الكافى ٤- ٢٥٥- ١١، و الفقيه ٢- ٢٢٥- ٢٢٥٠، و لم نعثر عليه فى التهذيب المطبوع.

عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: الْحَاجُّ لَا يَزَالُ عَلَيْهِ نُورُ الْحَجِّ مَا لَمْ يُلِمَّ بِذَنْبٍ.

******

ترجمه:

***

داود بن ابی یزید از شخصی که نامش ذکر شده از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: «حاجی تا زمانی که مرتکب گناهی نشود، همواره نور حج بر او باقی است.»

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٣٤٠ - رقم الحديث الباب: ١٤]

١٤٣٤٠- ١٤- (١) وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى عَنْ زَكَرِيَّا الْمُؤْمِنِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ صَالِحٍ عَنْ رَجُلٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَبِى عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: الْحَاجُّ وَ الْمُعْتَمِرُ وَفْدُ اللَّهِ إِنْ سَأَلُوهُ أَعْطَاهُمْ وَ إِنْ دَعَوْهُ أَجَابَهُمْ وَ إِنْ شَفَعُوا شَفَّعَهُمْ وَ إِنْ سَكَتُوا ابْتَدَأَهُمْ وَ يُعَوَّضُونَ بِالدِّرْهَمِ أَلْفَ دِرْهَمٍ.

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَعْقُوبَ (٢) وَ كَذَا الَّذِى قَبْلَهُ إِلَّا أَنَّهُ قَالَ أَلْفَ أَلْفِ دِرْهَمٍ

******

ترجمه:

***

ابراهیم بن صالح از یکی از یاران ما از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: «حاجی و عمره گزار مهمانان خدا هستند؛ اگر از او چیزی بخواهند، به آنها عطا می کند و اگر او را بخوانند، پاسخشان می دهد و اگر شفاعت کنند، شفاعتشان را می پذیرد و اگر سکوت کنند، خود به آنها پیش قدم می شود. و به جای هر درهمی که خرج کرده اند، هزار درهم به آنها داده می شود.»

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۳۴۱ - رقم الحدیث الباب: ۱۵]

۱۴۳۴۱- ۱۵- (۳) وَ بِالْإِسْنَادِ عَنْ زَكَرِيَّا الْمُؤْمِنِ عَنْ شُعَيْبٍ الْعَقَرْقُوفِيِّ عَنْ أَبِي بَصِيرٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: الْحَاجُّ وَ الْمُعْتَمِرُ فِي ضَمَانِ اللَّهِ (٤) فَإِنْ مَاتَ مُتَوَجِّهاً غَفَرَ اللَّهُ لَهُ ذُنُوبَهُ وَ إِنْ مَاتَ مُحْرِماً بَعَثَهُ اللَّهُ مُلَبِّياً وَ إِنْ مَاتَ بِأَحَدِ الْحَرَمَيْنِ بَعَثَهُ اللَّهُ مِنَ الآمِنِينَ وَ إِنْ مَاتَ مُنْصَرِفاً غَفَرَ اللَّهُ لَهُ جَمِيعَ ذُنُوبِهِ.

******

ترجمه:

***

ابوبصیر از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: «حاجی و عمره گزار در ضمانت و حمایت خدا هستند. اگر در حال حرکت به سوی حج بمیرد، خداوند گناهان او را می بخشد. اگر در حال احرام

بمیرد، خدا او را در حالی که تلبیه می گوید، برمی انگیزد. اگر در یکی از دو حرم بمیرد، خداوند او را از کسانی که در امنیت هستند برمی انگیزد. و اگردرحال بازگشت بمیرد، خداوند همه گناهانش را می بخشد.»

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۳۴۲ - رقم الحدیث الباب: ۱۶]

۱۴۳۴۲- ۱۶- (۵) وَ عَنْ عَلِیِّ بْنِ إِبْرَاهِیمَ عَنْ أَبِیهِ عَنْ عَلِیِّ بْنِ أَسْبَاطٍ عَنْ بَعْضِ أَصْحَابِنَا قَالَ: قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع إِذَا أَخَذَ النَّاسُ مَنَازِلَهُمْ بِمِنًى نَادَى مُنَادٍ یَا مِنَی قَدْ جَاءَ أَهْلُکِ فَاتَّسِعِی فِی فِجَاجِکِ وَ اتْرَعِی فِی مَثَابِکِ وَ یُنَادِی مُنَادٍ لَوْ تَدْرُونَ بِمَنْ حَلَلْتُمْ لَأَیْقَنْتُمْ بِالْخَلَفِ بَعْدَ الْمَغْفِرَةِ.

******

ترجمه:

***

علی بن اسباط از برخی از یاران ما نقل می کند که امام صادق (ع) فرمود: «هنگامی که مردم جایگاه های خود را در منا گرفتند، ندادهنده ای ندا می دهد: "ای منا! اهلت آمده اند، پس راه های خود را وسیع کن و جایگاه هایت را پر کن." و ندادهنده ای دیگر ندا می دهد: "اگر می دانستید چه کسانی در میان شما اقامت کرده اند، به یقین می دانستید که پس از آمرزش، پاداشی بزرگ در انتظار شماست.

***

١- الكافی ٤- ٢٥٥- ١٤.

٢- التهذيب ٥- ٢٤- ٧١.

٣- الكافی ٤- ٢٥٦- ١٨.

٤- فی نسخة- فی جوار اللّه (هامش المخطوط).

٥- الكافی ٤- ٢٥٦- ٢٠.

[رقم الحديث الكلی: ١٤٣٤٣ - رقم الحديث الباب: ١٧]

١٤٣٤٣- ١٧- (١) وَ عَنْهُ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَيْرٍ عَنْ جُنْدَبٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص الْحَجُّ جِهَادُ الضَّعِيفِ ثُمَّ وَضَعَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع يَدَهُ فِی صَدْرِ نَفْسِهِ وَ قَالَ نَحْنُ الضُّعَفَاءُ وَ نَحْنُ ضُعَفَاءُ.

******

ترجمه:

***

جُندب از امام صادق (ع) نقل می كند كه رسول خدا (ص) فرمود: «حج، جهاد ناتوانان است.» سپس امام صادق (ع) دست خود را بر سينه اش گذاشت و فرمود: «ما ضعيفان هستيم و ما ناتوانانيم.»

***

[رقم الحديث الكلی: ١٤٣٤٤ - رقم الحديث الباب: ١٨]

١٤٣٤٤- ١٨- (٢) وَ عَنْهُ عَنْ أَبِيهِ عَنْ زِيَادٍ الْقَنْدِيِّ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِی الْحَسَنِ ع إِنِّی أَکُونُ فِی الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ- وَ أَنْظُرُ إِلَی النَّاسِ یَطُوفُونَ بِالْبَیْتِ وَ أَنَا قَاعِدٌ فَأَغْتَمُّ لِذَلِکَ فَقَالَ یَا زِیَادُ لَا عَلَیْکَ فَإِنَّ الْمُؤْمِنَ إِذَا خَرَجَ مِنْ بَیْتِهِ یَؤُمُّ الْحَجَّ لَا یَزَالُ فِی طَوَافٍ وَ سَعْیٍ حَتَّی یَرْجِعَ.

******

ترجمه:

***

زیاد قندی می گوید: به امام موسی کاظم (ع) گفتم: «من در مسجد الحرام هستم و به مردم نگاه می کنم که دور خانه طواف می کنند، در حالی که من نشسته ام و به همین خاطر غمگین می شوم.» امام فرمود: «ای زیاد، نگران نباش! چون مؤمن زمانی که از خانه اش خارج می شود و به سوی حج می رود، همواره در حال طواف و سعی است تا زمانی که برگردد.

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٣٤٥ - رقم الحدیث الباب: ١٩]

١٤٣٤٥- ١٩- (٣) وَ عَنْهُ عَنْ أَبِیهِ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَیْرٍ عَنْ مُعَاوِیَةَ بْنِ عَمَّارٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: لَمَّا أَفَاضَ آدَمُ مِنْ مِنًی تَلَقَّتْهُ الْمَلَائِکَةُ فَقَالُوا یَا آدَمُ بُرَّ حَجُّکَ أَمَا إِنَّا (٤) قَدْ حَجَجْنَا هَذَا الْبَیْتَ قَبْلَ أَنْ تَحُجَّهُ بِأَلْفَیْ عَامٍ.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ مُرْسَلًا (٥).

******

ترجمه:

***

معاویه بن عمار از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: «وقتی آدم (ع) از منا خارج شد، فرشتگان او را استقبال کردند و گفتند: "ای آدم، حج تو پذیرفته باد! آگاه باش که ما این خانه را قبل از اینکه تو حج کنی، به مدت دو هزار سال حج کرده ایم.

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٣٤٦ - رقم الحدیث الباب: ٢٠]

١٤٣٤٦- ٢٠- (٦) وَ عَنْهُ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَيْرٍ عَنِ ابْنِ سِنَانٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: مَنْ مَاتَ فِی طَرِيقِ مَكَّةَ ذَاهِباً أَوْ جَائِياً أَمِنَ مِنَ الْفَزَعِ الْأَكْبَرِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ.

******

ترجمه:

***

ابن سنان از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: «هر کس در راه مکه، چه در حال رفتن و چه در حال بازگشت بمیرد، از ترس بزرگ روز قیامت در امان خواهد بود.»

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٣٤٧ - رقم الحدیث الباب: ٢١]

١٤٣٤٧- ٢١- (٧) وَ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ الْحَجَّالِ عَنْ غَالِبٍ عَمَّنْ ذَكَرَهُ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ:

۱- الکافی ٤- ۲۵۹- ۲۸.

۲- الکافی ٤- ٤۲۸- ۸.

۳- الکافی ٤- ۱۹٤- ٤، و أورده فی الحدیث ٦ من الباب ۱ من هذه الأبواب.

٤- فی المصدر- إنّه.

۵- الفقیه ۲- ۲۳۰- ۲۲۷۵.

٦- الکافی ٤- ۲٦۳- ٤۵.

۷- الکافی ٤- ۲٦۰- ۳۵.

الْحَجُّ وَ الْعُمْرَةُ سُوقَانِ مِنْ أَسْوَاقِ الآخِرَةِ الْعَامِلُ بِهِمَا فِی جِوَارِ اللَّهِ إِنْ أَدْرَکَ مَا یَأْمُلُ غَفَرَ اللَّهُ لَهُ وَ إِنْ قَصَرَ بِهِ أَجَلُهُ وَقَعَ أَجْرُهُ عَلَی اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ مُرْسَلًا عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ ع نَحْوَهُ (۱).

******

ترجمه:

***

حجّال از غالیب نقل می کند که از کسی که نامش ذکر شده، از امام صادق (ع) شنیدم که فرمود: «حج و عمره دو بازار از بازارهای آخرت هستند. کسی که در این دو بازار کار کند در جوار خداوند خواهد بود. اگر آنچه را که امید دارد، به دست آورد، خداوند گناهانش را می بخشد و اگر اجلش کوتاه باشد، پاداشش بر عهده خداوند عز و جل خواهد بود.»

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۴۳۴۸ - رقم الحديث الباب: ۲۲]

۱۴۳۴۸- ۲۲- (۲) وَ عَنْهُمْ عَنْ سَهْلِ بْنِ زِيَادٍ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِی نَصْرٍ عَنِ الْمُفَضَّلِ بْنِ صَالِحٍ عَنْ جَابِرٍ عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ ع قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص الْحَاجُّ ثَلَاثَةٌ فَأَفْضَلُهُمْ نَصِيباً رَجُلٌ غُفِرَ لَهُ ذَنْبُهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْهُ وَ مَا تَأَخَّرَ وَ وَقَاهُ اللَّهُ عَذَابَ الْقَبْرِ وَ أَمَّا الَّذِی يَلِيهِ فَرَجُلٌ غُفِرَ لَهُ ذَنْبُهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْهُ وَ يَسْتَأْنِفُ الْعَمَلَ فِيمَا بَقِیَ مِنْ عُمُرِهِ وَ أَمَّا الَّذِی يَلِيهِ فَرَجُلٌ حُفِظَ فِی أَهْلِهِ وَ مَالِهِ.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ مُرْسَلًا (۳).

******

ترجمه:

***

جابر از امام باقر (ع) نقل می کند که رسول خدا (ص) فرمود: «حاجی سه دسته اند و بهترین آنها کسی است که گناهش بخشیده شده، چه گناهان گذشته و چه آینده، و خداوند او را از عذاب قبر محفوظ می دارد. و اما دسته دوم، کسی است که گناهش بخشیده شده و در باقی عمرش به انجام اعمال نیک ادامه می دهد. و دسته سوم، کسی است که در خانواده و مالش در امان است.»

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۴۳۴۹ - رقم الحديث الباب: ۲۳]

۱۴۳۴۹- ۲۳- (٤) ثُمَّ قَالَ وَ رُوِیَ أَنَّهُ هُوَ الَّذِی لَا يُقْبَلُ مِنْهُ الْحَجُّ.

******

ترجمه:

***

سپس گفت وروایت شده این (دسته سوم) کسی است که حجش قبول نشده

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۳۵۰ - رقم الحدیث الباب: ۲۴]

۱۴۳۵۰- ۲۴- (۵) وَ عَنْ أَبِی عَلِیٍّ الْأَشْعَرِیِّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الْجَبَّارِ عَنْ صَفْوَانَ عَنْ أَبِی الْمَغْرَاءِ عَنْ سَلَمَةَ بْنِ مُحْرِزٍ قَالَ: کُنْتُ عِنْدَ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع فَقَالَ لَهُ أَبُو الْوَرْدِ- رَحِمَکَ اللَّهُ إِنَّکَ لَوْ کُنْتَ أَرَحْتَ بَدَنَکَ مِنَ الْمَحْمِلِ فَقَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع یَا أَبَا الْوَرْدِ- إِنِّی أُحِبُّ أَنْ أَشْهَدَ الْمَنَافِعَ الَّتِی قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ لِیَشْهَدُوا مَنافِعَ لَهُمْ (۶) إِنَّهُ لَا

ص: ۱۰۱

۱- الفقیه ۲- ۲۲۱- ۲۲۳۲.

۲- الکافی ٤- ۲٦۲- ۳۹.

۳- الفقیه ۲- ۲۲٦- ۲۲۵۳.

٤- الفقیه ۲- ۲۲٦- ۲۲۵۳.

۵- الکافی ٤- ۲٦۳- ٤٦.

٦- الحجّ ۲۲- ۲۸.

یَشْهَدُهَا أَحَدٌ إِلَّا نَفَعَهُ اللَّهُ أَمَّا أَنْتُمْ فَتَرْجِعُونَ مَغْفُوراً لَکُمْ وَ أَمَّا غَیْرُکُمْ فَیُحْفَظُونَ فِی أَهَالِیهِمْ وَ أَمْوَالِهِمْ.

******

ترجمه:

***

سلمه بن محرز می گوید: در محضر امام صادق (ع) بودم که ابو الورد به او گفت: «رحمت خدا بر تو باد! اگر بدنت را از محمل راحت می کردی، بهتر بود.» امام صادق (ع) در پاسخ فرمود: «ای ابو الورد، من دوست دارم که در منافع مورد اشاره خداوند عز و جل حاضر شوم که فرموده است: "بگذارند مردم منافع خود را ببینند" (حج ۲۲:۲۸). هیچ کس این منافع را نمی بیند مگر اینکه خداوند او را نفع می دهد. اما شما برمی گردید در حالی که آمرزیده اید، و اما دیگران در خانواده و مالشان محفوظ خواهند ماند.»

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۳۵۱ - رقم الحدیث الباب: ۲۵]

۱۴۳۵۱- ۲۵- (۱) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ قَالَ: سُئِلَ الصَّادِقُ ع عَنْ قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ فَأَصَّدَّقَ وَ أَكُنْ مِنَ الصَّالِحِينَ (۲) قَالَ فَأَصَّدَّقَ مِنَ الصَّدَقَةِ وَ أَكُنْ مِنَ الصَّالِحِينَ أَيْ أَحُجَّ.

******

ترجمه:

***

محمد بن علی بن الحسین (شیخ صدوق) نقل می کند که از امام صادق (ع) درباره سخن خداوند عز و جل در آیه «پس صدقه بدهم و از صالحان باشم» (منافقون ۶۳:۱۰) سؤال شد. امام فرمود: «صدقه بدهم» یعنی صدقه دادن و «از صالحان باشم» یعنی به حج رفتن.

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۴۳۵۲ - رقم الحديث الباب: ۲۶]

۱۴۳۵۲- ۲۶- (۳) قَالَ وَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص كُلُّ نَعِيمٍ مَسْئُولٌ عَنْهُ صَاحِبُهُ إِلَّا مَا كَانَ فِی غَزْوٍ أَوْ حَجٍّ.

******

ترجمه:

***

رسول خدا (ص) فرمود: «هر نعمتی صاحبش درباره آن مورد سؤال قرار می گیرد، مگر نعمتی که در غزو (جهاد) یا حج باشد.»

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۴۳۵۳ - رقم الحديث الباب: ۲۷]

۱۴۳۵۳- ۲۷- (٤) وَ رُوِیَ أَنَّ الْحَاجَّ وَ الْمُعْتَمِرَ يَرْجِعَانِ كَمَوْلُودَيْنِ مَاتَ أَحَدُهُمَا طِفْلًا لَا ذَنْبَ لَهُ وَ عَاشَ الآخَرُ مَا عَاشَ مَعْصُوماً.

******

ترجمه:

***

روایت شده است که حاجی و معتمر (کسی که عمره انجام می دهد) به مانند دو نوزاد بازمی گردند؛ یکی از آنها در کودکی از دنیا رفته و هیچ گناهی ندارد و دیگری هرچقدر هم که زنده بماند، معصوم (بی گناه) خواهد بود.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۳۵۴ - رقم الحدیث الباب: ۲۸]

۱۴۳۵۴- ۲۸- (۵) قَالَ وَ قَالَ الصَّادِقُ ع الْحَجُّ جِهَادُ الضُّعَفَاءِ وَ نَحْنُ الضُّعَفَاءُ.

******

ترجمه:

***

امام صادق (ع) فرمود: «حج، جهاد ضعیفان است و ما (اهل بیت) ضعیفان هستیم.»

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۳۵۵ - رقم الحدیث الباب: ۲۹]

۱۴۳۵۵- ۲۹- (٦) قَالَ وَ قَالَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ ع ضَمِنْتُ لِسِتَّةٍ الْجَنَّةَ رَجُلٍ خَرَجَ بِصَدَقَةٍ فَمَاتَ فَلَهُ الْجَنَّةُ- وَ رَجُلٍ خَرَجَ يَعُودُ مَرِيضاً فَمَاتَ فَلَهُ الْجَنَّةُ- وَ رَجُلٍ خَرَجَ مُجَاهِداً فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَمَاتَ فَلَهُ الْجَنَّةُ- وَ رَجُلٍ خَرَجَ حَاجّاً فَمَاتَ فَلَهُ الْجَنَّةُ- وَ رَجُلٍ خَرَجَ لِلْجُمُعَةِ فَمَاتَ فَلَهُ الْجَنَّةُ- وَ رَجُلٍ خَرَجَ فِي جِنَازَةِ رَجُلٍ مُسْلِمٍ فَمَاتَ فَلَهُ الْجَنَّةُ.

******

ترجمه:

***

امیرالمؤمنین (ع) فرمود: «برای شش گروه بهشت را تضمین می کنم:

امیرالمؤمنین (ع) فرمود: «برای شش گروه بهشت را تضمین می کنم:

، برای او بهشت است.

/کسی که مالی را برای صدقه دادن خارج کند اما قبل از اینکه به دست فقیر برسد بمیرد /مردی که برای عیادت بیمار بیرون رود و بمیرد، برای او بهشت است.

/مردی که برای جهاد در راه خدا بیرون رود و بمیرد، برای او بهشت است./

مردی که برای حج بیرون رود و بمیرد، برای او بهشت است./

مردی که برای نماز جمعه بیرون رود و بمیرد، برای او بهشت است.

/مردی که برای تشییع جنازه یک مسلمان بیرون رود و بمیرد، برای او بهشت است.

***

۱- الفقیه ۲- ۲۲۰- ۲۲۲۸.

۲- المنافقین ٦۳- ۱۰.

۳- الفقیه ۲- ۲۲۱- ۲۲۳۱.

٤- الفقيه ٢- ٢٢٦- ٢٢٥٢.

٥- الفقيه ٢- ٢٢٦- ٢٢٥٤.

٦- الفقيه ١- ١٤٠- ٣٨٤، و أورده بتمامه فی الحدیث ٧ من الباب ٢ من أبواب آداب السفر، و قطعة منه فی الحدیث ٨ من الباب ١٠ من أبواب الاحتضار، و فی الحدیث ٥ من الباب ٢ من أبواب الدفن.

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٣٥٦ - رقم الحدیث الباب: ٣٠]

١٤٣٥٦- ٣٠- (١) وَ فِی الْعِلَلِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ عَنِ الصَّفَّارِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَيْنِ عَنْ حَمَّادِ بْنِ عِيسَى عَنْ أَبَانِ بْنِ عُثْمَانَ عَمَّنْ أَخْبَرَهُ عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ ع قَالَ: قُلْتُ لَهُ لِمَ سُمِّیَ الْحَجُّ حَجّاً قَالَ حَجَّ فُلَانٌ أَیْ أَفْلَحَ فُلَانٌ.

وَ فِی مَعَانِی الْأَخْبَارِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ سَعْدٍ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ حَمَّادِ بْنِ عِيسَى نَحْوَهُ (٢).

******

ترجمه:

***

از ابان بن عثمان نقل شده که از ابو جعفر (ع) سؤال کردم: «چرا حج را حج نامیده اند؟» ایشان فرمودند: «چون گفته می شود: فلان فرد حج کرد، یعنی فلان فرد موفق شد.

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٣٥٧ - رقم الحدیث الباب: ٣١]

١٤٣٥٧- ٣١- (٣) وَ فِی ثَوَابِ الْأَعْمَالِ عَنْ أَبِیهِ عَنْ عَلِیِّ بْنِ إِبْرَاهِیمَ عَنْ أَبِیهِ عَنِ النَّوْفَلِیِّ عَنِ السَّکُونِیِّ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ لَیَغْفِرُ لِلْحَاجِّ وَ لِأَهْلِ بَیْتِ الْحَاجِّ وَ لِعَشِیرَةِ الْحَاجِّ وَ لِمَنْ یَسْتَغْفِرُ لَهُ الْحَاجُّ بَقِیَّةَ ذِی الْحِجَّةِ وَ الْمُحَرَّمِ وَ صَفَرٍ- وَ شَهْرِ رَبِیعٍ الْأَوَّلِ وَ عَشْرٍ مِنْ شَهْرِ رَبِیعٍ الآخِرِ.

******

ترجمه:

***

از سکونی، از اباعبدالله (علیه السلام) نقل شده است که فرمود: "بی تردید خداوند عز و جل حاجی، خانواده حاجی، خویشاوندان حاجی و کسی که حاجی برای او طلب آمرزش کند را می بخشد تا پایان ماه ذی الحجه، محرم، صفر، ماه ربیع الاول و ده روز از ماه ربیع الثانی."

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٣٥٨ - رقم الحدیث الباب: ٣٢]

١٤٣٥٨- ٣٢- (٤) وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُوسَی بْنِ الْمُتَوَکِّلِ عَنْ عَلِیِّ بْنِ الْحُسَیْنِ السَّعْدَآبَادِیِّ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَیْرٍ عَنْ حَمَّادِ بْنِ عُثْمَانَ عَنْ عُمَرَ بْنِ یَزِیدَ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع یَقُولُ الْحَاجُّ إِذَا دَخَلَ مَکَّةَ وَکَّلَ اللَّهُ بِهِ مَلَکَیْنِ یَحْفَظَانِ عَلَیْهِ طَوَافَهُ وَ صَلَاتَهُ وَ سَعْیَهُ فَإِذَا وَقَفَ بِعَرَفَةَ ضَرَبَا عَلَی مَنْکِبِهِ الْأَیْمَنِ ثُمَّ قَالا أَمَّا مَا مَضَی فَقَدْ کُفِیتَهُ فَانْظُرْ کَیْفَ تَکُونُ فِیمَا تَسْتَقْبِلُ.

وَ رَوَاهُ الْبَرْقِیُّ فِی الْمَحَاسِنِ عَنْ یَحْیَی بْنِ إِبْرَاهِیمَ عَنْ أَبِیهِ عَنْ مُعَاوِیَةَ بْنِ عَمَّارٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع نَحْوَهُ (٥).

******

ترجمه:

***

عمر بن یزید می گوید: شنیدم که اباعبدالله (علیه السلام) می فرمود: "حاجی زمانی که وارد مکه می شود، خداوند دو فرشته را بر او می گمارد که طواف، نماز و سعی او را حفظ کنند. پس زمانی که در عرفه می ایستد، آن دو فرشته بر شانه راست او می زنند و می گویند: آنچه گذشته است، برای تو کفایت شد؛ پس بنگر که چگونه خواهی بود در آنچه پیش رو داری

***

ص: ۱۰۳

۱- علل الشرائع- ٤١١- ١.

۲- معانی الأخبار- ۱۷۰- ۱.

۳- ثواب الأعمال- ۷۰- ۱.

٤- ثواب الأعمال- ۷۱- ٦.

٥- المحاسن- ٦٣- ۱۱۲.

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٣٥٩ - رقم الحدیث الباب: ٣٣]

١٤٣٥٩- ٣٣- (١) وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُوسَى بْنِ الْمُتَوَكِّلِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُوسَى بْنِ عِمْرَانَ عَنِ الْحَسَنِ (٢) بْنِ يَزِيدَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي حَمْزَةَ عَنْ أَبِي الْحَسَنِ مُوسَى بْنِ جَعْفَرٍ ع قَالَ: الْحَجُّ جِهَادُ الضُّعَفَاءِ وَ هُمْ شِيعَتُنَا.

******

ترجمه:

***

از علی بن ابی حمزه، از ابی الحسن موسی بن جعفر (علیه السلام) نقل شده است که فرمود: "حج جهادِ ناتوانان است و آنان شیعیان ما هستند."

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۳۶۰ - رقم الحدیث الباب: ۳۴]

۱۴۳۶۰- ۳۴- (۳) وَ بِهَذَا الْإِسْنَادِ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ يَزِيدَ عَنْ سَيْفِ بْنِ عَمِيرَةَ عَنْ مَنْصُورِ بْنِ حَازِمٍ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع مَا يَصْنَعُ اللَّهُ بِالْحَاجِّ قَالَ مَغْفُورٌ وَ اللَّهِ لَهُمْ لَا أَسْتَثْنِي فِيهِ.

******

ترجمه:

***

منصور بن حازم می گوید: به اباعبدالله (علیه السلام) گفتم: خداوند با حاجیان چه می کند؟ فرمود: "به خدا قسم، همه آن ها بخشیده می شوند، و من در این موضوع هیچ استثنایی قائل نیستم."

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۳۶۱ - رقم الحدیث الباب: ۳۵]

۱۴۳۶۱- ۳۵- (٤) وَ فِي عِقَابِ الْأَعْمَالِ بِإِسْنَادٍ تَقَدَّمَ (٥) فِي عِيَادَةِ الْمَرِيضِ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ص أَنَّهُ قَالَ فِي خُطْبَةٍ لَهُ وَ مَنْ خَرَجَ حَاجّاً أَوْ مُعْتَمِراً فَلَهُ بِكُلِّ خُطْوَةٍ حَتَّى يَرْجِعَ مِائَةُ (٦) أَلْفِ أَلْفِ حَسَنَةٍ وَ

يُمْحَى عَنْهُ أَلْفُ أَلْفِ سَيِّئَةٍ وَ تُرْفَعُ لَهُ أَلْفُ أَلْفِ دَرَجَةٍ وَ كَانَ لَهُ عِنْدَ اللَّهِ بِكُلِّ دِرْهَمٍ (۷) أَلْفُ أَلْفِ دِرْهَمٍ وَ بِكُلِّ دِينَارٍ أَلْفُ أَلْفِ دِينَارٍ وَ بِكُلِّ حَسَنَةٍ عَمِلَهَا فِي وَجْهِهِ ذَلِكَ أَلْفُ أَلْفِ حَسَنَةٍ حَتَّى يَرْجِعَ وَ كَانَ فِي ضَمَانِ اللَّهِ إِنْ تَوَفَّاهُ أَدْخَلَهُ الْجَنَّةَ وَ إِنْ رَجَعَ رَجَعَ مَغْفُوراً لَهُ مُسْتَجَاباً لَهُ فَاغْتَنِمُوا دَعْوَتَهُ فَإِنَّ اللَّهَ لَا يَرُدُّ دُعَاءَهُ إِذَا قَدِمَ (۸) فَإِنَّهُ يُشَفَّعُ فِي مِائَةِ أَلْفِ رَجُلٍ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَ مَنْ خَلَفَ حَاجّاً أَوْ مُعْتَمِراً فِي أَهْلِهِ بِخَيْرٍ بَعْدَهُ كَانَ لَهُ مِثْلُ أَجْرِهِ كَامِلًا مِنْ غَيْرِ أَنْ يَنْقُصَ مِنْ أَجْرِهِ شَيْ ءٌ.

******

ترجمه:

***

و در کتاب عقاب الاعمال با اسنادی که در باب عیادت بیمار آمده از رسول خدا (ص) نقل شده است که ایشان در خطبه ای فرمودند: "هرکس برای حج یا عمره خارج شود، برای او به هر قدمی که بردارد تا زمانی که بازگردد، صد هزار هزار حسنه نوشته می شود و یک هزار هزار گناه از او پاک می گردد و یک هزار هزار درجه به او عطا می شود. و برای او نزد خداوند به ازای هر درهمی، هزار هزار درهم و به ازای هر دیناری، هزار هزار دینار خواهد بود. و به ازای هر حسنه ای که در طول سفرش انجام دهد، هزار هزار حسنه برای او نوشته می شود تا بازگردد. و او در ضمانت خداست؛ اگر در این سفر بمیرد، خدا او را وارد بهشت می کند، و اگر بازگردد، آمرزیده و دعایش مستجاب شده بازخواهد گشت. پس دعای او را غنیمت شمارید، زیرا خداوند دعای او را زمانی که بازمی گردد، رد نمی کند. و او در روز قیامت برای صد هزار نفر شفاعت خواهد کرد. و هرکس پس از رفتن حاجی یا معتمر، خانواده او را به نیکی سرپرستی کند، پاداش او را کامل خواهد داشت، بدون اینکه از اجر حاجی چیزی کاسته شود."

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٣٦٢ - رقم الحديث الباب: ٣٦]

١٤٣٦٢- ٣٦- (٩) وَ فِی مَعَانِی الْأَخْبَارِ عَنْ أَبِیهِ عَنْ سَعْدٍ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ

١- ثواب الأعمال- ٧٣- ١٤.

٢- فی المصدر- الحسین.

٣- ثواب الأعمال- ٧٣- ١٥.

٤- عقاب الأعمال- ٣٤٥.

٥- تقدم فی الحدیث ٩ من الباب ١٠ من أبواب الاحتضار.

٦- لیس فی المصدر.

٧- فی المصدر زیادة- یحملها فی وجهه ذلک.

٨- فی نسخة زیادة- قبل أن یصیب الذنوب (هامش المخطوط).

٩- معانی الأخبار- ٢٢٢- ١.

مُحَمَّدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِنَانٍ عَنْ أَبِی الْجَارُودِ عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ ع فِی قَوْلِهِ تَعَالَی فَفِرُّوا إِلَی اللَّهِ (١) قَالَ حُجُّوا إِلَی اللَّهِ.

******

ترجمه:

***

از ابی الجارود، از ابی جعفر (علیه السلام) در مورد سخن خداوند متعال «پس به سوی خدا بگریزید» (ذاریات: ۵۰) نقل شده که فرمود: «به سوی خدا حج کنید».

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۳۶۳ - رقم الحدیث الباب: ۳۷]

۱۴۳۶۳- ۳۷- (۲) وَ عَنْ أَبِیهِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ جَعْفَرٍ الْحِمْیَرِیِّ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ عَلِیِّ بْنِ الْحَکَمِ عَنْ کُلَیْبٍ الْأَسَدِیِّ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع شِیعَتُکَ تَقُولُ الْحَاجُّ أَهْلُهُ وَ مَالُهُ فِی ضَمَانِ اللَّهِ وَ یُخْلَفُ فِی أَهْلِهِ وَ قَدْ أَرَاهُ یَخْرُجُ فَیَحْدُثُ عَلَی أَهْلِهِ الْأَحْدَاثُ فَقَالَ إِنَّمَا یُخْلَفُ فِیهِمْ بِمَا کَانَ یَقُومُ بِهِ فَأَمَّا مَا إِذَا کَانَ حَاضِراً لَمْ یَسْتَطِعْ دَفْعَهُ فَلَا.

******

ترجمه:

***

از کلیب اسدی نقل شده است که گفت: به اباعبدالله (علیه السلام) گفتم: شیعیانت می گویند که حاجی، خانواده و مالش در ضمانت خدا هستند و در نبود او، خانواده اش مورد حمایت قرار می گیرند، اما من می بینم که حاجی خارج می شود و در این مدت برای خانواده اش مشکلاتی پیش می آید. حضرت فرمود: «تنها آنچه را که حاجی قبلاً مسئولیتش را بر عهده داشته (و به آن رسیدگی می کرده)، برایشان جبران می شود؛ اما اگر زمانی که خودش حضور دارد نتواند آن مشکل را دفع کند، چنین ضمانتی وجود ندارد.»

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۳۶۴ - رقم الحدیث الباب: ۳۸]

١٤٣٦٤- ٣٨- (٣) أَحْمَدُ بْنُ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ الْبَرْقِیُّ فِی الْمَحَاسِنِ عَنْ یَحْیَی بْنِ إِبْرَاهِیمَ عَنْ مُعَاوِیَةَ بْنِ عَمَّارٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: قَالَ أَبُو جَعْفَرٍ ع إِنَّ الْعَبْدَ الْمُؤْمِنَ إِذَا أَخَذَ فِی جَهَازِهِ لَمْ یَرْفَعْ قَدَماً وَ لَمْ یَضَعْ قَدَماً إِلَّا کَتَبَ اللَّهُ لَهُ بِهَا حَسَنَةً حَتَّی إِذَا اسْتَقَلَّ لَمْ یَرْفَعْ بَعِیرُهُ خُفّاً وَ لَمْ یَضَعْ خُفّاً إِلَّا کَتَبَ اللَّهُ لَهُ بِهَا حَسَنَةً حَتَّی إِذَا قَضَی حَجَّهُ مَکَثَ ذَا الْحِجَّةِ وَ الْمُحَرَّمَ وَ صَفَرَ- تُکْتَبُ لَهُ الْحَسَنَاتُ وَ لَا تُکْتَبُ عَلَیْهِ السَّیِّئَاتُ إِلَّا أَنْ یَأْتِیَ بِکَبِیرَةٍ.

******

ترجمه:

***

از معاویة بن عمار، از اباعبدالله (علیه السلام) نقل شده است که فرمود: ابو جعفر (علیه السلام) گفت: «هنگامی که بنده مؤمن شروع به آماده کردن وسایل سفر حج می کند، خداوند برای هر قدمی که برمی دارد و می گذارد، حسنه ای می نویسد. تا زمانی که به راه می افتد، شترش هیچ قدمی برنمی دارد و نمی گذارد، مگر اینکه خداوند برای او حسنه ای می نویسد. و زمانی که حج خود را به پایان می رساند، تا پایان ذی الحجه، محرم و صفر، حسنات برای او نوشته می شود و گناهان بر او نوشته نمی شود، مگر آنکه مرتکب گناه کبیره ای شود.»

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٣٦٥ - رقم الحدیث الباب: ٣٩]

١٤٣٦٥- ٣٩- (٤) وَ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِیٍّ الْوَشَّاءِ عَنِ الْمُثَنَّی بْنِ رَاشِدٍ الْخَیَّاطِ (٥) عَنْ أَبِی بَصِیرٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ عَنْ أَبِیهِ ع قَالَ: إِنَّ الْمُسْلِمَ إِذَا خَرَجَ إِلَی هَذَا الْوَجْهِ یَحْفَظُ اللَّهُ عَلَیْهِ نَفْسَهُ وَ أَهْلَهُ حَتَّی إِذَا انْتَهَی إِلَی الْمَکَانِ الَّذِی یُحْرِمُ فِیهِ وُکِّلَ مَلَکَانِ یَکْتُبَانِ لَهُ أَثَرَهُ وَ یَضْرِبَانِ عَلَی مَنْکِبِهِ وَ یَقُولَانِ أَمَّا مَا قَدْ مَضَی فَقَدْ غُفِرَ لَکَ فَاسْتَأْنِفِ الْعَمَلَ.

******

ترجمه:

***

از ابی بصیر، از اباعبدالله (علیه السلام)، از پدرش (علیه السلام) نقل شده است که فرمود: «هنگامی که یک مسلمان برای این سفر (حج) خارج می شود، خداوند جان او و خانواده اش را حفظ می کند. و زمانی که به مکانی می رسد که در آن محرم می شود، دو فرشته مأمور می شوند که قدم های او را ثبت کنند و بر شانه اش می زنند و می گویند: "آنچه گذشته است، برای تو آمرزیده شده؛ پس اعمالت را از نو آغاز کن.

***

۱- الذاریات ۵۱- ۵۰.

۲- معانی الأخبار- ٤٠٧- ٨٥.

۳- المحاسن- ٦٣- ١١٣.

٤- المحاسن- ٦٤- ١١٥.

٥- فی المصدر- الحناط.

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٣٦٦ - رقم الحدیث الباب: ٤٠]

١٤٣٦٦- ٤٠- (١) وَ عَنِ الْوَشَّاءِ عَنْ أَبِی الْحَسَنِ الرِّضَا ع قَالَ: قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع إِذَا أَفَاضَ الرَّجُلُ مِنْ مِنًى- وَضَعَ یَدَهُ مَلَکٌ فِی (٢) کَتِفَیْهِ ثُمَّ قَالَ اسْتَأْنِفْ.

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلی: ١٤٣٦٧ - رقم الحديث الباب: ٤١]

١٤٣٦٧- ٤١- (٣) عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ الْحِمْيَرِيُّ فِی قُرْبِ الْإِسْنَادِ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ ظَرِيفٍ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ عُلْوَانَ عَنْ جَعْفَرٍ عَنْ أَبِيهِ ع قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص لِلْحَاجِّ وَ الْمُعْتَمِرِ إِحْدَى ثَلَاثِ خِصَالٍ إِمَّا يُقَالُ لَهُ قَدْ غُفِرَ لَکَ مَا مَضَى وَ مَا بَقِیَ وَ إِمَّا يُقَالُ لَهُ قَدْ غُفِرَ لَکَ مَا مَضَى فَاسْتَأْنِفِ الْعَمَلَ وَ إِمَّا يُقَالُ لَهُ قَدْ حُفِظْتَ فِی أَهْلِکَ وَ وُلْدِکَ وَ هِیَ أَخَسُّهُنَّ (٤).

******

ترجمه:

***

از حسين بن علوان، از جعفر، از پدرش (عليه السلام) نقل شده است كه فرمود: رسول خدا (ص) به حاجی و معتمر فرمود: «يكی از سه خصلت به او گفته می شود: يا به او گفته می شود: "آنچه گذشته است، برای تو آمرزيده شد و آنچه باقی مانده نيز آمرزيده است." يا به او گفته می شود: "آنچه گذشته است، برای تو آمرزيده شد؛ پس اعمالت را از نو آغاز كن." يا به او گفته می شود: "تو در خانواده و فرزندانت محفوظ هستی" و اين خصلت، كم ارزش ترين آنهاست.»

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۴۳۶۸ - رقم الحديث الباب: ۴۲]

۱۴۳۶۸- ۴۲- (۵) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُوسَى بْنِ الْقَاسِمِ عَنْ صَفْوَانَ بْنِ يَحْيَى عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ عَمَّارٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: الْحَاجُّ حُمْلَانُهُ وَ ضَمَانُهُ عَلَى اللَّهِ فَإِذَا دَخَلَ الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ وَكَّلَ اللَّهُ بِهِ مَلَكَيْنِ يَحْفَظَانِ طَوَافَهُ وَ صَلَاتَهُ وَ سَعْيَهُ وَ إِذَا كَانَ عَشِيَّةُ عَرَفَةَ ضَرَبَا عَلَى مَنْكِبِهِ الْأَيْمَنِ وَ يَقُولَانِ لَهُ يَا هَذَا أَمَّا مَا مَضَى فَقَدْ كُفِيتَهُ فَانْظُرْ كَيْفَ تَكُونُ فِيمَا تَسْتَقْبِلُ.

وَ رَوَاهُ الْبَرْقِيُّ فِی الْمَحَاسِنِ عَنْ يَحْيَى بْنِ إِبْرَاهِيمَ يَعْنِی ابْنَ أَبِی الْبِلَادِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ عَمَّارٍ مِثْلَهُ (۶).

******

ترجمه:

***

از معاويه بن عمار، از اباعبدالله (عليه السلام) نقل شده است كه فرمود: «حاجی بار و مسئوليتش بر عهده خداوند است. زمانی كه وارد مسجد الحرام می شود، خداوند دو فرشته را بر او می گمارد كه طواف، نماز و سعی او را حفظ كنند. و وقتی كه شب عرفه می رسد، آن دو فرشته بر شانه راست او می زنند و می گويند: "ای اين شخص، آنچه گذشته است، برای تو كفايت شده؛ پس بنگر كه چگونه خواهی بود در آنچه پيش رو داری.

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۴۳۶۹ - رقم الحديث الباب: ۴۳]

۱۴۳۶۹- ۴۳- (۷) وَ بِهَذَا الْإِسْنَادِ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: قَالَ

١- المحاسن- ٦٦- ١٢٣.

٢- فی المصدر- وضع ملک یده بین.

٣- قرب الإسناد- ٥١.

٤- فی المصدر- أحسنهن.

٥- التهذیب ٥- ٢١- ٥٨.

٦- المحاسن- ٦٣- ١١٢.

٧- التهذیب ٥- ٢١- ٦٠، و أورد ذیله فی الحدیث ٧ من الباب ٤٣ من هذه الأبواب.

رَسُولُ اللَّهِ ص الْحَجُّ وَ الْعُمْرَةُ یَنْفِیَانِ الْفَقْرَ وَ الذُّنُوبَ کَمَا یَنْفِی الْکِیرُ خَبَثَ الْحَدِیدِ.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ مُرْسَلًا (١).

******

ترجمه:

***

و با همین سند از اباعبدالله (علیه السلام) نقل شده است که فرمود: رسول خدا (ص) فرمود: «حج و عمره فقر و گناهان را می زدایند، همان طور که کوره، زواید آهن را می زداید.»

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٣٧٠ - رقم الحدیث الباب: ٤٤]

۱۴۳۷۰- ٤٤- (۲) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ صَفْوَانَ بْنِ يَحْيَى وَ الْقَاسِمِ بْنِ مُحَمَّدٍ وَ فَضَالَةَ بْنِ أَيُّوبَ جَمِيعاً عَنِ الْكِنَانِيِّ قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع يَذْكُرُ الْحَجَّ فَقَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص هُوَ أَحَدُ الْجِهَادَيْنِ وَ هُوَ جِهَادُ الضُّعَفَاءِ وَ نَحْنُ الضُّعَفَاءُ.

******

ترجمه:

***

از کنانی نقل شده است که گفت: شنیدم اباعبدالله (علیه السلام) درباره حج می فرمود: رسول خدا (ص) فرمود: «حج یکی از دو جهاد است و این جهاد، جهاد ناتوانان است و ما خود ناتوانان هستیم.»

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۳۷۱ - رقم الحدیث الباب: ٤٥]

۱۴۳۷۱- ٤٥- (۳) وَ عَنْهُ عَنِ ابْنِ بِنْتِ إِلْيَاسَ عَنِ الرِّضَا ع قَالَ: إِنَّ الْحَجَّ وَ الْعُمْرَةَ يَنْفِيَانِ الْفَقْرَ وَ الذُّنُوبَ كَمَا يَنْفِي الْكِيرُ الْخُبْثَ مِنَ الْحَدِيدِ.

******

ترجمه:

***

حضرت رضا علیه السلام فرمود: «حج و عمره فقر و گناهان را می زدایند، همان طور که کوره، زواید آهن را می زداید.»

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۴۳۷۲ - رقم الحديث الباب: ٤٦]

۱۴۳۷۲- ٤٦- (٤) وَ عَنْهُ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَیْرٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سِنَانٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: مَنْ مَاتَ فِی طَرِیقِ مَکَّةَ ذَاهِباً أَوْ جَائِیاً أَمِنَ مِنَ الْفَزَعِ الْأَکْبَرِ یَوْمَ الْقِیَامَةِ.

وَ رَوَاهُ الْکُلَیْنِیُّ عَنْ عَلِیِّ بْنِ إِبْرَاهِیمَ عَنْ أَبِیهِ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَیْرٍ (٥)

وَ رَوَی الْمُفِیدُ فِی الْمُقْنِعَةِ عِدَّةً مِنَ الْأَحَادِیثِ السَّابِقَةِ وَ جُمْلَةً أُخْرَی بِمَعْنَاهَا (٦).

******

ترجمه:

***

از عبدالله بن سنان، از اباعبدالله (علیه السلام) نقل شده است که فرمود: «هرکس در راه مکه بمیرد، چه در حال رفتن باشد و چه در حال برگشتن، از ترس بزرگ روز قیامت در امان خواهد بود.»

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۴۳۷۳ - رقم الحديث الباب: ٤٧]

۱۴۳۷۳- ٤٧- (٧) مُحَمَّدُ بْنُ مَسْعُودٍ الْعَیَّاشِیُّ فِی تَفْسِیرِهِ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ

۱- الفقیه ۲- ۲۲۲- ۲۲۳۸.

٢- التهذيب ٥- ٢٢- ٦٤.

٣- التهذيب ٥- ٢٢- ٦٥.

٤- التهذيب ٥- ٢٣- ٦٨.

٥- الكافى ٤- ٢٦٣- ٤٥.

٦- راجع المقنعة- ٦١- الجوامع الفقهيّة.

٧- تفسير العيّاشىّ ٢- ٢٨٩- ٦٢.

عَمَّارٍ عَنْ أَبِی إِبْرَاهِیمَ ع قَالَ: لَا یُمْلِقُ حَاجٌّ أَبَداً قُلْتُ وَ مَا الْإِمْلَاقُ قَالَ قَوْلُ اللَّهِ وَ لا تَقْتُلُوا أَوْلادَکُمْ خَشْیَةَ إِمْلاقٍ (١).

******

ترجمه:

***

از اسحاق بن عمار، از ابی ابراهیم (علیه السلام) نقل شده است که فرمود: «هیچ حاجی هرگز دچار فقر نخواهد شد.» گفتم: «فقر چیست؟» فرمود: «سخن خداوند: و فرزندان خود را به سبب ترس از فقر نکشید» (اسرای:

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٣٧٤ - رقم الحدیث الباب: ٤٨]

١٤٣٧٤- ٤٨- (٢) وَ عَنْهُ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: الْحَاجُّ لَا یُمْلِقُ أَبَداً قُلْتُ وَ مَا الْإِمْلَاقُ قَالَ الْإِفْلَاسُ ثُمَّ قَالَ وَ لا تَقْتُلُوا أَوْلادَکُمْ مِنْ إِمْلاقٍ (٣).

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا یَدُلُّ عَلَی ذَلِکَ (٤) وَ یَأْتِی مَا یَدُلُّ عَلَیْهِ (٥).

******

ترجمه:

***

از او، از ابی عبدالله (علیه السلام) نقل شده است که فرمود: «حاجی هرگز دچار فقر نخواهد شد.» گفتم: «فقر چیست؟» فرمود: «افلاس.» سپس فرمود: «و فرزندان خود را به خاطر فقر نکشید» (انعام: ۱۵۱).

***

۳۹- بَابُ اسْتِحْبَابِ الْحَجِّ بِالْمُؤْمِنِينَ

اشارة

(٦) ۳۹ بَابُ اسْتِحْبَابِ الْحَجِّ بِالْمُؤْمِنِينَ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٣٧٥ - رقم الحديث الباب: ١]

١٤٣٧٥- ١- (٧) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ فِي الْخِصَالِ وَ فِي عُيُونِ الْأَخْبَارِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ إِدْرِيسَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ يَحْيَى عَنْ سَلَمَةَ بْنِ الْخَطَّابِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ عَلِيٍّ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ

الدَّيْلَمِيِّ مَوْلَى الرِّضَا ع قَالَ سَمِعْتُ الرِّضَا ع يَقُولُ مَنْ حَجَّ بِثَلَاثَةٍ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ فَقَدِ اشْتَرَى نَفْسَهُ مِنَ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ بِالثَّمَنِ وَ لَمْ يَسْأَلْهُ مِنْ أَيْنَ اكْتَسَبَ مَالَهُ مِنْ حَلَالٍ أَوْ حَرَامٍ.

ص: ۱۰۸

۱- الإسراء ۱۷- ۳۱.

۲- تفسير العيّاشيّ ۲- ۲۹۰- ٦۳.

۳- الأنعام ٦- ۱۵۱.

٤- تقدم فى الحديثين ۳ و ۵ من الباب ۲ من أبواب المواقيت، و فى الحديث ۳٤ من الباب ۱ من أبواب الصوم المندوب، و فى الأبواب ۱ و ٤ و ۵ من هذه الأبواب.

۵- يأتى فى الأبواب ٤۰- ٤۳ و من ٤۵- ۵۱ من هذه الأبواب، و فى الأحاديث ۱ و ۲ و ۳ و ٦ من الباب ۱ و فى الحديثين ۱ و ۹ من الباب ۲ من أبواب آداب السفر.

٦- الباب ۳۹ فيه حديث واحد.

۷- الخصال- ۱۱۸- ۱۰۳، و عيون أخبار الرضا (عليه السلام) ۱- ۲۵۷- ۱۲، و أورده عن الفقيه فى الحديث ۱٦ من الباب ٤۵ من هذه الأبواب.

وَ رَوَاهُ فِي الْفَقِيهِ مُرْسَلًا (۱)

قَالَ الصَّدُوقُ يَعْنِي لَمْ يَسْأَلْ عَمَّا وَقَعَ فِي مَالِهِ مِنَ الشُّبْهَةِ وَ يُرْضِي عَنْهُ خُصَمَاءَهُ بِالْعِوَضِ أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِكَ (۲) وَ يَأْتِي مَا يَدُلُّ عَلَيْهِ (۳).

******

ترجمه:

***

از حسن بن علی دیلمی، مولای رضا (علیه السلام) نقل شده است که گفت: «شنیدم رضا (علیه السلام) می فرمود: کسی که با سه نفر از مؤمنان حج کند، خود را از خداوند عزّ و جلّ با این قیمت خریده است و خداوند از او نمی پرسد که مالش را از حلال به دست آورده یا حرام.»

***

٤٠- بَابُ وُجُوبِ الْإِخْلَاصِ فِی نِیَّةِ الْحَجِّ وَ بُطْلَانِهِ مَعَ قَصْدِ الرِّیَاءِ

اشارة

(٤) ٤٠ بَابُ وُجُوبِ الْإِخْلَاصِ فِی نِیَّةِ الْحَجِّ وَ بُطْلَانِهِ مَعَ قَصْدِ الرِّیَاءِ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٣٧٦ - رقم الحدیث الباب: ١]

١٤٣٧٦- ١- (٥) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِیِّ بْنِ الْحُسَیْنِ فِی ثَوَابِ الْأَعْمَالِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُوسَی بْنِ الْمُتَوَکِّلِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ (٦) عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُوسَی بْنِ عِمْرَانَ عَنِ الْحُسَیْنِ بْنِ یَزِیدَ عَنْ صَنْدَلٍ الْخَادِمِ (٧) عَنْ هَارُونَ بْنِ خَارِجَةَ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: الْحَجُّ حَجَّانِ حَجٌّ لِلَّهِ وَ حَجٌّ لِلنَّاسِ فَمَنْ حَجَّ لِلَّهِ کَانَ ثَوَابُهُ عَلَی اللَّهِ الْجَنَّةَ- وَ مَنْ حَجَّ لِلنَّاسِ کَانَ ثَوَابُهُ عَلَی النَّاسِ یَوْمَ الْقِیَامَةِ.

******

ترجمه:

***

از هارون بن خارجه، از اباعبدالله (علیه السلام) نقل شده است که فرمود: «حج، دو نوع است: یکی برای خدا و دیگری برای مردم. کسی که برای خدا حج کند، پاداش او به عهده خداوند، بهشت است؛ و کسی که برای مردم حج کند، پاداش او در روز قیامت بر عهده مردم خواهد بود.»

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۳۷۷ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱۴۳۷۷- ۲- (۸) وَ بِهَذَا الْإِسْنَادِ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ يَزِيدَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ وَضَّاحٍ عَنْ سَيْفٍ التَّمَّارِ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ سَمِعْتُهُ يَقُولُ مَنْ حَجَّ يُرِيدُ (۹) اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ لَا يُرِيدُ بِهِ رِيَاءً وَ لَا سُمْعَةً غَفَرَ اللَّهُ لَهُ الْبَتَّةَ.

ص: ۱۰۹

۱- الفقیه ۲- ۲۱۶- ۲۲۰۸.

۲- تقدم فی الحدیث ۱ من الباب ۱۷ من هذه الأبواب.

۳- یأتی فی الحدیث ۲ من الباب ۱ من أبواب النیابة.

٤- الباب ٤٠ فیه حدیثان.

٥- ثواب الأعمال- ٧٤- ١٦.

٦- (عن محمّد بن جعفر)- لیس فی المصدر.

٧- فی المصدر- مندل الخادم.

٨- ثواب الأعمال- ٧٤- ١٧.

۹- فی نسخة- یرید به (هامش المخطوط).

وَ عَنْ أَبِیهِ عَنْ عَلِیِّ بْنِ إِبْرَاهِیمَ عَنْ أَبِیهِ عَنْ سَهْلِ بْنِ زِیَادٍ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِیِّ بْنِ أَبِی حَمْزَةَ عَنْ أَبِیهِ عَنْ أَبِی بَصِیرٍ قَالَ: قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع وَ ذَکَرَ مِثْلَهُ (۱) أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا یَدُلُّ عَلَی ذَلِکَ فِی مُقَدِّمَةِ الْعِبَادَاتِ (۲) وَ غَیْرِهَا (۳) وَ یَأْتِی مَا یَدُلُّ عَلَیْهِ (٤).

******

ترجمه:

***

از سیف تمّار، از اباعبدالله (علیه السلام) نقل شده است که فرمود: «کسی که برای خداوند عزّ و جلّ حج کند و نخواهد که به خاطر ریا یا شهرت باشد، خداوند او را به طور قطع می بخشد.

***

٤۱- بَابُ اسْتِحْبَابِ اخْتِیَارِ الْحَجِّ الْمَنْدُوبِ عَلَی غَیْرِهِ مِنَ الْعِبَادَاتِ إِلَّا مَا اسْتُثْنِیَ

اشارة

(٥) ٤۱ بَابُ اسْتِحْبَابِ اخْتِیَارِ الْحَجِّ الْمَنْدُوبِ عَلَی غَیْرِهِ مِنَ الْعِبَادَاتِ إِلَّا مَا اسْتُثْنِیَ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۴۳۷۸ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱۴۳۷۸- ۱- (٦) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ صَفْوَانَ عَنِ الْعَلَاءِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ عَنْ أَحَدِهِمَا ع قَالَ: وَدَّ مَنْ فِی الْقُبُورِ لَوْ أَنَّ لَهُ حَجَّةً وَاحِدَةً بِالدُّنْيَا وَ مَا فِيهَا.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ مُرْسَلًا عَنِ الصَّادِقِ ع (۷).

******

ترجمه:

***

از محمد بن مسلم، از یکی از آن دو امام معصوم علیهما السلام نقل شده است که فرمود: «کسی که در قبرها است، آرزو می کند که ای کاش یک حج در دنیا و آنچه در آن است، داشت.»

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۴۳۷۹ - رقم الحديث الباب: ۲]

۱۴۳۷۹- ۲- (۸) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ أَبِی عَلِیٍّ الْأَشْعَرِیِّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الْجَبَّارِ عَنْ صَفْوَانَ بْنِ يَحْيَی (عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سِنَانٍ) (۹) عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ يَحْيَی الْكَاهِلِیِّ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع يَقُولُ وَ يَذْكُرُ الْحَجَ

۱- ثواب الأعمال- ۷۰- ۲.

۲- تقدم فی الأبواب ۸ و ۱۱ و ۱۲ من أبواب مقدّمة العبادات.

٣- تقدم فی الحدیث ١٩ من الباب ١ من أبواب المواقیت.

٤- یأتی فی الحدیث ٢٢ من الباب ٤٩ من أبواب جهاد النفس.

٥- الباب ٤١ فیه ٧ أحادیث.

٦- التهذیب ٥- ٢٣- ٦٧، و أورده فی الحدیث ١٢ من الباب ٤٢ من هذه الأبواب.

٧- الفقیه ٢- ٢٢٦- ٢٢٥١.

٨- الکافی ٤- ٢٥٣- ٧، و أورد قطعة منه فی الحدیث ٣ من الباب ١٠ من أبواب أعداد الفرائض.

٩- ما بین القوسین لیس فی الکافی المطبوع.

فَقَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص- هُوَ أَحَدُ الْجِهَادَيْنِ هُوَ جِهَادُ الضُّعَفَاءِ وَ نَحْنُ الضُّعَفَاءُ أَمَا إِنَّهُ لَيْسَ شَيْ ءٌ أَفْضَلَ مِنَ الْحَجِّ إِلَّا الصَّلَاةُ وَ فِي الْحَجِّ هَاهُنَا صَلَاةٌ وَ لَيْسَ فِي الصَّلَاةِ قِبَلَكُمْ حَجٌّ لَا تَدَعِ الْحَجَّ وَ أَنْتَ تَقْدِرُ عَلَيْهِ أَ مَا تَرَى أَنَّهُ يَشْعَثُ فِيهِ رَأْسُكَ وَ يَقْشَفُ (١) فِيهِ جِلْدُكَ وَ تَمْتَنِعُ فِيهِ مِنَ النَّظَرِ إِلَى النِّسَاءِ وَ إِنَّا نَحْنُ هَاهُنَا وَ نَحْنُ قَرِيبٌ وَ لَنَا مِيَاهٌ مُتَّصِلَةٌ مَا نَبْلُغُ الْحَجَّ حَتَّى يَشُقَّ عَلَيْنَا فَكَيْفَ أَنْتُمْ فِي بُعْدِ الْبِلَادِ وَ مَا مِنْ مَلِكٍ وَ لَا سُوقَةٍ يَصِلُ إِلَى الْحَجِّ إِلَّا بِمَشَقَّةٍ فِي تَغْيِيرِ مَطْعَمٍ أَوْ مَشْرَبٍ أَوْ رِيحٍ أَوْ شَمْسٍ لَا يَسْتَطِيعُ رَدَّهَا وَ ذَلِكَ قَوْلُهُ عَزَّ وَ جَلَّ وَ تَحْمِلُ أَثْقالَكُمْ إِلى بَلَدٍ لَمْ تَكُونُوا بالِغِيهِ إِلَّا بِشِقِّ الْأَنْفُسِ إِنَّ رَبَّكُمْ لَرَؤُفٌ رَحِيمٌ (٢).

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ فِي الْعِلَلِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ سَعْدٍ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ صَفْوَانَ وَ فَضَالَةَ عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ الْكَاهِلِيِّ مِثْلَهُ (٣).

******

ترجمه:

***

از عبدالله بن یحیی کاهلی، نقل شده است که شنیدم اباعبدالله (علیه السلام) در مورد حج صحبت می کرد و گفت: «رسول الله (صلی الله علیه وآله) فرمود: "حج یکی از جهادهاست و جهاد ضعیفان است و ما نیز از ضعیفان هستیم. بدانید که هیچ چیز از حج بهتر نیست جز نماز. و در حج، اینجا نماز است و در نماز، قبله شما حج است. پس حج را ترک نکنید وقتی که می توانید آن را انجام دهید. آیا نمی بینید که در آن، موی سرتان پریشان می شود و پوستتان عریان می گردد و از نظر به زنان خودداری می کنید؟ ما در اینجا نزدیک هستیم و آب های متصل داریم و نمی توانیم به حج برسیم مگر با زحمت. پس چگونه شما در دوردست کشورها هستید؟ هیچ پادشاه یا کسی به حج نمی رسد مگر با زحمت در تغییر غذا یا نوشیدنی یا در معرض باد یا آفتاب که نمی تواند از آن پرهیز کند. و این به خاطر گفته خداوند عزّ و جلّ است که فرمود: "و بارهایتان را به شهری می برد که به آن نمی رسیدید مگر با سختی نفس ها." بی گمان پروردگارتان مهربان و رحیم است."»

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۳۸۰ - رقم الحدیث الباب: ۳]

۱۴۳۸۰- ۳- (٤) وَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ عَنْ بَعْضِ أَصْحَابِنَا عَنْ عُمَرَ بْنِ يَزِيدَ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع يَقُولُ حَجَّةٌ أَفْضَلُ مِنْ سَبْعِينَ رَقَبَةً لِي (٥) قُلْتُ مَا يَعْدِلُ الْحَجَّ شَيْ ءٌ قَالَ مَا يَعْدِلُهُ شَيْ ءٌ وَ الدِّرْهَمُ فِي الْحَجِّ أَفْضَلُ مِنْ أَلْفَيْ أَلْفٍ (٦) فِيمَا سِوَاهُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ الْحَدِيثَ.

******

ترجمه:

***

از عمر بن یزید نقل شده است که گفت: شنیدم اباعبدالله (علیه السلام) می فرمود: «حج یک حج بهتر از هفتاد برده است برای من.» گفتم: «چه چیزی می تواند معادل حج باشد؟» فرمود: «هیچ

چیزی نمی تواند معادل آن باشد و درهمی که در حج خرج می شود، بهتر از دو هزار درهم در سایر راه های خداوند است.»

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۳۸۱ - رقم الحدیث الباب: ٤]

۱۴۳۸۱- ٤- (۷) وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْمَاعِیلَ عَنِ الْفَضْلِ بْنِ شَاذَانَ وَ عَنْ

۱- القشف- قذر الجلد، و رثاثة الهیئة و سوء الحال. (القاموس المحیط- قشف- ۳- ۱۸۵).

۲- النحل ۱٦- ۷.

۳- علل الشرائع- ٤٥۷- ۲.

٤- الکافی ٤- ۲٦۰- ۳۱، و أورده بتمامه فی الحدیث ۳ من الباب ٤۳ من هذه الأبواب.

٥- کلمة (لی)- لیس فی المصدر.

٦- فی المصدر زیادة- درهم.

۷- الکافی ٤- ۲٦۲- ٤۱.

عَلِیِّ بْنِ إِبْرَاهِیمَ عَنْ أَبِیهِ جَمِیعاً عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَیْرٍ عَنْ هِشَامِ بْنِ الْحَکَمِ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: مَا مِنْ سَفَرٍ أَبْلَغَ فِی لَحْمٍ وَ لَا دَمٍ وَ لَا جِلْدٍ وَ لَا شَعْرٍ مِنْ سَفَرِ مَکَّةَ- وَ مَا أَحَدٌ یَبْلُغُهُ حَتَّی تَنَالَهُ الْمَشَقَّةُ.

******

ترجمه:

***

از هشام بن حکم نقل شده است که گفت: ابوعبدالله (علیه السلام) فرمود: «هیچ سفری در گوشت و خون و پوست و مو به اندازه سفر به مکه مؤثر نیست و هیچ کس نمی تواند به آن برسد مگر اینکه مشقتی را متحمل شود.»

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۳۸۲ - رقم الحدیث الباب: ۵]

۱۴۳۸۲- ۵- (۱) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِیِّ بْنِ الْحُسَیْنِ قَالَ رُوِیَ أَنَّ الْحَجَّ أَفْضَلُ مِنَ الصَّلَاةِ وَ الصِّیَامِ لِأَنَّ الْمُصَلِّیَ إِنَّمَا یَشْتَغِلُ عَنْ أَهْلِهِ سَاعَةً وَ أَنَّ الصَّائِمَ یَشْتَغِلُ عَنْ أَهْلِهِ بَیَاضَ یَوْمٍ وَ أَنَّ الْحَاجَّ یُشْخِصُ (۲) بَدَنَهُ وَ یُضْحِی نَفْسَهُ وَ یُنْفِقُ مَالَهُ وَ یُطِیلُ الْغَیْبَةَ عَنْ أَهْلِهِ لَا فِی مَالٍ یَرْجُوهُ وَ لَا إِلَی تِجَارَةٍ (۳).

******

ترجمه:

***

محمد بن علی بن الحسین (علیه السلام) گفت: روایت شده است که حج از نماز و روزه برتر است، زیرا کسی که نماز می خواند فقط برای ساعتی از اهل خود دور می شود و روزه دار در روشنائی روز سفید از اهل خود دور است. اما حاجی بدن خود را در راه خدا بکار می گیرد ، نفس خود را قربانی می کند، مال خود را خرج می کند و مدت زیادی از اهل خود غایب می شود، نه برای مالی که به دست آورد و نه برای تجارت.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۳۸۳ - رقم الحدیث الباب: ٦]

١٤٣٨٣- ٦- (٤) قَالَ وَ رُوِیَ أَنَّ صَلَاةً فَرِیضَةً خَیْرٌ مِنْ عِشْرِینَ حَجَّةً وَ حَجَّةٌ خَیْرٌ مِنْ بَیْتٍ مَمْلُوءٍ ذَهَباً یُتَصَدَّقُ مِنْهُ (٥) حَتَّی یَفْنَی.

قَالَ الصَّدُوقُ هَذَانِ الْحَدِیثَانِ مُتَّفِقَانِ وَ ذَلِکَ أَنَّ الْحَجَّ فِیهِ صَلَاةٌ وَ الصَّلَاةُ لَیْسَ فِیهَا حَجٌّ فَالْحَجُّ بِهَذَا الْوَجْهِ أَفْضَلُ مِنَ الصَّلَاةِ وَ صَلَاةٌ فَرِیضَةٌ أَفْضَلُ مِنْ عِشْرِینَ حَجَّةً مُجَرَّدَةً عَنِ الصَّلَاةِ.

******

ترجمه:

***

گفته شده است که یک نماز واجب بهتر از بیست حج است و یک حج بهتر از خانه ای پر از طلاست که از آن صدقه داده شود تا تمام شود.

صدوق (رحمت الله علیه) گفت: این دو حدیث متفق هستند و این به این دلیل است که در حج نماز وجود دارد، در حالی که در نماز حج وجود ندارد. بنابراین حج از این نظر بهتر از نماز است و نماز واجب از بیست حج مجرد از نماز برتر است.

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٣٨٤ - رقم الحدیث الباب: ٧]

١٤٣٨٤- ٧- (٦) وَ فِی الْعِلَلِ عَنْ أَبِیهِ عَنْ سَعْدٍ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عِیسَی عَنِ الْحُسَیْنِ بْنِ سَعِیدٍ عَنْ صَفْوَانَ عَنْ سَیْفٍ التَّمَّارِ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ کَانَ أَبِی یَقُولُ الْحَجُّ أَفْضَلُ مِنَ الصَّلَاةِ وَ الصِّیَامِ وَ ذَکَرَ مِثْلَهُ وَ زَادَ وَ کَانَ أَبِی یَقُولُ وَ مَا أَفْضَلَ مِنْ رَجُلٍ یَقُودُ بِأَهْلِهِ وَ النَّاسُ وُقُوفٌ بِعَرَفَاتٍ یَمِیناً وَ شِمَالًا یَأْتِی بِهِمُ الْفِجَاجَ (٧) فَیَسْأَلُ اللَّهَ بِهِمْ.

۱- الفقیه ۲- ۲۲۱- ۲۲۳۶.

۲- فی المصدر- لیشخص.

۳- فی المصدر زیادة- للدنیا.

٤- الفقیه ۲- ۲۲۱- ۲۲۳۷، و أورده فی الحدیث ٤ من الباب ۱۰ من أبواب أعداد الفرائض.

٥- فی نسخة- یتصدق به (هامش المخطوط).

٦- علل الشرائع- ٤٥٦- ۱.

۷- فی المصدر- یأتی بهم الحجّ.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا یَدُلُّ عَلَی ذَلِکَ (۱) وَ یَأْتِی مَا یَدُلُّ عَلَیْهِ (۲) وَ عَلَی اسْتِثْنَاءِ بَعْضِ الْعِبَادَاتِ (۳).

******

ترجمه:

***

سَیْفٍ التَّمَّار از أبو عبد الله (ع) نقل می کند که: پدرم می گفت حج از نماز و روزه بهتر است و مشابه همین را ذکر کرده و افزوده بود: «و چه چیزی از مردی که خانواده اش را به همراه می برد و مردم در حال وقوف در عرفات به راست و چپ هستند و او آنها را به سوی خود می آورد و از خداوند درخواست می کند، بهتر است!»

***

٤٢- بَابُ اسْتِحْبَابِ اخْتِيَارِ الْحَجِّ الْمَنْدُوبِ عَلَى الصَّدَقَةِ بِنَفَقَتِهِ وَ بِأَضْعَافِهَا وَ عَدَمِ إِجْزَاءِ الصَّدَقَةِ عَنِ الْحَجِّ الْوَاجِبِ

اشارة

(٤) ٤٢ بَابُ اسْتِحْبَابِ اخْتِيَارِ الْحَجِّ الْمَنْدُوبِ عَلَى الصَّدَقَةِ بِنَفَقَتِهِ وَ بِأَضْعَافِهَا وَ عَدَمِ إِجْزَاءِ الصَّدَقَةِ عَنِ الْحَجِّ الْوَاجِبِ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٣٨٥ - رقم الحديث الباب: ١]

١٤٣٨٥- ١- (٥) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُوسَى بْنِ الْقَاسِمِ عَنْ صَفْوَانَ وَ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ عَمَّارٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع عَنْ أَبِيهِ عَنْ آبَائِهِ ع أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ص لَقِيَهُ أَعْرَابِيٌّ فَقَالَ لَهُ يَا رَسُولَ اللَّهِ- إِنِّي خَرَجْتُ أُرِيدُ الْحَجَّ فَفَاتَنِي وَ أَنَا رَجُلٌ مُمِيلٌ (٦) فَمُرْنِي أَنْ أَصْنَعَ فِي مَالِي مَا أَبْلُغُ بِهِ مِثْلَ أَجْرِ الْحَاجِّ فَالْتَفَتَ إِلَيْهِ رَسُولُ اللَّهِ ص فَقَالَ انْظُرْ إِلَى أَبِي قُبَيْسٍ- فَلَوْ أَنَّ أَبَا قُبَيْسٍ لَكَ ذَهَبَةٌ حَمْرَاءُ أَنْفَقْتَهُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ مَا بَلَغْتَ (٧) مَا يَبْلُغُ الْحَاجُّ ثُمَّ قَالَ إِنَّ الْحَاجَّ إِذَا أَخَذَ فِي جَهَازِهِ لَمْ يَرْفَعْ شَيْئاً وَ لَمْ يَضَعْهُ إِلَّا كَتَبَ اللَّهُ لَهُ عَشْرَ حَسَنَاتٍ وَ مَحَا عَنْهُ عَشْرَ سَيِّئَاتٍ وَ رَفَعَ لَهُ عَشْرَ دَرَجَاتٍ فَإِذَا رَكِبَ بَعِيرَهُ لَمْ يَرْفَعْ خُفّاً وَ لَمْ يَضَعْهُ إِلَّا كَتَبَ اللَّهُ لَهُ مِثْلَ ذَلِكَ فَإِذَا طَافَ بِالْبَيْتِ خَرَجَ مِنْ ذُنُوبِهِ فَإِذَا سَعَى بَيْنَ الصَّفَا وَ الْمَرْوَةِ خَرَجَ مِنْ ذُنُوبِهِ فَإِذَا وَقَفَ

١- تقدم فی الباب ٣٢ من هذه الأبواب، و فی الباب ١ من أبواب مقدّمة العبادات.

٢- يأتی فی الأبواب ٤٢ و ٤٣ و ٤٤ من هذه الأبواب.

٣- يأتی فی الحديث ١٧ من الباب ٤٢ من هذه الأبواب. و يأتی ما يدلّ علی استحباب اختيار زيارة الحسين (عليه السلام) علی الحجّ و العمرة المندوبين فی الباب ٤٥ و علی جميع الأعمال فی الباب ٦٥ من أبواب المزار.

٤- الباب ٤٢ فيه ١٧ حديثا.

٥- التهذيب ٥- ١٩- ٥٦.

٦- فی نسخة- ميل (هامش المخطوط). الميل: الرجل الكثير المال. (القاموس المحيط- مول- ٤- ٥٢).

٧- فی نسخة زيادة- به (هامش المخطوط).

بِعَرَفَاتٍ خَرَجَ مِنْ ذُنُوبِهِ فَإِذَا وَقَفَ بِالْمَشْعَرِ الْحَرَامِ خَرَجَ مِنْ ذُنُوبِهِ فَإِذَا رَمَی الْجِمَارَ خَرَجَ مِنْ ذُنُوبِهِ قَالَ فَعَدَّ رَسُولُ اللَّهِ ص كَذَا وَ كَذَا مَوْقِفاً إِذَا وَقَفَهَا الْحَاجُّ خَرَجَ مِنْ ذُنُوبِهِ ثُمَّ قَالَ أَنَّی لَکَ أَنْ تَبْلُغَ مَا يَبْلُغُ الْحَاجُّ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع وَ لَا تُكْتَبُ عَلَيْهِ الذُّنُوبُ أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ وَ تُكْتَبُ لَهُ الْحَسَنَاتُ إِلَّا أَنْ يَأْتِیَ بِكَبِيرَةٍ.

وَ رَوَاهُ الْمُفِيدُ فِی الْمُقْنِعَةِ مُرْسَلًا وَ اقْتَصَرَ عَلَی صَدْرِهِ (١)

******

ترجمه:

***

از معاویه بن عمار از امام صادق (ع) نقل شده است که از پدرشان و ایشان از پدرانشان (ع) نقل کردند که رسول خدا (ص) با یک مرد بادیه نشین برخورد کرد. آن مرد به ایشان گفت: ای رسول خدا، من برای حج قصد کرده بودم، اما نتوانستم آن را انجام دهم و من فردی هستم که اموال زیادی دارم. به من دستور بده که با مالم چه کنم تا به ثواب حاجی برسم. پیامبر (ص) به او فرمود: به کوه ابوقبیس نگاه کن! اگر این کوه برای تو از طلای سرخ بود و آن را در راه خدا انفاق می کردی، باز هم به پاداش حاجی نمی رسیدی.

سپس پیامبر (ص) فرمود: هنگامی که حاجی برای سفرش آماده می شود، هرگاه چیزی را بلند کند یا بگذارد، خداوند برای او ده حسنه می نویسد، ده گناه از او محو می کند و ده درجه مقام او را بالا می برد. وقتی سوار شتر خود می شود، هرگاه پای خود را بلند کند یا بگذارد، همین پاداش را دریافت می کند. وقتی طواف کعبه را انجام می دهد، از گناهان خود پاک می شود. وقتی بین صفا و مروه سعی می کند، از گناهانش پاک می شود. وقتی در عرفات می ایستد، از گناهانش پاک می شود. وقتی در مشعر الحرام می ایستد، از گناهانش پاک می شود. وقتی جمرات را می زند، از گناهانش پاک می شود.

سپس رسول خدا (ص) تعداد بسیاری از مکان هایی را که حاجی در آن ها توقف می کند و از گناهان پاک می شود، برشمرد و فرمود: چگونه تو می توانی به ثوابی که حاجی می رسد، دست یابی؟

امام صادق (ع) افزود: در مدت چهار ماه برای حاجی گناهی نوشته نمی شود و حسنات برای او نوشته می شود، مگر آنکه مرتکب گناه بزرگی شود.

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٣٨٦ - رقم الحدیث الباب: ٢]

١٤٣٨٦- ٢- (٢) وَ عَنْهُ عَنْ صَفْوَانَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُسْكَانَ عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ جَابِرٍ عَنْ أَبِی بَصِيرٍ وَ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَمَّارٍ عَنْ أَبِی بَصِيرٍ وَ عُثْمَانَ بْنِ عِيسَى عَنْ يُونُسَ بْنِ ظَبْيَانَ كُلِّهِمْ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: صَلَاةٌ فَرِيضَةٌ أَفْضَلُ مِنْ عِشْرِينَ حَجَّةً وَ حَجَّةٌ خَيْرٌ مِنْ بَيْتٍ مِنْ ذَهَبٍ يُتَصَدَّقُ بِهِ حَتَّى لَا يَبْقَى مِنْهُ شَیْ ءٌ.

******

ترجمه:

***

امام صادق (ع) فرمودند: یک نماز واجب از بیست حج برتر است، و یک حج بهتر از خانه ای از طلاست که به طور کامل در راه خدا صدقه داده شود تا از آن چیزی باقی نماند.

***

[رقم الحديث الكلی: ١٤٣٨٧ - رقم الحديث الباب: ٣]

١٤٣٨٧- ٣- (٣) وَ عَنْهُ عَنْ صَفْوَانَ وَ ابْنِ أَبِی عُمَيْرٍ عَنْ نُصَيْرِ بْنِ كَثِيرٍ (٤) عَنْ أَبِی بَصِيرٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع يَقُولُ دِرْهَمٌ فِی الْحَجِّ أَفْضَلُ مِنْ أَلْفَیْ أَلْفِ دِرْهَمٍ (٥) فِيمَا سِوَى ذَلِكَ مِنْ سَبِيلِ اللَّهِ.

******

ترجمه:

***

ابوبصیر نقل می کند که از امام صادق (ع) شنیدم که فرمودند: یک درهم خرج کردن در حج، برتر از دو میلیون درهم خرج کردن در سایر راه های خداست.

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۴۳۸۸ - رقم الحديث الباب: ٤]

۱۴۳۸۸- ٤- (٦) وَ عَنْهُ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَيْرٍ عَنْ حَمَّادٍ عَنِ الْحَلَبِیِّ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنِ امْرَأَةٍ أَوْصَتْ أَنْ يُنْظَرَ قَدْرُ مَا يُحَجُّ بِهِ فَيُسْأَلَ فَإِنْ كَانَ الْفَضْلُ أَنْ يُوضَعَ فِی فُقَرَاءِ وُلْدِ فَاطِمَةَ ع وُضِعَ فِيهِمْ وَ إِنْ كَانَ الْحَجُّ أَفْضَلَ حُجَّ بِهِ عَنْهَا فَقَالَ إِنْ كَانَ عَلَيْهَا حَجَّةٌ

ص: ١١٤

١- المقنعة- ٦١.

٢- التهذيب ٥- ٢١- ٦١، و أورد صدره فی الحديث ٩ و تمامه بطريق آخر فی الحديث ٤ من الباب ١٠ من أبواب أعداد الفرائض.

٣- التهذيب ٥- ٢٢- ٦٢.

٤- فی نسخة- نصر بن كثير (هامش المخطوط).

٥- كلمة (درهم)- ليس فی المصدر.

٦- التهذيب ٥- ٤٤٧- ١٥٥٩.

مَفْرُوضَةٌ فَلْيُجْعَلْ مَا أَوْصَتْ بِهِ فِی حَجِّهَا (١) أَحَبُّ إِلَیَّ مِنْ أَنْ يُقْسَمَ فِی فُقَرَاءِ وُلْدِ فَاطِمَةَ ع.

******

ترجمه:

***

حلبی نقل می کند که از امام صادق (ع) درباره زنی پرسیدم که وصیت کرده بود مبلغی را کنار بگذارند، و اگر حج برتر بود، به نیابت از او حج به جا آورند، و اگر کمک به فقیران از فرزندان فاطمه (ع) بهتر بود، آن مبلغ را در میان آن ها تقسیم کنند. امام فرمودند: اگر حج واجب بر او باقی مانده است، آن مبلغ را برای حج او مصرف کنند. این کار نزد من محبوب تر است از اینکه میان فقیران از فرزندان فاطمه (ع) تقسیم شود.

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٣٨٩ - رقم الحديث الباب: ٥]

١٤٣٨٩- ٥- (٢) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى عَنْ زَكَرِيَّا الْمُؤْمِنِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي حَمْزَةَ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: دِرْهَمٌ تُنْفِقُهُ فِي الْحَجِّ أَفْضَلُ مِنْ عِشْرِينَ أَلْفَ دِرْهَمٍ تُنْفِقُهَا فِي حَقٍّ.

******

ترجمه:

***

علی بن ابی حمزه از امام صادق (ع) نقل کرده است که فرمودند: یک درهم که در حج خرج شود، برتر از بیست هزار درهمی است که در کار خیری خرج شود.

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٣٩٠ - رقم الحديث الباب: ٦]

١٤٣٩٠- ٦- (٣) وَ عَنْهُ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ ابْنِ فَضَّالٍ عَنْ يُونُسَ بْنِ يَعْقُوبَ عَنْ خَالِهِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ سَعِيدٍ السَّمَّانِ أَنَّهُ قَالَ لِأَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع فِي حَدِيثٍ أَيُّهُمَا أَفْضَلُ الْحَجُّ أَوِ الصَّدَقَةُ فَقَالَ مَا أَحْسَنَ الصَّدَقَةَ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ قَالَ قُلْتُ: أَجَلْ فَأَيُّهُمَا أَفْضَلُ قَالَ مَا يَمْنَعُ أَحَدَكُمْ مِنْ أَنْ يَحُجَّ وَ يَتَصَدَّقَ قَالَ قُلْتُ: مَا يَبْلُغُ مَالُهُ ذَلِكَ وَ لَا يَتَّسِعُ قَالَ إِذَا أَرَادَ أَنْ يُنْفِقَ عَشَرَةَ دَرَاهِمَ فِي شَيْ ءٍ مِنْ سَبَبِ الْحَجِّ أَنْفَقَ خَمْسَةً وَ تَصَدَّقَ بِخَمْسَةٍ أَوْ قَصَّرَ فِي شَيْ ءٍ مِنْ نَفَقَتِهِ فِي الْحَجِّ فَيَجْعَلُ مَا يَحْبِسُ فِي الصَّدَقَةِ فَإِنَّ لَهُ فِي ذَلِكَ أَجْراً قَالَ قُلْتُ: هَذَا لَوْ فَعَلْنَاهُ لَاسْتَقَامَ قَالَ ثُمَّ قَالَ وَ أَنَّى لَهُ مِثْلُ الْحَجِّ فَقَالَهَا ثَلَاثَ مَرَّاتٍ إِنَّ الْعَبْدَ لَيَخْرُجُ مِنْ بَيْتِهِ فَيُعْطَى قِسْماً حَتَّى إِذَا أَتَى الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ طَافَ طَوَافَ الْفَرِيضَةِ ثُمَّ عَدَلَ إِلَى مَقَامِ إِبْرَاهِيمَ ع فَصَلَّى رَكْعَتَيْنِ فَيَأْتِيهِ مَلَكٌ فَيَقِفُ عَنْ يَسَارِهِ فَإِذَا انْصَرَفَ ضَرَبَ بِيَدِهِ عَلَى كَتِفِهِ فَيَقُولُ يَا هَذَا أَمَّا مَا (٤) مَضَى فَقَدْ غُفِرَ لَكَ وَ أَمَّا مَا تَسْتَقْبِلُ فَخُذْ (٥).

******

ترجمه:

***

سعید سمان از امام صادق (ع) پرسید: کدام یک برتر است، حج یا صدقه؟ امام سه بار فرمودند: «چه خوب است صدقه». سپس سعید گفت: بله، اما کدام یک برتر است؟ امام پاسخ دادند: چه چیزی مانع می شود که یکی از شما هم حج کند و هم صدقه دهد؟ سعید گفت: اموال او به اندازه ای نیست که هر دو را انجام دهد. امام فرمودند: وقتی کسی می خواهد ده درهم در راه حج خرج کند، پنج درهم را برای حج خرج کند و پنج درهم را صدقه دهد، یا اگر در برخی از هزینه های حج صرفه جویی کند، مبلغ صرفه جویی شده را صدقه دهد. در این کار برای او پاداشی است. سعید گفت: اگر ما این کار را انجام دهیم، راه درستی خواهد بود. سپس امام فرمودند: اما چگونه چیزی مانند حج برای او به دست خواهد آمد؟ و این جمله را سه بار تکرار کردند. امام افزودند: بنده ای که از خانه اش بیرون می آید و مسیر حج را طی می کند، وقتی به مسجدالحرام می رسد و طواف فریضه

را به جا می آورد و به مقام ابراهیم می رود و دو رکعت نماز می خواند، فرشته ای نزد او می آید و در سمت چپش می ایستد. وقتی نمازش تمام شد، فرشته بر شانه اش می زند و می گوید: ای فرد، آنچه گذشته است، بخشیده شد و برای آنچه در آینده پیش رو داری، راه را دنبال کن.

***

ص: ۱۱۵

۱- فی المصدر- حجتها.

۲- الکافی ٤- ۲۵۵- ۱۵.

۳- الکافی ٤- ۲۵۷- ۲۳، و أورد قطعة منه فی الحدیث ۳ من الباب ۵۳ من هذه الأبواب.

٤- فی نسخة- ما قد (هامش المخطوط).

۵- فی نسخة- فجد (هامش المخطوط).

[رقم الحدیث الکلی: ۱٤۳۹۱ - رقم الحدیث الباب: ۷]

۱٤۳۹۱- ۷- (۱) وَ عَنْ عَلِیٍّ عَنْ أَبِیهِ وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْمَاعِیلَ عَنِ الْفَضْلِ بْنِ شَاذَانَ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَیْرٍ عَنْ مُعَاوِیَةَ بْنِ عَمَّارٍ قَالَ: قَالَ: لَمَّا أَفَاضَ رَسُولُ اللَّهِ ص تَلَقَّاهُ أَعْرَابِیٌّ بِالْأَبْطَحِ- فَقَالَ یَا رَسُولَ اللَّهِ إِنِّی خَرَجْتُ أُرِیدُ الْحَجَّ فَفَاتَنِی وَ أَنَا رَجُلٌ مَئِلٌ (۲) یَعْنِی کَثِیرَ الْمَالِ فَمُرْنِی أَصْنَعُ فِی مَالِی مَا أَبْلُغُ بِهِ مَا یَبْلُغُ بِهِ الْحَاجُّ فَالْتَفَتَ رَسُولُ اللَّهِ ص إِلَی أَبِی قُبَیْسٍ- فَقَالَ لَوْ أَنَّ أَبَا قُبَیْسٍ لَکَ زِنَتُهُ ذَهَبَةٌ حَمْرَاءُ أَنْفَقْتَهُ فِی سَبِیلِ اللَّهِ مَا بَلَغْتَ (۳) مَا بَلَغَ الْحَاجُّ.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ مُرْسَلًا نَحْوَهُ (٤) وَ رَوَاهُ فِی ثَوَابِ الْأَعْمَالِ عَنْ حَمْزَةَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ عَلِیِّ بْنِ إِبْرَاهِیمَ عَنْ أَبِیهِ عَنْ صَفْوَانَ وَ ابْنِ أَبِی عُمَیْرٍ عَنْ مُعَاوِیَةَ بْنِ عَمَّارٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع نَحْوَهُ (۵).

******

ترجمه:

***

از معاویه بن عمار از امام صادق (ع) نقل شده است که از پدرشان و ایشان از پدرانشان (ع) نقل کردند که رسول خدا (ص) بعد ازاعمال حج درسرزمین ابطح با یک مرد بادیه نشین برخورد کرد. آن مرد به ایشان گفت: ای رسول خدا، من برای حج قصد کرده بودم، اما نتوانستم آن را انجام دهم و من فردی هستم که اموال زیادی دارم. به من دستور بده که با مالم چه کنم تا به ثواب حاجی برسم. پیامبر (ص) به او فرمود: به کوه ابوقبیس نگاه کن! اگر این کوه برای تو از طلای سرخ بود و آن را در راه خدا انفاق می کردی، باز هم به پاداش حاجی نمی رسیدی.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۳۹۲ - رقم الحدیث الباب: ۸]

۱۴۳۹۲- ۸- (٦) وَ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عِیسَی عَنِ الْحُسَیْنِ بْنِ سَعِیدٍ عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ عَلِیِّ بْنِ أَبِی حَمْزَةَ عَنْ إِبْرَاهِیمَ بْنِ مَیْمُونٍ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع إِنِّی أَحُجُّ سَنَةً وَ شَرِیکِی سَنَةً قَالَ مَا یَمْنَعُکَ مِنَ الْحَجِّ یَا إِبْرَاهِیمُ- قُلْتُ لَا أَتَفَرَّغُ لِذَلِکَ جُعِلْتُ فِدَاکَ أَتَصَدَّقُ بِخَمْسِمِائَةٍ مَکَانَ ذَلِکَ قَالَ الْحَجُّ أَفْضَلُ قُلْتُ أَلْفٍ قَالَ الْحَجُّ أَفْضَلُ قُلْتُ أَلْفٍ وَ خَمْسِمِائَةٍ قَالَ الْحَجُّ أَفْضَلُ قُلْتُ أَلْفَیْنِ قَالَ فِی أَلْفَیْکَ طَوَافُ الْبَیْتِ قُلْتُ لَا قَالَ أَ فِی أَلْفَیْکَ سَعْیٌ

ص: ۱۱٦

۱- الکافی ٤- ۲۵۸- ۲۵.

۲- فی نسخة- ملی ء (هامش المخطوط).

۳- فی نسخة زیادة- به (هامش المخطوط).

٤- الفقيه ٢- ٢٢٤- ٢٢٤٦.

٥- ثواب الأعمال- ٧٢- ٨.

٦- الكافی ٤- ٢٥٩- ٢٩.

بَيْنَ الصَّفَا وَ الْمَرْوَةِ قُلْتُ لَا قَالَ أَ فِی أَلْفَيْکَ وُقُوفٌ بِعَرَفَةَ قُلْتُ لَا قَالَ أَ فِی أَلْفَيْکَ رَمْیُ الْجِمَارِ قُلْتُ لَا قَالَ أَ فِی أَلْفَيْکَ الْمَنَاسِکُ قُلْتُ لَا قَالَ الْحَجُّ أَفْضَلُ.

******

ترجمه:

***

ابراهیم بن میمون نقل می کند: به امام صادق (ع) گفتم: من یک سال حج می روم و شریکم سال دیگر. امام فرمودند: ای ابراهیم، چه چیزی مانع از این می شود که هر سال حج کنی؟ گفتم: نمی توانم وقت کافی پیدا کنم. فدایت شوم، به جای آن پانصد درهم صدقه می دهم. امام فرمودند: حج برتر است. گفتم: هزار درهم چطور؟ امام فرمودند: حج برتر است. گفتم: هزار و پانصد درهم؟ امام فرمودند: حج برتر است. گفتم: دو هزار درهم؟ امام فرمودند: آیا در آن دو هزار درهم طواف خانه خدا وجود دارد؟ گفتم: نه. امام فرمودند: آیا در آن سعی بین صفا و مروه وجود دارد؟ گفتم: نه. امام فرمودند: آیا در آن وقوف در عرفات هست؟ گفتم: نه. امام فرمودند: آیا در آن رمی جمرات است؟ گفتم: نه. امام فرمودند: آیا در آن مناسک حج هست؟ گفتم: نه. امام فرمودند: حج برتر است.

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٣٩٣ - رقم الحدیث الباب: ٩]

۱۴۳۹۳- ۹- (۱) وَ عَنْ عَلِيٍّ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ عَنْ حُسَيْنٍ الْأَحْمَسِيِّ عَنْ أَبِي بَصِيرٍ قَالَ: قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع حَجَّةٌ خَيْرٌ مِنْ بَيْتٍ مَمْلُوءٍ ذَهَباً يُتَصَدَّقُ بِهِ حَتَّى يَفْنَى.

******

ترجمه:

***

ابوبصیر نقل می کند که امام صادق (ع) فرمودند: یک حج برتر است از خانه ای پر از طلا که به طور کامل در راه خدا صدقه داده شود تا به پایان برسد.

***

[رقم الحديث الكلي: ۱۴۳۹۴ - رقم الحديث الباب: ۱۰]

۱۴۳۹۴- ۱۰- (۲) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ قَالَ: قَالَ الصَّادِقُ ع مَنْ أَنْفَقَ دِرْهَماً فِي الْحَجِّ كَانَ خَيْراً مِنْ مِائَةِ أَلْفِ دِرْهَمٍ يُنْفِقُهَا فِي حَقٍّ.

******

ترجمه:

***

محمد بن علی بن حسین نقل می کند که امام صادق (ع) فرمودند: کسی که یک درهم در حج خرج کند، بهتر است از صد هزار درهمی که در کار خیری خرج شود.

***

[رقم الحديث الكلی: ۱٤۳۹۵ - رقم الحديث الباب: ۱۱]

۱٤۳۹۵- ۱۱- (۳) قَالَ وَ رُوِیَ أَنَّ دِرْهَماً فِی الْحَجِّ خَیْرٌ مِنْ أَلْفِ أَلْفِ دِرْهَمٍ فِی غَیْرِهِ وَ دِرْهَمٌ یَصِلُ إِلَی الْإِمَامِ مِثْلُ أَلْفِ أَلْفِ دِرْهَمٍ فِی حَجٍّ.

******

ترجمه:

***

روایت شده است که یک درهم خرج کردن در حج، بهتر از یک میلیون درهم خرج کردن در غیر حج است. همچنین، یک درهم که به امام برسد، معادل یک میلیون درهمی است که در حج خرج شود.

***

[رقم الحديث الكلی: ۱٤۳۹٦ - رقم الحديث الباب: ۱۲]

۱٤۳۹٦- ۱۲- (٤) قَالَ وَ قَالَ الصَّادِقُ ع وَدَّ مَنْ فِی الْقُبُورِ لَوْ أَنَّ لَهُ حَجَّةً بِالدُّنْیَا وَ مَا فِیهَا.

******

ترجمه:

***

امام صادق (ع) فرمودند: کسانی که در قبرها هستند، آرزو می کنند که ای کاش یک حج در دنیا و آنچه در آن است، برایشان باشد.

***

[رقم الحديث الكلی: ۱٤۳۹۷ - رقم الحديث الباب: ۱۳]

۱٤۳۹۷- ۱۳- (٥) وَ رُوِیَ أَنَّ دِرْهَماً فِی الْحَجِّ أَفْضَلُ مِنْ أَلْفَیْ أَلْفٍ فِیمَا سِوَاهُ فِی سَبِیلِ اللَّهِ.

******

ترجمه:

***

روایت شده است که یک درهم خرج کردن در حج، بهتر از دو میلیون درهم خرج کردن در غیر حج است.

***

[رقم الحديث الكلی: ۱٤۳۹۸ - رقم الحديث الباب: ۱٤]

۱٤۳۹۸- ۱٤- (٦) وَ فِی الْعِلَلِ عَنْ أَبِیهِ عَنْ سَعْدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ الْحُسَیْنِ بْنِ سَعِیدٍ عَنْ حَمَّادٍ عَنْ رِبْعِیٍّ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع إِنَّ نَاساً مِنَ

۱- الكافی ٤- ۲٦۰- ۳۲.

۲- الفقيه ۲- ۲۲٥- ۲۲٤۷.

۳- الفقيه ۲- ۲۲٥- ۲۲٤۸.

٤- الفقيه ۲- ۲۲٦- ۲۲٥۱، و أورده فی الحديث ۱ من الباب ٤۱ من هذه الأبواب.

٥- الفقيه ٢- ٢٢٥- ٢٢٤٩.

٦- علل الشرائع- ٤٥٢- ١، و أورده بتمامه فی الحدیث ٨ من الباب ٤ من هذه الأبواب.

الْقُصَّاصِ يَقُولُونَ إِذَا حَجَّ رَجُلٌ حَجَّةً ثُمَّ تَصَدَّقَ وَ وَصَلَ كَانَ خَيْراً لَهُ فَقَالَ كَذَبُوا الْحَدِيثَ.

******

ترجمه:

***

عبد الرحمن بن ابی عبدالله نقل می کند که به امام صادق (ع) گفتم: افرادی از قصاص می گویند اگر کسی یک حج به جا آورد و سپس صدقه بدهد و آن را به امام برساند، بهتر است. امام فرمودند: آن ها دروغ می گویند؛ این حدیث صحیح نیست.

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٣٩٩ - رقم الحدیث الباب: ١٥]

١٤٣٩٩- ١٥- (١) وَ فِی ثَوَابِ الْأَعْمَالِ عَنْ حَمْزَةَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ صَفْوَانَ بْنِ يَحْيَى وَ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِی عُمَيْرٍ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ عَمَّارٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: الْحَاجُّ يَصْدُرُونَ عَلَى ثَلَاثَةِ أَصْنَافٍ صِنْفٌ يُعْتَقُونَ (٢) مِنَ النَّارِ- وَ صِنْفٌ يَخْرُجُ مِنْ ذُنُوبِهِ كَهَيْئَةِ يَوْمَ وَلَدَتْهُ أُمُّهُ وَ صِنْفٌ يَحْفَظُهُ (٣) فِی أَهْلِهِ وَ مَالِهِ فَذَلِکَ أَدْنَى مَا يَرْجِعُ بِهِ الْحَاجُّ (٤).

******

ترجمه:

***

معاویه بن عمار از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمودند: حاجیان به سه دسته برمی گردند:

گروهی که از آتش جهنم آزاد می شوند.

گروهی که از گناهان خود به گونه ای خارج می شوند که گویی تازه به دنیا آمده اند.

گروهی که در خانواده و مال خود حفظ می شوند.

این ها حداقل پاداشی است که حاجی می تواند به دست آورد.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱٤٤۰۰ - رقم الحدیث الباب: ١٦]

۱٤٤۰۰- ١٦- (٥) أَحْمَدُ بْنُ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ الْبَرْقِیُّ فِی الْمَحَاسِنِ عَنْ عَمْرِو بْنِ عُثْمَانَ عَنْ حُسَیْنِ بْنِ عَمْرٍو عَنْ أَبِیهِ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: لَوْ کَانَ لِأَحَدِکُمْ مِثْلُ أَبِی قُبَیْسٍ ذَهَبٌ یُنْفِقُهُ فِی سَبِیلِ اللَّهِ مَا عَدَلَ الْحَجَّ وَ لَدِرْهَمٌ یُنْفِقُهُ الْحَاجُّ یَعْدِلُ أَلْفَیْ أَلْفِ دِرْهَمٍ فِی سَبِیلِ اللَّهِ.

******

ترجمه:

***

حسین بن عمرو از پدرش نقل می کند که امام صادق (ع) فرمودند: اگر یکی از شما به اندازه ابی قبیس طلا داشته باشد و آن را در راه خدا خرج کند، این مقدار برابر با حج نیست. اما یک درهم که حاجی در حج خرج می کند، برابر است با دو میلیون درهم در راه خدا.

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٤٠١ - رقم الحديث الباب: ١٧]

١٤٤٠١- ١٧- (٦) جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ قُولَوَيْهِ فِی الْمَزَارِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ عَنِ الصَّفَّارِ عَنِ الْعَبَّاسِ بْنِ مَعْرُوفٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْأَصَمِّ عَنْ جَدِّهِ (٧) قَالَ: قُلْتُ لِأَبِی جَعْفَرٍ ع أَيُّمَا أَفْضَلُ الْحَجُّ أَوِ الصَّدَقَةُ فَقَالَ هَذِهِ مَسْأَلَةٌ فِيهَا مَسْأَلَتَانِ قَالَ كَمِ الْمَالُ يَكُونُ مَا يَحْمِلُ صَاحِبَهُ إِلَى الْحَجِّ قَالَ قُلْتُ: لَا قَالَ إِذَا كَانَ مَالًا يَحْمِلُ إِلَى الْحَجِ

ص: ١١٨

١- ثواب الأعمال- ٧٢- ٩، و أورده فی الحديث ٢ من الباب ٣٨ من هذه الأبواب.

٢- فی المصدر- يعتق.

٣- فی المصدر- يحفظ.

٤- هذا الحديث لم يرد فی نسختنا الخطية.

٥- المحاسن- ٦٤- ١١٤.

٦- كامل الزيارات- ٣٣٥.

٧- فی نسخة- حيدرة (هامش المخطوط).

- فَالصَّدَقَةُ لَا تَعْدِلُ الْحَجَّ الْحَجُّ أَفْضَلُ وَ إِنْ كَانَتْ لَا تَكُونُ إِلَّا الْقَلِيلَ فَالصَّدَقَةُ قُلْتُ فَالْجِهَادُ قَالَ الْجِهَادُ أَفْضَلُ الْأَشْيَاءِ بَعْدَ الْفَرَائِضِ فِی وَقْتِ الْجِهَادِ وَ لَا جِهَادَ إِلَّا مَعَ الْإِمَامِ الْحَدِيثَ.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِكَ (١) وَ يَأْتِی مَا يَدُلُّ عَلَيْهِ (٢) وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَى أَنَّ بَعْضَ أَفْرَادِ الصَّدَقَةِ أَفْضَلُ مِنَ الْحَجِّ (٣).

******

ترجمه:

***

عبدالله بن عبد الرحمن اصم از جدش نقل می کند که گفت: به امام باقر (ع) گفتم: کدام یک بهتر است: حج یا صدقه؟ امام فرمودند: این سوال دو بخش دارد. اگر مالی که فرد را به حج می برد وجود داشته باشد، در این صورت صدقه نمی تواند با حج برابر باشد و حج بهتر است. اما اگر فرد نتواند به حج برود و فقط مقدار کمی مال داشته باشد، صدقه بهتر است.

سپس پرسیدم: و چه طور درباره جهاد؟ امام فرمودند: جهاد بهترین عمل پس از واجبات است، در زمانی که جهاد در حال انجام باشد. و هیچ جهاد واقعی نیست مگر با امام.

***

٤٣- بَابُ اسْتِحْبَابِ اخْتِيَارِ الْحَجِّ الْمَنْدُوبِ عَلَى الْعِتْقِ

اشارة

(٤) ٤٣ بَابُ اسْتِحْبَابِ اخْتِيَارِ الْحَجِّ الْمَنْدُوبِ عَلَى الْعِتْقِ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٤٠٢ - رقم الحديث الباب: ١]

١٤٤٠٢- ١- (٥) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ عَنِ النَّضْرِ بْنِ سُوَيْدٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سِنَانٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: قَالَ لِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ مَيْمُونٍ كُنْتُ جَالِساً عِنْدَ أَبِي حَنِيفَةَ- فَجَاءَهُ رَجُلٌ فَسَأَلَهُ فَقَالَ مَا تَرَى فِي رَجُلٍ قَدْ حَجَّ حَجَّةَ الْإِسْلَامِ الْحَجُّ أَفْضَلُ أَمْ يُعْتِقُ رَقَبَةً قَالَ لَا بَلْ يُعْتِقُ رَقَبَةً فَقَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع كَذَبَ وَ اللَّهِ وَ أَثِمَ لَحَجَّةٌ أَفْضَلُ مِنْ عِتْقِ رَقَبَةٍ وَ رَقَبَةٍ وَ رَقَبَةٍ حَتَّى عَدَّ عَشْراً ثُمَّ قَالَ وَيْحَهُ فِي أَيِّ رَقَبَةٍ طَوَافٌ بِالْبَيْتِ- وَ سَعْيٌ بَيْنَ الصَّفَا وَ الْمَرْوَةِ وَ الْوُقُوفُ بِعَرَفَةَ- وَ حَلْقُ الرَّأْسِ وَ رَمْيُ الْجِمَارِ- وَ لَوْ كَانَ كَمَا قَالَ لَعَطَّلَ النَّاسُ الْحَجَّ وَ لَوْ فَعَلُوا كَانَ يَنْبَغِي لِلْإِمَامِ أَنْ يُجْبِرَهُمْ عَلَى الْحَجِّ إِنْ شَاءُوا وَ إِنْ أَبَوْا فَإِنَّ هَذَا الْبَيْتَ إِنَّمَا وُضِعَ لِلْحَجِّ.

ص: ١١٩

١- تقدم فی الباب ٤١ من هذه الأبواب.

٢- يأتی فی الحديث ٣ من الباب ٤٣ من هذه الأبواب.

٣- تقدم فی الحديث ١ من الباب ٢ من أبواب الصدقة. و يأتی ما يدلّ علی أن قضاء حاجة امرئ مؤمن أفضل من الحجّ فی الحديث ١١ من الباب ٤ من أبواب الطواف.

٤- الباب ٤٣ فيه ٩ أحاديث.

٥- الكافی ٤- ٢٥٩- ٣٠، و أورد ذيله فی الحديث ١ من الباب ٥ من هذه الأبواب.

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ نَحْوَهُ (١).

******

ترجمه:

***

عبدالله بن سنان از امام صادق (ع) نقل می کند که ابراهیم بن میمون به من گفت: من نزد ابوحنیفه نشسته بودم که مردی نزد او آمد و از او پرسید: نظر شما در مورد مردی که حج اسلام را به جا آورده، چیست؟ آیا حج بهتر است یا آزاد کردن بنده؟ ابوحنیفه پاسخ داد: نه، بلکه آزاد کردن بنده بهتر است.

امام صادق (ع) فرمودند: به خدا سوگند، او دروغ گفته و گناه کرده است. یک حج بهتر از آزاد کردن یک بنده است، حتی اگر ده بنده آزاد کند. سپس امام افزودند: وای بر او! کدام آزاد کردن بنده می تواند با طواف به دور خانه خدا، سعی بین صفا و مروه، وقوف در عرفات، تراشیدن سر، و رمی جمرات برابر باشد؟ و اگر آن گونه که او گفته باشد، مردم حج را تعطیل می کردند. و اگر چنین می کردند، بر امام واجب بود که مردم را به حج وادار کند، چه بخواهند و چه نخواهند. زیرا این خانه (کعبه) تنها برای حج قرار داده شده است.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱٤٤۰۳ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱٤٤۰۳- ۲- (۲) وَ عَنْهُمْ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ عَنْ أَبِیهِ عَنْ خَلَفِ بْنِ حَمَّادٍ (۳) عَنْ أَبِی بَصِیرٍ عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ ع قَالَ: لَأَنْ أَحُجَّ حَجَّةً أَحَبُّ إِلَیَّ مِنْ أَنْ أُعْتِقَ رَقَبَةً وَ رَقَبَةً وَ رَقَبَةً حَتَّی انْتَهَی إِلَی عَشَرَةٍ وَ مِثْلَهَا وَ مِثْلَهَا حَتَّی انْتَهَی إِلَی سَبْعِینَ الْحَدِیثَ.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ فِی ثَوَابِ الْأَعْمَالِ کَمَا مَرَّ فِی أَحَادِیثِ الصَّدَقَةِ (٤).

******

ترجمه:

***

ابوبصیر از امام باقر (ع) نقل می کند که ایشان فرمودند: "برای من یک حج به جا آوردن بهتر است از اینکه بنده ای را آزاد کنم، و بنده ای دیگر را، و بنده ای دیگر را، تا ده بنده، و دوباره مانند آن ها، و مانند آن ها، تا هفتاد بنده."

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٤٠٤ - رقم الحدیث الباب: ٣]

١٤٤٠٤- ٣- (٥) وَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ عَنْ بَعْضِ أَصْحَابِهِ عَنْ عُمَرَ بْنِ يَزِيدَ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع يَقُولُ لَحَجَّةٌ أَفْضَلُ مِنْ عِتْقِ سَبْعِينَ رَقَبَةً فَقُلْتُ مَا يَعْدِلُ الْحَجَّ شَيْ ءٌ قَالَ مَا يَعْدِلُهُ شَيْ ءٌ وَ لَدِرْهَمٌ فِي الْحَجِّ أَفْضَلُ مِنْ أَلْفَيْ أَلْفِ دِرْهَمٍ فِيمَا سِوَاهُ مِنْ سَبِيلِ اللَّهِ ثُمَّ قَالَ خَرَجْتُ عَلَى نَيِّفٍ وَ سَبْعِينَ بَعِيراً وَ بِضْعَ عَشْرَةَ دَابَّةً وَ لَقَدِ اشْتَرَيْتُ سُوداً أُكَثِّرُ بِهَا الْعَدَدَ وَ لَقَدْ آذَانِي أَكْلُ الْخَلِّ وَ الزَّيْتِ حَتَّى إِنَّ حَمِيدَةَ أَمَرَتْ بِدَجَاجَةٍ فَشُوِيَتْ لِي فَرَجَعَتْ إِلَيَّ نَفْسِي.

******

ترجمه:

***

عمر بن یزید از امام صادق (ع) نقل می کند که ایشان فرمودند: "یک حج برتر از آزاد کردن هفتاد بنده است." گفتم: آیا چیزی با حج برابری می کند؟ فرمودند: "هیچ چیزی با حج برابری نمی کند، و درهمی که در حج خرج شود، برتر از دو میلیون درهم است که در راه خدا صرف شود."

سپس امام فرمودند: "من با بیش از هفتاد شتر و چندین مرکب به حج رفتم. برای افزایش تعداد شترها، شترهای سیاه خریداری کردم. خوردن سرکه و روغن زیتون مرا اذیت می کرد تا اینکه حمیده (همسرم) دستور داد مرغی بریان کنند و پس از آن اشتهایم بازگشت."

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٤٠٥ - رقم الحديث الباب: ٤]

١٤٤٠٥- ٤- (٦) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ قَالَ رُوِيَ أَنَّ حَجَّةً وَاحِدَةً أَفْضَلُ مِنْ عِتْقِ سَبْعِينَ رَقَبَةً.

******

ترجمه:

***

محمد بن على بن حسين گفت: روايت شده است كه يک حج برتر از آزاد كردن هفتاد برده است.

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٤٠٦ - رقم الحديث الباب: ٥]

١٤٤٠٦- ٥- (٧) وَ فِي ثَوَابِ الْأَعْمَالِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ جَعْفَرٍ

١- التهذيب ٥- ٢٢- ٦٦.

٢- الكافى ٤- ٢- ٣.

٣- فى المصدر زيادة- عن إسماعيل الجوهرىّ.

٤- مر فى الحديث ١ من الباب ٢ من أبواب الصدقة.

٥- الكافى ٤- ٢٦٠- ٣١، و أورد صدره فى الحديث ٣ من الباب ٤١ من هذه الأبواب.

٦- الفقيه ٢- ٢٢٤- ٢٢٤٥.

۷- ثواب الأعمال- ۷۲- ۱۰.

الْحِمْيَرِيِّ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْأَشْعَثِ عَنْ عُمَرَ بْنِ یُونُسَ (۱) قَالَ سَمِعْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع یَقُولُ الْحَجُّ أَفْضَلُ مِنْ عَشْرِ رَقَبَاتٍ حَتَّی عَدَّ سَبْعِینَ رَقَبَةً وَ الطَّوَافُ وَ رَکْعَتَانِ (۲) أَفْضَلُ مِنْ عِتْقِ رَقَبَةٍ.

******

ترجمه:

***

عمر بن یونس گفت: شنیدم که ابا عبدالله (علیه السلام) می فرمود: حج برتر از آزاد کردن ده برده است، تا به شماره هفتاد برده رسید، و طواف و دو رکعت نماز برتر از آزاد کردن یک برده است.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۴۰۷ - رقم الحدیث الباب: ٦]

۱۴۴۰۷- ٦- (۳) وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُوسَی بْنِ الْمُتَوَکِّلِ عَنِ السَّعْدَآبَادِیِّ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ عَنِ ابْنِ أَبِی بَشِیرٍ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَمَّارٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ عَنْ أَبِی الْحَسَنِ ع قَالَ: دَخَلَ عَلَیْهِ رَجُلٌ فَقَالَ لَهُ قَدِمْتَ حَاجّاً قَالَ نَعَمْ قَالَ وَ تَدْرِی مَا لِلْحَاجِّ مِنَ الثَّوَابِ قَالَ لَا أَدْرِی جُعِلْتُ فِدَاکَ قَالَ مَنْ قَدِمَ حَاجّاً حَتَّی إِذَا دَخَلَ مَکَّةَ دَخَلَ مُتَوَاضِعاً فَإِذَا دَخَلَ الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ قَصَّرَ خُطَاهُ مِنْ مَخَافَةِ اللَّهِ فَطَافَ بِالْبَیْتِ طَوَافاً وَ صَلَّی رَکْعَتَیْنِ کَتَبَ اللَّهُ لَهُ سَبْعِینَ أَلْفَ حَسَنَةٍ وَ حَطَّ عَنْهُ سَبْعِینَ أَلْفَ سَیِّئَةٍ وَ رَفَعَ لَهُ سَبْعِینَ أَلْفَ دَرَجَةٍ وَ شَفَّعَهُ فِی سَبْعِینَ أَلْفَ حَاجَةٍ وَ حَسَبَ لَهُ عِتْقَ سَبْعِینَ أَلْفَ رَقَبَةٍ قِیمَةُ کُلِّ رَقَبَةٍ عَشَرَةُ آلَافِ دِرْهَمٍ.

******

ترجمه:

***

از محمد بن مسلم از ابی الحسن (علیه السلام) روایت شده که مردی نزد او آمد و به او گفت: حاجی بازگشته ای؟ فرمود: بله. گفت: آیا می دانی برای حاجی چه پاداشی است؟ گفت: نمی دانم، فدایت شوم. فرمود: هر کس به حج برود، تا وقتی وارد مکه شود با تواضع وارد می شود، و چون وارد مسجدالحرام شود، از ترس خدا قدم هایش را کوتاه بردارد و به دور خانه (کعبه) طواف کند و دو رکعت نماز بخواند، خداوند برای او هفتاد هزار حسنه می نویسد و هفتاد هزار گناه از او می بخشد و هفتاد هزار درجه او را بالا می برد و او را شفیع در هفتاد هزار حاجت قرار می دهد و برای او پاداش آزاد کردن هفتاد هزار برده، به ارزش هر برده ده هزار درهم، را حساب می کند.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱٤٤۰۸ - رقم الحدیث الباب: ۷]

۱٤٤۰۸- ۷- (٤) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُوسَى بْنِ الْقَاسِمِ عَنْ صَفْوَانَ بْنِ يَحْيَى عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ عَمَّارٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع فِي حَدِيثٍ قَالَ: قُلْتُ لَهُ حَجَّةٌ أَفْضَلُ أَوْ عِتْقُ رَقَبَةٍ قَالَ حَجَّةٌ أَفْضَلُ قُلْتُ فَثِنْتَيْنِ قَالَ فَحَجَّةٌ أَفْضَلُ قَالَ مُعَاوِيَةُ فَلَمْ أَزَلْ أَزِيدُ وَ يَقُولُ حَجَّةٌ أَفْضَلُ حَتَّى بَلَغْتُ ثَلَاثِينَ رَقَبَةً فَقَالَ حَجَّةٌ أَفْضَلُ.

******

ترجمه:

***

از معاویة بن عمار از ابا عبدالله (علیه السلام) در حدیثی روایت شده که گفتم به او: حج بهتر است یا آزاد کردن برده؟ فرمود: حج بهتر است. گفتم: دو برده چطور؟ فرمود: حج بهتر است. معاویه گفت: همچنان تعداد را افزایش دادم و او می فرمود: حج بهتر است، تا به سی برده رسیدم و فرمود: حج بهتر است.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱٤٤۰۹ - رقم الحدیث الباب: ۸]

۱٤٤۰۹- ۸- (٥) وَ عَنْهُ عَنْ مُعَاوِیَةَ بْنِ وَهْبٍ عَنْ عُمَرَ بْنِ یَزِیدَ قَالَ سَمِعْتُ

ص: ۱۲۱

۱- فی المصدر- عمر بن یزید.

۲- فی نسخة- و رکعتا الطواف (هامش المخطوط).

۳- ثواب الأعمال- ۷۲- ۱۲.

٤- التهذیب ٥- ۲۱- ٦۰، و أورد صدره فی الحدیث ٤۳ من الباب ۳۸ من هذه الأبواب.

٥- التهذیب ٥- ۲۲- ٦۳.

أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع یَقُولُ حَجَّةٌ أَفْضَلُ مِنْ عِتْقِ سَبْعِینَ (۱) رَقَبَةً.

******

ترجمه:

***

عمر بن یزید گفت: شنیدم که ابا عبدالله (علیه السلام) می فرمود: یک حج بهتر از آزاد کردن هفتاد برده است.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱٤٤۱۰ - رقم الحدیث الباب: ۹]

۱٤٤۱۰- ۹- (۲) مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْمُفِیدُ فِی الْمُقْنِعَةِ عَنِ الصَّادِقِ ع أَنَّهُ سَأَلَهُ رَجُلٌ فَقَالَ أَ عِتْقُ نَسَمَةٍ أَفْضَلُ أَمْ حَجَّةٌ فَقَالَ بَلْ حَجَّةٌ قَالَ فَرَقَبَتَیْنِ قَالَ بَلْ حَجَّةٌ فَلَمْ یَزَلْ یَزِیدُ وَ یَقُولُ بَلْ حَجَّةٌ حَتَّی بَلَغَ ثَلَاثِینَ رَقَبَةً فَقَالَ الْحَجُّ أَفْضَلُ.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا یَدُلُّ عَلَی ذَلِکَ (۳) وَ یَأْتِی مَا یَدُلُّ عَلَیْهِ فِی أَحَادِیثِ الطَّوَافِ (٤) وَ غَیْرِهِ (٥).

******

ترجمه:

***

محمد بن محمد مفید در «المقنعه» از امام صادق (علیه السلام) نقل کرده است که مردی از او پرسید: آزاد کردن یک برده بهتر است یا یک حج؟ فرمود: بلکه حج. گفت: دو برده چطور؟ فرمود: بلکه حج. او همچنان تعداد را افزایش می داد و امام می فرمود: بلکه حج، تا به سی برده رسید و امام فرمود: حج بهتر است.

***

٤٤- بَابُ اسْتِحْبَابِ اخْتِیَارِ الْحَجِّ عَلَی الْجِهَادِ مَعَ غَیْرِ الْإِمَامِ

اشارة

(٦) ٤٤ بَابُ اسْتِحْبَابِ اخْتِيَارِ الْحَجِّ عَلَى الْجِهَادِ مَعَ غَيْرِ الْإِمَامِ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٤١١ - رقم الحديث الباب: ١]

١٤٤١١- ١- (٧) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ سَهْلِ بْنِ زِيَادٍ وَ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ جَمِيعاً عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِى نَصْرٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ (٨) قَالَ: قُلْتُ لِلرِّضَا ع إِنَّ أَبِى حَدَّثَنِى عَنْ آبَائِكَ ع- أَنَّهُ قِيلَ لِبَعْضِهِمْ إِنَّ فِى بِلَادِنَا مَوْضِعَ رِبَاطٍ يُقَالُ لَهُ قَزْوِينُ- وَ عَدُوّاً يُقَالُ لَهُ الدَّيْلَمُ فَهَلْ مِنْ جِهَادٍ أَوْ هَلْ مِنْ رِبَاطٍ فَقَالَ عَلَيْكُمْ بِهَذَا الْبَيْتِ فَحُجُّوهُ ثُمَّ قَالَ فَأَعَادَ عَلَيْهِ الْحَدِيثَ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ كُلَ

١- فى نسخة- تسعين (هامش المخطوط).

٢- المقنعة- ٦١.

٣- تقدم فى البابين ٤١، ٤٢ من هذه الأبواب.

٤- يأتى فى الأحاديث ٤، ٩، ١٠ من الباب ٤ من أبواب الطواف.

٥- يأتى فى الحديث ١٥ من الباب ١ من أبواب السعى.

٦- الباب ٤٤ فيه حديثان.

۷- الکافی ٤- ٢٦٠- ٣٤، و أورده بتمامه عن موضع آخر فی الکافی فی الحدیث ٥ من الباب ١٢ من أبواب جهاد العدو.

۸- فی نسخة- محمّد بن عبید اللّه (هامش المخطوط).

ذَلِکَ یَقُولُ عَلَیْکُمْ بِهَذَا الْبَیْتِ فَحُجُّوهُ إِلَی أَنْ قَالَ فَقَالَ أَبُو الْحَسَنِ ع صَدَقَ هُوَ عَلَی مَا ذَکَرَ.

******

ترجمه:

***

محمد بن عبدالله گفت: به امام رضا (علیه السلام) گفتم که پدرم از پدرانت نقل کرده است که به یکی از آنها گفته شد: در سرزمین ما مکانی برای مرزبانی به نام قزوین و دشمنی به نام دیلم وجود دارد. آیا جهادی هست یا مرزبانی لازم است؟(ظاهرا منظور راوی اینست که بجای هزینه کردن برای حج یارفتن به حج جهاد برود یا هزینه ساخت مرزبانی را بدهد) امام فرمود: بر شماست این خانه (کعبه)، به سوی آن بروید و حج به جا آورید. سپس آن شخص سه بار این سخن را تکرار کرد و هر بار امام فرمود: بر شماست این خانه، به سوی آن بروید و حج به جا آورید. در نهایت، امام رضا (علیه السلام) فرمود: او راست گفته و آنچه نقل کرده درست است.

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٤١٢ - رقم الحدیث الباب: ٢]

١٤٤١٢- ٢- (١) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِیِّ بْنِ الْحُسَیْنِ قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ إِلَی عَلِیِّ بْنِ الْحُسَیْنِ ع فَقَالَ قَدْ آثَرْتَ الْحَجَّ عَلَی الْجِهَادِ وَ قَدْ قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ إِنَّ اللَّهَ اشْتَرَی مِنَ الْمُؤْمِنِینَ أَنْفُسَهُمْ وَ أَمْوالَهُمْ بِأَنَّ لَهُمُ

الْجَنَّةَ (٢) فَقَالَ لَهُ عَلِيُّ بْنُ الْحُسَيْنِ ع- فَاقْرَأْ مَا بَعْدَهُ فَقَالَ التَّائِبُونَ الْعابِدُونَ (٣) إِلَى أَنْ بَلَغَ آخِرَ الآيَةِ فَقَالَ إِذَا رَأَيْتَ هَؤُلَاءِ فَالْجِهَادُ مَعَهُمْ يَوْمَئِذٍ أَفْضَلُ مِنَ الْحَجِّ.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِکَ (٤) وَ يَأْتِي مَا يَدُلُّ عَلَيْهِ (٥).

******

ترجمه:

***

محمد بن علی بن حسین گفت: مردی نزد علی بن حسین (علیه السلام) آمد و گفت: تو حج را بر جهاد برتری دادی و حال آنکه خداوند عز و جل گفته است: "به درستی که خداوند از مؤمنان جان ها و اموالشان را خریداری کرد به این که برای آنان بهشت باشد" (توبه ۹-۱۱۱). علی بن حسین (علیه السلام) به او گفت: آنچه بعد از آن است را بخوان. پس او گفت: "توبه کنندگان، عبادت کنندگان..." (توبه ۹-۱۱۲) تا اینکه به آخر آیه رسید. علی بن حسین (علیه السلام) گفت: هنگامی که این افراد را دیدی، جهاد در کنار آنان در آن روز از حج برتر است.

***

٤٥- بَابُ اسْتِحْبَابِ تَكْرَارِ الْحَجِّ وَ الْعُمْرَةِ بِقَدْرِ الْقُدْرَةِ

اشارة

(٦) ٤٥ بَابُ اسْتِحْبَابِ تَكْرَارِ الْحَجِّ وَ الْعُمْرَةِ بِقَدْرِ الْقُدْرَةِ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلی: ۱٤٤۱۳ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱٤٤۱۳- ۱- (۷) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَيْرٍ عَنْ أَبِی مُحَمَّدٍ الْفَرَّاءِ قَالَ سَمِعْتُ جَعْفَرَ بْنَ مُحَمَّدٍ ع يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص تَابِعُوا بَيْنَ الْحَجِّ وَ الْعُمْرَةِ فَإِنَّهُمَا يَنْفِيَانِ الْفَقْرَ وَ الذُّنُوبَ كَمَا يَنْفِی الْكِيرُ خَبَثَ الْحَدِيدِ.

******

ترجمه:

***

از ابی محمد الفراء نقل شده است که گفت: شنیدم جعفر بن محمد (علیه السلام) می فرمود که رسول خدا (صلی الله علیه وآله) فرمود: حج و عمره را پی درپی انجام دهید، زیرا این دو فقر و گناهان را از بین می برند همان طور که کوره، ناخالصی آهن را از بین می برد.

***

۱- الفقیه ۲- ۲۱۹- ۲۲۲۰.

۲- التوبة ۹- ۱۱۱.

۳- التوبة ۹- ۱۱۲.

٤- تقدم فی الحدیث ١٧ من الباب ٤٢ من هذه الأبواب. و تقدم ما یدلّ علی أن الحجّ جهاد الضعیف فی الأحادیث ١٨، ٢٨، ٣٣، ٤٤ من الباب ٣٨، و فی الحدیث ٢ من الباب ٤١ من هذه الأبواب.

٥- یأتی فی الأحادیث ٣، ٤، ٦ من الباب ١٢ من أبواب جهاد العدو.

٦- الباب ٤٥ فیه ٣٤ حدیثا.

٧- الکافی ٤- ٢٥٥- ١٢.

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٤١٤ - رقم الحدیث الباب: ٢]

١٤٤١٤- ٢- (١) وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ یَحْیَی عَنْ عَلِیِّ بْنِ إِسْمَاعِیلَ عَنْ عَلِیِّ بْنِ الْحَکَمِ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ عِمْرَانَ عَنْ أَبِی بَصِیرٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: الْحَجُّ وَ الْعُمْرَةُ سُوقَانِ مِنْ أَسْوَاقِ الآخِرَةِ اللَّازِمُ لَهُمَا فِی ضَمَانِ اللَّهِ إِنْ أَبْقَاهُ أَدَّاهُ إِلَی عِیَالِهِ وَ إِنْ أَمَاتَهُ أَدْخَلَهُ الْجَنَّةَ.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ مُرْسَلًا عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ ع مِثْلَهُ (٢).

******

ترجمه:

***

از ابی بصیر نقل شده است که از ابی عبدالله (علیه السلام) شنیدم که فرمود: حج و عمره دو بازار از بازارهای آخرت هستند. بر عهده خداوند است که اگر کسی به آنها ادامه دهد و زنده بماند، او را به خانواده اش بازگرداند، و اگر او را بمیرد، او را به بهشت وارد کند.

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٤١٥ - رقم الحدیث الباب: ٣]

١٤٤١٥- ٣- (٣) وَ عَنْهُ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَيْنِ زَعْلَانَ (٤) عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْمُغِيرَةِ عَنِ ابْنِ الطَّيَّارِ قَالَ: قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع حِجَجٌ تَتْرَى وَ عُمَرٌ تُسْعَى يَدْفَعْنَ عَيْلَةَ الْفَقْرِ وَ مِيتَةَ السَّوْءِ.

******

ترجمه:

***

از ابن الطیار نقل شده است که ابی عبدالله (علیه السلام) فرمود: حج های پی درپی و عمره هایی که انجام می شود، فقر را از بین می برد و مرگ بد را دور می کند.

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٤١٦ - رقم الحديث الباب: ٤]

١٤٤١٦- ٤- (٥) وَ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ غِيَاثِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ جَعْفَرٍ ع قَالَ: لَمْ يَحُجَّ النَّبِيُّ ص بَعْدَ قُدُومِ الْمَدِينَةِ- إِلَّا وَاحِدَةً وَ قَدْ حَجَّ بِمَكَّةَ مَعَ قَوْمِهِ حَجَّاتٍ.

******

ترجمه:

***

از غیاث بن ابراهیم نقل شده است که جعفر (علیه السلام) فرمود: پیامبر (صلی الله علیه وآله) بعد از ورود به مدینه، فقط یک بار حج به جا آورد و او در مکه با قوم خود چندین حج انجام داد.

***

[رقم الحديث الكلی: ١٤٤١٧ - رقم الحديث الباب: ٥]

١٤٤١٧- ٥- (٦) وَ عَنْهُمْ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ عَنْ عِيسَى الْفَرَّاءِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِی يَعْفُورٍ قَالَ: قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع حَجَّ رَسُولُ اللَّهِ ص عَشْرَ حَجَّاتٍ مُسْتَسِرّاً فِی كُلِّهَا يَمُرُّ بِالْمَأْزِمَيْنِ فَيَنْزِلُ فَيَبُولُ.

ص: ١٢٤

١- الكافی ٤- ٢٥٥- ١٣.

٢- الفقيه ٢- ٢٢١- ٢٢٣٢.

٣- الكافی ٤- ٢٦١- ٣٦، و لم نعثر عليه فی التهذيب المطبوع.

٤- فی المصدر- محمّد بن الحسن زعلان، و فی بعض نسخه- محمّد بن الحسن بن علان.

٥- الكافی ٤- ٢٤٤- ١، و التهذيب ٥- ٤٤٣- ١٥٤٣.

٦- الكافی ٤- ٢٤٤- ٢.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ مُرْسَلًا (١)

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ وَ كَذَا الْحَدِيثَانِ اللَّذَانِ قَبْلَهُ إِلَّا أَنَّهُ قَالَ عَنِ ابْنِ أَبِی يَعْفُورٍ أَوْ زُرَارَةَ الشَّكُّ مِنَ الْحَسَنِ (٢).

******

ترجمه:

***

از عبدالله بن ابی یعفور نقل شده است که ابی عبدالله (علیه السلام) فرمود: رسول خدا (صلی الله علیه وآله) ده حج انجام داد و در همه آنها از مأزمی ها (محل هایی در مسیر حج) عبور می کرد و در آنجا فرود می آمد و ادرار می کرد.

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٤١٨ - رقم الحدیث الباب: ٦]

١٤٤١٨- ٦- (٣) وَ عَنْهُمْ عَنْ سَهْلِ بْنِ زِيَادٍ عَنِ ابْنِ فَضَّالٍ عَنْ عِيسَى الْفَرَّاءِ مِثْلَهُ.

******

ترجمه:

***

ابْنِ فَضَّالٍ از عِيسَى الْفَرَّاءِ مثل همین روایت را نقل کرده .

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٤١٩ - رقم الحدیث الباب: ٧]

١٤٤١٩- ٧- (٤) وَ عَنْهُمْ عَنْ سَهْلِ بْنِ زِيَادٍ عَنِ ابْنِ أَبِي نَجْرَانَ عَنِ الْعَلَاءِ بْنِ رَزِينٍ عَنْ عُمَرَ بْنِ يَزِيدَ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع أَ حَجَّ رَسُولُ اللَّهِ ص غَيْرَ حَجَّةِ الْوَدَاعِ- قَالَ نَعَمْ عِشْرِينَ حَجَّةً.

******

ترجمه:

***

از عمر بن یزید نقل شده است که گفتم به ابی عبدالله (علیه السلام): آیا رسول خدا (صلی الله علیه وآله) غیر از حجّة الوداع حج دیگری نیز انجام داد؟ فرمود: بله، بیست حج انجام داد.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱٤٤۲۰ - رقم الحدیث الباب: ۸]

۱٤٤۲۰- ۸- (۵) وَ عَنْهُمْ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ ابْنِ فَضَّالٍ عَنِ ابْنِ بُكَيْرٍ عَنْ زُرَارَةَ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا جَعْفَرٍ ع يَقُولُ كَانَ لِعَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ ع نَاقَةٌ قَدْ حَجَّ عَلَيْهَا اثْنَتَيْنِ وَ عِشْرِينَ حَجَّةً مَا قَرَعَهَا قَرْعَةً قَطُّ الْحَدِيثَ.

******

ترجمه:

***

از زرارة نقل شده است که شنیدم ابا جعفر (علیه السلام) می فرمود: علی بن حسین (علیه السلام) شتری داشت که او بر آن شتر بیست و دو حج انجام داد و هیچ گاه آن شتر را به قرعه نینداخت.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱٤٤۲۱ - رقم الحدیث الباب: ۹]

۱٤٤۲۱- ۹- (٦) وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ عَنْ سِنْدِيِّ بْنِ الرَّبِيعِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْقَاسِمِ بْنِ الْفُضَيْلِ عَنِ فُضَيْلِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ أَحَدِهِمَا ع قَالَ: مَنْ حَجَّ ثَلَاثَ سِنِينَ مُتَوَالِيَةً ثُمَّ حَجَّ أَوْ لَمْ يَحُجَّ فَهُوَ بِمَنْزِلَةِ مُدْمِنِ الْحَجِّ.

******

ترجمه:

***

از فضیل بن یسار نقل شده است که از یکی از دو امام علیهما السلام شنیدم که فرمود: کسی که سه سال متوالی حج انجام دهد، سپس یا حج کند یا نکند، او در حکم کسی است که مداوم حج کرده است.

***

ص: ۱۲۵

۱- الفقیه ۲- ۲۳۷- ۲۲۹۱.

۲- التهذیب ۵- ٤٤۳- ۱٥٤۲ و التهذیب ٥- ٤٥۸- ۱٥۹۰.

۳- الکافی ٤- ۲٥۱- ۱۲، و أورده فی الحدیث ۲ من الباب ۳ من أبواب الوقوف بالمشعر.

٤- الکافی ٤- ۲٥۱- ۱۱.

٥- الکافی ۱- ٤٦۷- ۲.

٦- الکافی ٤- ٥٤۲- ۹.

[رقم الحدیث الکلی: ۱٤٤۲۲ - رقم الحدیث الباب: ۱۰]

۱٤٤۲۲- ۱۰- (۱) قَالَ وَ رُوِیَ أَنَّ مُدْمِنَ الْحَجِّ الَّذِی إِذَا وَجَدَ حَجَّ کَمَا أَنَّ مُدْمِنَ الْخَمْرِ الَّذِی إِذَا وَجَدَهُ شَرِبَهُ.

******

ترجمه:

***

و روایت شده است که مداوم حج کننده کسی است که وقتی حج را پیدا کند، آن را انجام می دهد، همان طور که مداوم شراب نوشی است که وقتی آن را بیابد، می نوشد.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱٤٤۲۳ - رقم الحدیث الباب: ۱۱]

۱٤٤۲۳- ۱۱- (۲) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ الصَّفَّارِ عَنْ سِنْدِيِّ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ عِيسَى بْنِ عِمْرَانَ عَنْ يُونُسَ بْنِ يَعْقُوبَ عَنْ أَسْلَمَ الْمَكِّيِّ رَاوِيَةِ عَامِرِ بْنِ وَاثِلَةَ (۳) قَالَ: قُلْتُ لَهُ كَمْ حَجَّ رَسُولُ اللَّهِ ص حَجَّةً قَالَ عَشَرَةً أَ مَا تَسْمَعُ حَجَّةَ الْوَدَاعِ- فَتَكُونُ حَجَّةُ الْوَدَاعِ إِلَّا وَ قَدْ حَجَّ قَبْلَ ذَلِكَ.

وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى عَنِ الْحُسَيْنِ (٤) عَنْ يُونُسَ بْنِ يَعْقُوبَ مِثْلَهُ (٥).

******

ترجمه:

***

از اسلم مکی، راوی عامر بن واثله نقل شده است که گفتم به او: چند بار رسول خدا (صلی الله علیه وآله) حج انجام داد؟ گفت: ده بار. آیا نمی شنوی که حجّة الوداع (آخرین حج) است؟ پس حجّة الوداع، جز این نیست که قبل از آن حج کرده باشد.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱٤٤۲٤ - رقم الحدیث الباب: ۱۲]

١٤٤٢٤- ١٢- (٦) وَ عَنْهُ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ فَضَّالٍ عَنْ يُونُسَ بْنِ يَعْقُوبَ عَنْ عُمَرَ بْنِ يَزِيدَ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: حَجَّ رَسُولُ اللَّهِ ص عِشْرِينَ حَجَّةً.

وَ رَوَاهُ الْكُلَيْنِيُّ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ عَنْ يُونُسَ بْنِ يَعْقُوبَ مِثْلَهُ (٧).

******

ترجمه:

***

از عمر بن یزید نقل شده است که ابی عبدالله (علیه السلام) فرمود: رسول خدا (صلی الله علیه وآله) بیست حج انجام داد.

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٤٢٥ - رقم الحديث الباب: ١٣]

١٤٤٢٥- ١٣- (٨) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ قَالَ: قَالَ الصَّادِقُ ع

ص: ١٢٦

١- الكافى ٤- ٥٤٢- ٩ ذيل الحديث ٩.

٢- التهذيب ٥- ٤٤٣- ١٥٤١.

٣- فى المصدر- عامر بن وائلة.

٤- فى التهذيب- الحسن.

٥- التهذيب ٥- ٤٥٨- ١٥٩١.

٦- التهذيب ٥- ٤٤٣- ١٥٤٠ و التهذيب ٥- ٤٥٨- ١٥٩٢.

٧- الكافی ٤- ٢٤٥- ٣.

٨- الفقيه ٢- ٢١٦- ٢٢٠٥.

مَنْ حَجَّ حَجَّةَ الْإِسْلَامِ فَقَدْ حَلَّ عُقْدَةً مِنَ النَّارِ مِنْ عُنُقِهِ وَ مَنْ حَجَّ حَجَّتَيْنِ لَمْ يَزَلْ فِی خَيْرٍ حَتَّی يَمُوتَ وَ مَنْ حَجَّ ثَلَاثَ حِجَجٍ مُتَوَالِيَةٍ ثُمَّ حَجَّ أَوْ لَمْ يَحُجَّ فَهُوَ بِمَنْزِلَةِ مُدْمِنِ الْحَجِّ.

******

ترجمه:

***

محمد بن علی بن حسين گفت: صادق (عليه السلام) فرمود: هر كس حجّة الاسلام را انجام دهد، يک گره از آتش از گردن او باز می شود و كسی كه دو حج انجام دهد، همواره در خير خواهد بود تا بميرد و كسی كه سه حج متوالی انجام دهد، سپس يا حج كند يا نكند، او در حكم كسی است كه مداوم حج كرده است.

***

[رقم الحديث الكلی: ١٤٤٢٦ - رقم الحديث الباب: ١٤]

١٤٤٢٦- ١٤- (١) قَالَ وَ رُوِیَ أَنَّ مَنْ حَجَّ ثَلَاثَ حِجَجٍ لَمْ يُصِبْهُ فَقْرٌ أَبَداً وَ أَيُّمَا بَعِيرٍ حُجَّ عَلَيْهِ ثَلَاثَ سِنِينَ جُعِلَ مِنْ نَعَمِ الْجَنَّةِ.

******

ترجمه:

***

فرمود: و روایت شده است که هر کس سه حج انجام دهد، هرگز فقر به او نخواهد رسید و هر شتری که به مدت سه سال حج بر آن انجام شود، از نعمت های بهشت محسوب می شود.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱٤٤۲۷ - رقم الحدیث الباب: ۱۵]

۱٤٤۲۷- ۱۵- (۲) قَالَ وَ رُوِیَ سَبْعَ سِنِینَ.

******

ترجمه:

***

ودر روایت دیگری آمده هفت سال .

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱٤٤۲۸ - رقم الحدیث الباب: ۱٦]

۱٤٤۲۸- ۱٦- (۳) قَالَ وَ قَالَ الرِّضَا ع مَنْ حَجَّ بِثَلَاثَةٍ مِنَ الْمُؤْمِنِینَ فَقَدِ اشْتَرَی نَفْسَهُ مِنَ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ بِالثَّمَنِ وَ لَمْ یَسْأَلْهُ مِنْ أَیْنَ اکْتَسَبَ مَالَهُ مِنْ حَلَالٍ أَوْ حَرَامٍ وَ مَنْ حَجَّ أَرْبَعَ حِجَجٍ لَمْ تُصِبْهُ ضَغْطَةُ الْقَبْرِ أَبَداً وَ إِذَا مَاتَ صَوَّرَ اللَّهُ الْحِجَجَ الَّتِی حَجَّ فِی صُورَةٍ حَسَنَةٍ أَحْسَنَ مَا یَکُونُ مِنَ الصُّوَرِ بَیْنَ عَیْنَیْهِ یُصَلِّی فِی جَوْفِ قَبْرِهِ حَتَّی یَبْعَثَهُ اللَّهُ مِنْ قَبْرِهِ وَ یَکُونُ ثَوَابُ تِلْکَ الصَّلَاةِ لَهُ وَ اعْلَمْ أَنَّ الرَّکْعَةَ مِنْ تِلْکَ

الصَّلَاةِ تَعْدِلُ أَلْفَ رَكْعَةٍ مِنْ صَلَاةِ الآدَمِيِّينَ وَ مَنْ حَجَّ خَمْسَ حِجَجٍ لَمْ يُعَذِّبْهُ اللَّهُ أَبَداً وَ مَنْ حَجَّ عَشْرَ حِجَجٍ لَمْ يُحَاسِبْهُ اللَّهُ أَبَداً وَ مَنْ حَجَّ عِشْرِينَ حَجَّةً لَمْ يَرَ جَهَنَّمَ- وَ لَمْ يَسْمَعْ شَهِيقَهَا وَ لَا زَفِيرَهَا وَ مَنْ حَجَّ أَرْبَعِينَ حَجَّةً قِيلَ لَهُ اشْفَعْ فِيمَنْ أَحْبَبْتَ وَ يُفْتَحُ لَهُ بَابٌ مِنْ أَبْوَابِ الْجَنَّةِ- يَدْخُلُ مِنْهُ هُوَ وَ مَنْ يَشْفَعُ لَهُ وَ مَنْ حَجَّ خَمْسِينَ حَجَّةً بُنِيَ لَهُ مَدِينَةٌ فِي جَنَّةِ عَدْنٍ فِيهَا أَلْفُ قَصْرٍ فِي كُلِّ قَصْرٍ أَلْفُ حَوْرَاءَ مِنَ الْحُورِ الْعِينِ وَ أَلْفُ زَوْجَةٍ وَ يُجْعَلُ مِنْ رُفَقَاءِ مُحَمَّدٍ ص فِي الْجَنَّةِ- وَ مَنْ حَجَّ أَكْثَرَ مِنْ خَمْسِينَ حَجَّةً كَانَ كَمَنْ حَجَّ خَمْسِينَ حَجَّةً مَعَ مُحَمَّدٍ وَ الْأَوْصِيَاءِ- وَ كَانَ مِمَّنْ يَزُورُهُ اللَّهُ تَبَارَكَ وَ تَعَالَى كُلَّ جُمُعَةٍ-

ص: ۱۲۷

۱- الفقیه ۲- ۲۱٦- ۲۲۰٦.

۲- الفقیه ۲- ۲۱٦- ۲۲۰۷.

۳- الفقیه ۲- ۲۱۷- ۲۲۰۹.

وَ هُوَ مِمَّنْ يَدْخُلُ جَنَّةَ عَدْنٍ- الَّتِي خَلَقَهَا اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ بِيَدِهِ وَ لَمْ تَرَهَا عَيْنٌ وَ لَمْ يَطَّلِعْ عَلَيْهَا مَخْلُوقٌ وَ مَا أَحَدٌ يُكْثِرُ الْحَجَّ إِلَّا بَنَى اللَّهُ لَهُ بِكُلِّ حَجَّةٍ مَدِينَةً فِي الْجَنَّةِ- فِيهَا غُرَفٌ كُلُّ غُرْفَةٍ فِيهَا حَوْرَاءُ مِنَ الْحُورِ الْعِينِ مَعَ كُلِّ حَوْرَاءَ ثَلَاثُمِائَةِ جَارِيَةٍ لَمْ يَنْظُرِ النَّاسُ إِلَى مِثْلِهِنَّ حُسْناً وَ جَمَالًا.

******

ترجمه:

***

امام رضا (علیه السلام) فرمود: هر کس با سه نفر از مؤمنین حج کند، به درستی که خود را از خداوند عز و جل خریده است، بدون اینکه از او بپرسند که مالش را از حلال به دست آورده یا حرام. و هر

کس چهار حج انجام دهد، هرگز فشار قبر به او نمی رسد و وقتی بمیرد، خداوند حج هایی را که انجام داده است به صورت نیکو در جلوی او به تصویر می کشد و او در قبر خود نماز می گذارد تا خداوند او را از قبرش برانگیزد و ثواب آن نماز برای او خواهد بود. و بدان که هر رکعت از آن نماز معادل هزار رکعت از نماز آدمیان است.

و هر کس پنج حج انجام دهد، خداوند او را هرگز عذاب نخواهد کرد. و هر کس ده حج انجام دهد، خداوند او را هرگز محاسبه نخواهد کرد. و هر کس بیست حج انجام دهد، او هرگز جهنم را نخواهد دید و صدای هولناک و زاری آن را نخواهد شنید. و هر کس چهل حج انجام دهد، به او گفته می شود: شفاعت کن برای هر که دوست داری و برای او دری از درهای بهشت گشوده می شود و او و هر کس را که شفاعت کند، وارد می سازد.

و هر کس پنجاه حج انجام دهد، برای او شهری در بهشت عدن بنا می شود که در آن هزار قصر است و در هر قصر، هزار حوراء و هزار همسر خواهد بود و او از رفقای محمد (صلی الله علیه وآله) در بهشت خواهد بود. و هر کس بیش از پنجاه حج انجام دهد، مانند کسی است که پنجاه حج با محمد و اوصیا انجام داده است و از کسانی خواهد بود که خداوند هر جمعه او را زیارت می کند و او از کسانی است که وارد بهشت عدن می شود؛ بهشتی که خداوند عز و جل با دست خود خلق کرده و هیچ چشمی آن را ندیده و هیچ مخلوقی به آن دست نیافته است.

و هیچ کس نیست که حج را زیاد انجام دهد، مگر اینکه خداوند به ازای هر حج، شهری در بهشت برای او بنا می کند که در آن اتاق هایی است و هر اتاق دارای حوراء از حورالعین است و با هر حوراء، سیصد کنیز خواهد بود که هیچ کس مانند آنها را از نظر زیبایی و جمال ندیده است.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱٤٤۲۹ - رقم الحدیث الباب: ۱۷]

١٤٤٢٩- ١٧- (١) قَالَ وَ قَالَ الصَّادِقُ ع مَنْ حَجَّ سَنَةً وَ سَنَةً لَا فَهُوَ مِمَّنْ أَدْمَنَ الْحَجَّ.

******

ترجمه:

***

وحضرت صادق (علیه السلام) فرمود: هر کس هر دو سالی یک بار حج کند، او از جمله کسانی است که مداوم حج کرده است.

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٤٣٠ - رقم الحدیث الباب: ١٨]

١٤٤٣٠- ١٨- (٢) قَالَ وَ قَالَ أَبُو جَعْفَرٍ ع أَتَى آدَمُ ع هَذَا الْبَيْتَ أَلْفَ آتِيَةٍ عَلَى قَدَمَيْهِ مِنْهَا سَبْعُمِائَةِ حَجَّةٍ وَ ثَلَاثُمِائَةِ عُمْرَةٍ.

******

ترجمه:

***

و ابو جعفر (علیه السلام) فرمود: آدم (علیه السلام) هزار بار به این خانه (کعبه) آمد، که هفت صد بار آن حج و سی صد بار آن عمره بود و همه را با پای پیاده انجام داد.

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٤٣١ - رقم الحدیث الباب: ١٩]

١٤٤٣١- ١٩- (٣) قَالَ: وَ اعْتَمَرَ ص تِسْعَ عُمَرٍ وَ لَمْ يَحُجَّ حَجَّةَ الْوَدَاعِ إِلَّا وَ قَبْلَهَا حَجَّ.

******

ترجمه:

***

فرمود: پیامبر (صلی الله علیه وآله) نه عمره انجام داد و حجّة الوداع را به جا نیاورد مگر اینکه قبل از آن نیز حج کرده بود.

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٤٣٢ - رقم الحديث الباب: ٢٠]

١٤٤٣٢- ٢٠- (٤) وَ فِي الْعِلَلِ وَ فِي عُيُونِ الْأَخْبَارِ وَ فِي الْخِصَالِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عُمَرَ بْنِ عَلِيٍّ الْبَصْرِيِّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَحْمَدَ الْوَاعِظِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ عَامِرٍ الطَّائِيِّ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ مُوسَى الرِّضَا عَنْ آبَائِهِ ع فِي حَدِيثٍ طَوِيلٍ إِنَّ رَجُلًا سَأَلَ أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ ع كَمْ حَجَّ آدَمُ مِنْ حَجَّةٍ فَقَالَ لَهُ سَبْعَمِائَةِ حَجَّةٍ مَاشِياً عَلَى قَدَمَيْهِ وَ أَوَّلُ حَجَّةٍ حَجَّهَا كَانَ مَعَهُ الصُّرَدُ (٥) يَدُلُّهُ عَلَى الْمَاءِ وَ خَرَجَ مَعَهُ مِنَ

ص: ١٢٨

١- الفقيه ٢- ٢١٨- ٢٢١٤.

٢- الفقيه ٢- ٢٢٩- ٢٢٧٤.

٣- الفقيه ٢- ٢٣٧- ٢٢٩١.

٤- علل الشرائع- ٥٩٤، و عيون أخبار الرضا (عليه السلام) ١- ٢٤٣، و لم نعثر عليه فى الخصال المطبوع.
٥- الصرد- طائر أكبر من العصفور أبقع (حياة الحيوان ٢- ٦١).

الْجَنَّةِ- وَ قَدْ نُهِيَ عَنْ أَكْلِ الصُّرَدِ وَ الْخُطَّافِ (١) وَ سَأَلَهُ عَنْ أَوَّلِ مَنْ حَجَّ مِنْ أَهْلِ السَّمَاءِ فَقَالَ جَبْرَئِيلُ ع.

******

ترجمه:

***

از عبد الله بن احمد بن عامر الطائى، از پدرش، از على بن موسى الرضا (عليهم السلام) در حديثى طولانى: مردى از اميرالمؤمنين (عليه السلام) پرسيد كه آدم چند حج انجام داده است؟ ايشان به او فرمود: هفتصد حج پياده بر روى پاهايش. و اولين حجى كه انجام داد، صُرَد (پرنده اى) با او بود كه او را به سوى آب راهنمايى مى كرد و از بهشت همراه او خارج شد. و از خوردن صُرَد و خُطَّاف (پرنده ديگرى) نهى شده است. و از او درباره اولين كسى كه از اهل آسمان حج انجام داد، پرسيد، ايشان فرمودند: جبرئيل (عليه السلام).

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٤٣٣ - رقم الحديث الباب: ٢١]

١٤٤٣٣- ٢١- (٢) وَ فِي الْخِصَالِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ سَعْدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَيْنِ بْنِ أَبِي الْخَطَّابِ عَنِ الْحَجَّالِ عَنْ صَفْوَانَ بْنِ يَحْيَى عَنْ صَفْوَانَ بْنِ مِهْرَانَ الْجَمَّالِ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: مَنْ حَجَّ حَجَّتَيْنِ لَمْ يَزَلْ فِي خَيْرٍ حَتَّى يَمُوتَ.

******

ترجمه:

***

از صفوان بن مهران جمال از امام صادق (علیه السلام) نقل شده است که فرمودند: هر کس دو بار حج انجام دهد، همواره در خیر خواهد بود تا وقتی که بمیرد.

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٤٣٤ - رقم الحدیث الباب: ٢٢]

١٤٤٣٤- ٢٢- (٣) وَ بِهَذَا الْإِسْنَادِ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: مَنْ حَجَّ ثَلَاثَ حِجَجٍ لَمْ یُصِبْهُ فَقْرٌ أَبَداً.

******

ترجمه:

***

و به همین اسناد از امام صادق (علیه السلام) نقل شده است که فرمودند: هر کس سه بار حج انجام دهد، هرگز دچار فقر نخواهد شد.

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٤٣٥ - رقم الحدیث الباب: ٢٣]

١٤٤٣٥- ٢٣- (٤) وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى وَ أَحْمَدَ بْنِ إِدْرِيسَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ يَحْيَى عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ الرَّازِيِّ عَنْ مَنْصُورِ بْنِ الْعَبَّاسِ عَنْ عَمْرِو بْنِ سَعِيدٍ عَنْ عِيسَى بْنِ حَمْزَةَ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: أَيُّ بَعِيرٍ حُجَّ عَلَيْهِ ثَلَاثَ سِنِينَ جُعِلَ مِنْ نَعَمِ الْجَنَّةِ.

******

ترجمه:

***

از عیسی بن حمزه، از امام صادق (علیه السلام) نقل شده است که فرمودند: هر شتری که سه سال بر آن حج انجام شود، از چارپایان بهشتی قرار داده می شود.

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٤٣٦ - رقم الحديث الباب: ٢٤]

١٤٤٣٦- ٢٤- (٥) قَالَ وَ رُوِيَ سَبْعَ سِنِينَ.

******

ترجمه:

***

ودرروایت دیگری فرموده اند هفت سال

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٤٣٧ - رقم الحديث الباب: ٢٥]

١٤٤٣٧- ٢٥- (٦) وَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ سَعْدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَيْنِ بْنِ أَبِی الْخَطَّابِ عَنْ صَفْوَانَ بْنِ يَحْيَى عَنْ مَنْصُورِ بْنِ حَازِمٍ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَمَّنْ حَجَّ أَرْبَعَ حِجَجٍ مَا لَهُ مِنَ الثَّوَابِ قَالَ

١- الخطاف- من الطيور الصغيرة المهاجرة، يأتی من بلاد بعيدة، و يسمی زوار الهند، و عصفور الجنة (حياة الحيوان ١- ٢٩٣.

٢- الخصال- ٦٠- ٨١.

٣- الخصال- ١١٧- ١٠١.

٤- الخصال- ١١٧- ١٠٢.

٥- الخصال- ١١٨- ذيل الحديث ١٠٢.

٦- الخصال- ٢١٥- ٣٧.

يَا مَنْصُورُ- مَنْ حَجَّ أَرْبَعَ حِجَجٍ لَمْ تُصِبْهُ ضَغْطَةُ الْقَبْرِ أَبَداً ثُمَّ ذَكَرَ كَمَا مَرَّ عَنِ الرِّضَا ع إِلَى قَوْلِهِ مِنْ صَلَاةِ الآدَمِيِّينَ (١).

******

ترجمه:

***

از منصور بن حازم نقل شده است كه گفت: از امام صادق (عليه السلام) پرسيدم كه كسی كه چهار حج انجام دهد، چه ثوابی برای اوست؟ ايشان فرمودند: ای منصور، كسی كه چهار حج انجام دهد،

هرگز دچار فشار قبر نخواهد شد. سپس مانند آنچه از امام رضا (علیه السلام) روایت شد، ذکر کرد تا جایی که فرمودند: از نماز آدمیان.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۴۳۸ - رقم الحدیث الباب: ۲۶]

۱۴۴۳۸- ۲۶- (۲) وَ عَنْ أَبِیهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ إِدْرِیسَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ یَحْیَی عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ یَحْیَی الْمُعَاذِیِّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ خَالِدٍ الطَّیَالِسِیِّ عَنْ سَیْفِ بْنِ عَمِیرَةَ عَنْ أَبِی بَکْرٍ الْحَضْرَمِیِّ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع مَا لِمَنْ حَجَّ خَمْسَ حِجَجٍ قَالَ مَنْ حَجَّ خَمْسَ حِجَجٍ لَمْ یُعَذِّبْهُ اللَّهُ أَبَداً.

******

ترجمه:

***

از ابوبکر حضرمی نقل شده است که گفت: به امام صادق (علیه السلام) گفتم: کسی که پنج حج انجام دهد، چه پاداشی دارد؟ ایشان فرمودند: هر کس پنج حج انجام دهد، خداوند هرگز او را عذاب نخواهد کرد.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۴۳۹ - رقم الحدیث الباب: ۲۷]

۱۴۴۳۹- ۲۷- (۳) وَ بِهَذَا الْإِسْنَادِ قَالَ: قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع مَنْ حَجَّ عَشْرَ حِجَجٍ لَمْ یُحَاسِبْهُ اللَّهُ أَبَداً.

******

ترجمه:

***

و به همین اسناد امام صادق (علیه السلام) فرمودند: هر کس ده حج انجام دهد، خداوند هرگز او را محاسبه نخواهد کرد.

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٤٤٠ - رقم الحدیث الباب: ٢٨]

١٤٤٤٠- ٢٨- (٤) وَ بِهَذَا الْإِسْنَادِ قَالَ: قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع مَنْ حَجَّ عِشْرِينَ حَجَّةً لَمْ يَرَ جَهَنَّمَ- وَ لَمْ يَسْمَعْ شَهِيقَهَا وَ لَا زَفِيرَهَا.

******

ترجمه:

***

و به همین اسناد امام صادق (علیه السلام) فرمودند: هر کس بیست حج انجام دهد، جهنم را نخواهد دید و صدای ناله و زفیر آن را نخواهد شنید.

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٤٤١ - رقم الحدیث الباب: ٢٩]

١٤٤٤١- ٢٩- (٥) وَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ سَعْدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَيْنِ عَنْ جَعْفَرٍ الْأَحْوَلِ عَنْ زَكَرِيَّا الْمَوْصِلِيِّ كَوْكَبِ الدَّمِ قَالَ سَمِعْتُ الْعَبْدَ الصَّالِحَ ع يَقُولُ مَنْ حَجَّ أَرْبَعِينَ حَجَّةً قِيلَ لَهُ اشْفَعْ فِيمَنْ أَحْبَبْتَ وَ يُفْتَحُ لَهُ بَابٌ مِنْ أَبْوَابِ الْجَنَّةِ- يَدْخُلُ مِنْهُ هُوَ وَ مَنْ يَشْفَعُ لَهُ.

******

ترجمه:

***

از زکریا موصلی، معروف به کوکب الدم، نقل شده است که گفت: شنیدم عبد صالح (امام کاظم علیه السلام) می فرمود: هر کس چهل حج انجام دهد، به او گفته می شود: برای هر که دوست داری، شفاعت کن. و دری از درهای بهشت برای او گشوده می شود که او و هر کسی که برای او شفاعت کند، از آن وارد می شوند.

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٤٤٢ - رقم الحديث الباب: ٣٠]

١٤٤٤٢- ٣٠- (٦) وَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ سَعْدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَيْنِ عَنْ

ص: ١٣٠

١- مر صدره فی الحدیث ١٦ من هذا الباب.

٢- الخصال- ٢٨٢- ٣٠.

٣- الخصال- ٤٤٥- ٤٣.

٤- الخصال- ٥١٦- ٣.

٥- الخصال- ٥٤٨- ٢٩.

٦- الخصال- ٥٧١- ٣.

عَلِيِّ بْنِ سَيْفٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ الْمُؤْمِنِ (١) عَنْ هَارُونَ بْنِ خَارِجَةَ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ سَمِعْتُهُ یَقُولُ مَنْ حَجَّ سَبْعِینَ حَجَّةً بَنَی اللَّهُ لَهُ مَدِینَةً فِی جَنَّةِ عَدْنٍ- فِیهَا مِائَةُ أَلْفِ قَصْرٍ فِی کُلِّ قَصْرٍ حَوْرَاءُ مِنْ حُورِ الْعِینِ وَ أَلْفُ زَوْجَةٍ وَ یُجْعَلُ مِنْ رُفَقَاءِ مُحَمَّدٍ ص فِی الْجَنَّةِ.

******

ترجمه:

***

از هارون بن خارجهٔ نقل شده است که گفت: از امام صادق (علیه السلام) شنیدم که می فرمود: هر کس هفتاد حج انجام دهد، خداوند برای او شهری در بهشت عدن بنا می کند. در آن شهر صد هزار قصر خواهد بود و در هر قصر، حوری از حورالعین و هزار همسر قرار داده شده است. و او از رفقای محمد (صلی الله علیه وآله) در بهشت قرار خواهد گرفت.

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٤٤٣ - رقم الحدیث الباب: ٣١]

١٤٤٤٣- ٣١- (٢) وَ فِی الْأَمَالِی عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِبْرَاهِیمَ بْنِ إِسْحَاقَ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ سَعِیدٍ الْکُوفِیِّ عَنْ عَلِیِّ بْنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِیِّ بْنِ فَضَّالٍ عَنْ أَبِیهِ عَنْ أَبِی الْحَسَنِ عَلِیِّ بْنِ مُوسَی الرِّضَا ع عَنْ آبَائِهِ عَنِ الْحُسَیْنِ بْنِ عَلِیٍّ ع قَالَ: لَمَّا حَضَرَتِ الْحَسَنَ بْنَ عَلِیِّ بْنِ أَبِی طَالِبٍ ع الْوَفَاةُ بَکَی فَقِیلَ لَهُ یَا ابْنَ رَسُولِ اللَّهِ ص أَ تَبْکِی وَ مَکَانُکَ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ ص الَّذِی أَنْتَ بِهِ وَ قَدْ قَالَ فِیکَ رَسُولُ اللَّهِ ص مَا

قَالَ وَ قَدْ حَجَجْتَ عِشْرِينَ حَجَّةً مَاشِياً وَ قَدْ قَاسَمْتَ رَبَّکَ مَالَکَ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ حَتَّى النَّعْلَ وَ النَّعْلَ فَقَالَ ع إِنَّمَا أَبْکِی لِخَصْلَتَیْنِ هَوْلِ الْمُطَّلَعِ وَ فِرَاقِ الْأَحِبَّةِ.

******

ترجمه:

***

از علی بن حسن بن علی بن فضال، از پدرش، از امام رضا (علیه السلام) از اجدادش، از حسین بن علی (علیه السلام) نقل شده است که فرمود: وقتی حسن بن علی (علیه السلام) در حال وفات بود، گریه کرد. به او گفتند: ای پسر رسول خدا (صلی الله علیه وآله)، چرا گریه می کنی در حالی که جایگاه تو نزد رسول خدا (صلی الله علیه وآله) این گونه است و او درباره تو گفته است آنچه گفته است، و تو بیست حج پیاده انجام داده ای و با خداوند مال خود را سه بار تقسیم کرده ای، حتی نعله را. حسن (علیه السلام) فرمود: من فقط به خاطر دو چیز می گریم: هول و وحشت روز قیامت و فراق عزیزان.

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٤٤٤ - رقم الحدیث الباب: ٣٢]

١٤٤٤٤- ٣٢- (٣) الْحُسَیْنُ بْنُ سَعِیدٍ فِی کِتَابِ الزُّهْدِ عَنِ النَّضْرِ بْنِ سُوَیْدٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سِنَانٍ عَمَّنْ سَمِعَ أَبَا جَعْفَرٍ ع یَقُولُ لَمَّا حَضَرَتِ الْحُسَیْنَ بْنَ عَلِیٍّ ع (٤) الْوَفَاةُ وَ ذَکَرَ مِثْلَهُ.

وَ رَوَاهُ الْکُلَیْنِیُّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ یَحْیَى عَنِ الْحُسَیْنِ بْنِ إِسْحَاقَ (٥) عَنِ

۱- فی المخطوط- عبد اللّه المؤمن.

۲- أمالی الصدوق- ۱۸٤- ۹.

۳- الزهد- ۷۹- ۲۱۳.

٤- فی الکافی- الحسن بن علیّ (علیه السلام) (هامش المخطوط) و کذلک فی الزهد.

٥- فی الکافی زیادة- عن علی بن مهزیار.

الْحُسَیْنِ بْنِ سَعِیدٍ نَحْوَهُ (۱).

******

ترجمه:

***

از عبدالله بن سنان نقل شده است که از کسی شنیده است که امام باقر (علیه السلام) فرمود: وقتی حسین بن علی (علیه السلام) در حال وفات بود و همانند آن را ذکر کرد.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱٤٤٤٥ - رقم الحدیث الباب: ۳۳]

۱٤٤٤٥- ۳۳- (۲) مُحَمَّدُ بْنُ إِدْرِیسَ فِی آخِرِ السَّرَائِرِ نَقْلًا مِنْ جَامِعِ الْبَزَنْطِیِّ عَنْ زُرَارَةَ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا جَعْفَرٍ وَ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ مِنْ بَعْدِهِ ع یَقُولَانِ حَجَّ رَسُولُ اللَّهِ ص عِشْرِینَ حَجَّةً مُسْتَتِرَةً (۳) مِنْهَا عَشْرُ حِجَجٍ أَوْ قَالَ سَبْعَةٌ (٤) الْوَهْمُ مِنَ الرَّاوِی قَبْلَ النُّبُوَّةِ.

******

ترجمه:

***

از زراره نقل شده است که گفت: شنیدم امام باقر (علیه السلام) و امام صادق (علیه السلام) بعد از او می فرمایند: پیامبر خدا (صلی الله علیه وآله) بیست حج انجام داد که از این میان، ده حج یا به قولی هفت حج قبل از نبوت بود. (شک از راوی است).

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٤٤٦ - رقم الحدیث الباب: ٣٤]

١٤٤٤٦- ٣٤- (٥) سَعِيدُ بْنُ هِبَةِ اللَّهِ الرَّاوَنْدِيُّ فِي قِصَصِ الْأَنْبِيَاءِ بِسَنَدِهِ عَنِ ابْنِ بَابَوَيْهِ عَنِ ابْنِ الْمُتَوَكِّلِ عَنِ الْحِمْيَرِيِّ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ ابْنِ مَحْبُوبٍ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْحَجَّاجِ عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ الْبَاقِرِ ع قَالَ: أَتَى آدَمُ ع هَذَا الْبَيْتَ أَلْفَ آتِيَةٍ عَلَى قَدَمَيْهِ مِنْهَا سَبْعُمِائَةِ حَجَّةٍ وَ ثَلَاثُمِائَةِ عُمْرَةٍ.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِكَ (٦) وَ يَأْتِي مَا يَدُلُّ عَلَيْهِ (٧).

******

ترجمه:

***

از قاسم بن محمد نقل شده است که امام باقر (علیه السلام) فرمود: آدم (علیه السلام) به این خانه (کعبه) هزار بار آمد، که از این تعداد، هفتصد حج و سیصد عمره انجام داد.

***

۱- الکافی ۱- ٤٦۱- ۱.

۲- مستطرفات السرائر- ۵۷- ۱۹.

۳- فی المصدر- مستیسرة.

٤- فی المصدر- تسعة.

۵- قصص الأنبیاء- ۱۹.

٦- تقدم فی الحدیث ۳ من الباب ۳۲، و فی الحدیثین ٦، ۷ من الباب ۳۳ من هذه الأبواب، و فی الحدیث ۳٤ من الباب ۱ من أبواب مقدّمة العبادات.

۷- یأتی فی الأبواب ٤٦، ٤۷، ٤۹، و فی الحدیث ۲ من الباب ۵٦، و فی الباب ۵۷ من هذه الأبواب، و فی الأحادیث ۹، ۱۰، ۱۱، من الباب ۱۰، و فی الباب ۵۱ من أبواب أحکام الدوابّ.

٤٦- بَابُ اسْتِحْبَابِ الْحَجِّ وَ الْعُمْرَةِ عَیْناً فِی کُلِّ عَامٍ وَ إِدْمَانِهِمَا وَ لَوْ بِالاسْتِنَابَةِ

اشارة

(۱) ٤٦ بَابُ اسْتِحْبَابِ الْحَجِّ وَ الْعُمْرَةِ عَیْناً فِی کُلِّ عَامٍ وَ إِدْمَانِهِمَا وَ لَوْ بِالاسْتِنَابَةِ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱٤٤٤۷ - رقم الحدیث الباب: ۱]

١٤٤٤٧- ١- (٢) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ حَمَّادِ بْنِ عِيسَى عَنْ يَحْيَى بْنِ عُمَرَ بْنِ كُلَيْعٍ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَمَّارٍ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع إِنِّي قَدْ وَطَّنْتُ نَفْسِي عَلَى لُزُومِ الْحَجِّ كُلَّ عَامٍ بِنَفْسِي أَوْ بِرَجُلٍ مِنْ أَهْلِ بَيْتِي بِمَالِي فَقَالَ وَ قَدْ عَزَمْتَ عَلَى ذَلِكَ قَالَ فَقُلْتُ نَعَمْ قَالَ فَإِنْ فَعَلْتَ (فَأَيْقِنْ بِكَثْرَةِ الْمَالِ أَوْ) (٣) أَبْشِرْ (٤) بِكَثْرَةِ الْمَالِ وَ الْبَنِينَ.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَمَّارٍ (٥)

وَ رَوَاهُ فِي ثَوَابِ الْأَعْمَالِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ عَنِ الصَّفَّارِ عَنِ الْعَبَّاسِ بْنِ مَعْرُوفٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ مَهْزِيَارَ عَنْ حَمَّادِ بْنِ عِيسَى عَنْ يَحْيَى بْنِ عُمَرَ بْنِ الْيَسَعِ (٦) عَنْ إِسْحَاقَ مِثْلَهُ (٧).

******

ترجمه:

***

از اسحاق بن عمار نقل شده است که گفت: به امام صادق (علیه السلام) گفتم: من تصمیم گرفته ام که هر سال حج را خودم یا به وسیله مردی از اهل بیتم با مال خودم انجام دهم. ایشان فرمودند: آیا بر این کار عزم کرده ای؟ گفتم: بله. فرمودند: اگر این کار را انجام دهی، بشارت بده به فراوانی مال و فرزندان.

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٤٤٨ - رقم الحديث الباب: ٢]

١٤٤٤٨- ٢- (٨) وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْمَاعِيلَ عَنِ الْفَضْلِ بْنِ شَاذَانَ عَنْ حَمَّادِ بْنِ عِيسَى عَنْ رِبْعِيِّ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنِ الْفُضَيْلِ بْنِ يَسَارٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا جَعْفَرٍ ع يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص لَا

۱- الباب ٤٦ فيه ۹ أحاديث.

۲- الكافی ٤- ۲۵۳- ۵.

۳- ليس فی المصدر.

٤- فی المصدر- فابشر.

۵- الفقيه ۲- ۲۱۸- ۲۲۱۵.

٦- فی نسخة- يحيی بن عمر بن كليع (هامش المخطوط) و فی الثواب- يحيی بن عمرو.

۷- ثواب الأعمال- ۷۰- ٤.

۸- الكافی ٤- ۲۵٤- ۸.

يُحَالِفُ الْفَقْرُ وَ الْحُمَّی مُدْمِنَ الْحَجِّ وَ الْعُمْرَةِ.

******

ترجمه:

***

از فضيل بن يسار نقل شده است كه گفت: شنيدم امام باقر (عليه السلام) می فرمايد: رسول خدا (صلی الله عليه وآله) فرمودند: فقر و تب بر كسی كه پيوسته حج و عمره انجام می دهد، تسلط نخواهد داشت.

***

[رقم الحديث الكلی: ١٤٤٤٩ - رقم الحديث الباب: ۳]

۱۴۴۴۹- ۳- (۱) وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى عَنْ زَكَرِيَّا الْمُؤْمِنِ (۲) عَنْ دَاوُدَ بْنِ أَبِي سُلَيْمَانَ الْجَصَّاصِ عَنْ عُذَافِرٍ قَالَ: قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع مَا يَمْنَعُكَ مِنَ الْحَجِّ فِي كُلِّ سَنَةٍ قُلْتُ جُعِلْتُ فِدَاكَ الْعِيَالُ قَالَ فَقَالَ إِذَا مِتَّ فَمَنْ لِعِيَالِكَ أَطْعِمْ عِيَالَكَ الْخَلَّ وَ الزَّيْتَ وَ حُجَّ بِهِمْ كُلَّ سَنَةٍ.

******

ترجمه:

***

از عذافر نقل شده است که امام صادق (علیه السلام) فرمود: چه چیزی مانع تو از حج در هر سال می شود؟ گفتم: فدایت شوم، فرزندانم. ایشان فرمودند: وقتی که بمیری، چه کسی از عیالت مراقبت خواهد کرد؟ پس به عیال خود خرما و روغن بده و با آنها هر سال حج کن.

***

[رقم الحديث الكلى: ۱۴۴۵۰ - رقم الحديث الباب: ٤]

۱۴۴۵۰- ٤- (۳) وَ عَنْ عَلِيٍّ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ عَنْ رِبْعِيِّ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنِ الْفُضَيْلِ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا جَعْفَرٍ ع يَقُولُ لَا وَ رَبِّ هَذِهِ الْبَنِيَّةِ (٤) لَا يُحَالِفُ مُدْمِنَ الْحَجِّ هَذَا الْبَيْتَ حُمَّى وَ لَا فَقْرٌ أَبَداً.

******

ترجمه:

***

از فضیل نقل شده است که گفت: شنیدم امام باقر (علیه السلام) می فرماید: به خدایی که این بنا (کعبه) را آفریده است، هیچ گاه بر کسی که پیوسته به حج این خانه (کعبه) می آید، تب و فقر بر او تسلط نخواهد داشت.

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٤٥١ - رقم الحدیث الباب: ٥]

١٤٤٥١- ٥- (٥) وَ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ خَالِدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الْحَمِيدِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ جُنْدَبٍ عَنْ بَعْضِ رِجَالِهِ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: إِذَا كَانَ الرَّجُلُ مِنْ شَأْنِهِ الْحَجُّ كُلَّ سَنَةٍ ثُمَّ تَخَلَّفَ سَنَةً فَلَمْ يَخْرُجْ قَالَتِ الْمَلَائِكَةُ الَّذِينَ عَلَى الْأَرْضِ لِلَّذِينَ عَلَى الْجِبَالِ لَقَدْ فَقَدْنَا صَوْتَ فُلَانٍ فَيَقُولُونَ اطْلُبُوهُ فَيَطْلُبُونَهُ فَلَا يُصِيبُونَهُ فَيَقُولُونَ اللَّهُمَّ إِنْ كَانَ حَبَسَهُ دَيْنٌ فَأَدِّ عَنْهُ أَوْ مَرَضٌ فَاشْفِهِ أَوْ فَقْرٌ فَأَغْنِهِ أَوْ حَبْسٌ فَفَرِّجْ عَنْهُ أَوْ فِعْلٌ بِهِ فَافْعَلْ بِهِ- وَ النَّاسُ يَدْعُونَ لِأَنْفُسِهِمْ وَ هُمْ يَدْعُونَ لِمَنْ تَخَلَّفَ.

وَ رَوَاهُ الْبَرْقِيُّ فِي الْمَحَاسِنِ مِثْلَهُ (٦).

******

ترجمه:

***

از عبدالله بن جندب نقل شده است که از برخی از رجال خود شنیده است که امام صادق (علیه السلام) فرمود: اگر مردی به طور معمول هر سال حج کند، اما یک سال غیبت کند و بیرون نرود، ملائکه ای که در زمین هستند به ملائکه ای که در کوه ها هستند می گویند: صدای فلانی را گم کرده ایم. آنها می گویند: او را جست وجو کنید. پس جست وجو می کنند و او را نمی یابند. سپس می گویند: خداوندا، اگر او را دین حبس کرده است، آن را ادا کن؛ اگر بیماری دارد، او را شفا ده؛ اگر

فقیر است، او را بی نیاز کن؛ اگر در حبس است، او را رها کن؛ و اگر کار بدی با او شده است، درباره او انجام بده. و مردم برای خودشان دعا می کنند و آنها نیز برای کسی که غیبت کرده است دعا می کنند.

***

١- الکافی ٤- ٢٥٦- ١٦.

٢- فی المصدر- عن عبد المؤمن.

٣- الکافی ٤- ٢٦٠- ٣٣.

٤- فی نسخة- هذا البیت (هامش المخطوط).

٥- الکافی ٤- ٢٦٤- ٤٧.

٦- المحاسن- ٧١- ١٤٤.

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٤٥٢ - رقم الحدیث الباب: ٦]

١٤٤٥٢- ٦- (١) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلَّانٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْمُغِيرَةِ عَنْ حَمَّادِ بْنِ طَلْحَةَ عَنْ عِيسَى بْنِ أَبِی مَنْصُورٍ قَالَ: قَالَ لِی جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ ع يَا عِيسَى- إِنِ اسْتَطَعْتَ أَنْ تَأْكُلَ الْخُبْزَ وَ الْمِلْحَ وَ تَحُجَّ فِی كُلِّ سَنَةٍ فَافْعَلْ.

******

ترجمه:

***

از عیسی بن ابی منصور نقل شده است که گفت: امام صادق (علیه السلام) به من فرمود: ای عیسی، اگر می توانی نان و نمک بخوری و هر سال حج کنی، این کار را انجام بده.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۴۵۳ - رقم الحدیث الباب: ۷]

۱۴۴۵۳- ۷- (۲) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ قَالَ: قَالَ الصَّادِقُ ع إِذَا كَانَ عَشِيَّةُ عَرَفَةَ بَعَثَ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ مَلَكَيْنِ يَتَصَفَّحَانِ وُجُوهَ النَّاسِ فَإِذَا فَقَدَا رَجُلًا قَدْ عَوَّدَ نَفْسَهُ الْحَجَّ قَالَ أَحَدُهُمَا لِصَاحِبِهِ يَا فُلَانُ مَا فَعَلَ فُلَانٌ قَالَ فَيَقُولُ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ أَعْلَمُ قَالَ فَيَقُولُ أَحَدُهُمَا اللَّهُمَّ إِنْ كَانَ حَبَسَهُ عَنِ الْحَجِّ فَقْرٌ فَأَغْنِهِ وَ إِنْ كَانَ حَبَسَهُ دَيْنٌ فَاقْضِ عَنْهُ دَيْنَهُ وَ إِنْ كَانَ حَبَسَهُ مَرَضٌ فَاشْفِهِ وَ إِنْ كَانَ حَبَسَهُ مَوْتٌ فَاغْفِرْ لَهُ وَ ارْحَمْهُ.

******

ترجمه:

***

محمد بن علی بن حسین نقل کرده است که امام صادق (علیه السلام) فرمود: وقتی شب عرفه فرا می رسد، خداوند عز و جل دو فرشته را می فرستد تا به چهره های مردم نگاه کنند. اگر مردی را که خود را عادت داده است به حج نیابند، یکی از آن ها به دیگری می گوید: ای فلان، فلانی چه شد؟ او می گوید: خداوند عز و جل آگاه است. سپس یکی از آن ها می گوید: خدایا، اگر او را فقری از حج بازداشته، او را بی نیاز کن؛ و اگر او را دینی حبس کرده، دین او را ادا کن؛ و اگر بیماری او را نگه داشته، او را شفا ده؛ و اگر مرگ او را بازداشته، او را ببخش و رحم کن.

***

[رقم الحديث الكلی: ١٤٤٥٤ - رقم الحديث الباب: ٨]

١٤٤٥٤- ٨- (٣) وَ فِی كِتَابِ إِكْمَالِ الدِّينِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُوسَى بْنِ الْمُتَوَكِّلِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ جَعْفَرٍ الْحِمْيَرِيِّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عُثْمَانَ الْعَمْرِيِّ قَالَ سَمِعْتُهُ يَقُولُ وَ اللَّهِ إِنَّ صَاحِبَ هَذَا الْأَمْرِ يَحْضُرُ الْمَوْسِمَ كُلَّ سَنَةٍ فَيَرَى النَّاسَ وَ يَعْرِفُهُمْ وَ يَرَوْنَهُ وَ لَا يَعْرِفُونَهُ.

******

ترجمه:

***

از محمد بن عثمان العمری نقل شده است که گفت: به خدا قسم، صاحب این امر (امام مهدی (عجل الله تعالی فرجه)) هر سال به موسم (حج) حاضر می شود و مردم را می بیند و آنها را می شناسد، اما مردم او را نمی شناسند.

***

[رقم الحديث الكلی: ١٤٤٥٥ - رقم الحديث الباب: ٩]

١٤٤٥٥- ٩- (٤) وَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ سَعْدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ مَالِكٍ الْكُوفِيِّ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ مُحَمَّدٍ الصَّيْرَفِيِّ عَنْ يَحْيَى بْنِ الْمُثَنَّى الْعَطَّارِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ بُكَيْرٍ عَنْ عُبَيْدِ بْنِ زُرَارَةَ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع يَقُولُ يَفْقِدُ النَّاسُ إِمَامَهُمْ فَيَشْهَدُ الْمَوْسِمَ فَيَرَاهُمْ وَ لَا يَرَوْنَهُ.

ص: ١٣٥

١- التهذيب ٥- ٤٤٢- ١٥٣٧.

۲- الفقیه ۲- ۲۱۲- ۲۱۸٤.

۳- إکمال الدین- ٤٤۰- ۸.

٤- إکمال الدین- ٤٤۰- ۷.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا یَدُلُّ عَلَی ذَلِکَ (۱) وَ یَأْتِی مَا یَدُلُّ عَلَیْهِ (۲).

******

ترجمه:

***

از عبید بن زراره نقل شده است که گفت: شنیدم امام صادق (علیه السلام) می فرماید: مردم امام خود را گم می کنند، پس او به موسم (حج) حاضر می شود و آنها را می بیند، اما آنها او را نمی بینند.

***

٤۷- بَابُ کَرَاهَةِ التَّأَخُّرِ عَنِ الْحَجِّ الْمَنْدُوبِ وَ عَدَمِ جَوَازِ الِاسْتِخَارَةِ فِی تَرْکِهِ

اشارة

(۳) ٤۷ بَابُ کَرَاهَةِ التَّأَخُّرِ عَنِ الْحَجِّ الْمَنْدُوبِ وَ عَدَمِ جَوَازِ الِاسْتِخَارَةِ فِی تَرْکِهِ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلی: ١٤٤٥٦ - رقم الحديث الباب: ١]

١٤٤٥٦- ١- (٤) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَبِی حَمْزَةَ الثُّمَالِيِّ عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ ع قَالَ سَمِعْتُهُ يَقُولُ مَا مِنْ عَبْدٍ يُؤْثِرُ عَلَى الْحَجِّ حَاجَةً مِنْ حَوَائِجِ الدُّنْيَا إِلَّا نَظَرَ إِلَى الْمُحَلِّقِينَ قَدِ انْصَرَفُوا قَبْلَ أَنْ تُقْضَى (٥) لَهُ تِلْكَ الْحَاجَةُ.

******

ترجمه:

***

از ابی حمزه ثمالی نقل شده است که گفت: شنیدم امام باقر (علیه السلام) می فرماید: هیچ بنده ای نیست که حاجتی از حوائج دنیوی را بر حج مقدم بدارد، مگر اینکه به حلق کنندگان (حاجیانی که سر خود را می زنند) نگاه می کند و قبل از اینکه آن حاجت برایش برآورده شود، آنها از مناسک خود برمی گردند.

***

[رقم الحديث الكلی: ١٤٤٥٧ - رقم الحديث الباب: ٢]

١٤٤٥٧- ٢- (٦) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَبِی بَصِيرٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: مَا تَخَلَّفَ رَجُلٌ عَنِ الْحَجِّ إِلَّا بِذَنْبٍ وَ مَا يَعْفُو اللَّهُ أَكْثَرُ.

وَ رَوَاهُ أَيْضاً مُرْسَلًا (٧) وَ كَذَا الَّذِی قَبْلَهُ.

******

ترجمه:

***

از ابی بصیر نقل شده است که گفت: امام صادق (علیه السلام) فرمود: هیچ مردی از حج تخلف نمی کند مگر به خاطر گناهی، و خداوند بیشتر از آنچه گناهکاران مرتکب می شوند، می آمرزد.

و همچنین همین مضمون در روایت قبلی ذکر شده است.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱٤٤٥٨ - رقم الحدیث الباب: ۳]

۱٤٤٥٨- ۳- (۸) مُحَمَّدُ بْنُ یَعْقُوبَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ یَحْیَی عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَیْنِ عَنِ النَّضْرِ بْنِ شُعَیْبٍ عَنْ یُونُسَ بْنِ عِمْرَانَ بْنِ مِیثَمٍ عَنْ سَمَاعَةَ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: قَالَ لِی مَا لَکَ لَا تَحُجُّ فِی الْعَامِ فَقُلْتُ مُعَامَلَةٌ کَانَتْ بَیْنِی وَ بَیْنَ قَوْمٍ وَ اشْتِغَالٌ وَ عَسَی أَنْ یَکُونَ ذَلِکَ

۱- تقدم فی الباب ٤٥ من هذه الأبواب، و فی الحدیث ۳٤ من الباب ۱ من أبواب مقدّمة العبادات.

۲- یأتی فی الأبواب ٤٧، ٥٠، ٥۱، و فی الحدیث ۲ من الباب ٥٦، و فی الباب ٥٧ من هذه الأبواب.

۳- الباب ٤٧ فیه ٥ أحادیث.

٤- الفقیه ۲- ۲۲۰- ۲۲۲٦ و الفقیه ۲- ٤۲۰- ۲۸٦۳.

٥- فی نسخة- تنقضی (هامش المخطوط).

٦- الفقیه ۲- ٤۲۰- ۲۸٦۲.

۷- الفقیه ۲- ۲۲۰- ۲۲۲۷.

۸- الکافی ٤- ۲۷۰- ۱.

خِيَرَةً فَقَالَ لَا وَ اللَّهِ مَا فَعَلَ اللَّهُ لَکَ فِی ذَلِکَ مِنْ خِيَرَةٍ ثُمَّ قَالَ مَا حُبِسَ عَبْدٌ عَنْ هَذَا الْبَيْتِ إِلَّا بِذَنْبٍ وَ مَا يَعْفُو أَكْثَرُ.

******

ترجمه:

***

از سماعه نقل شده است که گفت: امام صادق (علیه السلام) به من فرمود: چرا در این سال حج نمی کنی؟ گفتم: به خاطر معاملاتی که بین من و گروهی وجود دارد و مشغله هایی که دارم، شاید این بهتر باشد. فرمود: نه، به خدا قسم، خداوند برای تو در این کار خیری قرار نداده است. سپس فرمود: هیچ بنده ای از این خانه (کعبه) بازداشته نمی شود مگر به خاطر گناهی، و خداوند بیشتر از آنچه گناهکاران مرتکب می شوند، می آمرزد.

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٤٥٩ - رقم الحديث الباب: ٤]

١٤٤٥٩- ٤- (١) وَ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ سَهْلِ بْنِ زِيَادٍ رَفَعَهُ قَالَ: قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع لَيْسَ فِی تَرْكِ الْحَجِّ خِيَرَةٌ.

******

ترجمه:

***

حضرت صادق علیه السلام : درترک حج هیچ خیری نیست .

***

[رقم الحديث الكلی: ١٤٤٦٠ - رقم الحديث الباب: ٥]

١٤٤٦٠- ٥- (٢) أَحْمَدُ بْنُ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ الْبَرْقِیُّ فِی الْمَحَاسِنِ عَنِ الْحَجَّالِ عَمَّنْ ذَكَرَهُ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: مَنْ أَرَادَ الْحَجَّ فَتَهَيَّأَ لَهُ فَحُرِمَهُ فَبِذَنْبٍ حُرِمَهُ.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِكَ (٣) وَ يَأْتِی مَا يَدُلُّ عَلَيْهِ (٤).

******

ترجمه:

***

از الحجاج نقل شده است كه از امام صادق (عليه السلام) شنيد: هر كس بخواهد حج كند و برای آن آماده شود، ولی از آن محروم شود، به خاطر گناهی است كه او را از حج بازداشته است.

***

٤٨- بَابُ عَدَمِ جَوَازِ الْمَشُورَةِ بِتَرْكِ الْحَجِّ وَ التَّعْوِيقِ عَنْهُ وَ لَوْ مَعَ ضَعْفِ حَالِ الْمُسْتَشِيرِ

اشارة

(٥) ٤٨ بَابُ عَدَمِ جَوَازِ الْمَشُورَةِ بِتَرْكِ الْحَجِّ وَ التَّعْوِيقِ عَنْهُ وَ لَوْ مَعَ ضَعْفِ حَالِ الْمُسْتَشِيرِ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلی: ١٤٤٦١ - رقم الحديث الباب: ١]

١٤٤٦١- ١- (٦) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَيْرٍ عَنْ رَجُلٍ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَمَّارٍ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع إِنَّ رَجُلًا اسْتَشَارَنِی فِی الْحَجِّ وَ كَانَ ضَعِيفَ الْحَالِ فَأَشَرْتُ عَلَيْهِ أَنْ لَا يَحُجَّ فَقَالَ مَا أَخْلَقَكَ أَنْ تَمْرَضَ سَنَةً قَالَ فَمَرِضْتُ سَنَةً.

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَعْقُوبَ مِثْلَهُ (٧)

ص: ١٣٧

١- الكافی ٤- ٢٧٠- ٢.

٢- المحاسن- ٧١- ١٤٥.

٣- تقدم فی الأحاديث ٢، ٩، ١٠ من الباب ٤، و فی الحديث ٣ من الباب ٤٦ من هذه الأبواب.

٤- يأتی فی الأبواب ٤٨، ٤٩، ٥٧ من هذه الأبواب.

٥- الباب ٤٨ فيه حديثان.

٦- الكافی ٤- ٢٧١- ١.

٧- التهذيب ٥- ٤٥٠- ١٥٦٩.

مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَمَّارٍ مِثْلَهُ (١).

******

ترجمه:

***

از اسحاق بن عمار نقل شده است که گفت: به امام صادق (علیه السلام) گفتم: مردی از من درباره حج مشورت کرد و او وضعیت مالی ضعیفی داشت. به او پیشنهاد کردم که حج نرود. امام (علیه السلام) فرمودند: "چگونه تو می گویی که او نرود، در حالی که ممکن است تو سال آینده بیمار شود؟" و من در واقع همان سال بیمار شدم.

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٤٦٢ - رقم الحدیث الباب: ٢]

١٤٤٦٢- ٢- (٢) قَالَ وَ قَالَ الصَّادِقُ ع لِيَحْذَرْ أَحَدُكُمْ أَنْ يُعَوِّقَ أَخَاهُ عَنِ الْحَجِّ فَتُصِيبَهُ فِتْنَةٌ فِي دُنْيَاهُ مَعَ مَا يُدَّخَرُ لَهُ فِي الآخِرَةِ.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِكَ (٣) وَ يَأْتِي مَا يَدُلُّ عَلَيْهِ (٤).

******

ترجمه:

***

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: "باید هر یک از شما مراقب باشد که برادرش را از حج بازندارد، زیرا اگر کسی برادرش را از حج بازدارد، فتنه ای در دنیا به او خواهد رسید و آنچه برای او در آخرت ذخیره شده است نیز از دست خواهد رفت."

***

٤٩- بَابُ تَأَكُّدِ اسْتِحْبَابِ عَوْدِ الْمُوسِرِ إِلَى الْحَجِّ فِي كُلِّ خَمْسِ سِنِينَ بَلْ أَرْبَعِ سِنِينَ وَ كَرَاهَةِ تَرْكِهِ أَكْثَرَ مِنْ ذَلِكَ

اشارة

(٥) ٤٩ بَابُ تَأَكُّدِ اسْتِحْبَابِ عَوْدِ الْمُوسِرِ إِلَى الْحَجِّ فِي كُلِّ خَمْسِ سِنِينَ بَلْ أَرْبَعِ سِنِينَ وَ كَرَاهَةِ تَرْكِهِ أَكْثَرَ مِنْ ذَلِكَ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٤٦٣ - رقم الحديث الباب: ١]

١٤٤٦٣- ١- (٦) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ النَّهْدِيِّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْوَلِيدِ عَنْ أَبَانٍ عَنْ ذَرِيحٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: مَنْ مَضَتْ لَهُ خَمْسُ سِنِينَ فَلَمْ يَفِدْ (٧) إِلَى رَبِّهِ وَ هُوَ مُوسِرٌ إِنَّهُ لَمَحْرُومٌ.

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ (٨)

وَ رَوَاهُ أَيْضاً بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَيْنِ عَنْ صَفْوَانَ عَنْ ذَرِيحٍ مِثْلَهُ (٩).

******

ترجمه:

***

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: "هر کس پنج سال گذشته باشد و به سوی پروردگارش (برای انجام فریضه حج) نرود و در حالی که توانگری باشد، او قطعاً محروم است."

***

ص: ۱۳۸

۱- الفقیه ۲- ۲۲۱- ۲۲۳٤.

۲- الفقیه ۲- ۲۲۱- ۲۲۳۵.

۳- تقدم فی الحدیثین ۳، ٤ من الباب ٤۷ من هذه الأبواب.

٤- یأتی ما یدلّ علیه بالالتزام فی البابین ٤۹، ۵۰ من هذه الأبواب.

۵- الباب ٤۹ فیه ٤ أحادیث.

٦- الکافی ٤- ۲۷۸- ۱.

۷- فی التهذیب- یعد (هامش المخطوط).

۸- التهذیب ۵- ٤۵۰- ۱۵۷۰.

۹- التهذیب ۵- ٤٦۲- ۱٦۱۰.

[رقم الحدیث الکلی: ۱٤٤٦٤ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱٤٤٦٤- ۲- (۱) وَ عَنْ عَلِیِّ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ بُنْدَارَ عَنْ إِبْرَاهِیمَ بْنِ إِسْحَاقَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ حَمَّادٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سِنَانٍ عَنْ حُمْرَانَ عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ ع قَالَ: إِنَّ لِلَّهِ (۲) مُنَادِیاً یُنَادِی أَیُّ عَبْدٍ أَحْسَنَ اللَّهُ إِلَیْهِ وَ أَوْسَعَ عَلَیْهِ فِی رِزْقِهِ فَلَمْ یَفِدْ إِلَیْهِ فِی کُلِّ خَمْسَةِ أَعْوَامٍ مَرَّةً لِیَطْلُبَ نَوَافِلَهُ إِنَّ ذَلِکَ لَمَحْرُومٌ.

******

ترجمه:

***

امام باقر (علیه السلام) فرمودند: "همانا برای خداوند ندا دهنده ای است که ندا می دهد: هر بنده ای که خداوند به او احسان کرده و رزقش را وسعت داده و در هر پنج سال یک بار به سوی او نرود تا نوافل را طلب کند، او قطعاً محروم است."

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٤٦٥ - رقم الحدیث الباب: ٣]

١٤٤٦٥- ٣- (٣) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ قَالَ رُوِيَ أَنَّ الْجَبَّارَ جَلَّ جَلَالُهُ يَقُولُ إِنَّ عَبْداً أَحْسَنْتُ إِلَيْهِ وَ أَجْمَلْتُ إِلَيْهِ (٤) فَلَمْ يَزُرْنِي فِي هَذَا الْمَكَانِ فِي كُلِّ خَمْسِ سِنِينَ لَمَحْرُومٌ.

******

ترجمه:

***

محمد بن علی بن الحسین گفت: روایت شده است که جبار (خداوند) جل جلاله می گوید: بنده ای که به او نیکی کردم و به او لطف نمودم، اگر در این مکان هر پنج سال یک بار به دیدار من نیاید، بی نصیب (از رحمت) است.

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٤٦٦ - رقم الحدیث الباب: ٤]

١٤٤٦٦- ٤- (٥) أَحْمَدُ بْنُ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ الْبَرْقِیُّ فِی الْمَحَاسِنِ عَنْ بَعْضِ أَصْحَابِهِ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ یُوسُفَ عَنْ زَکَرِیَّا بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مَسْعُودٍ الطَّائِیِّ (٦) عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْحُسَیْنِ (٧) قَالَ سَمِعْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع یَقُولُ إِذَا اجْتَمَعَ النَّاسُ بِمِنًی نَادَی مُنَادٍ أَیُّهَا الْجَمْعُ لَوْ تَعْلَمُونَ بِمَنْ أَحْلَلْتُمْ لَأَیْقَنْتُمْ بِالْمَغْفِرَةِ بَعْدَ الْخَلَفِ ثُمَّ یَقُولُ اللَّهُ تَبَارَکَ وَ تَعَالَی إِنَّ عَبْداً أَوْسَعْتُ عَلَیْهِ فِی رِزْقِی لَمْ یَفِدْ إِلَیَّ فِی کُلِّ أَرْبَعَةٍ لَمَحْرُومٌ.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا یَدُلُّ عَلَی ذَلِکَ عُمُوماً (٨) وَ یَأْتِی مَا یَدُلُّ عَلَیْهِ (٩).

******

ترجمه:

***

عبدالله بن حسین گفت: شنیدم که ابا عبدالله (علیه السلام) می فرمود: هنگامی که مردم در منا گرد هم می آیند، منادی ندا می دهد: ای جمعیت، اگر می دانستید که به چه کسی (در این مکان) پناه آورده اید، به یقین پس از بازگشت ، به آمرزش یقین پیدا می کردید. سپس خداوند تبارک و تعالی می فرماید: بنده ای که در روزی ام بر او گشایش دادم و در هر چهار سال به دیدار من نیامد، محروم است.

***

ص: ١٣٩

١- الکافی ٤- ٢٧٨- ٢.

٢- فی نسخة- إن اللّه أمر (هامش المخطوط).

٣- الفقيه ٢- ٢١٠- ٢١٧٥.

٤- كتب فى المخطوط على كلمة (اليه) علامة نسخة.

٥- المحاسن- ٦٦- ١٢١.

٦- فى المصدر- مسعود الطائى.

٧- فى المصدر- عبد الحميد.

٨- تقدم فى البابين ٤٥، ٤٦ من هذه الأبواب.

٩- يأتى فى البابين ٥٠، ٥١، و فى الحديث ٢ من الباب ٥٦ من هذه الأبواب.

٥٠- بَابُ اسْتِحْبَابِ التَّطَوُّعِ بِالْحَجِّ وَ لَوْ بِالاسْتِدَانَةِ لِمَنْ يَمْلِكُ مَا فِيهِ وَفَاءٌ وَ عَدَمِ وُجُوبِ الْحَجِّ عَلَى مَنْ عَلَيْهِ دَيْنٌ إِلَّا أَنْ يَفْضُلَ عَنْ دَيْنِهِ مَا يَقُومُ بِالْحَجِ

اشارة

(١) ٥٠ بَابُ اسْتِحْبَابِ التَّطَوُّعِ بِالْحَجِّ وَ لَوْ بِالاسْتِدَانَةِ لِمَنْ يَمْلِكُ مَا فِيهِ وَفَاءٌ وَ عَدَمِ وُجُوبِ الْحَجِّ عَلَى مَنْ عَلَيْهِ دَيْنٌ إِلَّا أَنْ يَفْضُلَ عَنْ دَيْنِهِ مَا يَقُومُ بِالْحَجِ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٤٦٧ - رقم الحديث الباب: ١]

١٤٤٦٧- ١- (٢) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي عُمَيْرٍ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ وَهْبٍ عَنْ غَيْرِ وَاحِدٍ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع إِنِّي رَجُلٌ ذُو دَيْنٍ أَ فَأَتَدَيَّنُ وَ أَحُجُّ فَقَالَ نَعَمْ هُوَ أَقْضَى لِلدَّيْنِ.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ مُرْسَلًا نَحْوَهُ (٣).

******

ترجمه:

***

معاویه بن وهب از چند نفر نقل کرده است که گفت: به ابا عبدالله (علیه السلام) گفتم: من مردی هستم که بدهی دارم. آیا وام بگیرم و حج به جا آورم؟ فرمود: بله، این کار به پرداخت بدهی کمک بیشتری می کند.

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٤٦٨ - رقم الحديث الباب: ٢]

١٤٤٦٨- ٢- (٤) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ فَضَالَةَ بْنِ أَيُّوبَ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ عَمَّارٍ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنْ رَجُلٍ عَلَيْهِ دَيْنٌ أَ عَلَيْهِ أَنْ يَحُجَّ قَالَ نَعَمْ الْحَدِيثَ.

******

ترجمه:

***

معاویه بن عمار گفت: از ابا عبدالله (علیه السلام) درباره مردی که بدهکار است، پرسیدم: آیا بر او واجب است که حج به جا آورد؟ فرمود: بله. ...ادامه حدیث.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱٤٤٦۹ - رقم الحدیث الباب: ۳]

۱٤٤٦۹- ۳- (۵) وَ عَنْهُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِی عُمَیْرٍ عَنْ جُفَیْنَةَ (٦) قَالَ: جَاءَنِی سَدِیرٌ الصَّیْرَفِیُّ فَقَالَ إِنَّ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ یَقْرَأُ عَلَیْکَ السَّلَامَ وَ یَقُولُ لَکَ مَا لَکَ لَا تَحُجُّ اسْتَقْرِضْ وَ حُجَّ.

******

ترجمه:

***

جفینه گفت: سدیر صیرفی نزد من آمد و گفت: ابا عبدالله (علیه السلام) به تو سلام می رساند و می گوید: چرا حج نمی روی؟ قرض بگیر و حج به جا آور.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱٤٤۷۰ - رقم الحدیث الباب: ٤]

۱٤٤۷۰- ٤- (۷) وَ عَنْهُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَیْنِ عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ

۱- الباب ۵۰ فیه ۱۰ أحادیث.

٢- التهذيب ٥- ٤٤١- ١٥٣٣، و الاستبصار ٢- ٣٢٩- ١١٦٨.

٣- الفقيه ٢- ٢٢١- ٢٢٣٣ و الفقيه ٢- ٤٣٧- ٢٩٠٥.

٤- التهذيب ٥- ١١- ٢٧، و أورده بتمامه فى الحديث ١ من الباب ١١ من هذه الأبواب.

٥- التهذيب ٥- ٤٤١- ١٥٣٤، و الاستبصار ٢- ٣٢٩- ١١٦٩.

٦- كذا فى الأصل، لكن فى المخطوط (حقبة) و فى هامشة عن نسخة (جفير) و لكن فى التهذيب المطبوع- عقبة.

٧- التهذيب ٥- ٤٦٢- ١٦١١.

أَبَانٍ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ قَالَ: قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع الْحَجُّ وَاجِبٌ عَلَى الرَّجُلِ وَ إِنْ كَانَ عَلَيْهِ دَيْنٌ.

وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ مِثْلَهُ (١).

******

ترجمه:

***

عبدالرحمن بن ابی عبدالله گفت: ابا عبدالله (علیه السلام) فرمود: حج بر مرد واجب است، حتی اگر بدهکار باشد.

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٤٧١ - رقم الحديث الباب: ٥]

١٤٤٧١- ٥- (٢) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحَكَمِ عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ عُتْبَةَ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا الْحَسَنِ ع عَنِ الرَّجُلِ عَلَيْهِ دَيْنٌ يَسْتَقْرِضُ وَ يَحُجُّ قَالَ إِنْ كَانَ لَهُ وَجْهٌ فِي مَالٍ فَلَا بَأْسَ.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ عُتْبَةَ مِثْلَهُ (٣).

******

ترجمه:

***

عبدالملک بن عتبه گفت: از ابا الحسن (علیه السلام) درباره مردی که بدهکار است پرسیدم: آیا می تواند قرض بگیرد و حج به جا آورد؟ فرمود: اگر در آینده توان مالی داشته باشد (و بتواند بدهی خود را بپردازد)، اشکالی ندارد.

***

[رقم الحديث الكلي: ١٤٤٧٢ - رقم الحديث الباب: ٦]

١٤٤٧٢- ٦- (٤) وَ عَنْهُمْ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى عَنْ أَبِي هَمَّامٍ قَالَ: قُلْتُ لِلرِّضَا ع الرَّجُلُ يَكُونُ عَلَيْهِ الدَّيْنُ وَ يَحْضُرُهُ الشَّيْ ءُ أَ يَقْضِي دَيْنَهُ أَوْ يَحُجُّ قَالَ يَقْضِي بِبَعْضٍ وَ يَحُجُّ بِبَعْضٍ قُلْتُ فَإِنَّهُ لَا يَكُونُ إِلَّا بِقَدْرِ نَفَقَةِ الْحَجِّ قَالَ يَقْضِي سَنَةً وَ يَحُجُّ سَنَةً قُلْتُ أُعْطِيَ الْمَالَ مِنْ نَاحِيَةِ السُّلْطَانِ قَالَ لَا بَأْسَ عَلَيْكُمْ.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَبِي هَمَّامٍ مِثْلَهُ (٥).

******

ترجمه:

***

ابو همام گفت: به امام رضا (علیه السلام) گفتم: مردی که بدهکار است و برای او چیزی فراهم می شود (پولی به دست می آورد)، آیا بدهی خود را بپردازد یا حج به جا آورد؟ فرمود: بخشی از بدهی را بپردازد و با بخشی حج به جا آورد. گفتم: اگر فقط به اندازه هزینه حج باشد؟ فرمود: یک سال بدهی را بپردازد و یک سال حج به جا آورد. گفتم: اگر مال از طرف حکومت به او داده شود؟ فرمود: بر شما اشکالی ندارد.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱٤٤۷۳ - رقم الحدیث الباب: ۷]

۱٤٤۷۳- ۷- (٦) وَ عَنْهُمْ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى عَنِ الْبَرْقِيِّ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ بَشِيرٍ عَنْ مُوسَى بْنِ بَكْرٍ الْوَاسِطِيِّ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا الْحَسَنِ ع عَنِ الرَّجُلِ يَسْتَقْرِضُ وَ يَحُجُّ فَقَالَ إِنْ كَانَ خَلْفَ ظَهْرِهِ مَالٌ (۷) إِنْ

ص: ۱٤۱

۱- لم نعثر علیه فی التهذیب المطبوع.

۲- الکافی ٤- ۲۷۹- ۳، و التهذیب ٥- ٤٤۲- ۱٥۳٥ و الاستبصار ۲- ۳۲۹- ۱۱۷۰.

۳- الفقیه ۲- ٤۳٦- ۲۹۰۲.

٤- الکافی ٤- ۲۷۹- ٤، و لم نعثر علیه فی التهذیب المطبوع.

٥- الفقیه ۲- ٤۳٦- ۲۹۰٤.

٦- الکافی ٤- ۲۷۹- ٦.

۷- فی نسخة- ما (هامش المخطوط) و کذلک التهذیب.

حَدَثَ بِهِ حَدَثٌ أُدِّیَ عَنْهُ فَلَا بَأْسَ.

وَ رَوَاهُ الشَّیْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ (۱) وَ کَذَا الَّذِی قَبْلَهُ.

******

ترجمه:

***

موسی بن بکر واسطی گفت: از ابا الحسن (علیه السلام) درباره مردی پرسیدم که قرض می گیرد و حج به جا می آورد. فرمود: اگر پشت سرش (برای آینده) مالی دارد که اگر برای او حادثه ای رخ دهد (و بمیرد)، از آن مال بدهی اش پرداخت شود، اشکالی ندارد.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱٤٤۷٤ - رقم الحدیث الباب: ۸]

۱٤٤۷٤- ۸- (۲) وَ عَنْهُمْ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ عَنْ أَبِیهِ عَنْ أَبِی طَالِبٍ عَنْ یَعْقُوبَ بْنِ شُعَیْبٍ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنْ رَجُلٍ یَحُجُّ بِدَیْنٍ وَ قَدْ حَجَّ حَجَّةَ الْإِسْلَامِ قَالَ نَعَمْ إِنَّ اللَّهَ سَیَقْضِی عَنْهُ إِنْ شَاءَ اللَّهُ.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ یَعْقُوبَ بْنِ شُعَیْبٍ مِثْلَهُ (۳).

******

ترجمه:

***

یعقوب بن شعیب گفت: از ابا عبدالله (علیه السلام) درباره مردی پرسیدم که با بدهی حج به جا می آورد، در حالی که حج اسلام (حج واجب) را قبلاً انجام داده است. فرمود: بله، خداوند بدهی او را پرداخت خواهد کرد، اگر خدا بخواهد.

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٤٧٥ - رقم الحدیث الباب: ٩]

١٤٤٧٥- ٩- (٤) وَ عَنْهُمْ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِیٍّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْفُضَیْلِ عَنْ مُوسَی بْنِ بَکْرٍ عَنْ أَبِی الْحَسَنِ الْأَوَّلِ ع قَالَ: قُلْتُ لَهُ هَلْ یَسْتَقْرِضُ الرَّجُلُ وَ یَحُجُّ إِذَا کَانَ خَلْفَ ظَهْرِهِ مَا یُؤَدَّی (٥) عَنْهُ إِذَا حَدَثَ بِهِ حَدَثٌ قَالَ نَعَمْ.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُوسَی بْنِ بَکْرٍ مِثْلَهُ (٦).

******

ترجمه:

***

موسی بن بکر از ابی الحسن اول (علیه السلام) نقل می کند که گفتم: آیا مرد می تواند قرض بگیرد و حج به جا آورد اگر پشت سرش مالی باشد که اگر برای او حادثه ای پیش آمد، از آن مال بدهی اش پرداخت شود؟ فرمود: بله.

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٤٧٦ - رقم الحدیث الباب: ١٠]

١٤٤٧٦- ١٠- (٧) وَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَيْرٍ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ وَهْبٍ عَنْ غَيْرِ وَاحِدٍ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع يَكُونُ عَلَيَّ الدَّيْنُ فَتَقَعُ فِی يَدِیَ الدَّرَاهِمُ فَإِنْ وَزَّعْتُهَا بَيْنَهُمْ لَمْ يَبْقَ شَیْ ءٌ فَأَحُجُّ بِهَا أَوْ أُوَزِّعُهَا بَيْنَ الْغُرَّامِ فَقَالَ تَحُجُّ بِهَا وَ ادْعُ اللَّهَ أَنْ يَقْضِیَ عَنْکَ دَيْنَکَ.

ص: ١٤٢

١- التهذيب ٥- ٤٤٢- ١٥٣٦، و الاستبصار ٢- ٣٣٠- ١١٧١.

٢- الكافی ٤- ٢٧٩- ١.

٣- الفقيه ٢- ٤٣٦- ٢٩٠١.

٤- الكافی ٤- ٢٧٩- ٢.

٥- فی الفقيه زيادة- به (هامش المخطوط).

٦- الفقيه ٢- ٤٣٦- ٢٩٠٣.

٧- الكافی ٤- ٢٧٩- ٥.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ بِإِسْنَادِهِ عَنِ ابْنِ مَحْبُوبٍ عَنْ أَبَانٍ عَنِ الْحَسَنِ (١) بْنِ زِيَادٍ الْعَطَّارِ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع وَ ذَكَرَ نَحْوَهُ (٢) أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَى بَعْضِ الْمَقْصُودِ (٣) وَ يَأْتِی مَا يَدُلُّ عَلَيْهِ (٤).

******

ترجمه:

***

معاويه بن وهب از چند نفر نقل كرده است كه گفت: به ابا عبدالله (عليه السلام) گفتم: بر من بدهی است و در دستم پول هايی است. اگر آنها را بين طلبكاران تقسيم كنم، هيچ چيزی باقی نمی ماند.

آیا با این پول حج به جا آورم یا آن را بین بدهکاران تقسیم کنم؟ فرمود: با آن حج به جا بیاور و از خدا بخواه که بدهی ات را پرداخت کند.

***

۵۱- بَابُ اسْتِحْبَابِ عَزْلِ التَّاجِرِ شَيْئاً مِنَ الرِّبْحِ لِنَفَقَةِ الْحَجِّ كُلَّمَا رَبِحَ

اشارة

(۵) ۵۱ بَابُ اسْتِحْبَابِ عَزْلِ التَّاجِرِ شَيْئاً مِنَ الرِّبْحِ لِنَفَقَةِ الْحَجِّ كُلَّمَا رَبِحَ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلى: ۱٤٤٧٧ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱٤٤٧٧- ۱- (٦) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ أَبِي عَلِيٍّ الْأَشْعَرِيِّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الْجَبَّارِ عَنْ صَفْوَانَ بْنِ يَحْيَى عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَمَّارٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع يَقُولُ لَوْ أَنَّ أَحَدَكُمْ إِذَا رَبِحَ الرِّبْحَ أَخَذَ مِنْهُ الشَّيْءَ فَعَزَلَهُ فَقَالَ هَذَا لِلْحَجِّ وَ إِذَا رَبِحَ أَخَذَ مِنْهُ وَ قَالَ هَذَا لِلْحَجِّ جَاءَ إِبَّانُ الْحَجِّ وَ قَدِ اجْتَمَعَتْ لَهُ نَفَقَةٌ عَزَمَ اللَّهُ لَهُ فَخَرَجَ وَ لَكِنْ أَحَدُكُمْ يَرْبَحُ الرِّبْحَ فَيُنْفِقُهُ فَإِذَا جَاءَ إِبَّانُ الْحَجِّ أَرَادَ أَنْ يُخْرِجَ ذَلِكَ مِنْ رَأْسِ مَالِهِ فَيَشُقُّ عَلَيْهِ.

أَقُولُ: وَ يَأْتِي مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِكَ (۷).

******

ترجمه:

***

اسحاق بن عمار گفت: شنیدم ابا عبدالله (علیه السلام) می فرمود: اگر یکی از شما وقتی که سودی به دست می آورد، مقداری از آن را جدا کند و بگوید: این برای حج است، و وقتی دوباره سودی به دست آورد، بگوید: این هم برای حج است، در زمان حج، با هزینه ای که خداوند برایش فراهم کرده، بیرون می رود. اما اگر یکی از شما سودی به دست آورد و آن را خرج کند، وقتی زمان حج برسد، می خواهد از اصل سرمایه اش آن را بیرون بیاورد و این برای او سخت خواهد بود.

***

ص: ۱۴۳

۱- کذا فی الأصل و المصدر، و لکن فی المخطوط- الحسین.

۲- الفقیه ۲- ۴۳۷- ۲۹۰۶.

۳- تقدم فی الأبواب ۸، ۹، ۴۵، ۴۶ من هذه الأبواب.

۴- یأتی فی الباب ۵۳، و فی الحدیث ۲ من الباب ۵۶ من هذه الأبواب.

۵- الباب ۵۱ فیه حدیث واحد.

۶- الکافی ۴- ۲۸۰- ۱.

۷- یأتی فی الحدیث ۲ من الباب ۵۶ من هذه الأبواب.

۵۲- بَابُ وُجُوبِ کَوْنِ نَفَقَةِ الْحَجِّ وَ الْعُمْرَةِ حَلَالًا وَاجِباً وَ نَدْباً وَ جَوَازِ الْحَجِّ بِجَوَائِزِ الظَّالِمِ وَ نَحْوِهَا مَعَ عَدَمِ الْعِلْمِ بِتَحْرِیمِهَا بِعَیْنِهَا

اشارة

(۱) ۵۲ بَابُ وُجُوبِ كَوْنِ نَفَقَةِ الْحَجِّ وَ الْعُمْرَةِ حَلَالًا وَاجِباً وَ نَدْباً وَ جَوَازِ الْحَجِّ بِجَوَائِزِ الظَّالِمِ وَ نَحْوِهَا مَعَ عَدَمِ الْعِلْمِ بِتَحْرِيمِهَا بِعَيْنِهَا

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلى: ۱۴۴۷۸ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱۴۴۷۸- ۱- (۲) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ قَالَ رُوِيَ عَنِ الْأَئِمَّةِ ع أَنَّهُمْ قَالُوا مَنْ حَجَّ بِمَالٍ حَرَامٍ نُودِيَ عِنْدَ التَّلْبِيَةِ لَا لَبَّيْكَ عَبْدِي وَ لَا سَعْدَيْكَ.

******

ترجمه:

***

محمد بن على بن الحسين گفت: روايت شده است كه از ائمه (عليه السلام) نقل شده است كه فرمودند: كسى كه با مال حرام حج به جا آورد، هنگام تلبيه ندا داده مى شود: «نه لبيک، اى بنده من! و نه سعادتى براى تو!»

***

[رقم الحديث الكلی: ۱٤٤۷۹ - رقم الحديث الباب: ۲]

۱٤٤۷۹- ۲- (۳) قَالَ وَ رُوِیَ عَنْ أَبِی الْحَسَنِ مُوسَی بْنِ جَعْفَرٍ ع أَنَّهُ قَالَ: إِنَّا أَهْلُ بَیْتٍ حَجُّ صَرُورَتِنَا وَ مُهُورُ نِسَائِنَا وَ أَکْفَانُنَا مِنْ طَهُورِ أَمْوَالِنَا.

******

ترجمه:

***

گفت: و از ابی الحسن موسی بن جعفر (علیه السلام) روایت شده است که فرمود: ما اهل بیتی هستیم که اولین حج ما ن و مهریه های زنان ما و کفن های ما از پاکیزگی اموال ماست.

***

[رقم الحديث الكلی: ۱٤٤۸۰ - رقم الحديث الباب: ۳]

۱٤٤۸۰- ۳- (٤) قَالَ وَ قَالَ الصَّادِقُ ع لَمَّا حَجَّ مُوسَی ع نَزَلَ عَلَیْهِ جَبْرَئِیلُ ع- فَقَالَ لَهُ مُوسَی ع یَا جَبْرَئِیلُ- مَا لِمَنْ حَجَّ هَذَا الْبَیْتَ بِلَا نِیَّةٍ صَادِقَةٍ وَ لَا نَفَقَةٍ طَیِّبَةٍ فَقَالَ لَا أَدْرِی حَتَّی أَرْجِعَ إِلَی رَبِّی عَزَّ وَ جَلَّ فَلَمَّا رَجَعَ قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ یَا جَبْرَئِیلُ- مَا قَالَ لَکَ مُوسَی وَ هُوَ أَعْلَمُ بِمَا قَالَ: قَالَ یَا رَبِّ قَالَ لِی مَا لِمَنْ حَجَّ هَذَا الْبَیْتَ- بِلَا نِیَّةٍ صَادِقَةٍ وَ لَا نَفَقَةٍ طَیِّبَةٍ قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ ارْجِعْ إِلَیْهِ وَ قُلْ لَهُ أَهَبُ لَهُ حَقِّی وَ أُرْضِی عَلَیْهِ خَلْقِی قَالَ یَا جَبْرَئِیلُ مَا لِمَنْ حَجَّ هَذَا الْبَیْتَ- بِنِیَّةٍ صَادِقَةٍ وَ نَفَقَةٍ طَیِّبَةٍ قَالَ فَرَجَعَ إِلَی اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ فَأَوْحَی اللَّهُ تَعَالَی إِلَیْهِ قُلْ لَهُ أَجْعَلُهُ فِی الرَّفِیقِ الْأَعْلَی مَعَ النَّبِیِّینَ وَ الصِّدِّیقِینَ وَ الشُّهَدَاءِ وَ الصَّالِحِینَ وَ حَسُنَ أُولَئِکَ رَفِیقاً.

أَقُولُ: یَأْتِی وَجْهُهُ (٥) وَ یَحْتَمِلُ إِرَادَةَ الْمَالِ الْحَلَالِ ظَاهِراً وَ هُوَ فِی

١- الباب ٥٢ فيه ١٠ أحاديث.

٢- الفقيه ٢- ٣١٧- ٢٥٥٧.

٣- الفقيه ١- ١٨٩- ٥٧٧، و أورده بتمامه فی الحديث ١ من الباب ٣٤ من أبواب التكفين.

٤- الفقيه ٢- ٢٣٥- ٢٢٨٧.

٥- يأتی فی الحديث ٩ من هذا الباب.

نَفْسِ الْأَمْرِ حَرَامٌ أَوْ إِرَادَةَ مَا فِيهِ شُبْهَةٌ كَجَوَائِزِ الظَّالِمِ.

******

ترجمه:

***

امام صادق (عليه السلام) فرمود: هنگامی كه موسی (عليه السلام) حج به جا آورد، جبرئيل (عليه السلام) بر او نازل شد. موسی (عليه السلام) به جبرئيل گفت: ای جبرئيل، برای كسی كه بدون نيت صادقانه و بدون هزينه پاكيزه به اين خانه (كعبه) حج به جا آورد، چه می شود؟ جبرئيل گفت: نمی دانم تا به پروردگارم عز و جل برگردم. وقتی برگشت، خداوند عز و جل فرمود: ای جبرئيل، موسی به تو چه گفت؟ جبرئيل پاسخ داد: ای پروردگار، او به من گفت: برای كسی كه اين خانه را بدون نيت صادقانه و بدون هزينه پاكيزه حج به جا آورد، چه می شود؟ خداوند عز و جل فرمود: به او بگو: حق من را به او می بخشم و بر او از خلق خود راضی می شوم.

موسی (عليه السلام) گفت: ای جبرئيل، برای كسی كه اين خانه را با نيت صادقانه و هزينه پاكيزه حج به جا آورد، چه می شود؟ جبرئيل به سوی خداوند عز و جل برگشت و خداوند تعالی به او وحی

فرمود: به او بگو: او را در رفیق اعلی قرار می دهم، همراه پیامبران، صدقین، شهدا و صالحین، و چه رفیق های خوبی هستند!

من می گویم: اینجا اشاره به آن است که ممکن است کسی به ظاهرمال حلال داشته باشد، اما در حقیقت آن مال حرام باشد یا مالی باشد که مشکوک است، مانند جوایز ظالمانه.

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٤٨١ - رقم الحدیث الباب: ٤]

١٤٤٨١- ٤- (١) وَ فِی الْخِصَالِ عَنْ أَبِیهِ عَنْ سَعْدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عِیسَی عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِی عُمَیْرٍ وَ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِی نَصْرٍ الْبَزَنْطِیِّ عَنْ أَبَانِ بْنِ عُثْمَانَ الْأَحْمَرِ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: أَرْبَعٌ لَا یَجُزْنَ فِی أَرْبَعٍ الْخِیَانَةُ وَ الْغُلُولُ وَ السَّرِقَةُ وَ الرِّبَا لَا یَجُزْنَ فِی حَجٍّ وَ لَا عُمْرَةٍ وَ لَا جِهَادٍ وَ لَا صَدَقَةٍ.

وَ رَوَاهُ فِی الْفَقِیهِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَبَانِ بْنِ عُثْمَانَ مِثْلَهُ (٢).

******

ترجمه:

***

ابان بن عثمان احمر از ابی عبدالله (علیه السلام) نقل می کند که فرمود: چهار چیز در چهار مورد جایز نیست: خیانت، غلول، سرقت و ربا. این چهار چیز در حج، عمره، جهاد و صدقه جایز نیستند.

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٤٨٢ - رقم الحدیث الباب: ٥]

١٤٤٨٢- ٥- (٣) وَ فِی الْمَجَالِسِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِیٍّ مَاجِیلَوَیْهِ عَنْ أَبِیهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ مَحْبُوبٍ عَنْ أَبِی أَیُّوبَ الْخَرَّازِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ وَ مِنْهَالٍ الْقَصَّابِ جَمِیعاً عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ الْبَاقِرِ ع قَالَ: مَنْ أَصَابَ مَالًا مِنْ أَرْبَعٍ لَمْ یُقْبَلْ مِنْهُ فِی أَرْبَعٍ مَنْ أَصَابَ مَالًا مِنْ غُلُولٍ أَوْ رِبًا أَوْ خِیَانَةٍ أَوْ سَرِقَةٍ لَمْ یُقْبَلْ مِنْهُ فِی زَکَاةٍ وَ لَا صَدَقَةٍ وَ لَا حَجٍّ وَ لَا عُمْرَةٍ.

******

ترجمه:

***

محمد بن مسلم و منال قصاب هر دو از ابی جعفر باقر (علیه السلام) نقل می کنند که فرمود: کسی که مالی از چهار مورد به دست آورد، از او پذیرفته نمی شود. اگر کسی مالی از غلول(فریب)، ربا، خیانت یا سرقت به دست آورد، از او در زکات، صدقه، حج و عمره پذیرفته نمی شود.

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٤٨٣ - رقم الحدیث الباب: ٦]

١٤٤٨٣- ٦- (٤) وَ فِی عِقَابِ الْأَعْمَالِ بِإِسْنَادٍ تَقَدَّمَ فِی عِیَادَةِ الْمَرِیضِ (٥) عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ص أَنَّهُ قَالَ فِی آخِرِ خُطْبَةٍ خَطَبَهَا وَ مَنِ اکْتَسَبَ مَالًا حَرَاماً لَمْ یَقْبَلِ اللَّهُ مِنْهُ صَدَقَةً وَ لَا عِتْقاً وَ لَا حَجّاً وَ لَا اعْتِمَاراً وَ کَتَبَ اللَّهُ لَهُ بِعَدَدِ أَجْزَاءِ (٦) ذَلِکَ أَوْزَاراً وَ مَا بَقِیَ مِنْهُ بَعْدَ مَوْتِهِ کَانَ زَادَهُ إِلَی النَّارِ.

******

ترجمه:

***

از رسول خدا (صلی الله علیه وآله) روایت شده است که در آخرین خطبه اش فرمود: «هر کس مالی حرام به دست آورد، خداوند از او صدقه، آزاد کردن بنده، حج و عمره را قبول نخواهد کرد و خداوند به تعداد اجزای آن، گناهان برای او می نویسد و آنچه از آن پس از مرگش باقی بماند، زاد و توشه اش به سوی آتش خواهد بود.»

***

ص: ١٤٥

١- الخصال- ٢١٦- ٣٨، و أورده فی الحدیث ٥ من الباب ٤ من أبواب ما یکتسب به.

٢- الفقیه ٣- ١٦١- ٣٥٩٠.

٣- أمالی الصدوق- ٣٥٨- ٤.

٤- عقاب الأعمال- ٣٣٤.

٥- تقدم فی الحدیث ٩ من الباب ١٠ من أبواب الاحتضار.

٦- فی نسخة- أجر (هامش المخطوط).

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٤٨٤ - رقم الحدیث الباب: ٧]

١٤٤٨٤- ٧- (١) وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُوسَى بْنِ الْمُتَوَكِّلِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ جَعْفَرٍ الْحِمْيَرِيِّ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ مَحْبُوبٍ عَنْ حَدِيدٍ الْمَدَائِنِيِّ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: صُونُوا دِينَكُمْ بِالْوَرَعِ وَ قَوُّوهُ بِالتَّقِيَّةِ (٢) وَ الِاسْتِغْنَاءِ بِاللَّهِ عَنْ طَلَبِ الْحَوَائِجِ مِنَ السُّلْطَانِ وَ اعْلَمُوا أَنَّهُ أَيُّمَا مُؤْمِنٍ خَضَعَ لِصَاحِبِ سُلْطَانٍ أَوْ لِمَنْ يُخَالِفُهُ عَلَى دِينِهِ طَلَباً لِمَا فِی يَدَيْهِ أَخْمَلَهُ اللَّهُ وَ مَقَّتَهُ عَلَيْهِ وَ وَكَلَهُ اللَّهُ إِلَيْهِ فَإِنْ هُوَ غَلَبَ عَلَى شَیْ ءٍ مِنْ دُنْيَاهُ وَ صَارَ فِی يَدَيْهِ مِنْهُ شَیْ ءٌ نَزَعَ اللَّهُ الْبَرَكَةَ مِنْهُ وَ لَمْ يَأْجُرْهُ عَلَى شَیْ ءٍ يُنْفِقُهُ فِی حَجٍّ وَ لَا عُمْرَةٍ وَ لَا عِتْقٍ.

******

ترجمه:

***

از حدید مدائنی از ابی عبدالله (علیه السلام) روایت شده است که فرمود: «دین خود را با ورع محافظت کنید و آن را با تقوا تقویت کنید و به خداوند در طلب نیازهای خود از سلطان بی نیاز باشید. و بدانید که هر مؤمنی که برای درخواست چیزی از دست صاحب سلطنت یا کسی که در دینش با او مخالف است، خود را خاضع کند، خداوند او را خفی خواهد کرد و بر او خشم خواهد گرفت و خداوند او را به خود واگذار خواهد کرد. پس اگر او بر چیزی از دنیا غالب شد و چیزی در دستش قرار گرفت، خداوند برکت را از آن می برد و او را در چیزی که در حج، عمره یا آزاد کردن بنده انفاق کند، پاداش نخواهد داد.»

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱٤٤۸۵ - رقم الحدیث الباب: ۸]

۱٤٤۸۵- ۸- (۳) أَحْمَدُ بْنُ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ الْبَرْقِیُّ فِی الْمَحَاسِنِ عَنِ النَّوْفَلِیِّ عَنِ السَّکُونِیِّ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ عَنْ أَبِیهِ ع أَنَّ النَّبِیَّ ص حَمَلَ جَهَازَهُ عَلَی رَاحِلَتِهِ وَ قَالَ هَذِهِ حَجَّةٌ لَا رِیَاءَ فِیهَا وَ لَا سُمْعَةَ ثُمَّ قَالَ مَنْ تَجَهَّزَ وَ فِی جَهَازِهِ عَلَمٌ حَرَامٌ لَمْ یَقْبَلِ اللَّهُ مِنْهُ الْحَجَّ.

******

ترجمه:

***

از سکونی از ابی عبدالله (علیه السلام) از پدرش (علیه السلام) روایت شده است که پیامبر (صلی الله علیه وآله) بار سفر حج خود را بر شترش گذاشت و فرمود: «این حجی است که در آن نه ریا است و نه خودنمایی.» سپس فرمود: «هر کس آماده سفر شود و در وسایل سفرش مالی حرام باشد، خداوند حج او را نمی پذیرد.»

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٤٨٦ - رقم الحدیث الباب: ٩]

١٤٤٨٦- ٩- (٤) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ مَحْبُوبٍ عَنْ أَبِي أَيُّوبَ عَنْ زُرْعَةَ (٥) قَالَ: سَأَلَ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع رَجُلٌ مِنْ أَهْلِ الْجِبَالِ- عَنْ رَجُلٍ أَصَابَ مَالًا مِنْ أَعْمَالِ السُّلْطَانِ فَهُوَ يَصَّدَّقُ مِنْهُ وَ يَصِلُ قَرَابَتَهُ أَوْ يَحُجُّ لِيُغْفَرَ لَهُ مَا اكْتَسَبَ وَ هُوَ يَقُولُ إِنَّ الْحَسَناتِ يُذْهِبْنَ السَّيِّئاتِ قَالَ فَقَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع إِنَّ الْخَطِيئَةَ لَا تُكَفِّرُ الْخَطِيئَةَ وَ لَكِنَّ الْحَسَنَةَ تَحُطُّ الْخَطِيئَةَ ثُمَّ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع إِنَّ كَانَ خَلَطَ الْحَرَامَ حَلَالًا فَاخْتَلَطَا جَمِيعاً

ص: ١٤٦

١- عقاب الأعمال- ٢٩٤، و أورد نحوه عن حریز فی الحدیث ٤ من الباب ٤٢ من أبواب ما یکتسب به.

٢- فی نسخة- و قوة التقی (هامش المخطوط).

٣- المحاسن- ٨٨- ٣٢.

٤- الکافی ٥- ١٢٦- ٩، و أورده فی الحدیث ٢ من الباب ٤ من أبواب ما یکتسب به.

٥- فی نسخة- سماعة (هامش المخطوط).

فَلَمْ يَعْرِفِ الْحَرَامَ مِنَ الْحَلَالِ فَلَا بَأْسَ.

أَقُولُ: الْمُرَادُ أَنَّهُ لَمْ يَعْلَمْ عَيْنَ الْحَرَامِ وَ لَا قَدْرَهُ وَ لَا صَاحِبَهُ وَ أَخْرَجَ خُمُسَهُ كَمَا مَرَّ فِي أَحَادِيثِ الْخُمُسِ (۱).

******

ترجمه:

***

از زرعه نقل شده است که مردی از اهل کوه ها (منطقه کوهستانی)از امام صادق (علیه السلام) پرسید درباره مردی که از کارهای حکومتی (ظالم) مالی به دست آورده و از آن صدقه می دهد و به خویشاوندانش کمک می کند یا برای بخشیده شدن از آن برای حج استفاده می کند. او می گوید:(خداوند می فرماید) «به راستی که نیکی ها بدی ها را از بین می برند.» امام صادق (علیه السلام) فرمودند: «گناه، گناه را پاک نمی کند، بلکه نیکی، گناه را از بین می برد.» سپس امام (علیه السلام) فرمودند: «اگر حرام با حلال مخلوط شود و همه با هم قاطی شوند به گونه ای که حرام از حلال شناخته نشود، اشکالی ندارد.»

می گویم : مراد این است که اگر شخص نداند چه مقدار از مالش حرام است و صاحب آن کیست و خمس آن مال را بدهد، آن گاه مانعی ندارد، همان طور که در احادیث خمس نیز آمده است.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱٤٤۸۷ - رقم الحدیث الباب: ۱۰]

۱٤٤۸۷- ۱۰- (۲) وَ قَدْ تَقَدَّمَ فِي حَدِيثِ أَبِي هَمَّامٍ عَنِ الرِّضَا ع قَالَ: يَحُجُّ سَنَةً وَ يَقْضِي سَنَةً قُلْتُ أُعْطِيَ الْمَالَ مِنْ نَاحِيَةِ السُّلْطَانِ قَالَ لَا بَأْسَ عَلَيْكُمْ.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِکَ فِی الزَّکَاةِ (٣) وَ غَيْرِهَا (٤) وَ يَأْتِی مَا يَدُلُّ عَلَيْهِ فِی التِّجَارَةِ (٥) وَ غَيْرِ ذَلِکَ (٦).

******

ترجمه:

***

و در حدیث ابی همام که از امام رضا (علیه السلام) نقل شده، آمده است: «او یک سال حج می کند و یک سال دیون خود را پرداخت می کند.» من گفتم: «آیا می توانم مالی را از سوی سلطان بگیرم؟» فرمود: «بر شما اشکالی ندارد.»

***

٥٣- بَابُ اسْتِحْبَابِ تَسْهِيلِ الْحَجِّ عَلَى النَّفْسِ بِتَقْلِيلِ الْإِنْفَاقِ وَ الِاقْتِصَادِ

اشارة

(٧) ٥٣ بَابُ اسْتِحْبَابِ تَسْهِيلِ الْحَجِّ عَلَى النَّفْسِ بِتَقْلِيلِ الْإِنْفَاقِ وَ الِاقْتِصَادِ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٤٨٨ - رقم الحديث الباب: ١]

١٤٤٨٨- ١- (٨) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ عَنْ رِبْعِيِّ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع يَقُولُ إِنْ كَانَ عَلِيٌّ ع لَيَنْقَطِعُ رِكَابُهُ فِي طَرِيقِ مَكَّةَ- فَيَشُدُّهُ بِخُوصَةٍ لِيُهَوِّنَ الْحَجَّ عَلَى نَفْسِهِ.

******

ترجمه:

***

***

ص: ١٤٧

١- مر فی الباب ١٠ من أبواب ما يجب فيه الخمس.

٢- تقدم فی الحديث ٦ من الباب ٥٠ من هذه الأبواب.

٣- تقدم فی الحديثين ٢ و ٣ من الباب ٤٦ من أبواب الصدقة.

٤- تقدم فی الحديث ١ من الباب ٢ من أبواب مكان المصلی.

٥- يأتی فی الباب ٤، و فی الحديث ٤ من الباب ٤٢، و فی الحديثين ٢، ٣ من الباب ٥١ من أبواب ما يكتسب به.

٦- يأتی فی الحديث ٥ من الباب ٤ من أبواب فعل المعروف.

٧- الباب ٥٣ فيه ٣ أحاديث.

٨- الكافی ٤- ٢٨٠- ٣.

[رقم الحديث الكلی: ١٤٤٨٩ - رقم الحديث الباب: ٢]

١٤٤٨٩- ٢- (١) وَ عَنْهُمْ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ الْبَرْقِيِّ عَنْ شَيْخٍ رَفَعَ الْحَدِيثَ إِلَى أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: قَالَ لَهُ يَا فُلَانُ أَقْلِلِ النَّفَقَةَ فِي الْحَجِّ تَنْشَطْ لِلْحَجِّ وَ لَا تُكْثِرِ النَّفَقَةَ فِي الْحَجِّ فَتَمَلَّ الْحَجَّ.

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى مِثْلَهُ (٢).

******

ترجمه:

***

برقی از شیخی نقل کرد که حدیث را بصورت مرسل به ابا عبدالله (علیه السلام) رساند. او (امام) فرمود: "ای فلانی، هزینه های حج را کم کن تا برای حج نشاط پیدا کنی و هزینه ها را زیاد نکن تا از حج خسته نشوی."

***

[رقم الحديث الكلي: ١٤٤٩٠ - رقم الحديث الباب: ٣]

١٤٤٩٠- ٣- (٣) وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ ابْنِ فَضَّالٍ عَنْ يُونُسَ بْنِ يَعْقُوبَ عَنْ خَالِهِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ سَعِيدٍ السَّمَّانِ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع فِي حَدِيثٍ قَالَ: مَا يَمْنَعُ أَحَدَكُمْ مِنْ أَنْ يَحُجَّ وَ يَتَصَدَّقَ قُلْتُ مَا يَبْلُغُ مَالُهُ ذَلِكَ قَالَ إِذَا أَرَادَ أَنْ يُنْفِقَ عَشَرَةَ دَرَاهِمَ فِي شَيْ ءٍ مِنَ الْحَجِّ أَنْفَقَ خَمْسَةً وَ صَدَّقَ بِخَمْسَةٍ أَوْ قَصَّرَ فِي شَيْ ءٍ مِنْ نَفَقَةِ الْحَجِّ فَيَجْعَلُ مَا يَحْبِسُ فِي الصَّدَقَةِ.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِكَ (٤).

******

ترجمه:

***

سعید سمان از ابا عبدالله (علیه السلام) در حدیثی نقل کرد که فرمود: "چه چیزی مانع یکی از شما می شود که حج کند و صدقه بدهد؟" گفتم: مال او به آن نمی رسد. فرمود: "وقتی بخواهد ده درهم در حج خرج کند، پنج درهم خرج کند و پنج درهم صدقه دهد، یا در بخشی از هزینه های حج کوتاهی کند و آنچه را که نگه می دارد، صدقه دهد."

***

٥٤- بَابُ حُكْمِ هَدِيَّةِ الْحَجِ

اشارة

٥٤ (٥) بَابُ حُكْمِ هَدِيَّةِ الْحَجِ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٤٩١ - رقم الحديث الباب: ١]

١٤٤٩١- ١- (٦) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ يَحْيَى بْنِ الْمُبَارَكِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ جَبَلَةَ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَمَّارٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع أَنَّهُ قَالَ: هَدِيَّةُ الْحَجِّ مِنَ الْحَجِّ.

******

ترجمه:

***

اسحاق بن عمار از ابا عبدالله (علیه السلام) نقل کرد که فرمود: "هدیه حج، بخشی از حج است."

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱٤٤۹۲ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱٤٤۹۲- ۲- (۷) وَ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ سَهْلِ بْنِ زِيَادٍ رَفَعَهُ إِلَى أَبِي

ص: ۱٤۸

۱- الکافی ٤- ۲۸۰- ۲.

۲- التهذیب ٥- ٤٤۲- ۱٥۳۸.

۳- الکافی ٤- ۲٥۷- ۲۳، و أورد قطعة منه فی الحدیث ٦ من الباب ٤۲ من هذه الأبواب.

٤- تقدم فی الباب ٥۱ من هذه الأبواب.

٥- الباب ٥٤ فیه ۳ أحادیث.

٦- الکافی ٤- ۲۸۰- ٥.

۷- الکافی ٤- ۲۸۰- ٤.

عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: الْهَدِيَّةُ (۱) مِنْ نَفَقَةِ الْحَجِّ.

******

ترجمه:

***

سَهْلِ بْنِ زِيَادٍاز ابا عبدالله (علیه السلام) نقل کرد که فرمود: "هدیه حج، بخشی از هزینه های حج است."

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱٤٤۹۳ - رقم الحدیث الباب: ۳]

۱٤٤۹۳- ۳- (۲) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ قَالَ رُوِيَ أَنَّ هَدِيَّةَ الْحَاجِّ مِنْ نَفَقَةِ الْحَاجِّ.

أَقُولُ: يُسْتَفَادُ مِنْ ذَلِکَ أَحَدُ حُكْمَيْنِ إِمَّا أَنَّ ثَمَنَ هَدِيَّةِ الْحَاجِّ الَّتِي لَا بُدَّ مِنْهَا إِلَى مَنْ يَخَافُ شَرَّهُ شَرْطٌ فِي الْوُجُوبِ وَ جُزْءٌ مِنَ الِاسْتِطَاعَةِ أَوْ أَنَّهُ يُسْتَحَبُّ لِلْحَاجِّ أَنْ يُهْدِيَ إِلَى إِخْوَانِهِ مَعَ إِمْكَانِهِ وَ أَنَّ ثَوَابَ الْإِنْفَاقِ فِي ذَلِکَ كَثَوَابِ النَّفَقَةِ فِي الْحَجِّ.

******

ترجمه:

***

محمد بن علی بن حسین گفت: روایت شده است که "هدیه حاجی از هزینه حاجی است."

می گویم: از این مطلب یکی از دو حکم استفاده می شود: یا اینکه قیمت هدیه حاجی که به کسی داده می شود تا از شر او در امان باشد، شرطی در وجوب (حج) و بخشی از استطاعت است، یا اینکه مستحب است حاجی به برادرانش هدیه دهد در صورتی که امکانش را دارد و ثواب هزینه کردن در این کار، مانند ثواب هزینه کردن در حج است.

***

٥٥- بَابُ اسْتِحْبَابِ كَثْرَةِ الْإِنْفَاقِ فِی الْحَجِ

اشارة

(٣) ٥٥ بَابُ اسْتِحْبَابِ كَثْرَةِ الْإِنْفَاقِ فِی الْحَجِ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٤٩٤ - رقم الحديث الباب: ١]

١٤٤٩٤- ١- (٤) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِیِّ بْنِ الْحُسَیْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنِ ابْنِ أَبِی یَعْفُورٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع أَنَّهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص مَا مِنْ نَفَقَةٍ أَحَبَّ إِلَی اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ مِنْ نَفَقَةِ قَصْدٍ وَ یُبْغِضُ الْإِسْرَافَ إِلَّا فِی الْحَجِّ وَ الْعُمْرَةِ فَرَحِمَ اللَّهُ مُؤْمِناً اكْتَسَبَ طَیِّباً وَ أَنْفَقَ مِنْ قَصْدٍ أَوْ قَدَّمَ فَضْلًا.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا یَدُلُّ عَلَی ذَلِکَ (٥) وَ یَأْتِی مَا یَدُلُّ عَلَیْهِ (٦).

******

ترجمه:

***

ابن ابی یعفور از ابا عبدالله (علیه السلام) نقل کرد که رسول خدا (صلی الله علیه وآله) فرمود: "هیچ هزینه ای نزد خداوند عز و جل محبوب تر از هزینه معتدل نیست، و خداوند اسراف را نمی پسندد

مگر در حج و عمره. پس رحمت خدا بر مؤمنی که از راه حلال کسب کند و از روی میانه روی خرج کند یا بخشی از آن را به دیگران بدهد."

***

ص: ۱۴۹

۱- فی نسخة- هدیة الحجّ (هامش المخطوط).

۲- الفقیه ۲- ۲۲۵- ۲۲۵۰.

۳- الباب ۵۵ فیه حدیث واحد.

٤- الفقیه ۳- ۱٦۷- ۳٦۲۱، و أورد مثله فی الحدیث ۱ من الباب ۳۵ من أبواب آداب السفر.

۵- تقدم فی الحدیث ۱۰ من الباب ۳۳، و فی الباب ٥٤ من هذه الأبواب.

٦- یأتی فی الباب ٤۲ من أبواب آداب السفر.

٥٦- بَابُ اسْتِحْبَابِ التَّهْيِئَةِ لِلْحَجِّ فِی كُلِّ وَقْتٍ

اشارة

(۱) ٥٦ بَابُ اسْتِحْبَابِ التَّهْيِئَةِ لِلْحَجِّ فِی كُلِّ وَقْتٍ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلی: ١٤٤٩٥ - رقم الحديث الباب: ١]

١٤٤٩٥- ١- (٢) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ عَنْ حُسَيْنِ بْنِ عُثْمَانَ وَ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي حَمْزَةَ وَ غَيْرِهِمَا عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَمَّارٍ قَالَ: قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع مَنِ اتَّخَذَ مَحْمِلًا لِلْحَجِّ كَانَ كَمَنْ رَبَطَ فَرَساً فِي سَبِيلِ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ.

وَ رَوَاهُ الْبَرْقِيُّ فِي الْمَحَاسِنِ عَنْ أَبِي يُوسُفَ عَنِ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ مِثْلَهُ (٣).

******

ترجمه:

***

اسحاق بن عمار گفت: ابا عبدالله (علیه السلام) فرمود: "هر کس برای حج محمل (وسیله حمل و نقل) تهیه کند، مانند کسی است که اسبی را در راه خداوند عز و جل نگه داشته است."

***

[رقم الحديث الكلی: ١٤٤٩٦ - رقم الحديث الباب: ٢]

١٤٤٩٦- ٢- (٤) وَ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلَّانٍ (٥) عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْمُغِيرَةِ عَنْ حَمَّادِ بْنِ طَلْحَةَ عَنْ عِيسَى بْنِ أَبِي مَنْصُورٍ قَالَ: قَالَ لِي جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ ع يَا عِيسَى- إِنِّي أُحِبُّ أَنْ يَرَاكَ اللَّهُ فِيمَا بَيْنَ الْحَجِّ إِلَى الْحَجِّ وَ أَنْتَ تَتَهَيَّأُ لِلْحَجِّ.

******

ترجمه :

***

عیسی بن ابی منصور گفت: جعفر بن محمد (علیه السلام) به من فرمود: "ای عیسی، من دوست دارم که خداوند تو را در حالی ببیند که بین دو حج در حال آماده شدن برای حج باشی."

***

۵۷- بَابُ اسْتِحْبَابِ نِيَّةِ الْعَوْدِ إِلَى الْحَجِّ عِنْدَ الْخُرُوجِ مِنْ مَكَّةَ وَ كَرَاهَةِ نِيَّةِ عَدَمِ الْعَوْدِ وَ تَحْرِيمِهَا مَعَ الِاسْتِخْفَافِ بِالْحَجِ

اشارة

(٦) ۵۷ بَابُ اسْتِحْبَابِ نِيَّةِ الْعَوْدِ إِلَى الْحَجِّ عِنْدَ الْخُرُوجِ مِنْ مَكَّةَ وَ كَرَاهَةِ نِيَّةِ عَدَمِ الْعَوْدِ وَ تَحْرِيمِهَا مَعَ الِاسْتِخْفَافِ بِالْحَجِ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٤٩٧ - رقم الحديث الباب: ١]

١٤٤٩٧- ١- (٧) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ

١- الباب ٥٦ فيه حديثان.

٢- الكافى ٤- ٢٨١- ٢.

٣- المحاسن- ٧١- ١٤٦.

٤- الكافى ٤- ٢٨١- ١.

٥- فى نسخة- محمّد بن الحسن زعلان (هامش المخطوط).

٦- الباب ٥٧ فيه ٦ أحاديث.

٧- الكافى ٤- ٢٨١- ٣.

أَحْمَدَ عَنْ حَمْزَةَ بْنِ يَعْلَى عَنْ بَعْضِ الْكُوفِيِّينَ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ عَائِذٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سِنَانٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع يَقُولُ مَنْ رَجَعَ مِنْ مَكَّةَ وَ هُوَ يَنْوِي الْحَجَّ مِنْ قَابِلٍ زِيدَ فِي عُمُرِهِ.

******

ترجمه:

***

عبدالله بن سنان گفت: شنيدم كه ابا عبدالله (عليه السلام) فرمود: "هر كس از مكه بازگردد و نيت داشته باشد كه سال آينده دوباره حج كند، بر عمر او افزوده مى شود."

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٤٩٨ - رقم الحديث الباب: ٢]

١٤٤٩٨- ٢- (١) وَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ عَنِ الْحُسَيْنِ الْأَحْمَسِيِّ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: مَنْ خَرَجَ مِنْ مَكَّةَ وَ هُوَ لَا يُرِيدُ الْعَوْدَ إِلَيْهَا فَقَدِ اقْتَرَبَ أَجَلُهُ وَ دَنَا عَذَابُهُ.

أَقُولُ: قَدْ عُلِمَ مِمَّا مَرَّ سُقُوطُ الْوُجُوبِ الْعَيْنِيِّ هُنَا (۲) فَيَتَعَيَّنُ حَمْلُ اسْتِحْقَاقِ الْعَذَابِ عَلَى الِاسْتِخْفَافِ إِذْ لَا يَكَادُ يَنْفَكُّ نِيَّةُ عَدَمِ الْعَوْدِ عَنْهُ وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحَكَمِ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ عُثْمَانَ عَنْ رَجُلٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع مِثْلَهُ (۳).

******

ترجمه:

***

حسین احمسی از ابا عبدالله (علیه السلام) نقل کرد که فرمود: "هر کس از مکه بیرون رود و قصد بازگشت به آن را نداشته باشد، اجل او نزدیک شده و عذابش نزدیک است."

می گویم: با توجه به آنچه گذشت، معلوم شد که وجوب عینی (حج) در اینجا ساقط است، بنابراین، سزاوار بودن عذاب باید بر استخفاف و بی اهمیتی (نسبت به حج) حمل شود؛ زیرا نیت عدم بازگشت به ندرت از بی اهمیتی جدا می شود.

***

[رقم الحديث الكلى: ۱٤٤۹۹ - رقم الحديث الباب: ۳]

۱٤٤۹۹- ۳- (٤) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص مَنْ أَرَادَ الدُّنْيَا وَ الآخِرَةَ فَلْيَؤُمَّ هَذَا الْبَيْتَ- وَ مَنْ رَجَعَ مِنْ مَكَّةَ وَ هُوَ يَنْوِي الْحَجَّ مِنْ قَابِلٍ زِيدَ فِي عُمُرِهِ وَ مَنْ خَرَجَ مِنْ مَكَّةَ وَ لَا يَنْوِي الْعَوْدَ إِلَيْهَا فَقَدْ قَرُبَ أَجَلُهُ وَ دَنَا عَذَابُهُ.

******

ترجمه:

***

محمد بن علی بن حسین گفت: رسول خدا (صلی الله علیه وآله) فرمود: "هر کس به دنیا و آخرت اراده کند ، باید به این خانه (کعبه) نماز بخواند؛ و هر کس از مکه بازگردد و نیت داشته باشد که سال آینده دوباره حج کند، بر عمر او افزوده می شود؛ و هر کس از مکه بیرون رود و قصد بازگشت به آن را نداشته باشد، اجل او نزدیک شده و عذابش نزدیک است."

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱٤٥۰۰ - رقم الحدیث الباب: ٤]

۱٤٥۰۰- ٤- (٥) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي حَمْزَةَ رَفَعَهُ قَالَ: مَنْ خَرَجَ مِنْ مَكَّةَ وَ هُوَ لَا يُرِيدُ الْعَوْدَ إِلَيْهَا فَقَدِ اقْتَرَبَ أَجَلُهُ وَ دَنَا عَذَابُهُ.

******

ترجمه:

***

محمد بن ابی حمزه گفت: "هر کس از مکه بیرون رود و قصد بازگشت به آن را نداشته باشد، اجل او نزدیک شده و عذابش نزدیک است."

***

١- الكافی ٤- ٢٧٠- ١.

٢- مر فی الباب ٣ من هذه الأبواب.

٣- الكافی ٤- ٢٧٠- ٢.

٤- الفقيه ٢- ٢١٩- ٢٢٢٢.

٥- التهذيب ٥- ٤٤٤- ١٥٤٥.

[رقم الحديث الكلی: ١٤٥٠١ - رقم الحديث الباب: ٥]

١٤٥٠١- ٥- (١) وَ عَنْهُ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ إِنَّ يَزِيدَ بْنَ مُعَاوِيَةَ حَجَّ فَلَمَّا انْصَرَفَ قَالَ:-

إِذَا جَعَلْنَا ثَافِلًا (٢) يَمِيناً - فَلَنْ نَعُودَ بَعْدَهَا سِنِينَا

- لِلْحَجِّ وَ الْعُمْرَةِ مَا بَقِينَا

- فَنَقَصَ اللَّهُ عُمُرَهُ وَ أَمَاتَهُ قَبْلَ أَجَلِهِ.

******

ترجمه:

***

حسن بن علی از ابا عبدالله (عليه السلام) نقل كرد كه فرمود: "يزيد بن معاويه حج كرد و وقتی بازگشت گفت: 'اگر ما ثفل (نام كوهی) را به سمت راست قرار دهيم (آنرا جابجا كنيم)، هرگز بعد از آن به حج و عمره باز نخواهيم گشت تا زمانی كه زنده ايم.' پس خداوند عمر او را كم كرد و قبل از اجلش او را به مرگ رساند.

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۴۵۰۲ - رقم الحديث الباب: ٦]

١٤٥٠٢- ٦- (٣) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَيْنِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ خَالِدٍ عَنْ أَبِی الْجَهْمِ عَنْ أَبِی حُذَيْفَةَ قَالَ: كُنَّا مَعَ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع وَ نَزَلْنَا الطَّرِيقَ فَقَالَ تَرَوْنَ هَذَا الْجَبَلَ ثَافِلًا- إِنَّ يَزِيدَ بْنَ مُعَاوِيَةَ لَمَّا رَجَعَ مِنْ حَجَّةٍ مُرْتَحِلًا إِلَى الشَّامِ- أَنْشَأَ يَقُولُ

إِذَا تَرَكْنَا ثَافِلًا يَمِيناً - فَلَنْ نَعُودَ بَعْدَهُ سِنِينَا

- لِلْحَجِّ وَ الْعُمْرَةِ مَا بَقِينَا

فَأَمَاتَهُ اللَّهُ قَبْلَ أَجَلِهِ.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ مُرْسَلًا (٤)

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِكَ (٥).

******

ترجمه:

***

ابو حذيفه گفت: ما با ابا عبدالله (عليه السلام) بوديم و در راه بوديم. او گفت: "اين كوه ثفل را می بينيد؟ به راستی كه يزيد بن معاويه وقتی از حجی كه انجام داده بود، به سمت شام برمی گشت،(بصورت شعر) گفت: 'اگر ما ثفل را به سمت راست ترک كنيم، هرگز بعد از آن به حج و عمره بر نخواهيم گشت تا زمانی كه زنده ايم.' پس خداوند او را قبل از اجلش به مرگ رساند."

***

ص: ۱۵۲

۱- التهذيب ۵- ٤٤٤- ١٥٤٦.

۲- ثافل- اسم جبل (مجمع البحرين- ثفل- ۵- ۳۲۹).

۳- التهذيب ۵- ٤٦٢- ١٦١٢.

٤- الفقيه ۲- ۲۲۰- ۲۲۲۵.

۵- تقدم فى الباب ٦ من أبواب مقدّمة العبادات.

۵۸- بَابُ أَنَّهُ لَا يُشْتَرَطُ فِي وُجُوبِ الْحَجِّ عَلَى الْمَرْأَةِ وُجُودُ مَحْرَمٍ لَهَا بَلِ الْأَمْنُ عَلَى نَفْسِهَا وَ لَا يَجُوزُ لِوَلِيِّهَا مَعَ ذَلِكَ أَنْ يَمْنَعَهَا وَ يُسْتَحَبُّ لَهَا اسْتِصْحَابُ مَحْرَمٍ مَعَ الْإِمْكَانِ

اشارة

(۱) ۵۸ بَابُ أَنَّهُ لَا يُشْتَرَطُ فِي وُجُوبِ الْحَجِّ عَلَى الْمَرْأَةِ وُجُودُ مَحْرَمٍ لَهَا بَلِ الْأَمْنُ عَلَى نَفْسِهَا وَ لَا يَجُوزُ لِوَلِيِّهَا مَعَ ذَلِكَ أَنْ يَمْنَعَهَا وَ يُسْتَحَبُّ لَهَا اسْتِصْحَابُ مَحْرَمٍ مَعَ الْإِمْكَانِ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٥٠٣ - رقم الحديث الباب: ۱]

١٤٥٠٣- ١- (٢) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْبَزَنْطِيِّ عَنْ صَفْوَانَ الْجَمَّالِ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَدْ عَرَفْتَنِي بِعَمَلِي تَأْتِينِي الْمَرْأَةُ أَعْرِفُهَا بِإِسْلَامِهَا وَ حُبِّهَا إِيَّاكُمْ وَ وَلَايَتِهَا لَكُمْ لَيْسَ لَهَا مَحْرَمٌ قَالَ إِذَا جَاءَتِ الْمَرْأَةُ الْمُسْلِمَةُ فَاحْمِلْهَا فَإِنَّ الْمُؤْمِنَ مَحْرَمُ الْمُؤْمِنَةِ ثُمَّ تَلَا هَذِهِ الْآيَةَ وَ الْمُؤْمِنُونَ وَ الْمُؤْمِناتُ بَعْضُهُمْ أَوْلِياءُ بَعْضٍ (٣).

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُوسَى بْنِ الْقَاسِمِ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ صَفْوَانَ بْنِ مِهْرَانَ نَحْوَهُ (٤).

******

ترجمه:

***

صفوان جمال گفت: به ابا عبدالله (علیه السلام) گفتم: "شما از شغل من آگاه هستید. زنی به نزد من می آید که او را به اسلامش و محبتش به شما و ولایتش نسبت به شما می شناسم، اما او محرم ندارد." (امام) فرمود: "هرگاه زن مسلمانی آمد، او را سوار کن؛ زیرا مؤمن محرم مؤمنه است." سپس این آیه را تلاوت کرد: «و مؤمنان و مؤمنات بعضی از آنان اولیای بعضی دیگرند» (توبه: ٧١).

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٥٠٤ - رقم الحديث الباب: ٢]

١٤٥٠٤- ٢- (٥) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ عَنِ النَّضْرِ بْنِ سُوَيْدٍ عَنْ هِشَامِ بْنِ سَالِمٍ عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ خَالِدٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع فِي الْمَرْأَةِ تُرِيدُ الْحَجَّ لَيْسَ مَعَهَا مَحْرَمٌ هَلْ يَصْلُحُ لَهَا الْحَجُّ فَقَالَ نَعَمْ إِذَا كَانَتْ مَأْمُونَةً.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ هِشَامٍ مِثْلَهُ (٦).

******

ترجمه:

***

سلیمان بن خالد از ابا عبدالله (علیه السلام) درباره زنی که می خواهد به حج برود و محرم همراه ندارد، پرسید: "آیا حج برای او جایز است؟" (امام) فرمود: "بله، اگر در امنیت باشد."

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۵۰۵ - رقم الحدیث الباب: ۳]

۱۴۵۰۵- ۳- (۷) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُوسَى بْنِ الْقَاسِمِ عَنْ

ص: ۱۵۳

۱- الباب ۵۸ فیه ۸ أحادیث.

۲- الفقیه ۲- ۴۳۹- ۲۹۱۲.

۳- التوبة ۹- ۷۱.

۴- التهذیب ۵- ۴۰۱- ۱۳۹۵.

۵- الکافی ۴- ۲۸۲- ۴.

۶- الفقیه ۲- ۴۳۹- ۲۹۱۱.

۷- لم نعثر علیه فی التهذیب المطبوع.

صَفْوَانَ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ عَمَّارٍ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنِ الْمَرْأَةِ تَحُجُّ (۱) إِلَى مَكَّةَ بِغَيْرِ وَلِيٍّ فَقَالَ لَا بَأْسَ تَخْرُجُ مَعَ قَوْمٍ ثِقَاتٍ.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ عَمَّارٍ (۲)

وَ رَوَاهُ الْكُلَيْنِيُّ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ حَمَّادِ بْنِ عِيسَى عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ عَمَّارٍ مِثْلَهُ إِلَّا أَنَّهُ قَالَ عَنِ الْمَرْأَةِ الْحُرَّةِ (۳)

******

ترجمه:

***

معاویه بن عمار گفت: از ابا عبدالله (علیه السلام) درباره زنی که بدون ولی به مکه برای حج می رود، پرسیدم. (امام) فرمود: "اشکالی ندارد، می تواند با گروهی از افراد مورد اعتماد برود."

***

[رقم الحديث الكلى: ۱٤٥۰٦ - رقم الحديث الباب: ٤]

۱٤٥۰٦- ٤- (٤) وَ عَنْهُ عَنْ صَفْوَانَ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ عَمَّارٍ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنِ الْمَرْأَةِ تَحُجُّ بِغَيْرِ وَلِيٍّ قَالَ لَا بَأْسَ وَ إِنْ كَانَ لَهَا زَوْجٌ أَوْ أَخٌ أَوِ ابْنُ أَخٍ فَأَبَوْا أَنْ يَحُجُّوا بِهَا وَ لَيْسَ لَهُمْ سَعَةٌ فَلَا يَنْبَغِي لَهَا أَنْ تَقْعُدَ وَ لَا يَنْبَغِي لَهُمْ أَنْ يَمْنَعُوهَا الْحَدِيثَ.

وَ رَوَاهُ الْكُلَيْنِيُّ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ عَمَّارٍ نَحْوَهُ (٥).

******

ترجمه:

***

معاویه بن عمار گفت: از ابا عبدالله (علیه السلام) درباره زنی که بدون ولی حج می کند، پرسیدم. (امام) فرمود: "اشکالی ندارد، و اگر او شوهر، برادر یا برادرزاده ای دارد که از رفتن به حج با او امتناع می کنند و توان مالی ندارند، نباید او از حج رفتن خودداری کند و همچنین نباید آنان او را از حج بازدارند.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۵۰۷ - رقم الحدیث الباب: ۵]

۱۴۵۰۷- ۵- (٦) وَ عَنْهُ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ مُثَنًّى عَنْ أَبِی بَصِیرٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنِ الْمَرْأَةِ تَحُجُّ بِغَیْرِ وَلِیِّهَا فَقَالَ إِنْ کَانَتْ مَأْمُونَةً تَحُجُّ مَعَ أَخِیهَا الْمُسْلِمِ.

******

ترجمه:

***

ابو بصیر از ابا عبدالله (علیه السلام) پرسید: درباره زنی که بدون ولی خود حج می کند، (امام) فرمود: "اگر در امنیت باشد، می تواند با برادر مسلمانش حج کند."

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۵۰۸ - رقم الحدیث الباب: ٦]

۱۴۵۰۸- ٦- (۷) وَ عَنْهُ عَنِ النَّخَعِیِّ عَنْ صَفْوَانَ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْحَجَّاجِ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ سَأَلْتُهُ عَنِ الْمَرْأَةِ تَحُجُّ بِغَیْرِ مَحْرَمٍ فَقَالَ إِذَا کَانَتْ مَأْمُونَةً وَ لَمْ تَقْدِرْ عَلَی مَحْرَمٍ فَلَا بَأْسَ بِذَلِکَ.

******

ترجمه:

***

عبدالرحمن بن حجاج از ابا عبدالله (علیه السلام) پرسید: درباره زنی که بدون محرم حج می کند، (امام) فرمود: "اگر در امنیت باشد و توانایی یافتن محرم نداشته باشد، اشکالی ندارد."

***

ص: ١٥٤

١- فی نسخة- تخرج (هامش المخطوط).

٢- الفقیه ٢- ٤٣٨- ٢٩١٠.

٣- الکافی ٤- ٢٨٢- ٥.

٤- التهذیب ٥- ٤٠١- ١٣٩٦، و أورد ذیله فی الحدیث ٣ من الباب ٦٠ من هذه الأبواب.

٥- الکافی ٤- ٢٨٢- ٢.

٦- التهذیب ٥- ٤٠١- ١٣٩٣.

٧- التهذیب ٥- ٤٠١- ١٣٩٤.

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٥٠٩ - رقم الحدیث الباب: ٧]

١٤٥٠٩- ٧- (١) عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ فِی قُرْبِ الْإِسْنَادِ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ ظَرِیفٍ عَنِ الْحُسَیْنِ بْنِ عُلْوَانَ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِیهِ أَنَّ عَلِیّاً ع کَانَ یَقُولُ لَا بَأْسَ أَنْ تَحُجَّ الْمَرْأَةُ الصَّرُورَةُ مَعَ قَوْمٍ صَالِحِینَ إِذَا لَمْ یَکُنْ لَهَا مَحْرَمٌ وَ لَا زَوْجٌ.

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۴۵۱۰ - رقم الحديث الباب: ۸]

۱۴۵۱۰- ۸- (۲) مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْمُفِيدُ فِی الْمُقْنِعَةِ قَالَ: سُئِلَ ع عَنِ الْمَرْأَةِ أَ يَجُوزُ لَهَا أَنْ تَخْرُجَ بِغَيْرِ مَحْرَمٍ فَقَالَ إِذَا كَانَتْ مَأْمُونَةً فَلَا بَأْسَ.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِكَ عُمُوماً (۳) وَ يَأْتِی مَا يَدُلُّ عَلَيْهِ (٤).

******

ترجمه:

***

محمد بن محمد مفید در «المقنعه» نقل کرده است که از امام (علیه السلام) پرسیده شد: "آیا برای زن جایز است که بدون محرم بیرون رود؟" (امام) فرمود: "اگر در امنیت باشد، اشکالی ندارد."

***

۵۹- بَابُ أَنَّهُ لَا يُشْتَرَطُ إِذْنُ الزَّوْجِ لِلْمَرْأَةِ فِی الْخُرُوجِ إِلَى الْحَجِّ الْوَاجِبِ وَ يُشْتَرَطُ إِذْنُهُ فِی الْمَنْدُوبِ وَ اسْتِحْبَابِ اسْتِئْذَانِ الْوَلَدِ أَبَوَيْهِ فِی الْحَجِّ الْمَنْدُوبِ

اشارة

(٥) ٥٩ بَابُ أَنَّهُ لَا يُشْتَرَطُ إِذْنُ الزَّوْجِ لِلْمَرْأَةِ فِی الْخُرُوجِ إِلَی الْحَجِّ الْوَاجِبِ وَ يُشْتَرَطُ إِذْنُهُ فِی الْمَنْدُوبِ وَ اسْتِحْبَابِ اسْتِئْذَانِ الْوَلَدِ أَبَوَيْهِ فِی الْحَجِّ الْمَنْدُوبِ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلی: ١٤٥١١ - رقم الحديث الباب: ١]

١٤٥١١- ١- (٦) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُوسَی بْنِ الْقَاسِمِ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ عَلَاءٍ عَنْ مُحَمَّدٍ يَعْنِی ابْنَ مُسْلِمٍ عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ ع قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنِ امْرَأَةٍ لَمْ تَحُجَّ وَ لَهَا زَوْجٌ وَ أَبَی أَنْ يَأْذَنَ لَهَا فِی الْحَجِّ فَغَابَ زَوْجُهَا فَهَلْ لَهَا أَنْ تَحُجَّ قَالَ لَا طَاعَةَ لَهُ عَلَيْهَا فِی حَجَّةِ الْإِسْلَامِ.

******

ترجمه:

***

علاء از محمد، يعنی ابن مسلم، از ابو جعفر (عليه السلام) نقل می كند كه او گفت: از امام درباره زنی پرسيدم كه حج نرفته و شوهری دارد كه از اجازه دادن به او برای حج امتناع می كند. پس اگر شوهرش غايب باشد، آيا می تواند حج كند؟ (امام) فرمود: "در حج واجب اسلام، او (زن) نيازی به اطاعت از شوهرش ندارد."

***

١- قرب الإسناد- ٥٢.

٢- المقنعة- ٧٠.

٣- تقدم فى الأبواب ١، ٦، ٨ من هذه الأبواب.

٤- يأتى ما يدلّ على بعض المقصود فى الباب ٥٩ من هذه الأبواب.

٥- الباب ٥٩ فيه ٧ أحاديث.

٦- التهذيب ٥- ٤٠٠- ١٣٩١، و الاستبصار ٢- ٣١٨- ١١٢٦.

[رقم الحديث الكلى: ١٤٥١٢ - رقم الحديث الباب: ٢]

١٤٥١٢- ٢- (١) وَ عَنْهُ عَنِ ابْنِ جَبَلَةَ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَمَّارٍ عَنْ أَبِی الْحَسَنِ ع قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنِ الْمَرْأَةِ الْمُوسِرَةِ قَدْ حَجَّتْ حَجَّةَ الْإِسْلَامِ تَقُولُ لِزَوْجِهَا أَحِجَّنِی مِنْ مَالِی أَ لَهُ أَنْ يَمْنَعَهَا مِنْ ذَلِکَ قَالَ نَعَمْ وَ يَقُولُ لَهَا حَقِّی عَلَيْکِ أَعْظَمُ مِنْ حَقِّکِ عَلَیَّ فِی هَذَا.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَمَّارٍ مِثْلَهُ إِلَّا أَنَّهُ قَالَ تَقُولُ لِزَوْجِهَا أَحِجَّنِی مَرَّةً أُخْرَى (٢).

وَ رَوَاهُ الْكُلَيْنِیُّ عَنْ أَبِی عَلِیٍّ الْأَشْعَرِیِّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الْجَبَّارِ عَنْ صَفْوَانَ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَمَّارٍ مِثْلَهُ (٣).

******

ترجمه:

***

اسحاق بن عمار از ابی الحسن (علیه السلام) نقل می کند که گفت: از امام درباره زنی که متمکن است و حج واجب اسلام را انجام داده است و به شوهرش می گوید: "از مال من برایم حج کن." آیا او می تواند از این کار جلوگیری کند؟ (امام) فرمود: "بله، او می تواند بگوید حق من بر تو بزرگ تر از حق تو بر من در این مورد است."

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۵۱۳ - رقم الحدیث الباب: ۳]

۱۴۵۱۳- ۳- (٤) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَيْنِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ النُّعْمَانِ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ وَهْبٍ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع امْرَأَةٌ لَهَا زَوْجٌ فَأَبَى أَنْ يَأْذَنَ لَهَا فِي الْحَجِّ وَ لَمْ تَحُجَّ حَجَّةَ الْإِسْلَامِ فَغَابَ عَنْهَا زَوْجُهَا وَ قَدْ نَهَاهَا أَنْ تَحُجَّ فَقَالَ لَا طَاعَةَ لَهُ عَلَيْهَا فِي حَجَّةِ الْإِسْلَامِ وَ لَا كَرَامَةَ لِتَحُجَّ إِنْ شَاءَتْ.

مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحَكَمِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي حَمْزَةَ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع مِثْلَهُ (٥).

******

ترجمه:

***

معاویه بن وهب گفت: به ابو عبدالله (علیه السلام) گفتم: زنی دارد که شوهرش از اجازه دادن به او برای حج امتناع کرده و او هنوز حج واجب را انجام نداده است و شوهرش از او غایب شده و او را از حج کردن نهی کرده است. (امام) فرمود: "در حج واجب اسلام، او (زن) نیازی به اطاعت از شوهرش ندارد و اگر بخواهد، می تواند حج کند."

***

[رقم الحديث الكلی: ١٤٥١٤ - رقم الحديث الباب: ٤]

١٤٥١٤- ٤- (٦) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَبَانٍ عَنْ زُرَارَةَ

ص: ١٥٦

١- التهذيب ٥- ٤٠٠- ١٣٩٢.

٢- الفقيه ٢- ٤٣٨- ٢٩٠٩ و فی هامش المخطوط- رواه الكلينی فی النكاح منه قده.

٣- الكافی ٥- ٥١٦- ١.

٤- التهذيب ٥- ٤٧٤- ١٦٧١.

٥- الكافی ٤- ٢٨٢- ١.

٦- الفقيه ٢- ٤٣٧- ٢٩٠٧.

عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ ع قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنِ امْرَأَةٍ لَهَا زَوْجٌ وَ هِیَ صَرُورَةٌ وَ لَا يَأْذَنُ لَهَا فِی الْحَجِّ قَالَ تَحُجُّ وَ إِنْ لَمْ يَأْذَنْ لَهَا.

وَ رَوَاهُ الْكُلَيْنِیُّ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ مُعَلَّی بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ الْوَشَّاءِ عَنْ أَبَانٍ مِثْلَهُ (١).

******

ترجمه:

***

زراره گفت: از ابوجعفر (عليه السلام) پرسيدم: زنی كه شوهر دارد و او صروره است و شوهرش به او اجازه حج نمی دهد، آيا می تواند حج كند؟ فرمود: "او می تواند حج كند، حتی اگر شوهرش به او اجازه ندهد."

***

[رقم الحديث الكلی: ١٤٥١٥ - رقم الحديث الباب: ٥]

١٤٥١٥- ٥- (٢) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ عَنِ الصَّادِقِ ع قَالَ: تَحُجُّ وَ إِنْ رَغِمَ أَنْفُهُ.

******

ترجمه:

***

عبد الرحمن بن ابی عبدالله گفت: از صادق (علیه السلام) شنیدم که فرمود: "او (زن) می تواند حج کند، حتی اگر او (شوهرش) نخواهد."(برای بخاک مالیدن دماغ شوهرش انجام دهد)

***

[رقم الحديث الكلی: ١٤٥١٦ - رقم الحديث الباب: ٦]

١٤٥١٦- ٦- (٣) مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْمُفِيدُ فِی الْمُقْنِعَةِ قَالَ: سُئِلَ ع عَنِ الْمَرْأَةِ تَجِبُ عَلَيْهَا حَجَّةُ الْإِسْلَامِ يَمْنَعُهَا زَوْجُهَا مِنْ ذَلِکَ أَ عَلَيْهَا الِامْتِنَاعُ فَقَالَ ع لَيْسَ لِلزَّوْجِ مَنْعُهَا مِنْ حَجَّةِ الْإِسْلَامِ وَ إِنْ خَالَفَتْهُ وَ خَرَجَتْ لَمْ يَكُنْ عَلَيْهَا حَرَجٌ.

******

ترجمه:

***

محمد بن محمد مفید در کتاب مقنعه می گوید: از امام (علیه السلام) سؤال شد که اگر زنی بر او حج واجب باشد و شوهرش او را از آن منع کند، آیا او می تواند از حج منع شود؟ امام (علیه السلام) فرمود: "شوهر نمی تواند او را از حج واجب منع کند، و اگر او با وجود مخالفت شوهرش خارج شود، بر او حرجی نیست."

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۵۱۷ - رقم الحدیث الباب: ۷]

۱۴۵۱۷- ۷- (٤) جَعْفَرُ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ سَعِیدٍ فِی الْمُعْتَبَرِ قَالَ: قَالَ ع لَا طَاعَةَ لِمَخْلُوقٍ فِی مَعْصِیَةِ الْخَالِقِ.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا یَدُلُّ عَلَی ذَلِکَ (٥) وَ یَأْتِی مَا یَدُلُّ عَلَیْهِ (٦) وَ تَقَدَّمَ مَا یَدُلُّ عَلَی حُکْمِ الْوَلَدِ فِی الصَّوْمِ الْمَکْرُوهِ (٧).

******

ترجمه:

***

جعفر بن حسن بن سعید در کتاب معتبر می گوید: امام (علیه السلام) فرمود: اطاعت از مخلوق تا زمانی که معصیت خالق نشود صحیح است .

***

١- الكافى ٤- ٢٨٢- ٣.

٢- الفقيه ٢- ٤٣٨- ٢٩٠٨.

٣- المقنعة- ٧٠.

٤- المعتبر- ٣٣٠.

٥- تقدم ما يدلّ على بعض المقصود فى الحديث ٤ من الباب ٥٨، و بعمومه فى الأبواب ١، ٦، ٨ من هذه الأبواب.

٦- يأتى فى الباب ٦٠ من هذه الأبواب.

٧- تقدم فى الحديث ٣ من الباب ١٠ من أبواب الصوم المحرم و المكروه.

٦٠- بَابُ جَوَازِ حَجِّ الْمُطَلَّقَةِ فِى عِدَّتِهَا مُطْلَقاً إِنْ كَانَ الْحَجُّ وَاجِباً وَ عَدَمِ جَوَازِ التَّطَوُّعِ مِنْهَا بِهِ فِى الْعِدَّةِ الرَّجْعِيَّةِ بِدُونِ إِذْنِ الزَّوْجِ

اشارة

(١) ٦٠ بَابُ جَوَازِ حَجِّ الْمُطَلَّقَةِ فِى عِدَّتِهَا مُطْلَقاً إِنْ كَانَ الْحَجُّ وَاجِباً وَ عَدَمِ جَوَازِ التَّطَوُّعِ مِنْهَا بِهِ فِى الْعِدَّةِ الرَّجْعِيَّةِ بِدُونِ إِذْنِ الزَّوْجِ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٥١٨ - رقم الحديث الباب: ١]

١٤٥١٨- ١- (٢) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْعَلَاءِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ عَنْ أَحَدِهِمَا ع قَالَ: الْمُطَلَّقَةُ تَحُجُّ فِي عِدَّتِهَا.

مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ صَفْوَانَ بْنِ يَحْيَى وَ فَضَالَةَ عَنِ الْعَلَاءِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ مِثْلَهُ (٣).

******

ترجمه:

***

محمد بن مسلم از یکی از امامان (علیهم السلام) نقل می کند که فرمودند:

"زن مطلقه می تواند در مدت عده اش حج به جا آورد."

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٥١٩ - رقم الحديث الباب: ٢]

١٤٥١٩- ٢- (٤) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ الْبَرْقِيِّ عَمَّنْ ذَكَرَهُ عَنْ مَنْصُورِ بْنِ حَازِمٍ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنِ الْمُطَلَّقَةِ تَحُجُّ فِي عِدَّتِهَا قَالَ إِنْ كَانَتْ صَرُورَةً حَجَّتْ فِي عِدَّتِهَا وَ إِنْ كَانَتْ حَجَّتْ فَلَا تَحُجُّ حَتَّى تَقْضِيَ عِدَّتَهَا.

******

ترجمه:

***

روایت از منصور بن حازم می گوید: از امام صادق (علیه السلام) درباره زن مطلقه ای که می خواهد در مدت عده اش حج کند، پرسیدم. امام فرمودند:

"اگر زن صروره (کسی که هنوز حج واجب خود را انجام نداده) باشد، می تواند در مدت عده اش حج کند؛ ولی اگر قبلاً حج کرده باشد، نباید تا پایان عده اش حج کند."

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۵۲۰ - رقم الحدیث الباب: ۳]

۱۴۵۲۰- ۳- (۵) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُوسَى بْنِ الْقَاسِمِ عَنْ صَفْوَانَ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ عَمَّارٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع فِی حَدِيثٍ قَالَ: لَا تَحُجُّ الْمُطَلَّقَةُ فِی عِدَّتِهَا.

أَقُولُ: الْمُرَادُ لَا تَحُجُّ تَطَوُّعاً فِی عِدَّتِهَا الرَّجْعِيَّةِ بِدُونِ إِذْنِ الزَّوْجِ لِمَا تَقَدَّمَ (٦) وَ يَأْتِی (٧).

******

ترجمه:

***

روایت از معاویة بن عمار به نقل از امام صادق (علیه السلام) می گوید:

"زن مطلقه نمی تواند در مدت عده اش حج کند.

می گویم : منظور از این منع، حج تطوع (حج مستحب) است و این حکم در مورد عده رجعی صادر می شود، یعنی زن نمی تواند بدون اجازه همسرش در مدت عده رجعی، حج مستحب انجام دهد.

***

ص: ١٥٨

١- الباب ٦٠ فيه ٤ أحاديث.

٢- الفقيه ٢- ٤٣٩- ٢٩١٣.

٣- التهذيب ٥- ٤٠٢- ١٣٩٨، و الاستبصار ٢- ٣١٧- ١١٢٤.

٤- التهذيب ٥- ٤٠٢- ١٣٩٩، و الاستبصار ٢- ٣١٨- ١١٢٥.

٥- التهذيب ٥- ٤٠١- ١٣٩٦، و الاستبصار ٢- ٣١٧- ١١٢٢، و أورد صدره فی الحديث ٤ من الباب ٥٨ من هذه الأبواب.

٦- تقدم فی الحديثين ١، ٢ من هذا الباب.

٧- يأتی فی الحديث ١ من الباب ٢٢ من أبواب العدد.

[رقم الحديث الكلی: ١٤٥٢١ - رقم الحديث الباب: ٤]

١٤٥٢١- ٤- (١) وَ عَنْهُ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ صَفْوَانَ عَنْ أَبِی هِلَالٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع فِی الَّتِی يَمُوتُ عَنْهَا زَوْجُهَا تَخْرُجُ إِلَی الْحَجِّ وَ الْعُمْرَةِ وَ لَا تَخْرُجُ الَّتِی تُطَلَّقُ لِأَنَّ اللَّهَ تَعَالَی يَقُولُ وَ لا يَخْرُجْنَ (٢) إِلَّا أَنْ تَكُونَ طُلِّقَتْ فِی سَفَرٍ.

أَقُولُ: وَ يَأْتِی مَا يَدُلُّ عَلَی ذَلِكَ (٣).

******

ترجمه:

***

روایت از ابی هلال نقل می کند که امام صادق (علیه السلام) فرمود:

زنی که همسرش فوت کرده است، می تواند برای حج و عمره خارج شود، اما زنی که طلاق گرفته، نمی تواند خارج شود؛ زیرا خداوند تعالی می فرماید: «وَ لا یَخْرُجْنَ» (سوره طلاق، آیه ۱) مگر اینکه در سفر طلاق داده شده باشد.

***

٦١- بَابُ جَوَازِ حَجِّ الْمَرْأَةِ فِی عِدَّةِ الْوَفَاةِ

اشارة

(٤) ٦١ بَابُ جَوَازِ حَجِّ الْمَرْأَةِ فِی عِدَّةِ الْوَفَاةِ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٥٢٢ - رقم الحدیث الباب: ١]

١٤٥٢٢- ١- (٥) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُوسَى بْنِ الْقَاسِمِ عَنْ أَبِی الْفَضْلِ الثَّقَفِیِّ عَنْ دَاوُدَ بْنِ الْحُصَیْنِ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنِ الْمُتَوَفَّى عَنْهَا زَوْجُهَا قَالَ تَحُجُّ وَ إِنْ کَانَتْ فِی عِدَّتِهَا.

******

ترجمه:

***

روایت از داود بن الحصین نقل می کند که او از امام صادق (علیه السلام) درباره زنی که شوهرش فوت کرده و در دوران عده است، پرسید. امام (علیه السلام) فرمود:

زن می تواند حتی در دوران عده اش به حج برود.

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٥٢٣ - رقم الحدیث الباب: ٢]

١٤٥٢٣- ٢- (٦) وَ عَنْهُ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ بُكَيْرٍ عَنْ زُرَارَةَ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنِ الْمَرْأَةِ الَّتِي يُتَوَفَّى عَنْهَا زَوْجُهَا أَ تَحُجُّ فَقَالَ نَعَمْ.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ بِإِسْنَادِهِ عَنِ ابْنِ بُكَيْرٍ مِثْلَهُ (٧).

******

ترجمه:

***

روایت از زراره نقل می کند که او از امام صادق (علیه السلام) درباره زنی که شوهرش فوت کرده، پرسید که آیا می تواند حج برود؟ امام (علیه السلام) فرمودند:

بله، می تواند حج برود.

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٥٢٤ - رقم الحدیث الباب: ٣]

١٤٥٢٤- ٣- (٨) عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ فِی قُرْبِ الْإِسْنَادِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْوَلِیدِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ بُکَیْرٍ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنِ الْمُتَوَفَّی عَنْهَا

ص: ١٥٩

١- التهذیب ٥- ٤٠١- ١٣٩٧، و الاستبصار ٢- ٣١٧- ١١٢٣.

٢- الطلاق ٦٥- ١.

٣- یأتی فی الباب ٢٢ من أبواب العدد.

٤- الباب ٦١ فیه ٣ أحادیث.

٥- التهذیب ٥- ٤٠٢- ١٤٠٠.

٦- التهذیب ٥- ٤٠٢- ١٤٠١.

٧- الفقیه ٢- ٤٤٠- ٢٩١٤.

٨- قرب الإسناد- ٧٨، و أورده فی الحدیث ٣ من الباب ٣٣ من أبواب العدد.

زَوْجُهَا تَحُجُّ فِی عِدَّتِهَا قَالَ نَعَمْ وَ تَخْرُجُ وَ تَنْتَقِلُ مِنْ مَنْزِلٍ إِلَی مَنْزِلٍ.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا یَدُلُّ عَلَی ذَلِکَ (١) وَ یَأْتِی مَا یَدُلُّ عَلَیْهِ (٢).

******

ترجمه:

***

در این روایت از عبدالله بن بُکیر نقل شده است که او از امام صادق (علیه السلام) درباره زنی که شوهرش فوت کرده و در عده است، پرسید که آیا می تواند در مدت عده به حج برود؟ امام (علیه السلام) فرمودند:

بله، می تواند حج برود و همچنین می تواند از یک منزل به منزل دیگر منتقل شود.

***

٦٢- بَابُ اسْتِحْبَابِ الدُّعَاءِ فِی تِلْکَ الْجِبَالِ وَ الْمَشَاعِرِ

اشارة

(٣) ٦٢ بَابُ اسْتِحْبَابِ الدُّعَاءِ فِی تِلْکَ الْجِبَالِ وَ الْمَشَاعِرِ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٥٢٥ - رقم الحدیث الباب: ١]

١٤٥٢٥- ١- (٤) مُحَمَّدُ بْنُ یَعْقُوبَ عَنْ عَلِیِّ بْنِ إِبْرَاهِیمَ عَنْ أَبِیهِ عَنِ ابْنِ فَضَّالٍ عَنِ الرِّضَا ع قَالَ سَمِعْتُهُ یَقُولُ مَا وَقَفَ أَحَدٌ فِی تِلْکَ الْجِبَالِ إِلَّا اسْتُجِیبَ لَهُ فَأَمَّا الْمُؤْمِنُونَ فَیُسْتَجَابُ لَهُمْ فِی آخِرَتِهِمْ وَ أَمَّا الْکُفَّارُ فَیُسْتَجَابُ لَهُمْ فِی دُنْیَاهُمْ.

******

ترجمه:

***

در این روایت از ابن فضال نقل شده است که امام رضا (علیه السلام) فرمودند:

هیچ کس در آن کوه ها (احتمالاً اشاره به کوه های اطراف عرفات یا دیگر اماکن مقدس) نمی ایستد مگر اینکه دعایش مستجاب می شود. اما برای مؤمنان، دعایشان در آخرت اجابت می شود، و برای کافران، دعایشان در دنیایشان مستجاب می شود.

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٥٢٦ - رقم الحدیث الباب: ٢]

١٤٥٢٦- ٢- (٥) وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ الْجَهْمِ عَنْ أَبِي الْحَسَنِ الرِّضَا ع قَالَ: قَالَ أَبُو جَعْفَرٍ ع مَا يَقِفُ أَحَدٌ عَلَى تِلْكَ الْجِبَالِ بَرٌّ وَ لَا فَاجِرٌ إِلَّا اسْتَجَابَ اللَّهُ لَهُ فَأَمَّا الْبَرُّ فَيُسْتَجَابُ لَهُ فِي آخِرَتِهِ وَ دُنْيَاهُ وَ أَمَّا الْفَاجِرُ فَيُسْتَجَابُ لَهُ فِي دُنْيَاهُ.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِكَ هُنَا (٦) وَ فِي الدُّعَاءِ (٧) وَ يَأْتِي مَا يَدُلُّ عَلَيْهِ (٨).

******

ترجمه:

***

در این روایت از حسن بن علی بن جهم نقل شده است که امام رضا (علیه السلام) فرمودند:

امام باقر (علیه السلام) فرمودند: هیچ کس، چه نیکوکار و چه بدکار، بر آن کوه ها نمی ایستد مگر اینکه خداوند دعایش را مستجاب می کند. اما نیکوکار، دعایش هم در دنیا و هم در آخرت مستجاب می شود و بدکار، تنها در دنیا دعایش اجابت می شود.

***

ص: ۱۶۰

۱- تقدم فی الحدیث ٤ من الباب ٦٠ من هذه الأبواب.

۲- یأتی فی البابین ۱۹، ۳۳ من أبواب العدد.

۳- الباب ٦٢ فیه حدیثان.

٤- الکافی ٤- ٢٥٦- ١٩.

٥- الکافی ٤- ٢٦٢- ٣٨، و أورده فی الحدیث ٤ من الباب ١٧ من أبواب إحرام الحجّ و الوقوف بعرفة.

٦- تقدم فی الحدیث ٥ من الباب ٣٣، و فی الحدیث ١٥ من الباب ٣٨ من هذه الأبواب.

٧- تقدم فی الحدیث ٢ من الباب ٤٤، و فی الحدیث ١ من الباب ٥١ من أبواب الدعاء.

٨- یأتی فی الباب ١٧ من أبواب إحرام الحجّ و الوقوف بعرفة.

٦٣- بَابُ اسْتِحْبَابِ قِرَاءَةِ الْحَجِّ كُلَّ ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ مَرَّةً وَ عَمَّ كُلَّ يَوْمٍ مَرَّةً وَ قَوْلِ مَا شَاءَ اللَّهُ أَلْفَ مَرَّةٍ مُتَتَابِعَةً لِمَنْ أَرَادَ أَنْ يَرْزُقَهُ اللَّهُ الْحَجَ

اشارة

(۱) ٦٣ بَابُ اسْتِحْبَابِ قِرَاءَةِ الْحَجِّ كُلَّ ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ مَرَّةً وَ عَمَّ كُلَّ يَوْمٍ مَرَّةً وَ قَوْلِ مَا شَاءَ اللَّهُ أَلْفَ مَرَّةٍ مُتَتَابِعَةً لِمَنْ أَرَادَ أَنْ يَرْزُقَهُ اللَّهُ الْحَجَ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۴۵۲۷ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱۴۵۲۷- ۱- (۲) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ فِی ثَوَابِ الْأَعْمَالِ بِالْإِسْنَادِ السَّابِقِ فِی قِرَاءَةِ الْقُرْآنِ (۳) عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: مَنْ قَرَأَ سُورَةَ الْحَجِّ فِی كُلِّ ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ لَمْ تَخْرُجْ سَنَتُهُ حَتَّى يَخْرُجَ إِلَى بَيْتِ اللَّهِ الْحَرَامِ- وَ إِنْ مَاتَ فِی سَفَرِهِ دَخَلَ الْجَنَّةَ- قُلْتُ فَإِنْ كَانَ مُخَالِفاً- قَالَ يُخَفَّفُ عَنْهُ بَعْضُ مَا هُوَ فِيهِ.

******

ترجمه:

***

در این روایت از امام صادق (علیه السلام) نقل شده است که فرمودند:

هر کس سوره حج را هر سه روز یک بار بخواند، سال او به پایان نمی رسد مگر این که به خانه خدا (کعبه) مشرف می شود. و اگر در سفرش بمیرد، وارد بهشت خواهد شد. راوی پرسید: اگر مخالف (از غیر شیعیان) باشد، چه می شود؟ امام فرمودند: از برخی عذاب هایی که در آن است، تخفیف داده می شود.

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۴۵۲۸ - رقم الحديث الباب: ۲]

۱۴۵۲۸- ۲- (٤) وَ بِالْإِسْنَادِ السَّابِقِ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: مَنْ قَرَأَ سُورَةَ عَمَّ يَتَسَاءَلُونَ- لَمْ تَخْرُجْ سَنَتُهُ إِذَا كَانَ يُدْمِنُهَا كُلَّ يَوْمٍ حَتَّى يَزُورَ بَيْتَ اللَّهِ الْحَرَامَ إِنْ شَاءَ اللَّهُ.

******

ترجمه:

***

در این روایت از امام صادق (علیه السلام) نقل شده است که فرمودند:

هر کس سوره "عمّ یَتَسَاءَلُونَ" را هر روز بخواند و در خواندن آن مداومت کند، سال او به پایان نمی رسد مگر این که به خانه خدا (کعبه) مشرف می شود، ان شاءالله.

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۴۵۲۹ - رقم الحديث الباب: ۳]

۱۴۵۲۹- ۳- (٥) أَحْمَدُ بْنُ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ الْبَرْقِیُّ فِی الْمَحَاسِنِ قَالَ وَ فِی رِوَايَةٍ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع مَنْ قَالَ مَا شَاءَ اللَّهُ أَلْفَ مَرَّةٍ فِی دَفْعَةٍ وَاحِدَةٍ رُزِقَ الْحَجَّ مِنْ عَامِهِ فَإِنْ لَمْ يُرْزَقْ أَجَّلَهُ (٦) اللَّهُ حَتَّى يَرْزُقَهُ.

******

ترجمه:

***

احمد بن ابی عبدالله برقی در کتاب «المحاسن» روایت کرده است که در روایتی امام صادق (ع) فرمود: هر کسی که هزار مرتبه «ما شاء الله» را در یک دفعه بگوید، در همان سال به حج روزی می شود. و اگر به او روزی نشود، خداوند آن را به تأخیر می اندازد تا اینکه به او روزی کند.

***

ص: ۱۶۱

۱- الباب ٦٣ فیه ٣ أحادیث.

۲- ثواب الأعمال- ۱۳۵- ۱.

۳- سبق فی الحدیث ۱۲ من الباب ۵۱ من أبواب قراءة القرآن.

٤- ثواب الأعمال- ۱٤۹- ۱.

۵- المحاسن- ٤۲- ۵۵.

٦- فی المصدر- أخره.

ص: ۱٦۲

أَبْوَابُ النِّيَابَةِ فِی الْحَجِ

۱- بَابُ اسْتِحْبَابِ الْحَجِّ مُبَاشَرَةً عَلَی وَجْهِ النِّيَابَةِ وَ اسْتِحْبَابِ اخْتِيَارِهِ عَلَی الِاسْتِنَابَةِ فِيهِ

اشارة

(۱) ۱ بَابُ اسْتِحْبَابِ الْحَجِّ مُبَاشَرَةً عَلَی وَجْهِ النِّيَابَةِ وَ اسْتِحْبَابِ اخْتِيَارِهِ عَلَی الِاسْتِنَابَةِ فِيهِ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۴۵۳۰ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱۴۵۳۰- ۱- (۲) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ سَهْلِ بْنِ زِيَادٍ عَنْ مَنْصُورِ بْنِ الْعَبَّاسِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَسْبَاطٍ عَنْ رَجُلٍ مِنْ أَصْحَابِنَا يُقَالُ لَهُ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ سِنَانٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سِنَانٍ (۳) قَالَ: كُنْتُ عِنْدَ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع إِذْ دَخَلَ عَلَيْهِ رَجُلٌ فَأَعْطَاهُ ثَلَاثِينَ دِينَاراً يَحُجُّ بِهَا عَنْ إِسْمَاعِيلَ- وَ لَمْ يَتْرُكْ شَيْئاً مِنَ الْعُمْرَةِ إِلَى الْحَجِّ إِلَّا اشْتَرَطَ عَلَيْهِ حَتَّى اشْتَرَطَ عَلَيْهِ أَنْ يَسْعَى فِی وَادِی مُحَسِّرٍ- ثُمَّ قَالَ يَا هَذَا إِذَا أَنْتَ فَعَلْتَ هَذَا كَانَ لِإِسْمَاعِيلَ حَجَّةٌ بِمَا أُنْفِقَ مِنْ مَالِهِ وَ كَانَ لَکَ تِسْعُ حِجَجٍ بِمَا أَتْعَبْتَ مِنْ بَدَنِکَ.

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَعْقُوبَ مِثْلَهُ (٤).

******

ترجمه:

***

عبدالله بن سنان روایت می کند: نزد امام صادق (ع) بودم که مردی وارد شد و سی دینار به ایشان داد تا به جای اسماعیل حج به جا آورد. امام تمامی اعمال عمره تا حج را برای او شرط کرد، حتی شرط کرد که در وادی محسر (بین منا و مشعرالحرام) نیز سعی کند. سپس امام به او فرمود: ای مرد، اگر این کارها را انجام دهی، برای اسماعیل یک حج خواهد بود به واسطه ی هزینه ای که از مالش شده است، و برای تو به خاطر زحمتی که بر بدنت وارد کرده ای، نه حج خواهد بود.

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٥٣١ - رقم الحديث الباب: ٢]

١٤٥٣١- ٢- (٥) وَ عَنْهُمْ عَنْ سَهْلٍ عَمَّنْ ذَكَرَهُ عَنِ ابْنِ أَبِى عُمَيْرٍ عَنْ

ص: ١٦٣

١- الباب ١ فيه ٨ أحاديث.

٢- الكافى ٤- ٣١٢- ١.

٣- فى الكافى- عبد الرحمن بن سنان قال- كنت ... و فى التهذيب- عبد الرحمن، عن عبد اللّه بن سنان. و فى هامش المخطوط عن نسخة- عبد اللّه بن سنان عن عبد اللّه بن سنان.

٤- التهذيب ٥- ٤٥١- ١٥٧٣.

٥- الكافى ٤- ٣١٢- ١.

عَلِيِّ بْنِ يَقْطِينٍ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِى الْحَسَنِ ع رَجُلٌ دَفَعَ إِلَى خَمْسِ نَفَرٍ حَجَّةً وَاحِدَةً فَقَالَ يَحُجُّ بِهَا بَعْضُهُمْ فَسَوَّغَهَا رَجُلٌ وَاحِدٌ مِنْهُمْ فَقَالَ لِى كُلُّهُمْ شُرَكَاءُ فِى الْأَجْرِ فَقُلْتُ لِمَنِ الْحَجُّ فَقَالَ لِمَنْ صَلَّى بِالْحَرِّ (١) وَ الْبَرْدِ.

******

ترجمه:

***

علی بن یقطین نقل می کند: "به امام ابوالحسن (علیه السلام) گفتم: مردی به پنج نفر یک حج داد. فرمود: 'یکی از آن ها حج می کند و برای همه شان جایز است.' سپس به من گفت: 'همه آن ها در اجر شریک هستند.' گفتم: 'حج برای کیست؟' فرمود: 'برای کسی که در گرما و سرما نماز می خواند

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۵۳۲ - رقم الحدیث الباب: ۳]

۱۴۵۳۲- ۳- (۲) وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ یَحْیَی عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَیْنِ عَنْ عَلِیِّ بْنِ یُوسُفَ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ الْمُؤْمِنِ عَنِ ابْنِ مُسْکَانَ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: قُلْتُ لَهُ الرَّجُلُ یَحُجُّ عَنْ آخَرَ مَا لَهُ مِنَ الثَّوَابِ قَالَ لِلَّذِی یَحُجُّ عَنْ رَجُلٍ أَجْرُ وَ ثَوَابُ عَشْرِ حِجَجٍ.

أَقُولُ: هَذَا مَحْمُولٌ عَلَی مَنْ تَبَرَّعَ بِالْحَجِّ عَنِ الْغَیْرِ وَ لَمْ یَأْخُذْ أُجْرَةً لِمَا تَقَدَّمَ (۳).

******

ترجمه:

***

ابن مسکان از امام صادق (ع) روایت می کند: به امام گفتم: کسی که به جای دیگری حج به جا می آورد، چه ثوابی دارد؟ امام فرمود: برای کسی که از طرف دیگری حج انجام می دهد، پاداش و ثواب ده حج خواهد بود.

من می گویم: این روایت به کسی حمل می شود که به صورت داوطلبانه و بدون دریافت مزد برای دیگری حج انجام داده است، همان گونه که در روایات پیشین آمده است.

***

[رقم الحديث الكلی: ۱٤٥۳۳ - رقم الحديث الباب: ٤]

۱٤٥۳۳- ٤- (٤) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحَارِثِ بْنِ الْمُغِيرَةِ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع إِنَّ ابْنَتِي أَوْصَتْ بِحَجَّةٍ وَ لَمْ تَحُجَّ قَالَ فَحُجَّ عَنْهَا فَإِنَّهَا لَکَ وَ لَهَا قُلْتُ إِنَّ امْرَأَتِي مَاتَتْ وَ لَمْ تَحُجَّ قَالَ فَحُجَّ عَنْهَا فَإِنَّهَا لَکَ وَ لَهَا.

******

ترجمه:

***

حارث بن مغيره روايت می کند: به امام صادق (ع) گفتم: دخترم وصيت به انجام حج کرده بود اما خود حج نکرده است. امام فرمود: از طرف او حج انجام بده، زيرا اين حج برای تو و برای اوست. گفتم: همسرم فوت کرده و حج نکرده است. امام فرمود: از طرف او نيز حج انجام بده، زيرا اين حج برای تو و اوست.

***

[رقم الحديث الكلی: ۱٤٥۳٤ - رقم الحديث الباب: ٥]

۱٤٥۳٤- ٥- (٥) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عَمْرِو بْنِ سَعِيدٍ السَّابَاطِيِّ أَنَّهُ كَتَبَ إِلَى أَبِي جَعْفَرٍ ع يَسْأَلُهُ عَنْ رَجُلٍ أَوْصَى إِلَيْهِ رَجُلٌ أَنْ يَحُجَّ عَنْهُ ثَلَاثَةُ رِجَالٍ فَيَحِلُّ لَهُ أَنْ يَأْخُذَ لِنَفْسِهِ حَجَّةً مِنْهَا فَوَقَّعَ بِخَطِّهِ وَ قَرَأْتُهُ حُجَّ عَنْهُ إِنْ شَاءَ اللَّهُ فَإِنَّ لَکَ مِثْلَ أَجْرِهِ وَ لَا يَنْقُصُ مِنْ أَجْرِهِ شَيْ ءٌ إِنْ شَاءَ اللَّهُ تَعَالَى.

******

ترجمه:

***

عمرو بن سعید ساباطی روایت می کند که به امام باقر (ع) نامه ای نوشت و از ایشان درباره مردی پرسید که وصیت کرده بود سه نفر به جای او حج انجام دهند. آیا وصی می تواند یکی از حج ها را برای خود بردارد؟ امام با خط خود نوشت و من آن را خواندم: «از طرف او حج به جا آور، ان شاءالله، و برای تو همانند اجر او خواهد بود و از اجر او هیچ چیزی کاسته نمی شود، ان شاءالله تعالی.»

***

ص: ١٦٤

١- فی المصدر- فی الحر.

٢- الکافی ٤- ٣١٢- ٢.

٣- تقدم فی الحدیث ١ من هذا الباب.

٤- الفقیه ٢- ٤٤٢- ٢٩١٩.

٥- الفقیه ٢- ٤٤٣- ٢٩٢٥، و أورده فی الحدیث ١ من الباب ٣٦ من هذه الأبواب.

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٥٣٥ - رقم الحدیث الباب: ٦]

١٤٥٣٥- ٦- (١) قَالَ وَ سُئِلَ الصَّادِقُ ع عَنِ الرَّجُلِ یَحُجُّ عَنْ آخَرَ لَهُ مِنَ الْأَجْرِ وَ الثَّوَابِ شَیْ ءٌ فَقَالَ لِلَّذِی یَحُجُّ عَنِ الرَّجُلِ أَجْرُ وَ ثَوَابُ عَشْرِ حِجَجٍ وَ یُغْفَرُ لَهُ وَ لِأَبِیهِ وَ لِأُمِّهِ وَ لِابْنِهِ وَ لِابْنَتِهِ وَ لِأَخِیهِ (٢) وَ لِأُخْتِهِ وَ لِعَمِّهِ وَ لِعَمَّتِهِ وَ لِخَالِهِ وَ لِخَالَتِهِ إِنَّ اللَّهَ وَاسِعٌ کَرِیمٌ.

******

ترجمه:

***

از امام صادق (ع) درباره کسی که به جای دیگری حج به جا می آورد، پرسیده شد: آیا برای او اجر و ثوابی هست؟ امام فرمود: برای کسی که از طرف دیگری حج انجام می دهد، اجر و ثواب ده حج خواهد بود و خداوند او را، پدرش، مادرش، پسرش، دخترش، برادرش، خواهرش، عمویش، عمه اش، دایی اش و خاله اش را می آمرزد. همانا خداوند واسع و کریم است.

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٥٣٦ - رقم الحديث الباب: ٧]

١٤٥٣٦- ٧- (٣) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَبَانِ بْنِ عُثْمَانَ عَنْ يَحْيَى الْأَزْرَقِ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: مَنْ حَجَّ عَنْ إِنْسَانٍ اشْتَرَكَا حَتَّى إِذَا قَضَى طَوَافَ الْفَرِيضَةِ انْقَطَعَتِ الشِّرْكَةُ فَمَا كَانَ بَعْدَ ذَلِكَ مِنْ عَمَلٍ كَانَ لِذَلِكَ الْحَاجِّ قَالَ وَ قَالَ الصَّادِقُ ع وَ ذَكَرَ مِثْلَهُ (٤).

******

ترجمه:

***

یحیی ازرق از امام صادق (ع) روایت می کند که فرمود: هر کس به جای شخص دیگری حج کند، تا زمانی که طواف واجب را به جا آورد، هر دو (حاجی و کسی که از طرف او حج می کند) در ثواب شریک هستند. اما بعد از طواف واجب، این شراکت قطع می شود و هر عملی که پس از آن انجام شود، تنها برای آن حاجی است. سپس امام صادق (ع) دوباره همان را ذکر کرد.

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۴۵۳۷ - رقم الحديث الباب: ۸]

۱۴۵۳۷- ۸- (۵) قَالَ وَ رُوِیَ أَنَّ الصَّادِقَ ع أَعْطَی رَجُلًا ثَلَاثِینَ دِینَاراً فَقَالَ لَهُ حُجَّ عَنْ إِسْمَاعِیلَ وَ افْعَلْ وَ افْعَلْ وَ لَکَ تِسْعٌ وَ لَهُ وَاحِدَةٌ.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا یَدُلُّ عَلَی ذَلِکَ (۶) وَ یَأْتِی مَا یَدُلُّ عَلَیْهِ (۷).

******

ترجمه:

***

روایت شده است که امام صادق (ع) به مردی سی دینار داد و به او فرمود: به جای اسماعیل حج انجام بده و فلان کارها را نیز انجام بده. برای تو (به خاطر زحمتت) نُه حج خواهد بود و برای او (اسماعیل) یک حج.

***

ص: ۱۶۵

۱- الفقیه ۲- ۲۲۲- ۲۲۳۹.

۲- و لأخیه- لیس فی المصدر.

۳- الفقیه ۲- ۴۲۶- ۲۸۷۷، و أورده فی الحدیث ۲ من الباب ۲۱ من هذه الأبواب.

۴- الفقیه ۲- ۲۲۲- ۲۲۴۰.

۵- الفقیه ۲- ۴۲۶- ۲۸۷۶.

٦- تقدم فی الحدیث ٢ من الباب ٤١، و فی الأحادیث ١، ٦، ٧، ٨ من الباب ٤٢، و فی الحدیثین ١، ٦ من الباب ٤٣ من أبواب وجوب الحجّ و شرائطه.

٧- یأتی فی الحدیث ٥ من الباب ٦، و فی الباب ٢٥ من هذه الأبواب.

٢- بَابُ أَنَّ مَنْ أَوْصَى بِحَجَّةِ الْإِسْلَامِ بَعْدَ اسْتِقْرَارِهَا وَجَبَ أَنْ تُقْضَى عَنْهُ مِنْ بَلَدِهِ فَإِنْ لَمْ تَبْلُغِ التَّرِكَةُ فَمِنْ حَيْثُ بَلَغَ وَ لَوْ مِنَ الْمِيقَاتِ وَ كَذَا مَنْ أَوْصَى بِمَالٍ مُعَيَّنٍ فَقَصَرَ عَنِ الْكِفَ

اشارة

(١) ٢ بَابُ أَنَّ مَنْ أَوْصَى بِحَجَّةِ الْإِسْلَامِ بَعْدَ اسْتِقْرَارِهَا وَجَبَ أَنْ تُقْضَى عَنْهُ مِنْ بَلَدِهِ فَإِنْ لَمْ تَبْلُغِ التَّرِكَةُ فَمِنْ حَيْثُ بَلَغَ وَ لَوْ مِنَ الْمِيقَاتِ وَ كَذَا مَنْ أَوْصَى بِمَالٍ مُعَيَّنٍ فَقَصَرَ عَنِ الْكِفَايَةِ وَ كَانَ الْحَجُّ نَدْباً وَ مَنْ مَاتَ فِي الطَّرِيقِ حُجَّ عَنْهُ مِنْ حَيْثُ مَاتَ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٥٣٨ - رقم الحدیث الباب: ١]

١٤٥٣٨- ١- (٢) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُوسَى بْنِ الْقَاسِمِ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ مَحْبُوبٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ رِئَابٍ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنْ رَجُلٍ أَوْصَى أَنْ يُحَجَّ عَنْهُ حَجَّةَ الْإِسْلَامِ وَ لَمْ يَبْلُغْ جَمِيعُ مَا تَرَكَ إِلَّا خَمْسِينَ دِرْهَماً قَالَ يُحَجُّ عَنْهُ مِنْ بَعْضِ الْمَوَاقِيتِ الَّتِي وَقَّتَهَا رَسُولُ اللَّهِ ص مِنْ قُرْبٍ.

وَ رَوَاهُ الْحِمْيَرِيُّ فِي قُرْبِ الْإِسْنَادِ عَنْ أَحْمَدَ وَ عَبْدِ اللَّهِ ابْنَيْ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى عَنِ الْحَسَنِ بْنِ مَحْبُوبٍ (٣)

وَ رَوَاهُ الْكُلَيْنِيُّ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ ابْنِ مَحْبُوبٍ مِثْلَهُ (٤) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحَسَنِ بْنِ فَضَّالٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ عُثْمَانَ عَنِ ابْنِ مَحْبُوبٍ مِثْلَهُ (٥).

******

ترجمه:

***

علی بن ریاب روایت می کند که از امام صادق (ع) درباره مردی پرسیدم که وصیت کرده بود حج اسلام از طرف او انجام شود، اما تمام دارایی او فقط پنجاه درهم بود. امام فرمود: از طرف او از یکی از میقات های نزدیک که پیامبر (ص) تعیین کرده است، حج انجام شود.

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٥٣٩ - رقم الحديث الباب: ٢]

١٤٥٣٩- ٢- (٦) وَ عَنْهُ عَنْ مُحَمَّدٍ وَ أَحْمَدَ ابْنَيِ الْحَسَنِ عَنْ أَبِيهِمَا عَنْ

١- الباب ٢ فيه ٩ أحاديث.

٢- التهذيب ٥- ٤٠٥- ١٤١١، و الاستبصار ٢- ٣١٨- ١١٢٨.

٣- قرب الإسناد- ٧٧.

٤- الکافی ٤- ٣٠٨- ٤.

٥- التهذیب ٩- ٢٢٧- ٨٩٣.

٦- التهذیب ٩- ٢٢٧- ٨٩٢.

عَبْدِ اللَّهِ بْنِ بُكَيْرٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع أَنَّهُ سُئِلَ عَنْ رَجُلٍ أَوْصَى بِمَالِهِ فِی الْحَجِّ فَكَانَ لَا يَبْلُغُ مَا يُحَجُّ بِهِ مِنْ بِلَادِهِ قَالَ فَيُعْطَى فِی الْمَوْضِعِ الَّذِی يُحَجُّ بِهِ عَنْهُ.

******

ترجمه:

***

عبدالله بن بکر از امام صادق (ع) روایت می کند که از ایشان درباره مردی پرسیده شد که وصیت کرده بود با مالش حج انجام شود، اما مقدار پول او برای انجام حج از محل خود کافی نبود. امام فرمود: پس باید از محلی که می توان به جای او حج انجام داد، به او اعطا شود.

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٥٤٠ - رقم الحدیث الباب: ٣]

١٤٥٤٠- ٣- (١) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِی نَصْرٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا الْحَسَنِ الرِّضَا ع عَنِ الرَّجُلِ يَمُوتُ فَيُوصِی بِالْحَجِّ مِنْ أَيْنَ يُحَجُّ عَنْهُ قَالَ عَلَى قَدْرِ مَالِهِ إِنْ وَسِعَهُ مَالُهُ فَمِنْ مَنْزِلِهِ وَ إِنْ لَمْ يَسَعْهُ مَالُهُ فَمِنَ الْكُوفَةِ- فَإِنْ لَمْ يَسَعْهُ مِنَ الْكُوفَةِ فَمِنَ الْمَدِينَةِ.

******

ترجمه:

***

محمد بن عبدالله روایت می کند که از امام رضا (ع) درباره مردی که فوت کرده و وصیت به حج کرده بود، پرسیدم: از کجا باید به جای او حج انجام شود؟ امام فرمود: بر اساس مقدار مالی که دارد. اگر مال او برای انجام حج کافی باشد، باید از منزل خودش حج انجام شود. و اگر مالش کافی نباشد، از کوفه باید حج به جا آورده شود. و اگر از کوفه هم کافی نباشد، باید از مدینه حج انجام شود.

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٥٤١ - رقم الحدیث الباب: ٤]

١٤٥٤١- ٤- (٢) وَ عَنْهُمْ عَنْ سَهْلِ بْنِ زِيَادٍ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِی نَصْرٍ عَنْ زَكَرِيَّا بْنِ آدَمَ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا الْحَسَنِ ع عَنْ رَجُلٍ مَاتَ وَ أَوْصَى بِحَجَّةٍ أَ يَجُوزُ أَنْ يُحَجَّ عَنْهُ مِنْ غَيْرِ الْبَلَدِ الَّذِی مَاتَ فِيهِ فَقَالَ أَمَّا مَا كَانَ دُونَ الْمِيقَاتِ فَلَا بَأْسَ.

أَقُولُ: يَحْتَمِلُ كَوْنُ الْمُرَادِ بِهِ غَيْرَ حَجَّةِ الْإِسْلَامِ وَ يَحْتَمِلُ الْحَمْلُ عَلَى قُصُورِ التَّرِكَةِ.

******

ترجمه:

***

زکریا بن آدم روایت می کند که از امام کاظم (ع) درباره مردی که فوت کرده و وصیت به انجام حج کرده بود، پرسیدم: آیا می توان از غیر شهری که در آن مرده است، به جای او حج به جا آورد؟ امام فرمود: اما در مورد مسافرت هایی که کمتر از میقات است، اشکالی ندارد.

من می گویم: این ممکن است به این معنا باشد که منظورحج واجب اسلام نیست و همچنین می تواند به محدودیت های موجود در میراث اشاره داشته باشد.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۵۴۲ - رقم الحدیث الباب: ۵]

۱۴۵۴۲- ۵- (۳) وَ عَنْهُمْ عَنْ سَهْلٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِنَانٍ أَوْ عَنْ رَجُلٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِنَانٍ عَنِ ابْنِ مُسْكَانَ عَنْ أَبِی سَعِیدٍ عَمَّنْ سَأَلَ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنْ رَجُلٍ أَوْصَی بِعِشْرِینَ دِرْهَماً فِی حَجَّةٍ قَالَ یَحُجُّ بِهَا (٤) رَجُلٌ مِنْ مَوْضِعٍ بَلَغَهُ (٥).

ص: ۱۶۷

۱- الکافی ٤- ۳۰۸- ۳.

۲- الکافی ٤- ۳۰۸- ۱.

۳- الکافی ٤- ۳۰۸- ۵، و أورد صدره فی الحدیث ۱ من الباب ۳۳ من هذه الأبواب، و فی الحدیث ۵ من الباب ۳۷ من أبواب أحکام الوصایا.

٤- فی نسخة زیادة، عنه (هامش المخطوط).

۵- فی نسخة- یبلغه (هامش المخطوط).

وَ رَوَاهُ الشَّیْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عَلِیِّ بْنِ الْحَسَنِ بْنِ فَضَّالٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِیٍّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِنَانٍ (۱)

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ بِإِسْنَادِهِ عَنِ ابْنِ مُسْكَانَ عَنْ أَبِی بَصِیرٍ عَمَّنْ سَأَلَهُ وَ ذَکَرَ مِثْلَهُ (۲) وَ رَوَاهُ الشَّیْخُ أَیْضاً بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عِیسَی عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِنَانٍ عَنِ ابْنِ مُسْکَانَ عَنْ سَعِیدٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع مِثْلَهُ (۳).

******

ترجمه:

***

از ابی سعید نقل شده است که از امام صادق (ع) درباره مردی که وصیت کرده بود بیست درهم برای حج بگذارد، پرسیدند. امام فرمود: با این پول، یک مرد می تواند از محلی که به او(که حج انجام دهد) می رسد، حج انجام دهد.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۵۴۳ - رقم الحدیث الباب: ٦]

۱۴۵۴۳- ٦- (٤) وَ عَنْ عَلِیِّ بْنِ إِبْرَاهِیمَ عَنْ صَالِحِ بْنِ السِّنْدِیِّ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ بَشِیرٍ عَنْ أَبَانِ بْنِ عُثْمَانَ عَنْ عُمَرَ بْنِ یَزِیدَ قَالَ: قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع فِی رَجُلٍ أُوصِیَ بِحَجَّةٍ فَلَمْ تَکْفِهِ مِنَ الْکُوفَةِ- تُجْزِی حَجَّتُهُ مِنْ دُونِ الْوَقْتِ.

******

ترجمه:

***

عمر بن یزید روایت می کند که امام صادق (ع) درباره مردی که وصیت کرده بود به جای او حج انجام شود و از کوفه کافی نبود، فرمود: حج او از قبل از موعد مقرر (زمان انجام حج) کافی است.

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٥٤٤ - رقم الحدیث الباب: ٧]

١٤٥٤٤- ٧- (٥) وَ عَنْ أَبِی عَلِیٍّ الْأَشْعَرِیِّ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ مُحَسِّنِ بْنِ أَحْمَدَ (٦) عَنْ أَبَانٍ عَنْ عُمَرَ بْنِ یَزِیدَ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع رَجُلٌ أُوصِیَ بِحَجَّةٍ فَلَمْ تَکْفِهِ قَالَ فَیُقَدِّمُهَا حَتَّی یُحَجَّ دُونَ الْوَقْتِ.

******

ترجمه:

***

عمر بن یزید روایت می کند که امام صادق (ع) درباره مردی که وصیت کرده بود به جای او حج انجام شود و از کوفه کافی نبود، فرمود: حج او از قبل از موعد مقرر (زمان انجام حج) کافی است.

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٥٤٥ - رقم الحدیث الباب: ٨]

١٤٥٤٥- ٨- (٧) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِیِّ بْنِ الْحُسَیْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنِ ابْنِ مُسْکَانَ عَنْ أَبِی بَصِیرٍ عَمَّنْ سَأَلَهُ قَالَ: قُلْتُ لَهُ رَجُلٌ أَوْصَی بِعِشْرِینَ دِینَاراً فِی حَجَّةٍ

١- التهذيب ٩- ٢٢٩- ٨٩٧.

٢- الفقيه ٢- ٤٤٤- ٢٩٢٧.

٣- التهذيب ٥- ٤٩٣- ١٧٧٠.

٤- الكافى ٤- ٣٠٨- ٢.

٥- الكافى ٤- ٣٠٩- ٣.

٦- فى نسخة- محمّد بن أحمد (هامش المخطوط).

٧- الفقيه ٢- ٤٤٤- ٢٩٢٧.

فَقَالَ يَحُجُّ لَهُ رَجُلٌ مِنْ حَيْثُ يَبْلُغُهُ.

******

ترجمه:

***

از ابوبصير نقل شده است كه فردى از امام صادق (ع) پرسيد: مردى وصيت كرده كه بيست دينار براى حج اختصاص دهد. امام فرمود: مردى مى تواند از محلى كه اين مقدار پول به او اجازه مى دهد، به جاى او حج انجام دهد.

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٥٤٦ - رقم الحديث الباب: ٩]

١٤٥٤٦- ٩- (١) مُحَمَّدُ بْنُ إِدْرِيسَ فِي آخِرِ السَّرَائِرِ نَقْلًا مِنْ كِتَابِ مَسَائِلِ الرِّجَالِ رِوَايَةَ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ جَعْفَرٍ الْحِمْيَرِيِّ وَ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ الْجَوْهَرِيِّ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا قَالُوا قُلْنَا

لِأَبِی الْحَسَنِ یَعْنِی عَلِیَّ بْنَ مُحَمَّدٍ ع إِنَّ رَجُلًا مَاتَ فِی الطَّرِیقِ وَ أَوْصَی بِحَجَّةٍ وَ مَا بَقِیَ فَهُوَ لَکَ فَاخْتَلَفَ أَصْحَابُنَا فَقَالَ بَعْضُهُمْ یُحَجُّ عَنْهُ مِنَ الْوَقْتِ فَهُوَ أَوْفَرُ لِلشَّیْ ءِ أَنْ یَبْقَی عَلَیْهِ وَ قَالَ بَعْضُهُمْ یُحَجُّ عَنْهُ مِنْ حَیْثُ مَاتَ فَقَالَ ع یُحَجُّ عَنْهُ مِنْ حَیْثُ مَاتَ.

وَ قَالَ ابْنُ إِدْرِیسَ فِی الْحَجِّ مِنَ السَّرَائِرِ بِوُجُوبِ قَضَاءِ الْحَجِّ عَنِ الْمَیِّتِ مِنْ بَلَدِهِ قَالَ وَ بِهِ تَوَاتَرَتْ أَخْبَارُنَا وَ رِوَایَةُ أَصْحَابِنَا (۲) أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا یَدُلُّ عَلَی أَنَّ مَنْ مَاتَ وَ لَمْ یَتْرُکْ إِلَّا قَدْرَ نَفَقَةِ الْحَجِّ لَمْ یَجِبِ الْقَضَاءُ عَنْهُ وَ ذَکَرْنَا وَجْهَهُ (۳) وَ الْمُرَادُ بِهِ مَا قَبْلَ الِاسْتِقْرَارِ کَمَا قَالَهُ الشَّیْخُ وَ غَیْرُهُ (٤) وَ یَأْتِی مَا یَدُلُّ عَلَی الْمَقْصُودِ فِی الْوَصَایَا (٥).

******

ترجمه:

***

احمد بن محمد از چند نفر از اصحاب ما روایت می کند که گفتند: به امام علی بن محمد (ع) گفتیم: مردی در مسیر حج فوت کرد و وصیت کرده بود که حج به جای او انجام شود، و آنچه باقی مانده است متعلق به شما باشد. اصحاب ما در این موضوع اختلاف داشتند. برخی گفتند: از میقات برای او حج انجام شود، زیرا این به صرفه تر است که آنچه باقی می ماند حفظ شود. برخی دیگر گفتند: از همان جایی که فوت کرده است، حج انجام شود. امام (ع) فرمود: از همان جایی که فوت کرده است، برای او حج انجام شود.

***

۳- بَابُ أَنَّ مَنْ أَوْصَی أَنْ یُحَجَّ عَنْهُ کُلَّ سَنَةٍ بِمَالٍ مُعَیَّنٍ فَلَمْ یَکْفِ لِلْحَجِّ جُعِلَ مَا یَزِیدُ عَنْ سَنَةٍ لِحَجَّةٍ وَاحِدَةٍ

اشارة

(٦) ٣ بَابُ أَنَّ مَنْ أَوْصَى أَنْ يُحَجَّ عَنْهُ كُلَّ سَنَةٍ بِمَالٍ مُعَيَّنٍ فَلَمْ يَكْفِ لِلْحَجِّ جُعِلَ مَا يَزِيدُ عَنْ سَنَةٍ لِحَجَّةٍ وَاحِدَةٍ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٥٤٧ - رقم الحديث الباب: ١]

١٤٥٤٧- ١- (٧) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ مَحْبُوبٍ

ص: ١٦٩

١- مستطرفات السرائر- ٦٦- ٣.

٢- السرائر- ١٢٠، ١٢١.

٣- تقدم فى الباب ١٤ من أبواب وجوب الحجّ.

٤- راجع التهذيب ٥- ٤٠٥- ١٤١٢، و الاستبصار ٢- ٣١٨- ١١٢٨، و روضة المتقين ٥- ٥٢.

٥- يأتى فى الباب ٨٧ من أبواب أحكام الوصايا.

٦- الباب ٣ فيه حديثان.

٧- التهذيب ٥- ٤٠٨- ١٤١٨، و الفقيه ٢- ٤٤٥- ٢٩٢٩.

عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ مَهْزِيَارَ قَالَ: كَتَبَ إِلَيْهِ عَلِيُّ بْنُ مُحَمَّدٍ الْحُصَيْنِيُّ (١) أَنَّ ابْنَ عَمِّي أَوْصَى أَنْ يُحَجَّ عَنْهُ بِخَمْسَةَ عَشَرَ دِينَاراً فِي كُلِّ سَنَةٍ وَ لَيْسَ يَكْفِي مَا تَأْمُرُ (٢) فِي ذَلِكَ فَكَتَبَ ع يَجْعَلُ (٣) حَجَّتَيْنِ فِي حَجَّةٍ فَإِنَّ اللَّهَ تَعَالَى عَالِمٌ بِذَلِكَ.

مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَمَّنْ حَدَّثَهُ عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ مَهْزِيَارَ مِثْلَهُ (٤).

******

ترجمه:

***

ابراهیم بن مهزیار روایت می کند که علی بن محمد حصینی به امام علی بن محمد (ع) نامه نوشت و گفت: پسرعمویم وصیت کرده است که هر سال با پانزده دینار از طرف او حج انجام شود، اما این مبلغ کافی نیست. چه دستوری در این مورد می دهید؟ امام (ع) نوشت: دو حج را در یک حج ادغام کن، زیرا خداوند متعال به این امر آگاه است.

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٥٤٨ - رقم الحديث الباب: ٢]

١٤٥٤٨- ٢- (٥) وَ بِهَذَا الْإِسْنَادِ قَالَ: وَ كَتَبْتُ إِلَيْهِ ع إِنَّ مَوْلَاكَ عَلِيَّ بْنَ مَهْزِيَارَ أَوْصَى أَنْ يُحَجَّ عَنْهُ مِنْ ضَيْعَةٍ صَيَّرَ رُبُعَهَا لَكَ فِي كُلِّ سَنَةٍ حَجَّةً إِلَى عِشْرِينَ دِينَاراً وَ إِنَّهُ قَدِ انْقَطَعَ طَرِيقُ الْبَصْرَةِ- فَتَضَاعَفَ الْمُؤَنُ عَلَى النَّاسِ فَلَيْسَ يَكْتَفُونَ بِعِشْرِينَ دِينَاراً وَ كَذَلِكَ أَوْصَى عِدَّةٌ مِنْ مَوَالِيكَ فِي حِجَجِهِمْ فَكَتَبَ ع يُجْعَلُ ثَلَاثُ حِجَجٍ حَجَّتَيْنِ إِنْ شَاءَ اللَّهُ.

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِالْإِسْنَادِ السَّابِقِ (٦)

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ مَهْزِيَارَ نَحْوَهُ (۷) وَ كَذَا الَّذِی قَبْلَهُ.

******

ترجمه:

***

با همان اسناد روایت شده است: من به امام علی (ع) نوشتم که مولای شما، علی بن مهزیار، وصیت کرده است که از املاکی که یک چهارم آن را به شما داده، هر سال با بیست دینار حج به جا آورده شود. اما راه بصره بسته شده و هزینه ها برای مردم افزایش یافته است، به طوری که با بیست دینار نمی توانند حج کنند. همچنین چندین نفر از موالی شما وصیت مشابهی در مورد حج خود داشته اند. امام (ع) نوشت: سه حج را به دو حج ادغام کن، اگر خدا بخواهد.

***

ص: ۱۷۰

۱- فی المصدر- الحضینی.

۲- فی نسخة- تأمرنی (هامش المخطوط).

۳- فی المصدر- تجعل.

٤- الکافی ٤- ۳۱۰- ۲.

٥- الکافی ٤- ۳۱۰- ۱.

٦- التهذیب ۹- ۲۲٦- ۸۹۰.

۷- الفقیه ۲- ٤٤٤- ۲۹۲۸.

٤- بَابُ أَنَّ مَنْ أَوْصَى أَنْ يُحَجَّ عَنْهُ وَ فُهِمَ مِنْهُ التَّكْرَارُ وَجَبَ أَنْ يُحَجَّ عَنْهُ بِقَدْرِ الثُّلُثِ

اشارة

(١) ٤ بَابُ أَنَّ مَنْ أَوْصَى أَنْ يُحَجَّ عَنْهُ وَ فُهِمَ مِنْهُ التَّكْرَارُ وَجَبَ أَنْ يُحَجَّ عَنْهُ بِقَدْرِ الثُّلُثِ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٥٤٩ - رقم الحديث الباب: ١]

١٤٥٤٩- ١- (٢) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُوسَى بْنِ الْقَاسِمِ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي نَجْرَانَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ (٣)

أَنَّهُ قَالَ لِأَبِي جَعْفَرٍ ع جُعِلْتُ فِدَاكَ قَدِ اضْطُرِرْتُ إِلَى مَسْأَلَتِكَ فَقَالَ هَاتِ فَقُلْتُ سَعْدُ بْنُ سَعْدٍ أَوْصَى حُجُّوا عَنِّي مُبْهَماً وَ لَمْ يُسَمِّ شَيْئاً وَ لَا يُدْرَى كَيْفَ ذَلِكَ فَقَالَ يُحَجُّ عَنْهُ مَا دَامَ لَهُ مَالٌ.

وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحَسَنِ بْنِ فَضَّالٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أُورَمَةَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ الْأَشْعَرِيِّ مِثْلَهُ إِلَّا أَنَّهُ قَالَ مَا دَامَ لَهُ مَالٌ يَحْمِلُهُ (٤)

******

ترجمه:

***

محمد بن حسن روایت می کند که به امام باقر (ع) عرض کردم: فدایت شوم، مجبور شدم از شما سؤالی بپرسم. امام فرمود: بپرس. گفتم: سعد بن سعد وصیت کرده است که "برای من حج کنید" بدون اینکه جزئیات بیشتری ذکر کند و مشخص نیست چگونه باید این کار انجام شود. امام فرمود: تا زمانی که مالی برای او باقی باشد، برای او حج انجام شود.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۵۵۰ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱۴۵۵۰- ۲- (۵) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ مَحْبُوبٍ عَنِ الْعَبَّاسِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَيْنِ بْنِ أَبِي خَالِدٍ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا جَعْفَرٍ ع عَنْ رَجُلٍ أَوْصَى أَنْ يُحَجَّ عَنْهُ مُبْهَماً فَقَالَ يُحَجُّ عَنْهُ مَا بَقِيَ مِنْ ثُلُثِهِ شَيْ ءٌ.

أَقُولُ: ذَكَرَ الشَّيْخُ أَنَّهُ لَا تَنَافِيَ بَيْنَهُمَا لِأَنَّ الْمُرَادَ مِنَ الْمَالِ فِي الْأَوَّلِ هُوَ الثُّلُثُ.

******

ترجمه:

***

محمد بن حسین بن ابی خالد روایت می کند که از امام باقر (ع) پرسیدم درباره مردی که وصیت کرده بود به طور مبهم برای او حج انجام شود. امام فرمود: تا زمانی که از یک سوم دارایی اش چیزی باقی باشد، برای او حج انجام شود.

می گویم: شیخ ذکر کرده که بین این روایت و روایت قبلی تناقضی وجود ندارد، زیرا منظور از "مال" در روایت اول همان یک سوم دارایی است.

***

ص: ۱۷۱

۱- الباب ٤ فيه حديثان.

۲- التهذيب ٥- ٤٠٨- ١٤١٩، و الاستبصار ۲- ۳۱۹- ۱۱۳۰.

۳- فی الاستبصار- محمّد بن الحسين (هامش المخطوط).

٤- الاستبصار ٤- ۱۳۷- ٥۱۳.

٥- التهذيب ٥- ٤٠٨- ١٤٢٠، و الاستبصار ۲- ۳۱۹- ۱۱۲۹.

٥- بَابُ أَنَّهُ يُشْتَرَطُ فِی النَّائِبِ أَنْ لَا يَكُونَ عَلَيْهِ حَجٌّ وَاجِبٌ وَ حُكْمِ مَنْ حَجَّ نَائِباً مَعَ وُجُوبِ الْحَجِّ عَلَيْهِ

اشارة

(۱) ٥ بَابُ أَنَّهُ يُشْتَرَطُ فِی النَّائِبِ أَنْ لَا يَكُونَ عَلَيْهِ حَجٌّ وَاجِبٌ وَ حُكْمِ مَنْ حَجَّ نَائِباً مَعَ وُجُوبِ الْحَجِّ عَلَيْهِ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلی: ١٤٥٥١ - رقم الحديث الباب: ۱]

١٤٥٥١- ١- (٢) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ سَعْدِ بْنِ أَبِي خَلَفٍ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا الْحَسَنِ مُوسَى ع عَنِ الرَّجُلِ الصَّرُورَةِ يَحُجُّ عَنِ الْمَيِّتِ قَالَ نَعَمْ إِذَا لَمْ يَجِدِ الصَّرُورَةُ مَا يَحُجُّ بِهِ عَنْ نَفْسِهِ فَإِنْ كَانَ لَهُ مَا يَحُجُّ بِهِ عَنْ نَفْسِهِ فَلَيْسَ يُجْزِي عَنْهُ حَتَّى يَحُجَّ مِنْ مَالِهِ وَ هِيَ تُجْزِي عَنِ الْمَيِّتِ إِنْ كَانَ لِلصَّرُورَةِ مَالٌ وَ إِنْ لَمْ يَكُنْ لَهُ مَالٌ.

******

ترجمه:

***

از سعد بن ابی خلف نقل شده است که گفت: از امام موسی (علیه السلام) درباره مردی که "صروره" (کسی که اولین حج خود را انجام می دهد) است و به نیابت از میت حج می گزارد، پرسیدم. ایشان فرمودند: بله، اگر "صروره" چیزی نداشته باشد که با آن برای خود حج انجام دهد، پس می تواند حج را انجام دهد. اما اگر او چیزی داشته باشد که با آن برای خود حج انجام دهد، حج به جای میت از او قبول نمی شود تا زمانی که از مال خودش حج انجام دهد، و حج از طرف میت کفایت می کند چه صروره مال داشته باشد و چه نداشته باشد.

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٥٥٢ - رقم الحديث الباب: ٢]

١٤٥٥٢- ٢- (٣) وَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ عَمَّارٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع فِي رَجُلٍ صَرُورَةٍ مَاتَ وَ لَمْ يَحُجَّ حَجَّةَ الْإِسْلَامِ وَ لَهُ مَالٌ قَالَ يَحُجُّ عَنْهُ صَرُورَةٌ لَا مَالَ لَهُ.

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَعْقُوبَ (٤) وَ كَذَا الَّذِي قَبْلَهُ.

******

ترجمه:

***

از معاویة بن عمار از امام صادق (علیه السلام) درباره مردی که "صروره" (کسی که حج اسلام را انجام نداده) بوده و فوت کرده و حج اسلام را انجام نداده است و او مال داشته، نقل شده است. امام فرمودند: کسی که "صروره" است و مال ندارد، به نیابت از او حج انجام دهد.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۵۵۳ - رقم الحدیث الباب: ۳]

۱۴۵۵۳- ۳- (۵) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِیِّ بْنِ الْحُسَیْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ سَعِیدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الْأَعْرَجِ أَنَّهُ سَأَلَ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنِ الصَّرُورَةِ أَ یَحُجُّ عَنِ الْمَیِّتِ فَقَالَ نَعَمْ إِذَا لَمْ یَجِدِ الصَّرُورَةُ مَا یَحُجُّ بِهِ فَإِنْ کَانَ لَهُ مَالٌ فَلَیْسَ لَهُ ذَلِکَ حَتَّی یَحُجَّ مِنْ مَالِهِ وَ هُوَ یُجْزِی عَنِ الْمَیِّتِ کَانَ لَهُ مَالٌ أَوْ لَمْ یَکُنْ لَهُ مَالٌ (٦).

ص: ۱۷۲

۱- الباب ۵ فیه ۳ أحادیث.

۲- الکافی ٤- ۳۰۵- ۲، و التهذیب ۵- ٤۱۰- ۱٤۲۷، و الاستبصار ۲- ۳۱۹- ۱۱۳۱.

۳- الکافی ٤- ۳۰٦- ۳، و أورده عن الکافی و التهذیب بسند آخر فی الحدیث ۱ من الباب ۲۸ من أبواب وجوب الحجّ.

٤- التهذیب ۵- ٤۱۱- ۱٤۲۸، و الاستبصار ۲- ۳۲۰- ۱۱۳۲.

۵- الفقیه ۲- ٤۲٤- ۲۸۷۲.

٦- فی الحدیثین إشعار بان الأمر بالشی ء لا یستلزم النهی عن ضده الخاص، أو أن النهی فی العبادة لا یستلزم الفساد فی صورة خاصّة، و دلالتهما علی باقی الأفراد غیر ظاهرة و القیاس باطل. (منه قده).

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا یَدُلُّ عَلَی ذَلِکَ (١) وَ الْإِجْزَاءُ فِی الْحَدِیثَیْنِ یَحْتَمِلُ الْحَمْلَ عَلَی جَهْلِ الْوَصِیِّ بِالْحَالِ مَعَ عَدَمِ التَّفْرِیطِ وَ أَنَّهُ لَا یَضْمَنُ وَ لَا یَجِبُ اسْتِنَابَةُ نَائِبٍ آخَرَ وَ یَحْتَمِلُ أَنْ یُرَادَ بِالْمَالِ مَا لَا یَکْفِی لِلْحَجِّ کَمَا ذَکَرَهُ بَعْضُهُمْ.

******

ترجمه:

***

از سعید بن عبدالله اعرج نقل شده است که او از امام صادق (علیه السلام) درباره فرد "صروره" (کسی که اولین حج خود را انجام می دهد) پرسید که آیا می تواند به نیابت از میت حج انجام دهد؟ امام فرمودند: بله، اگر "صروره" چیزی نداشته باشد که با آن حج انجام دهد. اما اگر او مال داشته باشد، نمی تواند این کار را انجام دهد تا زمانی که از مال خودش حج کند. و این (حج نیابتی) برای میت کفایت می کند، چه صروره مال داشته باشد یا نداشته باشد.

می گویم : کافی بودن حج درهردو روایت می تواند دلالت بر جهل وصی (نماینده) نسبت به وضعیت مالی فرد داشته باشد بدون اینکه کوتاهی کرده باشد واینکه او ضامن هم نیست وبر نائب دیگر واجب نیست . همچنین احتمال دارد مقصود از "مال" چیزی باشد که برای حج کافی نیست، همان طور که برخی بیان کرده اند.

***

٦- بَابُ جَوَازِ اسْتِنَابَةِ الصَّرُورَةِ مَعَ عَدَمِ وُجُوبِ الْحَجِّ عَلَيْهِ

اشارة

(٢) ٦ بَابُ جَوَازِ اسْتِنَابَةِ الصَّرُورَةِ مَعَ عَدَمِ وُجُوبِ الْحَجِّ عَلَيْهِ

******

ترجمه:

***

باب جواز نیابت "صروره" (کسی که هنوز حج نکرده است) با این که حج بر او واجب نیست.

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٥٥٤ - رقم الحديث الباب: ١]

١٤٥٥٤- ١- (٣) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُوسَى بْنِ الْقَاسِمِ عَنْ حَمَّادِ بْنِ عِيسَى عَنْ رِبْعِيٍّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ عَنْ أَحَدِهِمَا ع قَالَ: لَا بَأْسَ أَنْ يَحُجَّ الصَّرُورَةُ عَنِ الصَّرُورَةِ.

******

ترجمه:

***

از محمد بن مسلم از یکی از آن دو امام (علیهماالسلام) نقل شده است که فرمود: اشکالی ندارد که یک "صروره" (کسی که اولین حج خود را انجام می دهد) به نیابت از یک "صروره" دیگر حج انجام دهد.

***

[رقم الحديث الكلی: ١٤٥٥٥ - رقم الحديث الباب: ٢]

١٤٥٥٥- ٢- (٤) وَ عَنْهُ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ مُفَضَّلٍ عَنْ زَيْدٍ الشَّحَّامِ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ سَمِعْتُهُ يَقُولُ يَحُجُّ الرَّجُلُ الصَّرُورَةُ عَنِ الرَّجُلِ الصَّرُورَةِ الْحَدِيثَ.

******

ترجمه:

***

از زید شحام از امام صادق (علیه السلام) نقل شده است که فرمود: شنیدم که ایشان می گفتند: مرد "صروره" (کسی که اولین حج خود را انجام می دهد) می تواند به نیابت از مرد "صروره" دیگر حج انجام دهد.

***

[رقم الحديث الكلی: ١٤٥٥٦ - رقم الحديث الباب: ٣]

١٤٥٥٦- ٣- (٥) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ الصَّفَّارِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ عُقْبَةَ قَالَ: كَتَبْتُ إِلَيْهِ أَسْأَلُهُ عَنْ رَجُلٍ (صَرُورَةٍ لَمْ يَحُجَّ قَطُّ) (٦) حَجَّ عَنْ صَرُورَةٍ لَمْ يَحُجَّ قَطُّ أَ يُجْزِی كُلَّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا تِلْكَ

١- تقدم فی الحديثين ٢، ٧ من الباب ٢٤ من أبواب وجوب الحجّ.

٢- الباب ٦ فيه ٥ أحاديث.

٣- التهذيب ٥- ٤١١- ١٤٢٩، و الاستبصار ٢- ٣٢٠- ١١٣٣.

٤- التهذيب ٥- ٤١٤- ١٤٣٩، و الاستبصار ٢- ٣٢٣- ١١٤٣، و أورده بتمامه فی الحدیث ١ من الباب ٩ من هذه الأبواب.

٥- التهذيب ٥- ٤١١- ١٤٣٠، و الاستبصار ٢- ٣٢٠- ١١٣٤.

٦- ليس فی التهذيب.

الْحَجَّةُ عَنْ (١) حَجَّةِ الْإِسْلَامِ أَوْ لَا بَيِّنْ لِی ذَلِکَ يَا سَيِّدِی إِنْ شَاءَ اللَّهُ فَكَتَبَ ع لَا يُجْزِی (٢) ذَلِکَ.

أَقُولُ: حَمَلَهُ الشَّيْخُ عَلَى صَرُورَةٍ لَهُ مَالٌ لِمَا تَقَدَّمَ (٣) وَ جَوَّزَ حَمْلَهُ عَلَى نَفْيِ الْإِجْزَاءِ عَنِ النَّائِبِ إِذَا أَيْسَرَ لِمَا تَقَدَّمَ (٤) وَ يَحْتَمِلُ الْحَمْلَ عَلَى الْإِنْكَارِ وَ عَلَى عَدَمِ جَوَازِ تَرْكِ الْحَجِّ اعْتِمَاداً عَلَى الِاسْتِنَابَةِ وَ عَلَى التَّقِيَّةِ وَ عَلَى عَدَمِ مَعْرِفَةِ الصَّرُورَةِ بِأَفْعَالِ الْحَجِّ وَ عَلَى عَدَمِ إِجْزَاءِ الْحَجَّةِ الْوَاحِدَةِ عَنْهُمَا مَعاً كَمَا هُوَ ظَاهِرُهُ.

******

ترجمه:

***

از ابراهیم بن عقبه نقل شده است که گفت: به امام (علیه السلام) نوشتم و از ایشان پرسیدم درباره مردی که "صروره" (کسی که تا به حال حج انجام نداده) است و برای مرد "صروره" دیگری که او نیز هرگز حج انجام نداده است، حج به جا آورده. آیا این حج برای هر دوی آن ها کفایت می کند و حجه الاسلام محسوب می شود یا نه؟ ای آقای من، این موضوع را برای من روشن بفرمایید، ان شاء الله. امام نوشتند: این حج کفایت نمی کند.

می گویم : شیخ این روایت را این گونه تفسیر کرده است که مربوط به فرد "صروره" است که دارای مال بوده و احتمال داده است که عدم کفایت حج برای نائب به این دلیل باشد که وقتی صاحب مال توان مالی دارد، نمی تواند به نیابت دیگری حج کند. همچنین این روایت ممکن است به این معنا باشد که ترک حج و اتکا به نیابت جایز نیست، و ممکن است بخاطر تقیه باشد یا بدلیل عدم شناخت کامل "صروره" از اعمال حج باشد یا به این دلیل که یک حج واحد برای هر دو نفر کفایت نمی کند، همان طور که ظاهر روایت نشان می دهد.

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٥٥٧ - رقم الحديث الباب: ٤]

١٤٥٥٧- ٤- (٥) وَ عَنْهُ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ مَهْزِيَارَ عَنْ بَكْرِ بْنِ صَالِحٍ قَالَ: كَتَبْتُ إِلَى أَبِي جَعْفَرٍ ع أَنَّ ابْنِي مَعِي وَ قَدْ أَمَرْتُهُ أَنْ يَحُجَّ عَنْ أُمِّي أَ يُجْزِي عَنْهَا حَجَّةَ الْإِسْلَامِ فَكَتَبَ لَا وَ كَانَ ابْنُهُ صَرُورَةً وَ كَانَتْ أُمُّهُ صَرُورَةً.

أَقُولُ: تَقَدَّمَ الْوَجْهُ فِي مِثْلِهِ (٦).

******

ترجمه:

***

از بکر بن صالح نقل شده که گفت: به امام باقر (علیه السلام) نوشتم که پسرم با من است و به او دستور داده ام که به نیابت از مادرم حج انجام دهد. آیا این حج برای او به عنوان حج اسلام کفایت می کند؟ امام نوشتند: نه، زیرا پسر "صروره" (کسی که هنوز حج انجام نداده) بود و مادرش نیز "صروره" بود.

***

[رقم الحديث الكلی: ١٤٥٥٨ - رقم الحديث الباب: ٥]

١٤٥٥٨- ٥- (٧) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ يَقْطِينٍ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا الْحَسَنِ ع عَنْ رَجُلٍ يُعْطِی خَمْسَةَ نَفَرٍ حَجَّةً وَاحِدَةً يَخْرُجُ بِهَا وَاحِدٌ مِنْهُمْ لَهُمْ أَجْرٌ قَالَ نَعَمْ لِكُلِّ وَاحِدٍ مِنْهُمْ أَجْرُ حَاجٍّ قَالَ فَقُلْتُ أَيُّهُمْ أَعْظَمُ أَجْراً فَقَالَ الَّذِی نَابَهُ الْحَرُّ وَ الْبَرْدُ وَ إِنْ كَانُوا صَرُورَةً لَمْ يُجْزِ ذَلِكَ عَنْهُمْ وَ الْحَجُّ لِمَنْ حَجَّ.

ص: ١٧٤

١- فی نسخة- من (هامش المخطوط).

٢- فی نسخة- لا يجوز (هامش المخطوط).

٣- تقدم فی الحديثين ١، ٢ من هذا الباب.

٤- تقدم فی الحديث ١ من الباب ٢١ من أبواب وجوب الحجّ.

٥- التهذيب ٥- ٤١٢- ١٤٣٣، و الاستبصار ٢- ٣٢١- ١١٣٧.

٦- تقدم فی ذيل الحديث ٣ من هذا الباب.

٧- الفقيه ٢- ٥٢٤- ٣١٢٩، و أورد نحوه فی الحديث ٧ من الباب ٢٨ من هذه الأبواب.

أَقُولُ: هَذَا غَيْرُ صَرِيحٍ فِی النِّيَابَةِ عَلَى أَنَّ الَّذِی لَمْ يَحُجَّ كَيْفَ يُجْزِی عَنْهُ حَجُّ مَنْ حَجَّ عَنْ غَيْرِهِمَا وَ عَدَمُ الْإِجْزَاءِ عَنِ الْجَمِيعِ لَا يَسْتَلْزِمُ عَدَمَ الْإِجْزَاءِ عَنْ وَاحِدٍ وَ قَدْ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَى الْمَقْصُودِ (١) وَ يَأْتِی مَا يَدُلُّ عَلَيْهِ (٢).

******

ترجمه:

***

از علی بن یقطین نقل شده که گفت: از امام کاظم (علیه السلام) درباره مردی پرسیدم که به پنج نفر پول می دهد تا یکی از آن ها به حج برود. آیا آن پنج نفر هم اجر دارند؟ امام فرمودند: بله، هر کدام از آن ها اجر یک حاجی را دارند. پرسیدم: کدام یک از آن ها اجر بیشتری دارد؟ امام فرمودند: کسی که با گرما و سرما روبه رو شده است. و اگر این افراد "صروره" (کسانی که هنوز حج نکرده اند) باشند، این حج از آن ها کفایت نمی کند، و حج برای کسی است که خود به حج رفته باشد.

می گویم : این روایت صراحت کاملی در مورد نیابت ندارد، و این که کسی که هنوز حج نکرده است، چگونه می تواند حج دیگری به نیابت از او کفایت کند. همچنین عدم کفایت حج برای همه افراد لزوماً به معنای عدم کفایت برای یک نفر نیست. در روایات پیشین، دلالت هایی بر مقصود آمده است.

***

۷- بَابُ حُکْمِ مَنْ أَشْرَکَ فِی حَجَّتِهِ جَمَاعَةً

اشارة

(۳) ۷ بَابُ حُکْمِ مَنْ أَشْرَکَ فِی حَجَّتِهِ جَمَاعَةً

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۴۵۵۹ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱۴۵۵۹- ۱- (٤) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُوسَى بْنِ الْقَاسِمِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِی حَمْزَةَ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا الْحَسَنِ مُوسَى ع عَنِ الرَّجُلِ يُشْرِكُ فِی حَجَّتِهِ الْأَرْبَعَةَ وَ الْخَمْسَةَ مِنْ مَوَالِيهِ فَقَالَ إِنْ كَانُوا صَرُورَةً جَمِيعاً فَلَهُمْ أَجْرٌ وَ لَا يُجْزِی عَنْهُمُ الَّذِی حُجَّ عَنْهُمْ مِنْ حَجَّةِ الْإِسْلَامِ وَ الْحَجَّةُ لِلَّذِی حَجَّ.

أَقُولُ: الظَّاهِرُ كَمَا مَرَّ أَنَّ الْمُرَادَ إِهْدَاءُ ثَوَابِ الْحَجِّ لَا النِّيَابَةُ فِی الْحَجِّ (٥).

******

ترجمه:

***

از علی بن ابی حمزه نقل شده که گفت: از امام موسی کاظم (علیه السلام) درباره مردی پرسیدم که چهار یا پنج نفر از دوستانش را در حج خود شریک می کند. امام فرمودند: اگر همه آن ها "صروره" (کسانی که هنوز حج نکرده اند) باشند، برای آن ها اجر خواهد بود، اما حج از طرف آن ها به عنوان حج اسلام کفایت نمی کند، و حج برای کسی است که خود حج کرده است.

می گویم : به نظر می رسد، همان طور که قبلاً ذکر شد، مقصود از این روایت اهدا کردن ثواب حج است، نه نیابت در حج.

***

١- تقدم فى الحديث ٢ من الباب ٥ من هذه الأبواب، و فى الباب ٢١، و فى الحديثين ٢، ٧ من الباب ٢٤، و فى الحديث ١ من الباب ٢٨ من أبواب وجوب الحجّ.

٢- يأتى فى الحديث ٣ من الباب ٩ من هذه الأبواب.

٣- الباب ٧ فيه حديث واحد.

٤- التهذيب ٥- ٤١٣- ١٤٣٥، و الاستبصار ٢- ٣٢٢- ١١٣٩، و أورده فى الحديث ٥ من الباب ٢٨ من هذه الأبواب.

٥- مر فى الحديث ٥ من الباب ٦ من هذه الأبواب.

٨- بَابُ جَوَازِ اسْتِنَابَةِ الرَّجُلِ عَنِ الْمَرْأَةِ وَ الْمَرْأَةِ عَنِ الرَّجُلِ وَ اسْتِحْبَابِ اخْتِيَارِ الْإِنْسَانِ الْحَجَّ مِنْ مَالِهِ عَلَى النِّيَابَةِ

اشارة

(١) ٨ بَابُ جَوَازِ اسْتِنَابَةِ الرَّجُلِ عَنِ الْمَرْأَةِ وَ الْمَرْأَةِ عَنِ الرَّجُلِ وَ اسْتِحْبَابِ اخْتِيَارِ الْإِنْسَانِ الْحَجَّ مِنْ مَالِهِ عَلَى النِّيَابَةِ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٥٦٠ - رقم الحديث الباب: ١]

١٤٥٦٠- ١- (٢) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ عَنْ أَبِي أَيُّوبَ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع امْرَأَةٌ مِنْ أَهْلِنَا مَاتَ أَخُوهَا فَأَوْصَى بِحَجَّةٍ وَ قَدْ حَجَّتِ الْمَرْأَةُ فَقَالَتْ إِنْ كَانَ

يَصْلُحُ حَجَجْتُ أَنَا عَنْ أَخِي وَ كُنْتُ أَنَا أَحَقَّ بِهَا مِنْ غَيْرِي فَقَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع لَا بَأْسَ بِأَنْ تَحُجَّ عَنْ أَخِيهَا وَ إِنْ كَانَ لَهَا مَالٌ فَلْتَحُجَّ مِنْ مَالِهَا فَإِنَّهُ أَعْظَمُ لِأَجْرِهَا.

******

ترجمه:

***

از ابی ایوب نقل شده که گفت: به امام صادق (علیه السلام) گفتم: زنی از خانواده ما است که برادرش فوت کرده و وصیت کرده که برای او حج به جا آورند. زن قبلاً حج انجام داده است و گفته: اگر صحیح است، من خودم به نیابت از برادرم حج انجام دهم، چون خودم نسبت به دیگران برای این کار سزاوارتر هستم. امام صادق (علیه السلام) فرمودند: اشکالی ندارد که او به نیابت از برادرش حج کند، و اگر او مال دارد، از مال خودش حج کند، زیرا این برای او اجر بیشتری خواهد داشت.

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٥٦١ - رقم الحديث الباب: ٢]

١٤٥٦١- ٢- (٣) وَ عَنْهُ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ عَمَّارٍ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع الرَّجُلُ يَحُجُّ عَنِ الْمَرْأَةِ وَ الْمَرْأَةُ تَحُجُّ عَنِ الرَّجُلِ قَالَ لَا بَأْسَ.

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَعْقُوبَ مِثْلَهُ (٤).

******

ترجمه:

***

از معاویة بن عمار نقل شده که گفت: به امام صادق (علیه السلام) گفتم: آیا مرد می تواند به نیابت از زن حج کند و زن به نیابت از مرد؟ امام فرمودند: اشکالی ندارد.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۵۶۲ - رقم الحدیث الباب: ۳]

۱۴۵۶۲- ۳- (۵) وَ عَنْ أَبِی عَلِیٍّ الْأَشْعَرِیِّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الْجَبَّارِ عَنْ صَفْوَانَ عَنْ حَکَمِ بْنِ حُکَیْمٍ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع إِنْسَانٌ هَلَکَ وَ لَمْ یَحُجَّ وَ لَمْ یُوصِ بِالْحَجِّ فَأَحَجَّ عَنْهُ بَعْضُ أَهْلِهِ رَجُلًا أَوِ امْرَأَةً إِلَی أَنْ قَالَ فَقَالَ إِنْ کَانَ الْحَاجُّ غَیْرَ صَرُورَةٍ أَجْزَأَ عَنْهُمَا جَمِیعاً وَ أَجْزَأَ الَّذِی أَحَجَّهُ.

******

ترجمه:

***

از حکم بن حکیم نقل شده که گفت: به امام صادق (علیه السلام) گفتم: فردی فوت کرده و حج انجام نداده است و نیز وصیتی برای حج نکرده است. یکی از بستگانش مرد یا زنی را برای انجام حج به نیابت از او فرستاده است. امام فرمودند: اگر کسی که حج می کند "صروره" (کسی که اولین حج خود را انجام نداده) نباشد، این حج هم برای میت و هم برای شخصی که او را به حج فرستاده است، کفایت می کند و برای کسی که او را به حج فرستاده نیز اجر دارد.

***

١- الباب ٨ فيه ٩ أحاديث.

٢- الكافى ٤- ٣٠٧- ٣.

٣- الكافى ٤- ٣٠٧- ٢.

٤- التهذيب ٥- ٤١٣- ١٤٣٧، و الاستبصار ٢- ٣٢٢- ١١٤١.

٥- الكافى ٤- ٢٧٧- ١٤، و أورده بتمامه فى الحديث ٨ من الباب ٢٨ من أبواب وجوب الحجّ.

[رقم الحديث الكلى: ١٤٥٦٣ - رقم الحديث الباب: ٤]

١٤٥٦٣- ٤- (١) وَ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ سَهْلِ بْنِ زِيَادٍ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ مَحْبُوبٍ عَنِ ابْنِ رِئَابٍ عَنْ مُصَادِفٍ عَنْ أَبِى عَبْدِ اللَّهِ ع فِى الْمَرْأَةِ تَحُجُّ عَنِ الرَّجُلِ الصَّرُورَةِ فَقَالَ إِنْ كَانَتْ قَدْ حَجَّتْ وَ كَانَتْ مُسْلِمَةً فَقِيهَةً فَرُبَّ امْرَأَةٍ أَفْقَهُ مِنْ رَجُلٍ.

******

ترجمه:

***

از مصادف نقل شده که از امام صادق (علیه السلام) درباره زنی که به نیابت از مرد "صروره" (کسی که هنوز حج نکرده) حج انجام می دهد، پرسیدند. امام فرمودند: اگر او قبلاً حج انجام داده باشد و زنی مسلمان و فقیه باشد، اشکالی ندارد، زیرا گاهی زن از مرد فقیه تر است.

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٥٦٤ - رقم الحديث الباب: ٥]

١٤٥٦٤- ٥- (٢) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ فَضَالَةَ بْنِ أَيُّوبَ عَنْ رِفَاعَةَ عَنْ أَبِى عَبْدِ اللَّهِ ع أَنَّهُ قَالَ: تَحُجُّ الْمَرْأَةُ عَنْ أُخْتِهَا وَ عَنْ أَخِيهَا وَ قَالَ تَحُجُّ الْمَرْأَةُ عَنْ أَبِيهَا (٣).

وَ رَوَاهُ الْكُلَيْنِيُّ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ مِثْلَهُ (٤).

******

ترجمه:

***

از رفاعه نقل شده که امام صادق (علیه السلام) فرمودند: زن می تواند به نیابت از خواهر یا برادرش حج انجام دهد. و همچنین فرمودند: زن می تواند به نیابت از پدرش حج کند.

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٥٦٥ - رقم الحديث الباب: ٦]

١٤٥٦٥- ٦- (٥) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُوسَى بْنِ الْقَاسِمِ عَنْ صَفْوَانَ عَنْ حَكَمِ بْنِ حُكَيْمٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: يَحُجُّ الرَّجُلُ عَنِ الْمَرْأَةِ وَ الْمَرْأَةُ عَنِ الرَّجُلِ وَ الْمَرْأَةُ عَنِ الْمَرْأَةِ.

******

ترجمه:

***

از حکم بن حکیم نقل شده که امام صادق (علیه السلام) فرمودند: مرد می تواند به نیابت از زن حج کند، زن می تواند به نیابت از مرد حج کند، و زن می تواند به نیابت از زن حج کند.

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٥٦٦ - رقم الحديث الباب: ٧]

١٤٥٦٦- ٧- (٦) وَ عَنْهُ عَنِ الْحُسَيْنِ اللُّؤْلُؤِيِّ (٧) عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ مَحْبُوبٍ عَنْ مُصَادِفٍ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع أَ تَحُجُّ الْمَرْأَةُ عَنِ الرَّجُلِ قَالَ نَعَمْ إِذَا كَانَتْ فَقِيهَةً مُسْلِمَةً- وَ كَانَتْ قَدْ حَجَّتْ رُبَّ امْرَأَةٍ خَيْرٌ مِنْ رَجُلٍ.

******

ترجمه:

***

از مصادف نقل شده که گفت: از امام صادق (علیه السلام) پرسیدم: آیا زن می تواند به نیابت از مرد حج کند؟ امام فرمودند: بله، به شرطی که فقیه و مسلمان باشد و قبلاً حج کرده باشد. چه بسا زنی بهتر از مرد باشد.

***

ص: ١٧٧

١- الکافی ٤- ٣٠٦- ١.

٢- التهذیب ٥- ٤١٣- ١٤٣٨، و الاستبصار ٢- ٣٢٢- ١١٤٠.

٣- فی الکافی- ابنها (هامش المخطوط).

٤- الکافی ٤- ٣٠٧- ٤.

٥- التهذیب ٩- ٢٢٩- ٩٠٠.

٦- التهذیب ٥- ٤١٣- ١٤٣٦، و الاستبصار ٢- ٣٢٢- ١١٤٢.

٧- فی المصدرین- الحسن اللؤلؤی.

[رقم الحديث الكلی: ۱۴۵۶۷ - رقم الحديث الباب: ۸]

۱۴۵۶۷- ۸- (۱) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِیِّ بْنِ الْحُسَیْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ بَشِیرٍ النَّبَّالِ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع إِنَّ وَالِدَتِی تُوُفِّیَتْ وَ لَمْ تَحُجَّ قَالَ یَحُجُّ عَنْهَا رَجُلٌ أَوِ امْرَأَةٌ قَالَ قُلْتُ:- أَیُّهُمَا أَحَبُّ إِلَیْکَ قَالَ رَجُلٌ أَحَبُّ إِلَیَّ.

******

ترجمه:

***

از بشیر نبال نقل شده که گفت: به امام صادق (علیه السلام) گفتم: مادرم فوت کرده و حج انجام نداده است. امام فرمودند: مرد یا زن می تواند به نیابت از او حج انجام دهد. گفتم: کدام یک را بیشتر دوست دارید؟ امام فرمودند: مرد را بیشتر دوست دارم.

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۴۵۶۸ - رقم الحديث الباب: ۹]

۱۴۵۶۸- ۹- (۲) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنِ ابْنِ فَضَّالٍ عَنْ یُونُسَ بْنِ یَعْقُوبَ قَالَ: أَرْسَلْتُ إِلَی أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع أَنَّ أُمَّ امْرَأَةٍ کَانَتْ أُمَّ وَلَدٍ (۳) فَأَرَادَتِ الْمَرْأَةُ أَنْ تَحُجَّ عَنْهَا قَالَ أَ وَ لَیْسَ قَدْ أُعْتِقَتْ بِوَلَدِهَا (۴) تَحُجُّ عَنْهَا.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا یَدُلُّ عَلَی ذَلِکَ (۵) وَ یَأْتِی مَا یَدُلُّ عَلَیْهِ (۶) وَ یَأْتِی مَا ظَاهِرُهُ الْمُنَافَاةُ وَ أَنَّهُ مَحْمُولٌ عَلَی الْکَرَاهِیَةِ فِی الْمَرْأَةِ الصَّرُورَةِ (۷).

******

ترجمه:

***

از یونس بن یعقوب نقل شده که گفت: به امام صادق (علیه السلام) پیغام فرستادم که مادری از زنی که کنیز بوده، فوت کرده است و آن زن می خواهد به نیابت از مادرش حج کند. امام فرمودند: آیا او با داشتن فرزند آزاد نشده است؟ پس می تواند به نیابت از او حج کند.

می گویم: پیش تر نیز مطلبی در تأیید این موضوع آمده و در آینده نیز مطلبی خواهد آمد که ظاهر آن مخالف است و این مخالفت به دلیل کراهت انجام حج توسط زنی است که صروره (کسی که اولین حجش است) می باشد.

***

۹- بَابُ كَرَاهَةِ اسْتِنَابَةِ الْمَرْأَةِ الصَّرُورَةِ فِی الْحَجِ

اشارة

(۸) ۹ بَابُ كَرَاهَةِ اسْتِنَابَةِ الْمَرْأَةِ الصَّرُورَةِ فِی الْحَجِ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۴۵۶۹ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱۴۵۶۹- ۱- (۹) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُوسَى بْنِ الْقَاسِمِ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ مُفَضَّلٍ عَنْ زَيْدٍ الشَّحَّامِ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ سَمِعْتُهُ يَقُولُ يَحُجُّ الرَّجُلُ الصَّرُورَةُ عَنِ الرَّجُلِ الصَّرُورَةِ وَ لَا تَحُجُّ الْمَرْأَةُ الصَّرُورَةُ عَنِ الرَّجُلِ الصَّرُورَةِ.

******

ترجمه:

***

از زید شحام از امام صادق (علیه السلام) نقل شده که فرمود: شنیدم که می فرمود: مرد صروره (کسی که هنوز حج نکرده است) می تواند به جای مرد صروره حج کند، اما زن صروره نمی تواند به جای مرد صروره حج کند.

***

ص: ۱۷۸

۱- الفقیه ۲- ۴۴۲- ۲۹۲۱.

۲- الفقیه ۲- ۴۴۳- ۲۹۲۴، و أورده فی الحدیث ۱ من الباب ۱۸ من أبواب وجوب الحجّ.

۳- فی المصدر زیادة- فماتت.

۴- فی المصدر- عتقت ولدها.

۵- تقدم فی الحدیث ۴ من الباب ۱ من هذه الأبواب، و فی الحدیث ۳ من الباب ۲۱، و فی الحدیث ۴ من الباب ۲۴ من أبواب وجوب الحجّ.

۶- یأتی ما یدلّ علی بعض المقصود فی ذیل الحدیث ۲ من الباب ۹ من هذه الأبواب.

۷- یأتی فی الباب ۹ من هذه الأبواب.

٨- الباب ٩ فيه ٣ أحاديث.

٩- التهذيب ٥- ٤١٤- ١٤٣٩، و الاستبصار ٢- ٣٢٣- ١١٤٣، و أورد صدره فی الحديث ٢ من الباب ٦ من هذه الأبواب.

[رقم الحديث الكلی: ١٤٥٧٠ - رقم الحديث الباب: ٢]

١٤٥٧٠- ٢- (١) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحَسَنِ بْنِ فَضَّالٍ عَنِ الْعَبَّاسِ بْنِ عَامِرٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ بُكَيْرٍ عَنْ عُبَيْدِ بْنِ زُرَارَةَ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع الرَّجُلُ الصَّرُورَةُ يُوصِی أَنْ يُحَجَّ عَنْهُ هَلْ يُجْزِی عَنْهُ امْرَأَةٌ قَالَ لَا كَيْفَ تُجْزِی امْرَأَةٌ وَ شَهَادَتُهُ شَهَادَتَانِ قَالَ إِنَّمَا يَنْبَغِی أَنْ تَحُجَّ الْمَرْأَةُ عَنِ الْمَرْأَةِ وَ الرَّجُلُ عَنِ الرَّجُلِ وَ قَالَ لَا بَأْسَ أَنْ يَحُجَّ الرَّجُلُ عَنِ الْمَرْأَةِ.

أَقُولُ: هَذَا مَخْصُوصٌ بِالصَّرُورَةِ لِمَا مَضَى (٢) وَ يَأْتِی (٣).

******

ترجمه:

***

از عبيد بن زراره نقل شده كه گفت: به امام صادق (عليه السلام) عرض كردم: مرد صروره وصيت می كند كه به جای او حج انجام شود، آيا زن می تواند به جای او حج كند؟ فرمود: نه، چگونه زن می تواند كفايت كند درحالی كه شهادتش نصف شهادت مرد است؟ فرمود: شايسته است كه زن به جای زن حج كند و مرد به جای مرد. همچنين فرمود: اشكالی ندارد كه مرد به جای زن حج كند.

می گويم: اين حكم مخصوص صروره است، به دليل آنچه پيشتر گفته شد.

***

[رقم الحديث الكلی: ١٤٥٧١ - رقم الحديث الباب: ٣]

١٤٥٧١- ٣- (٤) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ أَشْيَمَ عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ جَعْفَرٍ قَالَ: سَأَلْتُ الرِّضَا ع عَنِ امْرَأَةٍ صَرُورَةٍ حَجَّتْ عَنِ امْرَأَةٍ صَرُورَةٍ فَقَالَ لَا يَنْبَغِي.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِكَ (٥) وَ عَلَى الْجَوَازِ (٦).

******

ترجمه:

***

از سليمان بن جعفر نقل شده كه گفت: از امام رضا (عليه السلام) پرسيدم درباره زنى كه صروره است و به جاى زن صروره ديگرى حج انجام داده است. فرمود: شايسته نيست.

***

١٠- بَابُ أَنَّ مَنْ أُعْطِيَ مَالًا يَحُجُّ بِهِ فَفَضَلَ مِنْهُ لَمْ يَجِبْ رَدُّهُ وَ يَجُوزُ لَهُ الْإِنْفَاقُ مِنْهُ فِي غَيْرِ الْحَجِّ إِذَا ضَمِنَ الْحَجَ

اشارة

(٧) ١٠ بَابُ أَنَّ مَنْ أُعْطِيَ مَالًا يَحُجُّ بِهِ فَفَضَلَ مِنْهُ لَمْ يَجِبْ رَدُّهُ وَ يَجُوزُ لَهُ الْإِنْفَاقُ مِنْهُ فِي غَيْرِ الْحَجِّ إِذَا ضَمِنَ الْحَجَ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٥٧٢ - رقم الحديث الباب: ١]

١٤٥٧٢- ١- (٨) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُوسَى بْنِ الْقَاسِمِ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ مَحْبُوبٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ رِئَابٍ عَنْ مِسْمَعٍ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِى عَبْدِ اللَّهِ

ص: ١٧٩

١- التهذيب ٩- ٢٢٩- ٨٩٩.

٢- مضى فى الحديث ١ من هذا الباب.

٣- يأتى فى الحديث ٣ من هذا الباب.

٤- التهذيب ٥- ٤١٤- ١٤٤٠، و الاستبصار ٢- ٣٢٣- ١١٤٤.

٥- تقدم فى الحديثين ٤، ٧ من الباب ٨ من هذه الأبواب.

٦- تقدم فى الأحاديث ٢، ٥، ٦، ٨ من الباب ٨ من هذه الأبواب، و فى الحديث ٤ من الباب ٢٤ من أبواب وجوب الحجّ.

٧- الباب ١٠ فيه ٤ أحاديث.

٨- التهذيب ٥- ٤١٤- ١٤٤٢.

ع أَعْطَيْتُ الرَّجُلَ دَرَاهِمَ يَحُجُّ بِهَا عَنِّى فَفَضَلَ مِنْهَا شَىْ ءٌ فَلَمْ يَرُدَّهُ عَلَىَّ فَقَالَ هُوَ لَهُ لَعَلَّهُ ضَيَّقَ عَلَى نَفْسِهِ فِى النَّفَقَةِ لِحَاجَتِهِ إِلَى النَّفَقَةِ.

******

ترجمه:

***

از مسمع نقل شده که گفت: به امام صادق (علیه السلام) عرض کردم: به مردی درهم هایی دادم تا به جای من حج کند و چیزی از آن باقی ماند، اما آن را به من بازنگرداند. فرمود: آن برای اوست، شاید در مخارج خود به خاطر نیازش به آن تنگی کرده باشد.(درمخارج صرفه جوئی کرده)

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٥٧٣ - رقم الحديث الباب: ٢]

١٤٥٧٣- ٢- (١) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ وَ سَهْلِ بْنِ زِيَادٍ جَمِيعاً عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي نَصْرٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الْقُمِّيِّ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا الْحَسَنِ الرِّضَا ع عَنِ الرَّجُلِ يُعْطَى الْحَجَّةَ يَحُجُّ بِهَا وَ يُوَسِّعُ عَلَى نَفْسِهِ فَيَفْضُلُ مِنْهَا أَ يَرُدُّهَا عَلَيْهِ قَالَ لَا هِيَ لَهُ.

******

ترجمه:

***

از محمد بن عبدالله قمی نقل شده که گفت: از امام رضا (علیه السلام) پرسیدم درباره مردی که پول حج به او داده می شود تا با آن حج کند و در مخارج خود وسعت می دهد، سپس چیزی از آن باقی می ماند. آیا باید آن را بازگرداند؟ فرمود: نه، آن مال اوست.

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٥٧٤ - رقم الحديث الباب: ٣]

١٤٥٧٤- ٣- (٢) وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ عَنْ عَمْرِو بْنِ سَعِيدٍ عَنْ مُصَدِّقِ بْنِ صَدَقَةَ عَنْ عَمَّارِ بْنِ مُوسَى السَّابَاطِيِّ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنِ الرَّجُلِ يَأْخُذُ الدَّرَاهِمَ لِيَحُجَّ بِهَا عَنْ رَجُلٍ هَلْ يَجُوزُ (٣) أَنْ يُنْفِقَ مِنْهَا فِي غَيْرِ الْحَجِّ قَالَ إِذَا ضَمِنَ الْحَجَّةَ فَالدَّرَاهِمُ لَهُ يَصْنَعُ بِهَا مَا أَحَبَّ وَ عَلَيْهِ حَجَّةٌ.

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَعْقُوبَ (٤) وَ كَذَا الَّذِي قَبْلَهُ.

******

ترجمه:

***

از عمار بن موسی ساباطی از امام صادق (علیه السلام) نقل شده که گفت: از ایشان پرسیدم درباره مردی که درهم هایی می گیرد تا به جای کسی حج کند، آیا جایز است که از آن در غیر امور حج مصرف کند؟ فرمود: اگر حج را تضمین کرده باشد، آن درهم ها برای اوست و می تواند با آن هر کاری که دوست دارد انجام دهد، اما حج بر عهده اوست.

***

[رقم الحديث الكلي: ١٤٥٧٥ - رقم الحديث الباب: ٤]

١٤٥٧٥- ٤- (٥) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ سَعْدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ (٦) عَنْ مُوسَى بْنِ الْحَسَنِ عَنْ أَبِي عَلِيٍّ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ مُطَهَّرٍ قَالَ: كَتَبْتُ إِلَى أَبِي مُحَمَّدٍ ع إِنِّي دَفَعْتُ إِلَى سِتَّةِ أَنْفُسٍ مِائَةَ دِينَارٍ وَ خَمْسِينَ دِينَاراً لِيَحُجُّوا بِهَا فَرَجَعُوا وَ لَمْ يَشْخَصْ بَعْضُهُمْ وَ أَتَانِي بَعْضٌ وَ ذَكَرَ

۱- الکافی ٤- ۳۱۳- ۱، و التهذیب ٥- ٤١٥- ١٤٤٣.

۲- الکافی ٤- ۳۱۳- ۲.

۳- فی المصدر زیادة- له.

٤- التهذیب ٥- ٤١٥- ١٤٤٤.

٥- الفقیه ۲- ٤٢٢- ٢٨٦٨.

٦- فی المصدر- سعید بن عبد اللّه.

أَنَّهُ قَدْ أَنْفَقَ بَعْضَ الدَّنَانِیرِ وَ بَقِیَتْ بَقِیَّةٌ وَ أَنَّهُ یَرُدُّ عَلَیَّ مَا بَقِیَ وَ إِنِّی قَدْ رُمْتُ مُطَالَبَةَ مَنْ لَمْ یَأْتِنِی بِمَا دَفَعْتُ إِلَیْهِ فَکَتَبَ ع لَا تَعَرَّضْ لِمَنْ لَمْ یَأْتِکَ وَ لَا تَأْخُذْ مِمَّنْ آتَاکَ شَیْئاً مِمَّا یَأْتِیکَ بِهِ وَ الْأَجْرُ فَقَدْ (۱) وَقَعَ عَلَی اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ.

******

ترجمه:

***

از ابوعلی احمد بن محمد بن مطهر نقل شده که گفت: به امام حسن عسکری (علیه السلام) نوشتم که به شش نفر صد و پنجاه دینار دادم تا با آن حج کنند. برخی از آنان بازگشتند، اما بعضی به سفر نرفتند. یکی از آنها نزد من آمد و گفت که مقداری از دینارها را خرج کرده و مقداری باقی مانده است و قصد دارد باقی مانده را به من بازگرداند. من هم تصمیم گرفتم از کسانی که نزد من نیامدند، آنچه به آنها داده ام را مطالبه کنم. امام (علیه السلام) نوشت: با کسی که نزد تو نیامده است کاری نداشته باش و از کسی که نزد تو آمده چیزی از آنچه با خود آورده نگیر، و پاداش این عمل بر عهده خداوند عزّ و جلّ قرار گرفته است.

***

١١- بَابُ أَنَّ مَنْ أُعْطِيَ مَالًا يَحُجُّ بِهِ مِنْ بَلَدٍ فَحَجَّ بِهِ مِنْ آخَرَ أَجْزَأَهُ

اشارة

(٢) ١١ بَابُ أَنَّ مَنْ أُعْطِيَ مَالًا يَحُجُّ بِهِ مِنْ بَلَدٍ فَحَجَّ بِهِ مِنْ آخَرَ أَجْزَأَهُ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٥٧٦ - رقم الحديث الباب: ١]

١٤٥٧٦- ١- (٣) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُوسَى بْنِ الْقَاسِمِ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ مَحْبُوبٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ رِئَابٍ عَنْ حَرِيزِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنْ رَجُلٍ أَعْطَى رَجُلًا حَجَّةً يَحُجُّ (٤) عَنْهُ مِنَ الْكُوفَةِ فَحَجَّ عَنْهُ مِنَ الْبَصْرَةِ- فَقَالَ لَا بَأْسَ إِذَا قَضَى جَمِيعَ الْمَنَاسِكِ (٥) فَقَدْ تَمَّ حَجُّهُ.

وَ رَوَاهُ الْكُلَيْنِيُّ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ سَهْلِ بْنِ زِيَادٍ عَنِ ابْنِ مَحْبُوبٍ (٦)

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ مَحْبُوبٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ رِئَابٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع (٧).

******

ترجمه:

***

از حریز بن عبدالله نقل شده که گفت: از امام صادق (علیه السلام) درباره مردی پرسیدم که به شخصی پول حج داده تا از کوفه به جای او حج کند، اما او از بصره حج انجام داده است. امام (علیه السلام) فرمود: اشکالی ندارد؛ وقتی تمام مناسک حج را به جا آورد، حج او کامل شده است.

***

ص: ۱۸۱

۱- فی نسخة- قد (هامش المخطوط).

۲- الباب ۱۱ فیه حدیث واحد.

۳- التهذیب ۵- ۴۱۵- ۱۴۴۵.

۴- فی الفقیه زیادة- بها (هامش المخطوط).

۵- فی نسخة من الفقیه- مناسکه (هامش المخطوط).

۶- الکافی ۴- ۳۰۷- ۲.

۷- الفقیه ۲- ۴۲۴- ۲۸۷۳.

۱۲- بَابُ أَنَّ مَنْ أُعْطِیَ مَالًا لِیَحُجَّ مُفْرِداً فَحَجَّ مُتَمَتِّعاً أَجْزَأَهُ إِلَّا أَنْ یَکُونَ الْإِفْرَادُ وَاجِباً مُتَعَیِّناً أَوْ مُخَیَّراً بَیْنَهُ وَ بَیْنَ الْقِرَانِ

اشارة

(۱) ۱۲ بَابُ أَنَّ مَنْ أُعْطِیَ مَالًا لِیَحُجَّ مُفْرِداً فَحَجَّ مُتَمَتِّعاً أَجْزَأَهُ إِلَّا أَنْ یَکُونَ الْإِفْرَادُ وَاجِباً مُتَعَیِّناً أَوْ مُخَیَّراً بَیْنَهُ وَ بَیْنَ الْقِرَانِ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٥٧٧ - رقم الحديث الباب: ١]

١٤٥٧٧- ١- (٢) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُوسَى بْنِ الْقَاسِمِ عَنِ ابْنِ مَحْبُوبٍ عَنْ هِشَامِ بْنِ سَالِمٍ عَنْ أَبِي بَصِيرٍ يَعْنِي الْمُرَادِيَّ عَنْ أَحَدِهِمَا ع فِي رَجُلٍ أَعْطَى رَجُلًا دَرَاهِمَ يَحُجُّ بِهَا (٣) حَجَّةً مُفْرَدَةً فَيَجُوزُ لَهُ أَنْ يَتَمَتَّعَ بِالْعُمْرَةِ إِلَى الْحَجِّ قَالَ نَعَمْ إِنَّمَا خَالَفَ إِلَى الْفَضْلِ.

وَ رَوَاهُ الْكُلَيْنِيُّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ ابْنِ مَحْبُوبٍ إِلَّا أَنَّهُ قَالَ أَ يَجُوزُ لَهُ وَ قَالَ إِنَّمَا خَالَفَهُ (٤).

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ بِإِسْنَادِهِ عَنِ ابْنِ مَحْبُوبٍ إِلَّا أَنَّهُ قَالَ إِنَّمَا خَالَفَهُ إِلَى الْفَضْلِ وَ الْخَيْرِ.

وَ فِي إِحْدَى رِوَايَتَيِ الشَّيْخِ مِثْلُهُ (٥).

******

ترجمه:

***

از ابوبصیر مرادی از یکی از دو امام (علیهما االسلام) درباره مردی نقل شده که به شخصی درهم هایی داده است تا با آن حج مفرده انجام دهد. آیا جایز است که آن شخص به جای حج مفرده، عمره تمتع به حج انجام دهد؟ فرمود: بله، او تنها به سوی فضیلت بیشتر روی آورده است.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۵۷۸ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱۴۵۷۸- ۲- (٦) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ يَحْيَى عَنِ الْهَيْثَمِ النَّهْدِيِّ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ مَحْبُوبٍ عَنْ عَلِيٍّ ع فِي رَجُلٍ أَعْطَى رَجُلًا دَرَاهِمَ يَحُجُّ بِهَا (۷) حَجَّةً مُفْرَدَةً قَالَ لَيْسَ لَهُ أَنْ يَتَمَتَّعَ بِالْعُمْرَةِ إِلَى الْحَجِّ لَا يُخَالِفْ صَاحِبَ الدَّرَاهِمِ.

أَقُولُ: حَمَلَهُ الشَّيْخُ عَلَى مَنْ أَعْطَى غَيْرَهُ حَجَّةً مِنْ قَاطِنِي مَكَّةَ وَ الْحَرَمِ

ص: ۱۸۲

۱- الباب ۱۲ فیه حدیثان.

۲- التهذیب ٥- ٤١٥- ١٤٤٦، و الاستبصار ۲- ۳۲۳- ۱۱٤٥.

۳- فی الفقیه زیادة- عنه (هامش المخطوط).

٤- الکافی ٤- ۳۰۷- ۱.

٥- الفقیه ۲- ٤۲٥- ۲۸۷٤.

٦- التهذیب ٥- ٤١٦- ١٤٤٧، و الاستبصار ۲- ۳۲۳- ۱۱٤٦.

۷- فی نسخة زیادة- عنه (هامش المخطوط).

لِمَا يَأْتِي (۱).

******

ترجمه:

***

از حسن بن محبوب نقل شده که امام علی (علیه السلام) درباره مردی که به شخصی درهم هایی داده است تا با آن حج مفرده انجام دهد، فرمود: او حق ندارد که به جای حج مفرده، عمره تمتع به حج انجام دهد و نباید برخلاف خواست صاحب درهم ها عمل کند.

می گویم: شیخ این روایت را بر کسی حمل کرده است که به غیر خود از ساکنان مکه و حرم حج مفرده داده است، به دلیل آنچه بعداً ذکر می شود.

***

۱۳- بَابُ أَنَّ مَنْ أَوْدَعَ مَالًا فَمَاتَ صَاحِبُهُ وَ عَلَيْهِ حَجَّةُ الْإِسْلَامِ وَ خَافَ مِنَ الْوَرَثَةِ أَنْ لَا يُؤَدُّوهَا فَعَلَى مَنْ عِنْدَهُ الْمَالُ أَنْ يَحُجَّ مِنْهُ وَ يَرُدَّ الْبَاقِيَ عَلَى الْوَرَثَةِ

اشارة

(۲) ۱۳ بَابُ أَنَّ مَنْ أَوْدَعَ مَالًا فَمَاتَ صَاحِبُهُ وَ عَلَيْهِ حَجَّةُ الْإِسْلَامِ وَ خَافَ مِنَ الْوَرَثَةِ أَنْ لَا يُؤَدُّوهَا فَعَلَى مَنْ عِنْدَهُ الْمَالُ أَنْ يَحُجَّ مِنْهُ وَ يَرُدَّ الْبَاقِيَ عَلَى الْوَرَثَةِ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٥٧٩ - رقم الحديث الباب: ١]

١٤٥٧٩- ١- (٣) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَيْنِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ النُّعْمَانِ عَنْ سُوَيْدٍ الْقَلَّاءِ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ بُرَيْدٍ الْعِجْلِيِّ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنْ رَجُلٍ اسْتَوْدَعَنِي مَالًا وَ هَلَكَ وَ لَيْسَ لِوُلْدِهِ شَيْ ءٌ وَ لَمْ يَحُجَّ حَجَّةَ الْإِسْلَامِ قَالَ حُجَّ عَنْهُ وَ مَا فَضَلَ فَأَعْطِهِمْ.

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ يَحْيَى عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَيْنِ مِثْلَهُ إِلَّا أَنَّ فِيهِ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ حَرِيزٍ عَنْ بُرَيْدٍ (٤)

وَ رَوَاهُ أَيْضاً بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ فَضَّالٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ يَعْقُوبَ الْهَاشِمِيِّ عَنْ مَرْوَانَ بْنِ مُسْلِمٍ عَنْ حَرِيزٍ عَنْ بُرَيْدٍ مِثْلَهُ إِلَّا أَنَّهُ قَالَ فَإِنْ فَضَلَ (٥) شَيْ ءٌ فَأَعْطِهِمْ (٦).

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ سُوَيْدٍ الْقَلَّاءِ عَنْ أَيُّوبَ بْنِ حُرٍّ عَنْ بُرَيْدٍ مِثْلَهُ (٧)

١- يأتى فى الباب ٦ من أبواب أقسام الحجّ.

٢- الباب ١٣ فيه حديث واحد.

٣- الكافى ٤- ٣٠٦- ٦.

٤- التهذيب ٥- ٤١٦- ١٤٤٨.

٥- فى نسخة زيادة- منه (هامش المخطوط).

٦- التهذيب ٥- ٤٦٠- ١٥٩٨.

٧- الفقيه ٢- ٤٤٥- ٢٩٣٠.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِکَ عُمُوماً (۱) وَ يَأْتِی مَا يَدُلُّ عَلَيْهِ (۲).

******

ترجمه:

***

از برید عجلی نقل شده که گفت: از امام صادق (علیه السلام) پرسیدم درباره مردی که مالی را به من سپرده و هلاک شده و فرزندانش هیچ چیزی ندارند و او نیز حج واجب (حج اسلام) انجام نداده است. فرمود: به جای او حج کن و هرچه باقی ماند به آنها بده.

***

۱۴- بَابُ حُكْمِ مَنْ أُعْطِیَ حَجَّةً هَلْ يَجُوزُ لَهُ أَنْ يُعْطِيَهَا غَيْرَهُ أَمْ لَا

اشارة

(۳) ۱۴ بَابُ حُكْمِ مَنْ أُعْطِیَ حَجَّةً هَلْ يَجُوزُ لَهُ أَنْ يُعْطِيَهَا غَيْرَهُ أَمْ لَا

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۴۵۸۰ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱۴۵۸۰- ۱- (٤) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ يَحْيَى عَنْ أَبِی سَعِيدٍ عَنْ يَعْقُوبَ بْنِ يَزِيدَ عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ الْأَحْوَلِ (٥)

عَنْ عُثْمَانَ بْنِ عِيسَى قَالَ: قُلْتُ لِأَبِی الْحَسَنِ الرِّضَا ع مَا تَقُولُ فِی الرَّجُلِ يُعْطَى الْحَجَّةَ فَيَدْفَعُهَا إِلَى غَيْرِهِ قَالَ لَا بَأْسَ.

وَ رَوَاهُ الْكُلَيْنِيُّ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ سَهْلِ بْنِ زِيَادٍ عَنْ يَعْقُوبَ بْنِ يَزِيدَ (٦)

وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَيْنِ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ بَشِيرٍ عَنِ الْأَحْوَلِ عَنْ عُثْمَانَ بْنِ عِيسَى عَنْ أَبِی الْحَسَنِ ع (٧)

أَقُولُ: هَذَا مَحْمُولٌ عَلَى الْإِذْنِ قَالَهُ بَعْضُ عُلَمَائِنَا (٨).

******

ترجمه:

***

از عثمان بن عیسی نقل شده که گفت: به امام رضا (علیه السلام) عرض کردم: نظر شما چیست درباره مردی که پول حج به او داده می شود و او آن را به شخص دیگری واگذار می کند؟ فرمود: اشکالی ندارد.

***

ص: ۱۸٤

۱- تقدم فی الباب ۲۸ من أبواب وجوب الحجّ.

٢- يأتى ما يدلّ على إخراج الحجّ من جميع المال إذا أوصى به، و فى الأبواب ٤٠، ٤١، ٤٢ من أبواب الوصايا.

٣- الباب ١٤ فيه حديث واحد.

٤- التهذيب ٥- ٤١٧- ١٤٤٩.

٥- فى الكافى- جعفر الأحول (هامش المخطوط). و كذا فى التهذيب.

٦- الكافى ٤- ٣٠٩- ٢.

٧- التهذيب ٥- ٤٦٢- ١٦٠٩.

٨- راجع المعتبر ٢- ٧٧٠.

١٥- بَابُ أَنَّ النَّائِبَ إِذَا مَاتَ بَعْدَ الْإِحْرَامِ وَ دُخُولِ الْحَرَمِ أَجْزَأَتْ عَنِ الْمَنُوبِ عَنْهُ وَ إِذَا أَفْسَدَ الْحَجَّ أَجْزَأَ عَنِ الْمَيِّتِ وَ لَزِمَ النَّائِبَ الْإِعَادَةُ مِنْ مَالِهِ وَ حُكْمِ مَا لَوْ مَاتَ قَبْلَ الْإِحْرَ

اشارة

(١) ١٥ بَابُ أَنَّ النَّائِبَ إِذَا مَاتَ بَعْدَ الْإِحْرَامِ وَ دُخُولِ الْحَرَمِ أَجْزَأَتْ عَنِ الْمَنُوبِ عَنْهُ وَ إِذَا أَفْسَدَ الْحَجَّ أَجْزَأَ عَنِ الْمَيِّتِ وَ لَزِمَ النَّائِبَ الْإِعَادَةُ مِنْ مَالِهِ وَ حُكْمِ مَا لَوْ مَاتَ قَبْلَ الْإِحْرَامِ وَ دُخُولِ الْحَرَمِ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٥٨١ - رقم الحديث الباب: ١]

١٤٥٨١- ١- (٢) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ أَبِی عَلِیٍّ الْأَشْعَرِیِّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الْجَبَّارِ عَنْ صَفْوَانَ بْنِ یَحْیَی عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَمَّارٍ قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنِ الرَّجُلِ یَمُوتُ فَیُوصِی بِحَجَّةٍ فَیُعْطَی رَجُلٌ دَرَاهِمَ یَحُجُّ بِهَا عَنْهُ فَیَمُوتُ قَبْلَ أَنْ یَحُجَّ ثُمَّ أُعْطِیَ الدَّرَاهِمُ غَیْرَهُ فَقَالَ إِنْ مَاتَ فِی الطَّرِیقِ أَوْ بِمَکَّةَ- قَبْلَ أَنْ یَقْضِیَ مَنَاسِکَهُ فَإِنَّهُ یُجْزِی عَنِ الْأَوَّلِ قُلْتُ فَإِنِ ابْتُلِیَ بِشَیْ ءٍ یُفْسِدُ عَلَیْهِ حَجَّهُ حَتَّی یَصِیرَ عَلَیْهِ الْحَجُّ مِنْ قَابِلٍ أَ یُجْزِی عَنِ الْأَوَّلِ قَالَ نَعَمْ قُلْتُ لِأَنَّ الْأَجِیرَ ضَامِنٌ لِلْحَجِّ قَالَ نَعَمْ.

وَ رَوَاهُ الشَّیْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ یَعْقُوبَ مِثْلَهُ (٣).

******

ترجمه:

***

از اسحاق بن عمار نقل شده که گفت: از امام صادق (علیه السلام) درباره مردی پرسیدم که می میرد و وصیت می کند که برایش حج انجام شود، و به کسی درهم هایی داده می شود تا به جای او حج کند. آن شخص پیش از انجام حج می میرد و درهم ها به شخص دیگری داده می شود. امام (علیه السلام) فرمود: اگر او در راه یا در مکه بمیرد، پیش از آنکه مناسک حج را انجام دهد، این کار از طرف فرد اول کفایت می کند. گفتم: اگر به چیزی مبتلا شود که حج او را فاسد کند و حج بر او واجب شود که در سال آینده انجام دهد، آیا این حج از طرف فرد اول پذیرفته می شود؟ فرمود: بله. گفتم: زیرا اجیر مسئول انجام حج است؟ فرمود: بله.

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٥٨٢ - رقم الحدیث الباب: ٢]

۱۴۵۸۲- ۲- (۴) وَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ عُثْمَانَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي حَمْزَةَ (۵) عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَمَّارٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع فِي الرَّجُلِ يَحُجُّ عَنْ آخَرَ فَاجْتَرَحَ فِي حَجِّهِ شَيْئاً يَلْزَمُهُ فِيهِ الْحَجُّ مِنْ قَابِلٍ أَوْ كَفَّارَةٌ قَالَ هِيَ لِلْأَوَّلِ تَامَّةٌ وَ عَلَى هَذَا مَا اجْتَرَحَ.

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ يَعْقُوبَ بْنِ يَزِيدَ عَنِ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ عَنِ

ص: ۱۸۵

۱- الباب ۱۵ فيه ۵ أحاديث.

۲- الكافي ٤- ۳۰٦- ٤.

۳- التهذيب ٥- ٤۱۷- ۱٤٥۰.

٤- الكافي ٤- ٥٤٤- ۲۳.

٥- في المصدر- و محمّد بن أبي حمزة، و هو الموافق للوافي ۲- ٥٦ أبواب الحجّ.

الْحُسَيْنِ بْنِ عُثْمَانَ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَمَّارٍ مِثْلَهُ (۱).

******

ترجمه:

***

از اسحاق بن عمار نقل شده که امام صادق (علیه السلام) درباره مردی که به جای شخص دیگری حج انجام می دهد و در طول حج مرتکب عملی می شود که بر او حج در سال بعد یا کفاره واجب می شود، فرمود: حج برای شخص اول کامل است و آنچه مرتکب شده، بر عهده همین شخص (اجیر) است.

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۴۵۸۳ - رقم الحديث الباب: ۳]

۱۴۵۸۳- ۳- (۲) وَ بِالْإِسْنَادِ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ عُثْمَانَ عَمَّنْ ذَكَرَهُ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع فِی رَجُلٍ أَعْطَی رَجُلًا مَا يَحُجُّهُ فَحَدَثَ بِالرَّجُلِ حَدَثٌ فَقَالَ إِنْ كَانَ خَرَجَ فَأَصَابَهُ فِی بَعْضِ الطَّرِيقِ فَقَدْ أَجْزَأَتْ عَنِ الْأَوَّلِ وَ إِلَّا فَلَا.

مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَعْقُوبَ مِثْلَهُ (۳).

******

ترجمه:

***

و به همان اسناد از حسين بن عثمان از كسی كه او را ذكر كرده است، از امام صادق (عليه السلام) درباره مردی نقل شده كه به شخصی پولی داده تا به جای او حج انجام دهد، اما برای آن شخص اتفاقی رخ داده است. امام (عليه السلام) فرمود: اگر او از شهر خارج شده و در ميانه راه به او اتفاقی افتاده است، اين حج از طرف فرد اول كفايت می كند وگرنه خير.

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۴۵۸۴ - رقم الحديث الباب: ۴]

۱۴۵۸۴- ۴- (۴) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ يَعْقُوبَ بْنِ يَزِيدَ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَيْرٍ عَنِ ابْنِ أَبِی حَمْزَةَ وَ الْحُسَيْنِ بْنِ يَحْيَی (۵) عَمَّنْ ذَكَرَهُ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع فِی رَجُلٍ أَعْطَی رَجُلًا مَالًا يَحُجُّ عَنْهُ فَمَاتَ قَالَ فَإِنْ مَاتَ فِی مَنْزِلِهِ قَبْلَ أَنْ يَخْرُجَ فَلَا يُجْزِی عَنْهُ وَ إِنْ مَاتَ فِی الطَّرِيقِ فَقَدْ أَجْزَأَ عَنْهُ.

أَقُولُ: حَمَلَهُ الشَّيْخُ عَلَى كَوْنِ الْمَوْتِ بَعْدَ دُخُولِ الْحَرَمِ.

******

ترجمه:

***

از حسین بن یحیی، از کسی که او را ذکر کرده است، از امام صادق (علیه السلام) درباره مردی نقل شده که به شخصی پولی داده تا به جای او حج انجام دهد، اما آن شخص فوت کرده است. امام (علیه السلام) فرمود: اگر او در منزل خود (پیش از خروج) بمیرد، این حج از طرف فرد اول کفایت نمی کند، اما اگر در راه بمیرد، این حج از طرف او کفایت می کند.

می گویم: شیخ این روایت را بر حالتی حمل کرده که مرگ پس از ورود به حرم رخ داده باشد.

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٥٨٥ - رقم الحديث الباب: ٥]

١٤٥٨٥- ٥- (٦) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عَمَّارٍ السَّابَاطِيِّ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع فِي رَجُلٍ حَجَّ عَنْ آخَرَ وَ مَاتَ فِي الطَّرِيقِ قَالَ قَدْ وَقَعَ أَجْرُهُ عَلَى اللَّهِ وَ لَكِنْ يُوصِي فَإِنْ قَدَرَ عَلَى رَجُلٍ يَرْكَبُ فِي رَحْلِهِ وَ يَأْكُلُ زَادَهُ فَعَلَ.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِكَ (٧) وَ يَأْتِي فِي الْإِجَارَةِ مَا يَدُلُّ عَلَى أَنَّ الْأَجِيرَ إِذَا أَتَى بِبَعْضِ مَا اسْتُؤْجِرَ عَلَيْهِ اسْتَحَقَّ مِنَ الْأُجْرَةِ بِالنِّسْبَةِ (٨).

******

ترجمه:

***

از عمار ساباطی نقل شده که امام صادق (علیه السلام) درباره مردی که به جای شخص دیگری حج می کرد و در راه فوت کرد، فرمود: پاداش او بر عهده خداوند است، اما باید وصیت کند که اگر بتواند کسی را پیدا کند که در وسایل او سوار شود و از زاد و توشه اش استفاده کند، این کار را انجام دهد.

می گویم: آنچه قبلاً ذکر شد، دلالت بر این موضوع دارد و در باب اجاره نیز خواهد آمد که اجیر اگر بخشی از آنچه بر عهده اش بوده را انجام دهد، به نسبت مستحق اجرت خواهد بود.

***

ص: ۱۸۶

۱- التهذیب ۵- ٤٦١- ١٦٠٦.

۲- الکافی ٤- ٣٠٦- ٥.

۳- التهذیب ۵- ٤١٨- ١٤٥١.

٤- التهذیب ۵- ٤٦١- ١٦٠٤.

۵- فی نسخة- الحسین بن عثمان (هامش المخطوط).

٦- التهذیب ۵- ٤٦١- ١٦٠٧، و أورده فی الحدیث ۱ من الباب ۳۵ من هذه الأبواب.

۷- تقدم فی الباب ٢٦ من أبواب وجوب الحجّ.

۸- یأتی فی الباب ۳۵ من أبواب الاجارة.

١٦- بَابُ اسْتِحْبَابِ تَسْمِيَةِ النَّائِبِ الْمَنُوبَ عَنْهُ فِی الْمَوَاطِنِ وَ الدُّعَاءِ لَهُ وَ عَدَمِ وُجُوبِ ذَلِکَ

اشارة

(۱) ١٦ بَابُ اسْتِحْبَابِ تَسْمِيَةِ النَّائِبِ الْمَنُوبَ عَنْهُ فِی الْمَوَاطِنِ وَ الدُّعَاءِ لَهُ وَ عَدَمِ وُجُوبِ ذَلِکَ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٥٨٦ - رقم الحدیث الباب: ١]

١٤٥٨٦- ١- (٢) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ أَبِی عَلِیٍّ الْأَشْعَرِیِّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الْجَبَّارِ عَنْ صَفْوَانَ بْنِ يَحْيَى عَنْ حَرِيزٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ ع قَالَ: قُلْتُ لَهُ مَا يَجِبُ عَلَى الَّذِی يَحُجُّ عَنِ الرَّجُلِ قَالَ يُسَمِّيهِ فِی الْمَوَاطِنِ وَ الْمَوَاقِفِ.

أَقُولُ: الْمُرَادُ بِالْوُجُوبِ الِاسْتِحْبَابُ الْمُؤَكَّدُ لِمَا يَأْتِی (٣) ذَكَرَهُ الشَّيْخُ أَوْ وُجُوبُ تَعْيِينِهِ بِالنِّيَّةِ.

******

ترجمه:

***

از محمد بن مسلم نقل شده که از امام باقر (علیه السلام) پرسیدم: کسی که به جای شخص دیگری حج می کند، چه چیزی بر او واجب است؟ فرمود: در مواضع و وقوف ها او (شخصی که به جای او حج می کند) را نام ببرد.

می گویم: منظور از وجوب، استحباب مؤکد است، به دلیل آنچه که در ادامه خواهد آمد و مرحوم شیخ ذکر کرده است، یا وجوب تعیین شخص در نیت.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۵۸۷ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱۴۵۸۷- ۲- (٤) وَ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ سَهْلِ بْنِ زِيَادٍ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِی نَصْرٍ عَنْ عَبْدِ الْكَرِيمِ عَنِ الْحَلَبِیِّ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: قُلْتُ لَهُ الرَّجُلُ يَحُجُّ (٥) عَنْ أَخِيهِ أَوْ عَنْ أَبِيهِ أَوْ عَنْ رَجُلٍ مِنَ النَّاسِ (٦) هَلْ يَنْبَغِی لَهُ أَنْ يَتَكَلَّمَ بِشَیْ ءٍ قَالَ نَعَمْ يَقُولُ بَعْدَ مَا يُحْرِمُ اللَّهُمَّ مَا أَصَابَنِی فِی سَفَرِی هَذَا مِنْ تَعَبٍ (٧) أَوْ بَلَاءٍ أَوْ شَعَثٍ فَأْجُرْ فُلَاناً فِيهِ وَ أْجُرْنِی فِی قَضَائِی عَنْهُ.

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَعْقُوبَ (٨) وَ كَذَا الَّذِی قَبْلَهُ

۱- الباب ١٦ فيه ٧ أحاديث.

۲- الكافی ٤- ٣١٠- ٢، و التهذيب ٥- ٤١٨- ١٤٥٣، و الاستبصار ٢- ٣٢٤- ١١٤٨.

۳- يأتی فی الحديثين ٤، ٥ من هذا الباب.

٤- الكافی ٤- ٣١٠- ١.

٥- فی الفقيه- يقضی (هامش المخطوط).

٦- فی الفقيه زيادة- الحجّ.

٧- فی المصدر زيادة- شدة أو.

٨- التهذيب ٥- ٤١٨- ١٤٥٢، و الاستبصار ٢- ٣٢٤- ١١٤٧.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ بِإِسْنَادِهِ عَنِ ابْنِ مُسْكَانَ عَنِ الْحَلَبِيِّ نَحْوَهُ (۱) وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِنَانٍ عَنِ ابْنِ مُسْكَانَ عَنِ الْحَلَبِيِّ مِثْلَهُ (۲).

******

ترجمه:

***

از حلبی نقل شده که به امام صادق (علیه السلام) گفتم: مردی به جای برادرش یا پدرش یا شخص دیگری از مردم حج می کند، آیا شایسته است که چیزی بگوید؟ فرمود: بله، بعد از احرام بگوید: «خدایا، هر چیزی که در این سفر به من از خستگی، سختی یا ژولیدگی رسیده است، به فلانی (نام شخص مورد نظر) پاداش بده و در انجام حج به جای او، به من نیز پاداش بده.»

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۵۸۸ - رقم الحدیث الباب: ۳]

۱۴۵۸۸- ۳- (۳) وَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ عَمَّارٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: قِيلَ لَهُ أَ رَأَيْتَ الَّذِي يَقْضِي عَنْ أَبِيهِ أَوْ أُمِّهِ أَوْ أَخِيهِ أَوْ غَيْرِهِمْ أَ يَتَكَلَّمُ بِشَيْ ءٍ قَالَ نَعَمْ يَقُولُ عِنْدَ إِحْرَامِهِ اللَّهُمَّ مَا أَصَابَنِي مِنْ نَصَبٍ أَوْ شَعَثٍ أَوْ شِدَّةٍ فَأْجُرْ فُلَاناً فِيهِ وَ أْجُرْنِي فِي قَضَائِي عَنْهُ.

******

ترجمه:

***

از مُعَاوِيَةَ بْنِ عَمَّارٍ نقل شده که به امام صادق (علیه السلام) گفته : مردی به جای برادرش یا پدرش یا شخص دیگری از مردم حج می کند، آیا شایسته است که چیزی بگوید؟ فرمود: بله، بعد از احرام بگوید: «خدایا، هر چیزی که در این سفر به من از خستگی، سختی یا ژولیدگی رسیده است، به فلانی (نام شخص مورد نظر) پاداش بده و در انجام حج به جای او، به من نیز پاداش بده.»

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٥٨٩ - رقم الحديث الباب: ٤]

١٤٥٨٩- ٤- (٤) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ يَحْيَى عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَيْنِ عَنِ الْعَبَّاسِ بْنِ عَامِرٍ عَنْ دَاوُدَ بْنِ الْحُصَيْنِ عَنْ مُثَنَّى بْنِ عَبْدِ السَّلَامِ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع فِي الرَّجُلِ يَحُجُّ عَنِ الْإِنْسَانِ يَذْكُرُهُ فِي جَمِيعِ الْمَوَاطِنِ كُلِّهَا قَالَ إِنْ شَاءَ فَعَلَ وَ إِنْ شَاءَ لَمْ يَفْعَلْ اللَّهُ يَعْلَمُ أَنَّهُ قَدْ حَجَّ عَنْهُ وَ لَكِنْ يَذْكُرُهُ عِنْدَ الْأُضْحِيَّةِ إِذَا ذَبَحَهَا.

مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْمُثَنَّى بْنِ عَبْدِ السَّلَامِ مِثْلَهُ (٥).

******

ترجمه:

***

از مثنی بن عبدالسلام نقل شده که از امام صادق (علیه السلام) درباره مردی که به جای شخص دیگری حج می کند و او را در تمام مواضع یاد می کند، سؤال شد. فرمود: اگر بخواهد، این کار را انجام دهد و اگر نخواهد، انجام ندهد. خدا می داند که او به جای آن شخص حج کرده است، اما او را هنگام قربانی کردن یاد کند، هنگامی که قربانی را ذبح می کند.

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۴۵۹۰ - رقم الحديث الباب: ۵]

۱۴۵۹۰- ۵- (۶) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْبَزَنْطِيِّ أَنَّهُ قَالَ: سَأَلَ رَجُلٌ أَبَا الْحَسَنِ الْأَوَّلَ ع عَنِ الرَّجُلِ يَحُجُّ عَنِ الرَّجُلِ يُسَمِّيهِ بِاسْمِهِ قَالَ (۷) اللَّهُ لَا تَخْفَى عَلَيْهِ خَافِيَةٌ.

******

ترجمه:

***

از بزنطی نقل شده که مردی از امام موسی کاظم (علیه السلام) درباره مردی که به جای شخص دیگری حج می کند و او را با نامش ذکر می کند، سؤال کرد. امام فرمود: «هیچ چیز بر خدا پنهان نیست.»

***

ص: ۱۸۸

۱- الفقيه ۲- ۴۵۹- ۲۹۶۷.

۲- الكافی ۴- ۳۱۰- ۱ ذيل الحديث ۱.

۳- الكافی ۴- ۳۱۱- ۳.

۴- التهذيب ۵- ۴۱۹- ۱۴۵۴، و الاستبصار ۲- ۳۲۴- ۱۱۴۹.

۵- الفقيه ۲- ۴۶۰- ۲۹۷۰.

۶- الفقيه ۲- ۴۶۰- ۲۹۶۹.

۷- فی نسخة زيادة- إن (هامش المخطوط).

[رقم الحديث الكلی: ١٤٥٩١ - رقم الحديث الباب: ٦]

١٤٥٩١- ٦- (١) قَالَ وَ رُوِیَ أَنَّهُ یَذْکُرُهُ إِذَا ذَبَحَ.

******

ترجمه:

***

و روایت شده درحال ذبح او را یاد کند .

***

[رقم الحديث الكلی: ١٤٥٩٢ - رقم الحديث الباب: ٧]

١٤٥٩٢- ٧- (٢) عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ فِی قُرْبِ الْإِسْنَادِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْحَسَنِ عَنْ عَلِیِّ بْنِ جَعْفَرٍ عَنْ أَخِیهِ ع قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنِ الْأُضْحِیَّةِ یُخْطِئُ الَّذِی یَذْبَحُهَا فَیُسَمِّی غَیْرَ صَاحِبِهَا أَ تُجْزِی صَاحِبَ الْأُضْحِیَّةِ قَالَ نَعَمْ إِنَّمَا هُوَ مَا نَوَی.

وَ رَوَاهُ عَلِیُّ بْنُ جَعْفَرٍ فِی کِتَابِهِ مِثْلَهُ (٣) أَقُولُ: وَ یَأْتِی مَا یَدُلُّ عَلَی ذَلِکَ (٤).

******

ترجمه:

***

از علی بن جعفر نقل شده که از برادرش (امام کاظم علیه السلام) سؤال کردم: «آیا اگر کسی که قربانی را ذبح می کند، نام غیر صاحب قربانی را ببرَد، آیا این قربانی برای صاحب قربانی معتبر است؟» امام فرمود: «بله، او (صاحب قربانی) بر اساس نیتی که دارد، ذبح کرده است.»

***

۱۷- بَابُ أَنَّ مَنْ حَجَّ عَنْ غَيْرِهِ أَجْزَأَهُ هَدْيٌ وَاحِدٌ

اشارة

(٥) ١٧ بَابُ أَنَّ مَنْ حَجَّ عَنْ غَيْرِهِ أَجْزَأَهُ هَدْيٌ وَاحِدٌ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٥٩٣ - رقم الحديث الباب: ١]

١٤٥٩٣- ١- (٦) أَحْمَدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ الطَّبْرِسِيُّ فِي الْإِحْتِجَاجِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ جَعْفَرٍ الْحِمْيَرِيِّ عَنْ صَاحِبِ الزَّمَانِ ع أَنَّهُ كَتَبَ إِلَيْهِ يَسْأَلُهُ عَنِ الرَّجُلِ يَحُجُّ عَنْ أَحَدٍ هَلْ يَحْتَاجُ أَنْ يَذْكُرَ الَّذِي حَجَّ عَنْهُ عِنْدَ عَقْدِ إِحْرَامِهِ أَمْ لَا وَ هَلْ يَجِبُ عَلَيْهِ أَنْ يَذْبَحَ عَمَّنْ حَجَّ عَنْهُ وَ عَنْ نَفْسِهِ أَمْ يُجْزِيهِ هَدْيٌ وَاحِدٌ الْجَوَابُ لَا بُدَّ أَنْ يَذْكُرَ الرَّجُلَ وَ قَدْ يُجْزِيهِ هَدْيٌ وَاحِدٌ وَ إِنْ لَمْ يَفْعَلْ (٧) فَلَا بَأْسَ.

أَقُولُ: وَ يَأْتِي مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِكَ (٨).

******

ترجمه:

***

از محمد بن عبدالله بن جعفر حمیری نقل شده که از صاحب الزمان (امام مهدی) سؤال کرد که آیا مردی که به نیابت از کسی حج می کند، باید نام کسی که حج را به نیابت از او انجام می دهد، در هنگام عقد احرام ذکر کند یا نه؟ و آیا بر او واجب است که قربانی (هدی) برای کسی که به نیابت از او حج می کند، و همچنین برای خود قربانی کند، یا اینکه یک قربانی کافی است؟

جواب: «باید نام آن مرد را ذکر کند، و یک قربانی کفایت کند، و اگر این کار را انجام ندهد، هیچ اشکالی ندارد.»

***

ص: ۱۸۹

۱- الفقیه ۲- ۲۲۳- ۲۳٤٤.

۲- قرب الإسناد- ۱۰۵، و أورده فی الحدیث ۱ من الباب ۲۹ من أبواب الذبح.

۳- مسائل علیّ بن جعفر- ۱٦۲- ۲۵٤.

٤- یأتی فی الباب ۱۷، و فی الحدیث ۱ من الباب ۱۸ من هذه الأبواب، و فی الحدیث ۲۰ من الباب ۲۹ من أبواب الذبح.

۵- الباب ۱۷ فیه حدیث واحد.

٦- الاحتجاج- ٤۸٤.

۷- فی المصدر- یفصل.

٨- يأتى فى الحديث ٣ من الباب ٢٩ من أبواب الذبح.

١٨- بَابُ عَدَمِ جَوَازِ النِّيَابَةِ فِى الطَّوَافِ عَنِ الْحَاضِرِ بِمَكَّةَ وَ جَوَازِهَا عَنِ الْغَائِبِ عَنْهَا وَ لَوْ بِعَشَرَةِ أَمْيَالٍ

اشارة

(١) ١٨ بَابُ عَدَمِ جَوَازِ النِّيَابَةِ فِى الطَّوَافِ عَنِ الْحَاضِرِ بِمَكَّةَ وَ جَوَازِهَا عَنِ الْغَائِبِ عَنْهَا وَ لَوْ بِعَشَرَةِ أَمْيَالٍ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٥٩٤ - رقم الحديث الباب: ١]

١٤٥٩٤- ١- (٢) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ أَبِى عُمَيْرٍ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ عَمَّارٍ عَنْ أَبِى عَبْدِ اللَّهِ ع فِى حَدِيثٍ قَالَ: قُلْتُ لَهُ فَأَطُوفُ عَنِ الرَّجُلِ وَ الْمَرْأَةِ وَ هُمَا بِالْكُوفَةِ- فَقَالَ نَعَمْ يَقُولُ حِينَ يَفْتَتِحُ الطَّوَافَ اللَّهُمَّ تَقَبَّلْ مِنْ فُلَانٍ لِلَّذِى يَطُوفُ عَنْهُ.

******

ترجمه:

***

از معاویه بن عمار نقل شده که از ابی عبد الله (امام صادق) پرسید: "آیا من می توانم برای مرد و زنی که در کوفه هستند، طواف انجام دهم؟" امام پاسخ داد: "بله، زمانی که طواف را آغاز می کنی، بگو: 'خداوندا! از فلانی که برای او طواف می کنم، قبول کن.'"

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۵۹۵ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱۴۵۹۵- ۲- (۳) وَ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ سَهْلِ بْنِ زِيَادٍ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِی نَصْرٍ عَنِ ابْنِ أَبِی حَمْزَةَ عَنْ أَبِی بَصِيرٍ قَالَ: قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع مَنْ وَصَلَ أَبَاهُ أَوْ ذَا قَرَابَةٍ لَهُ فَطَافَ عَنْهُ كَانَ لَهُ أَجْرُهُ كَامِلًا وَ لِلَّذِی طَافَ عَنْهُ مِثْلُ أَجْرِهِ وَ يُفَضَّلُ هُوَ بِصِلَتِهِ إِيَّاهُ بِطَوَافٍ آخَرَ الْحَدِيثَ.

******

ترجمه:

***

حمزه از ابی بصیر نقل می کند که ابی عبدالله (امام صادق) فرمودند: "هر کس بخواهد درمورد پدر یا یکی از اقوام خود صله رحم کند و به جای او طواف کند، او پاداش کامل خود را خواهد داشت و برای کسی که به جای او طواف کرده نیز مانند پاداش او خواهد بود. اما شخص اول به خاطر پیوندش با او، در پاداش طواف دیگری برتری دارد."

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۵۹۶ - رقم الحدیث الباب: ۳]

١٤٥٩٦- ٣- (٤) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ يَحْيَى عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي نَجْرَانَ عَمَّنْ حَدَّثَهُ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: قُلْتُ لَهُ الرَّجُلُ يَطُوفُ عَنِ الرَّجُلِ وَ هُمَا مُقِيمَانِ بِمَكَّةَ- قَالَ لَا وَ لَكِنْ يَطُوفُ عَنِ الرَّجُلِ وَ هُوَ غَائِبٌ عَنْ مَكَّةَ- قَالَ قُلْتُ: وَ كَمْ مِقْدَارُ الْغَيْبَةِ قَالَ عَشَرَةُ أَمْيَالٍ.

أَقُولُ: وَ يَأْتِي مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِكَ هُنَا (٥) وَ فِي الطَّوَافِ (٦).

******

ترجمه:

***

عبد الرحمن بن ابی نجران از کسی که از ابی عبدالله (امام صادق) روایت کرده، می گوید: "به او گفتم: آیا مردی می تواند به جای مرد دیگری که هر دو در مکه مقیم هستند، طواف کند؟" امام فرمود: "نه، اما می تواند به جای مردی که از مکه غایب است، طواف کند." سپس گفتم: "مقدار غیبت چقدر است؟" امام فرمود: "ده مایل."

***

ص: ١٩٠

١- الباب ١٨ فيه ٣ أحاديث.

٢- الكافي ٤- ٣١٥- ١، و أورد صدره في الحديث ٢ من الباب ٢٨ من هذه الأبواب.

٣- الكافي ٤- ٣١٦- ٧، و أورده في الحديث ٢ من الباب ٥١ من أبواب الطواف، و ذيله في الحديث ٤ من الباب ٢٥ من هذه الأبواب.

٤- التهذيب ٥- ٤١٩- ١٤٥٥.

٥- يأتى فى الباب ٢١، و فى الحديث ٥ من الباب ٢٥، و فى البابين ٢٦، ٣٠ من هذه الأبواب.

٦- يأتى فى الباب ٥١ من أبواب الطواف.

١٩- بَابُ عَدَمِ جَوَازِ أَخْذِ النَّائِبِ حَجَّتَيْنِ وَاجِبَتَيْنِ فِى عَامٍ وَاحِدٍ وَ إِنْ كَانَتِ الْوَاحِدَةُ لَا تَكْفِيهِ

اشارة

(١) ١٩ بَابُ عَدَمِ جَوَازِ أَخْذِ النَّائِبِ حَجَّتَيْنِ وَاجِبَتَيْنِ فِى عَامٍ وَاحِدٍ وَ إِنْ كَانَتِ الْوَاحِدَةُ لَا تَكْفِيهِ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٥٩٧ - رقم الحديث الباب: ١]

١٤٥٩٧- ١- (٢) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ مَهْزِيَارَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْمَاعِيلَ يَعْنِى ابْنَ بَزِيعٍ قَالَ أَمَرْتُ رَجُلًا أَنْ يَسْأَلَ أَبَا الْحَسَنِ ع (٣) عَنِ الرَّجُلِ يَأْخُذُ مِنْ رَجُلٍ حَجَّةً فَلَا تَكْفِيهِ أَ لَهُ أَنْ يَأْخُذَ مِنْ رَجُلٍ آخَرَ حَجَّةً أُخْرَى وَ يَتَّسِعَ بِهَا وَ تُجْزِى عَنْهُمَا جَمِيعاً أَوْ يَتْرُكُهُمَا (٤) جَمِيعاً إِنْ لَمْ يَكْفِهِ إِحْدَاهُمَا فَذَكَرَ أَنَّهُ قَالَ أَحَبُّ إِلَيَّ أَنْ تَكُونَ خَالِصَةً لِوَاحِدٍ فَإِنْ كَانَتْ لَا تَكْفِيهِ فَلَا يَأْخُذْ (٥).

وَ رَوَاهُ الْكُلَيْنِيُّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْمَاعِيلَ مِثْلَهُ (٦).

******

ترجمه:

***

محمد بن اسماعیل، که همان ابن بزیع است می گوید: "به مردی گفتم که از ابا الحسن (امام موسی کاظم) سؤال کند درباره مردی که از شخصی حج می گیرد اما آن حج برای او کافی(مقرون به صرفه) نیست. آیا او می تواند از شخص دیگری حج بگیرد تا با آن حج، همه چیز برایش کافی شود، یا اینکه اگر هیچ کدام از این دو کافی نباشد، باید آنها را رها کند؟" ابا الحسن (علیه السلام) پاسخ داد: "برای من محبوب تر است که حج خالص برای یک نفر باشد. و اگر آن حج برایش کافی نباشد، نباید حج دیگری بگیرد."

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۵۹۸ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱۴۵۹۸- ۲- (۷) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْبَزَنْطِيِّ عَنْ أَبِی الْحَسَنِ ع قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنْ رَجُلٍ أَخَذَ حَجَّةً مِنْ رَجُلٍ فَقُطِعَ عَلَيْهِ الطَّرِيقُ فَأَعْطَاهُ رَجُلٌ حَجَّةً أُخْرَى يَجُوزُ لَهُ ذَلِکَ فَقَالَ جَائِزٌ لَهُ ذَلِکَ مَحْسُوبٌ لِلْأَوَّلِ وَ الْأَخِيرِ وَ مَا كَانَ يَسَعُهُ غَيْرُ الَّذِی فَعَلَ إِذَا وَجَدَ مَنْ يُعْطِيهِ الْحَجَّةَ.

أَقُولُ: هَذَا مَحْمُولٌ عَلَى كَوْنِ الْحَجَّةِ نَدْباً وَ الْإِعْطَاءِ عَلَى وَجْهِ الْمَئُونَةِ عَلَى الْحَجِّ بِحَيْثُ يُهْدِی ثَوَابَهُ إِلَى صَاحِبِ الْمَالِ أَوْ مَخْصُوصٌ بِالضَّرُورَةِ مَعَ ضَمَانِ الْحَجِّ فِی الْقَابِلِ.

******

ترجمه:

***

از بزطنی از امام ابوالحسن (علیه السلام) روایت شده که فرمود: از او درباره مردی پرسیدم که از مردی حج گرفته بود (پولی یا مالی گرفته بود تا به نیابت از او حج کند) و در مسیر راه به او حمله شد (یا دچار مشکلی شد)؛ سپس مرد دیگری به او حج دیگری داد (کمک کرد). آیا این برای او جایز است؟ امام فرمود: این جایز است، هم برای اولی و هم دومی حساب می شود و او چاره ای جز آنچه انجام داد نداشت، وقتی کسی پیدا شد که به او حج دهد.

می گویم: این روایت حمل بر این است که حج مستحب باشد و دادن کمک برای هزینه حج به گونه ای است که ثواب آن به صاحب مال هدیه می شود، یا این مورد خاص به دلیل ضرورت است و حج به گردن باقی می ماند تا در آینده انجام دهد.

***

ص: ۱۹۱

۱- الباب ۱۹ فیه حدیثان.

۲- الفقیه ۲- ٤٤٤- ۲۹۲٦.

۳- فی المصدر- أبا الحسن الثالث (علیه السلام).

٤- فی الکافی- أو یشرکهما (هامش المخطوط).

٥- فی الکافی- یأخذها (هامش المخطوط) و کذلک الفقیه.

٦- الکافی ٤- ۳۰۹- ۱.

۷- الفقیه ۲- ٤۲۳- ۲۸٦۹.

۲۰- بَابُ عَدَمِ جَوَازِ الْحَجِّ عَنِ النَّاصِبِ إِلَّا أَنْ یَکُونَ أَبَا النَّائِبِ وَ عَدَمِ جَوَازِ الْحَجِّ بِهِ

اشارة

(۱) ۲۰ بَابُ عَدَمِ جَوَازِ الْحَجِّ عَنِ النَّاصِبِ إِلَّا أَنْ يَكُونَ أَبَا النَّائِبِ وَ عَدَمِ جَوَازِ الْحَجِّ بِهِ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلى: ۱۴۵۹۹ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱۴۵۹۹- ۱- (۲) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ عَنْ وَهْبِ بْنِ عَبْدِ رَبِّهِ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع أَ يَحُجُّ الرَّجُلُ عَنِ النَّاصِبِ فَقَالَ لَا قُلْتُ فَإِنْ كَانَ أَبِي قَالَ فَإِنْ كَانَ أَبَاكَ فَنَعَمْ.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ وَهْبِ بْنِ عَبْدِ رَبِّهِ إِلَّا أَنَّهُ قَالَ إِنْ كَانَ أَبَاكَ فَحُجَّ عَنْهُ (۳).

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي عُمَيْرٍ عَنْ وَهْبِ بْنِ عَبْدِ رَبِّهِ مِثْلَهُ (٤).

******

ترجمه:

***

وهب بن عبد ربه گفت: به امام ابوعبدالله (علیه السلام) گفتم: آیا مردی می تواند به جای ناصبی (دشمن اهل بیت) حج کند؟ فرمود: نه. گفتم: اگر (ناصبی) پدرم باشد چه؟ فرمود: اگر پدرت باشد، بله.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱٤٦۰۰ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱٤٦۰۰- ۲- (۵) وَ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ سَهْلِ بْنِ زِيَادٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ مَهْزِيَارَ قَالَ: كَتَبْتُ إِلَيْهِ الرَّجُلُ يَحُجُّ عَنِ النَّاصِبِ- هَلْ عَلَيْهِ إِثْمٌ إِذَا حَجَّ عَنِ النَّاصِبِ- وَ هَلْ يَنْفَعُ ذَلِكَ النَّاصِبَ أَمْ لَا فَقَالَ لَا يَحُجَّ عَنِ النَّاصِبِ وَ لَا يَحُجَّ بِهِ.

أَقُولُ: وَ يَأْتِي مَا يَدُلُّ عَلَى الْجَوَازِ (٦) وَ حَدِيثُ الْمَنْعِ مَخْصُوصٌ بِغَيْرِ الْأَبِ.

******

ترجمه:

***

علی بن مهزیار گفت: به او (امام) نوشتم: مردی به جای ناصبی (دشمن اهل بیت) حج می کند، آیا اگر به جای ناصبی حج کند، گناهی بر اوست؟ و آیا این حج برای ناصبی فایده ای دارد یا نه؟ امام فرمود: نباید به جای ناصبی حج کند و نباید به وسیله (مال) او حج کند.

می گویم: و دلیلی خواهد آمد که بر جواز دلالت دارد و حدیث منع مخصوص به غیر از پدر است.

***

١- الباب ٢٠ فيه حديثان.

٢- الكافى ٤- ٣٠٩- ١.

٣- الفقيه ٢- ٤٢٥- ٢٨٧٥.

٤- التهذيب ٥- ٤١٤- ١٤٤١.

٥- الكافى ٤- ٣٠٩- ٢.

٦- يأتى فى الحديث ٥ من الباب ٢٥ من هذه الأبواب. و تقدم ما يدلّ عليه باطلاقه فى الحديث ٣ من الباب ٢٠ من أبواب الصدقة.

٢١- بَابُ جَوَازِ طَوَافِ النَّائِبِ عَنْ نَفْسِهِ وَ عَنْ غَيْرِهِ بَعْدَ الْفَرَاغِ مِنَ الْحَجِّ الَّذِى اسْتُنِيبَ فِيهِ

اشارة

(١) ٢١ بَابُ جَوَازِ طَوَافِ النَّائِبِ عَنْ نَفْسِهِ وَ عَنْ غَيْرِهِ بَعْدَ الْفَرَاغِ مِنَ الْحَجِّ الَّذِى اسْتُنِيبَ فِيهِ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٦٠١ - رقم الحديث الباب: ١]

١٤٦٠١- ١- (٢) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ أَبِى عَلِيٍّ الْأَشْعَرِيِّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الْجَبَّارِ عَنْ صَفْوَانَ بْنِ يَحْيَى عَنْ يَحْيَى الْأَزْرَقِ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِى الْحَسَنِ ع الرَّجُلُ يَحُجُّ عَنِ الرَّجُلِ يَصْلُحُ لَهُ أَنْ يَطُوفَ عَنْ أَقَارِبِهِ فَقَالَ إِذَا قَضَى مَنَاسِكَ الْحَجِّ فَلْيَصْنَعْ مَا شَاءَ.

******

ترجمه:

***

یحیی ازرق گفت: به امام ابوالحسن (علیه السلام) گفتم: مردی به نیابت از مرد دیگری حج می کند، آیا جایز است که به نیابت از خویشاوندانش نیز طواف کند؟ امام فرمود: وقتی مناسک حج خود را به پایان رساند، هر چه خواست می تواند انجام دهد.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱٤٦۰۲ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱٤٦۰۲- ۲- (۳) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِیِّ بْنِ الْحُسَیْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَبَانِ بْنِ عُثْمَانَ عَنْ یَحْیَی الْأَزْرَقِ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: مَنْ حَجَّ عَنْ إِنْسَانٍ اشْتَرَکَا حَتَّی إِذَا قَضَی طَوَافَ الْفَرِیضَةِ انْقَطَعَتِ الشِّرْکَةُ فَمَا کَانَ بَعْدَ ذَلِکَ مِنْ عَمَلٍ کَانَ لِذَلِکَ الْحَاجِّ.

وَ رَوَاهُ أَیْضاً مُرْسَلًا (٤).

******

ترجمه:

***

یحیی ازرق از امام ابوعبدالله (علیه السلام) روایت کرده که فرمود: هر کس به نیابت از کسی حج کند، هر دو (نایب و منوب عنه) در آن شریک هستند، تا وقتی که طواف واجب را به پایان رساند،

پس از آن، این شراکت قطع می شود و هر عملی که بعد از آن انجام شود، برای آن حاجی (نایب) است.

***

۲۲- بَابُ حُكْمِ مَنْ أُعْطِيَ مَالًا لِيَحُجَّ عَنْ إِنْسَانٍ فَحَجَّ عَنْ نَفْسِهِ

اشارة

(۵) ۲۲ بَابُ حُكْمِ مَنْ أُعْطِيَ مَالًا لِيَحُجَّ عَنْ إِنْسَانٍ فَحَجَّ عَنْ نَفْسِهِ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلى: ۱٤٦۰۳ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱٤٦۰۳- ۱- (٦) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ يَعْقُوبَ بْنِ يَزِيدَ عَنِ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ عَنِ ابْنِ أَبِي حَمْزَةَ وَ الْحُسَيْنِ (۷) عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع فِي

ص: ۱۹۳

۱- الباب ۲۱ فيه حديثان.

۲- الكافي ٤- ۳۱۱- ۱.

٣- الفقيه ٢- ٤٢٦- ٢٨٧٧، و أورده فی الحدیث ٧ من الباب ١ من هذه الأبواب.

٤- الفقيه ٢- ٢٢٢- ٢٢٤٠.

٥- الباب ٢٢ فيه حديثان.

٦- التهذيب ٥- ٤٦١- ١٦٠٥.

٧- الظاهر أن الحسين هو ابن أبی العلاء. (منه. ره).

رَجُلٍ أَعْطَاهُ رَجُلٌ (١) مَالًا لِيَحُجَّ عَنْهُ فَحَجَّ عَنْ نَفْسِهِ فَقَالَ هِيَ عَنْ صَاحِبِ الْمَالِ.

******

ترجمه:

***

ابن ابی حمزه و حسین از امام ابوعبدالله (علیه السلام) روایت کرده اند که در مورد مردی که فردی به او مالی داد تا به نیابت از او حج کند، اما او به جای خود حج کرد، فرمود: این حج برای صاحب مال حساب می شود.

***

[رقم الحديث الكلی: ١٤٦٠٤ - رقم الحديث الباب: ٢]

١٤٦٠٤- ٢- (٢) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى رَفَعَهُ قَالَ: سُئِلَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع عَنْ رَجُلٍ أَعْطَى رَجُلًا مَالًا يَحُجُّ عَنْهُ فَيَحُجُّ (٣) عَنْ نَفْسِهِ فَقَالَ هِيَ عَنْ صَاحِبِ الْمَالِ.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ مُرْسَلًا (٤)

أَقُولُ: يُمْكِنُ تَخْصِيصُ الْحَدِيثَيْنِ بِالْحَجِّ الْمَنْدُوبِ أَوْ يَكُونُ الْمُرَادُ أَنَّهَا لَا تُجْزِيهِ عَنْ نَفْسِهِ بَلْ ثَوَابُهَا لِصَاحِبِ الْمَالِ.

******

ترجمه:

***

محمد بن یحیی نقل می کند: "از امام ابوعبدالله (علیه السلام) درباره مردی که به دیگری پول داده بود تا به جای او حج بگزارد، اما آن مرد به جای خود حج انجام داد، سوال شد. امام فرمود: 'این حج برای صاحب مال است.'"

می گویم: امکان تفسیر دو حدیث وجود دارد، به حج مستحب است یا اینکه منظور این است که حج برای خود فرد کافی نیست، بلکه ثواب آن برای صاحب مال است.

***

۲۳- بَابُ حُكْمِ النَّائِبِ إِذَا مَاتَ قَبْلَ الْحَجِّ وَ لَمْ يُخَلِّفْ شَيْئاً أَوْ أَنْفَقَ الْحَجَّةَ وَ افْتَقَرَ

اشارة

(۵) ۲۳ بَابُ حُكْمِ النَّائِبِ إِذَا مَاتَ قَبْلَ الْحَجِّ وَ لَمْ يُخَلِّفْ شَيْئاً أَوْ أَنْفَقَ الْحَجَّةَ وَ افْتَقَرَ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلی: ١٤٦٠٥ - رقم الحديث الباب: ١]

١٤٦٠٥- ١- (٦) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَيْرٍ عَنْ بَعْضِ رِجَالِهِ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع فِی رَجُلٍ أَخَذَ مِنْ رَجُلٍ مَالًا وَ لَمْ يَحُجَّ عَنْهُ وَ مَاتَ وَ لَمْ يُخَلِّفْ شَيْئاً فَقَالَ إِنْ كَانَ حَجَّ الْأَجِيرُ أُخِذَتْ حَجَّتُهُ وَ دُفِعَتْ إِلَی صَاحِبِ الْمَالِ وَ إِنْ لَمْ يَكُنْ حَجَّ كُتِبَ لِصَاحِبِ الْمَالِ ثَوَابُ الْحَجِّ.

******

ترجمه:

***

ابن ابی عمیر از برخی از افرادش از امام ابوعبدالله (علیه السلام) روایت کرده که درباره مردی پرسیدند که از شخصی مالی گرفت ولی به نیابت از او حج نکرد و (خود آن شخص) فوت کرد و چیزی (ارث یا دارایی) باقی نگذاشت. امام فرمود: اگر اجیر (نایب) حج کرده باشد، حج او گرفته می شود و به صاحب مال داده می شود، و اگر حج نکرده باشد، ثواب حج برای صاحب مال نوشته می شود.

***

[رقم الحديث الكلی: ١٤٦٠٦ - رقم الحديث الباب: ٢]

١٤٦٠٦- ٢- (٧) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ قَالَ: قِيلَ لِأَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع

١- فی المصدر- أعطی رجلا.

٢- الکافی ٤- ٣١١- ٢.

٣- فی المصدر- فحج.

٤- الفقیه ٢- ٤٢٦- ٢٨٧٨.

٥- الباب ٢٣ فیه ٣ أحادیث.

٦- الکافی ٤- ٣١١- ٣.

٧- الفقیه ٢- ٤٢٣- ٢٨٧١.

الرَّجُلُ یَأْخُذُ الْحَجَّةَ مِنَ الرَّجُلِ فَیَمُوتُ فَلَا یَتْرُکُ شَیْئاً فَقَالَ أَجْزَأَتْ عَنِ الْمَیِّتِ وَ إِنْ کَانَ لَهُ عِنْدَ اللَّهِ حَجَّةٌ أُثْبِتَتْ لِصَاحِبِهِ (١).

******

ترجمه:

***

محمد بن علی بن حسین روایت کرده که به امام ابوعبدالله (علیه السلام) گفته شد: مردی حج را از شخصی می گیرد (به نیابت از او قبول می کند) و سپس می میرد و چیزی باقی نمی گذارد. امام فرمود: این (حج) برای میت کفایت می کند و اگر برای او نزد خداوند حج ثبت شده باشد، به نام صاحبش (نیابت دهنده) نوشته می شود.

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٦٠٧ - رقم الحدیث الباب: ٣]

١٤٦٠٧- ٣- (٢) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عَمَّارِ بْنِ مُوسَى عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع عَنْ رَجُلٍ أَخَذَ دَرَاهِمَ رَجُلٍ (٣) فَأَنْفَقَهَا فَلَمَّا حَضَرَ أَوَانُ الْحَجِّ لَمْ يَقْدِرِ الرَّجُلُ عَلَى شَيْ ءٍ قَالَ يَحْتَالُ وَ يَحُجُّ عَنْ صَاحِبِهِ كَمَا ضَمِنَ سُئِلَ إِنْ لَمْ يَقْدِرْ قَالَ إِنْ كَانَتْ لَهُ عِنْدَ اللَّهِ حَجَّةٌ أَخَذَهَا مِنْهُ فَجَعَلَهَا لِلَّذِي أَخَذَ مِنْهُ الْحَجَّةَ.

أَقُولُ: وَجْهُ ذَلِكَ أَنَّ الْوَصِيَّ إِذَا لَمْ يُفَرِّطْ لَا يَلْزَمُهُ الضَّمَانُ وَ لَا يَلْزَمُ الْوَارِثَ بَلْ يَلْزَمُ النَّائِبَ إِنِ اسْتَطَاعَ.

******

ترجمه:

***

عمار بن موسی از امام ابوعبدالله (علیه السلام) روایت کرده که درباره مردی پرسیده شد که درهم های شخصی را گرفت و آن ها را خرج کرد. وقتی زمان حج فرا رسید، آن مرد (نایب) قادر نبود (که حج را انجام دهد). امام فرمود: او باید چاره ای پیدا کند و به نیابت از صاحبش حج کند همان طور که تعهد کرده است. پرسیده شد: اگر نتواند چه؟ امام فرمود: اگر نزد خداوند برای او (نایب) حج ثبت شده باشد، خداوند آن را از او می گیرد و برای کسی که نیابت حج را از او گرفته است، قرار می دهد.

می گویم: معنای این روایت آن است که اگر وصی کوتاهی نکرده باشد، ضمان بر عهده او نیست و بر وارث نیز لازم نیست، بلکه بر نایب واجب است اگر توانایی داشته باشد.

***

٢٤- بَابُ أَنَّ مَنْ دُفِعَ إِلَيْهِ مَالٌ وَ خُيِّرَ بَيْنَ أَنْ يَحُجَّ بِهِ وَ بَيْنَ أَنْ يُنْفِقَهُ لَمْ يَلْزَمْهُ أَنْ يَحُجَّ بِهِ

اشارة

(٤) ٢٤ بَابُ أَنَّ مَنْ دُفِعَ إِلَيْهِ مَالٌ وَ خُيِّرَ بَيْنَ أَنْ يَحُجَّ بِهِ وَ بَيْنَ أَنْ يُنْفِقَهُ لَمْ يَلْزَمْهُ أَنْ يَحُجَّ بِهِ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٦٠٨ - رقم الحديث الباب: ١]

١٤٦٠٨- ١- (٥) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ عَنْ حَمَّادِ بْنِ عُثْمَانَ قَالَ: بَعَثَنِي عُمَرُ بْنُ يَزِيدَ إِلَى أَبِي جَعْفَرٍ الْأَحْوَلِ بِدَرَاهِمَ وَ قَالَ قُلْ لَهُ إِنْ أَرَادَ أَنْ يَحُجَّ بِهَا فَلْيَحُجَّ وَ إِنْ أَرَادَ أَنْ يُنْفِقَهَا فَلْيُنْفِقْهَا قَالَ فَأَنْفَقَهَا وَ لَمْ يَحُجَّ قَالَ حَمَّادٌ فَذَكَرَ ذَلِكَ أَصْحَابُنَا لِأَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع- فَقَالَ وَجَدْتُمُ الشَّيْخَ فَقِيهاً.

******

ترجمه:

***

حماد بن عثمان گفت: عمر بن یزید مرا با درهم هایی به نزد ابوجعفر احول فرستاد و گفت: به او بگو اگر می خواهد با این درهم ها حج کند، حج کند و اگر می خواهد آن ها را خرج کند، خرج کند. حماد گفت: او (ابوجعفر احول) آن ها را خرج کرد و حج نکرد. حماد گفت: اصحاب ما این موضوع را به امام ابوعبدالله (علیه السلام) گفتند. امام فرمود: دیدید که شیخ (ابوجعفر احول) فقیه است.

***

۱- فی المصدر- لصاحبها.

۲- التهذیب ۵- ٤٦۱- ۱٦۰۸.

۳- فی المصدر زیادة- لیحج عنه.

٤- الباب ۲٤ فیه حدیث واحد.

۵- الکافی ٤- ۳۱۳- ۳.

۲۵- بَابُ اسْتِحْبَابِ التَّطَوُّعِ بِالْحَجِّ وَ الْعُمْرَةِ وَ الْعِتْقِ عَنِ الْمُؤْمِنِينَ خُصُوصاً الْأَقَارِبَ أَحْيَاءً وَ أَمْوَاتاً وَ عَنِ الْمَعْصُومِينَ ع أَحْيَاءً وَ أَمْوَاتاً

اشارة

(۱) ۲۵ بَابُ اسْتِحْبَابِ التَّطَوُّعِ بِالْحَجِّ وَ الْعُمْرَةِ وَ الْعِتْقِ عَنِ الْمُؤْمِنِينَ خُصُوصاً الْأَقَارِبَ أَحْيَاءً وَ أَمْوَاتاً وَ عَنِ الْمَعْصُومِينَ ع أَحْيَاءً وَ أَمْوَاتاً

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱٤٦۰۹ - رقم الحدیث الباب: ۱]

١٤٦٠٩- ١- (٢) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ مُوسَى بْنِ الْقَاسِمِ الْبَجَلِيِّ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِي جَعْفَرٍ ع (٣) إِنِّي أَرْجُو أَنْ أَصُومَ بِالْمَدِينَةِ- شَهْرَ رَمَضَانَ فَقَالَ تَصُومُ بِهَا إِنْ شَاءَ اللَّهُ تَعَالَى قُلْتُ وَ أَرْجُو أَنْ يَكُونَ خُرُوجُنَا فِي عَشْرٍ مِنْ شَوَّالٍ- وَ قَدْ عَوَّدَ اللَّهُ زِيَارَةَ رَسُولِ اللَّهِ ص (٤) وَ زِيَارَتَكَ فَرُبَّمَا حَجَجْتُ عَنْ أَبِيكَ وَ رُبَّمَا حَجَجْتُ عَنْ أَبِي وَ رُبَّمَا حَجَجْتُ عَنِ الرَّجُلِ مِنْ إِخْوَانِي وَ رُبَّمَا حَجَجْتُ عَنْ نَفْسِي فَكَيْفَ أَصْنَعُ فَقَالَ تَمَتَّعْ فَقُلْتُ إِنِّي مُقِيمٌ بِمَكَّةَ مُنْذُ عَشْرِ سِنِينَ فَقَالَ تَمَتَّعْ.

******

ترجمه:

***

موسی بن قاسم بجلی گفت: به امام ابوجعفر (علیه السلام) گفتم: امیدوارم که در ماه رمضان در مدینه روزه بگیرم. امام فرمود: در مدینه روزه خواهی گرفت، اگر خداوند متعال بخواهد. گفتم: امیدوارم که خروج ما در دهه شوال باشد و خداوند همیشه زیارت پیامبر خدا (صلی الله علیه وآله) و زیارت شما را فراهم کرده است. شاید به نیابت از پدرتان حج کنم و شاید به نیابت از پدرم حج کنم و شاید به نیابت از یکی از برادرانم حج کنم و شاید به نیابت از خودم حج کنم. پس چه کنم؟ امام فرمود: تمتع به جا آور. گفتم: من ده سال است که در مکه اقامت دارم. امام فرمود: تمتع به جا آور.

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٦١٠ - رقم الحديث الباب: ٢]

۱۴۶۱۰- ۲- (۵) وَ عَنْهُمْ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ ابْنِ فَضَّالٍ عَنْ بَعْضِ أَصْحَابِنَا عَنْ عَمْرِو بْنِ إِلْيَاسَ فِی حَدِیثٍ قَالَ: قَالَ أَبِی لِأَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع وَ أَنَا أَسْمَعُ إِنَّ ابْنِی هَذَا صَرُورَةٌ وَ قَدْ مَاتَتْ أُمُّهُ فَأُحِبُّ أَنْ یَجْعَلَ حَجَّتَهُ لَهَا أَ فَیَجُوزُ ذَلِکَ لَهُ فَقَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع- یُکْتَبُ (۶) لَهُ وَ لَهَا وَ یُکْتَبُ لَهُ أَجْرُ الْبِرِّ.

ص: ۱۹۶

۱- الباب ۲۵ فیه ۱۱ حدیثا.

۲- الکافی ٤- ۳۱٤- ۱، و أورد ذیله فی الحدیث ۳ من الباب ٤ من أبواب أقسام الحجّ.

۳- فی نسخة- لأبی جعفر الثانی (علیه السلام) (هامش المخطوط).

٤- فی المصدر زیادة- و أهل بیته.

۵- الکافی ٤- ۳۱۵- ۲، و أورد نحوه بسند آخر عن التهذیب فی الحدیث ۳ من الباب ۲۱ من أبواب وجوب الحجّ.

٦- فی نسخة زیادة- ذلک (هامش المخطوط).

وَ رَوَاهُ الشَّیْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ یَعْقُوبَ مِثْلَهُ (۱).

******

ترجمه:

***

عمرو بن الیاس در حدیثی گفت: پدرم به امام ابوعبدالله (علیه السلام) گفت، در حالی که من می شنیدم: این پسرم صروره (کسی که اولین حج خود را انجام می دهد) است و مادرش فوت کرده است، دوست دارم حج او را برای مادرش قرار دهد. آیا این برای او جایز است؟ امام ابوعبدالله (علیه السلام) فرمود: برای او و برای مادرش نوشته می شود و همچنین اجر نیکی برای او ثبت می شود.

***

[رقم الحديث الكلی: ١٤٦١١ - رقم الحديث الباب: ٣]

١٤٦١١- ٣- (٢) وَ عَنْهُمْ عَنْ سَهْلِ بْنِ زِيَادٍ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَيْرٍ (٣) عَنْ صَفْوَانَ الْجَمَّالِ قَالَ: دَخَلْتُ عَلَی أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع فَدَخَلَ عَلَيْهِ الْحَارِثُ بْنُ الْمُغِيرَةِ- فَقَالَ بِأَبِی أَنْتَ وَ أُمِّی لِی ابْنَةٌ قَيِّمَةٌ لِی عَلَی كُلِّ شَیْ ءٍ وَ هِیَ عَاتِقٌ (٤) فَأَجْعَلُ لَهَا حَجَّتِی قَالَ أَمَا إِنَّهُ يَكُونُ لَهَا أَجْرُهَا وَ يَكُونُ لَكَ مِثْلُ ذَلِكَ وَ لَا يَنْقُصُ مِنْ أَجْرِهَا شَیْ ءٌ.

******

ترجمه:

***

صفوان جمال گفت: بر امام ابوعبدالله (عليه السلام) وارد شدم و حارث بن مغيره نيز وارد شد و گفت: پدر و مادرم فدايت، دختری دارم كه در همه چيز به من كمک می كند و او جوان است. آيا می توانم حج خود را برای او قرار دهم؟ امام فرمود: آری، برای او اجرش نوشته می شود و برای تو هم همانند آن نوشته خواهد شد و از اجر او هيچ چيزی كم نخواهد شد.

***

[رقم الحديث الكلی: ١٤٦١٢ - رقم الحديث الباب: ٤]

١٤٦١٢- ٤- (٥) وَ عَنْهُمْ عَنْ سَهْلٍ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِی نَصْرٍ عَنِ ابْنِ أَبِی حَمْزَةَ عَنْ أَبِی بَصِيرٍ قَالَ: قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع فِی حَدِيثٍ مَنْ حَجَّ فَجَعَلَ حَجَّتَهُ عَنْ ذِی قَرَابَتِهِ يَصِلُهُ بِهَا كَانَتْ حَجَّتُهُ كَامِلَةً وَ كَانَ لِلَّذِی حَجَّ عَنْهُ مِثْلُ أَجْرِهِ إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ وَاسِعٌ لِذَلِكَ.

******

ترجمه:

***

ابوبصیر گفت: امام ابوعبدالله (علیه السلام) در حدیثی فرمود: کسی که حج کند و حج خود را برای خویشاوندی قرار دهد تا با آن به او نیکی کند، حج او کامل است و برای کسی که به نیابت از او حج کرده نیز همانند اجر او خواهد بود. به راستی که خداوند عزّوجلّ برای این امر گسترده و بخشنده است.

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٦١٣ - رقم الحدیث الباب: ٥]

١٤٦١٣- ٥- (٦) وَ عَنْ أَبِی عَلِیٍّ الْأَشْعَرِیِّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الْجَبَّارِ عَنْ صَفْوَانَ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَمَّارٍ عَنْ أَبِی إِبْرَاهِیمَ ع قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنِ الرَّجُلِ یَحُجُّ فَیَجْعَلُ حَجَّتَهُ وَ عُمْرَتَهُ أَوْ بَعْضَ طَوَافِهِ لِبَعْضِ أَهْلِهِ وَ هُوَ عَنْهُ غَائِبٌ بِبَلَدٍ آخَرَ قَالَ فَقُلْتُ فَیَنْقُصُ ذَلِکَ مِنْ أَجْرِهِ قَالَ لَا هِیَ لَهُ وَ لِصَاحِبِهِ وَ لَهُ أَجْرٌ سِوَی ذَلِکَ بِمَا وَصَلَ قُلْتُ وَ هُوَ مَیِّتٌ هَلْ یَدْخُلُ ذَلِکَ عَلَیْهِ قَالَ نَعَمْ حَتَّی یَکُونُ مَسْخُوطاً عَلَیْهِ فَیُغْفَرُ لَهُ أَوْ یَکُونُ مُضَیَّقاً عَلَیْهِ فَیُوَسَّعُ عَلَیْهِ فَقُلْتُ فَیَعْلَمُ هُوَ فِی مَکَانِهِ أَنَّ عَمَلَ ذَلِکَ لَحِقَهُ قَالَ

ص: ١٩٧

١- التهذیب ٥- ٤١٢- ١٤٣٤، و الاستبصار ٢- ٣٢١- ١١٣٨.

٢- الکافی ٤- ٣١٥- ٣.

٣- فی المصدر- ابن أبی نصر.

٤- العاتق- الجارية أول ما أدركت (هامش المخطوط) القاموس المحيط- عتق- ٣- ٢٦١.
٥- الكافی ٤- ٣١٦- ٧، و أورد صدره فی الحديث ٢ من الباب ١٨ من هذه الأبواب، و فی الحديث ٢ من الباب ٥١ من أبواب الطواف.
٦- الكافی ٤- ٣١٥- ٤.

نَعَمْ قُلْتُ وَ إِنْ كَانَ نَاصِبِيّاً يَنْفَعُهُ ذَلِکَ قَالَ نَعَمْ يُخَفَّفُ عَنْهُ.

أَقُولُ: تَقَدَّمَ تَخْصِيصُهُ بِالْأَبِ وَ يَحْتَمِلُ الْحَمْلَ عَلَى مَنْ لَا يُعْلَمُ أَنَّهُ نَاصِبٌ (١).

******

ترجمه:

***

اسحاق بن عمار از امام ابراهيم (عليه السلام) نقل كرد: او را درباره مردی پرسيدم كه حج و عمره به جا می آورد و حج و عمره اش يا بخشی از طوافش را برای يكی از اهلش قرار می دهد در حالی كه آن شخص در شهری ديگر غايب است. پس گفتم: آيا اين كار از اجر او می كاهد؟ امام فرمود: خير، اين حج برای او و آن شخص است و او نيز اجر اضافه ای خواهد داشت به سبب اينكه به ديگری نيكی كرده است. گفتم: اگر آن شخص مرده باشد، آيا اين كار به او می رسد؟ امام فرمود: بله، حتی اگر مورد غضب باشد برای او آمرزش خواهد بود يا اگر در سختی باشد بر او آسان خواهد شد. گفتم: آيا آن شخص در جايگاهش متوجه می شود كه اين عمل به او رسيده است؟ امام فرمود: بله. گفتم: اگر ناصبی باشد، آيا اين كار برای او سودی دارد؟ امام فرمود: بله، عذاب او تخفيف داده می شود.

می گويم : پيشتر گفته شد كه اين حكم به پدر اختصاص دارد و احتمال دارد كه اين مورد برای كسی باشد كه ناصبی بودنش مشخص نيست.

***

[رقم الحديث الكلی: ١٤٦١٤ - رقم الحديث الباب: ٦]

١٤٦١٤- ٦- (٢) وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ ابْنِ فَضَّالٍ عَنْ أَبِی جَمِيلَةَ عَنْ جَابِرٍ عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ ع قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص مَنْ وَصَلَ قَرِيباً بِحَجَّةٍ أَوْ عُمْرَةٍ كَتَبَ اللَّهُ لَهُ حَجَّتَيْنِ وَ عُمْرَتَيْنِ وَ كَذَلِکَ مَنْ حَمَلَ عَنْ حَمِيمٍ يُضَاعِفُ اللَّهُ لَهُ الْأَجْرَ ضِعْفَيْنِ.

******

ترجمه:

***

جابر از امام ابوجعفر (عليه السلام) نقل كرده كه رسول خدا (صلى الله عليه وآله) فرمود: هر كس با انجام حج يا عمره به خويشاوندى نيكى كند، خداوند براى او دو حج و دو عمره مى نويسد. و همچنين هر كس به نفع يكى از بستگان خود كارى انجام دهد، خداوند اجر او را دو برابر مى كند.

***

[رقم الحديث الكلی: ١٤٦١٥ - رقم الحديث الباب: ٧]

١٤٦١٥- ٧- (٣) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ قَالَ (٤) قَالَ ع يَدْخُلُ عَلَى الْمَيِّتِ فِی قَبْرِهِ الصَّلَاةُ وَ الصَّوْمُ وَ الْحَجُّ وَ الصَّدَقَةُ وَ الْعِتْقُ.

******

ترجمه:

***

محمد بن علی بن حسین گفت: امام (علیه السلام) فرمود: نماز، روزه، حج، صدقه و آزاد کردن (برده) به میت در قبرش می رسد.

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٦١٦ - رقم الحدیث الباب: ٨]

١٤٦١٦- ٨- (٥) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ مَحْبُوبٍ عَنْ رَجُلٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سُلَيْمَانَ قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع وَ سَأَلَتْهُ امْرَأَةٌ فَقَالَتْ إِنَّ ابْنَتِي تُوُفِّيَتْ وَ لَمْ يَكُنْ بِهَا بَأْسٌ فَأَحُجُّ عَنْهَا قَالَ نَعَمْ قَالَتْ إِنَّهَا كَانَتْ مَمْلُوكَةً فَقَالَ لَا عَلَيْكِ بِالدُّعَاءِ فَإِنَّهُ يَدْخُلُ عَلَيْهَا كَمَا يَدْخُلُ الْبَيْتَ الْهَدِيَّةُ.

******

ترجمه:

***

عبدالله بن سلیمان گفت: شنیدم که امام ابوعبدالله (علیه السلام) را زنی پرسید و گفت: دخترم فوت کرده است و او هیچ مشکلی نداشت، آیا برای او حج انجام دهم؟ امام فرمود: بله. زن گفت: او کنیز بود. امام فرمود:خیر (حج انجام مره فقط) برایش دعا کن ، زیرا دعا به او می رسد همان طور که هدیه به خانه می رسد.

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٦١٧ - رقم الحدیث الباب: ٩]

١٤٦١٧- ٩- (٦) عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ فِی قُرْبِ الْإِسْنَادِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْحَسَنِ عَنْ جَدِّهِ عَلِیِّ بْنِ جَعْفَرٍ عَنْ أَخِیهِ مُوسَی بْنِ جَعْفَرٍ ع

ص: ١٩٨

١- تقدم فی الحدیث ١ من الباب ٢٠ من هذه الأبواب.

٢- الکافی ٤- ١٠- ١، و أورده فی الحدیث ٣ من الباب ٢٠ من أبواب الصدقة و عن الفقیه فی الحدیث ٣ من الباب ٢٨ من أبواب الاحتضار.

٣- الفقیه ٢- ٤٦٠- ٢٩٧٢.

٤- فی المصدر- روی معاویة بن عمار قال- قلت لأبی عبد اللّه ... قال.

٥- التهذیب ٥- ٤٤٧- ١٥٦٠، و أورده فی الحدیث ٥ من الباب ١٥ من أبواب وجوب الحجّ.

٦- قرب الإسناد- ١٠٤.

قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنْ رَجُلٍ جَعَلَ ثُلُثَ حَجَّتِهِ لِمَیِّتٍ وَ ثُلُثَیْهَا لِحَیٍّ فَقَالَ لِلْمَیِّتِ فَأَمَّا الْحَیَّ (١) فَلَا.

وَ رَوَاهُ عَلِیُّ بْنُ جَعْفَرٍ فِی کِتَابِهِ (٢)

أَقُولُ: الْمُرَادُ أَنَّهُ لَا یُجْزِی عَنِ الْحَیِّ فِی الْحَجِّ الْوَاجِبِ لِمَا مَضَی (٣) وَ یَأْتِی (٤).

******

ترجمه:

***

این حدیث از علی بن جعفر نقل شده که از برادرش امام موسی بن جعفر (علیه السلام) پرسیده است: مردی یک سوم حج خود را برای فردی مرده و دو سوم آن را برای شخص زنده ای قرار داده است. امام فرمود: یک سوم برای مرده است، اما برای فرد زنده چیزی نیست.

توضیح: منظور این است که این حج برای شخص زنده، در حج واجب کافی نیست، همان طور که در موارد دیگر بیان شده و توضیح داده خواهد شد.

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٦١٨ - رقم الحدیث الباب: ١٠]

١٤٦١٨- ١٠- (٥) مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ النُّعْمَانِيُّ فِي كِتَابِ الْغَيْبَةِ عَنْ عَبْدِ الْوَاحِدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ رَبَاحٍ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ عَلِيٍّ (٦) عَنْ عَبْدِ الْكَرِيمِ بْنِ عَمْرٍو عَنْ أَبِي حَنِيفَةَ السَّابِقِ عَنْ حَازِمِ بْنِ حَبِيبٍ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع إِنَّ أَبِي هَلَكَ وَ هُوَ رَجُلٌ أَعْجَمِيٌّ وَ قَدْ أَرَدْتُ أَنْ أَحُجَّ عَنْهُ وَ أَتَصَدَّقَ فَقَالَ افْعَلْ فَإِنَّهُ يَصِلُ إِلَيْهِ الْحَدِيثَ.

******

ترجمه:

***

این حدیث از حازم بن حبیب نقل شده است که گفت: به امام صادق (علیه السلام) عرض کردم که پدرم از دنیا رفته است و او مردی غیرعرب (عجمی بوده یا اینکه لکنت زبان داشته)بود و من قصد دارم به نیابت از او حج انجام دهم و صدقه بدهم. امام فرمود: انجام بده، زیرا این کار به او خواهد رسید.

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٦١٩ - رقم الحديث الباب: ١١]

١٤٦١٩- ١١- (٧) وَ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ سَعِيدٍ عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَيْنِ بْنِ حَازِمٍ (٨) عَنْ عُبَيْسِ بْنِ هِشَامٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ جَبَلَةَ عَنْ سَلَمَةَ بْنِ نَجَاحٍ (٩) عَنْ حَازِمِ بْنِ حَبِيبٍ قَالَ: دَخَلْتُ عَلَى أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع فَقُلْتُ لَهُ أَصْلَحَكَ اللَّهُ إِنَّ أَبَوَيَّ هَلَكَا وَ لَمْ يَحُجَّا وَ إِنَّ اللَّهَ قَدْ رَزَقَ

ص: ١٩٩

١- فى المصدر- للحى.

٢- مسائل علىّ بن جعفر- ١٨٦- ٣٧٣.

٣- مضى فى الأحاديث ١، ٣، ٤، ٥، ٦ من هذا الباب.

٤- يأتى فى الباب ٣٤ من هذه الأبواب.

٥- غيبة النعمانىّ- ١٧٢- ذيل الحديث ٦.

٦- فى المصدر زيادة- عن الحسن بن أيوب.

٧- غيبة النعمانىّ- ١٧٢- ٦.

٨- فى المصدر- ... الحسين بن حازم من كتابه.

٩- فى المصدر- سلمة بن جناح.

وَ أَحْسَنَ فَمَا تَرَى فِي الْحَجِّ عَنْهُمَا فَقَالَ افْعَلْ فَإِنَّهُ يُرَدُّ لَهُمَا الْحَدِيثَ.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِكَ فِي الدَّفْنِ (١) وَ فِي قَضَاءِ الصَّلَوَاتِ (٢) وَ غَيْرِ ذَلِكَ (٣) وَ يَأْتِي مَا يَدُلُّ عَلَيْهِ (٤).

******

ترجمه:

***

این حدیث از حازم بن حبیب نقل شده است که گفت: به امام صادق (علیه السلام) وارد شدم و به ایشان گفتم: «خداوند شما را اصلاح کند، پدر و مادرم از دنیا رفته اند و آنها حج به جا نیاوردند، و خداوند به من روزی داده است. نظر شما در مورد انجام حج به نیابت از آنها چیست؟» امام فرمود: «انجام بده، زیرا این اعمال به آنها بازگردانده می شود.»

***

٢٦- بَابُ اسْتِحْبَابِ الطَّوَافِ عَنِ الْمَعْصُومِينَ ع أَحْيَاءً وَ أَمْوَاتاً

اشارة

(٥) ٢٦ بَابُ اسْتِحْبَابِ الطَّوَافِ عَنِ الْمَعْصُومِينَ ع أَحْيَاءً وَ أَمْوَاتاً

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٦٢٠ - رقم الحديث الباب: ١]

١٤٦٢٠- ١- (٦) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ أَبِي عَلِيٍّ الْأَشْعَرِيِّ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ الْكُوفِيِّ (٧) عَنْ عَلِيِّ بْنِ مَهْزِيَارَ عَنْ مُوسَى بْنِ الْقَاسِمِ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِي جَعْفَرٍ الثَّانِي ع قَدْ أَرَدْتُ أَنْ أَطُوفَ عَنْكَ وَ عَنْ أَبِيكَ فَقِيلَ لِي إِنَّ الْأَوْصِيَاءَ لَا يُطَافُ عَنْهُمْ فَقَالَ بَلَى طُفْ مَا أَمْكَنَكَ فَإِنَّ ذَلِكَ جَائِزٌ ثُمَّ قُلْتُ لَهُ بَعْدَ ذَلِكَ بِثَلَاثِ سِنِينَ إِنِّي كُنْتُ اسْتَأْذَنْتُكَ فِي الطَّوَافِ عَنْكَ وَ عَنْ أَبِيكَ- فَأَذِنْتَ لِي فِي ذَلِكَ فَطُفْتُ

عَنْكُمَا مَا شَاءَ اللَّهُ ثُمَّ وَقَعَ فِی قَلْبِی شَیْ ءٌ فَعَمِلْتُ بِهِ قَالَ وَ مَا هُوَ قُلْتُ طُفْتُ یَوْماً عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ص فَقَالَ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ صَلَّی اللَّهُ عَلَی رَسُولِ اللَّهِ- ثُمَّ الْیَوْمَ الثَّانِیَ عَنْ أَمِیرِ الْمُؤْمِنِینَ ع- ثُمَّ طُفْتُ الْیَوْمَ الثَّالِثَ عَنِ الْحَسَنِ ع- وَ الرَّابِعَ عَنِ الْحُسَیْنِ ع

ص: ۲۰۰

۱- تقدم فی الأحادیث ۳، ٤، ٦، ۸، من الباب ۲۸ من أبواب الاحتضار.

۲- تقدم فی الباب ۱۲ من أبواب قضاء الصلوات.

۳- تقدم فی الحدیث ۳ من الباب ۲۱ من أبواب وجوب الحجّ.

٤- یأتی فی البابین ۲۷، ۲۸، و فی الحدیث ۲ من الباب ۳٤ من هذه الأبواب، و فی الحدیث ۱ من الباب ۷ من أبواب أقسام الحجّ.

٥- الباب ۲٦ فیه حدیث واحد.

٦- الکافی ٤- ۳۱٤- ۲.

۷- فی نسخة من التهذیب- الحسین بن علی الکوفیّ (هامش المخطوط).

- وَ الْخَامِسَ عَنْ عَلِیِّ بْنِ الْحُسَیْنِ وَ الْیَوْمَ السَّادِسَ عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِیٍّ (۱) ع- وَ الْیَوْمَ السَّابِعَ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ ع- وَ الْیَوْمَ الثَّامِنَ عَنْ أَبِیکَ مُوسَی ع- وَ الْیَوْمَ التَّاسِعَ عَنْ أَبِیکَ عَلِیٍّ ع- وَ الْیَوْمَ الْعَاشِرَ عَنْکَ یَا سَیِّدِی وَ هَؤُلَاءِ الَّذِینَ أَدِینُ اللَّهَ بِوَلَایَتِهِمْ فَقَالَ إِذاً وَ اللَّهِ تَدِینَ اللَّهَ بِالدِّینِ الَّذِی لَا یَقْبَلُ مِنَ الْعِبَادِ غَیْرَهُ فَقُلْتُ وَ رُبَّمَا طُفْتُ عَنْ أُمِّکَ فَاطِمَةَ ع- وَ رُبَّمَا لَمْ أَطُفْ فَقَالَ اسْتَکْثِرْ مِنْ هَذَا فَإِنَّهُ أَفْضَلُ مَا أَنْتَ عَامِلُهُ إِنْ شَاءَ اللَّهُ.

وَ رَوَاهُ الشَّیْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ یَعْقُوبَ (۲)

أَقُولُ: وَ یَأْتِی مَا یَدُلُّ عَلَی ذَلِکَ هُنَا (۳) وَ فِی الطَّوَافِ (٤).

******

ترجمه:

***

از موسی بن القاسم نقل شده است که به امام باقر (علیه السلام) گفت: «من می خواستم به نیابت از شما و پدر بزرگوار شما طواف کنم، و به من گفته شد که نمی توان به نیابت از اوصیاء طواف کرد. امام فرمود: بله، اگر می توانی طواف کن، زیرا این کار جائز است.»

سپس او می گوید: «بعد از سه سال، به امام گفتم که من اجازه طواف از شما و پدر بزرگوار شما را گرفته بودم و طواف کردم. روزی به طواف رسول خدا (ص) پرداختم، روز بعد طواف کردم به نیابت از امیرالمؤمنین (ع)، و روز سوم به نیابت از حسن (ع)، روز چهارم به نیابت از حسین (ع)، و به همین ترتیب تا روز دهم که به نیابت از امام باقر (ع) طواف کردم. و این ها کسانی هستند که من دینم را به ولایت آنها وابسته می دانم.»

امام باقر (ع) در پاسخ فرمود: «اگر این کار را کردی، حقیقتاً به خداوند دینی را ادا کردی که غیر از آن از بندگان پذیرفته نمی شود.» سپس موسی بن القاسم اضافه کرد: «شاید من به نیابت از مادر شما، فاطمه (سلام الله علیها) نیز طواف کرده باشم یا نداشته ام.» امام فرمود: «از این کار بسیار کن، زیرا این کار بهترین چیزی است که می توانی انجام دهی.»

***

۲۷- بَابُ جَوَازِ نِيَّةِ الْإِنْسَانِ عُمْرَةَ التَّمَتُّعِ عَنْ نَفْسِهِ وَ حَجَّ التَّمَتُّعِ عَنْ أَبِيهِ

اشارة

(۵) ۲۷ بَابُ جَوَازِ نِيَّةِ الْإِنْسَانِ عُمْرَةَ التَّمَتُّعِ عَنْ نَفْسِهِ وَ حَجَّ التَّمَتُّعِ عَنْ أَبِيهِ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلی: ١٤٦٢١ - رقم الحديث الباب: ١]

١٤٦٢١- ١- (٦) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ بَشِيرٍ عَنِ الْعَلَاءِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ ع قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنْ رَجُلٍ يَحُجُّ عَنْ أَبِيهِ أَ يَتَمَتَّعُ قَالَ نَعَمْ الْمُتْعَةُ لَهُ وَ الْحَجُّ عَنْ أَبِيهِ.

أَقُولُ: وَ يَأْتِی مَا يَدُلُّ عَلَی ذَلِکَ (٧).

******

ترجمه:

***

در این حدیث، محمد بن مسلم از امام باقر (علیه السلام) می پرسد که آیا مردی که به نیابت از پدرش حج می کند می تواند عمره هم انجام دهد یا نه. امام باقر (علیه السلام) پاسخ می دهد: «بله، او می تواند عمره را برای خود وحج را برای پدرش قرار دهد .

***

١- فى التهذيب زيادة- الباقر (هامش المخطوط).

٢- التهذيب ٥- ٤٥٠- ١٥٧٢.

٣- يأتى فى الباب ٣٠ من هذه الأبواب.

٤- يأتى فى الباب ٥١ من أبواب الطواف.

٥- الباب ٢٧ فيه حديث واحد.

٦- الفقيه ٢- ٤٤٦- ٢٩٣٢، و أورده فى الحديث ١١ من الباب ٤ من أبواب أقسام الحجّ.

٧- لعل المقصود منه ما يأتى فى الحديث ٥ من الباب ١ من أبواب الذبح.

٢٨- بَابُ جَوَازِ التَّشْرِيكِ بَيْنَ اثْنَيْنِ بَلْ جَمَاعَةٍ كَثِيرَةٍ فِى الْحَجَّةِ الْمَنْدُوبَةِ

اشارة

(١) ٢٨ بَابُ جَوَازِ التَّشْرِيكِ بَيْنَ اثْنَيْنِ بَلْ جَمَاعَةٍ كَثِيرَةٍ فِى الْحَجَّةِ الْمَنْدُوبَةِ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٦٢٢ - رقم الحديث الباب: ١]

١٤٦٢٢- ١- (٢) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْمَاعِيلَ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا الْحَسَنِ ع كَمْ أُشْرِكُ فِى حَجَّتِى قَالَ كَمْ شِئْتَ.

******

ترجمه:

***

از محمد بن اسماعیل نقل شده است که گفت: از امام ابوالحسن (علیه السلام) پرسیدم: چند نفر را می توانم در حج خودم شریک کنم؟ فرمود: هر چقدر که بخواهی.

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٦٢٣ - رقم الحدیث الباب: ٢]

١٤٦٢٣- ٢- (٣) وَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ عَمَّارٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: قُلْتُ لَهُ أُشْرِكُ أَبَوَيَّ فِي حَجَّتِي قَالَ نَعَمْ قُلْتُ أُشْرِكُ إِخْوَتِي فِي حَجَّتِي قَالَ نَعَمْ إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ جَاعِلٌ لَکَ حَجّاً وَ لَهُمْ حَجّاً وَ لَکَ أَجْرٌ لِصِلَتِکَ إِيَّاهُمْ الْحَدِيثَ.

******

ترجمه:

***

از معاویة بن عمار از امام ابی عبدالله (علیه السلام) نقل شده است که فرمود: به او گفتم: پدر و مادرم را در حج خودم شریک کنم؟ فرمود: بله. گفتم: برادرانم را در حج خودم شریک کنم؟ فرمود: بله. به درستی که خداوند عز و جل برای تو حجی قرار می دهد و برای آنان نیز حجی، و برای تو به واسطه صله ات با آنان اجری قرار می دهد.

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٦٢٤ - رقم الحدیث الباب: ٣]

١٤٦٢٤- ٣- (٤) وَ عَنْهُ عَنْ أَبِيهِ وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْمَاعِيلَ عَنِ الْفَضْلِ بْنِ شَاذَانَ جَمِيعاً عَنِ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ عَنْ هِشَامِ بْنِ الْحَكَمِ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع فِي الرَّجُلِ يُشْرِكُ أَبَاهُ وَ (٥) أَخَاهُ وَ (٦) قَرَابَتَهُ فِي حَجِّهِ فَقَالَ إِذاً يُكْتَبَ لَكَ حَجّاً مِثْلَ حَجِّهِمْ وَ تَزْدَادَ أَجْراً بِمَا وَصَلْتَ.

******

ترجمه:

***

از هشام بن حکم از امام ابی عبدالله (علیه السلام) درباره مردی که پدر، برادر و بستگانش را در حج خود شریک می کند، نقل شده است. امام فرمود: در این صورت برای تو حجّی مانند حجّ آنها نوشته می شود و به واسطه صله ای که انجام داده ای، پاداش بیشتری می گیری.

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٦٢٥ - رقم الحديث الباب: ٤]

١٤٦٢٥- ٤- (٧) وَ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَنْ أَبِي عِمْرَانَ الْأَرْمَنِيِّ عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ عَنْ أَبِي

ص: ٢٠٢

١- الباب ٢٨ فيه ٩ أحاديث.

٢- الكافى ٤- ٣١٧- ٩.

٣- الكافى ٤- ٣١٥- ١، و أورد ذيله فى الحديث ١ من الباب ١٨ من هذه الأبواب.

٤- الكافى ٤- ٣١٦- ٦.

٥- فی نسخة- أو (هامش المخطوط).

٦- فی نسخة- أو (هامش المخطوط).

٧- الکافی ٤- ٣١٧- ١٠.

الْحَسَنِ ع قَالَ: قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع لَوْ أَشْرَكْتَ أَلْفاً فِی حَجَّتِکَ لَکَانَ لِکُلِّ وَاحِدٍ حَجَّةٌ مِنْ غَیْرِ أَنْ تُنْقَصَ حَجَّتُکَ شَیْئاً (١).

******

ترجمه:

***

از محمد بن حسن از امام ابوالحسن (علیه السلام) نقل شده است که فرمود: امام ابوعبدالله (علیه السلام) فرمود: اگر هزار نفر را در حج خودت شریک کنی، برای هر یک از آنان یک حج نوشته می شود، بدون آنکه از حج تو چیزی کاسته شود.

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٦٢٦ - رقم الحدیث الباب: ٥]

١٤٦٢٦- ٥- (٢) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُوسَی بْنِ الْقَاسِمِ عَنْ عَلِیِّ بْنِ أَبِی حَمْزَةَ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا الْحَسَنِ مُوسَی ع عَنِ الرَّجُلِ یُشْرِکُ فِی حَجَّتِهِ الْأَرْبَعَةَ وَ الْخَمْسَةَ مِنْ مَوَالِیهِ فَقَالَ إِنْ کَانُوا صَرُورَةً جَمِیعاً فَلَهُمْ أَجْرٌ وَ لَا یُجْزِی عَنْهُمُ الَّذِی حَجَّ عَنْهُمْ مِنْ حَجَّةِ الْإِسْلَامِ وَ الْحَجَّةُ لِلَّذِی حَجَّ.

******

ترجمه:

***

از علی بن ابی حمزه نقل شده است که گفت: از امام ابوالحسن موسی (علیه السلام) درباره مردی که چهار یا پنج نفر از موالیان خود را در حجش شریک می کند، پرسیدم. امام فرمود: اگر همه آن ها صروره (کسانی که برای اولین بار حج می گزارند) باشند، برایشان اجری است، اما حج اسلام از آن ها ساقط نمی شود و حج برای کسی است که خود آن را انجام داده است.

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٦٢٧ - رقم الحدیث الباب: ٦]

١٤٦٢٧- ٦- (٣) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ عَمَّارٍ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع إِنَّ أَبِي قَدْ حَجَّ وَ وَالِدَتِي قَدْ حَجَّتْ وَ إِنَّ أَخَوَيَّ قَدْ حَجَّا وَ قَدْ أَرَدْتُ أَنْ أُدْخِلَهُمْ فِي حَجَّتِي كَأَنِّي قَدْ أَحْبَبْتُ أَنْ يَكُونُوا مَعِي فَقَالَ اجْعَلْهُمْ مَعَكَ فَإِنَّ اللَّهَ جَاعِلٌ لَهُمْ حَجّاً وَ لَكَ حَجّاً وَ لَكَ أَجْراً بِصِلَتِكَ إِيَّاهُمْ.

******

ترجمه:

***

از معاویة بن عمار نقل شده است که گفت: به امام ابی عبدالله (علیه السلام) گفتم: پدرم حج به جا آورده است، مادرم نیز حج کرده است، و برادرانم هم حج به جا آورده اند، و من می خواهم آن ها را در حج خودم وارد کنم، چون دوست دارم که همراه من باشند. امام فرمود: آن ها را همراه خودت قرار بده، زیرا خداوند برای آن ها حجّی قرار می دهد و برای تو نیز حجّی، و تو به واسطه صله ای که با آن ها داری، اجری خواهی داشت.

***

[رقم الحديث الكلی: ١٤٦٢٨ - رقم الحديث الباب: ٧]

١٤٦٢٨- ٧- (٤) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ يَقْطِينٍ أَنَّهُ سَأَلَ أَبَا الْحَسَنِ ع عَنْ رَجُلٍ دَفَعَ إِلَى خَمْسَةِ نَفَرٍ حَجَّةً وَاحِدَةً فَقَالَ يَحُجُّ بِهَا بَعْضُهُمْ وَ كُلُّهُمْ شُرَكَاءُ فِي الْأَجْرِ فَقَالَ لَهُ لِمَنِ الْحَجُّ فَقَالَ لِمَنْ صَلَّى بِالْحَرِّ (٥) وَ الْبَرْدِ.

وَ عَنْهُ عَنْ أَبِي الْحَسَنِ الْأَوَّلِ ع نَحْوَهُ وَ زَادَ وَ إِنْ كَانُوا

ص: ٢٠٣

١- فی نسخة- من حجتک شی ء (هامش المخطوط).

٢- التهذيب ٥- ٤١٣- ١٤٣٥، و الاستبصار ٢- ٣٢٢- ١١٣٩، و أورده فی الحديث ١ من الباب ٧ من هذه الأبواب.

٣- الفقيه ٢- ٤٦٠- ٢٩٧١.

٤- الفقيه ٢- ٢٢٢- ٢٢٤١، و أورده فی الحديث ٥ من الباب ٦ من هذه الأبواب.

٥- فی المصدر- فی الحر.

صَرُورَةً لَمْ يُجْزِ ذَلِكَ عَنْهُمْ وَ الْحَجُّ لِمَنْ حَجَّ (١)

******

ترجمه:

***

علی بن یقطین نقل می کند که از امام ابوالحسن (علیه السلام) درباره مردی که به پنج نفر یک حج داد، سوال کرد. امام فرمود: "یکی از آن ها حج می کند و همه شان در اجر شریک هستند." سپس به او گفت: "حج برای کیست؟" امام فرمود: "برای کسی که در گرما و سرما نماز می خواند."

و ادامه دارد:

و همچنین از امام ابوالحسن (علیه السلام) شنیده شد که فرمود: "اگر همگی صروره (حج نرفته) باشند، این حج از طرف آن ها کفایت نمی کند و حج برای کسی است که خودش حج کند."

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱٤٦۲۹ - رقم الحدیث الباب: ۸]

۱٤٦۲۹- ۸- (۲) قَالَ وَ قَالَ الصَّادِقُ ع لَوْ أَشْرَکْتَ أَلْفاً فِی حَجَّتِکَ کَانَ لِکُلِّ وَاحِدٍ حَجٌّ مِنْ غَیْرِ أَنْ یَنْقُصَ مِنْ حَجَّتِکَ شَیْ ءٌ.

******

ترجمه:

***

امام صادق (علیه السلام) فرمود: اگر هزار نفر را در حج خودت شریک کنی، برای هر یک از آنان یک حج خواهد بود، بدون آن که از حج تو چیزی کاسته شود.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱٤٦۳۰ - رقم الحدیث الباب: ۹]

١٤٦٣٠- ٩- (٣) قَالَ وَ رُوِیَ أَنَّ اللَّهَ جَاعِلٌ لَهُمْ حَجّاً وَ لَهُ أَجْراً لِصِلَتِهِ إِيَّاهُمْ.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِکَ (٤).

******

ترجمه:

***

و روایت شده است که خداوند برای آنان حج قرار می دهد و برای او (شخصی که آنان را شریک کرده است) به خاطر صله اش با آنان، پاداشی خواهد بود.

***

٢٩- بَابُ جَوَازِ إِهْدَاءِ ثَوَابِ الْحَجِّ إِلَى الْغَيْرِ بَعْدَ الْفَرَاغِ

اشارة

(٥) ٢٩ بَابُ جَوَازِ إِهْدَاءِ ثَوَابِ الْحَجِّ إِلَى الْغَيْرِ بَعْدَ الْفَرَاغِ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٦٣١ - رقم الحديث الباب: ١]

١٤٦٣١- ١- (٦) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ مُعَلَّى بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ عَنْ حَمَّادِ بْنِ عُثْمَانَ عَنِ الْحَارِثِ بْنِ الْمُغِيرَةِ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع وَ أَنَا بِالْمَدِينَةِ بَعْدَ مَا رَجَعْتُ مِنْ مَكَّةَ إِنِّي أَرَدْتُ أَنْ أَحُجَّ عَنِ ابْنَتِي قَالَ فَاجْعَلْ ذَلِكَ لَهَا الآنَ.

******

ترجمه:

***

از حارث بن مغیره نقل شده است که گفت: به امام ابی عبدالله (علیه السلام) در حالی که در مدینه بودم و پس از آنکه از مکه بازگشتم، گفتم: می خواهم از طرف دخترم حج به جا آورم. امام فرمود: پس همین الآن آن را برای او قرار بده.

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٦٣٢ - رقم الحديث الباب: ٢]

١٤٦٣٢- ٢- (٧) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ قَالَ: قَالَ رَجُلٌ لِلصَّادِقِ ع جُعِلْتُ فِدَاكَ إِنِّي كُنْتُ نَوَيْتُ أَنْ أُدْخِلَ (٨) فِي حَجَّتِيَ الْعَامَ أَبِي (٩) أَوْ بَعْضَ أَهْلِي فَنَسِيتُ فَقَالَ ع الآنَ فَأَشْرِكْهَا.

******

ترجمه:

***

محمد بن علی بن حسین نقل کرده است: مردی به امام صادق (علیه السلام) گفت: فدایت شوم! من نیت کرده بودم که امسال پدرم یا برخی از خانواده ام را در حج خودم شریک کنم، اما فراموش کردم. امام (علیه السلام) فرمود: حالا آن ها را شریک کن.

***

ص: ۲۰٤

۱- الفقیه ۲- ٥۲٤- ۳۱۲۹.

۲- الفقیه ۲- ۲۲۳- ۲۲٤۲.

۳- الفقیه ۲- ۲۲۳- ۲۲٤۳.

٤- تقدم فی الحدیث ۲ من الباب ۱۹ من هذه الأبواب، و فی الحدیث ٦ من الباب ۲۸ من أبواب الاحتضار، و ما ظاهره المنافاة فی الحدیث ۹ من الباب ۲٥ من هذه الأبواب. و یأتی ما یدلّ علیه فی الحدیث ۲ من الباب ۲۹ من هذه الأبواب.

٥- الباب ۲۹ فیه حدیثان.

٦- الکافی ٤- ۳۱٦- ٥.

۷- الفقیه ۲- ٤٦۱- ۲۹۷۳.

۸- فی المصدر- أشرک.

۹- فی نسخة- أمی (هامش المخطوط).

۳۰- بَابُ اسْتِحْبَابِ التَّطَوُّعِ بِطَوَافٍ وَ رَكْعَتَيْنِ وَ زِيَارَةٍ عَنْ جَمِيعِ الْمُؤْمِنِينَ ثُمَّ يَجُوزُ أَنْ يُخْبِرَ كُلَّ أَحَدٍ أَنَّهُ قَدْ طَافَ وَ صَلَّى وَ زَارَ عَنْهُ

اشارة

(۱) ۳۰ بَابُ اسْتِحْبَابِ التَّطَوُّعِ بِطَوَافٍ وَ رَكْعَتَيْنِ وَ زِيَارَةٍ عَنْ جَمِيعِ الْمُؤْمِنِينَ ثُمَّ يَجُوزُ أَنْ يُخْبِرَ كُلَّ أَحَدٍ أَنَّهُ قَدْ طَافَ وَ صَلَّى وَ زَارَ عَنْهُ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلى: ۱٤٦۳۳ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱٤٦۳۳- ۱- (۲) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ (۳) عَنْ بَعْضِ أَصْحَابِنَا عَنْ عَلِيِّ بْنِ مُحَمَّدٍ الْأَشْعَثِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ الْحَضْرَمِيِّ عَنْ أَبِيهِ أَنَّهُ قَالَ لِأَبِي الْحَسَنِ مُوسَى ع إِنِّي إِذَا خَرَجْتُ إِلَى مَكَّةَ- رُبَّمَا قَالَ لِيَ الرَّجُلُ طُفْ عَنِّي أُسْبُوعاً وَ صَلِّ رَكْعَتَيْنِ فَأَشْتَغِلُ (٤) عَنْ ذَلِكَ فَإِنْ رَجَعْتُ لَمْ أَدْرِ مَا أَقُولُ: لَهُ قَالَ إِذَا أَتَيْتَ مَكَّةَ فَقَضَيْتَ نُسُكَكَ فَطُفْ أُسْبُوعاً وَ صَلِّ رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ قُلِ اللَّهُمَّ إِنَّ هَذَا الطَّوَافَ وَ هَاتَيْنِ الرَّكْعَتَيْنِ عَنْ أَبِي وَ عَنْ أُمِّي وَ عَنْ زَوْجَتِي وَ عَنْ وُلْدِي وَ عَنْ حَامَّتِي وَ عَنْ جَمِيعِ أَهْلِ بَلَدِي حُرِّهِمْ وَ عَبْدِهِمْ وَ أَبْيَضِهِمْ وَ أَسْوَدِهِمْ فَلَا تَشَاءُ أَنْ تَقُولَ لِلرَّجُلِ إِنِّي قَدْ طُفْتُ عَنْكَ وَ صَلَّيْتُ عَنْكَ رَكْعَتَيْنِ إِلَّا كُنْتَ صَادِقاً فَإِذَا أَتَيْتَ قَبْرَ النَّبِيِّ ص فَقَضَيْتَ مَا يَجِبُ عَلَيْكَ فَصَلِّ رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ قِفْ عِنْدَ رَأْسِ النَّبِيِّ ص- ثُمَّ قُلِ السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا نَبِيَّ اللَّهِ مِنْ أَبِي وَ أُمِّي وَ زَوْجَتِي وَ وُلْدِي وَ جَمِيعِ حَامَّتِي وَ مِنْ جَمِيعِ أَهْلِ بَلَدِي حُرِّهِمْ وَ عَبْدِهِمْ وَ أَبْيَضِهِمْ وَ أَسْوَدِهِمْ (٥) فَلَا تَشَاءُ أَنْ تَقُولَ لِلرَّجُلِ إِنِّي قَدْ أَقْرَأْتُ رَسُولَ اللَّهِ ص عَنْكَ السَّلَامَ

١- الباب ٣٠ فيه حديث واحد.

٢- الكافى ٤- ٣١٦- ٨، و أورد صدره فى الحديث ١ من الباب ١٧ من أبواب العود إلى منى، و ذيله فى الحديث ١ من الباب ١٤ من أبواب المزار.

٣- فى المصدر و التهذيب- محمّد بن أحمد.

٤- فى التهذيب- فربما شغلت (هامش المخطوط).

٥- فيه إشارة إلى جواز الاستدلال بالعام على جميع الأفراد، و تقدم ما هو أوضح دلالة منه فى الزكاة (منه. قده).

إِلَّا كُنْتَ صَادِقاً.

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَعْقُوبَ (١)

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِكَ (٢) وَ يَأْتِي مَا يَدُلُّ عَلَيْهِ (٣).

******

ترجمه:

***

از على بن ابراهيم حضرمى از پدرش نقل شده است كه او به امام ابوالحسن موسى (عليه السلام) گفت: وقتى به مكه مى روم، گاهى فردى به من مى گويد: «يک هفته طواف و دو ركعت نماز به جاى من به جا آور.» و من گاهى مشغول مى شوم و وقتى بازمى گردم، نمى دانم چه بايد به او بگويم. امام فرمود: زمانى كه به مكه مى روى و اعمال خود را انجام مى دهى، يک هفته طواف كن و دو ركعت نماز به جا آور، سپس بگو: «خدايا، اين طواف و اين دو ركعت نماز براى پدرم، مادرم، همسرم، فرزندانم، خويشانم، و همه اهل شهرم، آزاد و برده، سفيد و سياه.» پس هرگاه به كسى بگويى كه براى او طواف كرده و دو ركعت نماز خوانده اى، راستگو خواهى بود. و هنگامى كه به قبر

پیامبر (صلی الله علیه وآله) رسیدی و وظایف خود را انجام دادی، دو رکعت نماز بخوان، سپس نزد سر پیامبر بایست و بگو: «سلام بر تو ای پیامبر خدا از طرف پدرم، مادرم، همسرم، فرزندانم، خویشانم، و همه اهل شهرم، آزاد و برده، سفید و سیاه.» و هرگاه به کسی بگویی که از طرف او بر پیامبر (صلی الله علیه وآله) سلام فرستاده ای، راستگو خواهی بود.

***

۳۱- بَابُ اسْتِحْبَابِ الْحَجِّ عَنِ الْأَبِ إِذَا شَكَّ الْوَلَدُ فِی أَنَّهُ حَجَّ أَمْ لَا

اشارة

(٤) ۳۱ بَابُ اسْتِحْبَابِ الْحَجِّ عَنِ الْأَبِ إِذَا شَكَّ الْوَلَدُ فِی أَنَّهُ حَجَّ أَمْ لَا

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٦٣٤ - رقم الحدیث الباب: ١]

١٤٦٣٤- ١- (٥) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِیِّ بْنِ الْحُسَیْنِ قَالَ: سُئِلَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع عَنْ رَجُلٍ مَاتَ وَ لَهُ ابْنٌ فَلَمْ یَدْرِ حَجَّ أَبُوهُ أَمْ لَا قَالَ یَحُجُّ عَنْهُ فَإِنْ كَانَ أَبُوهُ قَدْ حَجَّ كُتِبَ لِأَبِیهِ نَافِلَةً وَ لِلِابْنِ فَرِیضَةً وَ إِنْ لَمْ یَكُنْ حَجَّ أَبُوهُ كُتِبَ لِلْأَبِ (٦) فَرِیضَةً وَ لِلِابْنِ نَافِلَةً.

وَ رَوَاهُ الْكُلَیْنِیُّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ یَحْیَی رَفَعَهُ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع (٧)

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِکَ عُمُوماً (۸) وَ يَأْتِی مَا يَدُلُّ عَلَيْهِ (۹).

******

ترجمه:

***

محمد بن علی بن حسین نقل کرده است: از امام ابوعبدالله (علیه السلام) درباره مردی که فوت کرده و پسری دارد و پسر نمی داند که آیا پدرش حج به جا آورده است یا نه، سؤال شد. امام فرمود: از طرف او حج به جا آورده شود. اگر پدرش حج کرده باشد، برای پدر به عنوان نافله (حج مستحب) و برای پسر به عنوان فریضه (حج واجب) نوشته می شود. و اگر پدر حج نکرده باشد، برای پدر به عنوان فریضه (حج واجب) و برای پسر به عنوان نافله (حج مستحب) نوشته می شود.

***

ص: ۲۰۶

۱- التهذیب ٦- ۱۰۹- ۱۹۳.

۲- تقدم فی البابین ۱۸، ۲۱، و فی الحدیث ٥ من الباب ۲٥، و فی الباب ۲٦ من هذه الأبواب.

۳- یأتی فی الباب ٥۱ من أبواب الطواف.

٤- الباب ۳۱ فیه حدیث واحد.

٥- الفقیه ۲- ٤٤٦- ۲۹۳۱.

٦- فی نسخة- لأبیه (هامش المخطوط).

۷- الکافی ٤- ۲۷۷- ۱۷.

٨- تقدم فى الباب ٢٥ من هذه الأبواب، و فى الحديث ٣ من الباب ٢٠ من أبواب الصدقة، و فى الأحاديث ٣ و ٦ و ٨ من الباب ٢٨ من أبواب الاحتضار، و فى الباب ١٢ من أبواب قضاء الصلوات.
٩- يأتى فى الحديث ٢ من الباب ١٠٦ من أبواب أحكام الاولاد، و فى الحديث ٤ من الباب ١ من أبواب الوقوف و الصدقات.

٣٢- بَابُ جَوَازِ إِعْطَاءِ غَيْرِ الْمُسْتَطِيعِ مِنَ الزَّكَاةِ مَا يَحُجُّ بِهِ

اشارة

(١) ٣٢ بَابُ جَوَازِ إِعْطَاءِ غَيْرِ الْمُسْتَطِيعِ مِنَ الزَّكَاةِ مَا يَحُجُّ بِهِ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٦٣٥ - رقم الحديث الباب: ١]

١٤٦٣٥- ١- (٢) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ حَرِيزٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنِ الصَّرُورَةِ أَ يَحُجُّ مِنْ مَالِ الزَّكَاةِ قَالَ نَعَمْ.

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ حَمَّادٍ عَنْ حَرِيزٍ (٣)

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِكَ فِي الزَّكَاةِ (٤).

******

ترجمه:

***

از محمد بن مسلم نقل شده است که گفت: از امام ابوعبدالله (علیه السلام) درباره کسی که صروره است (کسی که هنوز حج نکرده) پرسیدم: آیا می تواند از مال زکات حج به جا آورد؟ امام فرمود: بله.

***

۳۳ بَابُ أَنَّ مَنْ أَوْصَى بِحَجَّةٍ فَجَعَلَهَا وَصِيَّهُ فِی نَسَمَةٍ وَجَبَ أَنْ يَغْرَمَهَا وَ يُخْرِجَهَا كَمَا أَوْصَى

اشارة

(٥) ٣٣ بَابُ أَنَّ مَنْ أَوْصَى بِحَجَّةٍ فَجَعَلَهَا وَصِيَّهُ فِی نَسَمَةٍ وَجَبَ أَنْ يَغْرَمَهَا وَ يُخْرِجَهَا كَمَا أَوْصَى

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلی: ١٤٦٣٦ - رقم الحديث الباب: ١]

١٤٦٣٦- ١- (٦) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنِ ابْنِ مُسْكَانَ عَنْ أَبِی سَعِيدٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع أَنَّهُ سُئِلَ عَنْ رَجُلٍ أَوْصَى بِحَجَّةٍ فَجَعَلَهَا وَصِيَّهُ فِی نَسَمَةٍ قَالَ يَغْرَمُهَا وَصِيُّهُ وَ يَجْعَلُهَا فِی حَجِّهِ كَمَا أَوْصَى فَإِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ يَقُولُ فَمَنْ بَدَّلَهُ بَعْدَ ما سَمِعَهُ فَإِنَّما إِثْمُهُ عَلَى الَّذِينَ يُبَدِّلُونَهُ (٧).

۱- الباب ۳۲ فیه حدیث واحد.

۲- الفقیه ۲- ٤۲۷- ۲۸۷۹، و أورده فی الحدیث ۲ من الباب ٤۲ من أبواب المستحقین للزکاة.

۳- التهذیب ٥- ٤٦۰- ۱٦۰۲.

٤- تقدم فی الحدیث ۷ من الباب ۱، و فی البابین ٤۱، ٤۲ من أبواب المستحقین للزکاة.

٥- الباب ۳۳ فیه حدیث واحد.

٦- الفقیه ۲- ٤٤۳- ۲۹۲۳، و أورده بسند آخر عن التهذیب فی الحدیث ٥ من الباب ۳۷ من أبواب أحکام الوصایا، و ذیله بالسند المذکور هنا فی الحدیث ٥ من الباب ۲ من هذه الأبواب.

۷- البقرة ۲- ۱۸۱.

وَ رَوَاهُ الشَّیْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عِیسَی عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِنَانٍ عَنِ ابْنِ مُسْکَانَ (۱)

أَقُولُ: وَ یَأْتِی مَا یَدُلُّ عَلَی ذَلِکَ فِی الْوَصَایَا إِنْ شَاءَ اللَّهُ تَعَالَی (۲).

******

ترجمه:

***

از ابوسعید نقل شده که از امام ابوعبدالله (علیه السلام) درباره مردی پرسیده شد که برای حج وصیت کرده بود و وصی او آن را در راه (آزاد) مملوکی هزینه کرد . امام فرمود: وصی باید هزینه آن را جبران کند و آن حج را به همان شکل که وصیت شده انجام دهد، زیرا خداوند عزّوجلّ می فرماید: «پس کسی که آن را بعد از شنیدن تغییر دهد، همانا گناه آن بر کسانی است که آن را تغییر می دهند» (سوره بقره، آیه ۱۸۱).

***

٣٤- بَابُ أَنَّهُ يُسْتَحَبُّ لِلْحَيِّ أَنْ يَسْتَنِيبَ فِي الْحَجِّ الْمَنْدُوبِ وَ إِنْ قَدَرَ عَلَيْهِ وَ جَوَازِ تَعَدُّدِ النَّائِبِ فِي عَامٍ وَاحِدٍ

اشارة

(٣) ٣٤ بَابُ أَنَّهُ يُسْتَحَبُّ لِلْحَيِّ أَنْ يَسْتَنِيبَ فِي الْحَجِّ الْمَنْدُوبِ وَ إِنْ قَدَرَ عَلَيْهِ وَ جَوَازِ تَعَدُّدِ النَّائِبِ فِي عَامٍ وَاحِدٍ (٤)

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٦٣٧ - رقم الحديث الباب: ١]

١٤٦٣٧- ١- (٥) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ يَحْيَى عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى الْيَقْطِينِيِّ قَالَ: بَعَثَ إِلَيَّ أَبُو الْحَسَنِ الرِّضَا ع رِزَمَ ثِيَابٍ وَ غِلْمَاناً وَ حَجَّةً لِي وَ حَجَّةً لِأَخِي مُوسَى بْنِ عُبَيْدٍ- وَ حَجَّةً لِيُونُسَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ وَ أَمَرَنَا أَنْ نَحُجَّ عَنْهُ فَكَانَتْ بَيْنَنَا مِائَةُ دِينَارٍ أَثْلَاثاً فِيمَا بَيْنَنَا الْحَدِيثَ.

******

ترجمه:

***

محمد بن عیسی یقطینی نقل کرده است: ابو الحسن الرضا (علیه السلام) برای من مقداری لباس و غلامان و یک حج برای من و یک حج برای برادرم موسی بن عبید و یک حج برای یونس بن عبد الرحمن فرستاد و به ما دستور داد که از طرف او حج به جا آوریم. در میان ما سیصد دینار تقسیم شد.

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٦٣٨ - رقم الحدیث الباب: ٢]

١٤٦٣٨- ٢- (٦) سَعِیدُ بْنُ هِبَةِ اللَّهِ الرَّاوَنْدِیُّ فِی الْخَرَائِجِ وَ الْجَرَائِحِ عَنْ أَبِی مُحَمَّدٍ الدَّعْلَجِیِّ (٧) أَنَّهُ کَانَ لَهُ وَلَدَانِ وَ کَانَ مِنْ خِیَارِ أَصْحَابِنَا وَ کَانَ أَحَدُ وَلَدَیْهِ عَلَی الطَّرِیقَةِ الْمُسْتَقِیمَةِ وَ وَلَدُهُ الآخَرُ یَفْعَلُ الْحَرَامَ وَ کَانَ قَدْ دُفِعَ إِلَی أَبِی مُحَمَّدٍ- حَجَّةٌ یَحُجُّ بِهَا عَنْ صَاحِبِ الزَّمَانِ ع- وَ کَانَ ذَلِکَ

١- التهذیب ٥- ٤٩٣- ١٧٧٠.

٢- یأتی فی الباب ٣٢، و فی الحدیث ٤ من الباب ٣٣، و فی الباب ٣٧ من أبواب أحکام الوصایا.

٣- الباب ٣٤ فیه حدیثان.

٤- قد روی الشیخ و الکشّیّ عن علی بن یقطین أنه أحصی له فی عام واحد من وافی عنه إلی الحجّ فکانوا مائة و خمسین ملبیا. و روی ثلاثمائة، و أنّه کان یعطی بعضهم عشرین ألفا، و بعضهم عشرة آلاف، و أدناهم خمس مائة درهم. (منه. قده).

٥- التهذیب ٨- ٤٠- ١٢١، و الاستبصار ٣- ٢٧٩- ٩٩٢، و أورد قطعة منه فی الحدیث ٦ من الباب ٧٠ من أبواب المزار.

٦- الخرائج و الجرائح- ١- ٤٨٠- ٢١.

٧- فی المصدر- أبی محمّد الدعجلی.

عَادَةَ الشِّيعَةِ- فَدَفَعَ مِنْهَا شَيْئاً إِلَى وَلَدِهِ الْمَشْهُورِ بِالْفَسَادِ الْحَدِيثَ وَ فِی آخِرِهِ أَنَّ صَاحِبَ الزَّمَانِ ع قَالَ لَهُ يَا شَيْخُ أَ مَا تَسْتَحْيِی قُلْتُ مِمَّا ذَا قَالَ تُدْفَعُ إِلَيْکَ حَجَّةٌ عَمَّنْ تَعْلَمُ فَتَدْفَعُ مِنْهَا إِلَى فَاسِقٍ يَشْرَبُ الْخَمْرَ يُوشِکُ أَنْ تَذْهَبَ عَيْنُکَ قَالَ فَمَا مَضَتْ عَلَيْهِ إِلَّا أَرْبَعُونَ يَوْماً حَتَّى ذَهَبَتْ عَيْنُهُ.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِکَ فِی أَحَادِيثِ رَدِّ فَاضِلِ أُجْرَةِ الْحَجِّ (١) وَ فِی التَّطَوُّعِ بِالْحَجِّ عَنِ الْمُؤْمِنِينَ (٢) وَ غَيْرِ ذَلِکَ (٣).

******

ترجمه:

***

سعید بن هبه الله راوندی در "خرائج و جرائح" از ابومحمد دعالجی نقل کرده است که او دو فرزند داشت و از بهترین یاران ما بود. یکی از فرزندانش بر راه مستقیم بود و دیگری کارهای حرام انجام می داد. حجتی به ابومحمد داده شده بود تا از طرف صاحب الزمان (علیه السلام) حج به جا آورد و این عادت شیعه بود. او مقداری از آن حج را به فرزند فاسد خود داد. در آخر حدیث آمده است که صاحب الزمان (علیه السلام) به او گفت: «ای شیخ، آیا از چه چیزی شرم نمی کنی؟» گفت: «از چه چیزی؟» فرمود: «حجتی که به تو داده شده، به کسی که می دانی فاسق است، می دهی و او شراب می خورد. به زودی چشم تو خواهد رفت.» و گفت: «چند روز بعد از آن نگذشت، مگر اینکه چشم او رفت.»

***

٣٥- بَابُ أَنَّ النَّائِبَ إِذَا أَشْرَفَ عَلَى الْمَوْتِ وَ لَمْ يَحُجَّ وَجَبَ أَنْ يُوصِيَ بِالْحَجَّةِ مِنْ مَالِهِ

اشارة

(٤) ٣٥ بَابُ أَنَّ النَّائِبَ إِذَا أَشْرَفَ عَلَى الْمَوْتِ وَ لَمْ يَحُجَّ وَجَبَ أَنْ يُوصِيَ بِالْحَجَّةِ مِنْ مَالِهِ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٦٣٩ - رقم الحديث الباب: ١]

١٤٦٣٩- ١- (٥) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عَمَّارٍ السَّابَاطِيِّ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع فِي رَجُلٍ حَجَّ عَنْ آخَرَ وَ مَاتَ فِي الطَّرِيقِ فَقَالَ قَدْ وَقَعَ أَجْرُهُ عَلَى اللَّهِ (٦) يُوصِي فَإِنْ قَدَرَ عَلَى رَجُلٍ يَرْكَبُ فِي رَحْلِهِ وَ يَأْكُلُ زَادَهُ فَعَلَ.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِكَ (٧).

******

ترجمه:

***

عمار ساباطی از ابوعبدالله (علیه السلام) نقل می کند که در مورد مردی که به نیابت از دیگری حج کرده و در راه مرده است، فرمود: «اجر او بر خداست. اگر وصیتی دارد، باید آن را انجام دهد. اگر کسی بتواند سوار بر مرکب او شده و از زاد او بخورد، باید این کار را انجام دهد.»

***

ص: ۲۰۹

۱- تقدم فی الباب ۱۰ من هذه الأبواب.

۲- تقدم فی الأحادیث ۱، ۳، ٤، ٥، ٦ من الباب ۲٥ من هذه الأبواب.

۳- تقدم فی الحدیث ۲ من الباب ۱، و فی الأبواب ۱۱، ۱۲، ۲۲، ۲۳ من هذه الأبواب.

٤- الباب ۳٥ فیه حدیث واحد.

٥- التهذیب ٥- ٤٦۱- ۱٦۰۷، و أورده فی الحدیث ٥ من الباب ۱٥ من هذه الأبواب.

٦- فی المصدر زیادة- و لکن.

۷- تقدم فی ذیل الحدیث ۱ من الباب ۱٥ من هذه الأبواب.

۳٦- بَابُ جَوَازِ نِيَابَةِ الْوَصِيِّ فِي الْحَجِّ عَمَّنْ أَوْصَى إِلَيْهِ

اشارة

(۱) ۳٦ بَابُ جَوَازِ نِيَابَةِ الْوَصِيِّ فِي الْحَجِّ عَمَّنْ أَوْصَى إِلَيْهِ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلی: ١٤٦٤٠ - رقم الحديث الباب: ١]

١٤٦٤٠- ١- (٢) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عَمْرِو بْنِ سَعِيدٍ السَّابَاطِيِّ أَنَّهُ كَتَبَ إِلَى أَبِي جَعْفَرٍ ع يَسْأَلُهُ عَنْ رَجُلٍ أَوْصَى إِلَيْهِ رَجُلٌ أَنْ يُحِجَّ عَنْهُ ثَلَاثَةَ رِجَالٍ فَيَحِلُّ لَهُ أَنْ يَأْخُذَ لِنَفْسِهِ حَجَّةً مِنْهَا فَوَقَّعَ بِخَطِّهِ وَ قَرَأْتُهُ حُجَّ عَنْهُ إِنْ شَاءَ اللَّهُ فَإِنَّ لَکَ مِثْلَ أَجْرِهِ وَ لَا يَنْقُصُ مِنْ أَجْرِهِ شَيْ ءٌ إِنْ شَاءَ اللَّهُ.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِکَ عُمُوماً (٣).

ص: ٢١٠

١- الباب ٣٦ فيه حديث واحد.

٢- الفقيه ٢- ٤٤٣- ٢٩٢٥، و أورده فی الحديث ٥ من الباب ١ من هذه الأبواب.

٣- تقدم فی الباب ١ من هذه الأبواب.

******

ترجمه :

***

عَمرو بن سعيد ساباطی نقل می كند كه به ابوجعفر (عليه السلام) نامه ای نوشت و از او پرسيد درباره مردی كه وصيت كرده بود كه سه مرد به نيابت از او حج كنند. آيا او می تواند برای خود حجّی از اين سه مرد بردارد؟ ابوجعفر (عليه السلام) در پاسخ نوشت: «می تواند. حجّی كه برای او انجام می شود، اگر بخواهد، برای خود انجام دهد، زيرا برای تو مانند اجر او خواهد بود و هيچ چيزی از اجر او كم نخواهد شد، اگر خدا بخواهد.»

أَبْوَابُ أَقْسَامِ الْحَجِ

١- بَابُ أَنَّ الْحَجَّ ثَلَاثَةُ أَقْسَامٍ تَمَتُّعٌ وَ قِرَانٌ وَ إِفْرَادٌ لَا يَصِحُّ الْحَجُّ إِلَّا عَلَى أَحَدِهَا

اشارة

(١) ١ بَابُ أَنَّ الْحَجَّ ثَلَاثَةُ أَقْسَامٍ تَمَتُّعٌ وَ قِرَانٌ وَ إِفْرَادٌ لَا يَصِحُّ الْحَجُّ إِلَّا عَلَى أَحَدِهَا

******

ترجمه:

***

باب: اینکه حج سه قسم است: تمتع، قران و افراد، و حج جز بر یکی از این سه نوع صحیح نیست.

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٦٤١ - رقم الحديث الباب: ١]

١٤٦٤١- ١- (٢) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ عَمَّارٍ قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع يَقُولُ الْحَجُّ ثَلَاثَةُ أَصْنَافٍ حَجٌّ مُفْرَدٌ وَ قِرَانٌ وَ تَمَتُّعٌ بِالْعُمْرَةِ إِلَى الْحَجِّ وَ بِهَا أَمَرَ رَسُولُ اللَّهِ ص وَ الْفَضْلُ فِيهَا وَ لَا نَأْمُرُ النَّاسَ إِلَّا بِهَا.

******

ترجمه:

***

از معاویة بن عمار روایت شده که گفت: شنیدم امام صادق (ع) می فرمود: حج سه نوع است: حج افراد، قران و تمتع با عمره و پیامبر خدا (ص) به آن (حج تمتع) دستور داد و فضیلت در آن است و ما مردم را به چیزی جز آن امر نمی کنیم.

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٦٤٢ - رقم الحدیث الباب: ٢]

١٤٦٤٢- ٢- (٣) وَ عَنْ أَبِی عَلِیٍّ الْأَشْعَرِیِّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الْجَبَّارِ عَنْ صَفْوَانَ بْنِ یَحْیَی عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَمَّارٍ عَنْ مَنْصُورٍ الصَّیْقَلِ قَالَ: قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع الْحَجُّ عِنْدَنَا عَلَی ثَلَاثَةِ أَوْجُهٍ حَاجٍّ مُتَمَتِّعٍ وَ حَاجٍّ مُفْرِدٍ سَائِقٍ لِلْهَدْیِ وَ حَاجٍّ مُفْرِدٍ لِلْحَجِّ.

وَ رَوَاهُ الشَّیْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ یَعْقُوبَ (٤)

وَ کَذَا الَّذِی قَبْلَهُ إِلَّا أَنَّهُ قَالَ مُقْرِنٍ سَائِقٍ لِلْهَدْیِ.

ص: ٢١١

١- الباب ١ فیه ٣ أحادیث.

٢- الکافی ٤- ٢٩١- ١، و التهذیب ٥- ٢٤- ٧٢، و الاستبصار ٢- ١٥٣- ٥٠٤.

٣- الکافی ٤- ٢٩١- ٢.

٤- التهذیب ٥- ٢٤- ٧٣، و الاستبصار ٢- ١٥٣- ٥٠٥.

مُحَمَّدُ بْنُ عَلِیِّ بْنِ الْحُسَیْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مَنْصُورٍ الصَّیْقَلِ مِثْلَهُ (١).

******

ترجمه:

***

منصور صیقل روایت کرده است که امام صادق (ع) فرمود: حج نزد ما به سه صورت است: حاجی تمتع کننده، حاجی افراد که قربانی همراه دارد، و حاجی افراد برای حج.

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٦٤٣ - رقم الحدیث الباب: ٣]

١٤٦٤٣- ٣- (٢) وَ فِی الْخِصَالِ عَنْ أَبِیهِ عَنْ سَعْدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عِیسَی عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِی نَصْرٍ الْبَزَنْطِیِّ عَنْ عَلِیِّ بْنِ أَبِی حَمْزَةَ عَنْ أَبِی بَصِیرٍ وَ زُرَارَةَ بْنِ أَعْیَنَ عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ ع قَالَ: الْحَاجُّ عَلَی ثَلَاثَةِ وُجُوهٍ رَجُلٍ أَفْرَدَ الْحَجَّ وَ سَاقَ (٣) الْهَدْیَ وَ رَجُلٍ أَفْرَدَ الْحَجَّ وَ لَمْ یَسُقِ الْهَدْیَ وَ رَجُلٍ تَمَتَّعَ بِالْعُمْرَةِ إِلَی الْحَجِّ.

أَقُولُ: وَ یَأْتِی مَا یَدُلُّ عَلَی ذَلِکَ (٤).

******

ترجمه:

***

زرارة بن اعین از امام باقر (ع) روایت کرده است که فرمود: حاجی بر سه نوع است: مردی که حج افراد به جا آورد و قربانی همراه داشته باشد، مردی که حج افراد به جا آورد و قربانی همراه نداشته باشد، و مردی که با عمره به سوی حج تمتع کند.

***

٢- بَابُ كَيْفِيَّةِ أَنْوَاعِ الْحَجِّ وَ جُمْلَةٍ مِنْ أَحْكَامِهَا

اشارة

(٥) ٢ بَابُ كَيْفِيَّةِ أَنْوَاعِ الْحَجِّ وَ جُمْلَةٍ مِنْ أَحْكَامِهَا

******

ترجمه:

***

باب: چگونگی انواع حج و خلاصه ای از احکام آن ها.

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٦٤٤ - رقم الحديث الباب: ١]

١٤٦٤٤- ١- (٦) وَ ١٤٦٤٥- ٢- (٧) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ سَعْدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنِ الْعَبَّاسِ وَ الْحَسَنِ عَنْ عَلِيٍّ عَنْ فَضَالَةَ عَنْ مُعَاوِيَةَ وَ عَنْهُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَيْنِ عَنْ صَفْوَانَ عَنْ مُعَاوِيَةَ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع أَنَّهُ قَالَ فِي الْقَارِنِ لَا يَكُونُ قِرَانٌ إِلَّا بِسِيَاقِ الْهَدْيِ وَ عَلَيْهِ طَوَافٌ بِالْبَيْتِ وَ رَكْعَتَانِ عِنْدَ مَقَامِ إِبْرَاهِيمَ وَ سَعْيٌ بَيْنَ الصَّفَا وَ الْمَرْوَةِ وَ طَوَافٌ بَعْدَ الْحَجِّ وَ هُوَ طَوَافُ النِّسَاءِ وَ أَمَّا الْمُتَمَتِّعُ بِالْعُمْرَةِ إِلَى الْحَجِّ فَعَلَيْهِ ثَلَاثَةُ أَطْوَافٍ بِالْبَيْتِ وَ سَعْيَانِ بَيْنَ الصَّفَا وَ الْمَرْوَةِ وَ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع التَّمَتُّعُ أَفْضَلُ الْحَجِّ (٨) وَ بِهِ نَزَلَ

ص: ٢١٢

١- الفقيه ٢- ٣١٢- ٢٥٤٥.

٢- الخصال- ١٤٧- ١٧٦.

٣- فی المصدر- لسیاق.

٤- یأتی فی أحادیث الأبواب الآتیة من هذه الأبواب.

٥- الباب ٢ فیه ٣٨ حدیثا.

٦- التهذیب ٥- ٤١- ١٢٢، و أورد قطعة منه فی الحدیث ٨ من الباب ٣ من هذه الأبواب.

٧- التهذیب ٥- ٤١- ١٢٢، و أورد قطعة منه فی الحدیث ٨ من الباب ٣ من هذه الأبواب.

٨- وجهه أن عمرة التمتع مرتبطة بحجه کما یأتی، فهما عبادة واحدة، من شرع فی عمرته لزمه حجه، و حج القران و الإفراد منفکان عن العمرة فإذا لم یکونا واجبین لم یلزم الإتیان بعمرتهما، و قد یجب أحدهما دون الآخر لعدم الاستطاعة. (منه. قده).

الْقُرْآنُ وَ جَرَتِ السُّنَّةُ فَعَلَى الْمُتَمَتِّعِ إِذَا قَدِمَ مَكَّةَ طَوَافٌ بِالْبَيْتِ وَ رَكْعَتَانِ عِنْدَ مَقَامِ إِبْرَاهِيمَ وَ سَعْيٌ بَيْنَ الصَّفَا وَ الْمَرْوَةِ ثُمَّ يُقَصِّرُ وَ قَدْ أَحَلَّ هَذَا لِلْعُمْرَةِ وَ عَلَيْهِ لِلْحَجِّ طَوَافَانِ وَ سَعْيٌ بَيْنَ الصَّفَا وَ الْمَرْوَةِ وَ يُصَلِّي (عِنْدَ كُلِّ طَوَافٍ) (١) بِالْبَيْتِ رَكْعَتَيْنِ عِنْدَ مَقَامِ إِبْرَاهِيمَ ع وَ أَمَّا الْمُفْرِدُ لِلْحَجِّ فَعَلَيْهِ طَوَافٌ بِالْبَيْتِ وَ رَكْعَتَانِ عِنْدَ مَقَامِ إِبْرَاهِيمَ وَ سَعْيٌ بَيْنَ الصَّفَا وَ الْمَرْوَةِ وَ طَوَافُ الزِّيَارَةِ وَ هُوَ طَوَافُ النِّسَاءِ وَ لَيْسَ عَلَيْهِ هَدْيٌ وَ لَا أُضْحِيَّةٌ.

******

ترجمه:

***

معاویة از امام صادق (ع) روایت کرده است که فرمود: در مورد قارن (حاجی قران گزار) قران تنها با همراه داشتن قربانی است و او باید طواف خانه (کعبه) کند، دو رکعت نماز نزد مقام ابراهیم بخواند، و بین صفا و مروه سعی کند، سپس بعد از حج، طواف دیگری انجام دهد که طواف نساء است. اما شخصی که تمتع به عمره تا حج انجام می دهد، بر او سه طواف بر گرد خانه (کعبه) و دو سعی بین

صفا و مروه واجب است. امام صادق (ع) فرمود: حج تمتع افضل انوع حج است، و قرآن در مورد آن نازل شده و سنت بر آن جاری است. پس بر متمتع است که وقتی وارد مکه می شود، طواف بر گرد خانه انجام دهد، دو رکعت نماز نزد مقام ابراهیم بخواند، و بین صفا و مروه سعی کند، سپس کوتاه کند (مو یا ناخن) و از احرام عمره خارج شود. و برای حج بر او دو طواف و یک سعی بین صفا و مروه واجب است، و نزد هر طواف باید دو رکعت نماز نزد مقام ابراهیم بخواند. اما شخصی که حج افراد به جا می آورد، باید طواف بر گرد خانه، دو رکعت نماز نزد مقام ابراهیم، و سعی بین صفا و مروه انجام دهد، و طواف زیارت که همان طواف نساء است، و بر او قربانی واجب نیست.

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٦٤٦ - رقم الحدیث الباب: ٣]

١٤٦٤٦- ٣- (٢) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ مَحْبُوبٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ رِئَابٍ عَنِ الْفُضَيْلِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ الْقَارِنُ الَّذِي يَسُوقُ الْهَدْيَ عَلَيْهِ طَوَافَانِ بِالْبَيْتِ وَ سَعْيٌ وَاحِدٌ بَيْنَ الصَّفَا وَ الْمَرْوَةِ وَ يَنْبَغِي لَهُ أَنْ يَشْتَرِطَ عَلَى رَبِّهِ إِنْ لَمْ تَكُنْ حَجَّةً فَعُمْرَةً.

******

ترجمه:

***

فضیل بن یسار از امام صادق (ع) روایت کرده است که فرمود: قارن (کسی که قربانی همراه دارد) بر او دو طواف بر گرد خانه (کعبه) و یک سعی بین صفا و مروه واجب است. و شایسته است که با پروردگارش شرط کند که اگر حج او میسر نشد، آن را به عمره تبدیل کند.

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٦٤٧ - رقم الحديث الباب: ٤]

١٤٦٤٧- ٤- (٣) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ مَحْبُوبٍ عَنْ يَعْقُوبَ بْنِ يَزِيدَ عَنِ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ عَمَّارٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع وَ عَنْهُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَيْنِ وَ عَلِيِّ بْنِ السِّنْدِيِّ وَ الْعَبَّاسِ كُلِّهِمْ عَنْ صَفْوَانَ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ عَمَّارٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ص أَقَامَ بِالْمَدِينَةِ عَشْرَ سِنِينَ لَمْ يَحُجَّ ثُمَّ أَنْزَلَ اللَّهُ عَلَيْهِ وَ أَذِّنْ فِي النَّاسِ بِالْحَجِّ يَأْتُوكَ رِجالًا وَ عَلى كُلِّ ضامِرٍ يَأْتِينَ مِنْ كُلِّ فَجٍّ عَمِيقٍ (٤) فَأَمَرَ الْمُؤَذِّنِينَ أَنْ يُؤَذِّنُوا بِأَعْلَى أَصْوَاتِهِمْ بِأَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ص يَحُجُّ مِنْ (٥) عَامِهِ هَذَا فَعَلِمَ بِهِ مَنْ

١- ليس فى المصدر.

٢- التهذيب ٥- ٤٣- ١٢٥.

٣- التهذيب ٥- ٤٥٤- ١٥٨٨، و أورد ذيله فى الحديث ١ من الباب ٤ من أبواب مقدمات الطواف.

٤- الحجّ ٢٢- ٢٧.

٥- فى الكافى- فى (بدل) من (هامش المخطوط).

حَضَرَ الْمَدِينَةَ وَ أَهْلُ الْعَوَالِي وَ الْأَعْرَابُ فَاجْتَمَعُوا فَحَجَّ (١) رَسُولُ اللَّهِ ص وَ إِنَّمَا كَانُوا تَابِعِينَ يَنْتَظِرُونَ مَا يُؤْمَرُونَ بِهِ فَيَتَّبِعُونَهُ أَوْ يَصْنَعُ شَيْئاً فَيَصْنَعُونَهُ فَخَرَجَ رَسُولُ اللَّهِ ص فِي أَرْبَعٍ بَقِينَ مِنْ ذِي الْقَعْدَةِ فَلَمَّا انْتَهَى إِلَى ذِي الْحُلَيْفَةِ فَزَالَتِ الشَّمْسُ اغْتَسَلَ ثُمَّ خَرَجَ حَتَّى أَتَى الْمَسْجِدَ الَّذِي عِنْدَ الشَّجَرَةِ فَصَلَّى فِيهِ الظُّهْرَ وَ عَزَمَ (٢) بِالْحَجِّ مُفْرِداً وَ خَرَجَ حَتَّى انْتَهَى إِلَى الْبَيْدَاءِ عِنْدَ الْمِيلِ الْأَوَّلِ فَصَفَّ النَّاسُ لَهُ سِمَاطَيْنِ فَلَبَّى بِالْحَجِّ مُفْرِداً وَ سَاقَ الْهَدْيَ سِتّاً وَ سِتِّينَ بَدَنَةً أَوْ أَرْبَعاً وَ سِتِّينَ حَتَّى انْتَهَى إِلَى مَكَّةَ فِي سَلْخِ أَرْبَعٍ مِنْ ذِي الْحِجَّةِ فَطَافَ بِالْبَيْتِ سَبْعَةَ أَشْوَاطٍ وَ صَلَّى رَكْعَتَيْنِ خَلْفَ مَقَامِ إِبْرَاهِيمَ ثُمَّ عَادَ إِلَى الْحَجَرِ فَاسْتَلَمَهُ وَ قَدْ كَانَ اسْتَلَمَهُ فِي أَوَّلِ طَوَافِهِ ثُمَّ قَالَ إِنَّ الصَّفا وَ الْمَرْوَةَ مِنْ شَعائِرِ اللَّهِ فَأَبْدَأُ بِمَا بَدَأَ

اللَّهُ بِهِ وَ إِنَّ الْمُسْلِمِينَ كَانُوا يَظُنُّونَ أَنَّ السَّعْيَ بَيْنَ الصَّفَا وَ الْمَرْوَةِ شَيْ ءٌ صَنَعَهُ الْمُشْرِكُونَ فَأَنْزَلَ اللَّهُ تَعَالَى إِنَّ الصَّفا وَ الْمَرْوَةَ مِنْ شَعائِرِ اللَّهِ فَمَنْ حَجَّ الْبَيْتَ أَوِ اعْتَمَرَ فَلا جُناحَ عَلَيْهِ أَنْ يَطَّوَّفَ بِهِما (٣) ثُمَّ أَتَى الصَّفَا فَصَعِدَ عَلَيْهِ فَاسْتَقْبَلَ الرُّكْنَ الْيَمَانِيَّ فَحَمِدَ اللَّهَ وَ أَثْنَى عَلَيْهِ وَ دَعَا مِقْدَارَ مَا تُقْرَأُ سُورَةُ الْبَقَرَةِ مُتَرَسِّلًا ثُمَّ انْحَدَرَ إِلَى الْمَرْوَةِ فَوَقَفَ عَلَيْهَا كَمَا وَقَفَ عَلَى الصَّفَا (٤) حَتَّى فَرَغَ مِنْ سَعْيِهِ ثُمَّ أَتَى جَبْرَئِيلُ وَ هُوَ عَلَى الْمَرْوَةِ فَأَمَرَهُ أَنْ يَأْمُرَ النَّاسَ أَنْ يُحِلُّوا إِلَّا سَائِقَ هَدْيٍ فَقَالَ رَجُلٌ أَ نَحِلُّ وَ لَمْ نَفْرُغْ مِنْ مَنَاسِكِنَا فَقَالَ نَعَمْ فَلَمَّا وَقَفَ رَسُولُ اللَّهِ ص بِالْمَرْوَةِ بَعْدَ فَرَاغِهِ مِنَ السَّعْيِ أَقْبَلَ عَلَى النَّاسِ بِوَجْهِهِ فَحَمِدَ اللَّهَ وَ أَثْنَى عَلَيْهِ ثُمَّ قَالَ إِنَّ هَذَا جَبْرَئِيلُ وَ أَوْمَأَ بِيَدِهِ إِلَى خَلْفِهِ يَأْمُرُنِي أَنْ آمُرَ مَنْ لَمْ يَسُقْ هَدْياً أَنْ يُحِلَّ وَ لَوِ اسْتَقْبَلْتُ مِنْ أَمْرِي

١- فى الكافى- لحج (هامش المخطوط).

٢- فى نسخة- و أحرم (هامش المخطوط).

٣- البقرة ٢- ١٥٨.

٤- فى الكافى زيادة- ثم انحدر و عاد إلى الصفا فوقف عليها، ثمّ انحدر إلى المروة (هامش المخطوط).

مِثْلَ الَّذِي اسْتَدْبَرْتُ لَصَنَعْتُ مِثْلَ مَا أَمَرْتُكُمْ وَ لَكِنِّي سُقْتُ الْهَدْيَ وَ لَا يَنْبَغِي لِسَائِقِ الْهَدْيِ أَنْ يُحِلَّ حَتَّى يَبْلُغَ الْهَدْيُ مَحِلَّهُ قَالَ فَقَالَ لَهُ رَجُلٌ مِنَ الْقَوْمِ لَنَخْرُجَنَّ حُجَّاجاً وَ شُعُورُنَا (١) تَقْطُرُ فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ ص أَمَا إِنَّكَ لَنْ تُؤْمِنَ بَعْدَهَا أَبَداً فَقَالَ لَهُ سُرَاقَةُ بْنُ مَالِكِ بْنِ جُشْعُمٍ [جُعْشُمٍ] (٢) الْكِنَانِيُّ يَا رَسُولَ اللَّهِ عُلِّمْنَا دِينَنَا كَأَنَّمَا (٣) خُلِقْنَا الْيَوْمَ فَهَذَا الَّذِي أَمَرْتَنَا بِهِ لِعَامِنَا هَذَا أَمْ لِمَا يَسْتَقْبِلُ فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ ص بَلْ هُوَ لِلْأَبَدِ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ ثُمَّ شَبَّكَ أَصَابِعَهُ بَعْضَهَا إِلَى بَعْضٍ وَ قَالَ دَخَلَتِ الْعُمْرَةُ فِي الْحَجِّ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ وَ قَدِمَ عَلِيٌّ ع مِنَ الْيَمَنِ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ ص وَ هُوَ بِمَكَّةَ فَدَخَلَ عَلَى فَاطِمَةَ ع وَ هِيَ قَدْ أَحَلَّتْ فَوَجَدَ رِيحاً طَيِّبَةً وَ وَجَدَ عَلَيْهَا ثِيَاباً مَصْبُوغَةً فَقَالَ مَا هَذَا يَا فَاطِمَةُ فَقَالَتْ أَمَرَنَا

رَسُولُ اللَّهِ ص فَخَرَجَ عَلِيٌّ ع إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ص مُسْتَفْتِياً وَ مُحَرِّشاً عَلَى فَاطِمَةَ ع فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنِّي رَأَيْتُ فَاطِمَةَ قَدْ أَحَلَّتْ عَلَيْهَا (٤) ثِيَابٌ مَصْبُوغَةٌ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص أَنَا أَمَرْتُ النَّاسَ بِذَلِكَ وَ أَنْتَ يَا عَلِيُّ بِمَا أَهْلَلْتَ قَالَ قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِهْلَالًا كَإِهْلَالِ النَّبِيِّ ص فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ ص كُنْ عَلَى إِحْرَامِكَ مِثْلِي وَ أَنْتَ شَرِيكِي فِي هَدْيِي قَالَ فَنَزَلَ رَسُولُ اللَّهِ ص بِمَكَّةَ بِالْبَطْحَاءِ هُوَ وَ أَصْحَابُهُ وَ لَمْ يَنْزِلِ الدُّورَ فَلَمَّا كَانَ يَوْمُ التَّرْوِيَةِ عِنْدَ زَوَالِ الشَّمْسِ أَمَرَ النَّاسَ أَنْ يَغْتَسِلُوا وَ يُهِلُّوا بِالْحَجِّ وَ هُوَ قَوْلُ اللَّهِ الَّذِي أَنْزَلَهُ عَلَى نَبِيِّهِ فَاتَّبِعُوا مِلَّةَ إِبْرَاهِيمَ (٥) فَخَرَجَ

١- في الكافي- و رءوسنا (هامش المخطوط).

٢- في المصدر و الكافي- جعشم.

٣- في الكافي- كانا (هامش المخطوط).

٤- كتب في المخطوط (و عليها) ثم ضرب على الواو، و كتب في الهامش- (و- مضروب).

٥- آل عمران ٣- ٩٥.

النَّبِيُّ ص وَ أَصْحَابُهُ مُهِلِّينَ بِالْحَجِّ حَتَّى أَتَوْا مِنًى فَصَلَّى الظُّهْرَ وَ الْعَصْرَ وَ الْمَغْرِبَ وَ الْعِشَاءَ الآخِرَةَ وَ الْفَجْرَ ثُمَّ غَدَا وَ النَّاسُ مَعَهُ فَكَانَتْ قُرَيْشٌ تُفِيضُ مِنَ الْمُزْدَلِفَةِ وَ هِيَ جَمْعٌ وَ يَمْنَعُونَ النَّاسَ أَنْ يُفِيضُوا مِنْهَا فَأَقْبَلَ رَسُولُ اللَّهِ ص وَ قُرَيْشٌ تَرْجُو أَنْ يَكُونَ إِفَاضَتُهُ مِنْ حَيْثُ كَانُوا يُفِيضُونَ فَأَنْزَلَ اللَّهُ عَلَى نَبِيِّهِ ص ثُمَّ أَفِيضُوا مِنْ حَيْثُ أَفاضَ النَّاسُ وَ اسْتَغْفِرُوا اللَّهَ (١) يَعْنِي إِبْرَاهِيمَ وَ إِسْمَاعِيلَ وَ إِسْحَاقَ فِي إِفَاضَتِهِمْ مِنْهَا وَ مَنْ كَانَ بَعْدَهُمْ فَلَمَّا رَأَتْ قُرَيْشٌ أَنَّ قُبَّةَ رَسُولِ اللَّهِ ص قَدْ مَضَتْ كَأَنَّهُ دَخَلَ فِي أَنْفُسِهِمْ شَيْ ءٌ لِلَّذِي كَانُوا يَرْجُونَ مِنَ الْإِفَاضَةِ مِنْ مَكَانِهِمْ حَتَّى انْتَهَوْا إِلَى نَمِرَةَ وَ هِيَ بَطْنُ عُرَنَةَ بِحِيَالِ الْأَرَاكِ فَضُرِبَتْ قُبَّتُهُ وَ ضَرَبَ النَّاسُ أَخْبِيَتَهُمْ عِنْدَهَا فَلَمَّا زَالَتِ الشَّمْسُ خَرَجَ رَسُولُ اللَّهِ ص وَ مَعَهُ قُرَيْشٌ (٢) وَ قَدِ اغْتَسَلَ وَ قَطَعَ التَّلْبِيَةَ حَتَّى وَقَفَ بِالْمَسْجِدِ فَوَعَظَ النَّاسَ وَ أَمَرَهُمْ وَ نَهَاهُمْ ثُمَّ صَلَّى الظُّهْرَ وَ الْعَصْرَ بِأَذَانٍ وَاحِدٍ وَ إِقَامَتَيْنِ ثُمَّ مَضَى إِلَى الْمَوْقِفِ فَوَقَفَ بِهِ فَجَعَلَ النَّاسُ يَبْتَدِرُونَ أَخْفَافَ نَاقَتِهِ يَقِفُونَ

إِلَى جَنْبِهَا فَنَحَّاهَا فَفَعَلُوا مِثْلَ ذَلِکَ فَقَالَ أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّهُ لَيْسَ مَوْضِعُ أَخْفَافِ نَاقَتِي بِالْمَوْقِفِ وَ لَكِنْ هَذَا كُلُّهُ مَوْقِفٌ وَ أَوْمَأَ بِيَدِهِ إِلَى الْمَوْقِفِ فَتَفَرَّقَ النَّاسُ وَ فَعَلَ مِثْلَ ذَلِکَ بِمُزْدَلِفَةَ فَوَقَفَ حَتَّى وَقَعَ الْقُرْصُ قُرْصُ الشَّمْسِ ثُمَّ أَفَاضَ وَ أَمَرَ النَّاسَ بِالدَّعَةِ حَتَّى إِذَا انْتَهَى إِلَى الْمُزْدَلِفَةِ وَ هِيَ الْمَشْعَرُ الْحَرَامُ فَصَلَّى الْمَغْرِبَ وَ الْعِشَاءَ الآخِرَةَ بِأَذَانٍ وَاحِدٍ وَ إِقَامَتَيْنِ ثُمَّ أَقَامَ حَتَّى صَلَّى فِيهَا الْفَجْرَ وَ عَجَّلَ ضُعَفَاءَ بَنِي هَاشِمٍ بِاللَّيْلِ وَ أَمَرَهُمْ أَنْ لَا يَرْمُوا الْجَمْرَةَ جَمْرَةَ الْعَقَبَةِ حَتَّى تَطْلُعَ الشَّمْسُ فَلَمَّا أَضَاءَ لَهُ النَّهَارُ أَفَاضَ حَتَّى انْتَهَى إِلَى مِنًى فَرَمَى جَمْرَةَ الْعَقَبَةِ وَ كَانَ الْهَدْيُ الَّذِي جَاءَ بِهِ رَسُولُ اللَّهِ ص أَرْبَعاً وَ سِتِّينَ أَوْ سِتّاً وَ سِتِّينَ وَ جَاءَ عَلِيٌ

١- البقرة ٢- ١٩٩.

٢- فی المصدر- و معه فرسه.

ع بِأَرْبَعَةٍ وَ ثَلَاثِينَ أَوْ سِتٍّ وَ ثَلَاثِينَ فَنَحَرَ رَسُولُ اللَّهِ ص سِتّاً وَ سِتِّينَ وَ نَحَرَ عَلِيٌّ ع أَرْبَعاً وَ ثَلَاثِينَ بَدَنَةً وَ أَمَرَ رَسُولُ اللَّهِ ص أَنْ يُؤْخَذَ مِنْ كُلِّ بَدَنَةٍ مِنْهَا جَذْوَةٌ (١) مِنْ لَحْمٍ ثُمَّ تُطْرَحَ فِي بُرْمَةٍ (٢) ثُمَّ تُطْبَخَ فَأَكَلَ رَسُولُ اللَّهِ ص مِنْهَا وَ عَلِيٌّ ع وَ حَسَيَا مِنْ مَرَقِهَا وَ لَمْ يُعْطِ الْجَزَّارِينَ جُلُودَهَا وَ لَا جِلَالَهَا وَ لَا قَلَائِدَهَا وَ تَصَدَّقَ بِهِ وَ حَلَقَ وَ زَارَ الْبَيْتَ وَ رَجَعَ إِلَى مِنًى فَأَقَامَ بِهَا حَتَّى كَانَ الْيَوْمُ الثَّالِثُ مِنْ آخِرِ أَيَّامِ التَّشْرِيقِ ثُمَّ رَمَى الْجِمَارَ وَ نَفَرَ حَتَّى انْتَهَى إِلَى الْأَبْطَحِ فَقَالَتْ عَائِشَةُ يَا رَسُولَ اللَّهِ تَرْجِعُ نِسَاؤُکَ بِحَجَّةٍ وَ عُمْرَةٍ مَعاً وَ أَرْجِعُ بِحَجَّةٍ فَأَقَامَ بِالْأَبْطَحِ وَ بَعَثَ مَعَهَا عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ أَبِي بَكْرٍ إِلَى التَّنْعِيمِ فَأَهَلَّتْ بِعُمْرَةٍ ثُمَّ جَاءَتْ وَ طَافَتْ بِالْبَيْتِ وَ صَلَّتْ رَكْعَتَيْنِ عِنْدَ مَقَامِ إِبْرَاهِيمَ ع وَ سَعَتْ بَيْنَ الصَّفَا وَ الْمَرْوَةِ ثُمَّ أَتَتِ النَّبِيَّ ص فَارْتَحَلَ مِنْ يَوْمِهِ وَ لَمْ يَدْخُلِ الْمَسْجِدَ (٣) وَ لَمْ يَطُفْ بِالْبَيْتِ وَ دَخَلَ مِنْ أَعْلَى مَكَّةَ مِنْ عَقَبَةِ الْمَدَنِيِّينَ وَ خَرَجَ مِنْ أَسْفَلِ مَكَّةَ مِنْ ذِي طُوًى.

وَ رَوَاهُ الْكُلَيْنِيُّ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ وَ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْمَاعِيلَ عَنِ الْفَضْلِ بْنِ شَاذَانَ جَمِيعاً عَنِ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ عَمَّارٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع مِثْلَهُ إِلَّا أَنَّهُ قَالَ كَمَا وَقَفَ عَلَى الصَّفَا ثُمَّ انْحَدَرَ وَ عَادَ إِلَى الصَّفَا فَوَقَفَ عَلَيْهَا ثُمَّ انْحَدَرَ إِلَى الْمَرْوَةِ حَتَّى فَرَغَ مَنْ سَعْيِهِ وَ تَرَكَ قَوْلَهُ ثُمَّ أَتَى جَبْرَئِيلُ وَ هُوَ عَلَى الْمَرْوَةِ إِلَى قَوْلِهِ مَنَاسِكِنَا فَقَالَ نَعَمْ ثُمَّ تَرَكَ قَوْلَهُ وَ مُحَرِّشاً عَلَى فَاطِمَةَ ثُمَّ قَالَ قِرَّ عَلَى إِحْرَامِكَ مِثْلِي وَ ذَكَرَ بَقِيَّةَ الْحَدِيثِ مِثْلَهُ (٤)

******

ترجمه:

***

معاوية بن عمار از امام صادق (ع) روايت كرده است، و نيز از محمد بن حسين، على بن سندى، و عباس كه همه از صفوان از معاوية بن عمار از امام صادق (ع) روايت كرده اند كه رسول خدا (ص) ده سال در مدينه اقامت داشت و حج به جا نياورد. سپس خداوند اين آيه را بر او نازل كرد: «و در ميان مردم براى حج بانگ بزن، تا پياده و بر هر شتر لاغرى از هر راه دور به سوى تو بيايند» (سوره حج، آيه ٢٧). پس پيامبر (ص) به مؤذن ها دستور داد كه با بلندترين صداى خود اعلام كنند كه رسول خدا (ص) در اين سال حج مى گزارد، و اين خبر به مردم رسيد. ساكنان مدينه، اهالى مناطق اطراف (عوالى) و اعراب حاضر شدند و گرد آمدند. پيامبر (ص) حج گزارد، و مردم تابع او بودند و منتظر بودند تا ببينند به چه چيزى امر مى شوند تا از او پيروى كنند يا چه كارى انجام مى دهد تا همان كار را انجام دهند. رسول خدا (ص) در روز چهارم باقى مانده از ذى القعده خارج شد. وقتى به ذى الحليفه رسيد و ظهر شد، غسل كرد، سپس به مسجدى كه نزد درخت بود رفت و در آنجا نماز ظهر خواند و نيت حج افراد كرد. سپس حركت كرد تا به بيداء (منطقه اى) نزد اولين ميل رسيد. مردم دو صف تشكيل دادند و او با حج افراد لبيك گفت و ٦٦ شتر قربانى يا ٦٤ شتر قربانى همراه داشت. تا اينكه در روز چهارم ذى الحجه وارد مكه شد و هفت دور به دور خانه (كعبه) طواف كرد

و دو رکعت نماز پشت مقام ابراهیم خواند. سپس به حجرالاسود بازگشت و آن را استلام کرد، همان گونه که در اولین طواف خود آن را استلام کرده بود. سپس فرمود: «صفا و مروه از شعائر خداوند است. پس آن گونه که خداوند ابتدا فرموده، من نیز با صفا آغاز می کنم.» مسلمانان گمان می کردند که سعی بین صفا و مروه از کارهای مشرکان است، تا اینکه خداوند نازل کرد: «همانا صفا و مروه از شعائر خداوند است. پس هر کس حج خانه یا عمره گزارد، باکی بر او نیست که بین آن ها طواف کند» (سوره بقره، آیه ۱۵۸).

سپس پیامبر (ص) به صفا رفت و بر آن بالا رفت و رو به رکن یمانی کرد و خدا را حمد و ستایش نمود و دعایی به مقدار خواندن سوره بقره خواند. سپس به سوی مروه رفت و بر آن ایستاد، همان گونه که بر صفا ایستاده بود، تا سعی خود را به پایان رساند. آنگاه جبرئیل نزد او آمد و در حالی که او بر مروه بود، به او دستور داد که به مردم بگوید مگر آن هایی که قربانی همراه دارند، از احرام خارج شوند. مردی گفت: «آیا از احرام خارج شویم در حالی که هنوز مناسک خود را به پایان نرسانده ایم؟» پیامبر (ص) فرمود: «بله.»

وقتی رسول خدا (ص) بر مروه ایستاده بود و از سعی فارغ شده بود، رو به مردم کرد و خدا را حمد و ستایش کرد و فرمود: «این جبرئیل است» و با دستش به پشت سرش اشاره کرد و فرمود: «او به من دستور می دهد که به کسانی که قربانی نیاورده اند، بگویم از احرام خارج شوند.»

پیامبر (ص) پس از بیان شرایط و احکام قربانی فرمود: «اگر این بار هم (به گذشته) بازمی گشتم، مثل همان کارهایی که به شما دستور دادم، انجام می دادم، اما من قربانی همراه دارم و برای کسی که قربانی همراه دارد، جایز نیست که از احرام خارج شود تا قربانی به محل قربانی برسد.» سپس مردی از میان قوم پرسید: «آیا ما از احرام خارج می شویم در حالی که سرهای ما هنوز از آب قطره ریزان است؟» پیامبر (ص) به او پاسخ داد: «آگاه باش که پس از این دیگر هرگز ایمان نخواهی آورد.»

سپس سراقه بن مالک بن جُشعم (از قبیله کنانه) عرض کرد: «ای رسول خدا، دینمان را به ما بیاموز، گویا همین امروز خلق شده ایم. آیا این دستوری که به ما فرمودید مخصوص همین سال است یا برای آینده نیز هست؟» رسول خدا (ص) فرمود: «این حکم تا روز قیامت همیشگی است.» و سپس انگشتانش را در هم پیچید و فرمود: «عمره در حج وارد شده است تا روز قیامت.»

پس از آن علی (ع) از یمن وارد مکه شد و به دیدار فاطمه (س) رفت. دید که او از احرام خارج شده و لباس های معطر و رنگین به تن دارد. علی (ع) با تعجب گفت: «ای فاطمه، چه اتفاقی افتاده است؟» فاطمه (س) پاسخ داد: «رسول خدا (ص) به ما چنین دستور داده است.» علی (ع) به نزد پیامبر (ص) رفت تا در این باره استفتاء کند و شاید به خاطر آنچه فاطمه (س) انجام داده بود، از او شکایت کند.

علی (ع) به پیامبر (ص) عرض کرد: «ای رسول خدا، من فاطمه را دیدم که از احرام خارج شده و لباس های معطر و رنگین بر تن دارد.» پیامبر (ص) فرمود: «من به مردم چنین دستوری دادم. ای علی، تو با چه نیتی احرام بستی؟» علی (ع) پاسخ داد: «ای رسول خدا، من نیتی مثل نیت شما داشتم.» پیامبر (ص) فرمود: «پس تو نیز مثل من بر احرام خود باقی بمان، و تو در قربانی من شریک هستی.»

رسول خدا (ص) و همراهانش در مکه در منطقه بطحاء اقامت گزیدند و به خانه ها وارد نشدند. وقتی روز ترویه فرا رسید و آفتاب زوال کرد، پیامبر (ص) به مردم دستور داد که غسل کنند و نیت حج کنند. این همان سخن خداوند است که به پیامبرش نازل فرمود: «از ملت ابراهیم پیروی کنید» (آل عمران: ۹۵).پیامبر (ص) و همراهانش در حالی که نیت حج داشتند، به سمت منا حرکت کردند و نمازهای ظهر، عصر، مغرب، عشا و صبح را در آنجا به جای آوردند. سپس به سمت عرفات روانه شدند. قریش که معمولاً از مزدلفه (که به آن «جمع» نیز می گفتند) حرکت می کرد، انتظار داشت که پیامبر (ص) نیز از همان جا افاضه (حرکت) کند. اما خداوند آیه ای نازل فرمود: «سپس از جایی

که مردم افاضه می کنند، افاضه کنید و از خدا آمرزش بطلبید» (بقره: ۱۹۹)، یعنی افاضه کنید همان گونه که ابراهیم، اسماعیل و اسحاق و دیگر پیامبران پس از آنها از عرفات افاضه می کردند.

قریش با دیدن اینکه رسول خدا (ص) به مکان دیگری (عرفات) برای افاضه رفت، ناامید شدند. ایشان به عرفات رسیدند و در ناحیه ای به نام «نمره» که در دشت «عرنه» و نزدیکی «اراک» بود، خیمه زدند. وقتی آفتاب زوال کرد، رسول خدا (ص) پس از غسل از خیمه خارج شد و تلبیه را متوقف کرد و به سمت مسجد عرفات حرکت کرد. ایشان مردم را موعظه کرد و به آنها امر و نهی فرمود. سپس نماز ظهر و عصر را با یک اذان و دو اقامه خواند. پس از آن به سمت محل وقوف رفت و در آنجا ایستاد.

مردم به سمت ناقه پیامبر (ص) هجوم بردند و کنار او ایستادند. ایشان فرمود: «ای مردم، جای پاهای ناقه من محل وقوف نیست، بلکه تمام این منطقه محل وقوف است» و با دست به اطراف اشاره کرد. پس مردم پراکنده شدند و همان کار را در مزدلفه نیز انجام دادند. پیامبر (ص) در مزدلفه توقف کرد تا آفتاب غروب کرد. سپس مردم را به آرامش و حوصله در حرکت امر فرمود.

وقتی به مزدلفه، که مشعر الحرام است، رسیدند، نماز مغرب و عشاء را با یک اذان و دو اقامه اقامه کرد. سپس شب را در آنجا ماند و نماز صبح را نیز خواند. پیامبر (ص) ضعیفان بنی هاشم را شبانه به منا فرستاد و به آنها دستور داد که تا طلوع آفتاب جمره عقبه را رمی نکنند. پس از آن، پیامبر (ص) به سمت منا حرکت کرد و جمره عقبه را رمی کرد. قربانی هایی که پیامبر (ص) همراه داشت، ٦٤ یا ٦٦ رأس بودند.

در این هنگام، علی (ع) نیز رسید ، حضرت علی (ع) ٣٤ یا ٣٦ شتر قربانی کرد و پیامبر (ص) ٦٦ شتر را قربانی کرد. پیامبر (ص) دستور داد که از هر شتری تکه ای گوشت برداشته شود و آن تکه ها در دیگی با هم پخته شوند. سپس رسول خدا (ص) و علی (ع) از آن گوشت خوردند و از آبگوشت

آن نوشیدند. همچنین به قصاب ها پوست ها و سایر اجزای قربانی را ندادند، بلکه آنها را صدقه دادند.

پس از قربانی کردن، پیامبر (ص) موهای خود را تراشید و به کعبه رفت و سپس به منا بازگشت. در منا ماند تا سومین روز از ایام تشریق. سپس جمرات را رمی کرد و از منا خارج شد و به «ابطح» رسید.

عایشه به پیامبر (ص) گفت: «ای رسول خدا، همسرانت با هم حج و عمره را انجام دادند، اما من فقط حج انجام دادم.» پس پیامبر (ص) در ابطح ماند و عبدالرحمن بن ابی بکر را همراه عایشه به «تنعیم» فرستاد تا او نیت عمره کند. سپس عایشه به مکه بازگشت، طواف کرد و دو رکعت نماز نزد مقام ابراهیم (ع) خواند و سعی صفا و مروه را انجام داد. سپس نزد پیامبر (ص) آمد و پیامبر (ص) همان روز از مکه خارج شد، بدون اینکه دوباره وارد مسجدالحرام شود یا طوافی انجام دهد. ایشان از قسمت بالای مکه، از عقبه مدنیین، وارد مکه شد و از ذی طوی، قسمت پایین مکه، خارج شد.

این روایت را کلینی از علی بن ابراهیم، از پدرش و محمد بن اسماعیل، از فضل بن شاذان و دیگران نقل کرده اند. متن این روایت تقریباً مشابه است، با این تفاوت که در این نقل گفته شده است که پیامبر (ص) بر روی صفا ایستاد و سپس به مروه رفت و پس از پایان سعی، جبرییل آمد و مناسک را تأیید کرد. همچنین، ذکر ماجرای مشاورهٔ حضرت علی (ع) دربارهٔ حضرت فاطمه (ع) در این نقل آورده نشده است.

***

ص: ۲۱۷

۱- کذا فی النسخ بالجیم، و حذوة- هی القطعة من اللحم (النهایة ۱- ۳۵۷).

۲- البرمة- القدر المتخذة من الحجر (النهاية ۱- ۱۲۱).

۳- فی الکافی- المسجد الحرام (هامش المخطوط).

٤- الکافی ٤- ٢٤٥- ٤.

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٦٤٨ - رقم الحدیث الباب: ٥]

١٤٦٤٨- ٥- (١) وَ رَوَاهُ ابْنُ إِدْرِيسَ فِي آخِرِ السَّرَائِرِ نَقْلًا مِنْ كِتَابِ مُعَاوِيَةَ بْنِ عَمَّارٍ مِثْلَهُ إِلَى قَوْلِهِ دَخَلَتِ الْعُمْرَةُ فِي الْحَجِّ وَ زَادَ قَالَ مُعَاوِيَةُ بْنُ عَمَّارٍ فِي كِتَابِهِ فَإِذَا أَرَدْتَ أَنْ تَنْفِرَ وَ انْتَهَيْتَ إِلَى الْحَصْبَةِ وَ هِيَ الْبَطْحَاءُ فَشِئْتَ أَنْ تَنْزِلَ بِهَا قَلِيلًا فَإِنَّ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ إِنَّ أَبِي كَانَ يَنْزِلُهَا ثُمَّ يَرْتَحِلُ فَيَدْخُلُ (٢) مِنْ غَيْرِ أَنْ يَنَامَ قَالَ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ ص نَزَلَهَا حِينَ بَعَثَ عَائِشَةَ مَعَ أَخِيهَا عَبْدِ الرَّحْمَنِ إِلَى التَّنْعِيمِ فَاعْتَمَرَتْ لِمَكَانِ الْعِلَّةِ الَّتِي أَصَابَتْهَا لِأَنَّهَا قَالَتْ لِرَسُولِ اللَّهِ ص تَرْجِعُ نِسَاؤُكَ بِحَجَّةٍ وَ عُمْرَةٍ مَعاً وَ أَرْجِعُ بِحَجَّةٍ فَأَرْسَلَ بِهَا عِنْدَ ذَلِكَ فَلَمَّا دَخَلَتْ مَكَّةَ وَ طَافَتْ بِالْبَيْتِ وَ صَلَّتْ عِنْدَ مَقَامِ إِبْرَاهِيمَ رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ سَعَتْ بَيْنَ الصَّفَا وَ الْمَرْوَةِ ثُمَّ أَتَتِ النَّبِيَّ ص وَ أَهْلَ بَيْتِهِ فَارْتَحَلَ مِنْ يَوْمِهِ.

******

ترجمه:

***

ابن ادریس در کتاب "السرائر" از کتاب معاویة بن عمار مشابه روایت نقل شده پیشین را آورده است. او اضافه کرده که معاویة بن عمار در کتاب خود چنین نقل کرده است: «هنگامی که قصد بازگشت داری و به "حصبه" یا "بطحاء" رسیدی و بخواهی کمی در آنجا بمانی، مشکلی نیست، زیرا امام صادق (ع) فرمود: پدرم [امام باقر (ع)] در آنجا می ماند، سپس بدون اینکه بخوابد حرکت می کرد. پیامبر خدا (ص) نیز هنگامی که عایشه را همراه با برادرش عبدالرحمن به "تنعیم" فرستاد تا به دلیل بیماری عمره اش را به جا آورد، در آنجا توقف کرد. عایشه به پیامبر (ص) گفته بود: «همسرانت با

حج و عمره با هم بازمی گردند، اما من فقط حج انجام داده ام.» به همین دلیل پیامبر (ص) او را به تنعیم فرستاد تا عمره انجام دهد. عایشه وقتی وارد مکه شد، طواف کرد و نزد مقام ابراهیم (ع) دو رکعت نماز خواند، سپس بین صفا و مروه سعی کرد و نزد پیامبر (ص) و اهل بیتش بازگشت و پیامبر (ص) همان روز از مکه خارج شد.»

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٦٤٩ - رقم الحدیث الباب: ٦]

١٤٦٤٩- ٦- (٣) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُوسَى بْنِ الْقَاسِمِ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَیْرٍ عَنْ حَمَّادٍ عَنِ الْحَلَبِیِّ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: إِنَّمَا نُسُکُ الَّذِی یَقْرُنُ بَیْنَ الصَّفَا وَ الْمَرْوَةِ مِثْلُ نُسُکِ الْمُفْرِدِ لَیْسَ بِأَفْضَلَ مِنْهُ إِلَّا بِسِیَاقِ الْهَدْیِ وَ عَلَیْهِ طَوَافٌ بِالْبَیْتِ وَ صَلَاةُ رَکْعَتَیْنِ خَلْفَ الْمَقَامِ وَ سَعْیٌ وَاحِدٌ بَیْنَ الصَّفَا وَ الْمَرْوَةِ وَ طَوَافٌ بِالْبَیْتِ بَعْدَ الْحَجِّ الْحَدِیثَ.

******

ترجمه:

***

در این روایت، حلَبی از امام صادق (ع) نقل می کند که ایشان فرمودند: «مناسکی که شامل سعی بین صفا و مروه است، همانند مناسک فردی است که حج مفرد انجام می دهد و از آن برتر نیست، مگر به خاطر آوردن قربانی. این حج دارای طواف به دور خانه (کعبه)، دو رکعت نماز پشت مقام ابراهیم، و یک سعی بین صفا و مروه است. همچنین پس از پایان حج، باید یک طواف دیگر به دور خانه انجام شود.»

این حدیث به تشریح برخی از مناسک حج قران و تطابق آن با حج مفرد پرداخته و توضیح می دهد که تنها تفاوت آن ها در همراهی قربانی است.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱٤٦٥۰ - رقم الحدیث الباب: ۷]

۱٤٦٥۰- ۷- (٤) وَ عَنْهُ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ مَحْبُوبٍ عَنْ عَلِیِّ بْنِ رِئَابٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ قَیْسٍ قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا جَعْفَرٍ ع یُحَدِّثُ النَّاسَ بِمَکَّةَ

ص: ۲۱۸

۱- مستطرفات السرائر- ۲۳- ٤.

۲- فی المصدر زیادة- مکّة.

۳- التهذیب ٥- ٤۲- ۱۲٤، و أورد ذیله فی الحدیث ۲ من الباب ٥، و قطعة منه فی الحدیث ۱٦ من الباب ۱۲ من هذه الأبواب.

٤- التهذیب ٥- ۲۰- ٥۷، و أورد قطعة منه عن الفقیه و الأمالی و الکافی فی الحدیث ۱۲ من الباب ۱٥ من أبواب الوضوء.

فَقَالَ إِنَّ رَجُلًا مِنَ الْأَنْصَارِ جَاءَ إِلَی النَّبِیِّ ص یَسْأَلُهُ فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ ص إِنْ شِئْتَ فَاسْأَلْ وَ إِنْ شِئْتَ أُخْبِرُکَ عَمَّا جِئْتَ تَسْأَلُنِی عَنْهُ فَقَالَ أَخْبِرْنِی یَا رَسُولَ اللَّهِ فَقَالَ جِئْتَ تَسْأَلُنِی (مَا لَکَ فِی حَجَّتِکَ وَ عُمْرَتِکَ وَ أَنَّ لَکَ) (۱) إِذَا تَوَجَّهْتَ إِلَی سَبِیلِ الْحَجِّ ثُمَّ رَکِبْتَ رَاحِلَتَکَ ثُمَّ قُلْتَ بِسْمِ اللَّهِ وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ ثُمَّ مَضَتْ رَاحِلَتُکَ لَمْ تَضَعْ خُفّاً وَ لَمْ تَرْفَعْ خُفّاً إِلَّا کُتِبَ لَکَ حَسَنَةٌ وَ مُحِیَ عَنْکَ سَیِّئَةٌ فَإِذَا أَحْرَمْتَ وَ لَبَّیْتَ کَانَ لَکَ بِکُلِّ تَلْبِیَةٍ لَبَّیْتَهَا عَشْرُ حَسَنَاتٍ وَ مُحِیَ عَنْکَ عَشْرُ سَیِّئَاتٍ فَإِذَا طُفْتَ بِالْبَیْتِ الْحَرَامِ أُسْبُوعاً کَانَ لَکَ بِذَلِکَ عِنْدَ اللَّهِ عَهْدٌ وَ ذُخْرٌ (۲) یَسْتَحْیِی أَنْ یُعَذِّبَکَ بَعْدَهُ أَبَداً فَإِذَا صَلَّیْتَ الرَّکْعَتَیْنِ

خَلْفَ (۳) الْمَقَامِ كَانَ لَکَ بِهِمَا أَلْفَا حَجَّةٍ مُتَقَبَّلَةٍ فَإِذَا سَعَيْتَ بَيْنَ الصَّفَا وَ الْمَرْوَةِ (٤) كَانَ لَکَ مِثْلُ أَجْرِ مَنْ حَجَّ مَاشِياً مِنْ بِلَادِهِ وَ مِثْلُ أَجْرِ مَنْ أَعْتَقَ سَبْعِينَ رَقَبَةً مُؤْمِنَةً فَإِذَا وَقَفْتَ بِعَرَفَاتٍ إِلَى غُرُوبِ الشَّمْسِ فَإِنْ كَانَ عَلَيْکَ مِنَ الذُّنُوبِ مِثْلُ رَمْلِ عَالِجٍ أَوْ بِعَدَدِ نُجُومِ السَّمَاءِ أَوْ قَطْرِ الْمَطَرِ يَغْفِرُهَا (٥) اللَّهُ لَکَ فَإِذَا رَمَيْتَ الْجِمَارَ كَانَ لَکَ بِكُلِّ حَصَاةٍ عَشْرُ حَسَنَاتٍ تُكْتَبُ لَکَ فِيمَا تَسْتَقْبِلُ مِنْ عُمُرِکَ فَإِذَا حَلَقْتَ رَأْسَکَ كَانَ لَکَ بِعَدَدِ كُلِّ شَعْرَةٍ حَسَنَةٌ تُكْتَبُ لَکَ فِيمَا تَسْتَقْبِلُ مِنْ عُمُرِکَ فَإِذَا ذَبَحْتَ هَدْيَکَ أَوْ نَحَرْتَ بُدْنَکَ كَانَ لَکَ بِكُلِّ قَطْرَةٍ مِنْ دَمِهَا حَسَنَةٌ تُكْتَبُ لَکَ فِيمَا تَسْتَقْبِلُ مِنْ عُمُرِکَ فَإِذَا زُرْتَ الْبَيْتَ فَطُفْتَ بِهِ أُسْبُوعاً وَ صَلَّيْتَ الرَّكْعَتَيْنِ خَلْفَ الْمَقَامِ ضَرَبَ مَلَکٌ عَلَى كَتِفَيْکَ ثُمَّ قَالَ لَکَ قَدْ غَفَرَ اللَّهُ لَکَ مَا مَضَى وَ مَا تَسْتَقْبِلُ مَا بَيْنَکَ وَ بَيْنَ مِائَةٍ وَ عِشْرِينَ يَوْماً.

۱- فی الفقیه و الأمالی- عن حجک و عمرتک و مالک فیهما من الثواب، فاعلم انک (هامش المخطوط).

۲- فی الفقیه و الأمالی- و ذکر (هامش المخطوط).

۳- فی الفقیه- عند (هامش المخطوط).

٤- فی الفقیه زیادة- سبعة أشواط (هامش المخطوط).

٥- فی نسخة- لغفرها (هامش المخطوط).

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ مَحْبُوبٍ نَحْوَهُ (۱) وَ رَوَاهُ فِي الْمَجَالِسِ بِإِسْنَادٍ تَقَدَّمَ فِي كَيْفِيَّةِ الْوُضُوءِ (۲).

******

ترجمه:

***محمد بن قیس گفت: از امام باقر علیه السلام شنیدم که در مکه برای مردم سخن می گفت. پس فرمود: مردی از انصار نزد پیامبر صلی الله علیه و آله آمد و از او پرسید. رسول خدا صلی الله علیه و آله به او فرمود: اگر می خواهی بپرس و اگر می خواهی من به تو بگویم که برای چه آمده ای تا از من بپرسی. آن مرد گفت: ای رسول خدا، به من خبر بده. پیامبر فرمود: آمده ای تا از من بپرسی دربارهٔ اینکه در حج و عمره ات چه بهره ای داری. زمانی که به راه حج می روی و بر مرکب خود سوار می شوی و می گویی بسم الله و الحمدلله، سپس مرکبت حرکت می کند، هیچ گامی برنمی داری و نمی گذاری مگر اینکه برایت حسنه ای نوشته می شود و گناهی از تو پاک می شود. زمانی که احرام بستی و لبیک گفتی، برای هر لبیک که می گویی، ده حسنه برایت نوشته می شود و ده گناه از تو پاک می شود. زمانی که هفت دور گرد خانهٔ خدا طواف می کنی، برایت در نزد خداوند عهدی و ذخیره ای است که خداوند از عذاب تو پس از آن شرم می کند. وقتی دو رکعت نماز پشت مقام ابراهیم می خوانی، برایت هزار حج قبول شده نوشته می شود. زمانی که میان صفا و مروه سعی می کنی، اجر کسی را داری که از شهر خود پیاده حج کرده باشد و همچنین مثل اجر کسی که هفتاد بندهٔ مؤمن را آزاد کرده است. وقتی در عرفات تا غروب خورشید وقوف می کنی، اگر به اندازهٔ ریگ های بیابان یا تعداد ستارگان آسمان یا قطرات باران گناه داشته باشی، خداوند همهٔ آنها را برایت می بخشد. زمانی که جمره ها را می زنی، برای هر سنگی که پرتاب می کنی، ده حسنه برایت نوشته می شود که در طول عمرت برایت ذخیره می شود. وقتی سرت را می تراشی، به تعداد هر مویی که می ریزد، حسنه ای برایت نوشته می شود که در آیندهٔ عمرت برایت ثبت می شود. زمانی که قربانی می کنی یا شتر خود را نحر می کنی، به ازای هر قطرهٔ خونی که از آن جاری می شود، حسنه ای برایت نوشته می شود که در طول عمرت برایت ثبت می شود. وقتی به خانهٔ خدا برمی گردی و هفت دور طواف می کنی و دو رکعت نماز پشت مقام ابراهیم می خوانی، فرشته ای بر دوش هایت می زند و به تو می گوید: خداوند گناهان گذشته و آینده ات را بخشید؛ از الان تا صد و بیست روز بعد.

***

[رقم الحديث الكلی: ١٤٦٥١ - رقم الحديث الباب: ٨]

١٤٦٥١- ٨- (٣) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْمَاعِيلَ عَنِ الْفَضْلِ بْنِ شَاذَانَ جَمِيعاً عَنِ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ وَ صَفْوَانَ بْنِ يَحْيَى جَمِيعاً عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ عَمَّارٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: عَلَى الْمُتَمَتِّعِ بِالْعُمْرَةِ إِلَى الْحَجِّ ثَلَاثَةُ أَطْوَافٍ بِالْبَيْتِ وَ سَعْيَانِ بَيْنَ الصَّفَا وَ الْمَرْوَةِ وَ عَلَيْهِ إِذَا قَدِمَ (٤) مَكَّةَ طَوَافٌ بِالْبَيْتِ وَ رَكْعَتَانِ عِنْدَ مَقَامِ إِبْرَاهِيمَ ع وَ سَعْيٌ بَيْنَ الصَّفَا وَ الْمَرْوَةِ ثُمَّ يُقَصِّرُ وَ قَدْ أَحَلَّ هَذَا لِلْعُمْرَةِ وَ عَلَيْهِ لِلْحَجِّ طَوَافَانِ وَ سَعْيٌ بَيْنَ الصَّفَا وَ الْمَرْوَةِ وَ يُصَلِّي عِنْدَ كُلِّ طَوَافٍ بِالْبَيْتِ رَكْعَتَيْنِ عِنْدَ مَقَامِ إِبْرَاهِيمَ ع.

******

ترجمه:

***

از معاويه بن عمار از امام صادق عليه السلام نقل شده است كه فرمود: بر كسى كه تمتع به عمره تا حج انجام مى دهد، سه طواف به دور خانه (كعبه)، دو سعى بين صفا و مروه واجب است. و زمانى كه به مكه مى رسد، بايد طوافى به دور خانهٔ خدا كند و دو ركعت نماز در نزد مقام ابراهيم بخواند و سعى اى بين صفا و مروه انجام دهد، سپس كوتاه كند و اين اعمال براى عمره او كافى است. و براى حج، دو طواف و يک سعى بين صفا و مروه بر او واجب است، و بعد از هر طواف، دو ركعت نماز در نزد مقام ابراهيم بخواند.

***

[رقم الحديث الكلی: ١٤٦٥٢ - رقم الحديث الباب: ٩]

١٤٦٥٢- ٩- (٥) وَ بِالْإِسْنَادِ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَیْرٍ عَنْ حَفْصِ بْنِ الْبَخْتَرِیِّ عَنْ مَنْصُورِ بْنِ حَازِمٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: عَلَی الْمُتَمَتِّعِ بِالْعُمْرَةِ إِلَی الْحَجِّ ثَلَاثَةُ أَطْوَافٍ بِالْبَیْتِ وَ یُصَلِّی لِکُلِّ طَوَافٍ رَکْعَتَیْنِ وَ سَعْیَانِ بَیْنَ الصَّفَا وَ الْمَرْوَةِ.

******

ترجمه:

***

از منصور بن حازم از امام صادق علیه السلام نقل شده است که فرمود: بر کسی که حج تمتع با عمره انجام می دهد، سه طواف به دور خانه (کعبه) واجب است و برای هر طواف باید دو رکعت نماز بخواند، و دو سعی بین صفا و مروه نیز بر او واجب است.

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٦٥٣ - رقم الحدیث الباب: ١٠]

١٤٦٥٣- ١٠- (٦) وَ بِالْإِسْنَادِ عَنْ مَنْصُورِ بْنِ حَازِمٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: لَا یَکُونُ الْقَارِنُ (٧) إِلَّا بِسِیَاقِ الْهَدْیِ وَ عَلَیْهِ طَوَافَانِ بِالْبَیْتِ

١- الفقیه ٢- ٢٠٢- ٢١٣٨.

٢- أمالی الصدوق- ٤٤١- ٢٢، و تقدم إسناده فی الحدیث ١٢ من الباب ١٥ من أبواب الوضوء.

٣- الکافی ٤- ٢٩٥- ١، و التهذیب ٥- ٣٥- ١٠٤.

٤- قوله و علیه إذا قدم إلی آخره، تفصیل بعد الإجمال لما مضی و یأتی، و هو واضح (منه قده).

٥- الكافی ٤- ٢٩٥- ٣ و التهذیب ٥- ٣٦- ١٠٦.

٦- الكافی ٤- ٢٩٥- ١، و التهذیب ٥- ٤٢- ١٢٣.

٧- فی التهذیب زیادة- قارنا (هامش المخطوط).

- وَ سَعْیٌ بَیْنَ الصَّفَا وَ الْمَرْوَةِ كَمَا یَفْعَلُ الْمُفْرِدُ فَلَیْسَ بِأَفْضَلَ مِنَ الْمُفْرِدِ إِلَّا بِسِیَاقِ الْهَدْیِ.

******

ترجمه:

***

از منصور بن حازم از امام صادق علیه السلام نقل شده است که فرمود: قارن (کسی که حج قران انجام می دهد) جز با همراه داشتن قربانی نیست و بر او دو طواف به دور خانه (کعبه) و یک سعی بین صفا و مروه مانند مفرد (کسی که حج افراد انجام می دهد) واجب است، و او برتر از مفرد نیست، مگر به خاطر همراه داشتن قربانی.

***

[رقم الحدیث الكلی: ١٤٦٥٤ - رقم الحدیث الباب: ١١]

١٤٦٥٤- ١١- (١) وَ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِنَانٍ عَنِ ابْنِ مُسْكَانَ عَنْ أَبِی بَصِیرٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: الْمُتَمَتِّعُ عَلَیْهِ ثَلَاثَةُ أَطْوَافٍ بِالْبَیْتِ- وَ طَوَافَانِ بَیْنَ الصَّفَا وَ الْمَرْوَةِ- وَ یَقْطَعُ التَّلْبِیَةَ مِنْ مُتْعَتِهِ إِذَا نَظَرَ إِلَی بُیُوتِ مَكَّةَ- وَ یُحْرِمُ بِالْحَجِّ یَوْمَ التَّرْوِیَةِ- وَ یَقْطَعُ التَّلْبِیَةَ یَوْمَ عَرَفَةَ حِینَ تَزُولُ الشَّمْسُ.

******

ترجمه:

***

از ابوبصیر از امام صادق علیه السلام نقل شده است که فرمود: بر کسی که تمتع انجام می دهد، سه طواف به دور خانه (کعبه) و دو سعی بین صفا و مروه واجب است. او باید درحج تمتع تلبیه را هنگامی قطع کند که از دور خانه های مکه ببیند ، و در روز ترویه برای حج احرام ببندد. او همچنین باید تلبیه را در روز عرفه هنگام زوال خورشید قطع کند.

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٦٥٥ - رقم الحدیث الباب: ١٢]

١٤٦٥٥- ١٢- (٢) وَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ عَمَّارٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: الْقَارِنُ لَا يَكُونُ إِلَّا بِسِيَاقِ الْهَدْيِ وَ عَلَيْهِ طَوَافٌ بِالْبَيْتِ- وَ رَكْعَتَانِ عِنْدَ مَقَامِ إِبْرَاهِيمَ ع وَ سَعْيٌ بَيْنَ الصَّفَا وَ الْمَرْوَةِ وَ طَوَافٌ بَعْدَ الْحَجِّ وَ هُوَ طَوَافُ النِّسَاءِ.

******

ترجمه:

***

از معاویه بن عمار از امام صادق علیه السلام نقل شده است که فرمود: قارن (کسی که حج قران انجام می دهد) جز با همراه داشتن قربانی نیست، و(لی مثل دیگران) بر او یک طواف به دور خانه (کعبه)، دو رکعت نماز در نزد مقام ابراهیم، و یک سعی بین صفا و مروه واجب است. همچنین، پس از انجام حج باید طواف دیگری انجام دهد که آن طواف نساء است.

***

[رقم الحديث الكلی: ١٤٦٥٦ - رقم الحديث الباب: ١٣]

١٤٦٥٦- ١٣- (٣) وَ بِهَذَا الْإِسْنَادِ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ عَمَّارٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: الْمُفْرِدُ لِلْحَجِّ عَلَيْهِ طَوَافٌ بِالْبَيْتِ- وَ رَكْعَتَانِ عِنْدَ مَقَامِ إِبْرَاهِيمَ ع- وَ سَعْیٌ بَيْنَ الصَّفَا وَ الْمَرْوَةِ- وَ طَوَافُ الزِّيَارَةِ وَ هُوَ طَوَافُ النِّسَاءِ وَ لَيْسَ عَلَيْهِ هَدْیٌ وَ لَا أُضْحِيَّةٌ قَالَ وَ سَأَلْتُهُ عَنِ الْمُفْرِدِ لِلْحَجِّ هَلْ يَطُوفُ بِالْبَيْتِ بَعْدَ طَوَافِ الْفَرِيضَةِ قَالَ نَعَمْ مَا شَاءَ وَ يُجَدِّدُ التَّلْبِيَةَ بَعْدَ الرَّكْعَتَيْنِ وَ الْقَارِنُ بِتِلْكَ الْمَنْزِلَةِ يَعْقِدَانِ مَا أَحَلَّا مِنَ الطَّوَافِ بِالتَّلْبِيَةِ.

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَعْقُوبَ (٤) وَ كَذَا كُلُّ مَا قَبْلَهُ.

******

ترجمه:

***

از معاويه بن عمار از امام صادق عليه السلام نقل شده است كه فرمود: بر كسی كه حج افراد انجام می دهد، يک طواف به دور خانه (كعبه)، دو ركعت نماز نزد مقام ابراهيم، يک سعی بين صفا و مروه، و طواف زيارت كه همان طواف نساء است، واجب است. بر او قربانی و اضحيه واجب نيست. سپس از ايشان درباره فردی كه حج افراد انجام می دهد پرسيدم: آيا پس از طواف واجب می تواند طواف ديگری انجام دهد؟ امام فرمود: بله، هر چقدر كه بخواهد می تواند طواف كند و پس از دو ركعت نماز، تلبيه را تجديد كند. همچنين، قارن نيز در همين جايگاه است؛ پس از طواف، با تلبيه آنچه با طواف حلال شده بود را محكم می كنند.

***

١- الكافى ٤- ٢٩٥- ٢، و التهذيب ٥- ٣٥- ١٠٥.

٢- الكافى ٤- ٢٩٦- ٢، و لم نعثر عليه فى التهذيب المطبوع.

٣- الكافى ٤- ٢٩٨- ١، و أورد ذيله فى الحديث ٢ من الباب ١٦ من هذه الأبواب.

٤- التهذيب ٥- ٤٤- ١٣١.

[رقم الحديث الكلى: ١٤٦٥٧ - رقم الحديث الباب: ١٤]

١٤٦٥٧- ١٤- (١) وَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ جَمِيعاً عَنِ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ عَنْ حَمَّادٍ عَنِ الْحَلَبِيِّ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ ص حِينَ حَجَّ حَجَّةَ الْإِسْلَامِ خَرَجَ فِي أَرْبَعٍ بَقِينَ مِنْ ذِي الْقَعْدَةِ حَتَّى أَتَى الشَّجَرَةَ فَصَلَّى بِهَا ثُمَّ قَادَ رَاحِلَتَهُ حَتَّى أَتَى الْبَيْدَاءَ فَأَحْرَمَ مِنْهَا وَ أَهَلَّ بِالْحَجِّ وَ سَاقَ مِائَةَ بَدَنَةٍ وَ أَحْرَمَ النَّاسُ كُلُّهُمْ بِالْحَجِّ لَا يَنْوُونَ عُمْرَةً وَ لَا يَدْرُونَ مَا الْمُتْعَةُ حَتَّى إِذَا قَدِمَ رَسُولُ اللَّهِ ص مَكَّةَ طَافَ بِالْبَيْتِ- وَ طَافَ النَّاسُ مَعَهُ ثُمَّ صَلَّى رَكْعَتَيْنِ عِنْدَ الْمَقَامِ- وَ اسْتَلَمَ الْحَجَرَ ثُمَّ قَالَ أَبْدَأُ بِمَا بَدَأَ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ بِهِ فَأَتَى الصَّفَا فَبَدَأَ بِهَا ثُمَّ طَافَ بَيْنَ الصَّفَا وَ الْمَرْوَةِ سَبْعاً فَلَمَّا قَضَى طَوَافَهُ عِنْدَ الْمَرْوَةِ قَامَ خَطِيباً فَأَمَرَهُمْ أَنْ يُحِلُّوا وَ يَجْعَلُوهَا عُمْرَةً وَ هُوَ شَيْ ءٌ أَمَرَ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ بِهِ فَأَحَلَّ النَّاسُ وَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص لَوْ كُنْتُ اسْتَقْبَلْتُ مِنْ أَمْرِي مَا اسْتَدْبَرْتُ لَفَعَلْتُ كَمَا أَمَرْتُكُمْ وَ لَمْ يَكُنْ يَسْتَطِيعُ أَنْ يُحِلَّ مِنْ أَجْلِ الْهَدْيِ الَّذِي مَعَهُ إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ يَقُولُ وَ لا تَحْلِقُوا رُؤُسَكُمْ حَتَّى يَبْلُغَ الْهَدْيُ مَحِلَّهُ (٢) وَ قَالَ سُرَاقَةُ بْنُ مَالِكِ بْنِ جُعْشُمٍ الْكِنَانِيُّ يَا رَسُولَ اللَّهِ- عُلِّمْنَا كَأَنَّا خُلِقْنَا الْيَوْمَ أَ رَأَيْتَ هَذَا الَّذِي أَمَرْتَنَا بِهِ لِعَامِنَا هَذَا أَوْ لِكُلِّ عَامٍ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص لَا بَلْ لِلْأَبَدِ (٣) وَ إِنَّ رَجُلًا قَامَ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ- نَخْرُجُ حُجَّاجاً وَ رُءُوسُنَا تَقْطُرُ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص إِنَّكَ لَنْ تُؤْمِنَ بِهَذَا (٤) أَبَداً قَالَ وَ أَقْبَلَ عَلِيٌّ ع مِنَ الْيَمَنِ حَتَّى وَافَى الْحَجَّ فَوَجَدَ فَاطِمَةَ ع قَدْ أَحَلَّتْ وَ وَجَدَ رِيحَ الطِّيبِ فَانْطَلَقَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ص مُسْتَفْتِياً فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص-

---

۱- الکافی ٤- ۲٤۸- ٦.

۲- البقرة ۲- ۱۹٦.

۳- فی نسخة- الأبد. (هامش المخطوط).

٤- فی نسخة- بها (هامش المخطوط).

یَا عَلِیُّ بِأَیِّ شَیْ ءٍ أَهْلَلْتَ فَقَالَ أَهْلَلْتُ بِمَا أَهَلَّ النَّبِیُّ ص فَقَالَ لَا تُحِلَّ أَنْتَ فَأَشْرَکَهُ فِی الْهَدْیِ وَ جَعَلَ لَهُ سَبْعاً وَ ثَلَاثِینَ وَ نَحَرَ رَسُولُ اللَّهِ ص ثَلَاثاً وَ سِتِّینَ فَنَحَرَهَا بِیَدِهِ ثُمَّ أَخَذَ مِنْ کُلِّ بَدَنَةٍ بَضْعَةً فَجَعَلَهَا فِی قِدْرٍ وَاحِدٍ ثُمَّ أَمَرَ بِهِ فَطُبِخَ فَأَکَلَ مِنْهُ وَ حَسَا مِنَ الْمَرَقِ وَ قَالَ قَدْ أَکَلْنَا مِنْهَا الآنَ جَمِیعاً وَ الْمُتْعَةُ خَیْرٌ مِنَ الْقَارِنِ السَّائِقِ وَ خَیْرٌ مِنَ الْحَاجِّ الْمُفْرِدِ قَالَ وَ سَأَلْتُهُ أَ لَیْلًا أَحْرَمَ رَسُولُ اللَّهِ ص أَمْ نَهَاراً فَقَالَ نَهَاراً قُلْتُ أَیَّ سَاعَةٍ قَالَ صَلَاةَ الظُّهْرِ.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ مُرْسَلًا نَحْوَهُ (۱)

وَ رَوَاهُ فِی الْعِلَلِ عَنْ أَبِیهِ عَنْ سَعْدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عِیسَی عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِی عُمَیْرٍ مِثْلَهُ إِلَّا أَنَّهُ قَالَ ثُمَّ صَلَّی رَکْعَتَیْنِ عِنْدَ مَقَامِ إِبْرَاهِیمَ- ثُمَّ اسْتَلَمَ الْحَجَرَ ثُمَّ أَتَی زَمْزَمَ فَشَرِبَ مِنْهَا وَ قَالَ لَوْ لَا أَنْ أَشُقَّ عَلَی أُمَّتِی لَاسْتَقَیْتُ مِنْهَا ذَنُوباً أَوْ ذَنُوبَیْنِ ثُمَّ قَالَ ابْدَءُوا بِمَا بَدَأَ اللَّهُ بِهِ إِلَی أَنْ قَالَ مُسْتَفْتِیاً وَ مُحَرِّشاً عَلَی فَاطِمَةَ ص وَ ذَکَرَ الْحَدِیثَ إِلَی أَنْ قَالَ وَ خَیْرٌ مِنَ الْحَاجِّ الْمُفْرِدِ.

وَ تَرَکَ بَقِیَّةَ الْحَدِیثِ (۲) وَ ذَکَرَ حُکْماً آخَرَ یَأْتِی فِی مَحَلِّهِ (۳).

******

ترجمه:

***

از حلبی از امام صادق علیه السلام نقل شده است که فرمود: رسول خدا صلی الله علیه وآله وقتی حج اسلام را انجام داد، در چهار روز مانده به پایان ذی القعده از مدینه خارج شد تا به مسجد شجره رسید و در آنجا نماز خواند. سپس شترش را هدایت کرد تا به بیضاء رسید و از آنجا احرام بست و نیت حج کرد و صد شتر قربانی با خود همراه داشت. تمام مردم همگی نیت حج کرده بودند، نه نیت عمره، و نمی دانستند متعه چیست.

هنگامی که رسول خدا به مکه رسید، طواف خانه (کعبه) کرد و مردم نیز با او طواف کردند. سپس دو رکعت نماز نزد مقام ابراهیم خواند و حجرالاسود را استلام کرد. سپس فرمود: «از آنچه خداوند آغاز کرده است، آغاز می کنم.» پس به صفا رفت و از آنجا شروع کرد و بین صفا و مروه هفت دور سعی کرد.

هنگامی که طوافش در مروه به پایان رسید، برخاست و خطبه ای خواند و به مردم دستور داد که احرام خود را باز کنند و آن را به عمره تبدیل کنند. این چیزی بود که خداوند عزوجل به آن امر کرده بود. پس مردم احرام خود را باز کردند. رسول خدا صلی الله علیه وآله فرمود: «اگر از پیش می دانستم آنچه اکنون می دانم، همان کاری را انجام می دادم که به شما دستور دادم، اما نمی توانستم احرام خود را باز کنم به دلیل قربانی که همراه داشتم، زیرا خداوند عزوجل می فرماید: "و سرهای خود را نتراشید تا قربانی به محلش برسد."»

سراقه بن مالک بن جعشم کنانی گفت: ای رسول خدا، به ما یاد بده که گویی امروز خلق شده ایم. آیا این دستوری که به ما داده ای برای امسال است یا برای همیشه؟ رسول خدا فرمود: «نه، بلکه برای همیشه است.»

در این هنگام، مردی برخواست و گفت: ای رسول خدا، آیا ما حج را انجام می دهیم و در حالی که سرهای ما همچنان خیس است؟ رسول خدا صلی الله علیه وآله فرمود: «تو هرگز به این ایمان نخواهی آورد.»

علی علیه السلام از یمن آمد و به حج رسید، و فاطمه را یافت که احرام خود را باز کرده و بوی عطر می داد. علی به سوی رسول خدا رفت تا از او مشورت بگیرد. رسول خدا به او فرمود: «ای علی، با چه چیزی احرام بستی؟» علی پاسخ داد: «با همان چیزی که رسول خدا احرام بست.» پس رسول خدا فرمود: «تو احرام خود را باز نکن.» و او را در قربانی شریک کرد و برای او ۳۷ شتر قرار داد. سپس رسول خدا ٦٣ شتر قربانی کرد که خودش آن ها را ذبح کرد. سپس از هر شتر تکه ای برداشت و در یک دیگ گذاشت. سپس دستور داد که آن را بپزند و از آن غذا خورد و از آبگوشت آن نیز نوشید و فرمود: «اکنون همه با هم از آن غذا خورده ایم.»

رسول خدا فرمود: «متعه بهتر از حج قِران و از حج افراد است.» از امام پرسیدم: «آیا رسول خدا شبانه احرام بست یا روزانه؟» امام فرمود: «روزانه، در وقت نماز ظهر.»

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٦٥٨ - رقم الحدیث الباب: ١٥]

١٤٦٥٨- ١٥- (٤) وَ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ عَنِ النَّضْرِ بْنِ سُوَيْدٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سِنَانٍ قَالَ: قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع ذَكَرَ رَسُولُ اللَّهِ ص الْحَجَّ فَكَتَبَ إِلَى مَنْ بَلَغَهُ كِتَابُهُ مِمَّنْ دَخَلَ فِي الْإِسْلَامِ- أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ص

١- الفقیه ٢- ٢٣٦- ٢٢٨٨ و الفقیه ٢- ٣١٩- ٢٥٥٩.

۲- علل الشرائع- ٤١٢- ١.

۳- یأتی فی الحدیث ۷ من الباب ٥ من أبواب العمرة.

٤- الکافی ٤- ٢٤٩- ٧.

یُرِیدُ الْحَجَّ یُؤْذِنُهُمْ بِذَلِکَ لِیَحُجَّ مَنْ أَطَاقَ الْحَجَّ فَأَقْبَلَ النَّاسُ فَلَمَّا نَزَلَ الشَّجَرَةَ أَمَرَ النَّاسَ بِنَتْفِ الْإِبْطِ وَ حَلْقِ الْعَانَةِ وَ الْغُسْلِ وَ التَّجَرُّدِ فِی إِزَارٍ وَ رِدَاءٍ أَوْ إِزَارٍ وَ عِمَامَةٍ یَضَعُهَا عَلَی عَاتِقِهِ لِمَنْ لَمْ یَکُنْ لَهُ رِدَاءٌ وَ ذَکَرَ أَنَّهُ حَیْثُ لَبَّی قَالَ لَبَّیْکَ اللَّهُمَّ لَبَّیْکَ لَبَّیْکَ لَا شَرِیکَ لَکَ لَبَّیْکَ إِنَّ الْحَمْدَ وَ النِّعْمَةَ لَکَ وَ الْمُلْکَ لَا شَرِیکَ لَکَ- وَ کَانَ رَسُولُ اللَّهِ ص یُکْثِرُ مِنْ ذِی الْمَعَارِجِ وَ کَانَ یُلَبِّی کُلَّمَا لَقِیَ رَاکِباً أَوْ عَلَا أَکَمَةً أَوْ هَبَطَ وَادِیاً وَ مِنْ آخِرِ اللَّیْلِ وَ فِی أَدْبَارِ الصَّلَاةِ فَلَمَّا دَخَلَ مَکَّةَ دَخَلَ مِنْ أَعْلَاهَا مِنَ الْعَقَبَةِ- وَ خَرَجَ حِینَ خَرَجَ مِنْ ذِی طُوًی- فَلَمَّا انْتَهَی إِلَی بَابِ الْمَسْجِدِ اسْتَقْبَلَ الْکَعْبَةَ- وَ ذَکَرَ ابْنُ سِنَانٍ أَنَّهُ بَابُ بَنِی شَیْبَةَ- فَحَمِدَ اللَّهَ وَ أَثْنَی عَلَیْهِ وَ صَلَّی عَلَی أَبِیهِ إِبْرَاهِیمَ- ثُمَّ أَتَی الْحَجَرَ فَاسْتَلَمَهُ فَلَمَّا طَافَ بِالْبَیْتِ- صَلَّی رَکْعَتَیْنِ خَلْفَ مَقَامِ إِبْرَاهِیمَ ع- وَ دَخَلَ زَمْزَمَ فَشَرِبَ مِنْهَا وَ قَالَ اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ عِلْماً نَافِعاً وَ رِزْقاً وَاسِعاً وَ شِفَاءً مِنْ کُلِّ دَاءٍ وَ سُقْمٍ- فَجَعَلَ یَقُولُ ذَلِکَ وَ هُوَ مُسْتَقْبِلُ الْکَعْبَةِ- ثُمَّ قَالَ لِأَصْحَابِهِ لِیَکُنْ آخِرُ عَهْدِکُمْ بِالْکَعْبَةِ اسْتِلَامَ الْحَجَرِ- فَاسْتَلَمَهُ ثُمَّ خَرَجَ إِلَی الصَّفَا ثُمَّ قَالَ أَبْدَأُ بِمَا بَدَأَ اللَّهُ بِهِ ثُمَّ صَعِدَ عَلَی الصَّفَا- فَقَامَ عَلَیْهِ (۱) مِقْدَارَ مَا یَقْرَأُ الْإِنْسَانُ سُورَةَ الْبَقَرَةِ.

******

ترجمه:

***

این روایت از عبدالله بن سنان نقل شده که امام صادق (علیه السلام) فرمود: رسول خدا (صلی الله علیه وآله) حج را یاد کرد و به تمام کسانی که اسلام آورده بودند، پیام فرستاد که ایشان قصد حج دارند و این خبر را به آنان رساند تا کسانی که توانایی دارند، برای حج آمادگی یابند. پس مردم به سوی حج شتافتند.

زمانی که پیامبر (ص) به شجره رسید، به مردم دستور داد که زیر بغل را تمیز کنند، موهای زائد را بتراشند، غسل کنند و لباس احرام بپوشند که شامل یک ازار و رداء یا ازار و عمامه برای کسانی بود که رداء نداشتند. سپس در حالی که تلبیه می گفت، فرمود: «لَبَّیْکَ اللَّهُمَّ لَبَّیْکَ، لَبَّیْکَ لَا شَرِیکَ لَکَ لَبَّیْکَ، إِنَّ الْحَمْدَ وَ النِّعْمَةَ لَکَ وَ الْمُلْکَ لَا شَرِیکَ لَکَ.»

رسول خدا (ص) تلبیه را زیاد می گفت و به ویژه هرگاه با سواره ای روبرو می شد، بر تپه ای بالا می رفت یا از دره ای پایین می آمد، و همچنین در آخر شب و پس از نمازها تلبیه می گفت. وقتی به مکه رسید، از سمت بالای مکه وارد شد و از «ذی طوی» خارج گردید. زمانی که به در مسجد الحرام رسید، به سمت کعبه رو کرد و حمد و ثنای خدا را به جا آورد و بر پدرش ابراهیم (ع) درود فرستاد.

سپس نزد حجرالاسود رفت و آن را استلام کرد. پس از طواف خانه خدا، پشت مقام ابراهیم دو رکعت نماز خواند. سپس وارد زمزم شد و از آب آن نوشید و دعا کرد: «خدایا، از تو علم نافع، روزی وسیع، و شفای از هر بیماری و درد طلب می کنم.» این دعا را در حالی که به سمت کعبه ایستاده بود، تکرار کرد.

سپس به یارانش فرمود: «آخرین دیدارتان با کعبه، استلام حجرالاسود باشد.» پس از آن حجرالاسود را استلام کرد و به سمت صفا حرکت نمود و فرمود: «آغاز می کنم از آنچه خداوند آغاز کرده است.» سپس بر بالای صفا ایستاد به اندازه ای که انسان بتواند سوره بقره را بخواند.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱٤٦٥۹ - رقم الحدیث الباب: ۱٦]

۱٤٦٥۹- ۱٦- (۲) وَ عَنْ عَلِیِّ بْنِ إِبْرَاهِیمَ عَنْ أَبِیهِ وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْمَاعِیلَ عَنِ الْفَضْلِ بْنِ شَاذَانَ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَیْرٍ عَنْ مُعَاوِیَةَ بْنِ عَمَّارٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع فِی حَدِیثٍ أَنَّ النَّبِیَّ ص قَالَ لِلْأَنْصَارِیِّ قَبْلَ

أَنْ يَسْأَلَهُ جِئْتَ تَسْأَلُنِی عَنِ الْحَجِّ وَ عَنِ الطَّوَافِ بِالْبَیْتِ وَ عَنِ السَّعْیِ بَیْنَ الصَّفَا وَ الْمَرْوَةِ- وَ رَمْیِ الْجِمَارِ وَ حَلْقِ الرَّأْسِ وَ یَوْمِ عَرَفَةَ- فَقَالَ الرَّجُلُ إِی وَ الَّذِی بَعَثَکَ بِالْحَقِّ قَالَ لَا تَرْفَعُ

ص: ٢٢٤

١- فی نسخة- علیها (هامش المخطوط).

٢- الکافی ٤- ٢٦١- ٣٧، و أورد صدره فی الحدیث ٧ من الباب ١ من أبواب أفعال الصلاة.

نَاقَتُکَ خُفّاً إِلَّا کُتِبَ بِهِ لَکَ حَسَنَةٌ وَ لَا تَضَعُ خُفّاً إِلَّا حُطَّ بِهِ عَنْکَ سَیِّئَةٌ وَ طَوَافٌ بِالْبَیْتِ وَ سَعْیٌ بَیْنَ الصَّفَا وَ الْمَرْوَةِ- تَنْفَتِلُ کَمَا وَلَدَتْکَ أُمُّکَ مِنَ الذُّنُوبِ وَ رَمْیُ الْجِمَارِ ذُخْرٌ لَکَ یَوْمَ الْقِیَامَةِ- وَ حَلْقُ الرَّأْسِ لَکَ بِکُلِّ شَعْرَةٍ نُورٌ یَوْمَ الْقِیَامَةِ- وَ یَوْمُ عَرَفَةَ یَوْمٌ یُبَاهِی اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ بِهِ الْمَلَائِکَةَ فَلَوْ حَضَرْتَ ذَلِکَ الْیَوْمَ بِرَمْلِ عَالِجٍ وَ قَطْرِ السَّمَاءِ وَ أَیَّامِ الْعَالَمِ ذُنُوباً فَإِنَّهُ تُبَتُّ (١) ذَلِکَ الْیَوْمَ.

******

ترجمه:

***

این روایت از معاویة بن عمار از امام صادق (علیه السلام) نقل شده که در حدیثی پیامبر اکرم (صلی الله علیه وآله) به مرد انصاری قبل از آنکه سوالی بپرسد، فرمود: «آمده ای تا از من درباره حج، طواف خانه خدا، سعی بین صفا و مروه، رمی جمرات، تراشیدن سر، و روز عرفه بپرسی؟» مرد انصاری پاسخ داد: «آری، به آن کسی که تو را به حق مبعوث کرده است.»

پیامبر (ص) فرمود: «شترت هیچ گامی برنمی دارد مگر اینکه برایت حسنه ای نوشته می شود و هیچ گامی نمی گذارد مگر اینکه گناهی از تو کاسته می شود. طواف خانه خدا و سعی بین صفا و مروه

تو را همانند روزی که مادرت تو را به دنیا آورده است، از گناهان پاک می کند. رمی جمرات ذخیره ای برای تو در روز قیامت است، و برای هر موی سر که تراشیده شود، نوری در روز قیامت خواهی داشت.

روز عرفه، روزی است که خداوند عزوجل به آن، بر فرشتگان خود مباهات می کند، و اگر در آن روز حضور داشته باشی، حتی اگر به اندازه ریگ های بیابان و قطرات باران و گناهان تمام روزهای دنیا گناه داشته باشی، در آن روز آمرزیده خواهی شد.»

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٦٦٠ - رقم الحدیث الباب: ١٧]

١٤٦٦٠- ١٧- (٢) قَالَ الْكُلَيْنِيُّ وَ فِي حَدِيثٍ آخَرَ لَهُ بِكُلِّ خُطْوَةٍ يَخْطُو إِلَيْهَا تُكْتَبُ لَهُ حَسَنَةٌ وَ تُمْحَى عَنْهُ سَيِّئَةٌ وَ تُرْفَعُ لَهُ دَرَجَةٌ.

******

ترجمه:

***

مرحوم کلینی در حدیثی دیگر نقل کرده است که پیامبر اکرم (صلی الله علیه وآله) فرمود: «با هر گامی که به سوی حج برداشته می شود، برای او یک حسنه نوشته می شود، یک گناه از او پاک می گردد، و یک درجه مقام او بالا می رود.»

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٦٦١ - رقم الحدیث الباب: ١٨]

١٤٦٦١- ١٨- (٣) وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَقِيلٍ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ الْحُسَيْنِ (عَنْ عَلِيِّ بْنِ عِيسَى عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ) (٤) عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَزِيدَ الرِّفَاعِيِّ (٥) رَفَعَهُ أَنَّ أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ ع سُئِلَ عَنِ الْوُقُوفِ بِالْجَبَلِ- لِمَ لَمْ يَكُنْ فِي الْحَرَمِ فَقَالَ لِأَنَّ الْكَعْبَةَ بَيْتُهُ وَ الْحَرَمَ بَابُهُ فَلَمَّا قَصَدُوهُ وَافِدِينَ وَقَفَهُمْ بِالْبَابِ يَتَضَرَّعُونَ قِيلَ لَهُ فَالْمَشْعَرُ الْحَرَامُ لِمَ صَارَ فِي الْحَرَمِ- قَالَ لِأَنَّهُ لَمَّا أَذِنَ لَهُمْ بِالدُّخُولِ وَقَفَهُمْ بِالْحِجَابِ الثَّانِي فَلَمَّا طَالَ تَضَرُّعُهُمْ بِهَا أَذِنَ لَهُمْ بِتَقْرِيبِ قُرْبَانِهِمْ فَلَمَّا قَضَوْا تَفَثَهُمْ (٦) تَطَهَّرُوا بِهَا مِنَ الذُّنُوبِ الَّتِي كَانَتْ حِجَاباً بَيْنَهُمْ وَ بَيْنَهُ أَذِنَ لَهُمْ بِالزِّيَارَةِ عَلَى الطَّهَارَةِ قِيلَ فَلِمَ حَرَّمَ (٧) الصِّيَامَ أَيَّامَ التَّشْرِيقِ- قَالَ لِأَنَّ الْقَوْمَ زُوَّارُ (٨) اللَّهِ فَهُمْ فِي ضِيَافَتِهِ وَ لَا يَجْمُلُ

١- تبت- من البت و هو القطع (مجمع البحرين- تبت- ٢- ١٩٠).

٢- الكافي ٤- ٢٦٢- ٣٧ ذيل الحديث ٣٧.

٣- الكافي ٤- ٢٢٤- ١.

٤- في التهذيب- عليّ بن الحسين، عن علي بن عيسى (هامش المخطوط) و في المصدر- علي بن عيسى، عن علي بن الحسن.

٥- في نسخة- محمّد بن يزيد الرفاء (هامش المخطوط).

٦- التفث- ما يفعله المحرم عند إحلاله كقص الشارب و الظفر، و قيل- هو ذهاب الشعث و الدرن و الوسخ مطلقا. (مجمع البحرين- تفث- ٢- ٢٣٨).

٧- في العلل- كره (بدل) حر هامش المخطوط.

٨- في التهذيب- زاروا (هامش المخطوط).

بِمُضِيفٍ أَنْ يُصَوِّمَ أَضْيَافَهُ قِيلَ فَالتَّعَلُّقُ بِأَسْتَارِ الْكَعْبَةِ لِأَيِّ مَعْنًى هُوَ قَالَ هُوَ مِثْلُ (١) رَجُلٍ لَهُ عِنْدَ آخَرَ جِنَايَةٌ وَ ذَنْبٌ فَهُوَ يَتَعَلَّقُ بِثَوْبِهِ يَتَضَرَّعُ إِلَيْهِ وَ يَخْضَعُ لَهُ أَنْ يَتَجَافَى (٢) عَنْ ذَنْبِهِ.

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَعْقُوبَ (۳)

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ مُرْسَلًا نَحْوَهُ (٤).

******

ترجمه:

***

در این حدیث، محمد بن یزید رفاعی از امیرالمؤمنین علی (علیه السلام) نقل می کند که از ایشان درباره علت قرار نگرفتن وقوف در جبل (عرفات) در حرم سؤال شد. حضرت علی (ع) فرمودند: «کعبه خانه خداست و حرم درب آن است. هنگامی که مردم به قصد زیارت به سوی او می آیند، خداوند آنها را در درب (حرم) متوقف می کند تا تضرع و زاری کنند.» سپس از ایشان پرسیده شد که چرا مشعر الحرام در داخل حرم قرار دارد. حضرت فرمودند: «چون زمانی که به آنان اجازه ورود داد، آنها را در حجاب دوم متوقف کرد و وقتی تضرع و زاری آنها طولانی شد، به آنها اجازه تقرب با قربانی هایشان داد. پس از آن، هنگامی که امور خود را به انجام رساندند و از گناهانشان پاک شدند که آن گناهان حجاب میان آنها و خدا بود، به آنها اجازه زیارت داد.»

سپس از حضرت پرسیده شد که چرا روزهای تشریق روزه گرفتن حرام است. حضرت فرمودند: «زیرا مردم مهمانان خداوند هستند و آنها در مهمانی او به سر می برند، و شایسته نیست که میزبان، مهمانان خود را روزه دار کند.» همچنین از ایشان درباره علت چنگ زدن به پرده کعبه پرسیده شد. حضرت فرمودند: «این مانند شخصی است که جنایتی یا گناهی نسبت به دیگری دارد و به لباس او متوسل می شود، در حالی که به تضرع و زاری می پردازد و از او طلب عفو و بخشش می کند.»

***

[رقم الحديث الكلی: ١٤٦٦٢ - رقم الحديث الباب: ١٩]

١٤٦٦٢- ١٩- (٥) وَ رَوَاهُ فِی الْعِلَلِ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ أَحْمَدَ الصَّائِغِ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ الْحَجَّالِ عَنْ سَعْدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ الْهَمْدَانِيِّ عَنْ ذِی النُّونِ الْمِصْرِيِّ عَمَّنْ سَأَلَ الصَّادِقَ ع وَ ذَكَرَ نَحْوَهُ إِلَّا أَنَّهُ قَالَ فَلِمَ كُرِهَ الصِّيَامُ أَيَّامَ التَّشْرِيقِ.

******

ترجمه:

***

این روایت از ذی النون مصری نقل شده است که از امام صادق (علیه السلام) سؤال شد و به موضوع مشابهی اشاره دارد، اما تفاوت جزئی ای در سؤال و پاسخ وجود دارد. در این روایت آمده که فردی از امام صادق (ع) درباره علت کراهت روزه گرفتن در ایام تشریق سؤال کرد.

***

[رقم الحديث الكلی: ١٤٦٦٣ - رقم الحديث الباب: ٢٠]

١٤٦٦٣- ٢٠- (٦) وَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ صَالِحِ بْنِ أَبِی حَمَّادٍ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ يَزِيدَ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ أَبِی حَمْزَةَ (٧) عَنْ أَبِی إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع فِی حَدِيثٍ أَنَّ اللَّهَ بَعَثَ جَبْرَئِيلَ إِلَی آدَمَ فَقَالَ السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا آدَمُ التَّائِبُ مِنْ خَطِيئَتِهِ الصَّابِرُ لِبَلِيَّتِهِ إِنَّ اللَّهَ أَرْسَلَنِی إِلَيْكَ لِأُعَلِّمَكَ الْمَنَاسِكَ الَّتِی تُطَهَّرُ بِهَا فَأَخَذَ بِيَدِهِ فَانْطَلَقَ بِهِ إِلَی مَكَانِ الْبَيْتِ- وَ أَنْزَلَ اللَّهُ عَلَيْهِ غَمَامَةً فَأَظَلَّتْ مَكَانَ الْبَيْتِ- وَ كَانَتِ الْغَمَامَةُ بِحِيَالِ الْبَيْتِ الْمَعْمُورِ- فَقَالَ يَا آدَمُ خُطَّ بِرِجْلِكَ حَيْثُ أَظَلَّتْ هَذِهِ الْغَمَامَةُ فَإِنَّهُ سَيُخْرَجُ لَكَ بَيْتٌ مِنْ مَهَاةٍ (٨) يَكُونُ قِبْلَتَكَ وَ قِبْلَةَ عَقِبِكَ مِنْ

۱- فی التهذیب- مثله مثل (هامش المخطوط).

۲- فی نسخة زیادة- له (هامش المخطوط).

۳- التهذیب ۵- ٤٤٨- ١٥٦٥.

٤- الفقیه ۲- ۱۹۷- ۲۱۲۹.

۵- علل الشرائع- ٤٤٣- ۱.

٦- الکافی ٤- ۱۹۰- ۱.

۷- فی نسخة- الحسن بن علیّ بن أبی حمزة (هامش المخطوط).

۸- المهاة- البلورة (الصحاح- مها- ٦- ۲٤۹۹.

بَعْدِکَ فَفَعَلَ آدَمُ- وَ أَخْرَجَ اللَّهُ لَهُ تَحْتَ الْغَمَامَةِ بَیْتاً مِنْ مَهَاةٍ وَ أَنْزَلَ اللَّهُ الْحَجَرَ الْأَسْوَدَ إِلَی أَنْ قَالَ فَأَمَرَهُ جَبْرَئِیلُ أَنْ یَسْتَغْفِرَ اللَّهَ مِنْ ذَنْبِهِ عِنْدَ جَمِیعِ الْمَشَاعِرِ وَ أَخْبَرَهُ أَنَّ اللَّهَ قَدْ غَفَرَ لَهُ وَ أَمَرَهُ أَنْ یَحْمِلَ حَصَیَاتِ الْجِمَارِ مِنَ الْمُزْدَلِفَةِ- فَلَمَّا بَلَغَ مَوْضِعَ الْجِمَارِ تَعَرَّضَ لَهُ إِبْلِیسُ- فَقَالَ لَهُ یَا آدَمُ أَیْنَ تُرِیدُ فَقَالَ لَهُ جَبْرَئِیلُ ع لَا تُکَلِّمْهُ وَ ارْمِهِ بِسَبْعِ حَصَیَاتٍ وَ کَبِّرْ مَعَ کُلِّ حَصَاةٍ فَفَعَلَ آدَمُ حَتَّی فَرَغَ مِنْ رَمْیِ الْجِمَارِ- وَ أَمَرَهُ أَنْ یُقَرِّبَ الْقُرْبَانَ وَ هُوَ الْهَدْیُ قَبْلَ رَمْیِ الْجِمَارِ- وَ أَمَرَهُ أَنْ یَحْلِقَ رَأْسَهُ تَوَاضُعاً لِلَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ فَفَعَلَ آدَمُ ذَلِکَ ثُمَّ أَمَرَهُ بِزِیَارَةِ الْبَیْتِ- وَ أَنْ یَطُوفَ بِهِ سَبْعاً وَ یَسْعَی بَیْنَ الصَّفَا وَ الْمَرْوَةِ أُسْبُوعاً یَبْدَأُ بِالصَّفَا وَ یَخْتِمُ بِالْمَرْوَةِ- ثُمَّ یَطُوفَ بَعْدَ ذَلِکَ أُسْبُوعاً بِالْبَیْتِ- وَ هُوَ طَوَافُ النِّسَاءِ لَا یَحِلُّ لِلْمُحْرِمِ أَنْ یُبَاضِعَ حَتَّی یَطُوفَ طَوَافَ النِّسَاءِ فَفَعَلَ آدَمُ- فَقَالَ لَهُ جَبْرَئِیلُ إِنَّ اللَّهَ قَدْ غَفَرَ ذَنْبَکَ (۱) وَ قَبِلَ تَوْبَتَکَ وَ أَحَلَّ لَکَ زَوْجَتَکَ الْحَدِیثَ.

******

ترجمه:

***

از امام موسی کاظم (ع) از امام صادق (ع) نقل شده است که فرمودند:

خداوند جبرئیل را به سوی حضرت آدم فرستاد. جبرئیل گفت: «سلام بر تو ای آدم، ای کسی که از خطای خود توبه کرده ای و در بلاها صبر کردی. خداوند مرا به سوی تو فرستاد تا مناسکی را که به وسیله آن ها پاک می شوی، به تو بیاموزم.» سپس دست آدم را گرفت و او را به محل خانه (کعبه) برد. خداوند ابری را فرستاد که محل خانه را سایه بان کرد و آن ابر هم راستا با "بیت المعمور" (خانه بهشتی) بود. جبرئیل گفت: «ای آدم، با پای خود در جایی که این ابر سایه افکنده، خط بکش. خداوند خانه ای از "مهات" (پوست گوزن) برایت بیرون خواهد آورد که قبله تو و نسل تو خواهد بود.» آدم این کار را انجام داد و خداوند برای او در زیر آن ابر خانه ای از مهات بیرون آورد و حجرالاسود را نازل کرد.

جبرئیل به او دستور داد که در تمام مشاعر (مواقف حج) از خداوند برای گناه خود طلب مغفرت کند و به او گفت که خداوند گناه تو را بخشیده است. سپس جبرئیل به او دستور داد که سنگ ریزه هایی از مزدلفه بردارد. وقتی آدم به محل جمرات رسید، شیطان بر او ظاهر شد و گفت: «ای آدم، کجا می روی؟» جبرئیل به او گفت: «با او صحبت نکن و او را با هفت سنگ بزن و با هر سنگ تکبیر بگو.» آدم چنین کرد تا از رمی جمرات فارغ شد. سپس جبرئیل به او دستور داد که قربانی کند، که همان قربانی (هدی) است، قبل از رمی جمرات.

جبرئیل به او دستور داد که سر خود را برای فروتنی در برابر خداوند عز و جل بتراشد، و آدم چنین کرد. سپس جبرئیل به او دستور داد که به زیارت خانه (کعبه) برود و هفت دور طواف کند، و هفت دور بین صفا و مروه سعی کند، با شروع از صفا و پایان در مروه. سپس دوباره هفت دور دیگر طواف کند، که همان طواف زنان است. کسی که در حال احرام است، تا وقتی که طواف زنان را انجام ندهد، نمی تواند با همسر خود همبستر شود. آدم این کارها را انجام داد.

جبرئیل به او گفت: «خداوند گناه تو را بخشیده و توبه تو را پذیرفته و همسرت را برای تو حلال کرده است.»

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٦٦٤ - رقم الحدیث الباب: ٢١]

١٤٦٦٤- ٢١- (٢) وَ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ سَهْلِ بْنِ زِيَادٍ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ الْقَلَانِسِيِّ عَنْ عَلِيِّ بْنِ حَسَّانَ عَنْ عَمِّهِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ كَثِيرٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع فِي حَدِيثٍ أَنَّ اللَّهَ بَعَثَ جَبْرَئِيلَ إِلَى آدَمَ فَقَالَ السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا آدَمُ إِنَّ اللَّهَ بَعَثَنِي إِلَيْكَ لِأُعَلِّمَكَ الْمَنَاسِكَ فَنَزَلَ غَمَامٌ مِنَ السَّمَاءِ فَأَظَلَّ مَكَانَ الْبَيْتِ فَقَالَ جَبْرَئِيلُ يَا آدَمُ- خُطَّ حَيْثُ أَظَلَّ الْغَمَامُ فَإِنَّهُ قِبْلَةٌ لَكَ وَ لِآخِرِ عَقِبِكَ مِنْ وُلْدِكَ فَخَطَّ آدَمُ بِرِجْلِهِ حَيْثُ الْغَمَامُ ثُمَّ انْطَلَقَ بِهِ إِلَى مِنًى- فَأَرَاهُ مَسْجِدَ مِنًى فَخَطَّ بِرِجْلِهِ وَ قَدْ خَطَّ الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ بَعْدَ مَا خَطَّ مَكَانَ الْبَيْتِ- ثُمَّ انْطَلَقَ بِهِ مِنْ مِنًى إِلَى عَرَفَاتٍ فَأَقَامَهُ عَلَى الْمُعَرَّفِ- فَقَالَ إِذَا غَرَبَتِ الشَّمْسُ فَاعْتَرِفْ بِذَنْبِكَ سَبْعَ مَرَّاتٍ وَ اسْأَلِ اللَّهَ الْمَغْفِرَةَ وَ التَّوْبَةَ سَبْعَ مَرَّاتٍ فَفَعَلَ ذَلِكَ آدَمُ ع

١- فی نسخة- غفر لک ذنبک (هامش المخطوط).

٢- الکافی ٤- ١٩١- ٢.

وَ لِذَلِكَ سُمِّيَ الْمُعَرَّفَ- لِأَنَّ آدَمَ اعْتَرَفَ فِيهِ بِذَنْبِهِ وَ جُعِلَ سُنَّةً لِوُلْدِهِ يَعْتَرِفُونَ بِذُنُوبِهِمْ كَمَا اعْتَرَفَ آدَمُ- وَ يَسْأَلُونَ التَّوْبَةَ كَمَا سَأَلَهَا آدَمُ- ثُمَّ أَمَرَهُ جَبْرَئِيلُ فَأَفَاضَ مِنْ عَرَفَاتٍ- فَمَرَّ عَلَى الْجِبَالِ السَّبْعَةِ فَأَمَرَهُ أَنْ يُكَبِّرَ عِنْدَ كُلِّ جَبَلٍ أَرْبَعَ تَكْبِيرَاتٍ فَفَعَلَ ذَلِكَ حَتَّى انْتَهَى إِلَى جَمْعٍ- فَلَمَّا انْتَهَى إِلَى جَمْعٍ ثُلُثَ اللَّيْلِ فَجَمَعَ فِيهَا الْمَغْرِبَ وَ الْعِشَاءَ تِلْكَ اللَّيْلَةَ ثُلُثَ اللَّيْلِ فِي ذَلِكَ الْمَوْضِعِ ثُمَّ أَمَرَهُ أَنْ يَنْبَطِحَ فِي بَطْحَاءِ جَمْعٍ- فَانْبَطَحَ فِي بَطْحَاءِ جَمْعٍ حَتَّى انْفَجَرَ الصُّبْحُ فَأَمَرَهُ أَنْ يَقْعُدَ عَلَى الْجَبَلِ جَبَلِ جَمْعٍ-

وَ أَمَرَهُ إِذَا طَلَعَتِ الشَّمْسُ أَنْ يَعْتَرِفَ بِذَنْبِهِ سَبْعَ مَرَّاتٍ وَ يَسْأَلَ اللَّهَ تَعَالَى التَّوْبَةَ وَ الْمَغْفِرَةَ سَبْعَ مَرَّاتٍ فَفَعَلَ ذَلِکَ آدَمُ كَمَا أَمَرَهُ جَبْرَئِيلُ- وَ إِنَّمَا جُعِلَ اعْتِرَافَيْنِ لِيَكُونَ سُنَّةً فِي وُلْدِهِ فَمَنْ لَمْ يُدْرِکْ مِنْهُمْ عَرَفَاتٍ- وَ أَدْرَکَ جَمْعاً فَقَدْ وَافَى حَجَّهُ إِلَى مِنًى- ثُمَّ أَفَاضَ مِنْ جَمْعٍ إِلَى مِنًى فَبَلَغَ مِنًى ضُحًى فَأَمَرَهُ فَصَلَّى رَكْعَتَيْنِ فِي مَسْجِدِ مِنًى- ثُمَّ أَمَرَهُ أَنْ يُقَرِّبَ لِلَّهِ قُرْبَاناً لِيُقْبَلَ مِنْهُ وَ يَعْرِفَ أَنَّ اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ قَدْ تَابَ عَلَيْهِ وَ يَكُونَ سُنَّةً فِي وُلْدِهِ الْقُرْبَانُ فَقَرَّبَ آدَمُ قُرْبَاناً فَقَبِلَ اللَّهُ مِنْهُ فَأَرْسَلَ نَاراً مِنَ السَّمَاءِ فَقَبِلَتْ قُرْبَانَ آدَمَ- فَقَالَ جَبْرَئِيلُ يَا آدَمُ إِنَّ اللَّهَ قَدْ أَحْسَنَ إِلَيْکَ إِذْ عَلَّمَکَ الْمَنَاسِکَ الَّتِي يَتُوبُ بِهَا عَلَيْکَ وَ قَبِلَ قُرْبَانَکَ فَاحْلِقْ رَأْسَکَ تَوَاضُعاً لِلَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ إِذْ قَبِلَ قُرْبَانَکَ فَحَلَقَ آدَمُ رَأْسَهُ تَوَاضُعاً لِلَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ ثُمَّ أَخَذَ جَبْرَئِيلُ بِيَدِ آدَمَ فَانْطَلَقَ بِهِ إِلَى الْبَيْتِ- فَعَرَضَ لَهُ إِبْلِيسُ عِنْدَ الْجَمْرَةِ فَقَالَ لَهُ إِبْلِيسُ- لَعَنَهُ اللَّهُ يَا آدَمُ أَيْنَ تُرِيدُ فَقَالَ لَهُ جَبْرَئِيلُ- يَا آدَمُ ارْمِهِ بِسَبْعِ حَصَيَاتٍ وَ كَبِّرْ مَعَ كُلِّ حَصَاةٍ تَكْبِيرَةً فَأَمَرَهُ فَفَعَلَ ذَلِکَ آدَمُ فَذَهَبَ إِبْلِيسُ- ثُمَّ عَرَضَ لَهُ عِنْدَ الْجَمْرَةِ الثَّانِيَةِ- فَقَالَ لَهُ يَا آدَمُ أَيْنَ تُرِيدُ فَقَالَ لَهُ جَبْرَئِيلُ يَا آدَمُ- ارْمِهِ بِسَبْعِ حَصَيَاتٍ وَ كَبِّرْ مَعَ كُلِّ حَصَاةٍ تَكْبِيرَةً فَفَعَلَ ذَلِکَ آدَمُ فَذَهَبَ إِبْلِيسُ- ثُمَّ عَرَضَ لَهُ عِنْدَ الْجَمْرَةِ الثَّالِثَةِ- فَقَالَ لَهُ يَا آدَمُ أَيْنَ تُرِيدُ فَقَالَ لَهُ جَبْرَئِيلُ ارْمِهِ بِسَبْعِ حَصَيَاتٍ وَ كَبِّرْ مَعَ كُلِّ حَصَاةٍ تَكْبِيرَةً فَفَعَلَ ذَلِکَ آدَمُ فَذَهَبَ إِبْلِيسُ- فَقَالَ لَهُ جَبْرَئِيلُ إِنَّکَ لَنْ تَرَاهُ بَعْدَ مَقَامِکَ هَذَا أَبَداً ثُمَّ انْطَلَقَ بِهِ إِلَى الْبَيْتِ- فَأَمَرَهُ أَنْ يَطُوفَ بِالْبَيْتِ سَبْعَ مَرَّاتٍ فَفَعَلَ ذَلِکَ آدَمُ-

ص: ۲۲۸

فَقَالَ جَبْرَئِيلُ إِنَّ اللَّهَ قَدْ غَفَرَ ذَنْبَکَ وَ قَبِلَ تَوْبَتَکَ وَ أَحَلَّ لَکَ زَوْجَتَکَ.

وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَيْنِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِنَانٍ عَنْ عَبْدِ الْكَرِيمِ بْنِ عَمْرٍو وَ إِسْمَاعِيلَ بْنِ حَازِمٍ عَنْ عَبْدِ الْحَمِيدِ بْنِ أَبِي الدَّيْلَمِ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع مِثْلَهُ (۱).

******

ترجمه:

***

از علی بن حسان از عمویش عبدالرحمن بن کثیر از امام صادق (ع) روایت شده است که فرمودند:

خداوند جبرئیل را به سوی حضرت آدم فرستاد. جبرئیل گفت: «سلام بر تو ای آدم. خداوند مرا به سوی تو فرستاده است تا مناسک حج را به تو بیاموزم.» سپس ابری از آسمان نازل شد که مکان خانه (کعبه) را سایه افکنی کرد. جبرئیل گفت: «ای آدم، در جایی که ابر سایه افکنده است، خط بکش، زیرا اینجا قبله تو و نسل بعدی فرزندانت خواهد بود.» آدم با پای خود خط کشید در همان جایی که ابر بود. سپس جبرئیل او را به منا برد و مسجد منا را به او نشان داد و او با پای خود خط کشید، همان طور که قبلاً محل مسجدالحرام و مکان خانه (کعبه) را خط کشیده بود.

سپس جبرئیل او را از منا به عرفات برد و او را بر بالای عرفات (معرف) قرار داد و گفت: «هنگامی که خورشید غروب کرد، هفت مرتبه به گناه خود اعتراف کن و هفت مرتبه از خداوند مغفرت و توبه طلب کن.» آدم چنین کرد و از آنجا به این مکان "معرف" گفته می شود، زیرا آدم در آنجا به گناه خود اعتراف کرد و این کار سنتی شد برای فرزندانش که آن ها نیز به گناهان خود اعتراف کنند و همان طور که آدم طلب توبه کرد، آن ها نیز توبه طلب کنند.

سپس جبرئیل به او دستور داد که از عرفات روانه شود. وقتی به کوه های هفت گانه رسید، جبرئیل به او دستور داد که در هر کوه چهار تکبیر بگوید، و آدم چنین کرد تا به جَمْع (مزدلفه) رسید. وقتی به جَمْع رسید، یک سوم شب گذشته بود. او در آن شب در آن مکان نماز مغرب و عشا را با هم خواند. سپس جبرئیل به او دستور داد که در بَطحای جَمْع دراز بکشد و آدم در بَطحای جَمْع دراز کشید تا فجر فرا رسید. سپس جبرئیل به او دستور داد که بر بالای کوه جَمْع بنشیند و وقتی خورشید طلوع کرد، هفت مرتبه به گناه خود اعتراف کند و هفت مرتبه از خداوند طلب توبه و مغفرت کند. آدم طبق دستور جبرئیل چنین کرد.

علت دو بار اعتراف این بود که این امر سنتی برای فرزندانش شود. بنابراین هر کسی از فرزندانش که نتواند به عرفات برسد ولی به جَمْع برسد، حجش کامل می شود و به منا می رسد. سپس جبرئیل به او دستور داد که از جَمْع به منا روانه شود. او در هنگام ضحی به منا رسید. جبرئیل به او دستور داد که در مسجد منا دو رکعت نماز بخواند. سپس به او دستور داد که قربانی ای برای خداوند تقدیم کند تا پذیرفته شود و او بداند که خداوند عز و جل توبه او را پذیرفته است. قربانی نیز سنتی برای فرزندانش شد.

آدم قربانی ای تقدیم کرد و خداوند آن را از او پذیرفت. خداوند آتشی از آسمان فرستاد که قربانی آدم را پذیرفت. جبرئیل گفت: «ای آدم، خداوند به تو لطف کرده است و مناسکی را به تو آموخت که به وسیله آن ها توبه تو را می پذیرد و قربانی تو را قبول کرده است. بنابراین، در برابر خداوند عز و جل فروتنی کن و سرت را بتراش.» آدم سرش را تراشید و در برابر خداوند عز و جل فروتنی کرد.

سپس جبرئیل دست آدم را گرفت و او را به سوی خانه (کعبه) برد. در هنگام رسیدن به جمرات، شیطان بر او ظاهر شد و گفت: «ای آدم، کجا می روی؟» جبرئیل به او گفت: «ای آدم، با هفت سنگ او را بزن و با هر سنگ یک تکبیر بگو.» آدم چنین کرد و شیطان رفت. سپس شیطان دوباره نزد او در جمره دوم ظاهر شد و گفت: «ای آدم، کجا می روی؟» جبرئیل گفت: «ای آدم، با هفت سنگ او را بزن و با هر سنگ یک تکبیر بگو.» آدم چنین کرد و شیطان رفت. سپس شیطان برای بار سوم نزد او در جمره سوم ظاهر شد و گفت: «ای آدم، کجا می روی؟» جبرئیل گفت: «با هفت سنگ او را بزن و با هر سنگ یک تکبیر بگو.» آدم چنین کرد و شیطان رفت.

جبرئیل گفت: «از این به بعد دیگر شیطان را در این مکان نخواهی دید.» سپس جبرئیل او را به خانه (کعبه) برد و به او دستور داد که هفت مرتبه طواف کند. آدم این کار را انجام داد. سپس جبرئیل گفت: «خداوند گناهت را بخشید، توبه ات را پذیرفت و همسرت را برای تو حلال کرد.»

***

[رقم الحديث الكلی: ١٤٦٦٥ - رقم الحديث الباب: ٢٢]

١٤٦٦٥- ٢٢- (٢) وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ فِی الْعِلَلِ عَنْ أَبِیهِ عَنْ عَلِیِّ بْنِ سُلَیْمَانَ الرَّازِیِّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَیْنِ بْنِ أَبِی الْخَطَّابِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِنَانٍ عَنْ إِسْمَاعِیلَ بْنِ جَابِرٍ وَ عَبْدِ الْکَرِیمِ بْنِ عَمْرٍو وَ عَنْ عَبْدِ الْحَمِیدِ بْنِ أَبِی الدَّیْلَمِ مِثْلَهُ إِلَّا أَنَّهُ ذَکَرَ أَنَّ إِبْلِیسَ عَرَضَ لآدَمَ عِنْدَ الْجَمْرَةِ- ثُمَّ عَرَضَ لَهُ فِی الْیَوْمِ الثَّانِی عِنْدَ الْجَمْرَةِ الْأُولَی- وَ الثَّانِیَةِ وَ الثَّالِثَةِ وَ کَذَلِکَ فِی الْیَوْمِ الثَّالِثِ وَ الرَّابِعِ وَ ذَکَرَهُ عَلَی النَّسَقِ السَّابِقِ.

******

ترجمه:

***

از عبد الحمید بن أبی دیلم روایت شده است که مشابه روایت قبلی است، با این تفاوت که در این روایت ذکر شده است:

ابلیس نزد آدم در جمره (اولین جمره) ظاهر شد. سپس در روز دوم نیز نزد او در جمره اول، دوم و سوم ظاهر شد، و همچنین در روز سوم و چهارم به همین ترتیب بر او ظاهر شد و همان روندی که در روایت قبل ذکر شده بود، ادامه یافت.

***

[رقم الحديث الكلی: ١٤٦٦٦ - رقم الحديث الباب: ٢٣]

١٤٦٦٦- ٢٣- (٣) وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ یَحْیَی وَ أَحْمَدَ بْنِ إِدْرِیسَ عَنْ عِیسَی بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِی أَیُّوبَ عَنْ عَلِیِّ بْنِ مَهْزِیَارَ عَنِ الْحُسَیْنِ بْنِ سَعِیدٍ عَنْ عَلِیِّ بْنِ مَنْصُورٍ عَنْ کُلْثُومِ بْنِ عَبْدِ الْمُؤْمِنِ الْحَرَّانِیِّ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: أَمَرَ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ إِبْرَاهِیمَ ع أَنْ یَحُجَّ وَ یَحُجَّ بِإِسْمَاعِیلَ مَعَهُ وَ یُسْکِنَهُ الْحَرَمَ-

فَحَجَّا عَلَى جَمَلٍ أَحْمَرَ وَ مَا مَعَهُمَا إِلَّا جَبْرَئِيلُ- فَلَمَّا بَلَغَا الْحَرَمَ قَالَ لَهُ جَبْرَئِيلُ يَا إِبْرَاهِيمُ- انْزِلَا فَاغْتَسِلَا قَبْلَ أَنْ تَدْخُلَا الْحَرَمَ- فَنَزَلَا فَاغْتَسَلَا وَ أَرَاهُمَا كَيْفَ يَتَهَيَّئَانِ لِلْإِحْرَامِ فَفَعَلَا ثُمَّ أَمَرَهُمَا فَأَهَلَّا بِالْحَجِّ وَ أَمَرَهُمَا بِالتَّلْبِيَاتِ الْأَرْبَعِ الَّتِي لَبَّى بِهَا الْمُرْسَلُونَ ثُمَّ سَارَ (٤) بِهِمَا إِلَى الصَّفَا وَ نَزَلَا وَ قَامَ جَبْرَئِيلُ بَيْنَهُمَا وَ اسْتَقْبَلَ

ص: ٢٢٩

١- الكافى ٤- ١٩٤- ٢ ذيل الحديث ٢.

٢- علل الشرائع- ٤٠١- ١.

٣- الكافى ٤- ٢٠٢- ٣، و أورد صدره فى الحديث ٣ من الباب ١، و قطعة منه فى الحديث ٣ من الباب ١١ من أبواب مقدمات الطواف.

٤- فى نسخة- صار (هامش المخطوط).

الْبَيْتَ فَكَبَّرَ اللَّهَ وَ كَبَّرَا وَ حَمِدَ اللَّهَ وَ حَمِدَا وَ مَجَّدَ اللَّهَ وَ مَجَّدَا وَ أَثْنَى عَلَيْهِ وَ فَعَلَا مِثْلَ ذَلِكَ وَ تَقَدَّمَ جَبْرَئِيلُ وَ تَقَدَّمَا يُثْنِيَانِ عَلَى اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ وَ يُمَجِّدَانِهِ حَتَّى انْتَهَى بِهِمَا إِلَى مَوْضِعِ الْحَجَرِ- فَاسْتَلَمَ جَبْرَئِيلُ وَ أَمَرَهُمَا أَنْ يَسْتَلِمَا وَ طَافَ بِهِمَا أُسْبُوعاً ثُمَّ قَامَ بِهِمَا فِي مَوْضِعِ مَقَامِ إِبْرَاهِيمَ ع- فَصَلَّى رَكْعَتَيْنِ وَ صَلَّيَا ثُمَّ أَرَاهُمَا الْمَنَاسِكَ وَ مَا يَعْمَلَانِ بِهِ الْحَدِيثَ.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ فِي الْعِلَلِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ سَعْدٍ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى عَنِ الْعَبَّاسِ بْنِ مَعْرُوفٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ مَهْزِيَارَ مِثْلَهُ (١).

******

ترجمه:

***

از کلثوم بن عبدالمؤمن حرّانی از امام صادق (علیه السلام) روایت شده که فرمود:

خداوند عزوجل به ابراهیم (علیه السلام) دستور داد که حج به جا آورد و اسماعیل را نیز همراه خود به حج ببرد و او را در حرم سکونت دهد. پس هر دو با یک شتر سرخ رنگ حج کردند و همراه آنان کسی جز جبرئیل نبود. هنگامی که به حرم رسیدند، جبرئیل به ابراهیم گفت: «ای ابراهیم! پیاده شو و قبل از ورود به حرم، غسل کن.» پس آن ها پیاده شدند و غسل کردند و جبرئیل به آن ها نشان داد که چگونه برای احرام آماده شوند. سپس به آن ها دستور داد که برای حج نیت کنند و آن چهار تلبیه ای که پیامبران دیگر نیز گفته بودند، بگویند.

سپس جبرئیل آن ها را به سوی صفا راهنمایی کرد. آن ها پیاده شدند و جبرئیل میان آن ها ایستاد و رو به سوی خانه کعبه کرد. جبرئیل تکبیر گفت و آنان نیز تکبیر گفتند، خدا را حمد کرد و آنان نیز حمد کردند، خدا را تمجید کرد و آنان نیز تمجید کردند و خدا را ستایش نمود و آن ها نیز همان کار را انجام دادند.

جبرئیل پیش قدم شد و آن ها نیز همراه او، در حالی که خداوند عزوجل را حمد و تمجید می کردند، تا به محل حجرالاسود رسیدند. جبرئیل حجر را لمس کرد و به آن ها نیز دستور داد که آن را لمس کنند. سپس با آن ها یک دور (هفت شوط) طواف کرد. بعد آن ها را به محل مقام ابراهیم آورد و دو رکعت نماز خواند و آنان نیز دو رکعت نماز خواندند. سپس جبرئیل مناسک حج و کارهایی را که باید انجام دهند به آن ها نشان داد.

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٦٦٧ - رقم الحدیث الباب: ٢٤]

١٤٦٦٧- ٢٤- (٢) وَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ وَ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ عَبْدِ رَبِّهِ بْنِ عَامِرٍ (٣) جَمِيعاً عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي نَصْرٍ عَنْ أَبَانِ بْنِ

عُثْمَانَ عَنْ أَبِی بَصِیرٍ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا جَعْفَرٍ وَ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع یَذْکُرَانِ أَنَّهُ لَمَّا کَانَ یَوْمُ التَّرْوِیَةِ قَالَ جَبْرَئِیلُ ع لِإِبْرَاهِیمَ ع- تَرَوَّ (٤) مِنَ الْمَاءِ فَسُمِّیَتِ التَّرْوِیَةَ- ثُمَّ أَتَی مِنًی فَأَبَاتَهُ بِهَا ثُمَّ غَدَا بِهِ إِلَی عَرَفَاتٍ- فَضَرَبَ خِبَاهُ بِنَمِرَةَ (٥) دُونَ عَرَفَةَ- فَبَنَی مَسْجِداً بِأَحْجَارٍ بِیضٍ وَ کَانَ یُعْرَفُ أَثَرُ مَسْجِدِ إِبْرَاهِیمَ حَتَّی أُدْخِلَ فِی هَذَا الْمَسْجِدِ الَّذِی بِنَمِرَةَ حَیْثُ یُصَلِّی الْإِمَامُ یَوْمَ عَرَفَةَ- فَصَلَّی بِهَا الظُّهْرَ وَ الْعَصْرَ ثُمَّ عَمَدَ بِهِ إِلَی عَرَفَاتٍ- فَقَالَ هَذِهِ عَرَفَاتٌ فَاعْرِفْ بِهَا مَنَاسِکَکَ وَ اعْتَرِفْ بِذَنْبِکَ فَسُمِّیَ عَرَفَاتٍ- ثُمَّ أَفَاضَ إِلَی الْمُزْدَلِفَةِ فَسُمِّیَتِ الْمُزْدَلِفَةَ- لِأَنَّهُ ازْدَلَفَ إِلَیْهَا ثُمَّ قَامَ عَلَی الْمَشْعَرِ الْحَرَامِ- فَأَمَرَهُ اللَّهُ أَنْ یَذْبَحَ ابْنَهُ وَ قَدْ رَأَی فِیهِ شَمَائِلَهُ وَ خَلَائِقَهُ فَلَمَّا أَصْبَحَ أَفَاضَ مِنَ الْمَشْعَرِ إِلَی

ص: ٢٣٠

١- علل الشرائع- ٥٨٦- ٣٢.

٢- الکافی ٤- ٢٠٧- ٩.

٣- فی نسخة- عبدویه بن عامر (هامش المخطوط).

٤- فی نسخة- تروه (هامش المخطوط).

٥- نمرة- من أرض الحرم قرب عرفة (معجم البلدان ٥- ٣٠٤).

مِنًی- ثُمَّ قَالَ لِأُمِّهِ زُورِی الْبَیْتَ وَ احْتَبَسَ الْغُلَامَ الْحَدِیثَ.

******

ترجمه:

***

از ابو بصیر روایت شده که او شنید امام باقر (علیه السلام) و امام صادق (علیه السلام) ذکر می کردند که:

وقتی روز ترویه فرا رسید، جبرئیل (علیه السلام) به ابراهیم (علیه السلام) گفت: «از آب بهره بگیر.» و به همین دلیل به آن روز "ترویه" گفته شد. سپس او را به سوی منی برد و آن شب را در منی گذراند. سپس صبح روز بعد او را به عرفات برد و چادر او را در منطقه ای به نام "نمره"، نزدیک عرفات، برپا کرد. در آنجا مسجدی با سنگ های سفید ساختند. اثر مسجد ابراهیم تا زمانی که داخل این مسجد نمره شد، جایی که امام در روز عرفه نماز می خواند، شناخته شده بود.

ابراهیم (علیه السلام) نماز ظهر و عصر را در آنجا خواند، سپس به عرفات رفت و گفت: «این عرفات است، پس مناسک خود را در آن بشناس و به گناهان خود اعتراف کن.» و به همین دلیل به آن منطقه "عرفات" گفته شد. سپس از عرفات به مزدلفه حرکت کردند و به آنجا "مزدلفه" گفته شد، زیرا به سوی آن حرکت (ازدیلاف) کردند. سپس بر مشعرالحرام ایستاد و خداوند به او دستور داد که پسرش را قربانی کند، در حالی که او نشانه های فرزندش را می دید. پس وقتی صبح شد، از مشعر به سوی منی حرکت کرد.

سپس به مادر فرزندش (هاجر) گفت: «به زیارت خانه خدا برو.» و پسرش را نزد خود نگه داشت.

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٦٦٨ - رقم الحدیث الباب: ٢٥]

١٤٦٦٨- ٢٥- (١) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ قَالَ: نَزَلَتِ الْمُتْعَةُ عَلَى النَّبِيِّ ص عِنْدَ الْمَرْوَةِ- بَعْدَ فَرَاغِهِ مِنَ السَّعْيِ فَقَالَ أَيُّهَا النَّاسُ هَذَا جَبْرَئِيلُ وَ أَشَارَ بِيَدِهِ إِلَى خَلْفِهِ يَأْمُرُنِي أَنْ آمُرَ مَنْ لَمْ يَسُقْ هَدْياً أَنْ يُحِلَّ وَ لَوِ اسْتَقْبَلْتُ مِنْ أَمْرِي مَا اسْتَدْبَرْتُ لَفَعَلْتُ كَمَا أَمَرْتُكُمْ وَ لَكِنِّي سُقْتُ الْهَدْيَ وَ لَيْسَ لِسَائِقِ الْهَدْيِ أَنْ يُحِلَّ حَتَّى يَبْلُغَ الْهَدْيُ مَحِلَّهُ فَقَامَ إِلَيْهِ سُرَاقَةُ بْنُ مَالِكِ بْنِ خَثْعَمٍ الْكِنَانِيُّ (٢) فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ عُلِّمْنَا دِينَنَا فَكَأَنَّمَا خُلِقْنَا الْيَوْمَ أَ رَأَيْتَ هَذَا الَّذِي أَمَرْتَنَا بِهِ لِعَامِنَا هَذَا أَوْ لِلْأَبَدِ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص لَا بَلْ لِأَبَدِ الْأَبَدِ وَ إِنَّ رَجُلًا قَامَ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ- نَخْرُجُ حُجَّاجاً وَ رُءُوسُنَا تَقْطُرُ فَقَالَ إِنَّكَ لَنْ تُؤْمِنَ بِهَذَا أَبَداً وَ كَانَ عَلِيٌّ ع فِي الْيَمَنِ فَلَمَّا رَجَعَ وَجَدَ فَاطِمَةَ ع- قَدْ أَحَلَّتْ فَجَاءَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ص مُسْتَفْتِياً

وَ مُحَرِّشاً عَلَى فَاطِمَةَ ع فَقَالَ أَنَا أَمَرْتُ النَّاسَ بِذَلِکَ فَبِمَ أَهْلَلْتَ أَنْتَ يَا عَلِيُّ- فَقَالَ إِهْلَالًا كَإِهْلَالِ النَّبِيِّ ص- فَقَالَ النَّبِيُّ ص كُنْ عَلَى إِحْرَامِکَ مِثْلِي شَرِيكِي فِي هَدْيِي وَ كَانَ النَّبِيُّ ص سَاقَ مِائَةَ بَدَنَةٍ فَجَعَلَ لِعَلِيٍّ ع أَرْبَعَةً وَ ثَلَاثِينَ وَ لِنَفْسِهِ سِتَّةً وَ سِتِّينَ وَ نَحَرَهَا كُلَّهَا بِيَدِهِ ثُمَّ أَخَذَ مِنْ كُلِّ بَدَنَةٍ جَذْوَةً وَ طَبَخَهَا فِي قِدْرٍ وَ أَكَلَا مِنْهَا وَ حَسَيَا مِنَ الْمَرَقِ فَقَالَ قَدْ أَكَلْنَا الآنَ مِنْهَا جَمِيعاً وَ لَمْ يُعْطِيَا الْجَزَّارِينَ جُلُودَهَا وَ لَا جِلَالَهَا وَ لَا قَلَائِدَهَا وَ لَكِنْ تَصَدَّقَا بِهَا.

******

ترجمه:

***

محمد بن علی بن الحسین نقل کرده است که:

متعه (حج تمتع) بر پیامبر (صلی الله علیه و آله) در نزدیکی "مروه" نازل شد، بعد از آنکه او از سعی فارغ شد. پیامبر فرمود: «ای مردم، این جبرئیل است»، و با دست خود به پشت سرش اشاره کرد، «او به من امر می کند که به کسانی که قربانی همراه ندارند، دستور دهم که از احرام خارج شوند. اگر من نیز پیش تر می دانستم، مثل شما عمل می کردم؛ اما من قربانی همراه آورده ام و کسی که قربانی همراه دارد، نمی تواند از احرام خارج شود تا قربانی به محلش برسد.»

سپس سراقه بن مالک بن خثعم کنانی به پیامبر (صلی الله علیه و آله) گفت: «ای رسول خدا، دین ما را به ما بیاموز. گویا امروز خلق شده ایم. این چیزی که ما را به انجام آن امر کردی، مخصوص این سال است یا برای همیشه؟»

پیامبر (صلی الله علیه و آله) فرمود: «نه، بلکه برای همیشه است.»

در این میان مردی برخاست و گفت: «ای رسول خدا، آیا ما باید در حالی که سرهایمان از آب می چکد (یعنی بعد از بیرون آمدن از احرام) به حج برویم؟» پیامبر فرمود: «تو هرگز به این ایمان نخواهی آورد.»

در آن زمان، علی (علیه السلام) در یمن بود. وقتی بازگشت، فاطمه (علیها السلام) را دید که از احرام خارج شده است. علی (علیه السلام) نزد پیامبر (صلی الله علیه و آله) رفت و از فاطمه (علیها السلام) شکایت کرد. پیامبر (صلی الله علیه و آله) فرمود: «من به مردم این دستور را دادم. تو با چه نیتی احرام بستی، ای علی؟»

علی (علیه السلام) پاسخ داد: «احرام بستم، همان گونه که شما احرام بستید.» پیامبر (صلی الله علیه و آله) فرمود: «تو نیز مانند من در احرام بمان. تو در قربانی من شریک هستی.»

پیامبر (صلی الله علیه و آله) صد شتر قربانی کرد که از این تعداد، سی و چهار شتر برای علی (علیه السلام) و شصت و شش شتر برای خود پیامبر بود. او تمامی شترها را با دست خود ذبح کرد. سپس از هر شتر تکه ای جدا کرد و آن را در دیگی پخت و هر دو (پیامبر و علی) از آن خوردند و از آبگوشت آن نوشیدند. سپس پیامبر فرمود: «ما اکنون از آن ها با هم خورده ایم.»

پیامبر (صلی الله علیه و آله) و علی (علیه السلام) به قصابان پوست، پوشش، و قلاده های شترها را ندادند، بلکه آن ها را صدقه دادند.

***

ص: ۲۳۱

۱- الفقیه ۲- ۲۳۶- ۲۲۸۸، و أورد قطعة منه فی الحدیث ۲۱ من الباب ۴۰، و نحو ذیل فی الحدیث ۳ من الباب ۴۳ من أبواب الذبح.

۲- فی نسخة- سراقة بن مالک بن جعشم الکنانیّ (هامش المخطوط).

[رقم الحدیث الکلی: ۱٤٦٦۹ - رقم الحدیث الباب: ۲٦]

۱٤٦٦۹- ۲٦- (۱) قَالَ وَ رُوِیَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ص غَدَا مِنْ مِنًی مِنْ طَرِیقِ ضَبٍّ (۲) وَ رَجَعَ مِنْ بَیْنِ الْمَأْزِمَیْنِ (۳) وَ کَانَ ص إِذَا سَلَکَ طَرِیقاً لَمْ یَرْجِعْ فِیهِ.

******

ترجمه:

***

روایت شده است که رسول خدا (صلی الله علیه و آله) صبح روزی از مسیر «ضب» از منا خارج شد و هنگام بازگشت از بین دو «مأزم» (دو کوه یا دو نقطه دشوار) بازگشت. و پیامبر (صلی الله علیه و آله) هرگاه از مسیری عبور می کرد، در همان مسیر باز نمی گشت.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱٤٦۷۰ - رقم الحدیث الباب: ۲۷]

۱٤٦۷۰- ۲۷- (٤) وَ فِی الْعِلَلِ وَ عُیُونِ الْأَخْبَارِ بِالْإِسْنَادِ الآتِی (٥) عَنِ الْفَضْلِ بْنِ شَاذَانَ عَنِ الرِّضَا ع فِی حَدِیثٍ قَالَ: إِنَّمَا أُمِرُوا بِالتَّمَتُّعِ إِلَی الْحَجِّ لِأَنَّهُ تَخْفِیفٌ مِنْ رَبِّکُمْ وَ رَحْمَةٌ لِأَنْ یَسْلَمَ النَّاسُ فِی إِحْرَامِهِمْ وَ لَا یَطُولَ ذَلِکَ عَلَیْهِمْ فَیَدْخُلَ عَلَیْهِمُ الْفَسَادُ وَ أَنْ یَکُونَ الْحَجُّ وَ الْعُمْرَةُ وَاجِبَیْنِ جَمِیعاً فَلَا تُعَطَّلَ الْعُمْرَةُ وَ تَبْطُلَ وَ لَا یَکُونَ الْحَجُّ مُفْرَداً مِنَ الْعُمْرَةِ وَ یَکُونَ بَیْنَهُمَا فَصْلٌ وَ تَمْیِیزٌ وَ أَنْ لَا یَکُونَ الطَّوَافُ بِالْبَیْتِ مَحْظُوراً لِأَنَّ الْمُحْرِمَ إِذَا طَافَ بِالْبَیْتِ أَحَلَّ إِلَّا لِعِلَّةٍ فَلَوْ لَا التَّمَتُّعُ لَمْ یَکُنْ لِلْحَاجِّ أَنْ یَطُوفَ لِأَنَّهُ إِنْ طَافَ أَحَلَّ وَ أَفْسَدَ إِحْرَامَهُ وَ یَخْرُجُ مِنْهُ قَبْلَ أَدَاءِ الْحَجِّ وَ یَجِبُ عَلَی النَّاسِ الْهَدْیُ وَ الْکَفَّارَةُ فَیَذْبَحُونَ وَ یَنْحَرُونَ وَ یَتَقَرَّبُونَ إِلَی اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ وَ لَا یَبْطُلَ هِرَاقَةُ الدِّمَاءِ وَ الصَّدَقَةُ عَلَی

الْمَسَاكِينِ وَ إِنَّمَا جُعِلَ وَقْتُهَا عَشْرَ ذِی الْحِجَّةِ- وَ لَمْ یُقَدَّمْ وَ لَمْ یُؤَخَّرْ لِأَنَّهُ لَمَّا أَحَبَّ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ أَنْ یُعْبَدَ بِهَذِهِ الْعِبَادَةِ وَضَعَ الْبَیْتَ وَ الْمَوَاضِعَ فِی أَیَّامِ التَّشْرِیقِ- وَ کَانَ أَوَّلُ مَا حَجَّتْ إِلَیْهِ الْمَلَائِکَةُ وَ طَافَتْ بِهِ فِی هَذَا الْوَقْتِ فَجَعَلَهُ سُنَّةً وَ وَقْتاً إِلَی یَوْمِ الْقِیَامَةِ فَأَمَّا النَّبِیُّونَ آدَمُ وَ نُوحٌ وَ إِبْرَاهِیمُ وَ مُوسَی وَ عِیسَی وَ مُحَمَّدٌ ص- وَ غَیْرُهُمْ مِنَ الْأَنْبِیَاءِ ع إِنَّمَا حَجُّوا فِی هَذَا الْوَقْتِ فَجُعِلَتْ سُنَّةً فِی أَوْلَادِهِمْ إِلَی یَوْمِ الدِّینِ

ص: ۲۳۲

۱- الفقیه ۲- ۲۳۷- ۲۲۹۰، و أورده فی الحدیث ۱ من الباب ٦٥ من أبواب آداب السفر.

۲- ضب- اسم الجبل الذی مسجد الخیف فی أصله (معجم البلدان ۳- ٤٥۱).

۳- المازمان- موضع بمکّة بین المشعر و عرفة (معجم البلدان ٥- ٤٠.

٤- علل الشرائع- ۲۷٤، و عیون أخبار الرضا (علیه السلام) ۲- ۱۲۰، و أورد قطعة منه فی الحدیث ۱۲ من الباب ۱۱ من هذه الأبواب.

٥- یأتی فی الفائدة الأولی من الخاتمة برمز (ب).

وَ زَادَ فِی عُیُونِ الْأَخْبَارِ بَعْدَ قَوْلِهِ فَیَکُونَ بَیْنَهُمَا فَصْلٌ وَ تَمْیِیزٌ وَ قَالَ النَّبِیُّ ص- دَخَلَتِ الْعُمْرَةُ فِی الْحَجِّ إِلَی یَوْمِ الْقِیَامَةِ- وَ لَوْ لَا أَنَّهُ ع کَانَ سَاقَ الْهَدْیَ فَلَمْ یَکُنْ لَهُ أَنْ یُحِلَّ حَتَّی یَبْلُغَ الْهَدْیُ مَحِلَّهُ لَفَعَلَ کَمَا أَمَرَ النَّاسَ وَ کَذَلِکَ قَالَ لَوِ اسْتَقْبَلْتُ مِنْ أَمْرِی مَا اسْتَدْبَرْتُ لَفَعَلْتُ کَمَا أَمَرْتُکُمْ وَ لَکِنِّی سُقْتُ الْهَدْیَ وَ لَیْسَ لِسَائِقِ الْهَدْیِ أَنْ یُحِلَّ حَتَّی یَبْلُغَ الْهَدْیُ مَحِلَّهُ فَقَامَ رَجُلٌ فَقَالَ یَا رَسُولَ اللَّهِ نَخْرُجُ حُجَّاجاً وَ رُءُوسُنَا تَقْطُرُ مِنْ مَاءِ الْجَنَابَةِ فَقَالَ لَهُ إِنَّکَ لَنْ تُؤْمِنَ بِهَذَا أَبَداً وَ ذَکَرَ بَقِیَّةَ الْحَدِیثِ.

******

ترجمه:

***

امام رضا (علیه السلام) در حدیثی فرمودند: «به مردم دستور داده شده که تمتع به حج داشته باشند، زیرا این دستور تخفیفی از سوی پروردگار شما و رحمتی است تا مردم در احرامشان سالم بمانند و احرامشان طولانی نشود، که فساد بر آنها وارد شود، و همچنین این که حج و عمره هر دو واجب باشند و عمره تعطیل نشود و باطل نگردد، و حج به صورت جداگانه از عمره نباشد و بین آن دو جدایی و تمایز باشد. همچنین طواف بر خانه خدا ممنوع نشود، زیرا محرم وقتی طواف کند احلال می شود مگر به دلیل خاصی، و اگر تمتع نبود، برای حاجی ممکن نبود که طواف کند، زیرا اگر طواف کند، احلال می شود و احرامش را باطل می کند و از احرام خارج می شود قبل از اینکه حج را انجام دهد، و بر مردم قربانی و کفاره واجب می شود، پس آنها قربانی می کنند و ذبح می کنند و به خداوند عزوجل تقرب می جویند، و ریختن خون ها و صدقه دادن بر مساکین باطل نشود.

و زمان آن روز دهم ذی الحجه قرار داده شده است، نه زودتر و نه دیرتر، زیرا هنگامی که خداوند عزوجل خواست که با این عبادت پرستیده شود، خانه و مکان ها را در ایام تشریق قرار داد، و نخستین کسانی که به سوی آن حج کردند ملائکه بودند و در این زمان به آن طواف کردند، پس آن را سنت و زمانی تا روز قیامت قرار داد، و اما پیامبران: آدم، نوح، ابراهیم، موسی، عیسی، محمد (صلی الله علیه و آله) و دیگر پیامبران (علیهم السلام) در این زمان حج کردند، پس آن به عنوان سنتی در فرزندانشان تا روز قیامت قرار داده شد.»

در «عیون الاخبار» بعد از این که فرمود «بین آنها جدایی و تمایزی باشد» اضافه کرده است و پیامبر (صلی الله علیه و آله) فرمود: «عمره تا روز قیامت در حج وارد شد، و اگر او (پیامبر) هدیه ای نمی فرستاد، برای او ممکن نبود که احلال کند تا وقتی که هدیه به محلش برسد، همچنان که به شما دستور داده است، و همچنین فرمود: "اگر من از امر خود آنچه را که اکنون می دانم، پیش از این می دانستم، همانند شما عمل می کردم، اما من هدیه فرستادم و برای کسی که هدیه ای می فرستد، ممکن نیست که احلال کند تا وقتی که هدیه به محل خود برسد."»

مردی برخواست و گفت: «ای رسول خدا، ما به عنوان حاجیان از خانه خارج می شویم و سرهای ما از آب جنابت می چکد.» پیامبر (صلی الله علیه و آله) به او فرمود: «تو هرگز به این ایمان نخواهی آورد.»

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱٤٦۷۱ - رقم الحدیث الباب: ۲۸]

۱٤٦۷۱- ۲۸- (۱) وَ فِی ثَوَابِ الْأَعْمَالِ عَنْ أَبِیهِ عَنْ سَعْدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ الْبَرْقِیِّ عَنْ أَبِیهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِی عُمَیْرٍ عَنْ جَمِیلٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص إِنَّ الْحَاجَّ إِذَا أَخَذَ فِی جَهَازِهِ لَمْ یَرْفَعْ شَیْئاً وَ لَمْ یَضَعْهُ إِلَّا کَتَبَ اللَّهُ لَهُ عَشْرَ حَسَنَاتٍ وَ مَحَا عَنْهُ عَشْرَ سَیِّئَاتٍ وَ رَفَعَ لَهُ عَشْرَ دَرَجَاتٍ وَ إِذَا رَکِبَ بَعِیرَهُ لَمْ یَرْفَعْ خُفّاً وَ لَمْ یَضَعْهُ إِلَّا کَتَبَ اللَّهُ لَهُ مِثْلَ ذَلِکَ فَإِذَا طَافَ بِالْبَیْتِ خَرَجَ مِنْ ذُنُوبِهِ وَ إِذَا سَعَی بَیْنَ الصَّفَا وَ الْمَرْوَةِ خَرَجَ مِنْ ذُنُوبِهِ وَ إِذَا وَقَفَ بِعَرَفَاتٍ خَرَجَ مِنْ ذُنُوبِهِ وَ إِذَا وَقَفَ بِالْمَشْعَرِ خَرَجَ مِنْ ذُنُوبِهِ وَ إِذَا رَمَی الْجِمَارَ خَرَجَ مِنْ ذُنُوبِهِ قَالَ فَعَدَّ رَسُولُ اللَّهِ ص کَذَا وَ کَذَا مَوْقِفاً کُلُّهَا تُخْرِجُهُ مِنْ ذُنُوبِهِ ثُمَّ قَالَ وَ أَنَّی لَکَ أَنْ تَبْلُغَ مَا بَلَغَ الْحَاجُّ.

******

ترجمه:

***

امام صادق (علیه السلام) از پیامبر اکرم (صلی الله علیه وآله) نقل می کند که فرمودند: «وقتی حاجی شروع به آماده سازی وسایل سفر خود می کند، هیچ چیز را برنمی دارد و نمی گذارد مگر این که خداوند برای او ده حسنه می نویسد، ده گناه از او پاک می کند و ده درجه او را بالا می برد. هنگامی که بر شتر خود سوار می شود، هیچ قدمی برنمی دارد و نمی گذارد مگر اینکه همان ثواب را به دست می آورد. وقتی که طواف خانه خدا را انجام می دهد، از گناهانش خارج می شود. زمانی

که میان صفا و مروه سعی می کند، از گناهانش خارج می شود. وقتی در عرفات می ایستد، از گناهانش خارج می شود. وقتی در مشعر وقوف می کند، از گناهانش خارج می شود. هنگامی که سنگ ریزه ها را (در رمی جمرات) پرتاب می کند، از گناهانش خارج می شود.»

پیامبر (صلی الله علیه وآله) سپس چندین جایگاه را که حاجی در آنها گناهانش بخشیده می شود، شمرد و در نهایت فرمود: «و کجا می توانی به آنچه که حاجی به آن می رسد، دست یابی؟»

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱٤٦۷۲ - رقم الحدیث الباب: ۲۹]

۱٤٦۷۲- ۲۹- (۲) وَ فِی الْخِصَالِ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ ع فِی حَدِیثِ شَرَائِعِ الدِّینِ قَالَ: وَ لَا یَجُوزُ الْحَجُّ إِلَّا مُتَمَتِّعاً وَ لَا یَجُوزُ الْقِرَانُ وَ الْإِفْرَادُ إِلَّا لِمَنْ کَانَ أَهْلُهُ حَاضِرِی الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ- وَ لَا یَجُوزُ الْإِحْرَامُ قَبْلَ بُلُوغِ الْمِیقَاتِ وَ لَا یَجُوزُ تَأْخِیرُهُ عَنِ الْمِیقَاتِ

ص: ۲۳۳

۱- ثواب الأعمال- ۷۰- ٥.

۲- الخصال- ٦۰٦.

إِلَّا لِمَرَضٍ أَوْ تَقِیَّةٍ وَ قَدْ قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ وَ أَتِمُّوا الْحَجَّ وَ الْعُمْرَةَ لِلَّهِ (۱) وَ تَمَامُهُمَا اجْتِنَابُ الرَّفَثِ وَ الْفُسُوقِ وَ الْجِدَالِ فِی الْحَجِّ وَ لَا یُجْزِی فِی النُّسُکِ الْخَصِیُّ لِأَنَّهُ نَاقِصٌ وَ یَجُوزُ الْمَوْجُوءُ إِذَا لَمْ یُوجَدْ غَیْرُهُ وَ فَرَائِضُ الْحَجِّ الْإِحْرَامُ وَ التَّلْبِیَاتُ الْأَرْبَعُ وَ هِیَ لَبَّیْکَ اللَّهُمَّ لَبَّیْکَ لَبَّیْکَ لَا شَرِیکَ لَکَ لَبَّیْکَ إِنَّ الْحَمْدَ وَ النِّعْمَةَ لَکَ وَ الْمُلْکَ لَا شَرِیکَ لَکَ- وَ الطَّوَافُ بِالْبَیْتِ لِلْعُمْرَةِ فَرِیضَةٌ وَ رَکْعَتَانِ عِنْدَ مَقَامِ إِبْرَاهِیمَ فَرِیضَةٌ وَ السَّعْیُ بَیْنَ الصَّفَا وَ الْمَرْوَةِ فَرِیضَةٌ وَ طَوَافُ النِّسَاءِ فَرِیضَةٌ وَ رَکْعَتَاهُ عِنْدَ الْمَقَامِ فَرِیضَةٌ وَ لَا سَعْیَ بَعْدَهُ بَیْنَ الصَّفَا وَ الْمَرْوَةِ- وَ الْوُقُوفُ بِالْمَشْعَرِ فَرِیضَةٌ وَ الْهَدْیُ لِلْمُتَمَتِّعِ فَرِیضَةٌ فَأَمَّا الْوُقُوفُ

بِعَرَفَةَ فَهُوَ سُنَّةٌ وَاجِبَةٌ وَ الْحَلْقُ سُنَّةٌ وَ رَمْیُ الْجِمَارِ سُنَّةٌ إِلَی أَنْ قَالَ وَ تَحْلِیلُ الْمُتْعَتَیْنِ وَاجِبٌ کَمَا أَنْزَلَ اللَّهُ فِی کِتَابِهِ وَ سَنَّهُمَا رَسُولُ اللَّهِ ص- مُتْعَةِ الْحَجِّ وَ مُتْعَةِ النِّسَاءِ.

******

ترجمه:

***

از امام جعفر صادق (علیه السلام) در حدیث "شرایع الدین" نقل شده است که فرمودند: «حج به جز به صورت "تمتع" جایز نیست، و "قران" و "افراد" جایز نیست مگر برای کسی که اهل منطقه ای باشد که در نزدیکی مسجدالحراقرارداشته باشد . همچنین احرام نباید قبل از رسیدن به میقات بسته شود و نباید بعد از میقات به تأخیر بیفتد، مگر به دلیل بیماری یا تقیه. خداوند عزّوجل در قرآن فرموده است: "حج و عمره را برای خدا کامل کنید." (بقره ۲: ۱۹۶). و تمام کردن حج و عمره به این است که از مجامعت با همسر، گناهان و جدال در حج پرهیز شود. در مناسک حج، اخته شده (خصی) نمی تواند کافی باشد، زیرا ناقص است؛ اما شخصی که آسیب جنسی دیده، اگر کسی دیگر وجود نداشته باشد، جایز است. واجبات حج شامل احرام، چهار تلبیه که عبارت اند از: "لبیک اللهم لبیک، لبیک لا شریک لک لبیک، إن الحمد و النعمة لک و الملک لا شریک لک"، طواف خانه خدا برای عمره که واجب است، دو رکعت نماز نزد مقام ابراهیم که واجب است، سعی بین صفا و مروه که واجب است، طواف نساء که واجب است، و دو رکعت نماز طواف نساء نزد مقام که واجب است. پس از طواف نساء دیگر سعی بین صفا و مروه انجام نمی شود. وقوف در مشعر واجب است و قربانی برای متمتع واجب است. اما وقوف در عرفات سنت واجب است، حلق (تراشیدن سر) سنت است و رمی جمرات نیز سنت است.»

امام سپس فرمودند: «و حلال شمردن دو متعه (متعه حج و متعه نساء) واجب است، همان طور که خداوند در کتابش نازل کرده و پیامبر (صلی الله علیه وآله) آن را سنت قرار داده است.»

***

[رقم الحديث الكلی: ١٤٦٧٣ - رقم الحديث الباب: ٣٠]

١٤٦٧٣- ٣٠- (٢) سَعْدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ فِی بَصَائِرِ الدَّرَجَاتِ عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ الرَّبِيعِ وَ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَيْنِ بْنِ أَبِی الْخَطَّابِ وَ مُحَمَّدِ بْنِ سِنَانٍ جَمِيعاً عَنْ مَيَّاحٍ الْمَدَائِنِیِّ عَنِ الْمُفَضَّلِ بْنِ عُمَرَ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع فِی كِتَابِهِ إِلَيْهِ أَنَّ مِمَّا أَحَلَّ اللَّهُ الْمُتْعَةَ مِنَ النِّسَاءِ فِی كِتَابِهِ- وَ الْمُتْعَةَ مِنَ الْحَجِّ أَحَلَّهُمَا ثُمَّ لَمْ يُحَرِّمْهُمَا إِلَى أَنْ قَالَ فَإِذَا أَرَدْتَ الْمُتْعَةَ فِی الْحَجِّ فَأَحْرِمْ مِنَ الْعَقِيقِ وَ اجْعَلْهَا مُتْعَةً فَمَتَى مَا قَدِمْتَ مَكَّةَ طُفْتَ بِالْبَيْتِ- وَ اسْتَلَمْتَ الْحَجَرَ الْأَسْوَدَ فَتَحْتَ بِهِ وَ خَتَمْتَ سَبْعَةَ أَشْوَاطٍ ثُمَّ تُصَلِّی رَكْعَتَيْنِ عِنْدَ مَقَامِ إِبْرَاهِيمَ- ثُمَّ اخْرُجْ مِنَ الْمَسْجِدِ فَاسْعَ بَيْنَ الصَّفَا وَ الْمَرْوَةِ- تَفْتَتِحُ بِالصَّفَا وَ تَخْتِمُ بِالْمَرْوَةِ- فَإِذَا فَعَلْتَ ذَلِكَ قَصَّرْتَ وَ إِذَا كَانَ يَوْمُ التَّرْوِيَةِ صَنَعْتَ كَمَا صَنَعْتَ فِی الْعَقِيقِ- ثُمَّ أَحْرَمْتَ بَيْنَ الرُّكْنِ وَ الْمَقَامِ بِالْحَجِّ فَلَا تَزَالُ مُحْرِماً حَتَّى تَقِفَ بِالْمَوَاقِفِ ثُمَّ تَرْمِیَ الْجَمَرَاتِ وَ تَذْبَحَ وَ تَغْتَسِلَ ثُمَّ تَزُورَ الْبَيْتَ فَإِذَا

١- البقرة ٢- ١٩٦.

٢- مختصر بصائر الدرجات- ٨٥.

أَنْتَ فَعَلْتَ ذَلِكَ أَحْلَلْتَ وَ هُوَ قَوْلُ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ فَمَنْ تَمَتَّعَ بِالْعُمْرَةِ إِلَى الْحَجِّ فَمَا اسْتَيْسَرَ مِنَ الْهَدْیِ (١) أَیْ يَذْبَحُ ذِبْحاً.

وَ رَوَاهُ الصَّفَّارُ فِی بَصَائِرِ الدَّرَجَاتِ الْكَبِيرِ عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِنَانٍ نَحْوَهُ (٢).

******

ترجمه:

***

از مُفَضَّل بن عُمر نقل شده که امام صادق (علیه السلام) در نامه ای به او نوشتند: «از جمله چیزهایی که خداوند در کتابش حلال کرده است، متعه از زنان و متعه حج است. خداوند این دو را حلال کرد و سپس آن ها را حرام نکرد.» سپس فرمودند: «اگر می خواهی در حج متعه انجام دهی، از "عقیق" احرام ببند و آن را متعه قرار بده. هر وقت که به مکه رسیدی، طواف خانه خدا را انجام بده، و حجرالأسود را استلام کن (آن را لمس کن) و طواف را با استلام آن شروع کن و با استلام آن به پایان برسان، هفت دور طواف کن. سپس دو رکعت نماز نزد مقام ابراهیم بخوان، و از مسجد خارج شو و بین صفا و مروه سعی کن. سعی را با صفا شروع کن و با مروه به پایان برسان. هنگامی که این کار را کردی، موی خود را کوتاه کن. و وقتی روز ترویه فرا رسید، همان کاری را که در "عقیق" انجام دادی، تکرار کن. سپس بین رکن و مقام برای حج احرام ببند و تا زمانی که در مواقف بایستی، محرم بمان. سپس جمرات را رمی کن، قربانی کن، غسل کن، و به زیارت خانه خدا برو. وقتی این کارها را انجام دادی، از احرام خارج می شوی و این همان قول خداوند عز و جل است: "پس هر که از عمره تمتع به حج کند، باید آنچه از قربانی میسر است، انجام دهد." (بقره ۲:۱۹۶)، یعنی ذبحی انجام دهد.»

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٦٧٤ - رقم الحدیث الباب: ٣١]

١٤٦٧٤- ٣١- (٣) عَلِيُّ بْنُ الْحُسَيْنِ الْمُرْتَضَى فِي رِسَالَةِ الْمُحْكَمِ وَ الْمُتَشَابِهِ نَقْلًا مِنْ تَفْسِيرِ النُّعْمَانِيِّ بِإِسْنَادِهِ الآتِي (٤) عَنْ عَلِيٍّ ع فِي حَدِيثٍ قَالَ: وَ أَمَّا حُدُودُ الْحَجِّ فَأَرْبَعَةٌ وَ هِيَ الْإِحْرَامُ وَ الطَّوَافُ بِالْبَيْتِ وَ السَّعْيُ بَيْنَ الصَّفَا وَ الْمَرْوَةِ- وَ الْوُقُوفُ فِي الْمَوْقِفَيْنِ وَ مَا يَتْبَعُهَا وَ يَتَّصِلُ بِهَا فَمَنْ تَرَكَ هَذِهِ الْحُدُودَ وَجَبَ عَلَيْهِ الْكَفَّارَةُ وَ الْإِعَادَةُ.

******

ترجمه:

***

علی بن حسین مرتضی در رساله «المحکم و المتشابه» به نقل از تفسیر نعمانی با سند خود از امام علی (علیه السلام) در حدیثی فرمودند: «حدود (واجبات) حج چهار چیز است: احرام، طواف به دور کعبه، سعی بین صفا و مروه، و وقوف در دو موقف (عرفات و مشعر). و آنچه که به این ها متصل است (مناسك دیگر). هر کسی که این حدود را ترک کند، کفاره و اعاده حج بر او واجب است.»

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٦٧٥ - رقم الحدیث الباب: ٣٢]

١٤٦٧٥- ٣٢- (٥) الْفَضْلُ بْنُ الْحَسَنِ الطَّبْرِسِيُّ فِي إِعْلَامِ الْوَرَى قَالَ: خَرَجَ رَسُولُ اللَّهِ ص مُتَوَجِّهاً إِلَى الْحَجِّ فِي السَّنَةِ الْعَاشِرَةِ لِخَمْسٍ بَقِينَ مِنْ ذِي الْقَعْدَةِ- وَ أَذَّنَ فِي النَّاسِ بِالْحَجِّ فَتَهَيَّأَ النَّاسُ لِلْخُرُوجِ مَعَهُ وَ أَحْرَمَ مِنْ ذِي الْحُلَيْفَةِ وَ أَحْرَمَ النَّاسُ مَعَهُ وَ كَانَ قَارِناً لِلْحَجِّ سَاقَ سِتّاً وَ سِتِّينَ بَدَنَةً وَ حَجَّ عَلِيٌّ ع مِنَ الْيَمَنِ وَ سَاقَ مَعَهُ أَرْبَعاً وَ ثَلَاثِينَ بَدَنَةً وَ خَرَجَ بِمَنْ مَعَهُ إِلَى الْعَسْكَرِ الَّذِي صَحِبَهُ إِلَى الْيَمَنِ- فَلَمَّا قَارَبَ رَسُولُ اللَّهِ ص مَكَّةَ مِنْ طَرِيقِ الْمَدِينَةِ- قَارَبَهَا عَلِيٌّ ع مِنْ طَرِيقِ الْيَمَنِ- فَتَقَدَّمَ الْجَيْشُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ص فَسَرَّ بِذَلِكَ وَ قَالَ لَهُ بِمَ أَهْلَلْتَ يَا عَلِيُّ فَقَالَ لَهُ يَا رَسُولَ اللَّهِ- إِنَّكَ لَمْ تَكْتُبْ إِلَيَّ بِإِهْلَالِكَ فَقُلْتُ إِهْلَالًا كَإِهْلَالِ نَبِيِّكَ فَقَالَ لَهُ

ص: ٢٣٥

١- البقرة ٢- ١٩٦.

٢- بصائر الدرجات- ٥٥٣.

٣- المحکم و المتشابه- ٧٨.

٤- يأتى فى الفائدة الثانية من الخاتمة برقم (٥٢).
٥- إعلام الورى- ١٣٠.

رَسُولُ اللَّهِ ص فَأَنْتَ شَرِيكِی فِی حَجِّی وَ مَنَاسِكِی وَ هَدْیِی فَأَقِمْ عَلَی إِحْرَامِکَ وَ عُدْ إِلَی جَیْشِکَ وَ عَجِّلْ بِهِمْ إِلَیَّ حَتَّی نَجْتَمِعَ بِمَكَّةَ.

******

ترجمه:

***

فضل بن حسن طبرسی در کتاب «إعلام الوری» نقل می کند که پیامبر خدا (ص) در سال دهم هجری در روز بیست و پنجم ذی القعده به قصد حج حرکت کرد و به مردم نیز اطلاع داد که برای حج آماده شوند. مردم برای همراهی با او آماده شدند و از ذی الحلیفه احرام بست و مردم نیز با او احرام بستند. او به صورت قِران (همراهی حج و عمره با هم) احرام بست و شصت و شش شتر قربانی با خود برد. علی (علیه السلام) از یمن به قصد حج حرکت کرد و سی و سه شتر قربانی با خود آورد و به سوی لشکری که او را تا یمن همراهی کرده بود، حرکت کرد.

وقتی که پیامبر (ص) از سمت مدینه به مکه نزدیک شد، علی (ع) از سمت یمن به مکه نزدیک شد. سپاه علی (ع) پیش از او به پیامبر (ص) رسید و او از این موضوع خوشحال شد و از علی (ع) پرسید: «ای علی! چگونه احرام بسته ای؟» علی (ع) پاسخ داد: «ای پیامبر خدا! تو به من درباره نوع احرامت چیزی ننوشتی، پس گفتم همان طور که پیامبرم احرام بسته، من هم احرام می بندم.» پیامبر (ص) به او گفت: «تو در حج و مناسک و قربانی من شریک هستی، پس بر احرام خود باقی بمان و به سپاهت برگرد و با عجله آن ها را به سوی من بیاور تا در مکه به هم برسیم.»

***

[رقم الحديث الكلی: ١٤٦٧٦ - رقم الحديث الباب: ٣٣]

١٤٦٧٦- ٣٣- (١) قَالَ وَ رُوِیَ عَنِ الصَّادِقِ ع أَیْضاً أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ص سَاقَ فِی حَجَّتِهِ مِائَةَ بَدَنَةٍ فَنَحَرَ نَیِّفاً وَ سِتِّینَ ثُمَّ أَعْطَی عَلِیّاً فَنَحَرَ نَیِّفاً وَ ثَلَاثِینَ فَلَمَّا قَدِمَ النَّبِیُّ ص مَکَّةَ فَطَافَ وَ سَعَی نَزَلَ عَلَیْهِ جَبْرَئِیلُ وَ هُوَ عَلَی الْمَرْوَةِ بِهَذِهِ الآیَةِ وَ أَتِمُّوا الْحَجَّ وَ الْعُمْرَةَ لِلَّهِ (٢) فَخَطَبَ النَّاسَ فَحَمِدَ اللَّهَ وَ أَثْنَی عَلَیْهِ وَ قَالَ دَخَلَتِ الْعُمْرَةُ فِی الْحَجِّ هَکَذَا إِلَی یَوْمِ الْقِیَامَةِ وَ شَبَّکَ أَصَابِعَهُ ثُمَّ قَالَ لَوِ اسْتَقْبَلْتُ مِنْ أَمْرِی مَا اسْتَدْبَرْتُ مَا سُقْتُ الْهَدْیَ ثُمَّ أَمَرَ مُنَادِیَهُ فَنَادَی مَنْ لَمْ یَسُقِ الْهَدْیَ فَلْیُحِلَّ وَ لْیَجْعَلْهَا عُمْرَةً وَ مَنْ سَاقَ مِنْکُمْ هَدْیاً فَلْیُقِمْ عَلَی إِحْرَامِهِ فَقَامَ رَجُلٌ مِنْ بَنِی عَدِیٍّ فَقَالَ أَ نَخْرُجُ إِلَی مِنًی وَ رُءُوسُنَا تَقْطُرُ مِنَ النِّسَاءِ فَقَالَ إِنَّکَ لَنْ تُؤْمِنَ بِهَا حَتَّی تَمُوتَ الْحَدِیثَ.

******

ترجمه:

***

روایت شده است که امام صادق (ع) نیز نقل کرده اند: پیامبر اکرم (ص) در حج خود صد شتر قربانی همراه داشت، او شصت و چند شتر را نحر (ذبح) کرد و سپس بقیه را به علی (ع) داد و او نیز سی و چند شتر را نحر کرد. وقتی پیامبر (ص) به مکه رسید و طواف و سعی انجام داد، جبرئیل بر او در حالی که بر روی کوه مروه بود، نازل شد و این آیه را آورد: «و حج و عمره را برای خدا کامل کنید» (بقره ١٩٦). پس پیامبر (ص) برای مردم خطبه ای خواند، حمد و ثنای خدا را به جا آورد و گفت: "عمره تا روز قیامت در حج وارد شد" و سپس انگشتانش را در هم فرو کرد (برای نشان دادن اتحاد حج و عمره). سپس فرمود: «اگر می دانستم آنچه را اکنون می دانم، قربانی نمی آوردم.» سپس به منادی خود دستور داد که اعلام کند: «هر کس قربانی نیاورده است، باید از احرام خارج شود و آن را عمره قرار دهد، و هر کس از شما قربانی آورده است، باید بر احرام خود باقی بماند.»

در این هنگام مردی از قبیله بنی عدی برخواست و گفت: "آیا ما با سرهایی که از زنان می چکد (به خاطر آمیزش با زنان) به منا خواهیم رفت؟" پیامبر (ص) فرمود: "تو تا زمان مرگ به این موضوع ایمان نخواهی آورد."

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱٤٦۷۷ - رقم الحدیث الباب: ۳٤]

۱٤٦۷۷- ۳٤- (۳) عَلِیُّ بْنُ إِبْرَاهِیمَ فِی تَفْسِیرِهِ عَنْ أَبِیهِ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَیْرٍ عَنْ أَبَانِ بْنِ عُثْمَانَ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع فِی حَدِیثٍ أَنَّ آدَمَ لَمَّا أُمِرَ بِالتَّوْبَةِ قَالَ جَبْرَئِیلُ لَهُ قُمْ یَا آدَمُ- فَخَرَجَ بِهِ یَوْمَ التَّرْوِیَةِ فَأَمَرَهُ أَنْ یَغْتَسِلَ وَ یُحْرِمَ فَلَمَّا کَانَ یَوْمُ الثَّامِنِ مِنْ ذِی الْحِجَّةِ أَخْرَجَهُ جَبْرَئِیلُ ع- إِلَی مِنًی فَبَاتَ فِیهَا فَلَمَّا أَصْبَحَ تَوَجَّهَ إِلَی عَرَفَاتٍ- وَ کَانَ قَدْ عَلَّمَهُ الْإِحْرَامَ وَ أَمَرَهُ بِالتَّلْبِیَةِ فَلَمَّا زَالَتِ الشَّمْسُ یَوْمَ عَرَفَةَ قَطَعَ التَّلْبِیَةَ وَ أَمَرَهُ أَنْ یَغْتَسِلَ فَلَمَّا صَلَّی الْعَصْرَ أَوْقَفَهُ بِعَرَفَاتٍ- إِلَی أَنْ قَالَ فَبَقِیَ آدَمُ إِلَی أَنْ غَابَتِ الشَّمْسُ رَافِعاً یَدَیْهِ إِلَی السَّمَاءِ یَتَضَرَّعُ وَ یَبْکِی إِلَی اللَّهِ فَلَمَّا غَابَتِ

۱- إعلام الوری- ۱۳۱.

۲- البقرة ۲- ۱۹٦.

۳- تفسیر القمّیّ ۱- ٤٤.

الشَّمْسُ رَدَّهُ إِلَی الْمَشْعَرِ فَبَاتَ بِهِ فَلَمَّا أَصْبَحَ قَامَ عَلَی الْمَشْعَرِ فَدَعَا اللَّهَ بِکَلِمَاتٍ فَتَابَ عَلَیْهِ ثُمَّ أَفَاضَ إِلَی مِنًی- وَ أَمَرَهُ جَبْرَئِیلُ أَنْ یَحْلِقَ الشَّعْرَ الَّذِی عَلَیْهِ فَحَلَقَهُ ثُمَّ رَدَّهُ إِلَی مَکَّةَ فَأَتَی بِهِ إِلَی عِنْدِ الْجَمْرَةِ الْأُولَی- فَعَرَضَ لَهُ إِبْلِیسُ عِنْدَهَا فَقَالَ یَا آدَمُ أَیْنَ تُرِیدُ فَأَمَرَهُ جَبْرَئِیلُ أَنْ یَرْمِیَهُ بِسَبْعِ حَصَیَاتٍ وَ أَنْ یُکَبِّرَ مَعَ کُلِّ حَصَاةٍ تَکْبِیرَةً فَفَعَلَ آدَمُ- ثُمَّ ذَهَبَ فَعَرَضَ لَهُ إِبْلِیسُ عِنْدَ الْجَمْرَةِ الثَّانِیَةِ- فَأَمَرَهُ أَنْ یَرْمِیَهُ بِسَبْعِ

حَصَيَاتٍ فَرَمَى وَ كَبَّرَ مَعَ كُلِّ حَصَاةٍ تَكْبِيرَةً ثُمَّ عَرَضَ لَهُ عِنْدَ الْجَمْرَةِ الثَّالِثَةِ- فَأَمَرَهُ أَنْ يَرْمِيَهُ بِسَبْعِ حَصَيَاتٍ فَرَمَى وَ كَبَّرَ مَعَ كُلِّ حَصَاةٍ فَذَهَبَ إِبْلِيسُ فَقَالَ لَهُ إِنَّکَ لَنْ تَرَاهُ بَعْدَ هَذَا أَبَداً ثُمَّ انْطَلَقَ بِهِ إِلَى الْبَيْتِ الْحَرَامِ- وَ أَمَرَهُ أَنْ يَطُوفَ بِهِ سَبْعَ مَرَّاتٍ فَفَعَلَ فَقَالَ لَهُ إِنَّ اللَّهَ قَدْ قَبِلَ تَوْبَتَکَ وَ حَلَّتْ لَکَ زَوْجَتُکَ.

******

ترجمه:

***

در این روایت از امام صادق (ع) نقل شده است که وقتی حضرت آدم (ع) به توبه مأمور شد، جبرئیل (ع) به او گفت: «ای آدم برخیز.» و او را در روز ترویه (هشتم ذی الحجه) به همراه خود برد و دستور داد که غسل کند و احرام ببندد. سپس در روز هشتم ذی الحجه او را به منا برد و آنجا بیتوته کرد. صبح روز بعد، آدم به سوی عرفات روانه شد و جبرئیل او را به احرام و تلبیه آموزش داد. وقتی ظهر روز عرفه فرا رسید، آدم تلبیه را قطع کرد و به دستور جبرئیل (ع) غسل کرد. بعد از نماز عصر، جبرئیل او را در عرفات متوقف کرد و او تا غروب آفتاب در حالی که دست هایش را به سوی آسمان بلند کرده بود، به تضرع و گریه مشغول شد.

بعد از غروب آفتاب، جبرئیل او را به مشعر الحرام برد و شب را در آنجا ماند. صبح روز بعد، بر مشعر ایستاد و با کلماتی که خداوند به او آموخته بود، دعا کرد و خداوند توبه اش را پذیرفت. سپس آدم به منا بازگشت و جبرئیل به او دستور داد که موی سر خود را بتراشد. پس از تراشیدن مو، او را به مکه بازگرداند و به سمت جمره اولی برد. در آنجا، ابلیس به او ظاهر شد و از آدم پرسید: «کجا می روی؟» جبرئیل به او دستور داد که با هفت سنگریزه به ابلیس حمله کند و با هر سنگ، تکبیر بگوید. آدم این کار را انجام داد و ابلیس گریخت. سپس در جمره دوم و سوم، ابلیس دوباره ظاهر شد و

جبرئیل دستور داد که همان عمل را تکرار کند. بعد از این که ابلیس از بین رفت، جبرئیل به آدم گفت: «دیگر او را هرگز نخواهی دید.»

پس از آن، جبرئیل آدم را به بیت الحرام برد و به او دستور داد که هفت بار طواف کند. وقتی آدم این کار را انجام داد، جبرئیل به او گفت: «خداوند توبه ات را پذیرفته و همسرت را برای تو حلال کرده است.»

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱٤٦۷۸ - رقم الحدیث الباب: ۳۵]

۱٤٦۷۸- ۳۵- (۱) وَ عَنْ أَبِیهِ عَنْ فَضَالَةَ بْنِ أَیُّوبَ عَنْ مُعَاوِیَةَ بْنِ عَمَّارٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: إِنَّ إِبْرَاهِیمَ أَتَاهُ جَبْرَئِیلُ عِنْدَ زَوَالِ الشَّمْسِ مِنْ یَوْمِ التَّرْوِیَةِ- فَقَالَ- یَا إِبْرَاهِیمُ ارْتَوِ مِنَ الْمَاءِ لَکَ وَ لِأَهْلِکَ وَ لَمْ یَکُنْ بَیْنَ مَکَّةَ وَ عَرَفَاتٍ یَوْمَئِذٍ مَاءٌ فَسُمِّیَتِ التَّرْوِیَةَ لِذَلِکَ ثُمَّ ذَهَبَ بِهِ حَتَّی أَتَی مِنًی- فَصَلَّی بِهَا الظُّهْرَ وَ الْعَصْرَ وَ الْعِشَاءَیْنِ وَ الْفَجْرَ حَتَّی إِذَا بَزَغَتِ الشَّمْسُ خَرَجَ إِلَی عَرَفَاتٍ- فَنَزَلَ بِنَمِرَةَ وَ هِیَ بَطْنُ عُرَنَةَ- فَلَمَّا زَالَتِ الشَّمْسُ خَرَجَ وَ قَدِ اغْتَسَلَ فَصَلَّی الظُّهْرَ وَ الْعَصْرَ بِأَذَانٍ وَاحِدٍ وَ إِقَامَتَیْنِ وَ صَلَّی فِی مَوْضِعِ الْمَسْجِدِ الَّذِی بِعَرَفَاتٍ إِلَی أَنْ قَالَ ثُمَّ مَضَی بِهِ إِلَی الْمَوْقِفِ فَقَالَ یَا إِبْرَاهِیمُ- اعْتَرِفْ بِذَنْبِکَ وَ اعْرِفْ مَنَاسِکَکَ فَلِذَلِکَ سُمِّیَتْ عَرَفَةَ حَتَّی غَرَبَتِ الشَّمْسُ ثُمَّ أَفَاضَ بِهِ إِلَی الْمَشْعَرِ فَقَالَ یَا إِبْرَاهِیمُ- ازْدَلِفْ إِلَی الْمَشْعَرِ الْحَرَامِ فَسُمِّیَتِ الْمُزْدَلِفَةَ- وَ أَتَی بِهِ الْمَشْعَرَ الْحَرَامَ- فَصَلَّی بِهِ الْمَغْرِبَ وَ الْعِشَاءَ الآخِرَةَ بِأَذَانٍ وَاحِدٍ وَ إِقَامَتَیْنِ ثُمَّ بَاتَ بِهَا حَتَّی إِذَا صَلَّی الصُّبْحَ أَرَاهُ الْمَوْقِفَ ثُمَّ أَفَاضَ بِهِ إِلَی مِنًی فَأَمَرَهُ فَرَمَی جَمْرَةَ الْعَقَبَةِ- وَ عِنْدَهَا ظَهَرَ لَهُ إِبْلِیسُ ثُمَّ أَمَرَهُ بِالذَّبْحِ الْحَدِیثَ.

******

ترجمه:

***

در این روایت از امام صادق (ع) نقل شده است که جبرئیل (ع) در هنگام زوال خورشید در روز ترویه به نزد حضرت ابراهیم (ع) آمد و به او گفت: «ای ابراهیم، از آب برای خود و خانواده ات بنوش.» زیرا در آن زمان بین مکه و عرفات آبی وجود نداشت، به همین دلیل این روز «ترویه» نام گذاری شد. سپس جبرئیل ابراهیم را به منا برد و او در آنجا نماز ظهر، عصر، مغرب، عشا و صبح را خواند. هنگامی که خورشید طلوع کرد، ابراهیم به سوی عرفات حرکت کرد و در نمرة، که بطن عرفه است، فرود آمد.

وقتی خورشید به زوال رسید، جبرئیل به او دستور داد که غسل کند و ابراهیم نماز ظهر و عصر را با یک اذان و دو اقامه خواند، در محلی که اکنون مسجد عرفات قرار دارد. سپس جبرئیل او را به موقف برد و به او گفت: «ای ابراهیم، به گناه خود اعتراف کن و مناسک خود را بشناس.» به همین دلیل این مکان «عرفه» نام گذاری شد. ابراهیم تا غروب آفتاب در موقف ماند و سپس جبرئیل او را به مشعر الحرام برد و به او گفت: «ای ابراهیم، به مشعر الحرام نزدیک شو.» به همین دلیل این مکان «مزدلفه» نام گذاری شد.

ابراهیم در مشعر الحرام نماز مغرب و عشا را با یک اذان و دو اقامه خواند و شب را در آنجا بیتوته کرد. سپس صبح روز بعد، جبرئیل موقف را به او نشان داد و بعد از آن ابراهیم به سوی منا حرکت کرد. در منا، جبرئیل به او دستور داد که جمره عقبه را رمی کند و در آنجا بود که ابلیس به ابراهیم ظاهر شد. سپس جبرئیل به او دستور داد که قربانی کند.

***

ص: ۲۳۷

۱- تفسیر القمّیّ ۱- ٦٢، باختلاف.

[رقم الحديث الكلی: ١٤٦٧٩ - رقم الحديث الباب: ٣٦]

١٤٦٧٩- ٣٦- (١) الْحَسَنُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ شُعْبَةَ فِی تُحَفِ الْعُقُولِ عَنِ الرِّضَا ع فِی كِتَابِهِ إِلَی الْمَأْمُونِ قَالَ: وَ لَا يَجُوزُ الْحَجُّ إِلَّا مُتَمَتِّعاً وَ لَا يَجُوزُ الْإِفْرَادُ الَّذِی تَعْمَلُهُ الْعَامَّةُ- وَ الْإِحْرَامُ دُونَ الْمِيقَاتِ لَا يَجُوزُ قَالَ اللَّهُ تَعَالَی وَ أَتِمُّوا الْحَجَّ وَ الْعُمْرَةَ لِلَّهِ (٢) وَ لَا يَجُوزُ فِی الْمَنْسَكِ الْخَصِیُّ لِأَنَّهُ نَاقِصٌ وَ يَجُوزُ الْمَوْجُوءُ.

******

ترجمه:

***

در کتاب تحف العقول از امام رضا (ع) نقل شده است که ایشان در نامه ای به مأمون می نویسند: «حج تنها به صورت تمتع جایز است و افراد (که عموم مردم انجام می دهند) جایز نیست. همچنین، احرام بستن از محلی غیر از میقات جایز نیست.» ایشان به آیه ای از قرآن استناد می کنند که خداوند متعال می فرماید: «وَ أَتِمُّوا الْحَجَّ وَ الْعُمْرَةَ لِلَّهِ» (بقره ٢: ١٩٦).

همچنین، امام رضا (ع) بیان می کنند که شخص اخته شده (خصی) نمی تواند مناسک حج را انجام دهد، چراکه به دلیل نقص جسمانی، برای انجام این مناسک ناقص است. اما شخص موجوء (کسی که از ناحیه بیضه ها دچار آسیب شده اما اخته نشده است) می تواند در مناسک حج شرکت کند.

***

[رقم الحديث الكلی: ١٤٦٨٠ - رقم الحديث الباب: ٣٧]

١٤٦٨٠- ٣٧- (٣) أَحْمَدُ بْنُ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ الْبَرْقِیُّ فِی الْمَحَاسِنِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِی نَصْرٍ (عَنْ عَبْدِ الْكَرِيمِ عَنِ الْحَلَبِیِّ) (٤) عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: قُلْتُ لِمَ جُعِلَ اسْتِلَامُ الْحَجَرِ- فَقَالَ

إِنَّ اللَّهَ حَيْثُ أَخَذَ مِيثَاقَ بَنِی آدَمَ دَعَا الْحَجَرَ مِنَ الْجَنَّةِ فَأَمَرَهُ بِالْتِقَامِ الْمِيثَاقِ فَالْتَقَمَهُ فَهُوَ يَشْهَدُ لِمَنْ وَافَاهُ بِالْحَقِّ قُلْتُ وَ لِمَ جُعِلَ السَّعْیُ بَيْنَ الصَّفَا وَ الْمَرْوَةِ- قَالَ لِأَنَّ إِبْلِيسَ تَرَاءَى لِإِبْرَاهِيمَ فِی الْوَادِی فَسَعَى إِبْرَاهِيمُ مِنْ عِنْدِهِ كَرَاهِيَةَ أَنْ يُكَلِّمَهُ وَ كَانَتْ مَنَازِلَ الشَّيْطَانِ قُلْتُ فَلِمَ جُعِلَتِ التَّلْبِيَةُ قَالَ لِأَنَّ اللَّهَ قَالَ لِإِبْرَاهِيمَ وَ أَذِّنْ فِی النَّاسِ بِالْحَجِّ (٥) فَصَعِدَ إِبْرَاهِيمُ عَلَى تَلٍّ فَنَادَى وَ أَسْمَعَ فَأُجِيبَ مِنْ كُلِّ وَجْهٍ الْحَدِيثَ.

******

ترجمه:

***

در حدیثی از امام صادق (ع) که توسط عبد الکریم حلبی نقل شده است، سوالاتی درباره معانی و حکمت های برخی از مناسک حج مطرح شده است. امام صادق (ع) در پاسخ به این سوالات می فرمایند:

استلام حجر الأسود (حجر الأسود): خداوند در زمانی که میثاق بنی آدم را از آن ها گرفت، حجر الأسود را از بهشت خواست و به او فرمان داد که میثاق را بپذیرد. بنابراین، این سنگ گواهی دهنده است برای کسانی که با حق به آن نزدیک می شوند.

سع ی بین صفا و مروه: به این دلیل است که ابلیس در وادی (دره) به ابراهیم (ع) ظاهر شد و او به دلیل کراهت از صحبت کردن با او، به سوی دیگر رفت. بنابراین، این عمل (سع ی) یادآور آن واقعه است.

تلبیه: خداوند به ابراهیم (ع) فرمان داد که در میان مردم برای حج اذان دهد. ابراهیم (ع) بر تلی بالا رفت و با صدای بلند ندا کرد، و مردم از هر سو به او پاسخ دادند.

***

[رقم الحديث الكلی: ١٤٦٨١ - رقم الحديث الباب: ٣٨]

١٤٦٨١- ٣٨- (٦) وَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِنَانٍ عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ جَابِرٍ وَ عَبْدِ الْكَرِيمِ بْنِ عَمْرٍو عَنْ عَبْدِ الْحَمِيدِ بْنِ أَبِی الدَّيْلَمِ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع فِی حَدِيثٍ قَالَ: سُمِّيَتْ جَمْعٌ لِأَنَّ آدَمَ جَمَعَ فِيهَا بَيْنَ

ص: ٢٣٨

١- تحف العقول- ٤١٩، و أورد مثل صدره عن عيون الأخبار فی الحديث ٨ من الباب ٦ من هذه الأبواب.

٢- البقرة ٢- ١٩٦.

٣- المحاسن- ٣٣٠- ٩٣.

٤- فی المصدر- عبد الكريم الحلبیّ.

٥- الحجّ ٢٢- ٢٧.

٦- المحاسن- ٣٣٦- ١١٠.

الصَّلَاتَيْنِ الْمَغْرِبِ وَ الْعِشَاءِ وَ سُمِّيَ الْأَبْطَحَ لِأَنَّ آدَمَ أُمِرَ أَنْ يَنْبَطِحَ فِی بَطْحَاءِ جَمْعٍ فَانْبَطَحَ حَتَّى انْفَجَرَ الصُّبْحُ ثُمَّ أُمِرَ أَنْ يَصْعَدَ جَبَلَ جَمْعٍ- وَ أُمِرَ إِذَا طَلَعَتْ عَلَيْهِ الشَّمْسُ أَنْ يَعْتَرِفَ بِذَنْبِهِ فَفَعَلَ ذَلِكَ آدَمُ وَ إِنَّمَا جُعِلَ اعْتِرَافاً لِيَكُونَ سُنَّةً فِی وُلْدِهِ فَقَرَّبَ قُرْبَاناً فَأَرْسَلَ اللَّهُ نَاراً مِنَ السَّمَاءِ فَقَبَضَتْ قُرْبَانَ آدَمَ ع.

أَقُولُ: وَ يَأْتِی مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِكَ (١).

******

ترجمه:

***

عبد الحمید بن ابی دیلم از امام صادق (ع) در حدیثی نقل می کند که فرمود:

جمّع: به این دلیل جمّع نامیده شد که آدم در آنجا بین دو نماز مغرب و عشاء جمع کرد.

الأبطح: به این دلیل الأبطح نامیده شد که آدم مأمور شد در بطحاء جمّع به رو بخوابد و او این کار را انجام داد تا صبح دمید.

صعود به کوه جمّع: سپس مأمور شد که به بالای کوه جمّع برود و وقتی خورشید بر او طلوع کرد، به گناه خود اعتراف کند، و آدم این کار را انجام داد.

اعراف: این اعتراف به گناه به این دلیل انجام شد که به عنوان سنتی برای فرزندان آدم قرار گیرد.

قربانی: سپس آدم قربانی ای تقدیم کرد و خداوند آتشی از آسمان فرستاد که قربانی آدم را گرفت.

***

۳- بَابُ وُجُوبِ التَّمَتُّعِ عَيْناً عَلَى مَنْ لَمْ يَكُنْ أَهْلُهُ حَاضِرِي الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ

اشارة

(۲) ۳ بَابُ وُجُوبِ التَّمَتُّعِ عَيْناً عَلَى مَنْ لَمْ يَكُنْ أَهْلُهُ حَاضِرِي الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلی: ١٤٦٨٢ - رقم الحديث الباب: ١]

١٤٦٨٢- ١- (٣) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُوسَى بْنِ الْقَاسِمِ عَنْ صَفْوَانَ بْنِ يَحْيَى عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ عَمَّارٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ آبَائِهِ ع قَالَ: لَمَّا فَرَغَ رَسُولُ اللَّهِ ص مِنْ سَعْيِهِ بَيْنَ الصَّفَا وَ الْمَرْوَةِ- أَتَاهُ جَبْرَئِيلُ ع عِنْدَ فَرَاغِهِ مِنَ السَّعْيِ فَقَالَ إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُکَ أَنْ تَأْمُرَ النَّاسَ أَنْ يُحِلُّوا إِلَّا مَنْ سَاقَ الْهَدْیَ فَأَقْبَلَ رَسُولُ اللَّهِ ص عَلَى النَّاسِ بِوَجْهِهِ فَقَالَ يَا أَيُّهَا النَّاسُ هَذَا جَبْرَئِيلُ- وَ أَشَارَ بِيَدِهِ إِلَى خَلْفِهِ يَأْمُرُنِی عَنِ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ أَنْ آمُرَ النَّاسَ أَنْ يُحِلُّوا إِلَّا مَنْ سَاقَ الْهَدْیَ فَأَمَرَهُمْ بِمَا أَمَرَ اللَّهُ بِهِ فَقَامَ إِلَيْهِ رَجُلٌ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ نَخْرُجُ إِلَى مِنًى وَ رُءُوسُنَا تَقْطُرُ مِنَ النِّسَاءِ وَ قَالَ آخَرُونَ يَأْمُرُنَا بِشَیْ ءٍ وَ يَصْنَعُ هُوَ غَيْرَهُ فَقَالَ يَا أَيُّهَا النَّاسُ لَوِ اسْتَقْبَلْتُ مِنْ أَمْرِی مَا اسْتَدْبَرْتُ صَنَعْتُ كَمَا صَنَعَ النَّاسُ وَ لَكِنِّی سُقْتُ الْهَدْیَ فَلَا يُحِلَّ مَنْ سَاقَ الْهَدْیَ حَتَّى يَبْلُغَ الْهَدْیُ مَحِلَّهُ فَقَصَّرَ النَّاسُ وَ أَحَلُّوا وَ جَعَلُوهَا

١- يأتی فی الأبواب ٣- ٢٢ من هذا الأبواب.

٢- الباب ٣ فيه ١٩ حديثا.

٣- التهذيب ٥- ٢٥- ٧٤.

عُمْرَةً فَقَامَ إِلَيْهِ سُرَاقَةُ بْنُ مَالِكِ بْنِ جُعْشُمٍ الْمُدْلِجِیُّ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ هَذَا الَّذِی أَمَرْتَنَا بِهِ لِعَامِنَا هَذَا أَمْ لِلْأَبَدِ فَقَالَ بَلْ لِلْأَبَدِ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ وَ شَبَّكَ بَيْنَ أَصَابِعِهِ وَ أَنْزَلَ اللَّهُ فِی ذَلِكَ قُرْآناً فَمَنْ تَمَتَّعَ بِالْعُمْرَةِ إِلَى الْحَجِّ فَمَا اسْتَيْسَرَ مِنَ الْهَدْیِ.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ فِی الْعِلَلِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ عَنِ الصَّفَّارِ عَنْ یَعْقُوبَ بْنِ یَزِیدَ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَیْرٍ وَ صَفْوَانَ بْنِ یَحْیَی نَحْوَهُ (۱).

******

ترجمه:

***

مُعَاوِیَةَ بْنِ عَمَّارٍ ازحضرت صادق علیه السلام نقل می کند که حضرت فرمودند : پس از آنکه پیامبر خدا (ص) از سعی بین صفا و مروه فارغ شد، جبرئیل (ع) به او آمد و گفت: خداوند به تو فرمان می دهد که به مردم بگویی احلال کنند، مگر کسی که قربانی آورده است. پس پیامبر (ص) به مردم روی آورد و فرمود: ای مردم، این جبرئیل است (با دستش به پشت خود اشاره کرد) که از سوی خداوند عزوجل به من فرمان می دهد که به شما بگویم احلال کنید، مگر کسی که قربانی آورده است. پس پیامبر آنان را به آنچه خدا فرمان داده بود، دستور داد.

مردی نزد او برخاست و گفت: ای رسول خدا، آیا به منا خواهیم رفت در حالی که سرهای ما از نزدیکی با زنان می چکد؟ و دیگران گفتند: به ما چیزی فرمان می دهد ولی خود خلاف آن را انجام می دهد. پیامبر (ص) فرمود: ای مردم، اگر می دانستم آنچه را که اکنون می دانم، همانند شما عمل می کردم؛ ولی من قربانی آورده ام، و کسی که قربانی آورده است، نباید احلال کند تا اینکه قربانی به محل خود برسد. پس مردم موی خود را کوتاه کردند و احلال کردند و آن را به عمره تبدیل نمودند.

سپس سراقه بن مالک بن جعشم مدلجی نزد پیامبر (ص) آمد و گفت: ای رسول خدا، آیا این چیزی که به ما فرمان دادی برای امسال است یا برای همیشه؟ پیامبر (ص) فرمود: بلکه برای همیشه تا روز قیامت. و سپس انگشتان خود را در هم کرد (و خداوند در این باره قرآنی نازل کرد) «هرکس از عمره به سوی حج تمتع کند، باید قربانی کند به هر میزان که توان دارد».

***

[رقم الحديث الكلی: ١٤٦٨٣ - رقم الحديث الباب: ٢]

١٤٦٨٣- ٢- (٢) وَ عَنْهُ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَيْرٍ عَنْ حَمَّادٍ عَنِ الْحَلَبِیِّ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: دَخَلَتِ الْعُمْرَةُ فِی الْحَجِّ إِلَی يَوْمِ الْقِيَامَةِ- لِأَنَّ اللَّهَ تَعَالَی يَقُولُ فَمَنْ تَمَتَّعَ بِالْعُمْرَةِ إِلَی الْحَجِّ فَمَا اسْتَيْسَرَ مِنَ الْهَدْیِ (٣) فَلَيْسَ لِأَحَدٍ إِلَّا أَنْ يَتَمَتَّعَ- لِأَنَّ اللَّهَ أَنْزَلَ ذَلِکَ فِی كِتَابِهِ- وَ جَرَتْ بِهِ (٤) السُّنَّةُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ ص.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ فِی الْعِلَلِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَلِیِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَيْرٍ نَحْوَهُ (٥).

******

ترجمه:

***

امام صادق (ع) فرمود: عمره تا روز قيامت وارد حج شده است، زيرا خداوند متعال می فرمايد: «پس هركس از عمره به حج تمتع كند، بايد قربانی كند به هر ميزان كه توان دارد» (بقره ٢: ١٩٦). پس هيچ كسی نبايد مگر اينكه تمتع انجام دهد، زيرا خداوند اين را در كتاب خود نازل كرده است و سنت از رسول خدا (ص) بر اين جاری شده است.

***

[رقم الحديث الكلی: ١٤٦٨٤ - رقم الحديث الباب: ٣]

١٤٦٨٤- ٣- (٦) وَ عَنْهُ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَیْرٍ عَنْ حَمَّادٍ عَنِ الْحَلَبِیِّ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنِ الْحَجِّ فَقَالَ تَمَتَّعْ ثُمَّ قَالَ إِنَّا إِذَا وَقَفْنَا بَیْنَ یَدَیِ اللَّهِ تَعَالَی قُلْنَا یَا رَبَّنَا أَخَذْنَا بِکِتَابِکَ وَ قَالَ النَّاسُ رَأَیْنَا رَأْیَنَا وَ یَفْعَلُ اللَّهُ بِنَا وَ بِهِمْ مَا أَرَادَ.

******

ترجمه:

***

حلبی می گوید: از امام صادق (ع) درباره حج پرسیدم. ایشان فرمود: تمتع انجام بده. سپس فرمود: زمانی که ما در مقابل خداوند متعال بایستیم، می گوییم: «پروردگارا، ما به کتاب تو عمل کردیم»، و مردم(اهل سنت) می گویند: «ما به نظر خود عمل کردیم»، و خداوند با ما و با آنان آنچه بخواهد، انجام خواهد داد.

***

ص: ٢٤٠

١- علل الشرائع- ٤١٣- ٢.

٢- التهذیب ٥- ٢٥- ٧٥، و الاستبصار ٢- ١٥٠- ٤٩٣.

٣- البقرة ٢- ١٩٦.

٤- فی نسخة- بها (هامش المخطوط).

٥- علل الشرائع- ٤١١- ١.

٦- التهذیب ٥- ٢٦- ٧٦، و الاستبصار ٢- ١٥٠- ٤٩٤.

[رقم الحديث الكلی: ١٤٦٨٥ - رقم الحديث الباب: ٤]

١٤٦٨٥- ٤- (١) وَ عَنْهُ عَنْ عَبْدِ الصَّمَدِ بْنِ بَشِيرٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع فِی حَدِيثٍ أَنَّهُ قَالَ لِرَجُلٍ أَعْجَمِیٍّ رَآهُ فِی الْمَسْجِدِ طُفْ بِالْبَيْتِ سَبْعاً وَ صَلِّ رَكْعَتَيْنِ عِنْدَ مَقَامِ إِبْرَاهِيمَ ع- وَ اسْعَ بَيْنَ الصَّفَا وَ الْمَرْوَةِ وَ قَصِّرْ مِنْ شَعْرِكَ فَإِذَا كَانَ يَوْمُ التَّرْوِيَةِ فَاغْتَسِلْ وَ أَهِلَّ بِالْحَجِّ وَ اصْنَعْ كَمَا يَصْنَعُ النَّاسُ.

******

ترجمه:

***

امام صادق (ع) در حديثی به مردی غيرعرب كه او را در مسجد ديده بود، فرمود: هفت بار به دور كعبه طواف كن و دو ركعت نماز نزد مقام ابراهيم (ع) بخوان، و بين صفا و مروه سعی كن و از موی سرت كوتاه كن. سپس، وقتی روز ترويه فرا رسيد، غسل كن و نيت حج كن و همان كاری را انجام بده كه مردم انجام می دهند.

***

[رقم الحديث الكلی: ١٤٦٨٦ - رقم الحديث الباب: ٥]

١٤٦٨٦- ٥- (٢) وَ عَنْهُ عَنِ النَّضْرِ بْنِ سُوَيْدٍ عَنْ دُرُسْتَ الْوَاسِطِیِّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ فَضْلٍ الْهَاشِمِیِّ (٣) قَالَ: دَخَلْتُ مَعَ إِخْوَتِی عَلَى أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع فَقُلْنَا لَهُ إِنَّا نُرِيدُ الْحَجَّ وَ بَعْضُنَا صَرُورَةٌ فَقَالَ عَلَيْكَ بِالتَّمَتُّعِ ثُمَّ قَالَ إِنَّا لَا نَتَّقِی أَحَداً بِالتَّمَتُّعِ بِالْعُمْرَةِ إِلَى الْحَجِّ وَ اجْتِنَابِ الْمُسْكِرِ وَ الْمَسْحِ عَلَى الْخُفَّيْنِ مَعْنَاهُ أَنَّا لَا نَمْسَحُ.

وَ رَوَاهُ الْكُلَيْنِیُّ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ عَنِ النَّضْرِ بْنِ سُوَيْدٍ نَحْوَهُ (٤) وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ دُرُسْتَ مِثْلَهُ (٥).

******

ترجمه:

***

محمد بن فضل هاشمی می گوید: همراه با برادرانم نزد امام صادق (ع) رفتیم و به او گفتیم که قصد حج داریم و برخی از ما صروره (اولین بار حج گزار) هستیم. امام (ع) فرمود: بر شما باد تمتع. سپس فرمود: ما در انجام تمتع از عمره به حج و دوری از مسکرات و مسح بر روی کفش ها (خفین) از کسی پرهیز(تقیه) نمی کنیم. یعنی ما مسح نمی کنیم.

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٦٨٧ - رقم الحدیث الباب: ٦]

١٤٦٨٧- ٦- (٦) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْعَبَّاسِ بْنِ مَعْرُوفٍ عَنْ عَلِيٍّ عَنْ أَبِی الْعَبَّاسِ (٧) عَنِ الْحَسَنِ عَنِ النَّضْرِ عَنْ عَاصِمٍ عَنْ أَبِی بَصِيرٍ قَالَ: قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع يَا أَبَا مُحَمَّدٍ كَانَ عِنْدِی رَهْطٌ مِنْ أَهْلِ الْبَصْرَةِ- فَسَأَلُونِی عَنِ الْحَجِّ فَأَخْبَرْتُهُمْ بِمَا صَنَعَ رَسُولُ اللَّهِ ص

١- التهذیب ٥- ٧٢- ٢٣٩، و أورده فی الحدیث ٣ من الباب ٤٥ من أبواب تروک الاحرام.

٢- التهذیب ٥- ٢٦- ٧٧، و الاستبصار ٢- ١٥١- ٤٩٥.

٣- فی نسخة- محمّد بن الفضیل الهاشمی (هامش المخطوط).

٤- الکافی ٤- ٢٩٣- ١٤.

٥- الفقیه ٢- ٣١٧- ٢٥٥٥.

٦- التهذيب ٥- ٢٦- ٧٨، و الاستبصار ٢- ١٥١- ٤٩٦.

٧- ليس فی الاستبصار.

وَ بِمَا أَمَرَ بِهِ فَقَالُوا لِی إِنَّ عُمَرَ قَدْ أَفْرَدَ الْحَجَّ فَقُلْتُ لَهُمْ إِنَّ هَذَا رَأْیٌ رَآهُ عُمَرُ- وَ لَیْسَ رَأْیُ عُمَرَ کَمَا صَنَعَ رَسُولُ اللَّهِ ص.

******

ترجمه:

***

ابوبصیر می گوید: امام صادق (ع) به من فرمود: ای ابا محمد، گروهی از اهل بصره نزد من بودند و از من درباره حج پرسیدند. من نیز برایشان آنچه را که رسول خدا (ص) انجام داده و به آن امر فرموده بود، بیان کردم. اما آنان به من گفتند: «عمر حج را به صورت افراد انجام داده است». به آنان گفتم: «این نظری است که عمر اتخاذ کرده است، ولی نظر عمر مانند آنچه رسول خدا (ص) انجام داده، نیست».

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٦٨٨ - رقم الحدیث الباب: ٧]

١٤٦٨٨- ٧- (١) وَ عَنْهُ عَنْ عَلِیٍّ عَنْ فَضَالَةَ عَنْ أَبِی الْمَغْرَاءِ عَنْ لَیْثٍ الْمُرَادِیِّ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: مَا نَعْلَمُ حَجّاً لِلَّهِ غَیْرَ الْمُتْعَةِ إِنَّا إِذَا لَقِینَا رَبَّنَا قُلْنَا یَا رَبَّنَا عَمِلْنَا بِکِتَابِکَ وَ سُنَّةِ نَبِیِّکَ- وَ یَقُولُ الْقَوْمُ عَمِلْنَا بِرَأْیِنَا فَیَجْعَلُنَا اللَّهُ وَ إِیَّاهُمْ حَیْثُ یَشَاءُ.

******

ترجمه:

***

لیث مرادی از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: ما هیچ حجی برای خدا نمی شناسیم جز حج تمتع. زمانی که با پروردگارمان ملاقات کنیم، خواهیم گفت: «پروردگارا، ما بر اساس کتاب تو و سنت پیامبرت عمل کردیم»، و مردم خواهند گفت: «ما بر اساس نظر خودمان عمل کردیم». سپس خداوند ما و آنان را در جایی که بخواهد قرار خواهد داد.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱٤٦۸۹ - رقم الحدیث الباب: ۸]

۱٤٦۸۹- ۸- (۲) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ سَعْدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنِ الْعَبَّاسِ وَ الْحَسَنِ عَنْ عَلِيٍّ عَنْ فَضَالَةَ عَنْ مُعَاوِيَةَ وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَيْنِ عَنْ صَفْوَانَ عَنْ مُعَاوِيَةَ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع فِي حَدِيثٍ قَالَ: التَّمَتُّعُ أَفْضَلُ الْحَجِّ وَ بِهِ نَزَلَ الْقُرْآنُ وَ جَرَتِ السُّنَّةُ.

******

ترجمه:

***

معاویه از امام صادق (ع) در حدیثی نقل می کند که فرمود: تمتع برترین نوع حج است؛ قرآن با آن نازل شده و سنت نیز بر آن جاری گشته است.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱٤٦۹۰ - رقم الحدیث الباب: ۹]

۱٤٦۹۰- ۹- (۳) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ عَنِ ابْنِ سِنَانٍ عَنِ ابْنِ مُسْكَانَ عَنْ يَعْقُوبَ الْأَحْمَرِ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع رَجُلٌ اعْتَمَرَ فِي الْمُحَرَّمِ (٤) ثُمَّ خَرَجَ فِي أَيَّامِ الْحَجِّ أَ يَتَمَتَّعُ قَالَ نَعَمْ كَانَ أَبِي لَا يَعْدِلُ بِذَلِكَ.

******

ترجمه:

***

یعقوب احمر می گوید: به امام صادق (ع) گفتم: مردی در ماه محرم عمره انجام داده و سپس در ایام حج خارج شده است. آیا می تواند تمتع انجام دهد؟ امام (ع) فرمود: بله، پدرم هیچ چیز را با این (عمل) جایگزین نمی کرد.

***

[رقم الحديث الكلي: ۱٤٦۹۱ - رقم الحديث الباب: ۱۰]

۱٤٦۹۱- ۱۰- (٥) وَ عَنْهُ عَنِ ابْنِ سِنَانٍ عَنِ ابْنِ مُسْكَانَ عَنْ عَبْدِ الْخَالِقِ أَنَّهُ سَأَلَهُ عَنْ هَذِهِ الْمَسْأَلَةِ فَقَالَ إِنْ حَجَّ فَلْيَتَمَتَّعْ إِنَّا لَا نَعْدِلُ بِكِتَابِ اللَّهِ وَ سُنَّةِ نَبِيِّهِ ص.

******

ترجمه:

***

عبدالخالق می گوید که از امام صادق (ع) درباره این مسئله پرسید، و امام (ع) فرمود: اگر حج به جا می آورد، باید تمتع انجام دهد؛ زیرا ما هیچ چیزی را با کتاب خدا و سنت پیامبرش (ص) جایگزین نمی کنیم.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱٤٦۹۲ - رقم الحدیث الباب: ۱۱]

۱٤٦۹۲- ۱۱- (٦) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِیِّ بْنِ الْحُسَیْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَبِی أَیُّوبَ عَنْ

ص: ۲٤۲

۱- التهذیب ٥- ۲٦- ۷۹، و الاستبصار ۲- ۱٥۱- ٤۹۷.

۲- التهذیب ٥- ٤۱- ۱۲۲، و أورده بتمامه فی الحدیثین ۱، ۲ من الباب ۲ من هذه الأبواب.

۳- التهذیب ٥- ۲۷- ۸۰، و الاستبصار ۲- ۱٥۱- ٤۹۸.

٤- فی نسخة- الحرم (هامش المخطوط).

٥- التهذیب ٥- ۲۷- ۸۰ ذیل الحدیث ۸۰، و الاستبصار ۲- ۱٥۱- ٤۹۸ ذیل الحدیث ٤۹۸.

٦- الفقیه ۲- ۳۱٤- ۲٥٤۸، و أورده فی الحدیث ۸ من الباب ٥ من هذه الأبواب.

أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: إِنَّ أَحَدَهُمْ یَقْرِنُ وَ یَسُوقُ فَأَدَعُهُ عُقُوبَةً بِمَا صَنَعَ.

******

ترجمه:

***

ابی ایوب از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: یکی از آن ها ممکن است که قران (حج و عمره) را به طور هم زمان انجام دهد و قربانی بیاورد، اما من او را به خاطر کاری که کرده است، مجازات می کنم.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱٤٦۹۳ - رقم الحدیث الباب: ۱۲]

۱٤٦۹۳- ۱۲- (۱) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحَلَبِیِّ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ دَخَلَتِ الْعُمْرَةُ فِی الْحَجِّ إِلَی یَوْمِ الْقِیَامَةِ.

******

ترجمه:

***

حلبی از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: ابن عباس گفت: عمره تا روز قیامت وارد حج شده است.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱٤٦۹٤ - رقم الحدیث الباب: ۱۳]

۱٤٦۹٤- ۱۳- (۲) مُحَمَّدُ بْنُ یَعْقُوبَ عَنْ عَلِیِّ بْنِ إِبْرَاهِیمَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عِیسَی عَنْ یُونُسَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ مُعَاوِیَةَ بْنِ عَمَّارٍ قَالَ: قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع مَا نَعْلَمُ حَجّاً لِلَّهِ غَیْرَ الْمُتْعَةِ إِنَّا إِذَا لَقِینَا رَبَّنَا قُلْنَا رَبَّنَا عَمِلْنَا بِکِتَابِکَ وَ سُنَّةِ نَبِیِّکَ وَ یَقُولُ الْقَوْمُ عَمِلْنَا بِرَأْیِنَا فَیَجْعَلُنَا اللَّهُ وَ هُمْ (۳) حَیْثُ یَشَاءُ.

******

ترجمه:

***

معاویه بن عمار می گوید: امام صادق (ع) فرمود: ما هیچ حجی برای خدا نمی شناسیم جز حج تمتع. زمانی که با پروردگارمان ملاقات کنیم، خواهیم گفت: «پروردگارا، ما به کتاب تو و سنت پیامبرت عمل کردیم»، و مردم خواهند گفت: «ما بر اساس نظر خودمان عمل کردیم». سپس خداوند ما و آنان را در جایی که بخواهد قرار خواهد داد.

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٦٩٥ - رقم الحدیث الباب: ١٤]

١٤٦٩٥- ١٤- (٤) وَ عَنْهُ عَنْ أَبِيهِ عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ مَرَّارٍ عَنْ يُونُسَ عَنْ مُعَاوِيَةَ (٥) عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: مَنْ حَجَّ فَلْيَتَمَتَّعْ إِنَّا لَا نَعْدِلُ بِكِتَابِ اللَّهِ وَ سُنَّةِ نَبِيِّهِ ص.

******

ترجمه:

***

یونس از معاویه و او از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: هر کس حج به جا آورد، باید تمتع انجام دهد؛ زیرا ما هیچ چیزی را با کتاب خدا و سنت پیامبرش (ص) جایگزین نمی کنیم.

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٦٩٦ - رقم الحدیث الباب: ١٥]

١٤٦٩٦- ١٥- (٦) وَ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ سَهْلِ بْنِ زِيَادٍ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِی نَصْرٍ عَنْ صَفْوَانَ الْجَمَّالِ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: مَنْ لَمْ یَکُنْ مَعَهُ هَدْیٌ وَ أَفْرَدَ رَغْبَةً عَنِ الْمُتْعَةِ فَقَدْ رَغِبَ عَنْ دِینِ اللَّهِ.

وَ رَوَاهُ الشَّیْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ یَعْقُوبَ (٧) وَ کَذَا کُلُّ مَا قَبْلَهُ.

******

ترجمه:

***

صفوان جمال از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: کسی که هدیه ای (قربانی) همراه خود نداشته باشد و به حج افراد رو بیاورد و از تمتع رویگردان باشد، به راستی که از دین خدا روی گردان شده است.

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٦٩٧ - رقم الحدیث الباب: ١٦]

١٤٦٩٧- ١٦- (٨) وَ عَنْهُمْ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ الْحُسَیْنِ بْنِ سَعِیدٍ

ص: ٢٤٣

١- الفقیه ٢- ٣١٥- ٢٥٥٣، و أورده فی الحدیث ١٠ من الباب ٥ من هذه الأبواب.

٢- الکافی ٤- ٢٩١- ٤، و التهذیب ٥- ٢٧- ٨١ و الاستبصار ٢- ١٥٢- ٤٩٩.

٣- فی نسخة- و إیاهم (هامش المخطوط).

٤- الکافی ٤- ٢٩١- ٦، و التهذیب ٥- ٢٧- ٨٢، و الاستبصار ٢- ١٥٢- ٥٠٠.

٥- فی نسخة- معاویة بن عمار (هامش المخطوط).

٦- الکافی ٤- ٢٩٤- ١٦.

٧- التهذیب ٥- ٢٧- ٨٣، و الاستبصار ٢- ١٥٢- ٥٠١.

٨- الکافی ٤- ٢٩٣- ١٣.

عَنِ النَّضْرِ بْنِ سُوَيْدٍ عَنْ يَحْيَى الْحَلَبِيِّ عَنْ عَمِّهِ عُبَيْدِ اللَّهِ قَالَ: سَأَلَ رَجُلٌ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع وَ أَنَا حَاضِرٌ فَقَالَ إِنِّي اعْتَمَرْتُ فِي الْحَرَمِ وَ قَدِمْتُ الآنَ مُتَمَتِّعاً فَسَمِعْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع يَقُولُ نِعْمَ مَا صَنَعْتَ إِنَّا لَا نَعْدِلُ بِكِتَابِ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ وَ سُنَّةِ رَسُولِ اللَّهِ ص- فَإِذَا بَعَثَنَا رَبُّنَا أَوْ وَرَدْنَا عَلَى رَبِّنَا قُلْنَا يَا رَبِّ أَخَذْنَا بِكِتَابِكَ وَ سُنَّةِ نَبِيِّكَ وَ قَالَ النَّاسُ- رَأَيْنَا رَأْيَنَا (١) صَنَعَ اللَّهُ بِنَا وَ بِهِمْ مَا شَاءَ.

******

ترجمه:

***

یحیی حلبی از عموی خود عبیدالله نقل می کند که مردی از امام صادق (ع) پرسید: من در حرم عمره انجام دادم و اکنون به صورت تمتع وارد شده ام. امام (ع) فرمود: چه خوب کار کردی! ما هیچ چیزی را با کتاب خداوند عزوجل و سنت رسول خدا (ص) جایگزین نمی کنیم. پس وقتی که پروردگارمان ما را فراخواند یا به سوی او برویم، خواهیم گفت: «پروردگارا، ما به کتاب تو و سنت پیامبرت عمل کردیم»، و مردم خواهند گفت: «ما بر اساس نظر خود عمل کردیم»، و خداوند با ما و آنان هرچه بخواهد، انجام خواهد داد.

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٦٩٨ - رقم الحدیث الباب: ١٧]

١٤٦٩٨- ١٧- (٢) وَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ عَنْ حَمَّادٍ عَنِ الْحَلَبِيِّ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنِ الْحَجِّ فَقَالَ تَمَتَّعْ ثُمَّ قَالَ إِنَّا إِذَا وَقَفْنَا بَيْنَ يَدَيِ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ قُلْنَا يَا رَبِّ أَخَذْنَا بِكِتَابِکَ وَ سُنَّةِ نَبِيِّکَ- وَ قَالَ النَّاسُ رَأَيْنَا بِرَأْيِنَا.

******

ترجمه:

***

حلبی می گوید: از امام صادق (ع) درباره حج پرسیدم. ایشان فرمود: تمتع انجام بده. سپس فرمود: زمانی که ما در مقابل خداوند عزوجل بایستیم، خواهیم گفت: «پروردگارا، ما به کتاب تو و سنت پیامبرت عمل کردیم»، و مردم خواهند گفت: «ما بر اساس نظر خود عمل کردیم».

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٦٩٩ - رقم الحديث الباب: ١٨]

١٤٦٩٩- ١٨- (٣) وَ عَنْهُ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ عَنْ عُمَرَ بْنِ أُذَيْنَةَ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع أَنَّهُ قَالَ فِي هَؤُلَاءِ الَّذِينَ يُفْرِدُونَ الْحَجَّ إِذَا قَدِمُوا مَكَّةَ- فَطَافُوا بِالْبَيْتِ أَحَلُّوا وَ إِذَا لَبَّوْا أَحْرَمُوا فَلَا يَزَالُ يُحِلُّ وَ يَعْقِدُ حَتَّى يَخْرُجَ إِلَى مِنًى بِلَا حَجٍّ وَ لَا عُمْرَةٍ.

******

ترجمه:

***

عمر بن اذینه از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: درباره کسانی که حج را به صورت افراد (افرد) انجام می دهند، وقتی به مکه می آیند، طواف می کنند و سپس احلال می کنند. وقتی لبیک می گویند، احرام می بندند و همچنان احلال می کنند و عقد (احرام) می کنند تا زمانی که به منا بروند، بدون اینکه حج یا عمره ای داشته باشند.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۷۰۰ - رقم الحدیث الباب: ۱۹]

۱۴۷۰۰- ۱۹- (٤) وَ عَنْهُ عَنْ أَبِيهِ عَنْ حَمَّادِ بْنِ عِيسَى عَنْ حَرِيزٍ عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ أَعْيَنَ قَالَ: حَجَّ جَمَاعَةٌ مِنْ أَصْحَابِنَا فَلَمَّا قَدِمُوا الْمَدِينَةَ- دَخَلُوا عَلَى أَبِي جَعْفَرٍ ع فَقَالُوا إِنَّ زُرَارَةَ أَمَرَنَا أَنْ نُهِلَّ بِالْحَجِّ إِذَا أَحْرَمْنَا فَقَالَ لَهُمْ تَمَتَّعُوا فَلَمَّا خَرَجُوا مِنْ عِنْدِهِ دَخَلْتُ عَلَيْهِ فَقُلْتُ جُعِلْتُ فِدَاكَ لَئِنْ لَمْ تُخْبِرْهُمْ بِمَا أَخْبَرْتَ بِهِ زُرَارَةَ- لَنَأْتِيَنَّ الْكُوفَةَ وَ لَنُصْبِحَنَ

۱- فی نسخة- برأینا (هامش المخطوط).

۲- الکافی ٤- ۲۹۲- ۹.

۳- الکافی ٤- ٥٤١- ٤، و أورده فی الحدیث ۳ من الباب ٤٤ من أبواب الاحرام.

٤- الکافی ٤- ۲۹٤- ۱۸، و أورد نحوه بسند آخر عن التهذیب فی الحدیث ۳ من الباب ۲۱ من أبواب الاحرام.

بِهَا (۱) كُذَّاباً فَقَالَ رُدَّهُمْ عَلَيَّ فَدَخَلُوا عَلَيْهِ فَقَالَ صَدَقَ زُرَارَةُ- أَمَا وَ اللَّهِ لَا يَسْمَعُ هَذَا بَعْدَ هَذَا الْيَوْمِ أَحَدٌ مِنِّي (۲).

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ حَمَّادٍ (۳)

أَقُولُ: رِوَايَةُ زُرَارَةَ مَحْمُولَةٌ عَلَى التَّقِيَّةِ أَوْ عَلَى الْجَوَازِ لِمَنْ قَضَى حَجَّةَ الْإِسْلَامِ وَ أَرَادَ التَّطَوُّعَ (٤) وَ قَدْ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَى الْمَقْصُودِ (٥) وَ يَأْتِي مَا يَدُلُّ عَلَيْهِ هُنَا (٦) وَ فِي الْإِحْرَامِ (٧).

******

ترجمه:

***

عبد الملک بن اعین می گوید: گروهی از دوستان ما حج انجام دادند و وقتی به مدینه رسیدند، به نزد امام باقر (ع) رفتند و گفتند: «زراره به ما دستور داده است که با احرام، نیت حج کنیم». امام (ع) به آن ها فرمود: «تمتع انجام دهید». سپس وقتی آن ها از نزد امام خارج شدند، من وارد شدم و گفتم: «ای پسر پیامبر! اگر شما به آن ها چیزی نگوئید که به آن ها گفتید، ما به کوفه خواهیم رفت و به دروغگو بودن شما متهم خواهیم شد». امام (ع) فرمود: «آن ها را به من برگردانید». پس آن ها به نزد امام برگشتند و امام (ع) فرمود: «زراره راست گفته است؛ اما به خدا قسم، بعد از این روز هیچ کس از من این را نخواهد شنید».

می گویم: روایت زراره بر اساس تقیه یا بر اساس جواز برای کسی که حج واجب اسلام را به جا آورده و می خواهد نفل (حج مستحب) انجام دهد، حمل می شود.

می گویم: روایت زراره بر اساس تقیه یا بر اساس جواز برای کسی که حج واجب اسلام را به جا آورده و می خواهد نفل (حج مستحب) انجام دهد، حمل می شود.

***

١- فی نسخة- به (هامش المخطوط).

٢- فی أحادیث هذا الباب و أمثالها دلالة علی عدم جواز العمل بغیر الکتاب و السنة، و علی انحصار الدلیل الشرعی فیهما، و أن ما خالفهما داخل فی العمل بالرأی، و یأتی ما هو أوضح من ذلک فی القضاء، لا یقال- هذا الرأی خارج عن الأدلة الشرعیة و لا خلاف فی بطلان مثله، و أیضا فهو اجتهاد فی مقابلة النصّ، فلا یدلّ علی بطلان مطلق الرأی لأنا نقول- لا نسلم خروجه عن الأدلة الشرعیة، بل استدلّ علیه علماء العامّة بجمیع تلک الأدلة من الأصل و الاستصحاب و الإجماع و قیاس الأولویة و قیاس منصوص العلة و غیر ذلک، بل من ظاهر الکتاب و السنة، فی قوله تعالی (وَ أَتِمُّوا الْحَجَّ وَ الْعُمْرَةَ لِلَّهِ) [البقرة ٢- ١٩٦] و ما وافقها من الأخبار، و کونه فی مقابلة النصّ ممنوع لوجود ما یوافقه کما مر، و لاحتمال تخصیص النصّ بالحج الواجب فبقی الباقی، و أیضا کل اجتهاد فهو اجتهاد فهو فی مقابلة الخاص أو العام و تفصیل ذلک یضیق عنه المقام (منه- قده).

٣- التهذیب ٥- ٨٧- ٢٨٩.

٤- لا یقال- کیف یمکن الحمل علی التقیة مع ما تقدم من قولهم (علیهم السلام)- ثلاثة لا أتقی فیهن أحدا، لأنا نقول- لعل ذلک الکلام صدر منهم بعد هذه التقیة، أو لعلّ ذاک العام مخصوص بهذا الخاص، أو لعلّ ذاک مخصوص بالحج الواجب و هذا بالندب، أو لعلّ المراد بالمتعة هناک العدول عن الافراد إلی عمرة التمتع بعد الطواف و السعی، و هنا المراد العدول قبل الاحرام من المیقات، أو لعلّ المراد هناک التقیة فی العمل، و هنا إنّما وقعت التقیة فی القول و الفتوی، أو لعل أمر زرارة بحج الافراد إنّما کان بقصد العدول عنه إلی عمرة التمتع فلا ینافی الأمر بالتمتع ابتداء کما وقع التصریح به فی روایة الکشّیّ الآتیة. (منه. قده).

٥- تقدم فی الباب ٢ من هذه الأبواب.

٦- یأتی فی الباب ٦، و فی الحدیث ١ من الباب ٧، و فی الباب ٩ من هذه الأبواب.

٧- یأتی فی الحدیث ١ من الباب ١٦ من أبواب الاحرام.

٤- بَابُ اسْتِحْبَابِ اخْتِيَارِ حَجِّ التَّمَتُّعِ عَلَى الْقِرَانِ وَ الْإِفْرَادِ حَيْثُ لَا يَجِبُ قِسْمٌ بِعَيْنِهِ وَ إِنْ حَجَّ أَلْفاً وَ أَلْفاً وَ إِنْ كَانَ قَدِ اعْتَمَرَ فِي رَجَبٍ أَوْ رَمَضَانَ وَ إِنْ كَانَ مَكِّيّاً أَوْ مُجَاوِراً سِنِي

اشارة

(١) ٤ بَابُ اسْتِحْبَابِ اخْتِيَارِ حَجِّ التَّمَتُّعِ عَلَى الْقِرَانِ وَ الْإِفْرَادِ حَيْثُ لَا يَجِبُ قِسْمٌ بِعَيْنِهِ وَ إِنْ حَجَّ أَلْفاً وَ أَلْفاً وَ إِنْ كَانَ قَدِ اعْتَمَرَ فِي رَجَبٍ أَوْ رَمَضَانَ وَ إِنْ كَانَ مَكِّيّاً أَوْ مُجَاوِراً سِنِينَ وَ اسْتِحْبَابِ اخْتِيَارِ الْقِرَانِ عَلَى الْإِفْرَادِ إِذَا لَمْ يَجُزْ لَهُ التَّمَتُّعُ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٧٠١ - رقم الحديث الباب: ١]

١٤٧٠١- ١- (٢) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي نَصْرٍ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا جَعْفَرٍ ع فِي السَّنَةِ الَّتِي حَجَّ فِيهَا وَ ذَلِكَ فِي سَنَةِ اثْنَتَيْ (٣) عَشْرَةَ وَ مِائَتَيْنِ فَقُلْتُ بِأَيِّ شَيْ ءٍ دَخَلْتَ مَكَّةَ مُفْرِداً أَوْ مُتَمَتِّعاً فَقَالَ مُتَمَتِّعاً فَقُلْتُ لَهُ أَيُّمَا أَفْضَلُ الْمُتَمَتِّعُ بِالْعُمْرَةِ إِلَى الْحَجِّ أَوْ مَنْ أَفْرَدَ وَ سَاقَ الْهَدْيَ فَقَالَ كَانَ أَبُو جَعْفَرٍ ع يَقُولُ الْمُتَمَتِّعُ بِالْعُمْرَةِ إِلَى الْحَجِّ أَفْضَلُ مِنَ الْمُفْرِدِ السَّائِقِ لِلْهَدْيِ وَ كَانَ يَقُولُ لَيْسَ يَدْخُلُ الْحَاجُّ بِشَيْ ءٍ أَفْضَلَ مِنَ الْمُتْعَةِ.

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَعْقُوبَ مِثْلَهُ (٤).

******

ترجمه:

***

در این روایت، احمد بن محمد بن ابی نصر می گوید که در سالی که امام باقر (علیه السلام) حج به جا آورد، از او پرسیدم که با چه نوع احرامی وارد مکه شده اید: مفرد یا متمتع؟ امام باقر (ع) پاسخ داد: "متمتع." سپس پرسیدم: کدام یک افضل است، حج تمتع یا کسی که حج مفرد انجام داده و قربانی نیز به همراه آورده است؟ امام باقر (ع) فرمود: "پدرم (امام محمد باقر علیه السلام) می فرمود: حج تمتع از حج مفرد که همراه با قربانی باشد، برتر است و او همچنین می فرمود: حاجی نمی تواند با چیزی بهتر از حج تمتع وارد شود."

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۷۰۲ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱۴۷۰۲- ۲- (۵) وَ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحَكَمِ وَ ابْنِ أَبِی نَجْرَانَ جَمِيعاً عَنْ صَفْوَانَ الْجَمَّالِ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع إِنَّ بَعْضَ النَّاسِ يَقُولُ جَرِّدِ الْحَجَّ وَ بَعْضَ النَّاسِ يَقُولُ اقْرِنْ وَ سُقْ وَ بَعْضَ النَّاسِ يَقُولُ تَمَتَّعْ بِالْعُمْرَةِ إِلَى الْحَجِّ وَ قَالَ لَوْ

ص: ۲۴۶

۱- الباب ٤ فيه ٢٤ حديثا.

۲- الكافی ٤- ٢٩٢- ١١.

۳- فی نسخة- إحدی (هامش المخطوط).

٤- التهذيب ٥- ٣٠- ٩٢، و استبصار ٢- ١٥٥- ٥١٠.

٥- الكافی ٤- ٢٩٢- ٧.

حَجَجْتُ أَلْفَ عَامٍ لَمْ أَقْرَبْهَا (۱) إِلَّا مُتَمَتِّعاً.

******

ترجمه:

***

در این روایت، صفوان الجمال می گوید: به امام صادق (علیه السلام) عرض کردم که برخی از مردم می گویند حج مفرد به جا آور، برخی می گویند حج قران به همراه قربانی انجام بده، و برخی دیگر می گویند حج تمتع به جا آور. امام صادق (ع) پاسخ داد: "اگر هزار سال هم حج انجام دهم، هرگز آن را به جز به صورت تمتع به جا نخواهم آورد."

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۷۰۳ - رقم الحدیث الباب: ۳]

۱۴۷۰۳- ۳- (۲) وَ عَنْهُمْ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ مُوسَى بْنِ الْقَاسِمِ الْبَجَلِيِّ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِي جَعْفَرٍ ع رُبَّمَا حَجَجْتُ عَنْ أَبِيکَ- وَ رُبَّمَا حَجَجْتُ عَنْ أَبِي وَ رُبَّمَا حَجَجْتُ عَنِ الرَّجُلِ مِنْ إِخْوَانِي وَ رُبَّمَا حَجَجْتُ عَنْ نَفْسِي فَكَيْفَ أَصْنَعُ فَقَالَ تَمَتَّعْ فَقُلْتُ إِنِّي مُقِيمٌ بِمَكَّةَ- مُنْذُ عَشْرِ سِنِينَ فَقَالَ تَمَتَّعْ.

******

ترجمه:

***

در این روایت، موسی بن قاسم البجلی به امام باقر (علیه السلام) عرض می کند: گاهی از طرف پدرت (امام سجاد) حج انجام می دهم، گاهی از طرف پدر خودم، گاهی از طرف یکی از برادرانم و گاهی از طرف خودم. حال چگونه باید حج به جا بیاورم؟ امام باقر (ع) فرمود: حج تمتع به جا بیاور. موسی بن قاسم اضافه می کند: من از ده سال پیش در مکه مقیم هستم. امام (ع) مجدداً تأکید کردند: تمتع به جا بیاور.

***

[رقم الحديث الكلی: ١٤٧٠٤ - رقم الحديث الباب: ٤]

١٤٧٠٤- ٤- (٣) وَ عَنْهُمْ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ حَدِيدٍ قَالَ: كَتَبَ إِلَيْهِ عَلِيُّ بْنُ جَعْفَرٍ (٤) يَسْأَلُهُ عَنْ رَجُلٍ اعْتَمَرَ فِي شَهْرِ رَمَضَانَ ثُمَّ حَضَرَ الْمَوْسِمَ- أَ يَحُجُّ مُفْرِداً لِلْحَجِّ أَوْ يَتَمَتَّعُ أَيُّهُمَا أَفْضَلُ فَكَتَبَ إِلَيْهِ يَتَمَتَّعُ أَفْضَلُ.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ مُيَسِّرٍ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ الثَّانِي ع مِثْلَهُ (٥).

******

ترجمه:

***

در این روایت، علی بن حدید نقل می کند که علی بن جعفر به امام سؤال نوشت و پرسید: مردی در ماه رمضان عمره انجام داده و اکنون در موسم حج حاضر شده است. آیا حج مفرد به جا بیاورد یا تمتع کند؟ کدام یک برتر است؟ امام در پاسخ نوشت: تمتع برتر است.

***

[رقم الحديث الكلی: ١٤٧٠٥ - رقم الحديث الباب: ٥]

١٤٧٠٥- ٥- (٦) وَ عَنْهُمْ عَنْ سَهْلِ بْنِ زِيَادٍ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي نَصْرٍ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ الثَّانِي ع قَالَ كَانَ أَبُو جَعْفَرٍ ع يَقُولُ الْمُتَمَتِّعُ بِالْعُمْرَةِ إِلَى الْحَجِّ أَفْضَلُ مِنَ الْمُفْرِدِ السَّائِقِ لِلْهَدْيِ وَ كَانَ يَقُولُ لَيْسَ يَدْخُلُ الْحَاجُّ بِشَيْ ءٍ أَفْضَلَ مِنَ الْمُتْعَةِ.

******

ترجمه:

***

در این روایت، احمد بن محمد بن أبی نصر از امام جواد (ع) نقل می کند که امام باقر (ع) فرمود: «کسی که از عمره به حج تمتع می کند، برتر از کسی است که حج مفرد انجام می دهد و قربانی به همراه دارد. و همچنین می فرمود: هیچ چیزی بهتر از تمتع برای حاجی وجود ندارد.»

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٧٠٦ - رقم الحدیث الباب: ٦]

١٤٧٠٦- ٦- (٧) وَ عَنْ عَلِیِّ بْنِ إِبْرَاهِیمَ عَنْ أَبِیهِ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَیْرٍ عَنْ

ص: ٢٤٧

١- فی نسخة- أقرنها، و فی أخری- أقرن بها (هامش المخطوط).

٢- الکافی ٤- ٣١٤- ١، و أورده بتمامه فی الحدیث ١ من الباب ٢٥ من أبواب النیابة.

٣- الکافی ٤- ٢٩٢- ٨.

٤- فی المصدر- علی بن میسر.

٥- الفقیه ٢- ٣١٥- ٢٥٥١.

٦- الکافی ٤- ٢٩١- ٥.

٧- الکافی ٤- ٢٩٤- ١٧.

مُعَاوِیَةَ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع إِنَّهُمْ یَقُولُونَ فِی حَجَّةِ التَّمَتُّعِ حَجَّةٌ مَکِّیَّةٌ وَ عُمْرَةٌ عِرَاقِیَّةٌ فَقَالَ کَذَبُوا أَ وَ لَیْسَ هُوَ مُرْتَبِطاً بِالْحَجِّ لَا یَخْرُجُ مِنْهَا حَتَّی یَقْضِیَ حَجَّهُ.

******

ترجمه:

***

در این روایت، معاویة از امام صادق (ع) نقل می کند که به ایشان گفت: «آنها می گویند که در حج تمتع، حج از مکه و عمره از عراق است.» امام صادق (ع) پاسخ دادند: «دروغ می گویند، آیا این (حج تمتع) به حج مربوط نیست و از آن خارج نمی شود تا حج خود را به پایان برساند؟»

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۷۰۷ - رقم الحدیث الباب: ۷]

۱۴۷۰۷- ۷- (۱) وَ عَنْهُ عَنْ أَبِیهِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْمُغِیرَةِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سِنَانٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: قُلْتُ لَهُ إِنِّی سُقْتُ الْهَدْیَ وَ قَرَنْتُ قَالَ وَ لِمَ فَعَلْتَ ذَلِکَ التَّمَتُّعُ أَفْضَلُ ثُمَّ قَالَ یُجْزِیکَ فِیهِ طَوَافٌ بِالْبَیْتِ- وَ سَعْیٌ بَیْنَ الصَّفَا وَ الْمَرْوَةِ وَاحِدٌ وَ قَالَ طُفْ بِالْبَیْتِ یَوْمَ النَّحْرِ.

******

ترجمه:

***

در این روایت، عبدالله بن سنان از امام صادق (ع) نقل می کند که به ایشان گفت: «من هدیه را به همراه خود آوردم و حج قران انجام دادم.» امام صادق (ع) پاسخ دادند: «چرا این کار را کردی؟ حج تمتع بهتر است.» سپس امام (ع) افزودند: «برای تو در این حالت یک طواف از خانه خدا و یک

سعی بین صفا و مروه کافی است.» و در ادامه فرمودند: «در روز نحر (عید قربان) دوباره در خانه خدا طواف کن.»

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۷۰۸ - رقم الحدیث الباب: ۸]

۱۴۷۰۸- ۸- (۲) وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْمَاعِیلَ عَنِ الْفَضْلِ بْنِ شَاذَانَ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَیْرٍ عَنْ حَفْصِ بْنِ الْبَخْتَرِیِّ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: الْمُتْعَةُ وَ اللَّهِ أَفْضَلُ وَ بِهَا نَزَلَ الْقُرْآنُ وَ جَرَتِ السُّنَّةُ (۳).

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ حَفْصِ بْنِ الْبَخْتَرِیِّ مِثْلَهُ إِلَّا أَنَّهُ قَالَ وَ جَرَتِ السُّنَّةُ إِلَی یَوْمِ الْقِیَامَةِ (٤)

******

ترجمه:

***

در این روایت، حفص بن بختری از امام صادق (ع) نقل می کند که امام فرمودند: «به خدا سوگند، حج تمتع بهتر است، و قرآن در مورد آن نازل شده است و سنت پیامبر (ص) نیز بر آن جاری شده است.»

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۷۰۹ - رقم الحدیث الباب: ۹]

۱۴۷۰۹- ۹- (۵) وَ عَنْ أَبِی عَلِیٍّ الْأَشْعَرِیِّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الْجَبَّارِ عَنْ صَفْوَانَ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَمَّارٍ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِی إِبْرَاهِیمَ ع إِنَّ أَصْحَابَنَا یَخْتَلِفُونَ فِی وَجْهَیْنِ مِنَ الْحَجِّ یَقُولُ بَعْضُهُمْ أَحْرِمْ بِالْحَجِّ

مُفْرِداً فَإِذَا طُفْتَ بِالْبَيْتِ- وَ سَعَيْتَ بَيْنَ الصَّفَا وَ الْمَرْوَةِ فَأَحِلَّ وَ اجْعَلْهَا عُمْرَةً وَ بَعْضُهُمْ يَقُولُ أَحْرِمْ وَ انْوِ الْمُتْعَةَ بِالْعُمْرَةِ إِلَى الْحَجِّ أَيُّ هَذَيْنِ أَحَبُّ إِلَيْکَ فَقَالَ انْوِ الْمُتْعَةَ.

ص: ٢٤٨

١- الكافى ٤- ٢٩٦- ٣.

٢- الكافى ٤- ٢٩٢- ١٠.

٣- لا اشعار فى حديث حفص بمتعة الحجّ، و يحتمل إرادة متعة النساء، و كذا بعض ما يأتى، و يحتمل إرادة ما يشمل القسمين معا (منه. ره).

٤- الفقيه ٢- ٣١٥- ٢٥٥٢.

٥- الكافى ٤- ٣٣٣- ٥، و أورده فى الحديث ١ من الباب ٢١ من أبواب الاحرام.

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَعْقُوبَ مِثْلَهُ (١).

******

ترجمه:

***

در این روایت، اسحاق بن عمار از امام کاظم (ع) نقل می کند که به امام عرض کرد: «برخی از اصحاب ما در مورد دو وجه از حج اختلاف نظر دارند. برخی می گویند که احرام حج مفرد ببند و پس از طواف و سعی بین صفا و مروه، و آن را عمره قرار بده و از احرام خارج شو. برخی دیگر می گویند که نیت تمتع (عمره به حج) کن. کدام یک از این دو مورد نزد شما محبوب تر است؟» امام فرمودند: «نیت تمتع کن.»

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۴۷۱۰ - رقم الحديث الباب: ۱۰]

۱۴۷۱۰- ۱۰- (۲) وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِنَانٍ عَنِ ابْنِ مُسْكَانَ عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ عَمْرٍو أَنَّهُ سَأَلَ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنِ التَّمَتُّعِ بِالْعُمْرَةِ إِلَى الْحَجِّ فَقَالَ تَمَتَّعْ فَقُضِيَ أَنَّهُ أَفْرَدَ الْحَجَّ فِي ذَلِكَ الْعَامِ أَوْ بَعْدَهُ فَقُلْتُ أَصْلَحَكَ اللَّهُ سَأَلْتُكَ فَأَمَرْتَنِي بِالتَّمَتُّعِ وَ أَرَاكَ قَدْ أَفْرَدْتَ الْحَجَّ الْعَامَ فَقَالَ أَمَا وَ اللَّهِ إِنَّ الْفَضْلَ لَفِي الَّذِي أَمَرْتُكَ بِهِ وَ لَكِنِّي ضَعِيفٌ فَشَقَّ عَلَيَّ طَوَافَانِ بَيْنَ الصَّفَا وَ الْمَرْوَةِ- فَلِذَلِكَ أَفْرَدْتُ الْحَجَّ.

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَعْقُوبَ إِلَّا أَنَّهُ تَرَكَ لَفْظَ الْحَجِّ مِنْ آخِرِهِ (۳).

أَقُولُ: وَجْهُهُ أَنَّ حَجَّ الْإِفْرَادِ إِنْ كَانَ نَدْباً لَا تَجِبُ عُمْرَتُهُ.

******

ترجمه:

***

در این روایت، عبد الملک بن عمرو از امام صادق (ع) در مورد حج تمتع سؤال می کند. امام به او می فرماید که حج تمتع را انجام بده. سپس عبد الملک اشاره می کند که امام خود حج مفرد انجام داده است و می گوید: «ای کاش خدا شما را اصلاح کند، از شما پرسیدم و شما به من دستور دادید که تمتع انجام دهم، اما می بینم که خود شما در این سال حج مفرد انجام دادید.» امام صادق (ع) در پاسخ می فرمایند: «به خدا قسم، فضیلت در همان چیزی است که به تو امر کردم (حج تمتع)، اما من ضعیف هستم و دو بار طواف بین صفا و مروه برای من سخت بود، به همین دلیل حج مفرد انجام دادم.»

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۴۷۱۱ - رقم الحديث الباب: ۱۱]

۱۴۷۱۱- ۱۱- (۴) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِیِّ بْنِ الْحُسَیْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ بَشِیرٍ عَنِ الْعَلَاءِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ ع قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنْ رَجُلٍ یَحُجُّ عَنْ أَبِیهِ أَ یَتَمَتَّعُ قَالَ نَعَمْ الْمُتْعَةُ لَهُ وَ الْحَجَّةُ عَنْ أَبِیهِ.

******

ترجمه:

***

محمد بن مسلم از امام باقر (ع) نقل می کند که فرمود: از او درباره مردی که از طرف پدرش حج می کند پرسیدم: آیا او می تواند تمتع انجام دهد؟ فرمود: بله، متعه برای اوست و حج برای پدرش.

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۴۷۱۲ - رقم الحديث الباب: ۱۲]

۱۴۷۱۲- ۱۲- (۵) وَ فِی عُیُونِ الْأَخْبَارِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ الْوَلِیدِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ الصَّفَّارِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عِیسَی عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِی نَصْرٍ الْبَزَنْطِیِّ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِی الْحَسَنِ ع

۱- التهذیب ۵- ۸۰- ۲۶۵، و الاستبصار ۲- ۱۶۸- ۵۵۵.

۲- الکافی ۴- ۲۹۲- ۱۲.

۳- التهذیب ۵- ۲۸- ۸٤، و الاستبصار ۲- ۱۵۳- ۵۰۲.

٤- الفقیه ۲- ٤٤٦- ۲۹۳۲.

۵- عیون أخبار الرضا (علیه السلام) ۲- ۱٦- ۳٦.

کَیْفَ صَنَعْتَ فِی عَامِکَ فَقَالَ اعْتَمَرْتُ فِی رَجَبٍ وَ دَخَلْتُ مُتَمَتِّعاً وَ کَذَلِکَ أَفْعَلُ إِذَا اعْتَمَرْتُ.

******

ترجمه:

***

احمد بن محمد بن ابی نصر بزَنطی می گوید: به امام کاظم (ع) گفتم: در امسال چگونه عمل کردی؟ فرمود: در ماه رجب عمره انجام دادم و به صورت تمتع وارد شدم، و همین کار را انجام می دهم هرگاه عمره کنم.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱٤۷۱۳ - رقم الحدیث الباب: ۱۳]

۱٤۷۱۳- ۱۳- (۱) عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ فِی قُرْبِ الْإِسْنَادِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْحَسَنِ عَنْ جَدِّهِ عَلِیِّ بْنِ جَعْفَرٍ عَنْ أَخِیهِ مُوسَی بْنِ جَعْفَرٍ ع قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنْ رَجُلٍ اعْتَمَرَ فِی رَجَبٍ وَ رَجَعَ إِلَی أَهْلِهِ هَلْ یَصْلُحُ لَهُ إِنْ هُوَ حَجَّ أَنْ یَتَمَتَّعَ بِالْعُمْرَةِ إِلَی الْحَجِّ قَالَ لَا یَعْدِلُ بِذَلِکَ.

******

ترجمه:

***

علی بن جعفر از برادرش موسی بن جعفر (ع) نقل می کند که فرمود: از او درباره مردی که در ماه رجب عمره انجام داده و به سوی خانواده اش برگشته است پرسیدم، آیا برای او شایسته است که اگر حج انجام دهد، از عمره به حج تمتع کند؟ فرمود:چیزی همردیف آن قرار نده (فقط همین کار را انجام بده)

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٧١٤ - رقم الحدیث الباب: ١٤]

١٤٧١٤- ١٤- (٢) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ سَعْدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَيْنِ عَنْ أَحْمَدَ يَعْنِي ابْنَ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي نَصْرٍ عَنْ صَفْوَانَ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع بِأَبِي أَنْتَ وَ أُمِّي إِنَّ بَعْضَ النَّاسِ يَقُولُ اقْرِنْ وَ سُقْ وَ بَعْضٌ يَقُولُ تَمَتَّعْ بِالْعُمْرَةِ إِلَى الْحَجِّ فَقَالَ لَوْ حَجَجْتُ أَلْفَيْ عَامٍ مَا قَدِمْتُهَا إِلَّا مُتَمَتِّعاً.

******

ترجمه:

***

صفوان می گوید: به امام صادق (ع) گفتم: پدر و مادرم فدایت، برخی از مردم می گویند: حج قران انجام بده و قربانی ببر، و برخی می گویند: به عمره تمتع کن و سپس به حج برو. امام فرمود: اگر هزار سال حج کنم، هیچ گاه آن را جز به صورت تمتع انجام نمی دهم.

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٧١٥ - رقم الحدیث الباب: ١٥]

١٤٧١٥- ١٥- (٣) وَ عَنْهُ عَنْ يَعْقُوبَ بْنِ يَزِيدَ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَيْرٍ عَنْ حَفْصِ بْنِ الْبَخْتَرِیِّ وَ الْحَسَنِ بْنِ عَبْدِ الْمَلِكِ عَنْ زُرَارَةَ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: الْمُتْعَةُ وَ اللَّهِ أَفْضَلُ وَ بِهَا نَزَلَ الْقُرْآنُ- وَ بِهَا جَرَتِ السُّنَّةُ.

******

ترجمه:

***

زراره از امام صادق (ع) نقل می کند که فرمود: به خدا قسم، متعه (حج تمتع) برتر است و قرآن با آن نازل شده است و سنت نیز بر اساس آن جاری شده است.

***

[رقم الحديث الكلی: ١٤٧١٦ - رقم الحديث الباب: ١٦]

١٤٧١٦- ١٦- (٤) وَ عَنْهُ عَنْ يَعْقُوبَ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَيْرٍ عَنْ أَبِی أَيُّوبَ إِبْرَاهِيمَ بْنِ عِيسَى قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع أَیُّ أَنْوَاعِ الْحَجِّ أَفْضَلُ فَقَالَ الْمُتْعَةُ (٥) وَ كَيْفَ يَكُونُ شَیْ ءٌ أَفْضَلَ مِنْهَا وَ رَسُولُ اللَّهِ ص

١- قرب الإسناد- ١٠٦.

٢- التهذيب ٥- ٢٩- ٨٧.

٣- التهذيب ٥- ٢٩- ٨٨، و الاستبصار ٢- ١٥٤- ٥٠٦.

٤- التهذيب ٥- ٢٩- ٨٩، و الاستبصار ٢- ١٥٤- ٥٠٧.

٥- فی التهذيب- التمتع. هامش المخطوط.

يَقُولُ لَوِ اسْتَقْبَلْتُ مِنْ أَمْرِی مَا اسْتَدْبَرْتُ فَعَلْتُ کَمَا فَعَلَ النَّاسُ.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَبِی أَیُّوبَ إِبْرَاهِیمَ بْنِ عُثْمَانَ الْخَرَّازِ (۱)

وَ رَوَاهُ الْکُلَیْنِیُّ عَنْ عَلِیِّ بْنِ إِبْرَاهِیمَ عَنْ أَبِیهِ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَیْرٍ عَنْ أَبِی أَیُّوبَ الْخَرَّازِ (۲)

وَ رَوَاهُ الشَّیْخُ أَیْضاً بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ یَعْقُوبَ مِثْلَهُ (۳).

******

ترجمه:

***

ابو ایوب ابراهیم بن عیسی می گوید: از امام صادق (ع) پرسیدم: کدام یک از انواع حج برتر است؟ فرمود: متعه، و چگونه چیزی بهتر از آن می تواند باشد در حالی که رسول خدا (ص) فرمود: اگر آنچه را که اکنون می دانم، پیش تر می دانستم، همان کاری را انجام می دادم که مردم انجام دادند (یعنی حج تمتع).

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۷۱۷ - رقم الحدیث الباب: ۱۷]

۱۴۷۱۷- ۱۷- (٤) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُوسَی بْنِ الْقَاسِمِ عَنْ صَفْوَانَ وَ ابْنِ أَبِی عُمَیْرٍ وَ غَیْرِهِمَا عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سِنَانٍ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع إِنِّی قَرَنْتُ الْعَامَ وَ سُقْتُ الْهَدْیَ فَقَالَ وَ لِمَ فَعَلْتَ ذَلِکَ التَّمَتُّعُ وَ اللَّهِ أَفْضَلُ لَا تَعُودَنَّ.

******

ترجمه:

***

عبدالله بن سنان می گوید: به امام صادق (ع) گفتم: امسال حج قران انجام دادم و قربانی همراه بردم. امام فرمود: چرا این کار را انجام دادی؟ به خدا قسم، تمتع برتر است. دیگر این کار را تکرار نکن.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۷۱۸ - رقم الحدیث الباب: ۱۸]

۱۴۷۱۸- ۱۸- (۵) وَ عَنْهُ عَنْ صَفْوَانَ بْنِ یَحْیَی وَ حَمَّادِ بْنِ عِیسَی وَ ابْنِ أَبِی عُمَیْرٍ وَ ابْنِ الْمُغِیرَةِ کُلِّهِمْ عَنْ مُعَاوِیَةَ بْنِ عَمَّارٍ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع وَ نَحْنُ بِالْمَدِینَةِ إِنِّی اعْتَمَرْتُ فِی رَجَبٍ وَ أَنَا أُرِیدُ الْحَجَّ فَأَسُوقُ الْهَدْیَ أَوْ أُفْرِدُ الْحَجَّ أَوْ أَتَمَتَّعُ قَالَ فِی کُلٍّ فَضْلٌ وَ کُلٌّ حَسَنٌ قُلْتُ فَأَیُّ ذَلِکَ أَفْضَلُ فَقَالَ إِنَّ عَلِیّاً ع کَانَ یَقُولُ لِکُلِّ شَهْرٍ عُمْرَةٌ تَمَتَّعْ فَهُوَ وَ اللَّهِ أَفْضَلُ ثُمَّ قَالَ إِنَّ أَهْلَ مَکَّةَ یَقُولُونَ إِنَّ عُمْرَتَهُ عِرَاقِیَّةٌ وَ حَجَّتَهُ مَکِّیَّةٌ وَ کَذَبُوا أَ وَ لَیْسَ هُوَ مُرْتَبِطاً بِحَجَّةٍ لَا یَخْرُجُ حَتَّی یَقْضِیَهُ.

ص: ۲۵۱

۱- الفقیه ۲- ۳۱۵- ۲۵۵٤.

۲- الکافی ٤- ۲۹۱- ۳.

۳- التهذیب ۵- ۲۹- ۹۱، و الاستبصار ۲- ۱۵۵- ۵۰۹.

٤- التهذیب ۵- ۲۹- ۹۰، و الاستبصار ۲- ۱۵٤- ۵۰۸.

۵- التهذیب ۵- ۳۱- ۹٤، و الاستبصار ۲- ۱۵٦- ۵۱۲، و أورد ذیله فی الحدیث ۲ من الباب ۲۲ من هذه الأبواب.

وَ رَوَاهُ الْكُلَيْنِيُّ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ عَمَّارٍ مِثْلَهُ وَ تَرَكَ قَوْلَهُ إِنَّ عَلِيّاً إِلَى قَوْلِهِ عُمْرَةٌ (۱)

******

ترجمه:

***

معاویه بن عمار می گوید: در مدینه به امام صادق (ع) گفتم: در ماه رجب عمره انجام دادم و قصد حج دارم، آیا هدیه قربانی ببرم، حج افراد انجام دهم یا تمتع؟ امام فرمود: در هر یک فضیلتی است و هر کدام نیکوست. گفتم: کدام یک برتر است؟ فرمود: علی (ع) می گفت: برای هر ماه، یک عمره است. تمتع کن، به خدا قسم، آن برتر است. سپس فرمود: اهل مکه می گویند عمره اش عراقی است و حجش مکی، و دروغ می گویند. آیا او به حج مرتبط نیست که از آن خارج نشود تا آن را به پایان برساند؟

***

[رقم الحديث الكلى: ۱٤۷۱۹ - رقم الحديث الباب: ۱۹]

۱٤۷۱۹- ۱۹- (۲) وَ عَنْهُ عَنْ صَفْوَانَ وَ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ عَنْ بُرَيْدٍ وَ يُونُسَ بْنِ ظَبْيَانَ قَالا سَأَلْنَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنْ رَجُلٍ يَخْرُجُ (۳) فِي رَجَبٍ- وَ فِي شَهْرِ رَمَضَانَ حَتَّى إِذَا كَانَ أَوَانُ الْحَجِّ أَتَى مُتَمَتِّعاً قَالَ لَا بَأْسَ بِذَلِكَ.

******

ترجمه:

***

بریده و یونس بن ظبیان گفتند: از امام صادق (ع) درباره مردی که در ماه رجب و ماه رمضان (برای عمره) خارج می شود و زمانی که وقت حج می رسد، به صورت تمتع وارد می شود، پرسیدیم. امام فرمود: اشکالی ندارد.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۷۲۰ - رقم الحدیث الباب: ۲۰]

۱۴۷۲۰- ۲۰- (٤) وَ عَنْهُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سَهْلٍ عَنْ أَبِيهِ سَهْلٍ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا الْحَسَنِ ع عَنِ الْمُعْتَمِرِ (٥) بِمَكَّةَ- يُجَرِّدُ الْحَجَّ أَوْ يَتَمَتَّعُ مَرَّةً أُخْرَى فَقَالَ يَتَمَتَّعُ أَحَبُّ إِلَيَّ وَ لْيَكُنْ إِحْرَامُهُ مِنْ مَسِيرَةِ لَيْلَةٍ أَوْ لَيْلَتَيْنِ.

******

ترجمه:

***

اسحاق بن عبدالله می گوید: از امام کاظم (ع) درباره شخصی که در مکه عمره انجام داده پرسیدم، آیا حج افراد انجام دهد یا دوباره تمتع؟ امام فرمود: تمتع برای من محبوب تر است و باید احرام او از فاصله یک یا دو شب راه باشد.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۷۲۱ - رقم الحدیث الباب: ۲۱]

١٤٧٢١- ٢١- (٦) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ الْحُسَيْنِ يَعْنِي ابْنَ سَعِيدٍ عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ عَبْدِ الصَّمَدِ بْنِ بَشِيرٍ قَالَ: قَالَ لِي عَطِيَّةُ قُلْتُ لِأَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع (٧) أُفْرِدُ الْحَجَّ جُعِلْتُ فِدَاكَ سَنَةً فَقَالَ لِي لَوْ حَجَجْتَ أَلْفاً وَ أَلْفاً لَتَمَتَّعْتَ فَلَا تُفْرِدْ.

******

ترجمه:

***

عبدالصمد بن بشیر می گوید: عطیه به من گفت: به امام صادق (ع) گفتم: یک سال حج افراد انجام دهم، فدایت شوم. امام به من فرمود: اگر هزار بار و هزار بار دیگر هم حج انجام دهی، باید تمتع کنی؛ پس حج افراد انجام نده.

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٧٢٢ - رقم الحدیث الباب: ٢٢]

١٤٧٢٢- ٢٢- (٨) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ السِّنْدِيِّ عَنِ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ عَنْ جَمِيلٍ قَالَ: قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع مَا دَخَلْتُ قَطُّ إِلَّا مُتَمَتِّعاً إِلَّا فِي هَذِهِ السَّنَةِ فَإِنِّي وَ اللَّهِ مَا أَفْرُغُ مِنَ السَّعْيِ حَتَّى تَتَقَلْقَلَ أَضْرَاسِي وَ الَّذِي صَنَعْتُمْ أَفْضَلُ.

******

ترجمه:

***

جمیل می گوید: امام صادق (ع) فرمود: من هیچ گاه وارد (مکه) نشدم مگر به صورت تمتع، جز در این سال که به خدا قسم، هنوز از سعی فارغ نشده بودم که دندان هایم به لرزش افتادند. و آنچه شما انجام دادید (تمتع)، برتر است.

***

ص: ۲۵۲

۱- الکافی ٤- ۲۹۳- ۱۵.

۲- التهذیب ٥- ۳۲- ۹۵، و الاستبصار ۲- ۱۵۷- ۵۱۳.

۳- فی نسخة- یحرم (هامش المخطوط).

٤- التهذیب ٥- ۲۰۰- ٦٦٤، و الاستبصار ۲- ۲۵۹- ۹۱۵.

٥- فی نسخة- المقیم (هامش المخطوط).

٦- التهذیب ٥- ۲۹- ۸٦.

۷- فی المصدر- لأبی جعفر (علیه السلام).

۸- التهذیب ٥- ۲۸- ۸۵، و الاستبصار ۲- ۱۵۳- ۵۰۳.

[رقم الحدیث الکلی: ۱٤۷۲۳ - رقم الحدیث الباب: ۲۳]

۱٤۷۲۳- ۲۳- (۱) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِی عُمَیْرٍ عَنْ عُمَرَ بْنِ أُذَیْنَةَ عَنْ زُرَارَةَ عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ ع قَالَ: قُلْتُ لِأَبِی جَعْفَرٍ ع مَا أَفْضَلُ مَا حَجَّ النَّاسُ فَقَالَ عُمْرَةٌ فِی رَجَبٍ وَ حَجَّةٌ مُفْرَدَةٌ فِی عَامِهَا فَقُلْتُ فَالَّذِی یَلِی هَذَا قَالَ الْمُتْعَةُ إِلَی أَنْ قَالَ قُلْتُ فَمَا الَّذِی یَلِی هَذَا قَالَ الْقِرَانُ وَ الْقِرَانُ أَنْ یَسُوقَ الْهَدْیَ قُلْتُ فَمَا الَّذِی یَلِی هَذَا قَالَ عُمْرَةٌ مُفْرَدَةٌ وَ یَذْهَبُ حَیْثُ شَاءَ فَإِنْ أَقَامَ بِمَکَّةَ إِلَی الْحَجِّ فَعُمْرَتُهُ تَامَّةٌ وَ حَجَّتُهُ نَاقِصَةٌ مَکِّیَّةٌ قُلْتُ فَمَا الَّذِی یَلِی هَذَا قَالَ مَا یَفْعَلُهُ النَّاسُ الْیَوْمَ یُفْرِدُونَ الْحَجَّ فَإِذَا قَدِمُوا مَکَّةَ وَ طَافُوا بِالْبَیْتِ أَحَلُّوا وَ إِذَا لَبَّوْا أَحْرَمُوا فَلَا یَزَالُ یُحِلُّ وَ یَعْقِدُ حَتَّی یَخْرُجَ إِلَی مِنًی بِلَا حَجٍّ وَ لَا عُمْرَةٍ.

أَقُولُ: هَذَا مَحْمُولٌ عَلَى قَصْدِ حَجِّ الْإِفْرَادِ ثُمَّ الْعُدُولِ عَنْهُ إِلَى عُمْرَةِ التَّمَتُّعِ أَوْ مَحْمُولٌ عَلَى التَّقِيَّةِ وَ حَمَلَهُ الشَّيْخُ عَلَى مَنْ أَقَامَ أَوَانَ الْحَجِّ وَ لَمْ يَخْرُجْ لِيَتَمَتَّعَ عَلَى أَنَّهُ تَضَمَّنَ تَفْضِيلَ عُمْرَةِ رَجَبٍ وَ حَجِّ الْإِفْرَادِ مَعاً عَلَى التَّمَتُّعِ لَا حَجِّ الْإِفْرَادِ وَحْدَهُ وَ قَدْ رُوِيَ أَنَّ عُمْرَةَ رَجَبٍ تَلِي الْحَجَّ فِي الْفَضْلِ فَلَا إِشْكَالَ أَصْلًا.

******

ترجمه:

***

زراره از امام باقر (ع) نقل می کند که به او گفتم: بهترین نوع حج که مردم انجام می دهند چیست؟ فرمود: عمره ای در ماه رجب و حج افراد در همان سال. گفتم: بعد از این، چه چیزی برتر است؟ فرمود: تمتع. تا این که گفتم: بعد از این چه چیزی برتر است؟ فرمود: قران، و قران آن است که قربانی ببرد. گفتم: بعد از این چه چیزی برتر است؟ فرمود: عمره ای مفرده، و هر جا که بخواهد می تواند برود. اگر در مکه تا زمان حج بماند، عمره اش کامل است و حجش ناقص، به عنوان حج مکی. گفتم: بعد از این چه چیزی برتر است؟ فرمود: همان کاری که مردم امروز انجام می دهند: حج افراد را انجام می دهند، و وقتی به مکه می رسند و طواف خانه کعبه را انجام می دهند، از احرام خارج می شوند و زمانی که تلبیه می گویند، دوباره احرام می بندند. پس دائماً احرام را می گشایند و می بندند تا به منا بروند، بدون حج و بدون عمره.

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٧٢٤ - رقم الحديث الباب: ٢٤]

١٤٧٢٤- ٢٤- (٢) عَلِيُّ بْنُ جَعْفَرٍ فِي كِتَابِهِ عَنْ أَخِيهِ مُوسَى بْنِ جَعْفَرٍ ع قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنِ الْحَجِّ مُفْرَداً هُوَ أَفْضَلُ أَوِ الْإِقْرَانُ قَالَ إِقْرَانُ الْحَجِّ أَفْضَلُ مِنَ الْإِفْرَادِ قَالَ وَ سَأَلْتُهُ عَنِ الْمُتْعَةِ وَ الْحَجِّ مُفْرَداً وَ عَنِ

الْإِقْرَانِ أَيَّةٌ (۳) أَفْضَلُ قَالَ الْمُتَمَتِّعُ أَفْضَلُ مِنَ الْمُفْرِدِ وَ مِنَ الْقَارِنِ السَّائِقِ ثُمَّ قَالَ إِنَّ الْمُتْعَةَ هِیَ الَّتِی فِی کِتَابِ اللَّهِ- وَ الَّتِی أَمَرَ بِهَا رَسُولُ اللَّهِ ص ثُمَّ قَالَ إِنَّ الْمُتْعَةَ دَخَلَتْ فِی الْحَجِّ إِلَی یَوْمِ

۱- التهذیب ۵- ۳۱- ۹۳، و الاستبصار ۲- ۱۵۶- ۵۱۱، و أورد صدره فی الحدیث ۱ من الباب ۳ من أبواب العمرة، و قطعة منه فی الحدیث ۱ من الباب ۵، و فی الحدیث ۵ من الباب ۲۲ من هذه الأبواب.

۲- مسائل علیّ بن جعفر- ۱۱۱- ۲۸ و ۲۹.

۳- فی المصدر- أیهما.

الْقِیَامَةِ- ثُمَّ شَبَّکَ أَصَابِعَهُ بَعْضَهَا فِی بَعْضٍ قَالَ وَ کَانَ ابْنُ عَبَّاسٍ یَقُولُ مَنْ أَبَی حَالَفْتُهُ قَالَ وَ سَأَلْتُهُ عَنْ الْإِحْرَامِ بِحَجَّةٍ مَا هُوَ قَالَ إِذَا أَحْرَمَ بِحَجَّةٍ فَهِیَ عُمْرَةٌ یُحِلُّ بِالْبَیْتِ فَتَکُونُ عُمْرَةً کُوفِیَّةً وَ حَجَّةً مَکِّیَّةً.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا یَدُلُّ عَلَی ذَلِکَ (۱) وَ یَأْتِی مَا یَدُلُّ عَلَیْهِ (۲).

******

ترجمه:

***

علی بن جعفر در کتاب خود از برادرش موسی بن جعفر (علیهما السلام) روایت کرده است که گفت: از او درباره حج مفرد پرسیدم، آیا برتر است یا اقتران (حج قران)؟ فرمود: اقتران در حج از افراد برتر است. سپس گفتم: درباره متعه (حج تمتع) و حج مفرد و اقتران، کدام یک برتر است؟ فرمود: متعه از مفرد و از قارن که قربانی می آورد، برتر است. سپس فرمود: متعه همان است که در

کتاب خدا آمده و رسول خدا (صلی الله علیه و آله) به آن امر فرموده است. سپس فرمود: متعه تا روز قیامت در حج وارد شده است. سپس انگشتان خود را در هم فرو برد (اشاره به پیوستگی آن ها). گفت: ابن عباس می گفت: هر که (متعه را) نپذیرد، با او مخالفت می کنم. سپس از او درباره احرام به حج پرسیدم، آن چیست؟ فرمود: وقتی به حج احرام کند، آن عمره ای است که با زیارت خانه خدا به پایان می رسد، و این گونه عمره ای به شیوه کوفیان و حجی به شیوه مکیان خواهد بود.

***

۵- بَابُ اسْتِحْبَابِ الْعُدُولِ عَنْ إِحْرَامِ الْحَجِّ إِلَى عُمْرَةِ التَّمَتُّعِ لِمَنْ لَمْ يَسُقِ الْهَدْىَ وَ لَمْ يَتَعَيَّنْ عَلَيْهِ الْإِفْرَادُ وَ لَمْ يُلَبِّ بَعْدَ الطَّوَافِ

اشارة

(۳) ۵ بَابُ اسْتِحْبَابِ الْعُدُولِ عَنْ إِحْرَامِ الْحَجِّ إِلَى عُمْرَةِ التَّمَتُّعِ لِمَنْ لَمْ يَسُقِ الْهَدْىَ وَ لَمْ يَتَعَيَّنْ عَلَيْهِ الْإِفْرَادُ وَ لَمْ يُلَبِّ بَعْدَ الطَّوَافِ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلى: ۱۴۷۲۵ - رقم الحديث الباب: ۱]

١٤٧٢٥- ١- (٤) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِی عُمَیْرٍ عَنْ عُمَرَ بْنِ أُذَیْنَةَ عَنْ زُرَارَةَ عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ ع فِی حَدِیثٍ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِی جَعْفَرٍ ع کَیْفَ أَتَمَتَّعُ فَقَالَ یَأْتِی الْوَقْتَ فَیُلَبِّی بِالْحَجِّ فَإِذَا أَتَی مَکَّةَ طَافَ وَ سَعَی وَ أَحَلَّ مِنْ کُلِّ شَیْ ءٍ وَ هُوَ مُحْتَبِسٌ وَ لَیْسَ لَهُ أَنْ یَخْرُجَ مِنْ مَکَّةَ حَتَّی یَحُجَّ.

******

ترجمه:

***

زراره از امام باقر (علیه السلام) در حدیثی روایت کرده است که گفت: به امام باقر (علیه السلام) گفتم: چگونه تمتع (حج تمتع) انجام دهم؟ فرمود: وقتی زمان (احرام) برسد، به نیت حج تلبیه می گوید. وقتی به مکه رسید، طواف می کند و سعی به جا می آورد و از هر چیزی حلال می شود (احلال پیدا می کند)، ولی هنوز در حالت انتظار است و نمی تواند از مکه خارج شود تا زمانی که حج را به جا آورد.

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٧٢٦ - رقم الحدیث الباب: ٢]

١٤٧٢٦- ٢- (٥) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُوسَی بْنِ الْقَاسِمِ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَیْرٍ عَنْ حَمَّادٍ عَنِ الْحَلَبِیِّ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع فِی حَدِیثٍ قَالَ: أَیُّمَا رَجُلٍ قَرَنَ بَیْنَ الْحَجِّ وَ الْعُمْرَةِ فَلَا یَصْلُحُ إِلَّا أَنْ یَسُوقَ الْهَدْیَ قَدْ أَشْعَرَهُ

١- تقدم فی الحدیث ١ من الباب ١، و فی الحدیثین ٢، ١٤ من الباب ٢، و فی الباب ٣ من هذه الأبواب.

۲- یأتی فی الحدیثین ٤، ۱۱، من الباب ٥، و فی الحدیث ۱ من الباب ۷ من هذه الأبواب.
۳- الباب ٥ فیه ۱۱ حدیثا.
٤- التهذیب ٥- ۳۱- ۹۳، و أورده فی الحدیث ٥ من الباب ۲۲، و صدره و ذیله فی الحدیث ۲۳ من الباب ٤ من هذه الأبواب، و صدره فی الحدیث ۱ من الباب ۳ من أبواب العمرة.
٥- التهذیب ٥- ٤۲- ۱۲٤، و أورد صدره فی الحدیث ٦ من الباب ۲، و قطعة منه فی الحدیث ۱٦ من الباب ۱۲ من هذه الأبواب.

وَ قَلَّدَهُ قَالَ وَ إِنْ لَمْ یَسُقِ الْهَدْیَ فَلْیَجْعَلْهَا مُتْعَةً.

أَقُولُ: فَسَّرَ الشَّیْخُ قَوْلَهُ قَرَنَ بَیْنَ الْحَجِّ وَ الْعُمْرَةِ بِالنُّطْقِ فِی عَقْدِ الْإِحْرَامِ بِقَوْلِهِ إِنْ لَمْ یَکُنْ حَجَّةً فَعُمْرَةً فَیَنْوِی الْحَجَّ فَإِنْ لَمْ یَتِمَّ لَهُ الْحَجُّ جَعَلَهَا عُمْرَةً مَبْتُولَةً وَ اسْتَدَلَّ عَلَیْهِ بِمَا تَضَمَّنَ اسْتِحْبَابَ الِاشْتِرَاطِ الْمَذْکُورِ وَ الْأَقْرَبُ الْحَمْلُ عَلَی التَّقِیَّةِ لِأَنَّهُ مُوَافِقٌ لِجَمِیعِ الْعَامَّةِ (۱).

******

ترجمه:

***

حلبی از امام صادق (علیه السلام) در حدیثی روایت کرده است که فرمود: هر مردی که میان حج و عمره قران (همراه کردن) کند، صحیح نیست مگر آنکه قربانی را با خود ببرد و آن را علامت گذاری و قلاده گذاری کند. سپس فرمود: اگر قربانی با خود نیاورد، باید آن را به متعه (حج تمتع) تبدیل کند.

می گویم: شیخ (طوسی) این سخن امام را که "میان حج و عمره قران کند" به این صورت تفسیر کرده که شخص در هنگام احرام بستن با نیت بیان می کند: "اگر حج نشد، پس عمره باشد" و نیت حج می کند. اگر حج کامل نشد، آن را به عمره تبدیل می کند. شیخ برای این تفسیر به استحباب شرط

ذکر شده استناد کرده است. اما نزدیک تر این است که این روایت را حمل بر تقیه کنیم، زیرا این نظر مطابق با دیدگاه تمامی اهل سنت است

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۷۲۷ - رقم الحدیث الباب: ۳]

۱۴۷۲۷- ۳- (۲) وَ عَنْ صَفْوَانَ بْنِ یَحْیَی عَنْ حَمَّادِ بْنِ عِیسَی وَ ابْنِ أَبِی عُمَیْرٍ عَنْ عُمَرَ بْنِ أُذَیْنَةَ عَنْ زُرَارَةَ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا جَعْفَرٍ ع عَنِ الَّذِی یَلِی الْمُفْرِدَ لِلْحَجِّ فِی الْفَضْلِ فَقَالَ الْمُتْعَةُ فَقُلْتُ وَ مَا الْمُتْعَةُ فَقَالَ یُهِلُّ بِالْحَجِّ فِی أَشْهُرِ الْحَجِّ- فَإِذَا طَافَ بِالْبَیْتِ فَصَلَّی الرَّکْعَتَیْنِ خَلْفَ الْمَقَامِ- وَ سَعَی بَیْنَ الصَّفَا وَ الْمَرْوَةِ قَصَّرَ وَ أَحَلَّ فَإِذَا کَانَ یَوْمُ التَّرْوِیَةِ أَهَلَّ بِالْحَجِّ وَ نَسَکَ الْمَنَاسِکَ وَ عَلَیْهِ الْهَدْیُ فَقُلْتُ وَ مَا الْهَدْیُ فَقَالَ أَفْضَلُهُ بَدَنَةٌ وَ أَوْسَطُهُ بَقَرَةٌ وَ أَخْفَضُهُ شَاةٌ وَ قَالَ قَدْ رَأَیْتُ الْغَنَمَ یُقَلَّدُ بِخَیْطٍ أَوْ بِسَیْرٍ.

******

ترجمه:

***

از امام باقر (ع) درباره کسی که به حج افراد (نوعی از حج) مشرف می شود و از نظر فضیلت، دومین درجه را دارد پرسیدم. ایشان فرمودند: "تمتع" (نوعی دیگر از حج) دومین درجه است. پرسیدم: تمتع چیست؟ فرمودند: در ماه های حج نیت حج می کند. وقتی که به خانه (کعبه) طواف کرد و دو رکعت نماز در پشت مقام (ابراهیم) خواند و بین صفا و مروه سعی کرد، مویش را کوتاه کرده و از احرام خارج می شود. پس وقتی که روز ترویه (هشتم ذی الحجه) می شود، مجدداً نیت حج می کند و مناسک حج را انجام می دهد و بر او قربانی واجب است. پرسیدم: قربانی چیست؟ فرمودند: بهترین آن شتر است، درجه وسط گاو است، و کمترین آن گوسفند است. سپس فرمودند: دیده ام که گوسفندان را با نخ یا با بردن آنها بطرف منی علامت می زنند.

***

[رقم الحديث الكلی: ۱٤۷۲۸ - رقم الحديث الباب: ٤]

۱٤۷۲۸- ٤- (۳) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ عَمَّارٍ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنْ رَجُلٍ لَبَّى بِالْحَجِّ مُفْرِداً فَقَدِمَ مَكَّةَ وَ طَافَ بِالْبَيْتِ- وَ صَلَّى رَكْعَتَيْنِ عِنْدَ مَقَامِ إِبْرَاهِيمَ ع- وَ سَعَى بَيْنَ الصَّفَا وَ الْمَرْوَةِ قَالَ فَلْيَحِلَّ وَ لْيَجْعَلْهَا مُتْعَةً إِلَّا أَنْ يَكُونَ سَاقَ الْهَدْيَ.

******

ترجمه:

***

از امام صادق (ع) درباره مردی پرسیدم که نیت حج افراد کرده و وارد مکه شده است. او طواف خانه (کعبه) را انجام داده و دو رکعت نماز نزد مقام ابراهیم خوانده و بین صفا و مروه سعی کرده است. حضرت فرمودند: "پس او باید از احرام خارج شود و آن را حج تمتع قرار دهد، مگر اینکه قربانی با خود آورده باشد."

***

[رقم الحديث الكلی: ۱٤۷۲۹ - رقم الحديث الباب: ۵]

۱٤۷۲۹- ۵- (٤) وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ

۱- فی هامش المخطوط- ذکره العلامة فی التذکرة [۱- ۳۱۱] و الشیخ فی الخلاف [الحجّ، مسألة ۲۹].

۲- التهذیب ۵- ۳٦- ۱۰۷.

۳- الکافی ٤- ۲۹۸- ۱، و أورد مثله بإسناد آخر فی الحدیث ۵ من الباب ۲۲ من أبواب الاحرام.

٤- الکافی ٤- ۲۹۹- ۲، و التهذیب ۵- ٤٤- ۱۳۲.

الْحَسَنِ بْنِ عَلِیِّ بْنِ فَضَّالٍ عَنِ ابْنِ بُکَیْرٍ عَنْ زُرَارَةَ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا جَعْفَرٍ ع یَقُولُ مَنْ طَافَ بِالْبَیْتِ وَ بِالصَّفَا وَ الْمَرْوَةِ أَحَلَّ أَحَبَّ أَوْ کَرِهَ.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ بِإِسْنَادِهِ عَنِ ابْنِ بُکَیْرٍ مِثْلَهُ وَ زَادَ إِلَّا مَنِ اعْتَمَرَ فِی عَامِهِ ذَلِکَ أَوْ سَاقَ الْهَدْیَ وَ أَشْعَرَهُ وَ قَلَّدَهُ (۱)

******

ترجمه:

***

شنیدم که امام باقر (ع) فرمود: "هر کس طواف خانه (کعبه) و سعی بین صفا و مروه را انجام دهد، چه بخواهد و چه نخواهد از احرام خارج می شود."

و صدوق نیز این روایت را با اسناد خود از ابن بکیر نقل کرده، با این تفاوت که افزوده است: "مگر کسی که در همان سال عمره انجام داده یا قربانی آورده و آن را علامت گذاری و قلاده کرده باشد."

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱٤۷۳۰ - رقم الحدیث الباب: ٦]

١٤٧٣٠- ٦- (٢) وَ بِالْإِسْنَادِ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ عَنْ يُونُسَ بْنِ يَعْقُوبَ عَمَّنْ أَخْبَرَهُ عَنْ أَبِي الْحَسَنِ ع قَالَ: مَا طَافَ بَيْنَ هَذَيْنِ الْحَجَرَيْنِ الصَّفَا وَ الْمَرْوَةِ أَحَدٌ إِلَّا أَحَلَّ إِلَّا سَائِقُ الْهَدْيِ.

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَعْقُوبَ (٣) وَ كَذَا كُلُّ مَا قَبْلَهُ.

******

ترجمه:

***

"هیچ کس بین این دو سنگ (صفا و مروه) سعی نمی کند مگر اینکه از احرام خارج می شود، به جز کسی که قربانی با خود آورده باشد."

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٧٣١ - رقم الحديث الباب: ٧]

١٤٧٣١- ٧- (٤) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنِ ابْنِ أُذَيْنَةَ عَنْ زُرَارَةَ قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ إِلَى أَبِي جَعْفَرٍ ع وَ هُوَ خَلْفَ الْمَقَامِ- فَقَالَ إِنِّي قَرَنْتُ بَيْنَ حَجَّةٍ وَ عُمْرَةٍ فَقَالَ لَهُ هَلْ طُفْتَ بِالْبَيْتِ فَقَالَ نَعَمْ فَقَالَ هَلْ سُقْتَ الْهَدْيَ قَالَ لَا قَالَ فَأَخَذَ أَبُو جَعْفَرٍ ع بِشَعْرِهِ ثُمَّ قَالَ أَحْلَلْتَ وَ اللَّهِ.

******

ترجمه:

***

مردی نزد امام باقر (ع) در حالی که ایشان پشت مقام (ابراهیم) بودند آمد و گفت: "من حج و عمره را با هم قران (ترکیب) کرده ام." امام از او پرسیدند: "آیا طواف خانه (کعبه) را انجام داده ای؟" مرد پاسخ داد: "بله." سپس امام پرسیدند: "آیا قربانی همراه خود آورده ای؟" او پاسخ داد: "نه." پس امام باقر (ع) موی سر او را گرفتند و فرمودند: "به خدا سوگند از احرام خارج شده ای."

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۷۳۲ - رقم الحدیث الباب: ۸]

۱۴۷۳۲- ۸- (۵) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَبِی أَیُّوبَ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: إِنَّ أَحَدَهُمْ یَقْرِنُ وَ یَسُوقُ فَأَدَعُهُ عُقُوبَةً بِمَا صَنَعَ.

******

ترجمه:

***

در روایتی که با اسناد خود از ابی ایوب از امام صادق (ع) نقل شده است، ایشان فرمودند:

"یکی از آنان (افرادی) که حج قران انجام می دهد و قربانی را همراه خود می آورد، من او را به عنوان مجازات برای کاری که انجام داده، رها می کنم."

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۷۳۳ - رقم الحدیث الباب: ۹]

۱۴۷۳۳- ۹- (٦) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَمَّارٍ عَنْ أَبِی بَصِیرٍ قَالَ: قُلْتُ

١- الفقيه ٢- ٣١٢- ٢٥٤٦.

٢- الكافى ٤- ٢٩٩- ٣.

٣- التهذيب ٥- ٤٤- ١٣٣.

٤- الفقيه ٢- ٣١٣- ٢٥٤٧، و أورده فى الحديث ١ من الباب ١٨ من هذه الأبواب.

٥- الفقيه ٢- ٣١٤- ٢٥٤٨، و أورده فى الحديث ١١ من الباب ٣ من هذه الأبواب.

٦- الفقيه ٢- ٣١٤- ٢٥٥٠، و أورده فى الحديث ١ من الباب ١٩ من هذه الأبواب.

لِأَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع رَجُلٌ يُفْرِدُ الْحَجَّ فَيَطُوفُ بِالْبَيْتِ وَ يَسْعَى بَيْنَ الصَّفَا وَ الْمَرْوَةِ- ثُمَّ يَبْدُو لَهُ أَنْ يَجْعَلَهَا عُمْرَةً فَقَالَ إِنْ كَانَ لَبَّى بَعْدَ مَا سَعَى قَبْلَ أَنْ يُقَصِّرَ فَلَا مُتْعَةَ لَهُ.

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُوسَى بْنِ الْقَاسِمِ عَنْ صَفْوَانَ بْنِ يَحْيَى عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَمَّارٍ مِثْلَهُ (١).

******

ترجمه:

***

به امام صادق (ع) گفتم: "مردی حج افراد انجام داده، طواف خانه (کعبه) و سعی بین صفا و مروه را به جا آورده است، سپس تصمیم می گیرد که آن را به عمره تبدیل کند." امام فرمودند: "اگر بعد از سعی و قبل از کوتاه کردن مو، دوباره لبیک گفته باشد، دیگر نمی تواند حج تمتع انجام دهد.

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٧٣٤ - رقم الحديث الباب: ١٠]

١٤٧٣٤- ١٠- (٢) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحَلَبِيِّ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ دَخَلَتِ الْعُمْرَةُ فِي الْحَجِّ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ.

******

ترجمه:

***

حلبی از امام صادق (ع) نقل می کند که ایشان فرمودند:

ابن عباس گفت: "عمره تا روز قیامت در حج داخل شده است."

***

[رقم الحديث الكلي: ١٤٧٣٥ - رقم الحديث الباب: ١١]

١٤٧٣٥- ١١- (٣) مُحَمَّدُ بْنُ عُمَرَ بْنِ عَبْدِ الْعَزِيزِ الْكَشِّيُّ فِي كِتَابِ الرِّجَالِ عَنْ حَمْدَوَيْهِ بْنِ نُصَيْرٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى بْنِ عُبَيْدٍ عَنْ يُونُسَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ زُرَارَةَ وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ قُولَوَيْهِ وَ الْحُسَيْنِ بْنِ الْحَسَنِ جَمِيعاً عَنْ سَعْدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ هَارُونَ بْنِ الْحَسَنِ بْنِ مَحْبُوبٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ زُرَارَةَ وَ ابْنَيْهِ الْحَسَنِ وَ الْحُسَيْنِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ زُرَارَةَ قَالَ: قَالَ لِي أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع اقْرَأْ مِنِّي عَلَى وَالِدِكَ السَّلَامَ وَ قُلْ إِنَّمَا أَعِيبُكَ دِفَاعاً مِنِّي عَنْكَ فَإِنَّ النَّاسَ وَ الْعَدُوَّ يُسَارِعُونَ إِلَى كُلِّ مَنْ قَرَّبْنَاهُ وَ حَمِدْنَا مَكَانَهُ بِإِدْخَالِ الْأَذَى فِيمَنْ نُحِبُّهُ وَ نُقَرِّبُهُ إِلَى أَنْ قَالَ وَ عَلَيْكَ بِالصَّلَاةِ السِّتَّةِ وَ الْأَرْبَعِينَ وَ عَلَيْكَ بِالْحَجِّ أَنْ تُهِلَّ بِالْإِفْرَادِ وَ تَنْوِيَ الْفَسْخَ إِذَا قَدِمْتَ مَكَّةَ فَطُفْتَ وَ سَعَيْتَ فَسَخْتَ مَا أَهْلَلْتَ بِهِ وَ قَلَبْتَ الْحَجَّ عُمْرَةً وَ أَحْلَلْتَ إِلَى يَوْمِ التَّرْوِيَةِ- ثُمَّ اسْتَأْنِفِ الْإِهْلَالَ بِالْحَجِّ مُفْرِداً إِلَى مِنًى- وَ اشْهَدِ الْمَنَافِعَ بِعَرَفَاتٍ وَ الْمُزْدَلِفَةِ- فَكَذَلِكَ حَجَّ رَسُولُ اللَّهِ ص- وَ هَكَذَا أَمَرَ أَصْحَابَهُ أَنْ يَفْعَلُوا أَنْ يَفْسَخُوا مَا أَهَلُّوا بِهِ وَ يَقْلِبُوا الْحَجَّ عُمْرَةً-

---

۱- التهذیب ۵- ۹۰- ۲۹۵.

۲- الفقیه ۲- ۳۱۵- ۲۵۵۳، و أورده فی الحدیث ۱۲ من الباب ۳ من هذه الأبواب.

۳- رجال الکشّیّ ۱- ۳۴۹- ۲۲۱، و أورد ذیله فی الحدیث ۷ من الباب ۱۴ من أبواب إعداد الفرائض.

وَ إِنَّمَا أَقَامَ رَسُولُ اللَّهِ ص عَلَی إِحْرَامِهِ لِسَوْقِ (۱) الَّذِی سَاقَ مَعَهُ فَإِنَّ السَّائِقَ قَارِنٌ وَ الْقَارِنُ لَا یُحِلُّ حَتَّی یَبْلُغَ الْهَدْیُ مَحِلَّهُ وَ مَحِلُّهُ النَّحْرُ بِمِنًی فَإِذَا بَلَغَ أَحَلَّ هَذَا الَّذِی أَمَرْنَاکَ بِهِ حَجُّ التَّمَتُّعِ فَالْزَمْ ذَلِکَ وَ لَا یَضِیقَنَّ صَدْرُکَ وَ الَّذِی أَتَاکَ بِهِ أَبُو بَصِیرٍ مِنْ صَلَاةِ إِحْدَی وَ خَمْسِینَ وَ الْإِهْلَالِ بِالتَّمَتُّعِ بِالْعُمْرَةِ إِلَی الْحَجِّ وَ مَا أَمَرْنَا بِهِ مِنْ أَنْ یُهَلَّ بِالتَّمَتُّعِ فَلِذَلِکَ عِنْدَنَا مَعَانٍ وَ تَصَارِیفُ لِذَلِکَ مَا یَسَعُنَا وَ یَسَعُکُمْ وَ لَا یُخَالِفُ شَیْ ءٌ مِنْ ذَلِکَ الْحَقَّ وَ لَا یُضَادُّهُ وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِینَ.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا یَدُلُّ عَلَی ذَلِکَ (۲) وَ یَأْتِی مَا یَدُلُّ عَلَیْهِ هُنَا (۳) وَ فِی الْإِحْرَامِ (۴).

******

ترجمه:

***

امام صادق (ع) به من فرمودند: "از طرف من به پدرت سلام برسان و بگو که من تنها به خاطر محافظت از تو از تو عیب جویی می کنم، زیرا مردم و دشمنان به سرعت به کسانی که ما به آنها نزدیک می شویم و موقعیتشان را تحسین می کنیم، آسیب می رسانند. به نماز ۴۶ رکعتی (نمازهای واجب و مستحب) و حج توجه کن. نیت حج افراد کن و وقتی به مکه رسیدی و طواف و سعی را انجام دادی، نیت خود را فسخ کن و آن را به عمره تبدیل کن و از احرام خارج شو تا روز ترویه. سپس

دوباره نیت حج افراد کن و به منا برو و در عرفات و مزدلفه حضور داشته باش. این همانگونه است که پیامبر خدا (ص) حج انجام داد و اصحابش را نیز به این روش دستور داد که نیت خود را فسخ کنند و حج را به عمره تبدیل نمایند.

پیامبر خدا (ص) به خاطر قربانی که همراه داشت، در احرام خود باقی ماند، زیرا هر که قربانی با خود آورد، حج قران انجام می دهد و تا زمانی که قربانی به محل ذبح نرسد، از احرام خارج نمی شود. محل ذبح در منا است. وقتی قربانی به آنجا رسید، از احرام خارج می شود. این حج تمتع است که به آن دستور داده ایم. آن را رعایت کن و نگران نباش. چیزی که ابوبصیر درباره نماز ۵۱ رکعتی و نیت تمتع به حج و عمره آورده، معانی و نکات مختلفی دارد که به شما و ما تعلق دارد و هیچ کدام از آن ها با حق تناقض یا مخالفتی ندارد. و الحمدلله رب العالمین."

***

٦- بَابُ وُجُوبِ الْقِرَانِ أَوِ الْإِفْرَادِ عَلَى أَهْلِ مَكَّةَ وَ مَنْ كَانَ بَيْنَهُ وَ بَيْنَهَا دُونَ ثَمَانِيَةٍ وَ أَرْبَعِينَ مِيلًا وَ عَدَمِ إِجْزَاءِ التَّمَتُّعِ لَهُ عَنْ حَجَّةِ الْإِسْلَامِ

اشارة

(٥) ٦ بَابُ وُجُوبِ الْقِرَانِ أَوِ الْإِفْرَادِ عَلَى أَهْلِ مَكَّةَ وَ مَنْ كَانَ بَيْنَهُ وَ بَيْنَهَا دُونَ ثَمَانِيَةٍ وَ أَرْبَعِينَ مِيلًا وَ عَدَمِ إِجْزَاءِ التَّمَتُّعِ لَهُ عَنْ حَجَّةِ الْإِسْلَامِ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلی: ١٤٧٣٦ - رقم الحديث الباب: ١]

١٤٧٣٦- ١- (٦) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُوسَى بْنِ الْقَاسِمِ عَنْ صَفْوَانَ بْنِ يَحْيَى وَ ابْنِ أَبِی عُمَيْرٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُسْكَانَ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ الْحَلَبِیِّ وَ سُلَيْمَانَ بْنِ خَالِدٍ وَ أَبِی بَصِيرٍ كُلِّهِمْ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: لَيْسَ لِأَهْلِ مَكَّةَ وَ لَا لِأَهْلِ مَرٍّ- وَ لَا لِأَهْلِ سَرِفٍ مُتْعَةٌ

ص: ٢٥٨

١- فی المصدر- للسوق.

٢- تقدم فی الحديث ١ من الباب ١، و فی الحديث ١٤ من الباب ٢، و فی الباب ٤ من هذه الأبواب.

٣- يأتی فی البابين ١٨ و ١٩ من هذه الأبواب.

٤- يأتی فی الأحاديث ٤، ٥، ٦ من الباب ٢٢ من أبواب الاحرام.

٥- الباب ٦ فيه ١٢ حديثا.

٦- التهذيب ٥- ٣٢- ٩٦، و الاستبصار ٢- ١٥٧- ٥١٤.

- وَ ذَلِكَ لِقَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ ذلِكَ لِمَنْ لَمْ يَكُنْ أَهْلُهُ حاضِرِی الْمَسْجِدِ الْحَرامِ (١).

******

ترجمه:

***

سليمان بن خالد و ابی بصير همگی از امام صادق (ع) نقل كرده اند كه ايشان فرمودند:

"برای اهل مكه، اهل منطقه «مَرّ»، و اهل «سرف» حج تمتع وجود ندارد."

و این به دلیل فرمایش خداوند عز و جل است که فرمود: «این [حج تمتع] برای کسی است که اهل (ساکن) نزدیکی مسجد الحرام نباشد» (سوره بقره، آیه ۱۹۶).

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۷۳۷ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱۴۷۳۷- ۲- (۲) وَ عَنْهُ عَنْ عَلِیِّ بْنِ جَعْفَرٍ قَالَ: قُلْتُ لِأَخِی مُوسَی بْنِ جَعْفَرٍ ع لِأَهْلِ مَکَّةَ أَنْ یَتَمَتَّعُوا بِالْعُمْرَةِ إِلَی الْحَجِّ فَقَالَ لَا یَصْلُحُ أَنْ یَتَمَتَّعُوا لِقَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ ذلِکَ لِمَنْ لَمْ یَکُنْ أَهْلُهُ حاضِرِی الْمَسْجِدِ الْحَرامِ (۳).

وَ رَوَاهُ عَلِیُّ بْنُ جَعْفَرٍ فِی کِتَابِهِ (٤)

وَ رَوَاهُ الْحِمْیَرِیُّ فِی قُرْبِ الْإِسْنَادِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْحَسَنِ عَنْ عَلِیِّ بْنِ جَعْفَرٍ نَحْوَهُ (٥).

******

ترجمه:

***

به برادرم موسی بن جعفر (ع) گفتم: "آیا اهل مکه می توانند حج تمتع انجام دهند و عمره را به حج متصل کنند؟" ایشان فرمودند: "خیر، درست نیست که آنها حج تمتع انجام دهند، به دلیل فرمایش خداوند عز و جل که فرمود: «این [حج تمتع] برای کسی است که اهل (ساکن) نزدیکی مسجد الحرام نباشد»" (سوره بقره، آیه ۱۹۶).

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۷۳۸ - رقم الحدیث الباب: ۳]

۱۴۷۳۸- ۳- (٦) وَ عَنْهُ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِی نَجْرَانَ عَنْ حَمَّادِ بْنِ عِیسَی عَنْ حَرِیزٍ عَنْ زُرَارَةُ عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ ع قَالَ: قُلْتُ لِأَبِی جَعْفَرٍ ع قَوْلُ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ فِی کِتَابِهِ ذلِکَ لِمَنْ لَمْ یَکُنْ أَهْلُهُ حاضِرِی الْمَسْجِدِ الْحَرامِ (۷) قَالَ یَعْنِی أَهْلُ مَکَّةَ لَیْسَ عَلَیْهِمْ مُتْعَةٌ کُلُّ مَنْ کَانَ أَهْلُهُ دُونَ ثَمَانِیَةٍ وَ أَرْبَعِینَ مِیلًا ذَاتِ عِرْقٍ (۸) وَ عُسْفَانَ (۹) کَمَا یَدُورُ حَوْلَ مَکَّةَ- فَهُوَ مِمَّنْ دَخَلَ فِی هَذِهِ الآیَةِ وَ کُلُّ مَنْ کَانَ أَهْلُهُ وَرَاءَ ذَلِکَ فَعَلَیْهِمُ الْمُتْعَةُ.

******

ترجمه:

***

در مورد فرمایش خداوند عز و جل در کتابش که می فرماید: «این [حج تمتع] برای کسی است که اهل (ساکن) نزدیکی مسجد الحرام نباشد» (سوره بقره، آیه ۱۹٦) توضیح دهید. امام فرمودند: "یعنی اهل مکه، حج تمتع بر آنها واجب نیست. هر کس که اهل او در فاصله کمتر از چهل و هشت میل (تقریباً ۷۷ کیلومتر) از مکه باشد، مانند مناطقی چون ذات عرق و عسفان که در اطراف مکه هستند، شامل این آیه می شود. اما هر کس که اهل او فراتر از این فاصله باشد، حج تمتع بر او واجب است."

***

ص: ۲۵۹

۱- البقرة ۲- ۱۹٦.

۲- التهذیب ۵- ۳۲- ۹۷، و الاستبصار ۲- ۱۵۷- ۵۱۵.

۳- البقرة ۲- ۱۹٦.

٤- مسائل علیّ بن جعفر- المستدرکات- ۲٦۵- ٦۳۷.

٥- قرب الإسناد- ١٠٧.

٦- التهذيب ٥- ٣٣- ٩٨، و الاستبصار ٢- ١٥٧- ٥١٦.

٧- البقرة ٢- ١٩٦.

٨- ذات العرق- الحد الفاصل بين نجد و تهامة و منها إحرام أهل العراق (معجم البلدان ٤- ١٠٧).

٩- عسفان- موضع يبعد عن مكّة المكرمة مرحلتين (معجم البلدان ٤- ١٢١).

[رقم الحديث الكلى: ١٤٧٣٩ - رقم الحديث الباب: ٤]

١٤٧٣٩- ٤- (١) وَ عَنْهُ عَنْ أَبِی الْحَسَنِ النَّخَعِیِّ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَیْرٍ عَنْ حَمَّادٍ عَنِ الْحَلَبِیِّ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: فِی حاضِرِی الْمَسْجِدِ الْحَرامِ- قَالَ مَا دُونَ الْمَوَاقِیتِ إِلَی مَکَّةَ- فَهُوَ حَاضِرِی الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَ لَیْسَ لَهُمْ مُتْعَةٌ.

******

ترجمه:

***

حلبی از امام صادق (ع) نقل می کند که ایشان درباره «حاضری المسجد الحرام» (افرادی که ساکن نزدیکی مسجد الحرام هستند) فرمودند:

"کسانی که در فاصله ای کمتر از میقات ها تا مکه زندگی می کنند، حاضری المسجد الحرام محسوب می شوند و برای آنان حج تمتع وجود ندارد."

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٧٤٠ - رقم الحديث الباب: ٥]

١٤٧٤٠- ٥- (٢) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ عَنِ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ عَنْ حَمَّادِ بْنِ عُثْمَانَ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع فِي حاضِرِي الْمَسْجِدِ الْحَرامِ- قَالَ مَا دُونَ الْأَوْقَاتِ إِلَى مَكَّةَ.

أَقُولُ: هَذَا يُقَارِبُ مَا مَرَّ مِنْ حَدِيثِ زُرَارَةَ (٣) إِنْ كَانَ الْمُرَادُ بِهِ مَا دُونَ الْمَوَاقِيتِ كُلِّهَا وَ إِلَّا أَمْكَنَ حَمْلُهُ عَلَى التَّقِيَّةِ.

******

ترجمه:

***

حماد بن عثمان از امام ابوعبدالله (علیه السلام) نقل می کند: "برای حاضران مسجد الحرام، مکان های مواقیت به سمت مکه محاسبه نمی شود."

می گویم: این با آنچه از حدیث زراره گذشت، نزدیک است، اگر منظور همان چیزی باشد که کمتر از همه مواقیت است، وگرنه ممکن است به تقیه تعبیر شود.

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٧٤١ - رقم الحديث الباب: ٦]

١٤٧٤١- ٦- (٤) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِنَانٍ عَنِ ابْنِ مُسْكَانَ عَنْ سَعِيدٍ الْأَعْرَجِ قَالَ: قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع لَيْسَ لِأَهْلِ سَرِفٍ وَ لَا لِأَهْلِ مَرٍّ- وَ لَا لِأَهْلِ مَكَّةَ مُتْعَةٌ يَقُولُ اللَّهُ تَعَالَى ذلِكَ لِمَنْ لَمْ يَكُنْ أَهْلُهُ حاضِرِي الْمَسْجِدِ الْحَرامِ (٥).

وَ رَوَاهُ الْكُلَيْنِيُّ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ سَهْلِ بْنِ زِيَادٍ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي نَصْرٍ عَنْ عَبْدِ الْكَرِيمِ بْنِ عَمْرٍو عَنْ سَعِيدٍ الْأَعْرَجِ مِثْلَهُ (٦).

******

ترجمه:

***

سعید اعرج نقل می کند که امام صادق (ع) فرمودند:

"برای اهل «سرف»، اهل «مرّ» و اهل مکه حج تمتع وجود ندارد. خداوند متعال می فرماید: «این [حج تمتع] برای کسی است که اهل (ساکن) نزدیکی مسجد الحرام نباشد»" (سوره بقره، آیه ۱۹۶).

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۷۴۲ - رقم الحدیث الباب: ۷]

۱۴۷۴۲- ۷- (۷) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ السِّنْدِيِّ عَنْ حَمَّادٍ عَنْ حَرِيزٍ عَنْ زُرَارَةَ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ ع قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنْ قَوْلِ اللَّهِ ذلِکَ

ص: ۲۶۰

۱- التهذیب ۵- ۳۳- ۹۹، و الاستبصار ۲- ۱۵۸- ۱۵۷.

۲- التهذیب ۵- ۴۷۶- ۱۶۸۳.

۳- مر فی الحدیث ۳ من هذا الباب.

۴- التهذیب ۵- ۴۹۲- ۵۶۷۱.

۵- البقرة ۲- ۱۹۶.

۶- الکافی ۴- ۲۹۹- ۱.

۷- التهذیب ۵- ۴۹۲- ۱۷۶۶.

لِمَنْ لَمْ یَکُنْ أَهْلُهُ حاضِرِی الْمَسْجِدِ الْحَرامِ (۱) قَالَ ذَلِکَ أَهْلُ مَکَّةَ لَیْسَ لَهُمْ مُتْعَةٌ وَ لَا عَلَیْهِمْ عُمْرَةٌ قَالَ قُلْتُ: فَمَا حَدُّ ذَلِکَ قَالَ ثَمَانِیَةً وَ أَرْبَعِینَ مِیلًا مِنْ جَمِیعِ نَوَاحِی مَکَّةَ- دُونَ عُسْفَانَ وَ دُونَ ذَاتِ عِرْقٍ.

******

ترجمه:

***

زراره از امام باقر (ع) نقل می کند که ایشان فرمودند:

از ایشان درباره فرمایش خداوند «این [حج تمتع] برای کسی است که اهل (ساکن) نزدیکی مسجد الحرام نباشد» (سوره بقره، آیه ۱۹۶) پرسیدم. امام فرمودند: "این حکم برای اهل مکه است؛ آنان حج تمتع ندارند و همچنین بر آنان عمره واجب نیست." گفتم: "حد و مرز این فاصله چقدر است؟" امام فرمودند: "چهل و هشت میل (حدود ۷۷ کیلومتر) از همه جهات مکه، که شامل مناطقی چون عسفان و ذات عرق نمی شود."

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۷۴۳ - رقم الحدیث الباب: ۸]

۱۴۷۴۳- ۸- (۲) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِیِّ بْنِ الْحُسَیْنِ فِی عُیُونِ الْأَخْبَارِ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْفَضْلِ بْنِ شَاذَانَ عَنِ الرِّضَا ع فِی کِتَابِهِ إِلَی الْمَأْمُونِ قَالَ: وَ لَا یَجُوزُ الْحَجُّ إِلَّا مُتَمَتِّعاً وَ لَا یَجُوزُ الْقِرَانُ وَ الْإِفْرَادُ الَّذِی تَسْتَعْمِلُهُ الْعَامَّةُ- إِلَّا لِأَهْلِ مَکَّةَ وَ حَاضِرِیهَا.

******

ترجمه:

***

فضل بن شاذان از امام رضا (ع) نقل می کند که ایشان در نامه ای به مأمون فرمودند:

"حج تنها به شکل تمتع صحیح است و حج قران و افراد که مردم عادی انجام می دهند، جز برای اهل مکه و ساکنان آن، مجاز نیست."

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٧٤٤ - رقم الحدیث الباب: ٩]

١٤٧٤٤- ٩- (٣) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ أَبِي عَلِيٍّ الْأَشْعَرِيِّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الْجَبَّارِ عَنْ صَفْوَانَ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْحَجَّاجِ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع فِي حَدِيثٍ قَالَ: وَ أَهْلُ مَكَّةَ لَا مُتْعَةَ لَهُمْ.

******

ترجمه:

***

عبد الرحمن بن الحجاج از امام صادق (ع) نقل می کند که ایشان در سخنی فرمودند:

"برای اهل مکه حج تمتع وجود ندارد."

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٧٤٥ - رقم الحدیث الباب: ١٠]

١٤٧٤٥- ١٠- (٤) وَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ حَمَّادِ بْنِ عِيسَى عَنْ حَرِيزٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع فِي قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ ذلِكَ لِمَنْ لَمْ يَكُنْ أَهْلُهُ حاضِرِي الْمَسْجِدِ الْحَرامِ (٥) قَالَ مَنْ كَانَ مَنْزِلُهُ عَلَى ثَمَانِيَةَ عَشَرَ مِيلًا مِنْ بَيْنِ يَدَيْهَا وَ ثَمَانِيَةَ عَشَرَ مِيلًا مِنْ خَلْفِهَا وَ ثَمَانِيَةَ عَشَرَ مِيلًا عَنْ يَمِينِهَا وَ ثَمَانِيَةَ عَشَرَ مِيلًا عَنْ يَسَارِهَا فَلَا مُتْعَةَ لَهُ مِثْلُ مَرٍّ (٦) وَ أَشْبَاهِهِ.

ص: ٢٦١

١- البقرة ٢- ١٩٦.

٢- عيون أخبار الرضا (عليه السلام) ٢- ١٢٤، و أورد نحوه عن تحف العقول- ٤١٩.

٣- الكافى ٤- ٣٠٠- ٥، و أورد قطعات منه فى الحديث ٢ من الباب ٧، و فى الحديث ٥ من الباب ٩، و فى الحديث ١ من الباب ١٦، و فى الحديث ١ من الباب ١٧، و فى الحديث ١٥ من الباب ٢١ من هذه الأبواب.

٤- الكافى ٤- ٣٠٠- ٣.

٥- البقرة ٢- ١٩٦.

٦- مر- قرية قرب مكّة على واد اسمه وادى الظهران فسميت القرية باسمه مر الظهران (معجم البلدان ٤- ٦٣).

أَقُولُ: هَذَا غَيْرُ صَرِيحٍ فِي حُكْمِ مَا زَادَ عَنْ ثَمَانِيَةَ عَشَرَ مِيلًا فَهُوَ مُوَافِقٌ لِغَيْرِهِ فِيهَا وَ فِيمَا دُونَهَا فَيَبْقَى تَصْرِيحُ حَدِيثِ زُرَارَةَ وَ غَيْرِهِ بِالتَّفْصِيلِ سَالِماً عَنِ الْمُعَارِضِ.

******

ترجمه:

***

حریز از امام صادق (ع) نقل می کند که درباره فرمایش خداوند عز و جل: «این [حج تمتع] برای کسی است که اهل (ساکن) نزدیکی مسجد الحرام نباشد» (سوره بقره، آیه ۱۹۶) فرمودند:

"کسی که منزلش در فاصله هجده میل از جلو و هجده میل از پشت و هجده میل از سمت راست و هجده میل از سمت چپ مکه باشد، حج تمتع برای او وجود ندارد، مانند اهل مرّ و مشابهان آنها."

می گویم: این بیان در مورد حکم کسانی که در فاصله بیشتر از هجده میل زندگی می کنند، صریح نیست، اما با دیگر روایات هم خوانی دارد. در نتیجه، روایت زراره و سایر روایات با تفصیل باقی می مانند و از تعارض مصون هستند.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۷۴۶ - رقم الحدیث الباب: ۱۱]

۱۴۷۴۶- ۱۱- (۱) وَ عَنْهُ عَنْ أَبِیهِ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَیْرٍ عَنْ دَاوُدَ عَنْ حَمَّادٍ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنْ أَهْلِ مَکَّةَ أَ یَتَمَتَّعُونَ قَالَ لَیْسَ لَهُمْ مُتْعَةٌ الْحَدِیثَ.

******

ترجمه:

***

حماد می گوید:

از امام صادق (ع) درباره اهل مکه پرسیدم که آیا می توانند حج تمتع انجام دهند؟ ایشان فرمودند: "برای آنها حج تمتع وجود ندارد."

***

[رقم الحديث الكلی: ۱٤۷٤۷ - رقم الحديث الباب: ۱۲]

۱٤۷٤۷- ۱۲- (۲) وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحَكَمِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي حَمْزَةَ عَنْ أَبِي بَصِيرٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: قُلْتُ لِأَهْلِ مَكَّةَ مُتْعَةٌ قَالَ لَا وَ لَا لِأَهْلِ بُسْتَانَ- وَ لَا لِأَهْلِ ذَاتِ عِرْقٍ وَ لَا لِأَهْلِ عُسْفَانَ وَ نَحْوِهَا (۳).

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَى بَعْضِ الْمَقْصُودِ (٤) وَ يَأْتِي مَا يَدُلُّ عَلَيْهِ (٥).

******

ترجمه:

***

ابی بصیر از امام صادق (ع) نقل می کند که گفت:

"به اهل مکه و اهل بستان و اهل ذات عرق و اهل عسفان و مشابه آنها نمی توان گفت که حج تمتع دارند."

امام صادق (ع) تأکید کردند که این گروه ها مشمول حج تمتع نیستند.

***

۷- بَابُ جَوَازِ التَّمَتُّعِ لِلْمَكِّيِّ إِذَا بَعُدَ ثُمَّ رَجَعَ فَمَرَّ بِبَعْضِ الْمَوَاقِيتِ

اشارة

(٦) ۷ بَابُ جَوَازِ التَّمَتُّعِ لِلْمَكِّيِّ إِذَا بَعُدَ ثُمَّ رَجَعَ فَمَرَّ بِبَعْضِ الْمَوَاقِيتِ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٧٤٨ - رقم الحديث الباب: ١]

١٤٧٤٨- ١- (٧) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُوسَى بْنِ الْقَاسِمِ عَنْ صَفْوَانَ بْنِ يَحْيَى عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْحَجَّاجِ وَ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَعْيَنَ قَالا

ص: ٢٦٢

١- الكافى ٤- ٣٠٠- ٤، و أورده بتمامه فى الحديث ٧ من الباب ٩ من هذه الأبواب.

٢- الكافى ٤- ٢٩٩- ٢.

٣- روى العيّاشىّ فى تفسيره أكثر أحاديث هذا الباب و أكثر الأبواب التى بعده (منه- قده).

٤- تقدم فى الحديث ٢٩ من الباب ٢ من هذه الأبواب.

٥- يأتى فى الأحاديث ٣، ٤، ٥ من الباب ٨، و فى الباب ٩ من هذه الأبواب.

٦- الباب ٧ فيه حديثان.

٧- التهذيب ٥- ٣٣- ١٠٠، و الاستبصار ٢- ١٥٨- ٥١٨، و أورد نحو ذيله فى الحديث ٣ من الباب ٢٢ من هذه الأبواب.

سَأَلْنَا أَبَا الْحَسَنِ مُوسَى ع عَنْ رَجُلٍ مِنْ أَهْلِ مَكَّةَ- خَرَجَ إِلَى بَعْضِ الْأَمْصَارِ ثُمَّ رَجَعَ فَمَرَّ بِبَعْضِ الْمَوَاقِيتِ الَّتِي وَقَّتَ رَسُولُ اللَّهِ ص لَهُ أَنْ يَتَمَتَّعَ فَقَالَ مَا أَزْعُمُ أَنَّ ذَلِكَ لَيْسَ لَهُ وَ الْإِهْلَالُ بِالْحَجِّ أَحَبُّ إِلَيَّ وَ رَأَيْتُ مَنْ سَأَلَ أَبَا جَعْفَرٍ ع- وَ ذَلِكَ أَوَّلَ لَيْلَةٍ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ فَقَالَ لَهُ جُعِلْتُ فِدَاكَ إِنِّي قَدْ نَوَيْتُ أَنْ أَصُومَ بِالْمَدِينَةِ- قَالَ تَصُومُ إِنْ شَاءَ اللَّهُ تَعَالَى قَالَ لَهُ وَ أَرْجُو أَنْ يَكُونَ خُرُوجِي فِي عَشْرٍ مِنْ

شَوَّالٍ- فَقَالَ تَخْرُجُ إِنْ شَاءَ اللَّهُ فَقَالَ لَهُ قَدْ نَوَيْتُ أَنْ أَحُجَّ عَنْکَ أَوْ عَنْ أَبِیکَ فَکَیْفَ أَصْنَعُ فَقَالَ لَهُ تَمَتَّعْ فَقَالَ لَهُ إِنَّ اللَّهَ رُبَّمَا مَنَّ عَلَیَّ بِزِیَارَةِ رَسُولِهِ ص وَ زِیَارَتِکَ وَ السَّلَامِ عَلَیْکَ وَ رُبَّمَا حَجَجْتُ عَنْکَ وَ رُبَّمَا حَجَجْتُ عَنْ أَبِیکَ- وَ رُبَّمَا حَجَجْتُ عَنْ بَعْضِ إِخْوَانِی أَوْ عَنْ نَفْسِی فَکَیْفَ أَصْنَعُ فَقَالَ لَهُ تَمَتَّعْ فَرَدَّ عَلَیْهِ الْقَوْلَ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ یَقُولُ إِنِّی مُقِیمٌ بِمَکَّةَ وَ أَهْلِی بِهَا فَیَقُولُ تَمَتَّعْ فَسَأَلَهُ بَعْدَ ذَلِکَ رَجُلٌ مِنْ أَصْحَابِنَا فَقَالَ إِنِّی أُرِیدُ أَنْ أُفْرِدَ عُمْرَةَ هَذَا الشَّهْرِ یَعْنِی شَوَّالَ فَقَالَ لَهُ أَنْتَ مُرْتَهَنٌ بِالْحَجِّ فَقَالَ لَهُ الرَّجُلُ إِنَّ أَهْلِی وَ مَنْزِلِی بِالْمَدِینَةِ- وَ لِی بِمَکَّةَ أَهْلٌ وَ مَنْزِلٌ وَ بَیْنَهُمَا أَهْلٌ وَ مَنَازِلُ فَقَالَ لَهُ أَنْتَ مُرْتَهَنٌ بِالْحَجِّ فَقَالَ لَهُ الرَّجُلُ فَإِنَّ لِی ضِیَاعاً حَوْلَ مَکَّةَ- وَ أُرِیدُ أَنْ أَخْرُجَ حَلَالًا فَإِذَا کَانَ إِبَّانُ الْحَجِّ حَجَجْتُ.

******

ترجمه:

***

عبد الرحمن بن حجاج و عبد الرحمن بن أعیان روایت می کنند که از امام موسی کاظم (ع) درباره مردی از اهل مکه پرسیدند که به بعضی از شهرها رفته و سپس برگشته است و از بعضی از مواقتی که پیامبر (ص) تعیین کرده بودند، عبور کرده است. امام (ع) فرمودند: "من معتقد نیستم که آن مرد بتواند از تمتع استفاده کند و اینکه با احرام حج بیاید برای من محبوب تر است."

سپس اشاره کردند به اینکه مردی در اولین شب از ماه رمضان به امام صادق (ع) گفت که نیت کرده است در مدینه روزه بگیرد و انتظار دارد که در دهه شوال بیرون برود. امام (ع) گفت: "بیرون می روی، ان شاء الله."

سپس مرد گفت که نیت دارد که به نیابت از امام یا پدرش حج انجام دهد و پرسید چگونه باید عمل کند. امام (ع) پاسخ دادند: "تمتع کن." او در جواب گفت: "خداوند شاید مرا به زیارت پیامبر (ص)

و شما برساند، و شاید حج کنم به نیابت از شما یا پدر شما یا بعضی از برادرانم یا خودم، پس چگونه باید عمل کنم؟" امام (ع) دوباره تأکید کردند: "تمتع کن."

سپس مردی از یاران امام (ع) گفت که می خواهد عمره ای در این ماه (شوال) انجام دهد. امام (ع) پاسخ دادند: "تو به حج متعهد هستی." مرد گفت: "اما من اهل و منزل خود را در مدینه دارم و همچنین در مکه هم اهل و منزلی دارم و بین آن ها هم اهل و منازلی وجود دارد." امام (ع) فرمودند: "تو به حج متعهد هستی." مرد گفت: "من املاک و زمین هایی در اطراف مکه دارم و می خواهم حلال(بدون احرام) خارج شوم، پس اگر زمان حج برسد، حج می کنم."

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۷۴۹ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱۴۷۴۹- ۲- (۱) مُحَمَّدُ بْنُ یَعْقُوبَ عَنْ أَبِی عَلِیٍّ الْأَشْعَرِیِّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الْجَبَّارِ عَنْ صَفْوَانَ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْحَجَّاجِ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع فِی حَدِیثٍ قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنْ رَجُلٍ مِنْ أَهْلِ مَکَّةَ- یَخْرُجُ إِلَی بَعْضِ الْأَمْصَارِ ثُمَّ یَرْجِعُ إِلَی مَکَّةَ- فَیَمُرُّ بِبَعْضِ الْمَوَاقِیتِ أَ لَهُ أَنْ یَتَمَتَّعَ قَالَ مَا أَزْعُمُ أَنَّ ذَلِکَ لَیْسَ لَهُ لَوْ فَعَلَ وَ کَانَ الْإِهْلَالُ أَحَبَّ إِلَیَّ.

******

ترجمه:

***

عبد الرحمن بن حجاج از امام صادق (ع) روایت می کند که از ایشان درباره مردی از اهل مکه که به برخی از شهرها می رود و سپس به مکه برمی گردد و از برخی مواقت عبور می کند، پرسید: "آیا

او می تواند حج تمتع انجام دهد؟" امام (ع) پاسخ دادند: "من نمی گویم که او اجازه دارد این کار را انجام دهد، حتی اگر انجام دهد. همچنین، احرام حج برای من محبوب تر است."

***

ص: ۲۶۳

۱- الکافی ٤- ۳۰۰- ٥.

۸- بَابُ جَوَازِ حَجِّ التَّمَتُّعِ لِلْمُجَاوِرِ وَ وُجُوبِهِ فِی الْوَاجِبِ قَبْلَ أَنْ یَتَعَیَّنَ عَلَیْهِ غَیْرُهُ

اشارة

(۱) ۸ بَابُ جَوَازِ حَجِّ التَّمَتُّعِ لِلْمُجَاوِرِ وَ وُجُوبِهِ فِی الْوَاجِبِ قَبْلَ أَنْ یَتَعَیَّنَ عَلَیْهِ غَیْرُهُ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱٤۷٥۰ - رقم الحدیث الباب: ۱]

۱٤۷٥۰- ۱- (۲) مُحَمَّدُ بْنُ یَعْقُوبَ عَنِ الْحُسَیْنِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ مُعَلَّی بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِیٍّ عَنْ أَبَانِ بْنِ عُثْمَانَ عَنْ سَمَاعَةَ عَنْ أَبِی الْحَسَنِ ع قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنِ الْمُجَاوِرِ أَ لَهُ أَنْ یَتَمَتَّعَ بِالْعُمْرَةِ إِلَی الْحَجِّ قَالَ نَعَمْ یَخْرُجُ إِلَی مُهَلِّ أَرْضِهِ فَیُلَبِّی إِنْ شَاءَ.

******

ترجمه:

***

سماعة از امام کاظم (ع) روایت می کند که از ایشان پرسید: "آیا کسی که مجاور (در مکه اقامت دارد) می تواند از تمتع استفاده کند؟" امام (ع) پاسخ دادند: "بله، او می تواند به میقات سرزمین خود برود و اگر بخواهد، تلبیه می گوید."

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۷۵۱ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱۴۷۵۱- ۲- (۳) وَ عَنْ عَلِیِّ بْنِ إِبْرَاهِیمَ عَنْ أَبِیهِ عَنْ إِسْمَاعِیلَ بْنِ مَرَّارٍ عَنْ یُونُسَ عَنْ سَمَاعَةَ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: الْمُجَاوِرُ بِمَکَّةَ إِذَا دَخَلَهَا بِعُمْرَةٍ فِی غَیْرِ أَشْهُرِ الْحَجِّ- فِی رَجَبٍ أَوْ شَعْبَانَ أَوْ شَهْرِ رَمَضَانَ- أَوْ غَیْرِ ذَلِکَ مِنَ الشُّهُورِ إِلَّا أَشْهُرَ الْحَجِّ- فَإِنَّ أَشْهُرَ الْحَجِّ شَوَّالٌ وَ ذُو الْقَعْدَةِ وَ ذُو الْحِجَّةِ- مَنْ دَخَلَهَا بِعُمْرَةٍ فِی غَیْرِ أَشْهُرِ الْحَجِّ- ثُمَّ أَرَادَ أَنْ یُحْرِمَ فَلْیَخْرُجْ إِلَی الْجِعْرَانَةِ (٤) فَیُحْرِمُ مِنْهَا ثُمَّ یَأْتِی مَکَّةَ- وَ لَا یَقْطَعِ التَّلْبِیَةَ حَتَّی یَنْظُرَ إِلَی الْبَیْتِ- ثُمَّ یَطُوفُ بِالْبَیْتِ- وَ یُصَلِّی الرَّکْعَتَیْنِ عِنْدَ مَقَامِ إِبْرَاهِیمَ ع- ثُمَّ یَخْرُجُ إِلَی الصَّفَا وَ الْمَرْوَةِ فَیَطُوفُ بَیْنَهُمَا ثُمَّ یُقَصِّرُ وَ یُحِلُّ ثُمَّ یَعْقِدُ التَّلْبِیَةَ یَوْمَ التَّرْوِیَةِ.

وَ رَوَاهُ الشَّیْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ یَعْقُوبَ (٥) وَ کَذَا مَا قَبْلَهُ.

******

ترجمه:

***

از سماعه، از امام صادق (ع) روایت شده است: کسی که در مکه اقامت دارد و در ماهی غیر از ماه های حج وارد مکه می شود، مثل رجب، شعبان، رمضان یا ماه های دیگر به جز ماه های حج، (که ماه های حج شوال، ذی القعده و ذی الحجه هستند)، اگر در غیر از ماه های حج با نیت عمره وارد مکه شود و بخواهد احرام ببندد، باید به سمت جعرانه برود و از آنجا احرام ببندد و به مکه بیاید. و نباید تلبیه (ذکر لبیک) را قطع کند تا زمانی که خانه (کعبه) را ببیند. سپس دور خانه (کعبه) طواف می کند و دو رکعت نماز نزد مقام ابراهیم (ع) می خواند. سپس به صفا و مروه می رود و بین آنها سعی می کند. بعد از آن، موهایش را کوتاه می کند و از احرام خارج می شود. سپس در روز ترویه (برای حج) مجدداً تلبیه را شروع می کند.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۷۵۲ - رقم الحدیث الباب: ۳]

۱۴۷۵۲- ۳- (٦) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ يَعْقُوبَ بْنِ يَزِيدَ عَنِ ابْنِ أَبِي

ص: ٢٦٤

۱- الباب ۸ فیه ٥ أحادیث.

۲- الکافی ٤- ۳۰۲- ۷، التهذیب ٥- ٥٩- ۱۸۸، و أورده فی الحدیث ۱ من الباب ۱۹ من أبواب المواقیت.

۳- الکافی ٤- ۳۰۲- ۱۰.

٤- الجعرانة- ماء بین مکّة و الطائف و هی إلی مکّة أقرب (معجم البلدان ۲- ۱٤۲).

٥- التهذیب ٥- ٦۰- ۱۹۰.

٦- التهذیب ٥- ٤۷٦- ۱٦۷۹.

عُمَيْرٍ عَنْ حَفْصِ بْنِ الْبَخْتَرِيِّ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع فِی الْمُجَاوِرِ بِمَكَّةَ يَخْرُجُ إِلَی أَهْلِهِ ثُمَّ يَرْجِعُ إِلَی مَكَّةَ بِأَیِّ شَیْ ءٍ يَدْخُلُ فَقَالَ إِنْ كَانَ مُقَامُهُ بِمَكَّةَ أَكْثَرَ مِنْ سِتَّةِ أَشْهُرٍ فَلَا يَتَمَتَّعْ وَ إِنْ كَانَ أَقَلَّ مِنْ سِتَّةِ أَشْهُرٍ فَلَهُ أَنْ يَتَمَتَّعَ.

******

ترجمه:

***

ابن ابی عمیر از حفص بن بختری از امام ابوعبدالله (علیه السلام) نقل می کند: "در مورد کسی که در مکه مجاور (اقامت) داشته و به اهل خود سفر کرده و سپس به مکه بازمی گردد، سوال شد: با چه حالتی وارد مکه شود؟ فرمود: 'اگر اقامتش در مکه بیشتر از شش ماه باشد، تمتع انجام ندهد و اگر کمتر از شش ماه باشد، می تواند تمتع کند

***

[رقم الحديث الكلی: ١٤٧٥٣ - رقم الحديث الباب: ٤]

١٤٧٥٣- ٤- (١) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْعَبَّاسِ بْنِ مَعْرُوفٍ عَنْ فَضَالَةَ عَنِ الْعَلَاءِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ عَنْ أَحَدِهِمَا ع قَالَ: مَنْ أَقَامَ بِمَكَّةَ سَنَةً فَهُوَ بِمَنْزِلَةِ أَهْلِ مَكَّةَ.

******

ترجمه:

***

از محمد بن مسلم، از یکی از آن دو (امام باقر یا امام صادق علیهما السلام) روایت شده است: کسی که یک سال در مکه اقامت کند، حکم اهل مکه را دارد.

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٧٥٤ - رقم الحدیث الباب: ٥]

١٤٧٥٤- ٥- (٢) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَيُّوبَ بْنِ نُوحٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْمُغِيرَةِ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ عُثْمَانَ وَ غَيْرِهِ عَمَّنْ ذَكَرَهُ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: مَنْ أَقَامَ بِمَكَّةَ خَمْسَةَ أَشْهُرٍ فَلَيْسَ لَهُ أَنْ يَتَمَتَّعَ.

أَقُولُ: وَ يَأْتِي مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِكَ (٣) وَ النَّهْيُ عَنِ التَّمَتُّعِ هُنَا مَحْمُولٌ عَلَى التَّقِيَّةِ أَوْ عَلَى الْجَوَازِ فِي الْمَنْدُوبِ خَاصَّةً لِمَا مَضَى (٤) وَ يَأْتِي (٥).

******

ترجمه:

***

از حسین بن عثمان و غیر او، از کسی که او ذکر کرده است، از امام صادق (ع) روایت شده است: کسی که پنج ماه در مکه اقامت کند، برای او جایز نیست که تمتع انجام دهد.

می گویم: و آنچه دلالت بر این موضوع دارد نیز آمده است، و نهی از تمتع در اینجا بر تقیه یا بر جواز در مورد مستحب خاص حمل می شود، به دلیل آنچه که پیشتر ذکر شد.

***

٩- بَابُ حُكْمِ مَنْ أَقَامَ بِمَكَّةَ سَنَتَيْنِ ثُمَّ اسْتَطَاعَ مَتَى يَنْتَقِلُ فَرْضُهُ إِلَى الْقِرَانِ أَوِ الْإِفْرَادِ وَ مِنْ أَيْنَ يُحْرِمُ بِالْحَجِّ وَ الْعُمْرَةِ وَ حُكْمِ مَنْ كَانَ لَهُ مَنْزِلَانِ قَرِيبٌ وَ بَعِيدٌ

اشارة

(٦) ٩ بَابُ حُكْمِ مَنْ أَقَامَ بِمَكَّةَ سَنَتَيْنِ ثُمَّ اسْتَطَاعَ مَتَى يَنْتَقِلُ فَرْضُهُ إِلَى الْقِرَانِ أَوِ الْإِفْرَادِ وَ مِنْ أَيْنَ يُحْرِمُ بِالْحَجِّ وَ الْعُمْرَةِ وَ حُكْمِ مَنْ كَانَ لَهُ مَنْزِلَانِ قَرِيبٌ وَ بَعِيدٌ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٧٥٥ - رقم الحديث الباب: ١]

١٤٧٥٥- ١- (٧) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُوسَى بْنِ الْقَاسِمِ عَنْ

ص: ٢٦٥

١- التهذيب ٥- ٤٧٦- ١٦٨٠.

٢- التهذيب ٥- ٤٧٦- ١٦٨٢.

٣- يأتى فى البابين ٩، ١٠ من هذه الأبواب، و فى الباب ١٩ من أبواب المواقيت.

٤- مضى فى الأحاديث ١، ٢، ٣، ٤ من هذا الباب.

٥- يأتى فى الباب ٩ من هذه الأبواب.

٦- الباب ٩ من هذه الأبواب.

٧- التهذيب ٥- ٣٤- ١٠١، و الاستبصار ٢- ١٥٩- ٥١٩.

عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ حَمَّادِ بْنِ عِيسَى عَنْ حَرِيزٍ عَنْ زُرَارَةَ عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ ع قَالَ: مَنْ أَقَامَ بِمَكَّةَ سَنَتَيْنِ فَهُوَ مِنْ أَهْلِ مَكَّةَ- لَا مُتْعَةَ لَهُ فَقُلْتُ لِأَبِی جَعْفَرٍ ع أَ رَأَيْتَ إِنْ كَانَ لَهُ أَهْلٌ بِالْعِرَاقِ- وَ أَهْلٌ بِمَكَّةَ قَالَ فَلْيَنْظُرْ أَيُّهُمَا الْغَالِبُ عَلَيْهِ فَهُوَ مِنْ أَهْلِهِ.

وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ زُرَارَةَ مِثْلَهُ (۱).

******

ترجمه:

***

زراره از امام ابوجعفر (علیه السلام) نقل می کند: "هرکس که دو سال در مکه اقامت داشته باشد، از اهل مکه محسوب می شود و تمتع ندارد." سپس به امام ابوجعفر (علیه السلام) گفتم: "اگر کسی هم در عراق و هم در مکه خانواده داشته باشد، چه؟" امام فرمود: "باید ببیند کدام یک بر او غالب است، از اهل همان جا محسوب می شود."

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۷۵۶ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱۴۷۵۶- ۲- (۲) وَ عَنْ مُوسَى بْنِ الْقَاسِمِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عُذَافِرٍ عَنْ عُمَرَ بْنِ يَزِيدَ قَالَ: قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع الْمُجَاوِرُ بِمَكَّةَ يَتَمَتَّعُ بِالْعُمْرَةِ إِلَى الْحَجِّ إِلَى سَنَتَيْنِ فَإِذَا جَاوَزَ سَنَتَيْنِ كَانَ قَاطِناً وَ لَيْسَ لَهُ أَنْ يَتَمَتَّعَ.

******

ترجمه:

***

از عمر بن یزید روایت شده است که امام صادق (ع) فرمودند: کسی که در مکه اقامت دارد، تا دو سال می تواند با عمره به حج تمتع کند، اما اگر بیش از دو سال در آنجا بماند، مقیم محسوب می شود و برای او تمتع جایز نیست.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۷۵۷ - رقم الحدیث الباب: ۳]

۱۴۷۵۷- ۳- (۳) وَ عَنْهُ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَیْرٍ عَنْ حَمَّادٍ عَنِ الْحَلَبِیِّ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع لِأَهْلِ مَکَّةَ أَنْ یَتَمَتَّعُوا فَقَالَ لَا لَیْسَ لِأَهْلِ مَکَّةَ أَنْ یَتَمَتَّعُوا قَالَ قُلْتُ: فَالْقَاطِنِینَ بِهَا قَالَ إِذَا أَقَامُوا سَنَةً أَوْ سَنَتَیْنِ صَنَعُوا کَمَا یَصْنَعُ أَهْلُ مَکَّةَ- فَإِذَا أَقَامُوا شَهْراً فَإِنَّ لَهُمْ أَنْ یَتَمَتَّعُوا قُلْتُ مِنْ أَیْنَ قَالَ یَخْرُجُونَ مِنَ الْحَرَمِ- قُلْتُ مِنْ أَیْنَ یُهِلُّونَ بِالْحَجِّ فَقَالَ مِنْ مَکَّةَ نَحْواً مِمَّا یَقُولُ النَّاسُ.

قَالَ الْعَلَّامَةُ فِی الْمُخْتَلَفِ السُّؤَالُ وَقَعَ عَلَی الْقَاطِنِینَ وَ إِنَّمَا یَتَحَقَّقُ الِاسْتِیطَانُ بِإِقَامَةِ سَنَةٍ کَامِلَةٍ وَ إِذَا أَقَامَ هَؤُلَاءِ الَّذِینَ أَقَامُوا سَنَةً سَنَةً أُخْرَی انْتَقَلَ فَرْضُهُمْ فَلَا مُنَافَاةَ (٤).

******

ترجمه:

***

از حلبی روایت شده است که گفتم: آیا اهل مکه می توانند تمتع انجام دهند؟ امام صادق (ع) فرمودند: نه، برای اهل مکه تمتع جایز نیست. گفتم: برای کسانی که در آنجا ساکن هستند چطور؟ فرمودند: اگر یک سال یا دو سال اقامت داشته باشند، مانند اهل مکه عمل می کنند؛ اما اگر یک ماه اقامت داشته باشند، برای آنها جایز است که تمتع انجام دهند. گفتم: از کجا؟ فرمودند: باید از حرم

خارج شوند. گفتم: از کجا باید برای حج احرام ببندند؟ فرمودند: از مکه، مانند آنچه مردم می گویند.

علامه در «المختلف» گفته است که این سؤال درباره ساکنین (قاطنین) بوده است و اقامت با یک سال کامل تحقق می یابد، و اگر این کسانی که یک سال اقامت داشته اند، سال دیگری نیز اقامت کنند، فرض آنان تغییر می کند و در این حالت تعارضی وجود ندارد.

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٧٥٨ - رقم الحديث الباب: ٤]

١٤٧٥٨- ٤- (٥) وَ عَنْهُ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَیْرٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُسْکَانَ عَنْ

ص: ٢٦٦

١- التهذيب ٥- ٤٩٢- ١٧٦٧.

٢- التهذيب ٥- ٣٤- ١٠٢.

٣- التهذيب ٥- ٣٥- ١٠٣.

٤- راجع مختلف الشيعة- ٢٦١.

٥- التهذيب ٥- ٤٤٦- ١٥٥٤.

إِبْرَاهِیمَ بْنِ مَیْمُونٍ وَ قَدْ کَانَ إِبْرَاهِیمُ بْنُ مَیْمُونٍ تِلْکَ السَّنَةَ مَعَنَا بِالْمَدِینَةِ قَالَ قُلْتُ لِأَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع- إِنَّ أَصْحَابَنَا مُجَاوِرُونَ بِمَکَّةَ- وَ هُمْ یَسْأَلُونِّی لَوْ قَدِمْتُ عَلَیْهِمْ کَیْفَ یَصْنَعُونَ فَقَالَ قُلْ لَهُمْ إِذَا کَانَ هِلَالُ ذِی الْحِجَّةِ- فَلْیَخْرُجُوا إِلَی التَّنْعِیمِ فَلْیُحْرِمُوا وَ لْیَطَّوَّفُوا بِالْبَیْتِ- وَ بَیْنَ الصَّفَا وَ الْمَرْوَةِ ثُمَّ یَطُوفُوا فَیَعْقِدُوا بِالتَّلْبِیَةِ عِنْدَ کُلِّ طَوَافٍ ثُمَّ قَالَ أَمَّا أَنْتَ فَإِنَّکَ تَمَتَّعْ فِی أَشْهُرِ الْحَجِّ- وَ أَحْرِمْ یَوْمَ التَّرْوِیَةِ مِنَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ.

أَقُولُ: هَذَا الْإِجْمَالُ مَحْمُولٌ عَلَى التَّفْصِيلِ السَّابِقِ (۱) أَوْ عَلَى الْجَوَازِ فِی النَّدْبِ أَوْ عَلَى التَّقِيَّةِ.

******

ترجمه:

***

از ابراهیم بن میمون، و ابراهیم بن میمون آن سال با ما در مدینه بود. گفت: به امام صادق (ع) گفتم: اصحاب ما که در مکه اقامت دارند از من می پرسند که اگر من نزد آنان بیایم، باید چه کنند؟ امام فرمودند: به آنان بگو، وقتی هلال ماه ذی الحجه دیده شد، به سمت تنعیم بروند و احرام ببندند، سپس طواف به دور خانه (کعبه) و بین صفا و مروه انجام دهند، سپس دوباره طواف کنند و در هر طواف تلبیه را ببندند (یعنی لبیک بگویند). سپس فرمودند: اما تو، باید در ماه های حج تمتع کنی و در روز ترویه از مسجدالحرام احرام ببندی.

می گویم: این اجمال (مختصر بودن توضیح) بر تفصیل سابق، یا بر جواز در مورد مستحب، یا بر تقیه حمل می شود.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۷۵۹ - رقم الحدیث الباب: ۵]

۱۴۷۵۹- ۵- (۲) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ أَبِی عَلِیٍّ الْأَشْعَرِیِّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الْجَبَّارِ عَنْ صَفْوَانَ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْحَجَّاجِ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع إِنِّی أُرِيدُ الْجِوَارَ (۳) فَكَيْفَ أَصْنَعُ فَقَالَ إِذَا رَأَيْتَ الْهِلَالَ هِلَالَ ذِی الْحِجَّةِ- فَاخْرُجْ إِلَى الْجِعْرَانَةِ فَأَحْرِمْ مِنْهَا بِالْحَجِّ إِلَى أَنْ قَالَ إِنَّ سُفْيَانَ فَقِيهَكُمْ أَتَانِی فَقَالَ مَا يَحْمِلُكَ عَلَى أَنْ تَأْمُرَ أَصْحَابَكَ يَأْتُونَ الْجِعْرَانَةَ- فَيُحْرِمُونَ مِنْهَا قُلْتُ لَهُ هُوَ وَقْتٌ مِنْ مَوَاقِيتِ رَسُولِ اللَّهِ ص- فَقَالَ وَ أَیُّ وَقْتٍ مِنْ مَوَاقِيتِ رَسُولِ اللَّهِ ص هُوَ فَقُلْتُ أَحْرَمَ مِنْهَا حِينَ قَسَمَ

غَنَائِمَ حُنَيْنٍ وَ مَرْجِعُهُ مِنَ الطَّائِفِ- فَقَالَ إِنَّمَا هَذَا شَیْ ءٌ أَخَذْتَهُ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ- كَانَ إِذَا رَأَى الْهِلَالَ صَاحَ بِالْحَجِّ فَقُلْتُ أَ لَيْسَ قَدْ كَانَ عِنْدَكُمْ مَرْضِيّاً فَقَالَ بَلَى وَ لَكِنْ أَ مَا عَلِمْتَ أَنَّ أَصْحَابَ رَسُولِ اللَّهِ ص- أَحْرَمُوا مِنَ الْمَسْجِدِ فَقُلْتُ إِنَّ أُولَئِكَ كَانُوا مُتَمَتِّعِينَ فِی أَعْنَاقِهِمُ الدِّمَاءُ وَ إِنَّ هَؤُلَاءِ قَطَنُوا مَكَّةَ فَصَارُوا كَأَنَّهُمْ مِنْ أَهْلِ مَكَّةَ- وَ أَهْلُ مَكَّةَ لَا مُتْعَةَ لَهُمْ

ص: ٢٦٧

١- سبق فی الأحاديث ١، ٢، ٣ من هذا الباب.

٢- الكافی ٤- ٣٠٠- ٥، و التهذيب ٥- ٤٥- ١٣٧.

٣- فی التهذيب زيادة- بمكّة (هامش المخطوط).

- فَأَحْبَبْتُ أَنْ يَخْرُجُوا مِنْ مَكَّةَ إِلَى بَعْضِ الْمَوَاقِيتِ وَ أَنْ يَسْتَغِبُّوا بِهِ أَيَّاماً فَقَالَ لِی وَ أَنَا أُخْبِرُهُ أَنَّهَا وَقْتٌ مِنَ مَوَاقِيتِ رَسُولِ اللَّهِ ص- يَا بَا عَبْدِ اللَّهِ فَإِنِّی أَرَى لَكَ أَنْ لَا تَفْعَلَ فَضَحِكْتُ وَ قُلْتُ وَ لَكِنِّی أَرَى لَهُمْ أَنْ يَفْعَلُوا فَسَأَلَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ عَمَّنْ مَعَنَا مِنَ النِّسَاءِ كَيْفَ يَصْنَعْنَ فَقَالَ لَوْ لَا أَنَّ خُرُوجَ النِّسَاءِ شُهْرَةٌ لَأَمَرْتُ الصَّرُورَةَ مِنْهُنَّ أَنْ تَخْرُجَ وَ لَكِنْ مُرْ مَنْ كَانَ مِنْهُنَّ صَرُورَةً أَنْ تُهِلَّ بِالْحَجِّ فِی هِلَالِ ذِی الْحِجَّةِ- وَ أَمَّا اللَّوَاتِی قَدْ حَجَجْنَ فَإِنْ شِئْنَ فَفِی خَمْسَةٍ مِنَ الشَّهْرِ وَ إِنْ شِئْنَ فَيَوْمَ التَّرْوِيَةِ- فَخَرَجَ وَ أَقَمْنَا فَاعْتَلَّ بَعْضُ مَنْ كَانَ مَعَنَا مِنَ النِّسَاءِ الصَّرُورَةِ مِنْهُنَّ فَقَدِمَ فِی خَمْسٍ مِنْ ذِی الْحِجَّةِ فَأَرْسَلْتُ إِلَيْهِ أَنَّ بَعْضَ مَنْ مَعَنَا مِنْ صَرُورَةِ النِّسَاءِ قَدِ اعْتَلَّ فَكَيْفَ تَصْنَعُ قَالَ فَلْتَنْظُرْ مَا بَيْنَهَا وَ بَيْنَ التَّرْوِيَةِ فَإِنْ طَهُرَتْ فَلْتُهِلَّ بِالْحَجِّ وَ إِلَّا فَلَا يَدْخُلْ عَلَيْهَا يَوْمُ التَّرْوِيَةِ إِلَّا وَ هِیَ مُحْرِمَةٌ وَ أَمَّا الْأَوَاخِرُ فَيَوْمَ التَّرْوِيَةِ الْحَدِيثَ.

******

ترجمه:

***

از صفوان، از عبدالرحمن بن حجاج روایت شده است که گفت: به امام صادق (ع) گفتم که قصد اقامت (جوار) در مکه دارم، چگونه باید عمل کنم؟ امام فرمودند: وقتی هلال ماه ذی الحجه را دیدی، به جعرانه برو و از آنجا برای حج احرام ببند. سپس فرمودند: سفیان، فقیه شما، نزد من آمد و گفت: چرا به اصحابت می گویی به جعرانه بروند و از آنجا احرام ببندند؟ به او گفتم: این یکی از میقات های رسول خدا (ص) است. او گفت: کدام میقات از میقات های رسول خدا (ص) است؟ گفتم: رسول خدا از آنجا احرام بست وقتی غنائم حنین را تقسیم کرد و از طائف بازگشت. او گفت: این چیزی است که از عبدالله بن عمر گرفته ای. او وقتی هلال را می دید، برای حج بانگ می زد. گفتم: آیا او نزد شما مورد تأیید نبود؟ گفت: بله، ولی آیا نمی دانی که اصحاب رسول خدا (ص) از مسجد احرام بستند؟ گفتم: آنها تمتع داشتند و باید قربانی می کردند، و اینها که در مکه ساکن هستند، مانند اهل مکه اند و اهل مکه تمتع ندارند. به همین دلیل دوست داشتم که از مکه خارج شوند به سوی یکی از میقات ها و چند روز در آنجا بمانند.

سپس گفت: و من به او گفتم که این یکی از میقات های رسول خدا (ص) است. او گفت: ای ابا عبدالله، من فکر می کنم نباید این کار را بکنی. من خندیدم و گفتم: ولی من فکر می کنم که باید این کار را بکنند. سپس عبدالرحمن درباره زنانی که با ما هستند، پرسید که آنها چه باید بکنند. امام فرمودند: اگر خروج زنان (از مکه) مشهور نبود، به زنان صروره (کسانی که حج نرفته اند) دستور می دادم که خارج شوند. ولی به زنان صروره بگو که در هلال ذی الحجه برای حج احرام ببندند. و اما زنانی که قبلاً حج کرده اند، اگر بخواهند می توانند در پنج روز از ماه (ذی الحجه) احرام ببندند یا در روز ترویه. عبدالرحمن رفت و ما ماندیم. برخی از زنان صروره ای که با ما بودند بیمار شدند و در پنج روز از ذی الحجه به ما ملحق شدند. به او پیغام دادم که برخی از زنان صروره همراه ما بیمار شده اند، چه باید بکنند؟ امام فرمودند: باید ببینند که آیا بین آنها و روز ترویه طهارت حاصل می شود، اگر طاهر شدند، برای حج احرام ببندند، وگرنه روز ترویه نباید بر آنها بگذرد مگر آنکه محرم باشند. و اما دیگران، در روز ترویه احرام ببندند.

***

[رقم الحديث الكلی: ١٤٧٦٠ - رقم الحديث الباب: ٦]

١٤٧٦٠- ٦- (١) وَ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ صَفْوَانَ عَنْ أَبِی الْفَضْلِ قَالَ: كُنْتُ مُجَاوِراً بِمَكَّةَ فَسَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع مِنْ أَيْنَ أُحْرِمُ بِالْحَجِّ فَقَالَ مِنْ حَيْثُ أَحْرَمَ رَسُولُ اللَّهِ ص مِنَ الْجِعْرَانَةِ- أَتَاهُ فِی ذَلِكَ الْمَكَانِ فُتُوحٌ فَتْحُ الطَّائِفِ وَ فَتْحُ خَيْبَرَ- وَ الْفَتْحُ فَقُلْتُ مَتَی أَخْرُجُ قَالَ إِنْ كُنْتَ صَرُورَةً فَإِذَا مَضَی مِنْ ذِی الْحِجَّةِ يَوْمٌ فَإِذَا كُنْتَ قَدْ حَجَجْتَ قَبْلَ ذَلِكَ فَإِذَا مَضَی مِنَ الشَّهْرِ خَمْسٌ.

******

ترجمه:

***

از صفوان، از ابوالفضل روایت شده است که گفت: در مکه مجاور (ساکن موقت) بودم و از امام صادق (ع) پرسیدم که از کجا برای حج احرام ببندم؟ امام فرمودند: از همان جایی که رسول خدا (ص) از جعرانه احرام بست. در آن مکان برای او فتوحاتی (پیروزی ها) رخ داد: فتح طائف، فتح خیبر و فتح (بزرگ). گفتم: چه زمانی باید خارج شوم؟ فرمودند: اگر صروره (کسی که اولین حج خود را انجام می دهد) هستی، پس زمانی که یک روز از ذی الحجه بگذرد (خارج شو)، و اگر قبلاً حج کرده ای، پس زمانی که پنج روز از ماه گذشته باشد.

***

[رقم الحديث الكلی: ١٤٧٦١ - رقم الحديث الباب: ٧]

١٤٧٦١- ٧- (٢) وَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ عَنْ دَاوُدَ عَنْ حَمَّادٍ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنْ أَهْلِ مَكَّةَ أَ يَتَمَتَّعُونَ قَالَ لَيْسَ لَهُمْ مُتْعَةٌ قُلْتُ فَالْقَاطِنُ بِهَا قَالَ إِذَا أَقَامَ بِهَا سَنَةً

١- الكافى ٤- ٣٠٢- ٩.

٢- الكافى ٤- ٣٠٠- ٤، و أورد صدره فى الحديث ١١ من الباب ٦ من هذه الأبواب.

أَوْ سَنَتَيْنِ صَنَعَ صُنْعَ أَهْلِ مَكَّةَ- قُلْتُ فَإِنْ مَكَثَ الشَّهْرَ قَالَ يَتَمَتَّعُ قُلْتُ مِنْ أَيْنَ (١) قَالَ يَخْرُجُ مِنَ الْحَرَمِ قُلْتُ مِنْ أَيْنَ يُهِلُّ بِالْحَجِّ قَالَ مِنْ مَكَّةَ نَحْواً مِمَّا يَقُولُ النَّاسُ.

أَقُولُ: تَقَدَّمَ الْوَجْهُ فِي مِثْلِهِ (٢).

******

ترجمه:

***

از حماد روایت شده که گفت: از امام صادق (ع) درباره اهل مکه پرسیدم: آیا آن ها تمتع می کنند؟ فرمودند: برای آن ها تمتع نیست. گفتم: پس کسی که در آنجا ساکن است (چه حکمی دارد)؟ فرمودند: اگر یک یا دو سال در آنجا اقامت کند، مانند اهل مکه عمل می کند. گفتم: اگر یک ماه بماند، فرمودند: تمتع می کند. گفتم: از کجا (باید خارج شود)؟ فرمودند: از حرم خارج شود. گفتم: از کجا برای حج احرام می بندد؟ فرمودند: از مکه، شبیه آنچه مردم می گویند.

***

[رقم الحديث الكلی: ١٤٧٦٢ - رقم الحديث الباب: ٨]

١٤٧٦٢- ٨- (٣) وَ عَنْهُ عَنْ أَبِيهِ عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ مَرَّارٍ عَنْ يُونُسَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سِنَانٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: الْمُجَاوِرُ بِمَكَّةَ سَنَةً يَعْمَلُ عَمَلَ أَهْلِ مَكَّةَ- يَعْنِی يُفْرِدُ الْحَجَّ مَعَ أَهْلِ مَكَّةَ- وَ مَا كَانَ دُونَ السَّنَةِ فَلَهُ أَنْ يَتَمَتَّعَ.

أَقُولُ: تَقَدَّمَ الْوَجْهُ فِی مِثْلِهِ (٤) وَ يَحْتَمِلُ الْحَمْلُ عَلَى الْجَوَازِ فِی النَّدْبِ وَ عَلَى التَّقِيَّةِ.

******

ترجمه:

***

کسی که یک سال در مکه مجاور باشد، همانند اهل مکه عمل می کند؛ یعنی حج افراد به جای می آورد، مانند اهل مکه. و اگر مدت اقامتش کمتر از یک سال باشد، برای او تمتع (به معنای انجام عمره و حج تمتع) جایز است.

می گویم : این حکم به احتمال زیاد یا بر اساس تقیه (یعنی مطابق شرایط زمانی و مکانی خاص) است و یا به عنوان جوازی در عبادات مستحبی مطرح می شود.

***

[رقم الحديث الكلی: ١٤٧٦٣ - رقم الحديث الباب: ٩]

١٤٧٦٣- ٩- (٥) وَ عَنْهُ عَنْ أَبِيهِ عَنْ حَمَّادِ بْنِ عِيسَى عَنْ حَرِيزٍ عَمَّنْ أَخْبَرَهُ عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ ع قَالَ: مَنْ دَخَلَ مَكَّةَ بِحَجَّةٍ عَنْ غَيْرِهِ ثُمَّ أَقَامَ سَنَةً فَهُوَ مَكِّیٌّ فَإِذَا أَرَادَ أَنْ يَحُجَّ عَنْ نَفْسِهِ أَوْ أَرَادَ أَنْ يَعْتَمِرَ بَعْدَ مَا

انْصَرَفَ مِنْ عَرَفَةَ فَلَيْسَ لَهُ أَنْ يُحْرِمَ مِنْ مَكَّةَ- وَ لَكِنْ يَخْرُجُ إِلَى الْوَقْتِ وَ كُلَّمَا حَوَّلَ (٦) رَجَعَ إِلَى الْوَقْتِ.

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَعْقُوبَ (٧)

(٨).

******

ترجمه:

***

کسی که با نیت حج به جای دیگری وارد مکه شود و یک سال در آنجا اقامت کند، به عنوان اهل مکه محسوب می شود. اما اگر بخواهد پس از انجام حج، از طرف خود حج یا عمره ای انجام دهد، نباید از خود مکه محرم شود؛ بلکه باید به یکی از میقات ها برود و از آنجا محرم شود. هر بار که بخواهد عمره یا حج انجام دهد، باید از میقات محرم شود.

***

ص: ٢٦٩

١- فی نسخة زیادة- یحرم (هامش المخطوط).

٢- تقدم فی ذیل الحدیث ٣ من هذا الباب.

٣- الکافی ٤- ٣٠١- ٦.

٤- تقدم فی ذیل الحدیث ٣ من هذا الباب.

٥- الکافی ٤- ٣٠٢- ٨.

٦- فی نسخة- حوله (هامش المخطوط).

٧- التهذيب ٥- ٦٠- ١٨٩.

٨- و تقدم ما يدلّ على حكم من كان له منزلان فی الحديث ١ من الباب ٧ من هذه الأبواب. و ياتی فی الحديث ٣ من الباب ٢٢ من هذه الأبواب.

١٠- بَابُ وُجُوبِ كَوْنِ الْإِحْرَامِ بِعُمْرَةِ التَّمَتُّعِ فِی أَشْهُرِ الْحَجِّ وَ اخْتِصَاصِ وُجُوبِ الْهَدْیِ بِالْمُتَمَتِّعِ

اشارة

(١) ١٠ بَابُ وُجُوبِ كَوْنِ الْإِحْرَامِ بِعُمْرَةِ التَّمَتُّعِ فِی أَشْهُرِ الْحَجِّ وَ اخْتِصَاصِ وُجُوبِ الْهَدْیِ بِالْمُتَمَتِّعِ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلی: ١٤٧٦٤ - رقم الحديث الباب: ١]

١٤٧٦٤- ١- (٢) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِنَانٍ عَنِ ابْنِ مُسْكَانَ عَنْ سَعِيدٍ الْأَعْرَجِ قَالَ: قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع مَنْ تَمَتَّعَ فِی أَشْهُرِ الْحَجِّ ثُمَّ أَقَامَ بِمَكَّةَ- حَتَّى يَحْضُرَ الْحَجَّ مِنْ قَابِلٍ فَعَلَيْهِ شَاةٌ وَ مَنْ تَمَتَّعَ فِی غَيْرِ أَشْهُرِ الْحَجِّ- ثُمَّ جَاوَرَ حَتَّى يَحْضُرَ الْحَجَّ فَلَيْسَ عَلَيْهِ دَمٌ إِنَّمَا هِیَ حَجَّةٌ مُفْرَدَةٌ وَ إِنَّمَا الْأَضْحَى عَلَى أَهْلِ الْأَمْصَارِ.

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَعْقُوبَ مِثْلَهُ (٣).

******

ترجمه:

***

کسی که در ماه های حج (شوال، ذی القعده، و ذی الحجه) عمره تمتع انجام دهد و سپس در مکه بماند تا سال بعد و حج به جا آورد، باید قربانی یک گوسفند به عنوان کفاره بدهد. اما اگر کسی در غیر از ماه های حج (خارج از ماه های مذکور) عمره تمتع انجام دهد و سپس تا زمان حج در مکه اقامت داشته باشد، بر او قربانی واجب نیست و حج او به صورت حج مفرد محسوب می شود. همچنین قربانی برای کسانی است که از شهرهای دیگر (غیر اهل مکه) به حج می آیند.

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٧٦٥ - رقم الحدیث الباب: ٢]

١٤٧٦٥- ٢- (٤) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ سَمَاعَةَ بْنِ مِهْرَانَ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع أَنَّهُ قَالَ: مَنْ حَجَّ مُعْتَمِراً فِي شَوَّالٍ وَ مِنْ نِيَّتِهِ أَنْ يَعْتَمِرَ وَ يَرْجِعَ إِلَى بِلَادِهِ فَلَا بَأْسَ بِذَلِكَ وَ إِنْ هُوَ أَقَامَ إِلَى الْحَجِّ فَهُوَ مُتَمَتِّعٌ لِأَنَّ أَشْهُرَ الْحَجِّ شَوَّالٌ وَ ذُو الْقَعْدَةِ وَ ذُو الْحِجَّةِ- فَمَنِ اعْتَمَرَ فِيهِنَّ وَ أَقَامَ إِلَى الْحَجِّ فَهِيَ مُتْعَةٌ وَ مَنْ رَجَعَ إِلَى بِلَادِهِ وَ لَمْ يُقِمْ إِلَى الْحَجِّ فَهِيَ عُمْرَةٌ وَ إِنِ اعْتَمَرَ فِي شَهْرِ رَمَضَانَ أَوْ قَبْلَهُ وَ أَقَامَ إِلَى الْحَجِّ فَلَيْسَ بِمُتَمَتِّعٍ وَ إِنَّمَا هُوَ مُجَاوِرٌ أَفْرَدَ الْعُمْرَةَ فَإِنْ هُوَ أَحَبَّ أَنْ يَتَمَتَّعَ فِي أَشْهُرِ الْحَجِّ- بِالْعُمْرَةِ إِلَى الْحَجِّ فَلْيَخْرُجْ مِنْهَا حَتَّى يُجَاوِزَ ذَاتَ عِرْقٍ أَوْ يُجَاوِزَ عُسْفَانَ- فَيَدْخُلَ مُتَمَتِّعاً بِالْعُمْرَةِ إِلَى الْحَجِّ فَإِنْ هُوَ أَحَبَّ أَنْ يُفْرِدَ الْحَجَّ فَلْيَخْرُجْ إِلَى الْجِعْرَانَةِ فَيُلَبِّي مِنْهَا.

ص: ٢٧٠

١- الباب ١٠ فيه حديثان.

٢- الكافي ٤- ٤٨٧- ١، و أورده في الحديث ١١ من الباب ١ من أبواب الذبح.

۳- التهذیب ٥- ٣٦- ١٠٨ و التهذیب ٥- ١٩٩- ٦٦٢ و التهذیب ٥- ٢٨٨- ٩٨٠، و الاستبصار ٢- ٢٥٩- ٩١٣.

٤- الفقیه ٢- ٤٤٨- ٢٩٣٧، و أورد صدره فی الحدیث ١٣ من الباب ٧ من أبواب العمرة.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا یَدُلُّ عَلَی ذَلِکَ (١) وَ یَأْتِی مَا یَدُلُّ عَلَیْهِ (٢).

******

ترجمه:

***

سماعة بن مهران از امام صادق (ع) نقل می کند که امام فرمود:

کسی که در ماه شوال به قصد انجام عمره وارد مکه شود و نیت داشته باشد که پس از انجام عمره به وطن خود بازگردد، اشکالی ندارد. اما اگر پس از انجام عمره در مکه بماند تا ایام حج، آن عمره او به عنوان بخشی از حج تمتع محسوب می شود، زیرا ماه های حج عبارتند از شوال، ذی القعده و ذی الحجه. هر کسی که در این ماه ها عمره به جا آورد و تا زمان حج بماند، حج او تمتع خواهد بود. ولی اگر پس از انجام عمره به شهر خود بازگردد و تا ایام حج نماند، آن عمره به عنوان عمره مفرده محسوب می شود.

اگر کسی در ماه رمضان یا پیش از آن عمره انجام دهد و تا ایام حج در مکه بماند، حج او تمتع محسوب نمی شود و به عنوان یک مجاور، عمره مفرده انجام داده است. اما اگر او بخواهد در ماه های حج دوباره عمره تمتع به جا آورد، باید از حرم مکه خارج شود و به مکان هایی مثل "ذات عرق" یا "عسفان" برود و دوباره وارد مکه شود و عمره تمتع را انجام دهد. همچنین اگر بخواهد حج افراد انجام دهد، باید به "جعرانه" برود و از آنجا محرم شود.

***

۱۱- بَابُ أَنَّ أَشْهُرَ الْحَجِّ هِیَ شَوَّالٌ وَ ذُو الْقَعْدَةِ وَ ذُو الْحِجَّةِ لَا یَجُوزُ الْإِحْرَامُ بِالْحَجِّ وَ لَا بِعُمْرَةِ التَّمَتُّعِ إِلَّا فِیهَا

اشارة

(۳) ۱۱ بَابُ أَنَّ أَشْهُرَ الْحَجِّ هِیَ شَوَّالٌ وَ ذُو الْقَعْدَةِ وَ ذُو الْحِجَّةِ لَا یَجُوزُ الْإِحْرَامُ بِالْحَجِّ وَ لَا بِعُمْرَةِ التَّمَتُّعِ إِلَّا فِیهَا

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۷۶۶ - رقم الحدیث الباب: ۱]

۱۴۷۶۶- ۱- (٤) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُوسَى بْنِ الْقَاسِمِ عَنْ صَفْوَانَ عَنْ مُعَاوِیَةَ بْنِ عَمَّارٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى یَقُولُ الْحَجُّ أَشْهُرٌ مَعْلُوماتٌ فَمَنْ فَرَضَ فِیهِنَّ الْحَجَّ فَلا رَفَثَ وَ لا فُسُوقَ وَ لا جِدالَ فِی الْحَجِّ (٥) وَ هِیَ شَوَّالٌ وَ ذُو الْقَعْدَةِ وَ ذُو الْحِجَّةِ.

******

ترجمه:

***

در این روایت، معاویة بن عمار از امام صادق (ع) نقل می کند که امام فرمود:

خداوند متعال در قرآن می فرماید: «حج در ماه های مشخصی است، پس هرکس در این ماه ها حج را واجب کرد، نباید در حج به روابط جنسی (رفث)، گناه (فسوق)، و جدال (نزاع) بپردازد.» (اشاره به آیه ۱۹۷ سوره بقره)

امام صادق (ع) در ادامه توضیح می دهند که این ماه های مشخص برای حج عبارتند از: شوال، ذی القعده و ذی الحجه.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۷۶۷ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱۴۷۶۷- ۲- (٦) مُحَمَّدُ بْنُ یَعْقُوبَ عَنْ عَلِیِّ بْنِ إِبْرَاهِیمَ عَنْ أَبِیهِ وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْمَاعِیلَ عَنِ الْفَضْلِ بْنِ شَاذَانَ جَمِیعاً عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَیْرٍ عَنْ مُعَاوِیَةَ بْنِ عَمَّارٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع فِی قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ الْحَجُّ أَشْهُرٌ مَعْلُوماتٌ فَمَنْ فَرَضَ فِیهِنَّ الْحَجَّ (۷) وَ الْفَرْضُ التَّلْبِیَةُ وَ الْإِشْعَارُ وَ التَّقْلِیدُ فَأَیَّ ذَلِکَ فَعَلَ فَقَدْ فَرَضَ الْحَجَّ وَ لَا یَفْرِضُ الْحَجَّ إِلَّا فِی هَذِهِ الشُّهُورِ الَّتِی قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ الْحَجُّ أَشْهُرٌ مَعْلُوماتٌ (۸) وَ هُوَ شَوَّالٌ وَ ذُو الْقَعْدَةِ وَ ذُو الْحِجَّةِ.

******

ترجمه:

***

امام صادق (ع) فرمود: (درتفسیر آیه شریفه : الْحَجُّ أَشْهُرٌ مَعْلُوماتٌ فَمَنْ فَرَضَ فِیهِنَّ الْحَجَّ (۹) "فرائض حج" شامل تلبیه، اشعار (علامت گذاری قربانی) و تقلید (بستن قلاده به قربانی) است. هر کدام از این اعمال که انجام شود، به معنای واجب کردن (فرض کردن) حج است. و حج تنها در

این ماه ها (شوال، ذی القعده و ذی الحجه) واجب می شود؛ همان ماه هایی که خداوند در قرآن مشخص کرده است.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۷۶۸ - رقم الحدیث الباب: ۳]

۱۴۷۶۸- ۳- (۱۰) وَ عَنْهُ عَنْ أَبِیهِ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَیْرٍ عَنْ مُعَاوِیَةَ بْنِ عَمَّارٍ

۱- تقدم فی الحدیث ۳ من الباب ۵، و فی الحدیث ۲۹ من الباب ۲ من هذه الأبواب.

۲- یأتی فی البابین ۱۱، ۱۵، و فی الأحادیث ٦، ۷، ۱۰، ۱٤ من الباب ۲۱ من هذه الأبواب.

۳- الباب ۱۱ فیه ۱۳ حدیثا.

٤- التهذیب ۵- ٤٤۵- ۱۵۵۰.

۵- البقرة ۲- ۱۹۷.

٦- الکافی ٤- ۲۸۹- ۲.

۷- البقرة ۲- ۱۹۷.

۸- البقرة ۲- ۱۹۷.

۹- البقرة ۲- ۱۹۷.

۱۰- الکافی ٤- ۳۱۷- ۱، و أورده بتمامه فی الحدیث ٤ من الباب ۲ من أبواب الاحرام.

عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: الْحَجُّ أَشْهُرٌ مَعْلُوماتٌ (۱) شَوَّالٌ وَ ذُو الْقَعْدَةِ وَ ذُو الْحِجَّةِ الْحَدِیثَ.

وَ رَوَاهُ الشَّیْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ یَعْقُوبَ مِثْلَهُ (۲).

******

ترجمه:

***

از معاویه بن عمار از امام صادق (ع) نقل شده که فرمودند: «حج، ماه های مشخصی دارد. [آیه بقره: ۱۹۷] منظور ماههای شوال، ذوالقعده و ذوالحجه است .»

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱٤۷٦۹ - رقم الحدیث الباب: ٤]

۱٤۷٦۹- ٤- (۳) وَ عَنْهُ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَيْرٍ عَنِ ابْنِ أُذَيْنَةَ قَالَ: قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع مَنْ أَحْرَمَ بِالْحَجِّ فِی غَيْرِ أَشْهُرِ الْحَجِّ فَلَا حَجَّ لَهُ وَ مَنْ أَحْرَمَ دُونَ الْمِيقَاتِ فَلَا إِحْرَامَ لَهُ.

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِنَانٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ صَدَقَةَ الشَّعِيرِیِّ (٤) عَنِ ابْنِ أُذَيْنَةَ مِثْلَهُ (٥).

******

ترجمه:

***

از ابن اُذینه نقل شده که امام صادق (ع) فرمودند: «کسی که در غیر از ماه های حج، احرام حج ببندد، حج ندارد و کسی که از جایی غیر از میقات احرام ببندد، احرام ندارد.»

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۴۷۷۰ - رقم الحديث الباب: ۵]

۱۴۷۷۰- ۵- (٦) وَ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ سَهْلِ بْنِ زِيَادٍ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِی نَصْرٍ عَنْ مُثَنًّی الْحَنَّاطِ عَنْ زُرَارَةَ عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ ع قَالَ: الْحَجُّ أَشْهُرٌ مَعْلُوماتٌ (۷) شَوَّالٌ وَ ذُو الْقَعْدَةِ وَ ذُو الْحِجَّةِ- لَيْسَ لِأَحَدٍ أَنْ يَحُجَّ فِيمَا (۸) سِوَاهُنَّ.

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَعْقُوبَ مِثْلَهُ (۹).

******

ترجمه:

***

از زراره از امام باقر (ع) نقل شده که فرمودند: «حج، ماه های مشخصی دارد [آیه بقره: ۱۹۷] شوال، ذوالقعده و ذوالحجه. هیچ کس نمی تواند خارج از این ماه ها حج کند.»

***

ص: ۲۷۲

۱- البقرة ۲- ۱۹۷.

۲- التهذيب ۵- ٤٦- ۱۳۹، و الاستبصار ۲- ۱٦۰- ۵۲۰.

۳- الكافی ٤- ۳۲۲- ٤، و أورد ذيله فی الحديث ۳ من الباب ۹ من أبواب المواقيت.

٤- فی التهذيب- محمّد بن صدقة البصری.

۵- التهذيب ۵- ۵۲- ۱۵۷، و الاستبصار ۲- ۱٦۲- ۵۲۹.

٦- الكافی ٤- ٢٨٩- ١، و الكافی ٤- ٣٢١- ٢ بزيادة، و أورد ذيله فی الحديث ٣ من الباب ١١ من أبواب المواقيت.

٧- البقرة ٢- ١٩٧.

٨- فی التهذيب- أن يحرم بالحج فی (هامش المخطوط).

٩- التهذيب ٥- ٥١- ١٥٥، و الاستبصار ٢- ١٦١- ٥٢٧.

[رقم الحديث الكلی: ١٤٧٧١ - رقم الحديث الباب: ٦]

١٤٧٧١- ٦- (١) وَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ بِإِسْنَادِهِ قَالَ: أَشْهُرُ الْحَجِّ شَوَّالٌ وَ ذُو الْقَعْدَةِ وَ عَشْرٌ مِنْ ذِی الْحِجَّةِ- وَ أَشْهُرُ السِّيَاحَةِ عِشْرُونَ مِنْ ذِی الْحِجَّةِ وَ الْمُحَرَّمُ- وَ صَفَرٌ وَ شَهْرُ رَبِيعٍ الْأَوَّلِ وَ عَشْرٌ مِنْ شَهْرِ رَبِيعٍ الآخِرِ.

******

ترجمه:

***

از علی بن ابراهيم با سندش نقل شده كه فرمود: «ماه های حج شوال، ذوالقعده و ده روز از ذی الحجه هستند. و ماه های سياحت، بيست روز از ذی الحجه، محرم، صفر، ماه ربيع الاول و ده روز از ماه ربيع الآخر هستند.»

***

[رقم الحديث الكلی: ١٤٧٧٢ - رقم الحديث الباب: ٧]

١٤٧٧٢- ٧- (٢) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ الْأَحْوَلِ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع فِی رَجُلٍ فَرَضَ الْحَجَّ فِی غَيْرِ أَشْهُرِ الْحَجِّ قَالَ يَجْعَلُهَا عُمْرَةً.

******

ترجمه:

***

محمد بن علی بن حسین با سندش از ابوجعفر احول از امام صادق (ع) نقل کرده که درباره مردی که حج را در غیر از ماه های حج واجب کرده، فرمودند: «آن را به عنوان عمره قرار می دهد.»

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱٤۷۷۳ - رقم الحدیث الباب: ۸]

۱٤۷۷۳- ۸- (۳) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَبَانٍ (٤) عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ ع فِی قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ الْحَجُّ أَشْهُرٌ مَعْلُوماتٌ (٥) قَالَ شَوَّالٌ وَ ذُو الْقَعْدَةِ وَ ذُو الْحِجَّةِ- لَیْسَ لِأَحَدٍ أَنْ یُحْرِمَ بِالْحَجِّ فِیمَا سِوَاهُنَّ.

******

ترجمه:

***

و با سندش از ابان از امام باقر (ع) در مورد سخن خدای عز و جل «حج، ماه های مشخصی دارد [آیه بقره: ۱۹۷]» نقل شده که فرمودند: «شوال، ذوالقعده و ذوالحجه. هیچ کس نمی تواند خارج از این ماه ها برای حج احرام ببندد.»

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱٤۷۷٤ - رقم الحدیث الباب: ۹]

١٤٧٧٤- ٩- (٦) قَالَ وَ فِي رِوَايَةٍ أُخْرَى وَ شَهْرٌ مُفْرَدٌ لِلْعُمْرَةِ رَجَبٌ.

******

ترجمه:

***

و در روایت دیگری فرمودند: «و ماه جداگانه ای برای عمره، رجب است.»

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٧٧٥ - رقم الحديث الباب: ١٠]

١٤٧٧٥- ١٠- (٧) قَالَ وَ قَالَ ع مَا خَلَقَ اللَّهُ فِي الْأَرْضِ بُقْعَةً أَحَبَّ إِلَيْهِ مِنَ الْكَعْبَةِ- وَ لَا أَكْرَمَ عَلَيْهِ مِنْهَا وَ لَهَا حَرَّمَ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ الْأَشْهُرَ الْحُرُمَ الْأَرْبَعَةَ فِي كِتَابِهِ- يَوْمَ خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَ الْأَرْضَ ثَلَاثَةٌ مِنْهَا مُتَوَالِيَةٌ لِلْحَجِّ وَ شَهْرٌ مُفْرَدٌ لِلْعُمْرَةِ رَجَبٌ.

أَقُولُ: الْأَشْهُرُ الْحُرُمُ هُنَا بِمَعْنًى آخَرَ غَيْرِ الْمَعْنَى الْمَشْهُورِ لِدُخُولِ شَوَّالٍ وَ خُرُوجِ الْمُحَرَّمِ وَ الْمَعْنَى الْمَشْهُورُ بِالْعَكْسِ.

******

ترجمه:

***

و فرمودند: «خداوند در زمین هیچ بقعه ای را نیافرید که نزد او از کعبه محبوب تر باشد و نزد او گرامی تر از آن نباشد. و به خاطر آن، خداوند عز و جل چهار ماه حرام را در کتابش از روزی که

آسمان ها و زمین را آفرید، قرار داد. سه تای آن ها پی درپی برای حج هستند و ماه جداگانه ای برای عمره، رجب است.»

می گویم: ماه های حرام در اینجا به معنای دیگری غیر از معنای مشهور است، زیرا شوال شامل و محرم خارج است، در حالی که معنای مشهور برعکس است.

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٧٧٦ - رقم الحدیث الباب: ١١]

١٤٧٧٦- ١١- (٨) وَ قَالَ ع فِی قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ فَسِیحُوا فِی

ص: ٢٧٣

١- الکافی ٤- ٢٩٠- ٣.

٢- الفقیه ٢- ٤٥٨- ٢٩٦٣.

٣- الفقیه ٢- ٤٥٦- ٢٩٥٩.

٤- فی نسخة- زرارة (هامش المخطوط).

٥- البقرة ٢- ١٩٧.

٦- الفقیه ٢- ٤٥٧- ٢٩٦١.

٧- الفقیه ٢- ٤٥٧- ٢٩٦١ و أورد نحوه فی الحدیث ٨ من الباب ٣ من أبواب العمرة.

٨- الفقیه ٢- ٤٥٧- ٢٩٦٢.

الْأَرْضِ أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ (١) قَالَ عِشْرِینَ مِنْ ذِی الْحِجَّةِ وَ الْمُحَرَّمَ وَ صَفَرَ- وَ شَهْرَ رَبِیعِ الْأَوَّلِ وَ عَشَرَةَ أَیَّامٍ مِنْ شَهْرِ رَبِیعٍ الآخِرِ- وَ لَا یُحْسَبُ فِی الْأَرْبَعَةِ الْأَشْهُرِ عَشَرَةُ أَیَّامٍ مِنْ أَوَّلِ ذِی الْحِجَّةِ.

******

ترجمه:

***

و امام (ع) در مورد سخن خدای عز و جل «در زمین چهار ماه گردش کنید [توبه: ۲]» فرمودند: «بیست روز از ذی الحجه، محرم، صفر، ماه ربیع الاول و ده روز از ماه ربیع الآخر است. و ده روز اول ذی الحجه در این چهار ماه محاسبه نمی شود.»

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٧٧٧ - رقم الحديث الباب: ١٢]

١٤٧٧٧- ١٢- (٢) وَ فِی الْعِلَلِ وَ عُیُونِ الْأَخْبَارِ بِأَسَانِیدَ تَأْتِی (٣) عَنِ الْفَضْلِ بْنِ شَاذَانَ عَنِ الرِّضَا ع قَالَ: إِنَّمَا جُعِلَ وَقْتُهَا یَعْنِی عُمْرَةَ التَّمَتُّعِ عَشْرَ ذِی الْحِجَّةِ- لِأَنَّ اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ أَحَبَّ أَنْ یُعْبَدَ بِهَذِهِ الْعِبَادَةِ فِی أَیَّامِ التَّشْرِیقِ وَ کَانَ أَوَّلُ مَا حَجَّتْ إِلَیْهِ الْمَلَائِکَةُ وَ طَافَتْ بِهِ فِی هَذَا الْوَقْتِ فَجَعَلَهُ سُنَّةً وَ وَقْتاً إِلَی یَوْمِ الْقِیَامَةِ فَأَمَّا النَّبِیُّونَ آدَمُ وَ نُوحٌ وَ إِبْرَاهِیمُ وَ مُوسَی وَ عِیسَی- وَ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ ص وَ غَیْرُهُمْ مِنَ الْأَنْبِیَاءِ إِنَّمَا حَجُّوا فِی هَذَا الْوَقْتِ فَجُعِلَتْ سُنَّةً فِی أَوْلَادِهِمْ إِلَی یَوْمِ الْقِیَامَةِ (٤).

******

ترجمه:

***

از فضل بن شاذان از امام رضا (ع) نقل شده که فرمودند: «وقت عمره تمتع، ده روز از ذی الحجه قرار داده شده است، زیرا خداوند عز و جل دوست دارد که این عبادت در ایام تشریق انجام شود. و

اولین بار، ملائکه به سوی آن حج کردند و در این زمان طواف کردند، بنابراین آن را به عنوان سنت و زمانی تا روز قیامت قرار دادند. اما پیامبران، از جمله آدم، نوح، ابراهیم، موسی، عیسی و محمد (ص) و سایر پیامبران، همگی در این زمان حج کردند، بنابراین این سنت برای فرزندانشان تا روز قیامت قرار داده شده است.»

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱٤۷۷۸ - رقم الحدیث الباب: ۱۳]

۱٤۷۷۸- ۱۳- (٥) وَ فِی مَعَانِی الْأَخْبَارِ عَنْ أَبِیهِ عَنْ سَعْدٍ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عِیسَی عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِی نَصْرٍ الْبَزَنْطِیِّ عَنِ الْمُثَنَّی عَنْ زُرَارَةَ عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ ع فِی قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ الْحَجُّ أَشْهُرٌ مَعْلُوماتٌ (٦) قَالَ شَوَّالٌ وَ ذُو الْقَعْدَةِ وَ ذُو الْحِجَّةِ- قَالَ وَ فِی خَبَرٍ آخَرَ وَ شَهْرٌ مُفْرَدٌ لِلْعُمْرَةِ رَجَبٌ.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا یَدُلُّ عَلَی ذَلِکَ (٧) وَ یَأْتِی مَا یَدُلُّ عَلَیْهِ (٨).

******

ترجمه:

***

زراره از امام ابوجعفر (علیه السلام) درباره قول خداوند عز وجل "الحج أشهر معلومات" (بقره ۲:۱۹۷) نقل می کند: "شوال، ذو القعده و ذو الحجه." و در خبری دیگر افزود: "و ماه مخصوص برای عمره که ماه رجب است."

***

١- التوبة ٩- ٢.

٢- علل الشرائع- ٢٧٤، و عيون أخبار الرضا (عليه السلام) ٢- ١٢٠، و أورد صدره فى الحديث ٢٧ من الباب ٢ من هذه الأبواب.

٣- يأتى فى الفائدة الأولى من الخاتمة برمز (ب).

٤- فى العلل- يوم الدين (هامش المخطوط).

٥- معانى الأخبار- ٢٩٣- ١.

٦- البقرة ٢- ١٩٧.

٧- تقدم فى الحديث ٢ من الباب ٨، و فى الحديث ٢ من الباب ١٠ من هذه الأبواب.

٨- يأتى فى الباب ١٥ من هذه الأبواب، و فى الباب ٢، و فى الحديث ١ من الباب ٤ من أبواب الإحرام، و فى الحديث ١ من الباب ٢٩ من أبواب مقدمات الطواف.

١٢- بَابُ اسْتِحْبَابِ الْإِشْعَارِ وَ التَّقْلِيدِ وَ جُمْلَةٍ مِنْ أَحْكَامِهَا

اشارة

(١) ١٢ بَابُ اسْتِحْبَابِ الْإِشْعَارِ وَ التَّقْلِيدِ وَ جُمْلَةٍ مِنْ أَحْكَامِهَا

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۴۷۷۹ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱۴۷۷۹- ۱- (۲) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ ابْنِ أَبِی نَجْرَانَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سِنَانٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنِ الْبُدْنِ كَيْفَ تُشْعَرُ قَالَ تُشْعَرُ وَ هِیَ مَعْقُولَةٌ وَ تُنْحَرُ وَ هِیَ قَائِمَةٌ تُشْعَرُ مِنْ جَانِبِهَا الْأَيْمَنِ وَ يُحْرِمُ صَاحِبُهَا إِذَا قُلِّدَتْ وَ أُشْعِرَتْ.

******

ترجمه:

***

از عبدالله بن سنان از امام صادق (ع) نقل شده که گفت: «از ایشان درباره نشانه گذاری شترهای قربانی پرسیدم. فرمودند: در حالی که پای آن ها بسته شده، نشانه گذاری می شوند و در حالی که ایستاده اند، قربانی می شوند. نشانه گذاری از سمت راست آن ها انجام می شود و صاحب آن ها وقتی که قلاده گذاری و نشانه گذاری شدند، احرام می بندد.»

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۴۷۸۰ - رقم الحديث الباب: ۲]

۱۴۷۸۰- ۲- (۳) وَ عَنْهُ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِیٍّ عَنْ يُونُسَ بْنِ يَعْقُوبَ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع إِنِّی قَدِ اشْتَرَيْتُ بَدَنَةً فَكَيْفَ أَصْنَعُ بِهَا فَقَالَ انْطَلِقْ حَتَّى تَأْتِیَ مَسْجِدَ الشَّجَرَةِ- فَأَفِضْ عَلَيْكَ مِنَ الْمَاءِ وَ الْبَسْ ثَوْبَكَ ثُمَّ أَنِخْهَا مُسْتَقْبِلَ الْقِبْلَةِ ثُمَّ ادْخُلِ الْمَسْجِدَ فَصَلِّ ثُمَّ افْرِضْ بَعْدَ صَلَاتِكَ ثُمَّ اخْرُجْ إِلَيْهَا فَأَشْعِرْهَا مِنَ الْجَانِبِ الْأَيْمَنِ مِنْ سَنَامِهَا ثُمَّ قُلْ بِسْمِ اللَّهِ اللَّهُمَّ مِنْكَ وَ لَكَ اللَّهُمَّ تَقَبَّلْ مِنِّی ثُمَّ انْطَلِقْ حَتَّى تَأْتِیَ الْبَيْدَاءَ فَلَبِّهْ.

******

ترجمه:

***

از یونس بن یعقوب نقل شده که گفت: به امام صادق (ع) عرض کردم: «شتر قربانی ای خریده ام، چگونه با آن رفتار کنم؟» فرمودند: «برو تا به مسجد شجره برسی، سپس بر خود آب بریز و لباست را بپوش، سپس آن شتر را در حالی که به سمت قبله است، بنشان. سپس وارد مسجد شو و نماز بخوان، و پس از نماز نیت احرام کن. سپس بیرون بیا و از سمت راست کوهانش نشانه گذاری کن و بگو: "بسم الله، خدایا، از تو و برای تو، خدایا از من بپذیر." سپس حرکت کن تا به بیضاء برسی و در آنجا لبیک بگو.»

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱٤۷۸۱ - رقم الحدیث الباب: ۳]

۱٤۷۸۱- ۳- (٤) وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ بِإِسْنَادِهِ عَنِ ابْنِ فَضَّالٍ عَنْ یُونُسَ بْنِ یَعْقُوبَ إِلَّا أَنَّهُ قَالَ خَرَجْتُ فِی عُمْرَةٍ فَاشْتَرَیْتُ بَدَنَةً وَ أَنَا بِالْمَدِینَةِ- فَأَرْسَلْتُ إِلَی أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع فَسَأَلْتُهُ کَیْفَ أَصْنَعُ بِهَا فَأَرْسَلَ إِلَیَّ مَا کُنْتَ تَصْنَعُ بِهَذَا فَإِنَّهُ کَانَ یُجْزِیکَ أَنْ تَشْتَرِیَ مِنْ عَرَفَةَ وَ قَالَ انْطَلِقْ وَ ذَکَرَ نَحْوَهُ.

******

ترجمه:

***

از یونس بن یعقوب روایت شده است: «به سفر عمره رفتم و در مدینه شتری خریدم. به امام صادق (ع) پیغام فرستادم و از او پرسیدم که با آن چه کنم. او کسی را دنبالم فرستاد که چه کردی چراکه برای تو کافی بود که از عرفه خریداری کنی." و سپس گفت: "برو" و مشابه آن را ذکر کرد.»

***

ص: ۲۷۵

۱- الباب ۱۲ فیه ۲۲ حدیثا.

۲- الکافی ٤- ۲۹۷- ٤.

۳- الکافی ٤- ۲۹٦- ۱.

٤- الفقیه ۲- ۳۲٤- ۲۵۷۷.

[رقم الحدیث الکلی: ۱٤۷۸۲ - رقم الحدیث الباب: ٤]

۱٤۷۸۲- ٤- (۱) وَ عَنْ عَلِیِّ بْنِ إِبْرَاهِیمَ عَنْ أَبِیهِ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَیْرٍ عَنْ مُعَاوِیَةَ بْنِ عَمَّارٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: الْبُدْنُ تُشْعَرُ فِی الْجَانِبِ الْأَیْمَنِ وَ یَقُومُ الرَّجُلُ فِی الْجَانِبِ الْأَیْسَرِ ثُمَّ یُقَلِّدُهَا بِنَعْلٍ خَلَقٍ قَدْ صَلَّی فِیهَا.

******

ترجمه:

***

از معاویه بن عمار از امام صادق (ع) نقل شده که فرمودند: «شترهای قربانی از سمت راست نشانه گذاری می شوند و شخص در سمت چپ آن می ایستد، سپس به آن ها قلاده ای از کفش کهنه ای که در آن نماز خوانده شده، می بندد.»

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۴۷۸۳ - رقم الحديث الباب: ۵]

۱۴۷۸۳- ۵- (۲) وَ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ مُعَلَّى بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ عَنْ أَبَانٍ عَنْ مُحَمَّدٍ الْحَلَبِيِّ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنْ تَجْلِيلِ الْهَدْيِ وَ تَقْلِيدِهَا فَقَالَ لَا تُبَالِي أَيَّ ذَلِكَ فَعَلْتَ وَ سَأَلْتُهُ عَنْ إِشْعَارِ الْهَدْيِ فَقَالَ نَعَمْ مِنَ الشِّقِّ الْأَيْمَنِ فَقُلْتُ مَتَى يُشْعِرُهَا قَالَ حِينَ يُرِيدُ أَنْ يُحْرِمَ.

******

ترجمه:

***

از محمد حلبی نقل شده که گفت: از امام صادق (ع) درباره بزرگداشت و قلاده گذاری قربانی پرسیدم. فرمودند: «مهم نیست کدام یک را انجام دهی.» و از ایشان درباره نشانه گذاری قربانی پرسیدم. فرمودند: «بله، از سمت راست آن.» پرسیدم: «چه زمانی باید نشانه گذاری کند؟» فرمودند: «هنگامی که قصد احرام بستن دارد.»

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۴۷۸۴ - رقم الحديث الباب: ٦]

۱۴۷۸۴- ٦- (۳) وَ بِالْإِسْنَادِ عَنْ أَبَانٍ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ وَ زُرَارَةَ قَالا سَأَلْنَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنِ الْبُدْنِ كَيْفَ تُشْعَرُ وَ مَتَى يُحْرِمُ صَاحِبُهَا وَ مِنْ أَيِّ جَانِبٍ تُشْعَرُ وَ مَعْقُولَةً تُنْحَرُ أَوْ بَارِكَةً فَقَالَ تُشْعَرُ مَعْقُولَةً وَ تُشْعَرُ مِنَ الْجَانِبِ الْأَيْمَنِ.

******

ترجمه:

***

از ابان از عبدالرحمن بن ابی عبدالله و زراره نقل شده که گفتند: «از امام صادق (ع) درباره شترهای قربانی پرسیدیم؛ اینکه چگونه نشانه گذاری شوند، صاحب آن ها چه زمانی احرام ببندد، و از کدام سمت نشانه گذاری شود، و اینکه آیا در حالی که پای آن ها بسته شده، قربانی شوند یا در حال نشستن.» امام فرمودند: «نشانه گذاری می شود در حالی که پای آن بسته شده است، و نشانه گذاری از سمت راست انجام می شود.»

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۷۸۵ - رقم الحدیث الباب: ۷]

۱۴۷۸۵- ۷- (٤) وَ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ سَهْلِ بْنِ زِيَادٍ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِی نَصْرٍ عَنْ جَمِيلِ بْنِ دَرَّاجٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: إِذَا كَانَتِ الْبُدْنُ كَثِيرَةً قَامَ فِيمَا بَيْنَ ثِنْتَيْنِ ثُمَّ أَشْعَرَ الْيُمْنَى ثُمَّ الْيُسْرَى وَ لَا يُشْعِرُ أَبَداً حَتَّى يَتَهَيَّأَ لِلْإِحْرَامِ لِأَنَّهُ إِذَا أَشْعَرَ وَ قَلَّدَ وَ جَلَّلَ وَجَبَ عَلَيْهِ الْإِحْرَامُ وَ هِیَ بِمَنْزِلَةِ التَّلْبِيَةِ.

******

ترجمه:

***

از جمیل بن دراج از امام صادق (ع) نقل شده که فرمودند: «وقتی شترهای قربانی زیاد باشند، فرد در میان دو شتر می ایستد، سپس ابتدا شتر سمت راست و بعد شتر سمت چپ را نشانه گذاری می کند. او هرگز نشانه گذاری نمی کند مگر زمانی که آماده احرام بستن باشد، زیرا وقتی شتر را نشانه

گذاری، قلاده گذاری و پوشش می دهد، احرام بر او واجب می شود و این کار در حکم تلبیه گفتن است.»

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٧٨٦ - رقم الحدیث الباب: ٨]

١٤٧٨٦- ٨- (٥) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ عَنِ النَّبِيِّ ص

ص: ٢٧٦

١- الکافی ٤- ٢٩٧- ٦.

٢- الکافی ٤- ٢٩٦- ٢.

٣- الکافی ٤- ٢٩٧- ٣.

٤- الکافی ٤- ٢٩٧- ٥.

٥- الفقیه ٢- ١٩٩- ١٢٣٤.

وَ الْأَئِمَّةِ ع قَالَ: وَ الْإِشْعَارُ إِنَّمَا أُمِرَ بِهِ لِيَحْرُمَ ظَهْرُهَا عَلَى صَاحِبِهَا مِنْ حَيْثُ أَشْعَرَهَا فَلَا يَسْتَطِيعُ الشَّيْطَانُ أَنْ يَتَسَنَّمَهَا.

******

ترجمه:

***

از محمد بن علی بن حسین از پیامبر (ص) و امامان (ع) نقل شده که فرمودند: «نشانه گذاری (اشعار) به این دلیل دستور داده شده که پشت شتر(سوارشدن برآن) از همان نقطه ای که نشانه گذاری شده، بر صاحبش حرام شود و شیطان نتواند بر آن مسلط شود.»

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۷۸۷ - رقم الحدیث الباب: ۹]

۱۴۷۸۷- ۹- (۱) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ حَرِيزٍ عَنْ زُرَارَةَ عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ ع قَالَ: كَانَ النَّاسُ يُقَلِّدُونَ الْغَنَمَ وَ الْبَقَرَ وَ إِنَّمَا تَرَكَهُ النَّاسُ حَدِيثاً وَ يُقَلِّدُونَ بِخَيْطٍ وَ سَيْرٍ (۲).

******

ترجمه:

***

از زراره از امام باقر (ع) روایت شده است: «مردم گوسفند و گاو را قلاده می کردند و این کار را مردم اخیراً ترک کرده اند، و آنها را با نخ و تسمه قلاده می کردند.»

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۷۸۸ - رقم الحدیث الباب: ۱۰]

۱۴۷۸۸- ۱۰- (۳) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ عَمَّارٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع فِی رَجُلٍ سَاقَ هَدْياً وَ لَمْ يُقَلِّدْهُ وَ لَمْ يُشْعِرْهُ قَالَ قَدْ أَجْزَأَ عَنْهُ مَا أَكْثَرَ مَا لَا يُقَلَّدُ وَ لَا يُشْعَرُ وَ لَا يُجَلَّلُ.

******

ترجمه:

***

از معاویه بن عمار از امام صادق (ع) روایت شده است: در مورد مردی که هدیه ای (قربانی) را سوق داده، اما آن را قلاده نکرده و نشانی نزده است، امام فرمودند: این برای او کافی است؛ زیرا غالباً قربانی ها قلاده نمی شوند، نشانی زده نمی شوند و پوششی ندارند.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۷۸۹ - رقم الحدیث الباب: ۱۱]

۱۴۷۸۹- ۱۱- (٤) وَ عَنْهُ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: تُقَلِّدُهَا نَعْلًا خَلَقاً قَدْ صَلَّيْتَ فِيهَا وَ الْإِشْعَارُ وَ التَّقْلِيدُ بِمَنْزِلَةِ التَّلْبِيَةِ.

******

ترجمه:

***

از او از امام صادق (ع) روایت شده است که فرمود: «به آن (قربانی) کفشی کهنه که در آن نماز خوانده ای، به عنوان قلاده بیاویز، و نشانه گذاری و قلاده بستن، مانند تلبیه گفتن است.»

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۷۹۰ - رقم الحدیث الباب: ۱۲]

۱۴۷۹۰- ۱۲- (٥) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سِنَانٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع أَنَّهَا تُشْعَرُ وَ هِیَ مَعْقُولَةٌ.

******

ترجمه:

***

از عبدالله بن سنان از امام صادق (ع) روایت شده است که فرمود: «نشانه گذاری (اشعار) انجام می شود، در حالی که پاهای آن (قربانی) بسته است.»

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۷۹۱ - رقم الحدیث الباب: ۱۳]

۱۴۷۹۱- ۱۳- (٦) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ مَحْبُوبٍ عَنْ جَمِيلِ بْنِ صَالِحٍ عَنِ الْفُضَيْلِ بْنِ يَسَارٍ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع رَجُلٌ أَحْرَمَ مِنَ الْوَقْتِ وَ مَضَى ثُمَّ اشْتَرَى بَدَنَةً بَعْدَ ذَلِكَ بِيَوْمٍ أَوْ يَوْمَيْنِ فَأَشْعَرَهَا وَ قَلَّدَهَا وَ سَاقَهَا فَقَالَ إِنْ كَانَ ابْتَاعَهَا قَبْلَ أَنْ يَدْخُلَ الْحَرَمَ فَلَا بَأْسَ قُلْتُ فَإِنَّهُ اشْتَرَاهَا قَبْلَ أَنْ يَنْتَهِيَ إِلَى الْوَقْتِ الَّذِي يُحْرِمُ مِنْهُ فَأَشْعَرَهَا وَ قَلَّدَهَا أَ يَجِبُ عَلَيْهِ حِينَ فَعَلَ ذَلِكَ مَا يَجِبُ عَلَى الْمُحْرِمِ قَالَ لَا وَ لَكِنْ إِذَا انْتَهَى إِلَى

ص: ۲۷۷

۱- الفقیه ۲- ۳۲۳- ۲۵۷۱.

۲- فی المصدر- أو بسیر.

۳- الفقیه ۲- ۳۲۳- ۲۵۷۲.

٤- الفقیه ۲- ۳۲٤- ۲۵۷۵.

۵- الفقیه ۲- ۳۲٤- ۲۵۷٦.

٦- الفقيه ٢- ٣٢٤- ٢٥٧٣.

الْوَقْتِ فَلْيُحْرِمْ ثُمَّ يُشْعِرُهَا وَ يُقَلِّدُهَا فَإِنَّ تَقْلِيدَهُ الْأَوَّلَ لَيْسَ بِشَيْ ءٍ.

******

ترجمه:

***

از فضیل بن یسار روایت شده است که گفتم به امام صادق (ع): مردی از میقات احرام بست و سپس یک یا دو روز بعد شتری خرید و آن را نشانه گذاری و قلاده کرد و به سوی مکه راند. امام فرمودند: اگر آن را پیش از ورود به حرم خریده است، اشکالی ندارد. گفتم: اگر آن را پیش از رسیدن به میقات، جایی که باید از آنجا احرام ببندد، خریده باشد و نشانه گذاری و قلاده کرده باشد، آیا در این حالت بر او همان وظایفی واجب است که بر محرم واجب است؟ فرمود: نه، اما وقتی به میقات رسید، باید احرام ببندد و سپس آن را نشانه گذاری و قلاده کند، زیرا قلاده بستن اولی او (پیش از میقات) اعتباری ندارد.

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٧٩٢ - رقم الحديث الباب: ١٤]

١٤٧٩٢- ١٤- (١) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْفُضَيْلِ عَنْ أَبِي الصَّبَّاحِ الْكِنَانِيِّ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنِ الْبُدْنِ كَيْفَ تُشْعَرُ قَالَ تُشْعَرُ وَ هِيَ بَارِكَةٌ وَ يُشَقُّ سَنَامُهَا الْأَيْمَنُ وَ تُنْحَرُ وَ هِيَ قَائِمَةٌ مِنْ قِبَلِ الْأَيْمَنِ.

******

ترجمه:

***

از ابی الصباح کنانی روایت شده است که از امام صادق (ع) درباره نحوه نشانه گذاری شترهای قربانی پرسیدم. فرمودند: «نشانه گذاری می شود در حالی که نشسته است و کوهان راست آن شکافته می شود و در حالی که ایستاده است از سمت راست قربانی(نحر) می شود.»

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۷۹۳ - رقم الحدیث الباب: ۱۵]

۱۴۷۹۳- ۱۵- (۲) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عَمْرِو بْنِ شِمْرٍ عَنْ جَابِرٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع (۳) قَالَ: إِنَّمَا اسْتَحْسَنُوا إِشْعَارَ الْبُدْنِ لِأَنَّ أَوَّلَ قَطْرَةٍ تَقْطُرُ مِنْ دَمِهَا يَغْفِرُ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ لَهُ عَلَى ذَلِکَ.

وَ رَوَاهُ أَيْضاً مُرْسَلًا عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ ع (۴)

وَ رَوَاهُ فِی الْعِلَلِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ عَنِ الصَّفَّارِ عَنِ الْعَبَّاسِ بْنِ مَعْرُوفٍ عَنْ عَلِیِّ بْنِ مَهْزِيَارَ عَنْ فَضَالَةَ عَنْ سَيْفِ بْنِ عَمِيرَةَ عَنْ عَمْرِو بْنِ شِمْرٍ مِثْلَهُ (۵).

******

ترجمه:

***

از جابر از امام صادق (ع) روایت شده است که فرمودند: «نشانه گذاری شترهای قربانی را پسندیده اند زیرا خداوند عز و جل به خاطر نخستین قطره ای که از خون آن جاری می شود، صاحب آن را می آمرزد.»

***

[رقم الحديث الكلی: ١٤٧٩٤ - رقم الحديث الباب: ١٦]

١٤٧٩٤- ١٦- (٦) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُوسَى بْنِ الْقَاسِمِ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَيْرٍ عَنْ حَمَّادٍ عَنِ الْحَلَبِیِّ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع فِی حَدِيثٍ قَالَ: وَ الْإِشْعَارُ أَنْ تَطْعُنَ فِی سَنَامِهَا بِحَدِيدَةٍ حَتَّی تُدْمِيَهَا.

******

ترجمه:

***

از حلبی از امام صادق (ع) در حديثی روايت شده است كه فرمود: «نشانه گذاری اين است كه با جسم تيزی در كوهان شتر زخمی بزنی تا خون جاری شود .»

***

[رقم الحديث الكلی: ١٤٧٩٥ - رقم الحديث الباب: ١٧]

١٤٧٩٥- ١٧- (٧) وَ عَنْهُ عَنْ صَفْوَانَ بْنِ يَحْيَی عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ عَمَّارٍ قَالَ: الْبَدَنَةُ يُشْعِرُهَا مِنْ جَانِبِهَا الْأَيْمَنِ ثُمَّ يُقَلِّدُهَا بِنَعْلٍ قَدْ صَلَّی فِيهَا.

******

ترجمه:

***

از معاویه بن عمار روایت شده است که فرمود: «شتر قربانی از سمت راستش نشانه گذاری می شود، سپس با کفشی که در آن نماز خوانده شده است، قلاده زده می شود.»

***

ص: ۲۷۸

۱- الفقیه ۲- ۳۲٤- ۲۵۷٤.

۲- الفقیه ۲- ۳۲۳- ۲۵۷۰.

۳- کذا فی الأصل و المخطوط، لکن فی المصدرین- عن أبی جعفر، بدل أبی عبد اللّه (علیهما السلام).

٤- الفقیه ۲- ۲۱٤- ۲۱۹۳.

۵- علل الشرائع- ٤۳٤- ۲.

٦- التهذیب ۵- ٤۲- ۱۲٤، و أورد صدره فی الحدیث ٦ من الباب ۲، و قطعة منه فی الحدیث ۲ من الباب ۵ من هذه الأبواب.

۷- التهذیب ۵- ٤۳- ۱۲٦.

[رقم الحدیث الکلی: ۱٤۷۹٦ - رقم الحدیث الباب: ۱۸]

۱٤۷۹٦- ۱۸- (۱) وَ عَنْهُ عَنْ صَفْوَانَ وَ ابْنِ أَبِی عُمَیْرٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سِنَانٍ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنِ الْبَدَنَةِ کَیْفَ یُشْعِرُهَا قَالَ یُشْعِرُهَا وَ هِیَ بَارِکَةٌ وَ یَنْحَرُهَا وَ هِیَ قَائِمَةٌ وَ یُشْعِرُهَا مِنْ جَانِبِهَا الْأَیْمَنِ ثُمَّ یُحْرِمُ إِذَا قُلِّدَتْ وَ أُشْعِرَتْ.

******

ترجمه:

***

از عبدالله بن سنان روایت شده است که گفت: از امام صادق (ع) درباره چگونگی نشانه گذاری شتر قربانی پرسیدم. فرمود: «آن را در حالی که نشسته است، نشانه گذاری می کنند و در حالی که ایستاده است، قربانی می شود و نشانه گذاری از سمت راست آن انجام می شود. سپس وقتی قلاده زده شد و نشانه گذاری شد، احرام می بندد.»

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۷۹۷ - رقم الحدیث الباب: ۱۹]

۱۴۷۹۷- ۱۹- (۲) وَ عَنْهُ عَنْ حَمَّادِ بْنِ عِيسَى‌از حریز بن عبدالله عَنْ حَرِيزِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: إِذَا كَانَتْ بُدْنٌ كَثِيرَةٌ فَأَرَدْتَ أَنْ تُشْعِرَهَا دَخَلَ الرَّجُلُ بَيْنَ كُلِّ بَدَنَتَيْنِ فَيُشْعِرُ هَذِهِ مِنَ الشِّقِّ الْأَيْمَنِ وَ يُشْعِرُ هَذِهِ مِنَ الشِّقِّ الْأَيْسَرِ وَ لَا يُشْعِرُهَا أَبَداً حَتَّى يَتَهَيَّأَ لِلْإِحْرَامِ فَإِنَّهُ إِذَا أَشْعَرَهَا وَ قَلَّدَهَا وَجَبَ عَلَيْهِ الْإِحْرَامُ وَ هُوَ بِمَنْزِلَةِ التَّلْبِيَةِ.

******

ترجمه:

***

از حریز بن عبدالله از امام صادق (ع) روایت شده است که فرمودند: «اگر شترهای قربانی زیادی باشد و بخواهی آن ها را نشانه گذاری کنی، مرد باید بین هر دو شتر بایستد؛ این شتر را از سمت راست و آن شتر را از سمت چپ نشانه گذاری کند. اما هرگز نشانه گذاری را انجام نمی دهد تا زمانی که برای احرام بستن آماده باشد؛ زیرا وقتی نشانه گذاری و قلاده گذاری کرد، احرام بر او واجب می شود و این عمل مانند تلبیه گفتن است.»

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۴۷۹۸ - رقم الحديث الباب: ۲۰]

۱۴۷۹۸- ۲۰- (۳) وَ عَنْهُ عَنْ صَفْوَانَ بْنِ يَحْيَى عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ عَمَّارٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: يُوجِبُ الْإِحْرَامَ ثَلَاثَةُ أَشْيَاءَ التَّلْبِيَةُ وَ الْإِشْعَارُ وَ التَّقْلِيدُ فَإِذَا فَعَلَ شَيْئاً مِنْ هَذِهِ الثَّلَاثَةِ فَقَدْ أَحْرَمَ.

******

ترجمه:

***

از معاويه بن عمار از امام صادق (ع) روايت شده است كه فرمود: «سه چيز احرام را واجب می كند: تلبيه، نشانه گذاری (اشعار) و قلاده بستن. پس هر يک از اين سه كار را كه انجام دهد، محرم شده است.»

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۴۷۹۹ - رقم الحديث الباب: ۲۱]

۱۴۷۹۹- ۲۱- (٤) وَ عَنْهُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عُذَافِرٍ عَنْ عُمَرَ بْنِ يَزِيدَ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: مَنْ أَشْعَرَ بَدَنَتَهُ فَقَدْ أَحْرَمَ وَ إِنْ لَمْ يَتَكَلَّمْ بِقَلِيلٍ وَ لَا كَثِيرٍ.

******

ترجمه:

***

از عمر بن یزید از امام صادق (ع) روایت شده است که فرمود: «هر کس شتر قربانی خود را نشانه گذاری کند، محرم شده است، حتی اگر هیچ سخن کمی یا زیادی نگفته باشد.»

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۸۰۰ - رقم الحدیث الباب: ۲۲]

۱۴۸۰۰- ۲۲- (۵) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ يَحْيَى عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ هَاشِمٍ (٦) عَنِ النَّوْفَلِيِّ عَنِ السَّكُونِيِّ عَنْ جَعْفَرٍ ع أَنَّهُ سُئِلَ مَا بَالُ الْبَدَنَةِ تُقَلَّدُ النَّعْلَ وَ تُشْعَرُ فَقَالَ أَمَّا النَّعْلُ فَتُعَرِّفُ أَنَّهَا بَدَنَةٌ وَ يَعْرِفُهَا

ص: ۲۷۹

۱- التهذیب ۵- ٤۳- ۱۲۷.

۲- التهذیب ۵- ٤۳- ۱۲۸.

۳- التهذیب ۵- ٤۳- ۱۲۹.

٤- التهذیب ۵- ٤٤- ۱۳۰.

۵- التهذیب ۵- ۲۳۸- ۸۰٤، و أورده فی الحدیث ۸ من الباب ۳٤ من أبواب الذبح.

٦- فی العلل زیادة- عن أبیه.

صَاحِبُهَا بِنَعْلِهِ وَ أَمَّا الْإِشْعَارُ فَإِنَّهُ يُحَرِّمُ ظَهْرَهَا عَلَى صَاحِبِهَا مِنْ حَيْثُ أَشْعَرَهَا فَلَا يَسْتَطِيعُ الشَّيْطَانُ أَنْ يَمَسَّهَا (۱).

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ فِي الْعِلَلِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ سَعْدٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ هَاشِمٍ (۲)

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِكَ (۳) وَ يَأْتِي مَا يَدُلُّ عَلَيْهِ (٤).

******

ترجمه:

***

از سکونی از امام جعفر صادق (ع) روایت شده است که از ایشان پرسیدند: «چرا شتر قربانی با کفش قلاده می شود و نشانه گذاری می شود؟» امام فرمودند: «اما کفش به این دلیل است که نشان دهد شتر قربانی است و صاحبش آن را با کفش خود می شناسد. اما نشانه گذاری برای این است که سوار شدن بر پشت آن بر صاحبش حرام شود، از وقتی که آن را نشانه گذاری کرده است، تا شیطان نتواند به آن دست بزند.»

***

۱۳- بَابُ جَوَازِ تَقْدِيمِ الْمُتَمَتِّعِ طَوَافَ الْحَجِّ وَ سَعْيَهُ عَلَى الْوُقُوفِ لِلْمُضْطَرِّ

اشارة

(۵) ۱۳ بَابُ جَوَازِ تَقْدِيمِ الْمُتَمَتِّعِ طَوَافَ الْحَجِّ وَ سَعْيَهُ عَلَى الْوُقُوفِ لِلْمُضْطَرِّ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلى: ۱۴۸۰۱ - رقم الحديث الباب: ۱]

١٤٨٠١- ١- (٦) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَيْنِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ ابْنِ بُكَيْرٍ وَ جَمِيلٍ جَمِيعاً عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع أَنَّهُمَا سَأَلَاهُ عَنِ الْمُتَمَتِّعِ يُقَدِّمُ طَوَافَهُ وَ سَعْيَهُ فِي الْحَجِّ فَقَالَ هُمَا سِيَّانِ قَدَّمْتَ أَوْ أَخَّرْتَ.

******

ترجمه:

***

از ابن بُکیر و جمیل، هر دو از امام صادق (ع) روایت شده است که از ایشان درباره متمتع پرسیدند که آیا می تواند طواف و سعی خود را در حج جلو بیندازد. امام فرمودند: «هر دو برابرند؛ چه جلو بیندازی و چه به تأخیر بیندازی.»

***

[رقم الحديث الكلي: ١٤٨٠٢ - رقم الحديث الباب: ٢]

١٤٨٠٢- ٢- (٧) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ صَفْوَانَ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْحَجَّاجِ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا إِبْرَاهِيمَ ع عَنِ الرَّجُلِ يَتَمَتَّعُ ثُمَّ يُهِلُّ بِالْحَجِّ فَيَطُوفُ بِالْبَيْتِ- وَ يَسْعَى بَيْنَ الصَّفَا وَ الْمَرْوَةِ- قَبْلَ خُرُوجِهِ إِلَى مِنًى فَقَالَ لَا بَأْسَ.

******

ترجمه:

***

از عبدالرحمن بن حجاج روایت شده است که گفت: از امام کاظم (ع) درباره مردی که تمتع به جا می آورد و سپس احرام حج می بندد و پیش از خروج به سوی منا طواف خانه کعبه و سعی بین صفا و مروه را انجام می دهد، پرسیدم. امام فرمودند: «اشکالی ندارد.»

***

ص: ۲۸۰

۱- فی نسخة- یسنمها (هامش المخطوط).

۲- علل الشرائع- ٤٣٤- ١.

۳- تقدم فی الحدیثین ۳، ٥ من الباب ٥، و فی الحدیث ۲ من الباب ۱۱ من هذه الأبواب، و فی الحدیث ۱۱ من الباب ٦ من أبواب وجوب الحجّ.

٤- یأتی فی الحدیث ۱ من الباب ۹ من أبواب المواقیت، و فی الحدیث ٥ من الباب ١٤ من أبواب الاحرام، و فی الحدیث ۲ من الباب ۱۱ من أبواب النذر.

٥- الباب ۱۳ فیه ۷ أحادیث.

٦- التهذیب ٥- ٤٧٧- ١٦٨٥.

۷- التهذیب ٥- ٤٧٧- ١٦٨٦.

[رقم الحدیث الکلی: ۱٤۸۰۳ - رقم الحدیث الباب: ۳]

١٤٨٠٣- ٣- (١) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُوسَى بْنِ الْقَاسِمِ عَنْ صَفْوَانَ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْحَجَّاجِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ يَقْطِينٍ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع (٢) عَنِ الرَّجُلِ الْمُتَمَتِّعِ يُهِلُّ بِالْحَجِّ ثُمَّ يَطُوفُ وَ يَسْعَى بَيْنَ الصَّفَا وَ الْمَرْوَةِ- قَبْلَ خُرُوجِهِ إِلَى مِنًى قَالَ لَا بَأْسَ بِهِ.

******

ترجمه:

***

از علی بن یقطین روایت شده است که گفت: از امام صادق (ع) درباره مرد متمتعی که احرام حج می بندد و سپس طواف و سعی بین صفا و مروه را پیش از خروج به سوی منا انجام می دهد، پرسیدم. امام فرمودند: «اشکالی ندارد.»

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٨٠٤ - رقم الحدیث الباب: ٤]

١٤٨٠٤- ٤- (٣) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ عَنْ حَفْصِ بْنِ الْبَخْتَرِيِّ وَ مُعَاوِيَةَ بْنِ عَمَّارٍ وَ حَمَّادٍ عَنِ الْحَلَبِيِّ جَمِيعاً عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: لَا بَأْسَ بِتَعْجِيلِ الطَّوَافِ لِلشَّيْخِ الْكَبِيرِ وَ الْمَرْأَةِ تَخَافُ الْحَيْضَ قَبْلَ أَنْ تَخْرُجَ إِلَى مِنًى.

******

ترجمه:

***

از معاویة بن عمار و حماد، هر دو از حلبی از امام صادق (ع) روایت شده است که فرمود: «برای پیرمرد و زنی که از حیض قبل از خروج به سوی منا می ترسد، اشکالی ندارد که طواف را زودتر انجام دهند.»

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٨٠٥ - رقم الحدیث الباب: ٥]

١٤٨٠٥- ٥- (٤) وَ عَنْهُ عَنْ أَبِيهِ عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ مَرَّارٍ عَنْ يُونُسَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِی حَمْزَةَ عَنْ أَبِی بَصِيرٍ قَالَ: قُلْتُ (٥) رَجُلٌ كَانَ مُتَمَتِّعاً وَ أَهَلَّ بِالْحَجِّ قَالَ لَا يَطُوفُ بِالْبَيْتِ حَتَّى يَأْتِیَ عَرَفَاتٍ- فَإِنْ هُوَ طَافَ قَبْلَ أَنْ يَأْتِیَ مِنًى مِنْ غَيْرِ عِلَّةٍ فَلَا يَعْتَدُّ بِذَلِکَ الطَّوَافِ.

******

ترجمه:

***

از ابوبصير روايت شده است كه گفت: گفتم مردى متمتع بوده و احرام حج بسته است. امام فرمودند: «نبايد طواف خانه كعبه را انجام دهد تا به عرفات برود. اگر بدون عذر پيش از رفتن به منا طواف كند، آن طواف به حساب نمى آيد.»

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٨٠٦ - رقم الحديث الباب: ٦]

١٤٨٠٦- ٦- (٦) وَ بِالْإِسْنَادِ عَنْ يُونُسَ عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ عَبْدِ الْخَالِقِ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع يَقُولُ لَا بَأْسَ أَنْ يُعَجِّلَ الشَّيْخُ الْكَبِيرُ وَ الْمَرِيضُ وَ الْمَرْأَةُ وَ الْمَعْلُولُ طَوَافَ الْحَجِّ قَبْلَ أَنْ يَخْرُجَ إِلَى مِنًى.

******

ترجمه:

***

از اسماعیل بن عبدالخالق روایت شده است که گفت: از امام صادق (ع) شنیدم که می فرمود: «اشکالی ندارد که پیرمرد، بیمار، زن و فرد دارای عذر، طواف حج را پیش از خروج به سوی منا انجام دهند.»

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۸۰۷ - رقم الحدیث الباب: ۷]

۱۴۸۰۷- ۷- (۷) وَ عَنْ أَبِی عَلِیٍّ الْأَشْعَرِیِّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الْجَبَّارِ عَنْ

ص: ۲۸۱

۱- التهذیب ۵- ۱۳۱- ۴۳۰، و الاستبصار ۲- ۲۲۹- ۷۹۴.

۲- کذا فی الأصل و المخطوط، لکن فی المصدر- ابا الحسن (بدل) أبا عبد اللّه (علیهما السلام).

۳- الکافی ۴- ۴۵۸- ۳.

۴- الکافی ۴- ۴۵۸- ۴، و التهذیب ۵- ۱۳۰- ۴۲۹، و الاستبصار ۲- ۲۲۹- ۷۹۳.

۵- أضاف فی التهذیب- لأبی عبد اللّه علیه السلام.

۶- الکافی ۴- ۴۵۸- ۵، و التهذیب ۵- ۱۳۱- ۴۳۱، و الاستبصار ۲- ۲۳۰- ۷۹۵.

۷- الکافی ۴- ۴۵۷- ۱، و أورد ذیله فی الحدیث ۴ من الباب ۱۴ من هذه الأبواب، و قطعة منه فی الحدیث ۲ من الباب ۱۰ من أبواب الطواف.

صَفْوَانَ بْنِ یَحْیَی عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَمَّارٍ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا الْحَسَنِ ع عَنِ الْمُتَمَتِّعِ إِذَا کَانَ شَیْخاً کَبِیراً أَوِ امْرَأَةً تَخَافُ الْحَیْضَ تُعَجِّلُ طَوَافَ الْحَجِّ قَبْلَ أَنْ تَأْتِیَ مِنًی فَقَالَ نَعَمْ مَنْ کَانَ هَکَذَا یُعَجِّلُ قَالَ وَ سَأَلْتُهُ عَنِ الرَّجُلِ یُحْرِمُ بِالْحَجِّ مِنْ مَکَّةَ- ثُمَّ یَرَی الْبَیْتَ خَالِیاً فَیَطُوفُ بِهِ قَبْلَ أَنْ یَخْرُجَ عَلَیْهِ شَیْ ءٌ فَقَالَ لَا الْحَدِیثَ.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ صَفْوَانَ بْنِ يَحْيَى (۱)

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَعْقُوبَ إِلَى قَوْلِهِ هَكَذَا يُعَجِّلُ (۲).

وَ كَذَا الْحَدِيثَانِ اللَّذَانِ قَبْلَهُ أَقُولُ: وَ يَأْتِي مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِكَ فِي الطَّوَافِ (۳).

******

ترجمه:

***

از اسحاق بن عمار روایت شده است که گفت: از امام موسی کاظم (ع) درباره متمتع پرسیدم که اگر پیرمرد یا زنی که از حیض می ترسد، طواف حج را پیش از رفتن به منا انجام دهد، آیا اشکالی دارد؟ امام فرمودند: «بله، کسی که در این وضعیت باشد، می تواند طواف را زودتر انجام دهد.» سپس از ایشان پرسیدم درباره مردی که از مکه احرام حج می بندد و سپس خانه کعبه را خالی می بیند و قبل از اینکه چیزی بر او واجب شود، طواف می کند. امام فرمودند: «این کار اشکالی ندارد.»

***

۱٤- بَابُ جَوَازِ تَقْدِيمِ الْقَارِنِ وَ الْمُفْرِدِ طَوَافَ الْحَجِّ وَ السَّعْيَ عَلَى الْمَوْقِفَيْنِ دُونَ طَوَافِ النِّسَاءِ فَلَا يُقَدِّمْهُ إِلَّا فِي الضَّرُورَةِ

اشارة

(٤) ١٤ بَابُ جَوَازِ تَقْدِيمِ الْقَارِنِ وَ الْمُفْرِدِ طَوَافَ الْحَجِّ وَ السَّعْيَ عَلَى الْمَوْقِفَيْنِ دُونَ طَوَافِ النِّسَاءِ فَلَا يُقَدِّمْهُ إِلَّا فِي الضَّرُورَةِ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٨٠٨ - رقم الحديث الباب: ١]

١٤٨٠٨- ١- (٥) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ صَفْوَانَ بْنِ يَحْيَى عَنْ حَمَّادِ بْنِ عُثْمَانَ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنْ مُفْرِدِ الْحَجِّ أَ يُعَجِّلُ طَوَافَهُ أَوْ يُؤَخِّرُهُ قَالَ هُوَ وَ اللَّهِ سَوَاءٌ عَجَّلَهُ أَوْ أَخَّرَهُ.

ص: ٢٨٢

١- الفقيه ٢- ٣٨٧- ٢٧٨٠.

٢- التهذيب ٥- ١٣١- ٤٣٢، و الاستبصار ٢- ٢٣٠- ٧٩٦.

٣- يأتى فى الباب ٦٤ من أبواب الطواف.

٤- الباب ١٤ فيه ٥ أحاديث.

٥- الكافى ٤- ٤٥٩- ٢، و التهذيب ٥- ٤٥- ١٣٥ و التهذيب ٥- ١٣٢- ٤٣٤.

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ (١)

وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ صَفْوَانَ مِثْلَهُ (٢).

******

ترجمه:

***

حماد بن عثمان گفت: از امام صادق (ع) درباره شخصی که حج اِفراد انجام می دهد پرسیدم؛ آیا طوافش را زودتر انجام دهد یا به تأخیر اندازد؟ فرمود: «به خدا قسم، تفاوتی ندارد، چه زودتر انجام دهد و چه به تأخیر اندازد.»

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۸۰۹ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱۴۸۰۹- ۲- (۳) وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ یَحْیَی عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ ابْنِ فَضَّالٍ عَنِ ابْنِ بُکَیْرٍ عَنْ زُرَارَةَ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا جَعْفَرٍ ع عَنِ الْمُفْرِدِ لِلْحَجِّ یَدْخُلُ مَکَّةَ- یُقَدِّمُ طَوَافَهُ أَوْ یُؤَخِّرُهُ فَقَالَ سَوَاءٌ.

******

ترجمه:

***

زراره گفت: از امام باقر (ع) درباره شخصی که حج اِفراد انجام می دهد و وارد مکه می شود پرسیدم؛ آیا طوافش را جلو بیندازد یا به تأخیر اندازد؟ فرمود: «تفاوتی ندارد.»

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۸۱۰ - رقم الحدیث الباب: ۳]

۱۴۸۱۰- ۳- (٤) وَ عَنْهُ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِیٍّ عَنِ ابْنِ بُکَیْرٍ عَنْ زُرَارَةَ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا جَعْفَرٍ ع عَنْ مُفْرِدِ الْحَجِّ یُقَدِّمُ طَوَافَهُ أَوْ یُؤَخِّرُهُ قَالَ یُقَدِّمُهُ فَقَالَ رَجُلٌ إِلَی جَنْبِهِ لَکِنَّ شَیْخِی لَمْ یَفْعَلْ

ذَلِکَ کَانَ إِذَا قَدِمَ أَقَامَ بِفَخٍّ- حَتَّی إِذَا رَجَعَ (٥) النَّاسُ إِلَی مِنًی رَاحَ مَعَهُمْ فَقُلْتُ لَهُ مَنْ شَیْخُکَ فَقَالَ عَلِیُّ بْنُ الْحُسَیْنِ- فَسَأَلْتُ عَنِ الرَّجُلِ فَإِذَا هُوَ أَخُو عَلِیِّ بْنِ الْحُسَیْنِ ع لِأُمِّهِ.

وَ رَوَاهُ الشَّیْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عِیسَی عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِیِّ بْنِ فَضَّالٍ (٦)

وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ یَعْقُوبَ (٧) وَ کَذَا کُلُّ مَا قَبْلَهُ.

******

ترجمه:

***

زراره گفت: از امام باقر (ع) درباره شخصی که حج اِفراد انجام می دهد و طوافش را جلو بیندازد یا به تأخیر اندازد، پرسیدم. فرمود: «جلو بیندازد.» مردی که در کنار ایشان بود گفت: «اما شیخ من چنین نمی کرد؛ او وقتی وارد مکه می شد، در منطقه فَخّ می ماند و زمانی که مردم به مِنا بازمی گشتند، همراه آنان می رفت.» از او پرسیدم: «شیخ تو کیست؟» گفت: «علی بن حسین.» پس درباره آن مرد پرسیدم و مشخص شد که او برادر مادری علی بن حسین (ع) است.

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٨١١ - رقم الحدیث الباب: ٤]

١٤٨١١- ٤- (٨) وَ عَنْ أَبِی عَلِیٍّ الْأَشْعَرِیِّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الْجَبَّارِ عَنْ

ص: ٢٨٣

١- لم نعثر علیه فی التهذیب المطبوع.

۲- التهذيب ٥- ٤٧٧- ١٦٨٧. و فى هامش المخطوط ما نصه- رواية الشيخ الثانية عن حماد بن عثمان، عن محمّد بن أبى عمير، قال- سالت أبا عبد اللّه (عليه السلام) و هو سهو (منه قده).

۳- الكافى ٤- ٤٥٩- ١، و التهذيب ٥- ٤٥- ١٣٤ و التهذيب ٥- ١٣١- ٤٣٣.

٤- الكافى ٤- ٤٥٩- ٣.

٥- فى نسخة من التهذيب- راح (هامش المخطوط).

٦- التهذيب ٥- ٤٧٧- ١٦٨٨.

٧- التهذيب ٥- ٤٥- ١٣٦.

٨- الكافى ٤- ٤٥٧- ١، و أورد صدره فى الحديث ٧ من الباب ١٣ من هذه الأبواب، و قطعة منه فى الحديث ٢ من الباب ١٠ من أبواب الطواف.

صَفْوَانَ بْنِ يَحْيَى عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَمَّارٍ فِي حَدِيثٍ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا الْحَسَنِ ع عَنِ الْمُفْرِدِ لِلْحَجِّ إِذَا طَافَ بِالْبَيْتِ وَ بِالصَّفَا وَ الْمَرْوَةِ أَ يُعَجِّلُ طَوَافَ النِّسَاءِ قَالَ لَا إِنَّمَا طَوَافُ النِّسَاءِ بَعْدَ مَا يَأْتِي مِنْ (۱) مِنًى.

مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَعْقُوبَ مِثْلَهُ (۲).

******

ترجمه:

***

اسحاق بن عمار در حديثى گفت: از امام كاظم (ع) درباره شخصى كه حج اِفراد انجام مى دهد و پس از طواف كعبه و سعى بين صفا و مروه، پرسيدم؛ آيا طواف نساء را جلو بيندازد؟ فرمود: «نه، طواف نساء فقط بعد از بازگشت از مِنا است.»

***

[رقم الحديث الكلی: ۱٤۸۱۲ - رقم الحديث الباب: ۵]

۱٤۸۱۲- ۵- (۳) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَمَّارٍ عَنْ أَبِی الْحَسَنِ ع قَالَ: هُمَا سَوَاءٌ عَجَّلَ أَوْ أَخَّرَ.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَى تَسَاوِی الْمُفْرِدِ وَ الْقَارِنِ إِلَّا فِی السِّيَاقِ (٤).

******

ترجمه:

***

اسحاق بن عمار از امام كاظم (ع) روايت كرده است كه فرمود: «تفاوتی ندارد، چه جلو بيندازد و چه به تأخير اندازد.»

(می گويم :) و پيش تر آنچه دلالت دارد بر تساوی مُفرد (كسی كه حج اِفراد انجام می دهد) و قارن (كسی كه حج قِران انجام می دهد) جز در قربانی، بيان شد.

***

۱۵- بَابُ أَنَّ مَنِ اعْتَمَرَ فِی أَشْهُرِ الْحَجِّ ثُمَّ أَقَامَ إِلَى وَقْتِ الْحَجِّ جَازَ أَنْ يَجْعَلَهَا مُتْعَةً

اشارة

(۵) ۱۵ بَابُ أَنَّ مَنِ اعْتَمَرَ فِی أَشْهُرِ الْحَجِّ ثُمَّ أَقَامَ إِلَى وَقْتِ الْحَجِّ جَازَ أَنْ يَجْعَلَهَا مُتْعَةً

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۴۸۱۳ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱۴۸۱۳- ۱- (٦) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُوسَى بْنِ الْقَاسِمِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عُذَافِرٍ عَنْ عُمَرَ بْنِ يَزِيدَ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: مَنْ دَخَلَ مَكَّةَ مُعْتَمِراً مُفْرِداً لِلْعُمْرَةِ فَقَضَى عُمْرَتَهُ فَخَرَجَ كَانَ ذَلِكَ لَهُ وَ إِنْ أَقَامَ إِلَى أَنْ يُدْرِكَهُ الْحَجُّ كَانَتْ عُمْرَتُهُ مُتْعَةً وَ قَالَ لَيْسَ يَكُونُ مُتْعَةً إِلَّا فِی أَشْهُرِ الْحَجِّ.

******

ترجمه:

***

عمر بن يزيد از امام صادق (ع) روايت كرده است كه فرمود: «هر كس به عنوان عمره گزار وارد مكه شود و عمره خود را به صورت مفرد (جداگانه) انجام دهد و سپس خارج شود، آن (عمره) برای اوست؛ اما اگر بماند تا زمان حج برسد، عمره اش تمتع محسوب می شود.» و فرمود: «تمتع تنها در ماه های حج است.»

***

ص: ۲۸٤

۱- ۱

۲- ۲

٣- ٣

٤- ٤

٥- الباب ١٥ فيه حديثان.

٦- التهذيب ٥- ٤٣٥- ١٥١٣، و أورده فی الحديث ٥ من الباب ٧ من أبواب العمرة.

[رقم الحديث الكلی: ١٤٨١٤ - رقم الحديث الباب: ٢]

١٤٨١٤- ٢- (١) وَ عَنْهُ عَنْ صَفْوَانَ بْنِ يَحْيَى عَنْ يَعْقُوبَ بْنِ شُعَيْبٍ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنِ الْمُعْتَمِرِ فِی أَشْهُرِ الْحَجِّ- فَقَالَ هِیَ مُتْعَةٌ.

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَعْقُوبَ وَ كَذَا الَّذِی قَبْلَهُ أَقُولُ: وَ يَأْتِی مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِكَ فِی الطَّوَافِ (٢).

******

ترجمه:

***

يعقوب بن شعيب گفت: از امام صادق (ع) درباره كسی كه در ماه های حج عمره انجام می دهد، پرسيدم. فرمود: «اين (عمره) تمتع است.»

***

١٦- بَابُ جَوَازِ طَوَافِ الْقَارِنِ وَ الْمُفْرِدِ تَطَوُّعاً بَعْدَ الْإِحْرَامِ قَبْلَ الْوُقُوفِ وَ اسْتِحْبَابِ تَجْدِيدِ التَّلْبِيَةِ بَعْدَ كُلِّ طَوَافٍ

اشارة

(٣) ١٦ بَابُ جَوَازِ طَوَافِ الْقَارِنِ وَ الْمُفْرِدِ تَطَوُّعاً بَعْدَ الْإِحْرَامِ قَبْلَ الْوُقُوفِ وَ اسْتِحْبَابِ تَجْدِيدِ التَّلْبِيَةِ بَعْدَ كُلِّ طَوَافٍ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٨١٥ - رقم الحديث الباب: ١]

١٤٨١٥- ١- (٤) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ أَبِي عَلِيٍّ الْأَشْعَرِيِّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الْجَبَّارِ عَنْ صَفْوَانَ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْحَجَّاجِ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع إِنِّي أُرِيدُ الْجِوَارَ (٥) فَكَيْفَ أَصْنَعُ قَالَ إِذَا رَأَيْتَ الْهِلَالَ هِلَالَ ذِي الْحِجَّةِ فَاخْرُجْ إِلَى الْجِعْرَانَةِ- فَأَحْرِمْ مِنْهَا بِالْحَجِّ فَقُلْتُ لَهُ كَيْفَ أَصْنَعُ إِذَا دَخَلْتُ مَكَّةَ- أُقِيمُ إِلَى التَّرْوِيَةِ لَا أَطُوفُ بِالْبَيْتِ- قَالَ تُقِيمُ عَشْراً لَا تَأْتِي الْكَعْبَةَ إِنَّ عَشْراً لَكَثِيرٌ إِنَّ الْبَيْتَ لَيْسَ بِمَحْجُورٍ وَ لَكِنْ إِذَا دَخَلْتَ مَكَّةَ- فَطُفْ بِالْبَيْتِ وَ اسْعَ بَيْنَ الصَّفَا وَ الْمَرْوَةِ- قُلْتُ لَهُ أَ لَيْسَ كُلُّ مَنْ طَافَ وَ سَعَى بَيْنَ الصَّفَا وَ الْمَرْوَةِ- فَقَدْ أَحَلَّ فَقَالَ إِنَّكَ تَعْقِدُ بِالتَّلْبِيَةِ ثُمَّ قَالَ كُلَّمَا طُفْتَ طَوَافاً وَ صَلَّيْتَ رَكْعَتَيْنِ فَاعْقِدْ (٦) بِالتَّلْبِيَةِ الْحَدِيثَ.

******

ترجمه:

***

عبدالرحمن بن حجاج گفت: به امام صادق (ع) عرض کردم که می خواهم هم جوار (و مقیم) باشم. پس چه کنم؟ فرمود: «وقتی هلال ماه ذی الحجه را دیدی، به جعرانه برو و از آنجا برای حج احرام ببند.» عرض کردم: «وقتی وارد مکه شدم، تا روز ترویه بمانم و طواف نکنم؟» فرمود: «ده روز بمان، نزد کعبه نرو؛ اما ده روز زیاد است، زیرا خانه خدا ممنوع نیست. ولی وقتی وارد مکه شدی، طواف خانه را انجام بده و بین صفا و مروه سعی کن.» عرض کردم: «آیا هر کسی که طواف کند و بین صفا و مروه سعی کند، محرم (احرام را شکسته) نمی شود؟» فرمود: «تو با گفتن تلبیه، نیت را منعقد می کنی.» سپس فرمود: «هر بار که طواف کردی و دو رکعت نماز خواندی، با تلبیه نیت خود را مجدداً منعقد کن.»

***

ص: ۲۸۵

۱- التهذیب ٥- ٤٣٦- ١٥١٤، و أورده فی الحدیث ٤ من الباب ٧ من أبواب العمرة.

۲- یأتی فی الباب ٧ من أبواب العمرة، و لم نجده فی الطواف.

۳- الباب ١٦ فیه حدیثان.

٤- الکافی ٤- ٣٠٠- ٥، و التهذیب ٥- ٤٥- ١٣٧، و أورد قطعات منه فی الحدیث ٢ من الباب ٧، و فی الحدیث ٥ من الباب ٩، و فی الحدیث ١ من الباب ١٧، و فی الحدیث ١٥ من الباب ٢١ من هذه الأبواب.

٥- فی التهذیب زیادة- بمکّة (هامش المخطوط).

٦- فی نسخة من التهذیب زیادة- طوافا (هامش المخطوط).

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٨١٦ - رقم الحدیث الباب: ٢]

١٤٨١٦- ٢- (١) وَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ عَمَّارٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنِ الْمُفْرِدِ لِلْحَجِّ هَلْ يَطُوفُ بِالْبَيْتِ بَعْدَ طَوَافِ الْفَرِيضَةِ قَالَ نَعَمْ مَا شَاءَ وَ يُجَدِّدُ التَّلْبِيَةَ بَعْدَ الرَّكْعَتَيْنِ وَ الْقَارِنُ بِتِلْكَ الْمَنْزِلَةِ يَعْقِدَانِ مَا أَحَلَّا مِنَ الطَّوَافِ بِالتَّلْبِيَةِ.

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَعْقُوبَ (٢) وَ كَذَا الَّذِي قَبْلَهُ أَقُولُ: وَ يَأْتِي مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِكَ (٣).

******

ترجمه:

***

معاویه بن عمار از امام صادق (ع) روایت کرده است که پرسیدم: «آیا شخصی که حج اِفراد انجام می دهد، می تواند بعد از طواف واجب، طواف دیگری از روی اختیار انجام دهد؟» فرمود: «بله، هر چقدر بخواهد؛ و پس از دو رکعت نماز، تلبیه را تجدید می کند. و قارن (کسی که حج قِران انجام می دهد) نیز همین گونه است؛ هر دو با گفتن تلبیه نیت خود را بعد از طواف محکم می کنند.»

***

١٧- بَابُ كَيْفِيَّةِ حَجِّ الصِّبْيَانِ وَ الْحَجِّ بِهِمْ وَ جُمْلَةٍ مِنْ أَحْكَامِهِمْ

اشارة

(٤) ١٧ بَابُ كَيْفِيَّةِ حَجِّ الصِّبْيَانِ وَ الْحَجِّ بِهِمْ وَ جُمْلَةٍ مِنْ أَحْكَامِهِمْ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٨١٧ - رقم الحديث الباب: ١]

١٤٨١٧- ١- (٥) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ أَبِی عَلِیٍّ الْأَشْعَرِیِّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الْجَبَّارِ عَنْ صَفْوَانَ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْحَجَّاجِ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع فِی حَدِیثٍ قَالَ: قُلْتُ لَهُ إِنَّ مَعَنَا صَبِیّاً مَوْلُوداً فَكَیْفَ نَصْنَعُ بِهِ فَقَالَ مُرْ أُمَّهُ تَلْقَی حَمِیدَةَ فَتَسْأَلُهَا كَیْفَ تَصْنَعُ بِصِبْیَانِهَا فَأَتَتْهَا فَسَأَلَتْهَا كَیْفَ تَصْنَعُ فَقَالَتْ إِذَا كَانَ یَوْمُ التَّرْوِیَةِ فَأَحْرِمُوا عَنْهُ وَ جَرِّدُوهُ وَ غَسِّلُوهُ كَمَا یُجَرَّدُ الْمُحْرِمُ وَ قِفُوا بِهِ الْمَوَاقِفَ فَإِذَا كَانَ یَوْمُ النَّحْرِ فَارْمُوا عَنْهُ وَ احْلِقُوا رَأْسَهُ ثُمَّ زُورُوا بِهِ الْبَیْتَ- وَ مُرِی الْجَارِیَةَ أَنْ تَطُوفَ بِهِ بَیْنَ (٦) الصَّفَا

ص: ٢٨٦

١- الكافی ٤- ٢٩٨- ١، و أورده بتمامه فی الحدیث ١٣ من الباب ٢ من هذه الأبواب.

٢- التهذیب ٥- ٤٤- ١٣١.

٣- یأتی فی الحدیث ٦ من الباب ٨٣، و یأتی ما یدلّ علی استحباب الطواف مطلقا فی الباب ٤ من أبواب الطواف.

٤- الباب ١٧ فیه ٨ أحادیث.

٥- الكافی ٤- ٣٠٠- ٥.

٦- فی التهذیب- بالبیت و بین (هامش المخطوط).

وَ الْمَرْوَةِ.

وَ رَوَاهُ الشَّیْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُوسَی بْنِ الْقَاسِمِ عَنْ صَفْوَانَ بْنِ یَحْیَی مِثْلَهُ (١).

******

ترجمه:

***

عبدالرحمن بن حجاج از امام صادق (ع) در حدیثی نقل کرده است که گفتم: «با ما کودکی تازه متولد شده است؛ چگونه باید او را به حج ببریم؟» فرمود: «به مادرش بگو نزد حمیده (همسر امام صادق) برود و از او بپرسد که با کودکانش چه می کند.» مادر کودک نزد حمیده رفت و پرسید که چگونه باید عمل کند. حمیده گفت: «وقتی روز ترویه فرا رسید، او را مُحرم کنید، لباس هایش را درآورید و او را مانند یک مُحرم غسل دهید و در موقف ها با او بایستید. وقتی روز عید قربان شد، برای او رمی کنید و سرش را بتراشید، سپس او را به زیارت خانه ببرید. و به کنیز بگو که با او بین صفا و مروه طواف کند.»

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۸۱۸ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱۴۸۱۸- ۲- (۲) وَ بِالْإِسْنَادِ عَنْ صَفْوَانَ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَمَّارٍ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنْ غِلْمَانٍ لَنَا دَخَلُوا مَعَنَا مَكَّةَ بِعُمْرَةٍ وَ خَرَجُوا مَعَنَا إِلَى عَرَفَاتٍ بِغَيْرِ إِحْرَامٍ قَالَ قُلْ لَهُمْ يَغْتَسِلُونَ ثُمَّ يُحْرِمُونَ وَ اذْبَحُوا عَنْهُمْ كَمَا تَذْبَحُونَ عَنْ أَنْفُسِكُمْ.

******

ترجمه:

***

اسحاق بن عمار گفت: از امام صادق (ع) پرسیدم درباره غلامانی که با ما برای عمره وارد مکه شدند و بدون احرام با ما به عرفات رفتند. فرمود: «به آنان بگو که غسل کنند و سپس احرام ببندند؛ و برای آنان قربانی کنید، همان طور که برای خودتان قربانی می کنید.»

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۸۱۹ - رقم الحدیث الباب: ۳]

۱۴۸۱۹- ۳- (۳) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ عَمَّارٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: انْظُرُوا مَنْ كَانَ مَعَكُمْ مِنَ الصِّبْيَانِ فَقَدِّمُوهُ إِلَى الْجُحْفَةِ أَوْ إِلَى بَطْنِ مَرٍّ- وَ يُصْنَعُ بِهِمْ مَا يُصْنَعُ بِالْمُحْرِمِ وَ يُطَافُ بِهِمْ وَ يُرْمَى عَنْهُمْ وَ مَنْ لَا يَجِدُ الْهَدْيَ مِنْهُمْ فَلْيَصُمْ عَنْهُ وَلِيُّهُ.

وَ رَوَاهُ الْكُلَيْنِيُّ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ عَمَّارٍ مِثْلَهُ (٤)

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُوسَى بْنِ الْقَاسِمِ عَنْ صَفْوَانَ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ عَمَّارٍ مِثْلَهُ وَ زَادَ بَعْدَ قَوْلِهِ وَ يُطَافُ بِهِمْ وَ يُسْعَى بِهِمْ (٥)

******

ترجمه:

***

معاویه بن عمار از امام صادق (ع) روایت کرده است که فرمود: «بنگرید هر کودکی که با شماست، او را به جُحفه یا بطن مَرّ ببرید و با او همانند یک مُحرم رفتار کنید. برایشان طواف انجام دهید و به جای آنان رمی کنید. و هر کدام از آنان که قربانی نیافت، ولیّ او به جای او روزه بگیرد.»

***

[رقم الحديث الكلی: ۱٤۸۲۰ - رقم الحديث الباب: ٤]

۱٤۸۲۰- ٤- (٦) قَالَ الصَّدُوقُ وَ كَانَ عَلِيُّ بْنُ الْحُسَيْنِ ع

ص: ۲۸۷

۱- التهذيب ٥- ٤۱۰- ۱٤۲٥.

۲- الكافی ٤- ۳۰٤- ٦.

۳- الفقيه ۲- ٤۳٤- ۲۸۹٦، و أورد قطعة منه عن الكافی فی الحديث ۱ من الباب ۳ من أبواب الذبح.

٤- الكافی ٤- ۳۰٤- ٤.

٥- التهذيب ٥- ٤۰۹- ۱٤۲۳.

٦- الفقيه ۲- ٤۳٤- ۲۸۹٦، و أورد مثله عن الكافی و المحاسن فی الحديثين ۲، ٥ من الباب ۳٦ من أبواب الذبح.

يَضَعُ السِّكِّينَ فِی يَدِ الصَّبِيِّ ثُمَّ يَقْبِضُ عَلَى يَدَيْهِ الرَّجُلُ فَيَذْبَحُ.

******

ترجمه:

***

شيخ صدوق گفته است: علی بن حسين (ع) چاقو را در دست كودک قرار می داد، سپس مرد دستان كودک را می گرفت و با آن ذبح می كرد.

***

[رقم الحديث الكلی: ١٤٨٢١ - رقم الحديث الباب: ٥]

١٤٨٢١- ٥- (١) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ زُرَارَةَ عَنْ أَحَدِهِمَا ع قَالَ: إِذَا حَجَّ الرَّجُلُ بِابْنِهِ وَ هُوَ صَغِيرٌ فَإِنَّهُ يَأْمُرُهُ أَنْ يُلَبِّيَ وَ يَفْرِضَ الْحَجَّ فَإِنْ لَمْ يُحْسِنْ أَنْ يُلَبِّيَ لَبَّوْا عَنْهُ وَ يُطَافُ بِهِ وَ يُصَلَّى عَنْهُ قُلْتُ لَيْسَ لَهُمْ مَا يَذْبَحُونَ قَالَ يُذْبَحُ عَنِ الصِّغَارِ وَ يَصُومُ الْكِبَارُ وَ يُتَّقَى عَلَيْهِمْ مَا يُتَّقَى عَلَى الْمُحْرِمِ مِنَ الثِّيَابِ وَ الطِّيبِ وَ إِنْ قَتَلَ صَيْداً فَعَلَى أَبِيهِ.

وَ رَوَاهُ الْكُلَيْنِيُّ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ سَهْلِ بْنِ زِيَادٍ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي نَصْرٍ عَنِ الْمُثَنَّى الْحَنَّاطِ عَنْ زُرَارَةَ (٢)

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَعْقُوبَ مِثْلَهُ (٣).

******

ترجمه:

***

زراره از یکی از امامان (ع) نقل کرده است که فرمود: «وقتی مردی فرزند خردسالش را برای حج می برد، باید به او بگوید که تلبیه بگوید و نیت حج کند؛ و اگر کودک نتوانست تلبیه بگوید، از جانب او تلبیه می گویند. برای او طواف و نماز نیز انجام می دهند.» گفتم: «اگر آن ها چیزی برای قربانی کردن نداشتند، چه کنند؟» فرمود: «برای کودکان قربانی کنند و بزرگترها روزه بگیرند، و از آنچه مُحرم باید اجتناب کند، مانند لباس و بوی خوش، برای کودکان نیز پرهیز شود. و اگر صیدی را کشت، جریمه بر عهده پدرش است.»

***

[رقم الحديث الكلی: ١٤٨٢٢ - رقم الحديث الباب: ٦]

١٤٨٢٢- ٦- (٤) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَيُّوبَ أَخِي أُدَيْمٍ قَالَ: سُئِلَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع مِنْ أَيْنَ يُجَرَّدُ الصِّبْيَانُ فَقَالَ كَانَ أَبِي يُجَرِّدُهُمْ مِنْ فَخٍّ.

وَ رَوَاهُ الْكُلَيْنِيُّ بِالْإِسْنَادِ السَّابِقِ عَنِ ابْنِ أَبِي نَصْرٍ عَنْ عَبْدِ الْكَرِيمِ عَنْ أَيُّوبَ (٥)

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُوسَى بْنِ الْقَاسِمِ عَنْ صَفْوَانَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُسْكَانَ عَنْ أَيُّوبَ بْنِ الْحُرِّ (٦)

وَ عَنْهُ عَنْ عَلِيِّ بْنِ جَعْفَرٍ عَنْ أَخِيهِ مُوسَى ع (٧).

******

ترجمه:

***

ایوب، برادر اُدَیم، گفت: از امام صادق (ع) پرسیده شد که کودکان از کجا مُحرم شوند و لباس هایشان را درآورند؟ فرمود: «پدرم آن ها را در منطقه فَخّ مُحرم می کرد و لباسشان را درمی آورد.»

***

ص: ٢٨٨

١- الفقیه ٢- ٤٣٣- ٢٨٩٣.

٢- الکافی ٤- ٣٠٣- ١.

٣- التهذیب ٥- ٤٠٩- ١٤٢٤.

٤- الفقيه ٢- ٤٣٣- ٢٨٩٤، و أورده فی الحدیث ١ من الباب ١٨ من أبواب المواقیت، و فی الحدیث ١ من الباب ٤٧ من أبواب الاحرام.

٥- الکافی ٤- ٣٠٣- ٢.

٦- التهذیب ٥- ٤٠٩- ١٤٢١.

٧- التهذیب ٥- ٤٠٩- ١٤٢٢.

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٨٢٣ - رقم الحدیث الباب: ٧]

١٤٨٢٣- ٧- (١) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ یُونُسَ بْنِ یَعْقُوبَ عَنْ أَبِیهِ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع إِنَّ مَعِی صِبْیَةً (٢) صِغَاراً وَ أَنَا أَخَافُ عَلَیْهِمُ الْبَرْدَ فَمِنْ أَیْنَ یُحْرِمُونَ قَالَ ائْتِ بِهِمُ الْعَرْجَ (٣) فَلْیُحْرِمُوا مِنْهَا فَإِنَّکَ إِذَا أَتَیْتَ بِهِمُ الْعَرْجَ وَقَعْتَ فِی تِهَامَةَ- ثُمَّ قَالَ فَإِنْ خِفْتَ عَلَیْهِمْ فَأْتِ بِهِمُ الْجُحْفَةَ (٤).

وَ رَوَاهُ الْکُلَیْنِیُّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ یَحْیَی عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِیٍّ عَنْ یُونُسَ بْنِ یَعْقُوبَ مِثْلَهُ (٥).

******

ترجمه:

***

یونس بن یعقوب از پدرش نقل می کند: "به امام ابوعبدالله (علیه السلام) گفتم: 'با خودم کودکانی کوچک دارم و می ترسم سرما آن ها را اذیت کند. از کجا باید احرام بپوشند؟' فرمود: 'آن ها را به عرج بیاور، بگذار از آنجا احرام بپوشند، زیرا وقتی به عرج می آیی، در تهامه قرار داری.' سپس فرمود: 'اگر نگران آن ها هستی، آن ها را به جحفه بیاور.'"

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٨٢٤ - رقم الحدیث الباب: ٨]

١٤٨٢٤- ٨- (٦) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ مَهْزِيَارَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْفُضَيْلِ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا جَعْفَرٍ الثَّانِيَ ع عَنِ الصَّبِيِّ مَتَى يُحْرَمُ بِهِ قَالَ إِذَا اثَّغَرَ.

(٧)

******

ترجمه:

***

محمد بن فضیل گفت: از امام جواد (ع) درباره زمان احرام بستن کودک پرسیدم. فرمود: «وقتی دندان درآورد.»

***

١٨- بَابُ عَدَمِ جَوَازِ الْقِرَانِ فِی النِّیَّةِ بَیْنَ الْحَجِّ وَ الْعُمْرَةِ فَإِنْ فَعَلَ جَازَ لَهُ الْعُدُولُ إِلَی التَّمَتُّعِ إِنْ لَمْ یَسُقِ الْهَدْیَ

اشارة

(٨) ١٨ بَابُ عَدَمِ جَوَازِ الْقِرَانِ فِی النِّیَّةِ بَیْنَ الْحَجِّ وَ الْعُمْرَةِ فَإِنْ فَعَلَ جَازَ لَهُ الْعُدُولُ إِلَی التَّمَتُّعِ إِنْ لَمْ یَسُقِ الْهَدْیَ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٨٢٥ - رقم الحديث الباب: ١]

١٤٨٢٥- ١- (٩) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنِ ابْنِ أُذَيْنَةَ عَنْ زُرَارَةَ قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ إِلَى أَبِي جَعْفَرٍ ع وَ هُوَ خَلْفَ الْمَقَامِ- فَقَالَ إِنِّي قَرَنْتُ بَيْنَ حَجَّةٍ وَ عُمْرَةٍ فَقَالَ لَهُ هَلْ طُفْتَ بِالْبَيْتِ فَقَالَ نَعَمْ قَالَ

١- الفقيه ٢- ٤٣٤- ٢٨٩٥.

٢- فى نسخة- صبيانا (هامش المخطوط).

٣- العرج- مكان بين مكّة و المدينة على طريق الحاجّ (معجم البلدان ٤- ٩٩.

٤- الجحفة- مكان بين مكّة و المدينة (معجم البلدان ٢- ١١١).

٥- الكافى ٤- ٣٠٣- ٣.

٦- الفقيه ٢- ٤٣٥- ٢٨٩٩، و أورده فى الحديث ٢ من الباب ٢٠ من أبواب وجوب الحجّ.

٧- و يأتى ما يدلّ على ذلك فى الحديث ٩ من الباب ٤٧ من أبواب الطواف، و فى الباب ٣ من أبواب الذبح، و فى الأحاديث ١، ٣، ١٢ من الباب ١٧ من أبواب الرمى، و على جواز التظليل لهم فى الحديث ١ من الباب ٦٥ من أبواب تروك الاحرام.

٨- الباب ١٨ فيه حديثان.

٩- الفقيه ٢- ٣١٣- ٢٥٤٧، و أورده فى الحديث ٧ من الباب ٥ من هذه الأبواب.

هَلْ سُقْتَ الْهَدْيَ قَالَ لَا فَأَخَذَ أَبُو جَعْفَرٍ ع بِشَعْرِهِ ثُمَّ قَالَ أَحْلَلْتَ وَ اللَّهِ.

******

ترجمه:

***

زراره گفت: مردی نزد امام باقر (ع) آمد، در حالی که امام پشت مقام ابراهیم بود، و گفت: «من بین حج و عمره قِران بستم.» امام از او پرسید: «آیا طواف خانه (کعبه) را انجام داده ای؟» گفت: «بله.» فرمود: «آیا قربانی (هَدی) را همراه آورده ای؟» گفت: «نه.» پس امام باقر (ع) موهای او را گرفت و فرمود: «به خدا قسم که احلال (خروج از احرام) یافته ای.»

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٨٢٦ - رقم الحدیث الباب: ٢]

١٤٨٢٦- ٢- (١) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ يَعْقُوبَ بْنِ شُعَيْبٍ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع الرَّجُلُ يُحْرِمُ لِحَجَّةٍ وَ عُمْرَةٍ وَ يُنْشِئُ الْعُمْرَةَ أَ يَتَمَتَّعُ قَالَ نَعَمْ.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِكَ (٢) وَ يَأْتِي مَا يَدُلُّ عَلَيْهِ (٣).

******

ترجمه:

***

یعقوب بن شعیب گفت: به امام صادق (ع) گفتم: «مردی برای حج و عمره احرام می بندد و عمره را شروع می کند، آیا او می تواند از متعه (تمتع) استفاده کند؟» فرمود: «بله، می تواند.»

***

١٩- بَابُ اشْتِرَاطِ جَوَازِ عُدُولِ الْمُفْرِدِ إِلَى التَّمَتُّعِ بِعَدَمِ التَّلْبِيَةِ بَعْدَ الطَّوَافِ وَ السَّعْيِ قَبْلَ التَّقْصِيرِ

اشارة

(٤) ١٩ بَابُ اشْتِرَاطِ جَوَازِ عُدُولِ الْمُفْرِدِ إِلَى التَّمَتُّعِ بِعَدَمِ التَّلْبِيَةِ بَعْدَ الطَّوَافِ وَ السَّعْيِ قَبْلَ التَّقْصِيرِ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٨٢٧ - رقم الحديث الباب: ١]

١٤٨٢٧- ١- (٥) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَمَّارٍ (٦) قَالَ قُلْتُ لِأَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع رَجُلٌ يُفْرِدُ الْحَجَّ فَيَطُوفُ بِالْبَيْتِ- وَ يَسْعَى بَيْنَ الصَّفَا وَ الْمَرْوَةِ- ثُمَّ يَبْدُو لَهُ أَنْ يَجْعَلَهَا عُمْرَةً قَالَ إِنْ كَانَ لَبَّى بَعْدَ مَا سَعَى قَبْلَ أَنْ يُقَصِّرَ فَلَا مُتْعَةَ لَهُ.

مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُوسَى بْنِ الْقَاسِمِ عَنْ صَفْوَانَ بْنِ يَحْيَى عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَمَّارٍ عَنْ أَبِي بَصِيرٍ قَالَ قُلْتُ لِأَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع وَ ذَكَرَ مِثْلَهُ (٧)

١- الفقيه ٢- ٣١٤- ٢٥٤٩.

٢- تقدم فى الأحاديث ٢، ٤، ٨، ١١ من الباب ٥ من هذه الأبواب.

٣- يأتى فى الحديث ٤ من الباب ١٧ من أبواب الاحرام.

٤- الباب ١٩ فيه حديث واحد.

٥- الفقيه ٢- ٣١٤- ٢٥٥٠، و أورده فی الحدیث ٩ من الباب ٥ من هذه الأبواب.
٦- فی المصدر زیادة- عن أبی بصیر.
٧- التهذیب ٥- ٩٠- ٢٩٥.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِکَ (١).

******

ترجمه:

***

اسحاق بن عمار گفت: به امام صادق (ع) گفتم: «مردی حج را به صورت افراد انجام می دهد، طواف خانه (کعبه) و سعی بین صفا و مروه را انجام می دهد، سپس برایش مقدر می شود که آن را به عمره تبدیل کند. آیا می تواند؟» فرمود: «اگر او بعد از سعی، تلبیه بگوید و قبل از اینکه موی خود را کوتاه کند، پس برای او متعه ای نیست (نمی تواند به تمتع برگرداند).»

***

٢٠- بَابُ اسْتِحْبَابِ كَوْنِ إِحْرَامِ الْمُتَمَتِّعِ بِالْحَجِّ يَوْمَ التَّرْوِيَةِ وَ يَجُوزُ فِي غَيْرِهِ بِحَيْثُ يُدْرِکُ الْمَنَاسِکَ

اشارة

(٢) ٢٠ بَابُ اسْتِحْبَابِ كَوْنِ إِحْرَامِ الْمُتَمَتِّعِ بِالْحَجِّ يَوْمَ التَّرْوِيَةِ وَ يَجُوزُ فِي غَيْرِهِ بِحَيْثُ يُدْرِکُ الْمَنَاسِکَ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۴۸۲۸ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱۴۸۲۸- ۱- (۳) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَيْرٍ عَنْ هِشَامِ بْنِ سَالِمٍ وَ مُرَازِمٍ وَ شُعَيْبٍ كُلِّهِمْ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع فِی الرَّجُلِ الْمُتَمَتِّعِ يَدْخُلُ لَيْلَةَ عَرَفَةَ فَيَطُوفُ وَ يَسْعَی (٤) ثُمَّ يُحْرِمُ وَ يَأْتِی مِنًی فَقَالَ لَا بَأْسَ.

وَ رَوَاهُ الْكُلَيْنِيُّ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَيْرٍ إِلَّا أَنَّهُ قَالَ ثُمَّ يُحِلُّ ثُمَّ يُحْرِمُ (٥)

******

ترجمه:

***

از هشام بن سالم و مرازِم و شعيب، همگی از ابی عبدالله (ع) در مورد مرد مُتمَتّع كه شب عرفه وارد می شود و طواف می كند و سعی می كند، سپس احرام می بندد و به منی می رود، فرمود: اشكالی ندارد.

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۴۸۲۹ - رقم الحديث الباب: ۲]

۱۴۸۲۹- ۲- (٦) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحَلَبِيِّ عَنْ أَحَدِهِمَا وَ عَنْ حَمَّادٍ (٧) عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مَيْمُونٍ قَالَ: قَدِمَ أَبُو الْحَسَنِ ع مُتَمَتِّعاً لَيْلَةَ عَرَفَةَ- فَطَافَ وَ أَحَلَّ وَ أَتَی جَوَارِيَهُ ثُمَّ أَحْرَمَ (٨) بِالْحَجِّ وَ خَرَجَ.

وَ رَوَاهُ الْكُلَيْنِيُّ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ حَمَّادِ بْنِ عِيسَى عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مَيْمُونٍ (۹)

ص: ۲۹۱

۱- تقدم فی الباب ۱٦ من هذه الأبواب.

۲- الباب ۲۰ فیه ۱۷ حدیثا.

۳- الفقیه ۲- ۳۸٤- ۲۷٦۸، و التهذیب ٥- ۱۷۱- ٥۷۱، و الاستبصار ۲- ۲٤۷- ۸٦٦.

٤- فی التهذیب و الاستبصار زیادة- ثم یحل (هامش المخطوط).

٥- الکافی ٤- ٤٤۳- ۱.

٦- الفقیه ۲- ۳۸٤- ۲۷٦۹، و أورده عن الکافی و التهذیب فی الحدیث ۱ من الباب ۸ من أبواب التقصیر.

۷- السند فی المصدر- الحسین بن سعید، عن حماد، و فی نسخة منه- الحلبیّ، عن حماد.

۸- فی التهذیب و الاستبصار- أهل (هامش المخطوط).

۹- الکافی ٤- ٤٤۳- ۲.

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَعْقُوبَ (۱) وَ كَذَا الَّذِي قَبْلَهُ.

******

ترجمه:

***

از محمد بن میمون روایت شده که گفت: ابوالحسن (ع) در حالی که مُتمتّع بود، شب عرفه وارد شد؛ پس طواف کرد و حلال (ازاحرام خارج) شد و نزد همسرانش رفت، سپس برای حج احرام بست و خارج شد.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۸۳۰ - رقم الحدیث الباب: ۳]

۱۴۸۳۰- ۳- (۲) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَبِی بَصِیرٍ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع الْمَرْأَةُ تَجِی ءُ مُتَمَتِّعَةً فَتَطْمَثُ قَبْلَ أَنْ تَطُوفَ بِالْبَیْتِ فَیَکُونُ طُهْرُهَا لَیْلَةَ عَرَفَةَ- فَقَالَ إِنْ کَانَتْ تَعْلَمُ أَنَّهَا تَطْهُرُ وَ تَطُوفُ بِالْبَیْتِ وَ تُحِلُّ مِنْ إِحْرَامِهَا وَ تَلْحَقُ النَّاسَ بِمِنًى فَلْتَفْعَلْ.

وَ رَوَاهُ الشَّیْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ الْحُسَیْنِ عَنِ النَّضْرِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِی حَمْزَةَ (۳) عَنْ أَبِی بَصِیرٍ (٤)

وَ رَوَاهُ الْکُلَیْنِیُّ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ مِثْلَهُ (٥).

******

ترجمه:

***

از ابی بصیر روایت شده که گفت: به ابی عبدالله (ع) گفتم: زنی مُتمتّع می آید و پیش از آنکه طواف کند، حیض می شود و پاکی او شب عرفه باشد. فرمود: اگر می داند که پاک می شود و طواف می کند و از احرامش خارج می شود و به مردم در منی می رسد، این کار را انجام دهد.

***

[رقم الحديث الكلی: ۱٤۸۳۱ - رقم الحديث الباب: ٤]

۱٤۸۳۱- ٤- (٦) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنِ النَّضْرِ عَنْ شُعَيْبٍ الْعَقَرْقُوفِيِّ قَالَ: خَرَجْتُ أَنَا وَ حَدِيدٌ فَانْتَهَيْنَا إِلَى الْبُسْتَانِ يَوْمَ التَّرْوِيَةِ- فَتَقَدَّمْتُ عَلَى حِمَارٍ فَقَدِمْتُ مَكَّةَ- فَطُفْتُ وَ سَعَيْتُ وَ أَحْلَلْتُ مِنْ تَمَتُّعِي ثُمَّ أَحْرَمْتُ بِالْحَجِّ وَ قَدِمَ حَدِيدٌ مِنَ اللَّيْلِ فَكَتَبْتُ إِلَى أَبِي الْحَسَنِ ع- أَسْتَفْتِيهِ فِي أَمْرِهِ فَكَتَبَ إِلَيَّ مُرْهُ يَطُوفُ وَ يَسْعَى وَ يُحِلُّ مِنْ مُتْعَتِهِ وَ يُحْرِمُ بِالْحَجِّ وَ يَلْحَقُ النَّاسَ بِمِنًى وَ لَا يَبِيتَنَّ بِمَكَّةَ.

******

ترجمه:

***

از شعيب عقرقوفی روايت شده كه گفت: من و حديد بيرون رفتيم و روز ترويه به بستان رسيديم؛ پس من جلوتر از او بر الاغی رفتم و به مكه رسيدم؛ طواف كردم و سعی نمودم و از تمتّع خود حلال شدم، سپس برای حج احرام بستم. حديد شب رسيد؛ پس من به ابوالحسن (ع) نامه نوشتم تا درباره وضعيت او نظر دهد. ابوالحسن (ع) به من نوشت: او را وادار كن كه طواف كند و سعی كند و از تمتّع خود حلال شود و برای حج احرام ببندد و به مردم در منی بپيوندد و نبايد در مكه بيتوته كند.

***

[رقم الحديث الكلی: ۱٤۸۳۲ - رقم الحديث الباب: ۵]

۱٤۸۳۲- ۵- (۷) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ

١- التهذيب ٥- ١٧٢- ٥٧٢، و الاستبصار ٢- ٢٤٣- ٨٤٩ و الاستبصار ٢- ٢٤٧- ٨٦٧.

٢- الفقيه ٢- ٣٨٥- ٢٧٧٠.

٣- فى الكافى و الاستبصار زيادة- عن بعض أصحابه.

٤- التهذيب ٥- ٤٧٥- ١٦٧٥، و الاستبصار ٢- ٣١١- ١١٠٨.

٥- الكافى ٤- ٤٤٧- ٨.

٦- الفقيه ٢- ٣٨٥- ٢٧٧١.

٧- الكافى ٤- ٤٤٤- ٤، و التهذيب ٥- ١٧١- ٥٦٨، و الاستبصار ٢- ٢٤٧- ٨٦٣.

إِسْمَاعِيلَ بْنِ مَرَّارٍ عَنْ يُونُسَ عَنْ يَعْقُوبَ بْنِ شُعَيْبٍ الْمَحَامِلِيِّ (١) قَالَ سَمِعْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع يَقُولُ لَا بَأْسَ لِلْمُتَمَتِّعِ إِنْ لَمْ يُحْرِمْ مِنْ لَيْلَةِ التَّرْوِيَةِ- مَتَى مَا تَيَسَّرَ لَهُ مَا لَمْ يَخَفْ فَوْتَ الْمَوْقِفَيْنِ.

******

ترجمه:

***

از يعقوب بن شعيب المحاملى (و در نسخه اى: الميثمى) روايت شده كه گفت: از اباعبدالله (ع) شنيدم كه مى فرمود: براى مُتمتّع اشكالى ندارد كه اگر از شب ترويه احرام نبست، هر زمان كه برايش ميسر شد، (احرام ببندد) به شرطى كه نگران فوت كردن دو موقف نباشد.

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٨٣٣ - رقم الحديث الباب: ٦]

١٤٨٣٣- ٦- (٢) وَ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ ابْنِ فَضَّالٍ عَنِ ابْنِ بُكَيْرٍ عَنْ بَعْضِ أَصْحَابِنَا أَنَّهُ سَأَلَ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنِ الْمُتْعَةِ مَتَى تَكُونُ قَالَ يَتَمَتَّعُ مَا ظَنَّ أَنَّهُ يُدْرِكُ النَّاسَ بِمِنًى.

******

ترجمه:

***

از ابن بُکیر از برخی اصحابمان روایت شده که از اباعبدالله (ع) درباره مُتعه (عمره تمتع) پرسید که چه زمانی باشد. فرمود: مُتمتّع می شود تا زمانی که گمان دارد به مردم در منی می رسد.

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٨٣٤ - رقم الحدیث الباب: ٧]

١٤٨٣٤- ٧- (٣) وَ عَنْهُمْ عَنْ سَهْلِ بْنِ زِيَادٍ رَفَعَهُ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع فِی مُتَمَتِّعٍ دَخَلَ يَوْمَ عَرَفَةَ- قَالَ مُتْعَتُهُ تَامَّةٌ إِلَى أَنْ يَقْطَعَ التَّلْبِيَةَ.

مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَعْقُوبَ مِثْلَهُ (٤) وَ كَذَا كُلُّ مَا قَبْلَهُ.

******

ترجمه:

***

از سهل بن زیاد، به صورت مرفوع از ابی عبدالله (ع) روایت شده درباره مُتمتّعی که روز عرفه وارد شده است. فرمود: متعه اش کامل است تا زمانی که تلبیه را قطع کند.

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٨٣٥ - رقم الحدیث الباب: ٨]

١٤٨٣٥- ٨- (٥) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُوسَى بْنِ الْقَاسِمِ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَیْرٍ عَنْ حَمَّادٍ عَنِ الْحَلَبِیِّ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: الْمُتَمَتِّعُ یَطُوفُ بِالْبَیْتِ- وَ یَسْعَی بَیْنَ الصَّفَا وَ الْمَرْوَةِ مَا أَدْرَکَ النَّاسَ بِمِنًی.

******

ترجمه:

***

از حلبی از ابی عبدالله (ع) روایت شده که فرمود: مُتمتّع طواف خانه (کعبه) و سعی بین صفا و مروه را انجام می دهد تا زمانی که به مردم در منی برسد.

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٨٣٦ - رقم الحدیث الباب: ٩]

١٤٨٣٦- ٩- (٦) وَ عَنْهُ عَنِ الْحَسَنِ (٧) عَنْ عَلَاءِ بْنِ رَزِینٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع إِلَی مَتَی یَکُونُ لِلْحَاجِّ عُمْرَةٌ قَالَ إِلَی السَّحَرِ مِنْ لَیْلَةِ عَرَفَةَ.

******

ترجمه:

***

از محمد بن مسلم روایت شده که گفت: به ابی عبدالله (ع) گفتم: تا چه زمانی حاجی می تواند عمره انجام دهد؟ فرمود: تا سحر شب عرفه.

***

۱- فی نسخة- المیثمی (هامش المخطوط).

۲- الکافی ٤- ٤٤٣- ۳، و التهذیب ٥- ۱۷۰- ٥٦٦، و الاستبصار ۲- ۲٤٦- ۸٦۱.

۳- الکافی ٤- ٤٤٤- ٥.

٤- لم نعثر علیه فی التهذیب المطبوع.

٥- التهذیب ٥- ۱۷۰- ٥٦٥، و الاستبصار ۲- ۲٤٦- ۸٦۰.

٦- التهذیب ٥- ۱۷۲- ٥۷۳، و الاستبصار ۲- ۲٤۸- ۸٦۸.

۷- فی نسخة- الحسین (هامش المخطوط).

[رقم الحدیث الکلی: ۱٤۸۳۷ - رقم الحدیث الباب: ۱۰]

۱٤۸۳۷- ۱۰- (۱) وَ عَنْهُ عَنْ صَفْوَانَ (۲) عَنْ عِیصِ بْنِ الْقَاسِمِ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنِ الْمُتَمَتِّعِ یَقْدَمُ مَکَّةَ یَوْمَ التَّرْوِیَةِ صَلَاةَ الْعَصْرِ تَفُوتُهُ الْمُتْعَةُ فَقَالَ لَا لَهُ مَا بَیْنَهُ وَ بَیْنَ غُرُوبِ الشَّمْسِ وَ قَالَ قَدْ صَنَعَ ذَلِکَ رَسُولُ اللَّهِ ص.

******

ترجمه:

***

از عیص بن قاسم روایت شده که گفت: از ابی عبدالله (ع) درباره مُتمتّعی که روز ترویه هنگام نماز عصر به مکه می رسد و متعه را از دست می دهد، پرسیدم. فرمود: نه، برای او تا زمان غروب خورشید فرصت هست. و فرمود: رسول خدا (ص) نیز چنین کرد.

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۴۸۳۸ - رقم الحديث الباب: ۱۱]

۱۴۸۳۸- ۱۱- (۳) وَ عَنْهُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سَهْلٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا الْحَسَنِ مُوسَى ع عَنِ الْمُتَمَتِّعِ يَدْخُلُ مَكَّةَ- يَوْمَ التَّرْوِيَةِ فَقَالَ لِلْمُتَمَتِّعِ (٤) مَا بَيْنَهُ وَ بَيْنَ اللَّيْلِ.

******

ترجمه:

***

از اسحاق بن عبدالله روایت شده که گفت: از ابوالحسن موسی (ع) درباره مُتمتّعی که روز ترویه وارد مکه می شود، پرسیدم. فرمود: برای مُتمتّع تا شب فرصت هست.

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۴۸۳۹ - رقم الحديث الباب: ۱۲]

۱۴۸۳۹- ۱۲- (۵) وَ عَنْهُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عُذَافِرٍ عَنْ عُمَرَ بْنِ يَزِيدَ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: إِذَا قَدِمْتَ مَكَّةَ يَوْمَ التَّرْوِيَةِ وَ أَنْتَ مُتَمَتِّعٌ فَلَكَ مَا بَيْنَكَ وَ بَيْنَ اللَّيْلِ أَنْ تَطُوفَ بِالْبَيْتِ وَ تَسْعَى وَ تَجْعَلَهَا مُتْعَةً.

******

ترجمه:

***

از عمر بن یزید روایت شده که از ابی عبدالله (ع) شنیدم که فرمود: هنگامی که روز ترویه به مکه وارد می شوی و مُتمتّع هستی، از آن هنگام تا شب فرصت داری که طواف خانه کنی و سعی نمایی و آن را متعه قرار دهی.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۸۴۰ - رقم الحدیث الباب: ۱۳]

۱۴۸۴۰- ۱۳- (٦) وَ عَنْهُ قَالَ رَوَى لَنَا الثِّقَةُ مِنْ أَهْلِ الْبَيْتِ عَنْ أَبِي الْحَسَنِ مُوسَى ع أَنَّهُ قَالَ: أَهِلَّ بِالْمُتْعَةِ بِالْحَجِّ يُرِيدُ يَوْمَ التَّرْوِيَةِ- إِلَى زَوَالِ الشَّمْسِ وَ بَعْدَ الْعَصْرِ وَ بَعْدَ الْمَغْرِبِ وَ بَعْدَ الْعِشَاءِ (٧) مَا بَيْنَ ذَلِكَ كُلِّهِ وَاسِعٌ.

******

ترجمه:

***

و از او روایت شده که ثقه ای از اهل بیت (ع) برای ما از ابوالحسن موسی (ع) نقل کرد که فرمود: برای مُتمتّع شدن در حج احرام ببند، و این کار در روز ترویه تا زوال خورشید و بعد از عصر و بعد از مغرب و بعد از عشاء جایز است؛ در تمامی این مدت وسعت (زمان) وجود دارد.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۸۴۱ - رقم الحدیث الباب: ۱٤]

۱۴۸۴۱- ١٤- (٨) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ سَعْدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَيْنِ بْنِ

١- التهذيب ٥- ١٧٢- ٥٧٤، و الاستبصار ٢- ٢٤٨- ٨٦٩.

٢- فی الاستبصار زیادة- عن العلا.

٣- التهذیب ٥- ١٧٢- ٥٧٥، و الاستبصار ٢- ٢٤٨- ٨٧٠.

٤- فی نسخة- لیتمتع (هامش المخطوط).

٥- التهذیب ٥- ١٧٢- ٥٧٦، و الاستبصار ٢- ٢٤٨- ٨٧١.

٦- التهذیب ٥- ١٧٢- ٥٧٨، و الاستبصار ٢- ٢٤٨- ٨٧٣.

٧- فی نسخة زیادة- الآخرة (هامش المخطوط).

٨- التهذیب ٥- ١٧١- ٥٦٧، و الاستبصار ٢- ٢٤٦- ٨٦٢.

أَبِی الْخَطَّابِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِی نَصْرٍ عَنْ مُرَازِمِ بْنِ حَکِیمٍ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع الْمُتَمَتِّعُ یَدْخُلُ لَیْلَةَ عَرَفَةَ مَکَّةَ- أَوِ الْمَرْأَةُ الْحَائِضُ مَتَی یَکُونُ لَهَا (١) الْمُتْعَةُ قَالَ مَا أَدْرَکُوا النَّاسَ بِمِنًی.

******

ترجمه:

***

از مرازِم بن حکیم روایت شده که گفت: به ابی عبدالله (ع) گفتم: مُتمتّعی که شب عرفه وارد مکه می شود، یا زنی که حائض است، متعه برای او چه زمانی است؟ فرمود: هر زمانی که به مردم در منی برسند.

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٨٤٢ - رقم الحدیث الباب: ١٥]

١٤٨٤٢- ١٥- (٢) وَ عَنْهُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَيْرٍ عَنْ جَمِيلِ بْنِ دَرَّاجٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: الْمُتَمَتِّعُ لَهُ الْمُتْعَةُ إِلَى زَوَالِ الشَّمْسِ مِنْ يَوْمِ عَرَفَةَ- وَ لَهُ الْحَجُّ إِلَى زَوَالِ الشَّمْسِ مِنْ يَوْمِ النَّحْرِ.

******

ترجمه:

***

از جميل بن دراج از ابى عبدالله (ع) روايت شده كه فرمود: مُتمتّع تا زوال خورشيد روز عرفه براى او متعه هست، و تا زوال خورشيد روز نحر براى او حج است.

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٨٤٣ - رقم الحديث الباب: ١٦]

١٤٨٤٣- ١٦- (٣) وَ عَنْهُ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ جَعْفَرٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سَرْوٍ (٤) قَالَ: كَتَبْتُ إِلَى أَبِی الْحَسَنِ الثَّالِثِ ع مَا تَقُولُ فِی رَجُلٍ مُتَمَتِّعٍ بِالْعُمْرَةِ إِلَى الْحَجِّ وَافَى غَدَاةَ عَرَفَةَ- وَ خَرَجَ النَّاسُ مِنْ مِنًى إِلَى عَرَفَاتٍ- أَ عُمْرَتُهُ قَائِمَةٌ أَوْ قَدْ ذَهَبَتْ مِنْهُ إِلَى أَيِّ وَقْتٍ عُمْرَتُهُ قَائِمَةٌ إِذَا كَانَ مُتَمَتِّعاً بِالْعُمْرَةِ إِلَى الْحَجِّ فَلَمْ يُوَافِ يَوْمَ التَّرْوِيَةِ وَ لَا لَيْلَةَ التَّرْوِيَةِ- فَكَيْفَ يَصْنَعُ فَوَقَّعَ ع سَاعَةً يَدْخُلُ مَكَّةَ- إِنْ شَاءَ اللَّهُ يَطُوفُ وَ يُصَلِّی رَكْعَتَيْنِ وَ يَسْعَى وَ يُقَصِّرُ وَ يَخْرُجُ (٥) بِحَجَّتِهِ وَ يَمْضِی إِلَى الْمَوْقِفِ وَ يُفِيضُ مَعَ الْإِمَامِ.

******

ترجمه:

***

از محمد بن سروان روایت شده که گفت: من به ابوالحسن ثالث (ع) نوشتم: نظر شما درباره مردی که مُتمتّع به عمره به حج است و صبح روز عرفه وارد می شود و مردم از منی به عرفات می روند، چیست؟ آیا عمره اش باقی است یا از دست رفته؟ و تا چه زمانی عمره اش باقی است اگر او مُتمتّع به عمره به حج باشد و نه روز ترویه را ملاقات کند و نه شب آن را؟ پس چه کار باید کند؟ حضرت (ع) در جواب نوشت: وقتی وارد مکه شد، ان شاءالله طواف کند و دو رکعت نماز بخواند و سعی کند و موهایش را کوتاه کند و با حج خود خارج شود و به موقف برود و با امام (ع) به سوی عرفات برود.

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٨٤٤ - رقم الحدیث الباب: ١٧]

١٤٨٤٤- ١٧- (٦) عَلِيُّ بْنُ جَعْفَرٍ فِي كِتَابِهِ عَنْ أَخِيهِ قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنْ مُتَمَتِّعٍ قَدِمَ يَوْمَ التَّرْوِيَةِ قَبْلَ الزَّوَالِ (٧) قَالَ يَطُوفُ وَ يُحِلُّ فَإِذَا صَلَّى الظُّهْرَ

ص: ٢٩٥

١- فی المصدر- لهما.

٢- التهذیب ٥- ١٧١- ٥٦٩، و الاستبصار ٢- ٢٤٧- ٨٦٤.

٣- التهذیب ٥- ١٧١- ٥٧٠، و الاستبصار ٢- ٢٤٧- ٨٦٥.

٤- فی نسخة- محمّد بن سرد (هامش المخطوط). و فی المنتقی [٣- ٣٣٩]، صوابه- محمّد بن جزک (هامش المخطوط).

٥- فی الاستبصار- و یحرم (هامش المخطوط).

٦- مسائل علیّ بن جعفر- ١٦٥- ٢٦٤.

٧- فی المصدر زیادة- کیف یصنع.

أَحْرَمَ.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِکَ (۱) وَ يَأْتِی مَا يَدُلُّ عَلَيْهِ (۲) وَ يَأْتِی مَا ظَاهِرُهُ الْمُنَافَاةُ وَ هُوَ مَحْمُولٌ عَلَى التَّعَذُّرِ (۳).

******

ترجمه:

***

علی بن جعفر در کتابش از برادرش نقل کرده که گفت: از او درباره مُتمتّعی که روز ترویه قبل از زوال وارد می شود، پرسیدم. فرمود: طواف می کند و حلال می شود، و وقتی نماز ظهر را خواند، احرام می بندد.

می گویم : و درآینده چیزی که به ظاهر با هم تناقض دارد می آید ، بر این اساس که به خاطر عذری است، حمل می شود.

***

۲۱- بَابُ وُجُوبِ عُدُولِ الْمُتَمَتِّعِ إِلَى الْإِفْرَادِ مَعَ الِاضْطِرَارِ خَاصَّةً كَضِيقِ الْوَقْتِ وَ حُصُولِ الْحَيْضِ وَ سُقُوطِ الْهَدْيِ مَعَ الْعُدُولِ

اشارة

(٤) ۲۱ بَابُ وُجُوبِ عُدُولِ الْمُتَمَتِّعِ إِلَى الْإِفْرَادِ مَعَ الِاضْطِرَارِ خَاصَّةً كَضِيقِ الْوَقْتِ وَ حُصُولِ الْحَيْضِ وَ سُقُوطِ الْهَدْيِ مَعَ الْعُدُولِ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٨٤٥ - رقم الحديث الباب: ١]

١٤٨٤٥- ١- (٥) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ سَعْدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ مَهْزِيَارَ عَنْ فَضَالَةَ بْنِ أَيُّوبَ عَنْ رِفَاعَةَ بْنِ مُوسَى عَنْ أَبَانِ بْنِ تَغْلِبَ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع فِي حَدِيثٍ قَالَ: أَضْمِرْ فِي نَفْسِكَ الْمُتْعَةَ فَإِنْ أَدْرَكْتَ مُتَمَتِّعاً وَ إِلَّا كُنْتَ حَاجّاً.

******

ترجمه:

***

از ابان بن تغلب از امام صادق (عليه السلام) در حديثى نقل شده است كه فرمودند: "در نيت خود متعه را قصد كن، پس اگر به متعه رسيدى، (آن را انجام بده) و اگر نرسيدى، حاجى (مفرد) خواهى بود."

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٨٤٦ - رقم الحديث الباب: ٢]

١٤٨٤٦- ٢- (٦) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ صَفْوَانَ بْنِ يَحْيَى وَ ابْنِ

١- تقدم فی الأحادیث ٤، ٢٤، ٣٠، ٣٤، ٣٥ من الباب ٢، و فی الحدیث ٤ من الباب ٣، و فی الحدیث ٣ من الباب ٥، و فی الحدیث ٢ من الباب ٨، و فی الحدیث ٤ من الباب ٩، و فی الحدیث ١ من الباب ١٧ من هذه الأبواب.

٢- یأتی فی الباب ٢١ من هذه الأبواب، و فی الباب ٢١ من أبواب المواقیت، و فی الحدیث ٨ من الباب ٢٢، و فی الحدیث ١٠ من الباب ٣٤ من أبواب الاحرام، و فی الأبواب ١ و ٢، ٣ من أبواب إحرام الحجّ.

٣- یأتی فی الأحادیث ٨- ١٢، ١٤ من الباب ٢١ من هذه الأبواب.

٤- الباب ٢١ فیه ١٦ حدیثا.

٥- التهذیب ٥- ٨٦- ٢٨٦، و الاستبصار ٢- ١٧٢- ٥٦٨، و أورده بتمامه فی الحدیث ٤ من الباب ٢١ من أبواب الاحرام.

٦- التهذیب ٥- ٣٩٠- ١٣٦٣.

أَبِی عُمَیْرٍ وَ فَضَالَةَ عَنْ جَمِیلِ بْنِ دَرَّاجٍ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنِ الْمَرْأَةِ الْحَائِضِ إِذَا قَدِمَتْ مَکَّةَ یَوْمَ التَّرْوِیَةِ- قَالَ تَمْضِی کَمَا هِیَ إِلَی عَرَفَاتٍ فَتَجْعَلُهَا حَجَّةً ثُمَّ تُقِیمُ حَتَّی تَطْهُرَ فَتَخْرُجُ إِلَی التَّنْعِیمِ فَتُحْرِمُ فَتَجْعَلُهَا عُمْرَةً قَالَ ابْنُ أَبِی عُمَیْرٍ کَمَا صَنَعَتْ عَائِشَةُ.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ جَمِیلٍ مِثْلَهُ إِلَی قَوْلِهِ فَتَجْعَلُهَا عُمْرَةً (١)

******

ترجمه:

***

از جمیل بن دراج نقل شده که گفت: از امام صادق (علیه السلام) درباره زنی که در حال حیض وارد مکه می شود و این ورود در روز ترویه است، پرسیدم. فرمودند: «همان گونه که هست (بدون طواف)، به عرفات برود و حج (تمتع) را به جای آورد. سپس در مکه می ماند تا پاک شود و به تنعیم می رود، از آنجا محرم می شود و آن را عمره قرار می دهد.» ابن ابی عمیر گفت: «همان کاری که عایشه انجام داد.»

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۸۴۷ - رقم الحدیث الباب: ۳]

۱۴۸۴۷- ۳- (۲) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُوسَى بْنِ الْقَاسِمِ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَیْرٍ عَنْ حَمَّادٍ عَنِ الْحَلَبِیِّ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: لَیْسَ عَلَى النِّسَاءِ حَلْقٌ وَ عَلَیْهِنَّ التَّقْصِیرُ ثُمَّ یُهْلِلْنَ بِالْحَجِّ یَوْمَ التَّرْوِیَةِ وَ کَانَتْ عُمْرَةً وَ حَجَّةً فَإِنِ اعْتَلَلْنَ کُنَّ عَلَى حَجِّهِنَّ وَ لَمْ یُضْرِرْنَ بِحَجِّهِنَّ.

******

ترجمه:

***

از حلبی از امام صادق (علیه السلام) نقل شده که فرمودند: «بر زنان تراشیدن مو واجب نیست و بر آن ها کوتاه کردن مو (تقصیر) واجب است. سپس در روز ترویه به نیت حج احرام می بندند و این، عمره و حج است. پس اگر بیمار شوند، همچنان بر حج خود باقی می مانند و حج آن ها آسیب نمی بیند.»

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۸۴۸ - رقم الحدیث الباب: ٤]

١٤٨٤٨- ٤- (٣) قَالَ الشَّيْخُ وَ قَدْ رَوَى أَصْحَابُنَا وَ غَيْرُهُمْ أَنَّ الْمُتَمَتِّعَ إِذَا فَاتَتْهُ عُمْرَةُ الْمُتْعَةِ اعْتَمَرَ بَعْدَ الْحَجِّ وَ هُوَ الَّذِي أَمَرَ بِهِ رَسُولُ اللَّهِ ص عَائِشَةَ- قَالَ وَ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع- قَدْ جَعَلَ اللَّهُ فِي ذَلِكَ فَرَجاً لِلنَّاسِ.

******

ترجمه:

***

مرحوم شیخ گفته است که اصحاب ما و دیگران روایت کرده اند که اگر برای شخص مُتَمَتِّع (در حج تمتع) عمره تمتع فوت شود، بعد از حج عمره به جا می آورد. و این همان است که پیامبر خدا (صلی الله علیه وآله) به عایشه دستور دادند. و امام صادق (علیه السلام) فرمودند: خداوند در این امر گشایشی برای مردم قرار داده است.

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٨٤٩ - رقم الحدیث الباب: ٥]

١٤٨٤٩- ٥- (٤) وَ قَالُوا قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع الْمُتَمَتِّعُ إِذَا فَاتَتْهُ عُمْرَةُ الْمُتْعَةِ أَقَامَ إِلَى هِلَالِ الْمُحَرَّمِ وَ اعْتَمَرَ فَأَجْزَأَتْ عَنْهُ مَكَانَ عُمْرَةِ الْمُتْعَةِ.

******

ترجمه:

***

و گفتند که امام صادق (علیه السلام) فرمودند: «مُتَمَتِّع، اگر عمره تمتع را از دست بدهد، تا هلال محرم صبر می کند و سپس عمره ای انجام می دهد که به جای عمره تمتع از او پذیرفته می شود.»

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۸۵۰ - رقم الحدیث الباب: ٦]

۱۴۸۵۰- ٦- (۵) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَیْرٍ عَنْ حَمَّادٍ عَنِ الْحَلَبِیِّ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنْ رَجُلٍ أَهَلَّ بِالْحَجِّ وَ الْعُمْرَةِ جَمِیعاً ثُمَ

ص: ۲۹۷

۱- الفقیه ۲- ۳۸۱- ۲۷۵۹.

۲- التهذیب ۵- ۳۹۰- ۱۳٦٤، و أورد نحوه فی الحدیث ۳ من الباب ۸ من أبواب الحلق و التقصیر.

۳- التهذیب ۵- ٤۳۸- ۱۵۲۲.

٤- التهذیب ۵- ٤۳۸- ۱۵۲۲ ذیل الحدیث ۱۵۲۲.

۵- التهذیب ۵- ۱۷٤- ۵۸٤، و الاستبصار ۲- ۲۵۰- ۸۷۹.

قَدِمَ مَکَّةَ وَ النَّاسُ بِعَرَفَاتٍ- فَخَشِیَ إِنْ هُوَ طَافَ وَ سَعَی بَیْنَ الصَّفَا وَ الْمَرْوَةِ أَنْ یَفُوتَهُ الْمَوْقِفُ قَالَ یَدَعُ الْعُمْرَةَ فَإِذَا أَتَمَّ حَجَّهُ صَنَعَ کَمَا صَنَعَتْ عَائِشَةُ وَ لَا هَدْیَ عَلَیْهِ.

******

ترجمه:

***

از حلبی نقل شده که گفت: از امام صادق (علیه السلام) درباره مردی پرسیدم که به نیت حج و عمره با هم احرام بسته و وارد مکه شده است، در حالی که مردم در عرفات هستند. او می ترسد که اگر طواف و سعی بین صفا و مروه انجام دهد، وقوف در عرفات را از دست بدهد. امام فرمودند: «عمره را رها کند، و هنگامی که حج خود را به پایان رساند، مانند کاری که عایشه انجام داد، عمل کند، و قربانی بر او واجب نیست.»

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۸۵۱ - رقم الحدیث الباب: ۷]

۱۴۸۵۱- ۷- (۱) وَ عَنْهُ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ مَحْبُوبٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ رِئَابٍ عَنْ زُرَارَةَ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا جَعْفَرٍ ع عَنِ الرَّجُلِ يَكُونُ فِي يَوْمِ عَرَفَةَ- وَ بَيْنَهُ وَ بَيْنَ مَكَّةَ ثَلَاثَةُ أَمْيَالٍ وَ هُوَ مُتَمَتِّعٌ بِالْعُمْرَةِ إِلَى الْحَجِّ فَقَالَ يَقْطَعُ التَّلْبِيَةَ تَلْبِيَةَ الْمُتْعَةِ وَ يُهِلُّ بِالْحَجِّ بِالتَّلْبِيَةِ إِذَا صَلَّى الْفَجْرَ وَ يَمْضِي إِلَى عَرَفَاتٍ- فَيَقِفُ مَعَ النَّاسِ وَ يَقْضِي جَمِيعَ الْمَنَاسِكِ وَ يُقِيمُ بِمَكَّةَ حَتَّى يَعْتَمِرَ عُمْرَةَ الْمُحَرَّمِ وَ لَا شَيْ ءَ عَلَيْهِ.

******

ترجمه:

***

زراره نقل کرده که گفت: از امام باقر (علیه السلام) درباره مردی پرسیدم که در روز عرفه، در سه مایلی مکه است و مُتمتِّع به عمره تا حج است. امام فرمودند: «تلبیه عمره تمتع را قطع می کند و پس از نماز صبح، با تلبیه حج، به نیت حج احرام می بندد و به عرفات می رود و با مردم وقوف می کند و همه مناسک حج را به جا می آورد و در مکه می ماند تا عمره ماه محرم را انجام دهد و چیزی بر او واجب نیست.»

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۴۸۵۲ - رقم الحديث الباب: ۸]

۱۴۸۵۲- ۸- (۲) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُوسَى بْنِ الْقَاسِمِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سَهْلٍ عَنْ زَكَرِيَّا بْنِ آدَمَ (۳) قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا الْحَسَنِ ع عَنِ الْمُتَمَتِّعِ إِذَا دَخَلَ يَوْمَ عَرَفَةَ- قَالَ لَا مُتْعَةَ لَهُ يَجْعَلُهَا عُمْرَةً مُفْرَدَةً.

******

ترجمه:

***

از زکریا بن آدم نقل شده که گفت: از امام کاظم (علیه السلام) درباره شخص مُتمتِّعی که در روز عرفه وارد مکه می شود، پرسیدم. امام فرمودند: «برای او تمتع نیست؛ آن را به عمره مفرده تبدیل می کند.»

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۴۸۵۳ - رقم الحديث الباب: ۹]

۱۴۸۵۳- ۹- (٤) وَ عَنْهُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سَهْلٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ أَبِي الْحَسَنِ ع قَالَ: الْمُتَمَتِّعُ إِذَا قَدِمَ لَيْلَةَ عَرَفَةَ فَلَيْسَ لَهُ مُتْعَةٌ يَجْعَلُهَا حَجَّةً مُفْرَدَةً وَ إِنَّمَا الْمُتْعَةُ إِلَى يَوْمِ التَّرْوِيَةِ.

******

ترجمه:

***

از اسحاق بن عبدالله نقل شده که از امام کاظم (علیه السلام) شنیدم که فرمودند: «برای مُتَمَتِّعی که شب عرفه وارد (مکه) شود، متعه (حج تمتع) نیست؛ آن را به حج مفرده تبدیل می کند. و متعه تنها تا روز ترویه معتبر است.»

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٨٥٤ - رقم الحدیث الباب: ١٠]

١٤٨٥٤- ١٠- (٥) وَ عَنْهُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سَهْلٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ مُوسَى بْنِ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنِ الْمُتَمَتِّعِ يَقْدَمُ مَكَّةَ لَيْلَةَ عَرَفَةَ- قَالَ لَا مُتْعَةَ لَهُ يَجْعَلُهَا حَجَّةً مُفْرَدَةً وَ يَطُوفُ بِالْبَيْتِ وَ يَسْعَى بَيْنَ

ص: ٢٩٨

١- التهذيب ٥- ١٧٤- ٥٨٥، و الاستبصار ٢- ٢٥٠- ٨٨٠.

٢- التهذيب ٥- ١٧٣- ٥٧٩، و الاستبصار ٢- ٢٤٩- ٨٧٤.

٣- فی الاستبصار- زکریا بن عمران.

٤- التهذيب ٥- ١٧٣- ٥٨٠، و الاستبصار ٢- ٢٤٩- ٨٧٥.

٥- التهذيب ٥- ١٧٣- ٥٨١، و الاستبصار ٢- ٢٤٩- ٨٧٦.

الصَّفَا وَ الْمَرْوَةِ- وَ يَخْرُجُ إِلَى مِنًى وَ لَا هَدْيَ عَلَيْهِ وَ إِنَّمَا الْهَدْيُ عَلَى الْمُتَمَتِّعِ.

******

ترجمه:

***

موسی بن عبدالله نقل می کند: "از امام ابوعبدالله (علیه السلام) درباره متعه گزار که شب عرفه به مکه وارد می شود، سوال کردم. امام فرمود: 'او دیگر نمی تواند متعه انجام دهد. بلکه حج مفرده انجام می دهد، طواف خانه خدا را انجام می دهد و بین صفا و مروه سعی می کند، سپس به منا می رود و هدیه ای بر او واجب نیست، زیرا هدیه بر متعه گزار واجب است.'

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۸۵۵ - رقم الحدیث الباب: ۱۱]

۱۴۸۵۵- ۱۱- (۱) وَ عَنْهُ عَنْ صَفْوَانَ بْنِ یَحْیَی عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَعْیَنَ عَنْ عَلِیِّ بْنِ یَقْطِینٍ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا الْحَسَنِ مُوسَی ع عَنِ الرَّجُلِ وَ الْمَرْأَةِ یَتَمَتَّعَانِ بِالْعُمْرَةِ إِلَی الْحَجِّ ثُمَّ یَدْخُلَانِ مَکَّةَ یَوْمَ عَرَفَةَ- کَیْفَ یَصْنَعَانِ قَالَ یَجْعَلَانِهَا حَجَّةً مُفْرَدَةً وَ حَدُّ الْمُتْعَةِ إِلَی یَوْمِ التَّرْوِیَةِ.

******

ترجمه:

***

از علی بن یقطین نقل شده که گفت: از امام موسی (علیه السلام) درباره مرد و زنی که به نیت حج تمتع (عمره به حج) وارد مکه می شوند و در روز عرفه به مکه می رسند، پرسیدم. امام فرمودند: «آن ها باید آن را به حج مفرده تبدیل کنند و حدود متعه تا روز ترویه است.»

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۸۵۶ - رقم الحدیث الباب: ۱۲]

١٤٨٥٦- ١٢- (٢) عَنْ عُمَرَ بْنِ يَزِيدَ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: إِذَا قَدِمْتَ مَكَّةَ يَوْمَ التَّرْوِيَةِ وَ قَدْ غَرَبَتِ الشَّمْسُ فَلَيْسَ لَكَ مُتْعَةٌ امْضِ كَمَا أَنْتَ بِحَجِّكَ.

ترجمه:

***

از عمر بن یزید نقل شده که گفت: از امام صادق (علیه السلام) پرسیدم: «اگر روز ترویه به مکه وارد شوم و خورشید غروب کرده باشد، آیا برای من متعه (حج تمتع) وجود دارد؟» امام فرمودند: «برو همان طور که هستی به حج خود ادامه بده.»

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٨٥٧ - رقم الحدیث الباب: ١٣]

١٤٨٥٧- ١٣- (٣) وَ عَنْهُ عَنِ ابْنِ جَبَلَةَ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَمَّارٍ عَنْ أَبِی الْحَسَنِ ع قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنِ الْمَرْأَةِ تَجِیءُ مُتَمَتِّعَةً فَتَطْمَثُ قَبْلَ أَنْ تَطُوفَ بِالْبَيْتِ حَتَّى تَخْرُجَ إِلَى عَرَفَاتٍ- قَالَ تَصِيرُ حَجَّةً مُفْرَدَةً قُلْتُ عَلَيْهَا شَیْءٌ قَالَ دَمٌ تُهَرِيقُهُ وَ هِیَ أُضْحِيَّتُهَا.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ صَفْوَانَ بْنِ يَحْيَى عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَمَّارٍ مِثْلَهُ إِلَّا أَنَّهُ قَالَ تَصِيرُ حَجَّةً مُفْرَدَةً وَ عَلَيْهَا دَمُ أُضْحِيَّتِهَا (٤).

أَقُولُ: حَمَلَهُ الشَّيْخُ عَلَى اسْتِحْبَابِ التَّضْحِيَةِ لِمَا يَأْتِی (٥).

******

ترجمه:

***

از اسحاق بن عمار نقل شده که گفت: از امام کاظم (علیه السلام) درباره زنی که به نیت حج تمتع وارد می شود و قبل از طواف خانه دچار حیض می شود و تا به عرفات می رسد، پرسیدم. امام فرمودند: «او به حج مفرده تبدیل می شود.» گفتم: آیا بر او چیزی هست؟ فرمودند: «دمی (قربانی) بر او واجب است که آن، قربانی او خواهد بود.»

و صدوق این روایت را با اسناد خود از صفوان بن یحیا از اسحاق بن عمار نقل کرده، با این تفاوت که فرمود: «او به حج مفرده تبدیل می شود و بر او دم قربانی واجب است.»

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۸۵۸ - رقم الحدیث الباب: ۱۴]

۱۴۸۵۸- ۱۴- (۶) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ

ص: ۲۹۹

۱- التهذیب ۵- ۱۷۳- ۵۸۲، و الاستبصار ۲- ۲۴۹- ۸۷۷.

۲- التهذیب ۵- ۱۷۳- ۵۸۳، و الاستبصار ۲- ۲۴۹- ۸۷۸.

۳- التهذیب ۵- ۳۹۰- ۱۳۶۵، و الاستبصار ۲- ۳۱۰- ۱۱۰۶.

۴- الفقیه ۲- ۳۸۱- ۲۷۶۰.

۵- یأتی فی الحدیث ۱۴ من هذا الباب.

۶- التهذیب ۵- ۳۹۱- ۱۳۶۶، و الاستبصار ۲- ۳۱۱- ۱۱۰۷.

إِسْمَاعِيلَ بْنِ بَزِيعٍ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا الْحَسَنِ الرِّضَا ع عَنِ الْمَرْأَةِ تَدْخُلُ مَكَّةَ- مُتَمَتِّعَةً فَتَحِيضُ قَبْلَ أَنْ تُحِلَّ مَتَى تَذْهَبُ مُتْعَتُهَا قَالَ كَانَ جَعْفَرٌ ع يَقُولُ زَوَالَ الشَّمْسِ مِنْ يَوْمِ التَّرْوِيَةِ وَ كَانَ مُوسَى ع يَقُولُ صَلَاةَ الْمَغْرِبِ (۱) مِنْ يَوْمِ التَّرْوِيَةِ- فَقُلْتُ جُعِلْتُ فِدَاكَ عَامَّةُ مَوَالِيكَ يَدْخُلُونَ يَوْمَ التَّرْوِيَةِ- وَ يَطُوفُونَ

وَ يَسْعَوْنَ ثُمَّ يُحْرِمُونَ بِالْحَجِّ فَقَالَ زَوَالَ الشَّمْسِ فَذَكَرْتُ لَهُ رِوَايَةَ عَجْلَانَ أَبِی صَالِحٍ فَقَالَ (۲) إِذَا زَالَتِ الشَّمْسُ ذَهَبَتِ الْمُتْعَةُ فَقُلْتُ فَهِیَ عَلَی إِحْرَامِهَا أَوْ تُجَدِّدُ إِحْرَامَهَا لِلْحَجِّ فَقَالَ لَا هِیَ عَلَی إِحْرَامِهَا قُلْتُ فَعَلَیْهَا هَدْیٌ قَالَ لَا إِلَّا أَنْ تُحِبَّ أَنْ تَطَوَّعَ ثُمَّ قَالَ أَمَّا نَحْنُ فَإِذَا رَأَیْنَا هِلَالَ ذِی الْحِجَّةِ- قَبْلَ أَنْ نُحْرِمَ فَاتَتْنَا الْمُتْعَةُ.

أَقُولُ: فَوْتُ الْمُتْعَةِ هُنَا مَحْمُولٌ عَلَی الْخَوْفِ مِنْ فَوَاتِ الْوُقُوفِ لَوْ أَتَمَّ الْعُمْرَةَ.

******

ترجمه:

***

از اسماعیل بن بزیع نقل شده که گفت: از امام رضا (علیه السلام) درباره زنی که به نیت حج تمتع وارد مکه می شود و قبل از اینکه به حج خود احرام ببندد، دچار حیض می شود، پرسیدم: «متعه او چه زمانی از بین می رود؟» امام فرمودند: «جعفر (امام صادق علیه السلام) می گفت: زوال خورشید در روز ترویه و موسی (امام کاظم علیه السلام) می گفت: هنگام نماز مغرب در روز ترویه.»

گفتم: «فدایت شوم، آیا عموم موالیان شما در روز ترویه وارد می شوند و طواف و سعی انجام می دهند و سپس برای حج احرام می بندند؟» امام فرمودند: «زوال خورشید.» پس من روایت عجلان ابی صالح را برای او ذکر کردم. امام فرمودند: «زمانی که خورشید غروب کند، متعه از بین می رود.»

گفتم: «آیا او باید بر احرام قبلی خود باقی بماند یا احرام جدیدی برای حج ببندد؟» امام فرمودند: «او بر احرام قبلی خود باقی است.» گفتم: «آیا بر او قربانی واجب است؟» فرمودند: «نه، مگر اینکه بخواهد مستحب (طواف) کند.»

سپس فرمودند: «اما ما، هنگامی که هلال ماه ذی حجه را ببینیم، قبل از اینکه احرام ببندیم، متعه ما از بین می رود.»

می گویم : اینجا منظور از فوت متعه احتمال عدم رسیدن به وقوف در عرفات است اگر فرد بخواهد عمره خود را به اتمام برساند.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۸۵۹ - رقم الحدیث الباب: ۱۵]

۱۴۸۵۹- ۱۵- (۳) مُحَمَّدُ بْنُ یَعْقُوبَ عَنْ أَبِی عَلِیٍّ الْأَشْعَرِیِّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الْجَبَّارِ عَنْ صَفْوَانَ بْنِ یَحْیَی عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْحَجَّاجِ قَالَ: أَرْسَلْتُ إِلَی أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع أَنَّ بَعْضَ مَنْ مَعَنَا مِنْ صَرُورَةِ النِّسَاءِ قَدِ اعْتَلَلْنَ فَکَیْفَ تَصْنَعُ قَالَ تَنْتَظِرُ مَا بَیْنَهَا وَ بَیْنَ التَّرْوِیَةِ- فَإِنْ طَهُرَتْ فَلْتُهِلَّ وَ إِلَّا فَلَا یَدْخُلَنَّ عَلَیْهَا التَّرْوِیَةُ إِلَّا وَ هِیَ مُحْرِمَةٌ.

******

ترجمه:

***

از عبد الرحمن بن حجاج نقل شده که گفت: به امام صادق (علیه السلام) پیام دادم که بعضی از زنان همراه ما صروره هستند(زنانی که برای اولین با حج آمده اند) دچار بیماری شده اند، پس چگونه باید عمل کنند؟ امام فرمودند: «آن ها باید منتظر بمانند تا روز ترویه؛ اگر پاک شدند، باید احرام ببندند، وگرنه نباید روز ترویه وارد شوند مگر اینکه محرم باشند.»

***

[رقم الحديث الكلی: ١٤٨٦٠ - رقم الحديث الباب: ١٦]

١٤٨٦٠- ١٦- (٤) عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ فِی قُرْبِ الْإِسْنَادِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِی نَصْرٍ عَنِ الرِّضَا ع قَالَ: قُلْتُ لَهُ جُعِلْتُ فِدَاکَ كَيْفَ نَصْنَعُ بِالْحَجِّ فَقَالَ أَمَّا نَحْنُ فَنَخْرُجُ فِی وَقْتٍ ضَيِّقٍ تَذْهَبُ فِيهِ الْأَيَّامُ فَأُفْرِدُ فِيهِ الْحَجَّ قُلْتُ أَ رَأَيْتَ

١- كذا فی المخطوط، لكن فی المصدر- صلاة الصبح.

٢- فی نسخة من الاستبصار زيادة- لا (هامش المخطوط).

٣- الكافی ٤- ٣٠٠- ٥.

٤- قرب الإسناد- ١٦٩.

إِنْ أَرَادَ الْمُتْعَةَ كَيْفَ يَصْنَعُ قَالَ يَنْوِی الْمُتْعَةَ وَ يُحْرِمُ بِالْحَجِّ.

أَقُولُ: وَ يَأْتِی مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِکَ فِی أَبْوَابِ الطَّوَافِ إِنْ شَاءَ اللَّهُ (١).

******

ترجمه:

***

از احمد بن محمد بن ابی نصر نقل شده كه گفت: به امام رضا (عليه السلام) عرض كردم: «فدايت شوم، ما چگونه حج انجام دهيم؟» امام فرمودند: «ما در زمانی بيرون می رويم كه وقت كم است و روزها می گذرد، پس حج مفرده انجام می دهم.» گفتم: «اگر كسی بخواهد حج تمتع انجام دهد، چه بايد بكند؟» امام فرمودند: «نيت تمتع می كند و با نيت حج احرام می بندد.»

***

۲۲- بَابُ وُجُوبِ الْإِتْيَانِ بِعُمْرَةِ التَّمَتُّعِ وَ حَجِّهِ فِی عَامٍ وَاحِدٍ وَ عَدَمِ جَوَازِ الْخُرُوجِ مِنْ مَکَّةَ قَبْلَ الْإِحْرَامِ بِالْحَجِّ فَإِنْ خَرَجَ وَ عَادَ بَعْدَ شَهْرٍ أَعَادَ الْعُمْرَةَ

اشارة

(۲) ۲۲ بَابُ وُجُوبِ الْإِتْيَانِ بِعُمْرَةِ التَّمَتُّعِ وَ حَجِّهِ فِی عَامٍ وَاحِدٍ وَ عَدَمِ جَوَازِ الْخُرُوجِ مِنْ مَکَّةَ قَبْلَ الْإِحْرَامِ بِالْحَجِّ فَإِنْ خَرَجَ وَ عَادَ بَعْدَ شَهْرٍ أَعَادَ الْعُمْرَةَ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۸۶۱ - رقم الحدیث الباب: ۱]

۱۴۸۶۱- ۱- (۳) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُوسَی بْنِ الْقَاسِمِ عَنْ حَمَّادٍ عَنْ حَرِیزٍ عَنْ زُرَارَةَ عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ ع قَالَ: قُلْتُ لَهُ کَیْفَ أَتَمَتَّعُ قَالَ تَأْتِی الْوَقْتَ فَتُلَبِّی إِلَی أَنْ قَالَ وَ لَیْسَ لَکَ أَنْ تَخْرُجَ مِنْ مَکَّةَ حَتَّی تَحُجَّ.

******

ترجمه:

***

از زراره نقل شده که گفت: به امام باقر (علیه السلام) عرض کردم: «چگونه حج تمتع انجام دهم؟» امام فرمودند: «در وقت (مقرر) وارد شو و لبیک بگو.» تا اینکه فرمودند: «تو اجازه نداری از مکه خارج شوی تا زمانی که حج انجام دهی.»

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۸۶۲ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱۴۸۶۲- ۲- (٤) وَ عَنْهُ عَنْ صَفْوَانَ بْنِ يَحْيَى وَ حَمَّادِ بْنِ عِيسَى وَ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ وَ ابْنِ الْمُغِيرَةِ كُلِّهِمْ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ عَمَّارٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع فِي حَدِيثٍ قَالَ: تَمَتَّعْ فَهُوَ وَ اللَّهِ أَفْضَلُ ثُمَّ قَالَ إِنَّ أَهْلَ مَكَّةَ يَقُولُونَ إِنَّ عُمْرَتَهُ عِرَاقِيَّةٌ وَ حَجَّتَهُ مَكِّيَّةٌ كَذَبُوا أَ وَ لَيْسَ هُوَ مُرْتَبِطاً بِالْحَجِّ لَا يَخْرُجُ حَتَّى يَقْضِيَهُ.

وَ رَوَاهُ الْكُلَيْنِيُّ كَمَا مَرَّ (٥).

******

ترجمه:

***

از معاویه بن عمار نقل شده که امام صادق (علیه السلام) در حدیثی فرمودند: «حج تمتع به جا آور، که به خدا قسم این افضل است.» سپس فرمودند: «اهل مکه می گویند که عمره او (زائر) عراقی و حج او مکی است. دروغ می گویند! آیا او به حج مرتبط نیست و نباید خارج شود تا زمانی که حج خود را به پایان برساند؟»

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۸۶۳ - رقم الحدیث الباب: ۳]

١٤٨٦٣- ٣- (٦) وَ عَنْهُ عَنْ بَعْضِ أَصْحَابِنَا أَنَّهُ سَأَلَ أَبَا جَعْفَرٍ ع

ص: ٣٠١

١- يأتى ما يدلّ على بعض المقصود فى الباب ٨٤ من أبواب الطواف.

٢- الباب ٢٢ فيه ١٢ حديثا.

٣- التهذيب ٥- ٨٦- ٢٨٤، و أورده بتمامه فى الحديث ٣ من الباب ٢٢ من أبواب الاحرام.

٤- التهذيب ٥- ٣١- ٩٤، و الاستبصار ٢- ١٥٦- ٥١٢.

٥- مر فى الحديث ١٨ من الباب ٤ من هذه الأبواب.

٦- التهذيب ٥- ٤٣٦- ١٥١٨، و أورد نحوه فى الحديث ١ من الباب ٧ من هذه الأبواب، و صدره فى الحديث ٨ من الباب ٧ من أبواب العمرة.

فِى عَشْرٍ مِنْ شَوَّالٍ- فَقَالَ إِنِّى أُرِيدُ أَنْ أُفْرِدَ عُمْرَةَ هَذَا الشَّهْرِ فَقَالَ أَنْتَ مُرْتَهَنٌ بِالْحَجِّ فَقَالَ لَهُ الرَّجُلُ إِنَّ الْمَدِينَةَ مَنْزِلِى وَ مَكَّةَ مَنْزِلِى وَ لِى بَيْنَهُمَا أَهْلٌ وَ بَيْنَهُمَا أَمْوَالٌ فَقَالَ لَهُ أَنْتَ مُرْتَهَنٌ بِالْحَجِّ فَقَالَ لَهُ الرَّجُلُ فَإِنَّ لِى ضِيَاعاً حَوْلَ مَكَّةَ- وَ أَحْتَاجُ إِلَى الْخُرُوجِ إِلَيْهَا فَقَالَ تَخْرُجُ حَلَالًا وَ تَرْجِعُ حَلَالًا إِلَى الْحَجِّ.

أَقُولُ: هَذَا مَخْصُوصٌ بِمَنْ حُكْمُهُ حُكْمُ أَهْلِ مَكَّةَ وَ قَدِ اعْتَمَرَ عُمْرَةَ الْإِفْرَادِ وَ يُرِيدُ أَنْ يَحُجَّ حَجَّ الْإِفْرَادِ وَ كَوْنُهُ مُرْتَهَناً بِالْحَجِّ بِمَعْنَى أَنَّهُ وَاجِبٌ عَلَيْهِ.

******

ترجمه:

***

از برخی از اصحابمان نقل شده که شخصی از امام باقر (علیه السلام) در دهم شوال پرسید و گفت: «می خواهم عمره این ماه را به صورت مفرد به جا آورم.» امام فرمودند: «تو به حج متعهد شده ای (یا مرهون به حج هستی).» آن مرد عرض کرد: «مدینه منزل من است و مکه نیز منزل من، و در این میان اهل و اموالی دارم.» امام فرمودند: «تو به حج متعهد هستی.» مرد گفت: «من دارای زمین هایی اطراف مکه هستم و نیاز به خروج برای رسیدگی به آن ها دارم.» امام فرمودند: «حلال خارج شو و حلال بازگرد تا زمان حج.»

می گویم: این حکم مخصوص کسی است که حکم اهل مکه را دارد و عمره مفرده را انجام داده و قصد دارد حج افراد به جا آورد، و اینکه گفته می شود او به حج متعهد (یا مرتهن) است به معنای آن است که حج بر او واجب شده است.

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٨٦٤ - رقم الحديث الباب: ٤]

١٤٨٦٤- ٤- (١) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِی عُمَيْرٍ عَنْ حَفْصِ بْنِ الْبَخْتَرِیِّ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع فِی رَجُلٍ قَضَى مُتْعَتَهُ وَ عَرَضَتْ لَهُ حَاجَةٌ أَرَادَ أَنْ يَمْضِیَ إِلَيْهَا قَالَ فَقَالَ فَلْيَغْتَسِلْ لِلْإِحْرَامِ وَ لْيُهِلَّ بِالْحَجِّ وَ لْيَمْضِ فِی حَاجَتِهِ فَإِنْ لَمْ يَقْدِرْ عَلَى الرُّجُوعِ إِلَى مَكَّةَ مَضَى إِلَى عَرَفَاتٍ.

وَ رَوَاهُ الْكُلَيْنِیُّ عَنْ عَلِیِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَيْرٍ مِثْلَهُ (٢).

******

ترجمه:

***

از حفص بن بختری نقل شده که از امام صادق (علیه السلام) درباره مردی که عمره تمتع خود را به پایان رسانده و برای او کاری پیش آمده که می خواهد برای انجام آن برود، سوال کرد. امام فرمودند: «پس غسل احرام به جا آورد و با نیت حج احرام ببندد و به کار خود مشغول شود. اگر نتوانست به مکه بازگردد، مستقیم به عرفات برود.»

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۸۶۵ - رقم الحدیث الباب: ۵]

۱۴۸۶۵- ۵- (۳) وَ عَنْهُ عَنْ عُمَرَ بْنِ أُذَيْنَةَ عَنْ زُرَارَةَ عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ ع قَالَ: قُلْتُ لِأَبِی جَعْفَرٍ ع كَيْفَ أَتَمَتَّعُ فَقَالَ تَأْتِی الْوَقْتَ فَتُلَبِّی بِالْحَجِّ فَإِذَا أَتَی مَكَّةَ طَافَ وَ سَعَی وَ أَحَلَّ مِنْ كُلِّ شَیْ ءٍ وَ هُوَ مُحْتَبِسٌ لَيْسَ لَهُ أَنْ يَخْرُجَ مِنْ مَكَّةَ حَتَّی يَحُجَّ.

******

ترجمه:

***

از زراره نقل شده که به امام باقر (علیه السلام) عرض کردم: «چگونه عمره تمتع به جا آورم؟» امام فرمودند: «به میقات برو و نیت حج کن و تلبیه بگو، پس از ورود به مکه طواف و سعی کن و از همه چیز حلال شو، اما در مکه باقی بمان و حق نداری از آنجا خارج شوی تا حج را به جا آوری.»

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۸۶۶ - رقم الحدیث الباب: ۶]

۱۴۸۶۶- ۶- (٤) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عَلِیِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ

۱- التهذیب ۵- ۱٦٤- ۵٤۸.

۲- الکافی ٤- ٤٤۳- ٤.

۳- التهذیب ۵- ۳۱- ۹۳، و أورده فی الحدیث ۱ من الباب ۵، و قطعة منه فی الحدیث ۲۳ من الباب ٤ من هذه الأبواب، و صدره فی الحدیث ۱ من الباب ۳ من أبواب العمرة.

٤- الکافی ٤- ٤٤۱- ۱، و التهذیب ۵- ۱٦۳- ۵٤٦.

حَمَّادِ بْنِ عِیسَی عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: مَنْ دَخَلَ مَکَّةَ مُتَمَتِّعاً فِی أَشْهُرِ الْحَجِّ- لَمْ یَکُنْ لَهُ أَنْ یَخْرُجَ حَتَّی یَقْضِیَ الْحَجَّ فَإِنْ عَرَضَتْ لَهُ حَاجَةٌ إِلَی عُسْفَانَ أَوْ إِلَی الطَّائِفِ- أَوْ إِلَی ذَاتِ عِرْقٍ خَرَجَ مُحْرِماً وَ دَخَلَ مُلَبِّیاً بِالْحَجِّ فَلَا یَزَالُ عَلَی إِحْرَامِهِ فَإِنْ رَجَعَ إِلَی مَکَّةَ رَجَعَ مُحْرِماً وَ لَمْ یَقْرَبِ الْبَیْتَ- حَتَّی یَخْرُجَ مَعَ النَّاسِ إِلَی مِنًی عَلَی إِحْرَامِهِ وَ إِنْ شَاءَ وَجَّهَهُ ذَلِکَ إِلَی مِنًی- قُلْتُ فَإِنْ جَهِلَ فَخَرَجَ إِلَی الْمَدِینَةِ- أَوْ إِلَی نَحْوِهَا بِغَیْرِ إِحْرَامٍ ثُمَّ رَجَعَ فِی إِبَّانِ الْحَجِّ فِی أَشْهُرِ الْحَجِّ- یُرِیدُ الْحَجَّ فَیَدْخُلُهَا مُحْرِماً أَوْ بِغَیْرِ إِحْرَامٍ قَالَ إِنْ رَجَعَ فِی شَهْرِهِ دَخَلَ بِغَیْرِ إِحْرَامٍ وَ إِنْ دَخَلَ فِی غَیْرِ الشَّهْرِ دَخَلَ مُحْرِماً قُلْتُ فَأَیُّ الْإِحْرَامَیْنِ وَ الْمُتْعَتَیْنِ مُتْعَتُهُ (۱) الْأُولَی أَوِ الْأَخِیرَةُ قَالَ الْأَخِیرَةُ هِیَ عُمْرَتُهُ وَ هِیَ الْمُحْتَبَسُ (۲) بِهَا الَّتِی وَصَلَتْ بِحَجَّتِهِ قُلْتُ فَمَا فَرْقٌ بَیْنَ الْمُفْرَدَةِ وَ بَیْنَ عُمْرَةِ الْمُتْعَةِ إِذَا دَخَلَ فِی أَشْهُرِ الْحَجِّ قَالَ أَحْرَمَ بِالْعُمْرَةِ وَ هُوَ یَنْوِی الْعُمْرَةَ ثُمَّ أَحَلَّ مِنْهَا وَ لَمْ یَکُنْ عَلَیْهِ دَمٌ وَ لَمْ یَکُنْ مُحْتَبَساً (۳) بِهَا لِأَنَّهُ لَا یَکُونُ یَنْوِی الْحَجَّ.

******

ترجمه:

***

از امام باقر (علیه السلام) نقل شده که اگر برای کسی در مکه نیازی پیش آید و بخواهد به عسفان، طائف یا ذات عرق برود، می تواند با احرام بیرون رود و با تلبیه حج وارد شود و همچنان بر احرام خود باقی بماند. اگر به مکه بازگردد، باید با احرام وارد شود و به خانه (کعبه) نزدیک نشود تا همراه مردم به منی برود و اگر بخواهد، از همان جا به سمت منی برود.

عرض کردم: اگر به اشتباه به مدینه یا جای دیگری بدون احرام برود و دوباره در ماه های حج بازگردد و قصد حج کند، آیا با احرام وارد شود یا بدون احرام؟ امام فرمودند: اگر در همان ماه بازگردد، بدون احرام وارد شود و اگر در ماه دیگری وارد شود، با احرام وارد شود.

پرسیدم: کدام یک از دو احرام و دو عمره، تمتع او حساب می شود؟ فرمودند: دومی عمره اوست و این همان عمره ای است که به حج او وصل شده و او با آن باقی می ماند. پرسیدم: چه تفاوتی بین عمره مفرده و عمره تمتع در ماه های حج وجود دارد؟ فرمودند: اگر کسی برای عمره مفرده احرام ببندد و قصد عمره داشته باشد، از احرام خارج می شود و نیازی به قربانی نیست و به سبب آن باقی نمی ماند، زیرا قصد حج ندارد.

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٨٦٧ - رقم الحدیث الباب: ٧]

١٤٨٦٧- ٧- (٤) وَ عَنْهُ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَيْرٍ عَنْ حَمَّادٍ عَنِ الْحَلَبِیِّ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنِ الرَّجُلِ يَتَمَتَّعُ بِالْعُمْرَةِ إِلَى الْحَجِّ يُرِيدُ الْخُرُوجَ إِلَى الطَّائِفِ- قَالَ يُهِلُّ بِالْحَجِّ مِنْ مَكَّةَ- وَ مَا أُحِبُّ أَنْ يَخْرُجَ مِنْهَا إِلَّا مُحْرِماً وَ لَا يَتَجَاوَزِ الطَّائِفَ إِنَّهَا قَرِيبَةٌ مِنْ مَكَّةَ.

******

ترجمه:

***

از حلبی نقل شده است که از امام صادق (علیه السلام) در مورد شخصی که می خواهد با عمره تمتع به حج برود و قصد دارد به طائف سفر کند، پرسیدم. ایشان فرمودند: باید از مکه با احرام حج خارج شود و من دوست ندارم که از مکه بدون احرام خارج شود و نباید از طائف فراتر رود، زیرا طائف نزدیک مکه است.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۸۶۸ - رقم الحدیث الباب: ۸]

۱۴۸۶۸- ۸- (۵) وَ عَنْ أَبِی عَلِیٍّ الْأَشْعَرِیِّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الْجَبَّارِ عَنْ صَفْوَانَ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَمَّارٍ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا الْحَسَنِ ع عَنِ الْمُتَمَتِّعِ یَجِی ءُ فَیَقْضِی مُتْعَتَهُ ثُمَّ تَبْدُو لَهُ الْحَاجَةُ فَیَخْرُجُ إِلَی الْمَدِینَةِ- وَ إِلَی

ص: ۳۰۳

۱- فی المصدر- متعة.

۲- فی نسخة- المحتسب (هامش المخطوط).

۳- فی نسخة- محتسبا (هامش المخطوط).

٤- الکافی ٤- ٤٤٣- ٣، و التهذیب ٥- ١٦٤- ٥٤٧.

٥- الکافی ٤- ٤٤٢- ٢.

ذَاتِ عِرْقٍ أَوْ إِلَی بَعْضِ الْمَعَادِنِ قَالَ یَرْجِعُ إِلَی مَکَّةَ بِعُمْرَةٍ إِنْ کَانَ فِی غَیْرِ الشَّهْرِ الَّذِی تَمَتَّعَ فِیهِ لِأَنَّ لِکُلِّ شَهْرٍ عُمْرَةً وَ هُوَ مُرْتَهَنٌ بِالْحَجِّ قُلْتُ فَإِنَّهُ دَخَلَ فِی الشَّهْرِ الَّذِی خَرَجَ فِیهِ قَالَ کَانَ أَبِی مُجَاوِراً

هَاهُنَا فَخَرَجَ يَتَلَقَّى (۱) بَعْضَ هَؤُلَاءِ فَلَمَّا رَجَعَ فَبَلَغَ ذَاتَ عِرْقٍ أَحْرَمَ مِنْ ذَاتِ عِرْقٍ بِالْحَجِّ وَ دَخَلَ وَ هُوَ مُحْرِمٌ بِالْحَجِّ.

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَعْقُوبَ (۲) وَ كَذَا كُلُّ مَا قَبْلَهُ.

******

ترجمه:

***

اسحاق بن عمار روایت می کند که از امام کاظم (علیه السلام) درباره شخصی که پس از انجام عمره تمتع نیاز پیدا می کند به مدینه، ذات عرق یا برخی از معادن برود، پرسیدم. امام فرمودند: اگر در غیر از ماهی که در آن تمتع کرده برگردد، باید با عمره ای دیگر به مکه برگردد، چون برای هر ماه یک عمره واجب است و او همچنان متعهد به حج است. گفتم: اگر در همان ماهی که از مکه خارج شده، برگردد؟ فرمودند: پدرم مجاور اینجا (مکه) بود و زمانی برای دیدار برخی از افراد تا ذات عرق رفت و هنگامی که بازگشت، از ذات عرق با نیت حج محرم شد و در حال احرام حج به مکه بازگشت.

***

[رقم الحديث الكلى: ۱۴۸۶۹ - رقم الحديث الباب: ۹]

۱۴۸۶۹- ۹- (۳) وَ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ مُعَلَّى بْنِ مُحَمَّدٍ عَمَّنْ ذَكَرَهُ عَنْ أَبَانِ بْنِ عُثْمَانَ عَمَّنْ أَخْبَرَهُ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: الْمُتَمَتِّعُ مُحْتَبِسٌ لَا يَخْرُجُ مِنْ مَكَّةَ- حَتَّى يَخْرُجَ إِلَى الْحَجِّ إِلَّا أَنْ يَأْبِقَ غُلَامُهُ أَوْ تَضِلَّ رَاحِلَتُهُ فَيَخْرُجَ مُحْرِماً وَ لَا يُجَاوِزْ إِلَّا عَلَى قَدْرِ مَا لَا تَفُوتُهُ عَرَفَةُ.

******

ترجمه:

***

أبان بن عثمان روایت کرده از کسی که او را خبر داده که از امام صادق (علیه السلام) شنیده است که فرمودند: شخصی که با عمره تمتع به حج مشرف شده است، باید در مکه باقی بماند و نباید از آن خارج شود تا زمانی که به حج برود، مگر در صورتی که برده اش فرار کرده باشد یا مرکبش گم شده باشد. در این صورت، می تواند محرم شده و از مکه خارج شود، اما نباید از مکه بیش از حدی که به عرفات نرسد، دور شود.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۸۷۰ - رقم الحدیث الباب: ۱۰]

۱۴۸۷۰- ۱۰- (٤) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ قَالَ: قَالَ الصَّادِقُ ع إِذَا أَرَادَ الْمُتَمَتِّعُ الْخُرُوجَ مِنْ مَكَّةَ- إِلَى بَعْضِ الْمَوَاضِعِ فَلَيْسَ لَهُ ذَلِکَ لِأَنَّهُ مُرْتَبِطٌ بِالْحَجِّ حَتَّى يَقْضِيَهُ إِلَّا أَنْ يَعْلَمَ أَنَّهُ لَا يَفُوتُهُ الْحَجُّ وَ إِنْ عَلِمَ وَ خَرَجَ وَ عَادَ فِي الشَّهْرِ الَّذِي خَرَجَ فِيهِ دَخَلَ مَكَّةَ مُحِلًّا وَ إِنْ دَخَلَهَا فِي غَيْرِ ذَلِکَ الشَّهْرِ دَخَلَهَا مُحْرِماً.

******

ترجمه:

***

محمد بن علی بن الحسین (علیه السلام) نقل می کند که امام صادق (علیه السلام) فرمودند: اگر شخصی که تمتع کرده است بخواهد از مکه به بعضی از مناطق خارج شود، این کار برای او جایز نیست، زیرا او به حج مربوط است تا زمانی که حج را به پایان برساند. اما اگر بداند که حج او از

دست نمی رود و از مکه خارج شود و در همان ماهی که خارج شده، به مکه بازگردد، می تواند بدون احرام وارد مکه شود. اما اگر در غیر آن ماه به مکه برگردد، باید با احرام وارد شود.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱٤۸۷۱ - رقم الحدیث الباب: ۱۱]

۱٤۸۷۱- ۱۱- (٥) عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ الْحِمْيَرِيُّ فِي قُرْبِ الْإِسْنَادِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْحَسَنِ عَنْ جَدِّهِ عَلِيِّ بْنِ جَعْفَرٍ عَنْ أَخِيهِ مُوسَى بْنِ جَعْفَرٍ ع قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنْ رَجُلٍ قَدِمَ مُتَمَتِّعاً ثُمَّ أَحَلَّ قَبْلَ يَوْمِ التَّرْوِيَةِ

ص: ۳۰٤

۱- فی نسخة- متلقیا (هامش المخطوط).

۲- التهذیب ٥- ۱٦٤- ٥٤۹.

۳- الکافی ٤- ٤٤۳- ٥.

٤- الفقیه ۲- ۳۷۸- ۲۷٥۲.

٥- قرب الإسناد- ۱۰٦.

أَ لَهُ الْخُرُوجُ قَالَ لَا يَخْرُجُ حَتَّى يُحْرِمَ بِالْحَجِّ وَ لَا يُجَاوِزِ الطَّائِفَ وَ شِبْهَهَا.

******

ترجمه:

***

علی بن جعفر از برادرش، موسی بن جعفر (علیه السلام) نقل می کند که او از ایشان درباره ی مردی که به صورت تمتع آمده و قبل از روز ترویه احرام خود را شکسته است، سوال کرد. موسی بن جعفر (علیه السلام) فرمودند: او نمی تواند خارج شود تا زمانی که با احرام به حج وارد شود و نمی تواند از طائف و مناطق مشابه آن فراتر رود.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۸۷۲ - رقم الحدیث الباب: ۱۲]

۱۴۸۷۲- ۱۲- (۱) وَ عَنْهُ عَنْ عَلِیِّ بْنِ جَعْفَرٍ عَنْ أَخِیهِ قَالَ: وَ سَأَلْتُهُ عَنْ رَجُلٍ قَدِمَ مَکَّةَ مُتَمَتِّعاً (فَأَحَلَّ أَ یَرْجِعُ) (۲) قَالَ لَا یَرْجِعُ حَتَّی یُحْرِمَ بِالْحَجِّ وَ لَا یُجَاوِزِ (۳) الطَّائِفَ وَ شِبْهَهَا مَخَافَةَ أَنْ لَا یُدْرِکَ الْحَجَّ فَإِنْ أَحَبَّ أَنْ یَرْجِعَ إِلَی مَکَّةَ رَجَعَ وَ إِنْ خَافَ أَنْ یَفُوتَهُ الْحَجُّ مَضَی عَلَی وَجْهِهِ إِلَی عَرَفَاتٍ.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا یَدُلُّ عَلَی ذَلِکَ (٤) وَ یَأْتِی مَا یَدُلُّ عَلَیْهِ فِی الْعُمْرَةِ (٥) وَ غَیْرِ ذَلِکَ (٦).

۱- قرب الإسناد- ۱۰۷.

۲- فی المصدر- فاحل فیه أ له أن یرجع.

۳- فی المصدر- و لا یتجاوز.

٤- تقدم فی الأحادیث ٤، ۲۷، ۳۳ من الباب ۲، و فی الحدیث ٦ من الباب ٤ من هذه الأبواب.

٥- یأتی فی الحدیثین ٦، ۷ من الباب ۷ من أبواب العمرة.

٦- یأتی فی الباب ۲۷ من أبواب الوقوف بالمشعر.

******

ترجمه:

***

علی بن جعفر از برادرش (علیه السلام) نقل می کند که درباره ی مردی که به مکه به صورت تمتع آمده و سپس احرام خود را شکسته است، سوال کردم. او فرمود: او نمی تواند برگردد تا زمانی که با احرام به حج وارد شود و نمی تواند از طائف و مناطق مشابه آن فراتر رود، زیرا ممکن است نتواند حج را انجام دهد. اگر او بخواهد به مکه برگردد، می تواند برگردد، اما اگر بترسد که حج را از دست بدهد، باید به سمت عرفات برود.

***

أَبْوَابُ الْمَوَاقِيتِ

۱- بَابُ تَعْيِينِ الْمَوَاقِيتِ الَّتِي يَجِبُ الْإِحْرَامُ مِنْهَا

اشارة

(۱) ۱ بَابُ تَعْيِينِ الْمَوَاقِيتِ الَّتِي يَجِبُ الْإِحْرَامُ مِنْهَا

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۴۸۷۳ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱۴۸۷۳- ۱- (۲) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحَكَمِ عَنْ دَاوُدَ النُّعْمَانِ عَنْ أَبِی أَيُّوبَ الْخَرَّازِ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع حَدِّثْنِی عَنِ الْعَقِيقِ- أَ وَقْتٌ وَقَّتَهُ رَسُولُ اللَّهِ ص أَوْ شَیْ ءٌ صَنَعَهُ النَّاسُ فَقَالَ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ ص وَقَّتَ لِأَهْلِ الْمَدِينَةِ ذَا الْحُلَيْفَةِ وَ وَقَّتَ لِأَهْلِ الْمَغْرِبِ الْجُحْفَةَ- وَ هِیَ عِنْدَنَا مَكْتُوبَةٌ مَهْيَعَةُ وَ وَقَّتَ لِأَهْلِ الْيَمَنِ يَلَمْلَمَ- وَ وَقَّتَ لِأَهْلِ الطَّائِفِ قَرْنَ الْمَنَازِلِ وَ وَقَّتَ لِأَهْلِ نَجْدٍ الْعَقِيقَ وَ مَا أَنْجَدَتْ.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ فِی الْعِلَلِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ صَفْوَانَ بْنِ يَحْيَى عَنْ أَبِی أَيُّوبَ مِثْلَهُ (۳).

******

ترجمه:

***

ابو ايوب خرّاز می گويد: به ابی عبد الله (عليه السلام) گفتم: درباره ی «عقيق» برايم بگو. آيا مكان مشخصی برای آن از سوی رسول الله (ص) تعيين شده است يا اين كه مردم آن را ايجاد كرده اند؟ فرمود: رسول الله (ص) برای اهل مدينه، منطقه ذوالحليفه را تعيين كرد و برای اهل مغرب، جُحْفَه را و اين ها نزد ما نوشته شده و ثابت است. همچنين برای اهل يمن، يَلَمْلَم را تعيين كرد و برای اهل طائف، قرن المنازل را و برای اهل نجد، عقيق و مناطقی كه در آنجا هستند.

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۴۸۷۴ - رقم الحديث الباب: ۲]

١٤٨٧٤- ٢- (٤) وَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْمَاعِيلَ عَنِ الْفَضْلِ بْنِ شَاذَانَ جَمِيعاً عَنِ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ وَ صَفْوَانَ بْنِ يَحْيَى

١- الباب ١ فيه ١٣ حديثا.

٢- الكافي ٤- ٣١٩- ٣، و التهذيب ٥- ٥٥- ١٦٨.

٣- علل الشرائع- ٤٣٤- ٣.

٤- الكافي ٤- ٣١٨- ١، و التهذيب ٥- ٥٤- ١٦٦ و التهذيب ٥- ٢٨٣- ٩٦٤، و أورد صدره في الحديث ١ من الباب ١٦، و ذيله في الحديث ٨ من الباب ١٧ من هذه الأبواب.

جَمِيعاً عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ عَمَّارٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: مِنْ تَمَامِ الْحَجِّ وَ الْعُمْرَةِ أَنْ تُحْرِمَ مِنَ الْمَوَاقِيتِ الَّتِي وَقَّتَهَا رَسُولُ اللَّهِ ص لَا تُجَاوِزْهَا إِلَّا وَ أَنْتَ مُحْرِمٌ فَإِنَّهُ وَقَّتَ لِأَهْلِ الْعِرَاقِ وَ لَمْ يَكُنْ يَوْمَئِذٍ عِرَاقٌ- بَطْنَ الْعَقِيقِ مِنْ قِبَلِ أَهْلِ الْعِرَاقِ- وَ وَقَّتَ لِأَهْلِ الْيَمَنِ يَلَمْلَمَ- وَ وَقَّتَ لِأَهْلِ الطَّائِفِ قَرْنَ الْمَنَازِلِ- وَ وَقَّتَ لِأَهْلِ الْمَغْرِبِ الْجُحْفَةَ وَ هِيَ مَهْيَعَةُ- وَ وَقَّتَ لِأَهْلِ الْمَدِينَةِ ذَا الْحُلَيْفَةِ- وَ مَنْ كَانَ مَنْزِلُهُ خَلْفَ هَذِهِ الْمَوَاقِيتِ مِمَّا يَلِي مَكَّةَ فَوَقْتُهُ مَنْزِلُهُ.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ فِي الْعِلَلِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ سَعْدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ أَيُّوبَ بْنِ نُوحٍ عَنْ صَفْوَانَ مِثْلَهُ (١).

******

ترجمه:

***

معاویه بن عمّار از ابی عبد الله (علیه السلام) نقل می کند: از جمله ی کامل کردن حج و عمره این است که از مواقیتی که رسول الله (ص) تعیین کرده، احرام ببندی و جز در حال احرام، از آن ها تجاوز نکنی. رسول الله (ص) برای اهل عراق،مکان احرام را در بطن عقیق تعیین کرده بود، هرچند در آن زمان عراقی وجود نداشت. همچنین برای اهل یمن، یَلَمْلَم و برای اهل طائف، قرن المنازل و برای اهل مغرب، جُحْفَه و برای اهل مدینه، ذوالحلیفه را تعیین کرد. اگر کسی منزلش درداخل این مواقت ونزدیکتر به مکه باشد، مکان احرام او منزلش خواهد بود.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۸۷۵ - رقم الحدیث الباب: ۳]

۱۴۸۷۵- ۳- (۲) وَ عَنْهُ عَنْ أَبِیهِ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَیْرٍ عَنْ حَمَّادٍ عَنِ الْحَلَبِیِّ قَالَ: قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع الْإِحْرَامُ مِنْ مَوَاقِیتَ خَمْسَةٍ وَقَّتَهَا رَسُولُ اللَّهِ ص- لَا یَنْبَغِی لِحَاجٍّ وَ لَا لِمُعْتَمِرٍ أَنْ یُحْرِمَ قَبْلَهَا وَ لَا بَعْدَهَا وَقَّتَ لِأَهْلِ الْمَدِینَةِ ذَا الْحُلَیْفَةِ وَ هُوَ مَسْجِدُ الشَّجَرَةِ- یُصَلِّی فِیهِ وَ یَفْرِضُ الْحَجَّ وَ وَقَّتَ لِأَهْلِ الشَّامِ الْجُحْفَةَ- وَ وَقَّتَ لِأَهْلِ النَّجْدِ الْعَقِیقَ- وَ وَقَّتَ لِأَهْلِ الطَّائِفِ قَرْنَ الْمَنَازِلِ- وَ وَقَّتَ لِأَهْلِ الْیَمَنِ یَلَمْلَمَ- وَ لَا یَنْبَغِی لِأَحَدٍ أَنْ یَرْغَبَ عَنْ مَوَاقِیتِ رَسُولِ اللَّهِ ص.

******

ترجمه:

***

حلبی گفت: امام صادق (ع) فرمودند: احرام از پنج میقات است که رسول خدا (ص) تعیین کرد. برای حاجی و عمره گزار سزاوار نیست که قبل یا بعد از این میقات ها احرام ببندد. برای اهل مدینه «ذو الحلیفه» که مسجد شجره است؛ در آن نماز می خواند و حج را واجب می کند. برای اهل شام

«جحفه» را، برای اهل نجد «عقیق» را، برای اهل طائف «قرن المنازل» را، و برای اهل یمن «یلملم» را تعیین کرد. سزاوار نیست که کسی از میقات های رسول خدا (ص) دوری کند.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۸۷۶ - رقم الحدیث الباب: ٤]

۱۴۸۷۶- ٤- (۳) وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عَلِيٍّ الْحَلَبِيِّ مِثْلَهُ إِلَّا أَنَّهُ قَالَ وَ هُوَ مَسْجِدُ الشَّجَرَةِ كَانَ يُصَلِّي فِيهِ وَ يَفْرِضُ الْحَجَّ فَإِذَا خَرَجَ مِنَ الْمَسْجِدِ وَ سَارَ وَ اسْتَوَتْ بِهِ الْبَيْدَاءُ- حِينَ يُحَاذِي الْمِيلَ الْأَوَّلَ أَحْرَمَ.

مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَعْقُوبَ مِثْلَهُ (٤) وَ كَذَا كُلُّ مَا قَبْلَهُ.

******

ترجمه:

***

عبیدالله بن علی حلبی روایت کرد مانند روایت قبل، جز اینکه گفت: «و آن مسجد شجره است، در آن نماز می خواند و حج را واجب می کرد. وقتی از مسجد خارج می شد و حرکت می کرد و به بیداء می رسید، هنگام گذر از میل اول، احرام می بست.»

***

۱- علل الشرائع- ٤۳٤- ۲.

٢- الكافى ٤- ٣١٩- ٢.

٣- الفقيه ٢- ٣٠٢- ٢٥٢٢، و أورد قطعة منه فى الحديث ١ من الباب ١١ من هذه الأبواب.

٤- التهذيب ٥- ٥٥- ١٦٧.

[رقم الحديث الكلى: ١٤٨٧٧ - رقم الحديث الباب: ٥]

١٤٨٧٧- ٥- (١) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ عَنِ الْعَمْرَكِيِّ عَنْ عَلِيِّ بْنِ جَعْفَرٍ عَنْ أَخِيهِ مُوسَى بْنِ جَعْفَرٍ ع قَالَ سَأَلْتُهُ عَنْ إِحْرَامِ أَهْلِ الْكُوفَةِ وَ أَهْلِ خُرَاسَانَ- وَ مَا يَلِيهِمْ وَ أَهْلِ الشَّامِ وَ مِصْرَ مِنْ أَيْنَ هُوَ فَقَالَ أَمَّا أَهْلُ الْكُوفَةِ وَ خُرَاسَانَ- وَ مَا يَلِيهِمْ فَمِنَ الْعَقِيقِ- وَ أَهْلُ الْمَدِينَةِ مِنْ ذِي الْحُلَيْفَةِ وَ الْجُحْفَةِ- وَ أَهْلُ الشَّامِ وَ مِصْرَ مِنَ الْجُحْفَةِ- وَ أَهْلُ الْيَمَنِ مِنْ يَلَمْلَمَ- وَ أَهْلُ السِّنْدِ مِنَ الْبَصْرَةِ يَعْنِي مِنْ مِيقَاتِ أَهْلِ الْبَصْرَةِ.

******

ترجمه:

***

على بن جعفر از برادرش موسى بن جعفر (ع) نقل كرد: از او درباره احرام اهل كوفه، خراسان و مناطق اطرافشان و نيز اهل شام و مصر پرسيدم كه از كجا احرام مى بندند. فرمود: اهل كوفه، خراسان و مناطق اطرافشان از «عقيق»؛ اهل مدينه از «ذو الحليفه» و «جحفه»؛ اهل شام و مصر از «جحفه»؛ اهل يمن از «يلملم»؛ و اهل سند از بصره، يعنى از ميقات اهل بصره احرام مى بندند.

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٨٧٨ - رقم الحديث الباب: ٦]

١٤٨٧٨- ٦- (٢) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُوسَى بْنِ الْقَاسِمِ وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عُذَافِرٍ عَنْ عُمَرَ بْنِ يَزِيدَ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: وَقَّتَ رَسُولُ اللَّهِ ص لِأَهْلِ الْمَشْرِقِ الْعَقِيقَ نَحْواً مِنْ بَرِيدَيْنِ مَا بَيْنَ بَرِيدِ الْبَغْثِ (٣) إِلَى غَمْرَةَ (٤) وَ وَقَّتَ لِأَهْلِ الْمَدِينَةِ ذَا الْحُلَيْفَةِ- وَ لِأَهْلِ نَجْدٍ قَرْنَ الْمَنَازِلِ- وَ لِأَهْلِ الشَّامِ الْجُحْفَةَ وَ لِأَهْلِ الْيَمَنِ يَلَمْلَمَ.

******

ترجمه:

***

عمر بن يزيد از امام صادق (ع) نقل كرد كه فرمود: رسول خدا (ص) ميقات اهل مشرق را «عقيق» تعيين كرد، تقريباً به فاصله دو بريد، از بريد بغث تا غمره. و براى اهل مدينه «ذو الحليفه»، براى اهل نجد «قرن المنازل»، براى اهل شام «جحفه»، و براى اهل يمن «يلملم» را ميقات تعيين كرد.

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٨٧٩ - رقم الحديث الباب: ٧]

١٤٨٧٩- ٧- (٥) عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ فِي قُرْبِ الْإِسْنَادِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى عَنِ الْحَسَنِ بْنِ مَحْبُوبٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ رِئَابٍ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنِ الْأَوْقَاتِ الَّتِي وَقَّتَهَا رَسُولُ اللَّهِ ص لِلنَّاسِ فَقَالَ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ ص وَقَّتَ لِأَهْلِ الْمَدِينَةِ ذَا الْحُلَيْفَةِ- وَ هِيَ الشَّجَرَةُ وَ وَقَّتَ لِأَهْلِ الشَّامِ الْجُحْفَةَ- وَ وَقَّتَ لِأَهْلِ الْيَمَنِ قَرْنَ الْمَنَازِلِ وَ لِأَهْلِ نَجْدٍ الْعَقِيقَ.

******

ترجمه:

***

علی بن ریاب گفت: از امام صادق (ع) درباره میقات هایی که رسول خدا (ص) برای مردم تعیین کرد، پرسیدم. فرمود: رسول خدا (ص) برای اهل مدینه «ذو الحلیفه» را که همان شجره است، برای اهل شام «جحفه»، برای اهل یمن «قرن المنازل» و برای اهل نجد «عقیق» را میقات قرار داد.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱٤۸۸۰ - رقم الحدیث الباب: ۸]

۱٤۸۸۰- ۸- (٦) وَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْحَسَنِ عَنْ جَدِّهِ عَلِيِّ بْنِ جَعْفَرٍ عَنْ أَخِيهِ مُوسَى بْنِ جَعْفَرٍ ع قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنْ إِحْرَامِ أَهْلِ الْكُوفَةِ وَ خُرَاسَانَ-

ص: ۳۰۹

۱- التهذیب ٥- ٥٥- ۱٦۹.

۲- التهذیب ٥- ٥٦- ۱۷۰.

۳- فی نسخة- البغت (هامش المخطوط)، و هو واد قرب خیبر. انظر- (معجم البلدان ۱- ٤٥٦).

٤- غمرة- موضع بین المدینة و مکّة المکرمة (معجم البلدان ٤- ۲۱۲).

٥- قرب الإسناد- ۷٦.

٦- قرب الإسناد- ۱۰٤.

وَ مَنْ يَلِيهِمْ وَ أَهْلِ مِصْرَ (۱) مِنْ أَيْنَ هُوَ قَالَ إِحْرَامُ أَهْلِ الْعِرَاقِ مِنَ الْعَقِيقِ- وَ مِنْ ذِي الْحُلَيْفَةِ وَ أَهْلِ الشَّامِ مِنَ الْجُحْفَةِ- وَ أَهْلِ الْيَمَنِ مِنْ قَرْنٍ (۲) وَ أَهْلِ السِّنْدِ مِنَ الْبَصْرَةِ أَوْ مَعَ أَهْلِ الْبَصْرَةِ.

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ كَمَا مَرَّ (۳).

******

ترجمه:

***

علی بن جعفر از برادرش موسی بن جعفر (ع) نقل کرد که گفت: از او درباره احرام اهل کوفه و خراسان و اطرافشان و اهل مصر و سند پرسیدم که از کجا احرام می بندند. فرمود: احرام اهل عراق از «عقیق»، و از «ذو الحلیفه»؛ و اهل شام از «جحفه»، و اهل یمن از «قرن المنازل»؛ و اهل سند از بصره یا همراه با اهل بصره است.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۸۸۱ - رقم الحدیث الباب: ۹]

۱۴۸۸۱- ۹- (٤) وَ عَنْهُ عَنْ عَلِيِّ بْنِ جَعْفَرٍ عَنْ أَخِيهِ ع قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنِ الْمُتْعَةِ فِي الْحَجِّ مِنْ أَيْنَ إِحْرَامُهَا وَ إِحْرَامُ الْحَجِّ قَالَ وَقَّتَ رَسُولُ اللَّهِ ص لِأَهْلِ الْعِرَاقِ مِنَ الْعَقِيقِ- وَ لِأَهْلِ الْمَدِينَةِ وَ مَنْ يَلِيهَا مِنَ الشَّجَرَةِ- وَ لِأَهْلِ الشَّامِ وَ مَنْ يَلِيهَا مِنَ الْجُحْفَةِ- وَ لِأَهْلِ الطَّائِفِ مِنْ قَرْنٍ (٥) وَ لِأَهْلِ الْيَمَنِ مِنْ يَلَمْلَمَ- فَلَيْسَ لِأَحَدٍ أَنْ يَعْدُوَ مِنْ هَذِهِ الْمَوَاقِيتِ إِلَى غَيْرِهَا.

وَ رَوَاهُ عَلِيُّ بْنُ جَعْفَرٍ فِي كِتَابِهِ مِثْلَهُ (٦).

******

ترجمه:

***

علی بن جعفر از برادرش (ع) نقل کرد که گفت: از او درباره متعه در حج و محل احرام آن و احرام حج پرسیدم. فرمود: رسول خدا (ص) برای اهل عراق «عقیق»، برای اهل مدینه و اطراف آن «شجره»، برای اهل شام و اطراف آن «جحفه»، برای اهل طائف «قرن»، و برای اهل یمن «یلملم» را میقات قرار داد. هیچ کس نباید از این میقات ها به غیر از آن ها تجاوز کند.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۸۸۲ - رقم الحدیث الباب: ۱۰]

۱۴۸۸۲- ۱۰- (۷) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ رِفَاعَةَ بْنِ مُوسَى عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: وَقَّتَ رَسُولُ اللَّهِ ص الْعَقِيقَ لِأَهْلِ نَجْدٍ وَ قَالَ هُوَ وَقْتٌ لِمَا أَنْجَدَتِ الْأَرْضُ وَ أَنْتُمْ (۸) مِنْهُمْ وَ وَقَّتَ لِأَهْلِ الشَّامِ الْجُحْفَةَ وَ يُقَالُ لَهَا الْمَهْيَعَةُ.

******

ترجمه:

***

رفاعه بن موسی از امام صادق (ع) نقل کرد که فرمود: رسول خدا (ص) «عقیق» را برای اهل نجد میقات قرار داد و فرمود: این میقات برای هر سرزمینی است که در جهت نجد باشد و شما نیز از آن ها هستید. و «جحفه» را برای اهل شام میقات قرار داد که به آن «مهیعه» نیز گفته می شود.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۸۸۳ - رقم الحدیث الباب: ۱۱]

۱۴۸۸۳- ۱۱- (۹) وَ فِي الْأَمَالِي قَالَ: إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ ص

۱- فی المصدر- و أهل السند و مصر.

۲- فی المصدر زیادة- المنازل.

۳- مر فی الحدیث ۵ من هذا الباب.

٤- قرب الإسناد- ۱۰۷، ۱۰۸.

۵- فی المصدر زیادة- المنازل.

٦- مسائل علیّ بن جعفر- ۱۰۷- ۱۳.

۷- الفقیه ۲- ۳۰۳- ۲۵۲۳.

۸- فی المصدر- و أنت.

۹- أمالی الصدوق- ۵۱۸.

وَقَّتَ لِأَهْلِ الْعِرَاقِ الْعَقِيقَ- وَ وَقَّتَ لِأَهْلِ الطَّائِفِ قَرْنَ الْمَنَازِلِ- وَ وَقَّتَ لِأَهْلِ الْيَمَنِ يَلَمْلَمَ- وَ وَقَّتَ لِأَهْلِ الشَّامِ الْمَهْيَعَةَ وَ هِيَ الْجُحْفَةُ- وَ وَقَّتَ لِأَهْلِ الْمَدِينَةِ ذَا الْحُلَيْفَةِ وَ هُوَ مَسْجِدُ الشَّجَرَةِ.

******

ترجمه:

***

و در کتاب امالی آمده است: رسول خدا (ص) میقات اهل عراق را «عقیق»، میقات اهل طائف را «قرن المنازل»، میقات اهل یمن را «یلملم»، میقات اهل شام را «مهیعه» که همان «جحفه» است، و میقات اهل مدینه را «ذو الحلیفه» که مسجد شجره است، تعیین کرد.

***

[رقم الحديث الكلی: ١٤٨٨٤ - رقم الحديث الباب: ١٢]

١٤٨٨٤- ١٢- (١) وَ فِی کِتَابِ الْمُقْنِعِ قَالَ: وَقَّتَ رَسُولُ اللَّهِ ص لِأَهْلِ الطَّائِفِ قَرْنَ الْمَنَازِلِ- وَ لِأَهْلِ الْيَمَنِ يَلَمْلَمَ- وَ لِأَهْلِ الشَّامِ الْمَهْيَعَةَ وَ هِیَ الْجُحْفَةُ- وَ لِأَهْلِ الْمَدِينَةِ ذَا الْحُلَيْفَةِ وَ هُوَ مَسْجِدُ الشَّجَرَةِ- وَ لِأَهْلِ الْعِرَاقِ الْعَقِيقَ.

******

ترجمه:

***

و در کتاب المقنع آمده است: رسول خدا (ص) میقات اهل طائف را «قرن المنازل»، میقات اهل یمن را «یلملم»، میقات اهل شام را «مهیعه» که همان «جحفه» است، میقات اهل مدینه را «ذو الحلیفه» که مسجد شجره است، و میقات اهل عراق را «عقیق» تعیین کرد.

***

[رقم الحديث الكلی: ١٤٨٨٥ - رقم الحديث الباب: ١٣]

١٤٨٨٥- ١٣- (٢) وَ فِی الْعِلَلِ عَنْ عَلِیِّ بْنِ حَاتِمٍ عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ حَمْدَانَ بْنِ الْحُسَيْنِ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ الْوَلِيدِ عَمَّنْ ذَكَرَهُ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع لِأَیِّ عِلَّةٍ أَحْرَمَ رَسُولُ اللَّهِ ص- مِنْ مَسْجِدِ الشَّجَرَةِ وَ لَمْ يُحْرِمْ مِنْ مَوْضِعٍ دُونَهُ فَقَالَ لِأَنَّهُ لَمَّا أُسْرِیَ بِهِ إِلَی السَّمَاءِ وَ صَارَ بِحِذَاءِ الشَّجَرَةِ (٣) نُودِیَ يَا مُحَمَّدُ- قَالَ لَبَّيْکَ قَالَ أَ لَمْ أَجِدْکَ يَتِيماً فَآوَيْتُکَ وَ وَجَدْتُکَ ضَالًّا فَهَدَيْتُکَ فَقَالَ النَّبِیُّ ص- إِنَّ الْحَمْدَ وَ النِّعْمَةَ وَ الْمُلْکَ لَکَ لَا شَرِيکَ لَکَ- فَلِذَلِکَ أَحْرَمَ مِنَ الشَّجَرَةِ دُونَ الْمَوَاضِعِ كُلِّهَا.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَی ذَلِکَ (٤) وَ يَأْتِی مَا يَدُلُّ عَلَيْهِ (٥).

******

ترجمه:

***

حسین بن الولید از کسی که نامش ذکر شد نقل کرد: گفتم به امام صادق (ع) که به چه دلیل رسول خدا (ص) از مسجد شجره احرام بست و از محل پایین تر احرام نبست. فرمود: زیرا وقتی او را به آسمان بردند و در برابر شجره قرار گرفت، ندا آمد: "ای محمد!" او پاسخ داد: "لبیک." ندا دهنده گفت: "آیا تو را یتیم نیافتم و تو را پناه دادم؟ و تو را گمراه نیافتم و تو را هدایت کردم؟" پیامبر (ص) فرمود: "ستایش و نعمت و ملک از آن توست، شریک نداری." بنابراین، او از شجره احرام بست و از سایر محل ها احرام نبست.

***

ص: ۳۱۱

۱- المقنع- ٦٨.

۲- علل الشرائع- ٤٣٣- ١.

۳- فی المصدر زیادة- و کانت الملائکة تاتی إلی البیت المعمور بحذاء المواضع التی هی مواقیت سوی الشجرة فلما کان فی الموضع الذی بحذاء الشجرة.

٤- تقدم فی الأحادیث ٤، ١٤، ١٥، ٣٠ من الباب ٢، و فی الحدیث ٢ من الباب ١٠ من أبواب أقسام الحجّ.

٥- یأتی فی الأبواب ٢- ٨، و فی الحدیثین ٥، ٦ من الباب ٩، و فی الأحادیث ٢، ٤، ٦، ٧ من الباب ١١، و فی الحدیث ٢ من الباب ١٢، و فی الحدیث ١ من الباب ١٥، و فی الباب ١٧ من هذه الأبواب،

و فی الحدیث ٤ من الباب ٦، و فی الحدیث ٤ من الباب ١٩، و فی الحدیث ٨ من الباب ٤٣ من أبواب الاحرام، و فی الحدیث ١٤ من الباب ٧ من أبواب العمرة.

٢- بَابُ حُدُودِ الْعَقِيقِ الَّتِی يَجُوزُ الْإِحْرَامُ مِنْهَا

اشارة

(١) ٢ بَابُ حُدُودِ الْعَقِيقِ الَّتِی يَجُوزُ الْإِحْرَامُ مِنْهَا

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٨٨٦ - رقم الحدیث الباب: ١]

١٤٨٨٦- ١- (٢) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَيْرٍ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ عَمَّارٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: آخِرُ الْعَقِيقِ بَرِيدُ أَوْطَاسٍ- وَ قَالَ بَرِيدُ الْبَغْثِ دُونَ غَمْرَةَ بِبَرِيدَيْنِ.

******

ترجمه:

***

معاویه بن عمار از امام صادق (ع) نقل کرد که فرمود: آخر «عقیق» به «برید اوطاس» است. و فرمود: «برید بغث» تا غمره به فاصله دو برید است.

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۴۸۸۷ - رقم الحديث الباب: ۲]

۱۴۸۸۷- ۲- (۳) وَ بِهَذَا الْإِسْنَادِ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: أَوَّلُ الْعَقِيقِ بَرِيدُ الْبَعْثِ- وَ هُوَ دُونَ الْمَسْلَخِ بِسِتَّةِ أَمْيَالٍ مِمَّا يَلِی الْعِرَاقَ- وَ بَيْنَهُ وَ بَيْنَ غَمْرَةَ أَرْبَعَةٌ وَ عِشْرُونَ مِيلًا بَرِيدَانِ.

******

ترجمه:

***

و به همين سند از امام صادق (ع) نقل شده كه فرمود: اول «عقيق» «بريد البعث» است و اين محل شش ميل از «مسلخ» و نزديک به عراق است. و بين آن و «غمره» بيست و چهار ميل فاصله است، كه معادل دو بريد مى باشد.

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۴۸۸۸ - رقم الحديث الباب: ۳]

۱۴۸۸۸- ۳- (٤) وَ عَنْ بَعْضِ أَصْحَابِنَا قَالَ: إِذَا خَرَجْتَ مِنَ الْمَسْلَخِ فَأَحْرِمْ عِنْدَ أَوَّلِ بَرِيدٍ يَسْتَقْبِلُکَ.

******

ترجمه:

***

و از برخی از اصحاب ما نقل شده است که گفت: وقتی از «مسلخ» خارج شدی، در اولین بریدی که به تو روی می آورد، احرام ببند.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۸۸۹ - رقم الحدیث الباب: ٤]

۱٤۸۸۹- ٤- (٥) وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ عَنْ مُوسَى بْنِ جَعْفَرٍ عَنْ يُونُسَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ قَالَ: كَتَبْتُ إِلَى أَبِي الْحَسَنِ ع إِنَّا نُحْرِمُ مِنْ طَرِيقِ الْبَصْرَةِ- وَ لَسْنَا نَعْرِفُ حَدَّ عَرْضِ الْعَقِيقِ فَكَتَبَ أَحْرِمْ مِنْ وَجْرَةَ (٦).

******

ترجمه:

***

یونس بن عبد الرحمن گفت: به امام حسن (ع) نوشتم که ما از راه بصره احرام می بندیم و حد عرض «عقیق» را نمی شناسیم. ایشان نوشتند: از «وجره» احرام ببند.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۸۹۰ - رقم الحدیث الباب: ٥]

۱٤۸۹۰- ٥- (۷) وَ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ سَهْلِ بْنِ زِيَادٍ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي حَمْزَةَ عَنْ أَبِي بَصِيرٍ عَنْ أَحَدِهِمَا ع

١- الباب ٢ فيه ١١ حديثا.

٢- ٢ الكافى ٤- ٣١٩- ٤، و التهذيب ٥- ٥٦- ١٧٣.

٣- الكافى ٤- ٣٢١- ١٠، و التهذيب ٥- ٥٧- ١٧٥.

٤- الكافى ٤- ٣٢١- ١٠ ذيل الحديث ١٠.

٥- الكافى ٤- ٣٢٠- ٨.

٦- وجرة- موضع بين مكّة و البصرة بينها و بين مكّة نحو ستين ميلا منها يحرم أكثر الحاجّ (معجم البلدان ٥- ٣٦٢).

٧- الكافى ٤- ٣٢٠- ٥.

قَالَ: حَدُّ الْعَقِيقِ مَا بَيْنَ الْمَسْلَخِ إِلَى عَقَبَةِ غَمْرَةَ.

******

ترجمه:

***

ابو بصير از يكى از آن دو (امام باقر يا امام صادق عليهما السلام) نقل كرد كه فرمود: حد «عقيق» بين «مسلخ» تا «عقبه غمره» است.

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٨٩١ - رقم الحديث الباب: ٦]

١٤٨٩١- ٦- (١) وَ عَنْهُمْ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ ابْنِ فَضَّالٍ عَنْ رَجُلٍ عَنْ أَبِى عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: أَوْطَاسٌ لَيْسَ مِنَ الْعَقِيقِ.

مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَعْقُوبَ مِثْلَهُ (۲) وَ كَذَا الْأَوَّلَانِ.

******

ترجمه:

***

ابن فضال از شخصی نقل کرد که امام صادق (ع) فرمود: «اوطاس» جزو «عقیق» نیست.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۸۹۲ - رقم الحدیث الباب: ۷]

۱۴۸۹۲- ۷- (۳) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُوسَى بْنِ الْقَاسِمِ عَنْ حَسَنِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ زِيَادٍ عَنْ عَمَّارِ بْنِ مَرْوَانَ عَنْ أَبِي بَصِيرٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع يَقُولُ حَدُّ الْعَقِيقِ أَوَّلُهُ الْمَسْلَخُ وَ آخِرُهُ ذَاتُ عِرْقٍ.

******

ترجمه:

***

ابو بصیر گفت: شنیدم امام صادق (ع) می فرمود: حد «عقیق» از «مسلخ» آغاز می شود و تا «ذات عرق» ادامه دارد.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۸۹۳ - رقم الحدیث الباب: ۸]

١٤٨٩٣- ٨- (٤) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ قَالَ: قَالَ الصَّادِقُ ع أَوَّلُ الْعَقِيقِ بَرِيدُ الْبَغْثِ- وَ هُوَ بَرِيدٌ مِنْ دُونِ بَرِيدِ غَمْرَةَ.

******

ترجمه:

***

محمد بن علی بن حسین گفت: امام صادق (ع) فرمود: اول «عقیق» «برید بغث» است و این بریدی است که در زیر «برید غمره» قرار دارد.

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٨٩٤ - رقم الحديث الباب: ٩]

١٤٨٩٤- ٩- (٥) قَالَ وَ قَالَ الصَّادِقُ ع وَقَّتَ رَسُولُ اللَّهِ ص لِأَهْلِ الْعِرَاقِ الْعَقِيقَ- وَ أَوَّلُهُ الْمَسْلَخُ وَ وَسَطُهُ غَمْرَةُ وَ آخِرُهُ ذَاتُ عِرْقٍ وَ أَوَّلُهُ أَفْضَلُ.

******

ترجمه:

***

فرمود: امام صادق (ع) گفت: رسول خدا (ص) برای اهل عراق «عقیق» را میقات قرار داد که اول آن «مسلخ»، وسط آن «غمره» و آخر آن «ذات عرق» است و آغاز آن افضل است.

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۴۸۹۵ - رقم الحديث الباب: ۱۰]

۱۴۸۹۵- ۱۰- (٦) أَحْمَدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ أَبِی طَالِبٍ الطَّبْرِسِيُّ فِی الْإِحْتِجَاجِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ جَعْفَرٍ الْحِمْيَرِيِّ أَنَّهُ كَتَبَ إِلَی صَاحِبِ الزَّمَانِ ع يَسْأَلُهُ عَنِ الرَّجُلِ يَكُونُ مَعَ بَعْضِ هَؤُلَاءِ وَ يَكُونُ مُتَّصِلًا بِهِمْ يَحُجُّ وَ يَأْخُذُ عَنِ الْجَادَّةِ وَ لَا يُحْرِمُ هَؤُلَاءِ مِنَ الْمَسْلَخِ- فَهَلْ يَجُوزُ لِهَذَا الرَّجُلِ أَنْ يُؤَخِّرَ إِحْرَامَهُ إِلَی ذَاتِ عِرْقٍ- فَيُحْرِمَ مَعَهُمْ لِمَا يَخَافُ الشُّهْرَةَ أَمْ لَا يَجُوزُ إِلَّا

ص: ۳۱۳

۱- الكافی ٤- ۳۲۰- ٦.

۲- التهذيب ٥- ٥٦- ۱۷٤.

۳- التهذيب ٥- ٥٦- ۱۷۱.

٤- الفقيه ۲- ۳۰٤- ۲٥۲٥.

٥- الفقيه ۲- ۳۰٤- ۲٥۲٦، و أورده فی الحديث ٤ من الباب ۳ من هذه الأبواب.

٦- الاحتجاج- ٤٨٤.

أَنْ يُحْرِمَ مِنَ الْمَسْلَخِ- فَكَتَبَ إِلَيْهِ فِی الْجَوَابِ يُحْرِمُ مِنْ مِيقَاتِهِ ثُمَّ يَلْبَسُ الثِّيَابَ وَ يُلَبِّی فِی نَفْسِهِ فَإِذَا بَلَغَ إِلَی مِيقَاتِهِمْ أَظْهَرَهُ.

******

ترجمه:

***

محمد بن عبد الله بن جعفر حمیری نقل کرد که به صاحب الزمان (ع) نوشت که مردی با برخی از این افراد همراه است و با آنها حج می گذارد و از راه های مشخص پیروی می کند، اما از «مسلخ» احرام نمی بندد. آیا برای این مرد جائز است که احرام خود را تا «ذات عرق» به تأخیر بیاندازد و با آنها احرام ببندد به خاطر خوف از شهرت، یا نه، جز اینکه از «مسلخ» احرام ببندد؟

پس در پاسخ نوشت: باید از میقات خود احرام ببندد، سپس لباس بپوشد و در دل خود تلبیه کند، و وقتی به میقات آنها رسید، احرام خود را آشکار کند.

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٨٩٦ - رقم الحدیث الباب: ١١]

١٤٨٩٦- ١١- (١) وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ فِي كِتَابِ الْغَيْبَةِ بِالْإِسْنَادِ الآتِي (٢).

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِكَ (٣) وَ يَأْتِي مَا يَدُلُّ عَلَيْهِ (٤).

******

ترجمه:

***

و شیخ این روایت را در کتاب غیبت با اسناد زیر نقل کرده است.

من می گویم: پیش تر آنچه دلالت بر این موضوع دارد، ذکر شد و به زودی آنچه بر این موضوع دلالت دارد، خواهد آمد.

***

٣- بَابُ اسْتِحْبَابِ الْإِحْرَامِ مِنْ أَوَّلِ الْعَقِيقِ

اشارة

(٥) ٣ بَابُ اسْتِحْبَابِ الْإِحْرَامِ مِنْ أَوَّلِ الْعَقِيقِ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٨٩٧ - رقم الحديث الباب: ١]

١٤٨٩٧- ١- (٦) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ فَضَّالٍ عَنْ يُونُسَ بْنِ يَعْقُوبَ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنِ الْإِحْرَامِ مِنْ أَيِّ الْعَقِيقِ أَفْضَلُ أَنْ أُحْرِمَ فَقَالَ مِنْ أَوَّلِهِ أَفْضَلُ.

******

ترجمه:

***

يونس بن يعقوب گفت: از امام صادق (ع) پرسيدم: از كدام قسمت «عقيق» احرام بزنم كه بهتر است؟ فرمود: از اول آن، افضل است.

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٨٩٨ - رقم الحديث الباب: ٢]

١٤٨٩٨- ٢- (٧) وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُوسَى بْنِ الْقَاسِمِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ عَنْ يُونُسَ بْنِ يَعْقُوبَ عَنْ أَبِى عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنِ الْإِحْرَامِ مِنْ أَيِّ الْعَقِيقِ أُحْرِمُ قَالَ مِنْ أَوَّلِهِ وَ هُوَ أَفْضَلُ.

******

ترجمه:

***

يونس بن يعقوب گفت: از امام صادق (ع) پرسيدم: از كدام قسمت «عقيق» احرام بزنم كه بهتر است؟ فرمود: از اول آن، افضل است.

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٨٩٩ - رقم الحديث الباب: ٣]

١٤٨٩٩- ٣- (٨) وَ عَنْ أَبِى عَلِيٍّ الْأَشْعَرِيِّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الْجَبَّارِ عَنْ صَفْوَانَ بْنِ يَحْيَى عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَمَّارٍ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا الْحَسَنِ ع

١- غيبة الطوسىّ- ٢٣٥.

٢- يأتى فى الفائدة الثانية من الخاتمة برقم (٤٨).

٣- تقدم فى الحديث ٦ من الباب ١ من هذه الأبواب، و فى الحديث ٨ من الباب ٢٢ من أبواب أقسام الحجّ.

٤- يأتی فی الباب ٣ من هذه الأبواب، و فی الحدیث ١ من الباب ٣٥ من أبواب الاحرام.

٥- الباب ٣ فیه ٤ أحادیث.

٦- الکافی ٤- ٣٢٠- ٧.

٧- التهذیب ٥- ٥٦- ١٧٢.

٨- الکافی ٤- ٣٢٥- ٩.

عَنِ الْإِحْرَامِ مِنْ غَمْرَةَ- قَالَ لَيْسَ بِهِ بَأْسٌ (١) وَ كَانَ بَرِيدُ الْعَقِيقِ أَحَبَّ إِلَيَّ.

******

ترجمه:

***

اسحاق بن عمار گفت: از امام موسی بن جعفر (ع) درباره احرام از غمره پرسیدم. فرمود: ایرادی ندارد، ولی برید «عقیق» برای من محبوب تر است.

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٩٠٠ - رقم الحدیث الباب: ٤]

١٤٩٠٠- ٤- (٢) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ قَالَ: قَالَ الصَّادِقُ ع وَقَّتَ رَسُولُ اللَّهِ ص لِأَهْلِ الْعِرَاقِ الْعَقِيقَ- وَ أَوَّلُهُ الْمَسْلَخُ وَ وَسَطُهُ غَمْرَةُ- وَ آخِرُهُ ذَاتُ عِرْقٍ وَ أَوَّلُهُ أَفْضَلُ.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِكَ (٣).

******

ترجمه:

***

محمد بن علی بن حسین گفت: امام صادق (ع) فرمود: رسول خدا (ص) برای اهل عراق «عقیق» را معین کرد. اول آن «مسلخ»، وسط آن «غمره» و آخر آن «ذات عرق» است و اول آن بهتر است.

***

٤- بَابُ حَدِّ مَسْجِدِ الشَّجَرَةِ

اشارة

(٤) ٤ بَابُ حَدِّ مَسْجِدِ الشَّجَرَةِ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٩٠١ - رقم الحدیث الباب: ١]

١٤٩٠١- ١- (٥) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ عَمَّارٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع فِي حَدِيثٍ قَالَ: وَ مَسْجِدُ ذِي الْحُلَيْفَةِ- الَّذِي كَانَ خَارِجاً مِنَ السَّقَائِفِ عَنْ صَحْنِ الْمَسْجِدِ ثُمَّ الْيَوْمَ لَيْسَ شَيْ ءٌ مِنَ السَّقَائِفِ مِنْهُ.

أَقُولُ: وَ يَأْتِي مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِكَ (٦).

******

ترجمه:

***

از معاویه بن عمار روایت شده است که امام باقر (ع) در حدیثی فرمود: «مسجد ذی الحلیفه» که در خارج از سقایف و در نزدیکی صحن مسجد قرار داشت، اکنون هیچ چیز از سقایف به آن مربوط نمی شود.

***

۵- بَابُ جَوَازِ سُؤَالِ النَّاسِ عَنِ الْمِيقَاتِ مَعَ الْجَهْلِ بِهِ وَ الْعَمَلِ بِقَوْلِهِمْ فِی ذَلِکَ

اشارة

(۷) ۵ بَابُ جَوَازِ سُؤَالِ النَّاسِ عَنِ الْمِيقَاتِ مَعَ الْجَهْلِ بِهِ وَ الْعَمَلِ بِقَوْلِهِمْ فِی ذَلِکَ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلى: ۱۴۹۰۲ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱۴۹۰۲- ۱- (۸) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ عَمَّارٍ عَنْ

١- فی نسخة زیادة- أن تحرم منها (هامش المخطوط).

٢- الفقیه ٢- ٥٢٧، و أورده فی الحدیث ٩ من الباب ٢ من هذه الأبواب.

٣- تقدم فی الحدیثین ٣، ١٠ من الباب ٢ من هذه الأبواب.

٤- الباب ٤ فیه حدیث واحد.

٥- الکافی ٤- ٣٣٤- ١٤، و أورد قطعة منه فی الحدیث ٤ من الباب ١٥، و صدره فی الحدیث ١ من الباب ١٨، و فی الحدیث ٦ من الباب ٣٤ من أبواب الاحرام.

٦- یأتی فی الباب ٧ من هذه الأبواب.

٧- الباب ٥ فیه حدیث واحد.

٨- الفقیه ٢- ٣٠٤- ٢٥٢٦.

أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: یُجْزِیکَ إِذَا لَمْ تَعْرِفِ الْعَقِیقَ- أَنْ تَسْأَلَ النَّاسَ وَ الْأَعْرَابَ عَنْ ذَلِکَ.

أَقُولُ: وَ یَأْتِی مَا یَدُلُّ عَلَی ذَلِکَ (١) إِنْ شَاءَ اللَّهُ تَعَالَی.

******

ترجمه:

***

از معاویه بن عمار روایت شده است که امام صادق (ع) فرمود: «اگر نمی دانی که عقق کجاست، کافی است که از مردم و اعراب بپرسی.»

***

٦- بَابُ أَنَّ مَنْ کَانَ بِهِ عِلَّةٌ مِنْ أَهْلِ الْمَدِینَةِ أَوْ مِمَّنْ مَرَّ بِهَا جَازَ لَهُ تَأْخِیرُ الْإِحْرَامِ إِلَی الْجُحْفَةِ

اشارة

(۲) ٦ بَابُ أَنَّ مَنْ كَانَ بِهِ عِلَّةٌ مِنْ أَهْلِ الْمَدِينَةِ أَوْ مِمَّنْ مَرَّ بِهَا جَازَ لَهُ تَأْخِيرُ الْإِحْرَامِ إِلَى الْجُحْفَةِ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلى: ۱٤۹۰۳ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱٤۹۰۳- ۱- (۳) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ عَمَّارٍ أَنَّهُ سَأَلَ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنْ رَجُلٍ مِنْ أَهْلِ الْمَدِينَةِ- أَحْرَمَ مِنَ الْجُحْفَةِ فَقَالَ لَا بَأْسَ.

أَقُولُ: هَذَا مَخْصُوصٌ بِصَاحِبِ الْعُذْرِ كَمَا يَأْتِي (٤).

******

ترجمه:

***

از معاويه بن عمار روايت شده است كه از امام صادق (ع) درباره ى مردى از اهل مدينه كه از جحفه احرام بسته است، پرسيد. امام (ع) فرمود: «هيچ اشكالى ندارد.»

مى گويم : كه اين موضوع مخصوص افرادى است كه عذر خاصى دارند، چنان كه در ادامه خواهد آمد.

***

[رقم الحديث الكلی: ١٤٩٠٤ - رقم الحديث الباب: ٢]

١٤٩٠٤- ٢- (٥) وَ فِی الْعِلَلِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ الْحَسَنِ بْنِ أَبَانٍ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ حَمَّادِ بْنِ عِيسَى وَ فَضَالَةَ عَنْ مُعَاوِيَةَ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع إِنَّ مَعِی وَالِدَتِی وَ هِیَ وَجِعَةٌ قَالَ قُلْ لَهَا فَلْتُحْرِمْ مِنْ آخِرِ الْوَقْتِ فَإِنَّ رَسُولَ اللَّهِ ص وَقَّتَ لِأَهْلِ الْمَدِينَةِ ذَا الْحُلَيْفَةِ- وَ لِأَهْلِ الْمَغْرِبِ الْجُحْفَةَ قَالَ فَأَحْرَمَتْ مِنَ الْجُحْفَةِ.

******

ترجمه:

***

از حماد بن عيسى و فضاله نقل شده كه معاويه گفت: «به امام صادق (ع) گفتم: من و مادرم در وضعيت دشوارى هستيم.» امام (ع) فرمود: «به او بگو از آخرين وقت احرام ببندد، زيرا رسول خدا (ص) براى اهل مدينه ذوالحليفه و براى اهل مغرب جحفه را تعيين كرده است.» سپس مادرم از جحفه احرام بست.

***

[رقم الحديث الكلی: ١٤٩٠٥ - رقم الحديث الباب: ٣]

١٤٩٠٥- ٣- (٦) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُوسَى بْنِ الْقَاسِمِ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَيْرٍ عَنْ حَمَّادٍ عَنِ الْحَلَبِیِّ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع

١- يأتى ما يدلّ عليه عموما فى الحديثين ٢ و ٣ من الباب ٢١ من هذه الأبواب.

٢- الباب ٦ فيه ٥ أحاديث.

٣- الفقيه ٢- ٣٠٤- ٢٥٢٤.

٤- يأتى فى الأحاديث ٢، ٤، ٥ من هذا الباب.

٥- علل الشرائع- ٤٥٥- ١١.

٦- التهذيب ٥- ٥٧- ١٧٧، و أورد ذيله فى الحديث ٢ من الباب ١٦ من هذه الأبواب.

مِنْ أَيْنَ يُحْرِمُ الرَّجُلُ إِذَا جَاوَزَ الشَّجَرَةَ فَقَالَ مِنَ الْجُحْفَةِ- وَ لَا يُجَاوِزِ الْجُحْفَةَ إِلَّا مُحْرِماً.

******

ترجمه:

***

از حلبی نقل شده که گفت: «از امام صادق (ع) پرسیدم: مردی که از شجره (مسجد شجره) گذشته، از کجا احرام ببندد؟» امام (ع) فرمود: «از جحفه احرام ببندد و هیچ کس جز محرم نباید از جحفه بگذرد.»

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٩٠٦ - رقم الحديث الباب: ٤]

١٤٩٠٦- ٤- (١) وَ عَنْهُ عَنْ أَبَانِ بْنِ عُثْمَانَ عَنْ أَبِی بَصِیرٍ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع خِصَالٌ عَابَهَا عَلَیْکَ أَهْلُ مَکَّةَ- قَالَ وَ مَا هِیَ قُلْتُ قَالُوا أَحْرَمَ مِنَ الْجُحْفَةِ- وَ رَسُولُ اللَّهِ ص أَحْرَمَ مِنَ الشَّجَرَةِ- قَالَ الْجُحْفَةُ أَحَدُ الْوَقْتَیْنِ فَأَخَذْتُ بِأَدْنَاهُمَا وَ کُنْتُ عَلِیلًا.

******

ترجمه:

***

ابو بصیر روایت کرده که به امام صادق (ع) گفتم: «خصلت هایی که اهل مکه بر تو عیب گذاشتند، » امام (ع) فرمود: «و چه چیزهایی است؟» گفتم: «گفتند از جحفه احرام بستی، در حالی که رسول الله (ص) از شجره احرام بسته است.» امام (ع) پاسخ داد: «جحفه یکی از میقات هاست، و من پایین ترین آن ها (میقاتها) را گرفتم، چون حالتی بیمار داشتم.»

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۹۰۷ - رقم الحدیث الباب: ۵]

۱۴۹۰۷- ۵- (۲) مُحَمَّدُ بْنُ یَعْقُوبَ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ عَلِیِّ بْنِ الْحَکَمِ عَنْ سَیْفِ بْنِ عَمِیرَةَ عَنْ أَبِی بَکْرٍ الْحَضْرَمِیِّ قَالَ: قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع إِنِّی خَرَجْتُ بِأَهْلِی مَاشِیاً فَلَمْ أُهِلَّ حَتَّی أَتَیْتُ الْجُحْفَةَ وَ قَدْ کُنْتُ شَاکِیاً فَجَعَلَ أَهْلُ الْمَدِینَةِ یَسْأَلُونَ عَنِّی فَیَقُولُونَ لَقِینَاهُ وَ عَلَیْهِ ثِیَابُهُ وَ هُمْ لَا یَعْلَمُونَ وَ قَدْ رَخَّصَ رَسُولُ اللَّهِ ص لِمَنْ کَانَ مَرِیضاً أَوْ ضَعِیفاً أَنْ یُحْرِمَ مِنَ الْجُحْفَةِ.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا یَدُلُّ عَلَی ذَلِکَ (۳) وَ یَأْتِی مَا یَدُلُّ عَلَیْهِ (٤).

******

ترجمه:

***

ابو بکر حضرمی نقل کرده که امام صادق (ع) فرمود: «من با خانواده ام پیاده به سمت جحفه راه افتادم و تا زمانی که به جحفه رسیدم، احرام نبستم، زیرا بیمار بودم. اهل مدینه درباره من سؤال می کردند و می گفتند: "او را ملاقات کردیم و او لباس هایش را به تن دارد"، و آن ها نمی دانستند که رسول الله (ص) به بیمار و ضعیف اجازه داده است که از جحفه احرام ببندد.»

***

۷- بَابُ أَنَّ مَنْ سَلَکَ طَرِیقاً لَا یَمُرُّ بِمَسْجِدِ الشَّجَرَةِ وَجَبَ عَلَیْهِ الْإِحْرَامُ عِنْدَ مُحَاذَاةِ الْمِیقَاتِ عَلَی رَأْسِ سِتَّةِ أَمْیَالٍ

اشارة

(۵) ۷ بَابُ أَنَّ مَنْ سَلَکَ طَرِیقاً لَا یَمُرُّ بِمَسْجِدِ الشَّجَرَةِ وَجَبَ عَلَیْهِ الْإِحْرَامُ عِنْدَ مُحَاذَاةِ الْمِیقَاتِ عَلَی رَأْسِ سِتَّةِ أَمْیَالٍ (٦)

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱٤۹۰۸ - رقم الحدیث الباب: ۱]

۱٤۹۰۸- ۱- (۷) مُحَمَّدُ بْنُ یَعْقُوبَ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَحْمَدَ بْنِ

١- التهذيب ٥- ٥٧- ١٧٦.

٢- الكافى ٤- ٣٢٤- ٣.

٣- تقدم فى الحديث ٥ من الباب ١ من هذه الأبواب.

٤- يأتى فى الحديث ١ من الباب ١٥ من هذه الأبواب.

٥- الباب ٧ فيه ٣ أحاديث.

٦- لا يبعد كون ذكر مسجد الشجرة على وجه المثال دون انحصار الحكم فيه، كما فهمه جماعة من الفقهاء، لكن لا دليل غيره، و الاحتمال غير كاف فيضعف القول بعموم الحكم فى بقية المواقيت لانتفاء النصّ و بطلان القياس (منه. قده).

٧- الكافى ٤- ٣٢١- ٩.

مُحَمَّدٍ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ مَحْبُوبٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سِنَانٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: مَنْ أَقَامَ بِالْمَدِينَةِ شَهْراً وَ هُوَ يُرِيدُ الْحَجَّ ثُمَّ بَدَا لَهُ أَنْ يَخْرُجَ فِی غَيْرِ طَرِيقِ أَهْلِ الْمَدِينَةِ- الَّذِی يَأْخُذُونَهُ فَلْيَكُنْ إِحْرَامُهُ مِنْ مَسِيرَةِ سِتَّةِ أَمْيَالٍ فَيَكُونُ حِذَاءَ الشَّجَرَةِ مِنَ الْبَيْدَاءِ.

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَعْقُوبَ مِثْلَهُ إِلَى قَوْلِهِ سِتَّةِ أَمْيَالٍ إِلَّا أَنَّهُ تَرَكَ لَفْظَ غَيْرِ (١)

******

ترجمه:

***

از عبد الله بن سنان از امام صادق (ع) روايت شده است كه فرمودند: «هر كس در مدينه به مدت يک ماه اقامت كند و قصد حج داشته باشد، سپس براى او تصميم به خارج شدن از غير مسير اهل

مدینه پیش آید، که آن راهی است که آنها می پیمایند، باید احرام خود را از فاصله شش مایل آغاز کند، به طوری که برابر با درخت در منطقه بیداء باشد.»

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۹۰۹ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱۴۹۰۹- ۲- (۲) وَ قَالَ الْکُلَیْنِیُّ وَ فِی رِوَایَةٍ أُخْرَی یُحْرِمُ مِنَ الشَّجَرَةِ ثُمَّ یَأْخُذُ أَیَّ طَرِیقٍ شَاءَ.

******

ترجمه:

***

و کلینی گفته است: و در روایت دیگری آمده است که از منطقه شجره احرام می بندد، سپس هر راهی که بخواهد، برمی گزیند.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۹۱۰ - رقم الحدیث الباب: ۳]

۱۴۹۱۰- ۳- (۳) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِیِّ بْنِ الْحُسَیْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ مَحْبُوبٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سِنَانٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: مَنْ أَقَامَ بِالْمَدِینَةِ وَ هُوَ یُرِیدُ الْحَجَّ شَهْراً أَوْ نَحْوَهُ ثُمَّ بَدَا لَهُ أَنْ یَخْرُجَ فِی غَیْرِ طَرِیقِ الْمَدِینَةِ- فَإِذَا کَانَ حِذَاءَ الشَّجَرَةِ وَ الْبَیْدَاءِ- مَسِیرَةَ سِتَّةِ أَمْیَالٍ فَلْیُحْرِمْ مِنْهَا.

******

ترجمه:

***

از عبد الله بن سنان از امام صادق (ع) روایت شده است که فرمودند: «هر کس در مدینه به مدت یک ماه یا حدود آن اقامت کند و قصد حج داشته باشد، سپس تصمیم بگیرد از راهی غیر از راه مدینه خارج شود، هنگامی که به مکانی برسد که برابر با شجره و بیداء است، یعنی در فاصله شش مایلی، باید از آنجا احرام ببندد.»

***

۸- بَابُ أَنَّ مَنْ مَرَّ بِالْمَدِينَةِ لَمْ يَجُزْ لَهُ تَرْكُ الْإِحْرَامِ مِنَ الشَّجَرَةِ اخْتِيَاراً وَ الْعُدُولُ إِلَى الْعَقِيقِ وَ نَحْوِهِ

اشارة

(٤) ٨ بَابُ أَنَّ مَنْ مَرَّ بِالْمَدِينَةِ لَمْ يَجُزْ لَهُ تَرْكُ الْإِحْرَامِ مِنَ الشَّجَرَةِ اخْتِيَاراً وَ الْعُدُولُ إِلَى الْعَقِيقِ وَ نَحْوِهِ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٩١١ - رقم الحديث الباب: ١]

۱۴۹۱۱- ۱- (۵) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُوسَى بْنِ الْقَاسِمِ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ حَكِيمٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ عَبْدِ الْحَمِيدِ عَنْ أَبِي الْحَسَنِ مُوسَى ع قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنْ قَوْمٍ قَدِمُوا الْمَدِينَةَ فَخَافُوا كَثْرَةَ الْبَرْدِ وَ كَثْرَةَ الْأَيَّامِ يَعْنِي الْإِحْرَامَ مِنَ الشَّجَرَةِ- وَ أَرَادُوا أَنْ يَأْخُذُوا مِنْهَا إِلَى ذَاتِ

۱- التهذيب ۵- ۵۷- ۱۷۸.

۲- الكافي ٤- ۳۲۱- ۹ ذيل الحديث ۹.

۳- الفقيه ۲- ۳۰۷- ۲۵۳۲.

٤- الباب ۸ فيه حديث واحد.

۵- التهذيب ۵- ۵۷- ۱۷۹، و أورد ذيله في الحديث ۲ من الباب ۱۵ من هذه الأبواب.

عِرْقٍ- فَيُحْرِمُوا مِنْهَا فَقَالَ لَا وَ هُوَ مُغْضَبٌ مَنْ دَخَلَ الْمَدِينَةَ فَلَيْسَ لَهُ أَنْ يُحْرِمَ إِلَّا مِنَ الْمَدِينَةِ.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِكَ (۱) وَ يَأْتِي مَا يَدُلُّ عَلَيْهِ (۲).

******

ترجمه:

***

از ابراهيم بن عبدالحميد از امام موسى كاظم (ع) روايت شده است كه فرمودند: «از ايشان درباره گروهى پرسيدم كه وارد مدينه شده بودند و از شدت سرما و طولانى بودن ايام (يعنى احرام بستن از شجره) بيم داشتند و مى خواستند به سوى ذات عرق بروند و از آنجا احرام ببندند. امام در حالى كه خشمگين بود، فرمود: نه! كسى كه وارد مدينه شده، نبايد از جايى غير از مدينه احرام ببندد.»

***

٩- بَابُ عَدَمِ انْعِقَادِ الْإِحْرَامِ قَبْلَ الْمِيقَاتِ إِلَّا مَا اسْتُثْنِیَ فَلَا یَجِبُ عَلَیْهِ مَا یَجِبُ عَلَی الْمُحْرِمِ وَ إِنْ لَبَّی وَ أَشْعَرَ وَ قَلَّدَ وَ یَجُوزُ لَهُ الرُّجُوعُ وَ کَذَا مَنْ أَحْرَمَ بِالْحَجِّ فِی غَیْرِ أَشْهُرِ ال

اشارة

(٣) ٩ بَابُ عَدَمِ انْعِقَادِ الْإِحْرَامِ قَبْلَ الْمِیقَاتِ إِلَّا مَا اسْتُثْنِیَ فَلَا یَجِبُ عَلَیْهِ مَا یَجِبُ عَلَی الْمُحْرِمِ وَ إِنْ لَبَّی وَ أَشْعَرَ وَ قَلَّدَ وَ یَجُوزُ لَهُ الرُّجُوعُ وَ کَذَا مَنْ أَحْرَمَ بِالْحَجِّ فِی غَیْرِ أَشْهُرِ الْحَجِ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٩١٢ - رقم الحدیث الباب: ١]

١٤٩١٢- ١- (٤) مُحَمَّدُ بْنُ یَعْقُوبَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ یَحْیَی عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ ابْنِ مَحْبُوبٍ عَنْ جَمِیلِ بْنِ صَالِحٍ عَنِ الْفُضَیْلِ بْنِ یَسَارٍ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنْ رَجُلٍ اشْتَرَی بَدَنَةً قَبْلَ أَنْ یَنْتَهِیَ إِلَی الْوَقْتِ الَّذِی یُحْرِمُ فِیهِ فَأَشْعَرَهَا وَ قَلَّدَهَا أَ یَجِبُ عَلَیْهِ حِینَ فَعَلَ ذَلِکَ مَا یَجِبُ عَلَی الْمُحْرِمِ قَالَ لَا وَ لَکِنْ إِذَا انْتَهَی إِلَی الْوَقْتِ فَلْیُحْرِمْ ثُمَّ لْیُشْعِرْهَا وَ لْیُقَلِّدْهَا فَإِنَّ تَقْلِیدَهُ الْأَوَّلَ لَیْسَ بِشَیْ ءٍ.

******

ترجمه:

***

فضیل بن یسار گفت: از امام صادق (ع) درباره مردی پرسیدم که شتری برای قربانی خریده است، پیش از آنکه به میقات برسد و از آنجا احرام ببندد، آن را نشانه گذاری کرده و به گردنش قلاده انداخته است. آیا هنگامی که این کار را انجام داده، احکامی که بر مُحرِم واجب است، بر او واجب می شود؟ امام فرمودند: نه، بلکه هنگامی که به میقات برسد، باید احرام ببندد، سپس آن را نشانه گذاری کند و قلاده به گردنش بیندازد؛ زیرا آن قلاده گذاری اولی هیچ اثری ندارد.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۹۱۳ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱۴۹۱۳- ۲- (۵) وَ بِالْإِسْنَادِ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ مَحْبُوبٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ الْكَرْخِيِّ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنْ رَجُلٍ أَحْرَمَ بِحَجَّةٍ فِي غَيْرِ أَشْهُرِ الْحَجِّ دُونَ الْوَقْتِ الَّذِي وَقَّتَهُ رَسُولُ اللَّهِ ص قَالَ لَيْسَ إِحْرَامُهُ بِشَيْ ءٍ إِنْ أَحَبَّ أَنْ يَرْجِعَ إِلَى مَنْزِلِهِ فَلْيَرْجِعْ وَ لَا أَرَى عَلَيْهِ شَيْئاً فَإِنْ أَحَبَّ أَنْ يَمْضِيَ فَلْيَمْضِ فَإِذَا انْتَهَى إِلَى الْوَقْتِ فَلْيُحْرِمْ مِنْهُ وَ لْيَجْعَلْهَا

ص: ۳۱۹

۱- تقدم فی الباب ۱ من هذه الأبواب.

۲- یأتی فی الحدیثین ۷، ۹ من الباب ۱٤، و فی الحدیث ۱ من الباب ۱۵ من هذه الأبواب.

۳- الباب ۹ فیه ٦ أحادیث.

٤- الکافی ٤- ۳۲۲- ۳.

۵- الکافی ٤- ۳۲۱- ۱.

عُمْرَةً فَإِنَّ ذَلِكَ أَفْضَلُ مِنْ رُجُوعِهِ لِأَنَّهُ أَعْلَنَ الْإِحْرَامَ بِالْحَجِّ.

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُوسَى بْنِ الْقَاسِمِ عَنِ ابْنِ مَحْبُوبٍ إِلَّا أَنَّهُ قَالَ فِي غَيْرِ أَشْهُرِ الْحَجِّ أَوْ مِنْ دُونِ الْمِيقَاتِ وَ تَرَكَ مِنْ آخِرِهِ قَوْلَهُ بِالْحَجِّ (۱).

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ فِي الْعِلَلِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُوسَى بْنِ الْمُتَوَكِّلِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ الْحِمْيَرِيِّ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ مَحْبُوبٍ مِثْلَهُ (۲).

******

ترجمه:

***

ابراهیم کرخی گفت: از امام صادق (ع) درباره مردی پرسیدم که در غیر ماه های حج و قبل از میقاتی که پیامبر خدا (ص) تعیین کرده است، برای حج احرام بسته است. امام فرمودند: «احرام او بی اثر است. اگر بخواهد می تواند به خانه اش برگردد و چیزی بر او نیست. اگر هم بخواهد ادامه دهد، می تواند ادامه دهد. و هنگامی که به میقات رسید، از آنجا احرام ببندد و آن را به عمره تبدیل کند، زیرا این کار بهتر از بازگشت او است، چون او احرام برای حج را اعلام کرده است.»

***

[رقم الحديث الكلى: ۱۴۹۱۴ - رقم الحديث الباب: ۳]

۱۴۹۱۴- ۳- (۳) وَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ عَنِ ابْنِ أُذَيْنَةَ قَالَ: قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع فِي حَدِيثٍ وَ مَنْ أَحْرَمَ دُونَ الْوَقْتِ فَلَا إِحْرَامَ لَهُ.

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِنَانٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ صَدَقَةَ الشَّعِيرِيِّ (٤) عَنِ ابْنِ أُذَيْنَةَ مِثْلَهُ (٥).

******

ترجمه:

***

ابن اُذَینه گفت: امام صادق (ع) در حدیثی فرمودند: «هر کس پیش از میقات احرام ببندد، احرامی برای او نیست.»

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۹۱۵ - رقم الحدیث الباب: ٤]

۱۴۹۱۵- ٤- (٦) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِیِّ بْنِ الْحُسَیْنِ فِی عُیُونِ الْأَخْبَارِ بِأَسَانِیدِهِ عَنِ الْفَضْلِ بْنِ شَاذَانَ عَنِ الرِّضَا ع أَنَّهُ کَتَبَ إِلَی الْمَأْمُونِ فِی کِتَابٍ وَ لَا یَجُوزُ الْإِحْرَامُ دُونَ الْمِیقَاتِ قَالَ اللَّهُ تَعَالَی وَ أَتِمُّوا الْحَجَّ وَ الْعُمْرَةَ لِلَّهِ (۷).

******

ترجمه:

***

فضل بن شاذان روایت کرده است که امام رضا (ع) در نامه ای به مأمون نوشتند: «احرام بستن پیش از میقات جایز نیست.» خداوند متعال فرموده است: «حج و عمره را برای خدا کامل به جا آورید» (بقره ۲:۱۹٦).

***

١- التهذيب ٥- ٥٢- ١٥٩، و الاستبصار ٢- ١٦٢- ٥٣٠.

٢- علل الشرائع- ٤٥٥- ١٢.

٣- الكافى ٤- ٣٢٢- ٤، و أورده بتمامه فى الحديث ٤ من الباب ١١ من أبواب أقسام الحجّ.

٤- فى التهذيب- محمّد بن صدقة البصرى.

٥- التهذيب ٥- ٥٢- ١٥٧، و الاستبصار ٢- ١٦٢- ٥٢٩.

٦- عيون أخبار الرضا (عليه السلام) ٢- ١٢٤- ١.

٧- البقرة ٢- ١٩٦.

[رقم الحديث الكلى: ١٤٩١٦ - رقم الحديث الباب: ٥]

١٤٩١٦- ٥- (١) وَ فِي مَعَانِي الْأَخْبَارِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ سَعْدٍ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَنْ يَحْيَى بْنِ إِبْرَاهِيمَ بْنِ أَبِي الْبِلَادِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَطَاءٍ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِي جَعْفَرٍ ع إِنَّ النَّاسَ يَقُولُونَ إِنَّ عَلِيَّ بْنَ أَبِي طَالِبٍ ع قَالَ إِنَّ أَفْضَلَ الْإِحْرَامِ أَنْ يُحْرِمَ مِنْ دُوَيْرَةِ أَهْلِهِ قَالَ فَأَنْكَرَ ذَلِكَ أَبُو جَعْفَرٍ ع فَقَالَ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ ص كَانَ مِنْ أَهْلِ الْمَدِينَةِ- وَ وَقَّتَهُ مِنْ ذِي الْحُلَيْفَةِ وَ إِنَّمَا كَانَ بَيْنَهُمَا سِتَّةُ أَمْيَالٍ وَ لَوْ كَانَ فَضْلًا لَأَحْرَمَ رَسُولُ اللَّهِ ص مِنَ الْمَدِينَةِ- وَ لَكِنَّ عَلِيَّ بْنَ أَبِي طَالِبٍ ع يَقُولُ تَمَتَّعُوا مِنْ ثِيَابِكُمْ إِلَى وَقْتِكُمْ.

******

ترجمه:

***

عبدالله بن عطا گفت: به امام باقر (ع) عرض کردم که مردم می گویند علی بن ابی طالب (ع) فرموده است که برترین احرام، احرام بستن از خانه خود شخص است. امام باقر (ع) این سخن را انکار کردند و فرمودند: «پیامبر خدا (ص) اهل مدینه بود و میقات او ذوالحلیفه بود، و بین مدینه و ذوالحلیفه تنها شش میل فاصله بود. اگر احرام بستن از مدینه فضیلت بیشتری داشت، پیامبر (ص) از مدینه احرام می بست، ولی علی بن ابی طالب (ع) فرموده است: از لباس های خود استفاده کنید تا به میقات خود برسید.»

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۹۱۷ - رقم الحدیث الباب: ٦]

۱۴۹۱۷- ٦- (۲) عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ الْحِمْيَرِيُّ فِي قُرْبِ الْإِسْنَادِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْوَلِيدِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ بُكَيْرٍ قَالَ: حَجَجْتُ فِي أُنَاسٍ مِنْ أَهْلِنَا فَأَرَادُوا أَنْ يُحْرِمُوا قَبْلَ أَنْ يَبْلُغُوا الْعَقِيقَ- فَأَبَيْتُ (۳) عَلَيْهِمْ وَ قُلْتُ لَيْسَ الْإِحْرَامُ إِلَّا مِنَ الْوَقْتِ فَخَشِيتُ أَنْ لَا أَجِدَ الْمَاءَ فَلَمْ أَجِدْ بُدّاً مِنْ أَنْ أُحْرِمَ مَعَهُمْ قَالَ فَدَخَلْنَا عَلَى أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع- فَقَالَ لَهُ ضُرَيْسُ بْنُ عَبْدِ الْمَلِكِ إِنَّ هَذَا زَعَمَ أَنَّهُ لَا يَنْبَغِي الْإِحْرَامُ إِلَّا مِنَ الْوَقْتِ (٤) فَقَالَ صَدَقَ ثُمَّ قَالَ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ ص- وَقَّتَ لِأَهْلِ الْمَدِينَةِ ذَا الْحُلَيْفَةِ- وَ لِأَهْلِ الشَّامِ الْجُحْفَةَ- وَ لِأَهْلِ يَمَنٍ قَرْنَ الْمَنَازِلِ وَ لِأَهْلِ نَجْدٍ الْعَقِيقَ.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِكَ (٥) وَ يَأْتِي مَا يَدُلُّ عَلَيْهِ (٦).

******

ترجمه:

***

عبدالله بن بُکیر گفت: با گروهی از اهل خود به حج رفتم. آنها خواستند پیش از رسیدن به عقیق احرام ببندند، ولی من مخالفت کردم و گفتم: احرام بستن تنها از میقات جایز است. اما از آنجا که نگران بودم مبادا آب پیدا نکنم، ناچار شدم همراه آنان احرام ببندم. سپس نزد امام صادق (ع) رفتیم. ضریس بن عبدالملک به امام گفت: «این شخص معتقد است که نباید احرام بست مگر از میقات.» امام فرمودند: «درست می گوید.» سپس فرمودند: «پیامبر خدا (ص) برای اهل مدینه ذوالحلیفه، برای اهل شام جحفه، برای اهل یمن قرن المنازل و برای اهل نجد عقیق را به عنوان میقات تعیین کرده است.»

***

ص: ۳۲۱

۱- معانی الأخبار- ۳۸۲- ۱۲.

۲- قرب الإسناد- ۸۱.

۳- فی المصدر- فاتیت.

٤- فی المصدر- العقیق.

٥- تقدم فی الأبواب ۱، ۲، ۳، ۷ من هذه الأبواب، و فی الحدیثین ۲۹، ۳٦ من الباب ۲ من أبواب أقسام الحجّ.

٦- یأتی فی الأبواب ۱۰، ۱۱، ۱۲، ۱۳ من هذه الأبواب.

۱۰- بَابُ أَنَّ مَنْ أَحْرَمَ قَبْلَ الْمِیقَاتِ ثُمَّ أَصَابَ مِنَ النِّسَاءِ وَ الصَّیْدِ لَمْ یَلْزَمْهُ کَفَّارَةٌ

اشارة

(۱) ۱۰ بَابُ أَنَّ مَنْ أَحْرَمَ قَبْلَ الْمِیقَاتِ ثُمَّ أَصَابَ مِنَ النِّسَاءِ وَ الصَّیْدِ لَمْ یَلْزَمْهُ کَفَّارَةٌ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۴۹۱۸ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱۴۹۱۸- ۱- (۲) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُوسَى بْنِ الْقَاسِمِ عَنْ حَمَّادٍ عَنْ حَرِيزِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ رَجُلٍ عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ ع قَالَ: مَنْ أَحْرَمَ مِنْ دُونِ الْمِيقَاتِ (۳) الَّذِی وَقَّتَهُ رَسُولُ اللَّهِ ص- فَأَصَابَ مِنَ النِّسَاءِ وَ الصَّيْدِ فَلَا شَیْ ءَ عَلَيْهِ.

مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عَلِیِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَيْرٍ (٤) عَنْ حَمَّادٍ مِثْلَهُ (٥) أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَی ذَلِکَ (٦) وَ يَأْتِی مَا يَدُلُّ عَلَيْهِ (٧).

******

ترجمه:

***

حریز بن عبدالله از مردی روایت کرده است که امام باقر (ع) فرمودند: «هر کس پیش از میقاتی که پیامبر خدا (ص) تعیین کرده است، احرام ببندد و با زنان نزدیکی کند یا شکار انجام دهد، چیزی بر او نیست (کفاره ای بر او واجب نمی شود).»

***

١١- بَابُ عَدَمِ جَوَازِ الْإِحْرَامِ قَبْلَ الْمِيقَاتِ لِغَيْرِ النَّاذِرِ وَ مُرِيدِ عُمْرَةِ رَجَبٍ مَعَ خَوْفِ تَقَضِّيهِ

اشارة

(٨) ١١ بَابُ عَدَمِ جَوَازِ الْإِحْرَامِ قَبْلَ الْمِيقَاتِ لِغَيْرِ النَّاذِرِ وَ مُرِيدِ عُمْرَةِ رَجَبٍ مَعَ خَوْفِ تَقَضِّيهِ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٩١٩ - رقم الحديث الباب: ١]

١٤٩١٩- ١- (٩) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عَلِيٍ

ص: ٣٢٢

١- الباب ١٠ فيه حديث واحد.

٢- التهذيب ٥- ٥٤- ١٦٥.

٣- فى نسخة- الوقت (هامش المخطوط).

٤- (عن ابن أبى عمير)- ليس فى الكافى.

٥- الكافى ٤- ٣٢٢- ٧.

٦- تقدم فى الأحاديث ١، ٢، ٣ من الباب ٩ من هذه الأبواب.

٧- يأتى فى الأحاديث ٣، ٥، ٦ من الباب ١١ من هذه الأبواب.

۸- الباب ۱۱ فيه ۷ أحاديث.

۹- الفقيه ۲- ۳۰۲- ۲۵۲۲، و أورد صدره فی الحديث ۳ من الباب ۱ من هذه الأبواب.

الْحَلَبِيِّ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: الْإِحْرَامُ مِنْ مَوَاقِيتَ خَمْسَةٍ وَقَّتَهَا رَسُولُ اللَّهِ ص- لَا يَنْبَغِی لِحَاجٍّ وَ لَا مُعْتَمِرٍ أَنْ يُحْرِمَ قَبْلَهَا وَ لَا بَعْدَهَا وَ ذَكَرَ الْمَوَاقِيتَ ثُمَّ قَالَ وَ لَا يَنْبَغِی لِأَحَدٍ أَنْ يَرْغَبَ عَنْ مَوَاقِيتِ رَسُولِ اللَّهِ ص.

وَ رَوَاهُ الْكُلَيْنِيُّ وَ الشَّيْخُ كَمَا مَرَّ (۱).

******

ترجمه:

***

عبيدالله بن علی حلبی از امام صادق (ع) روايت كرده است كه فرمودند: «احرام از پنج ميقات است كه پيامبر خدا (ص) آنها را تعيين كرده است. نبايد حاجی يا معتمر پيش از اين ميقات ها يا بعد از آنها احرام ببندد.» سپس ميقات ها را ذكر كردند و فرمودند: «كسی نبايد از ميقات هايی كه پيامبر خدا (ص) تعيين كرده است رويگردان باشد.»

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۴۹۲۰ - رقم الحديث الباب: ۲]

۱۴۹۲۰- ۲- (۲) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَبِی بَصِيرٍ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع إِنَّا نُرَوَّی بِالْكُوفَةِ- أَنَّ عَلِيّاً ع قَالَ إِنَّ مِنْ تَمَامِ حَجِّكَ إِحْرَامَكَ مِنْ دُوَيْرَةِ أَهْلِكَ فَقَالَ سُبْحَانَ اللَّهِ لَوْ كَانَ كَمَا يَقُولُونَ لَمَا تَمَتَّعَ رَسُولُ اللَّهِ ص بِثِيَابِهِ إِلَی الشَّجَرَةِ.

******

ترجمه:

***

ابو بصیر گفت: به امام صادق (ع) عرض کردم که در کوفه روایت می شود که علی (ع) فرموده است: «کمال حج تو این است که از خانه خود احرام ببندی.» امام فرمودند: «سبحان الله! اگر این طور بود که می گویند، پیامبر خدا (ص) از لباس های خود تا شجره استفاده نمی کرد.»

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۹۲۱ - رقم الحدیث الباب: ۳]

۱۴۹۲۱- ۳- (۳) مُحَمَّدُ بْنُ یَعْقُوبَ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ سَهْلِ بْنِ زِیَادٍ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِی نَصْرٍ عَنْ مُثَنًّى عَنْ زُرَارَةَ عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ ع فِی حَدِیثٍ قَالَ: وَ لَیْسَ لِأَحَدٍ أَنْ یُحْرِمَ دُونَ (٤) الْوَقْتِ الَّذِی وَقَّتَهُ رَسُولُ اللَّهِ ص فَإِنَّمَا مَثَلُ ذَلِکَ مَثَلُ مَنْ صَلَّى فِی السَّفَرِ أَرْبَعاً وَ تَرَکَ الثِّنْتَیْنِ.

وَ رَوَاهُ الشَّیْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ یَعْقُوبَ مِثْلَهُ (٥).

******

ترجمه:

***

زرارة از امام باقر (ع) در حدیثی روایت کرده است که فرمودند: «هیچ کس نباید پیش از میقاتی که پیامبر خدا (ص) تعیین کرده است، احرام ببندد. این عمل مانند کسی است که در سفر چهار رکعت نماز بخواند و دو رکعت را که باید در سفر بخواند، ترک کند.»

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٩٢٢ - رقم الحديث الباب: ٤]

١٤٩٢٢- ٤- (٦) وَ بِالْإِسْنَادِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِی نَصْرٍ عَنْ مِهْرَانَ بْنِ

ص: ٣٢٣

١- مر فی الحديثين ٣، ٤ من الباب ١ من هذه الأبواب.

٢- الفقيه ٢- ٣٠٦- ٢٥٢٨، و أورده عنه، و عن التهذيب بسند آخر فی الحديث ٥ من الباب ١٧ من هذه الأبواب.

٣- الكافی ٤- ٣٢١- ٢، و أورد صدره فی الحديث ٥ من الباب ١١ من أبواب أقسام الحجّ.

٤- فی التهذيب و الاستبصار- قبل (هامش المخطوط).

٥- التهذيب ٥- ٥١- ١٥٥، و الاستبصار ٢- ١٦١- ٥٢٧.

٦- الكافی ٤- ٣٢٢- ٥، و أورد صدره فی الحديث ٩ من الباب ١٧ من هذه الأبواب.

أَبِی نَصْرٍ عَنْ أَخِيهِ رِيَاحٍ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع إِنَّا نُرَوَّی بِالْكُوفَةِ أَنَّ عَلِيّاً ص- قَالَ إِنَّ مِنْ تَمَامِ الْحَجِّ وَ الْعُمْرَةِ أَنْ يُحْرِمَ الرَّجُلُ مِنْ دُوَيْرَةِ أَهْلِهِ فَهَلْ قَالَ هَذَا عَلِيٌّ ع فَقَالَ قَدْ قَالَ ذَلِكَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ ص- لِمَنْ كَانَ مَنْزِلُهُ خَلْفَ الْمَوَاقِيتِ وَ لَوْ كَانَ كَمَا يَقُولُونَ مَا كَانَ يَمْنَعُ رَسُولَ اللَّهِ ص- أَنْ لَا يَخْرُجَ بِثِيَابِهِ إِلَی الشَّجَرَةِ.

******

ترجمه:

***

مهران بن ابی نصر از برادرش ریاح روایت کرده است که گفت: به امام صادق (ع) عرض کردم که در کوفه روایت می شود که علی (ع) فرموده است: «کمال حج و عمره این است که انسان از خانه خود احرام ببندد.» آیا علی (ع) این سخن را گفته است؟ امام فرمودند: «امیرالمؤمنین (ع) این را برای کسانی فرموده است که خانه شان بعد از میقات ها قرار دارد. اگر همان گونه بود که می گویند، پیامبر خدا (ص) را از این منع نمی کرد که با لباس هایش تا شجره برود.»

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۹۲۳ - رقم الحدیث الباب: ۵]

۱۴۹۲۳- ۵- (۱) وَ عَنْهُمْ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ عَلِیِّ بْنِ النُّعْمَانِ عَنْ عَلِیِّ بْنِ عُقْبَةَ عَنْ مُیَسِّرٍ (۲) قَالَ: دَخَلْتُ عَلَی أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع وَ أَنَا مُتَغَیِّرُ اللَّوْنِ فَقَالَ لِی مِنْ أَیْنَ أَحْرَمْتَ قُلْتُ مِنْ مَوْضِعِ کَذَا وَ کَذَا فَقَالَ رُبَّ طَالِبِ خَیْرٍ تَزِلُّ قَدَمُهُ ثُمَّ قَالَ یَسُرُّکَ أَنْ صَلَّیْتَ الظُّهْرَ أَرْبَعاً فِی السَّفَرِ قُلْتُ لَا قَالَ فَهُوَ وَ اللَّهِ ذَاکَ.

******

ترجمه:

***

میسر گفت: نزد امام صادق (ع) رفتم در حالی که رنگم تغییر کرده بود. امام به من فرمودند: «از کجا احرام بستی؟» گفتم: از فلان مکان. امام فرمودند: «چه بسیار جویندگان خیری که پایشان می لغزد.» سپس فرمودند: «آیا خوشحال می شوی که در سفر نماز ظهر را چهار رکعت بخوانی؟» گفتم: «نه.» امام فرمودند: «به خدا سوگند، این همان است (که در احرام پیش از میقات نیز صدق می کند).»

***

[رقم الحديث الكلی: ١٤٩٢٤ - رقم الحديث الباب: ٦]

١٤٩٢٤- ٦- (٣) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِنَانٍ عَنِ ابْنِ مُسْكَانَ عَنْ مُيَسِّرٍ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع رَجُلٌ أَحْرَمَ مِنَ الْعَقِيقِ- وَ آخَرُ مِنَ الْكُوفَةِ أَيُّهُمَا أَفْضَلُ فَقَالَ يَا مُيَسِّرُ- أَ تُصَلِّی الْعَصْرَ أَرْبَعاً أَفْضَلُ أَمْ (٤) تُصَلِّيهَا سِتّاً فَقُلْتُ أُصَلِّيهَا أَرْبَعاً أَفْضَلُ قَالَ فَكَذَلِكَ سُنَّةُ رَسُولِ اللَّهِ ص أَفْضَلُ مِنْ غَيْرِهَا.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُيَسِّرٍ مِثْلَهُ (٥).

******

ترجمه:

***

میسر گفت: به امام صادق (ع) عرض کردم: «مردی از عقیق احرام بسته و دیگری از کوفه. کدام یک از این دو بهتر است؟» امام فرمودند: «ای میسر، آیا می خواهی در نماز عصر چهار رکعت بخوانی یا شش رکعت؟» گفتم: «چهار رکعت بهتر است.» امام فرمودند: «پس همان طور است؛ سنت پیامبر خدا (ص) بهتر از غیر آن است.»

***

[رقم الحديث الكلی: ١٤٩٢٥ - رقم الحديث الباب: ٧]

١٤٩٢٥- ٧- (٦) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُوسَى بْنِ الْقَاسِمِ عَنْ حَنَانِ بْنِ سَدِيرٍ قَالَ:

۱- الکافی ٤- ۳۲۲- ٦.

۲- فی المصدر- میسرة.

۳- التهذیب ٥- ٥۲- ۱٥٦، و الاستبصار ۲- ۱٦۱- ٥۲۸.

٤- فی نسخة- أو (هامش المخطوط).

٥- الفقیه ۲- ۳۰٦- ۲٥۲۹.

٦- التهذیب ٥- ٥۲- ۱٥۸، و الاستبصار ۲- ۱٦۲- ٥۳۱.

كُنْتُ أَنَا وَ أَبِی وَ أَبُو حَمْزَةَ الثُّمَالِیُّ- وَ عَبْدُ الرَّحِیمِ الْقَصِیرُ وَ زِیَادٌ الْأَحْلَامُ (۱) فَدَخَلْنَا عَلَی أَبِی جَعْفَرٍ ع فَرَأَی زِیَاداً قَدْ (۲) تَسَلَّخَ جَسَدُهُ فَقَالَ لَهُ مِنْ أَیْنَ أَحْرَمْتَ قَالَ مِنَ الْكُوفَةِ- قَالَ وَ لِمَ أَحْرَمْتَ مِنَ الْكُوفَةِ- فَقَالَ بَلَغَنِی عَنْ بَعْضِكُمْ أَنَّهُ قَالَ مَا بَعُدَ مِنَ الْإِحْرَامِ فَهُوَ (۳) أَعْظَمُ لِلْأَجْرِ فَقَالَ مَا بَلَّغَكَ هَذَا إِلَّا كَذَّابٌ ثُمَّ قَالَ لِأَبِی حَمْزَةَ مِنْ أَیْنَ أَحْرَمْتَ قَالَ مِنَ الرَّبَذَةِ قَالَ لَهُ وَ لِمَ لِأَنَّكَ سَمِعْتَ أَنَّ قَبْرَ أَبِی ذَرٍّ رَضِیَ اللَّهُ عَنْهُ بِهَا فَأَحْبَبْتَ أَنْ لَا تَجُوزَهُ ثُمَّ قَالَ لِأَبِی وَ لِعَبْدِ الرَّحِیمِ- مِنْ أَیْنَ أَحْرَمْتُمَا فَقَالا مِنَ الْعَقِیقِ- فَقَالَ أَصَبْتُمَا الرُّخْصَةَ وَ اتَّبَعْتُمَا السُّنَّةَ وَ لَا یَعْرِضُ لِی بَابَانِ كِلَاهُمَا حَلَالٌ إِلَّا أَخَذْتُ بِالْیَسِیرِ وَ ذَلِكَ أَنَّ اللَّهَ یَسِیرٌ یُحِبُّ الْیَسِیرَ وَ یُعْطِی عَلَی الْیَسِیرِ مَا لَا یُعْطِی عَلَی الْعُنْفِ.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا یَدُلُّ عَلَی ذَلِكَ هُنَا (٤) وَ فِی أَحَادِیثِ أَشْهُرِ الْحَجِّ وَ غَیْرِ ذَلِكَ (٥) وَ یَأْتِی مَا یَدُلُّ عَلَیْهِ وَ عَلَی اسْتِثْنَاءِ الصُّورَتَیْنِ الْمَذْكُورَتَیْنِ (٦).

******

ترجمه:

***

حنان بن سدیر گفت: من و پدرم و ابوحَمزه ثُمالی و عبدالرّحیم قَصیر و زیاد الأحلام به دیدن امام باقر (ع) رفتیم. امام (ع) دید که بدن زیاد از پوست کنده شده است. به او فرمودند: «از کجا احرام

بسته ای؟» گفت: «از کوفه.» امام پرسیدند: «چرا از کوفه احرام بستی؟» گفت: «به من رسید که از برخی از شما گفته اند هرچه دورتر از احرام باشد، اجر آن بیشتر است.» امام فرمودند: «این را به تو جز دروغگو نگفته است.» سپس به ابوحَمزه فرمودند: «تو از کجا احرام بسته ای؟» گفت: «از رَبذَة.» امام پرسیدند: «چرا؟» گفت: «چون شنیده ام که قبر ابی ذر رضی الله عنه آنجا است و خواستم آن را نگذرانم.» سپس امام به من و عبدالرّحیم گفتند: «شما از کجا احرام بسته اید؟» گفتند: «از عقیق.» امام فرمودند: «شما رخصت را گرفتید و سنت را دنبال کردید. من هیچ گاه در دو راهی که هر دو حلال است، جز به آسان ترین آنها تمسک نمی کنم؛ زیرا خداوند آسان است و آسانی را دوست دارد و در آسانی آنچه را که در سختی نمی دهد، می دهد.»

***

١٢- بَابُ جَوَازِ الْإِحْرَامِ قَبْلَ الْمِيقَاتِ لِمَنْ أَرَادَ الْعُمْرَةَ فِي رَجَبٍ وَ نَحْوِهِ وَ خَافَ تَقَضِّيهِ

اشارة

(٧) ١٢ بَابُ جَوَازِ الْإِحْرَامِ قَبْلَ الْمِيقَاتِ لِمَنْ أَرَادَ الْعُمْرَةَ فِي رَجَبٍ وَ نَحْوِهِ وَ خَافَ تَقَضِّيهِ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٩٢٦ - رقم الحديث الباب: ١]

١٤٩٢٦- ١- (٨) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ

۱- فی الاستبصار زیادة- حجابا (هامش المخطوط).

۲- فی نسخة- و قد (هامش المخطوط).

۳- فی نسخة زیادة- أفضل و (هامش المخطوط).

٤- تقدم فی البابین ۱، ۹ و غیرهما من هذه الأبواب.

٥- تقدم فی الحدیث ٤ من الباب ۱۱، و فی الحدیثین ۲۹، ۳٦ من الباب ۲ من أبواب أقسام الحجّ.

٦- یأتی فی البابین ۱۲، ۱۳ من هذه الأبواب.

۷- الباب ۱۲ فیه حدیثان.

۸- التهذیب ٥- ٥۳- ۱٦۱، و الاستبصار ۲- ۱٦۳- ٥۳۳، و الکافی ٤- ۳۲۳- ۸.

فَضَالَةَ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ عَمَّارٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع يَقُولُ لَيْسَ يَنْبَغِی أَنْ يُحْرَمَ دُونَ الْوَقْتِ الَّذِی وَقَّتَهُ رَسُولُ اللَّهِ ص- إِلَّا أَنْ يُخَافَ فَوْتُ الشَّهْرِ فِی الْعُمْرَةِ.

******

ترجمه:

***

معاویه بن عمار گفت: شنیدم که امام صادق (ع) می فرمود: سزاوار نیست که انسان پیش از مکانیکه که رسول خدا (ص) تعیین کرده، مُحرم شود، مگر آن که بترسد از دست برود زمان برای انجام عمره .

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۴۹۲۷ - رقم الحديث الباب: ۲]

۱۴۹۲۷- ۲- (۱) وَ عَنْهُ عَنْ صَفْوَانَ بْنِ يَحْيَى عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَمَّارٍ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا إِبْرَاهِيمَ ع عَنِ الرَّجُلِ يَجِی ءُ مُعْتَمِراً يَنْوِی عُمْرَةَ رَجَبٍ فَيَدْخُلُ عَلَيْهِ الْهِلَالُ (۲) قَبْلَ أَنْ يَبْلُغَ الْعَقِيقَ (۳) فَيُحْرِمُ قَبْلَ الْوَقْتِ وَ يَجْعَلُهَا لِرَجَبٍ أَمْ يُؤَخِّرُ الْإِحْرَامَ إِلَى الْعَقِيقِ- وَ يَجْعَلُهَا لِشَعْبَانَ قَالَ يُحْرِمُ قَبْلَ الْوَقْتِ (٤) لِرَجَبٍ- فَإِنَّ لِرَجَبٍ فَضْلًا وَ هُوَ الَّذِی نَوَى.

وَ رَوَاهُ الْكُلَيْنِيُّ عَنْ أَبِی عَلِيٍّ الْأَشْعَرِيِّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الْجَبَّارِ عَنْ صَفْوَانَ (٥)

وَ الَّذِی قَبْلَهُ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَيْرٍ عَنْ مُعَاوِيَةَ.

******

ترجمه:

***

اسحاق بن عمار گفت: از امام كاظم (ع) درباره مردی پرسيدم كه برای انجام عمره وارد می شود و قصد انجام عمره در ماه رجب را دارد، ولی هلال ماه (جديد) پيش از رسيدن او به عقيق طلوع می كند؛ پس آيا بايد پيش از رسيدن به وقت، مُحرم شود و آن را برای رجب قرار دهد يا مُحرم شدن را به تأخير بيندازد تا به عقيق برسد و آن را برای شعبان قرار دهد؟ امام (ع) فرمودند: برای رجب مُحرم شود، زيرا رجب فضيلت دارد و او (از ابتدا) همان را نيت كرده است.

***

۱۳- بَابُ جَوَازِ الْإِحْرَامِ قَبْلَ الْمِيقَاتِ لِمَنْ نَذَرَ ذَلِكَ وَ إِنْ كَانَ الْإِحْرَامُ بِالْحَجِّ وَجَبَ كَوْنُهُ فِی أَشْهُرِ الْحَجِ

اشارة

(٦) ١٣ بَابُ جَوَازِ الْإِحْرَامِ قَبْلَ الْمِيقَاتِ لِمَنْ نَذَرَ ذَلِکَ وَ إِنْ کَانَ الْإِحْرَامُ بِالْحَجِّ وَجَبَ کَوْنُهُ فِی أَشْهُرِ الْحَجِ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٩٢٨ - رقم الحديث الباب: ١]

١٤٩٢٨- ١- (٧) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ حَمَّادٍ عَنِ الْحَلَبِيِّ (٨) قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنْ رَجُلٍ جَعَلَ

١- التهذيب ٥- ٥٣- ١٦٠، و الاستبصار ٢- ١٦٢- ٥٣٢.

٢- فى الكافى- هلال شعبان (هامش المخطوط).

٣- فى الكافى- الوقت (هامش المخطوط).

٤- فى الكافى زيادة- فيكون (هامش المخطوط).

٥- الكافى ٤- ٣٢٣- ٩.

٦- الباب ١٣ فيه ٣ أحاديث.

٧- التهذيب ٥- ٥٣- ١٦٢، و الاستبصار ٢- ١٦٣- ٥٣٤.

۸- فی نسخة- علی (هامش المخطوط) و کانه ابن أبی شعبة لما فی المنتهی (منه. قده).

لِلَّهِ عَلَيْهِ شُكْراً أَنْ يُحْرِمَ مِنَ الْكُوفَةِ قَالَ فَلْيُحْرِمْ مِنَ الْكُوفَةِ- وَ لْيَفِ لِلَّهِ بِمَا قَالَ.

******

ترجمه:

***

حلبی گفت: از امام صادق (ع) درباره مردی پرسیدم که به عنوان شکرانه بر خود واجب کرده است که از کوفه مُحرم شود. امام (ع) فرمودند: پس از کوفه مُحرم شود و به آنچه گفته (و نذر کرده) برای خدا وفا کند.

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۴۹۲۹ - رقم الحديث الباب: ۲]

۱۴۹۲۹- ۲- (۱) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْمَاعِيلَ عَنْ صَفْوَانَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِی حَمْزَةَ قَالَ: كَتَبْتُ إِلَی أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع أَسْأَلُهُ عَنْ رَجُلٍ جَعَلَ لِلَّهِ عَلَيْهِ أَنْ يُحْرِمَ مِنَ الْكُوفَةِ- قَالَ يُحْرِمُ مِنَ الْكُوفَةِ.

وَ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ حَمَّادِ بْنِ عِيسَى عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِی حَمْزَةَ مِثْلَهُ (۲).

******

ترجمه:

***

علی بن ابی حمزه گفت: به امام صادق (ع) نامه نوشتم و از ایشان درباره مردی پرسیدم که بر خود قرار داده است برای خدا از کوفه مُحرم شود. امام (ع) فرمودند: از کوفه مُحرم شود.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۹۳۰ - رقم الحدیث الباب: ۳]

۱۴۹۳۰- ۳- (۳) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ الصَّفَّارِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَيْنِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِی نَصْرٍ عَنْ عَبْدِ الْكَرِيمِ عَنْ سَمَاعَةَ عَنْ أَبِی بَصِيرٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ سَمِعْتُهُ يَقُولُ لَوْ أَنَّ عَبْداً أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِ نِعْمَةً أَوِ ابْتَلَاهُ بِبَلِيَّةٍ فَعَافَاهُ مِنْ تِلْكَ الْبَلِيَّةِ فَجَعَلَ عَلَى نَفْسِهِ أَنْ يُحْرِمَ بِخُرَاسَانَ كَانَ عَلَيْهِ أَنْ يُتِمَّ.

وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ يَحْيَى عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ الْحَسَنِ اللُّؤْلُؤِيِّ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ سَمَاعَةَ مِثْلَهُ (٤).

******

ترجمه:

***

ابوبصیر از امام صادق (ع) نقل کرده که شنیدم ایشان می فرمودند: اگر بنده ای از سوی خدا نعمتی به او داده شود یا به بلایی گرفتار گردد و سپس خدا او را از آن بلا نجات دهد، و او بر خود قرار دهد که از خراسان مُحرم شود، بر او واجب است که آن را به انجام رساند.

***

١- التهذيب ٥- ٥٣- ١٦٣، و الاستبصار ٢- ١٦٣- ٥٣٥.

٢- التهذيب ٨- ٣١٤- ١١٦٦، و فيه- قال- سالت أبا الحسن (عليه السلام).

٣- التهذيب ٥- ٥٤- ١٦٤، و الاستبصار ٢- ١٦٣- ٥٣٥.

٤- التهذيب ٨- ٣١٠- ١١٥٢.

١٤- بَابُ أَنَّ مَنْ تَرَكَ الْإِحْرَامَ وَ لَوْ نِسْيَاناً أَوْ جَهْلًا وَجَبَ عَلَيْهِ الْعَوْدُ إِلَى الْمِيقَاتِ وَ الْإِحْرَامُ مِنْهُ فَإِنْ تَعَذَّرَ أَوْ ضَاقَ الْوَقْتُ فَإِلَى أَدْنَى الْحِلِّ فَإِنْ أَمْكَنَ الزِّيَادَةُ فَعَلَ فَإِنْ تَعَذَّر

اشارة

(١) ١٤ بَابُ أَنَّ مَنْ تَرَكَ الْإِحْرَامَ وَ لَوْ نِسْيَاناً أَوْ جَهْلًا وَجَبَ عَلَيْهِ الْعَوْدُ إِلَى الْمِيقَاتِ وَ الْإِحْرَامُ مِنْهُ فَإِنْ تَعَذَّرَ أَوْ ضَاقَ الْوَقْتُ فَإِلَى أَدْنَى الْحِلِّ فَإِنْ أَمْكَنَ الزِّيَادَةُ فَعَلَ فَإِنْ تَعَذَّرَ فَمِنْ مَكَانِهِ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٩٣١ - رقم الحديث الباب: ١]

١٤٩٣١- ١- (٢) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ عَنْ حَمَّادٍ عَنِ الْحَلَبِيِّ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنْ رَجُلٍ نَسِيَ أَنْ يُحْرِمَ حَتَّى دَخَلَ الْحَرَمَ قَالَ قَالَ أَبِي يَخْرُجُ إِلَى مِيقَاتِ أَهْلِ أَرْضِهِ فَإِنْ خَشِيَ أَنْ يَفُوتَهُ الْحَجُّ أَحْرَمَ مِنْ مَكَانِهِ فَإِنِ اسْتَطَاعَ أَنْ يَخْرُجَ مِنَ الْحَرَمِ فَلْيَخْرُجْ ثُمَّ لْيُحْرِمْ.

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَعْقُوبَ مِثْلَهُ (۳).

******

ترجمه:

***

حلبی گفت: از امام صادق (ع) درباره مردی پرسیدم که فراموش کرده بود مُحرم شود تا اینکه وارد حرم شد. امام (ع) فرمودند: پدرم می گفت باید به میقات اهل سرزمین خود بازگردد. اگر ترسید که حج از دست برود، از همان جا که هست مُحرم شود. اگر توانست از حرم بیرون رود، باید بیرون رود و سپس مُحرم شود.

***

[رقم الحديث الكلى: ۱۴۹۳۲ - رقم الحديث الباب: ۲]

۱۴۹۳۲- ۲- (٤) وَ عَنْ أَبِی عَلِیٍّ الْأَشْعَرِیِّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الْجَبَّارِ عَنْ صَفْوَانَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سِنَانٍ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنْ رَجُلٍ مَرَّ عَلَى الْوَقْتِ الَّذِی یُحْرِمُ النَّاسُ مِنْهُ فَنَسِیَ أَوْ جَهِلَ فَلَمْ یُحْرِمْ حَتَّى أَتَى مَكَّةَ- فَخَافَ إِنْ رَجَعَ إِلَى الْوَقْتِ أَنْ یَفُوتَهُ الْحَجُّ فَقَالَ یَخْرُجُ مِنَ الْحَرَمِ وَ یُحْرِمُ وَ یُجْزِیهِ ذَلِکَ.

وَ رَوَاهُ الشَّیْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُوسَى بْنِ الْقَاسِمِ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سِنَانٍ نَحْوَهُ (۵).

******

ترجمه:

***

عبدالله بن سنان گفت: از امام صادق (ع) درباره مردی پرسیدم که از کنار میقاتی که مردم از آنجا مُحرم می شوند عبور کرده و فراموش کرده یا نمی دانسته و مُحرم نشده تا به مکه رسیده است، و اگر به میقات بازگردد، می ترسد که حج را از دست بدهد. امام (ع) فرمودند: از حرم خارج شود و مُحرم شود و این برای او کافی است.

***

ص: ۳۲۸

۱- الباب ١٤ فيه ١٠ أحاديث.

۲- الكافی ٤- ۳۲۳- ۱.

۳- التهذيب ٥- ۲۸۳- ٩٦٥.

٤- الكافی ٤- ۳۲٤- ٦.

٥- التهذيب ٥- ٥٨- ١٨١.

[رقم الحديث الكلی: ١٤٩٣٣ - رقم الحديث الباب: ۳]

١٤٩٣٣- ۳- (۱) وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْمَاعِيلَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْفُضَيْلِ عَنْ أَبِی الصَّبَّاحِ الْكِنَانِیِّ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنْ رَجُلٍ جَهِلَ أَنْ يُحْرِمَ حَتَّى دَخَلَ الْحَرَمَ كَيْفَ يَصْنَعُ قَالَ يَخْرُجُ مِنَ الْحَرَمِ ثُمَّ يُهِلُّ بِالْحَجِّ.

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَعْقُوبَ مِثْلَهُ (۲).

******

ترجمه:

***

ابو الصباح کنانی گفت: از امام صادق (ع) درباره مردی پرسیدم که نمی دانسته باید مُحرم شود تا اینکه وارد حرم شده است. امام (ع) فرمودند: از حرم خارج شود و سپس نیت حج کند.

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٩٣٤ - رقم الحديث الباب: ٤]

١٤٩٣٤- ٤- (٣) وَ عَنْ أَبِی عَلِیٍّ الْأَشْعَرِیِّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الْجَبَّارِ عَنْ صَفْوَانَ عَنْ مُعَاوِیَةَ بْنِ عَمَّارٍ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنِ امْرَأَةٍ كَانَتْ مَعَ قَوْمٍ فَطَمِثَتْ فَأَرْسَلَتْ إِلَيْهِمْ فَسَأَلَتْهُمْ فَقَالُوا مَا نَدْرِی أَ عَلَيْكِ إِحْرَامٌ أَمْ لَا وَ أَنْتِ حَائِضٌ فَتَرَكُوهَا حَتَّى دَخَلَتِ الْحَرَمَ فَقَالَ ع إِنْ كَانَ عَلَيْهَا مُهْلَةٌ فَتَرْجِعُ إِلَى الْوَقْتِ فَلْتُحْرِمْ مِنْهُ فَإِنْ لَمْ يَكُنْ عَلَيْهَا وَقْتٌ (٤) فَلْتَرْجِعْ إِلَى مَا قَدَرَتْ عَلَيْهِ بَعْدَ مَا تَخْرُجُ مِنَ الْحَرَمِ بِقَدْرِ مَا لَا يَفُوتُهَا.

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُوسَى بْنِ الْقَاسِمِ عَنِ النَّخَعِیِّ عَنْ صَفْوَانَ عَنْ مُعَاوِیَةَ بْنِ عَمَّارٍ مِثْلَهُ إِلَّا أَنَّهُ قَالَ بِقَدْرِ مَا لَا يَفُوتُهَا الْحَجُّ فَتُحْرِمُ (٥)

******

ترجمه:

***

معاویه بن عمار گفت: از امام صادق (ع) درباره زنی پرسیدم که با گروهی بود و حیض شد. او به آنها پیام داد و از آنها پرسید. گفتند: نمی دانیم که در حالی که حائض هستی، آیا بر تو احرام واجب است یا نه. پس او را رها کردند تا وارد حرم شد. امام (ع) فرمودند: اگر برای او زمان (مهلت) باقی

باشد، به میقات بازگردد و از آنجا مُحرم شود. اگر زمانی برای او نمانده باشد، پس تا جایی که می تواند از حرم خارج شود و مُحرم شود، به گونه ای که حج را از دست ندهد.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۹۳۵ - رقم الحدیث الباب: ۵]

۱۴۹۳۵- ۵- (٦) وَ عَنْ عَلِیِّ بْنِ إِبْرَاهِیمَ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَیْرٍ عَنْ جَمِیلِ بْنِ دَرَّاجٍ عَنْ سَوْرَةَ بْنِ کُلَیْبٍ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِی جَعْفَرٍ ع

ص: ۳۲۹

۱- الکافی ٤- ۳۲۵- ۷.

۲- التهذیب ۵- ۲۸٤- ۹٦٦.

۳- الکافی ٤- ۳۲۵- ۱۰.

٤- فی التهذیب- مهلة (هامش المخطوط).

۵- التهذیب ۵- ۳۸۹- ۱۳٦۲.

٦- الکافی ٤- ۳۲٦- ۱۲.

خَرَجَتْ مَعَنَا امْرَأَةٌ مِنْ أَهْلِنَا فَجَهِلَتِ الْإِحْرَامَ فَلَمْ تُحْرِمْ حَتَّی دَخَلْنَا مَکَّةَ- وَ نَسِینَا أَنْ نَأْمُرَهَا بِذَلِکَ قَالَ فَمُرُوهَا فَلْتُحْرِمْ مِنْ مَکَانِهَا مِنْ مَکَّةَ أَوْ مِنَ الْمَسْجِدِ.

******

ترجمه:

***

سوره بن کلیب گفت: به امام باقر (ع) گفتم: زنی از خانواده ما با ما خارج شد و احرام را نمی دانست و تا زمانی که به مکه رسیدیم، مُحرم نشد، و ما نیز فراموش کردیم که او را به این امر راهنمایی کنیم. امام (ع) فرمودند: به او بگویید که از جایی که در مکه است یا از مسجد، مُحرم شود.

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٩٣٦ - رقم الحدیث الباب: ٦]

١٤٩٣٦- ٦- (١) وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ ابْنِ فَضَّالٍ عَنِ ابْنِ بُكَيْرٍ عَنْ زُرَارَةَ عَنْ أُنَاسٍ مِنْ أَصْحَابِنَا حَجُّوا بِامْرَأَةٍ مَعَهُمْ فَقَدِمُوا إِلَى الْمِيقَاتِ (٢) وَ هِيَ لَا تُصَلِّي فَجَهِلُوا أَنَّ مِثْلَهَا يَنْبَغِي أَنْ تُحْرِمَ فَمَضَوْا بِهَا كَمَا هِيَ حَتَّى قَدِمُوا مَكَّةَ- وَ هِيَ طَامِثٌ حَلَالٌ فَسَأَلُوا النَّاسَ فَقَالَ تَخْرُجُ إِلَى بَعْضِ الْمَوَاقِيتِ فَتُحْرِمُ مِنْهُ فَكَانَتْ إِذَا فَعَلَتْ لَمْ تُدْرِكِ الْحَجَّ فَسَأَلُوا أَبَا جَعْفَرٍ ع- فَقَالَ تُحْرِمُ مِنْ مَكَانِهَا قَدْ عَلِمَ اللَّهُ نِيَّتَهَا.

******

ترجمه:

***

زراره از گروهی از یاران ما که با زنی به حج آمده بودند نقل کرد که آنها به میقات رسیدند و او نماز نمی خواند و نمی دانستند که او باید مُحرم شود. بنابراین، آنها با او به همان حال ادامه دادند تا به مکه رسیدند، در حالی که او حائض و حلال بود. سپس از مردم پرسیدند و گفتند: باید به یکی از میقات ها برود و از آنجا مُحرم شود. اما وقتی او این کار را انجام می داد، نمی توانست حج را به جا بیاورد. سپس از امام باقر (ع) پرسیدند. امام (ع) فرمودند: از جایی که او هست، مُحرم شود، زیرا خداوند نیّت او را می داند.

***

[رقم الحديث الكلی: ۱٤۹۳۷ - رقم الحديث الباب: ۷]

۱٤۹۳۷- ۷- (۳) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُوسَى بْنِ الْقَاسِمِ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَيْرٍ عَنْ حَمَّادٍ عَنِ الْحَلَبِیِّ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنْ رَجُلٍ تَرَکَ الْإِحْرَامَ حَتَّی دَخَلَ الْحَرَمَ فَقَالَ يَرْجِعُ إِلَی مِيقَاتِ أَهْلِ بِلَادِهِ الَّذِی يُحْرِمُونَ مِنْهُ فَيُحْرِمُ فَإِنْ خَشِیَ أَنْ يَفُوتَهُ الْحَجُّ فَلْيُحْرِمْ مِنْ مَکَانِهِ فَإِنِ اسْتَطَاعَ أَنْ يَخْرُجَ مِنَ الْحَرَمِ فَلْيَخْرُجْ.

******

ترجمه:

***

حلبی گفت: از امام صادق (ع) درباره مردی پرسیدم که احرام را رها کرده و وارد حرم شده است. امام (ع) فرمودند: باید به میقات اهل سرزمین خود که از آنجا مُحرم می شوند برگردد و از آنجا مُحرم شود. اگر می ترسد که حج را از دست بدهد، باید از همان جایی که هست مُحرم شود. اگر توانست از حرم خارج شود، باید بیرون برود.

***

[رقم الحديث الكلی: ۱٤۹۳۸ - رقم الحديث الباب: ۸]

۱٤۹۳۸- ۸- (٤) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ يَحْيَی عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ الْعَلَوِیِّ عَنِ الْعَمْرَکِیِّ بْنِ عَلِیٍّ الْخُرَاسَانِیِّ عَنْ عَلِیِّ بْنِ جَعْفَرٍ عَنْ أَخِيهِ مُوسَی بْنِ جَعْفَرٍ ع قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنْ رَجُلٍ نَسِیَ الْإِحْرَامَ بِالْحَجِّ فَذَکَرَ وَ هُوَ بِعَرَفَاتٍ- مَا حَالُهُ قَالَ يَقُولُ اللَّهُمَّ عَلَی کِتَابِکَ وَ سُنَّةِ

۱- الکافی ٤- ٣٢٤- ٥.

۲- فی المصدر- الوقت.

۳- التهذیب ٥- ٥٨- ١٨٠.

٤- التهذیب ٥- ١٧٥- ٥٨٦، و أورد صدره بالاسناد الثانی فی الحدیث ۳ من الباب ۲۰ من هذه الأبواب.

نَبِیِّکَ ص- فَقَدْ تَمَّ إِحْرَامُهُ فَإِنْ جَهِلَ أَنْ یُحْرِمَ یَوْمَ التَّرْوِیَةِ بِالْحَجِّ حَتَّی رَجَعَ إِلَی بَلَدِهِ إِنْ کَانَ قَضَی مَنَاسِکَهُ کُلَّهَا فَقَدْ تَمَّ حَجُّهُ.

وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عَلِیِّ بْنِ جَعْفَرٍ عَنْ أَخِیهِ مِثْلَهُ إِلَی قَوْلِهِ فَقَدْ تَمَّ إِحْرَامُهُ (۱)

******

ترجمه:

***

علی بن جعفر از برادرش موسی بن جعفر (ع) نقل کرد که گفت: از او درباره مردی پرسیدم که احرام حج را فراموش کرده و در روز عرفه به یاد آورده است. حال او چیست؟ امام (ع) فرمودند: بگوید: «اللّهُمَّ عَلَی کِتَابِکَ وَ سُنَّةِ نَبِیِّکَ» و احرام او کامل می شود. اگر نمی دانست که باید در روز ترویه برای حج مُحرم شود و تا زمانی که به وطنش بازگردد، تمام مناسک را انجام دهد، حج او کامل است.

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٩٣٩ - رقم الحدیث الباب: ۹]

١٤٩٣٩- ٩- (٢) عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ الْحِمْيَرِيُّ فِی قُرْبِ الْإِسْنَادِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْحَسَنِ عَنْ جَدِّهِ عَلِیِّ بْنِ جَعْفَرٍ عَنْ أَخِیهِ مُوسَی بْنِ جَعْفَرٍ ع قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنْ رَجُلٍ تَرَکَ الْإِحْرَامَ حَتَّی انْتَهَی إِلَی الْحَرَمِ- کَیْفَ یَصْنَعُ قَالَ یَرْجِعُ إِلَی مِیقَاتِ أَهْلِ بِلَادِهِ الَّذِی یُحْرِمُونَ مِنْهُ فَیُحْرِمُ.

******

ترجمه:

***

علی بن جعفر از برادرش موسی بن جعفر (ع) نقل کرد که گفت: از او درباره مردی پرسیدم که احرام را رها کرده و تا به حرم رسیده است، چه کند؟ امام (ع) فرمودند: باید به میقات اهل سرزمین خود که از آنجا مُحرم می شوند برگردد و از آنجا مُحرم شود.

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٩٤٠ - رقم الحدیث الباب: ١٠]

١٤٩٤٠- ١٠- (٣) وَ عَنْهُ عَنْ عَلِیِّ بْنِ جَعْفَرٍ عَنْ أَخِیهِ ع قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنْ رَجُلٍ تَرَکَ الْإِحْرَامَ حَتَّی انْتَهَی إِلَی الْحَرَمِ- فَأَحْرَمَ قَبْلَ أَنْ یَدْخُلَهُ قَالَ إِنْ کَانَ فَعَلَ ذَلِکَ جَاهِلًا فَلْیَبْنِ مَکَانَهُ لِیَقْضِیَ فَإِنَّ ذَلِکَ یُجْزِیهِ إِنْ شَاءَ اللَّهُ وَ إِنْ رَجَعَ إِلَی الْمِیقَاتِ الَّذِی یُحْرِمُ مِنْهُ أَهْلُ بَلَدِهِ فَإِنَّهُ أَفْضَلُ.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا یَدُلُّ عَلَی ذَلِکَ فِی حَجِّ الصِّبْیَانِ (٤).

******

ترجمه:

***

علی بن جعفر از برادرش (امام کاظم) (ع) نقل کرد که گفت: از او درباره مردی پرسیدم که احرام را رها کرده و تا به حرم رسیده است و سپس قبل از ورود به حرم مُحرم شده است. امام (ع) فرمودند: اگر او این کار را از روی جهل انجام داده باشد، باید مکه را بنا کند (مناسك را به جا آورد) و این برای او کافی است، ان شاءالله. و اگر به میقات اهل سرزمین خود که از آنجا مُحرم می شوند برگردد، این بهتر است.

***

۱۵- بَابُ أَنَّ كُلَّ مَنْ مَرَّ بِمِيقَاتٍ وَجَبَ عَلَيْهِ الْإِحْرَامُ مِنْهُ وَ إِنْ كَانَ مِنْ غَيْرِ أَهْلِهِ

اشارة

(٥) ١٥ بَابُ أَنَّ كُلَّ مَنْ مَرَّ بِمِيقَاتٍ وَجَبَ عَلَيْهِ الْإِحْرَامُ مِنْهُ وَ إِنْ كَانَ مِنْ غَيْرِ أَهْلِهِ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلی: ١٤٩٤١ - رقم الحديث الباب: ١]

١٤٩٤١- ١- (٦) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَحْمَدَ بْنِ

ص: ٣٣١

١- التهذيب ٥- ٤٧٦- ١٦٧٨.

٢- قرب الإسناد- ١٠٦.

٣- قرب الإسناد- ١٠٦.

٤- تقدم فی الأحادیث ٢، ٣، ٧ من الباب ١٧ من أبواب أقسام الحجّ.

٥- الباب ١٥ فیه حدیثان.

٦- الکافی ٤- ٣٢٣- ٢.

مُحَمَّدٍ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ صَفْوَانَ بْنِ يَحْيَى عَنْ أَبِي الْحَسَنِ الرِّضَا ع قَالَ: كَتَبْتُ إِلَيْهِ أَنَّ بَعْضَ مَوَالِيكَ بِالْبَصْرَةِ- يُحْرِمُونَ بِبَطْنِ الْعَقِيقِ وَ لَيْسَ بِذَلِكَ الْمَوْضِعِ مَاءٌ وَ لَا مَنْزِلٌ وَ عَلَيْهِمْ فِي ذَلِكَ مَئُونَةٌ شَدِيدَةٌ وَ يُعَجِّلُهُمْ أَصْحَابُهُمْ وَ جَمَّالُهُمْ وَ مِنْ وَرَاءِ بَطْنِ الْعَقِيقِ بِخَمْسَةَ عَشَرَ مِيلًا مَنْزِلٌ فِيهِ مَاءٌ وَ هُوَ مَنْزِلُهُمُ الَّذِي يَنْزِلُونَ فِيهِ فَتَرَى أَنْ يُحْرِمُوا مِنْ مَوْضِعِ الْمَاءِ لِرِفْقِهِ بِهِمْ وَ خِفَّتِهِ عَلَيْهِمْ فَكَتَبَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ص وَقَّتَ الْمَوَاقِيتَ لِأَهْلِهَا وَ مَنْ أَتَى عَلَيْهَا مِنْ غَيْرِ أَهْلِهَا وَ فِيهَا رُخْصَةٌ لِمَنْ كَانَتْ بِهِ عِلَّةٌ فَلَا تُجَاوِزِ الْمِيقَاتَ إِلَّا مِنْ عِلَّةٍ.

******

ترجمه:

***

صفوان بن یحیی از امام رضا (ع) نقل کرد که گفت: من به او نوشتم که برخی از موالیان تو در بصره از بطن عقِیق مُحرم می شوند و در آنجا نه آبی هست و نه منزلی، و آنها در این مورد هزینه زیادی متحمل می شوند و همراهان و شترهایشان آنها را عجله می کنند. و در آن سوی بطن عقِیق، به فاصله پانزده میل، منزلی هست که آب دارد و این همان منزلی است که آنها در آن اقامت می کنند. بنابراین آیا جایز است که از محل آب مُحرم شوند تا به این ترتیب به آنها راحتی و تخفیفی داده شود؟ و نوشت که رسول الله (ص) مواقیت را برای اهل آنجا و کسانی که از غیر اهل آنجا به آنها برسند،

معین کرده و برای کسی که عذری دارد، رخصتی وجود دارد، پس نباید میقات را به جز به خاطر عذر بگذرانند.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۹۴۲ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱۴۹۴۲- ۲- (۱) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُوسَى بْنِ الْقَاسِمِ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ حَكِيمٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ عَبْدِ الْحَمِيدِ عَنْ أَبِي الْحَسَنِ مُوسَى ع فِي حَدِيثٍ قَالَ: مَنْ دَخَلَ الْمَدِينَةَ فَلَيْسَ لَهُ أَنْ يُحْرِمَ إِلَّا مِنَ الْمَدِينَةِ.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِكَ (۲) وَ يَأْتِي مَا يَدُلُّ عَلَيْهِ (۳).

******

ترجمه:

***

ابراهیم بن عبد الحمید از امام موسی (ع) در حدیثی نقل کرد که گفت: هر کس وارد مدینه شود، حق ندارد جز از مدینه مُحرم شود.

***

۱۶- بَابُ عَدَمِ جَوَازِ تَجَاوُزِ الْمِيقَاتِ اخْتِيَاراً بِغَيْرِ إِحْرَامٍ فَإِنْ خَافَ عَلَى نَفْسِهِ أَخَّرَهُ إِلَى الْحَرَمِ

اشارة

(٤) ١٦ بَابُ عَدَمِ جَوَازِ تَجَاوُزِ الْمِيقَاتِ اخْتِيَاراً بِغَيْرِ إِحْرَامٍ فَإِنْ خَافَ عَلَى نَفْسِهِ أَخَّرَهُ إِلَى الْحَرَمِ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٩٤٣ - رقم الحديث الباب: ١]

١٤٩٤٣- ١- (٥) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عَلِيٍّ عَنْ أَبِيهِ وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْمَاعِيلَ عَنِ الْفَضْلِ بْنِ شَاذَانَ جَمِيعاً عَنِ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ وَ عَنْ

ص: ٣٣٢

١- التهذيب ٥- ٥٧- ١٧٩، و أورده بتمامه فى الحديث ١ من الباب ٨ من هذه الأبواب.

٢- تقدم ما يدلّ على بعض المقصود فى البابين ٦ و ٨ من هذه الأبواب.

٣- يأتى فى الباب ١٦ من هذه الأبواب.

٤- الباب ١٦ فيه ٣ أحاديث.

٥- الكافى ٤- ٣١٨- ١، و أورده بتمامه فى الحديث ٢ من الباب ١، و ذيله فى الحديث ٨ من الباب ١٧ من هذه الأبواب.

صَفْوَانَ بْنِ يَحْيَى عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ عَمَّارٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: مِنْ تَمَامِ الْحَجِّ وَ الْعُمْرَةِ أَنْ تُحْرِمَ مِنَ الْمَوَاقِيتِ الَّتِي وَقَّتَهَا رَسُولُ اللَّهِ ص لَا تُجَاوِزْهَا إِلَّا وَ أَنْتَ مُحْرِمٌ الْحَدِيثَ.

مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَعْقُوبَ مِثْلَهُ (١).

******

ترجمه:

***

معاویه بن عمار از امام صادق (ع) نقل کرد که فرمود: از تمام شدن حج و عمره این است که از مواقیتی که رسول الله (ص) معین کرده، مُحرم شوی و نباید آنها را از غیر حالت احرام بگذرانید.

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٩٤٤ - رقم الحدیث الباب: ٢]

١٤٩٤٤- ٢- (٢) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُوسَى بْنِ الْقَاسِمِ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَیْرٍ عَنْ حَمَّادٍ عَنِ الْحَلَبِیِّ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع فِی حَدِیثٍ قَالَ: وَ لَا تُجَاوِزِ الْجُحْفَةَ إِلَّا مُحْرِماً.

******

ترجمه:

***

حلبی از امام صادق (ع) در حدیثی نقل کرد که فرمود: و نباید از جُحْفَة (میقات) جز در حال احرام بگذری.

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٩٤٥ - رقم الحدیث الباب: ٣]

١٤٩٤٥- ٣- (٣) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ يَحْيَى عَنِ الْعَبَّاسِ بْنِ مَعْرُوفٍ عَنْ أَبِي شُعَيْبٍ الْمَحَامِلِيِّ عَنْ بَعْضِ أَصْحَابِنَا عَنْ أَحَدِهِمْ ع قَالَ: إِذَا خَافَ الرَّجُلُ عَلَى نَفْسِهِ أَخَّرَ إِحْرَامَهُ إِلَى الْحَرَمِ.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِکَ (٤) وَ يَأْتِي مَا يَدُلُّ عَلَيْهِ (٥).

******

ترجمه:

***

ابو شعیب محاملی از برخی از اصحاب ما از یکی از آنها (امام معصوم) نقل کرد که گفت: اگر مردی بر خود ترس داشته باشد، باید احرام خود را تا رسیدن به حرم تأخیر بیندازد.

***

١٧- بَابُ أَنَّ مَنْ كَانَ مَنْزِلُهُ دُونَ الْمِيقَاتِ إِلَى مَكَّةَ يُحْرِمُ مِنْ مَنْزِلِهِ

اشارة

(٦) ١٧ بَابُ أَنَّ مَنْ كَانَ مَنْزِلُهُ دُونَ الْمِيقَاتِ إِلَى مَكَّةَ يُحْرِمُ مِنْ مَنْزِلِهِ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلی: ١٤٩٤٦ - رقم الحديث الباب: ١]

١٤٩٤٦- ١- (٧) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُوسَى بْنِ الْقَاسِمِ عَنْ صَفْوَانَ بْنِ يَحْيَى عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ عَمَّارٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع

ص: ٣٣٣

١- التهذيب ٥- ٥٤- ١٦٦ و التهذيب ٥- ٢٨٣- ٩٦٤.

٢- التهذيب ٥- ٥٧- ١٧٧، و أورده بتمامه فی الحديث ٣ من الباب ٦ من هذه الأبواب.

٣- التهذيب ٥- ٥٨- ١٨٢.

٤- تقدم فی الحديثين ٣، ٤ من الباب ١، و فی الحديث ١ من الباب ١٥ من هذه الأبواب، و فی الحديث ٢٩ من الباب ٢ من أبواب أقسام الحجّ.

٥- يأتی فی الباب ١٧ من هذه الأبواب.

٦- الباب ١٧ فيه ٩ أحاديث.

٧- التهذيب ٥- ٥٩- ١٨٣.

قَالَ: مَنْ كَانَ مَنْزِلُهُ دُونَ الْوَقْتِ إِلَى مَكَّةَ فَلْيُحْرِمْ مِنْ مَنْزِلِهِ.

******

ترجمه:

***

معاويه بن عمار از امام صادق (ع) نقل كرد كه فرمود: هر كس منزلش در مسير(بعد از) ميقات به مكه باشد، بايد از منزل خود احرام ببندد.

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۴۹۴۷ - رقم الحديث الباب: ۲]

۱۴۹۴۷- ۲- (۱) قَالَ وَ قَالَ فِی حَدِيثٍ آخَرَ إِذَا كَانَ مَنْزِلُهُ دُونَ الْمِيقَاتِ إِلَى مَكَّةَ- فَلْيُحْرِمْ مِنْ دُوَيْرَةِ أَهْلِهِ.

******

ترجمه:

***

و در حديث ديگری فرمود: اگر منزلش در مسير ميقات به مكه باشد، بايد از محله خود احرام ببندد.

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۴۹۴۸ - رقم الحديث الباب: ۳]

۱۴۹۴۸- ۳- (۲) وَ عَنْهُ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ مَحْبُوبٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ رِئَابٍ عَنْ مِسْمَعٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: إِذَا كَانَ مَنْزِلُ الرَّجُلِ دُونَ ذَاتِ عِرْقٍ إِلَى مَكَّةَ- فَلْيُحْرِمْ مِنْ مَنْزِلِهِ.

******

ترجمه:

***

مسمع از امام صادق (ع) نقل كرد كه فرمود: اگر منزل مردی در مسير ذات عرق به مكه باشد، بايد از منزل خود احرام ببندد.

***

[رقم الحديث الكلی: ۱٤۹٤۹ - رقم الحديث الباب: ٤]

۱٤۹٤۹- ٤- (۳) وَ عَنْهُ عَنْ صَفْوَانَ بْنِ يَحْيَى عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُسْكَانَ عَنْ أَبِی سَعِيدٍ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَمَّنْ كَانَ مَنْزِلُهُ دُونَ الْجُحْفَةِ- إِلَى مَكَّةَ قَالَ يُحْرِمُ مِنْهُ.

******

ترجمه:

***

ابو سعيد گفت: از امام صادق (ع) پرسيدم درباره كسی كه منزلش در مسير جحفه به مكه باشد. فرمود: از همان جا احرام می بندد.

***

[رقم الحديث الكلی: ۱٤۹٥۰ - رقم الحديث الباب: ٥]

۱٤۹٥۰- ٥- (٤) وَ عَنْهُ عَنْ صَفْوَانَ بْنِ يَحْيَى عَنْ عَاصِمِ بْنِ حُمَيْدٍ عَنْ رِيَاحِ بْنِ أَبِی نَصْرٍ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع يَرْوُونَ أَنَّ عَلِيّاً ع قَالَ إِنَّ مِنْ تَمَامِ حَجِّكَ إِحْرَامَكَ مِنْ دُوَيْرَةِ أَهْلِكَ فَقَالَ سُبْحَانَ اللَّهِ لَوْ كَانَ كَمَا يَقُولُونَ لَمْ يَتَمَتَّعْ رَسُولُ اللَّهِ ص بِثِيَابِهِ إِلَى الشَّجَرَةِ- وَ إِنَّمَا مَعْنَى دُوَيْرَةِ أَهْلِهِ مَنْ كَانَ أَهْلُهُ وَرَاءَ الْمِيقَاتِ إِلَى مَكَّةَ.

مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَبِی بَصِيرٍ قَالَ قُلْتُ لِأَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع وَ ذَكَرَ مِثْلَهُ إِلَى قَوْلِهِ إِلَى الشَّجَرَةِ (٥)

******

ترجمه:

***

رياح بن ابى نصر گفت: به امام صادق (ع) گفتم: آن ها روايت مى كنند كه على (ع) گفته است: «از تمام شدن حج شما، احرام شما از محله خود تان است.» امام فرمود: «سبحان الله! اگر چنين بود، رسول خدا (ص) با لباس هايش تا درخت (مسجد شجره) نمى آمد. اما معناى دويره اهل تان براى كسى است كه اهلش بعد ازميقات به سمت مكه قرار دارند.»

***

ص: ٣٣٤

١- التهذيب ٥- ٥٩- ١٨٤.

٢- التهذيب ٥- ٥٩- ١٨٥.

٣- التهذيب ٥- ٥٩- ١٨٦.

٤- التهذيب ٥- ٥٩- ١٨٧، و أورده عن الفقيه فى الحديث ٢ من الباب ١١ من هذه الأبواب.

٥- الفقيه ٢- ٣٠٦- ٢٥٢٨.

[رقم الحديث الكلى: ١٤٩٥١ - رقم الحديث الباب: ٦]

١٤٩٥١- ٦- (١) قَالَ: وَ سُئِلَ الصَّادِقُ ع عَنْ رَجُلٍ مَنْزِلُهُ خَلْفَ الْجُحْفَةِ- مِنْ أَيْنَ يُحْرِمُ قَالَ مِنْ مَنْزِلِهِ.

******

ترجمه:

***

امام صادق (ع) از او پرسیده شد که: «مردی که منزلش عقب الجحفه است، از کجا احرام می بندد؟» امام پاسخ داد: «از منزل خود احرام می بندد.»

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۹۵۲ - رقم الحدیث الباب: ۷]

۱۴۹۵۲- ۷- (۲) قَالَ وَ فِی خَبَرٍ آخَرَ مَنْ کَانَ مَنْزِلُهُ دُونَ الْمَوَاقِیتِ مَا بَیْنَهُ وَ بَیْنَ مَکَّةَ- فَعَلَیْهِ أَنْ یُحْرِمَ مِنْ مَنْزِلِهِ.

******

ترجمه:

***

امام صادق (ع) در یک روایت دیگر فرمودند: «هر کسی که منزلش در میان راه بین میقات ها و مکه باشد، بر او لازم است که از منزل خود احرام ببندد.»

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۹۵۳ - رقم الحدیث الباب: ۸]

۱۴۹۵۳- ۸- (۳) مُحَمَّدُ بْنُ یَعْقُوبَ عَنْ عَلِیٍّ عَنْ أَبِیهِ وَ عَنْ مُحَمَّدٍ عَنِ الْفَضْلِ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَیْرٍ وَ صَفْوَانَ (٤) عَنْ مُعَاوِیَةَ بْنِ عَمَّارٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع فِی حَدِیثٍ قَالَ: وَ مَنْ کَانَ مَنْزِلُهُ خَلْفَ هَذِهِ الْمَوَاقِیتِ مِمَّا یَلِی مَکَّةَ- فَمِیقَاتُهُ (٥) مَنْزِلُهُ.

******

ترجمه:

***

در این روایت، امام صادق (ع) می فرمایند: «هر کس که منزلش در پشت میقات ها نسبت به مکه واقع شده باشد، میقات او همان منزل اوست.»

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٩٥٤ - رقم الحدیث الباب: ٩]

١٤٩٥٤- ٩- (٦) وَ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ سَهْلِ بْنِ زِيَادٍ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِی نَصْرٍ عَنْ مِهْرَانَ بْنِ أَبِی نَصْرٍ عَنْ أَخِيهِ رِيَاحٍ (٧) قَالَ: قُلْتُ لِأَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع إِنَّا نَرْوِی أَنَّ عَلِيّاً ع قَالَ إِنَّ مِنْ تَمَامِ الْحَجِّ وَ الْعُمْرَةِ أَنْ يُحْرِمَ الرَّجُلُ مِنْ دُوَيْرَةِ أَهْلِهِ فَقَالَ قَدْ قَالَ ذَلِکَ عَلِيٌّ ع- لِمَنْ كَانَ مَنْزِلُهُ خَلْفَ هَذِهِ الْمَوَاقِيتِ الْحَدِيثَ.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِکَ (٨).

******

ترجمه:

***

در این روایت، مهْران بن أبی نصر از برادرش رِیاح نقل می کند که به امام صادق (ع) گفت: ما روایت می کنیم که امام علی (ع) فرموده است که از شرایط کامل بودن حج و عمره این است که فرد از

محل سکونت خود (دویرة اهله) احرام ببندد. امام صادق (ع) پاسخ دادند: بله، علی (ع) این را برای کسی فرموده اند که منزلش در پشت میقات ها نسبت به مکه باشد.

***

ص: ۳۳۵

۱- الفقیه ۲- ۳۰۶- ۲۵۳۰.

۲- الفقیه ۲- ۳۰۶- ۲۵۳۱.

۳- الکافی ٤- ۳۱۸- ۱، و أورده بتمامه فی الحدیث ۲ من الباب ۱، و صدره فی الحدیث ۱ من الباب ۱٦ من هذه الأبواب.

٤- کذا فی الأصل و المصدر، لکن فی المخطوط- عن صفوان.

٥- فی المصدر- فوقته.

٦- الکافی ٤- ۳۲۲- ٥.

۷- فی المصدر- رباح.

۸- تقدم فی الحدیث ۲ من الباب ۱، و فی الحدیث ٤ من الباب ۱۱ من هذه الأبواب.

۱۸- بَابُ اسْتِحْبَابِ تَجْرِیدِ الصِّبْیَانِ الَّذِینَ أَحْرَمَ بِهِمْ وَلِیُّهُمْ مِنْ فَخٍ

اشارة

(۱) ۱۸ بَابُ اسْتِحْبَابِ تَجْرِیدِ الصِّبْیَانِ الَّذِینَ أَحْرَمَ بِهِمْ وَلِیُّهُمْ مِنْ فَخٍّ (۲)

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۴۹۵۵ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱۴۹۵۵- ۱- (۳) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَيُّوبَ أَخِي أُدَيْمٍ قَالَ: سُئِلَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع مِنْ أَيْنَ يُجَرَّدُ الصِّبْيَانُ قَالَ كَانَ أَبِي يُجَرِّدُهُمْ مِنْ فَخٍّ.

وَ رَوَاهُ الْكُلَيْنِيُّ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ سَهْلِ بْنِ زِيَادٍ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي نَصْرٍ عَنْ عَبْدِ الْكَرِيمِ عَنْ أَيُّوبَ أَخِي أُدَيْمٍ مِثْلَهُ (٤) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُوسَى بْنِ الْقَاسِمِ عَنْ صَفْوَانَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُسْكَانَ عَنْ أَيُّوبَ بْنِ الْحُرِّ نَحْوَهُ (٥) وَ عَنْهُ عَنْ عَلِيِّ بْنِ جَعْفَرٍ عَنْ أَخِيهِ مُوسَى ع مِثْلَ ذَلِكَ (٦).

******

ترجمه:

***

ایوب، برادر ادیم، گفت: از امام ابوعبدالله (ع) پرسیده شد: از کجا لباس کودکان درآورده می شود؟ فرمود: پدرم آنها را از «فخ» لباس در می آورد.(آنها را محرم می کردند)

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۴۹۵۶ - رقم الحديث الباب: ۲]

١٤٩٥٦- ٢- (٧) وَ رَوَاهُ الْحِمْيَرِيُّ فِي قُرْبِ الْإِسْنَادِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْحَسَنِ عَنْ جَدِّهِ عَلِيِّ بْنِ جَعْفَرٍ عَنْ أَخِيهِ مُوسَى بْنِ جَعْفَرٍ ع مِثْلَهُ وَ زَادَ وَ سَأَلْتُهُ عَنِ الصِّبْيَانِ هَلْ عَلَيْهِمْ إِحْرَامٌ وَ هَلْ يَتَّقُونَ مَا يَتَّقِي الرِّجَالُ

ص: ٣٣٦

١- الباب ١٨ فيه حديثان.

٢- فخ- واد قرب مكّة، يقال- انه وادى الزاهر الحالى (معجم البلدان ٤- ٢٣٧).

٣- الفقيه ٢- ٤٣٣- ٢٨٩٤، و أورده فى الحديث ٦ من الباب ١٧ من أبواب أقسام الحجّ، و فى الحديث ١ من الباب ٤٧ من أبواب الاحرام.

٤- الكافى ٤- ٣٠٣- ٢.

٥- التهذيب ٥- ٤٠٩- ١٤٢١.

٦- التهذيب ٥- ٤٠٩- ١٤٢٢.

٧- قرب الإسناد- ١٠٥.

قَالَ يُحْرِمُونَ وَ يُنْهَوْنَ عَنِ الشَّيْ ءِ يَصْنَعُونَهُ مِمَّا لَا يَصْلُحُ لِلْمُحْرِمِ أَنْ يَصْنَعَهُ وَ لَيْسَ عَلَيْهِمْ فِيهِ شَيْ ءٌ.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِكَ (١).

******

ترجمه:

***

علی بن جعفر از برادرش موسی بن جعفر (ع) روایت کرده، همانند آن [روایت قبلی]، و افزود: از او پرسیدم درباره کودکان، آیا بر آنها احرام است و آیا باید از چیزهایی که مردان [مُحرم] خودداری می کنند، پرهیز کنند؟

فرمود: آنها احرام می بندند و از انجام کاری که برای مُحرم شایسته نیست، منع می شوند؛ اما بر آنها [در صورت انجام آن] چیزی [یعنی کفاره یا عقوبتی] نیست.

***

۱۹- بَابُ وُجُوبِ خُرُوجِ الْمُقِيمِ بِمَكَّةَ إِلَى أَحَدِ الْمَوَاقِيتِ إِذَا لَزِمَهُ التَّمَتُّعُ وَ مَعَ التَّعَذُّرِ إِلَى أَدْنَى الْحِلِ

اشارة

(۲) ۱۹ بَابُ وُجُوبِ خُرُوجِ الْمُقِيمِ بِمَكَّةَ إِلَى أَحَدِ الْمَوَاقِيتِ إِذَا لَزِمَهُ التَّمَتُّعُ وَ مَعَ التَّعَذُّرِ إِلَى أَدْنَى الْحِلِ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلى: ۱۴۹۵۷ - رقم الحديث الباب: ۱]

١٤٩٥٧- ١- (٣) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ مُعَلَّى بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ عَنْ أَبَانِ بْنِ عُثْمَانَ عَنْ سَمَاعَةَ عَنْ أَبِي الْحَسَنِ ع قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنِ الْمُجَاوِرِ أَ لَهُ أَنْ يَتَمَتَّعَ بِالْعُمْرَةِ إِلَى الْحَجِّ قَالَ نَعَمْ يَخْرُجُ إِلَى مُهَلِّ أَرْضِهِ فَيُلَبِّي إِنْ شَاءَ.

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَعْقُوبَ مِثْلَهُ (٤).

******

ترجمه:

***

سماعه از امام ابوالحسن (ع) روایت کرده، گفت: از او درباره کسی که در کنار حرم مقیم است پرسیدم، آیا می تواند از عمره به حج تمتع کند؟ فرمود: بله، به محل احرام سرزمینش می رود و اگر بخواهد تلبیه می گوید.

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٩٥٨ - رقم الحدیث الباب: ٢]

١٤٩٥٨- ٢- (٥) مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْمُفِيدُ فِي الْمُقْنِعَةِ قَالَ: قَالَ ع يَنْبَغِي لِلْمُجَاوِرِ بِمَكَّةَ إِذَا كَانَ صَرُورَةً وَ أَرَادَ الْحَجَّ أَنْ يَخْرُجَ إِلَى خَارِجِ الْحَرَمِ- فَيُحْرِمَ مِنْ أَوَّلِ يَوْمٍ مِنَ الْعَشْرِ وَ إِنْ كَانَ مُجَاوِراً وَ لَيْسَ بِصَرُورَةٍ فَإِنَّهُ يَخْرُجُ أَيْضاً مِنَ الْحَرَمِ- وَ يُحْرِمُ فِي خَمْسٍ تَمْضِي مِنَ الْعَشْرِ.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِكَ فِي أَقْسَامِ الْحَجِّ (٦).

******

ترجمه:

***

محمد بن محمد مفید در «المقنعه» گفته است: امام (ع) فرمود: شایسته است که کسی که در مکه مقیم است، اگر حج نکرده (صروره) باشد و بخواهد حج انجام دهد، به بیرون از حرم برود و در اولین روز از دهه [ذی الحجه] احرام ببندد. و اگر مقیم باشد و صروره نباشد، باز هم از حرم خارج شود و در روز پنجم دهه احرام ببندد.

***

ص: ۳۳۷

۱- تقدم ما یدلّ علی بعض المقصود فی الباب ۱۷ من أبواب أقسام الحجّ.

۲- الباب ۱۹ فیه حدیثان.

۳- الکافی ٤- ۳۰۲- ۷، و أورده فی الحدیث ۱ من الباب ۸ من أبواب أقسام الحجّ.

٤- التهذیب ٥- ٥۹- ۱۸۸.

٥- المقنعة- ۷۱.

٦- تقدم فی الحدیث ۲ من الباب ۸، و فی الحدیثین ٥، ٦ من الباب ۹ من أبواب أقسام الحجّ.

۲۰- بَابُ حُکْمِ مَنْ تَرَکَ الْإِحْرَامَ أَوِ التَّلْبِیَةَ نِسْیَاناً أَوْ جَهْلًا وَ لَمْ یَذْکُرْ حَتَّی أَکْمَلَ مَنَاسِکَهُ أَوْ أُغْمِیَ عَلَیْهِ فِی الْمِیقَاتِ

اشارة

(۱) ۲۰ بَابُ حُکْمِ مَنْ تَرَکَ الْإِحْرَامَ أَوِ التَّلْبِیَةَ نِسْیَاناً أَوْ جَهْلًا وَ لَمْ یَذْکُرْ حَتَّی أَکْمَلَ مَنَاسِکَهُ أَوْ أُغْمِیَ عَلَیْهِ فِی الْمِیقَاتِ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۴۹۵۹ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱۴۹۵۹- ۱- (۲) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَيْرٍ عَنْ جَمِيلِ بْنِ دَرَّاجٍ عَنْ بَعْضِ أَصْحَابِنَا عَنْ أَحَدِهِمَا ع فِی رَجُلٍ نَسِیَ أَنْ يُحْرِمَ أَوْ جَهِلَ وَ قَدْ شَهِدَ الْمَنَاسِکَ كُلَّهَا وَ طَافَ وَ سَعَی قَالَ تُجْزِيهِ نِيَّتُهُ إِذَا كَانَ قَدْ نَوَی ذَلِکَ فَقَدْ تَمَّ حَجُّهُ وَ إِنْ لَمْ يُهِلَّ وَ قَالَ فِی مَرِيضٍ أُغْمِیَ عَلَيْهِ حَتَّی أَتَی الْوَقْتَ فَقَالَ يُحْرَمُ عَنْهُ.

مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَعْقُوبَ مِثْلَهُ (۳).

******

ترجمه:

***

از جميل بن دراج از برخی از اصحاب ما از يكی از آن دو امام (ع) روايت شده است درباره مردی كه فراموش كرده يا نمی دانسته كه احرام ببندد، در حالی كه همه مناسک را انجام داده و طواف و سعی كرده است. فرمود: نيتش برای او كافی است، اگر قصد حج داشته باشد، حجش كامل است حتی اگر تلبيه نگفته باشد. و [امام] درباره بيماری كه بيهوش شده تا زمانی كه وقت احرام فرا رسيده، فرمود: از جانب او احرام بسته می شود.

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۴۹۶۰ - رقم الحديث الباب: ۲]

۱۴۹۶۰- ۲- (٤) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ جَعْفَرٍ عَنْ أَخِيهِ ع قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنْ رَجُلٍ كَانَ مُتَمَتِّعاً خَرَجَ إِلَى عَرَفَاتٍ- وَ جَهِلَ أَنْ يُحْرِمَ يَوْمَ التَّرْوِيَةِ بِالْحَجِّ حَتَّى رَجَعَ إِلَى بَلَدِهِ قَالَ إِذَا قَضَى الْمَنَاسِكَ كُلَّهَا فَقَدْ تَمَّ حَجُّهُ.

******

ترجمه:

***

علی بن جعفر از برادرش (ع) روایت کرده است که گفت: از او درباره مردی که قصد تمتع داشته، پرسیدم. او به عرفات رفته و فراموش کرده که در روز ترویه برای حج احرام ببندد تا این که به شهر خود بازگشته است. فرمود: اگر تمام مناسک را به جا آورده، حجش کامل است.

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۴۹۶۱ - رقم الحديث الباب: ۳]

۱۴۹۶۱- ۳- (٥) وَ عَنْهُ عَنْ أَخِيهِ ع قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنْ رَجُلٍ نَسِيَ الْإِحْرَامَ بِالْحَجِّ فَذَكَرَ وَ هُوَ بِعَرَفَاتٍ فَمَا حَالُهُ قَالَ يَقُولُ اللَّهُمَّ عَلَى كِتَابِكَ وَ سُنَّةِ نَبِيِّكَ فَقَدْ تَمَّ إِحْرَامُهُ.

******

ترجمه:

***

علی بن جعفر از برادرش (ع) روایت کرده است که گفت: از او درباره مردی که احرام بستن برای حج را فراموش کرده و در عرفات به یاد آورده، پرسیدم. حال او چگونه است؟ فرمود: می گوید: «اللهم علی کتابک و سنة نبیک»، پس احرام او کامل می شود.

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٩٦٢ - رقم الحدیث الباب: ٤]

١٤٩٦٢- ٤- (٦) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُوسَى بْنِ الْقَاسِمِ عَنْ جَمِيلِ بْنِ دَرَّاجٍ عَنْ بَعْضٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَحَدِهِمَا ع فِي مَرِيضٍ أُغْمِيَ عَلَيْهِ

ص: ٣٣٨

١- الباب ٢٠ فيه ٤ أحاديث.

٢- الكافي ٤- ٣٢٥- ٨.

٣- التهذيب ٥- ٦١- ١٩٢.

٤- التهذيب ٥- ٤٧٦- ١٦٧٨.

٥- التهذيب ٥- ٤٧٦- ١٦٧٨ ذيل الحديث ١٦٧٨، و أورده بتمامه بسنده و بسند آخر في الحديث ٨ من الباب ١٤ من هذه الأبواب.

٦- التهذيب ٥- ٦٠- ١٩١، و أورده في الحديث ٢ من الباب ٥٥ من أبواب الاحرام.

فَلَمْ يَعْقِلْ حَتَّى أَتَى الْوَقْتَ فَقَالَ يُحْرِمُ عَنْهُ رَجُلٌ.

أَقُولُ: وَ يَأْتِي مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِكَ (١).

******

ترجمه:

***

جمیل بن دراج از برخی از اصحاب ما از یکی از آن دو امام (ع) روایت کرده است درباره بیماری که بیهوش شده و به هوش نیامده تا زمانی که وقت [احرام] رسیده است. فرمود: مردی از جانب او احرام می بندد.

***

۲۱- بَابُ وُجُوبِ الْإِحْرَامِ بِحَجِّ التَّمَتُّعِ مِنْ مَكَّةَ وَ أَفْضَلُهُ الْمَسْجِدُ وَ أَفْضَلُهُ عِنْدَ الْمَقَامِ أَوْ تَحْتَ الْمِيزَابِ

اشارة

(۲) ۲۱ بَابُ وُجُوبِ الْإِحْرَامِ بِحَجِّ التَّمَتُّعِ مِنْ مَكَّةَ وَ أَفْضَلُهُ الْمَسْجِدُ وَ أَفْضَلُهُ عِنْدَ الْمَقَامِ أَوْ تَحْتَ الْمِيزَابِ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلى: ۱۴۹۶۳ - رقم الحديث الباب: ۱]

١٤٩٦٣- ١- (٣) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْمَاعِيلَ عَنِ الْفَضْلِ بْنِ شَاذَانَ عَنِ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ (٤) عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ عَمَّارٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: إِذَا كَانَ يَوْمُ التَّرْوِيَةِ إِنْ شَاءَ اللَّهُ فَاغْتَسِلْ ثُمَّ الْبَسْ ثَوْبَيْكَ وَ ادْخُلِ الْمَسْجِدَ إِلَى أَنْ قَالَ ثُمَّ صَلِّ رَكْعَتَيْنِ عِنْدَ مَقَامِ إِبْرَاهِيمَ ع- أَوْ فِي الْحِجْرِ ثُمَّ أَحْرِمْ بِالْحَجِّ الْحَدِيثَ.

******

ترجمه:

***

معاویه بن عمار از امام ابوعبدالله (ع) روایت کرده است که فرمود: وقتی روز ترویه فرا رسید، ان شاءالله غسل کن، سپس دو لباس احرامت را بپوش و وارد مسجد شو ... سپس دو رکعت نماز در کنار مقام ابراهیم (ع) یا در حجر [اسماعیل] بخوان، سپس برای حج احرام ببند.

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٩٦٤ - رقم الحديث الباب: ٢]

١٤٩٦٤- ٢- (٥) وَ عَنْ أَبِي عَلِيٍّ الْأَشْعَرِيِّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الْجَبَّارِ عَنْ صَفْوَانَ عَنْ أَبِي أَحْمَدَ عَمْرِو بْنِ حُرَيْثٍ الصَّيْرَفِيِّ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع مِنْ أَيْنَ أُهِلُّ بِالْحَجِّ فَقَالَ إِنْ شِئْتَ مِنْ رَحْلِكَ وَ إِنْ شِئْتَ مِنَ الْكَعْبَةِ- وَ إِنْ شِئْتَ مِنَ الطَّرِيقِ.

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَيْنِ عَنْ صَفْوَانَ بْنِ يَحْيَى عَنْ عَمْرِو بْنِ حُرَيْثٍ مِثْلَهُ إِلَّا أَنَّهُ قَالَ فِي أَوَّلِهِ وَ هُوَ بِمَكَّةَ ثُمَّ قَالَ مِنَ

١- يأتى فى الباب ٥٥ من أبواب الأحرام و لاحظ ما تقدم فى الباب ١٤ من هذه الأبواب.

٢- الباب ٢١ فيه ٤ أحاديث.

٣- الكافى ٤- ٤٥٤- ١، و التهذيب ٥- ١٦٧- ٥٥٧، و أورده بتمامه فى الحديث ١ من الباب ٥٢ من أبواب الاحرام، و فى الحديث ١ من الباب ١ من أبواب إحرام الحجّ.

٤- فى المصدر زيادة- و صفوان.

٥- الكافى ٤- ٤٥٥- ٤.

الْمَسْجِدِ بَدَلَ قَوْلِهِ مِنَ الْكَعْبَةِ (١)

******

ترجمه:

***

ابو احمد، عمرو بن حريث صيرفى، گفت: به امام ابوعبدالله (ع) گفتم: از كجا احرام حج ببندم؟ فرمود: اگر بخواهى، از محل اقامتت، يا اگر بخواهى، از كنار كعبه، و يا اگر بخواهى، از راه (مسير).

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٩٦٥ - رقم الحديث الباب: ٣]

١٤٩٦٥- ٣- (٢) وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ ابْنِ فَضَّالٍ عَنْ يُونُسَ بْنِ يَعْقُوبَ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع مِنْ أَيِّ الْمَسْجِدِ أُحْرِمُ يَوْمَ التَّرْوِيَةِ- فَقَالَ مِنْ أَيِّ الْمَسْجِدِ شِئْتَ.

مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَعْقُوبَ مِثْلَهُ (٣) وَ كَذَا كُلُّ مَا قَبْلَهُ.

******

ترجمه:

***

یونس بن یعقوب گفت: به امام ابوعبدالله (ع) گفتم: از کدام مسجد در روز ترویه احرام ببندم؟ فرمود: از هر مسجدی که بخواهی.

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٩٦٦ - رقم الحدیث الباب: ٤]

١٤٩٦٦- ٤- (٤) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ الصَّلْتِ عَنْ زُرْعَةَ عَنْ أَبِي بَصِيرٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: إِذَا أَرَدْتَ أَنْ تُحْرِمَ يَوْمَ التَّرْوِيَةِ- فَاصْنَعْ كَمَا صَنَعْتَ حِينَ أَرَدْتَ أَنْ تُحْرِمَ إِلَى أَنْ قَالَ ثُمَّ ائْتِ الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ فَصَلِّ فِيهِ سِتَّ رَكَعَاتٍ قَبْلَ أَنْ تُحْرِمَ وَ تَقُولُ اللَّهُمَّ إِنِّي أُرِيدُ الْحَجَّ إِلَى أَنْ قَالَ أَحْرَمَ لَكَ شَعْرِي وَ بَشَرِي وَ لَحْمِي وَ دَمِي الْحَدِيثَ.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِكَ (٥) وَ يَأْتِي مَا يَدُلُّ عَلَيْهِ (٦).

******

ترجمه:

***

ابو بصیر از امام ابوعبدالله (ع) روایت کرده است که فرمود: وقتی بخواهی در روز ترویه احرام ببندی، همان طور که وقتی می خواهی احرام ببندی، عمل کن. سپس به مسجدالحرام برو و شش

رکعت نماز قبل از احرام بخوان و بگو: «اللهم إنی أرید الحج»، تا جایی که گفت: «احرم لک شعری و بشری و لحمی و دمی».

***

ص: ۳٤۰

۱- التهذیب ٥- ۱٦٦- ٥٥٥ و التهذیب ٥- ٤٧٧- ۱٦٨٤.

۲- الکافی ٤- ٤٥٥- ٥.

۳- التهذیب ٥- ۱٦٦- ٥٥٦.

٤- التهذیب ٥- ۱٦٨- ٥٥٩، و الاستبصار ۲- ۲٥۱- ٨٨۱، و أورد تمامه فی الحدیث ۲ من الباب ٥۲، و قطعة منه فی الحدیث ۳ من الباب ٤٦ من أبواب الاحرام، و اخری فی الحدیث ۲ من الباب ۲ من أبواب إحرام الحجّ.

٥- تقدم فی الحدیث ۳۰ من الباب ۲، و فی الحدیث ٤ من الباب ۹، و فی الحدیث ۷ من الباب ۲۲ من أبواب أقسام الحجّ.

٦- یأتی فی الحدیث ۱۰ من الباب ۳٤، و فی الباب ٤٦ من أبواب الاحرام.

۲۲- بَابُ أَنَّ مَنْ کَانَ بِمَکَّةَ وَ أَرَادَ الْعُمْرَةَ یَخْرُجُ إِلَی الْحِلِّ فَیُحْرِمُ مِنَ الْجِعْرَانَةِ أَوِ الْحُدَیْبِیَةِ أَوْ مَا أَشْبَهَهَا

اشارة

(۱) ۲۲ بَابُ أَنَّ مَنْ کَانَ بِمَکَّةَ وَ أَرَادَ الْعُمْرَةَ یَخْرُجُ إِلَی الْحِلِّ فَیُحْرِمُ مِنَ الْجِعْرَانَةِ أَوِ الْحُدَیْبِیَةِ أَوْ مَا أَشْبَهَهَا

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلی: ١٤٩٦٧ - رقم الحديث الباب: ١]

١٤٩٦٧- ١- (٢) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عُمَرَ بْنِ يَزِيدَ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: مَنْ أَرَادَ أَنْ يَخْرُجَ مِنْ مَكَّةَ لِيَعْتَمِرَ أَحْرَمَ مِنَ الْجِعْرَانَةِ أَوِ الْحُدَيْبِيَةِ أَوْ مَا أَشْبَهَهَا.

******

ترجمه:

***

عمر بن يزيد از امام ابوعبدالله (ع) روايت كرده است كه فرمود: كسى كه بخواهد از مكه بيرون رفته و عمره انجام دهد، بايد از جعرانه يا حديبيه يا جايى مشابه آن احرام ببندد.

***

[رقم الحديث الكلی: ١٤٩٦٨ - رقم الحديث الباب: ٢]

١٤٩٦٨- ٢- (٣) قَالَ: وَ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ ص اعْتَمَرَ ثَلَاثَ عُمَرٍ مُتَفَرِّقَاتٍ كُلُّهَا فِي ذِي الْقَعْدَةِ- عُمْرَةً أَهَلَّ فِيهَا مِنْ عُسْفَانَ وَ هِيَ عُمْرَةُ الْحُدَيْبِيَةِ- وَ عُمْرَةَ الْقَضَاءِ أَحْرَمَ فِيهَا مِنَ الْجُحْفَةِ- وَ عُمْرَةً أَهَلَّ فِيهَا مِنَ الْجِعْرَانَةِ- وَ هِيَ بَعْدَ أَنْ رَجَعَ مِنَ الطَّائِفِ مِنْ غَزَاةِ حُنَيْنٍ.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِكَ (٤) وَ يَأْتِي مَا يَدُلُّ عَلَيْهِ (٥).

١- الباب ٢٢ فيه حديثان.

٢- الفقيه ٢- ٤٥٤- ٢٩٥٢، و أورد ذيله فى الحديث ٨ من الباب ٤٥ من أبواب الاحرام.

٣- الفقيه ٢- ٤٥٠- ٢٩٤٣، و أورده فى الحديث ٢ من الباب ٢ من أبواب العمرة.

٤- تقدم فى الحديث ٩ من الباب ٩ من أبواب أقسام الحجّ.

٥- يأتى فى الحديثين ٣، ٦ من الباب ٢ من أبواب العمرة.

******

ترجمه:

***

فرمود: و يقيناً پيامبر خدا (ص) سه عمره جداگانه در ذى القعده انجام داد: اولى را از عُسفان احرام بست و آن عمره حديبيه بود؛

دومى را از جُحفه احرام بست و آن عمره قضا بود؛ و سومى را از جعرانه احرام بست و اين بعد از بازگشت از طائف در غزوه حنين بود.

***

أَبْوَابُ آدَابِ السَّفَرِ إِلَى الْحَجِّ وَ غَيْرِهِ

١- بَابُ عَدَمِ جَوَازِ السَّفَرِ فِى غَيْرِ الطَّاعَاتِ وَ الْمُبَاحَاتِ وَ عَدَمِ جَوَازِ السِّيَاحَةِ وَ التَّرَهُّبِ

اشارة

(۱) ۱ بَابُ عَدَمِ جَوَازِ السَّفَرِ فِی غَیْرِ الطَّاعَاتِ وَ الْمُبَاحَاتِ وَ عَدَمِ جَوَازِ السِّیَاحَةِ وَ التَّرَهُّبِ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۹۶۹ - رقم الحدیث الباب: ۱]

۱۴۹۶۹- ۱- (۲) وَ ۱۴۹۷۰- ۲- (۳) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِیِّ بْنِ الْحُسَیْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عَمْرِو بْنِ أَبِی الْمِقْدَامِ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: فِی حِکْمَةِ آلِ دَاوُدَ ع إِنَّ عَلَی الْعَاقِلِ أَنْ لَا یَکُونُ ظَاعِناً إِلَّا فِی ثَلَاثٍ تَزَوُّدٍ لِمَعَادٍ أَوْ مَرَمَّةٍ لِمَعَاشٍ أَوْ لَذَّةٍ فِی غَیْرِ مُحَرَّمٍ.

وَ رَوَاهُ الْبَرْقِیُّ فِی الْمَحَاسِنِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْمَاعِیلَ عَنْ مُوسَی (٤) عَنْ مَنْصُورِ بْنِ یُونُسَ بُزُرْجَ عَنْ عَمْرِو بْنِ أَبِی الْمِقْدَامِ (٥)

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ فِی الْخِصَالِ عَنْ أَبِیهِ عَنْ سَعْدٍ عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ سُلَیْمَانَ بْنِ دَاوُدَ عَنْ غَیْرِ وَاحِدٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع نَحْوَهُ وَ زَادَ ثُمَّ قَالَ مَنْ أَحَبَّ الْحَیَاةَ ذَلَّ (٦)

******

ترجمه:

***

عمرو بن ابی المقدام از امام ابوعبدالله (ع) روایت کرده است که فرمود: در حکمت اهل داوود (ع) آمده است: بر عاقل است که تنها در سه مورد سفر کند: برای توشه ای برای بازگشت (یعنی برای آخرت)، یا برای تأمین معیشت، یا برای لذتی که در غیر حرام باشد.

***

ص: ۳۴۳

۱- الباب ۱ فیه ۷ أحادیث.

۲- الفقیه ۲- ۲٦۵- ۲۳۸٦.

۳- الفقیه ۲- ۲٦۵- ۲۳۸٦.

٤- (عن موسی)- لیس فی المحاسن.

۵- المحاسن- ۳٤۵- ۵.

٦- الخصال- ۱۲۰- ۱۱۰.

[رقم الحدیث الکلی: ۱٤۹۷۱ - رقم الحدیث الباب: ۳]

۱٤۹۷۱- ۳- (۱) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ حَمَّادِ بْنِ عَمْرٍو وَ أَنَسِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِیهِ جَمِیعاً عَنِ الصَّادِقِ عَنْ آبَائِهِ فِی وَصِیَّةِ النَّبِیِّ ص لِعَلِیٍّ ع قَالَ: یَا عَلِیُّ لَا یَنْبَغِی لِلْعَاقِلِ (۲) أَنْ یَکُونَ ظَاعِناً إِلَّا فِی ثَلَاثٍ مَرَمَّةٍ لِمَعَاشٍ أَوْ تَزَوُّدٍ لِمَعَادٍ أَوْ لَذَّةٍ فِی غَیْرِ مُحَرَّمٍ إِلَی أَنْ قَالَ یَا عَلِیُّ سِرْ سَنَتَیْنِ بَرَّ وَالِدَیْکَ سِرْ سَنَةً صِلْ رَحِمَکَ سِرْ مِیلًا عُدْ مَرِیضاً سِرْ مِیلَیْنِ شَیِّعْ جَنَازَةً سِرْ ثَلَاثَةَ أَمْیَالٍ أَجِبْ دَعْوَةً سِرْ أَرْبَعَةَ أَمْیَالٍ زُرْ أَخاً فِی اللَّهِ سِرْ خَمْسَةَ أَمْیَالٍ أَجِبِ الْمَلْهُوفَ سِرْ سِتَّةَ أَمْیَالٍ انْصُرِ الْمَظْلُومَ وَ عَلَیْکَ بِالاسْتِغْفَارِ.

******

ترجمه:

***

انس بن محمد از پدرش و آن هم از امام صادق (ع) از پدرانش روایت کرده است که در وصیت پیامبر خدا (ص) به علی (ع) آمده است: ای علی، بر عاقل است که تنها در سه مورد سفر کند: برای تأمین معیشت، یا برای توشه ای برای بازگشت (یعنی برای آخرت)، یا برای لذتی که در غیر حرام باشد. سپس فرمود: ای علی، دو سال به پدر و مادرت نیکی کن، یک سال به صله رحم بپرداز، یک میل برای عیادت مریض برو، دو میل برای تشییع جنازه، سه میل برای پاسخ دادن به دعوت، چهار میل برای دیدار برادر در راه خدا، پنج میل برای اجابت نیازمندان، شش میل برای یاری مظلوم، و همیشه بر استغفار پافشاری کن.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۹۷۲ - رقم الحدیث الباب: ٤]

۱٤۹۷۲- ٤- (۳) وَ فِی الْخِصَالِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ عَنِ الصَّفَّارِ عَنْ أَبِی الْجَوْزَاءِ الْمُنَبِّهِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنِ الْحُسَیْنِ بْنِ عُلْوَانَ عَنْ عَمْرِو بْنِ خَالِدٍ عَنْ زَیْدِ بْنِ عَلِیٍّ عَنْ آبَائِهِ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص لَیْسَ فِی أُمَّتِی رَهْبَانِیَّةٌ وَ لَا سِیَاحَةٌ وَ لَا زَمٌّ یَعْنِی سُکُوتٌ.

******

ترجمه:

***

از زید بن علی (ع) از پدرانش روایت شده است که رسول الله (ص) فرمود: در امت من رهبانیت (انزوا و زندگی راهبانه) و سیاحت (سفرهای لهو ولعبی) و لزوم سکوت (یعنی سکوت دائمی) وجود ندارد.

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۴۹۷۳ - رقم الحديث الباب: ۵]

۱۴۹۷۳- ۵- (۴) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عَلِيٍّ ع فِی حَدِيثِ الْأَرْبَعِمِائَةِ قَالَ: لَا يَخْرُجِ الرَّجُلُ فِی سَفَرٍ يَخَافُ مِنْهُ عَلَی دِينِهِ وَ صَلَاتِهِ.

******

ترجمه:

***

از علی (ع) در حديث چهارصد آمده است كه فرمود: مرد نبايد در سفری كه از دين و نماز خود می ترسد، به سفر برود.

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۴۹۷۴ - رقم الحديث الباب: ٦]

۱۴۹۷۴- ٦- (۵) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحَكَمِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سَمَاعَةَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مَرْوَانَ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: إِنَّ فِی حِكْمَةِ آلِ دَاوُدَ يَنْبَغِی لِلْمُسْلِمِ الْعَاقِلِ أَنْ لَا يُرَی ظَاعِناً إِلَّا فِی ثَلَاثٍ مَرَمَّةٍ لِمَعَاشٍ أَوْ تَزَوُّدٍ لِمَعَادٍ أَوْ لَذَّةٍ فِی غَيْرِ ذَاتِ مَحْرَمٍ الْحَدِيثَ.

******

ترجمه:

***

محمد بن مروان از امام ابوعبدالله (ع) روایت کرده است که فرمود: در حکمت اهل داوود (ع) آمده است که برای مسلمان عاقل مناسب است که فقط در سه مورد سفر کند: برای تأمین معیشت، یا برای توشه ای برای بازگشت (یعنی برای آخرت)، یا برای لذتی که در غیر امور حرام باشد.

***

ص: ٣٤٤

١- الفقیه ٤- ٣٥٦- ٥٧٦٢.

٢- فی نسخة- للرجل (هامش المخطوط).

٣- الخصال- ١٣٧- ١٥٤، و أورده فی الحدیث ٤ من الباب ٥ من أبواب الصوم المحرم.

٤- الخصال- ٦٣٠.

٥- الکافی ٥- ٨٧- ١، و أورده بتمامه فی الحدیث ١ من الباب ٢١ من أبواب مقدمات التجارة.

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٩٧٥ - رقم الحدیث الباب: ٧]

١٤٩٧٥- ٧- (١) عَلِیُّ بْنُ جَعْفَرٍ فِی کِتَابِهِ عَنْ أَخِیهِ مُوسَی بْنِ جَعْفَرٍ ع قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنِ الرَّجُلِ الْمُسْلِمِ هَلْ یَصْلُحُ لَهُ أَنْ یَسِیحَ فِی الْأَرْضِ أَوْ یَتَرَهَّبَ فِی بَیْتٍ لَا یَخْرُجُ مِنْهُ قَالَ لَا.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا یَدُلُّ عَلَی ذَلِکَ فِی صَلَاةِ الْمُسَافِرِ (٢) وَ غَیْرِهَا (٣) وَ یَأْتِی مَا یَدُلُّ عَلَیْهِ (٤).

******

ترجمه:

***

علی بن جعفر در کتاب خود از برادرش موسی بن جعفر (ع) نقل کرده است که گفت: از او درباره مرد مسلمان پرسیدم که آیا برای او مناسب است که در زمین سفر کند (بصورت لهو ولعب)یا در خانه ای به عبادت پردازد و از آن خارج نشود(تارک دنیا باشد)؟ فرمود: نه.

***

۲- بَابُ اسْتِحْبَابِ السَّفَرِ فِی الطَّاعَاتِ وَ الْمُهِمِّ مِنَ الْمُبَاحَاتِ حَیْثُ لَا یَجِبُ

اشارة

(۵) ۲ بَابُ اسْتِحْبَابِ السَّفَرِ فِی الطَّاعَاتِ وَ الْمُهِمِّ مِنَ الْمُبَاحَاتِ حَیْثُ لَا یَجِبُ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۹۷۶ - رقم الحدیث الباب: ۱]

۱۴۹۷۶- ۱- (۶) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِیِّ بْنِ الْحُسَیْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنِ السَّکُونِیِّ بِإِسْنَادِهِ یَعْنِی عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ آبَائِهِ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص سَافِرُوا تَصِحُّوا وَ جَاهِدُوا تَغْنَمُوا وَ حُجُّوا تَسْتَغْنُوا.

******

ترجمه:

***

از سکونی به اسناد خود، یعنی از جعفر بن محمد (ع) از پدرانش روایت کرده است که رسول الله (ص) فرمود: سفر کنید تا سالم بمانید، جهاد کنید تا غنیمت بیابید ، و حج کنید تا بی نیاز شوید.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۹۷۷ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱۴۹۷۷- ۲- (۷) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ بَشِيرٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ الْفَضْلِ (۸) عَنْ

۱- مسائل علیّ بن جعفر- ۱۱۶- ۵۰.

۲- تقدم فی البابین ۸، ۹ من أبواب صلاة المسافر.

۳- تقدم فی الحدیث ۷ من الباب ۲ من أبواب المواقیت، و فی الباب ۲۹ من أبواب المساجد، و تقدم ما یدلّ علی حرمة سفر المملوک بدون إذن مولاه فی الحدیث ٤ من الباب ۱۵ من أبواب وجوب الحجّ.

٤- یأتی فی الحدیث ۹ من الباب ۲ من هذه الأبواب، و فی الحدیث ۲۲ من الباب ۱ من أبواب جهاد العدو.

۵- الباب ۲ فیه ۹ أحادیث.

٦- الفقیه ۲- ۲٦۵- ۲۳۸۷، و المحاسن- ۳٤۵- ۲، و أورد ذیله فی الحدیث ۱۳ من الباب ۱ من أبواب وجوب الحجّ.

۷- الفقیه ۲- ۲٦۵- ۲۳۸۸.

۸- فی نسخة- إبراهیم بن الفضیل (هامش المخطوط).

أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: إِذَا سَبَّبَ اللَّهُ لِلْعَبْدِ الرِّزْقَ فِی أَرْضٍ جَعَلَ لَهُ فِیهَا حَاجَةً.

وَ رَوَاهُ الْبَرْقِیُّ فِی الْمَحَاسِنِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِیٍّ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ بَشِیرٍ (۱)

وَ الَّذِی قَبْلَهُ عَنِ النَّوْفَلِیِّ عَنِ السَّکُونِیِّ مِثْلَهُ.

******

ترجمه:

***

ابراهیم بن فضل از امام ابوعبدالله (ع) روایت کرده است که فرمود: وقتی خداوند رزق را برای بنده ای در سرزمینی فراهم کند، در آن سرزمین برای او نیاز و حاجتی قرار می دهد.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۹۷۸ - رقم الحدیث الباب: ۳]

۱۴۹۷۸- ۳- (۲) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ مَحْبُوبٍ عَنْ أَبِی مُحَمَّدٍ الْوَابِشِیِّ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: مَا مِنْ مُؤْمِنٍ یَمُوتُ فِی أَرْضِ غُرْبَةٍ یَغِیبُ عَنْهُ فِیهَا بَوَاکِیهِ إِلَّا بَکَتْهُ بِقَاعُ الْأَرْضِ الَّتِی کَانَ یَعْبُدُ اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ عَلَیْهَا وَ بَکَتْهُ أَثْوَابُهُ وَ بَکَتْهُ أَبْوَابُ السَّمَاءِ الَّتِی کَانَ یَصْعَدُ فِیهَا عَمَلُهُ وَ بَکَاهُ الْمَلَکَانِ الْمُوَکَّلَانِ بِهِ.

وَ رَوَاهُ فِی ثَوَابِ الْأَعْمَالِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِیٍّ مَاجِیلَوَیْهِ عَنْ عَمِّهِ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِی الْقَاسِمِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ مَحْبُوبٍ عَنْ أَبِی مُحَمَّدٍ الْوَابِشِیِّ وَ غَیْرِهِ جَمِیعاً عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع (۳)

وَ رَوَاهُ الْبَرْقِیُّ فِی الْمَحَاسِنِ عَنِ ابْنِ مَحْبُوبٍ مِثْلَهُ (٤).

******

ترجمه:

***

ابو محمد الوابشی از امام ابوعبدالله (ع) روایت کرده است که فرمود: هیچ مؤمنی در سرزمین غربت نمی میرد که از آنجا غم خواران او غایب باشند، مگر اینکه زمین هایی که او در آنجا خداوند عز و جل را عبادت می کرد، بر او گریه کنند، و لباس هایی که به تن داشت بر او بگریند، و درهای آسمان که اعمال او از آنجا بالا می رفتند بر او گریه کنند، و دو ملک موکل او بر او گریه کنند.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۹۷۹ - رقم الحدیث الباب: ٤]

۱۴۹۷۹- ٤- (٥) قَالَ وَ قَالَ ع الْغَرِیبُ إِذَا حَضَرَهُ الْمَوْتُ الْتَفَتَ یَمْنَةً وَ یَسْرَةً وَ لَمْ یَرَ أَحَداً رَفَعَ رَأْسَهُ فَیَقُولُ اللَّهُ جَلَّ جَلَالُهُ إِلَی مَنْ تَلْتَفِتُ إِلَی مَنْ هُوَ خَیْرٌ لَکَ مِنِّی وَ عِزَّتِی وَ جَلَالِی لَئِنْ أَطْلَقْتُکَ مِنْ عُقْدَتِکَ لَأُصَیِّرَنَّکَ إِلَی طَاعَتِی وَ إِنْ قَبَضْتُکَ لَأُصَیِّرَنَّکَ إِلَی کَرَامَتِی.

وَ رَوَاهُ الْبَرْقِیُّ فِی الْمَحَاسِنِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عِیسَی عَنْ

۱- المحاسن- ٣٤٥- ٣.

۲- الفقیه ۲- ۲۹۹- ۲۵۱۰، و أورد صدره فی الحدیث ٦ من الباب ٤٢ من أبواب مکان المصلی.

۳- ثواب الأعمال- ۲۰۲- ۱.

٤- المحاسن- ۳۷۰- ۱۲٤.

۵- الفقیه ۲- ۲۹۹- ۲۵۱۱.

أَحْمَدَ عَنْ یُوسُفَ بْنِ عَقِیلٍ عَمَّنْ رَوَاهُ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع مِثْلَهُ (۱).

******

ترجمه:

***

امام علی (ع) فرمود: هنگامی که غریب در آستانه مرگ قرار می گیرد، به طرف راست و چپ نگاه می کند و هیچ کس را نمی بیند، سپس سر خود را بلند می کند و می گوید: «الله جل جلاله می فرماید: به چه کسی نگاه می کنی؟ آیا کسی بهتر از من برای تو هست؟ به عزت و جلال من قسم، اگر تو را از بندت آزاد کنم، قطعاً تو را به اطاعت از خود می کشانم، و اگر تو را قبض روح کنم، قطعاً تو را به کرامت خود خواهم رساند.»

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۹۸۰ - رقم الحدیث الباب: ۵]

۱۴۹۸۰- ۵- (۲) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ شُعَیْبِ بْنِ وَاقِدٍ عَنِ الْحُسَیْنِ بْنِ زَیْدٍ عَنِ الصَّادِقِ عَنْ آبَائِهِ ع عَنِ النَّبِیِّ ص فِی حَدِیثِ الْمَنَاهِی قَالَ: مَنْ مَشَی إِلَی ذِی قَرَابَةٍ بِنَفْسِهِ وَ مَالِهِ لِیَصِلَ رَحِمَهُ أَعْطَاهُ اللَّهُ أَجْرَ مِائَةِ شَهِیدٍ وَ لَهُ بِکُلِّ خُطْوَةٍ أَرْبَعُونَ أَلْفَ حَسَنَةٍ وَ مَحَا عَنْهُ أَرْبَعِینَ أَلْفَ سَیِّئَةٍ وَ رَفَعَ لَهُ مِنَ الدَّرَجَاتِ مِثْلَ ذَلِکَ وَ کَانَ کَأَنَّمَا عَبَدَ اللَّهَ مِائَةَ سَنَةٍ صَابِراً مُحْتَسِباً.

******

ترجمه:

***

از امام صادق (ع) از پدرانشان از پیامبر (ص) در حدیث مناهی (نهی ها) نقل شده که فرمودند: کسی که با جان و مالش به سوی خویشاوندی قدم بردارد تا صله رحم کند، خداوند به او پاداش صد شهید عطا می کند و با هر گام، چهل هزار حسنه برایش می نویسد، و چهل هزار گناه از او می زداید، و به همان اندازه درجاتش را بالا می برد، و گویا خدا را صد سال در حال صبر و انتظار عبادت کرده است.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۹۸۱ - رقم الحدیث الباب: ٦]

۱۴۹۸۱- ٦- (۳) قَالَ وَ قَالَ ع مَوْتُ الْغَرِیبِ شَهَادَةٌ.

******

ترجمه:

***

و امام (ع) فرمودند: مرگ در غربت شهادت است.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۹۸۲ - رقم الحدیث الباب: ۷]

۱۴۹۸۲- ۷- (٤) قَالَ وَ قَالَ أَمِیرُ الْمُؤْمِنِینَ ع ضَمِنْتُ لِسِتَّةٍ الْجَنَّةَ رَجُلٍ خَرَجَ بِصَدَقَةٍ فَمَاتَ فَلَهُ الْجَنَّةُ- وَ رَجُلٍ خَرَجَ یَعُودُ مَرِیضاً فَمَاتَ فَلَهُ الْجَنَّةُ- وَ رَجُلٍ خَرَجَ مُجَاهِداً فِی سَبِیلِ اللَّهِ فَمَاتَ فَلَهُ الْجَنَّةُ- وَ

رَجُلٍ خَرَجَ حَاجّاً فَمَاتَ فَلَهُ الْجَنَّةُ- وَ رَجُلٍ خَرَجَ إِلَى الْجُمُعَةِ فَمَاتَ فَلَهُ الْجَنَّةُ- وَ رَجُلٍ خَرَجَ فِی جَنَازَةٍ فَمَاتَ فَلَهُ الْجَنَّةُ.

******

ترجمه:

***

امیرالمؤمنین (ع) فرمودند: بهشت را برای شش گروه تضمین می کنم:

۱. کسی که برای صدقه دادن بیرون رود و بمیرد، پس برای او بهشت است؛

۲. کسی که برای عیادت بیمار بیرون رود و بمیرد، پس برای او بهشت است؛

۳. کسی که در راه خدا مجاهدت کند و بمیرد، پس برای او بهشت است؛

٤. کسی که برای حج برود و بمیرد، پس برای او بهشت است؛

٥. کسی که برای نماز جمعه برود و بمیرد، پس برای او بهشت است؛

٦. کسی که برای تشییع جنازه برود و بمیرد، پس برای او بهشت است.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱٤۹۸۳ - رقم الحدیث الباب: ۸]

۱٤۹۸۳- ۸- (٥) أَحْمَدُ بْنُ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ الْبَرْقِیُّ فِی الْمَحَاسِنِ عَنْ عُثْمَانَ بْنِ عِیسَی عَنْ سَعِیدِ بْنِ یَسَارٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: سَافِرُوا تَصِحُّوا سَافِرُوا تَغْنَمُوا.

******

ترجمه:

***

امام صادق (ع) از پیامبر اکرم (ص) نقل فرمودند: «سفر کنید تا سلامت یابید و سفر کنید تا بهره مند شوید.»

***

ص: ۳٤۷

۱- المحاسن- ۳۷۰- ۱۲۳.

۲- الفقیه ٤- ۱٦- ٤۹٦۸.

۳- الفقیه ۱- ۱۳۹- ۳۷۹.

٤- الفقیه ۱- ۱٤۰- ۳۸٤، و أورده بتمامه فی الحدیث ۲۹ من الباب ۳۸ من أبواب وجوب الحجّ. و قطعة منه فی الحدیث ۸ من الباب ۱۰ من أبواب الاحتضار، و قطعة فی الحدیث ٥ من الباب ۲ من أبواب الدفن.

٥- المحاسن- ۳٤٥- ۱.

[رقم الحدیث الکلی: ۱٤۹۸٤ - رقم الحدیث الباب: ۹]

۱٤۹۸٤- ۹- (۱) وَ عَنْ بَعْضِ أَصْحَابِنَا بَلَغَ بِهِ سَعْدَ بْنَ طَرِیفٍ عَنِ الْأَصْبَغِ بْنِ نُبَاتَةَ قَالَ: قَالَ أَمِیرُ الْمُؤْمِنِینَ ع لِلْحَسَنِ ابْنِهِ ع لَیْسَ لِلْعَاقِلِ أَنْ یَکُونَ شَاخِصاً إِلَّا فِی ثَلَاثَةٍ مَرَمَّةٍ لِمَعَاشٍ أَوْ خُطْوَةٍ لِمَعَادٍ أَوْ لَذَّةٍ فِی غَیْرِ مُحَرَّمٍ.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِکَ فِی وُجُوبِ الْحَجِّ (۲) وَ غَيْرِهِ (۳) وَ يَأْتِی مَا يَدُلُّ عَلَيْهِ (٤).

******

ترجمه:

***

امیرالمؤمنین علی (ع) به فرزندش امام حسن (ع) فرمود: «شایسته نیست که انسان عاقل الگو باشد (مگر برای یکی از این سه هدف: بهبود معیشت، گام برداشتن در مسیر آخرت، یا لذتی که در آن گناه نباشد.»

***

۳- بَابُ اسْتِحْبَابِ اخْتِيَارِ يَوْمِ السَّبْتِ لِلسَّفَرِ دُونَ الْجُمُعَةِ وَ الْأَحَدِ

اشارة

(٥) ۳ بَابُ اسْتِحْبَابِ اخْتِيَارِ يَوْمِ السَّبْتِ لِلسَّفَرِ دُونَ الْجُمُعَةِ وَ الْأَحَدِ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٩٨٥ - رقم الحديث الباب: ١]

١٤٩٨٥- ١- (٦) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَبِي أَيُّوبَ الْخَزَّازِ وَ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سِنَانٍ جَمِيعاً أَنَّهُمَا سَأَلَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنْ قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ فَإِذا قُضِيَتِ الصَّلاةُ فَانْتَشِرُوا فِي الْأَرْضِ وَ ابْتَغُوا مِنْ فَضْلِ اللَّهِ (٧) فَقَالَ ع الصَّلَاةُ يَوْمَ الْجُمُعَةِ وَ الِانْتِشَارُ يَوْمَ السَّبْتِ.

وَ رَوَاهُ فِي الْخِصَالِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ عَنِ الصَّفَّارِ عَنْ يَعْقُوبَ بْنِ يَزِيدَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي عُمَيْرٍ عَنْ أَبِي أَيُّوبَ إِبْرَاهِيمَ بْنِ عُثْمَانَ الْخَرَّازِ قَالَ سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع وَ ذَكَرَ مِثْلَهُ وَ زَادَ وَ قَالَ أَبُو

١- المحاسن- ٣٤٥- ٣.

٢- تقدم فى الباب ١ من أبواب وجوب الحجّ.

٣- تقدم فى الباب ١ من هذه الأبواب.

٤- يأتى فى البابين ٣، ٤، و فى الحديث ٤ من الباب ٦ من هذه الأبواب.

٥- الباب ٣ فيه ٧ أحاديث.

٦- الفقيه ٢- ٢٦٧- ٢٣٩٧.

٧- الجمعة ٦٢- ١٠.

عَبْدِ اللَّهِ ع أُفٍّ لِلرَّجُلِ الْمُسْلِمِ لَا يُفَرِّغُ نَفْسَهُ فِي الْأُسْبُوعِ يَوْمَ الْجُمُعَةِ لِأَمْرِ دِينِهِ فَيَسْأَلَ عَنْهُ (١)

******

ترجمه:

***

از ابی ایوب خزّاز و عبدالله بن سنان روایت است که هر دو از امام صادق (ع) در مورد آیه ی «فَإِذا قُضِيَتِ الصَّلاةُ فَانْتَشِرُوا فِي الْأَرْضِ وَ ابْتَغُوا مِنْ فَضْلِ اللَّهِ» (جمعه، ۱۰) پرسیدند. امام (ع) فرمودند: نماز، روز جمعه و انتشار، روز شنبه است.

و در کتاب خصال از محمد بن حسن از صفار، از یعقوب بن یزید، از محمد بن ابی عمیر، از ابی ایوب ابراهیم بن عثمان خزّاز نقل شده که گفتم: از امام صادق (ع) پرسیدم و او نیز همین مطلب را بیان کرد و افزود که امام صادق (ع) فرمودند: وای بر مرد مسلمانی که در طول هفته، روز جمعه را برای امور دینی اش فارغ نمی کند تا درباره آن ها پرسش کند.

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٩٨٦ - رقم الحديث الباب: ٢]

١٤٩٨٦- ٢- (٢) وَ رَوَاهُ الْبَرْقِيُّ فِي الْمَحَاسِنِ عَنْ عُثْمَانَ بْنِ عِيسَى عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سِنَانٍ وَ أَبِي أَيُّوبَ جَمِيعاً مِثْلَهُ وَ تَرَكَ الزِّيَادَةَ الْمَذْكُورَةَ وَ زَادَ وَ قَالَ السَّبْتُ لَنَا وَ الْأَحَدُ لِبَنِي أُمَيَّةَ.

******

ترجمه:

***

از عبدالله بن سنان و ابی ایوب نیز همانند این روایت نقل شده است، اما آن افزودهٔ ذکرشده را نیاورده است و افزوده که امام (ع) فرمودند: «شنبه برای ماست و یکشنبه برای بنی امیه است.»

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٩٨٧ - رقم الحديث الباب: ٣]

١٤٩٨٧- ٣- (٣) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ حَفْصِ بْنِ غِيَاثٍ النَّخَعِيِّ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: مَنْ أَرَادَ سَفَراً فَلْيُسَافِرْ يَوْمَ السَّبْتِ- فَلَوْ أَنَّ حَجَراً زَالَ عَنْ جَبَلٍ فِی يَوْمِ سَبْتٍ- لَرَدَّهُ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ إِلَی مَكَانِهِ.

وَ رَوَاهُ الْبَرْقِيُّ فِی الْمَحَاسِنِ عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ دَاوُدَ عَنْ حَفْصٍ (٤)

وَ رَوَاهُ الْكُلَيْنِيُّ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ مُحَمَّدٍ (٥)

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ فِی الْخِصَالِ عَنْ أَبِيهِ وَ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ عَنْ سَعْدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ مُحَمَّدٍ مِثْلَهُ (٦).

******

ترجمه:

***

از حفص بن غياث نخعی از امام صادق (ع) روايت شده است كه فرمودند: هر كس قصد سفر دارد، روز شنبه سفر كند؛ زيرا اگر سنگی در روز شنبه از كوهی جدا شود، خداوند عز و جل آن را به جای خود بازمی گرداند.

***

[رقم الحديث الكلی: ١٤٩٨٨ - رقم الحديث الباب: ٤]

١٤٩٨٨- ٤- (٧) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَی الْخَثْعَمِيِّ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: لَا تَخْرُجْ يَوْمَ الْجُمُعَةِ فِی حَاجَةٍ فَإِذَا كَانَ يَوْمُ السَّبْتِ

١- الخصال- ٣٩٣- ٩٦.

٢- المحاسن- ٣٤٦- ٨.

٣- الفقيه ٢- ٢٦٦- ٢٣٨٩، و أورد ذيله فی الحديث ٢ من الباب ٤ من هذه الأبواب.

٤- المحاسن- ٣٤٥- ٦.

٥- الكافی ٨- ١٤٣- ١٠٩.

٦- الخصال- ٣٨٦- ٦٩ و ٣٩٣- ٩٧.

٧- الفقيه ٢- ٢٦٧- ٢٣٩٦.

وَ طَلَعَتِ الشَّمْسُ فَاخْرُجْ فِی حَاجَتِکَ.

******

ترجمه:

***

از محمد بن يحيی خثعمی از امام صادق (ع) روايت شده كه فرمودند: روز جمعه برای رفع حاجت بيرون مرو، ولی هنگامی كه روز شنبه فرا رسيد و خورشيد طلوع كرد، برای حاجت خود بيرون برو.

***

[رقم الحديث الكلی: ١٤٩٨٩ - رقم الحديث الباب: ٥]

١٤٩٨٩- ٥- (١) قَالَ وَ قَالَ ع السَّبْتُ لَنَا وَ الْأَحَدُ لِبَنِی أُمَيَّةَ.

******

ترجمه:

***

وحضزرت فرمودند : روز شنبه ازما است و روز یک شنبه از بنی امیه

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۹۹۰ - رقم الحدیث الباب: ٦]

۱۴۹۹۰- ٦- (۲) قَالَ وَ مِنْ أَلْفَاظِ رَسُولِ اللَّهِ ص اللَّهُمَّ بَارِکْ لِأُمَّتِی فِی بُکُورِهَا یَوْمَ سَبْتِهَا وَ خَمِیسِهَا.

******

ترجمه:

***

و از سخنان پیامبر خدا (ص) است که فرمودند: «خدایا، به امت من در بامداد روز شنبه و پنج شنبه شان برکت بده.»

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۹۹۱ - رقم الحدیث الباب: ۷]

۱۴۹۹۱- ۷- (۳) وَ فِی الْخِصَالِ عَنْ أَبِیهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ یَحْیَی عَنْ سَهْلِ بْنِ زِیَادٍ الْأَدَمِیِّ عَنْ عَمْرِو بْنِ سُفْیَانَ الْجُرْجَانِیِّ رَفَعَ الْحَدِیثَ إِلَی أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع أَنَّهُ قَالَ لِرَجُلٍ مِنْ مَوَالِیهِ یَا فُلَانُ مَا لَکَ لَمْ تَخْرُجْ قَالَ قُلْتُ: جُعِلْتُ فِدَاکَ الْیَوْمُ الْأَحَدُ- قَالَ وَ مَا لِلْأَحَدِ قَالَ الرَّجُلُ لِلْحَدِیثِ الَّذِی جَاءَ عَنِ النَّبِیِّ

ص- أَنَّهُ قَالَ احْذَرُوا حَدَّ الْأَحَدِ فَإِنَّ لَهُ حَدّاً مِثْلَ حَدِّ السَّيْفِ قَالَ كَذَبُوا كَذَبُوا مَا قَالَ ذَلِکَ رَسُولُ اللَّهِ ص- فَإِنَّ الْأَحَدَ اسْمٌ مِنْ أَسْمَاءِ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ الْحَدِيثَ.

أَقُولُ: هَذَا مَحْمُولٌ عَلَى الْجَوَازِ أَوْ عَلَى التَّقِيَّةِ وَ يَأْتِي مَا يَدُلُّ عَلَى الْمَقْصُودِ (٤).

******

ترجمه:

***

از سهل بن زیاد آدمی، از عمرو بن سفیان جرجانی، روایت است که حدیث را به امام صادق (ع) رساند که ایشان به یکی از یاران خود فرمودند: «ای فلانی، چرا بیرون نرفتی؟» آن مرد گفت: «فدایت شوم، امروز یکشنبه است.» امام (ع) پرسیدند: «یکشنبه چه ایرادی دارد؟» مرد پاسخ داد: «به خاطر حدیثی که از پیامبر (ص) آمده است که فرمودند از «حدّ یکشنبه» بپرهیزید؛ زیرا برای آن تیزی ای مانند تیزی شمشیر است.» امام (ع) فرمودند: «دروغ گفتند، دروغ گفتند! پیامبر (ص) چنین سخنی نگفت؛ زیرا یکشنبه، نامی از نام های خداوند عز و جل است.»

می گویم: این روایت حمل بر جواز یا تقیه می شود و روایت دیگری نیز در این باره خواهد آمد که بر مقصود دلالت دارد.

***

١- الفقیه ٢- ٢٦٧- ٢٣٩٨.

٢- الفقیه ٤- ٣٧٨- ٥٧٨٩.

٣- الخصال- ٣٨٣- ٦١.

٤- يأتى فى الحديث ٧ من الباب ٤، و فى الحديثين ٢، ٣ من الباب ٦، و فى الحديث ٤ من الباب ٧، و فى الحديث ٣ من الباب ٥٩ من هذه الأبواب.

٤- بَابُ كَرَاهَةِ اخْتِيَارِ الْإِثْنَيْنِ لِلسَّفَرِ وَ طَلَبِ الْحَوَائِجِ إِلَّا أَنْ يَقْرَأَ فِى الصُّبْحِ هَلْ أَتَى وَ اسْتِحْبَابِ اخْتِيَارِ الثَّلَاثَاءِ لِذَلِکَ

اشارة

(١) ٤ بَابُ كَرَاهَةِ اخْتِيَارِ الْإِثْنَيْنِ لِلسَّفَرِ وَ طَلَبِ الْحَوَائِجِ إِلَّا أَنْ يَقْرَأَ فِى الصُّبْحِ هَلْ أَتَى وَ اسْتِحْبَابِ اخْتِيَارِ الثَّلَاثَاءِ لِذَلِکَ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٩٩٢ - رقم الحديث الباب: ١]

١٤٩٩٢- ١- (٢) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَبِى أَيُّوبَ الْخَرَّازِ أَنَّهُ قَالَ: أَرَدْنَا أَنْ نَخْرُجَ فَجِئْنَا نُسَلِّمُ عَلَى أَبِى عَبْدِ اللَّهِ ع- فَقَالَ كَأَنَّكُمْ طَلَبْتُمْ بَرَكَةَ الْإِثْنَيْنِ قُلْنَا نَعَمْ قَالَ فَأَيُّ يَوْمٍ أَعْظَمُ شُؤْماً مِنْ يَوْمِ الْإِثْنَيْنِ- فَقَدْنَا فِيهِ نَبِيَّنَا ص وَ ارْتَفَعَ الْوَحْيُ عَنَّا لَا تَخْرُجُوا يَوْمَ الْإِثْنَيْنِ وَ اخْرُجُوا يَوْمَ الثَّلَاثَاءِ.

وَ رَوَاهُ الْكُلَيْنِيُّ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ خَالِدٍ عَنْ عُثْمَانَ بْنِ عِيسَى عَنْ أَبِى أَيُّوبَ (٣)

وَ رَوَاهُ الْبَرْقِيُّ فِی الْمَحَاسِنِ عَنْ عُثْمَانَ بْنِ عِیسَی مِثْلَهُ (٤).

******

ترجمه:

***

از ابی ایوب خراز روایت شده که گفت: تصمیم داشتیم بیرون برویم، پس برای خداحافظی نزد امام صادق (ع) رفتیم. ایشان فرمودند: «گویا شما در پی برکت روز دوشنبه هستید.» گفتیم: بله. امام فرمودند: «چه روزی از روز دوشنبه شوم تر است؟ در این روز پیامبرمان (ص) از دست رفت و وحی از ما برداشته شد. روز دوشنبه بیرون نروید و روز سه شنبه خارج شوید.»

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤٩٩٣ - رقم الحدیث الباب: ٢]

١٤٩٩٣- ٢- (٥) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ حَفْصِ بْنِ غِیَاثٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع فِی حَدِیثٍ قَالَ: وَ مَنْ تَعَذَّرَتْ عَلَیْهِ الْحَوَائِجُ فَلْیَلْتَمِسْ طَلَبَهَا یَوْمَ الثَّلَاثَاءِ- فَإِنَّهُ الْیَوْمُ الَّذِی أَلَانَ اللَّهُ فِیهِ الْحَدِیدَ لِدَاوُدَ ع.

وَ رَوَاهُ الْبَرْقِیُّ فِی الْمَحَاسِنِ مُرْسَلًا (٦)

وَ رَوَاهُ الْکُلَیْنِیُّ عَنْ عَلِیِّ بْنِ إِبْرَاهِیمَ عَنْ أَبِیهِ عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ سُلَیْمَانَ بْنِ دَاوُدَ عَنْ حَفْصٍ مِثْلَهُ (٧)

١- الباب ٤ فیه ٧ أحادیث.

٢- الفقيه ٢- ٢٦٧- ٢٤٠٠.

٣- الكافى ٨- ٣١٤- ٤٩٢.

٤- المحاسن- ٣٤٧- ١٦.

٥- الفقيه ٢- ٢٦٦- ٢٣٨٩، و أورد صدره فى الحديث ٣ من الباب ٣ من هذه الأبواب.

٦- المحاسن- ٣٤٥- ٧.

٧- الكافى ٨- ١٤٣- ١٠٩.

وَ فِي الْخِصَالِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ عَنْ سَعْدٍ عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ مُحَمَّدٍ مِثْلَهُ (١).

******

ترجمه:

***

از حفص بن غياث از امام صادق (ع) روايت شده كه فرمودند: هر كس حاجاتش برآورده نمى شود، بايد روز سه شنبه در پى برآورده شدن آن ها باشد؛ زيرا اين روز، روزى است كه خداوند آهن را براى داود (ع) نرم كرد.

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٩٩٤ - رقم الحديث الباب: ٣]

١٤٩٩٤- ٣- (٢) وَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ سَعْدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى عَنْ مُوسَى بْنِ الْقَاسِمِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ جَعْفَرٍ قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ إِلَى أَخِي مُوسَى بْنِ جَعْفَرٍ فَقَالَ إِنِّي أُرِيدُ الْخُرُوجَ فَادْعُ لِي قَالَ وَ مَتَى تَخْرُجُ قَالَ يَوْمَ الْإِثْنَيْنِ فَقَالَ لَهُ وَ لِمَ تَخْرُجُ يَوْمَ الْإِثْنَيْنِ- قَالَ أَطْلُبُ فِيهِ الْبَرَكَةَ لِأَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ص وُلِدَ يَوْمَ الْإِثْنَيْنِ- قَالَ كَذَبُوا وُلِدَ رَسُولُ اللَّهِ ص يَوْمَ الْجُمُعَةِ- وَ مَا مِنْ يَوْمٍ أَعْظَمَ شُؤْماً مِنْ يَوْمِ

الْإِثْنَيْنِ- يَوْمَ مَاتَ فِيهِ رَسُولُ اللَّهِ ص وَ انْقَطَعَ فِيهِ وَحْيُ السَّمَاءِ وَ ظُلِمْنَا فِيهِ حَقَّنَا أَ لَا أَدُلُّکَ عَلَى يَوْمٍ سَهْلٍ لَيِّنٍ أَلَانَ اللَّهُ لِدَاوُدَ فِيهِ الْحَدِيدَ فَقَالَ الرَّجُلُ بَلَى جُعِلْتُ فِدَاکَ فَقَالَ اخْرُجْ يَوْمَ الثَّلَاثَاءِ.

وَ رَوَاهُ الْحِمْيَرِيُّ فِي قُرْبِ الْإِسْنَادِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْحَسَنِ عَنْ جَدِّهِ عَلِيِّ بْنِ جَعْفَرٍ مِثْلَهُ (۳).

******

ترجمه:

***

از علی بن جعفر (ع) روایت شده که مردی نزد برادرم، امام موسی بن جعفر (ع)، آمد و گفت: «می خواهم بیرون بروم، برایم دعا کن.» امام پرسیدند: «چه زمانی بیرون می روی؟» گفت: «روز دوشنبه.» امام به او فرمودند: «چرا روز دوشنبه بیرون می روی؟» مرد پاسخ داد: «در جستجوی برکت هستم، زیرا پیامبر خدا (ص) در روز دوشنبه به دنیا آمد.» امام فرمودند: «دروغ می گویند! پیامبر (ص) روز جمعه متولد شد و هیچ روزی شوم تر از روز دوشنبه نیست؛ روزی که پیامبر خدا (ص) در آن از دنیا رفت، وحی آسمانی قطع شد و حق ما پایمال گردید. آیا تو را به روزی آسان و نرم راهنمایی نکنم که خداوند در آن آهن را برای داود نرم کرد؟» مرد گفت: «چرا، فدایت شوم.» امام فرمودند: «روز سه شنبه بیرون برو.»

***

[رقم الحديث الكلى: ۱٤۹۹۵ - رقم الحديث الباب: ٤]

۱٤۹۹۵- ٤- (٤) الْحَسَنُ بْنُ مُحَمَّدٍ الطُّوسِيُّ فِي الْمَجَالِسِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ سَعْدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ عُمَرَ الْعَطَّارِ قَالَ: دَخَلْتُ عَلَى أَبِي الْحَسَنِ

الْعَسْكَرِیِّ ع یَوْمَ الثَّلَاثَاءِ- فَقَالَ لَمْ أَرَکَ أَمْسِ قُلْتُ کَرِهْتُ الْخُرُوجَ فِی یَوْمِ الْإِثْنَیْنِ قَالَ یَا عَلِیُّ مَنْ أَحَبَّ أَنْ یَقِیَهُ اللَّهُ شَرَّ یَوْمِ الْإِثْنَیْنِ- فَلْیَقْرَأْ فِی أَوَّلِ

۱- الخصال- ۳۸٦- ٦۹.

۲- الخصال- ۳۸۵- ٦۷.

۳- قرب الإسناد- ۱۲۲.

٤- أمالی الطوسیّ ۱- ۲۲۸.

رَکْعَةٍ مِنْ صَلَاةِ الْغَدَاةِ هَلْ أَتَی عَلَی الْإِنْسَانِ ثُمَّ قَرَأَ أَبُو الْحَسَنِ ع فَوَقاهُمُ اللَّهُ شَرَّ ذلِکَ الْیَوْمِ وَ لَقَّاهُمْ نَضْرَةً وَ سُرُوراً (۱).

******

ترجمه:

***

از علی بن عمر عطار روایت شده که گفت: روز سه شنبه بر امام حسن عسکری (ع) وارد شدم. ایشان فرمودند: «دیروز تو را ندیدم.» گفتم: «از بیرون رفتن در روز دوشنبه کراهت داشتم.» امام فرمودند: «ای علی، هر کس دوست دارد خداوند او را از شر روز دوشنبه حفظ کند، باید در رکعت اول نماز صبح، سوره «هل أتی علی الإنسان» (انسان) را بخواند.» سپس امام آیه ای از این سوره را تلاوت کردند: «پس خداوند آنان را از شر آن روز حفظ کرد و شادابی و خوشی را به آنان عطا فرمود» (انسان، آیه ۱۱).

***

[رقم الحديث الكلی: ١٤٩٩٦ - رقم الحديث الباب: ٥]

١٤٩٩٦- ٥- (٢) عَلِيُّ بْنُ إِبْرَاهِيمَ فِی تَفْسِيرِهِ قَالَ: قَالَ الصَّادِقُ ع اطْلُبُوا الْحَوَائِجَ يَوْمَ الثَّلَاثَاءِ- فَإِنَّهُ الْيَوْمُ الَّذِی أَلَانَ اللَّهُ فِيهِ الْحَدِيدَ لِدَاوُدَ ع.

******

ترجمه:

***

علی بن ابراهیم در تفسیر خود نقل کرده است که امام صادق (ع) فرمودند: «حاجات خود را در روز سه شنبه طلب کنید؛ زیرا این روز، روزی است که خداوند آهن را برای داود (ع) نرم کرد.»

***

[رقم الحديث الكلی: ١٤٩٩٧ - رقم الحديث الباب: ٦]

١٤٩٩٧- ٦- (٣) أَحْمَدُ بْنُ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ الْبَرْقِیُّ فِی الْمَحَاسِنِ عَنْ أَبِيهِ عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عِمْرَانَ الْحَلَبِیِّ (٤) عَنْ رَجُلٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: لَا تُسَافِرْ يَوْمَ الْإِثْنَيْنِ وَ لَا تَطْلُبْ فِيهِ الْحَاجَةَ.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ مُرْسَلًا (٥).

******

ترجمه:

***

از عبد الرحمن بن عمران حلبی، از شخصی، از امام صادق (ع) روایت شده است که فرمودند: «در روز دوشنبه سفر نرو و در این روز حاجت خود را نطلب.»

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۴۹۹۸ - رقم الحدیث الباب: ۷]

۱۴۹۹۸- ۷- (٦) مُحَمَّدُ بْنُ عُمَرَ بْنِ عَبْدِ الْعَزِيزِ الْكَشِّيُّ فِي كِتَابِ الرِّجَالِ قَالَ وَ فِي كِتَابٍ آخَرَ لِأَبِي جَعْفَرٍ الثَّانِي ع إِلَى عَلِيِّ بْنِ مَهْزِيَارَ وَ أَنَا أَسْأَلُ اللَّهَ أَنْ يَجْعَلَ لَكَ الْخِيَرَةَ فِيمَا عَزَمَ لَكَ مِنَ الشُّخُوصِ فِي يَوْمِ الْأَحَدِ- فَأَخِّرْ ذَلِكَ إِلَى يَوْمِ الْإِثْنَيْنِ إِنْ شَاءَ اللَّهُ.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِكَ فِي الصَّوْمِ (۷) وَ يَأْتِي مَا يَدُلُّ عَلَيْهِ (۸) وَ مَا تَضَمَّنَ الرُّخْصَةَ فِي السَّفَرِ يَوْمَ الْإِثْنَيْنِ مَحْمُولٌ عَلَى الْجَوَازِ أَوِ التَّقِيَّةِ.

******

ترجمه:

***

محمد بن عمر بن عبدالعزیز کشی در کتاب رجال خود می گوید: در کتابی دیگر از امام محمد بن جعفر (ع) آمده است که به علی بن مهزیار نوشته بودند: «و من از خدا می خواهم که در آنچه برای تو در روز یکشنبه مقرر کرده است، خیرت قرار دهد. اگر می توانی، آن را به روز دوشنبه موکول کن، ان شاءالله.»

می گویم: پیش از این مطالبی آمده است که به این موضوع در مورد روز دوشنبه اشاره دارد، همچنین مواردی که نشان دهنده ی اجازه ی سفر در این روز است، بر اساس جواز یا تقیه حمل می شود.

***

ص: ۳۵۳

۱- الإنسان ۷٦- ۱۱.

۲- تفسیر القمّیّ ۲- ۱۹۹.

۳- المحاسن- ۳٤٦- ۱٤.

٤- فی المصدر- عبد اللّه بن عمران الحلبیّ.

٥- الفقیه ۲- ۲٦۷- ۲۳۹۹.

٦- رجال الکشّیّ ۲- ۸۲٦- ۱۰٤۰.

۷- تقدم فی الحدیث ۲ من الباب ۲۲ من أبواب الصوم المندوب.

۸- یأتی فی الحدیث ۳ من الباب ٦، و فی الحدیث ۹ من الباب ۷، و یأتی ما ینافیه فی الحدیثین ۱، ٤ من الباب ٦، و فی الحدیث ۱۰ من الباب ۷ من هذه الأبواب.

٥- بَابُ کَرَاهَةِ اخْتِیَارِ الْأَرْبِعَاءِ لِلسَّفَرِ وَ طَلَبِ الْحَوَائِجِ خُصُوصاً فِی آخِرِ الشَّهْرِ

اشارة

(۱) ٥ بَابُ کَرَاهَةِ اخْتِیَارِ الْأَرْبِعَاءِ لِلسَّفَرِ وَ طَلَبِ الْحَوَائِجِ خُصُوصاً فِی آخِرِ الشَّهْرِ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلى: ١٤٩٩٩ - رقم الحديث الباب: ١]

١٤٩٩٩- ١- (٢) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ فِي الْعِلَلِ وَ عُيُونِ الْأَخْبَارِ وَ الْخِصَالِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عُمَرَ بْنِ عَلِيِّ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الْبَصْرِيِّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ جَبَلَةَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ عَامِرٍ الطَّائِيِّ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ مُوسَى الرِّضَا عَنْ آبَائِهِ عَنْ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ ع فِي حَدِيثٍ أَنَّ رَجُلًا قَامَ إِلَيْهِ فَقَالَ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ- أَخْبِرْنَا عَنْ يَوْمِ الْأَرْبِعَاءِ وَ تَطَيُّرِنَا مِنْهُ وَ ثِقْلِهِ وَ أَيُّ أَرْبِعَاءَ هُوَ فَقَالَ آخِرُ أَرْبِعَاءَ فِي الشَّهْرِ وَ هُوَ الْمُحَاقُ وَ فِيهِ قَتَلَ قَابِيلُ هَابِيلَ أَخَاهُ وَ يَوْمَ الْأَرْبِعَاءِ أُلْقِيَ إِبْرَاهِيمُ ع فِي النَّارِ وَ يَوْمَ الْأَرْبِعَاءِ وَضَعُوهُ فِي الْمَنْجَنِيقِ وَ يَوْمَ الْأَرْبِعَاءِ أَغْرَقَ اللَّهُ فِرْعَوْنَ- وَ يَوْمَ الْأَرْبِعَاءِ جَعَلَ اللَّهُ (قَرْيَةَ لُوطٍ) (٣) عَالِيَهَا سَافِلَهَا وَ يَوْمَ الْأَرْبِعَاءِ أَرْسَلَ اللَّهُ الرِّيحَ عَلَى قَوْمِ عَادٍ- وَ يَوْمَ الْأَرْبِعَاءِ أَصْبَحَتْ كَالصَّرِيمِ وَ يَوْمَ الْأَرْبِعَاءِ سَلَّطَ اللَّهُ عَلَى نُمْرُودَ الْبَقَّةَ وَ يَوْمَ الْأَرْبِعَاءِ طَلَبَ فِرْعَوْنُ مُوسَى لِيَقْتُلَهُ وَ يَوْمَ الْأَرْبِعَاءِ خَرَّ عَلَيْهِمُ السَّقْفُ مِنْ فَوْقِهِمْ وَ يَوْمَ الْأَرْبِعَاءِ أَمَرَ فِرْعَوْنُ بِذَبْحِ الْغِلْمَانِ وَ يَوْمَ الْأَرْبِعَاءِ خُرِّبَ بَيْتُ الْمَقْدِسِ- وَ يَوْمَ الْأَرْبِعَاءِ أُحْرِقَ مَسْجِدُ سُلَيْمَانَ بْنِ دَاوُدَ- بِإِصْطَخْرَ مِنْ كُورَةِ فَارِسَ- وَ يَوْمَ الْأَرْبِعَاءِ قُتِلَ يَحْيَى بْنُ زَكَرِيَّا- وَ يَوْمَ الْأَرْبِعَاءِ أَظَلَّ قَوْمَ فِرْعَوْنَ أَوَّلُ الْعَذَابِ وَ يَوْمَ الْأَرْبِعَاءِ خَسَفَ اللَّهُ بِقَارُونَ- وَ يَوْمَ الْأَرْبِعَاءِ ابْتُلِيَ أَيُّوبُ بِذَهَابِ مَالِهِ وَ وُلْدِهِ وَ يَوْمَ الْأَرْبِعَاءِ أُدْخِلَ يُوسُفُ السِّجْنَ وَ يَوْمَ الْأَرْبِعَاءِ قَالَ اللَّهُ أَنَّا

١- الباب ٥ فيه ٤ أحاديث.

٢- علل الشرائع- ٥٩٧، و عيون أخبار الرضا (عليه السلام) ١- ٢٤٦، و الخصال- ٣٨٨- ٧٨، و أورد ذيله فى الحديث ١ من الباب ٦ من هذه الأبواب.

٣- ليس فى العلل، و فى الخصال- أرض قوم لوط.

دَمَّرْناهُمْ وَ قَوْمَهُمْ أَجْمَعِينَ (۱) وَ يَوْمَ الْأَرْبِعَاءِ أَخَذَتْهُمُ الصَّيْحَةُ وَ يَوْمَ الْأَرْبِعَاءِ عَقَرُوا النَّاقَةَ وَ يَوْمَ الْأَرْبِعَاءِ أَمْطَرَ عَلَيْهِمْ حِجَارَةً مِنْ سِجِّيلٍ وَ يَوْمَ الْأَرْبِعَاءِ شُجَّ النَّبِيُّ ص وَ كُسِرَتْ رَبَاعِيَتُهُ وَ يَوْمَ الْأَرْبِعَاءِ أَخَذَتِ الْعَمَالِيقُ التَّابُوتَ الْحَدِيثَ.

******

ترجمه:

***

از عبد الله بن احمد بن عامر طائی، از پدرش، از علی بن موسی الرضا (ع) نقل شده است که در حدیثی از امیرالمؤمنین (ع) آمده است که مردی نزد ایشان آمد و گفت: «ای امیرالمؤمنین، در مورد روز چهارشنبه و بدشانسی آن، سنگینی و شوم بودنش برای ما صحبت کنید. این چهارشنبه چیست؟» امام در پاسخ فرمودند: «آخرین چهارشنبه هر ماه است که ماه نو (محاق) در آن است. در این روز، قابیل برادرش هابیل را کشت. در همین روز، حضرت ابراهیم (ع) در آتش انداخته شد، در همین روز حضرت ابراهیم (ع) در منجنیق گذاشته شد، در همین روز فرعون غرق شد، در همین روز خداوند شهر لوط را وارونه کرد، در همین روز خداوند باد را بر قوم عاد فرستاد، در همین روز قوم عاد به شکل شب نابود شدند، در همین روز خداوند بیماری طاعون را بر نمرود فرستاد، در همین روز فرعون به دنبال قتل حضرت موسی بود، در همین روز سقف بر سر قوم فرعون فرو ریخت، در همین روز فرعون دستور داد تا کودکان را بکشند، در همین روز بیت المقدس تخریب شد، در همین روز مسجد سلیمان بن داوود (ع) درإِصْطَخْرَازشهرهای فارس آتش گرفت، در همین روز حضرت یحیی (ع) به شهادت رسید، در همین روز عذاب اول قوم فرعون آغاز شد، در همین روز قارون در زمین فرو رفت، در همین روز حضرت ایوب (ع) در آزمون از دست دادن مال و فرزندان قرار گرفت، در همین روز حضرت یوسف (ع) به زندان افتاد، در همین روز قوم عاد دچار صیحه (صدای عظیم) شدند، در همین روز شتر صالح (ع) را عقرب کردند، در همین روز خداوند بر آنان

سنگ های سوزان از آسمان فرستاد، در همین روز پیامبر (ص) زخمی شد و دندان هایش شکسته شد، در همین روز غول ها تابوت حضرت موسی (ع) را بردند.»

این حدیث به وضوح به اهمیت و شوم بودن روز چهارشنبه در تاریخ مسلمانان و پیامبران اشاره دارد.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۰۰۰ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱۵۰۰۰- ۲- (۲) وَ فِی الْخِصَالِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ الْبَغْدَادِیِّ عَنْ عَلِیِّ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ عَنْ دَارِمِ بْنِ قَبِیصَةَ عَنِ الرِّضَا عَنْ آبَائِهِ ع قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص آخِرُ أَرْبِعَاءَ فِی الشَّهْرِ یَوْمُ نَحْسٍ مُسْتَمِرٍّ.

******

ترجمه:

***

از دارم بن قبیصه، از امام رضا (ع)، از پدرانش (علیهم السلام) نقل شده است که پیامبر خدا (ص) فرمودند: «آخرین چهارشنبه ی هر ماه، روزی است که نحس و شوم مداوم است.»

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۰۰۱ - رقم الحدیث الباب: ۳]

۱۵۰۰۱- ۳- (۳) وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ إِدْرِیسَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ (٤) عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ یَحْیَی عَنْ جَدِّهِ الْحَسَنِ بْنِ رَاشِدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: قَالَ عَلِیٌّ ع تَوَقَّوْا (٥) یَوْمَ الْأَرْبِعَاءِ فَإِنَّهُ یَوْمُ نَحْسٍ مُسْتَمِرٍّ.

******

ترجمه:

***

از محمد بن مسلم، از امام صادق (ع) نقل شده است که امام علی (ع) فرمودند: «از روز چهارشنبه بپرهیزید، چرا که آن روزی نحس و شوم مداوم است.»

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۰۰۲ - رقم الحدیث الباب: ٤]

۱۵۰۰۲- ٤- (٦) وَ فِی عُیُونِ الْأَخْبَارِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُوسَی بْنِ الْمُتَوَکِّلِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ جَعْفَرٍ الْحِمْیَرِیِّ عَنْ إِبْرَاهِیمَ بْنِ هَاشِمٍ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ عَامِرٍ الطَّائِیِّ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا الْحَسَنِ عَلِیَّ بْنَ مُوسَی الرِّضَا ع یَقُولُ یَوْمُ الْأَرْبِعَاءِ یَوْمُ نَحْسٍ مُسْتَمِرٍّ مَنِ احْتَجَمَ فِیهِ خِیفَ عَلَیْهِ أَنْ تَخْضَرَّ مَحَاجِمُهُ وَ مَنْ تَنَوَّرَ فِیهِ خِیفَ عَلَیْهِ الْبَرَصُ.

ص: ۳۵۵

۱- النمل ۲۷- ۵۱.

۲- الخصال- ۳۸۷- ۷۳.

۳- الخصال- ۳۸۸- ۷۷، و أورده فی الحدیث ۳ من الباب ٤۰ من أبواب آداب الحمام.

٤- اضاف فی المصدر- عن محمّد بن عیسی الیقطینی.

۵- فی المصدر- ینبغی للرجل أن یتوقی النورة.

٦- عیون أخبار الرضا (علیه السلام) ۱- ۲٤۸- ۲.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِکَ فِی الصَّوْمِ (۱) وَ يَأْتِی مَا يَدُلُّ عَلَيْهِ (۲).

******

ترجمه:

***

از احمد بن عامر طائی نقل شده که شنیدم امام رضا (ع) می فرمودند: «روز چهارشنبه روزی نحس و شوم مداوم است؛ هر کس در این روز حجامت کند، بیم آن می رود که جای حجامت هایش کبود شود، و هر کس در این روز موهای زائد خود را بزداید، بیم آن می رود که به پیسی مبتلا شود.»

***

٦- بَابُ مَا يُسْتَحَبُّ اخْتِيَارُهُ مِنْ أَيَّامِ الْأُسْبُوعِ لِلْحَوَائِجِ

اشارة

(۳) ٦ بَابُ مَا يُسْتَحَبُّ اخْتِيَارُهُ مِنْ أَيَّامِ الْأُسْبُوعِ لِلْحَوَائِجِ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلى: ۱۵۰۰۳ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱۵۰۰۳- ۱- (٤) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ فِي الْعِلَلِ وَ الْخِصَالِ وَ عُيُونِ الْأَخْبَارِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عُمَرَ بْنِ عَلِيِّ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الْبَصْرِيِّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ جَبَلَةَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ عَامِرٍ الطَّائِيِّ عَنْ أَبِيهِ عَنِ الرِّضَا عَنْ آبَائِهِ عَنْ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ ع فِي حَدِيثٍ أَنَّ رَجُلًا سَأَلَهُ عَنِ الْأَيَّامِ وَ مَا يَجُوزُ فِيهَا مِنَ الْعَمَلِ فَقَالَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ ع يَوْمُ السَّبْتِ يَوْمُ مَكْرٍ وَ خَدِيعَةٍ وَ يَوْمُ الْأَحَدِ يَوْمُ غَرْسٍ وَ بِنَاءٍ وَ يَوْمُ الْإِثْنَيْنِ يَوْمُ سَفَرٍ وَ طَلَبٍ وَ يَوْمُ الثَّلَاثَاءِ يَوْمُ حَرْبٍ وَ دَمٍ وَ يَوْمُ الْأَرْبِعَاءِ يَوْمٌ شُؤْمٌ يَتَطَيَّرُ فِيهِ النَّاسُ وَ يَوْمُ الْخَمِيسِ يَوْمُ الدُّخُولِ عَلَى الْأُمَرَاءِ وَ قَضَاءِ الْحَوَائِجِ وَ يَوْمُ الْجُمُعَةِ يَوْمُ خِطْبَةٍ وَ نِكَاحٍ.

أَقُولُ: حُكْمُ يَوْمِ الْإِثْنَيْنِ مَحْمُولٌ عَلَى التَّقِيَّةِ أَوْ عَلَى الْجَوَازِ لِمَا مَرَّ (٥).

******

ترجمه:

***

از عبدالله بن احمد بن عامر طائی از پدرش از امام رضا (ع) از پدران بزرگوارشان از امیرالمؤمنین علی (ع) در حدیثی روایت شده که مردی از ایشان دربارهٔ روزهای هفته و اعمال مناسب هر روز سؤال کرد. امیرالمؤمنین (ع) فرمودند:

روز شنبه، روز مکر و فریب است.

روز یکشنبه، روز کاشتن و ساختن است.

روز دوشنبه، روز سفر و جستجو است.

روز سه شنبه، روز جنگ و خونریزی است.

روز چهارشنبه، روز شومی است و مردم در آن فال بد می زنند.

روز پنجشنبه، روز ورود بر امرا و رفع نیازهاست.

روز جمعه، روز خواستگاری و ازدواج است.

می گویم : حکم روز دوشنبه را به جهت تقیه یا به عنوان جایز بودن اعمال در این روز تعبیر کرده اند.

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٥٠٠٤ - رقم الحدیث الباب: ٢]

١٥٠٠٤- ٢- (٦) وَ فِی عُیُونِ الْأَخْبَارِ بِأَسَانِیدَ تَقَدَّمَتْ فِی بَابِ إِسْبَاغِ الْوُضُوءِ (٧) عَنِ الرِّضَا عَنْ أَبِیهِ قَالَ: قَالَ جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ ع

ص: ٣٥٦

١- تقدم فی الباب ٧ من أبواب الصوم المندوب.

٢- یأتی فی الباب ٦، و فی الحدیثین ٢، ٧ من الباب ١٥ من هذه الأبواب، و یأتی ما یدلّ علی حکم الحجامة فی البابین ١١، ١٣ من أبواب ما یکتسب به.

٣- الباب ٦ فیه ٤ أحادیث.

٤- علل الشرائع- ٥٩٨- ٤٤، و الخصال- ٣٨٤- ٦٢، و عیون أخبار الرضا (علیه السلام) ١- ٢٤٧.

٥- مر فی الباب ٤ من هذه الأبواب.

٦- عیون أخبار الرضا (علیه السلام) ٢- ٤٢- ١٤٦.

٧- تقدم فی الحدیث ٤ من الباب ٥٤ من أبواب الوضوء.

السَّبْتُ لَنَا وَ الْأَحَدُ لِشِيعَتِنَا- وَ الْإِثْنَيْنِ لِبَنِی أُمَيَّةَ وَ الثَّلَاثَاءُ لِشِيعَتِهِمْ وَ الْأَرْبِعَاءُ لِبَنِی الْعَبَّاسِ وَ الْخَمِيسُ لِشِيعَتِهِمْ وَ الْجُمُعَةُ لِسَائِرِ النَّاسِ جَمِيعاً وَ لَيْسَ فِيهِ سَفَرٌ قَالَ اللَّهُ تَعَالَی فَإِذا قُضِيَتِ الصَّلاةُ فَانْتَشِرُوا فِی الْأَرْضِ وَ ابْتَغُوا مِنْ فَضْلِ اللَّهِ (۱) يَعْنِی يَوْمَ السَّبْتِ.

******

ترجمه:

***

در این حدیث، امام رضا (ع) از پدر بزرگوارشان امام جعفر صادق (ع) نقل می کنند که روزهای هفته به این صورت تقسیم شده اند:

روز شنبه برای ما (اهل بیت علیهم السلام) است.

روز یکشنبه برای شیعیان ما است.

روز دوشنبه برای بنی امیه است.

روز سه شنبه برای پیروان بنی امیه است.

روز چهارشنبه برای بنی عباس است.

روز پنج شنبه برای پیروان بنی عباس است.

روز جمعه برای همه مردم است، و در این روز سفر انجام نمی شود.

سپس امام به آیه ای از قرآن اشاره می کنند:

"فَإِذا قُضِيَتِ الصَّلاةُ فَانْتَشِرُوا فِی الْأَرْضِ وَ ابْتَغُوا مِنْ فَضْلِ اللَّهِ" (سوره جمعه، آیه ۱۰)

که این اشاره به روز شنبه دارد.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۰۰۵ - رقم الحدیث الباب: ۳]

۱۵۰۰۵- ۳- (۲) وَ فِی الْخِصَالِ عَنْ أَبِیهِ عَنْ سَعْدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ عَلِیِّ بْنِ عِبْدِیلٍ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ مَحْبُوبٍ عَنْ حَبِیبٍ السِّجِسْتَانِیِّ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص یَوْمُ الْجُمُعَةِ یَوْمُ عِبَادَةٍ فَتَعَبَّدُوا اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ فِیهِ وَ یَوْمُ السَّبْتِ لآلِ مُحَمَّدٍ وَ یَوْمُ الْأَحَدِ لِشِیعَتِهِمْ وَ یَوْمُ الْإِثْنَیْنِ یَوْمُ بَنِی أُمَیَّةَ وَ یَوْمُ الثَّلَاثَاءِ یَوْمٌ لَیِّنٌ وَ یَوْمُ الْأَرْبِعَاءِ لِبَنِی الْعَبَّاسِ وَ فَتْحِهِمْ وَ یَوْمُ الْخَمِیسِ یَوْمٌ مُبَارَکٌ بُورِکَ لِأُمَّتِی فِی بُکُورِهَا فِیهِ.

******

ترجمه:

***

در این روایت، امام صادق (ع) از پیامبر اکرم (ص) نقل می کنند که:

روز جمعه روز عبادت است؛ پس در این روز خداوند عز و جل را عبادت کنید.

روز شنبه برای آل محمد (ص) است.

روز یکشنبه برای شیعیان ایشان است.

روز دوشنبه برای بنی امیه است.

روز سه شنبه روزی نرم و ملایم است.

روز چهارشنبه برای بنی عباس و فتوحاتشان است.

روز پنج شنبه روزی مبارک است که برای امتم در بامداد آن برکت قرار داده شده است.

***

[رقم الحديث الكلى: ١٥٠٠٦ - رقم الحديث الباب: ٤]

١٥٠٠٦- ٤- (٣) وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ الْبَصْرِيِّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الْوَاعِظِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ عَامِرٍ عَنْ أَبِيهِ عَنِ الرِّضَا عَنْ آبَائِهِ عَنْ عَلِيٍّ ع قَالَ: يَوْمُ السَّبْتِ يَوْمُ مَكْرٍ وَ خَدِيعَةٍ وَ يَوْمُ الْأَحَدِ يَوْمُ غَرْسٍ وَ بِنَاءٍ وَ يَوْمُ الْإِثْنَيْنِ يَوْمُ سَفَرٍ وَ طَلَبٍ وَ ذَكَرَ مِثْلَ الْحَدِيثِ الْأَوَّلِ.

قَالَ الصَّدُوقُ يَوْمُ الْإِثْنَيْنِ يَوْمُ السَّفَرِ إِلَى مَوْضِعِ الِاسْتِسْقَاءِ وَ لِطَلَبِ الْمَطَرِ أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِكَ (٤) وَ يَأْتِي مَا يَدُلُّ عَلَيْهِ (٥)

ص: ٣٥٧

١- الجمعة ٦٢- ١٠.

٢- الخصال- ٣٨٢- ٥٩.

٣- الخصال- ٣٨٤- ٦٢.

٤- تقدم فى البابين ٣، ٤ من هذه الأبواب، و فى الحديث ١٨ من الباب ٤٠ من أبواب صلاة الجمعة.

٥- يأتى فى الباب ٧ من هذه الأبواب.

وَ الِاخْتِلَافُ هُنَا وَ فِيمَا مَضَى (۱) وَ يَأْتِي (۲) لَا يَخْفَى وَجْهُهُ وَ إِنَّهُ لَا مُنَافَاةَ بَيْنَ الْجَوَازِ وَ الْكَرَاهَةِ وَ بَيْنَ النَّهْيِ وَ الرُّخْصَةِ وَ لَا يَمْتَنِعُ اجْتِمَاعُ سَعْدٍ وَ نَحْسٍ فِي يَوْمٍ وَاحِدٍ أَوْ أَحَدُهُمَا مَخْصُوصٌ بِأَوَّلِ الشَّهْرِ وَ الآخَرُ بِآخِرِهِ أَوْ نَحْوُ ذَلِكَ وَ يَحْتَمِلُ التَّقِيَّةُ فِي أَحَدِ الطَّرَفَيْنِ.

******

ترجمه:

***

در این روایت، امام علی (ع) درباره ی ویژگی های روزهای هفته چنین بیان می کنند:

روز شنبه روز مکر و فریب است.

روز یکشنبه روز کاشت و ساخت وساز است.

روز دوشنبه روز سفر و طلب است.

شیخ صدوق در توضیح این روایت اشاره می کند که روز دوشنبه به عنوان روز مناسب برای سفر به مکان های دعا برای باران (استسقاء) و طلب بارش در نظر گرفته شده است.

وی در ادامه بیان می کند که ممکن است برخی اختلافات در این روایات مشاهده شود، اما قابل جمع هستند و مانعی در ترکیب بین جواز و کراهت و نیز بین نهی و رخصت وجود ندارد. همچنین، ممکن است ویژگی های سعد (نیک بختی) و نحس (نابختیاری) در یک روز واحد با هم جمع شوند یا یکی از این ویژگی ها به اوایل ماه و دیگری به اواخر آن اختصاص یابد. همچنین احتمال وجود تقیه در یکی از دو طرف نیز وجود دارد.

***

۷- بَابُ اسْتِحْبَابِ اخْتِيَارِ يَوْمِ الْخَمِيسِ أَوْ لَيْلَةِ الْجُمُعَةِ أَوْ يَوْمِهَا بَعْدَ صَلَاةِ الْجُمُعَةِ لِلسَّفَرِ

اشارة

(۳) ۷ بَابُ اسْتِحْبَابِ اخْتِيَارِ يَوْمِ الْخَمِيسِ أَوْ لَيْلَةِ الْجُمُعَةِ أَوْ يَوْمِهَا بَعْدَ صَلَاةِ الْجُمُعَةِ لِلسَّفَرِ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلى: ۱۵۰۰۷ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱۵۰۰۷- ۱- (٤) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سُلَيْمَانَ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ ع قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ص يُسَافِرُ يَوْمَ الْخَمِيسِ.

******

ترجمه:

***

در این روایت از امام باقر (ع) نقل شده است که رسول خدا (ص) روز پنجشنبه سفر می کردند.

***

[رقم الحديث الكلى: ۱۵۰۰۸ - رقم الحديث الباب: ۲]

۱۵۰۰۸- ۲- (۵) قَالَ وَ قَالَ ع يَوْمُ الْخَمِيسِ يُحِبُّهُ اللَّهُ وَ مَلَائِكَتُهُ وَ رَسُولُهُ.

******

ترجمه:

***

و امام (ع) فرمود: «روز پنجشنبه را خداوند، فرشتگان و پیامبرش دوست دارند.»

***

[رقم الحديث الكلى: ۱۵۰۰۹ - رقم الحديث الباب: ۳]

۱۵۰۰۹- ۳- (٦) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ يَحْيَى الْمَدِينِيِّ (۷) عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: لَا بَأْسَ بِالْخُرُوجِ فِي السَّفَرِ لَيْلَةَ الْجُمُعَةِ.

وَ رَوَاهُ الْبَرْقِيُّ فِي الْمَحَاسِنِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي هَاشِمٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ يَحْيَى مِثْلَهُ (۸).

******

ترجمه:

***

امام جعفر صادق (ع) فرمودند: «هیچ اشکالی ندارد که در شب جمعه سفر کنید.»

***

۱- مضی فی الباب ٤ من هذه الأبواب.

۲- تاتی فی الحدیثین ۹ و ۱۰ من الباب ۷ من هذه الأبواب.

۳- الباب ۷ فیه ۱۲ حدیثا.

٤- الفقیه ۲- ۲٦٦- ۲۳۹۱.

٥- الفقیه ۲- ۲٦٦- ۲۳۹۲.

٦- الفقیه ۲- ۲٦٦- ۲۳۹۰.

۷- فی المصدر- إبراهیم بن أبی یحیی المدنی، و فی المحاسن- المدائنی.

۸- المحاسن- ۳٤۷- ۱۷.

[رقم الحدیث الکلی: ۱٥۰۱۰ - رقم الحدیث الباب: ٤]

۱٥۰۱۰- ٤- (۱) وَ فِی الْخِصَالِ عَنْ أَبِیهِ عَنْ سَعْدٍ عَنْ أَیُّوبَ بْنِ نُوحٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِی عُمَیْرٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سِنَانٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع فِی حَدِیثٍ قَالَ: وَ یُکْرَهُ السَّفَرُ وَ السَّعْیُ فِی الْحَوَائِجِ یَوْمَ الْجُمُعَةِ یُکْرَهُ مِنْ أَجْلِ الصَّلَاةِ فَأَمَّا بَعْدَ الصَّلَاةِ فَجَائِزٌ یُتَبَرَّکُ بِهِ.

******

ترجمه:

***

امام جعفر صادق (ع) فرمودند: «سفر و تلاش برای انجام نیازها در روز جمعه مکروه است، به دلیل اهمیت نماز جمعه. اما پس از نماز جمعه، این کار مجاز است و می توان از آن بهره برد.»

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۵۰۱۱ - رقم الحديث الباب: ۵]

۱۵۰۱۱- ۵- (۲) وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ الْبَغْدَادِیِّ عَنْ عَلِیِّ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرِ بْنِ عَنْبَسَةَ عَنْ دَارِمِ بْنِ قَبِیصَةَ وَ نُعَیْمِ بْنِ صَالِحٍ جَمِیعاً عَنِ الرِّضَا عَنْ آبَائِهِ عَنِ النَّبِیِّ ص قَالَ: اللَّهُمَّ بَارِکْ لِأُمَّتِی فِی بُکُورِهَا یَوْمَ سَبْتِهَا وَ خَمِیسِهَا.

******

ترجمه:

***

این حدیث از پیامبر اسلام (ص) است که در آن دعا می کند: «اللهم بارک لأمّتی فی بکورِها یوم سَبْتِهَا وَ خَمِیسِهَا»، به معنی: "خداوندا، بر امت من در آغاز روزهای شنبه و پنج شنبه برکت بده."

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۵۰۱۲ - رقم الحديث الباب: ٦]

۱۵۰۱۲- ٦- (۳) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عَلِیٍّ ع فِی حَدِیثِ الْأَرْبَعِمِائَةِ قَالَ: إِذَا أَرَادَ أَحَدُکُمْ حَاجَةً فَلْیُبَکِّرْ فِی طَلَبِهَا یَوْمَ الْخَمِیسِ- فَإِنَّ رَسُولَ اللَّهِ ص قَالَ اللَّهُمَّ بَارِکْ لِأُمَّتِی فِی بُکُورِهَا یَوْمَ الْخَمِیسِ وَ لْیَقْرَأْ إِذَا خَرَجَ مِنْ بَیْتِهِ الآیَاتِ مِنْ آخِرِ آلِ عِمْرَانَ وَ آیَةَ الْکُرْسِیِّ- وَ إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ وَ أُمَّ الْکِتَابِ- فَإِنَّ فِیهَا قَضَاءَ الْحَوَائِجِ لِلدُّنْیَا وَ الآخِرَةِ.

وَ فِی عُیُونِ الْأَخْبَارِ بِأَسَانِیدِهِ السَّابِقَةِ فِی إِسْبَاغِ الْوُضُوءِ (٤) عَنِ الرِّضَا عَنْ آبَائِهِ عَنْ عَلِیٍّ ع نَحْوَهُ (٥).

******

ترجمه:

***

"و با سند خود از علی (ع) در حدیث چهارصد (حدیث ٤٠٠) نقل کرده است که فرمود: هنگامی که یکی از شما خواسته ای دارد، باید در طلب آن زودتر در روز پنج شنبه اقدام کند. زیرا رسول خدا (ص) فرمود: «اللهم بارک لأمتی فی بکورها» یعنی خدایا برکت بده برای امتم در آغاز صبحشان در روز پنج شنبه. و هنگامی که از خانه اش بیرون می رود، باید آیات آخر سوره آل عمران و آیه کرسی و آیه «إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ» و آیه «أمُّ الْکتاب» را بخواند، زیرا در آن ها قضاوت حاجات دنیوی و اخروی است."

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۰۱۳ - رقم الحدیث الباب: ۷]

۱۵۰۱۳- ۷- (٦) وَ بِهَذَا الْإِسْنَادِ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص بُورِکَ لِأُمَّتِی فِی بُکُورِهَا یَوْمَ سَبْتِهَا وَ خَمِیسِهَا.

******

ترجمه:

***

با این سند، نقل شده است که رسول خدا (ص) فرمود: «خدایا، برکت بده به امتم در آغاز صبحشان در روز شنبه و پنج شنبه.»

***

١- الخصال- ٣٩٣- ٩٥، و أورده بتمامه فی الحدیث ٢ من الباب ٤٣، و مثله عن الفقیه بسند آخر فی الحدیث ١ من الباب ٥٢ من أبواب صلاة الجمعة.

٢- الخصال- ٣٩٤- ٩٨.

٣- الخصال- ٦٢٣.

٤- سبق فی الحدیث ٤ من الباب ٥٤ من أبواب الوضوء.

٥- عیون أخبار الرضا (علیه السلام) ٢- ٤٠- ١٢٥.

٦- عیون أخبار الرضا (علیه السلام) ٢- ٣٤- ٧٣.

[رقم الحدیث الکلی: ١٥٠١٤ - رقم الحدیث الباب: ٨]

١٥٠١٤- ٨- (١) وَ بِهَذَا الْإِسْنَادِ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ص يُسَافِرُ يَوْمَ الْخَمِيسِ- وَ يَقُولُ فِيهِ تُرْفَعُ الْأَعْمَالُ وَ تُعْقَدُ فِيهِ الْأَلْوِيَةُ.

******

ترجمه:

***

با این سند، نقل شده است که رسول خدا (ص) در روز پنج شنبه سفر می کرد و می گفت: در این روز اعمال بالا می روند و پرچم ها بسته می شوند.»

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٥٠١٥ - رقم الحدیث الباب: ٩]

۱۵۰۱۵- ۹- (۲) أَحْمَدُ بْنُ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ الْبَرْقِیُّ فِی الْمَحَاسِنِ عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ مُحَمَّدٍ الْجَوْهَرِیِّ عَنْ جَمِیلِ بْنِ صَالِحٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِی الْکَرَّامِ قَالَ: تَهَیَّأْتُ لِلْخُرُوجِ إِلَی الْعِرَاقِ- فَأَتَیْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع لِأُوَدِّعَهُ فَقَالَ أَیْنَ تُرِیدُ قُلْتُ أُرِیدُ الْخُرُوجَ إِلَی الْعِرَاقِ- فَقَالَ لِی فِی هَذَا الْیَوْمِ وَ کَانَ یَوْمَ الْإِثْنَیْنِ فَقُلْتُ إِنَّ هَذَا الْیَوْمَ یَقُولُ النَّاسُ إِنَّهُ مُبَارَکٌ فِیهِ وُلِدَ النَّبِیُّ ص- فَقَالَ وَ اللَّهِ مَا یَعْلَمُونَ أَیُّ یَوْمٍ وُلِدَ فِیهِ النَّبِیُّ ص- إِنَّهُ لَیَوْمٌ مَشْئُومٌ فِیهِ قُبِضَ النَّبِیُّ ص وَ انْقَطَعَ الْوَحْیُ وَ لَکِنْ أُحِبُّ لَکَ أَنْ تَخْرُجَ یَوْمَ الْخَمِیسِ- وَ هُوَ الْیَوْمُ الَّذِی کَانَ یَخْرُجُ فِیهِ إِذَا غَزَا.

******

ترجمه:

***

از محمد بن ابی الکرم نقل شده است که گفت: آماده شدم برای خروج به سمت عراق. نزد ابا عبدالله علیه السلام رفتم تا با او وداع کنم. به من فرمود: کجا می روی؟ گفتم: می خواهم به عراق بروم. به من فرمود: امروز؟ و آن روز، دوشنبه بود. گفتم: مردم می گویند این روز مبارک است و پیامبر صلی الله علیه و آله در این روز متولد شده است. فرمود: به خدا قسم، نمی دانند که پیامبر در کدام روز متولد شده است. این روز، روز نحسی است که در آن پیامبر صلی الله علیه و آله از دنیا رفت و وحی قطع شد. اما دوست دارم که روز پنج شنبه خارج شوی، و این روزی است که پیامبر صلی الله علیه و آله هرگاه به جنگ می رفت، در آن روز از مدینه خارج می شد.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۰۱۶ - رقم الحدیث الباب: ۱۰]

١٥٠١٦- ١٠- (٣) عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ فِی قُرْبِ الْإِسْنَادِ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ ظَرِيفٍ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ عُلْوَانَ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ص يُسَافِرُ يَوْمَ الْإِثْنَيْنِ وَ الْخَمِيسِ- وَ يَعْقِدُ فِيهِمَا الْأَلْوِيَةَ.

وَ رَوَاهُ الطَّبْرِسِيُّ فِی صَحِيفَةِ الرِّضَا ع مِثْلَهُ (٤).

******

ترجمه:

***

از حسین بن علوان از جعفر بن محمد از پدرش نقل شده است که گفت: رسول خدا صلی الله علیه و آله در روزهای دوشنبه و پنج شنبه سفر می کرد و در این دو روز پرچم ها را می بست (آماده می کرد).

***

[رقم الحديث الكلی: ١٥٠١٧ - رقم الحديث الباب: ١١]

١٥٠١٧- ١١- (٥) وَ بِهَذَا الْإِسْنَادِ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص يَوْمُ الْخَمِيسِ يَوْمٌ يُحِبُّهُ اللَّهُ وَ رَسُولُهُ- وَ فِيهِ أَلَانَ اللَّهُ الْحَدِيدَ لِدَاوُدَ ع.

******

ترجمه:

***

و با همین سند گفت: رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود: روز پنج شنبه روزی است که خدا و رسولش آن را دوست دارند، و در این روز خداوند آهن را برای داوود علیه السلام نرم کرد.

***

ص: ٣٦٠

١- عیون أخبار الرضا (علیه السلام) ٢- ٣٧- ١٠٠.

٢- المحاسن- ٣٤٧- ١٥.

٣- قرب الإسناد- ٥٧.

٤- صحیفة الإمام الرضا (علیه السلام) ٢٢٨- ١١٦.

٥- قرب الإسناد- ٥٧.

[رقم الحدیث الکلی: ١٥٠١٨ - رقم الحدیث الباب: ١٢]

١٥٠١٨- ١٢- (١) وَ بِالْإِسْنَادِ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص اللَّهُمَّ بَارِكْ لِأُمَّتِی فِی بُكُورِهَا وَ اجْعَلْهُ یَوْمَ الْخَمِیسِ.

أَقُولُ: قَدْ عَرَفْتَ وَجْهَ الِاخْتِلَافِ هُنَا (٢) وَ لَا یَمْتَنِعُ أَیْضاً أَنْ یَكُونَ اللَّهُ أَلَانَ الْحَدِیدَ لِدَاوُدَ ع مَرَّتَیْنِ فِی الثَّلَاثَاءِ وَ الْخَمِیسِ إِحْدَاهُمَا أَبْلَغُ مِنَ الْأُخْرَی أَوْ إِحْدَی الرِّوَایَتَیْنِ تَقِیَّةٌ (٣).

******

ترجمه:

***

و با همین سند گفت: رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود: «خدایا، صبحگاهان را برای امت من مبارک گردان و آن را روز پنج شنبه قرار ده.»

می گویم: وجه اختلاف را در اینجا دانستی و همچنین بعید نیست که خداوند آهن را دو بار برای داوود علیه السلام نرم کرده باشد، یکی در روز سه شنبه و دیگری در روز پنج شنبه که یکی از آن ها مؤثرتر از دیگری بوده یا یکی از این دو روایت تقیه باشد.

***

۸- بَابُ اسْتِحْبَابِ تَرْكِ التَّطَيُّرِ وَ الْخُرُوجِ يَوْمَ الْأَرْبِعَاءِ وَ نَحْوِهِ خِلَافاً عَلَى أَهْلِ الطِّيَرَةِ وَ تَوَكُّلًا عَلَى اللَّهِ

اشارة

(٤) ٨ بَابُ اسْتِحْبَابِ تَرْكِ التَّطَيُّرِ وَ الْخُرُوجِ يَوْمَ الْأَرْبِعَاءِ وَ نَحْوِهِ خِلَافاً عَلَى أَهْلِ الطِّيَرَةِ وَ تَوَكُّلًا عَلَى اللَّهِ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۵۰۱۹ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱۵۰۱۹- ۱- (٥) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى عَنِ الْحَسَنِ بْنِ مَحْبُوبٍ عَنِ النَّضْرِ بْنِ قِرْوَاشٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص فِي حَدِيثٍ لَا طِيَرَةَ.

******

ترجمه:

***

از نضر بن قروَاش از ابا عبدالله علیه السلام نقل شده که گفت: رسول خدا صلی الله علیه و آله در حدیثی فرمود: «هیچ شومی (نحسی) وجود ندارد.»

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۰۲۰ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱۵۰۲۰- ۲- (٦) وَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْمُغِيرَةِ عَنْ عَمْرِو بْنِ حُرَيْثٍ قَالَ: قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع الطِّيَرَةُ عَلَى مَا تَجْعَلُهَا إِنْ هَوَّنْتَهَا تَهَوَّنَتْ وَ إِنْ شَدَّدْتَهَا تَشَدَّدَتْ وَ إِنْ لَمْ تَجْعَلْهَا شَيْئاً لَمْ تَكُنْ شَيْئاً.

******

ترجمه:

***

از عمرو بن حریث نقل شده که ابا عبدالله علیه السلام فرمود: شومی (نحسی) به همان اندازه ای است که خودت آن را قرار دهی؛ اگر آن را سبک بگیری، سبک می شود، و اگر آن را سخت بگیری، سخت می شود، و اگر هیچ اعتباری به آن ندهی، چیزی نخواهد بود.

***

١- قرب الإسناد- ٥٧.

٢- فی ذیل الحدیث ٤ من الباب ٦ من هذه الأبواب.

٣- و تقدم ما یدلّ علی المقصود فی الباب ٥٢ من أبواب صلاة الجمعة، و علی بعض المقصود فی الحدیث ٣ من الباب ٦ من هذه الأبواب.

٤- الباب ٨ فیه ٥ أحادیث.

٥- الکافی ٨- ١٩٦- ٢٣٤، و أورده بتمامه فی الحدیث ١ من الباب ٢٨ من أبواب أحکام الدوابّ، و قطعة منه فی الحدیث ٤ من الباب ١٢ من أبواب مقدمات الطلاق.

٦- الکافی ٨- ١٩٧- ٢٣٥.

[رقم الحدیث الکلی: ١٥٠٢١ - رقم الحدیث الباب: ٣]

١٥٠٢١- ٣- (١) وَ عَنْهُ عَنْ أَبِیهِ عَنِ النَّوْفَلِیِّ عَنِ السَّکُونِیِّ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص کَفَّارَةُ الطِّیَرَةِ التَّوَکُّلُ.

******

ترجمه:

***

از سکونی از ابا عبدالله علیه السلام نقل شده که گفت: رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود: «کفاره شومی (فال بد زدن))، توکل است.»

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۵۰۲۲ - رقم الحديث الباب: ٤]

۱۵۰۲۲- ٤- (۲) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ قَالَ: كَتَبَ بَعْضُ الْبَغْدَادِيِّينَ إِلَى أَبِي الْحَسَنِ الثَّانِي ع- يَسْأَلُهُ عَنِ الْخُرُوجِ يَوْمَ الْأَرْبِعَاءِ لَا يَدُورُ (۳) فَكَتَبَ ع مَنْ خَرَجَ يَوْمَ الْأَرْبِعَاءِ- لَا يَدُورُ خِلَافاً عَلَى أَهْلِ الطِّيَرَةِ وُقِيَ مِنْ كُلِّ آفَةٍ وَ عُوفِيَ مِنْ كُلِّ عَاهَةٍ وَ قَضَى اللَّهُ لَهُ حَاجَتَهُ.

وَ فِي الْخِصَالِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ عَنِ السَّيَّارِيِّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ الدَّقَّاقِ الْبَغْدَادِيِّ قَالَ: كَتَبْتُ إِلَى أَبِي الْحَسَنِ الثَّانِي ع وَ ذَكَرَ مِثْلَهُ (٤)

******

ترجمه:

***

محمد بن علی بن حسین نقل می کند که برخی از بغداد به امام ابوالحسن الثانی علیه السلام نامه نوشتند و درباره بیرون رفتن در روز چهارشنبه ای که در گردش (میان ماه) نباشد(چهارشنبه آخر ماه)، از ایشان پرسیدند. امام علیه السلام در پاسخ نوشتند: «کسی که در روز چهارشنبه ای که در گردش نیست، برخلاف عقیده اهل شومی (نحسی) خارج شود، از هر آفتی محفوظ می ماند، از هر آسیب و بیماری در امان خواهد بود، و خداوند نیاز او را برآورده می سازد.»

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۵۰۲۳ - رقم الحديث الباب: ۵]

۱۵۰۲۳- ۵- (۵) الْحَسَنُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ شُعْبَةَ فِي تُحَفِ الْعُقُولِ عَنِ النَّبِيِّ ص قَالَ: إِذَا تَطَيَّرْتَ فَامْضِ وَ إِذَا ظَنَنْتَ فَلَا تَقْضِ (٦).

******

ترجمه:

***

حسن بن علی بن شعبه در کتاب تحف العقول از پیامبر صلی الله علیه و آله نقل می کند که فرمود: «هرگاه فال بد زدی ، به راه خود ادامه بده، و هرگاه (درموردچیزی گمان پیدا کردی آنرا با (شک)نقض نکن .»

***

ص: ٣٦٢

١- الکافی ٨- ١٩٨- ٢٣٦.

٢- الفقیه ٢- ٢٦٦- ٢٣٩٣، و أورده بتمامه فی الحدیث ١٧ من الباب ١٣ من أبواب ما یکتسب به.

٣- لا یدور- أی لا یعود فی ذلک الشهر، و الجملة صفة لیوم الأربعاء، و اللام فیه کاللام فی قوله- و لقد أمر علی اللئیم یسبنی، و حاصله یوم الأربعاء فی آخر الشهر لما عرفت من زیادة شؤمه و نحسه (منه. قده).

٤- الخصال- ٣٨٦- ٧٢.

٥- تحف العقول- ٣٥.

٦- فیه النهی عن الحکم بالظن، و تاتی أحادیث کثیرة فی هذا المعنی فی کتاب القضاء (منه. قده). و یأتی ما یدلّ علی ترک التطیر فی الحدیث ٤ من الباب ١٤ من هذه الأبواب، و فی الباب ٥٦ من أبواب جهاد النفس.

٩- بَابُ مَا یُسْتَحَبُّ أَنْ یَقُولَهُ مَنْ تَطَیَّرَ أَوْ ظَهَرَتْ لَهُ أَمَارَةُ الشُّؤْمِ

اشارة

(۱) ۹ بَابُ مَا يُسْتَحَبُّ أَنْ يَقُولَهُ مَنْ تَطَيَّرَ أَوْ ظَهَرَتْ لَهُ أَمَارَةُ الشُّؤْمِ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلى: ۱۵۰۲٤ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱۵۰۲٤- ۱- (۲) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ جَعْفَرٍ الْجَعْفَرِيِّ عَنْ أَبِي الْحَسَنِ مُوسَى بْنِ جَعْفَرٍ ع قَالَ: الشُّؤْمُ لِلْمُسَافِرِ فِي طَرِيقِهِ فِي خَمْسَةٍ (۳) الْغُرَابِ النَّاعِقِ عَنْ يَمِينِهِ وَ الْكَلْبِ النَّاشِرِ لِذَنَبِهِ وَ الذِّئْبِ الْعَاوِي الَّذِي يَعْوِي فِي وَجْهِ الرَّجُلِ وَ هُوَ مُقْعٍ عَلَى ذَنَبِهِ ثُمَّ يَعْوِي ثُمَّ يَرْتَفِعُ ثُمَّ يَنْخَفِضُ ثَلَاثاً وَ الظَّبْيِ السَّانِحِ مِنْ يَمِينٍ إِلَى شِمَالٍ وَ الْبُومَةِ الصَّارِخَةِ وَ الْمَرْأَةِ الشَّمْطَاءِ تَلْقَى فَرْجَهَا وَ الْأَتَانِ الْعَضْبَاءِ يَعْنِي الْجَدْعَاءَ فَمَنْ أَوْجَسَ فِي نَفْسِهِ مِنْهُنَّ شَيْئاً فَلْيَقُلْ اعْتَصَمْتُ بِكَ يَا رَبِّ مِنْ شَرِّ مَا أَجِدُ فِي نَفْسِي فَاعْصِمْنِي مِنْ ذَلِكَ قَالَ فَيُعْصَمُ مِنْ ذَلِكَ.

وَ رَوَاهُ فِي الْخِصَالِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ عَنِ الصَّفَّارِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ خَالِدٍ عَنْ بَكْرِ بْنِ صَالِحٍ عَنْ سُلَيْمَانَ الْجَعْفَرِيِّ (٤)

وَ رَوَاهُ الْبَرْقِيُّ فِي الْمَحَاسِنِ عَنْ بَكْرِ بْنِ صَالِحٍ (٥)

وَ رَوَاهُ الْكُلَيْنِيُّ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ خَالِدٍ (٦)

(۷)

******

ترجمه:

***

از سلیمان بن جعفر جعفری از ابا الحسن موسی بن جعفر علیه السلام نقل شده که فرمود: «شومی برای مسافر در مسیرش در پنج چیز است: کلاغی که از سمت راست او بانگ می زند، سگ با دمی برافراشته، گرگی که در مقابل مرد زوزه می کشد و بر دم خود نشسته، سپس سه بار زوزه می کشد و بالا و پایین می رود، آهویی که از راست به چپ عبور می کند، جغدی که بانگ می زند، و زنی با موی سفید که خود را نمایان می سازد، و الاغی که گوشش بریده شده است. هر کس از این ها در دل خود احساس شومی کرد، بگوید: "ای پروردگارم! به تو پناه می برم از شر آنچه در دل خود می یابم، پس مرا از آن محفوظ بدار."» امام فرمود: پس در امان خواهد بود.

***

ص: ٣٦٣

١- الباب ٩ فیه حدیث واحد.

٢- الفقیه ٢- ٢٦٨- ٢٤٠٣.

٣- فی نسخة- سبعة (هامش المخطوط) و فی المصدر- ستة.

٤- الخصال- ٢٧٢- ١٤.

٥- المحاسن- ٣٤٨- ٢١.

٦- الکافی ٨- ٣١٤- ٤٩٣.

٧- و یأتی ما یدلّ علیه فی الحدیث ٤ من الباب ١٤ من هذه الأبواب.

۱۰- بَابُ اسْتِحْبَابِ السَّيْرِ فِی آخِرِ اللَّيْلِ أَوْ فِی الْغَدَاةِ وَ الْعَشِیِّ وَ كَرَاهَةِ السَّيْرِ فِی أَوَّلِ اللَّيْلِ

اشارة

(۱) ۱۰ بَابُ اسْتِحْبَابِ السَّيْرِ فِی آخِرِ اللَّيْلِ أَوْ فِی الْغَدَاةِ وَ الْعَشِیِّ وَ كَرَاهَةِ السَّيْرِ فِی أَوَّلِ اللَّيْلِ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۵۰۲۵ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱۵۰۲۵- ۱- (۲) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِیِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ جَمِيلِ بْنِ دَرَّاجٍ وَ حَمَّادِ بْنِ عُثْمَانَ جَمِيعاً عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: الْأَرْضُ تُطْوَى مِنْ (۳) آخِرِ اللَّيْلِ.

وَ رَوَاهُ الْكُلَيْنِیُّ عَنْ عَلِیِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَيْرٍ عَنْ حَمَّادِ بْنِ عُثْمَانَ (٤)

وَ رَوَاهُ الْبَرْقِیُّ فِی الْمَحَاسِنِ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَيْرٍ عَنْ جَمِيلِ بْنِ دَرَّاجٍ وَ حَمَّادِ بْنِ عُثْمَانَ مِثْلَهُ (٥).

******

ترجمه:

***

از جمیل بن درّاج و حماد بن عثمان هر دو از ابا عبدالله علیه السلام نقل شده که فرمود: «زمین در آخر شب به هم می پیچد.»

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۰۲۶ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱۵۰۲۶- ۲- (٦) مُحَمَّدُ بْنُ یَعْقُوبَ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْمَاعِیلَ عَنْ مُنْذِرِ بْنِ جَیْفَرٍ عَنْ هِشَامِ بْنِ سَالِمٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع یَقُولُ سِیرُوا الْبَرْدَیْنِ (۷) قُلْتُ إِنَّا نَتَخَوَّفُ الْهَوَامَّ قَالَ إِنْ أَصَابَکُمْ شَیْ ءٌ فَهُوَ خَیْرٌ لَکُمْ مَعَ أَنَّکُمْ مَضْمُونُونَ.

وَ رَوَاهُ الْبَرْقِیُّ فِی الْمَحَاسِنِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْمَاعِیلَ بْنِ بَزِیعٍ عَنْ مُنْذِرِ بْنِ حَفْصٍ عَنْ هِشَامِ بْنِ سَالِمٍ مِثْلَهُ (۸).

******

ترجمه:

***

از هشام بن سالم نقل شده که گفت: از ابا عبدالله علیه السلام شنیدم که فرمود: «در دو وقت سرد سفر کنید.» گفتم: «ما از آفات و خطرات می ترسیم.» فرمود: «اگر چیزی به شما برسد، برای شما بهتر است، به شرطی که شما در امان باشید و به شما آسیبی نرسد.»

***

١- الباب ١٠ فيه ١٠ أحاديث.

٢- الفقيه ٢- ٢٦٦- ٢٣٩٥.

٣- فى نسخة- فى (هامش المخطوط).

٤- الكافى ٨- ٣١٤- ٤٩١.

٥- المحاسن- ٣٤٦- ١٢.

٦- الكافى ٨- ٣١٣- ٤٨٨.

٧- فى نسخة- البريدين (هامش المخطوط) و البردان- الغداة و العشى (النهاية ١- ١١٤).

٨- المحاسن- ٣٤٦- ٩.

[رقم الحديث الكلى: ١٥٠٢٧ - رقم الحديث الباب: ٣]

١٥٠٢٧- ٣- (١) وَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ النَّوْفَلِيِّ عَنِ السَّكُونِيِّ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص عَلَيْكُمْ بِالسَّفَرِ بِاللَّيْلِ فَإِنَّ الْأَرْضَ تُطْوَى بِاللَّيْلِ.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ مُرْسَلًا (٢)

أَحْمَدُ بْنُ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ الْبَرْقِيُّ فِي الْمَحَاسِنِ عَنِ النَّوْفَلِيِّ مِثْلَهُ (٣).

******

ترجمه:

***

از سكونى از ابا عبدالله عليه السلام نقل شده كه گفت: رسول خدا صلى الله عليه و آله فرمود: «شما را توصيه مى كنم كه در شب سفر كنيد، زيرا زمين در شب به هم مى پيچد.»

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۵۰۲۸ - رقم الحديث الباب: ٤]

۱۵۰۲۸- ٤- (٤) وَ عَنْ أَبِيهِ عَمَّنْ ذَكَرَهُ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: كَانَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ ع إِذَا أَرَادَ سَفَراً أَدْلَجَ (٥) قَالَ: قَالَ وَ مِنْ ذَلِکَ حَدِيثُ الطَّائِرِ وَ الْخُفِّ وَ الْحَيَّةِ.

******

ترجمه:

***

از پدرش از کسی که نقل کرده است از ابا عبدالله علیه السلام که گفت: «امیرالمؤمنین علیه السلام هنگامی که قصد سفر می کرد، در شب به راه می افتاد.» سپس فرمود: «و از جمله این که این حدیث در مورد شومی (فال بد) پرنده، کفش و مار نیز آمده است.»

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۵۰۲۹ - رقم الحديث الباب: ٥]

۱۵۰۲۹- ٥- (٦) وَ عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ مِهْرَانَ عَنْ سَيْفِ بْنِ عَمِيرَةَ عَنْ بَشِيرٍ النَّبَّالِ عَنْ حُمْرَانَ بْنِ أَعْيَنَ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِی جَعْفَرٍ ع يَقُولُ النَّاسُ تُطْوَى لَنَا الْأَرْضُ بِاللَّيْلِ كَيْفَ تُطْوَى قَالَ هَكَذَا ثُمَّ عَطَفَ ثَوْبَهُ.

وَ رَوَاهُ الْكُلَيْنِیُّ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَحْمَدَ بْنِ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ مِثْلَهُ (٧).

******

ترجمه:

***

از حمران بن اعین نقل شده که گفت: به ابی جعفر علیه السلام گفتم: «مردم می گویند زمین در شب به هم می پیچد، چگونه این اتفاق می افتد؟» امام علیه السلام فرمود: «همچنین است.» سپس لباس خود را به دور انداخت و آن را به شکل یک پیچیدن نشان داد.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۰۳۰ - رقم الحدیث الباب: ٦]

۱۵۰۳۰- ٦- (۸) وَ عَنْ بَعْضِ أَصْحَابِنَا عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَسْبَاطٍ عَنْ عَمِّهِ يَعْقُوبَ بْنِ سَالِمٍ رَفَعَهُ إِلَى عَلِيٍّ ع قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص

ص: ٣٦٥

۱- الکافی ۸- ٣١٤- ٤٨٩.

۲- الفقیه ۲- ٢٦٦- ٢٣٩٤.

۳- المحاسن- ٣٤٦- ١٠.

٤- المحاسن- ٣٤٦- ١٤.

٥- أدلج- سار من آخر اللیل انظر (الصحاح- دلج- ۱- ٣١٥).

٦- المحاسن- ٣٤٦- ١١.

۷- الکافی ۸- ٣١٤- ٤٩٠.

۸- المحاسن- ٣٤٧- ١٨.

إِذَا نَزَلْتُمْ فُسْطَاطاً أَوْ خِبَاءً فَلَا تَخْرُجُوا فَإِنَّكُمْ عَلَى غِرَّةٍ.

******

ترجمه:

***

از علی بن اسباط از عمویش یعقوب بن سالم نقل شده که او این حدیث را به علی علیه السلام رساند که رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود: «زمانی که در اردوگاه یا خیمه ای فرود آمدید، از آن بیرون نروید، زیرا شما در معرض خطر و غفلت هستید.»

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۰۳۱ - رقم الحدیث الباب: ۷]

۱۵۰۳۱- ۷- (۱) وَ بِإِسْنَادِهِ قَالَ: قَالَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ ع اتَّقُوا الْخُرُوجَ بَعْدَ نَوْمَةٍ فَإِنَّ لِلَّهِ دُوَّاراً يَبُثُّهَا (۲) يَفْعَلُونَ مَا يُؤْمَرُونَ.

******

ترجمه:

***

با همین سند نقل شده که امیرالمؤمنین علیه السلام فرمود: «از بیرون رفتن پس از خوابیدن بپرهیزید، زیرا برای خداوند دُوارهایی (نگهبانانی) وجود دارند که آن ها را منتشر می کنند و آن ها آنچه را که مأمور شده اند انجام می دهند.»

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۰۳۲ - رقم الحدیث الباب: ۸]

۱۵۰۳۲- ۸- (۳) الْحَسَنُ بْنُ مُحَمَّدٍ الطُّوسِيُّ فِی مَجَالِسِهِ عَنْ أَبِیهِ عَنِ الْمُفِیدِ عَنْ عَلِیِّ بْنِ خَالِدٍ الْمَرَاغِیِّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْعِیصِ (٤) الْعِجْلِیِّ عَنْ أَبِیهِ عَنْ عَبْدِ الْعَظِیمِ الْحَسَنِیِّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِیِّ بْنِ مُوسَی عَنْ أَبِیهِ عَنْ آبَائِهِ عَنْ أَمِیرِ الْمُؤْمِنِینَ ع قَالَ: بَعَثَنِی رَسُولُ اللَّهِ عَلَی الْیَمَنِ فَقَالَ لِی وَ هُوَ یُوصِینِی مَا حَارَ مَنِ اسْتَخَارَ وَ لَا نَدِمَ مَنِ اسْتَشَارَ یَا عَلِیُّ عَلَیْکَ بِالدُّلْجَةِ فَإِنَّ الْأَرْضَ تُطْوَی بِاللَّیْلِ مَا لَا تُطْوَی بِالنَّهَارِ یَا عَلِیُّ اغْدُ عَلَی اسْمِ اللَّهِ تَعَالَی فَإِنَّ اللَّهَ تَعَالَی بَارَکَ لِأُمَّتِی فِی بُکُورِهَا.

******

ترجمه:

***

از محمد بن علی بن موسی از پدرش از اجدادشان از امیرالمؤمنین علیه السلام نقل شده که فرمود: «رسول خدا صلی الله علیه و آله مرا به یمن فرستاد و هنگام وصیت به من فرمود: کسی که استخاره کند، هرگز دچار حیرت نمی شود و کسی که مشورت کند، پشیمان نمی شود. ای علی! تو را به سفر شبانه توصیه می کنم، زیرا زمین در شب به هم می پیچد و آنچه را که در روز نمی تواند انجام دهد، در شب ممکن می شود. ای علی! سفر خود را با نام خداوند آغاز کن، زیرا خداوند برای امت من در صبحگاه برکت قرار داده است.»

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۰۳۳ - رقم الحدیث الباب: ۹]

۱۵۰۳۳- ۹- (۵) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِیِّ بْنِ الْحُسَیْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ سُلَیْمَانَ بْنِ دَاوُدَ الْمِنْقَرِیِّ عَنْ حَمَّادِ بْنِ عِیسَی عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: قَالَ لُقْمَانُ لِابْنِهِ یَا بُنَیَّ إِذَا سَافَرْتَ مَعَ قَوْمٍ فَأَکْثِرِ اسْتِشَارَتَهُمْ فِی أَمْرِکَ إِلَی أَنْ قَالَ وَ إِیَّاکَ وَ السَّیْرَ فِی أَوَّلِ اللَّیْلِ وَ سِرْ فِی آخِرِهِ.

وَ رَوَاهُ الْكُلَيْنِيُّ كَمَا يَأْتِي إِلَّا أَنَّهُ قَالَ: وَ إِيَّاكَ وَ السَّيْرَ فِي أَوَّلِ اللَّيْلِ وَ عَلَيْكَ بِالتَّعْرِيسِ (٦) وَ الدُّلْجَةِ مِنْ لَدُنْ نِصْفِ اللَّيْلِ إِلَى آخِرِهِ (٧)

******

ترجمه:

***

از حماد بن عیسی از ابا عبدالله علیه السلام نقل شده که گفت: لقمان به پسرش گفت: «ای پسرم، زمانی که با قومی سفر می کنی، در کارهای خود زیاد با آن ها مشورت کن.» سپس گفت: «و از سفر کردن در آغاز شب پرهیز کن و در انتهای شب سفر کن.»

***

ص: ٣٦٦

١- المحاسن- ٣٤٧- ١٩.

٢- فی المصدر- بینها.

٣- أمالی الطوسیّ ١- ١٣٥، و أورد صدره فی الحدیث ١١ من الباب ٥ من أبواب صلاة الاستخارة.

٤- فی المصدر- فیض.

٥- الفقیه ٢- ٢٩٦- ٢٥٠٥، و أورد بتمامه فی الحدیثین ١، ٢ من الباب ٥٢ من هذه الأبواب، و قطعة منه فی الحدیث ١ من الباب ٤ من أبواب أحکام الخلوة.

٦- التعریس- نزول المسافر للنوم و الاستراحة (مجمع البحرین- عرس- ٤- ٨٦).

٧- یأتی فی الحدیثین ١، ٢ من الباب ٥٢ من هذه الأبواب.

[رقم الحديث الكلی: ۱۵۰۳٤ - رقم الحديث الباب: ۱۰]

۱۵۰۳٤- ۱۰- (۱) مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ الرَّضِيُّ فِی نَهْجِ الْبَلَاغَةِ عَنْ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ ع فِی وَصِيَّتِهِ لِمَعْقِلِ بْنِ قَيْسٍ الرِّيَاحِيِّ حِينَ أَنْفَذَهُ إِلَی الشَّامِ- فِی ثَلَاثَةِ آلَافٍ رَفِّهْ فِی السَّيْرِ وَ لَا تَسِرْ فِی أَوَّلِ اللَّيْلِ فَإِنَّ اللَّهَ جَعَلَهُ سَكَناً وَ قَدَّرَهُ مُقَاماً لَا ظَعْناً فَأَرِحْ فِيهِ بَدَنَكَ وَ رَوِّحْ ظَهْرَكَ فَإِذَا وَقَفْتَ حِينَ يَنْتَطِحُ السَّحَرُ أَوْ حِينَ يَنْفَجِرُ الْفَجْرُ فَسِرْ عَلَی بَرَكَةِ اللَّهِ الْحَدِيثَ.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَی ذَلِكَ (۲).

******

ترجمه:

***

محمد بن حسین رضی در نهج البلاغه از امیرالمؤمنین علیه السلام نقل می کند که در وصیت خود به معقل بن قیس ریاحی هنگامی که او را به شام فرستاد،درحالیکه با سه هزار نفر سفر می کرد فرمود: «در سفر، خود را راحت کن و در آغاز شب سفر نکن، زیرا خداوند شب را برای استراحت قرار داده است و آن را برای توقف نه حرکت مقدر کرده است. پس در شب به بدن خود استراحت بده و پشت خود را راحت کن. وقتی که سحر نزدیک می شود یا وقتی که سپیده صبح می دمد، آن گاه با برکت خداوند سفر کن.»

***

۱۱- بَابُ كَرَاهَةِ السَّفَرِ وَ الْقَمَرُ فِی بُرْجِ الْعَقْرَبِ

اشارة

(۳) ۱۱ بَابُ كَرَاهَةِ السَّفَرِ وَ الْقَمَرُ فِی بُرْجِ الْعَقْرَبِ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۵۰۳۵ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱۵۰۳۵- ۱- (٤) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِیِّ بْنِ الْحُسَیْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ حُمْرَانَ عَنْ أَبِیهِ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: مَنْ سَافَرَ أَوْ تَزَوَّجَ وَ الْقَمَرُ فِی الْعَقْرَبِ لَمْ یَرَ الْحُسْنَی.

وَ رَوَاهُ الْكُلَیْنِیُّ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ خَالِدٍ عَنْ عَلِیِّ بْنِ أَسْبَاطٍ عَنْ إِبْرَاهِیمَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ حُمْرَانَ عَنْ أَبِیهِ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع (٥)

وَ رَوَاهُ الْبَرْقِیُّ فِی الْمَحَاسِنِ عَنْ بَعْضِ أَصْحَابِنَا عَنْ عَلِیِّ بْنِ أَسْبَاطٍ (٦)

(۷).

******

ترجمه:

***

از محمد بن حمران از پدرش نقل شده كه از ابی عبدالله عليه السلام شنيد: «كسی كه سفر كند يا ازدواج كند در حالی كه ماه در برج عقرب است، نيكويی نخواهد ديد.»

***

ص: ٣٦٧

١- نهج البلاغة ٣- ١٥- ١٢.

٢- تقدم فی الحدیث ١٠ من الباب ٤٠ من أبواب التعقیب و یأتی فی الحدیث ٧ من الباب ٥١ من هذه الأبواب.

٣- الباب ١١ فیه حدیث واحد.

٤- الفقیه ٢- ٢٦٧- ٢٤٠١.

٥- الکافی ٨- ٢٧٥- ٤١٦.

٦- المحاسن- ٣٤٧- ٢٠.

٧- و یأتی ما یدلّ علی کراهة التزویج و القمر فی العقرب فی الباب ٥٤ من أبواب مقدمات النکاح.

١٢- بَابُ کَرَاهَةِ السُّقُوطِ عَنِ الدَّابَّةِ مِنْ غَیْرِ تَعَلُّقٍ بِشَیْ ءٍ

اشارة

(١) ١٢ بَابُ کَرَاهَةِ السُّقُوطِ عَنِ الدَّابَّةِ مِنْ غَیْرِ تَعَلُّقٍ بِشَیْ ءٍ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۵۰۳۶ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱۵۰۳۶- ۱- (۲) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِنَانٍ عَنِ الْمُفَضَّلِ بْنِ عُمَرَ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: مَنْ رَكِبَ زَامِلَةً ثُمَّ وَقَعَ مِنْهَا فَمَاتَ دَخَلَ النَّارَ.

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِنَانٍ (۳)

وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ يَحْيَى عَنْ بَعْضِ أَصْحَابِنَا عَنِ الْفِهْرِيِّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِنَانٍ مِثْلَهُ (٤) وَ رَوَاهُ فِی مَعَانِی الْأَخْبَارِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُوسَى بْنِ الْمُتَوَكِّلِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَيْنِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِنَانٍ (۵)

قَالَ الصَّدُوقُ كَانَ النَّاسُ يَرْكَبُونَ الزَّوَامِلَ فَإِذَا أَرَادَ أَحَدُهُمُ النُّزُولَ وَقَعَ مِنْ رَاحِلَتِهِ مِنْ غَيْرِ أَنْ يَتَعَلَّقَ بِشَیْ ءٍ فَنُهُوا عَنْ ذَلِكَ لِئَلَّا يَمُوتَ فَيَكُونَ قَاتِلَ نَفْسِهِ فَيَسْتَحِقَّ دُخُولَ النَّارِ فَهَذَا مَعْنَى الْحَدِيثِ لِأَنَّ النَّاسَ كَانُوا يَرْكَبُونَ الزَّوَامِلَ فِی زَمَانِ النَّبِیِّ ص وَ الْأَئِمَّةِ ع فَلَا يُنْكَرُ عَلَيْهِمْ انْتَهَى وَ نَقَلَهُ الشَّيْخُ أَيْضاً.

******

ترجمه:

***

از محمد بن سنان از مفضل بن عمر نقل شده که از ابی عبدالله علیه السلام شنید: «کسی که بر زامل (وسیله نقلیه مانند شتر یا اسب) سوار شود و سپس از آن بیفتد و بمیرد، وارد آتش خواهد شد.»

شیخ صدوق در توضیح این حدیث می گوید: «مردم در زمان پیامبر صلی الله علیه و آله و ائمه علیهم السلام از زوامل (شترها یا مرکب های باربر) استفاده می کردند و وقتی یکی از آن ها می خواست از زامله پیاده شود، بدون اینکه به چیزی متصل شود، از آن می افتاد. از این کار نهی شده

بود تا مبادا شخص از روی بی دقتی بیفتد و بمیرد و در نتیجه خودکشی کند و مستحق ورود به آتش گردد. این معنی حدیث است و در آن زمان این موضوع در میان مردم رایج بود.»

***

ص: ٣٦٨

١- الباب ١٢ فیه حدیث واحد.

٢- الفقیه ٢- ٥٢٣- ٣١٢٦.

٣- لم نعثر علیه فی التهذیب المطبوع.

٤- التهذیب ٥- ٤٤٠- ١٥٣٠.

٥- معانی الأخبار- ٢٢٣- ١.

١٣- بَابُ اسْتِحْبَابِ الْوَصِيَّةِ لِمَنْ أَرَادَ السَّفَرَ وَ الْغُسْلِ وَ الدُّعَاءِ

اشارة

(١) ١٣ بَابُ اسْتِحْبَابِ الْوَصِيَّةِ لِمَنْ أَرَادَ السَّفَرَ وَ الْغُسْلِ وَ الدُّعَاءِ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٥٠٣٧ - رقم الحدیث الباب: ١]

۱۵۰۳۷- ۱- (۲) مُحَمَّدُ بْنُ یَعْقُوبَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ یَحْیَی عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ (۳) عَنْ یَعْقُوبَ بْنِ یَزِیدَ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَیْرٍ عَنْ بَعْضِ رِجَالِهِ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: مَنْ رَکِبَ رَاحِلَةً فَلْیُوصِ.

وَ رَوَاهُ الشَّیْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ یَحْیَی عَنْ یَعْقُوبَ بْنِ یَزِیدَ (٤)

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ مُرْسَلًا إِلَّا أَنَّ فِی رِوَایَتِهِمَا قَالَ مَنْ رَکِبَ زَامِلَةً (٥).

قَالَ الصَّدُوقُ وَ الشَّیْخُ هَذَا لَیْسَ بِنَهْیٍ عَنْ رُکُوبِ الزَّامِلَةِ بَلْ تَرْغِیبٌ فِی الْوَصِیَّةِ لِمَا لَا یُؤْمَنُ مِنَ الْخَطَرِ أَقُولُ: وَ یَأْتِی مَا یَدُلُّ عَلَی ذَلِکَ فِی الْوَصَایَا إِنْ شَاءَ اللَّهُ (٦).

******

ترجمه:

***

از ابن ابی عمیر از برخی از رجال خود نقل شده که از ابی عبدالله علیه السلام شنید: «کسی که بر وسیله نقلیه ای سوار شود، باید وصیت کند.»

شیخ صدوق و شیخ طوسی در توضیح این حدیث می گویند که این نهی از سوار شدن بر زامله نیست، بلکه در حقیقت توصیه ای است به انجام وصیت برای پیشگیری از خطراتی که ممکن است در سفر یا در هر موقعیتی پیش آید.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۰۳۸ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱۵۰۳۸- ۲- (۷) عَلِیُّ بْنُ مُوسَی بْنِ طَاوُسٍ فِی أَمَانِ الْأَخْطَارِ قَالَ وَ رُوِیَ أَنَّ الْإِنْسَانَ یُسْتَحَبُّ لَهُ إِذَا أَرَادَ السَّفَرَ أَنْ یَغْتَسِلَ وَ یَقُولَ عِنْدَ الْغُسْلِ بِسْمِ اللَّهِ وَ بِاللَّهِ وَ لَا حَوْلَ وَ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ وَ ذَکَرَ الدُّعَاءَ.

******

ترجمه:

***

علی بن موسی بن طاووس در کتاب امان الأخطار می گوید: روایت شده است که برای انسان مستحب است زمانی که قصد سفر دارد، غسل کند و هنگام غسل بگوید: «بسم الله و بالله و لا حول و لا قوة الا بالله» و سپس دعای (خاصی) را ذکر کردند.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۰۳۹ - رقم الحدیث الباب: ۳]

۱۵۰۳۹- ۳- (۸) وَ ۱۵۰۴۰- ٤- (۹) قَالَ ابْنُ طَاوُسٍ وَ إِذَا دَخَلْتُ إِلَى مَوْضِعِ

ص: ۳٦۹

۱- الباب ۱۳ فیه ٤ أحادیث.

۲- الکافی ٤- ٥٤۲- ۱۰.

۳- فی المصدر- محمّد بن أحمد.

٤- التهذیب ٥- ٤٤۱- ۱٥۳۱.

٥- الفقیه ۲- ٥۲۳- ۳۱۲۷.

٦- یأتی فی الأبواب ۱، ۳، ٤، ٦ من أبواب الوصایا.

۷- أمان الأخطار- ۳۳.

۸- أمان الأخطار- ۳٤.

۹- أمان الأخطار- ٣٤.

الِاغْتِسَالِ قَصَدْتُ بِالنِّيَّةِ أَنِّی أَغْتَسِلُ غُسْلَ التَّوْبَةِ وَ غُسْلَ الْحَاجَةِ وَ غُسْلَ الزِّيَارَةِ وَ غُسْلَ الِاسْتِخَارَةِ وَ غُسْلَ الصَّلَاةِ وَ غُسْلَ الدَّعَوَاتِ (۱) وَ إِنْ كَانَ يَوْمُ الْجُمُعَةِ ذَكَرْتُ غُسْلَ الْجُمُعَةِ وَ إِنْ كَانَ عَلَیَّ غُسْلٌ وَاجِبٌ ذَكَرْتُهُ وَ كُلٌّ مِنْ هَذِهِ الْأَغْسَالِ وَقَفْتُ لَهُ عَلَى رِوَايَةٍ تَقْتَضِی ذِكْرَهُ وَ إِذَا تَكَمَّلْتُ هَذِهِ النِّيَّاتِ أَجْزَأَنِی عَنْهَا جَمِيعاً غُسْلٌ وَاحِدٌ بِحَسَبِ مَا رَأَيْتُهُ فِی بَعْضِ الرِّوَايَاتِ انْتَهَى.

أَقُولُ: وَ قَدْ تَقَدَّمَتْ أَحَادِيثُ تَدَاخُلِ الْأَغْسَالِ فِی الْجَنَابَةِ (۲).

******

ترجمه:

***

ابن طاووس می گوید: زمانی که وارد مکانی برای غسل می شوم، با نیت قصد می کنم که غسل توبه، غسل حاجت، غسل زیارت، غسل استخاره، غسل نماز و غسل دعاها را انجام دهم. اگر روز جمعه باشد، غسل جمعه را نیز به نیت می آورم و اگر غسل واجبی بر عهده ام باشد، آن را هم یاد می کنم. برای هر کدام از این غسل ها روایتی یافته ام که به ذکر آن دلالت دارد. پس از تکمیل این نیت ها، یک غسل برای همه آنها کافی است، همان طور که در برخی از روایات دیده ام.

می گویم: و قبلاً احادیثی درباره ادغام غسل ها در جنابت ذکر شده است.

***

١٤- بَابُ تَحْرِيمِ الْعَمَلِ بِعِلْمِ النُّجُومِ وَ تَعَلُّمِهِ إِلَّا مَا يُهْتَدَى بِهِ فِی بَرٍّ أَوْ بَحْرٍ

اشارة

(۳) ١٤ بَابُ تَحْرِيمِ الْعَمَلِ بِعِلْمِ النُّجُومِ وَ تَعَلُّمِهِ إِلَّا مَا يُهْتَدَى بِهِ فِي بَرٍّ أَوْ بَحْرٍ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلی: ١٥٠٤١ - رقم الحديث الباب: ١]

١٥٠٤١- ١- (٤) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ أَعْيَنَ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع إِنِّي قَدِ ابْتُلِيتُ بِهَذَا الْعِلْمِ فَأُرِيدُ الْحَاجَةَ فَإِذَا نَظَرْتُ إِلَى الطَّالِعِ وَ رَأَيْتُ الطَّالِعَ الشَّرَّ جَلَسْتُ وَ لَمْ أَذْهَبْ فِيهَا وَ إِذَا رَأَيْتُ طَالِعَ الْخَيْرِ ذَهَبْتُ فِي الْحَاجَةِ فَقَالَ لِي تَقْضِي قُلْتُ نَعَمْ قَالَ أَحْرِقْ كُتُبَكَ (٥).

******

ترجمه:

***

عبدالملک بن اعین می گوید: به امام صادق (ع) عرض کردم که من به این علم مبتلا شده ام؛ به این صورت که وقتی نیازی دارم و به طالع نگاه می کنم، اگر طالع را بد ببینم، می نشینم و برای آن نیاز نمی روم، و اگر طالع را خوب ببینم، برای انجام نیاز می روم. امام به من فرمودند: آیا نیازت برآورده می شود؟ گفتم: بله. فرمودند: کتاب هایت را بسوزان.

***

[رقم الحديث الكلى: ١٥٠٤٢ - رقم الحديث الباب: ٢]

١٥٠٤٢- ٢- (٦) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ قَيْسٍ عَنْ أَبِى جَعْفَرٍ ع قَالَ: كَانَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ ع يَقُولُ لَا نَأْخُذُ (٧) بِقَوْلِ

ص: ٣٧٠

١- غسل الصلاة و غسل الدعوات لا يحضرنى فيهما نص سوى ما هنا من رواية ابن طاوس (منه.قده).

٢- تقدمت فى الباب ٤٣ من أبواب الجنابة.

٣- الباب ١٤ فيه ١٠ أحاديث.

٤- الفقيه ٢- ٢٦٧- ٢٤٠٢.

٥- فيه الأمر باحراق كتب النجوم (منه. قده).

٦- الفقيه ٣- ٥٠- ٣٣٠٦.

٧- فى المصدر- لا آخذ.

عَرَّافٍ وَ لَا قَائِفٍ (١) وَ لَا لِصٍّ وَ لَا أَقْبَلُ شَهَادَةَ فَاسِقٍ إِلَّا عَلَى نَفْسِهِ.

******

ترجمه:

***

به سند خود از محمد بن قیس از امام باقر (ع) روایت کرده که فرمود: امیرالمؤمنین (ع) می فرمودند: ما به سخن عرّاف (پیشگو) و قائف (کسی که از آثار و نشانه ها حکم می کند) و دزد عمل نمی کنیم، و شهادت فاسق را نمی پذیرم مگر علیه خودش.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۰۴۳ - رقم الحدیث الباب: ۳]

۱۵۰۴۳- ۳- (۲) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ شُعَيْبِ بْنِ وَاقِدٍ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ زَيْدٍ عَنِ الصَّادِقِ عَنْ آبَائِهِ عَنِ النَّبِيِّ ص فِي حَدِيثِ الْمَنَاهِي قَالَ: وَ نَهَى عَنْ إِتْيَانِ الْعَرَّافِ وَ قَالَ مَنْ أَتَاهُ وَ صَدَّقَهُ فَقَدْ بَرِئَ مِمَّا أَنْزَلَ اللَّهُ عَلَى مُحَمَّدٍ ص.

******

ترجمه:

***

از حسین بن زید از امام صادق (ع) از پدرانشان از پیامبر (ص) در حدیث مناهی روایت شده است که فرمودند: پیامبر (ص) از مراجعه به عرّاف (پیشگو) نهی کرد و فرمود: هر کس نزد او برود و او را تصدیق کند، از آنچه خداوند بر محمد (ص) نازل کرده است بیزار شده است.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۰۴۴ - رقم الحدیث الباب: ٤]

۱۵۰۴۴- ٤- (۳) وَ فِي الْأَمَالِي عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ مَاجِيلَوَيْهِ عَنْ عَمِّهِ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي الْقَاسِمِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ الْقُرَشِيِّ عَنْ نَصْرِ بْنِ مُزَاحِمٍ عَنْ عُمَرَ بْنِ سَعْدٍ عَنْ يُوسُفَ بْنِ يَزِيدَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ

عَوْفِ بْنِ الْأَحْمَرِ قَالَ: لَمَّا أَرَادَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ ع الْمَسِيرَ إِلَى أَهْلِ النَّهْرَوَانِ- أَتَاهُ مُنَجِّمٌ فَقَالَ لَهُ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ- لَا تَسِرْ فِي هَذِهِ السَّاعَةِ وَ سِرْ فِي ثَلَاثِ سَاعَاتٍ يَمْضِينَ مِنَ النَّهَارِ فَقَالَ لَهُ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ ع وَ لِمَ قَالَ لِأَنَّكَ إِنْ سِرْتَ فِي هَذِهِ السَّاعَةِ أَصَابَكَ وَ أَصَابَ أَصْحَابَكَ أَذًى وَ ضُرٌّ شَدِيدٌ وَ إِنْ سِرْتَ فِي السَّاعَةِ الَّتِي أَمَرْتُكَ ظَفِرْتَ وَ ظَهَرْتَ وَ أَصَبْتَ كُلَّ مَا طَلَبْتَ فَقَالَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ ع تَدْرِي مَا فِي بَطْنِ هَذِهِ الدَّابَّةِ أَ ذَكَرٌ أَمْ أُنْثَى قَالَ إِنْ حَسَبْتُ عَلِمْتُ فَقَالَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ ع مَنْ صَدَّقَكَ عَلَى هَذَا الْقَوْلِ فَقَدْ كَذَّبَ بِالْقُرْآنِ إِنَّ اللَّهَ عِنْدَهُ عِلْمُ السَّاعَةِ وَ يُنَزِّلُ الْغَيْثَ وَ يَعْلَمُ ما فِي الْأَرْحامِ وَ ما تَدْرِي نَفْسٌ ما ذا تَكْسِبُ غَداً وَ ما تَدْرِي نَفْسٌ بِأَيِّ أَرْضٍ تَمُوتُ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ (٤) مَا كَانَ مُحَمَّدٌ ص يَدَّعِي مَا ادَّعَيْتَ أَ تَزْعُمُ أَنَّكَ تَهْدِي إِلَى السَّاعَةِ الَّتِي مَنْ

١- القائف- هو الذى يعرف الآثار و يلحق الولد بابيه (مجمع البحرين- قوف- ٥- ١١٠).

٢- الفقيه ٤- ٦- ٤٩٦٨، و أورده فى الحديث ١ من الباب ٢٦ من أبواب ما يكتسب به.

٣- أمالى الصدوق- ٣٣٨- ١٦.

٤- لقمان ٣١- ٣٤.

صَارَ فِيهَا صُرِفَ عَنْهُ السُّوءُ وَ السَّاعَةِ الَّتِي مَنْ (صَارَ فِيهَا حَاقَ بِهِ الضُّرُّ) (١) مَنْ صَدَّقَكَ بِهَذَا اسْتَغْنَى بِقَوْلِكَ عَنِ الِاسْتِعَانَةِ بِاللَّهِ فِي ذَلِكَ الْوَجْهِ وَ أَحْوَجَ إِلَى الرَّغْبَةِ إِلَيْكَ فِي دَفْعِ الْمَكْرُوهِ عَنْهُ وَ يَنْبَغِي أَنْ يُولِيَكَ الْحَمْدَ دُونَ رَبِّهِ عَزَّ وَ جَلَّ فَمَنْ آمَنَ لَكَ بِهَذَا فَقَدِ اتَّخَذَكَ مِنْ دُونِ اللَّهِ ضِدّاً وَ نِدّاً ثُمَّ قَالَ ع اللَّهُمَّ لَا طَيْرَ إِلَّا طَيْرُكَ وَ لَا ضَيْرَ إِلَّا ضَيْرُكَ وَ لَا خَيْرَ إِلَّا خَيْرُكَ وَ لَا إِلَهَ غَيْرُكَ ثُمَّ الْتَفَتَ إِلَى الْمُنَجِّمِ وَ قَالَ بَلْ نُكَذِّبُكَ (٢) وَ نَسِيرُ فِي السَّاعَةِ الَّتِي نَهَيْتَ عَنْهَا.

******

ترجمه:

***

عبدالله بن عوف بن احمر روایت می کند: هنگامی که امیرالمؤمنین (ع) قصد حرکت به سوی اهل نهروان را داشت، یک منجم نزد ایشان آمد و گفت: ای امیرالمؤمنین، در این ساعت حرکت نکن، بلکه پس از سه ساعت از روز بگذرد، حرکت کن. امیرالمؤمنین (ع) از او پرسید: چرا؟ منجم پاسخ داد: زیرا اگر در این ساعت حرکت کنی، به تو و یارانت آسیب و زیان شدیدی خواهد رسید، اما اگر در ساعتی که گفتم حرکت کنی، پیروز و غالب خواهی شد و به خواسته ات خواهی رسید. امیرالمؤمنین (ع) فرمود: آیا می دانی در شکم این حیوان نر است یا ماده؟ منجم گفت: اگر حساب کنم، می دانم. امیرالمؤمنین (ع) فرمود: هر کس تو را در این سخن تصدیق کند، به قرآن کافر شده است، چرا که خداوند می فرماید: «همانا علم به قیامت نزد خداست و او باران را نازل می کند و می داند آنچه را در رحم هاست و هیچ کس نمی داند فردا چه کسب می کند و نمی داند در کدام سرزمین خواهد مرد. همانا خداوند دانا و آگاه است.»

سپس فرمود: محمد (ص) ادعای تو را نمی کرد. آیا تو گمان می کنی که به ساعتی هدایت می کنی که هر کس در آن باشد از شر دور می شود و هر کس در ساعتی دیگر باشد دچار ضرر می گردد؟ هر کس تو را در این باور تصدیق کند، به جای استعانت از خداوند، به سخن تو اعتماد کرده و به جای درخواست کمک از خدا، به تو روی آورده و باید به تو سپاس گوید نه به پروردگار خود. پس هر کس به این سخنت ایمان بیاورد، تو را در برابر خداوند همتا و شریک گرفته است.

سپس فرمود: «خدایا! هیچ شومی نیست جز شومی تو، هیچ زیانی نیست جز زیان تو، هیچ خیری نیست جز خیر تو و هیچ معبودی جز تو نیست.» سپس به منجم رو کرد و فرمود: بلکه تو را تکذیب می کنیم و در همان ساعتی که تو از آن نهی کردی، حرکت خواهیم کرد.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۰۴۵ - رقم الحدیث الباب: ۵]

۱۵۰۴۵- ۵- (۳) وَ فِی مَعَانِی الْأَخْبَارِ عَنْ عَلِیِّ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عِمْرَانَ الدَّقَّاقِ عَنْ حَمْزَةَ بْنِ الْقَاسِمِ الْعَلَوِیِّ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ مَالِکٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَیْنِ بْنِ زَیْدٍ الزَّیَّاتِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ زِیَادٍ الْأَزْدِیِّ عَنِ الْمُفَضَّلِ بْنِ عُمَرَ عَنِ الصَّادِقِ ع فِی حَدِیثٍ فِی قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَی وَ إِذِ ابْتَلی إِبْراهِیمَ رَبُّهُ بِکَلِماتٍ (٤) إِلَی أَنْ قَالَ وَ أَمَّا الْکَلِمَاتُ فَمِنْهَا مَا ذَکَرْنَاهُ وَ مِنْهَا الْمَعْرِفَةُ بِقِدَمِ بَارِیهِ وَ تَوْحِیدِهِ وَ تَنْزِیهِهِ عَنِ التَّشْبِیهِ حَتَّی نَظَرَ إِلَی الْکَوَاکِبِ وَ الْقَمَرِ وَ الشَّمْسِ وَ اسْتَدَلَّ بِأُفُولِ کُلِّ وَاحِدٍ مِنْهَا عَلَی حَدَثِهِ وَ بِحَدَثِهِ عَلَی مُحْدِثِهِ ثُمَّ أَعْلَمَهُ عَزَّ وَ جَلَّ أَنَّ الْحُکْمَ بِالنُّجُومِ خَطَأٌ.

******

ترجمه:

***

از مفضل بن عمر روایت شده است که امام صادق (ع) در تفسیر آیه «و هنگامی که پروردگار ابراهیم او را با کلماتی آزمود» فرمودند: از جمله آن کلمات، آنچه را ذکر کردیم و همچنین شناخت به قدمت آفریننده اش، یگانگی او، و پاک دانستن او از شباهت به مخلوقات بود، تا جایی که ابراهیم به ستارگان، ماه و خورشید نگریست و از غروب هر یک از آنها به حدوثشان پی برد و از حدوثشان به وجود پدیدآورنده شان استدلال کرد. سپس خداوند به او اعلام کرد که حکم به وسیله ستارگان، خطا است.

***

ص: ۳۷۲

۱- فی المصدر- سار فیها حاق به النصر.

۲- فی المصدر زیادة- و نخالفک.

۳- معانی الأخبار- ۱۲۶- ۱.

٤- البقرة ۲- ۱۲٤.

[رقم الحديث الكلی: ۱۵۰٤٦ - رقم الحديث الباب: ٦]

۱۵۰٤٦- ٦- (۱) وَ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ الْحَسَنِ الْقَطَّانِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ يَحْيَى بْنِ زَكَرِيَّا عَنْ بَكْرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ حَبِيبٍ عَنْ تَمِيمِ بْنِ بُهْلُولٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْفَضْلِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِی خَالِدٍ الْكَابُلِيِّ قَالَ سَمِعْتُ زَيْنَ الْعَابِدِينَ ع يَقُولُ الذُّنُوبُ الَّتِی تُغَيِّرُ النِّعَمَ الْبَغْیُ عَلَى النَّاسِ إِلَى أَنْ قَالَ وَ الذُّنُوبُ الَّتِی تُظْلِمُ الْهَوَاءَ السِّحْرُ وَ الْكِهَانَهُ وَ الْإِيمَانُ بِالنُّجُومِ وَ التَّكْذِيبُ بِالْقَدَرِ وَ عُقُوقُ الْوَالِدَيْنِ الْحَدِيثَ.

******

ترجمه:

***

از ابوخالد کابلی روایت شده است که شنیدم امام زین العابدین (ع) می فرمودند: گناهانی که نعمت ها را تغییر می دهند، ظلم بر مردم است... تا آنجا که فرمودند: و گناهانی که هوا را تیره می کنند عبارتند از: سحر، کهانت، ایمان به ستارگان، انکار قضا و قدر، و نافرمانی والدین.

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۵۰٤۷ - رقم الحديث الباب: ۷]

۱۵۰٤۷- ۷- (۲) الْعَيَّاشِیُّ فِی تَفْسِيرِهِ عَنْ يَعْقُوبَ بْنِ شُعَيْبٍ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنْ قَوْلِهِ تَعَالَى وَ ما يُؤْمِنُ أَكْثَرُهُمْ بِاللَّهِ إِلَّا وَ هُمْ مُشْرِكُونَ (۳) قَالَ كَانُوا يَقُولُونَ يَمْطُرُ نَوْءُ (٤) كَذَا وَ نَوْءُ كَذَا لَا يَمْطُرُ وَ مِنْهَا أَنَّهُمْ كَانُوا يَأْتُونَ الْعُرَفَاءَ فَيُصَدِّقُونَهُمْ بِمَا يَقُولُونَ.

******

ترجمه:

***

از یعقوب بن شعیب روایت شده که از امام صادق (ع) درباره این آیه «و بیشترشان به خدا ایمان نمی آورند مگر اینکه مشرک اند» (یوسف: ١٠٦) پرسیدم. امام (ع) فرمودند: آنها می گفتند که باران با طلوع فلان ستاره یا فلان ستاره می بارد، نه به اراده خدا. و همچنین از جمله شرک آنها این بود که نزد عراف ها (پیشگویان) می رفتند و سخنان آنان را تصدیق می کردند.

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٥٠٤٨ - رقم الحدیث الباب: ٨]

١٥٠٤٨- ٨- (٥) مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ الرَّضِيُّ الْمُوسَوِيُّ فِي نَهْجِ الْبَلَاغَةِ قَالَ: قَالَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ ع لِبَعْضِ أَصْحَابِهِ لَمَّا عَزَمَ عَلَى الْمَسِيرِ إِلَى الْخَوَارِجِ- فَقَالَ لَهُ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ إِنْ سِرْتَ فِي هَذَا الْوَقْتِ خَشِيتُ أَنْ لَا تَظْفَرَ بِمُرَادِكَ مِنْ طَرِيقِ عِلْمِ النُّجُومِ فَقَالَ ع أَ تَزْعُمُ أَنَّكَ تَهْدِي إِلَى السَّاعَةِ الَّتِي مَنْ سَارَ فِيهَا انْصَرَفَ (٦) عَنْهُ السُّوءُ وَ تَخَوَّفُ السَّاعَةَ الَّتِي مَنْ سَارَ فِيهَا حَاقَ بِهِ الضُّرُّ فَمَنْ صَدَّقَكَ بِهَذَا فَقَدْ كَذَّبَ الْقُرْآنَ- وَ اسْتَغْنَى عَنِ الِاسْتِعَانَةِ (٧) بِاللَّهِ فِي نَيْلِ الْمَحْبُوبِ وَ دَفْعِ الْمَكْرُوهِ وَ يَنْبَغِي فِي قَوْلِكَ لِلْعَامِلِ بِأَمْرِكَ أَنْ يُولِيَكَ الْحَمْدَ دُونَ رَبِّهِ لِأَنَّكَ بِزَعْمِكَ أَنْتَ هَدَيْتَهُ إِلَى السَّاعَةِ الَّتِي نَالَ فِيهَا النَّفْعَ وَ أَمِنَ الضُّرَّ ثُمَّ أَقْبَلَ ع عَلَى النَّاسِ فَقَالَ أَيُّهَا النَّاسُ إِيَّاكُمْ وَ تَعَلُّمَ

١- معانی الأخبار- ٢٧٠- ٢.

۲- تفسیر العیّاشیّ ۲- ۱۹۹- ۹۱.

۳- یوسف ۱۲- ۱۰٦.

٤- نوء- جمعه أنواء، و هی نجوم تغیب و تطلع ینسبون المطر إلیها (مجمع البحرین- نوأ- ۱- ٤۲۲.

٥- نهج البلاغة ۱- ۱۲٤- ۷٦.

٦- فی المصدر- صرف.

۷- فی المصدر- الاعانة.

النُّجُومِ إِلَّا مَا یُهْتَدَی بِهِ فِی بَرٍّ أَوْ بَحْرٍ فَإِنَّهَا تَدْعُو إِلَی الْکِهَانَةِ (۱) وَ الْکَاهِنُ کَالسَّاحِرِ وَ السَّاحِرُ کَالْکَافِرِ وَ الْکَافِرُ فِی النَّارِ- سِیرُوا عَلَی اسْمِ اللَّهِ.

******

ترجمه:

***

محمد بن حسین رضی موسوی در نهج البلاغه نقل کرده است که امیرالمؤمنین (ع) به یکی از یارانش که قصد حرکت به سوی خوارج داشت، فرمودند: هنگامی که عزم سفر داشتم، یکی از همراهان گفت: «ای امیرالمؤمنین، اگر در این زمان حرکت کنی، بیم دارم که به مقصود خود نرسی، زیرا بر اساس علم نجوم زمان مناسبی نیست.» امام (ع) فرمودند: «آیا گمان می کنی که تو می توانی زمانی را نشان دهی که کسی اگر در آن حرکت کند، بدی از او دور شود و از زمانی که اگر در آن حرکت کند، دچار سختی شود، بترسانی؟ هرکس تو را در این باور تصدیق کند، قرآن را تکذیب کرده و خود را از طلب یاری خداوند در رسیدن به مطلوب و دور کردن ناخواسته ها بی نیاز دانسته است و با عمل به گفته تو، باید به جای خداوند، تو را سپاس گوید، زیرا گمان می کند که تو او را به ساعتی راهنمایی کرده ای که در آن منفعت یافته و از زیان در امان بوده است.»

سپس امام (ع) رو به مردم کردند و فرمودند: «ای مردم، از آموختن نجوم بپرهیزید مگر برای راه یابی در خشکی یا دریا، زیرا این علم به کهانت می انجامد و کاهن مانند جادوگر است، و جادوگر همچون کافر است، و کافر در آتش است. با نام خدا حرکت کنید.»

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۰۴۹ - رقم الحدیث الباب: ۹]

۱۵۰۴۹- ۹- (۲) عَلِیُّ بْنُ مُوسَی بْنِ طَاوُسٍ فِی رِسَالَةِ النُّجُومِ نَقْلًا مِنْ کِتَابِ تَعْبِیرِ الرُّؤْیَا لِمُحَمَّدِ بْنِ یَعْقُوبَ الْکُلَیْنِیِّ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ بَسَّامٍ قَالَ: قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع قَوْمٌ یَقُولُونَ النُّجُومُ أَصَحُّ مِنَ الرُّؤْیَا وَ ذَلِکَ هُوَ کَانَتْ صَحِیحَةً حِینَ لَمْ تُرَدَّ الشَّمْسُ عَلَی یُوشَعَ بْنِ نُونٍ- وَ عَلَی أَمِیرِ الْمُؤْمِنِینَ ع فَلَمَّا رَدَّ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ الشَّمْسَ عَلَیْهِمَا ضَلَّ فِیهَا عُلَمَاءُ النُّجُومِ فَمِنْهُمْ مُصِیبٌ وَ مُخْطِئٌ.

******

ترجمه:

***

از محمد بن بسام روایت شده که امام صادق (ع) فرمودند: گروهی می گویند که علم نجوم از خواب (رؤیا) دقیق تر است، و این درست بود تا زمانی که خورشید بر یوشع بن نون و بر امیرالمؤمنین (ع) برنگشته بود. اما وقتی خداوند عز و جل خورشید را برای آن دو بازگرداند، دانشمندان علم نجوم در آن (محاسبات) به اشتباه افتادند؛ برخی از آنها درست و برخی خطا می کردند.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۰۵۰ - رقم الحدیث الباب: ۱۰]

۱۵۰۵۰- ۱۰- (۳) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ فِی الْخِلَافِ وَ مُحَمَّدُ بْنُ مَکِّیٍّ الشَّهِیدُ فِی الذِّکْرَی وَ الْحَسَنُ بْنُ یُوسُفَ الْعَلَّامَةُ فِی التَّذْکِرَةِ وَ جَعْفَرُ بْنُ الْحَسَنِ الْمُحَقِّقُ فِی الْمُعْتَبَرِ عَنْ زَیْدِ بْنِ خَالِدٍ الْجُهَنِیِّ قَالَ: صَلَّی بِنَا رَسُولُ اللَّهِ ص صَلَاةَ الصُّبْحِ فِی الْحُدَیْبِیَةِ فِی أَثَرِ سَمَاءٍ کَانَتْ مِنَ اللَّیْلِ فَلَمَّا انْصَرَفَ النَّاسُ قَالَ هَلْ تَدْرُونَ مَا ذَا قَالَ رَبُّکُمْ قَالُوا اللَّهُ وَ رَسُولُهُ أَعْلَمُ قَالَ إِنَّ رَبَّکُمْ یَقُولُ مِنْ عِبَادِی مُؤْمِنٌ بِی وَ کَافِرٌ بِالْکَوَاکِبِ وَ کَافِرٌ بِی وَ مُؤْمِنٌ بِالْکَوَاکِبِ فَمَنْ قَالَ مُطِرْنَا بِفَضْلِ اللَّهِ وَ رَحْمَتِهِ فَذَلِکَ مُؤْمِنٌ بِی وَ کَافِرٌ بِالْکَوَاکِبِ وَ مَنْ قَالَ مُطِرْنَا بِنَوْءِ کَذَا وَ کَذَا فَذَلِکَ کَافِرٌ بِی وَ مُؤْمِنٌ بِالْکَوَاکِبِ.

قَالَ الشَّهِیدُ هَذَا مَحْمُولٌ عَلَی اعْتِقَادِ مَدْخَلِیَّتِهَا فِی التَّأْثِیرِ وَ النَّوْءُ سُقُوطُ کَوْکَبٍ فِی الْمَغْرِبِ وَ طُلُوعُ رَقِیبِهِ فِی الْمَشْرِقِ

ص: ۳۷٤

۱- فی المصدر زیادة- و المنجم کالکاهن.

۲- فرج المهموم- ۸٦- ۲.

۳- لم نعثر علیه فی الخلاف و لا المعتبر المطبوعین، و الذکری- ۲۵۱، و التذکرة ۱- ۱٦۹.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا یَدُلُّ عَلَی ذَلِکَ فِی الصَّوْمِ (۱) وَ یَأْتِی مَا یَدُلُّ عَلَیْهِ فِی التِّجَارَةِ (۲).

******

ترجمه:

***

زید بن خالد الجهنی نقل می کند: "رسول الله (صلی الله علیه وآله) نماز صبح را در حدیبیه پس از بارانی که در شب آمده بود، برای ما اقامه کرد. وقتی مردم برگشتند، فرمود: 'آیا می دانید پروردگارتان

چه می گوید؟' گفتند: 'خدا و رسولش داناترند.' فرمود: 'پروردگارتان می گوید: برخی از بندگان من به من ایمان دارند و به ستارگان کافرند و برخی به من کافرند و به ستارگان ایمان دارند. پس هر کس بگوید ما به فضل و رحمت خدا باران آمده ایم، او به من ایمان دارد و به ستارگان کافر است. و هر کس بگوید ما به تاثیر فلان و فلان ستاره باران آمده ایم، او به من کافر است و به ستارگان ایمان دارد.'"

شهید گفت: "این حدیث برای کسانی است که معتقدند ستارگان در تاثیرگذاری دخالت دارند. نوء (طلوع و غروب) یعنی سقوط یک ستاره در مغرب و طلوع همزمان جفت آن در مشرق."

***

۱۵- بَابُ اسْتِحْبَابِ افْتِتَاحِ السَّفَرِ بِالصَّدَقَةِ وَ جَوَازِ السَّفَرِ بَعْدَهَا فِی الْأَوْقَاتِ الْمَکْرُوهَةِ وَ اسْتِحْبَابِ کَوْنِهَا عِنْدَ وَضْعِ الرِّجْلِ فِی الرِّکَابِ

اشارة

(۳) ۱۵ بَابُ اسْتِحْبَابِ افْتِتَاحِ السَّفَرِ بِالصَّدَقَةِ وَ جَوَازِ السَّفَرِ بَعْدَهَا فِی الْأَوْقَاتِ الْمَکْرُوهَةِ وَ اسْتِحْبَابِ کَوْنِهَا عِنْدَ وَضْعِ الرِّجْلِ فِی الرِّکَابِ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۰۵۱ - رقم الحدیث الباب: ۱]

۱۵۰۵۱- ۱- (٤) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ مَحْبُوبٍ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْحَجَّاجِ قَالَ: قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع تَصَدَّقْ وَ اخْرُجْ أَيَّ يَوْمٍ شِئْتَ.

مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ مَحْبُوبٍ مِثْلَهُ (٥) وَ رَوَاهُ الْبَرْقِيُّ فِي الْمَحَاسِنِ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ مَحْبُوبٍ مِثْلَهُ (٦).

******

ترجمه:

***

عبدالرحمن بن حجاج گفت: امام ابوعبدالله (علیه السلام) گفت: صدقه بده و هر روزی که خواستی بیرون برو.

***

[رقم الحديث الكلى: ۱۵۰۵۲ - رقم الحديث الباب: ۲]

۱۵۰۵۲- ۲- (۷) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ حَمَّادِ بْنِ عُثْمَانَ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع أَ يُكْرَهُ السَّفَرُ فِي شَيْ ءٍ مِنَ الْأَيَّامِ الْمَكْرُوهَةِ مِثْلِ الْأَرْبِعَاءِ وَ غَيْرِهِ فَقَالَ افْتَتِحْ سَفَرَكَ بِالصَّدَقَةِ وَ اخْرُجْ إِذَا بَدَا لَكَ وَ اقْرَأْ آيَةَ الْكُرْسِيِّ وَ احْتَجِمْ إِذَا بَدَا لَكَ.

وَ رَوَاهُ الْكُلَيْنِيُّ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ عَنْ حَمَّادِ بْنِ عُثْمَانَ مِثْلَهُ إِلَّا أَنَّهُ قَالَ فَقَالَ افْتَتِحْ سَفَرَكَ بِالصَّدَقَةِ وَ اقْرَأْ

۱- تقدم فی الباب ۱۵ من أبواب أحکام شهر رمضان.

۲- یأتی فی الباب ۲٤ من أبواب ما یکتسب به.

۳- الباب ۱۵ فیه ۷ أحادیث.

٤- الکافی ٤- ۲۸۳- ٤، و التهذیب ۵- ٤۹- ۱۵۱.

۵- الفقیه ۲- ۲٦۹- ۲٤۰٤.

٦- المحاسن- ۳٤۸- ۲۳.

۷- الفقیه ۲- ۲٦۹- ۲٤۰۵.

آیَةَ الْکُرْسِیِّ إِذَا بَدَا لَکَ (۱).

وَ رَوَاهُ الشَّیْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ یَعْقُوبَ (۲) وَ کَذَا الَّذِی قَبْلَهُ وَ رَوَاهُ الْبَرْقِیُّ فِی الْمَحَاسِنِ عَنْ أَبِیهِ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَیْرٍ عَنْ حَمَّادِ بْنِ عُثْمَانَ مِثْلَ رِوَایَةِ الْکُلَیْنِیِّ (۳).

******

ترجمه:

***

حماد بن عثمان گفت: به امام ابوعبدالله (علیه السلام) گفتم: آیا سفر در روزهای مکروه مثل چهارشنبه و غیره مکروه است؟ او گفت: سفرت را با صدقه آغاز کن و هر زمان که می خواهی، بیرون برو و آیه الکرسی را بخوان و هر وقت خواستی، حجامت کن.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۰۵۳ - رقم الحدیث الباب: ۳]

۱۵۰۵۳- ۳- (٤) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَیْرٍ أَنَّهُ قَالَ: کُنْتُ أَنْظُرُ فِی النُّجُومِ وَ أَعْرِفُهَا وَ أَعْرِفُ الطَّالِعَ فَیَدْخُلُنِی مِنْ ذَلِکَ شَیْ ءٌ فَشَکَوْتُ ذَلِکَ إِلَی أَبِی الْحَسَنِ مُوسَی بْنِ جَعْفَرٍ ع فَقَالَ إِذَا وَقَعَ فِی نَفْسِکَ شَیْ ءٌ فَتَصَدَّقْ عَلَی أَوَّلِ مِسْکِینٍ ثُمَّ امْضِ فَإِنَّ اللَّهَ یَدْفَعُ عَنْکَ.

******

ترجمه:

***

ابن ابی عمیر گفت: من به ستارگان نگاه می کردم و آن ها را می شناختم و طالع را می شناختم، پس از آن چیزی در من وارد می شد. این را به امام موسی بن جعفر (علیه السلام) شکایت کردم. او گفت: هرگاه چیزی در دلت افتاد، به اولین مسکینی که دیدی صدقه بده، سپس به راهت ادامه بده. به راستی خداوند از تو دفع می کند..

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۰۵٤ - رقم الحدیث الباب: ٤]

۱۵۰۵٤- ٤- (٥) وَ رَوَاهُ الْبَرْقِیُّ فِی الْمَحَاسِنِ عَنْ أَبِیهِ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَیْرٍ عَنْ عُمَرَ بْنِ أُذَیْنَةَ عَنْ سُفْیَانَ بْنِ عُمَرَ قَالَ: کُنْتُ أَنْظُرُ فِی النُّجُومِ وَ ذَکَرَ مِثْلَهُ.

******

ترجمه:

***

سفیان بن عمر گفت: من به ستارگان نگاه می کردم و همان را ذکر کرد.

این جمله می تواند به آن معنا باشد که سفیان بن عمر نیز مانند ابن ابی عمیر به ستارگان نگاه می کرد و همان احساس را داشت.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۰۵۵ - رقم الحدیث الباب: ۵]

۱۵۰۵۵- ۵- (٦) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ هَارُونَ بْنِ خَارِجَةَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ ع قَالَ: کَانَ عَلِیُّ بْنُ الْحُسَیْنِ ع إِذَا أَرَادَ الْخُرُوجَ إِلَی بَعْضِ أَمْوَالِهِ اشْتَرَی السَّلَامَةَ مِنَ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ بِمَا تَیَسَّرَ لَهُ وَ یَکُونُ ذَلِکَ إِذَا وَضَعَ رِجْلَهُ فِی الرِّکَابِ وَ إِذَا سَلَّمَهُ اللَّهُ فَانْصَرَفَ حَمِدَ اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ وَ شَکَرَهُ وَ تَصَدَّقَ بِمَا تَیَسَّرَ لَهُ.

وَ رَوَاهُ الْبَرْقِیُّ فِی الْمَحَاسِنِ عَنْ عُثْمَانَ بْنِ عِیسَی عَنْ هَارُونَ بْنِ خَارِجَةَ مِثْلَهُ (۷).

******

ترجمه:

***

محمد بن مسلم از امام ابوجعفر (علیه السلام) نقل کرده است: علی بن حسین (علیه السلام) هرگاه می خواست به املاک خود برود، به اندازه ای که برایش میسر بود، از خداوند عزوجل طلب سلامت می کرد. این کار را هنگام قرار دادن پایش در رکاب انجام می داد و هرگاه خداوند او را سالم نگه می داشت و بازمی گشت، خداوند عزوجل را حمد و شکر می کرد و به اندازه ای که برایش میسر بود، صدقه می داد.

***

١- الكافی ٤- ٢٨٣- ٣.

٢- التهذيب ٥- ٤٩- ١٥٠، و فيه زيادة- عن الحلبیّ بعد حماد.

٣- المحاسن- ٣٤٨- ٢٢.

٤- الفقيه ٢- ٢٦٩- ٢٤٠٦.

٥- المحاسن- ٣٤٩- ٢٦.

٦- الفقيه ٢- ٢٧٠- ٢٤٠٨.

٧- المحاسن- ٣٤٨- ٢٥.

[رقم الحديث الكلی: ١٥٠٥٦ - رقم الحديث الباب: ٦]

١٥٠٥٦- ٦- (١) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ كِرْدِينٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: مَنْ تَصَدَّقَ بِصَدَقَةٍ إِذَا أَصْبَحَ دَفَعَ اللَّهُ عَنْهُ نَحْسَ ذَلِكَ الْيَوْمِ.

أَحْمَدُ بْنُ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ فِی الْمَحَاسِنِ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَيْرٍ عَنْ بِشْرِ بْنِ سَلَمَةَ عَنْ مِسْمَعٍ كِرْدِينٍ مِثْلَهُ (٢).

******

ترجمه:

***

كردين از امام ابوعبدالله (عليه السلام) نقل كرده است: هركس صبحگاه صدقه دهد، خداوند نحسی آن روز را از او دور می كند.

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۵۰۵۷ - رقم الحديث الباب: ۷]

۱۵۰۵۷- ۷- (۳) وَ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ يَقْطِينٍ عَنْ يُونُسَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سُلَيْمَانَ عَنْ أَحَدِهِمَا ع قَالَ: كَانَ أَبِي إِذَا خَرَجَ يَوْمَ الْأَرْبِعَاءِ مِنْ آخِرِ الشَّهْرِ وَ فِي يَوْمٍ يَكْرَهُهُ النَّاسُ مِنْ مُحَاقٍ أَوْ غَيْرِهِ تَصَدَّقَ بِصَدَقَةٍ ثُمَّ خَرَجَ.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِكَ فِي الصَّدَقَةِ (٤).

******

ترجمه:

***

عبدالله بن سليمان از يكى از دو امان (عليهما السلام) نقل كرده است: پدرم هرگاه روز چهارشنبه آخر ماه يا در روزى كه مردم آن را ناخوشايند مى دانستند از محاق يا غيره، بيرون مى رفت، صدقه مى داد و سپس بيرون مى رفت.

***

١٦- بَابُ اسْتِحْبَابِ حَمْلِ الْعَصَا مِنْ لَوْزٍ مُرٍّ فِي السَّفَرِ وَ مَا يُسْتَحَبُّ قِرَاءَتُهُ حِينَئِذٍ

اشارة

(٥) ١٦ بَابُ اسْتِحْبَابِ حَمْلِ الْعَصَا مِنْ لَوْزٍ مُرٍّ فِي السَّفَرِ وَ مَا يُسْتَحَبُّ قِرَاءَتُهُ حِينَئِذٍ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۵۰۵۸ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱۵۰۵۸- ۱- (٦) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ قَالَ: قَالَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ ع قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص مَنْ خَرَجَ فِي سَفَرٍ وَ مَعَهُ عَصَا لَوْزٍ مُرٍّ وَ تَلَا هَذِهِ الآيَةَ وَ لَمَّا تَوَجَّهَ تِلْقاءَ مَدْيَنَ إِلَى قَوْلِهِ وَ اللَّهُ عَلى ما نَقُولُ وَكِيلٌ (٧) آمَنَهُ اللَّهُ مِنْ كُلِّ سَبُعٍ ضَارٍ وَ مِنْ كُلِّ لِصٍّ عَادٍ وَ مِنْ كُلِ

ص: ۳۷۷

۱- الفقيه ۲- ۲٦۹- ۲٤۰۷.

۲- المحاسن- ۳٤۹- ۲۷.

۳- المحاسن- ۳٤۸- ۲٤.

٤- تقدم فی الحديثين ۱، ٦ من الباب ۱۲ من أبواب الصدقة.

٥- الباب ۱٦ فيه ٤ أحاديث.

٦- الفقيه ۲- ۲۷۰- ۲٤۰۹.

۷- القصص ۲۸- ۲۲- ۲۸.

ذَاتِ حُمَةٍ حَتَّى يَرْجِعَ إِلَى أَهْلِهِ وَ مَنْزِلِهِ وَ كَانَ مَعَهُ سَبْعَةٌ وَ سَبْعُونَ مِنَ الْمُعَقِّبَاتِ يَسْتَغْفِرُونَ لَهُ حَتَّى يَرْجِعَ وَ يَضَعَهَا.

******

ترجمه:

***

محمد بن علی بن حسین گفت: امیرالمؤمنین (علیه السلام) گفت: رسول خدا (صلی الله علیه وآله) گفت: هرکس در سفر باشد و همراه خود چوب بادام تلخ داشته باشد و این آیه را بخواند: (وَ لَمَّا تَوَجَّهَ تِلْقاءَ مَدْيَنَ إِلَى قَوْلِهِ وَ اللَّهُ عَلى ما نَقُولُ وَكِيلٌ) خداوند او را از هر حیوان درنده، دزد و موجود سمّی تا زمانی که به خانه و خانواده اش بازگردد، حفظ می کند و همراه او هفتاد و هفت فرشته می شوند که برای او استغفار می کنند تا زمانی که بازگردد و آن را کنار بگذارد.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۰۵۹ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱۵۰۵۹- ۲- (۱) قَالَ وَ قَالَ ع مَنْ أَرَادَ أَنْ تُطْوَى لَهُ الْأَرْضُ فَلْيَتَّخِذِ النُّقْدَ مِنَ الْعَصَا وَ النُّقْدُ عَصَا لَوْزٍ مُرٍّ.

******

ترجمه:

***

و گفت: هرکس بخواهد زمین برایش تا شود (مسافت کوتاه شود)، باید عصای نقد را برگزیده و عصای نقد، عصای بادام تلخ است

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۰۶۰ - رقم الحدیث الباب: ۳]

١٥٠٦٠- ٣- (٢) وَ رَوَاهُ فِی ثَوَابِ الْأَعْمَالِ عَنِ الْحُسَیْنِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ إِدْرِیسَ عَنْ أَبِیهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ (وَ فِی نُسْخَةٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ بْنِ أَحْمَدَ عَنْ أَبِیهِ) (٣) عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ عَنْ إِبْرَاهِیمَ بْنِ هَاشِمٍ عَنْ عَبْدِ الْجَبَّارِ وَ إِسْمَاعِیلَ بْنِ الرَّیَّانِ (٤) عَنْ یُونُسَ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ عَنْ آبَائِهِ عَنْ أَمِیرِ الْمُؤْمِنِینَ ع مِثْلَهُ وَ کَذَا الَّذِی قَبْلَهُ وَ زَادَ قَالَ وَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص إِنَّهُ یَنْفِی الْفَقْرَ وَ لَا یُجَاوِرُهُ شَیْطَانٌ.

******

ترجمه:

***

یونس از چند نفر از اصحاب امام ابوعبدالله (علیه السلام) از امام ابوعبدالله (علیه السلام) از پدرانش از امیرالمؤمنین (علیه السلام) نقل کرده است، مانند آنچه قبلاً گفته شده و افزود: رسول خدا (صلی الله علیه وآله) گفت: این (چوب بادام تلخ) فقر را از بین می برد و هیچ شیطانی در کنار او نمی ماند.

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٥٠٦١ - رقم الحدیث الباب: ٤]

١٥٠٦١- ٤- (٥) قَالَ وَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص مَرِضَ آدَمُ ع مَرَضاً شَدِیداً فَأَصَابَتْهُ وَحْشَةٌ فَشَکَا ذَلِکَ إِلَی جَبْرَئِیلَ فَقَالَ لَهُ اقْطَعْ وَاحِدَةً مِنْهُ وَ ضُمَّهَا إِلَی صَدْرِکَ فَفَعَلَ ذَلِکَ فَأَذْهَبَ عَنْهُ الْوَحْشَةَ.

أَقُولُ: وَ یَأْتِی مَا یَدُلُّ عَلَی ذَلِکَ (٦).

******

ترجمه:

***

و رسول خدا (صلی الله علیه وآله) گفت: آدم (علیه السلام) به بیماری شدیدی مبتلا شد و دچار وحشت گردید. پس این را به جبرئیل (علیه السلام) شکایت کرد. جبرئیل به او گفت: یک شاخه از آن را ببر و به سینه ات بچسبان. آدم چنین کرد و وحشت از او دور شد.

***

ص: ۳۷۸

۱- الفقیه ۲- ۲۷۰- ۲٤۱۱، و ثواب الأعمال- ۲۲۲- ۱.

۲- ثواب الأعمال- ۲۲۲- ۱.

۳- لیس فی المصدر.

٤- فی المصدر- و إسماعیل، و الریان.

٥- ثواب الأعمال- ۲۲۲- ۱.

٦- یأتی فی الباب ۱۷ من هذه الأبواب.

۱۷- بَابُ اسْتِحْبَابِ حَمْلِ الْعِصِیِّ فِی السَّفَرِ وَ الْحَضَرِ وَ الصِّغَرِ وَ الْکِبَرِ

اشارة

(۱) ۱۷ بَابُ اسْتِحْبَابِ حَمْلِ الْعِصِیِّ فِی السَّفَرِ وَ الْحَضَرِ وَ الصِّغَرِ وَ الْکِبَرِ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۵۰۶۲ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱۵۰۶۲- ۱- (۲) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص حَمْلُ الْعِصِيِّ يَنْفِي الْفَقْرَ وَ لَا يُجَاوِرُهُ شَيْطَانٌ.

******

ترجمه:

***

محمد بن علی بن حسین گفت: رسول خدا (صلی الله علیه وآله) گفت: حمل عصا فقر را از بین می برد و هیچ شیطانی در کنار او نمی ماند.

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۵۰۶۳ - رقم الحديث الباب: ۲]

۱۵۰۶۳- ۲- (۳) قَالَ وَ قَالَ ع تَعَصَّوْا فَإِنَّهَا مِنْ سُنَنِ إِخْوَانِيَ النَّبِيِّينَ وَ كَانَتْ بَنُو إِسْرَائِيلَ الصِّغَارُ وَ الْكِبَارُ يَمْشُونَ عَلَى الْعِصِيِّ حَتَّى لَا يَخْتَالُوا فِي مَشْيِهِمْ.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِكَ (٤).

******

ترجمه:

***

و گفت: عصا بردارید زیرا این از سنت های برادران من پیامبران است و بنی اسرائیل، کوچک و بزرگ، با عصا راه می رفتند تا در راه رفتن خود تکبر نورزند.

***

۱۸- بَابُ اسْتِحْبَابِ صَلَاةِ رَكْعَتَيْنِ أَوْ أَرْبَعِ رَكَعَاتٍ عِنْدَ إِرَادَةِ السَّفَرِ وَ جَمْعِ الْعِيَالِ وَ الدُّعَاءِ بِالْمَأْثُورِ

اشارة

(٥) ١٨ بَابُ اسْتِحْبَابِ صَلَاةِ رَكْعَتَيْنِ أَوْ أَرْبَعِ رَكَعَاتٍ عِنْدَ إِرَادَةِ السَّفَرِ وَ جَمْعِ الْعِيَالِ وَ الدُّعَاءِ بِالْمَأْثُورِ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلى: ١٥٠٦٤ - رقم الحديث الباب: ١]

١٥٠٦٤- ١- (٦) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ النَّوْفَلِيِّ عَنِ السَّكُونِيِّ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع عَنْ آبَائِهِ ع قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص مَا اسْتَخْلَفَ رَجُلٌ عَلَى أَهْلِهِ بِخِلَافَةٍ أَفْضَلَ مِنْ رَكْعَتَيْنِ يَرْكَعُهُمَا إِذَا أَرَادَ الْخُرُوجَ إِلَى سَفَرٍ يَقُولُ (٧) اللَّهُمَّ إِنِّي

١- الباب ١٧ فيه حديثان.

٢- الفقيه ٢- ٢٧٠- ٢٤١٠.

٣- الفقيه ٢- ٢٧٠- ٢٤١٢.

٤- تقدم فى الباب ١٦ من هذه الأبواب.

٥- الباب ١٨ فيه ٣ أحاديث.

٦- الكافى ٤- ٢٨٣- ١.

٧- فى التهذيب و الفقيه- و يقول (هامش المخطوط).

أَسْتَوْدِعُکَ نَفْسِی وَ أَهْلِی وَ مَالِی وَ ذُرِّيَّتِی وَ دُنْيَایَ وَ آخِرَتِی وَ أَمَانَتِی وَ خَاتِمَةَ عِلْمِی (١) إِلَّا أَعْطَاهُ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ مَا سَأَلَ.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ مُرْسَلًا (٢)

وَ رَوَاهُ الْبَرْقِیُّ فِی الْمَحَاسِنِ عَنِ النَّوْفَلِیِّ (٣)

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَعْقُوبَ (٤)

وَ رَوَاهُ أَيْضاً بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِیِّ بْنِ مَحْبُوبٍ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ فَضَالَةَ عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أَبِی زِيَادٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع (٥)

وَ رَوَاهُ أَيْضاً بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ كَمَا مَرَّ فِی الصَّلَوَاتِ الْمَنْدُوبَةِ (٦).

******

ترجمه:

***

سکونی از امام ابوعبدالله (علیه السلام) از پدرانش نقل کرده است که رسول خدا (صلی الله علیه وآله) گفت: هیچ کسی جانشین بهتری برای خانواده اش باقی نگذاشته است جز دو رکعت نماز که هرگاه قصد سفر کند، آن را بخواند و بگوید: "خداوندا، من خودم، خانواده ام، مالم، فرزندانم، دنیایم، آخرتم، امانتم و خاتمه علمم را به تو می سپارم." خداوند عزوجل آنچه را که از او خواسته باشد، به او خواهد داد.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۰۶۵ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱۵۰۶۵- ۲- (۷) وَ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ ابْنِ مَحْبُوبٍ عَنِ الْحَارِثِ بْنِ مُحَمَّدٍ الْأَحْوَلِ عَنْ بُرَيْدِ بْنِ مُعَاوِيَةَ الْعِجْلِيِّ قَالَ: كَانَ أَبُو جَعْفَرٍ ع إِذَا أَرَادَ سَفَراً جَمَعَ عِيَالَهُ فِی بَيْتٍ ثُمَّ قَالَ اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْتَوْدِعُکَ الْغَدَاةَ نَفْسِی وَ مَالِی وَ أَهْلِی وَ وُلْدِیَ الشَّاهِدَ مِنَّا وَ الْغَائِبَ اللَّهُمَّ احْفَظْنَا وَ احْفَظْ عَلَيْنَا اللَّهُمَّ اجْعَلْنَا فِی جِوَارِکَ اللَّهُمَّ لَا تَسْلُبْنَا نِعْمَتَکَ وَ لَا تُغَيِّرْ مَا بِنَا مِنْ عَافِيَتِکَ وَ فَضْلِکَ.

ص: ۳۸۰

۱- فی التهذیب و الفقیه زیادة- فما قال زیادة- فما قال ذلک أحد (هامش المخطوط).

۲- الفقیه ۲- ۲۷۱- ۲۴۱۳.

۳- المحاسن- ۳۴۹- ۲۹.

۴- التهذیب ۵- ۴۹- ۱۵۲.

۵- لم نعثر علیه فی التهذیب المطبوع.

۶- مر فی الباب ۲۷ من أبواب بقیة الصلوات المندوبة.

۷- الکافی ۴- ۲۸۳- ۲.

وَ رَوَاهُ الْبَرْقِیُّ فِی الْمَحَاسِنِ عَنِ ابْنِ مَحْبُوبٍ مِثْلَهُ (۱).

******

ترجمه:

***

بریده بن معاویه عجلی گفت: امام ابوجعفر (علیه السلام) هرگاه قصد سفر داشت، خانواده اش را در خانه ای جمع می کرد و می گفت: "خداوندا، من در این صبحگاه خودم، مالم، خانواده ام، فرزندانم، حاضران و غایبان ما را به تو می سپارم. خداوندا، ما را حفظ کن و از ما محافظت نما. خداوندا، ما را در کنار خودت قرار بده. خداوندا، نعمتت را از ما مگیر و عافیت و فضلت را از ما تغییر نده.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۰۶۶ - رقم الحدیث الباب: ۳]

۱۵۰۶۶- ۳- (۲) عَلِیُّ بْنُ مُوسَی بْنِ طَاوُسٍ فِی کِتَابِ أَمَانِ الْأَخْطَارِ قَالَ قَدْ ذَکَرْنَا هَذِهِ الرِّوَایَةَ فِی کِتَابِ التَّرَاحُمِ عَنِ النَّبِیِّ ص قَالَ: مَا اسْتَخْلَفَ الْعَبْدُ فِی أَهْلِهِ مِنْ خَلِیفَةٍ إِذَا هُوَ شَدَّ ثِیَابَ سَفَرِهِ خَیْرٍ مِنْ أَرْبَعِ رَکَعَاتٍ یُصَلِّیهِنَّ فِی بَیْتِهِ یَقْرَأُ فِی کُلِّ رَکْعَةٍ فَاتِحَةَ الْکِتَابِ- وَ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ وَ یَقُولُ اللَّهُمَّ إِنِّی أَتَقَرَّبُ إِلَیْکَ بِهِنَّ فَاجْعَلْهُنَّ خَلِیفَتِی فِی أَهْلِی وَ مَالِی.

******

ترجمه:

***

ترجمه تحت اللفظی:

علی بن موسی بن طاووس در کتاب "امان الأخطار" می گوید: "این روایت را در کتاب "التراحم" از پیامبر (صلی الله علیه وآله) نقل کرده ایم که فرمود: ' وقتی بارسفر را بست هیچ چیزی که بنده در خانواده اش به جای می گذارد، بهتر از چهار رکعت نمازی نیست که در خانه اش می خواند، در هر رکعت سوره فاتحه الکتاب و قل هو الله احد را می خواند و می گوید: "خدایا، من به تو با این نمازها تقرب می جویم، پس آن ها را جانشین من در خانواده و مال من قرار ده."

***

۱۹- بَابُ اسْتِحْبَابِ قِيَامِ الْمُسَافِرِ عَلَى بَابِ دَارِهِ وَ قِرَاءَةِ الْفَاتِحَةِ أَمَامَهُ وَ عَنْ يَمِينِهِ وَ عَنْ شِمَالِهِ وَ آيَةِ الْكُرْسِيِّ كَذَلِكَ وَ الْمُعَوِّذَتَيْنِ وَ الْإِخْلَاصِ كَذَلِكَ وَ الدُّعَاءِ بِالْمَأْثُورِ

اشارة

(۳) ۱۹ بَابُ اسْتِحْبَابِ قِيَامِ الْمُسَافِرِ عَلَى بَابِ دَارِهِ وَ قِرَاءَةِ الْفَاتِحَةِ أَمَامَهُ وَ عَنْ يَمِينِهِ وَ عَنْ شِمَالِهِ وَ آيَةِ الْكُرْسِيِّ كَذَلِكَ وَ الْمُعَوِّذَتَيْنِ وَ الْإِخْلَاصِ كَذَلِكَ وَ الدُّعَاءِ بِالْمَأْثُورِ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۵۰۶۷ - رقم الحديث الباب: ۱]

١٥٠٦٧- ١- (٤) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ وَ سَهْلِ بْنِ زِيَادٍ جَمِيعاً عَنْ مُوسَى بْنِ الْقَاسِمِ عَنْ صَبَّاحٍ الْحَذَّاءِ عَنْ أَبِي الْحَسَنِ ع قَالَ: لَوْ كَانَ الرَّجُلُ مِنْكُمْ إِذَا أَرَادَ سَفَراً قَامَ عَلَى بَابِ دَارِهِ تِلْقَاءَ وَجْهِهِ الَّذِي يَتَوَجَّهُ لَهُ فَقَرَأَ الْحَمْدَ أَمَامَهُ وَ عَنْ يَمِينِهِ وَ عَنْ شِمَالِهِ وَ الْمُعَوِّذَتَيْنِ أَمَامَهُ وَ عَنْ يَمِينِهِ وَ عَنْ شِمَالِهِ وَ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ أَمَامَهُ وَ عَنْ يَمِينِهِ وَ عَنْ شِمَالِهِ وَ آيَةَ الْكُرْسِيِّ أَمَامَهُ وَ عَنْ يَمِينِهِ وَ عَنْ شِمَالِهِ ثُمَّ قَالَ اللَّهُمَّ احْفَظْنِي وَ احْفَظْ مَا مَعِي وَ سَلِّمْنِي وَ سَلِّمْ مَا مَعِي وَ بَلِّغْنِي وَ بَلِّغْ مَا مَعِي بِبَلَاغِكَ الْحَسَنِ الْجَمِيلِ- لَحَفِظَهُ اللَّهُ وَ حَفِظَ مَا مَعَهُ وَ بَلَّغَهُ وَ بَلَّغَ مَا مَعَهُ وَ سَلَّمَهُ وَ سَلَّمَ مَا مَعَهُ أَ مَا رَأَيْتَ الرَّجُلَ يُحْفَظُ وَ لَا يُحْفَظُ مَا مَعَهُ وَ يُسَلَّمُ وَ لَا

ص: ٣٨١

١- المحاسن- ٣٥٠- ٣٠.

٢- أمان الأخطار- ٤٤.

٣- الباب ١٩ فيه ١٣ حديثا.

٤- الكافي ٢- ٥٤٣- ٩ و الكافي ٢- ٥٤٣- ١١ و الكافي ٤- ٢٨٣- ١.

يُسَلَّمُ مَا مَعَهُ وَ يُبَلَّغُ وَ لَا يُبَلَّغُ مَا مَعَهُ.

وَ رَوَاهُ الْبَرْقِيُّ فِي الْمَحَاسِنِ عَنْ مُوسَى بْنِ الْقَاسِمِ نَحْوَهُ (١)

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُوسَى بْنِ الْقَاسِمِ الْبَجَلِيِّ نَحْوَهُ إِلَّا أَنَّهُ اقْتَصَرَ عَلَى ذِكْرِ الْفَاتِحَةِ وَ آيَةِ الْكُرْسِيِّ (٢).

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَعْقُوبَ (٣)

أَقُولُ: هَذَا الْحَدِيثُ رَوَاهُ الْكُلَيْنِيُّ فِي ثَلَاثَةِ مَوَاضِعَ وَ أَسْقَطَ فِي الْمَوْضِعِ الْوَاحِدِ قِرَاءَةَ الْمُعَوِّذَتَيْنِ وَ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ كَمَا فِي رِوَايَةِ الصَّدُوقِ (٤).

******

ترجمه:

***

صباح الحذاء از امام ابوالحسن (علیه السلام) نقل کرده است: اگر یکی از شما هنگامی که می خواهد به سفر برود، بر درب خانه اش در برابر جهتی که می خواهد حرکت کند بایستد و سوره حمد را در پیش رویش، سمت راستش و سمت چپش بخواند و همچنین سوره های معوذتین را در پیش رویش، سمت راستش و سمت چپش بخواند و سوره قل هو الله احد را در پیش رویش، سمت راستش و سمت چپش بخواند و آیه الکرسی را در پیش رویش، سمت راستش و سمت چپش بخواند و سپس بگوید: "خداوندا، من را و آنچه با من است، حفظ کن و سلامت بدار و آنچه با من است را به سلامت برسان و من را و آنچه با من است را به نیکی و جمال خودت برسان." خداوند او را و آنچه با او است حفظ کرده و به سلامت می رساند و به آنچه با او است نیکی و جمال می بخشد. آیا دیده اید کسی را که حفظ می شود و آنچه با او است حفظ نمی شود و سلامت می شود و آنچه با او است سلامت نمی شود و به مقصد می رسد و آنچه با او است به مقصد نمی رسد؟

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۰۶۸ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱۵۰۶۸- ۲- (۵) وَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ عَنْ أَبِي أَيُّوبَ الْخَزَّازِ عَنْ أَبِي حَمْزَةَ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع فِي حَدِيثٍ قَالَ: إِنَّ الْإِنْسَانَ إِذَا خَرَجَ مِنْ مَنْزِلِهِ قَالَ حِينَ يُرِيدُ أَنْ يَخْرُجَ اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ ثَلَاثاً بِاللَّهِ أَخْرُجُ وَ بِاللَّهِ أَدْخُلُ وَ عَلَى اللَّهِ أَتَوَكَّلُ- ثَلَاثَ مَرَّاتٍ اللَّهُمَّ افْتَحْ لِي فِي وَجْهِي هَذَا بِخَيْرٍ وَ اخْتِمْ لِي بِخَيْرٍ وَ قِنِي شَرَّ كُلِّ دَابَّةٍ أَنْتَ آخِذٌ بِنَاصِيَتِهَا إِنَّ رَبِّي عَلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ- لَمْ يَزَلْ فِي ضَمَانِ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ حَتَّى يَرُدَّهُ إِلَى الْمَكَانِ الَّذِي كَانَ فِيهِ.

وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحَكَمِ (٦) عَنْ أَبِی حَمْزَةَ مِثْلَهُ (٧).

******

ترجمه:

***

ابی حمزه از امام ابوعبدالله (علیه السلام) در حدیثی نقل کرده است: هنگامی که انسان می خواهد از خانه اش خارج شود، می گوید: "الله اکبر، الله اکبر" سه بار و سپس می گوید: "به خدا بیرون می روم و به خدا داخل می شوم و بر خدا توکل می کنم" سه بار. سپس می گوید: "خداوندا، در این سفر برایم خیر بگشای و به خوبی ختم کن و مرا از شر هر دابه ای که تو اختیارش را داری، حفظ کن. به راستی پروردگارم بر راه راست است." او همیشه در حفاظت خداوند عزوجل است تا زمانی که به مکان اولیه خود بازگردد

***

ص: ٣٨٢

١- المحاسن- ٣٥٠- ٣١.

٢- الفقیه ٢- ٢٧١- ٢٥١٤.

٣- التهذیب ٥- ٤٩- ١٥٣.

٤- هذا الحدیث مرویّ فی کتاب الدعاء فی باب واحد مرتین و فی کتاب الحجّ مرة و بین المواضع الثلاثة اختلاف لفظی بل فی إحدی الروایات لم یذکر المعوذتین و قل هو اللّه أحد. (منه. قده).

٥- الکافی ٢- ٥٤٠- ١.

٦- فی المصدر زیادة- عن أبی أیوب.

٧- الکافی ٢- ٥٤٠- ١ ذیل الحدیث ١.

[رقم الحدیث الکلی: ١٥٠٦٩ - رقم الحدیث الباب: ٣]

١٥٠٦٩- ٣- (١) وَ بِالْإِسْنَادِ عَنْ عَلِیِّ بْنِ الْحَکَمِ عَنْ مَالِکِ بْنِ عَطِیَّةَ عَنْ أَبِی حَمْزَةَ عَنْ عَلِیِّ بْنِ الْحُسَیْنِ ع فِی حَدِیثٍ قَالَ: إِنَّ الْعَبْدَ إِذَا خَرَجَ مِنْ مَنْزِلِهِ عَرَضَ لَهُ الشَّیْطَانُ فَإِذَا قَالَ بِسْمِ اللَّهِ قَالَ لَهُ الْمَلَکَانِ کُفِیتَ فَإِذَا قَالَ آمَنْتُ بِاللَّهِ قَالا هُدِیتَ فَإِذَا قَالَ تَوَکَّلْتُ عَلَی اللَّهِ قَالا وُقِیتَ فَتَتَنَحَّی الشَّیَاطِینُ فَیَقُولُ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ کَیْفَ لَنَا بِمَنْ هُدِیَ وَ کُفِیَ وَ وُقِیَ قَالَ ثُمَّ قَالَ (٢) إِنَّ عِرْضِی لَکَ الْیَوْمَ ثُمَّ قَالَ یَا أَبَا حَمْزَةَ- إِنْ تَرَکْتَ النَّاسَ لَمْ یَتْرُکُوکَ وَ إِنْ رَفَضْتَهُمْ لَمْ یَرْفُضُوکَ قُلْتُ فَمَا أَصْنَعُ قَالَ أَعْطِهِمْ مِنْ عِرْضِکَ لِیَوْمِ فَقْرِکَ وَ فَاقَتِکَ.

******

ترجمه:

***

انه اش خارج می شود، شیطان به او نزدیک می شود. پس اگر بگوید "بسم الله"، دو فرشته به او می گویند "کفایت شدی". اگر بگوید "ایمان آوردم به خدا"، می گویند "هدایت شدی". اگر بگوید "توکل کردم بر خدا"، می گویند "حفظ شدی". پس شیاطین کنار می روند و برخی از آن ها به دیگران می گویند: "چگونه می توانیم به کسی که هدایت شده، کفایت شده و حفظ شده، نزدیک شویم؟" سپس گفت: "آیا امروز برایت کافی نیست؟" سپس گفت: "ای اباحمزه، اگر مردم را رها کنی، آن ها تو را رها نمی کنند و اگر آن ها را ترک کنی، آن ها تو را ترک نمی کنند." گفتم: "پس چه کنم؟" گفت: "در روز فقرت و نیازت، از جان و مال خود به آن ها ببخش."

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۵۰۷۰ - رقم الحديث الباب: ٤]

۱۵۰۷۰- ٤- (۳) وَ عَنْ عَلِیٍّ عَنْ أَبِیهِ عَنِ ابْنِ مَحْبُوبٍ عَنْ مُعَاوِیَةَ بْنِ عَمَّارٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: إِذَا خَرَجْتَ مِنْ مَنْزِلِکَ فَقُلْ بِسْمِ اللَّهِ تَوَکَّلْتُ عَلَی اللَّهِ لَا حَوْلَ وَ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ خَیْرَ مَا خَرَجْتُ لَهُ وَ أَعُوذُ بِکَ مِنْ شَرِّ مَا خَرَجْتُ لَهُ اللَّهُمَّ أَوْسِعْ عَلَیَّ مِنْ فَضْلِکَ وَ أَتْمِمْ عَلَیَّ نِعْمَتَکَ وَ اسْتَعْمِلْنِی فِی طَاعَتِکَ وَ اجْعَلْ رَغْبَتِی فِیمَا عِنْدَکَ وَ تَوَفَّنِی عَلَی مِلَّتِکَ وَ مِلَّةِ رَسُولِکَ ص.

وَ رَوَاهُ الْبَرْقِیُّ فِی الْمَحَاسِنِ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ مَحْبُوبٍ مِثْلَهُ (٤).

******

ترجمه:

***

معاویه بن عمار از امام ابوعبدالله (علیه السلام) نقل کرده است: "هرگاه از خانه ات بیرون می روی، بگو 'بسم الله توکل کردم بر خدا، هیچ توان و نیرویی نیست مگر به خدا. خداوندا، من از تو خیر آنچه را که برای آن بیرون آمدم، طلب می کنم و از شر آنچه که برای آن بیرون آمدم، به تو پناه می برم. خداوندا، از فضلت بر من وسعت ببخش و نعماتت را بر من کامل کن و مرا در طاعت خودت به کار بگیر و علاقه ام را در آنچه که نزد تو است، قرار بده و مرا بر ملت خودت و ملت رسولت (صلی الله علیه وآله) بمیران.'

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۵۰۷۱ - رقم الحديث الباب: ۵]

۱۵۰۷۱- ۵- (۵) وَ عَنْ عَلِيٍّ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْمَاعِيلَ عَنِ الْفَضْلِ بْنِ شَاذَانَ عَنِ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ وَ صَفْوَانَ بْنِ يَحْيَى جَمِيعاً عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ عَمَّارٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: إِذَا خَرَجْتَ مِنْ بَيْتِكَ تُرِيدُ الْحَجَّ وَ الْعُمْرَةَ إِنْ شَاءَ اللَّهُ فَادْعُ دُعَاءَ الْفَرَجِ وَ هُوَ-

ص: ۳۸۳

۱- الكافى ۲- ۵٤۱- ۲.

۲- فى نسخة زيادة- اللّهمّ (هامش المخطوط).

۳- الكافى ۲- ۵٤۲- ۵، و لم نعثر عليه فى التهذيب المطبوع.

٤- المحاسن- ۳۵۱- ۳۸.

۵- الكافى ٤- ۲۸٤- ۲، و أورد ذيله فى الحديث ۱ من الباب ۲۰ من هذه الأبواب.

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْحَلِيمُ الْكَرِيمُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ سُبْحَانَ اللَّهِ رَبِّ السَّمَاوَاتِ السَّبْعِ وَ رَبِّ الْأَرَضِينَ السَّبْعِ وَ رَبِّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ- ثُمَّ قُلِ اللَّهُمَّ كُنْ لِي جَاراً مِنْ كُلِّ جَبَّارٍ عَنِيدٍ وَ مِنْ كُلِّ شَيْطَانٍ رَجِيمٍ (۱) ثُمَّ قُلْ بِسْمِ اللَّهِ دَخَلْتُ وَ بِسْمِ اللَّهِ خَرَجْتُ وَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ اللَّهُمَّ إِنِّي أُقَدِّمُ بَيْنَ يَدَيَّ نِسْيَانِي وَ عَجَلَتِي بِسْمِ اللَّهِ مَا شَاءَ اللَّهُ فِي سَفَرِي هَذَا ذَكَرْتُهُ أَوْ نَسِيتُهُ اللَّهُمَّ أَنْتَ الْمُسْتَعَانُ عَلَى الْأُمُورِ كُلِّهَا وَ أَنْتَ الصَّاحِبُ فِي السَّفَرِ وَ الْخَلِيفَةُ فِي الْأَهْلِ اللَّهُمَّ هَوِّنْ عَلَيْنَا سَفَرَنَا وَ اطْوِ لَنَا الْأَرْضَ وَ سَيِّرْنَا فِيهَا بِطَاعَتِكَ وَ طَاعَةِ رَسُولِكَ- اللَّهُمَّ أَصْلِحْ لَنَا ظَهْرَنَا وَ بَارِكْ لَنَا فِيمَا رَزَقْتَنَا وَ قِنَا عَذَابَ النَّارِ- اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ وَعْثَاءِ السَّفَرِ وَ كَآبَةِ الْمُنْقَلَبِ وَ سُوءِ الْمَنْظَرِ فِي الْأَهْلِ وَ الْمَالِ وَ الْوَلَدِ اللَّهُمَّ أَنْتَ عَضُدِي وَ نَاصِرِي بِكَ أَحُلُّ وَ بِكَ أَسِيرُ اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ فِي سَفَرِي هَذَا السُّرُورَ وَ الْعَمَلَ لِمَا يُرْضِيكَ عَنِّي اللَّهُمَّ اقْطَعْ عَنِّي بُعْدَهُ وَ مَشَقَّتَهُ وَ اصْحَبْنِي فِيهِ وَ اخْلُفْنِي فِي أَهْلِي بِخَيْرٍ وَ لَا حَوْلَ وَ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ اللَّهُمَّ إِنِّي عَبْدُكَ وَ هَذَا حُمْلَانُكَ وَ الْوَجْهُ وَجْهُكَ وَ السَّفَرُ إِلَيْكَ وَ قَدِ اطَّلَعْتَ عَلَى مَا لَمْ يَطَّلِعْ عَلَيْهِ أَحَدٌ (۲) فَاجْعَلْ سَفَرِي هَذَا كَفَّارَةً لِمَا قَبْلَهُ مِنْ ذُنُوبِي

وَ كُنْ عَوْناً لِی عَلَیْهِ وَ اکْفِنِی وَعْثَهُ وَ مَشَقَّتَهُ وَ لَقِّنِّی مِنَ الْقَوْلِ وَ الْعَمَلِ رِضَاکَ فَإِنَّمَا أَنَا عَبْدُکَ وَ بِکَ وَ لَکَ الْحَدِیثَ.

وَ رَوَاهُ الشَّیْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ یَعْقُوبَ (۳) وَ کَذَا الَّذِی قَبْلَهُ.

******

ترجمه:

***

معاویه بن عمار از امام ابوعبدالله (علیه السلام) نقل کرده است: هرگاه از خانه ات بیرون می روی و قصد حج یا عمره داری، دعای فرج را بخوان و آن این است: "لا إله إلا الله الحلیم الکریم، لا إله إلا الله العلی العظیم، سبحان الله رب السموات السبع ورب الأرضین السبع ورب العرش العظیم، و الحمد لله رب العالمین". سپس بگو: "خداوندا، مرا از هر جبار عنید و هر شیطان رجیم محافظت کن". سپس بگو: "به نام خدا داخل شدم و به نام خدا خارج شدم و در راه خدا هستم. خداوندا، من پیشاپیش از تو می خواهم از فضلت بر من گسترده کن و نعماتت را بر من کامل کن و مرا در طاعت خودت به کار بگیر و علاقه ام را در آنچه نزد تو است، قرار بده و مرا بر ملت خودت و ملت رسولت (صلی الله علیه وآله) بمیران .خداوندا، برای ما پشتوانه مان را اصلاح کن و در آنچه که به ما روزی داده ای برکت عطا کن و ما را از عذاب آتش حفظ کن. خداوندا، من از سختی سفر و اندوه بازگشت و دیدن منظره بد در خانواده و مال و فرزند به تو پناه می برم. خداوندا، تو یاری دهنده و ناصر من هستی، با تو سفر می کنم و با تو حرکت می کنم. خداوندا، من در این سفر از تو خوشحالی و عمل به آنچه که تو از من راضی هستی را طلب می کنم. خداوندا، مسافت و مشقت آن را از من بگیر، همراه من باش و در خانواده ام جانشین خوبی باش. هیچ توان و نیرویی نیست مگر به خداوند علی و عظیم. خداوندا، من بنده تو هستم و این حمل تو است و مقصد، مقصد تو است و تو بر آنچه که بر من آشکار است، مطلع هستی. این سفر من را کفاره گناهان گذشته ام قرار ده و در آن یاری دهنده

من باش و سختی و مشقت آن را از من برطرف کن و از سخن و عمل رضایت تو را به من تلقین کن. به راستی که من بنده تو هستم و با تو و برای تو هستم.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۰۷۲ - رقم الحدیث الباب: ٦]

۱۵۰۷۲- ٦- (٤) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِیِّ بْنِ الْحُسَیْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عَلِیِّ بْنِ أَسْبَاطٍ عَنْ أَبِی الْحَسَنِ الرِّضَا ع قَالَ: قَالَ لِی إِذَا خَرَجْتَ مِنْ مَنْزِلِکَ فِی

ص: ۳۸٤

۱- فی نسخة- مرید (هامش المخطوط).

۲- فی التهذیب زیادة- غیرک (هامش المخطوط).

۳- التهذیب ٥- ٥٠- ۱٥٤.

٤- الفقیه ۲- ۲۷۲- ۲٤۱٦، و أورده عن الکافی و المحاسن فی الحدیث ۱ من الباب ۱۹ من أبواب أحکام المساکن.

سَفَرٍ أَوْ حَضَرٍ فَقُلْ بِسْمِ اللَّهِ آمَنْتُ بِاللَّهِ تَوَکَّلْتُ عَلَی اللَّهِ مَا شَاءَ اللَّهُ لَا حَوْلَ وَ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ- فَتَلَقَّاهُ الشَّیَاطِینُ فَتَضْرِبُ الْمَلَائِکَةُ وُجُوهَهَا وَ تَقُولُ مَا سَبِیلُکُمْ عَلَیْهِ وَ قَدْ سَمَّی اللَّهَ وَ آمَنَ بِهِ وَ تَوَکَّلَ عَلَی اللَّهِ وَ قَالَ مَا شَاءَ اللَّهُ لَا حَوْلَ وَ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ.

وَ رَوَاهُ الْبَرْقِیُّ فِی الْمَحَاسِنِ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ عَلِیِّ بْنِ أَسْبَاطٍ (۱)

وَ رَوَاهُ أَیْضاً عَنِ ابْنِ فَضَّالٍ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ جَهْمٍ عَنِ الرِّضَا ع مِثْلَهُ (۲).

******

ترجمه:

***

علی بن اسباط از امام ابوالحسن الرضا (علیه السلام) نقل کرده است: او به من گفت: هرگاه از خانه ات در سفر یا حضر خارج می شوی، بگو "بسم الله، ایمان آوردم به خدا، توکل کردم بر خدا، آنچه خدا بخواهد، هیچ توان و نیرویی نیست مگر به خدا". سپس شیاطین او را ملاقات می کنند و فرشتگان چهره هایشان را می زنند و می گویند: "راهی بر او ندارید، او نام خدا را برده، به او ایمان آورده، بر خدا توکل کرده و گفته است 'آنچه خدا بخواهد، هیچ توان و نیرویی نیست مگر به خدا

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۰۷۳ - رقم الحدیث الباب: ۷]

۱۵۰۷۳- ۷- (۳) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَبِی بَصِیرٍ عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ ع قَالَ: مَنْ قَالَ حِینَ یَخْرُجُ مِنْ بَابِ دَارِهِ أَعُوذُ بِاللَّهِ مِمَّا عَاذَتْ مِنْهُ مَلَائِکَةُ اللَّهِ مِنْ شَرِّ هَذَا الْیَوْمِ وَ مِنْ شَرِّ الشَّیَاطِینِ وَ مِنْ شَرِّ مَنْ نَصْبَ لِأَوْلِیَاءِ اللَّهِ وَ مِنْ شَرِّ الْجِنِّ وَ الْإِنْسِ وَ مِنْ شَرِّ السِّبَاعِ وَ الْهَوَامِّ وَ شَرِّ رُکُوبِ الْمَحَارِمِ کُلِّهَا أُجِیرُ نَفْسِی بِاللَّهِ مِنْ کُلِّ شَرٍّ- غَفَرَ اللَّهُ لَهُ وَ تَابَ عَلَیْهِ وَ کَفَاهُ الْهَمَّ وَ حَجَزَهُ عَنِ السُّوءِ وَ عَصَمَهُ مِنَ الشَّرِّ.

وَ رَوَاهُ الْکُلَیْنِیُّ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ عَلِیِّ بْنِ الْحَکَمِ عَنْ عَاصِمِ بْنِ حُمَیْدٍ عَنْ أَبِی بَصِیرٍ إِلَّا أَنَّهُ قَالَ مِنْ شَرِّ هَذَا الْیَوْمِ الْجَدِیدِ الَّذِی إِذَا غَابَتْ شَمْسُهُ لَمْ یَعُدْ وَ مِنْ شَرِّ نَفْسِی وَ مِنْ شَرِّ غَیْرِی وَ مِنْ شَرِّ الشَّیَاطِینِ (٤).

ص: ۳۸۵

۱- المحاسن- ۳۵۰- ۳۳.

۲- المحاسن- ۳۵۰- ذیل الحدیث ۳۳.

۳- الفقیه ۲- ۲۷۲- ۲٤۱۷.

٤- الکافی ۲- ٥٤۱- ٤.

وَ رَوَاهُ الْبَرْقِیُّ فِی الْمَحَاسِنِ عَنْ عَلِیِّ بْنِ الْحَکَمِ نَحْوَهُ (۱).

******

ترجمه:

***

ابی بصیر از امام ابوجعفر (علیه السلام) نقل کرده است: هرکس هنگام خارج شدن از درب خانه اش بگوید: "به خدا پناه می برم از آنچه فرشتگان خدا از آن پناه بردند، از شر این روز و از شر شیاطین و از شر هرکس که بر دوستان خداوند کینه توزی کند و از شر جن و انس و از شر درندگان و حشرات و از شر ارتکاب هرگونه حرام. جان خود را به خدا پناه می دهم از هر بدی"، خداوند او را می بخشد و بر او توبه می دهد و او را از غم و اندوه نجات می دهد و از بدی ها محافظت می کند و از شر حفظ می کند.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۰۷٤ - رقم الحدیث الباب: ۸]

۱۵۰۷٤- ۸- (۲) قَالَ: وَ کَانَ الصَّادِقُ ع إِذَا أَرَادَ سَفَراً قَالَ اللَّهُمَّ خَلِّ سَبِیلَنَا وَ أَحْسِنْ تَسْیِیرَنَا وَ أَعْظِمْ عَافِیَتَنَا.

******

ترجمه:

***

و صادق (علیه السلام) هرگاه قصد سفر داشت، می گفت: "خداوندا، راه ما را هموار کن و سفر ما را نیکو گردان و عافیت ما را عظیم کن

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۰۷۵ - رقم الحدیث الباب: ۹]

۱۵۰۷۵- ۹- (۳) أَحْمَدُ بْنُ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ الْبَرْقِیُّ فِی الْمَحَاسِنِ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ الْحُسَیْنِ أَوْ غَیْرِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِنَانٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع مِثْلَهُ.

******

ترجمه:

***

مُحَمَّدِ بْنِ سِنَانٍ مثل همین روایت را از حضرت صادق علیه السلام نقل کرده

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۰۷۶ - رقم الحدیث الباب: ۱۰]

۱۵۰۷۶- ۱۰- (٤) وَ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبَانٍ الْأَحْمَرِ عَنِ الْحَلَبِیِّ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: کَانَ أَبُو جَعْفَرٍ ع إِذَا خَرَجَ مِنْ بَیْتِهِ یَقُولُ بِسْمِ اللَّهِ خَرَجْتُ وَ بِسْمِ اللَّهِ وَلَجْتُ وَ عَلَی اللَّهِ تَوَکَّلْتُ وَ لَا حَوْلَ وَ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِیِّ الْعَظِیمِ.

******

ترجمه:

***

ابو جعفر (علیه السلام) هرگاه از خانه اش خارج می شد، می گفت: "بسم الله، خارج شدم و بسم الله، وارد شدم و بر خدا توکل کردم. هیچ توان و نیرویی نیست مگر به خداوند علی و عظیم."

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۰۷۷ - رقم الحدیث الباب: ۱۱]

۱۵۰۷۷- ۱۱- (۵) وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِنَانٍ قَالَ: كَانَ أَبُو الْحَسَنِ الرِّضَا ع يَقُولُ ذَلِكَ إِذَا خَرَجَ مِنْ مَنْزِلِهِ.

******

ترجمه:

***

محمد بن سنان گفت: ابو الحسن الرضا (علیه السلام) این (ذکر) را می گفت هرگاه از خانه اش خارج می شد .

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۰۷۸ - رقم الحدیث الباب: ۱۲]

۱۵۰۷۸- ۱۲- (٦) وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِیٍّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِنَانٍ عَنْ أَبِی الْحَسَنِ الرِّضَا ع قَالَ: کَانَ أَبِی یَقُولُ إِذَا خَرَجَ مِنْ مَنْزِلِهِ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِیمِ خَرَجْتُ بِحَوْلِ اللَّهِ وَ قُوَّتِهِ بِلَا حَوْلٍ مِنِّی وَ قُوَّةٍ بَلْ بِحَوْلِکَ وَ قُوَّتِکَ یَا رَبِّ مُتَعَرِّضاً لِرِزْقِکَ فَأْتِنِی بِهِ فِی عَافِیَةٍ.

وَ رَوَاهُ الْکُلَیْنِیُّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ یَحْیَی عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِنَانٍ مِثْلَهُ (۷).

******

ترجمه:

***

محمد بن سنان از امام ابوالحسن الرضا (علیه السلام) نقل کرده است: پدرم هرگاه از خانه اش خارج می شد، می گفت: "بسم الله الرحمن الرحیم، به حول و قوت خدا خارج شدم، نه به حول و قوت خودم، بلکه به حول و قوت تو ای پروردگار، متعرض رزق تو شده ام، پس آن را در عافیت به من برسان."

***

ص: ۳۸٦

۱- المحاسن- ۳۵۰- ۳٤.

۲- الفقیه ۲- ۲۷۱- ۲٤۱۵.

۳- المحاسن- ۳۵۰- ۳۲.

٤- المحاسن- ۳۵۱- ۳٦.

۵- المحاسن- ۳۵۱- ذیل الحدیث ۳٦.

٦- المحاسن- ٣٥٢- ٣٩، و أورده فی الحدیث ٤ من الباب ١٩ من أبواب أحکام المساکن.
٧- الکافی ٢- ٥٤٢- ٧.

[رقم الحدیث الکلی: ١٥٠٧٩ - رقم الحدیث الباب: ١٣]

١٥٠٧٩- ١٣- (١) عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ فِی قُرْبِ الْإِسْنَادِ عَنْ هَارُونَ بْنِ مُسْلِمٍ عَنْ مَسْعَدَةَ بْنِ صَدَقَةَ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ آبَائِهِ ع أَنَّ النَّبِیَّ ص قَالَ: إِذَا خَرَجَ الرَّجُلُ مِنْ بَیْتِهِ فَقَالَ بِسْمِ اللَّهِ- قَالَتِ الْمَلَائِکَةُ لَهُ سَلِمْتَ فَإِذَا قَالَ لَا حَوْلَ وَ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ- قَالَتِ الْمَلَائِکَةُ لَهُ کُفِیتَ فَإِذَا قَالَ تَوَکَّلْتُ عَلَی اللَّهِ- قَالَتِ الْمَلَائِکَةُ لَهُ وُقِیتَ.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا یَدُلُّ عَلَی ذَلِکَ فِی أَحْکَامِ الْمَسَاکِنِ (٢).

******

ترجمه:

***

مسعدة بن صدقة از جعفر بن محمد (علیه السلام) از پدرانش نقل کرده است که پیامبر (صلی الله علیه وآله) گفت: هرگاه مردی از خانه اش بیرون رود و بگوید 'بسم الله'، فرشتگان به او می گویند 'سلامت شدی'. و اگر بگوید 'لا حول و لا قوة إلا بالله'، فرشتگان به او می گویند 'کفایت شدی'. و اگر بگوید 'توکلت علی الله'، فرشتگان به او می گویند 'محفوظ شدی'.

***

٢٠- بَابُ اسْتِحْبَابِ التَّسْمِیَةِ عِنْدَ الرُّکُوبِ وَ الدُّعَاءِ بِالْمَأْثُورِ وَ تَذَکُّرِ نِعْمَةِ اللَّهِ بِالدَّوَابِّ وَ الْإِمْسَاکِ بِالرِّکَابِ لِلْمُؤْمِنِ

اشارة

(۳) ۲۰ بَابُ اسْتِحْبَابِ التَّسْمِيَةِ عِنْدَ الرُّكُوبِ وَ الدُّعَاءِ بِالْمَأْثُورِ وَ تَذَكُّرِ نِعْمَةِ اللَّهِ بِالدَّوَابِّ وَ الْإِمْسَاكِ بِالرِّكَابِ لِلْمُؤْمِنِ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلى: ۱۵۰۸۰ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱۵۰۸۰- ۱- (٤) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْمَاعِيلَ عَنِ الْفَضْلِ بْنِ شَاذَانَ عَنِ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ وَ صَفْوَانَ بْنِ يَحْيَى عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ عَمَّارٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع فِي حَدِيثٍ قَالَ: فَإِذَا جَعَلْتَ رِجْلَكَ فِي الرِّكَابِ فَقُلْ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ بِسْمِ اللَّهِ وَ اللَّهُ أَكْبَرُ- فَإِذَا اسْتَوَيْتَ عَلَى رَاحِلَتِكَ وَ اسْتَوَى بِكَ مَحْمِلُكَ فَقُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي هَدَانَا لِلْإِسْلَامِ- وَ عَلَّمَنَا الْقُرْآنَ (٥) وَ مَنَّ عَلَيْنَا بِمُحَمَّدٍ ص سُبْحَانَ اللَّهِ سُبْحانَ الَّذِي سَخَّرَ لَنا هذا وَ ما كُنَّا لَهُ مُقْرِنِينَ وَ إِنَّا إِلى رَبِّنا لَمُنْقَلِبُونَ وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ اللَّهُمَّ أَنْتَ الْحَامِلُ عَلَى الظَّهْرِ وَ الْمُسْتَعَانُ عَلَى الْأَمْرِ اللَّهُمَّ بَلِّغْنَا بَلَاغاً يَبْلُغُ إِلَى خَيْرٍ بَلَاغاً يَبْلُغُ إِلَى رِضْوَانِكَ وَ مَغْفِرَتِكَ اللَّهُمَّ لَا طَيْرَ إِلَّا طَيْرُكَ وَ لَا خَيْرَ إِلَّا خَيْرُكَ وَ لَا حَافِظَ غَيْرُكَ.

۱- قرب الإسناد- ۳۲.

۲- تقدم فی الباب ۱۹ من أبواب أحکام المساکن.

۳- الباب ۲۰ فیه ۸ أحادیث.

٤- الکافی ٤- ۲۸٤- ۲، و أورد صدره فی الحدیث ٥ من الباب ۱۹ من هذه الأبواب.

٥- کتب فی المخطوط علی قوله (و علمنا القرآن) علامة نسخة.

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَعْقُوبَ مِثْلَهُ (۱).

******

ترجمه:

***

معاویه بن عمار از امام ابوعبدالله (علیه السلام) در حدیثی نقل کرده است: "هرگاه پای خود را در رکاب گذاشتی، بگو 'بسم الله الرحمن الرحیم، بسم الله و الله اکبر'. هرگاه بر مرکب خود سوار شدی و بار خود را مرتب کردی، بگو 'الحمدلله الذی هدانا للإسلام و علمنا القرآن و منّ علینا بمحمد (ص). سبحان الله، سبحان الذی سخر لنا هذا و ما کنا له مقرنین و انا الی ربنا لمنقلبون. الحمدلله رب العالمین. خداوندا، تویی حمل کننده بر پشت و کمک کننده در کارها. خداوندا، ما را به خیر برسان و به رضوان و مغفرت خود برسان. خداوندا، هیچ خوش گمانی نیست مگرخوش گمانی به تو و هیچ خیری نیست مگر خیر تو و هیچ حافظی نیست غیر از تو'"

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۰۸۱ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱۵۰۸۱- ۲- (۲) وَ عَنْهُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى عَنِ الدِّهْقَانِ عَنْ دُرُسْتَ عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ عَبْدِ الْحَمِيدِ عَنْ أَبِي الْحَسَنِ ع قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص إِذَا رَكِبَ الرَّجُلُ الدَّابَّةَ فَسَمَّى رَدِفَهُ مَلَكٌ يَحْفَظُهُ حَتَّى يَنْزِلَ

وَ إِنْ رَكِبَ وَ لَمْ يُسَمِّ رَدِفَهُ شَيْطَانٌ فَيَقُولُ لَهُ تَغَنَّ (٣) فَإِنْ قَالَ لَهُ لَا أُحْسِنُ قَالَ لَهُ تَمَنَّ فَلَا يَزَالُ يَتَمَنَّى حَتَّى يَنْزِلَ وَ قَالَ مَنْ قَالَ إِذَا رَكِبَ الدَّابَّةَ بِسْمِ اللَّهِ لَا حَوْلَ وَ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي هَدانا لِهذا وَ ما كُنَّا لِنَهْتَدِيَ لَوْ لا أَنْ هَدانَا اللَّهُ (٤) الآيَةَ سُبْحانَ الَّذِي سَخَّرَ لَنا هذا وَ ما كُنَّا لَهُ مُقْرِنِينَ (٥) حُفِظَتْ لَهُ نَفْسُهُ وَ دَابَّتُهُ حَتَّى يَنْزِلَ.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ فِي ثَوَابِ الْأَعْمَالِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ سَعْدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى (٦)

وَ رَوَاهُ الْبَرْقِيُّ فِي الْمَحَاسِنِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى (٧)

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ مِثْلَهُ (٨).

******

ترجمه:

***

ابراهیم بن عبدالحمید از امام ابوالحسن (علیه السلام) نقل کرده است: رسول خدا (صلی الله علیه وآله) گفت: هرگاه مردی بر مرکب سوار شود و نام خدا را ببرد، فرشته ای او را همراهی می کند و تا زمانی که پیاده شود، او را حفظ می کند. و اگر سوار شود و نام خدا را نبرد، شیطان او را همراهی می کند و به او می گوید 'بخوان'. اگر بگوید 'نمی توانم بخوانم'، شیطان می گوید 'آرزو کن' و او تا زمانی که پیاده شود، آرزو می کند. و اگر هنگام سوار شدن بر مرکب بگوید 'بسم الله، لا حول و لا قوة إلا بالله، الحمدلله الذی هدانا لهذا و ما کنا لنهتدی لولا أن هدانا الله، سبحان الذی سخر لنا هذا و ما کنا له مقرنین'، خودش و مرکبش تا زمانی که پیاده شود، حفظ می شود.

***

[رقم الحديث الكلى: ١٥٠٨٢ - رقم الحديث الباب: ٣]

[رقم الحديث الكلى: ١٥٠٨٣ - رقم الحديث الباب: ٤]

١٥٠٨٣- ٤- (٩) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْأَصْبَغِ بْنِ نُبَاتَةَ قَالَ: أَمْسَكْتُ لِأَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ ع الرِّكَابَ وَ هُوَ

ص: ٣٨٨

١- التهذيب ٥- ٥٠- ١٥٤.

٢- الكافى ٦- ٥٤٠- ١٧.

٣- فيه أن الغناء لا يختص بمجالس الشرب كما ذهب إليه الغزالى و جماعة من الصوفية (منه. قده).

٤- الأعراف ٧- ٤٣.

٥- الزخرف ٤٣- ١٣.

٦- ثواب الأعمال- ٢٢٧- ١.

٧- المحاسن- ٦٢٨- ١٠٣.

٨- التهذيب ٦- ١٦٥- ٣٠٩.

٩- الفقيه ٢-١٧٨ / ٧٩٥

يُرِيدُ أَنْ يَرْكَبَ فَرَفَعَ رَأْسَهُ ثُمَّ تَبَسَّمَ فَقُلْتُ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ- رَأَيْتُكَ رَفَعْتَ رَأْسَكَ وَ تَبَسَّمْتَ فَقَالَ نَعَمْ يَا أَصْبَغُ- أَمْسَكْتُ لِرَسُولِ اللَّهِ ص كَمَا أَمْسَكْتَ لِي فَرَفَعَ رَأْسَهُ وَ تَبَسَّمَ فَسَأَلْتُهُ كَمَا سَأَلْتَنِي وَ سَأُخْبِرُكَ كَمَا أَخْبَرَنِي أَمْسَكْتُ لِرَسُولِ اللَّهِ ص الشَّهْبَاءَ فَرَفَعَ رَأْسَهُ إِلَى السَّمَاءِ وَ تَبَسَّمَ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ رَفَعْتَ رَأْسَكَ إِلَى السَّمَاءِ وَ تَبَسَّمْتَ فَقَالَ يَا عَلِيُّ إِنَّهُ لَيْسَ مِنْ أَحَدٍ يَرْكَبُ الدَّابَّةَ فَيَذْكُرُ (١) مَا أَنْعَمَ اللَّهُ بِهِ عَلَيْهِ ثُمَّ يَقْرَأُ آيَةَ السُّخْرَةِ- ثُمَّ يَقُولُ أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ وَ أَتُوبُ إِلَيْهِ اللَّهُمَّ اغْفِرْ

لِی ذُنُوبِی إِنَّهُ لَا یَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلَّا أَنْتَ- إِلَّا قَالَ السَّیِّدُ الْکَرِیمُ یَا مَلَائِکَتِی عَبْدِی یَعْلَمُ أَنَّهُ لَا یَغْفِرُ الذُّنُوبَ غَیْرِی اشْهَدُوا أَنِّی قَدْ غَفَرْتُ لَهُ ذُنُوبَهُ.

وَ فِی الْمَجَالِسِ عَنِ الْحُسَیْنِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ إِدْرِیسَ عَنْ أَبِیهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عِیسَی عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِیِّ بْنِ فَضَّالٍ عَنْ أَبِی جَمِیلَةَ الْمُفَضَّلِ بْنِ صَالِحٍ عَنْ سَعْدِ بْنِ طَرِیفٍ عَنِ الْأَصْبَغِ بْنِ نُبَاتَةَ مِثْلَهُ إِلَّا أَنَّهُ قَالَ یَرْکَبُ الدَّابَّةَ فَیَقْرَأُ آیَةَ الْکُرْسِیِّ- ثُمَّ یَقُولُ أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ الْحَدِیثَ (۲).

- وَ رَوَاهُ الْبَرْقِیُّ فِی الْمَحَاسِنِ عَنِ ابْنِ فَضَّالٍ (۳)

وَ رَوَاهُ عَلِیُّ بْنُ إِبْرَاهِیمَ فِی تَفْسِیرِهِ عَنْ أَبِیهِ عَنِ ابْنِ فَضَّالٍ إِلَّا أَنَّهُ قَالَ ثُمَّ یَقْرَأُ آیَةَ الْکُرْسِیِّ (٤)

******

ترجمه:

***

اصبغ بن نباته گفت: رکاب را برای امیرالمؤمنین (علیه السلام) گرفتم و او قصد سوار شدن داشت. سرش را بلند کرد و لبخند زد. گفتم: "ای امیرالمؤمنین، دیدم که سرت را بلند کردی و لبخند زدی." فرمود: "بله، ای اصبغ، برای رسول خدا (صلی الله علیه وآله) نیز همان طور که تو برای من گرفتی، رکاب گرفتم. او نیز سرش را بلند کرد و لبخند زد. از او پرسیدم همان طور که تو از من پرسیدی و او به من گفت: 'هر کس بر مرکب سوار شود و نعمتی که خداوند به او داده است را یاد کند و آیه تسخیر را بخواند و بگوید استغفر الله الذی لا اله الا هو الحی القیوم و أتوب إلیه. اللهم اغفر لی ذنوبی إنه لا یغفر الذنوب إلا أنت.' سپس پروردگار کریم می گوید: 'ای فرشتگان من، بنده من می داند که جز من کسی نمی تواند گناهان را بیامرزد. شاهد باشید که من گناهان او را بخشیدم.'

***

[رقم الحديث الكلی: ١٥٠٨٤ - رقم الحديث الباب: ٥]

١٥٠٨٤- ٥- (٥) قَالَ الصَّدُوقُ وَ كَانَ الصَّادِقُ ع إِذَا وَضَعَ رِجْلَهُ

ص: ٣٨٩

١- كتب فی المخطوط علی قوله (الدابّة فيذكر) علامة نسخة.

٢- أمالی الصدوق- ٤١٠- ٣.

٣- المحاسن- ٣٥٢- ٤٠.

٤- تفسير القمّیّ ٢- ٢٨١.

٥- الفقيه ٢- ٢٧٢- ٢٤١٨.

فِی الرِّكَابِ يَقُولُ سُبْحانَ الَّذِی سَخَّرَ لَنا هذا وَ ما كُنَّا لَهُ مُقْرِنِينَ (١) وَ يُسَبِّحُ اللَّهَ سَبْعاً وَ يَحْمَدُ اللَّهَ سَبْعاً وَ يُهَلِّلُ اللَّهَ سَبْعاً.

وَ رَوَاهُ الْبَرْقِیُّ فِی الْمَحَاسِنِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْفَضْلِ النَّوْفَلِیِّ عَنْ أَبِيهِ عَنْ بَعْضِ مَشِيخَتِهِ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع (٢)

وَ رَوَاهُ أَيْضاً مُرْسَلًا (٣).

******

ترجمه:

***

صدوق گفت: و صادق (علیه السلام) هرگاه پای خود را در رکاب می گذاشت، می گفت 'سبحان الذی سخر لنا هذا و ما کنا له مقرنین' و هفت بار تسبیح می گفت، هفت بار حمد می گفت و هفت بار تهلیل (لا اله الا الله) می گفت.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۰۸۵ - رقم الحدیث الباب: ٦]

۱۵۰۸۵- ٦- (٤) الْحَسَنُ بْنُ مُحَمَّدٍ الطُّوسِيُّ فِي مَجَالِسِهِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَمَاعَةٍ عَنْ أَبِي الْمُفَضَّلِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ الْمُعَدِّلِ عَنْ مُوسَى بْنِ عَامِرٍ عَنِ الْوَلِيدِ بْنِ مُسْلِمٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ سُلَيْمَانَ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ السَّبِيعِيِّ عَنْ عَلِيِّ بْنِ رَبِيعَةَ الْأَسَدِيِّ قَالَ: رَكِبَ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ ع- فَلَمَّا وَضَعَ رِجْلَهُ فِي الرِّكَابِ قَالَ بِسْمِ اللَّهِ- فَلَمَّا اسْتَوَى عَلَى الدَّابَّةِ قَالَ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَكْرَمَنَا وَ حَمَلَنَا فِي الْبَرِّ وَ الْبَحْرِ وَ رَزَقَنَا مِنَ الطَّيِّبَاتِ وَ فَضَّلَنَا عَلَى كَثِيرٍ مِمَّنْ خَلَقَ تَفْضِيلًا سُبْحانَ الَّذِي سَخَّرَ لَنا هذا وَ ما كُنَّا لَهُ مُقْرِنِينَ- ثُمَّ سَبَّحَ اللَّهَ ثَلَاثاً وَ حَمِدَ اللَّهَ ثَلَاثاً ثُمَّ قَالَ رَبِّ اغْفِرْ لِي فَإِنَّهُ لَا يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلَّا أَنْتَ- ثُمَّ قَالَ كَذَا فَعَلَ رَسُولُ اللَّهِ ص وَ أَنَا رَدِيفُهُ.

******

ترجمه:

***

علی بن ربیعه اسدی گفت: علی بن ابی طالب (علیه السلام) رکاب گذاشت، پس هنگامی که پایش را در رکاب گذاشت، گفت: 'بسم الله'. وقتی بر مرکب سوار شد، گفت: 'الحمدلله الذی أکرَمَنا و حَمَلَنا فی البَرّ و البَحر و رَزَقَنا مِنَ الطَّیِّبات و فَضَّلَنا علی کَثیرٍ مِمَّن خَلَقَ تَفضیلاً. سبحانَ الذی سَخَّرَ لَنا هذا و ما کُنّا لَهُ مُقْرِنین'. سپس سه بار تسبیح گفت و سه بار حمد کرد. سپس گفت: 'رَبّ اغفِر لی

فَإِنَّهُ لا يَغفِرُ الذُّنوبَ إلا أَنتَ'. سپس گفت: 'اینچنین رسول خدا (صلی الله علیه وآله) نیز انجام می داد و من همراه او بودم.'

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۰۸٦ - رقم الحدیث الباب: ۷]

۱۵۰۸٦- ۷- (۵) أَحْمَدُ بْنُ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ الْبَرْقِیُّ فِی الْمَحَاسِنِ عَنِ ابْنِ فَضَّالٍ عَنْ عُبَیْسِ بْنِ هِشَامٍ عَنْ عَبْدِ الْکَرِیمِ بْنِ عَمْرٍو عَنِ الْحَکَمِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ الْقَاسِمِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَطَاءٍ فِی حَدِیثٍ أَنَّهُ قَدَّمَ لِأَبِی جَعْفَرٍ

ص: ۳۹۰

۱- الزخرف ٤۳- ۱۳.

۲- المحاسن- ۳۵۳- ٤۲.

۳- المحاسن- ٦۳۳- ۱۲۰.

٤- أمالی الطوسیّ ۲- ۱۲۸.

۵- المحاسن- ۳۵۲- ٤۱، و أورد قطعة منه فی الحدیث ۵ من الباب ۲۰ من أبواب مکان المصلی، و صدره فی الحدیث ۱ من الباب ۱٦ من أبواب أحکام الدوابّ.

ع حِمَاراً وَ أَمْسَکَ لَهُ بِالرِّکَابِ فَرَکِبَ فَقَالَ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی هَدَانَا بِالْإِسْلَامِ وَ عَلَّمَنَا الْقُرْآنَ- وَ مَنَّ عَلَیْنَا بِمُحَمَّدٍ ص- الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی سَخَّرَ لَنَا هَذَا وَ مَا کُنَّا لَهُ مُقْرِنِینَ وَ إِنَّا إِلَی رَبِّنَا لَمُنْقَلِبُونَ وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِینَ.

وَ رَوَاهُ الْکُلَیْنِیُّ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ خَالِدٍ عَنِ ابْنِ فَضَّالٍ نَحْوَهُ (۱).

******

ترجمه:

***

عبدالله بن عطاء در حدیثی نقل کرده است که برای ابوجعفر (علیه السلام) الاغی آوردند و رکاب را برای او نگه داشتند تا سوار شود. پس گفت: 'الحمدلله الذی هدانا بالإسلام و علمنا القرآن، و منّ علینا بمحمد (ص). الحمدلله الذی سخر لنا هذا و ما کنا له مقرنین و انا الی ربنا لمنقلبون. الحمدلله رب العالمین.'

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۰۸۷ - رقم الحدیث الباب: ۸]

۱۵۰۸۷- ۸- (۲) عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ الْحِمْیَرِیُّ فِی قُرْبِ الْإِسْنَادِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عِیسَی عَنْ أَسْبَاطٍ عَنْ أَبِی الْحَسَنِ ع فِی حَدِیثٍ قَالَ: فَإِنْ خَرَجْتَ بَرّاً فَقُلِ الَّذِی قَالَ اللَّهُ سُبْحانَ الَّذِی سَخَّرَ لَنا هذا وَ ما کُنَّا لَهُ مُقْرِنِینَ وَ إِنَّا إِلی رَبِّنا لَمُنْقَلِبُونَ (۳) فَإِنَّهُ لَیْسَ مِنْ عَبْدٍ یَقُولُهُ عِنْدَ رُکُوبِهِ فَیَقَعُ مِنْ بَعِیرٍ أَوْ دَابَّةٍ فَیَضُرُّهُ شَیْ ءٌ بِإِذْنِ اللَّهِ وَ قَالَ فَإِذَا خَرَجْتَ مِنْ مَنْزِلِکَ فَقُلْ بِسْمِ اللَّهِ آمَنْتُ بِاللَّهِ تَوَکَّلْتُ عَلَی اللَّهِ وَ لَا حَوْلَ وَ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ.

(٤)

******

ترجمه:

***

اسباط از امام ابوالحسن (علیه السلام) در حدیثی نقل کرده است: "هرگاه به خشکی بروی، بگو آنچه خداوند گفت: 'سبحان الذی سخر لنا هذا و ما کنا له مقرنین و انا الی ربنا لمنقلبون'. هیچ بنده ای که این را هنگام سوار شدن بگوید، از شتر یا دابه ای نمی افتد که به او آسیب برساند به اذن خدا. و گفت: هرگاه از خانه ات خارج می شوی، بگو 'بسم الله، ایمان آوردم به خدا، توکل کردم بر خدا، هیچ توان و نیرویی نیست مگر به خداوند'.

***

۲۱- بَابُ اسْتِحْبَابِ ذِكْرِ اللَّهِ وَ تَسْبِيحِهِ وَ تَهْلِيلِهِ فِی الْمَسِيرِ وَ التَّسْبِيحِ عِنْدَ الْهُبُوطِ وَ التَّكْبِيرِ عِنْدَ الصُّعُودِ وَ التَّهْلِيلِ وَ التَّكْبِيرِ عَلَى كُلِّ شَرَفٍ

اشارة

(۵) ۲۱ بَابُ اسْتِحْبَابِ ذِكْرِ اللَّهِ وَ تَسْبِيحِهِ وَ تَهْلِيلِهِ فِی الْمَسِيرِ وَ التَّسْبِيحِ عِنْدَ الْهُبُوطِ وَ التَّكْبِيرِ عِنْدَ الصُّعُودِ وَ التَّهْلِيلِ وَ التَّكْبِيرِ عَلَى كُلِّ شَرَفٍ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۵۰۸۸ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱۵۰۸۸- ۱- (٦) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ عَمَّارٍ عَنْ

١- الكافی ٨- ٢٧٦- ٤١٧.

٢- قرب الإسناد- ١٦٤، و أورد صدره فی الحدیث ٥ من الباب ١ من أبواب صلاة الاستخارة، و قطعة منه فی الحدیث ٧ من الباب ٦٠ من هذه الأبواب.

٣- الزخرف ٤٣- ١٣- ١٤.

٤- و تقدم ما یدلّ علیه باطلاقه فی الباب ١٩ من أبواب أحکام المساکن.

٥- الباب ٢١ فیه ٣ أحادیث.

٦- الفقیه ٢- ٢٧٣- ٢٤٢٠.

أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: کَانَ رَسُولُ اللَّهِ ص فِی سَفَرِهِ إِذَا هَبَطَ سَبَّحَ وَ إِذَا صَعِدَ کَبَّرَ.

وَ رَوَاهُ الْکُلَیْنِیُّ عَنْ عَلِیِّ بْنِ إِبْرَاهِیمَ عَنْ أَبِیهِ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَیْرٍ عَنْ مُعَاوِیَةَ بْنِ عَمَّارٍ مِثْلَهُ (١).

******

ترجمه:

***

معاویه بن عمار از امام ابوعبدالله (علیه السلام) نقل کرده است: "رسول خدا (صلی الله علیه وآله) در سفر هرگاه پایین می رفت، تسبیح می گفت و هرگاه بالا می رفت، تکبیر می گفت."

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٥٠٨٩ - رقم الحدیث الباب: ٢]

١٥٠٨٩- ٢- (٢) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْعَلَاءِ عَنْ أَبِی عُبَیْدَةَ عَنْ أَحَدِهِمَا ع قَالَ: إِذَا کُنْتَ فِی سَفَرٍ فَقُلِ اللَّهُمَّ اجْعَلْ مَسِیرِی عَبَراً وَ صَمْتِی تَفَکُّراً وَ کَلَامِی ذِکْراً.

******

ترجمه:

***

ابی عبیده از یکی از امامان (علیه السلام) نقل کرده است: "هرگاه در سفر بودی، بگو: 'خداوندا، مسیرم را عبرت آموز، سکوت مرا تفکرآمیز، و گفتارم را ذکر قرار ده'."

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۰۹۰ - رقم الحدیث الباب: ۳]

۱۵۰۹۰- ۳- (۳) قَالَ وَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص وَ الَّذِی نَفْسُ أَبِی الْقَاسِمِ بِیَدِهِ مَا هَلَّلَ مُهَلِّلٌ وَ لَا کَبَّرَ مُکَبِّرٌ عَلَی شَرَفٍ مِنَ الْأَشْرَافِ إِلَّا هَلَّلَ اللَّهَ (٤) مَا خَلْفَهُ وَ کَبَّرَ مَا بَیْنَ یَدَیْهِ بِتَهْلِیلِهِ وَ تَکْبِیرِهِ حَتَّی یَبْلُغَ مَقْطَعَ التُّرَابِ.

وَ رَوَاهُ الْبَرْقِیُّ فِی الْمَحَاسِنِ عَنْ یَعْقُوبَ بْنِ یَزِیدَ رَفَعَهُ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع مِثْلَهُ (٥) أَقُولُ: وَ یَأْتِی مَا یَدُلُّ عَلَی ذَلِکَ (٦).

******

ترجمه:

***

رسول خدا (صلی الله علیه وآله) گفت: قسم به آن که جان ابی القاسم در دست اوست، هیچ کس تهلیل (گفتن لا اله الا الله) و تکبیر (گفتن الله اکبر) نمی گوید بر بلندی ای از بلندی ها، مگر اینکه

خداوند آنچه را پشت سر اوست، تهلیل می کند و آنچه را پیش روی اوست، با تکبیر او بزرگ می کند تا زمانی که به محل خاک برسد.

***

۲۲- بَابُ اسْتِحْبَابِ الدُّعَاءِ بِالْمَأْثُورِ فِی الْمَسِیرِ

اشارة

(۷) ۲۲ بَابُ اسْتِحْبَابِ الدُّعَاءِ بِالْمَأْثُورِ فِی الْمَسِیرِ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۰۹۱ - رقم الحدیث الباب: ۱]

۱۵۰۹۱- ۱- (۸) مُحَمَّدُ بْنُ یَعْقُوبَ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَحْمَدَ بْنِ

ص: ۳۹۲

۱- الکافی ٤- ۲۸۷- ۲.

۲- الفقیه ۲- ۲۷۳- ۲٤۲۱.

۳- الفقیه ۲- ۲۷۳- ۲٤۲۲.

٤- اسم الجلالة- ليس فی المصدر.

٥- المحاسن- ٣٥٣- ٤٤.

٦- يأتی ما يدلّ علی بعض المقصود فی الحديث ٢ من الباب ٢٢، و فی الباب ٢٣ من هذه الأبواب.

٧- الباب ٢٢ فيه ٣ أحاديث.

٨- الكافی ٤- ٢٨٨- ٤، و أورد ذيله فی الحديث ١ من الباب ٢٥ من هذه الأبواب.

مُحَمَّدٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحَكَمِ عَنْ أَبَانِ بْنِ عُثْمَانَ عَنْ عِيسَى بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الْقُمِّيِّ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: قُلِ اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ لِنَفْسِیَ الْيَقِينَ وَ الْعَفْوَ وَ الْعَافِيَةَ فِی الدُّنْيَا وَ الآخِرَةِ اللَّهُمَّ أَنْتَ ثِقَتِی وَ أَنْتَ رَجَائِی وَ أَنْتَ عَضُدِی وَ أَنْتَ نَاصِرِی بِکَ أَحُلُّ وَ بِکَ أَسِيرُ الْحَدِيثَ.

******

ترجمه:

***

عيسی بن عبدالله القمی از امام ابوعبدالله (عليه السلام) نقل می كند كه فرمود: "بگو: 'خدايا، من از تو برای خود يقين، عفو و عافيت در دنيا و آخرت را می خواهم. خدايا، تو اعتماد من هستی، تو اميد من هستی، تو پشتيبان من هستی و تو ياور من هستی. به تو حركت می كنم و به تو استوار هستم.'"

***

[رقم الحديث الكلی: ١٥٠٩٢ - رقم الحديث الباب: ٢]

۱۵۰۹۲- ۲- (۱) وَ عَنْهُمْ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ عَنْ أَبِیهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِنَانٍ عَنْ حُذَیْفَةَ بْنِ مَنْصُورٍ قَالَ: صَحِبْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع وَ هُوَ مُتَوَجِّهٌ إِلَی مَکَّةَ- فَلَمَّا صَلَّی قَالَ اللَّهُمَّ خَلِّ سَبِیلَنَا وَ أَحْسِنْ تَسْیِیرَنَا وَ أَحْسِنْ عَافِیَتَنَا- وَ کُلَّمَا صَعِدَ (۲) قَالَ اللَّهُمَّ لَکَ الشَّرَفُ عَلَی کُلِّ شَرَفٍ.

وَ رَوَاهُ الْبَرْقِیُّ فِی الْمَحَاسِنِ مِثْلَهُ (۳).

******

ترجمه:

***

حذیفة بن منصور گفت: با امام ابوعبدالله (علیه السلام) همراه بودم و او به سوی مکه می رفت. هنگامی که نماز خواند، گفت: "خداوندا، راه ما را هموار کن و سفر ما را نیکو گردان و عافیت ما را بهبود بخش". و هرگاه بالا می رفت، می گفت: "خداوندا، تو را شرف است بر هر شرف".

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۰۹۳ - رقم الحدیث الباب: ۳]

۱۵۰۹۳- ۳- (٤) وَ عَنْهُمْ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِیٍّ عَنْ عَلِیِّ بْنِ حَمَّادٍ عَنْ رَجُلٍ عَنْ أَبِی سَعِیدٍ الْمُکَارِی عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: إِذَا خَرَجْتَ فِی سَفَرٍ فَقُلِ اللَّهُمَّ إِنِّی خَرَجْتُ فِی وَجْهِی هَذَا بِلَا ثِقَةٍ مِنِّی لِغَیْرِکَ وَ لَا رَجَاءٍ آوِی إِلَیْهِ إِلَّا إِلَیْکَ وَ لَا قُوَّةٍ أَتَّکِلُ عَلَیْهَا وَ لَا حِیلَةٍ أَلْجَأُ إِلَیْهَا إِلَّا طَلَبَ فَضْلِکَ وَ ابْتِغَاءَ رِزْقِکَ وَ تَعَرُّضاً لِرَحْمَتِکَ وَ سُکُوناً إِلَی حُسْنِ عَادَتِکَ وَ أَنْتَ أَعْلَمُ بِمَا سَبَقَ لِی فِی عِلْمِکَ فِی سَفَرِی هَذَا مِمَّا أُحِبُّ أَوْ أَکْرَهُ فَإِنَّ مَا أُوقِعْتُ عَلَیْهِ یَا رَبِّ مِنْ قَدَرِکَ فَمَحْمُودٌ فِیهِ بَلَاؤُکَ وَ مُتَّضِحٌ عِنْدِی فِیهِ قَضَاؤُکَ وَ أَنْتَ تَمْحُو مَا تَشَاءُ وَ تُثْبِتُ وَ عِنْدَکَ أُمُّ الْکِتَابِ اللَّهُمَّ فَاصْرِفْ عَنِّی مَقَادِیرَ کُلِّ بَلَاءٍ وَ مَقْضِیَّ کُلِّ لَاوَاءٍ (۵) وَ ابْسُطْ

۱- الکافی ٤- ۲۸۷- ۱.

۲- فی المصدر زیادة- أکمة.

۳- المحاسن- ۳۵۳- ٤۳.

٤- الکافی ٤- ۲۸۸- ۵.

۵- اللأواء- الشدة و الضیق (مجمع البحرین- لآ- ۱- ۳٦۹).

عَلَیَّ کَنَفاً مِنْ رَحْمَتِکَ وَ لُطْفاً مِنْ عَفْوِکَ وَ سَعَةً مِنْ رِزْقِکَ وَ تَماماً مِنْ نِعْمَتِکَ وَ جِماعاً مِنْ مُعَافَاتِکَ وَ أَوْقِعْ عَلَیَّ فِیهِ جَمِیعَ قَضَائِکَ عَلَی مُوَافَقَةِ جَمِیعِ هَوَایَ فِی حَقِیقَةِ أَحْسَنِ أَمَلِی وَ دَفْعِ مَا أَحْذَرُ فِیهِ وَ مَا لَا أَحْذَرُ عَلَی نَفْسِی وَ دِینِی وَ مَالِی مِمَّا أَنْتَ أَعْلَمُ بِهِ مِنِّی وَ اجْعَلْ ذَلِکَ خَیْراً لآخِرَتِی وَ دُنْیَایَ مَعَ مَا أَسْأَلُکَ یَا رَبِّ أَنْ تَحْفَظَنِی فِیمَا خَلَّفْتُ وَرَائِی مِنْ أَهْلِی وَ وُلْدِی وَ مَالِی وَ مَعِیشَتِی وَ خُزَانَتِی وَ قَرَابَتِی وَ إِخْوَانِی بِأَحْسَنِ مَا خَلَّفْتَ بِهِ غَائِباً مِنَ الْمُؤْمِنِینَ فِی تَحْصِینِ کُلِّ عَوْرَةٍ وَ حِفْظٍ مِنْ کُلِّ مَضِیعَةٍ وَ تَمَامِ کُلِّ نِعْمَةٍ وَ کِفَایَةِ کُلِّ مَکْرُوهٍ وَ سَتْرِ کُلِّ سَیِّئَةٍ وَ صَرْفِ کُلِّ مَحْذُورٍ وَ کَمَالِ کُلِّ مَا یَجْمَعُ لِیَ الرِّضَا وَ السُّرُورَ فِی جَمِیعِ أُمُورِی وَ افْعَلْ ذَلِکَ بِی بِحَقِّ مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ- وَ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ- وَ السَّلَامُ عَلَیْهِ وَ عَلَیْهِمْ وَ رَحْمَةُ اللَّهِ وَ بَرَکَاتُهُ.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا یَدُلُّ عَلَی ذَلِکَ (۱) وَ یَأْتِی مَا یَدُلُّ عَلَیْهِ (۲).

******

ترجمه:

***

خداوندا، من در این سفر بیرون آمدم بدون اعتمادی به غیر تو، و نه امیدی که به آن تکیه کنم جز به تو، و نه توانی که به آن اتکا کنم و نه حیله ای که به آن پناه ببرم جز جستجوی فضل تو و طلب روزی تو و درخواست رحمت تو و آرامش به خوش خویی تو. تو به آنچه در علم خود از این سفرم بر من معلوم است، از هرچه دوست دارم یا نمی پسندم، آگاه تر هستی. پس هرچه از قدر تو بر من واقع شود، بلای تو در آن ستوده است و قضای تو در آن آشکار است. تو آنچه را می خواهی، محو و اثبات می کنی و در نزد توست ام الکتاب. خداوندا، مرا از مقدرات هر بلایی و مقضی هر دشواری بازدار و کنفی از رحمت خود و لطفی از عفو خود و گستردگی ای از روزی خود و کامل شدنی از نعمت خود و جامعی از عافیت خود بر من بگستران و در این سفر، تمام قضایای خود را بر توافق تمامی میل من در حقیقت بهترین امید من و دفع آنچه از آن بیم دارم و آنچه بیم ندارم از نفس، دین و مالم، که تو به آن از من آگاه تری، بر من نازل کن. و آن را خیری برای آخرتم و دنیایم قرار ده و از تو می خواهم، ای پروردگار، که آنچه را پشت سر گذاشته ام از خانواده، فرزند، مال، معیشت، حزن، خویشاوندان و برادرانم، با بهترین آنچه که بر یک غائب مؤمن نهادی، حفظ کنی؛ در حفظ هر عورتی، نگهداری از هر ضایع شدنی، کامل شدن هر نعمتی، کفایت هر ناخوشایندی، پوشاندن هر بدی و دفع هر محذوری. و کمال هر آنچه را که برای من رضایت و شادی در تمام امورم جمع می کند، بر من عنایت کن. و این کار را برای من به حق محمد و آل محمد انجام ده. و بر محمد و آل محمد درود بفرست. و سلام بر او و بر آنان و رحمت خدا و برکاتش.

***

۲۳- بَابُ اسْتِحْبَابِ الِاسْتِعَاذَةِ وَ الِاحْتِجَابِ بِالذِّكْرِ وَ الدُّعَاءِ وَ تِلَاوَةِ آيَةِ الْكُرْسِيِّ فِي الْمَخَاوِفِ

اشارة

(۳) ۲۳ بَابُ اسْتِحْبَابِ الِاسْتِعَاذَةِ وَ الِاحْتِجَابِ بِالذِّكْرِ وَ الدُّعَاءِ وَ تِلَاوَةِ آيَةِ الْكُرْسِيِّ فِي الْمَخَاوِفِ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلى: ١٥٠٩٤ - رقم الحديث الباب: ١]

١٥٠٩٤- ١- (٤) أَحْمَدُ بْنُ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ الْبَرْقِیُّ فِی الْمَحَاسِنِ عَنْ أَبِیهِ عَنْ حَمَّادٍ عَنْ حَرِیزٍ عَنْ إِبْرَاهِیمَ بْنِ نُعَیْمٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: إِذَا دَخَلْتَ مُدْخَلًا تَخَافُهُ فَاقْرَأْ هَذِهِ الآیَةَ رَبِّ أَدْخِلْنِی مُدْخَلَ صِدْقٍ

١- تقدم فی الباب ٢١ من هذه الأبواب.

٢- یأتی فی البابین ٢٣، ٢٥ من هذه الأبواب.

٣- الباب ٢٣ فیه ٣ أحادیث.

٤- المحاسن- ٣٦٧- ١١٨.

وَ أَخْرِجْنِی مُخْرَجَ صِدْقٍ وَ اجْعَلْ لِی مِنْ لَدُنْکَ سُلْطاناً نَصِیراً (١) فَإِذَا عَایَنْتَ الَّذِی تَخَافُهُ فَاقْرَأْ آیَةَ الْکُرْسِیِّ.

******

ترجمه:

***

ابراهیم بن نعیم از امام ابوعبدالله (علیه السلام) نقل کرده است: "هرگاه وارد مکانی شدی که از آن می ترسی، این آیه را بخوان: 'رَبِّ أدخِلنی مُدخَلَ صِدقٍ وَ أخرِجنی مُخرَجَ صِدقٍ وَ اجعَل لی مِن لَدُنکَ سُلطاناً نَصیراً' (اسراء ۱۷-۸۰). و اگر چیزی که از آن می ترسی را دیدی، آیه الکرسی بخوان."

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۰۹۵ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱۵۰۹۵- ۲- (۲) وَ عَنِ ابْنِ فَضَّالٍ عَنْ أَبِی جَمِیلَةَ عَنْ ثُوَیْرِ بْنِ أَبِی فَاخِتَةَ عَنْ أَبِیهِ عَنْ أَبِی الْحَسَنِ ع فِی حَدِیثٍ قَالَ: سَأُعَلِّمُکَ مَا إِذَا قُلْتَهُ لَمْ یَضُرَّکَ الْأَسَدُ قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ دَانِیَالَ وَ الْجُبِّ مِنْ شَرِّ هَذَا الْأَسَدِ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ.

******

ترجمه:

***

ثویر بن ابی فاخته از پدرش نقل کرده است که امام ابوالحسن (علیه السلام) در حدیثی فرمود: "به تو چیزی را می آموزم که اگر بگویی، شیر به تو آسیب نمی رساند. بگو: 'اعوذ برب دانیال و الجب من شر هذا الاسد'، سه بار."

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۰۹۶ - رقم الحدیث الباب: ۳]

۱۵۰۹۶- ۳- (۳) وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِیٍّ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِی هَاشِمٍ عَنْ أَبِی خَدِیجَةَ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: أَتَی أَخَوَانِ رَسُولَ اللَّهِ ص فَقَالا لَهُ إِنَّا نُرِیدُ الشَّامَ فِی تِجَارَةٍ فَعَلِّمْنَا مَا نَقُولُ فَقَالَ نَعَمْ إِذَا

أَوَيْتُمَا إِلَى الْمَنْزِلِ فَصَلِّيَا الْعِشَاءَ الآخِرَةَ فَإِذَا وَضَعَ أَحَدُكُمَا جَنْبَهُ عَلَى فِرَاشِهِ بَعْدَ الصَّلَاةِ فَلْيُسَبِّحْ تَسْبِيحَ فَاطِمَةَ ع ثُمَّ لْيَقْرَأْ آيَةَ الْكُرْسِيِّ- فَإِنَّهُ مَحْفُوظٌ مِنْ كُلِّ شَيْ ءٍ حَتَّى يُصْبِحَ الْحَدِيثَ.

وَ فِيهِ أَنَّ اللُّصُوصَ تَبِعُوهُمَا فَإِذَا عَلَيْهِمَا حَائِطَانِ مَبْنِيَّانِ فَلَمْ يَصِلُوا إِلَيْهِمَا أَقُولُ: وَ يَأْتِي مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِكَ (٤).

******

ترجمه:

***

ابی خدیشه از امام ابوعبدالله (علیه السلام) نقل کرده است: دو برادر نزد رسول خدا (صلی الله علیه وآله) آمدند و گفتند: "ما قصد تجارت به شام را داریم. به ما بیاموز که چه بگوییم." پیامبر فرمود: "آری، هنگامی که به منزل رسیدید، نماز عشاء آخر را بخوانید. پس از نماز، یکی از شما هنگام قرار دادن سر بر بالینش تسبیحات فاطمه (علیهاالسلام) را بگوید و سپس آیه الکرسی را بخواند، زیرا او از هر چیزی تا صبح در امان است." در ادامه آمده است: "دزدان به دنبال آنها آمدند، اما دیدند که دیوارهای ساخته شده ای آن ها را احاطه کرده اند و به آنها دسترسی نداشتند."

***

ص: ۳۹۵

۱- الاسراء ۱۷- ۸۰.

۲- المحاسن- ۳٦۸- ۱۱۹.

۳- المحاسن- ۳٦۸- ۱۲۰.

٤- يأتى فى الأبواب ٢٤، ٢٥، ٥٠ من هذه الأبواب.

٢٤- بَابُ اسْتِحْبَابِ التَّسْمِيَةِ عِنْدَ كُلِّ جِسْرٍ وَ الِاسْتِعَاذَةِ مِنَ الشَّيْطَانِ وَ تِلَاوَةِ آيَةِ الْكُرْسِيِّ عِنْدَ صُعُودِ الدَّرَجَةِ وَ تِلَاوَةِ الْقَدْرِ حَالَ الْمَشْيِ وَ عِنْدَ الرُّكُوبِ وَ حِينَ يُسَافِرُ

اشارة

(١) ٢٤ بَابُ اسْتِحْبَابِ التَّسْمِيَةِ عِنْدَ كُلِّ جِسْرٍ وَ الِاسْتِعَاذَةِ مِنَ الشَّيْطَانِ وَ تِلَاوَةِ آيَةِ الْكُرْسِيِّ عِنْدَ صُعُودِ الدَّرَجَةِ وَ تِلَاوَةِ الْقَدْرِ حَالَ الْمَشْيِ وَ عِنْدَ الرُّكُوبِ وَ حِينَ يُسَافِرُ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلى: ١٥٠٩٧ - رقم الحديث الباب: ١]

١٥٠٩٧- ١- (٢) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ عَنْ قَاسِمٍ الصَّيْرَفِيِّ عَنْ حَفْصِ بْنِ الْقَاسِمِ قَالَ: قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع إِنَّ عَلَى ذِرْوَةِ كُلِّ جِسْرٍ شَيْطَاناً فَإِذَا انْتَهَيْتَ إِلَيْهِ فَقُلْ بِسْمِ اللَّهِ يَرْحَلْ عَنْكَ.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ الْقَاسِمِ عَنِ الصَّادِقِ ع (٣)

وَ رَوَاهُ الْبَرْقِيُّ فِي الْمَحَاسِنِ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ مِثْلَهُ (٤).

******

ترجمه:

***

حفص بن قاسم گفت: امام ابوعبدالله (علیه السلام) فرمود: "بر هر پل شیطانی است، پس هرگاه به آنجا رسیدی، بگو 'بسم الله' تا از تو دور شود."

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۰۹۸ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱۵۰۹۸- ۲- (۵) مُحَمَّدُ بْنُ مَسْعُودٍ الْعَيَّاشِيُّ فِي تَفْسِيرِهِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سِنَانٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: إِنَّ لِكُلِّ شَيْ ءٍ ذِرْوَةً وَ ذِرْوَةُ الْقُرْآنِ آيَةُ الْكُرْسِيِّ- مَنْ قَرَأَ آيَةَ الْكُرْسِيِّ مَرَّةً صَرَفَ اللَّهُ عَنْهُ أَلْفَ مَكْرُوهٍ مِنْ مَكَارِهِ الدُّنْيَا وَ أَلْفَ مَكْرُوهٍ مِنْ مَكَارِهِ الآخِرَةِ أَيْسَرُ مَكْرُوهِ الدُّنْيَا الْفَقْرُ وَ أَيْسَرُ مَكْرُوهِ الآخِرَةِ عَذَابُ الْقَبْرِ وَ إِنِّي لَأَسْتَعِينُ بِهَا عَلَى صُعُودِ الدَّرَجَةِ.

******

ترجمه:

***

عبدالله بن سنان از امام ابوعبدالله (علیه السلام) نقل کرده است: "برای هر چیزی اوج و قله ای وجود دارد و قله قرآن، آیه الکرسی است. هرکس آیه الکرسی را یک بار بخواند، خداوند هزار مکروه از مکاره دنیا و هزار مکروه از مکاره آخرت را از او دور می کند. آسان ترین مکروه دنیا، فقر و آسان ترین مکروه آخرت، عذاب قبر است. و من با کمک آن (آیه الکرسی) از پله ها بالا می روم."

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۵۰۹۹ - رقم الحديث الباب: ۳]

۱۵۰۹۹- ۳- (٦) الطَّبْرِسِیُّ فِی مَکَارِمِ الْأَخْلَاقِ عَنْ زَیْنِ الْعَابِدِینَ ع قَالَ: لَوْ حَجَّ رَجُلٌ مَاشِیاً فَقَرَأَ إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ- مَا وَجَدَ أَلَمَ الْمَشْیِ

ص: ۳۹٦

۱- الباب ۲٤ فیه ٤ أحادیث.

۲- الکافی ٤- ۲۸۷- ۳.

۳- الفقیه ۲- ۳۰۱- ۲۵۱۸.

٤- المحاسن- ۳۷۳- ۱۳۸.

۵- تفسیر العیّاشیّ ۱- ۱۳٦- ٤۵۱.

٦- مکارم الأخلاق- ۲٤۲.

وَ قَالَ مَا قَرَأَ أَحَدٌ إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ حِینَ یَرْکَبُ دَابَّةً إِلَّا نَزَلَ مِنْهَا سَالِماً مَغْفُوراً لَهُ وَ لَقَارِئُهَا أَثْقَلُ عَلَی الدَّوَابِّ مِنَ الْحَدِیدِ.

******

ترجمه:

***

زین العابدین (علیه السلام) گفت: "اگر مردی پیاده حج کند و سوره 'إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ' را بخواند، درد پیاده روی را حس نمی کند. و هیچ کس این سوره را هنگام سوار شدن بر دابه نمی خواند، مگر اینکه سالم و آمرزیده از آن پیاده می شود. برای دابه، قرائت این سوره سنگین تر از آهن است."

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۵۱۰۰ - رقم الحديث الباب: ٤]

۱۵۱۰۰- ٤- (۱) قَالَ وَ قَالَ أَبُو جَعْفَرٍ ع لَوْ كَانَ شَیْ ءٌ يَسْبِقُ الْقَدَرَ لَقُلْتُ قَارِئُ إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ- حِينَ يُسَافِرُ أَوْ يَخْرُجُ مِنْ مَنْزِلِهِ سَيَرْجِعُ.

******

ترجمه:

***

ابوجعفر (عليه السلام) فرمود: "اگر چيزی بود كه بتواند بر قدر پيشی گيرد، می گفتم كه آن خواننده سوره 'إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ' است؛ هنگامی كه سفر می كند يا از خانه اش خارج می شود، بازخواهد گشت."

***

۲۵- بَابُ اسْتِحْبَابِ الدُّعَاءِ بِالْمَأْثُورِ لِمَنْ سَافَرَ وَحْدَهُ أَوْ بَاتَ وَحْدَهُ وَ تَقْدِيمِ الرِّجْلِ الْيُمْنَى عِنْدَ دُخُولِ الْبَيْتِ وَ الْيُسْرَى عِنْدَ الْخُرُوجِ

اشارة

(۲) ۲۵ بَابُ اسْتِحْبَابِ الدُّعَاءِ بِالْمَأْثُورِ لِمَنْ سَافَرَ وَحْدَهُ أَوْ بَاتَ وَحْدَهُ وَ تَقْدِيمِ الرِّجْلِ الْيُمْنَى عِنْدَ دُخُولِ الْبَيْتِ وَ الْيُسْرَى عِنْدَ الْخُرُوجِ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۵۱۰۱ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱۵۱۰۱- ۱- (۳) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحَكَمِ عَنْ أَبَانِ بْنِ عُثْمَانَ عَنْ عِيسَى بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الْقُمِّيِّ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع فِی حَدِيثٍ قَالَ: وَ مَنْ يَخْرُجْ فِی سَفَرٍ وَحْدَهُ فَلْيَقُلْ مَا شَاءَ اللَّهُ لَا حَوْلَ وَ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ اللَّهُمَّ آنِسْ وَحْشَتِی وَ أَعِنِّی عَلَى وَحْدَتِی وَ أَدِّ غَيْبَتِی.

******

ترجمه:

***

عيسى بن عبدالله قمی از امام ابوعبدالله (عليه السلام) در حديثی نقل كرده است: "هر كس به تنهايی به سفر برود، بگويد 'ما شاء الله، لا حول و لا قوة إلا بالله. اللهم آنس وحشتی و أعنّی على وحدتی و أدّ غيبتی'.

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۵۱۰۲ - رقم الحديث الباب: ۲]

۱۵۱۰۲- ۲- (٤) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ بَكْرِ بْنِ صَالِحٍ عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ جَعْفَرٍ عَنْ أَبِی الْحَسَنِ مُوسَى بْنِ جَعْفَرٍ ع قَالَ: مَنْ خَرَجَ وَحْدَهُ فِی سَفَرٍ فَلْيَقُلْ مَا شَاءَ اللَّهُ وَ ذَكَرَ مِثْلَهُ.

******

ترجمه:

***

سلیمان بن جعفر از امام ابوالحسن موسی بن جعفر (علیه السلام) نقل کرده است: "هرکس به تنهایی به سفر برود، بگوید 'ما شاء الله' و مثل آنچه ذکر شد را بیان کردند .

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۱۰۳ - رقم الحدیث الباب: ۳]

۱۵۱۰۳- ۳- (۵) وَ رَوَاهُ الْبَرْقِیُّ فِی الْمَحَاسِنِ عَنْ بَکْرِ بْنِ صَالِحٍ مِثْلَهُ وَ زَادَ قَالَ وَ مَنْ بَاتَ فِی بَیْتٍ وَحْدَهُ أَوْ فِی دَارٍ أَوْ فِی قَرْیَةٍ وَحْدَهُ فَلْیَقُلِ اللَّهُمَّ آنِسْ

ص: ۳۹۷

۱- مکارم الأخلاق- ۲٤۳.

۲- الباب ۲۵ فیه ۳ أحادیث.

۳- الکافی ٤- ۲۸۸- ٤، و أورد صدره فی الحدیث ۱ من الباب ۲۲ من هذه الأبواب.

٤- الفقیه ۲- ۲۷٦- ۲٤۳۱.

۵- المحاسن- ۳۷۰- ۱۲۲.

وَحْشَتِی وَ أَعِنِّی عَلَی وَحْدَتِی قَالَ وَ قَالَ لَهُ قَائِلٌ إِنِّی صَاحِبُ صَیْدِ سَبُعٍ وَ أَبِیتُ بِاللَّیْلِ فِی الْخَرَابَاتِ وَ الْمَکَانِ الْمُوحِشِ فَقَالَ إِذَا دَخَلْتَ فَقُلْ بِسْمِ اللَّهِ وَ ادْخُلْ بِرِجْلِکَ الْیُمْنَی فَإِذَا خَرَجْتَ فَأَخْرِجْ رِجْلَکَ الْیُسْرَی وَ قُلْ بِسْمِ اللَّهِ فَإِنَّکَ لَا تَرَی بَعْدَهَا مَکْرُوهاً.

******

ترجمه:

***

بکر بن صالح مثل آنچه ذکر شد نقل کرده است و افزوده است: "هر کس شب را به تنهایی در خانه، یا در دهکده ای به سر برد، بگوید 'اللهم آنس وحشتی و أعنّی علی وحدتی'. و به او گفته شد: 'من شکارچی وحوش هستم و شب را در خرابه ها و مکان های ترسناک می گذرانم'. امام فرمود: 'هنگامی که وارد شدی، بگو بسم الله و با پای راست وارد شو، و وقتی بیرون می روی، با پای چپ خارج شو و بگو بسم الله، در این صورت هیچ مکروهی نمی بینی.

***

٢٦- بَابُ كَرَاهَةِ وُقُوفِ أَمِيرِ الْحَاجِّ خُصُوصاً بَعْدَ الْإِفَاضَةِ مِنْ عَرَفَاتٍ وَ كَرَاهَةِ كَوْنِهِ مَكِّيّاً

اشارة

(١) ٢٦ بَابُ كَرَاهَةِ وُقُوفِ أَمِيرِ الْحَاجِّ خُصُوصاً بَعْدَ الْإِفَاضَةِ مِنْ عَرَفَاتٍ وَ كَرَاهَةِ كَوْنِهِ مَكِّيّاً

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلى: ١٥١٠٤ - رقم الحديث الباب: ١]

١٥١٠٤- ١- (٢) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ سَهْلِ بْنِ زِيَادٍ عَنْ مَنْصُورِ بْنِ الْعَبَّاسِ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ يَقْطِينٍ عَنْ حَفْصٍ الْمُؤَذِّنِ قَالَ: حَجَّ إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَلِيٍّ بِالنَّاسِ سَنَةَ أَرْبَعِينَ وَ مِائَةٍ- فَسَقَطَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع عَنْ بَغْلَتِهِ فَوَقَفَ عَلَيْهِ إِسْمَاعِيلُ فَقَالَ لَهُ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع- سِرْ فَإِنَّ الْإِمَامَ لَا يَقِفُ.

******

ترجمه:

***

حَفْصٍ الْمُؤَذِّنِ نقل کرده است: اسماعیل بن علی در سال ١٤٠ با مردم به حج رفت. ابو عبدالله (علیه السلام) از مرکبش افتاد. اسماعیل نزد او ایستاد. ابو عبدالله (علیه السلام) به او گفت: "برو، زیرا امام نمی ایستد.

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٥١٠٥ - رقم الحدیث الباب: ٢]

١٥١٠٥- ٢- (٣) وَ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ مُعَلَّى بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ الْوَشَّاءِ عَنْ حَمَّادِ بْنِ عُثْمَانَ عَنْ عُمَرَ بْنِ يَزِيدَ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: لَا يَلِي الْمَوْسِمَ مَكِّيٌّ.

******

ترجمه:

***

عمر بن یزید از امام ابوعبدالله (علیه السلام) نقل کرده است: "مکی ای(ساکن مکه) موسم حج را بر عهده نمی گیرد."

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۱۰۶ - رقم الحدیث الباب: ۳]

۱۵۱۰۶- ۳- (٤) عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ الْحِمْيَرِيُّ فِي قُرْبِ الْإِسْنَادِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى عَنْ حَفْصٍ أَبِي مُحَمَّدٍ (٥) مُؤَذِّنِ عَلِيِّ بْنِ يَقْطِينٍ قَالَ: رَأَيْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع وَ قَدْ حَجَّ فَوَقَفَ الْمَوْقِفَ فَلَمَّا دَفَعَ النَّاسُ مُنْصَرِفِينَ سَقَطَ أَبُو

۱- الباب ۲٦ فیه ٤ أحادیث.

۲- الکافی ٤- ٥٤١- ٥، و أورده فی الحدیث ۱ من الباب ٥ من أبواب إحرام الحجّ.

۳- الکافی ٤- ٥٤۳- ۱۲، و أورده فی الحدیث ۱ من الباب ٥ من أبواب إحرام الحجّ.

٤- قرب الإسناد- ۸.

٥- فی المصدر- حفص بن محمّد.

عَبْدِ اللَّهِ ع عَنْ بَغْلَةٍ كَانَ عَلَيْهَا فَعَرَفَهُ الْوَالِي الَّذِي وَقَفَ بِالنَّاسِ تِلْكَ السَّنَةَ وَ هِيَ سَنَةُ أَرْبَعِينَ وَ مِائَةٍ فَوَقَفَ عَلَى أَبِي عَبْدِ اللَّهِ- فَقَالَ لَهُ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع لَا تَقِفْ فَإِنَّ الْإِمَامَ إِذَا دَفَعَ بِالنَّاسِ لَمْ يَكُنْ لَهُ أَنْ يَقِفَ وَ كَانَ الَّذِي وَقَفَ بِالنَّاسِ تِلْكَ السَّنَةَ إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبَّاسٍ.

******

ترجمه:

***

مؤذن علی بن یقطین گفت: "ابوعبدالله (علیه السلام) را دیدم که حج کرده و در موقف ایستاده بود. وقتی مردم حرکت کردند، ابوعبدالله (علیه السلام) از بغله ای که سوار بود، افتاد. والی ای که آن سال مردم را هدایت می کرد او را شناخت، که سال ۱٤۰ بود. والی نزد ابوعبدالله ایستاد. ابوعبدالله (علیه السلام) به او گفت: 'نایست، زیرا امام وقتی مردم را حرکت می دهد، نباید بایستد.' و آن سال اسماعیل بن علی بن عبدالله بن عباس، کسی بود که مردم را هدایت می کرد."

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۱۰۷ - رقم الحدیث الباب: ٤]

۱۵۱۰۷- ٤- (۱) وَ عَنْهُ عَنْ حَفْصِ بْنِ عُمَرَ مُؤَذِّنِ عَلِيِّ بْنِ يَقْطِينٍ فِي حَدِيثِ الْوُقُوفِ بِعَرَفَةَ قَالَ فَلَمَّا أَمْسَيْنَا قَالَ إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَلِيٍّ لِأَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع- مَا تَقُولُ يَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ سَقَطَ الْقُرْصُ فَدَفَعَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع بَغْلَتَهُ وَ قَالَ نَعَمْ وَ دَفَعَ إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَلِيٍّ دَابَّتَهُ عَلَى أَثَرِهِ فَسَارَا غَيْرَ بَعِيدٍ حَتَّى سَقَطَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع عَنْ بَغْلِهِ أَوْ بَغْلَتِهِ فَوَقَفَ إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَلِيٍّ عَلَيْهِ حَتَّى رَكِبَ فَقَالَ لَهُ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع وَ رَفَعَ رَأْسَهُ إِلَيْهِ فَقَالَ إِنَّ الْإِمَامَ إِذَا دَفَعَ لَمْ يَكُنْ لَهُ أَنْ يَقِفَ إِلَّا بِالْمُزْدَلِفَةِ- فَلَمْ يَزَلْ إِسْمَاعِيلُ يَتَقَصَّدُ حَتَّى رَكِبَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع وَ لَحِقَ بِهِ.

******

ترجمه:

***

حفص بن عمر مؤذن علی بن یقطین در حدیث الوقوف بعرفات گفت: "هنگامی که شب شد، اسماعیل بن علی به ابوعبدالله (علیه السلام) گفت: 'ای اباعبدالله، چه می گویی؟ خورشید غروب

کرده است.' ابوعبدالله (علیه السلام) مرکبش را به حرکت درآورد و گفت: 'بله'. اسماعیل بن علی مرکبش را دنبال کرد و مسافتی طی نکردند تا اینکه ابوعبدالله (علیه السلام) از مرکبش افتاد. اسماعیل بن علی نزد او ایستاد تا دوباره سوار شود. ابوعبدالله (علیه السلام) سرش را بلند کرد و به او گفت: 'هنگامی که امام مردم را به حرکت در می آورد، نباید ایستاد مگر در مزدلفه'. اسماعیل به دنبال او رفت تا زمانی که ابوعبدالله (علیه السلام) سوار شد و به او پیوست.

***

۲۷- بَابُ مَا یُسْتَحَبُّ اخْتِیَارُهُ لِلسَّفَرِ وَ قَضَاءِ الْحَوَائِجِ مِنْ أَیَّامِ الشَّهْرِ وَ مَا یُکْرَهُ فِیهِ ذَلِکَ

اشارة

(۲) ۲۷ بَابُ مَا یُسْتَحَبُّ اخْتِیَارُهُ لِلسَّفَرِ وَ قَضَاءِ الْحَوَائِجِ مِنْ أَیَّامِ الشَّهْرِ وَ مَا یُکْرَهُ فِیهِ ذَلِکَ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۱۰۸ - رقم الحدیث الباب: ۱]

۱۵۱۰۸- ۱- (۳) الْحَسَنُ بْنُ الْفَضْلِ الطَّبْرِسِیُّ فِی مَکَارِمِ الْأَخْلَاقِ عَنِ الصَّادِقِ ع قَالَ: أَوَّلُ یَوْمٍ مِنَ الشَّهْرِ سَعِیدٌ یَصْلُحُ لِلِقَاءِ الْأُمَرَاءِ وَ طَلَبِ الْحَوَائِجِ وَ الشِّرَاءِ وَ الْبَیْعِ وَ الزِّرَاعَةِ وَ السَّفَرِ الثَّانِی یَصْلُحُ لِلسَّفَرِ وَ طَلَبِ الْحَوَائِجِ الثَّالِثُ رَدِی ءٌ لَا یَصْلُحُ لِشَیْ ءٍ جُمْلَةً الرَّابِعُ صَالِحٌ لِلتَّزْوِیجِ وَ یُکْرَهُ

١- قرب الإسناد- ٧٥.

٢- الباب ٢٧ فيه ٧ أحاديث.

٣- مكارم الأخلاق- ٤٧٤.

السَّفَرُ فِيهِ الْخَامِسُ رَدِی ءٌ نَحْسٌ السَّادِسُ مُبَارَکٌ يَصْلُحُ لِلتَّزْوِيجِ وَ طَلَبِ الْحَوَائِجِ السَّابِعُ مُبَارَکٌ مُخْتَارٌ يَصْلُحُ لِکُلِّ مَا يُرَادُ وَ يُسْعَی فِيهِ الثَّامِنُ يَصْلُحُ لِکُلِّ حَاجَةٍ سِوَی السَّفَرِ فَإِنَّهُ يُکْرَهُ فِيهِ التَّاسِعُ مُبَارَکٌ يَصْلُحُ لِکُلِّ مَا يُرِيدُ الْإِنْسَانُ وَ مَنْ سَافَرَ فِيهِ رُزِقَ مَالًا وَ يَرَی فِی سَفَرِهِ کُلَّ خَيْرٍ الْعَاشِرُ صَالِحٌ لِکُلِّ حَاجَةٍ سِوَی الدُّخُولِ عَلَی السُّلْطَانِ وَ هُوَ جَيِّدٌ لِلشِّرَاءِ وَ الْبَيْعِ وَ مَنْ مَرِضَ فِيهِ بَرَأَ الْحَادِیَ عَشَرَ يَصْلُحُ لِلشِّرَاءِ وَ الْبَيْعِ وَ لِجَمِيعِ الْحَوَائِجِ وَ لِلسَّفَرِ مَا خَلَا الدُّخُولَ عَلَی السُّلْطَانِ الثَّانِی عَشَرَ يَوْمٌ مُبَارَکٌ فَاطْلُبُوا فِيهِ حَوَائِجَکُمْ وَ اسْعَوْا لَهَا فَإِنَّهَا تُقْضَی الثَّالِثَ عَشَرَ يَوْمُ نَحْسٍ فَاتَّقُوا فِيهِ جَمِيعَ الْأَعْمَالِ الرَّابِعَ عَشَرَ جَيِّدٌ لِلْحَوَائِجِ وَ لِکُلِّ عَمَلِ الْخَامِسَ عَشَرَ صَالِحٌ لِکُلِّ حَاجَةٍ تُرِيدُهَا فَاطْلُبُوا فِيهِ حَوَائِجَکُمْ السَّادِسَ عَشَرَ رَدِی ءٌ مَذْمُومٌ لِکُلِّ شَیْ ءٍ السَّابِعَ عَشَرَ صَالِحٌ مُخْتَارٌ فَاطْلُبُوا فِيهِ مَا شِئْتُمْ وَ تَزَوَّجُوا وَ بِيعُوا وَ اشْتَرُوا وَ ازْرَعُوا وَ ابْنُوا وَ ادْخُلُوا عَلَی السُّلْطَانِ وَ اسْعَوْا عَلَی حَوَائِجِکُمْ فَإِنَّهَا تُقْضَی الثَّامِنَ عَشَرَ مُخْتَارٌ صَالِحٌ لِلسَّفَرِ وَ طَلَبِ الْحَوَائِجِ وَ مَنْ خَاصَمَ فِيهِ عَدُوَّهُ خَصَمَهُ التَّاسِعَ عَشَرَ مُخْتَارٌ صَالِحٌ لِکُلِّ عَمَلٍ وَ مَنْ وُلِدَ فِيهِ يَکُونُ مُبَارَکاً الْعِشْرُونَ (١) جَيِّدٌ مُخْتَارٌ لِلْحَوَائِجِ وَ السَّفَرِ وَ الْبِنَاءِ وَ الْغَرْسِ وَ الدُّخُولِ عَلَی السُّلْطَانِ وَ يَوْمٌ مُبَارَکٌ بِمَشِيئَةِ اللَّهِ الْحَادِی وَ الْعِشْرُونَ يَوْمُ نَحْسٍ مُسْتَمِرٍّ الثَّانِی وَ الْعِشْرُونَ مُخْتَارٌ صَالِحٌ لِلشِّرَاءِ وَ الْبَيْعِ وَ لِقَاءِ السُّلْطَانِ وَ السَّفَرِ وَ الصَّدَقَةِ الثَّالِثُ وَ الْعِشْرُونَ مُخْتَارٌ جَيِّدٌ خَاصَّةً لِلتَّزْوِيجِ وَ التِّجَارَاتِ کُلِّهَا وَ الدُّخُولِ عَلَی السُّلْطَانِ الرَّابِعُ وَ الْعِشْرُونَ يَوْمُ نَحْسٍ شُؤْمٍ (٢) الْخَامِسُ وَ الْعِشْرُونَ رَدِی ءٌ مَذْمُومٌ يُحْذَرُ فِيهِ مِنْ کُلِّ شَیْ ءٍ السَّادِسُ وَ الْعِشْرُونَ صَالِحٌ لِکُلِّ حَاجَةٍ سِوَی التَّزْوِيجِ وَ السَّفَرِ وَ عَلَيْکُمْ بِالصَّدَقَةِ فَإِنَّکُمْ تَنْتَفِعُونَ بِهِ السَّابِعُ وَ الْعِشْرُونَ جَيِّدٌ مُخْتَارٌ لِلْحَوَائِجِ وَ کُلِّ مَا يُرَادُ بِهِ وَ لِقَاءِ السُّلْطَانِ الثَّامِنُ وَ الْعِشْرُونَ مَمْزُوجٌ التَّاسِعُ

۱- قوله- العشرون و هو المشهور فی هذا المقام و بعض علماء العربیة عدوه من الأغلاط و قالوا الصواب المتمم العشرین و الحدیث و أمثاله حجة علیهم (منه قده).

۲- فی المصدر- مشئوم.

وَ الْعِشْرُونَ مُخْتَارٌ جَیِّدٌ لِکُلِّ حَاجَةٍ مَا خَلَا الْکَاتِبَ فَإِنَّهُ یُکْرَهُ لَهُ ذَلِکَ (۱) الثَّلَاثُونَ مُخْتَارٌ جَیِّدٌ لِکُلِّ حَاجَةٍ مِنْ شِرَاءٍ وَ بَیْعٍ وَ زَرْعٍ وَ تَزْوِیجٍ (۲).

******

ترجمه:

***

الحسن بن الفضل الطبرسی در "مکارم الأخلاق" از امام صادق (علیه السلام) نقل کرده است:

روز اول ماه، مبارک است و مناسب برای دیدار امرا، طلب حاجات، خرید و فروش، زراعت و سفر.

روز دوم، مناسب برای سفر و طلب حاجات.

روز سوم، روزی بد و مناسب برای هیچ کاری نیست.

روز چهارم، مناسب برای ازدواج و مکروه برای سفر.

روز پنجم، روزی بد و نحس.

روز ششم، مبارک و مناسب برای ازدواج و طلب حاجات.

روز هفتم، مبارک و منتخب و مناسب برای هر کاری که خواسته شود و انجام داده شود.

روز هشتم، مناسب برای هر حاجتی به جز سفر؛ زیرا سفر در این روز مکروه است.

روز نهم، مبارک و مناسب برای هر چیزی که انسان بخواهد و کسی که در این روز سفر کند، رزق و مال می یابد و در سفرش همه چیز را خوب می بیند.

روز دهم، مناسب برای هر حاجتی به جز ملاقات با سلطان و برای خرید و فروش خوب است و کسی که در این روز مریض شود، شفا می یابد.

روز یازدهم، مناسب برای خرید و فروش و تمام حاجات و سفر به جز ملاقات با سلطان.

روز دوازدهم، روزی مبارک است، در این روز حاجات خود را طلب کنید و برای آن ها تلاش کنید که برآورده می شوند.

روز سیزدهم، روزی نحس است، از انجام هر کاری در این روز پرهیز کنید.

روز چهاردهم، خوب برای حاجات و هر کاری.

روز پانزدهم، مناسب برای هر حاجتی که می خواهید؛ در این روز حاجات خود را طلب کنید.

روز شانزدهم، روزی بد و مذموم برای هر کاری.

روز هفدهم، مناسب و منتخب است؛ در این روز هرچه می خواهید طلب کنید، ازدواج کنید، خرید و فروش کنید، زراعت کنید، بسازید، به سلطان مراجعه کنید و برای حاجات خود تلاش کنید که برآورده می شوند.

روز هجدهم، منتخب و مناسب برای سفر و طلب حاجات و کسی که در این روز با دشمنش خصومت کند، او را شکست می دهد.

روز نوزدهم، منتخب و مناسب برای هر کاری و کسی که در این روز متولد شود، مبارک است.

روز بیستم، خوب و منتخب برای حاجات، سفر، ساختن، غرس کردن و ملاقات با سلطان و روزی مبارک به خواست خدا.

روز بیست و یکم، روزی نحس و مستمر.

روز بیست و دوم، منتخب و مناسب برای خرید و فروش، ملاقات با سلطان، سفر و صدقه.

روز بیست و سوم، منتخب و خوب، به ویژه برای ازدواج و تمام تجارات و ملاقات با سلطان.

روز بیست و چهارم، روزی نحس و شوم.

روز بیست و پنجم، روزی بد و مذموم؛ باید از هر کاری در این روز پرهیز کرد.

روز بیست و ششم، مناسب برای هر حاجتی به جز ازدواج و سفر و به صدقه دادن توصیه شده است که مفید خواهد بود.

روز بیست و هفتم، خوب و منتخب برای حاجات و هر چیزی که مطلوب است و ملاقات با سلطان.

روز بیست و هشتم، روزی مخلوط است. روز بیست ونهم، منتخب و خوب برای هر حاجتی است به جز برای کاتب، که برای او مکروه است. روز سی ام، منتخب و خوب برای هر حاجتی از خرید و فروش و زراعت و ازدواج.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۱۰۹ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱۵۱۰۹- ۲- (۳) عَلِیُّ بْنُ مُوسَی بْنِ جَعْفَرِ بْنِ طَاوُسٍ فِی کِتَابِ الدُّرُوعِ الْوَاقِیَةِ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الشَّیْخِ أَبِی جَعْفَرٍ الطُّوسِیِّ عَنْ جَمَاعَةٍ عَنْ أَبِی الْمُفَضَّلِ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْمُطَّلِبِ الشَّیْبَانِیِّ وَ ذَکَرَ أَنَّهُ کَثِیرُ الرِّوَایَةِ حَسَنُ الْحِفْظِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مَعْقِلِ بْنِ وَضَّاحٍ الْعِجْلِیِّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ بْنِ بِنْتِ

إِلْيَاسَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ صَدَقَةَ بْنِ غَزْوَانَ عَنْ أَخِيهِ سَعِيدِ بْنِ غَزْوَانَ عَنْ يُونُسَ بْنِ ظَبْيَانَ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ الصَّادِقِ ع أَنَّهُ ذَكَرَ لَهُمُ اخْتِيَارَاتِ الْأَيَّامِ إِلَى أَنْ قَالَ أَوَّلُ يَوْمٍ مِنَ الشَّهْرِ يَوْمٌ مُبَارَكٌ خَلَقَ اللَّهُ فِيهِ آدَمَ وَ هُوَ يَوْمٌ مَحْمُودٌ لِطَلَبِ الْحَوَائِجِ وَ الدُّخُولِ عَلَى السُّلْطَانِ وَ لِطَلَبِ الْعِلْمِ وَ التَّزْوِيجِ وَ السَّفَرِ وَ الْبَيْعِ وَ الشِّرَاءِ وَ اتِّخَاذِ الْمَاشِيَةِ وَ الثَّانِی مِنْهُ يَوْمُ نِسَاءٍ وَ تَزْوِيجٍ وَ فِيهِ خُلِقَتْ حَوَّاءُ مِنْ آدَمَ وَ زَوَّجَهُ اللَّهُ بِهَا يَصْلُحُ لِبِنَاءِ الْمَنَازِلِ وَ كَتْبِ الْعَهْدِ وَ الِاخْتِيَارَاتِ وَ السَّفَرِ وَ طَلَبِ الْحَوَائِجِ وَ الثَّالِثُ يَوْمُ نَحْسٍ مُسْتَمِرٍّ فَاتَّقِ فِيهِ السُّلْطَانَ وَ الْبَيْعَ وَ الشِّرَاءَ وَ طَلَبَ الْحَوَائِجِ وَ لَا تَتَعَرَّضْ فِيهِ لِمُعَامَلَةٍ وَ لَا تُشَارِكْ فِيهِ أَحَداً وَ فِيهِ سُلِبَ آدَمُ وَ حَوَّاءُ لِبَاسَهُمَا وَ أُخْرِجَا مِنَ الْجَنَّةِ- وَ اجْعَلْ شُغُلَكَ صَلَاحَ أَمْرِ مَنْزِلِكَ وَ إِنْ أَمْكَنَكَ أَنْ لَا تَخْرُجَ مِنْ دَارِكَ فَافْعَلْ الرَّابِعُ يَوْمٌ وُلِدَ فِيهِ هَابِيلُ- وَ هُوَ يَوْمٌ صَالِحٌ لِلصَّيْدِ وَ الزَّرْعِ وَ يُكْرَهُ فِيهِ السَّفَرُ وَ يُخَافُ عَلَى الْمُسَافِرِ فِيهِ الْقَتْلُ وَ السَّلْبُ وَ بَلَاءٌ يُصِيبُهُ وَ يُسْتَحَبُّ فِيهِ الْبِنَاءُ وَ اتِّخَاذُ الْمَاشِيَةِ وَ مَنْ هَرَبَ فِيهِ عَسُرَ تَطَلُّبُهُ وَ لَجَأَ إِلَى مَنْ يُحْصِنُهُ الْخَامِسُ وُلِدَ فِيهِ قَابِيلُ الشَّقِیُّ وَ فِيهِ قَتَلَ أَخَاهُ إِلَى أَنْ قَالَ وَ هُوَ نَحْسٌ

ص: ٤٠١

١- فی المصدر زيادة- و لا أری له أن يسعی فی حاجة إن قدر علی ذلک، و من مرض فيه بری ء سريعا، و من سافر فيه أصاب مالا كثيرا، و من أبق فيه رجع.

٢- فی المصدر زيادة- و من مرض فيه بری ء سريعا، و من ولد فيه يكون حليما مباركا، و يرتفع أمره و يكون صادق اللسان صاحب وفاء.

٣- الدروع الواقية- ٧ باختلاف فی ألفاظه و لم يرد فيه السند.

مُسْتَمِرٌّ فَلَا تَبْتَدِئْ فِيهِ بِعَمَلٍ وَ تَعَاهَدْ مَنْ فِی مَنْزِلِكَ وَ انْظُرْ فِی إِصْلَاحِ الْمَاشِيَةِ السَّادِسُ صَالِحٌ لِلتَّزْوِيجِ مُبَارَكٌ لِلْحَوَائِجِ وَ السَّفَرِ فِی الْبَرِّ وَ الْبَحْرِ وَ مَنْ سَافَرَ فِيهِ رَجَعَ إِلَى أَهْلِهِ بِمَا يُحِبُّهُ وَ هُوَ جَيِّدٌ لِشِرَاءِ الْمَاشِيَةِ السَّابِعُ يَوْمٌ صَالِحٌ فَاعْمَلْ فِيهِ مَا تَشَاءُ وَ عَالِجْ مَا تُرِيدُ مِنْ عَمَلِ الْكِتَابَةِ وَ مَنْ بَدَأَ فِيهِ بِالْعِمَارَةِ وَ الْغَرْسِ وَ النَّخْلِ حُمِدَ أَمْرُهُ فِی ذَلِكَ الثَّامِنُ يَوْمٌ صَالِحٌ لِكُلِّ حَاجَةٍ مِنَ الْبَيْعِ وَ الشِّرَاءِ وَ مَنْ

دَخَلَ فِيهِ عَلَى سُلْطَانٍ قُضِيَتْ حَاجَتُهُ وَ يُكْرَهُ فِيهِ رُكُوبُ السُّفُنِ فِي الْمَاءِ وَ يُكْرَهُ أَيْضاً فِيهِ السَّفَرُ وَ الْخُرُوجُ إِلَى الْحَرْبِ وَ كَتْبُ الْعُهُودِ وَ مَنْ هَرَبَ فِيهِ لَمْ يُقْدَرْ عَلَيْهِ إِلَّا بِتَعَبٍ التَّاسِعُ يَوْمٌ صَالِحٌ خَفِيفٌ مِنْ أَوَّلِهِ إِلَى آخِرِهِ لِكُلِّ أَمْرٍ تُرِيدُهُ وَ مَنْ سَافَرَ فِيهِ رُزِقَ مَالًا وَ رَأَى خَيْراً فَابْدَأْ فِيهِ بِالْعَمَلِ وَ اقْتَرِضْ فِيهِ وَ ازْرَعْ فِيهِ وَ اغْرِسْ فِيهِ وَ مَنْ حَارَبَ فِيهِ غَلَبَ وَ مَنْ هَرَبَ فِيهِ لَجَأَ إِلَى سُلْطَانٍ يَمْتَنِعُ مِنْهُ الْعَاشِرُ يَوْمٌ صَالِحٌ وُلِدَ فِيهِ نُوحٌ ع- يَصْلُحُ لِلشِّرَاءِ وَ الْبَيْعِ وَ السَّفَرِ وَ يُسْتَحَبُّ لِلْمَرِيضِ فِيهِ أَنْ يُوصِيَ وَ يَكْتُبَ الْعُهُودَ وَ مَنْ هَرَبَ فِيهِ ظُفِرَ بِهِ وَ حُبِسَ الْحَادِيَ عَشَرَ يَوْمٌ صَالِحٌ وُلِدَ فِيهِ شَيْثٌ يُبْتَدَأُ فِيهِ بِالْعَمَلِ وَ الشِّرَاءِ وَ الْبَيْعِ وَ السَّفَرِ وَ يُجْتَنَبُ فِيهِ الدُّخُولُ عَلَى السُّلْطَانِ الثَّانِي عَشَرَ يَصْلُحُ لِلتَّزْوِيجِ وَ فَتْحِ الْحَوَانِيتِ وَ الشِّرْكَةِ وَ رُكُوبِ الْمَاءِ وَ يُجْتَنَبُ فِيهِ الْوَسَاطَةُ بَيْنَ النَّاسِ الثَّالِثَ عَشَرَ يَوْمُ نَحْسٍ يُكْرَهُ فِي كُلِّ أَمْرٍ وَ يُتَّقَى فِيهِ الْمُنَازَعَاتُ وَ الْحُكُومَةُ وَ لِقَاءُ السُّلْطَانِ وَ غَيْرُهُ وَ لَا يُدْهَنُ فِيهِ الرَّأْسُ وَ لَا يُحْلَقُ الشَّعْرُ وَ مَنْ ضَلَّ أَوْ هَرَبَ فِيهِ سَلِمَ الرَّابِعَ عَشَرَ صَالِحٌ لِكُلِّ شَيْ ءٍ لِطَلَبِ الْعِلْمِ وَ الشِّرَاءِ وَ الْبَيْعِ وَ الِاسْتِقْرَاضِ وَ الْقَرْضِ وَ رُكُوبِ الْبَحْرِ وَ مَنْ هَرَبَ فِيهِ يُؤْخَذُ الْخَامِسَ عَشَرَ يَوْمٌ مَحْذُورٌ فِي كُلِّ الْأُمُورِ إِلَّا مَنْ أَرَادَ أَنْ يَسْتَقْرِضَ أَوْ يُقْرِضَ أَوْ يُشَاهِدَ مَا يَشْتَرِي وَ مَنْ هَرَبَ فِيهِ ظُفِرَ بِهِ السَّادِسَ عَشَرَ يَوْمُ نَحْسٍ مَنْ سَافَرَ فِيهِ هَلَكَ وَ يُكْرَهُ فِيهِ لِقَاءُ السُّلْطَانِ وَ يَصْلُحُ لِلتِّجَارَةِ وَ الْبَيْعِ وَ الْمُشَارَكَةِ وَ الْخُرُوجِ إِلَى الْبَحْرِ وَ يَصْلُحُ لِلْأَبْنِيَةِ وَ وَضْعِ الْأَسَاسَاتِ السَّابِعَ عَشَرَ مُتَوَسِّطُ الْحَالِ يُحْذَرُ فِيهِ الْمُنَازَعَةُ وَ مَنْ أَقْرَضَ فِيهِ شَيْئاً لَمْ يُرَدَّ إِلَيْهِ وَ إِنْ رُدَّ فَيُجْهَدُ وَ مَنِ اسْتَقْرَضَ فِيهِ لَمْ يَرُدَّهُ الثَّامِنَ عَشَرَ يَوْمٌ سَعِيدٌ

ص: ٤٠٢

صَالِحٌ لِكُلِّ شَيْ ءٍ مِنْ بَيْعٍ وَ شِرَاءٍ وَ سَفَرٍ وَ زَرْعٍ وَ مَنْ خَاصَمَ فِيهِ عَدُوَّهُ خَصَمَهُ وَ ظَفِرَ بِهِ وَ مَنِ اقْتَرَضَ قَرْضاً رَدَّهُ إِلَى مَنِ اقْتَرَضَ مِنْهُ التَّاسِعَ عَشَرَ يَوْمٌ سَعِيدٌ وُلِدَ فِيهِ إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ ع- وَ هُوَ صَالِحٌ لِلسَّفَرِ وَ الْمَعَاشِ وَ الْحَوَائِجِ وَ تَعَلُّمِ الْعِلْمِ وَ شِرَاءِ الرَّقِيقِ وَ الْمَاشِيَةِ وَ مَنْ ضَلَّ فِيهِ أَوْ هَرَبَ قُدِرَ عَلَيْهِ الْعِشْرُونَ يَوْمٌ مُتَوَسِّطُ الْحَالِ صَالِحٌ لِلسَّفَرِ وَ الْحَوَائِجِ وَ الْبِنَاءِ وَ وَضْعِ الْأَسَاسِ وَ حَصَادِ الزَّرْعِ وَ غَرْسِ الشَّجَرِ وَ الْكَرْمِ وَ اتِّخَاذِ الْمَاشِيَةِ وَ مَنْ هَرَبَ فِيهِ كَانَ بَعِيدَ الدَّرْكِ الْحَادِي وَ الْعِشْرُونَ يَوْمُ نَحْسٍ لَا يُطْلَبُ فِيهِ حَاجَةٌ يُتَّقَى فِيهِ السُّلْطَانُ وَ مَنْ سَافَرَ فِيهِ لَمْ يَرْجِعْ وَ خِيفَ عَلَيْهِ وَ هُوَ يَوْمٌ رَدِي ءٌ لِسَائِرِ الْأُمُورِ الثَّانِي وَ

الْعِشْرُونَ يَوْمٌ صَالِحٌ لِلْحَوَائِجِ الشِّرَاءِ وَ الْبَيْعِ وَ الصَّدَقَةُ فِيهِ مَقْبُولَةٌ وَ مَنْ دَخَلَ فِيهِ عَلَى سُلْطَانٍ يُصِيبُ حَاجَتَهُ وَ مَنْ سَافَرَ فِيهِ يَرْجِعُ مُعَافًى إِنْ شَاءَ اللَّهُ تَعَالَى الثَّالِثُ وَ الْعِشْرُونَ يَوْمٌ صَالِحٌ وُلِدَ فِيهِ يُوسُفُ ع- وَ هُوَ يَوْمٌ خَفِيفٌ تُطْلَبُ فِيهِ الْحَوَائِجُ وَ التِّجَارَةُ وَ التَّزْوِيجُ وَ الدُّخُولُ عَلَى السُّلْطَانِ وَ مَنْ سَافَرَ فِيهِ غَنِمَ وَ أَصَابَ خَيْراً الرَّابِعُ وَ الْعِشْرُونَ رَدِی ءٌ نَحْسٌ لِكُلِّ أَمْرٍ يُطْلَبُ فِيهِ وُلِدَ فِيهِ فِرْعَوْنُ- الْخَامِسُ وَ الْعِشْرُونَ نَحْسٌ رَدِی ءٌ فَلَا تَطْلُبْ فِيهِ حَاجَةً وَ احْفَظْ فِيهِ نَفْسَكَ فَهُوَ يَوْمٌ شَدِيدُ الْبَلَاءِ السَّادِسُ وَ الْعِشْرُونَ ضَرَبَ فِيهِ مُوسَى ع بِعَصَاهُ الْبَحْرَ فَانْفَلَقَ وَ هُوَ يَوْمٌ يَصْلُحُ لِلسَّفَرِ وَ لِكُلِّ أَمْرٍ يُرَادُ إِلَّا التَّزْوِيجَ فَإِنَّهُ مَنْ تَزَوَّجَ فِيهِ فُرِّقَ بَيْنَهُمَا وَ لَا تَدْخُلْ إِذَا وَرَدْتَ مِنْ سَفَرِكَ فِيهِ إِلَى أَهْلِكَ السَّابِعُ وَ الْعِشْرُونَ صَالِحٌ لِكُلِّ أَمْرٍ وَ حَاجَةٍ خَفِيفٌ لِسَائِرِ الْأَحْوَالِ الثَّامِنُ وَ الْعِشْرُونَ صَالِحٌ مُبَارَكٌ لِكُلِّ أَمْرٍ وَ حَاجَةٍ وُلِدَ فِيهِ يَعْقُوبُ ع- التَّاسِعُ وَ الْعِشْرُونَ صَالِحٌ خَفِيفٌ لِسَائِرِ الْأُمُورِ وَ الْحَوَائِجِ وَ الْأَعْمَالِ وَ مَنْ سَافَرَ فِيهِ يُصِيبُ مَالًا كَثِيراً وَ لَا يُكْتَبْ فِيهِ وَصِيَّةٌ فَإِنَّهُ يُكْرَهُ ذَلِكَ الثَّلَاثُونَ يَوْمٌ جَيِّدٌ لِلْبَيْعِ وَ الشِّرَاءِ وَ التَّزْوِيجِ وَ لَا تُسَافِرْ فِيهِ وَ لَا تَتَعَرَّضْ لِغَيْرِهِ إِلَّا الْمُعَامَلَةَ وَ مَنْ هَرَبَ فِيهِ أُخِذَ وَ مَنِ اقْتَرَضَ فِيهِ شَيْئاً رَدَّهُ سَرِيعاً.

وَ الْحَدِيثُ طَوِيلٌ يَشْتَمِلُ عَلَى فَوَائِدَ أُخَرَ لَيْسَتْ مِنَ الْأَحْكَامِ الشَّرْعِيَّةِ وَ عَلَى أَدْعِيَةٍ طَوِيلَةٍ لِكُلِّ يَوْمٍ دُعَاءٌ.

******

ترجمه:

***

یونس بن ظبیان از امام جعفر صادق (علیه السلام) نقل کرده است که امام روزهای مناسب و نامناسب را ذکر کردند و فرمودند:

اولین روز ماه، مبارک است و خداوند در آن آدم را خلق کرد. این روز، روزی پسندیده برای طلب حاجات، ملاقات با سلطان، طلب علم، ازدواج، سفر، خرید و فروش و نگهداری از دام ها است.

روز دوم، مناسب برای زنان و ازدواج است و در این روز حوا از آدم خلق شد و خداوند او را به او زوج کرد. این روز برای ساختن منازل، نوشتن عهدنامه، انتخاب ها، سفر و طلب حاجات مناسب است.

روز سوم، روزی نحس و بد است، در این روز از سلطان، خرید و فروش، طلب حاجات و معاملات پرهیز کنید. در این روز آدم و حوا لباس های خود را از دست دادند و از بهشت بیرون رانده شدند. کارهای خود را به صلاح خانه ات اختصاص بده و اگر می توانی از خانه ات خارج نشو.

روز چهارم، روزی است که هابیل در آن متولد شد و برای شکار و زراعت مناسب است ولی سفر در این روز مکروه است زیرا برای مسافر خطر قتل و دزدی وجود دارد و بلایی ممکن است به او برسد. در این روز ساخت و نگهداری از دام ها توصیه می شود و کسی که در این روز فرار کند، یافتنش دشوار است و به کسی که او را پناه می دهد، پناه می برد.

روز پنجم، روزی است که قابیل شقی در آن متولد شد و برادرش را کشت، این روز نحس و بد است، پس در این روز هیچ کاری را شروع نکن.ز مناسب است.

روز هفدهم، متوسط است و از نزاع ها در این روز پرهیز شود و کسی که در این روز قرض بدهد، بازگردانده نمی شود و اگر بازگردانده شود، به سختی برمی گردد و کسی که در این روز قرض بگیرد، آن را بازنمی گرداند.

روز هجدهم، روزی مبارک است.و برای هر کاری از جمله خرید و فروش، سفر، زراعت مناسب است و کسی که در این روز با دشمن خود نزاع کند، او را شکست خواهد داد و کسی که قرض بگیرد، قرض خود را بازمی گرداند.

روز نوزدهم، روزی مبارک است که اسحاق بن ابراهیم در آن متولد شد و این روز برای سفر، معاش، حاجات، طلب علم، خرید بردگان و دام ها مناسب است و کسی که در این روز گم شود یا فرار کند، دستگیر می شود.

روز بیستم، روزی متوسط است و برای سفر، حاجات، ساخت و ساز، قرار دادن بنیادها، برداشت زراعت، کاشت درختان و تاک ها و نگهداری دام ها مناسب است و کسی که در این روز فرار کند، دستگیر نمی شود.

روز بیست و یکم، روزی نحس است و در این روز حاجتی طلب نکنید و از ملاقات با سلطان پرهیز کنید و کسی که در این روز سفر کند، بازنمی گردد و روز بدی برای تمام امور است.

روز بیست و دوم، روزی مناسب برای حاجات، خرید و فروش است و صدقه در این روز قبول می شود و کسی که در این روز نزد سلطان برود، حاجتش برآورده می شود و کسی که در این روز سفر کند، به سلامت بازمی گردد.

روز بیست و سوم، روزی خوب است که یوسف (علیه السلام) در آن متولد شد و روزی سبک است و برای طلب حاجات، تجارت، ازدواج و ملاقات با سلطان مناسب است و کسی که در این روز سفر کند، مال یابد و خیر ببیند.

روز بیست و چهارم، روزی بد و نحس است برای هر کاری و در این روز فرعون متولد شد.

روز بیست و پنجم، روزی نحس و بد است و حاجتی طلب نکنید و خود را در این روز حفظ کنید زیرا روزی پر از بلا است.

روز بیست و ششم، روزی است که موسی (علیه السلام) با عصای خود دریا را شکافت و این روز برای سفر و هر کاری به جز ازدواج مناسب است، زیرا کسی که در این روز ازدواج کند، از هم جدا می شوند و هنگامی که از سفر بازمی گردید، در این روز وارد خانه تان نشوید.

روز بیست و هفتم، روزی خوب برای هر کاری و حاجتی است و برای تمام امور سبک است.

روز بیست و هشتم، روزی مناسب و مبارک برای هر کاری و حاجتی است و یعقوب (علیه السلام) در این روز متولد شد.

روز بیست و نهم، روزی سبک و مناسب برای تمام امور و حاجات و کارها است و کسی که در این روز سفر کند، مال بسیاری به دست می آورد و وصیت نامه در این روز نوشته نمی شود زیرا مکروه است.

روز سی ام، روزی خوب برای خرید و فروش و ازدواج است و در این روز سفر نکنید و به غیر از معاملات، خود را درگیر هیچ کاری نکنید و کسی که در این روز فرار کند، دستگیر می شود و کسی که در این روز قرض بگیرد، قرض خود را سریعاً بازمی گرداند.

***

ص: ۴۰۳

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۱۱۰ - رقم الحدیث الباب: ۳]

۱۵۱۱۰- ۳- (۱) وَ رَوَاهُ أَیْضاً نَقْلًا مِنْ کِتَابِ رَوْضَةِ الْعَابِدِینَ لِمُحَمَّدِ بْنِ عَلِیٍّ الْکَرَاجُکِیِّ عَنِ الصَّادِقِ ع وَ ذَکَرَ نَحْوَهُ فِی السُّعُودِ وَ النُّحُوسِ مَعَ اخْتِلَافٍ کَثِیرٍ فِی الْعِبَارَاتِ إِلَّا أَنَّهُ قَالَ الْخَامِسَ عَشَرَ یَوْمٌ صَالِحٌ لِکُلِّ عَمَلٍ وَ حَاجَةٍ وَ لِقَاءِ الْأَشْرَافِ وَ الْعُظَمَاءِ وَ الرُّؤَسَاءِ فَاطْلُبْ فِیهِ حَوَائِجَکَ وَ الْقَ سُلْطَانَکَ وَ اعْمَلْ مَا بَدَا لَکَ فَإِنَّهُ یَوْمُ سَعْدٍ السَّادِسَ عَشَرَ نَحْسٌ رَدِی ءٌ مَذْمُومٌ لَا خَیْرَ فِیهِ وَ لَا تُسَافِرْ فِیهِ وَ لَا تَطْلُبْ فِیهِ حَاجَةً وَ تَوَقَّ مَا اسْتَطَعْتَ السَّابِعَ عَشَرَ صَالِحٌ مُخْتَارٌ مَحْمُودٌ لِکُلِّ عَمَلٍ وَ حَاجَةٍ فَاطْلُبْ فِیهِ الْحَوَائِجَ وَ اشْتَرِ فِیهِ وَ بِعْ وَ الْقَ الْکُتَّابَ وَ الْعُمَّالَ وَ بَقِیَّةُ الْحَدِیثِ نَحْوُ الرِّوَایَةِ الْأُولَی.

******

ترجمه:

***

همچنین از کتاب "روضه العابدین" محمد بن علی کراجکی نقل کرده اند که امام صادق (علیه السلام) درباره روزهای مبارک و نحس سخن گفته و با وجود تفاوت های زیادی در عبارات، گفته اند:

روز پانزدهم، روزی مناسب برای هر کاری و حاجتی و ملاقات با اشراف و بزرگان و رؤسا است؛ در این روز حاجات خود را طلب کنید و با سلطان ملاقات کنید و هر کاری که به نظرتان می رسد، انجام دهید زیرا روزی مبارک است.

روز شانزدهم، روزی بد، نحس و مذموم است که در آن هیچ خیری نیست؛ در این روز سفر نکنید و حاجتی طلب نکنید و تا حد امکان از مشکلات دوری کنید.

روز هفدهم، روزی خوب، منتخب و پسندیده برای هر کاری و حاجتی است؛ در این روز حاجات خود را طلب کنید، خرید و فروش کنید، و با نویسندگان و کارگران ملاقات کنید. ادامه حدیث شبیه به روایت اول است.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۱۱۱ - رقم الحدیث الباب: ٤]

۱۵۱۱۱- ٤- (۲) قَالَ ابْنُ طَاوُسٍ وَ حَدَّثَ أَبُو نَصْرٍ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حُمْدُونٍ الْوَاسِطِيُّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ الْقُنَانِيِّ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ مُوسَى عَنْ يَحْيَى بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى الْقَصَبَانِيِّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ مَعْمَرٍ الْكُوفِيِّ عَنْ عَلِيِّ بْنِ مُحَمَّدٍ الزَّاهِدِ عَنْ عَاصِمِ بْنِ حُمَيْدٍ عَنِ الصَّادِقِ ع فِي اخْتِيَارَاتِ الْأَيَّامِ.

ثُمَّ أَوْرَدَ الْحَدِيثَ ابْنُ طَاوُسٍ وَ هُوَ مُوَافِقٌ لِلرِّوَايَةِ الثَّانِيَةِ فِي السُّعُودِ وَ النُّحُوسِ إِلَّا أَنَّهُ قَالَ السَّابِعَ عَشَرَ يَوْمٌ صَالِحٌ.

قَالَ ابْنُ مَعْمَرٍ فِي رِوَايَةٍ أُخْرَى يَوْمٌ ثَقِيلٌ لَا يَصْلُحُ لِطَلَبِ الْحَوَائِجِ ثُمَّ ذَكَرَ الْبَاقِيَ نَحْوَهُ مَعَ مُخَالَفَةٍ فِي الْأَلْفَاظِ.

وَ رَوَاهُ الطَّبْرِسِيُّ فِي مَكَارِمِ الْأَخْلَاقِ مُرْسَلًا نَحْوَهُ فِي النُّحُوسِ وَ السُّعُودِ مَعَ اخْتِلَافٍ كَثِيرٍ فِي اللَّفْظِ (٣)

******

ترجمه:

***

عاصم بن حميد از امام صادق (عليه السلام) درباره انتخاب روزها نقل كرده است. سپس ابن طاووس حديث را نقل كرده و اين روايت با روايت دوم در مورد روزهاى سعد و نحس مطابقت دارد، مگر اينكه در مورد روز هفدهم گفته اند كه روزى خوب است. ابن معمر در روايت ديگرى گفته است كه اين روز سنگين است و براى طلب حاجات مناسب نيست و سپس بقيه موارد را ذكر كرده كه در الفاظ متفاوت است.

***

[رقم الحديث الكلى: ١٥١١٢ - رقم الحديث الباب: ٥]

١٥١١٢- ٥- (٤) وَ فِي أَمَانِ الْأَخْطَارِ قَالَ ابْنُ طَاوُسٍ أَمَّا الْأَيَّامُ الْمَكْرُوهَةُ مِنَ الشَّهْرِ فَفِي بَعْضِ الرِّوَايَاتِ الْيَوْمُ الثَّالِثُ مِنْهُ وَ الرَّابِعُ وَ الْخَامِسُ

١- لم نجده فی النسخة الموجودة عندنا من الدروع الواقية.

٢- الدروع الواقية- ٢١.

٣- مكارم الأخلاق- ٤٧٤.

٤- أمان الأخطار- ٣٢.

وَ الثَّالِثَ عَشَرَ (١) وَ الْعِشْرِينَ (٢) وَ الْحَادِیَ وَ الْعِشْرِينَ وَ الرَّابِعَ وَ الْعِشْرِينَ وَ الْخَامِسَ وَ الْعِشْرِينَ وَ السَّادِسَ وَ الْعِشْرِينَ.

******

ترجمه:

***

ابن طاووس درباره ایمنی از خطرات گفته است که روزهای مکروه در ماه، طبق برخی روایات، روزهای سوم، چهارم، پنجم، سیزدهم، بیست ویکم، بیست وچهارم، بیست وپنجم و بیست وششم است.

***

[رقم الحديث الكلی: ١٥١١٣ - رقم الحديث الباب: ٦]

١٥١١٣- ٦- (٣) قَالَ وَ فِی بَعْضِ الرِّوَايَاتِ أَنَّ الْيَوْمَ الرَّابِعَ مِنَ الشَّهْرِ وَ الْحَادِیَ وَ الْعِشْرِينَ صَالِحَانِ لِلْأَسْفَارِ.

******

ترجمه:

***

"در برخی روایات آمده است که روز چهارم ماه و بیست و یکم برای سفر مناسب هستند."

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٥١١٤ - رقم الحدیث الباب: ٧]

١٥١١٤- ٧- (٤) قَالَ وَ فِی رِوَایَةٍ أَنَّ الثَّامِنَ مِنَ الشَّهْرِ وَ الثَّالِثَ وَ الْعِشْرِینَ مِنْهُ مَکْرُوهَانِ لِلسَّفَرِ.

أَقُولُ: فِی هَذِهِ الِاخْتِیَارَاتِ اخْتِلَافٌ یَسِیرٌ وَ کَذَا قَدْ یَتَّفِقُ الِاخْتِلَافُ فِی السُّعُودِ وَ النُّحُوسِ بِاعْتِبَارِ الشَّهْرِ وَ الْأُسْبُوعِ وَ لَا یَمْتَنِعُ اجْتِمَاعُ السَّعْدِ وَ النَّحْسِ فِی یَوْمٍ وَاحِدٍ وَ وَجْهُ الْجَمْعِ التَّخْیِیرُ أَوْ دَفْعُ النَّحْسِ بِالصَّدَقَةِ کَمَا تَقَدَّمَ (٥) وَ یَحْتَمِلُ غَیْرُ ذَلِکَ.

******

ترجمه:

***

"در روایتی آمده است که روز هشتم و بیست و سوم ماه برای سفر مکروه هستند.

می گویم : به نظرم این انتخاب ها تفاوت اندکی دارند و همچنین ممکن است تفاوت ها در سعد و نحس روزها بر اساس ماه و هفته باشد و در یک روز هر دو سعد و نحس وجود داشته باشند. جمع

بین این ها، انتخاب بین آن ها یا رفع نحس با صدقه دادن است، همان طور که قبلاً گفته شد و ممکن است چیز دیگری نیز باشد."

***

۲۸- بَابُ اسْتِحْبَابِ تَشْيِيعِ الْمُسَافِرِ وَ تَوْدِيعِهِ

اشارة

(٦) ۲۸ بَابُ اسْتِحْبَابِ تَشْيِيعِ الْمُسَافِرِ وَ تَوْدِيعِهِ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلى: ۱۵۱۱۵ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱۵۱۱۵- ۱- (۷) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ قَالَ: لَمَّا شَيَّعَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ ع أَبَا ذَرٍّ رَحْمَةُ اللَّهِ عَلَيْهِ شَيَّعَهُ الْحَسَنُ وَ الْحُسَيْنُ ع وَ عَقِيلُ بْنُ أَبِي طَالِبٍ- وَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ وَ عَمَّارُ بْنُ يَاسِرٍ- فَقَالَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ ع وَدِّعُوا أَخَاكُمْ فَإِنَّهُ لَا بُدَّ لِلشَّاخِصِ أَنْ يَمْضِيَ

۱- فی المصدر زیادة- و السادس عشر.

٢- فی المصدر (العشرون) و کذا فی المعطوفات علیه.

٣- أمان الأخطار- ٣٣.

٤- أمان الأخطار- ٣٣.

٥- تقدم فی الباب ١٥ من هذه الأبواب.

٦- الباب ٢٨ فیه حدیث واحد.

٧- الفقیه ٢- ٢٧٥- ٢٤٢٨.

وَ لِلْمُشَيِّعِ أَنْ يَرْجِعَ الْحَدِيثَ.

وَ رَوَاهُ الْبَرْقِيُّ فِي الْمَحَاسِنِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِنَانٍ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ جَرِيرٍ عَنْ رَجُلٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع (١)

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِكَ فِي صَلَاةِ الْمُسَافِرِ (٢) وَ يَأْتِي مَا يَدُلُّ عَلَيْهِ (٣).

******

ترجمه:

***

محمد بن علی بن حسین گفته است: "هنگامی که امیرالمؤمنین (علیه السلام) ابوذر (رحمت الله علیه) را مشایعت کرد، حسن و حسین (علیهماالسلام)، عقیل بن ابی طالب، عبدالله بن جعفر و عمار بن یاسر او را مشایعت کردند. امیرالمؤمنین (علیه السلام) گفت: 'با برادرتان خداحافظی کنید، زیرا برای مسافر ضروری است که برود و برای مشایعت کننده ضروری است که بازگردد.'

***

٢٩- بَابُ اسْتِحْبَابِ الدُّعَاءِ لِلْمُسَافِرِ عِنْدَ وَدَاعِهِ

اشارة

(٤) ٢٩ بَابُ اسْتِحْبَابِ الدُّعَاءِ لِلْمُسَافِرِ عِنْدَ وَدَاعِهِ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلى: ١٥١١٦ - رقم الحديث الباب: ١]

١٥١١٦- ١- (٥) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ص إِذَا وَدَّعَ الْمُؤْمِنِينَ قَالَ زَوَّدَكُمُ اللَّهُ التَّقْوَى وَ وَجَّهَكُمْ إِلَى كُلِّ خَيْرٍ وَ قَضَى لَكُمْ كُلَّ حَاجَةٍ وَ سَلَّمَ لَكُمْ دِينَكُمْ وَ دُنْيَاكُمْ وَ رَدَّكُمْ سَالِمِينَ إِلَى سَالِمِينَ.

وَ رَوَاهُ الْبَرْقِيُّ فِي الْمَحَاسِنِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ النُّعْمَانِ عَنِ ابْنِ مُسْكَانَ وَ غَيْرِهِ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع مِثْلَهُ (٦).

******

ترجمه:

***

محمد بن علی بن حسین گفته است: "پیامبر خدا (صلی الله علیه وآله) وقتی با مؤمنین خداحافظی می کرد، می گفت: 'خداوند تقوا را به شما زاد راه دهد و شما را به سوی هر خیری هدایت کند و همه نیازهایتان را برآورده سازد و دین و دنیای شما را سالم نگه دارد و شما را سالم به سالمین بازگرداند

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۱۱۷ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱۵۱۱۷- ۲- (۷) قَالَ وَ فِی خَبَرٍ آخَرَ عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ ع قَالَ: کَانَ رَسُولُ اللَّهِ ص إِذَا وَدَّعَ مُسَافِراً أَخَذَ بِیَدِهِ ثُمَّ قَالَ أَحْسَنَ اللَّهُ لَکَ الصِّحَابَةَ وَ أَکْمَلَ لَکَ الْمَعُونَةَ وَ سَهَّلَ لَکَ الْحُزُونَةَ وَ قَرَّبَ لَکَ الْبَعِیدَ وَ کَفَاکَ الْمُهِمَّ وَ حَفِظَ لَکَ دِینَکَ وَ أَمَانَتَکَ وَ خَوَاتِیمَ عَمَلِکَ وَ وَجَّهَکَ

ص: ٤٠٦

۱- المحاسن- ۳۵۳- ٤٥.

۲- تقدم فی الباب ۱۰ من أبواب صلاة المسافر.

۳- یأتی فی الباب ۲۹ من هذه الأبواب.

٤- الباب ۲۹ فیه ۷ أحادیث.

٥- الفقیه ۲- ۲۷٦- ۲٤۲۹.

٦- المحاسن- ۳٥٤- ٤٦.

۷- الفقیه ۲- ۲۷٦- ۲٤۳۰.

لِکُلِّ خَیْرٍ عَلَیْکَ بِتَقْوَی اللَّهِ اسْتَوْدِعِ اللَّهَ نَفْسَکَ سِرْ عَلَی بَرَکَةِ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ.

أَحْمَدُ بْنُ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ الْبَرْقِیُّ فِی الْمَحَاسِنِ عَنْ أَبِیهِ عَنْ خَلَفِ بْنِ حَمَّادٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُسْکَانَ وَ غَیْرِهِ عَنْ عَبْدِ الرَّحِیمِ عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ ع مِثْلَهُ (۱).

******

ترجمه:

***

و در خبری دیگر از امام ابوجعفر (علیه السلام) آمده است: "رسول خدا (صلی الله علیه وآله) وقتی مسافری را خداحافظی می کرد، دست او را می گرفت و سپس می گفت: 'خداوند همراهی نیکویی به تو دهد، کمک کامل به تو عنایت کند، سختی ها را برایت آسان کند، دوری ها را به تو نزدیک کند، مهمات را کفایت کند، دین و امانت و خاتمه کارهایت را حفظ کند، و تو را به سوی هر خیری هدایت کند. بر تو باد به تقوای خدا، خودت را به خدا می سپارم، با برکت خدا برو

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۱۱۸ - رقم الحدیث الباب: ۳]

۱۵۱۱۸- ۳- (۲) وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَیْنِ عَنْ عَلِیِّ بْنِ أَسْبَاطٍ عَمَّنْ ذَکَرَهُ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: وَدَّعَ رَجُلًا فَقَالَ أَسْتَوْدِعُ اللَّهَ (دِینَکَ وَ أَمَانَتَکَ) (۳) وَ زَوَّدَکَ زَادَ التَّقْوَی وَ وَجَّهَکَ اللَّهُ لِلْخَیْرِ حَیْثُ تَوَجَّهْتَ- قَالَ ثُمَّ الْتَفَتَ إِلَیْنَا أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع فَقَالَ هَذَا وَدَاعُ رَسُولِ اللَّهِ ص لِعَلِیٍّ ع- إِذَا وَجَّهَهُ فِی وَجْهٍ مِنَ الْوُجُوهِ.

******

ترجمه:

***

علی بن اسباط از کسی که او را ذکر کرده، نقل کرده است از امام ابوعبدالله (علیه السلام) که فرمود: "وقتی مردی را خداحافظی کرد، گفت: 'دین و امانتت را به خدا می سپارم و خداوند به تو زاد تقوا دهد و تو را به سوی خیر راهنمایی کند، هر جا که باشی.' سپس ابوعبدالله (علیه السلام) به ما رو کرد و فرمود: 'این وداع رسول خدا (صلی الله علیه وآله) با علی (علیه السلام) بود، هنگامی که او را به مأموریتی می فرستاد.'

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۱۱۹ - رقم الحدیث الباب: ٤]

۱۵۱۱۹- ٤- (٤) وَ عَنِ ابْنِ فَضَّالٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَيْمُونٍ الْقَدَّاحِ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع (٥) قَالَ: كَانَ إِذَا وَدَّعَ رَسُولُ اللَّهِ ص رَجُلًا قَالَ أَسْتَوْدِعُ اللَّهَ دِينَکَ وَ أَمَانَتَکَ وَ خَوَاتِيمَ عَمَلِکَ وَ وَجَّهَکَ لِلْخَيْرِ حَيْثُمَا تَوَجَّهْتَ وَ رَزَقَکَ (٦) التَّقْوَى وَ غَفَرَ لَکَ الذُّنُوبَ.

******

ترجمه:

***

عبدالله بن میمون قداح از امام ابوعبدالله (علیه السلام) نقل کرده است: "هنگامی که رسول خدا (صلی الله علیه وآله) مردی را وداع می کرد، می گفت: 'دین و امانتت و خاتمه اعمالت را به خدا می سپارم و خداوند تو را به سوی خیر هدایت کند، هر جا که باشی و خداوند تقوا را به تو روزی دهد و گناهانت را بیامرزد

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۱۲۰ - رقم الحدیث الباب: ۵]

۱۵۱۲۰- ۵- (۷) وَ عَنْ يَعْقُوبَ بْنِ يَزِيدَ عَنْ عُبَيْدٍ الْبَصْرِيِّ عَنْ رَجُلٍ عَنْ إِدْرِيسَ بْنِ يُونُسَ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: وَدَّعَ رَسُولُ اللَّهِ ص رَجُلًا فَقَالَ لَهُ سَلَّمَكَ اللَّهُ وَ غَنَّمَكَ وَ الْمِيعَادُ لِلَّهِ.

******

ترجمه:

***

ادریس بن یونس از امام ابوعبدالله (علیه السلام) نقل کرده است: "رسول خدا (صلی الله علیه وآله) مردی را وداع کرد و به او گفت: 'خداوند تو را سالم بدارد و بهره مند سازد و قرار ما با خدا باشد.'

***

ص: ۴۰۷

۱- المحاسن- ۳۵۴- ۴۷.

۲- المحاسن- ۳۵۴- ۴۸.

۳- فی المصدر- نفسک و أمانتک و دینک.

۴- المحاسن- ۳۵۴- ۴۹.

۵- فی المصدر زیادة- عن أبیه.

۶- فی المصدر زیادة- و زودک.

۷- المحاسن- ۳۵۵- ۵۰.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۱۲۱ - رقم الحدیث الباب: ۶]

۱۵۱۲۱- ٦- (۱) وَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ النَّضْرِ بْنِ سُوَيْدٍ عَنْ هِشَامِ بْنِ سَالِمٍ قَالَ: دَعَا أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع لِقَوْمٍ مِنْ أَصْحَابِهِ مُشَاةٍ حُجَّاجٍ فَقَالَ اللَّهُمَّ احْمِلْهُمْ عَلَى أَقْدَامِهِمْ وَ سَكِّنْ عُرُوقَهُمْ.

******

ترجمه:

***

هشام بن سالم گفته است: "امام ابوعبدالله (علیه السلام) برای گروهی از اصحابش که پیاده به حج می رفتند، دعا کرد و فرمود: 'خدایا، آن ها را بر پاهایشان حمل کن و رگ هایشان را آرام کن.'"

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۱۲۲ - رقم الحدیث الباب: ۷]

۱۵۱۲۲- ۷- (۲) وَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي الْجَهْمِ هَارُونَ بْنِ الْجَهْمِ عَنْ مُوسَى بْنِ بَكْرٍ الْوَاسِطِيِّ قَالَ: أَرَدْتُ وَدَاعَ أَبِي الْحَسَنِ ع فَكَتَبَ إِلَيَّ رُقْعَةً كَفَاكَ اللَّهُ الْمُهِمَّ وَ قَضَى لَكَ بِالْخِيَرَةِ وَ يَسَّرَ لَكَ حَاجَتَكَ فِي صُحْبَةِ اللَّهِ وَ كَنَفِهِ.

******

ترجمه:

***

موسی بن بکر واسطی گفت: "می خواستم با ابوالحسن (علیه السلام) خداحافظی کنم، او برای من نوشته ای فرستاد و نوشت: 'خداوند مهماتت را کفایت کند، خیر تو را برآورده سازد، حاجتت را آسان کند و تو را در همراهی و پناه خود حفظ کند.'"

***

۳۰- بَابُ كَرَاهَةِ الْوَحْدَةِ فِی السَّفَرِ وَ اسْتِصْحَابِ رَفِيقٍ وَاحِدٍ أَوِ اثْنَيْنِ مَعَ الْحَاجَةِ إِلَى الزِّيَادَةِ

اشارة

(۳) ۳۰ بَابُ كَرَاهَةِ الْوَحْدَةِ فِی السَّفَرِ وَ اسْتِصْحَابِ رَفِيقٍ وَاحِدٍ أَوِ اثْنَيْنِ مَعَ الْحَاجَةِ إِلَى الزِّيَادَةِ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۵۱۲۳ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱۵۱۲۳- ۱- (٤) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ النَّوْفَلِيِّ عَنِ السَّكُونِيِّ عَنْ جَعْفَرٍ عَنْ آبَائِهِ ع قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص الرَّفِيقَ ثُمَّ السَّفَرَ الْحَدِيثَ.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ بِإِسْنَادِهِ عَنِ السَّكُونِيِّ مِثْلَهُ (٥).

******

ترجمه:

***

سکونی از جعفر از پدرانشان (علیهم السلام) نقل کرده است که پیامبر خدا (صلی الله علیه وآله) فرمود: "رفیق (همسفر) را انتخاب کن، سپس سفر را."

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۱۲٤ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱۵۱۲٤- ۲- (٦) وَ رَوَاهُ الْبَرْقِیُّ فِی الْمَحَاسِنِ عَنِ النَّوْفَلِیِّ إِلَّا أَنَّهُ قَالَ ثُمَّ الطَّرِیقَ.

******

ترجمه:

***

و برقی نیز در "المحاسن" از نوفلی روایت کرده است، با این تفاوت که گفته است: "سپس راه."

***

۱- المحاسن- ۳۵۵- ٥٤.

۲- المحاسن- ۳٥٦- ٥٥.

۳- الباب ۳۰ فیه ۱۰ أحادیث.

٤- الکافی ٤- ۲۸٦- ٥، و أورد ذیله فی الحدیث ۳ من الباب ۳۱ من هذه الأبواب.

٥- الفقیه ۲- ۲۷۸- ۲٤۳٦.

٦- المحاسن- ۳٥۷- ٦۱.

[رقم الحديث الكلی: ۱۵۱۲۵ - رقم الحديث الباب: ۳]

۱۵۱۲۵- ۳- (۱) وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَيْفٍ عَنْ أَخِيهِ عَلِيٍّ عَنْ أَبِيهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُثَنَّى عَنْ رَجُلٍ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ ع قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص أَحَبُّ الصَّحَابَةِ إِلَى اللَّهِ تَعَالَى أَرْبَعَةٌ وَ مَا زَادَ قَوْمٌ عَلَى سَبْعَةٍ إِلَّا زَادَ لَغَطُهُمْ.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ فِي الْخِصَالِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ سَعْدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَيْفٍ عَنْ أَخِيهِ عَلِيٍّ عَنْ أَبِيهِ سَيْفِ بْنِ عَمِيرَةَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُوسَى عَنْ رَجُلٍ (۲) عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ ع (۳)

وَ رَوَاهُ فِي مَعَانِي الْأَخْبَارِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ عَنِ الصَّفَّارِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحَكَمِ عَنْ بَعْضِ أَصْحَابِهِ قَالَ: قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع وَ ذَكَرَ مِثْلَهُ (٤) وَ رَوَى الَّذِي قَبْلَهُ عَنْ أَبِيهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ مُوسَى بْنِ عُمَرَ عَنْ صَالِحِ بْنِ السِّنْدِيِّ عَنْ رَجُلٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع مِثْلَهُ (٥).

******

ترجمه:

***

محمد بن المثنی از مردی نقل کرده است از امام محمد بن علی (علیه السلام) که رسول خدا (صلی الله علیه وآله) فرمود: "دوستان محبوب تر نزد خداوند متعال(جمع) چهار ی نفر هستند و اگر تعداد جمعی از هفت نفر بیشتر شود، سر و صدایشان بیشتر می شود

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۵۱۲٦ - رقم الحديث الباب: ٤]

١٥١٢٦- ٤- (٦) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَسْبَاطٍ عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ مَسْلَمَةَ (٧) عَنِ السِّنْدِيِّ بْنِ خَالِدٍ (٨) عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع

١- الكافى ٨- ٣٠٣- ٤٦٤، و أورده عن الفقيه فى الحديث ١ من الباب ٣٤ من هذه الأبواب.

٢- فى الخصال زيادة- من بنى نوفل بن المطلب، عن أبيه.

٣- الخصال- ٢٣٨- ٨٢.

٤- لم نعثر عليه فى معانى الأخبار.

٥- لم نعثر عليه فى معانى الأخبار.

٦- الفقيه ٢- ٢٧٦- ٢٤٣٢.

٧- فى المصدر- عبد الملك بن سلمة.

٨- فى نسخة- السرى بن خالد (هامش المخطوط).

قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص أَ لَا أُنَبِّئُكُمْ بِشَرِّ النَّاسِ قَالُوا بَلَى يَا رَسُولَ اللَّهِ- قَالَ مَنْ سَافَرَ وَحْدَهُ وَ مَنَعَ رِفْدَهُ وَ ضَرَبَ عَبْدَهُ.

وَ رَوَاهُ الْبَرْقِيُّ فِي الْمَحَاسِنِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَسْبَاطٍ مِثْلَهُ (١).

******

ترجمه:

***

سندی بن خالد از امام ابوعبدالله (علیه السلام) نقل کرده است که رسول خدا (صلی الله علیه وآله) فرمود: "آیا شما را از بدترین مردم آگاه نکنم؟ گفتند: بله، ای رسول خدا. فرمود: کسی که به تنهایی سفر می کند، کمک خود را دریغ می کند و خدمتکارش را کتک می زند."

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۱۲۷ - رقم الحدیث الباب: ۵]

۱۵۱۲۷- ۵- (۲) قَالَ وَ قَالَ أَبُو الْحَسَنِ مُوسَى بْنُ جَعْفَرٍ ع فِی وَصِیَّةِ رَسُولِ اللَّهِ ص لِعَلِیٍّ ع لَا تَخْرُجْ فِی سَفَرٍ وَحْدَکَ فَإِنَّ الشَّیْطَانَ مَعَ الْوَاحِدِ وَ هُوَ مِنَ الِاثْنَیْنِ أَبْعَدُ یَا عَلِیُّ- إِنَّ الرَّجُلَ إِذَا سَافَرَ وَحْدَهُ فَهُوَ غَاوٍ وَ الِاثْنَانِ غَاوِیَانِ وَ الثَّلَاثَةُ نَفَرٌ.

******

ترجمه:

***

امام ابوالحسن موسی بن جعفر (علیه السلام) در وصیت رسول خدا (صلی الله علیه وآله) به علی (علیه السلام) فرمود: "به تنهایی به سفر نرو، زیرا شیطان با فرد تنها است و از دو نفر دورتر است. ای علی، اگر مردی به تنهایی سفر کند، گمراه است و اگر دو نفر باشند، هر دو گمراهند و سه نفر گروهی اند.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۱۲۸ - رقم الحدیث الباب: ٦]

۱۵۱۲۸- ٦- (۳) قَالَ وَ رَوَى بَعْضُهُمْ سَفْرٌ.

وَ رَوَاهُ الْبَرْقِيُّ فِي الْمَحَاسِنِ عَنْ أَبِيهِ عَمَّنْ ذَكَرَهُ عَنْ أَبِي الْحَسَنِ مُوسَى عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ ع (٤)

وَ رَوَاهُ الْكُلَيْنِيُّ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ خَالِدٍ مِثْلَهُ (٥).

******

ترجمه:

***

به نقل از برخی از ایشان، سفر(بجای کلمه- نفر- سفر آورده اند)

***

[رقم الحديث الكلى: ١٥١٢٩ - رقم الحديث الباب: ٧]

١٥١٢٩- ٧- (٦) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ عَبْدِ الْحَمِيدِ عَنْ أَبِي الْحَسَنِ مُوسَى بْنِ جَعْفَرٍ ع قَالَ: لَعَنَ رَسُولُ اللَّهِ ص ثَلَاثَةً الْآكِلَ زَادَهُ وَحْدَهُ وَ النَّائِمَ فِي بَيْتٍ وَحْدَهُ وَ الرَّاكِبَ فِي الْفَلَاةِ وَحْدَهُ.

******

ترجمه:

***

ابراهیم بن عبدالحمید از امام ابوالحسن موسی بن جعفر (علیه السلام) نقل کرده است که رسول خدا (صلی الله علیه وآله) سه نفر را لعنت کرده است: کسی که غذای خود را به تنهایی می خورد، کسی که به تنهایی در خانه می خوابد و کسی که به تنهایی در بیابان سفر می کند.

***

١- المحاسن- ٣٥٦- ٦٠.

٢- الفقيه ٢- ٢٧٧- ٢٤٣٣.

٣- الفقيه ٢- ٢٧٧- ٢٤٣٣ ذيل الحديث ٢٤٣٣.

٤- المحاسن- ٣٥٦- ٥٦.

٥- الكافى ٨- ٣٠٣- ٤٦٥.

٦- الفقيه ٢- ٢٧٧- ٢٤٣٤، و أورد قطعة منه فى الحديث ١٠ من الباب ٢٠ من أبواب أحكام المساكن.

[رقم الحديث الكلى: ١٥١٣٠ - رقم الحديث الباب: ٨]

١٥١٣٠- ٨- (١) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِنَانٍ عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ جَابِرٍ قَالَ: كُنْتُ عِنْدَ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع بِمَكَّةَ إِذْ جَاءَ رَجُلٌ مِنْ أَهْلِ الْمَدِينَةِ فَقَالَ مَنْ صَحْبُکَ فَقَالَ مَا صَحِبْتُ أَحَداً فَقَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع أَمَا لَوْ كُنْتُ تَقَدَّمْتُ إِلَيْکَ لَأَحْسَنْتُ أَدَبَکَ ثُمَّ قَالَ وَاحِدٌ شَيْطَانٌ وَ اثْنَانِ شَيْطَانَانِ وَ ثَلَاثَةٌ صَحْبٌ وَ أَرْبَعَةٌ رُفَقَاءُ.

وَ رَوَاهُ الْكُلَيْنِيُّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ ابْنِ سِنَانٍ مِثْلَهُ (٢) أَحْمَدُ بْنُ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ الْبَرْقِيُّ فِی الْمَحَاسِنِ عَنْ بَكْرِ بْنِ صَالِحٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِنَانٍ مِثْلَهُ (٣).

******

ترجمه:

***

اسماعیل بن جابر گفت: "نزد ابوعبدالله (علیه السلام) در مکه بودم که مردی از اهل مدینه آمد و گفت: 'چه کسی همراه تو بود؟' مرد پاسخ داد: 'هیچ کس همراه من نبود.' ابوعبدالله (علیه السلام) گفت: 'اگر پیش از این به تو گفته بودم، بهتر رفتار می کردی.' سپس فرمود: 'یک نفر شیطان است، دو نفر دو شیطان اند، سه نفر گروه اند و چهار نفر همسفرند.'

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۱۳۱ - رقم الحدیث الباب: ۹]

۱۵۱۳۱- ۹- (٤) وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى عَنْ عَبْدِ اللَّهِ الدِّهْقَانِ عَنْ دُرُسْتَ عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ عَبْدِ الْحَمِيدِ عَنْ أَبِي الْحَسَنِ مُوسَى ع قَالَ: لَعَنَ رَسُولُ اللَّهِ ص ثَلَاثَةً أَحَدُهُمْ رَاكِبُ الْفَلَاةِ وَحْدَهُ.

******

ترجمه:

***

ابراهیم بن عبدالحمید از امام ابوالحسن موسی (علیه السلام) نقل کرده است که رسول خدا (صلی الله علیه وآله) سه نفر را لعنت کرده است: یکی از آن ها کسی است که به تنهایی در بیابان سفر می کند.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۱۳۲ - رقم الحدیث الباب: ۱۰]

۱۵۱۳۲- ۱۰- (۵) وَ عَنِ الْحُسَیْنِ بْنِ سَیْفٍ عَنْ أَخِیهِ عَلِیٍّ عَنْ أَبِیهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُثَنًّی عَنْ رَجُلٍ مِنْ بَنِی نَوْفَلِ بْنِ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ عَنْ أَبِیهِ عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِیٍّ ع قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص الْبَائِتُ فِی بَیْتٍ وَحْدَهُ وَ السَّائِرُ وَحْدَهُ شَیْطَانَانِ وَ الِاثْنَانِ لُمَةٌ (٦) وَ الثَّلَاثُ أُنْسٌ.

ص: ٤١١

۱- الفقیه ۲- ۲۷۷- ۲٤۳۵.

۲- الکافی ۸- ۳۰۲- ٤٦۳.

۳- المحاسن- ۳۵٦- ۵۸.

٤- المحاسن- ۳۵٦- ۵۷.

۵- المحاسن- ۳۵٦- ۵۹.

٦- اللمة- الجماعة (مجمع البحرین- لم- ٦- ١٦۵.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا یَدُلُّ عَلَی ذَلِکَ فِی الْمَسَاکِنِ (۱).

******

ترجمه:

***

مردی از بنی نوفل بن عبدالمطلب از پدرش و او از امام محمد بن علی (علیه السلام) نقل کرده است که رسول خدا (صلی الله علیه وآله) فرمود: "کسی که شب را در خانه ای تنها می گذراند و کسی که تنها سفر می کند، دو شیطان اند، دو نفر لُمَّه اند (گروه کوچک) و سه نفر اُنس اند (گروه بزرگ)."

***

۳۱- بَابُ أَنَّهُ يُسْتَحَبُّ لِلْمُسَافِرِ مُرَافَقَةُ مَنْ يَتَزَيَّنُ بِهِ وَ مَنْ يَرْفُقُ بِهِ وَ مَنْ يَعْرِفُ حَقَّهُ

اشارة

(۲) ۳۱ بَابُ أَنَّهُ يُسْتَحَبُّ لِلْمُسَافِرِ مُرَافَقَةُ مَنْ يَتَزَيَّنُ بِهِ وَ مَنْ يَرْفُقُ بِهِ وَ مَنْ يَعْرِفُ حَقَّهُ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلى: ۱۵۱۳۳ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱۵۱۳۳- ۱- (۳) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ جَرِيرٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ كَانَ يَقُولُ اصْحَبْ مَنْ تَتَزَيَّنُ بِهِ وَ لَا تَصْحَبْ مَنْ يَتَزَيَّنُ بِكَ.

وَ رَوَاهُ الْبَرْقِيُّ فِي الْمَحَاسِنِ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ سِنَانٍ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ جَرِيرٍ مِثْلَهُ (٤).

******

ترجمه:

***

اسحاق بن جریر از امام ابوعبدالله (علیه السلام) نقل کرده است: "همراه کسی باش که با او زیباتر می شوی و همراه کسی نباش که او با تو زیباتر می شود."

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۱۳٤ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱۵۱۳٤- ۲- (۵) قَالَ وَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص مَا اصْطَحَبَ اثْنَانِ إِلَّا كَانَ أَعْظَمُهُمَا أَجْراً وَ أَحَبُّهُمَا إِلَى اللَّهِ أَرْفَقَهُمَا بِصَاحِبِهِ.

******

ترجمه:

***

رسول خدا (صلی الله علیه وآله) فرمود: "دو نفر همسفر نمی شوند، مگر اینکه یکی از آن ها دارای اجر بیشتری است و محبوب تر به درگاه خداوند، و آن کسی است که با همسفرش مهربان تر و نرم خو تر باشد.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۱۳۵ - رقم الحدیث الباب: ۳]

۱۵۱۳۵- ۳- (٦) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ النَّوْفَلِيِّ عَنِ السَّكُونِيِّ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ آبَائِهِ ع فِي حَدِيثٍ قَالَ: قَالَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ ع لَا تَصْحَبَنَّ فِي سَفَرٍ مَنْ لَا يَرَى لَكَ مِنَ الْفَضْلِ عَلَيْهِ كَمَا تَرَى لَهُ عَلَيْكَ.

١- تقدم فی الحدیثین ٩، ١٣ من الباب ٢٠، و فی الحدیث ١ من الباب ٢١ من أبواب أحکام المساکن.

٢- الباب ٣١ فیه ٣ أحادیث.

٣- الفقیه ٢- ٢٧٨- ٢٤٤٠.

٤- المحاسن- ٣٥٧- ٦٣.

٥- الفقیه ٢- ٢٧٨- ٢٤٣٧، و أورده عن الکافی فی الحدیث ١٤ من الباب ٢٧ من أبواب جهاد النفس، و فی الحدیث ٢ من الباب ٩١ من أبواب أحکام العشرة.

٦- الکافی ٤- ٢٨٦- ٥، و أورد صدره فی الحدیث ١ من الباب ٣٠ من هذه الأبواب.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ مُرْسَلًا (١)

وَ رَوَاهُ الْبَرْقِیُّ فِی الْمَحَاسِنِ عَنِ النَّوْفَلِیِّ (٢).

******

ترجمه:

***

سکونی از امام جعفر بن محمد (علیه السلام) از پدرانشان (علیهم السلام) نقل کرده است که امیرالمؤمنین (علیه السلام) فرمود: "در سفر، همراه کسی نباش که برای تو فضل و شرافتی قائل نباشد، همان گونه که تو برای او قائل هستی.

***

٣٢- بَابُ اسْتِحْبَابِ جَمْعِ الرُّفَقَاءِ نَفَقَتَهُمْ وَ إِخْرَاجِهَا

اشارة

(۳) ۳۲ بَابُ اسْتِحْبَابِ جَمْعِ الرُّفَقَاءِ نَفَقَتَهُمْ وَ إِخْرَاجِهَا

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلى: ۱۵۱۳٦ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱۵۱۳٦- ۱- (٤) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص مِنَ السُّنَّةِ إِذَا خَرَجَ الْقَوْمُ فِي سَفَرٍ أَنْ يُخْرِجُوا نَفَقَتَهُمْ فَإِنَّ ذَلِكَ أَطْيَبُ لِأَنْفُسِهِمْ وَ أَحْسَنُ لِأَخْلَاقِهِمْ.

وَ رَوَاهُ الْبَرْقِيُّ فِي الْمَحَاسِنِ عَنِ النَّوْفَلِيِّ عَنِ السَّكُونِيِّ بِإِسْنَادِهِ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ آبَائِهِ ع (٥).

******

ترجمه:

***

محمد بن على بن حسين گفته است: "پيامبر خدا (صلى الله عليه وآله) فرمود: 'يكى از سنت ها اين است كه وقتى گروهى به سفر مى روند، هزينه هاى خود را از پيش پرداخت كنند، زيرا اين كار براى روحيه شان بهتر و براى اخلاقشان نيكوتر است.'

***

٣٣- بَابُ أَنَّهُ يُسْتَحَبُّ لِلْمُسَافِرِ أَنْ يَصْحَبَ نَظِيرَهُ فِی الْإِنْفَاقِ وَ نَحْوِهِ وَ يُكْرَهُ أَنْ يَصْحَبَ مَنْ دُونَهُ وَ مَنْ فَوْقَهُ فِی ذَلِکَ وَ أَنْ يُذِلَّ الْمُؤْمِنَ بِالْإِكْرَامِ وَ يَجُوزُ إِنْ طَابَتْ نَفْسُهُ

اشارة

(٦) ٣٣ بَابُ أَنَّهُ يُسْتَحَبُّ لِلْمُسَافِرِ أَنْ يَصْحَبَ نَظِيرَهُ فِی الْإِنْفَاقِ وَ نَحْوِهِ وَ يُكْرَهُ أَنْ يَصْحَبَ مَنْ دُونَهُ وَ مَنْ فَوْقَهُ فِی ذَلِکَ وَ أَنْ يُذِلَّ الْمُؤْمِنَ بِالْإِكْرَامِ وَ يَجُوزُ إِنْ طَابَتْ نَفْسُهُ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلی: ١٥١٣٧ - رقم الحديث الباب: ١]

١٥١٣٧- ١- (٧) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ شِهَابِ بْنِ عَبْدِ رَبِّهِ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَدْ عَرَفْتَ حَالِی وَ سَعَةَ يَدِی وَ تَوْسِيعِی عَلَى إِخْوَانِی فَأَصْحَبُ النَّفَرَ مِنْهُمْ فِی طَرِيقِ مَكَّةَ فَأُوَسِّعُ عَلَيْهِمْ

ص: ٤١٣

١- الفقيه ٢- ٢٧٨- ٢٤٣٨.

٢- المحاسن- ٣٥٧- ٦٢.

٣- الباب ٣٢ فيه حديث واحد.

٤- الفقيه ٢- ٢٧٨- ٢٤٣٩.

٥- المحاسن- ٣٥٩- ٧٦.

٦- الباب ٣٣ فيه ٦ أحاديث.

٧- الفقيه ٢- ٢٧٨- ٢٤٤١.

قَالَ لَا تَفْعَلْ يَا شِهَابُ- إِنْ بَسَطْتَ وَ بَسَطُوا أَجْحَفْتَ بِهِمْ وَ إِنْ هُمْ أَمْسَكُوا أَذْلَلْتَهُمْ فَاصْحَبْ نُظَرَاءَکَ اصْحَبْ نُظَرَاءَکَ.

مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَحْمَدَ بْنِ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ الْحُسَيْنِ اللُّؤْلُؤِیِّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِنَانٍ عَنْ حُذَيْفَةَ بْنِ مَنْصُورٍ عَنْ شِهَابِ بْنِ عَبْدِ رَبِّهِ مِثْلَهُ (١) وَ رَوَاهُ الْبَرْقِیُّ فِی الْمَحَاسِنِ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ الْحُسَيْنِ مِثْلَهُ (٢).

******

ترجمه:

***

شهاب بن عبد ربه گفت: "به امام ابوعبدالله (علیه السلام) گفتم که حال و وضعیت من و وسعت دستم را می دانی و برادرانم را گسترش می دهم و با گروهی از آن ها در مسیر مکه همراه می شوم و به آن ها وسعت می بخشم." امام ابوعبدالله (علیه السلام) فرمود: "این کار را نکن، ای شهاب، زیرا اگر دست خود را بگشایی و آن ها نیز بگشایند، آن ها را به سختی خواهی انداخت و اگر آن ها را نگه داری، آن ها را خوار خواهی کرد. همراه کسانی باش که مانند تو هستند، همراه کسانی باش که مانند تو هستند."

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۵۱۳۸ - رقم الحديث الباب: ۲]

۱۵۱۳۸- ۲- (۳) وَ عَنْهُمْ عَنْ أَحْمَدَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحَكَمِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِی حَمْزَةَ عَنْ أَبِی بَصِيرٍ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع يَخْرُجُ الرَّجُلُ مَعَ قَوْمٍ مَيَاسِيرَ وَ هُوَ أَقَلُّهُمْ شَيْئاً فَيُخْرِجُ الْقَوْمُ النَّفَقَةَ وَ لَا يَقْدِرُ هُوَ أَنْ يُخْرِجَ مِثْلَ مَا أَخْرَجُوا فَقَالَ مَا أُحِبُّ أَنْ يُذِلَّ نَفْسَهُ لِيَخْرُجْ مَعَ مَنْ هُوَ مِثْلُهُ.

وَ رَوَاهُ الْبَرْقِيُّ فِی الْمَحَاسِنِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحَكَمِ مِثْلَهُ (٤).

******

ترجمه:

***

ابوبصير گفت: "به امام ابوعبدالله (عليه السلام) گفتم كه مردی با گروهی از متمولين به سفر می رود و او كمترين دارايی را دارد و گروه هزينه ها را پرداخت می كنند و او قادر نيست همانند آن ها هزينه كند. امام ابوعبدالله (عليه السلام) فرمود: 'دوست ندارم كه او خود را خوار كند. بايد با كسی كه شبيه اوست همسفر شود.'"

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۵۱۳۹ - رقم الحديث الباب: ۳]

۱۵۱۳۹- ۳- (٥) وَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ حَمَّادِ بْنِ عُثْمَانَ (٦) عَنْ حَرِيزٍ عَمَّنْ ذَكَرَهُ عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ ع قَالَ: إِذَا صَحِبْتَ فَاصْحَبْ نَحْوَكَ وَ لَا تَصْحَبْ مَنْ يَكْفِيكَ فَإِنَّ ذَلِكَ مَذَلَّةٌ لِلْمُؤْمِنِ.

ص: ٤١٤

١- الكافی ٤- ٢٨٧- ٧.

٢- المحاسن- ٣٥٧- ٦٥.

٣- الكافی ٤- ٢٨٧- ٨.

٤- المحاسن- ٣٥٩- ٧٩.

٥- الكافی ٤- ٢٨٦- ٦.

٦- ذكر الصدوق فی أسانيد الفقيه أن إبراهيم بن هاشم روی عن حماد بن عيسی و لم يرو عن حماد ابن عثمان و معلوم من الطرق أيضا ذلک، و أن حمادا الذی يروی عن حريز هو ابن عيسی، فكان فی السند تصحيفا (منه. قده).

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ مُرْسَلًا (١)

أَحْمَدُ بْنُ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ فِی الْمَحَاسِنِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ حَمَّادٍ مِثْلَهُ (٢).

******

ترجمه:

***

حريز از كسی كه ذكر كرده نقل كرده است از امام ابوجعفر (عليه السلام) كه فرمود: "اگر همسفری برگزيدی، با كسی همسفر باش كه شبيه تو باشد و با كسی كه نيازهايت را برطرف كند، همسفر نشو؛ زيرا اين كار مايهٔ خواری مؤمن است."

***

[رقم الحديث الكلی: ١٥١٤٠ - رقم الحديث الباب: ٤]

۱۵۱٤۰- ٤- (۳) وَ عَنْ أَبِيهِ عَمَّنْ ذَكَرَهُ عَنْ مُحَمَّدٍ الْحَلَبِيِّ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا جَعْفَرٍ ع (٤) عَنِ الْقَوْمِ يَصْطَحِبُونَ فِيهِمُ الْمُوسِرُ وَ غَيْرُهُ فَيُنْفِقُ عَلَيْهِمُ الْمُوسِرُ قَالَ إِنْ طَابَتْ بِذَلِکَ أَنْفُسُهُمْ فَلَا بَأْسَ بِهِ قُلْتُ فَإِنْ لَمْ تَطِبْ بِذَلِکَ أَنْفُسُهُمْ قَالَ يَصْبِرُ (٥) مَعَهُمْ يَأْكُلُ مِنَ الْخُبْزِ وَ يَدَعُ أَنْ يَسْتَثْنِيَ مِنْ ذَلِکَ الْهِرَابِ (٦).

******

ترجمه:

***

محمد حلبی گفت: "از امام ابوجعفر (علیه السلام) پرسیدم دربارۀ گروهی که در آن ها افراد ثروتمند و غیرثروتمند همسفر می شوند و ثروتمند هزینه ها را پرداخت می کند، امام (علیه السلام) فرمود: 'اگر با رضایت خاطر باشد، اشکالی ندارد.' گفتم: 'اگر رضایت نداشته باشند؟' فرمود: 'باید صبر کنند، از نان بخورند و از خوراک لذیذ صرف نظر کنند.'"

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۱٤۱ - رقم الحدیث الباب: ۵]

۱۵۱٤۱- ۵- (۷) وَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ وَ عَلِيِّ بْنِ الْحَكَمِ عَنْ هِشَامِ بْنِ الْحَكَمِ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع أَنَّهُ كَانَ يَكْرَهُ لِلرَّجُلِ أَنْ يَصْحَبَ مَنْ يَتَفَضَّلُ عَلَيْهِ وَ قَالَ اصْحَبْ مِثْلَکَ.

******

ترجمه:

***

هشام بن حکم از امام ابوعبدالله (علیه السلام) نقل کرده است که او نمی پسندید مردی با کسی همسفر شود که بر او برتری داشته باشد و فرمود: "همراه کسی باش که مثل تو باشد."

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۱۴۲ - رقم الحدیث الباب: ٦]

۱۵۱۴۲- ٦- (۸) وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ عَنْ مُوسَى بْنِ سَعْدَانَ عَنْ حُسَيْنِ بْنِ أَبِي الْعَلَاءِ قَالَ: خَرَجْنَا إِلَى مَكَّةَ نَيِّفاً وَ عِشْرِينَ رَجُلًا فَكُنْتُ أَذْبَحُ لَهُمْ فِي كُلِّ مَنْزِلٍ شَاةً فَلَمَّا أَرَدْتُ أَنْ أَدْخُلَ عَلَى أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ يَا حُسَيْنُ وَ تُذِلُّ الْمُؤْمِنِينَ قُلْتُ أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ ذَلِكَ فَقَالَ بَلَغَنِي أَنَّكَ كُنْتَ تَذْبَحُ لَهُمْ فِي كُلِّ مَنْزِلٍ شَاةً فَقُلْتُ مَا أَرَدْتُ إِلَّا اللَّهَ قَالَ أَ مَا عَلِمْتَ أَنَّ مِنْهُمْ مَنْ يُحِبُّ أَنْ يَفْعَلَ مِثْلَ فَعَالِكَ فَلَا تَبْلُغُ مَقْدُرَتُهُ فَتَقَاصَرُ إِلَيْهِ نَفْسُهُ قُلْتُ أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ وَ لَا أَعُودُ.

ص: ٤١٥

۱- الفقیه ۲- ۲۷۹- ۲٤٤۲.

۲- المحاسن- ۳۵۷- ٦٤.

۳- المحاسن ۳۵۷- ٦٦.

٤- فی المصدر- أبی محمّد الحلبیّ، قال- سالت أبا عبد اللّه (علیه السلام).

۵- فی المصدر- یصیر.

٦- علق فی المخطوط علی هذه الکلمة بقوله- کذا، بخطه. و المطبوع فی المصدر- الهرات.

۷- المحاسن- ۳۵۹- ۷۸.

۸- المحاسن- ۳۵۹- ۸۰.

وَ رَوَاهُ ابْنُ إِدْرِيسَ فِي آخِرِ السَّرَائِرِ نَقْلًا مِنْ جَامِعِ الْبَزَنْطِيِّ عَنْ حُسَيْنِ بْنِ أَبِي الْعَلَاءِ (۱)

وَ رَوَاهُ أَيْضاً نَقْلًا عَنِ الْمَحَاسِنِ عَنْ حُسَيْنٍ (۲).

******

ترجمه:

***

حسین بن ابی علاء گفت: "به سمت مکه راه افتادیم، بیش از بیست نفر بودیم و در هر منزل یک گوسفند برای آن ها ذبح می کردم. وقتی خواستم نزد امام ابوعبدالله (علیه السلام) بروم، فرمود: 'ای حسین، آیا مؤمنین را خوار می کنی؟' گفتم: 'پناه بر خدا از این کار.' فرمود: 'به من رسیده که در هر منزل یک گوسفند برای آن ها ذبح می کردی.' گفتم: 'من جز برای خدا نخواستم.' فرمود: 'آیا نمی دانی که از آن ها کسی هست که دوست دارد مثل تو عمل کند اما توان مالی اش را ندارد و این برای او خوارکننده است.' گفتم: 'استغفرالله و دیگر این کار را نخواهم کرد.

***

۳٤- بَابُ اسْتِحْبَابِ كَوْنِ الرُّفَقَاءِ أَرْبَعَةً وَ كَرَاهَةِ زِيَادَتِهِمْ عَلَى سَبْعَةٍ مَعَ عَدَمِ الْحَاجَةِ وَ كَرَاهَةِ سَبْقِ الرَّفِيقِ حَتَّى يَغِيبَ عَنِ الْبَصَرِ

اشارة

(۳) ۳٤ بَابُ اسْتِحْبَابِ كَوْنِ الرُّفَقَاءِ أَرْبَعَةً وَ كَرَاهَةِ زِيَادَتِهِمْ عَلَى سَبْعَةٍ مَعَ عَدَمِ الْحَاجَةِ وَ كَرَاهَةِ سَبْقِ الرَّفِيقِ حَتَّى يَغِيبَ عَنِ الْبَصَرِ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۵۱۴۳ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱۵۱۴۳- ۱- (٤) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص أَحَبُّ الصَّحَابَةِ إِلَى اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ أَرْبَعَةٌ وَ مَا زَادَ قَوْمٌ عَلَى سَبْعَةٍ إِلَّا كَثُرَ لَغَطُهُمْ.

******

ترجمه:

***

محمد بن علی بن حسین گفته است که رسول خدا (صلی الله علیه وآله) فرمود: "دوستان محبوب نزد خداوند عز و جل چهار نفر هستند و اگر تعداد جمعی از هفت نفر بیشتر شود، سر و صدایشان زیاد می شود."

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۵۱۴٤ - رقم الحديث الباب: ۲]

۱۵۱٤٤- ۲- (٥) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى عَنْ مِهْرَانَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ أَبِي نَصْرٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع يَقُولُ خَيْرُ الرُّفَقَاءِ أَرْبَعَةٌ وَ ذَكَرَ الْحَدِيثَ.

******

ترجمه:

***

عمرو بن ابی نصر گفته است: "از امام ابوعبدالله (علیه السلام) شنیدم که فرمود: 'بهترین همسفران چهار نفر هستند' و حدیث را ذکر کرد."

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۱۴۵ - رقم الحدیث الباب: ۳]

۱۵۱۴۵- ۳- (٦) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ فِی الْمَجَالِسِ وَ الْأَخْبَارِ عَنِ الْمُفِیدِ قَالَ فِی بَعْضِ الْأُصُولِ حَدِیثٌ لَمْ یَحْضُرْنِی إِسْنَادُهُ عَنِ الصَّادِقِ ع قَالَ: مَنْ صَحِبَ أَخَاهُ الْمُؤْمِنَ فِی طَرِیقٍ فَتَقَدَّمَهُ بِقَدْرِ مَا یَغِیبُ عَنْهُ بَصَرُهُ فَقَدْ أَشَاطَ بِدَمِهِ وَ أَعَانَ عَلَیْهِ.

******

ترجمه:

***

محمد بن حسن در "المجالس و الأخبار" از مفید نقل کرده است که در برخی از اصول حدیثی که سندش را در دست ندارد، از امام صادق (علیه السلام) نقل شده است: "هرکس برادر مؤمنش را در راه همراهی کند و به اندازه ای جلوتر برود که از دید او ناپدید شود، خون او را ریخته و به قتل او کمک کرده است.

***

١- مستطرفات السرائر- ٦١- ٣٤.

٢- المحاسن- ٤٩٢.

٣- الباب ٣٤ فيه ٣ أحاديث.

٤- الفقيه ٢- ٢٧٩- ٢٤٤٤، و أورده عن الكافى و الخصال و المعانى فى الحديث ٢ من الباب ٣٠ من هذه الأبواب.

٥- الكافى ٥- ٤٥- ١، و أورده بتمامه فى الحديث ١ من الباب ٥٤ من أبواب جهاد العدو.

٦- أمالى الطوسىّ ٢- ٢٧، و عنه فى البحار ٧٤- ٢٣٦- ٣٤.

٣٥- بَابُ عَدَمِ تَحْرِيمِ الْإِسْرَافِ فِى نَفَقَةِ الْحَجِّ وَ الْعُمْرَةِ

اشارة

(١) ٣٥ بَابُ عَدَمِ تَحْرِيمِ الْإِسْرَافِ فِى نَفَقَةِ الْحَجِّ وَ الْعُمْرَةِ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلى: ١٥١٤٦ - رقم الحديث الباب: ١]

١٥١٤٦- ١- (٢) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِى يَعْفُورٍ عَنْ أَبِى عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص مَا مِنْ نَفَقَةٍ أَحَبَّ إِلَى اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ مِنْ نَفَقَةِ قَصْدٍ وَ يُبْغِضُ الْإِسْرَافَ إِلَّا فِى حَجٍّ أَوْ عُمْرَةٍ.

وَ رَوَاهُ الْبَرْقِیُّ فِی الْمَحَاسِنِ عَنِ ابْنِ مَحْبُوبٍ عَنْ عَلِیِّ بْنِ رِئَابٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِی یَعْفُورٍ (۳)

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا یَدُلُّ عَلَی ذَلِکَ (٤) وَ یَأْتِی مَا یَدُلُّ عَلَیْهِ (٥).

******

ترجمه:

***

عبدالله بن ابی یعفور از امام ابوعبدالله (علیه السلام) نقل کرده است که رسول خدا (صلی الله علیه وآله) فرمود: "هیچ خرجی نزد خداوند عز و جل محبوب تر از خرجی معتدل نیست و اسراف را جز در حج یا عمره مبغوض دارد."

***

٣٦- بَابُ عَدَمِ جَوَازِ رُجُوعِ جَمَّالِ الْمَرْأَةِ الْحَائِضِ وَ رِفَاقِهَا حَتَّی تَطْهُرَ وَ تَقْضِیَ مَنَاسِکَهَا

اشارة

(٦) ٣٦ بَابُ عَدَمِ جَوَازِ رُجُوعِ جَمَّالِ الْمَرْأَةِ الْحَائِضِ وَ رِفَاقِهَا حَتَّی تَطْهُرَ وَ تَقْضِیَ مَنَاسِکَهَا

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۵۱۴۷ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱۵۱۴۷- ۱- (۷) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَيْرٍ عَنْ مُوسَی بْنِ عَامِرٍ عَنِ الْعَبْدِ الصَّالِحِ ع قَالَ: أَمِيرَانِ وَ لَيْسَا بِأَمِيرَيْنِ صَاحِبُ الْجِنَازَةِ لَيْسَ لِمَنْ يَتْبَعُهَا أَنْ يَرْجِعَ حَتَّی يُؤْذَنَ لَهُ وَ امْرَأَةٌ حَجَّتْ مَعَ قَوْمٍ فَاعْتَلَّتْ بِالْحَيْضِ فَلَيْسَ لَهُمْ أَنْ يَرْجِعُوا وَ يَدَعُوهَا حَتَّی تَأْذَنَ لَهُمْ.

ص: ۴۱۷

۱- الباب ۳۵ فيه حديث واحد.

۲- الفقيه ۲- ۲۷۹- ۲۴۴۶.

۳- المحاسن- ۳۵۹- ۷۷.

۴- تقدم فی الحديث ۱ من الباب ۵۵ من أبواب وجوب الحجّ.

۵- يأتی فی الحديث ۲ من الباب ۴۲ من هذه الأبواب.

۶- الباب ۳۶ فيه حديثان.

۷- التهذيب ۵- ۴۴۴- ۱۵۴۸.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ فِی الْخِصَالِ وَ الْمُقْنِعِ كَمَا مَرَّ فِی الدَّفْنِ (۱).

******

ترجمه:

***

موسی بن عامر از امام عبد صالح (عليه السلام) نقل كرده است كه فرمود: "دو امير وجود دارند كه امير واقعی نيستند: يكی صاحب جنازه كه كسی كه جنازه را همراهی می كند حق ندارد بازگردد مگر

اینکه به او اجازه داده شود؛ و دیگری زنی که با گروهی به حج می رود و به دلیل حیض معتَل می شود، گروه حق ندارند او را تنها بگذارند تا زمانی که او به آن ها اجازه دهد.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۱۴۸ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱۵۱۴۸- ۲- (۲) مُحَمَّدُ بْنُ یَعْقُوبَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ یَحْیَی عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ عَلِیِّ بْنِ الْحَکَمِ عَنْ عَلِیِّ بْنِ أَبِی حَمْزَةَ أَنَّهُ سَأَلَ أَبَا الْحَسَنِ ع عَنِ الْحَائِضِ فَذَکَرَ الْحَدِیثَ إِلَی أَنْ قَالَ قُلْتُ: أَبَی الْجَمَّالُ أَنْ یُقِیمَ عَلَیْهَا وَ الرِّفْقَةُ قَالَ فَقَالَ لَیْسَ لَهُمْ ذَلِکَ تَسْتَعْدِی عَلَیْهِمْ حَتَّی یُقِیمَ عَلَیْهَا حَتَّی تَطْهُرَ وَ تَقْضِیَ مَنَاسِکَهَا.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا یَدُلُّ عَلَی ذَلِکَ فِی الدَّفْنِ (۳).

******

ترجمه:

***

علی بن ابی حمزه از امام ابوالحسن (علیه السلام) دربارهٔ زنی که در حال حیض باشد، پرسید و حدیث را نقل کرد تا به اینجا رسید که گفت: "شتردار و گروه حاضر به ماندن بر او نیستند." امام (علیه السلام) فرمود: "آن ها حق این کار را ندارند؛ باید بر علیه آن ها شکایت کند تا زمانی که بر او بمانند تا پاک شود و مناسک خود را انجام دهد."

***

۳۷- بَابُ اسْتِحْبَابِ الِاسْتِعَانَةِ عَلَی السَّفَرِ بِالْحُدَاءِ وَ الشِّعْرِ دُونَ الْغِنَاءِ وَ مَا فِیهِ خَنًا۲۵۴۱

اشارة

(٤) ٣٧ بَابُ اسْتِحْبَابِ الِاسْتِعَانَةِ عَلَى السَّفَرِ بِالْحُدَاءِ وَ الشِّعْرِ دُونَ الْغِنَاءِ وَ مَا فِيهِ خَنًا (٥)

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلى: ١٥١٤٩ - رقم الحديث الباب: ١]

١٥١٤٩- ١- (٦) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنِ السَّكُونِيِّ بِإِسْنَادِهِ يَعْنِي عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ آبَائِهِ ع قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص زَادُ الْمُسَافِرِ الْحُدَاءُ وَ الشِّعْرُ مَا كَانَ مِنْهُ لَيْسَ فِيهِ جَفَاءٌ (٧) (وَ فِي نُسْخَةٍ لَيْسَ فِيهِ حَنَانٌ) (٨).

وَ رَوَاهُ الْبَرْقِيُّ فِي الْمَحَاسِنِ عَنِ النَّوْفَلِيِّ عَنِ السَّكُونِيِّ (٩)

١- مر فى الحديث ٦ من الباب ٣ من أبواب الدفن.

٢- الكافى ٤- ٤٥٧- ٢، و أورده بتمامه فى الحديث ٥ من الباب ٦٤ من أبواب الطواف.

٣- تقدم فى الحديث ٦ من الباب ٣ من أبواب الدفن.

٤- الباب ٣٧ فيه ٣ أحاديث.

٥- الخنا الفحش (الصحاح- خنا- ٦- ٢٣٣٢.

٦- الفقيه ٢- ٢٨٠- ٢٤٤٧.

٧- فی نسخة- خنا (هامش المخطوط).

٨- ليس فی المصدر.

٩- المحاسن- ٣٥٨- ٧٣.

أَقُولُ: تَسْمِيَتُهُ زَاداً مِنْ حَيْثُ مَعُونَتِهِ عَلَى السَّفَرِ كَالزَّادِ فَهُوَ مَجَازٌ وَ الْخَنَا مِنْ مَعَانِيهِ الطَّرَبُ وَ يَأْتِی مَا يَدُلُّ عَلَى تَحْرِيمِ الْغِنَاءِ (١).

******

ترجمه:

***

سكونی با اسناد خود از امام جعفر بن محمد (عليه السلام) از پدرانشان (عليهم السلام) نقل كرده است كه رسول خدا (صلی الله عليه وآله) فرمود: "زاد و توشه مسافر، حدا (نوعی سرود) و شعر است، مادامی كه در آن خشونتی نباشد (و در نسخه ای آمده است كه بدون حنان باشد)."

من می گويم: به آن "زاد" گفته شده است از حيث كمک به سفر همانند زاد و توشه، و "خنا" از معانی آن طرب (نشاط) است، و در آينده به آنچه دلالت بر تحريم آواز دارد اشاره می شود

***

[رقم الحديث الكلی: ١٥١٥٠ - رقم الحديث الباب: ٢]

١٥١٥٠- ٢- (٢) أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْبَرْقِیُّ فِی الْمَحَاسِنِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْفَضْلِ الْهَاشِمِیِّ عَنْ أَبِيهِ عَنْ بَعْضِ مَشِيخَتِهِ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: أَ مَا يَسْتَحْيِی أَحَدُكُمْ أَنْ يُغَنِّیَ عَلَى دَابَّتِهِ وَ هِیَ تُسَبِّحُ.

******

ترجمه:

***

عبدالله بن فضل هاشمی از پدرش از برخی از مشایخ او از امام ابوعبدالله (علیه السلام) نقل کرده است: "آیا یکی از شما شرم نمی کند که بر مرکبش آواز بخواند در حالی که مرکب او تسبیح می گوید؟

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۱۵۱ - رقم الحدیث الباب: ۳]

۱۵۱۵۱- ۳- (۳) وَ عَنْ بَعْضِ أَصْحَابِنَا عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع فِی حَدِیثٍ قَالَ: لَا تُغَنُّوا عَلَی ظُهُورِهَا أَ مَا یَسْتَحْیِی أَحَدُکُمْ أَنْ یُغَنِّیَ عَلَی ظَهْرِ دَابَّتِهِ وَ هِیَ تُسَبِّحُ.

******

ترجمه:

***

یکی از اصحاب ما از امام ابوعبدالله (علیه السلام) در حدیثی نقل کرده است: "بر پشت مرکب هایتان آواز نخوانید. آیا یکی از شما شرم نمی کند که بر پشت مرکبش آواز بخواند در حالی که مرکب او تسبیح می گوید؟"

***

٣٨- بَابُ اسْتِحْبَابِ اعْتِنَاءِ الْمُسَافِرِ بِحِفْظِ نَفَقَتِهِ وَ شَدِّهَا فِی حَقْوَيْهِ وَ إِنْ كَانَ مُحْرِماً

اشارة

(٤) ٣٨ بَابُ اسْتِحْبَابِ اعْتِنَاءِ الْمُسَافِرِ بِحِفْظِ نَفَقَتِهِ وَ شَدِّهَا فِی حَقْوَيْهِ (٥) وَ إِنْ كَانَ مُحْرِماً

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلی: ١٥١٥٢ - رقم الحديث الباب: ١]

١٥١٥٢- ١- (٦) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ صَفْوَانَ الْجَمَّالِ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع إِنَّ مَعِی أَهْلِی وَ إِنِّی أُرِيدُ الْحَجَّ فَأَشُدُّ نَفَقَتِی فِی حَقْوَیَّ قَالَ نَعَمْ إِنَّ أَبِی ع كَانَ يَقُولُ مِنْ قُوَّةِ الْمُسَافِرِ حِفْظُ نَفَقَتِهِ.

وَ رَوَاهُ الْكُلَيْنِیُّ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ سَهْلِ بْنِ زِيَادٍ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِی نَصْرٍ عَنْ صَفْوَانَ الْجَمَّالِ (٧)

١- يأتی فی الباب ٩٩ من أبواب ما يكتسب به.

٢- المحاسن- ٣٧٥- ١٤٤.

٣- المحاسن- ٦٢٧- ٩٧، و أورد صدره فی الحديث ٥ من الباب ١٣ من أبواب أحكام الدوابّ.

٤- الباب ٣٨ فيه حديث واحد.

٥- الحقو الخصر، و هو وسط الإنسان الذی یشد علیه حزامه. انظر (الصحاح- حقا- ٦- ٢٣١٧).

٦- الفقیه ٢- ٢٨٠- ٢٤٤٨.

٧- الکافی ٤- ٣٤٣- ١.

وَ رَوَاهُ الْبَرْقِیُّ فِی الْمَحَاسِنِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِی نَصْرٍ (١)

أَقُولُ: وَ یَأْتِی مَا یَدُلُّ عَلَی ذَلِکَ فِی تُرُوکِ الْإِحْرَامِ (٢).

******

ترجمه:

***

صفوان الجمال گفت: "به امام ابوعبدالله (علیه السلام) گفتم که با خانواده ام همراه هستم و می خواهم به حج بروم، بنابراین می خواهم هزینه هایم را در دور کمربندم بگذارم." امام (علیه السلام) فرمود: "بله، پدرم می گفت: 'یکی از قدرت های مسافر، حفظ هزینه هایش است.'

***

٣٩- بَابُ اسْتِحْبَابِ صَلَاةِ رَکْعَتَیْنِ وَ الدُّعَاءِ لِرَدِّ الضَّالَّةِ بِالْمَأْثُورِ

اشارة

(٣) ٣٩ بَابُ اسْتِحْبَابِ صَلَاةِ رَکْعَتَیْنِ وَ الدُّعَاءِ لِرَدِّ الضَّالَّةِ بِالْمَأْثُورِ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۵۱۵۳ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱۵۱۵۳- ۱- (٤) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ جَعْفَرٍ عَنِ السَّيَّارِيِّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ بَكْرٍ عَنْ أَبِی الْجَارُودِ عَنِ الْأَصْبَغِ بْنِ نُبَاتَةَ عَنْ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ ع فِی حَدِيثٍ أَنَّهُ قَالَ: وَ الَّذِی بَعَثَ مُحَمَّداً ص بِالْحَقِّ وَ أَكْرَمَ أَهْلَ بَيْتِهِ- مَا مِنْ شَیْ ءٍ يَطْلُبُونَهُ إِلَّا وَ هُوَ فِی الْقُرْآنِ- فَمَنْ أَرَادَ ذَلِکَ فَلْيَسْأَلْنِی عَنْهُ إِلَی أَنْ قَالَ فَقَامَ رَجُلٌ إِلَيْهِ فَقَالَ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ- أَخْبِرْنِی عَنِ الضَّالَّةِ فَقَالَ اقْرَأْ يس فِی رَكْعَتَيْنِ وَ قُلْ يَا هَادِیَ الضَّالَّةِ رُدَّ عَلَیَّ ضَالَّتِی- فَفَعَلَ فَرَدَّ اللَّهُ عَلَيْهِ ضَالَّتَهُ.

******

ترجمه:

***

اصبغ بن نباته از امیرالمؤمنین (علیه السلام) در حدیثی نقل کرده است که فرمود: "به آن کسی که محمد (صلی الله علیه وآله) را به حق مبعوث کرد و اهل بیت او را اکرام نمود، هیچ چیز نیست که طلب کنند جز اینکه در قرآن باشد. هر کس که این را می خواهد، بپرسد." سپس مردی به او گفت: "ای امیرالمؤمنین، مرا از گم شده ام باخبر کن." فرمود: "سوره یس را در دو رکعت بخوان و بگو: 'ای هدایت کنندهٔ گم شدگان، گم شده ام را به من بازگردان.' آن مرد انجام داد و خداوند گم شده اش را به او بازگرداند

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۵۱۵٤ - رقم الحديث الباب: ۲]

۱۵۱۵٤- ۲- (۵) أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ خَالِدٍ الْبَرْقِيُّ فِی الْمَحَاسِنِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ عَنْ يُونُسَ بْنِ يَعْقُوبَ عَنْ أَبِی عُبَيْدَةَ الْحَذَّاءِ قَالَ: كُنْتُ مَعَ أَبِی جَعْفَرٍ ع فَضَلَّ بَعِيرِی فَقَالَ صَلِّ رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ قُلْ كَمَا أَقُولُ: اللَّهُمَّ رَادَّ الضَّالَّةِ هَادِياً مِنَ الضَّلَالَةِ رُدَّ عَلَيَّ ضَالَّتِی فَإِنَّهَا مِنْ فَضْلِ اللَّهِ وَ عَطَائِهِ- ثُمَّ ذَكَرَ أَنَّ أَبَا جَعْفَرٍ ع أَرْكَبَهُ عَلَی بَعِيرٍ ثُمَّ وَجَدَ بَعِيرَهُ.

******

ترجمه:

***

ابوعبيده حذاء گفت: "با امام ابوجعفر (عليه السلام) بودم و شترم گم شد. امام فرمود: 'دو ركعت نماز بخوان و سپس بگو همانند من: اللهمَّ رَادَّ الضَّالَّةِ هَادِياً مِنَ الضَّلَالَةِ، رُدَّ عَلَيَّ ضَالَّتِی فَإِنَّهَا مِنْ فَضْلِ اللَّهِ وَ عَطَائِهِ.' سپس گفت كه امام ابوجعفر (عليه السلام) او را بر شتری سوار كرد و بعد از آن، شتر گم شده اش را پيدا كرد."

***

۱- المحاسن- ۳۵۸- ۷٤.

۲- يأتی فی الباب ٤۷ من أبواب تروک الاحرام.

۳- الباب ۳۹ فيه ۳ أحاديث.

٤- الكافی ۲- ٦۲٤- ۲۱.

۵- المحاسن- ۳۶۳- ۱۰۱.

[رقم الحديث الكلى: ۱۵۱۵۵ - رقم الحديث الباب: ۳]

۱۵۱۵۵- ۳- (۱) وَ عَنْهُ عَنْ عِيسَى بْنِ هِشَامٍ (۲) عَنْ أَبِی إِسْمَاعِيلَ الْفَرَّاءِ عَنْ زَيْدٍ الشَّحَّامِ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: تَدْعُو لِلضَّالَّةِ اللَّهُمَّ إِنَّکَ إِلَهُ مَنْ فِی السَّمَاءِ وَ إِلَهُ مَنْ فِی الْأَرْضِ وَ عَدْلٌ فِيهِمَا وَ أَنْتَ الْهَادِی مِنَ الضَّلَالَةِ وَ تَرُدُّ الضَّالَّةَ رُدَّ عَلَیَّ ضَالَّتِی فَإِنَّهَا مِنْ رِزْقِکَ وَ عَطِيَّتِکَ اللَّهُمَّ لَا تَفْتِنْ بِهَا مُؤْمِناً وَ لَا تُعِنْ بِهَا كَافِراً اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ عَبْدِکَ وَ رَسُولِکَ وَ عَلَى أَهْلِ بَيْتِهِ.

******

ترجمه:

***

زید شحام از امام ابوعبدالله (علیه السلام) نقل کرده است: "برای گم شده دعا کنید: خداوندا، تو ای خدای آسمان ها و ای خدای زمین و عدالت در آن ها، و تو هدایت کنندهٔ از گمراهی هستی و گم شده را بازمی گردانی. گم شده ام را به من بازگردان، زیرا که آن از رزق و عطای تو است. خداوندا، مؤمنی را به وسیلهٔ آن به فتنه نینداز و به وسیلهٔ آن کافری را یاری مکن. خداوندا، بر محمد بنده و رسولت و بر اهل بیت او درود فرست."

***

۴۰- بَابُ اسْتِحْبَابِ اتِّخَاذِ السُّفْرَةِ فِی السَّفَرِ وَ التَّنَوُّقِ فِيهَا وَ كَوْنِ حَلَقِهَا حَدِيداً لَا صُفْراً

اشارة

(۳) ۴۰ بَابُ اسْتِحْبَابِ اتِّخَاذِ السُّفْرَةِ (۴) فِی السَّفَرِ وَ التَّنَوُّقِ (۵) فِيهَا وَ كَوْنِ حَلَقِهَا حَدِيداً لَا صُفْراً

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلى: ١٥١٥٦ - رقم الحديث الباب: ١]

١٥١٥٦- ١- (٦) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ نَصْرٍ الْخَادِمِ قَالَ: نَظَرَ الْعَبْدُ الصَّالِحُ مُوسَى بْنُ جَعْفَرٍ ع إِلَى سُفْرَةٍ عَلَيْهَا حَلَقُ صُفْرٍ فَقَالَ انْزِعُوا هَذِهِ وَ اجْعَلُوا مَكَانَهَا حَدِيداً فَإِنَّهُ لَا يَقْرَبُ شَيْئاً مِمَّا فِيهَا شَيْ ءٌ مِنَ الْهَوَامِّ.

******

ترجمه:

***

روزی چشم امام موسی بن جعفر علیهما السلام به سفره ای افتاد که حلقه هایی از مس داشت، فرمود: این حلقه ها را جدا کرده و به جای آنها حلقه های آهنی بگذارید، زیرا در این صورت حشرات نزدیك غذای داخل آن سفره نمی شوند.

***

[رقم الحديث الكلى: ١٥١٥٧ - رقم الحديث الباب: ٢]

١٥١٥٧- ٢- (٧) قَالَ وَ قَالَ الصَّادِقُ ع إِذَا سَافَرْتُمْ فَاتَّخِذُوا سُفْرَةً وَ تَنَوَّقُوا فِيهَا.

وَ رَوَاهُ الْبَرْقِیُّ فِی الْمَحَاسِنِ مُرْسَلًا (۸)

ص: ٤٢١

۱- المحاسن- ۳٦۳- ۱۰۰.

۲- فی المصدر- عبیس بن هشام.

۳- الباب ٤۰ فیه حدیثان.

٤- السفرة بالضم- طعام یصنع للمسافر، و الجمع سفر کغرفة و غرف، و سمی الجلدة التی یوضع فیها الطعام سفرة مجازا. (مجمع البحرین- سفر- ۳- ۳۳۳).

٥- التنوق- التأنّق و الاعتناء- انظر (الصحاح- نوق- ٤- ۱٥٦۲).

٦- الفقیه ۲- ۲۸۱- ۲٤٥۱.

۷- الفقیه ۲- ۲۸۰- ۲٤٥۰.

۸- المحاسن- ۳٦۰- ۸۲.

أَقُولُ: وَ یَأْتِی مَا یَدُلُّ عَلَی ذَلِکَ (۱).

******

ترجمه:

***

امام صادق (علیه السلام) فرمود: "اگر به سفر رفتید، سفره ای آماده کنید و در آن دقت و زیبایی به خرج دهید

***

٤١- بَابُ كَرَاهَةِ حَمْلِ الزَّادِ الطَّيِّبِ كَاللَّحْمِ وَ الْحَلْوَاءِ فِی طَرِيقِ زِيَارَةِ الْحُسَيْنِ ع وَ اسْتِحْبَابِ الِاقْتِصَارِ فِيهِ عَلَى الْخُبْزِ وَ اللَّبَنِ وَ نَحْوِهِ

اشارة

(٢) ٤١ بَابُ كَرَاهَةِ حَمْلِ الزَّادِ الطَّيِّبِ كَاللَّحْمِ وَ الْحَلْوَاءِ فِی طَرِيقِ زِيَارَةِ الْحُسَيْنِ ع وَ اسْتِحْبَابِ الِاقْتِصَارِ فِيهِ عَلَى الْخُبْزِ وَ اللَّبَنِ وَ نَحْوِهِ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلی: ١٥١٥٨ - رقم الحديث الباب: ١]

١٥١٥٨- ١- (٣) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ قَالَ: قَالَ الصَّادِقُ ع بَلَغَنِی أَنَّ قَوْماً إِذَا زَارُوا الْحُسَيْنَ ع- حَمَلُوا مَعَهُمُ السُّفْرَةَ فِيهَا الْجَدَاءُ وَ الْأَخْبِصَةُ (٤) وَ أَشْبَاهُهُ لَوْ زَارُوا قُبُورَ أَحِبَّائِهِمْ مَا حَمَلُوا مَعَهُمْ هَذَا.

وَ رَوَاهُ جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ قُولَوَيْهِ فِی الْمَزَارِ عَنْ أَبِيهِ وَ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ وَ جَمَاعَةِ مَشَايِخِهِ عَنْ سَعْدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحَكَمِ عَنْ بَعْضِ أَصْحَابِهِ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع مِثْلَهُ (٥).

******

ترجمه:

***

محمد بن علی بن حسین گفته است که امام صادق (علیه السلام) فرمود: "به من رسیده است که گروهی وقتی به زیارت حسین (علیه السلام) می روند، با خود سفره ای می برند که در آن غذاهایی مانند جَدَاء و أَخْبِصَة و مشابه آن ها است. اگر به زیارت قبر دوستان خود می رفتند، این غذاها را با خود نمی بردند."

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۱۵۹ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱۵۱۵۹- ۲- (٦) وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ الْحُسَیْنِ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِیِّ بْنِ مَهْزِیَارَ عَنْ أَبِیهِ عَنِ الْحُسَیْنِ بْنِ سَعِیدٍ عَنْ زُرْعَةَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ الْمُفَضَّلِ بْنِ عُمَرَ قَالَ: قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع تَزُورُونَ خَیْرٌ مِنْ أَنْ لَا

ص: ٤٢٢

۱- یأتی فی الباب ٤٢ من هذه الأبواب.

۲- الباب ٤١ فیه حدیثان.

۳- الفقیه ۲- ۲۸۱- ۲٤٥۳، و أورده عن کامل الزیارات و ثواب الأعمال فی الحدیث ٤ من الباب ۷۷ من أبواب المزار.

٤- الأخبصة- جمع خبیص، و هو نوع من الطعام یتخذ من التمر و الزبیب و السمن. (مجمع البحرین- خبص- ٤- ١٦٧).

٥- کامل الزیارات- ۱۲۹- ۱.

٦- کامل الزیارات- ۱۳۰- ٤، و أورده فی الحدیث ٥ من الباب ۷۷ من أبواب المزار.

تَزُورُوا وَ لَا تَزُورُونَ خَيْرٌ مِنْ أَنْ تَزُورُوا قَالَ قُلْتُ: قَطَعْتَ ظَهْرِی قَالَ تَاللَّهِ إِنَّ أَحَدَكُمْ لَيَذْهَبُ إِلَى قَبْرِ أَبِيهِ كَئِيباً حَزِيناً وَ تَأْتُونَهُ أَنْتُمْ بِالسُّفَرِ كَلَّا حَتَّى تَأْتُونَهُ شُعْثاً غُبْراً.

أَقُولُ: وَ يَأْتِی مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِكَ فِی الزِّيَارَاتِ (۱).

******

ترجمه:

***

مفضل بن عمر گفت: امام ابوعبدالله (علیه السلام) فرمود: "زیارت کنید، بهتر از این است که زیارت نکنید؛ و زیارت نکنید، بهتر از این است که زیارت کنید." گفتم: "کمرم را شکستید." فرمود: "به خدا قسم، یکی از شما وقتی به قبر پدرش می رود، غمگین و محزون است و شما با سفره ها به نزد او می آیید. نه، تا زمانی که با پریشانی و گرد و غبار به نزد او بیایید.

***

۴۲- بَابُ اسْتِحْبَابِ حَمْلِ الْمُسَافِرِ إِلَى الْحَجِّ وَ الْعُمْرَةِ وَ غَيْرِهِمَا إِلَّا زِيَارَةَ الْحُسَيْنِ ع أَطْيَبَ الزَّادِ كَاللَّوْزِ وَ السُّكَّرِ وَ نَحْوِهِ وَ الْإِكْثَارِ مِنْ حَمْلِ الْمَاءِ

اشارة

(۲) ۴۲ بَابُ اسْتِحْبَابِ حَمْلِ الْمُسَافِرِ إِلَى الْحَجِّ وَ الْعُمْرَةِ وَ غَيْرِهِمَا إِلَّا زِيَارَةَ الْحُسَيْنِ ع أَطْيَبَ الزَّادِ كَاللَّوْزِ وَ السُّكَّرِ وَ نَحْوِهِ وَ الْإِكْثَارِ مِنْ حَمْلِ الْمَاءِ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۵۱۶۰ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱۵۱۶۰- ۱- (۳) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص مِنْ شَرَفِ الرَّجُلِ أَنْ يُطَيِّبَ زَادَهُ إِذَا خَرَجَ فِي سَفَرٍ.

وَ رَوَاهُ الْبَرْقِيُّ فِي الْمَحَاسِنِ عَنِ النَّوْفَلِيِّ عَنِ السَّكُونِيِّ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَنْ آبَائِهِ ع (٤)

وَ رَوَاهُ الْكُلَيْنِيُّ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ النَّوْفَلِيِّ مِثْلَهُ (٥).

******

ترجمه:

***

محمد بن علی بن حسین گفته است که رسول خدا (صلی الله علیه وآله) فرمود: "یکی از نشانه های شرافت مرد این است که هنگامی که به سفر می رود، توشهٔ خود را خوشبو کند."(توشهٔ سفر خود را لذیذ و شیرین و گوارا بسازد.)

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۵۱۶۱ - رقم الحديث الباب: ۲]

۱۵۱۶۱- ۲- (٦) قَالَ: وَ كَانَ عَلِيُّ بْنُ الْحُسَيْنِ ع إِذَا سَافَرَ إِلَى مَكَّةَ لِلْحَجِّ (٧) أَوِ الْعُمْرَةِ تَزَوَّدَ مِنْ أَطْيَبِ الزَّادِ مِنَ اللَّوْزِ وَ السُّكَّرِ وَ السَّوِيقِ وَ الْمُحَمَّصِ (٨) وَ الْمُحَلَّى.

١- يأتى فى الباب ٧٧ من أبواب المزار.

٢- الباب ٤٢ فيه ٥ أحاديث.

٣- الفقيه ٢- ٢٨١- ٢٤٥٤.

٤- المحاسن- ٣٦٠- ٨١.

٥- الكافى ٨- ٣٠٣- ٤٦٧.

٦- الفقيه ٢- ٢٨٢- ٢٤٥٥.

٧- فى نسخة- إلى الحجّ (هامش المخطوط).

٨- فى نسخة- المحمض (هامش المخطوط).

وَ رَوَاهُ الْبَرْقِيُّ فِي الْمَحَاسِنِ مُرْسَلًا (١)

وَ رَوَاهُ أَيْضاً عَنْ يَعْقُوبَ بْنِ يَزِيدَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِنَانٍ وَ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي عُمَيْرٍ جَمِيعاً عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سِنَانٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع (٢)

وَ رَوَاهُ الْكُلَيْنِيُّ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ مِثْلَهُ (٣).

******

ترجمه:

***

امام زين العابدين عليه السّلام هرگاه براى حج يا عمره به مكه سفر مى كرد بهترين توشه ها را از بادام و شكر و سويق و نخود و شيرينى جات با خود برمى داشت.

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۵۱۶۲ - رقم الحديث الباب: ۳]

۱۵۱۶۲- ۳- (٤) قَالَ وَ قَالَ الصَّادِقُ ع إِنَّ مِنَ الْمُرُوءَةِ فِی السَّفَرِ كَثْرَةَ الزَّادِ وَ طِيبَهُ وَ بَذْلَهُ لِمَنْ كَانَ مَعَکَ.

******

ترجمه:

***

حضرت صادق علیه السلام فرمودند : ازنشانه های جوانمردی در سفر زاد وتوشه زیاد خوش بو کردن وتنوع خوراکیها وبزل وبخشش کردن آن به همسفران .

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۵۱۶۳ - رقم الحديث الباب: ٤]

۱۵۱۶۳- ٤- (٥) أَحْمَدُ بْنُ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ الْبَرْقِیُّ فِی الْمَحَاسِنِ عَنْ بَعْضِ أَصْحَابِنَا رَفَعَهُ قَالَ: قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع تَبَرَّکْ بِأَنْ تَحْمِلَ الْخُبْزَ فِی سَفَرِکَ فِی زَادِکَ.

******

ترجمه:

***

احمد بن ابی عبدالله برقی در "المحاسن" از برخی از اصحاب ما نقل کرده است که امام ابوعبدالله (علیه السلام) فرمود: "برکت بجویید با اینکه نان را در سفر خود به عنوان توشه بردارید."

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٥١٦٤ - رقم الحدیث الباب: ٥]

١٥١٦٤- ٥- (٦) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ صَالِحِ بْنِ السِّنْدِيِّ عَنْ بَعْضِ رِجَالِهِ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: كُنَّا عِنْدَهُ فَذَكَرُوا الْمَاءَ فِي طَرِيقِ مَكَّةَ وَ ثِقْلَهُ فَقَالَ الْمَاءُ لَا يَثْقُلُ إِلَّا أَنْ يَنْفَرِدَ بِهِ الْجَمَلُ فَلَا يَكُونُ عَلَيْهِ إِلَّا الْمَاءُ.

(٧)

******

ترجمه:

***

صالح بن سندی از برخی رجال خود از امام ابوعبدالله (علیه السلام) نقل کرده است: "نزد او بودیم و درباره آب در مسیر مکه و سنگینی آن صحبت کردند. فرمود: 'آب سنگین نمی شود مگر آنکه شتر تنها آن را حمل کند و چیزی جز آب بر روی آن نباشد.

***

١- المحاسن- ٣٦٠- ٨٣.

۲- المحاسن- ۳٦۰- ذيل الحديث ۸۳.

۳- الكافى ۸- ۳۰۳- ٤٦۸.

٤- الفقيه ۲- ۲۹٤- ۲٤۹۸، و أورده بتمامه فى الحديث ۱ من الباب ٤۹ من هذه الأبواب.

٥- المحاسن- ۳٦۰- ۸٤.

٦- الكافى ٤- ٥٤۲- ۸.

۷- و تقدم ما يدلّ على الاستثناء فى الباب ٤۱ من هذه الأبواب.

٤۳- بَابُ اسْتِحْبَابِ حَمْلِ الْمُسَافِرِ مَعَهُ جَمِيعَ مَا يَحْتَاجُ إِلَيْهِ مِنَ السِّلَاحِ وَ الآلَاتِ وَ الْأَدْوِيَةِ وَ خُصُوصاً السَّيْفَ وَ التُّرْسَ وَ رِمَاحَ الْقَنَا وَ الْقِسِيَ الْعَرَبِيَّةَ لَا الْفَارِسِيَّةَ وَ جَوَازِ دَفْعِ ا

اشارة

(۱) ٤۳ بَابُ اسْتِحْبَابِ حَمْلِ الْمُسَافِرِ مَعَهُ جَمِيعَ مَا يَحْتَاجُ إِلَيْهِ مِنَ السِّلَاحِ وَ الآلَاتِ وَ الْأَدْوِيَةِ وَ خُصُوصاً السَّيْفَ وَ التُّرْسَ وَ رِمَاحَ الْقَنَا وَ الْقِسِيَّ (۲) الْعَرَبِيَّةَ لَا الْفَارِسِيَّةَ وَ جَوَازِ دَفْعِ اللِّصِّ وَ نَحْوِهِ وَ لَوْ بِالْقَتْلِ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلى: ۱٥۱٦٥ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱٥۱٦٥- ۱- (۳) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ دَاوُدَ الْمِنْقَرِيِّ عَنْ حَمَّادِ بْنِ عِيسَى عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: فِي وَصِيَّةِ لُقْمَانَ لِابْنِهِ يَا بُنَيَّ سَافِرْ بِسَيْفِكَ وَ خُفِّكَ وَ عِمَامَتِكَ وَ حِبَالِكَ

(٤) وَ سِقَائِکَ وَ خُیُوطِکَ وَ مِخْرَزِکَ وَ تَزَوَّدْ مَعَکَ مِنَ الْأَدْوِیَةِ مَا تَنْتَفِعُ بِهِ أَنْتَ وَ مَنْ مَعَکَ وَ کُنْ لِأَصْحَابِکَ مُوَافِقاً إِلَّا فِی مَعْصِیَةِ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ وَ زَادَ فِیهِ بَعْضُهُمْ وَ فَرَسِکَ.

وَ رَوَاهُ الْکُلَیْنِیُّ عَنْ عَلِیٍّ عَنْ أَبِیهِ عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ مُحَمَّدٍ وَ عَلِیِّ بْنِ مُحَمَّدٍ الْقَاسَانِیِّ عَنْ سُلَیْمَانَ بْنِ دَاوُدَ مِثْلَهُ (٥)

أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْبَرْقِیُّ فِی الْمَحَاسِنِ عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ سُلَیْمَانَ بْنِ دَاوُدَ مِثْلَهُ إِلَّا أَنَّهُ قَالَ وَ إِبْرَتِکَ (٦)

******

ترجمه:

***

حماد بن عیسی از امام ابوعبدالله (علیه السلام) نقل کرده است: در وصیت لقمان به پسرش، گفت: "ای پسرم، در سفر خود شمشیر، کفش، عمامه، طناب، قمقمه، نخ و سوزن را همراه داشته باش و از داروهایی که برای تو و همراهانت مفید است، توشه بردار. و با دوستانت هماهنگ باش، مگر در معصیت خداوند عز و جل. برخی نیز اضافه کرده اند که اسب خود را نیز همراه داشته باش."

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٥١٦٦ - رقم الحدیث الباب: ٢]

١٥١٦٦- ٢- (٧) وَ عَنْ أَبِیهِ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَیْرٍ عَنْ أَبَانِ بْنِ عُثْمَانَ عَنْ

١- الباب ٤٣ فيه ٨ أحاديث.

٢- القسى جمع قوس، و هو آلة من آلات الحرب سابقا ترمى منها السهام انظر (الصحاح- قوس- ٣- ٩٦٧).

٣- الفقيه ٢- ٢٨٢- ٢٤٥٨.

٤- فى الكافى و المحاسن- خبائک (هامش المخطوط).

٥- الكافى ٨- ٣٠٣- ٤٦٦.

٦- المحاسن- ٣٦٠- ٨٥.

٧- المحاسن- ٣٦٠- ٨٦.

رَجُلٍ عَنِ الْحَلَبِيِّ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: قَالَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ ع اللِّصُّ الْمُحَارِبُ فَاقْتُلْهُ فَمَا أَصَابَکَ فَدَمُهُ فِي عُنُقِي.

******

ترجمه:

***

حلبی از امام ابوعبدالله (علیه السلام) نقل کرده است که امیرالمؤمنین (علیه السلام) فرمود: "دزد محارب را بکشید، هر چه به شما رسید، خون او بر گردن من است."

***

[رقم الحديث الكلى: ١٥١٦٧ - رقم الحديث الباب: ٣]

١٥١٦٧- ٣- (١) عَلِيُّ بْنُ مُوسَى بْنِ طَاوُسٍ فِي أَمَانِ الْأَخْطَارِ وَ فِي مِصْبَاحِ الزَّائِرِ قَالَ: ذَكَرَ صَاحِبُ كِتَابِ عَوَارِفِ الْمَعَارِفِ أَنَّ النَّبِيَّ ص كَانَ إِذَا سَافَرَ حَمَلَ مَعَهُ خَمْسَةَ أَشْيَاءَ الْمِرْآةَ وَ الْمُكْحُلَةَ وَ الْمِذْرَى (٢) وَ السِّوَاكَ.

******

ترجمه:

***

علی بن موسی بن طاووس در "امان الأخطار" و "مصباح الزائر" گفته است: صاحب کتاب "عوارف المعارف" ذکر کرده است که پیامبر (صلی الله علیه وآله) وقتی سفر می کرد، پنج چیز را با خود می برد: آینه، سرمه دان، مشط و مسواک.

***

[رقم الحديث الكلى: ١٥١٦٨ - رقم الحديث الباب: ٤]

١٥١٦٨- ٤- (٣) قَالَ وَ فِي رِوَايَةٍ أُخْرَى وَ الْمِقْرَاضَ.

******

ترجمه:

***

ودرروایت دیگری قیچی را هم آورده اند .

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۵۱۶۹ - رقم الحديث الباب: ۵]

۱۵۱۶۹- ۵- (٤) وَ رَوَى ابْنُ طَاوُسٍ أَيْضاً أَحَادِيثَ فِي اسْتِصْحَابِ سُورَةِ الْمَائِدَةِ وَ الزُّخْرُفِ وَ الْجَاثِيَةِ وَ مُحَمَّدٍ ص- وَ عَبَسَ وَ ثَوَابِ اسْتِصْحَابِهَا فِي السَّفَرِ وَ الْخَوْفِ نَقَلَهُ مِنْ كِتَابِ السَّعَادَاتِ عَنِ الصَّادِقِ ع.

******

ترجمه:

***

ابن طاووس نیز احادیثی در مورد همراه داشتن سوره های مائده، زخرف، جاثیه، محمد (صلی الله علیه وآله) و عبس و ثواب همراه داشتن آن ها در سفر و خوف نقل کرده است که از کتاب السعادات از امام صادق (علیه السلام) نقل شده است.

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۵۱۷۰ - رقم الحديث الباب: ٦]

۱۵۱۷۰- ٦- (٥) وَ نَقَلَ مِنْ كِتَابِ الْوَلَايَةِ لِابْنِ عُقْدَةَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ بَشِيرٍ عَنِ النَّبِيِّ ص أَنَّهُ بَعَثَ إِلَى عَلِيٍّ ع فَعَمَّمَهُ إِلَى أَنْ قَالَ وَ رَسُولُ اللَّهِ ص مُعْتَمِدٌ عَلَى قَوْسٍ لَهُ عَرَبِيَّةٍ وَ بَصُرَ بِرَجُلٍ فِي آخِرِ الْقَوْمِ وَ بِيَدِهِ قَوْسٌ فَارِسِيَّةٌ فَقَالَ مَلْعُونٌ حَامِلُهَا عَلَيْكُمْ بِالْقِسِيِّ الْعَرَبِيَّةِ وَ رِمَاحِ الْقَنَا فَإِنَّهَا بِهَا أَيَّدَ اللَّهُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَ يُمَكِّنُ لَكُمْ فِي الْبِلَادِ.

******

ترجمه:

***

عبدالله بن بشیر از پیامبر (صلی الله علیه وآله) نقل کرده است که او به دنبال علی (علیه السلام) فرستاد پس برسر اوعمامه بست و سپس پیامبر (صلی الله علیه وآله) بر قوس عربی خود تکیه کرد. او مردی را در انتهای گروه دید که در دستش قوس فارسی بود و گفت: "حامل آن ملعون است. بر شما باد به قوس های عربی و نیزه های قنا، زیرا خداوند به وسیله آن ها دین شما را تأیید کرده و در بلاد شما را تثبیت کرده است."

***

١- أمان الأخطار- ٥٤، و مصباح الزائر- ٧، ٨.

٢- فی المصدرین- المدری، و هو المشط (الصحاح- دری- ٦- ٢٣٣٥).

٣- أمان الأخطار- ٥٥، و مصباح الزائر- ٧، ٨.

٤- أمان الأخطار- ٨٩.

٥- أمان الأخطار- ١٠٣، و أورد صدره فی الحدیث ١١ من الباب ٣٠ من أبواب الملابس.

[رقم الحدیث الکلی: ١٥١٧١ - رقم الحدیث الباب: ٧]

١٥١٧١- ٧- (١) الْعَيَّاشِيُّ فِي تَفْسِيرِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى عَمَّنْ ذَكَرَهُ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع فِي قَوْلِ اللَّهِ وَ أَعِدُّوا لَهُمْ مَا اسْتَطَعْتُمْ مِنْ قُوَّةٍ (٢) قَالَ سَيْفٌ وَ تُرْسٌ.

******

ترجمه:

***

محمد بن عیسی از کسی که ذکر کرده، از امام ابوعبدالله (علیه السلام) در مورد سخن خداوند "و آماده کنید برای آنان تا جایی که توان دارید از قدرت" (سوره انفال، آیه ٦٠) نقل کرده است که فرمود: "شمشیر و سپر."

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٥١٧٢ - رقم الحدیث الباب: ٨]

١٥١٧٢- ٨- (٣) وَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْمُغِيرَةِ رَفَعَهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص وَ أَعِدُّوا لَهُمْ مَا اسْتَطَعْتُمْ مِنْ قُوَّةٍ (٤) قَالَ الرَّمْيُ.

أَقُولُ: وَ يَأْتِي مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِكَ (٥).

******

ترجمه:

***

عبدالله بن مغیره نقل کرده است که رسول خدا (صلی الله علیه وآله) درباره سخن خداوند "و آماده کنید برای آنان تا جایی که توان دارید از قدرت" (سوره انفال، آیه ٦٠) فرمود: "تیراندازی.

***

٤٤- بَابُ اسْتِحْبَابِ اسْتِصْحَابِ التُّرْبَةِ الْحُسَيْنِيَّةِ فِي السَّفَرِ وَ تَقْبِيلِهَا وَ وَضْعِهَا عَلَى الْعَيْنَيْنِ وَ الدُّعَاءِ بِالْمَأْثُورِ

اشارة

(٦) ٤٤ بَابُ اسْتِحْبَابِ اسْتِصْحَابِ التُّرْبَةِ الْحُسَيْنِيَّةِ فِی السَّفَرِ وَ تَقْبِيلِهَا وَ وَضْعِهَا عَلَى الْعَيْنَيْنِ وَ الدُّعَاءِ بِالْمَأْثُورِ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلى: ١٥١٧٣ - رقم الحديث الباب: ١]

١٥١٧٣- ١- (٧) عَلِيُّ بْنُ مُوسَى بْنِ طَاوُسٍ فِی أَمَانِ الْأَخْطَارِ وَ فِی مِصْبَاحِ الزَّائِرِ عَنِ الصَّادِقِ ع أَنَّهُ قِيلَ لَهُ تُرْبَةُ قَبْرِ الْحُسَيْنِ ع شِفَاءٌ مِنْ كُلِّ دَاءٍ فَهَلْ هِیَ أَمَانٌ مِنْ كُلِّ خَوْفٍ فَقَالَ نَعَمْ إِذَا أَرَادَ أَحَدُكُمْ أَنْ يَكُونَ آمِناً مِنْ كُلِّ خَوْفٍ فَلْيَأْخُذِ السُّبْحَةَ مِنْ تُرْبَتِهِ وَ يَدْعُو بِدُعَاءِ الْمَبِيتِ عَلَى الْفِرَاشِ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ ثُمَّ يُقَبِّلُهَا وَ يَضَعُهَا عَلَى عَيْنَيْهِ

ص: ٤٢٧

١- تفسير العيّاشیّ ٢- ٦٦- ٧٣.

٢- الأنفال ٨- ٦٠.

٣- تفسير العيّاشیّ ٢- ٦٦- ٧٤.

٤- الأنفال ٨- ٦٠.

٥- يأتى ما يدلّ على بعض المقصود فى الباب ٤٦ من أبواب جهاد العدو، و فى الباب ٧ من أبواب حد المحارب. و تقدم ما يدلّ عليه فى الحديث ٨ من الباب ٨ من أبواب وجوب الحجّ.
٦- الباب ٤٤ فيه حديثان.
٧- أمان الأخطار- ٤٧، و لم نعثر عليه فى مصباح الزائر.

وَ يَقُولُ اللَّهُمَّ إِنِّی أَسْأَلُکَ بِحَقِّ هَذِهِ التُّرْبَةِ وَ بِحَقِّ صَاحِبِهَا وَ بِحَقِّ جَدِّهِ وَ بِحَقِّ أَبِيهِ وَ بِحَقِّ أُمِّهِ وَ أَخِيهِ- وَ بِحَقِّ وُلْدِهِ الطَّاهِرِينَ اجْعَلْهَا شِفَاءً مِنْ كُلِّ دَاءٍ وَ أَمَاناً مِنْ كُلِّ خَوْفٍ وَ حِفْظاً مِنْ كُلِّ سُوءٍ- ثُمَّ يَضَعُهَا فِی جَيْبِهِ فَإِنْ فَعَلَ ذَلِکَ فِی الْغَدَاةِ فَلَا يَزَالُ فِی أَمَانِ اللَّهِ حَتَّى الْعِشَاءِ وَ إِنْ فَعَلَ ذَلِکَ فِی الْعِشَاءِ فَلَا يَزَالُ فِی أَمَانِ اللَّهِ حَتَّى الْغَدَاةِ.

******

ترجمه:

***

على بن موسى بن طاووس در "امان الأخطار" و "مصباح الزائر" از امام صادق (عليه السلام) نقل كرده است كه به او گفته شد: "تربت قبر حسين (عليه السلام) شفاى هر دردى است. آيا امنى از هر خوف نيز مى دهد؟" فرمود: "بله، اگر يكى از شما مى خواهد از هر خوفى در امان باشد، سبحه (دانه هاى تسبيح) از تربت او را بردارد و دعاى مَبِيت بر بستر را سه بار بخواند، سپس آن را ببوسد و بر چشمانش بگذارد و بگويد: 'خدايا، از تو به حق اين تربت و به حق صاحب آن و به حق جدش و به حق پدرش و به حق مادرش و برادرش و به حق فرزندان پاک او، درخواست مى كنم كه آن را شفاى هر دردى و امانى از هر خوف و حفظى از هر بدى قرار ده.' سپس آن را در جيبش بگذارد. اگر اين كار را در صبح انجام دهد، تا شب در امان خداوند خواهد بود، و اگر اين كار را در شب انجام دهد، تا صبح در امان خداوند خواهد بود."

***

[رقم الحديث الكلی: ١٥١٧٤ - رقم الحديث الباب: ٢]

١٥١٧٤- ٢- (١) قَالَ وَ رُوِیَ أَنَّ مَنْ خَافَ سُلْطَاناً أَوْ غَيْرَهُ وَ خَرَجَ مِنْ مَنْزِلِهِ وَ اسْتَعْمَلَ ذَلِکَ كَانَ حِرْزاً لَهُ.

أَقُولُ: وَ يَأْتِی مَا يَدُلُّ عَلَی ذَلِکَ فِی الزِّيَارَاتِ (٢).

******

ترجمه:

***

گفته شده و روايت شده است كه هر كس از سلطانی يا غيره ترسيد و از خانه اش بيرون رفت و آن را به كار برد(آنچه در روايت قبل گفته شد)، اين برای او حرزی خواهد بود.

***

٤٥- بَابُ اسْتِحْبَابِ اسْتِصْحَابِ الْخَوَاتِيمِ الْعَقِيقِ وَ الْفَيْرُوزَجِ فِی السَّفَرِ

اشارة

(٣) ٤٥ بَابُ اسْتِحْبَابِ اسْتِصْحَابِ الْخَوَاتِيمِ الْعَقِيقِ وَ الْفَيْرُوزَجِ فِی السَّفَرِ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۵۱۷۵ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱۵۱۷۵- ۱- (٤) عَلِیُّ بْنُ مُوسَی بْنِ طَاوُسٍ فِی أَمَانِ الْأَخْطَارِ عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ الْعَلَاءِ عَنْ خَادِمٍ لِعَلِیِّ بْنِ مُحَمَّدٍ ع قَالَ: اسْتَأْذَنْتُهُ فِی الزِّيَارَةِ إِلَی طُوسَ فَقَالَ يَكُونُ مَعَكَ خَاتَمٌ فَصُّهُ عَقِيقٌ أَصْفَرُ عَلَيْهِ مَا شَاءَ اللَّهُ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ- وَ عَلَی الْجَانِبِ الْآخَرِ مُحَمَّدٌ وَ عَلِیٌّ فَإِنَّهُ أَمَانٌ مِنَ الْقَطْعِ وَ أَتَمُّ لِلسَّلَامَةِ وَ أَصْوَنُ لِدِينِكَ إِلَی أَنْ قَالَ لِيَكُنْ مَعَكَ خَاتَمٌ آخَرُ فَيْرُوزَجٌ فَإِنَّهُ يَلْقَاكَ فِی طَرِيقِكَ أَسَدٌ بَيْنَ طُوسَ وَ نَيْسَابُورَ- فَيَمْنَعُ الْقَافِلَةَ مِنَ الْمَسِيرِ فَتَقَدَّمْ إِلَيْهِ وَ أَرِهِ الْخَاتَمَ وَ قُلْ لَهُ مَوْلَایَ يَقُولُ لَكَ تَنَحَّ عَنِ الطَّرِيقِ ثُمَّ قَالَ لِيَكُنْ نَقْشُهُ اللَّهُ الْمَلِكُ وَ عَلَی الْجَانِبِ الْآخَرِ

ص: ٤٢٨

۱- أمان الأخطار- ٤٧، و مصباح الزائر- ۱۰.

۲- يأتی فی الباب ۷۰ من أبواب المزار.

۳- الباب ٤٥ فيه حديث واحد.

٤- أمان الأخطار- ٤٨.

الْمُلْكُ لِلَّهِ الْوَاحِدِ الْقَهَّارِ فَإِنَّهُ خَاتَمُ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ ع إِلَی أَنْ قَالَ وَ كَانَ فَصُّهُ فَيْرُوزَجاً وَ هُوَ أَمَانٌ مِنَ السِّبَاعِ خَاصَّةً وَ ظَفَرٌ فِی الْحُرُوبِ الْحَدِيثَ وَ فِيهِ إِعْجَازَانِ لَهُ ع.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَی ذَلِكَ فِی الْمَلَابِسِ (۱).

******

ترجمه:

***

قاسم بن علاء از خادمی برای علی بن محمد (علیه السلام) نقل کرده است: اجازه زیارت به طوس را از او خواستم. فرمود: "با خود خاتمی داشته باش که نگین آن عقیق زرد باشد و بر آن نوشته باشد: 'ما شاء الله لا قوه الا بالله أستغفر الله' و بر طرف دیگر نوشته باشد: 'محمد و علی.' این خاتم امان از قطع و کامل ترین برای سلامتی و محافظت از دین تو است. همچنین باید خاتم دیگری با نگین فیروزه داشته باشی. در مسیرت به طوس و نیشابور با شیری روبرو می شوی که کاروان را از حرکت بازمی دارد. به پیش او برو، خاتم را به او نشان بده و بگو: 'مولایم به تو می گوید که از راه کنار برو.' نگین این خاتم نوشته باشد: 'الله الملک' و بر طرف دیگر نوشته باشد: 'الملک لله الواحد القهار.' این خاتم امیرالمؤمنین (علیه السلام) است و نگین آن فیروزه بود. این خاتم امان از شیرها به ویژه و پیروزی در جنگ ها است و دو معجزه برای او دارد."

***

٤٦- بَابُ اسْتِحْبَابِ مَعُونَةِ الْمُؤْمِنِ الْمُسَافِرِ وَ خِدْمَةِ الرَّفِيقِ فِی السَّفَرِ

اشارة

(٢) ٤٦ بَابُ اسْتِحْبَابِ مَعُونَةِ الْمُؤْمِنِ الْمُسَافِرِ وَ خِدْمَةِ الرَّفِيقِ فِی السَّفَرِ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلی: ١٥١٧٦ - رقم الحديث الباب: ١]

١٥١٧٦- ١- (٣) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص مَنْ أَعَانَ مُؤْمِناً مُسَافِراً فَرَّجَ اللَّهُ عَنْهُ ثَلَاثاً وَ سَبْعِينَ كُرْبَةً وَ أَجَارَهُ فِي الدُّنْيَا وَ الآخِرَةِ مِنَ الْغَمِّ وَ الْهَمِّ وَ نَفَّسَ كَرْبَهُ الْعَظِيمَ يَوْمَ يَغَصُّ النَّاسُ بِأَنْفَاسِهِمْ.

قَالَ وَ فِي حَدِيثٍ آخَرَ حَيْثُ يَتَشَاغَلُ النَّاسُ بِأَنْفَاسِهِمْ (٤).

وَ رَوَاهُ الْبَرْقِيُّ فِي الْمَحَاسِنِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِنَانٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع نَحْوَهُ (٥) وَ رَوَاهُ أَيْضاً عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ حَمَّادٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِي عَمْرٍو الْغِفَارِيِّ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ الْجَعْفَرِيِّ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَنْ آبَائِهِ ع نَحْوَهُ (٦).

******

ترجمه:

***

محمد بن علی بن حسین گفته است که رسول خدا (صلی الله علیه وآله) فرمود: "هر کس که به یک مؤمن مسافر کمک کند، خداوند هفتاد و سه سختی را از او دور می کند و او را در دنیا و آخرت از غم و اندوه محافظت می کند و بزرگ ترین سختی او را در روزی که مردم از نفس کشیدن به تنگ می آیند، رفع می کند."

اضافه شده در حدیث دیگر: "هنگامی که مردم از نفس کشیدن مشغول هستند."

***

١- تقدم فی الأبواب ٥١ و ٥٢ و ٥٣ و ٥٦ من أبواب الملابس.

٢- الباب ٤٦ فيه حديثان.

٣- الفقيه ٢- ٢٩٣- ٢٤٩٧.

٤- الفقيه ٢- ٢٩٣- ٢٤٩٧.

٥- المحاسن- ٣٦٢- ٩٥.

٦- المحاسن- ٣٦٢- ٩٦.

[رقم الحديث الكلی: ١٥١٧٧ - رقم الحديث الباب: ٢]

١٥١٧٧- ٢- (١) وَ فِی عُيُونِ الْأَخْبَارِ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ أَحْمَدَ الْبَيْهَقِیِّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى الصَّوْلِیِّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ زَكَرِيَّا الْغَلَابِیِّ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ عِيسَى بْنِ زَيْدِ بْنِ عَلِیٍّ وَ كَانَ مُسْتَتِراً سِتِّينَ سَنَةً عَنْ عَمِّهِ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ الصَّادِقِ ع قَالَ: كَانَ عَلِیُّ بْنُ الْحُسَيْنِ ع لَا يُسَافِرُ إِلَّا مَعَ رِفْقَةٍ لَا يَعْرِفُونَهُ وَ يَشْتَرِطُ عَلَيْهِمْ أَنْ يَكُونَ مِنْ خُدَّامِ الرِّفْقَةِ فِيمَا يَحْتَاجُونَ إِلَيْهِ فَسَافَرَ مَرَّةً مَعَ قَوْمٍ فَرَآهُ رَجُلٌ فَعَرَفَهُ فَقَالَ لَهُمْ أَ تَدْرُونَ مَنْ هَذَا قَالُوا لَا قَالَ هَذَا عَلِیُّ بْنُ الْحُسَيْنِ ع فَوَثَبُوا إِلَيْهِ فَقَبَّلُوا يَدَيْهِ وَ رِجْلَيْهِ فَقَالُوا يَا ابْنَ رَسُولِ اللَّهِ أَرَدْتَ أَنْ تُصْلِيَنَا نَارَ جَهَنَّمَ- لَوْ بَدَرَتْ إِلَيْكَ مِنَّا يَدٌ أَوْ لِسَانٌ أَ مَا كُنَّا قَدْ هَلَكْنَا آخِرَ الدَّهْرِ فَمَا الَّذِی حَمَلَكَ عَلَى هَذَا فَقَالَ إِنِّی كُنْتُ سَافَرْتُ مَرَّةً مَعَ قَوْمٍ يَعْرِفُونَنِی فَأَعْطَوْنِی بِرَسُولِ اللَّهِ ص مَا لَا أَسْتَحِقُّ فَأَخَافُ أَنْ تُعْطُونِی مِثْلَ ذَلِكَ فَصَارَ كِتْمَانُ أَمْرِی أَحَبَّ إِلَیَّ.

أَقُولُ: وَ يَأْتِی مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِكَ (٢).

******

ترجمه:

***

احمد بن عیسی بن زید بن علی نقل کرده است که او به مدت شصت سال مخفی بود. از عمویش از جعفر بن محمد الصادق (علیه السلام) گفت: "علی بن حسین (علیه السلام) هیچگاه سفر نمی کرد مگر با گروهی که او را نمی شناختند و شرط می کرد که از خدمت گذاران گروه در امور مورد نیاز آن ها باشد. یک بار با گروهی سفر کرد و مردی او را دید و شناخت. گفت: 'آیا می دانید این کیست؟' گفتند: 'نه.' گفت: 'این علی بن حسین (علیه السلام) است.' آن ها به سوی او شتافتند و دستان و پاهای او را بوسیدند. گفتند: 'ای فرزند رسول خدا، می خواستید ما را به آتش جهنم بسوزانید؛ اگر دستی یا زبانی به سوی شما از ما بر می آمد، آیا ما تا آخر عمر نابود نمی شدیم؟ چه چیزی شما را به این کار واداشته است؟' فرمود: 'یک بار با گروهی سفر کردم که مرا می شناختند و به خاطر رسول خدا (صلی الله علیه وآله) به من چیزی دادند که شایسته آن نبودم. از اینکه شما نیز چنین کنید، ترسیدم و ترجیح دادم که امر خود را پنهان کنم.'"

***

٤٧- بَابُ أَنَّهُ يُسْتَحَبُّ أَنْ يُخْلَفَ الْحَاجُّ وَ الْمُعْتَمِرُ بِخَيْرٍ فِی الْأَهْلِ وَ الْمَالِ

اشارة

(٣) ٤٧ بَابُ أَنَّهُ يُسْتَحَبُّ أَنْ يُخْلَفَ الْحَاجُّ وَ الْمُعْتَمِرُ بِخَيْرٍ فِی الْأَهْلِ وَ الْمَالِ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۵۱۷۸ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱۵۱۷۸- ۱- (٤) أَحْمَدُ بْنُ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ الْبَرْقِیُّ فِی الْمَحَاسِنِ عَنْ عَمْرِو بْنِ عُثْمَانَ عَنْ عَلِیِّ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ خَالِدٍ الْقَلَانِسِیِّ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: قَالَ عَلِیُّ بْنُ الْحُسَیْنِ ع مَنْ خَلَفَ حَاجّاً فِی أَهْلِهِ وَ مَالِهِ کَانَ لَهُ کَأَجْرِهِ حَتَّی کَأَنَّهُ یَسْتَلِمُ الْأَحْجَارَ.

ص: ٤٣٠

۱- عیون أخبار الرضا (علیه السلام) ۲- ۱٤٥- ۱۳.

۲- یأتی فی الباب ٥۲ من هذه الأبواب، و فی الباب ۳٤ من أبواب فعل المعروف.

۳- الباب ٤۷ فیه حدیث واحد.

٤- المحاسن- ۷۰- ۱٤۱.

أَقُولُ: وَ یَأْتِی مَا یَدُلُّ عَلَی ذَلِکَ فِی الْجِهَادِ (۱).

******

ترجمه:

***

خالد قلانسی از امام ابوعبدالله (علیه السلام) نقل کرده است که علی بن حسین (علیه السلام) فرمود: "هر کس حاجی ای را در خانواده و مالش یاری کند، همانند او پاداش می برد، حتی گویا که او حجر الاسود را لمس کرده است."

***

٤٨- بَابُ كَرَاهَةِ التَّعْرِيسِ عَلَى ظَهْرِ الطَّرِيقِ وَ النُّزُولِ فِی بُطُونِ الْأَوْدِيَةِ وَ الِاخْتِلَافِ فِی ارْتِيَادِ الْمَنْزِلِ

اشارة

(٢) ٤٨ بَابُ كَرَاهَةِ التَّعْرِيسِ عَلَى ظَهْرِ الطَّرِيقِ وَ النُّزُولِ فِی بُطُونِ الْأَوْدِيَةِ وَ الِاخْتِلَافِ فِی ارْتِيَادِ الْمَنْزِلِ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلی: ١٥١٧٩ - رقم الحديث الباب: ١]

١٥١٧٩- ١- (٣) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنِ السَّكُونِيِّ بِإِسْنَادِهِ يَعْنِی عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ آبَائِهِ ع قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص إِيَّاكُمْ وَ التَّعْرِيسَ عَلَى ظَهْرِ الطَّرِيقِ وَ بُطُونِ الْأَوْدِيَةِ فَإِنَّهَا مَدَارِجُ السِّبَاعِ وَ مَأْوَى الْحَيَّاتِ.

أَحْمَدُ بْنُ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ الْبَرْقِيُّ فِی الْمَحَاسِنِ عَنِ النَّوْفَلِيِّ عَنِ السَّكُونِيِّ مِثْلَهُ (٤).

******

ترجمه:

***

سکونی با اسنادش یعنی از جعفر بن محمد (علیه السلام) از پدرانش نقل کرده است که رسول خدا (صلی الله علیه وآله) فرمود: "از خوابیدن(استراحت) در کنار جاده و در دل دره ها بپرهیزید، زیرا این ها گذرگاه های درندگان و پناهگاه مارها هستند."

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۱۸۰ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱۵۱۸۰- ۲- (۵) وَ عَنْ أَبِیهِ عَنْ صَفْوَانَ بْنِ یَحْیَی عَنْ مُعَاوِیَةَ بْنِ عَمَّارٍ قَالَ: قَالَ لِی أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع إِنَّکَ سَتَصْحَبُ أَقْوَاماً فَلَا تَقُولَنَّ انْزِلُوا هَاهُنَا وَ لَا تَنْزِلُوا هَاهُنَا فَإِنَّ فِیهِمْ مَنْ یَکْفِیکَ.

******

ترجمه:

***

معاویه بن عمار گفت: امام ابوعبدالله (علیه السلام) به من فرمود: "تو با گروهی همراه خواهی شد، پس مگو 'اینجا فرود آیید' و 'اینجا فرود نیایید'، زیرا در میان آن ها کسی هست که تو را کفایت می کند."

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۱۸۱ - رقم الحدیث الباب: ۳]

۱۵۱۸۱- ۳- (٦) وَ عَنْ بَعْضِ أَصْحَابِنَا عَنْ عَلِیِّ بْنِ أَسْبَاطٍ عَنْ عَمِّهِ

١- لاحظ الباب ٣ من أبواب جهاد العدو و ما يناسبه، و يأتى فى الحديث ١ من الباب ٥٧، و فى الأحاديث ٨، ٩، ١٠، ١٣، ١٩، ٢٢، ٢٤ من الباب ١٢٢ من أبواب أحكام العشرة. و تقدم ما يدلّ عليه فى الحديث ١ من الباب ٥١ من أبواب الدعاء.

٢- الباب ٤٨ فيه ٥ أحاديث.

٣- الفقيه ٢- ٢٩٤- ٢٤٩٩.

٤- المحاسن- ٣٦٤- ١٠٣.

٥- المحاسن- ٣٦٤- ١٠٢.

٦- المحاسن- ٣٦٤- ١٠٤.

يَعْقُوبَ رَفَعَهُ قَالَ: قَالَ عَلِيٌّ ع قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص لَا تَنْزِلُوا الْأَوْدِيَةَ فَإِنَّهَا مَأْوَى السِّبَاعِ وَ الْحَيَّاتِ.

******

ترجمه:

***

على بن اسباط از عمويش يعقوب نقل كرده است كه امام على (عليه السلام) فرمود: "رسول خدا (صلى الله عليه وآله) گفت: در دره ها فرود نياييد، زيرا آن ها پناهگاه درندگان و مارها هستند.

***

[رقم الحديث الكلى: ١٥١٨٢ - رقم الحديث الباب: ٤]

١٥١٨٢- ٤- (١) وَ عَنْ أَبِيهِ عَمَّنْ ذَكَرَهُ عَنْ أَبِي الْحَسَنِ مُوسَى بْنِ جَعْفَرٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ ع قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص يَا عَلِيُّ إِذَا سَافَرْتَ فَلَا تَنْزِلَنَّ الْأَوْدِيَةَ فَإِنَّهَا مَأْوَى الْحَيَّاتِ وَ السِّبَاعِ.

******

ترجمه:

***

ابوالحسن موسی بن جعفر (علیه السلام) از پدرش از جدش نقل کرده است که رسول خدا (صلی الله علیه وآله) فرمود: "ای علی، هنگامی که سفر می کنی، در دره ها فرود نیایید، زیرا آن ها پناهگاه مارها و درندگان هستند."

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۱۸۳ - رقم الحدیث الباب: ۵]

۱۵۱۸۳- ۵- (۲) وَ عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ یَحْیَی عَنْ جَدِّهِ الْحَسَنِ بْنِ رَاشِدٍ عَنِ الْمُفَضَّلِ بْنِ عُمَرَ قَالَ: سِرْتُ مَعَ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع إِلَی مَکَّةَ- فَصِرْنَا إِلَی بَعْضِ الْأَوْدِیَةِ فَقَالَ انْزِلُوا فِی هَذَا الْمَوْضِعِ وَ لَا تَدْخُلُوا الْوَادِیَ فَنَزَلْنَا فَمَا لَبِثْنَا أَنْ أَظَلَّتْنَا سَحَابَةٌ وَ هَلَّلَتْ عَلَیْنَا حَتَّی سَالَ الْوَادِی فَأَذِیَ مَنْ کَانَ فِیهِ (۳).

******

ترجمه:

***

مفضل بن عمر گفت: با امام ابوعبدالله (علیه السلام) به مکه رفتم. به برخی از دره ها رسیدیم. فرمود: "در این محل فرود آیید و وارد دره نشوید." فرود آمدیم و چیزی نگذشت که ابری بر ما سایه افکند و بارانی بر ما بارید تا دره پر از آب شد و کسانی که در آن بودند، آزار دیدند.

***

٤٩- بَابُ خِصَالِ الْفُتُوَّةِ وَ الْمُرُوءَةِ وَ اسْتِحْبَابِ مُلَازَمَتِهَا فِی السَّفَرِ وَ الْحَضَرِ

اشارة

(٤) ٤٩ بَابُ خِصَالِ الْفُتُوَّةِ وَ الْمُرُوءَةِ وَ اسْتِحْبَابِ مُلَازَمَتِهَا فِی السَّفَرِ وَ الْحَضَرِ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلى: ١٥١٨٤ - رقم الحديث الباب: ١]

١٥١٨٤- ١- (٥) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِیِّ بْنِ الْحُسَیْنِ قَالَ: تَذَاکَرَ النَّاسُ عِنْدَ الصَّادِقِ ع أَمْرَ الْفُتُوَّةِ فَقَالَ تَظُنُّونَ أَنَّ الْفُتُوَّةَ بِالْفِسْقِ وَ الْفُجُورِ إِنَّمَا الْفُتُوَّةُ وَ الْمُرُوءَةُ طَعَامٌ مَوْضُوعٌ وَ نَائِلٌ مَبْذُولٌ بِشَیْ ءٍ مَعْرُوفٍ (٦) وَ أَذًی مَکْفُوفٌ

ص: ٤٣٢

١- المحاسن- ٣٦٤- ١٠٥.

٢- المحاسن- ٣٦٤- ١٠٦.

٣- فيه إعجاز له (عليه السلام) (منه. قده).

٤- الباب ٤٩ فيه ١٦ حديثا.

٥- الفقيه ٢- ٢٩٤- ٢٤٩٨، و أورد قطعة منه فى الحديث ٣ من الباب ٤٢ من هذه الأبواب.

٦- فی أمالی الصدوق- و اصطناع المعروف (هامش المخطوط).

وَ أَمَّا تِلْکَ فَشَطَارَةٌ وَ فِسْقٌ ثُمَّ قَالَ مَا الْمُرُوءَةُ فَقَالَ النَّاسُ لَا نَعْلَمُ قَالَ الْمُرُوءَةُ وَ اللَّهِ أَنْ يَضَعَ الرَّجُلُ خِوَانَهُ بِفِنَاءِ دَارِهِ وَ الْمُرُوءَةُ مُرُوءَتَانِ مُرُوءَةٌ فِی الْحَضَرِ وَ مُرُوءَةٌ فِی السَّفَرِ فَأَمَّا الَّتِی فِی الْحَضَرِ فَتِلَاوَةُ الْقُرْآنِ وَ لُزُومُ الْمَسَاجِدِ وَ الْمَشْیُ مَعَ الْإِخْوَانِ فِی الْحَوَائِجِ وَ النِّعْمَةُ تُرَی عَلَی الْخَادِمِ أَنَّهَا تَسُرُّ الصَّدِیقَ وَ تَکْبِتُ الْعَدُوَّ وَ أَمَّا الَّتِی فِی السَّفَرِ فَکَثْرَةُ الزَّادِ وَ طِیبُهُ وَ بَذْلُهُ لِمَنْ کَانَ مَعَکَ وَ کِتْمَانُکَ عَلَی الْقَوْمِ أَمْرَهُمْ بَعْدَ مُفَارَقَتِکَ إِیَّاهُمْ وَ کَثْرَةُ الْمِزَاحِ فِی غَیْرِ مَا یُسْخِطُ اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ ثُمَّ قَالَ ع وَ الَّذِی بَعَثَ جَدِّی ص بِالْحَقِّ نَبِیّاً إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ لَیَرْزُقُ الْعَبْدَ عَلَی قَدْرِ الْمُرُوءَةِ وَ إِنَّ الْمَعُونَةَ تَنْزِلُ عَلَی قَدْرِ الْمَئُونَةِ وَ إِنَّ الصَّبْرَ یَنْزِلُ عَلَی قَدْرِ شِدَّةِ الْبَلَاءِ.

وَ رَوَاهُ فِی مَعَانِی الْأَخْبَارِ عَنْ أَبِیهِ عَنْ عَلِیِّ بْنِ إِبْرَاهِیمَ عَنْ أَبِیهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ خَالِدٍ الْبَرْقِیِّ عَنْ أَبِی قَتَادَةَ الْقُمِّیِّ رَفَعَهُ إِلَی أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع مِثْلَهُ إِلَی قَوْلِهِ فِنَاءِ دَارِهِ (۱)

******

ترجمه:

***

محمد بن علی بن حسین گفته است که نزد امام صادق (علیه السلام) مردم درباره فتوّت صحبت کردند. فرمود: "فکر می کنید فتوّت با فسق و فجور است؟ فتوّت و مروّت، غذایی پیش گذاشته، بخششی بدون توقع، و آزار نرساندن است. اما آنچه شما می گویید، شطاری و فسق است."

سپس فرمود: "مروّت چیست؟" مردم گفتند: "نمی دانیم." فرمود: "مروّت، به خدا قسم، این است که مرد سفره اش را در حیاط خانه اش بگسترد."

مروّت دو نوع است: مروّت در حضر و مروّت در سفر. مروّت در حضر تلاوت قرآن، حضور در مساجد، همراهی با برادران در نیازها، و نشان دادن نعمت بر خادم است که دوستان را خوشحال و دشمنان را ناراحت می کند. مروّت در سفر، زیاد بودن توشه و خوش طعمی آن، بخشش آن به همراهان، پوشاندن امور مردم پس از جدا شدن از آن ها، و شوخی زیاد در غیر نارضایتی خداوند است.

سپس فرمود: "قسم به آنکه جدم را به حق نبی مبعوث کرد، خداوند بنده را به اندازه مروّت روزی می دهد، و کمک به اندازه هزینه نازل می شود، و صبر به اندازه شدت بلا نازل می شود."

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۱۸۵ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱۵۱۸۵- ۲- (۲) قَالَ وَ قَالَ الصَّادِقُ ع لَيْسَ مِنَ الْمُرُوءَةِ أَنْ يُحَدِّثَ الرَّجُلُ بِمَا يَلْقَى فِي السَّفَرِ مِنْ خَيْرٍ أَوْ شَرٍّ.

وَ فِي الْمَجَالِسِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُوسَى بْنِ الْمُتَوَكِّلِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ السَّعْدَآبَادِيِّ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ خَالِدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي قَتَادَةَ الْقُمِّيِّ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ يَحْيَى عَنْ أَبَانٍ الْأَحْمَرِ عَنِ الصَّادِقِ عَنْ آبَائِهِ ع مِثْلَ الْأَوَّلِ (۳) وَ رَوَاهُ الطُّوسِيُّ فِي الْأَمَالِي عَنْ أَبِيهِ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ عُبَيْدِ اللَّهِ

۱- معانی الأخبار- ۱۱۹- ۱.

۲- الفقیه ۲- ۲۷۴- ۲۴۲۵.

۳- أمالی الصدوق- ۴۴۳- ۳.

الْغَضَائِرِيِّ عَنْ هَارُونَ بْنِ مُوسَى التَّلَّعُكْبَرِيِّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ هَمَّامٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ الْهَمَذَانِيِّ عَنْ أَبِي قَتَادَةَ الْقُمِّيِّ قَالَ كُنْتُ عِنْدَ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع وَ ذَكَرَ مِثْلَهُ (۱).

******

ترجمه:

***

امام صادق (علیه السلام) فرمود: "از مروّت نیست که مرد درباره آنچه در سفر از خیر و شر به او می رسد، صحبت کند."

***

[رقم الحديث الكلى: ۱۵۱۸٦ - رقم الحديث الباب: ۳]

۱۵۱۸٦- ۳- (۲) ثُمَّ قَالَ وَ بِهَذَا الْإِسْنَادِ عَنْ أَبِي قَتَادَةَ قَالَ: قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع لِلْمُعَلَّى بْنِ خُنَيْسٍ عَلَيْكَ بِالسَّخَاءِ وَ حُسْنِ الْخُلُقِ فَإِنَّهُمَا يُزَيِّنَانِ الرَّجُلَ كَمَا تُزَيِّنُ الْوَاسِطَةُ الْقِلَادَةَ.

******

ترجمه:

***

به همین اسناد از ابی قتاده نقل شده است که امام ابوعبدالله (علیه السلام) به معلّی بن خنیس فرمود: "باید اهل سخاوت و خوش خلقی باشی، زیرا این دو مرد را زیبا می سازند همان طور که واسطه گردنبند را زیبا می کند."

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۵۱۸۷ - رقم الحديث الباب: ٤]

۱۵۱۸۷- ٤- (۳) قَالَ وَ بِهَذَا الْإِسْنَادِ عَنْ أَبِی قَتَادَةَ قَالَ: قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع لِدَاوُدَ بْنِ سِرْحَانَ إِنَّ خِصَالَ الْمَكَارِمِ بَعْضُهَا مُقَيَّدٌ بِبَعْضٍ يَقْسِمُهَا اللَّهُ حَيْثُ تَكُونُ فِی الرَّجُلِ وَ لَا تَكُونُ فِی ابْنِهِ وَ تَكُونُ فِی الْعَبْدِ وَ لَا تَكُونُ فِی سَيِّدِهِ صِدْقُ الْحَدِيثِ وَ صِدْقُ الْبَأْسِ (٤) وَ إِعْطَاءُ السَّائِلِ وَ الْمُكَافَأَةُ عَلَى الصَّنَائِعِ وَ أَدَاءُ الْأَمَانَةِ وَ صِلَةُ الرَّحِمِ وَ التَّوَدُّدُ إِلَى الْجَارِ وَ الصَّاحِبِ وَ قِرَى الضَّيْفِ وَ رَأْسُهُنَّ الْحَيَاءُ.

******

ترجمه:

***

به همين اسناد از ابی قتاده نقل شده است كه امام ابوعبدالله (عليه السلام) به داود بن سرحان فرمود: "صفات نيک برخی به ديگران متصل اند. خداوند آن ها را تقسيم می كند؛ ممكن است در مردی باشند و در پسرش نباشند، يا در بنده ای باشند و در صاحبش نباشند. صدق در گفتار، صدق در شجاعت، دادن به نيازمند، جبران كردن احسان ها، امانت داری، پيوند با خويشاوندان، محبت به همسايه و دوست، پذيرايی از مهمان، و رأس همه آن ها حياست."

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۵۱۸۸ - رقم الحديث الباب: ۵]

۱۵۱۸۸- ۵- (۵) وَ فِی كِتَابِ مَعَانِی الْأَخْبَارِ أَيْضاً عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ عَنِ الصَّفَّارِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْعَبَّاسِ عَنْ صَبَّاحِ بْنِ خَاقَانَ عَنْ عَمْرِو بْنِ عُثْمَانَ التَّمِيمِیِّ قَالَ: خَرَجَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ ع عَلَى أَصْحَابِهِ وَ هُمْ يَتَذَاكَرُونَ الْمُرُوءَةَ- فَقَالَ أَيْنَ أَنْتُمْ مِنْ كِتَابِ اللَّهِ- قَالُوا يَا

أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ فِی أَیِّ مَوْضِعٍ فَقَالَ فِی قَوْلِهِ إِنَّ اللَّهَ یَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَ الْإِحْسانِ (٦) فَالْعَدْلُ الْإِنْصَافُ وَ الْإِحْسَانُ التَّفَضُّلُ.

******

ترجمه:

***

عمرو بن عثمان تمیمی نقل کرده است که امیرالمؤمنین (علیه السلام) بر اصحابش گذر کرد و آنان درباره مروّت صحبت می کردند. فرمود: "کجایید از کتاب خدا؟" گفتند: "ای امیرالمؤمنین، در کدام آیه؟" فرمود: "در سخن خداوند: 'خداوند به عدالت و احسان امر می کند' (سوره نحل، آیه ٩٠). پس عدالت، انصاف است و احسان، تفضل."

***

١- أمالی الطوسیّ ١- ٣٠٧.

٢- أمالی الطوسیّ ١- ٣٠٨.

٣- أمالی الطوسیّ ١- ٣٠٨، و أورد نحوه فی الحدیث ٤ من الباب ٤ من أبواب جهاد النفس.

٤- فی المصدر- الناس.

٥- معانی الأخبار- ٢٥٧- ١.

٦- النحل ١٦- ٩٠.

[رقم الحدیث الکلی: ١٥١٨٩ - رقم الحدیث الباب: ٦]

۱۵۱۸۹- ٦- (۱) قَالَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ وَ رَفَعَهُ سَأَلَ مُعَاوِيَةُ الْحَسَنَ بْنَ عَلِيٍّ ع عَنِ الْمُرُوءَةِ فَقَالَ شُحُّ الرَّجُلِ عَلَى دِينِهِ وَ إِصْلَاحُهُ مَالَهُ وَ قِيَامُهُ بِالْحُقُوقِ (۲).

******

ترجمه:

***

عبدالرحمن نقل کرده است که معاویه از حسن بن علی (علیه السلام) درباره مروّت پرسید. فرمود: "مروّت، مواظبت مرد بر دینش، اصلاح مالش و قیام به حقوق است."

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۱۹۰ - رقم الحدیث الباب: ۷]

۱۵۱۹۰- ۷- (۳) وَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ سَعْدٍ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ خَالِدٍ عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ مِهْرَانَ عَنْ أَيْمَنَ بْنِ مُحْرِزٍ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ وَهْبٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: كَانَ الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ ع عِنْدَ مُعَاوِيَةَ فَقَالَ لَهُ أَخْبِرْنِي عَنِ الْمُرُوءَةِ فَقَالَ حِفْظُ الرَّجُلِ دِينَهُ وَ قِيَامُهُ فِي إِصْلَاحِ ضَيْعَتِهِ وَ حُسْنُ مُنَازَعَتِهِ وَ إِفْشَاءُ السَّلَامِ وَ لِينُ الْكَلَامِ وَ الْكَفُّ وَ التَّحَبُّبُ إِلَى النَّاسِ.

******

ترجمه:

***

معاویه بن وهب از امام ابوعبدالله (علیه السلام) نقل کرده است که حسن بن علی (علیه السلام) نزد معاویه بود. معاویه به او گفت: "مرا از مروّت آگاه کن." فرمود: "حفظ دین مرد، قیام او در اصلاح

زمین خود، خوش خلقی، افشای سلام، ملایمت در کلام، دست نگه داشتن (از آزار دیگران) و محبت به مردم."

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۱۹۱ - رقم الحدیث الباب: ۸]

۱۵۱۹۱- ۸- (٤) وَ بِالْإِسْنَادِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ بَعْضِ أَصْحَابِنَا رَفَعَهُ إِلَى سَعْدِ بْنِ طَرِيفٍ عَنِ الْأَصْبَغِ بْنِ نُبَاتَةَ عَنِ الْحَارِثِ الْأَعْوَرِ قَالَ: قَالَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ ع لِلْحَسَنِ ابْنِهِ يَا بُنَيَّ مَا الْمُرُوءَةُ قَالَ الْعَفَافُ وَ إِصْلَاحُ الْمَالِ.

******

ترجمه:

***

اصبغ بن نباته از حارث اعور نقل کرده است که امیرالمؤمنین (علیه السلام) به پسرش حسن (علیه السلام) فرمود: "ای پسرم، مروّت چیست؟" حسن (علیه السلام) عرض کردند : "پاکدامنی و اصلاح مال

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۱۹۲ - رقم الحدیث الباب: ۹]

۱۵۱۹۲- ۹- (٥) وَ بِالْإِسْنَادِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ حَفْصٍ عَنْ رَجُلٍ (٦) قَالَ: سُئِلَ الْحَسَنُ ع عَنِ الْمُرُوءَةِ فَقَالَ الْعَفَافُ فِي الدِّينِ وَ حُسْنُ التَّقْدِيرِ فِي الْمَعِيشَةِ وَ الصَّبْرُ عَلَى النَّائِبَةِ.

******

ترجمه:

***

گفته شده که حسن (علیه السلام) درباره مروّت سؤال شد. فرمود: "پاکدامنی در دین، برنامه ریزی خوب در زندگی و صبر بر بلاها."

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۱۹۳ - رقم الحدیث الباب: ۱۰]

۱۵۱۹۳- ۱۰- (۷) وَ عَنْهُ عَنْ إِسْمَاعِیلَ بْنِ مِهْرَانَ عَنْ صَالِحِ بْنِ سَعِیدٍ عَنْ

ص: ٤٣٥

۱- معانی الأخبار- ۲۵۷- ۲.

۲- فی المصدر- زیادة- فقال معاویة- أحسنت یا أبا محمد، أحسنت یا أبا محمد، قال- فکان معاویة یقول بعد ذلک- وددت أن یزید قالها، و إنّه کان أعور.

۳- معانی الأخبار- ۲۵۷- ۳.

٤- معانی الأخبار- ۲۵۷- ٤.

۵- معانی الأخبار- ۲۵۸- ۵.

٦- فی المصدر زیادة- من الکوفیین من أصحابنا یقال له- إبراهیم.

۷- معانی الأخبار- ۲۵۸- ٦.

أَبَانِ بْنِ تَغْلِبَ عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ ع قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص الْمُرُوءَةُ اسْتِصْلَاحُ الْمَالِ.

******

ترجمه:

***

أبان بن تغلب از امام ابوجعفر (علیه السلام) نقل کرده است که رسول خدا (صلی الله علیه وآله) فرمود: "مروّت، اصلاح مال است."

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۱۹٤ - رقم الحدیث الباب: ۱۱]

۱۵۱۹٤- ۱۱- (۱) وَ عَنْهُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ بْنِ حَمَّادٍ الْأَنْصَارِيِّ رَفَعَهُ قَالَ: قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع تَعَاهُدُ الرَّجُلِ ضَيْعَتَهُ مِنَ الْمُرُوءَةِ.

******

ترجمه:

***

عبدالله بن عمر بن حماد انصاری نقل کرده است که امام ابوعبدالله (علیه السلام) فرمود: "نگهداری و مراقبت مرد از زمین خود از مروّت است."

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۱۹۵ - رقم الحدیث الباب: ۱۲]

۱۵۱۹۵- ۱۲- (۲) وَ عَنْهُ عَنِ الْهَيْثَمِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ النَّهْدِيِّ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: الْمُرُوءَةُ مُرُوءَتَانِ مُرُوءَةٌ فِي السَّفَرِ وَ مُرُوءَةٌ فِي الْحَضَرِ فَأَمَّا مُرُوءَةُ الْحَضَرِ فَتِلَاوَةُ الْقُرْآنِ- وَ حُضُورُ الْمَسَاجِدِ

وَ صُحْبَةُ أَهْلِ الْخَيْرِ وَ النَّظَرُ فِی الْفِقْهِ وَ أَمَّا مُرُوءَةُ السَّفَرِ فَبَذْلُ الزَّادِ وَ الْمِزَاحُ فِی غَيْرِ مَا يُسْخِطُ اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ وَ قِلَّةُ الْخِلَافِ عَلَی مَنْ صَحِبَکَ وَ تَرْکُ الرِّوَايَةِ عَلَيْهِمْ إِذَا أَنْتَ فَارَقْتَهُمْ.

******

ترجمه:

***

هيثم بن عبدالله نهدی از پدرش نقل کرده است که امام ابوعبدالله (عليه السلام) فرمود: "مروّت دو نوع است: مروّت در حضر و مروّت در سفر. مروّت در حضر، تلاوت قرآن، حضور در مساجد، همراهی با اهل خير و مطالعه فقه است. مروّت در سفر، بخشش توشه، مزاح در غير نارضايتی خداوند، کم اختلاف با همراهان و عدم روايت امور آن ها پس از جدا شدن از آن ها است."

***

[رقم الحديث الكلی: ١٥١٩٦ - رقم الحديث الباب: ١٣]

١٥١٩٦- ١٣- (٣) وَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ خَالِدٍ الْبَرْقِيِّ عَنْ أَبِی قَتَادَةَ الْقُمِّيِّ رَفَعَهُ إِلَی أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع أَنَّهُ قَالَ: مَا الْمُرُوءَةُ فَقُلْنَا لَا نَعْلَمُ فَقَالَ الْمُرُوءَةُ أَنْ يَضَعَ الرَّجُلُ خِوَانَهُ بِفِنَاءِ دَارِهِ وَ الْمُرُوءَةُ مُرُوءَتَانِ وَ ذَکَرَ نَحْوَ الْحَدِيثِ الَّذِی تَقَدَّمَ.

******

ترجمه:

***

از ابی قتاده قمی نقل شده است که او به امام ابوعبدالله (علیه السلام) گفت: "مروّت چیست؟" و ما گفتیم: "نمی دانیم." فرمود: "مروّت این است که مرد سفره اش را در حیاط خانه اش بگسترد." سپس به دو نوع مروّت اشاره کرد و مشابه همان حدیث قبلی که بیان شد، راذکر کردند .

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۱۹۷ - رقم الحدیث الباب: ١٤]

۱۵۱۹۷- ١٤- (٤) وَ فِی عُیُونِ الْأَخْبَارِ بِأَسَانِیدَ تَقَدَّمَتْ فِی إِسْبَاغِ الْوُضُوءِ (٥) عَنِ الرِّضَا عَنْ آبَائِهِ ع قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص سِتَّةٌ مِنَ الْمُرُوءَةِ ثَلَاثَةٌ مِنْهَا فِی الْحَضَرِ وَ ثَلَاثَةٌ مِنْهَا فِی

ص: ٤٣٦

١- معانی الأخبار- ٢٥٨- ٧.

٢- معانی الأخبار- ٢٥٨- ٨.

٣- معانی الأخبار- ٢٥٨- ٩.

٤- عیون أخبار الرضا (علیه السلام) ٢- ٢٧- ١٣.

٥- تقدمت فی الحدیث ٤ من الباب ٥٤ من أبواب الوضوء.

السَّفَرِ فَأَمَّا الَّتِی فِی الْحَضَرِ فَتِلَاوَةُ کِتَابِ اللَّهِ- وَ عِمَارَةُ مَسَاجِدِ اللَّهِ وَ اتِّخَاذُ الْإِخْوَانِ فِی اللَّهِ وَ أَمَّا الَّتِی فِی السَّفَرِ فَبَذْلُ الزَّادِ وَ حُسْنُ الْخُلُقِ وَ الْمِزَاحُ فِی غَیْرِ الْمَعَاصِی.

وَ فِی الْخِصَالِ بِالْإِسْنَادِ مِثْلَهُ (١).

******

ترجمه:

***

از امام رضا (علیه السلام) از پدرانش نقل شده است که رسول خدا (صلی الله علیه وآله) فرمود: "مروّت شش چیز است: سه تا از آن ها در حضر و سه تا در سفر. آنچه در حضر است: تلاوت کتاب خدا، آباد کردن مساجد خدا، و برادری در راه خدا. و آنچه در سفر است: بخشش توشه، خوش خلقی، و مزاح در غیر معاصی."

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۱۹۸ - رقم الحدیث الباب: ۱۵]

۱۵۱۹۸- ۱۵- (۲) وَ عَنْ أَبِیهِ عَنْ عَلِیِّ بْنِ إِبْرَاهِیمَ عَنْ أَبِیهِ عَنْ حَمَّادِ بْنِ عِیسَی عَمَّنْ ذَکَرَهُ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: قَالَ أَمِیرُ الْمُؤْمِنِینَ ع لِمُحَمَّدِ بْنِ الْحَنَفِیَّةِ وَ اعْلَمْ أَنَّ مُرُوءَةَ الْمَرْءِ الْمُسْلِمِ مُرُوءَتَانِ مُرُوءَةٌ فِی حَضَرٍ وَ مُرُوءَةٌ فِی سَفَرٍ فَأَمَّا مُرُوءَةُ الْحَضَرِ فَقِرَاءَةُ الْقُرْآنِ وَ مُجَالَسَةُ الْعُلَمَاءِ وَ النَّظَرُ فِی الْفِقْهِ وَ الْمُحَافَظَةُ عَلَی الصَّلَوَاتِ فِی الْجَمَاعَاتِ وَ أَمَّا مُرُوءَةُ السَّفَرِ فَبَذْلُ الزَّادِ وَ قِلَّةُ الْخِلَافِ عَلَی مَنْ صَحِبَکَ وَ کَثْرَةُ ذِکْرِ اللَّهِ فِی کُلِّ مَصْعَدٍ وَ مَهْبَطٍ وَ نُزُولٍ وَ قِیَامٍ وَ قُعُودٍ.

******

ترجمه:

***

حماد بن عیسی از کسی که نامش برده شده، از امام ابوعبدالله (علیه السلام) نقل کرده است که امیرالمؤمنین (علیه السلام) به محمد بن حنفیه فرمود: "بدان که مروّت مرد مسلمان، دو نوع است: مروّت در حضر و مروّت در سفر. مروّت در حضر، قرائت قرآن، همنشینی با علما، مطالعه فقه و

حفظ نمازها در جماعت است. مروّت در سفر، بخشش توشه، کم اختلاف با همراهان و ذکر فراوان خداوند در هر بالا و پایین، فرود و قیام و نشستن است."

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۱۹۹ - رقم الحدیث الباب: ۱٦]

۱۵۱۹۹- ۱٦- (۳) أَحْمَدُ بْنُ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ الْبَرْقِیُّ فِی الْمَحَاسِنِ عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ الْمِنْقَرِیِّ عَنْ حَفْصِ بْنِ غِیَاثٍ (٤) قَالَ سَمِعْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع یَقُولُ لَیْسَ مِنَ الْمُرُوءَةِ أَنْ یُحَدِّثَ الرَّجُلُ بِمَا یَلْقَی فِی سَفَرِهِ مِنْ خَیْرٍ أَوْ شَرٍّ.

أَقُولُ: وَ یَأْتِی مَا یَدُلُّ عَلَی ذَلِکَ (٥).

******

ترجمه:

***

حفص بن غیاث گفت: شنیدم امام ابوعبدالله (علیه السلام) فرمود: "از مروّت نیست که مرد درباره آنچه در سفر از خیر و شر به او می رسد، صحبت کند."

***

ص: ٤۳۷

۱- الخصال- ۳۲٤- ۱۱.

۲- الخصال- ٥٤- ۷۱.

٣- المحاسن- ٣٥٨- ٧٠، و أورده فی الحدیث ٦ من الباب ٢ من أبواب أحکام العشرة.

٤- فی نسخة- جعفر بن غیاث (هامش المخطوط).

٥- یأتی فی الأبواب ٥٢، ٦٤، ٦٧ من هذه الأبواب.

٥٠- بَابُ اسْتِحْبَابِ الِاسْتِعَاذَةِ وَ الدُّعَاءِ بِالْمَأْثُورِ عِنْدَ خَوْفِ السَّبُعِ

اشارة

(١) ٥٠ بَابُ اسْتِحْبَابِ الِاسْتِعَاذَةِ وَ الدُّعَاءِ بِالْمَأْثُورِ عِنْدَ خَوْفِ السَّبُعِ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٥٢٠٠ - رقم الحدیث الباب: ١]

١٥٢٠٠- ١- (٢) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص مَنْ نَزَلَ مَنْزِلًا يَتَخَوَّفُ فِيهِ السَّبُعَ فَقَالَ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ لَهُ الْمُلْكُ وَ لَهُ الْحَمْدُ بِيَدِهِ الْخَيْرُ وَ هُوَ عَلَى كُلِّ شَيْ ءٍ قَدِيرٌ اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ كُلِّ سَبُعٍ إِلَّا آمَنَ مِنْ شَرِّ ذَلِكَ السَّبُعِ حَتَّى يَرْحَلَ مِنْ ذَلِكَ الْمَنْزِلِ إِنْ شَاءَ اللَّهُ.

وَ رَوَاهُ الْبَرْقِيُّ فِي الْمَحَاسِنِ عَنْ مُوسَى بْنِ الْقَاسِمِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي عُمَيْرٍ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَطِيَّةَ عَنْ عُمَرَ بْنِ يَزِيدَ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع (٣)

(٤)

******

ترجمه:

***

محمد بن علی بن حسین گفته است که رسول خدا (صلی الله علیه وآله) فرمود: "هر کس در منزلی که از درندگان می ترسد فرود آید و بگوید: 'شهادت می دهم که معبودی جز خدا نیست، تنها اوست و شریکی ندارد، ملک و حمد از آن اوست، خیر در دستان اوست و او بر هر چیزی قادر است. خدایا، از شر هر درنده ای به تو پناه می برم.' از شر آن درنده در امان خواهد بود تا وقتی که از آن منزل کوچ کند، اگر خدا بخواهد."

***

۵۱- بَابُ اسْتِحْبَابِ النَّسْلِ فِی الْمَشْیِ

اشارة

(۵) ۵۱ بَابُ اسْتِحْبَابِ النَّسْلِ (٦) فِی الْمَشْیِ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۲۰۱ - رقم الحدیث الباب: ۱]

۱۵۲۰۱- ۱- (۷) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُنْذِرِ بْنِ جَيْفَرٍ عَنْ يَحْيَى بْنِ طَلْحَةَ النَّهْدِيِّ قَالَ: قَالَ لَنَا أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع سِيرُوا وَ انْسِلُوا فَإِنَّهُ أَخَفُّ عَلَيْكُمْ.

******

ترجمه:

***

یحیی بن طلحه نهذی گفته است که امام ابوعبدالله (علیه السلام) به ما فرمود: "راه بروید و سبکبار باشید، زیرا این برای شما آسان تر است."

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۲۰۲ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱۵۲۰۲- ۲- (۸) قَالَ وَ رُوِيَ أَنَّ قَوْماً مُشَاةً أَدْرَكَهُمُ النَّبِيُّ ص-

ص: ٤٣٨

۱- الباب ۵۰ فیه حدیث واحد.

۲- الفقیه ۲- ۲۹٤- ۲۵۰۰.

۳- المحاسن- ۳٦۷- ۱۱۷.

٤- و تقدم ما یدلّ علی ذلک فی الباب ۲۳ من هذه الأبواب.

۵- الباب ۵۱ فیه ۷ أحادیث.

٦- النسل الاسراع فی المشی (الصحاح- نسل- ۵- ۱۸۳۰).

۷- الفقیه ۲- ۲۹۵- ۲۵۰۱، و المحاسن- ۳۷۷- ۱۵۱.

۸- الفقیه ۲- ۲۹۵- ۲۵۰۲.

فَشَكَوْا إِلَيْهِ شِدَّةَ الْمَشْيِ فَقَالَ لَهُمْ اسْتَعِينُوا بِالنَّسْلِ.

أَحْمَدُ بْنُ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ الْبَرْقِیُّ فِی الْمَحَاسِنِ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ ابْنِ الْقَدَّاحِ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع مِثْلَهُ (۱) وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْمَاعِيلَ بْنِ بَزِيعٍ عَنْ مُنْذِرِ بْنِ جَيْفَرٍ وَ ذَكَرَ الَّذِی قَبْلَهُ.

******

ترجمه:

***

نقل شده است که گروهی پیاده نزد پیامبر (صلی الله علیه وآله) رسیدند و از سختی پیاده روی به او شکایت کردند. پیامبر (صلی الله علیه وآله) به آن ها فرمود: "ازهروله کمك گیرید.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۲۰۳ - رقم الحدیث الباب: ۳]

۱۵۲۰۳- ۳- (۲) وَ عَنِ ابْنِ مَحْبُوبٍ عَنْ هِشَامِ بْنِ سَالِمٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: جَاءَتِ الْمُشَاةُ إِلَى النَّبِیِّ ص فَشَكَوْا إِلَيْهِ الْإِعْيَاءَ فَقَالَ عَلَيْكُمْ بِالنَّسَلَانِ فَفَعَلُوا فَذَهَبَ عَنْهُمُ الْإِعْيَاءُ فَكَأَنَّمَا نَشِطُوا مِنْ عِقَالٍ.

******

ترجمه:

***

هشام بن سالم از امام ابوعبدالله (علیه السلام) نقل کرده است که پیاده روان نزد پیامبر (صلی الله علیه وآله) آمدند و از خستگی شکایت کردند. پیامبر (صلی الله علیه وآله) به آن ها فرمود: "از نسلان (دویدن سبک) استفاده کنید." آن ها چنین کردند و خستگی از بین رفت، گویا که از بند آزاد شده باشند.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۲۰٤ - رقم الحدیث الباب: ٤]

۱۵۲۰٤- ٤- (۳) وَ عَنْهُ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سِنَانٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع مِثْلَهُ إِلَّا أَنَّهُ قَالَ: عَلَیْکُمْ بِالنَّسَلَانِ فَإِنَّهُ یَذْهَبُ بِالْإِعْیَاءِ وَ یَقْطَعُ الطَّرِیقَ.

******

ترجمه:

***

عبدالله بن سنان از امام ابوعبدالله (علیه السلام) نقل کرده است که مشابه روایت قبلی(درادامه) فرمود: "از نسلان (راه رفتن سبک) استفاده کنید، زیرا خستگی را از بین می برد و راه را کوتاه می کند."

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۲۰۵ - رقم الحدیث الباب: ۵]

۱۵۲۰۵- ۵- (٤) وَ عَنِ ابْنِ فَضَّالٍ عَنِ ابْنِ الْقَدَّاحِ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع عَنْ أَبِیهِ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ص رَأَی قَوْماً قَدْ أَجْهَدَهُمُ الْمَشْیُ فَقَالَ خَبِّبُوا (۵) انْسِلُوا فَفَعَلُوا فَذَهَبَ عَنْهُمُ الْإِعْیَاءُ.

******

ترجمه:

***

از ابن قداح از امام ابوعبدالله (علیه السلام) از پدرش نقل شده است که رسول خدا (صلی الله علیه وآله) گروهی را دید که از پیاده روی خسته شده بودند. فرمود: "بروید و سبکبار حرکت کنید." آن ها چنین کردند و خستگی از بین رفت.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۲۰۶ - رقم الحدیث الباب: ٦]

۱۵۲۰۶- ٦- (٦) وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِی هَاشِمٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ أَبِی يَحْيَی الْمَدِينِيِّ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: رَاحَ

ص: ٤٣٩

١- المحاسن- ٣٧٧- ١٥٠.

٢- المحاسن- ٣٧٧- ١٥٣.

٣- المحاسن- ٣٧٧- ذيل الحديث ١٥٣.

٤- المحاسن- ٣٧٧- ١٥٢.

٥- الخبب نوع من العدو، و هو خطوات واسعة دون الركض. (المصباح المنير ١- ١٦٢).

٦- المحاسن- ٣٧٨- ١٥٤.

النَّبِیُّ ص مِنْ کُرَاعِ الْغَمِیمِ- فَصَفَّ لَهُ الْمُشَاةُ وَ قَالُوا نَتَعَرَّضُ لِدَعْوَتِهِ فَقَالَ ص اللَّهُمَّ أَعْطِهِمْ أَجْرَهُمْ وَ قَوِّهِمْ- ثُمَّ قَالَ لَوِ اسْتَعَنْتُمْ بِالنَّسَلَانِ لَخُفِّفَ أَجْسَامُکُمْ وَ قَطَعْتُمُ الطَّرِیقَ فَفَعَلُوا فَخَفَّ أَجْسَامُهُمْ.

******

ترجمه:

***

ابراهیم بن ابی یحیی مدینی از امام ابوعبدالله (علیه السلام) نقل کرده است که پیامبر (صلی الله علیه وآله) از کراغ الغمیم (کراء الغمیم) عبور کرد و پیاده روان صف بستند و گفتند: "از دعای او بهره مند شویم." پیامبر (صلی الله علیه وآله) فرمود: "خدایا، به آنان اجرشان را بده و قوی شان کن." سپس فرمود: "اگر از نسلان (راه رفتن سبک) کمک بگیرید، بدن هایتان سبک تر خواهد شد و مسیر را طی خواهید کرد." آنان چنین کردند و بدن هایشان سبک تر شد.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۲۰۷ - رقم الحدیث الباب: ۷]

۱۵۲۰۷- ۷- (۱) وَ عَنِ الْحَجَّالِ عَنْ أَبِی إِسْحَاقَ الْمَکِّیِّ قَالَ: تَعَرَّضَتِ الْمُشَاةُ لِلنَّبِیِّ ص بِکُرَاعِ الْغَمِیمِ (۲) لِیَدْعُوَ لَهُمْ فَدَعَا لَهُمْ وَ قَالَ خَیْراً ثُمَّ قَالَ عَلَیْکُمْ بِالنَّسَلَانِ وَ الْبُکُورِ وَ شَیْ ءٍ مِنَ الدَّلَجِ فَإِنَّ الْأَرْضَ تُطْوَی بِاللَّیْلِ.

أَقُولُ: وَ یَأْتِی فِی حَدِیثٍ سُرْعَةُ الْمَشْیِ یَذْهَبُ بِبَهَاءِ الْمُؤْمِنِ فَهُوَ مَحْمُولٌ عَلَی زِیَادَةِ السُّرْعَةِ لِأَنَّ أَقَلَّ مَرَاتِبِهَا لَا یَذْهَبُ بِالْبَهَاءِ أَوْ یُخَصُّ بِغَیْرِ السَّفَرِ أَوْ بِغَیْرِ الْإِعْیَاءِ (۳).

******

ترجمه:

***

از الحجال از ابی اسحاق مکی نقل شده است که پیاده روان نزد پیامبر (صلی الله علیه وآله) در کراغ الغمیم آمدند تا برایشان دعا کند. پیامبر (صلی الله علیه وآله) برایشان دعا کرد و خیر گفت. سپس فرمود: "از نسلان (راه رفتن سبک)، صبح زود و کمی از شب راه بروید، زیرا زمین در شب طی می شود."

می گویم : در حدیثی آمده است که راه رفتن سریع از شأن و وقار مؤمن می کاهد. این به معنای سرعت بیش از حد است، زیرا حداقل سرعت از وقار نمی کاهد یا به غیر سفر و غیر خستگی مرتبط است.

***

۵۲- بَابُ جُمْلَةٍ مِمَّا يُسْتَحَبُّ لِلْمُسَافِرِ اسْتِعْمَالُهُ مِنَ الآدَابِ

اشارة

(٤) ٥٢ بَابُ جُمْلَةٍ مِمَّا يُسْتَحَبُّ لِلْمُسَافِرِ اسْتِعْمَالُهُ مِنَ الآدَابِ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلى: ۱۵۲۰۸ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱۵۲۰۸- ۱- (۵) وَ ۱۵۲۰۹- ۲- (٦) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ دَاوُدَ الْمِنْقَرِيِّ عَنْ حَمَّادِ بْنِ عِيسَى عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: قَالَ لُقْمَانُ لِابْنِهِ إِذَا سَافَرْتَ مَعَ قَوْمٍ فَأَكْثِرِ اسْتِشَارَتَهُمْ فِي

ص: ٤٤٠

۱- المحاسن- ۳۷۸- ۱۵۵.

۲- كراع الغميم- موضع فى الحجاز بين مكّة و المدينة، و هو واد أمام عسفان بثمانية أميال (معجم البلدان ٤- ٤٤٣).

۳- يأتى فى الحديث ۱ من الباب ٦۳ من هذه الأبواب. و تقدم ما يدلّ على ذلك فى الحديث ۱ من الباب ۱۱ من أبواب وجوب الحجّ.

٤- الباب ۵۲ فيه حديثان.

۵- الفقيه ۲- ۲۹٦- ۲۵۰۵، و أورد صدره فى الحديث ۱ من الباب ٤ من أبواب أحكام الخلوة، و قطعة منه فى الحديث ۹ من الباب ۱۰ من هذه الأبواب.

٦- الفقيه ۲- ۲۹٦- ۲۵۰۵، و أورد صدره فى الحديث ۱ من الباب ٤ من أبواب أحكام الخلوة، و قطعة منه فى الحديث ۹ من الباب ۱۰ من هذه الأبواب.

أَمْرِكَ وَ أُمُورِهِمْ وَ أَكْثِرِ التَّبَسُّمَ فِي وُجُوهِهِمْ وَ كُنْ كَرِيماً عَلَى زَادِكَ بَيْنَهُمْ وَ إِذَا دَعَوْكَ فَأَجِبْهُمْ وَ إِنِ اسْتَعَانُوا بِكَ فَأَعِنْهُمْ وَ اسْتَعْمِلْ طُولَ الصَّمْتِ وَ كَثْرَةَ الصَّلَاةِ وَ سَخَاءَ النَّفْسِ بِمَا مَعَكَ مِنْ دَابَّةٍ أَوْ مَاءٍ أَوْ زَادٍ وَ إِذَا اسْتَشْهَدُوكَ عَلَى الْحَقِّ فَاشْهَدْ لَهُمْ وَ اجْهَدْ رَأْيَكَ لَهُمْ إِذَا اسْتَشَارُوكَ ثُمَّ لَا تَعْزِمْ حَتَّى تَثَبَّتَ وَ تَنْظُرَ وَ لَا تُجِبْ فِي مَشُورَةٍ حَتَّى تَقُومَ فِيهَا وَ تَقْعُدَ وَ تَنَامَ وَ تَأْكُلَ وَ تُصَلِّيَ وَ أَنْتَ مُسْتَعْمِلٌ فِكْرَتَكَ وَ حِكْمَتَكَ فِي مَشُورَتِكَ فَإِنَّ مَنْ لَمْ يَمْحَضِ النَّصِيحَةَ لِمَنِ اسْتَشَارَهُ سَلَبَهُ اللَّهُ رَأْيَهُ وَ نَزَعَ مِنْهُ الْأَمَانَةَ وَ

إِذَا رَأَيْتَ أَصْحَابَکَ يَمْشُونَ فَامْشِ مَعَهُمْ وَ إِذَا رَأَيْتَهُمْ يَعْمَلُونَ فَاعْمَلْ مَعَهُمْ وَ إِذَا تَصَدَّقُوا وَ أَعْطَوْا قَرْضاً فَأَعْطِ مَعَهُمْ وَ اسْمَعْ لِمَنْ هُوَ أَكْبَرُ مِنْکَ سِنّاً وَ إِذَا أَمَرُوکَ بِأَمْرٍ وَ سَأَلُوکَ شَيْئاً فَقُلْ نَعَمْ وَ لَا تَقُلْ لَا فَإِنَّ لَا عِيٌّ وَ لَوْمٌ وَ إِذَا تَحَيَّرْتُمْ فِي الطَّرِيقِ فَانْزِلُوا وَ إِذَا شَکَکْتُمْ فَقِفُوا وَ تَآمَرُوا وَ إِذَا رَأَيْتُمْ شَخْصاً وَاحِداً فَلَا تَسْأَلُوهُ عَنْ طَرِيقِکُمْ وَ لَا تَسْتَرْشِدُوهُ فَإِنَّ الشَّخْصَ الْوَاحِدَ فِي الْفَلَاةِ مُرِيبٌ لَعَلَّهُ يَکُونُ عَيْنَ اللُّصُوصِ أَوْ يَکُونُ هُوَ الشَّيْطَانَ الَّذِي حَيَّرَکُمْ وَ احْذَرُوا الشَّخْصَيْنِ أَيْضاً إِلَّا أَنْ تَرَوْا مَا لَا أَرَى فَإِنَّ الْعَاقِلَ إِذَا أَبْصَرَ بِعَيْنِهِ شَيْئاً عَرَفَ الْحَقَّ مِنْهُ وَ الشَّاهِدُ يَرَى مَا لَا يَرَى الْغَائِبُ يَا بُنَيَّ إِذَا جَاءَ وَقْتُ الصَّلَاةِ فَلَا تُؤَخِّرْهَا لِشَيْ ءٍ صَلِّهَا وَ اسْتَرِحْ مِنْهَا فَإِنَّهَا دَيْنٌ وَ صَلِّ فِي جَمَاعَةٍ وَ لَوْ عَلَى رَأْسِ زُجٍّ (۱) وَ لَا تَنَامَنَّ عَلَى دَابَّتِکَ فَإِنَّ ذَلِکَ سَرِيعٌ فِي دَبَرِهَا وَ لَيْسَ ذَلِکَ مِنْ فِعْلِ الْحُکَمَاءِ إِلَّا أَنْ تَکُونَ فِي مَحْمِلٍ يُمْکِنُکَ التَّمَدُّدُ لِاسْتِرْخَاءِ الْمَفَاصِلِ وَ إِذَا قَرُبْتَ مِنَ الْمَنْزِلِ فَانْزِلْ عَنْ دَابَّتِکَ وَ ابْدَأْ بِعَلْفِهَا قَبْلَ نَفْسِکَ فَإِنَّهَا نَفْسُکَ وَ إِذَا أَرَدْتُمُ النُّزُولَ فَعَلَيْکُمْ مِنْ بِقَاعِ الْأَرْضِ بِأَحْسَنِهَا لَوْناً وَ أَلْيَنِهَا تُرْبَةً وَ أَکْثَرِهَا عُشْباً

۱- الزج- الحديدة التی فی أسفل الرمح، و رأس الزج کناية عن ضيق المکان، و اهتمام بالغ بصلاة الجماعة، انظر (مجمع البحرين- زجج- ۲- ۳۰٤).

وَ إِذَا نَزَلْتَ فَصَلِّ رَکْعَتَيْنِ قَبْلَ أَنْ تَجْلِسَ وَ إِذَا أَرَدْتَ قَضَاءَ حَاجَتِکَ فَأَبْعِدِ الْمَذْهَبَ فِي الْأَرْضِ وَ إِذَا ارْتَحَلْتَ فَصَلِّ رَکْعَتَيْنِ وَ وَدِّعِ الْأَرْضَ الَّتِي حَلَلْتَ بِهَا وَ سَلِّمْ عَلَيْهَا وَ عَلَى أَهْلِهَا فَإِنَّ لِکُلِّ بُقْعَةٍ أَهْلًا مِنَ الْمَلَائِکَةِ فَإِنِ اسْتَطَعْتَ أَنْ لَا تَأْکُلَ طَعَاماً حَتَّى تَبْدَأَ فَتَصَدَّقَ مِنْهُ فَافْعَلْ وَ عَلَيْکَ بِقِرَاءَةِ کِتَابِ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ مَا دُمْتَ رَاکِباً وَ عَلَيْکَ بِالتَّسْبِيحِ مَا دُمْتَ عَامِلًا عَمَلًا وَ عَلَيْکَ بِالدُّعَاءِ مَا دُمْتَ خَالِياً وَ إِيَّاکَ وَ السَّيْرَ مِنْ أَوَّلِ اللَّيْلِ وَ سِرْ فِي آخِرِهِ وَ إِيَّاکَ وَ رَفْعَ الصَّوْتِ فِي مَسِيرِکَ.

وَ رَوَاهُ الْکُلَيْنِيُّ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ الْمِنْقَرِيِّ نَحْوَهُ إِلَّا أَنَّهُ قَالَ وَ إِيَّاکَ وَ السَّيْرَ مِنْ أَوَّلِ اللَّيْلِ وَ عَلَيْکَ بِالتَّعْرِيسِ وَ الدُّلْجَةِ مِنْ لَدُنْ نِصْفِ اللَّيْلِ إِلَى آخِرِهِ (۱).

وَ رَوَاهُ الْبَرْقِيُّ فِي الْمَحَاسِنِ عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ الْمِنْقَرِيِّ عَنْ حَمَّادِ بْنِ عُثْمَانَ أَوْ عَنِ ابْنِ عِيسَى عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع (۲)

وَ رَوَاهُ ابْنُ طَاوُسٍ فِي أَمَانِ الْأَخْطَارِ نَقْلًا مِنْ كِتَابِ الْمَحَاسِنِ وَ كَذَا جُمْلَةً مِنَ الْأَحَادِيثِ السَّابِقَةِ وَ الآتِيَةِ مِنَ الْمَحَاسِنِ وَ غَيْرِهِ (۳)

(٤).

******

ترجمه:

***

حماد بن عیسی از امام ابوعبدالله (علیه السلام) نقل کرده است که لقمان به پسرش گفت:

"اگر با گروهی سفر کردی، بسیار با آن ها مشورت کن، در چهره شان لبخند بزن، در خوراکت بخشنده باش، هرگاه دعوتت کردند بپذیر و اگر یاری خواستند کمکشان کن. سکوت طولانی و نماز فراوان را به کار بگیر، در استفاده از حیوان، آب یا خوراک سخاوت داشته باش، و اگر از تو خواستند که بر حقی شهادت دهی، شهادت بده و مشورتت را با اندیشه و حکمت همراه کن. اگر دوستانت را در حال پیاده روی دیدی، با آن ها پیاده برو، و اگر دیدی کار می کنند، با آن ها کار کن. در خیرات و قرض ها شریک باش و به کسی که از تو بزرگ تر است گوش کن. هرگاه دستور دادند یا چیزی خواستند، بگو 'بله' و نگو 'نه'، زیرا 'نه' گفتن نشانه ضعف و ملامت است. اگر در مسیر دچار تردید شدید، توقف کنید و مشورت کنید. به یک شخص تنها در بیابان اعتماد نکنید، ممکن است چشم دزدان باشد یا شیطان که شما را گمراه کند. از دو نفر هم حذر کنید، مگر اینکه چیزی ببینید که من نمی بینم. عقل در تشخیص حق از مشاهده است و شاهد چیزی را می بیند که غایب نمی بیند.

پسرم، هرگاه وقت نماز رسید، آن را برای چیزی تأخیر ننداز، نماز را بخوان و استراحت کن. در جماعت نماز بخوان، حتی اگر بر سر سوزنی باشد. بر روی حیوانت نخواب، زیرا سریع خسته اش می کند و این کار حکیمانه نیست، مگر اینکه در محملی باشی که امکان استراحت مفاصل فراهم باشد. هنگام نزدیک شدن به منزل، از حیوانت پیاده شو و ابتدا به تغذیه اش توجه کن، زیرا او مانند جان توست. وقتی می خواهید استراحت کنید، بهترین نقطه از نظر رنگ، نرمی خاک و علف ها را انتخاب کنید.هرگاه منزل گرفتید، دو رکعت نماز بخوانید پیش از آنکه بنشینید. هرگاه خواستی قضای حاجت کنی، دورترین نقطه را انتخاب کن. هرگاه کوچ کردی، دو رکعت نماز بخوان و با زمین و اهلش وداع کن، زیرا هر منطقه ای اهلی از فرشتگان دارد. اگر توانستی پیش از خوردن غذا صدقه بدهی، چنین کن. تا زمانی که سوار هستی، کتاب خدا را بخوان و زمانی که کاری انجام می دهی، تسبیح بگو و در خلوت دعا کن. از آغاز شب حرکت نکن و در پایان شب حرکت کن و از بلند صحبت کردن در مسیر خود پرهیز کن."

***

ص: ٤٤٢

١- الکافی ٨- ٣٤٨- ٥٤٧.

٢- المحاسن- ٣٧٥- ١٤٥.

٣- راجع أمان الأخطار- ٩٩، ١٠٠.

٤- و تقدم ما یدلّ علی ذلک فی الحدیث ٩ من الباب ٤١، و فی الباب ٤٢ من أبواب الملابس، و فی الأبواب السابقة من هذه الأبواب. و یأتی ما یدلّ علیه فی الأبواب الآتیة من هذه الأبواب.

٥٣- بَابُ اسْتِحْبَابِ التَّيَامُنِ لِمَنْ ضَلَّ عَنِ الطَّرِيقِ وَ أَنْ يُنَادِيَ يَا صَالِحُ أَرْشِدُونَا وَ فِي الْبَحْرِ يَا حَمْزَةُ

اشارة

(۱) ۵۳ بَابُ اسْتِحْبَابِ التَّيَامُنِ لِمَنْ ضَلَّ عَنِ الطَّرِيقِ وَ أَنْ يُنَادِيَ يَا صَالِحُ أَرْشِدُونَا وَ فِي الْبَحْرِ يَا حَمْزَةُ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلى: ۱۵۲۱۰ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱۵۲۱۰- ۱- (۲) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَيْمُونٍ بِإِسْنَادِهِ يَعْنِي عَنِ الصَّادِقِ عَنْ آبَائِهِ ع قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص إِذَا ضَلَلْتُمُ (۳) الطَّرِيقَ فَتَيَامَنُوا.

وَ رَوَاهُ الْبَرْقِيُّ فِي الْمَحَاسِنِ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ الْأَشْعَرِيِّ عَنِ الْقَدَّاحِ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع مِثْلَهُ (٤).

******

ترجمه:

***

عبدالله بن ميمون با اسناد خود، از امام صادق (عليه السلام) از پدرانش نقل كرده است كه رسول خدا (صلى الله عليه وآله) فرمود: "هرگاه در مسير گم شديد، به سمت راست برويد."

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۵۲۱۱ - رقم الحديث الباب: ۲]

۱۵۲۱۱- ۲- (۵) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِی حَمْزَةَ عَنْ أَبِی بَصِيرٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: إِذَا ضَلَلْتَ عَنِ الطَّرِيقِ فَنَادِ يَا صَالِحُ (أَوْ) (٦) يَا أَبَا صَالِحٍ- أَرْشِدُونَا إِلَى الطَّرِيقِ يَرْحَمْكُمُ اللَّهُ.

******

ترجمه:

***

ابو بصير از امام ابوعبدالله (عليه السلام) نقل كرده است كه فرمود: "هرگاه از مسير گم شدی، ندا بده 'يا صالح' (يا 'يا أبا صالح') و بگو 'ما را به راه درست هدايت كنيد، خدا شما را رحمت كند.'"

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۵۲۱۲ - رقم الحديث الباب: ۳]

۱۵۲۱۲- ۳- (۷) قَالَ وَ رُوِیَ أَنَّ الْبَرَّ مُوَكَّلٌ بِهِ صَالِحٌ وَ الْبَحْرَ مُوَكَّلٌ بِهِ حَمْزَةُ.

وَ رَوَاهُ الْبَرْقِيُّ فِی الْمَحَاسِنِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ الْحُسَيْنِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِی حَمْزَةَ مِثْلَهُ (۸).

******

ترجمه:

***

گفته شده و روايت شده است كه خشكی به صالح و دريا به حمزه سپرده شده است.

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۵۲۱۳ - رقم الحديث الباب: ٤]

۱۵۲۱۳- ٤- (۹) وَ فِی الْخِصَالِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عَلِیٍّ ع فِی

ص: ٤٤٣

۱- الباب ٥٣ فيه ٤ أحاديث.

۲- الفقيه ۲- ۳۰۰- ۲۵۱۷.

۳- فی نسخة- زيادة- عن (هامش المخطوط).

٤- المحاسن- ۳٦۲- ۹۷.

٥- الفقيه ۲- ۲۹۸- ۲٥۰٦.

٦- كتب فی المخطوط علی (او) علامة نسخة.

۷- الفقيه ۲- ۲۹۸- ۲٥۰۷.

۸- المحاسن- ۳٦۳- ۹۹.

۹- الخصال- ٦۱۸.

حَدِيثِ الْأَرْبَعِمِائَةِ قَالَ: وَ مَنْ ضَلَّ مِنْكُمْ فِی سَفَرٍ أَوْ خَافَ عَلَی نَفْسِهِ فَلْيُنَادِ يَا صَالِحُ أَغِثْنِی فَإِنَّ فِی إِخْوَانِكُمْ مِنَ الْجِنِّ جِنِّيّاً يُسَمَّی صَالِحاً- يَسِيحُ فِی الْبِلَادِ لِمَكَانِكُمْ مُحْتَسِباً نَفْسَهُ لَكُمْ فَإِذَا سَمِعَ الصَّوْتَ أَجَابَ وَ أَرْشَدَ الضَّالَّ مِنْكُمْ وَ حَبَسَ دَابَّتَهُ.

******

ترجمه:

***

در کتاب "الخصال" به اسناد خود از امام علی (علیه السلام) نقل شده است که در حدیث چهارصدگانه فرمود: "هرگاه کسی از شما در سفر گم شود یا بر جان خود بترسد، ندا دهد 'یا صالح، مرا یاری کن'، زیرا در میان برادران شما از جنیان، جنی ای است به نام صالح که در شهرها به خاطر شما گردش می کند و خود را برای شما نگه می دارد. پس هرگاه صدای ندا را بشنود، پاسخ می دهد و گم شده شما را هدایت می کند و حیوانتان را نگه می دارد."

***

٥٤- بَابُ اسْتِحْبَابِ الدُّعَاءِ بِالْمَأْثُورِ عِنْدَ الْإِشْرَافِ عَلَى الْمَنْزِلِ وَ عِنْدَ النُّزُولِ

اشارة

(١) ٥٤ بَابُ اسْتِحْبَابِ الدُّعَاءِ بِالْمَأْثُورِ عِنْدَ الْإِشْرَافِ عَلَى الْمَنْزِلِ وَ عِنْدَ النُّزُولِ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلى: ١٥٢١٤ - رقم الحديث الباب: ١]

١٥٢١٤- ١- (٢) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ قَالَ كَانَ فِي وَصِيَّةِ رَسُولِ اللَّهِ ص لِعَلِيٍّ ع يَا عَلِيُّ إِذَا أَرَدْتَ مَدِينَةً أَوْ قَرْيَةً فَقُلْ حِينَ تُعَايِنُهَا اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ خَيْرَهَا وَ أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّهَا اللَّهُمَّ حَبِّبْنَا إِلَى أَهْلِهَا وَ حَبِّبْ صَالِحِي أَهْلِهَا إِلَيْنَا.

******

ترجمه:

***

محمد بن علی بن حسین گفته است که در وصیت رسول خدا (صلی الله علیه وآله) به علی (علیه السلام) آمده است: "ای علی، هرگاه خواستی وارد شهری یا روستایی شوی، هنگامی که آن را مشاهده کردی، بگو: 'خدایا، من از تو خیر آن را می طلبم و از شر آن به تو پناه می برم. خدایا، ما را به اهل آن محبوب گردان و صالحان آن را به ما محبوب گردان.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۲۱۵ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱۵۲۱۵- ۲- (۳) قَالَ وَ قَالَ النَّبِیُّ ص یَا عَلِیُّ إِذَا نَزَلْتَ مَنْزِلًا فَقُلِ اللَّهُمَّ أَنْزِلْنِی مُنْزَلًا مُبَارَکاً وَ أَنْتَ خَیْرُ الْمُنْزِلِینَ- تُرْزَقْ خَیْرَهُ وَ یُدْفَعْ عَنْکَ شَرُّهُ.

أَحْمَدُ بْنُ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ الْبَرْقِیُّ فِی الْمَحَاسِنِ مُرْسَلًا مِثْلَهُ (٤).

******

ترجمه:

***

پیامبر (صلی الله علیه وآله) به علی (علیه السلام) فرمود: "هرگاه منزلی گرفتی، بگو: 'خدایا، مرا در منزلی مبارک فرود آور و تو بهترین فرود آورندگان هستی.' در این صورت، از خیر آن بهره مند و از شر آن دور می شوی.

***

[رقم الحديث الكلی: ١٥٢١٦ - رقم الحديث الباب: ٣]

١٥٢١٦- ٣- (٥) وَ عَنْ أَبِيهِ عَمَّنْ ذَكَرَهُ عَنْ أَبِی الْحَسَنِ مُوسَی بْنِ جَعْفَرٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ ع وَ ذَكَرَ الْأَوَّلَ إِلَّا أَنَّهُ قَالَ وَ أَعُوذُ بِکَ مِنْ شَرِّهَا اللَّهُمَّ أَطْعِمْنَا مِنْ جَنَاهَا وَ أَعِذْنَا مِنْ وَبَاهَا وَ حَبِّبْنَا إِلَی أَهْلِهَا.

******

ترجمه:

***

از پدرش نقل شده که از امام ابوالحسن موسی بن جعفر (علیه السلام) از پدرش از جدش (علیه السلام) آورده است و نقل کرده است مثل روایت اول، جز اینکه فرمود: "از شر آن به تو پناه می برم، خدایا، ما را از میوه هایش بخوران و از بیماری اش محافظت کن و ما را به اهلش محبوب گردان."

***

١- الباب ٥٤ فيه ٤ أحاديث.

٢- الفقيه ٢- ٢٩٨- ٢٥٠٩.

٣- الفقيه ٢- ٢٩٨- ٢٥٠٨.

٤- المحاسن- ٣٧٤- ١٤٢.

٥- المحاسن- ٣٧٤- ١٤١.

[رقم الحديث الكلی: ۱۵۲۱۷ - رقم الحديث الباب: ٤]

۱۵۲۱۷- ٤- (۱) وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ عَنْ مُوسَى بْنِ سَعْدَانَ عَنْ رَجُلٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ مُغِيرَةَ قَالَ: قَالَ لِي أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع إِذَا سَافَرْتَ فَدَخَلْتَ الْقَرْيَةَ الَّتِي تُرِيدُهَا فَقُلْ حِينَ تُشْرِفُ عَلَيْهَا وَ تَرَاهَا اللَّهُمَّ رَبَّ السَّمَاوَاتِ السَّبْعِ وَ مَا أَظَلَّتْ وَ رَبَّ الْأَرَضِينَ السَّبْعِ وَ مَا أَقَلَّتْ وَ رَبَّ الرِّيَاحِ وَ مَا ذَرَتْ وَ رَبَّ الشَّيَاطِينِ وَ مَا أَضَلَّتْ أَنْ تُصَلِّيَ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ- وَ أَسْأَلُکَ مِنْ خَيْرِ هَذِهِ الْقَرْيَةِ وَ خَيْرِ مَا فِيهَا وَ أَعُوذُ بِکَ مِنْ شَرِّهَا وَ شَرِّ مَا فِيهَا.

******

ترجمه:

***

علی بن مغیره گفت که امام ابوعبدالله (علیه السلام) به من فرمود: "هرگاه سفر کردی و وارد روستایی شدی که قصد آن را داری، وقتی بر آن مشرف شدی و آن را دیدی، بگو: 'خدایا، ای پروردگار آسمان های هفت گانه و آنچه بر آن ها سایه انداخته است، و پروردگار زمین های هفت گانه و آنچه بر آن ها قرار گرفته است، و پروردگار بادها و آنچه پراکنده کرده است، و پروردگار شیاطین و آنچه گمراه کرده است، درود فرست بر محمد و آل محمد و از تو می طلبم خیر این روستا و خیر آنچه در آن است و از شر آن و شر آنچه در آن است به تو پناه می برم.

***

۵۵- بَابُ اسْتِحْبَابِ الْمُبَادَرَةِ بِالسَّلَامِ عَلَى الْحَاجِّ وَ الْمُعْتَمِرِ إِذَا قَدِمُوا وَ مُصَافَحَتِهِمْ وَ تَعْظِيمِهِمْ وَ مُعَانَقَتِهِمْ وَ تَقْبِيلِ مَا بَيْنَ أَعْيُنِهِمْ وَ أَفْوَاهِهِمْ وَ أَعْيُنِهِمْ وَ وُجُوهِهِمْ وَ تَهْنِئَتِهِ

اشارة

(۲) ۵۵ بَابُ اسْتِحْبَابِ الْمُبَادَرَةِ بِالسَّلَامِ عَلَى الْحَاجِّ وَ الْمُعْتَمِرِ إِذَا قَدِمُوا وَ مُصَافَحَتِهِمْ وَ تَعْظِيمِهِمْ وَ مُعَانَقَتِهِمْ وَ تَقْبِيلِ مَا بَيْنَ أَعْيُنِهِمْ وَ أَفْوَاهِهِمْ وَ أَعْيُنِهِمْ وَ وُجُوهِهِمْ وَ تَهْنِئَتِهِمْ وَ الدُّعَاءِ لَهُمْ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۵۲۱۸ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱۵۲۱۸- ۱- (۳) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ مُعَلَّى بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَسْبَاطٍ عَنْ سُلَيْمَانَ الْجَعْفَرِيِّ عَمَّنْ رَوَاهُ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ كَانَ عَلِيُّ بْنُ الْحُسَيْنِ ع يَقُولُ بَادِرُوا بِالسَّلَامِ عَلَى الْحَاجِّ وَ الْمُعْتَمِرِ وَ مُصَافَحَتِهِمْ مِنْ قَبْلِ أَنْ تُخَالِطَهُمُ الذُّنُوبُ.

******

ترجمه:

***

سلیمان جعفری از کسی که روایت کرده نقل می کند از امام ابوعبدالله (علیه السلام) که امام علی بن حسین (علیه السلام) می فرمود: "پیشی بگیرید به سلام بر حاجیان و معتمرین و دست دادن با آن ها پیش از آنکه گناهان به آن ها مخلوط شود.

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۵۲۱۹ - رقم الحديث الباب: ۲]

۱۵۲۱۹- ۲- (٤) وَ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ خَالِدٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ عُثْمَانَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ (٥) عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ كَانَ عَلِيُّ بْنُ الْحُسَيْنِ ع يَقُولُ يَا مَعْشَرَ مَنْ لَمْ

ص: ٤٤٥

۱- المحاسن- ٣٧٤- ١٤٣.

۲- الباب ٥٥ فيه ٩ أحاديث.

۳- الكافی ٤- ٢٥٦- ١٧، الفقيه ٢- ٢٢٨- ٢٢٦٥.

٤- الكافی ٤- ٢٦٤- ٤٨.

٥- فی نسخة- علی بن عبيد اللّه (هامش المخطوط).

يَحُجَّ اسْتَبْشِرُوا بِالْحَاجِّ وَ صَافِحُوهُمْ وَ عَظِّمُوهُمْ فَإِنَّ ذَلِكَ يَجِبُ عَلَيْكُمْ تُشَارِكُوهُمْ فِی الْأَجْرِ.

وَ رَوَاهُ الْبَرْقِيُّ فِی الْمَحَاسِنِ عَنْ عَمْرِو بْنِ عُثْمَانَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ خَالِدٍ الْقَلَانِسِيِّ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع نَحْوَهُ (١) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ قَالَ: قَالَ عَلِيُّ بْنُ الْحُسَيْنِ ع وَ ذَكَرَ الْحَدِيثَيْنِ (٢).

******

ترجمه:

***

علی بن عبدالله از امام ابوعبدالله (علیه السلام) نقل کرده است که امام علی بن حسین (علیه السلام) می فرمود: "ای گروه کسانی که به حج نرفته اید، از حاجیان استقبال کنید و با آن ها دست دهید و آن ها را بزرگ بشمارید، زیرا این بر شما واجب است و شما را در اجر آن ها شریک می کند."

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۵۲۲۰ - رقم الحديث الباب: ۳]

۱۵۲۲۰- ۳- (۳) قَالَ وَ قَالَ أَبُو جَعْفَرٍ ع وَقِّرُوا الْحَاجَّ وَ الْمُعْتَمِرَ فَإِنَّ ذَلِکَ وَاجِبٌ عَلَيْكُمْ.

******

ترجمه:

***

امام ابوجعفر (عليه السلام) فرمود: "حاجی و معتمر را احترام كنيد، زيرا اين بر شما واجب است."

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۵۲۲۱ - رقم الحديث الباب: ٤]

۱۵۲۲۱- ٤- (٤) قَالَ وَ قَالَ الصَّادِقُ ع إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ ص كَانَ يَقُولُ لِلْقَادِمِ مِنْ مَكَّةَ قَبِلَ اللَّهُ مِنْکَ وَ أَخْلَفَ عَلَيْکَ نَفَقَتَکَ وَ غَفَرَ ذَنْبَکَ.

وَ رَوَاهُ الْبَرْقِيُّ فِی الْمَحَاسِنِ عَنْ أَبِيهِ مُرْسَلًا (٥).

******

ترجمه:

***

امام صادق (علیه السلام) فرمود: "رسول خدا (صلی الله علیه وآله) به کسی که از مکه بازمی گشت می گفت: 'خداوند از تو قبول کند و هزینه هایت را جبران کند و گناهانت را ببخشد.'"

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۲۲۲ - رقم الحدیث الباب: ۵]

۱۵۲۲۲- ۵- (٦) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَبِی الْحُسَیْنِ الْأَسَدِیِّ قَالَ: قَالَ الصَّادِقُ ع مَنْ عَانَقَ حَاجّاً بِغُبَارِهِ کَانَ کَأَنَّمَا اسْتَلَمَ الْحَجَرَ الْأَسْوَدَ.

******

ترجمه:

***

ابوالحسین اسدی گفت که امام صادق (علیه السلام) فرمود: "هر کس حاجی را با غبارش در آغوش بکشد، گویا که حجرالأسود را لمس کرده است."

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۲۲۳ - رقم الحدیث الباب: ٦]

۱۵۲۲۳- ٦- (۷) وَ فِی الْمَجَالِسِ وَ ثَوَابِ الْأَعْمَالِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُوسَی الْمُتَوَکِّلِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ الْأَسَدِیِّ عَنْ سَهْلِ بْنِ زِیَادٍ عَنْ یَعْقُوبَ بْنِ

١- المحاسن- ٧١- ١٤٢.

٢- الفقيه ٢- ٢٢٨- ٢٢٦٤.

٣- الفقيه ٢- ٢٢٨- ٢٢٦٦.

٤- الفقيه ٢- ٢٩٩- ٢٥١٢.

٥- المحاسن- ٣٧٧- ١٤٩.

٦- الفقيه ٢- ٢٩٩- ٢٥١٣.

٧- أمالی الصدوق- ٤٦٩- ٥، و ثواب الأعمال- ٧٤- ١.

يَزِيدَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِی حَمْزَةَ (١) عَمَّنْ حَدَّثَهُ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: مَنْ لَقِیَ حَاجّاً فَصَافَحَهُ كَانَ كَمَنِ اسْتَلَمَ الْحَجَرَ.

******

ترجمه:

***

محمد بن ابی حمزه از کسی که برایش روایت کرده نقل می کند از امام ابوعبدالله (علیه السلام) که فرمود: "هر کس حاجی را ملاقات کند و با او دست بدهد، گویا که حجرالأسود را لمس کرده است."

***

[رقم الحديث الكلی: ١٥٢٢٤ - رقم الحديث الباب: ٧]

١٥٢٢٤- ٧- (٢) وَ فِی الْخِصَالِ بِإِسْنَادِهِ الآتِی (٣) عَنْ عَلِیٍّ ع فِی حَدِيثِ الْأَرْبَعِمِائَةِ قَالَ: إِذَا قَدِمَ أَخُوكَ مِنْ مَكَّةَ فَقَبِّلْ بَيْنَ عَيْنَيْهِ وَ فَاهُ الَّذِی قَبَّلَ بِهِ الْحَجَرَ الْأَسْوَدَ الَّذِی قَبَّلَهُ رَسُولُ اللَّهِ ص- وَ الْعَيْنَ

الَّتِی نَظَرَ بِهَا إِلَی بَیْتِ اللَّهِ- وَ قَبَّلَ مَوْضِعَ سُجُودِهِ وَ وَجْهِهِ وَ إِذَا هَنَّأْتُمُوهُ فَقُولُوا لَهُ قَبِلَ اللَّهُ نُسُکَکَ وَ رَحِمَ سَعْیَکَ وَ أَخْلَفَ عَلَیْکَ نَفَقَتَکَ وَ لَا جَعَلَهُ آخِرَ عَهْدِهِ بِبَیْتِهِ الْحَرَامِ.

******

ترجمه:

***

امام علی (علیه السلام) در حدیث چهارصدگانه فرمود: "هرگاه برادرت از مکه بازگشت، بین دو چشم او را ببوس و دهانی که با آن حجرالأسودی را که و رسول خدا (صلی الله علیه وآله) بوسیده است، ببوس. همچنین چشمی که به خانه خدا نگریسته است، و محل سجده اش و صورتش را ببوس. و وقتی او را تبریک می گویید، بگویید: 'خداوند مناسکت را قبول کند، تلاشت را رحمت کند، هزینه ات را جبران کند، و این آخرین بارت نباشد که به خانه اش می روی.'"

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۲۲۵ - رقم الحدیث الباب: ۸]

۱۵۲۲۵- ۸- (٤) أَحْمَدُ بْنُ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ الْبَرْقِیُّ فِی الْمَحَاسِنِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُحَمَّدٍ الْحَجَّالِ رَفَعَهُ قَالَ: لَا یَزَالُ عَلَی الْحَاجِّ نُورُ الْحَجِّ مَا لَمْ یُذْنِبْ.

******

ترجمه:

***

عبدالله بن محمد الحجال نقل کرده است: "نور حج بر حاجی باقی می ماند مادامی که گناه نکند."

***

[رقم الحديث الكلی: ١٥٢٢٦ - رقم الحديث الباب: ٩]

١٥٢٢٦- ٩- (٥) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَيْرٍ عَنْ عَبْدِ الْوَهَّابِ بْنِ الصَّبَّاحِ عَنْ أَبِيهِ قَالَ: لَقِیَ مُسْلِمٌ مَوْلَی أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع صَدَقَةَ الْأَحْدَبَ- وَ قَدْ قَدِمَ مِنْ مَكَّةَ فَقَالَ لَهُ مُسْلِمٌ- الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِی يَسَّرَ سَبِيلَكَ وَ هَدَی دَلِيلَكَ وَ أَقْدَمَكَ بِحَالِ عَافِيَةٍ وَ قَدْ قُضِیَ الْحَجُّ وَ أَعَانَ عَلَی السَّعَةِ فَقَبِلَ اللَّهُ مِنْكَ وَ أَخْلَفَ عَلَيْكَ نَفَقَتَكَ وَ جَعَلَهَا حَجَّةً مَبْرُورَةً وَ لِذُنُوبِكَ طَهُوراً- فَبَلَغَ ذَلِكَ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع فَقَالَ لَهُ كَيْفَ قُلْتَ لِصَدَقَةَ فَأَعَادَ عَلَيْهِ فَقَالَ مَنْ عَلَّمَكَ هَذَا فَقَالَ

١- فی الثواب- محمّد بن حمزة (هامش المخطوط) و كذلک الأمالی.

٢- الخصال- ٦٣٥.

٣- يأتی فی الفائدة الأولی من الخاتمة برمز (ر).

٤- المحاسن- ٧١- ١٤٣.

٥- التهذيب ٥- ٤٤٤- ١٥٤٧.

جُعِلْتُ فِدَاكَ مَوْلَایَ أَبُو الْحَسَنِ ع- فَقَالَ لَهُ نِعْمَ مَا تَعَلَّمْتَ إِذَا لَقِيتَ أَخاً مِنْ إِخْوَانِكَ فَقُلْ لَهُ هَكَذَا فَإِنَّ الْهُدَی بِنَا هُدًی وَ إِذَا لَقِيتَ هَؤُلَاءِ فَقُلْ لَهُمْ مَا يَقُولُونَ.

وَ رَوَاهُ ابْنُ إِدْرِيسَ فِی آخِرِ السَّرَائِرِ نَقْلًا مِنْ جَامِعِ الْبَزَنْطِیِّ عَنِ الْأَحْدَبِ قَالَ: قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع إِذَا لَقِيتَ أَخَاكَ قَدْ قَدِمَ مِنَ الْحَجِّ فَقُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ وَ ذَكَرَ الدُّعَاءَ إِلَی آخِرِهِ (١).

أَقُولُ: وَ يَأْتِی مَا يَدُلُّ عَلَی ذَلِكَ (٢).

******

ترجمه:

***

عبدالوهاب بن صباح از پدرش نقل کرده است: مسلم، غلام امام ابوعبدالله (علیه السلام)، صدقه أحدب را که از مکه بازگشته بود، ملاقات کرد و به او گفت: "الحمدلله که راهت را آسان کرد و راهنمایت را هدایت کرد و تو را در حالی که در حال عافیت بودی، بازگرداند. حج به پایان رسیده و خداوند کمک کرد بر گستردگی و هزینه ات را جبران کرد و آن را حج مقبول و پاک کننده از گناهان قرار داد." این کلام به امام ابوعبدالله (علیه السلام) رسید و از مسلم پرسید: "به صدقه چه گفتی؟" مسلم آن را تکرار کرد. امام پرسید: "چه کسی این را به تو آموخت؟" مسلم پاسخ داد: "مولای من، ابوالحسن (علیه السلام)." امام فرمود: "چه خوب آموختی، هرگاه برادری از برادرانت را ملاقات کردی، به او چنین بگو، زیرا هدایت ما هدایت است و هرگاه آن ها را ملاقات کردی، به آن ها بگو همان طور که می گویند.

***

٥٦- بَابُ أَنَّهُ يُسْتَحَبُّ لِمَنْ أَرَادَ سَفَراً أَنْ يُعْلِمَ إِخْوَانَهُ وَ يُكْرَهُ لِلْمُسَافِرِ أَنْ يَطْرُقَ أَهْلَهُ لَيْلًا حَتَّى يُعْلِمَهُمْ

اشارة

(٣) ٥٦ بَابُ أَنَّهُ يُسْتَحَبُّ لِمَنْ أَرَادَ سَفَراً أَنْ يُعْلِمَ إِخْوَانَهُ وَ يُكْرَهُ لِلْمُسَافِرِ أَنْ يَطْرُقَ أَهْلَهُ لَيْلًا حَتَّى يُعْلِمَهُمْ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۵۲۲۷ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱۵۲۲۷- ۱- (٤) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ النَّوْفَلِيِّ عَنِ السَّكُونِيِّ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ ص حَقٌّ عَلَى الْمُسْلِمِ إِذَا أَرَادَ سَفَراً أَنْ يُعْلِمَ إِخْوَانَهُ وَ حَقٌّ عَلَى إِخْوَانِهِ إِذَا قَدِمَ أَنْ يَأْتُوهُ.

******

ترجمه:

***

سکونی از امام ابوعبدالله (علیه السلام) نقل کرده است که پیامبر (صلی الله علیه وآله) فرمود: "بر مسلمان حق است که هرگاه قصد سفر کرد، به برادرانش اطلاع دهد و بر برادرانش حق است که هرگاه بازگشت، به دیدار او بروند."

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۵۲۲۸ - رقم الحديث الباب: ۲]

۱۵۲۲۸- ۲- (٥) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ

۱- مستطرفات السرائر- ۵۸- ۲۳.

۲- یأتی فی الأبواب ۳۲، ۳۳، ۳٤، ۳۵، و فی الحدیث ٤ من الباب ۷۵، و فی الحدیثین ۹، ۲۱ من الباب ۱۲۲، و فی الأبواب ۱۲۳، ۱۲٦، ۱۲۷، ۱۳۱، ۱۳۳ من أبواب أحکام العشرة. و تقدم فی الحدیث ٦ من الباب ۲۹ من أبواب الملابس، و فی الباب ۱۷ من أبواب قواطع الصلاة.

۳- الباب ۵٦ فیه ۳ أحادیث.

٤- الکافی ۲- ۱۷٤- ۱٦.

۵- الفقیه ۲- ۳۰۰- ۲۵۱٤.

الْأَنْصَارِیِّ قَالَ: نَهَی رَسُولُ اللَّهِ ص أَنْ یَطْرُقَ الرَّجُلُ أَهْلَهُ لَیْلًا إِذَا جَاءَ مِنَ الْغَیْبَةِ حَتَّی یُؤْذِنَهُمْ.

وَ رَوَاهُ الْبَرْقِیُّ فِی الْمَحَاسِنِ عَنِ النَّوْفَلِیِّ عَنِ السَّکُونِیِّ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع عَنْ أَبِیهِ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الْأَنْصَارِیِّ مِثْلَهُ (۱).

******

ترجمه:

***

جابر بن عبدالله انصاری گفته است: "رسول خدا (صلی الله علیه وآله) نهی کرد از اینکه مرد هنگام بازگشت از سفر شبانه به خانه وارد شود، مگر اینکه اطلاع دهد."

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۲۲۹ - رقم الحدیث الباب: ۳]

۱۵۲۲۹- ۳- (۲) الْحَسَنُ بْنُ مُحَمَّدٍ الطُّوسِيُّ فِی الْمَجَالِسِ عَنْ أَبِیهِ عَنِ ابْنِ مَخْلَدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِیِّ عَنْ إِبْرَاهِیمَ بْنِ الْعَبَّاسِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ رجَاءٍ عَنِ ابْنِ عَجْلَانَ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ: نَهَی رَسُولُ اللَّهِ ص أَنْ تُطْرَقَ النِّسَاءُ لَیْلًا قَالَ فَطَرَقَ رَجُلَانِ وَ کِلَاهُمَا رَأَی مَعَ امْرَأَتِهِ مَا یَکْرَهُ.

أَقُولُ: وَ یَأْتِی مَا یَدُلُّ عَلَی ذَلِکَ فِی آدَابِ النِّکَاحِ (۳).

******

ترجمه:

***

نافع از ابن عمر نقل می کند که رسول الله (صلی الله علیه وآله) نهی فرمود از اینکه شبانه بر زنان وارد شوید. دو مرد شبانه وارد شدند و هر دوی آن ها چیزی ناخوشایند با همسرانشان دیدند.

***

۵۷- بَابُ کَرَاهَةِ الْحَجِّ وَ الْعُمْرَةِ عَلَی الْإِبِلِ الْجَلَّالاتِ

اشارة

(٤) ۵۷ بَابُ کَرَاهَةِ الْحَجِّ وَ الْعُمْرَةِ عَلَی الْإِبِلِ الْجَلَّالاتِ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۵۲۳۰ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱۵۲۳۰- ۱- (۵) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ يَحْيَى عَنِ الْحَسَنِ بْنِ مُوسَى عَنْ غِيَاثِ بْنِ كَلُّوبٍ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَمَّارٍ عَنْ جَعْفَرٍ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ عَلِيّاً ع كَانَ يَكْرَهُ الْحَجَّ وَ الْعُمْرَةَ عَلَى الْإِبِلِ الْجَلَّالاتِ.

وَ رَوَاهُ الْكُلَيْنِيُّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ (٦)

۱- المحاسن- ۳۷۷- ۱٤۸.

۲- أمالی الطوسیّ ۲- ۷.

۳- يأتی فی الباب ٦٥ من أبواب مقدمات النكاح.

٤- الباب ٥٧ فيه حديث واحد.

٥- التهذيب ٥- ٤۳۹- ۱٥۲٥.

٦- الكافی ٤- ٥٤۳- ۱۳.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ مُرْسَلًا (۱).

******

ترجمه:

***

اسحاق بن عمار از جعفر از پدرش نقل می کند که علی (علیه السلام) حج و عمره را با شترهای جلاله(نجاست خوار) ناپسند می دانست.

***

۵۸- بَابُ اسْتِحْبَابِ سُرْعَةِ الْعَوْدِ إِلَى الْأَهْلِ وَ كَرَاهَةِ سَبْقِ الْحَاجِّ وَ جَعْلِ الْمَنْزِلَيْنِ مَنْزِلًا إِلَّا مَعَ كَوْنِ الْأَرْضِ مُجْدِبَةً

اشارة

(۲) ۵۸ بَابُ اسْتِحْبَابِ سُرْعَةِ الْعَوْدِ إِلَى الْأَهْلِ وَ كَرَاهَةِ سَبْقِ الْحَاجِّ وَ جَعْلِ الْمَنْزِلَيْنِ مَنْزِلًا إِلَّا مَعَ كَوْنِ الْأَرْضِ مُجْدِبَةً

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلى: ۱۵۲۳۱ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱۵۲۳۱- ۱- (۳) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ قَالَ: قَالَ ع السَّفَرُ قِطْعَةٌ مِنَ الْعَذَابِ فَإِذَا قَضَى أَحَدُكُمْ سَفَرَهُ فَلْيُسْرِعِ الْعَوْدَ إِلَى أَهْلِهِ.

وَ رَوَاهُ الْبَرْقِيُّ فِي الْمَحَاسِنِ عَنِ النَّوْفَلِيِّ عَنِ السَّكُونِيِّ عَنِ الصَّادِقِ عَنْ آبَائِهِ ع قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص وَ ذَكَرَ مِثْلَهُ (٤).

******

ترجمه:

***

محمد بن علی بن حسین نقل کرده است که امام (علیه السلام) فرمود: "سفر قطعه ای از عذاب است؛ پس هرگاه یکی از شما سفر خود را به پایان رساند، بشتابد که به خانواده اش بازگردد

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۲۳۲ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱۵۲۳۲- ۲- (۵) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَيُّوبَ بْنِ أَعْيَنَ قَالَ: سَمِعْتُ الْوَلِيدَ بْنَ صَبِيحٍ يَقُولُ لِأَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع- إِنَّ أَبَا حَنِيفَةَ رَأَى هِلَالَ ذِی الْحِجَّةِ بِالْقَادِسِيَّةِ- وَ شَهِدَ مَعَنَا عَرَفَةَ فَقَالَ مَا لِهَذَا صَلَاةٌ مَا لِهَذَا صَلَاةٌ.

وَ رَوَاهُ الْبَرْقِیُّ فِی الْمَحَاسِنِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِیٍّ عَنِ الْحَكَمِ بْنِ مِسْكِينٍ عَنْ أَيُّوبَ بْنِ أَعْيَنَ مِثْلَهُ (٦).

******

ترجمه:

***

ایوب بن أعین گفت: "شنیدم که ولید بن صبیح به امام ابوعبدالله (علیه السلام) گفت: 'ابو حنیفه در قادسیه هلال ذی الحجه را دید و با ما در عرفه حضور داشت، سپس گفت: 'برای این نماز نیست، برای این نماز نیست.'"

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۲۳۳ - رقم الحدیث الباب: ۳]

۱۵۲۳۳- ۳- (۷) قَالَ وَ قَالَ الصَّادِقُ ع سَيْرُ الْمَنَازِلِ يُنْفِدُ الزَّادَ وَ يُسِی ءُ الْأَخْلَاقَ وَ يُخْلِقُ الثِّيَابَ وَ السَّيْرُ ثَمَانِيَةَ عَشَرَ.

ص: ٤٥٠

۱- الفقيه ۲- ۵۲۰- ۳۱۱٤.

۲- الباب ۵۸ فيه ۷ أحاديث.

۳- الفقيه ۲- ۳۰۰- ۲۵۱۵.

٤- المحاسن- ۳۷۷- ۱٤۷.

۵- الفقيه ۲- ۲۹۲- ۲٤۹۳.

٦- المحاسن- ۳٦۲- ۹٤.

۷- الفقيه ۲- ۳۰۰- ۲۵۱٦.

وَ رَوَاهُ الْبَرْقِيُّ فِی الْمَحَاسِنِ عَنِ ابْنِ أَبِی نَجْرَانَ (۱) عَمَّنْ ذَكَرَهُ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع مِثْلَهُ (۲).

******

ترجمه:

***

امام صادق (عليه السلام) فرمود: "سفر كردن بين منازل، توشه را تمام می كند، اخلاق را بد می كند، و لباس ها را فرسوده می كند. و سفر هجده [چيزی است كه كامل نيست]."

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۵۲۳٤ - رقم الحديث الباب: ٤]

١٥٢٣٤- ٤- (٣) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنِ السَّكُونِيِّ بِإِسْنَادِهِ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الرِّفْقَ وَ يُعِينُ عَلَيْهِ فَإِذَا رَكِبْتُمُ الدَّوَابَّ الْعِجَافَ فَأَنْزِلُوهَا مَنَازِلَهَا فَإِنْ كَانَتِ الْأَرْضُ مُجْدِبَةً فَانْجُوا (٤) عَلَيْهَا وَ إِنْ كَانَتْ مُخْصِبَةً فَأَنْزِلُوهَا مَنَازِلَهَا.

وَ رَوَاهُ الْكُلَيْنِيُّ عَنْ عَلِيٍّ عَنْ أَبِيهِ عَنِ النَّوْفَلِيِّ عَنِ السَّكُونِيِّ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع مِثْلَهُ (٥).

******

ترجمه:

***

سکونی به اسناد خود نقل کرده است که رسول خدا (صلی الله علیه وآله) فرمود: "خداوند رفق و مدارا را دوست دارد و بر آن یاری می دهد. بنابراین، هرگاه سوار بر حیوانات لاغر شدید، آن ها را در جای خود متوقف کنید. اگر زمین خشک و بی حاصل است، از آن ها با سرعت بگذرید و اگر زمین حاصلخیز است، آن ها را در جای خود متوقف کنید."

***

[رقم الحديث الكلى: ١٥٢٣٥ - رقم الحديث الباب: ٥]

١٥٢٣٥- ٥- (٦) قَالَ وَ قَالَ أَبُو جَعْفَرٍ ع إِذَا سِرْتَ فِي أَرْضٍ مُخْصِبَةٍ فَارْفُقْ بِالسَّيْرِ وَ إِذَا سِرْتَ فِي أَرْضٍ مُجْدِبَةٍ فَعَجِّلْ بِالسَّيْرِ.

وَ رَوَاهُ الْبَرْقِيُّ فِي الْمَحَاسِنِ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ حَمَّادٍ عَنْ جَمِيلِ بْنِ سُوَيْدٍ (٧) عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ ع (٨)

وَ الَّذِي قَبْلَهُ عَنِ النَّوْفَلِيِّ إِلَّا أَنَّهُ قَالَ فَأَلِحُّوا عَلَيْهَا

******

ترجمه:

***

امام ابوجعفر (علیه السلام) فرمود: "هرگاه در زمینی حاصلخیز سفر کردی، با مدارا و آرامش سفر کن و هرگاه در زمینی خشک و بی حاصل سفر کردی، با سرعت حرکت کن.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۲۳۶ - رقم الحدیث الباب: ٦]

۱۵۲۳٦- ٦- (۹) مُحَمَّدُ بْنُ عُمَرَ بْنِ عَبْدِ الْعَزِیزِ الْکَشِّیُّ فِی کِتَابِ الرِّجَالِ عَنْ

ص: ٤٥١

۱- فی المحاسن- ابن نجران.

۲- المحاسن- ۳۷٦- ۱٤٦.

۳- الفقیه ۲- ۲۸۹- ۲٤۸۰، و المحاسن- ۳٦۱- ۸۷، و أورد صدره عن الکافی فی الحدیث ۱۳ من الباب ۲۷ من أبواب جهاد النفس.

٤- انجوا- أسرعوا (الصحاح- نجا- ٦- ۲٥۰۱).

٥- الکافی ۲- ۱۲۰- ۱۲.

٦- الفقیه ۲- ۲۹۰- ۲٤۸۲.

۷- فی المحاسن- جمیل بن سدیر.

۸- المحاسن- ۳٦۱- ۸۹.

۹- رجال الکشّیّ ۲- ٦٠٦- ٥٧٥.

مُحَمَّدِ بْنِ مَسْعُودٍ عَنْ عَلِیِّ بْنِ الْحَسَنِ عَنْ عَمْرِو بْنِ عُثْمَانَ عَنْ بَعْضِ أَصْحَابِنَا عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: أَتَی قَنْبَرُ أَمِیرَ الْمُؤْمِنِینَ ع فَقَالَ هَذَا سَابِقُ الْحَاجِّ فَقَالَ لَا قَرَّبَ اللَّهُ دَارَهُ إِنَّ هَذَا خَاسِرُ الْحَاجِّ یُتْعِبُ الْبَهِیمَةَ وَ یَنْقُرُ الصَّلَاةَ اخْرُجْ إِلَیْهِ فَاطْرُدْهُ.

******

ترجمه:

***

عمرو بن عثمان از برخی از یاران ما نقل کرده است که امام ابوعبدالله (علیه السلام) فرمود: "قنبر به نزد امیرالمؤمنین (علیه السلام) آمد و گفت: 'این پیشروی حاجیان است.' امام فرمود: 'خدا خانه اش را دور نکند، زیرا این از دست رفته حاجیان است، حیوان را خسته می کند و نماز را سریع به پایان می برد. بیرون برو و او را دور کن .'"

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۲۳۷ - رقم الحدیث الباب: ۷]

۱۵۲۳۷- ۷- (۱) وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ الْبَرَاثِیِّ وَ عُثْمَانَ بْنِ حَامِدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ یَزْدَادَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ (۲) عَنِ الْمُزَخْرَفِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُثْمَانَ قَالَ: ذُکِرَ عِنْدَ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع أَبُو حَنِیفَةَ السَّابِقُ وَ أَنَّهُ یَسْرِی فِی أَرْبَعَ عَشْرَةَ فَقَالَ لَا صَلَاةَ لَهُ.

******

ترجمه:

***

عبدالله بن عثمان گفت: "ابوحنیفه السابق نزد امام ابوعبدالله (علیه السلام) ذکر شد و اینکه او در چهارده [چیز] سریع حرکت می کند. امام فرمود: 'او نمازی ندارد.'

***

۵۹- بَابُ اسْتِحْبَابِ التَّعَمُّمِ وَ التَّحَنُّكِ عِنْدَ الْخُرُوجِ إِلَى السَّفَرِ

اشارة

(۳) ۵۹ بَابُ اسْتِحْبَابِ التَّعَمُّمِ وَ التَّحَنُّكِ عِنْدَ الْخُرُوجِ إِلَى السَّفَرِ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلى: ۱۵۲۳۸ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱۵۲۳۸- ۱- (٤) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ قَالَ: قَالَ أَبُو الْحَسَنِ مُوسَى بْنُ جَعْفَرٍ ع أَنَا ضَامِنٌ لِمَنْ خَرَجَ يُرِيدُ سَفَراً مُعْتَمّاً تَحْتَ حَنَكِهِ ثَلَاثاً (٥) أَنْ لَا يُصِيبَهُ السَّرَقُ وَ الْغَرَقُ وَ الْحَرَقُ.

وَ فِي ثَوَابِ الْأَعْمَالِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ جَعْفَرٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ الدِّهْقَانِ عَنْ دُرُسْتَ عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ عَبْدِ الْحَمِيدِ عَنْ أَبِي الْحَسَنِ الْأَوَّلِ ع مِثْلَهُ (٦)

١- رجال الكشّيّ ٢- ٦٠٦- ٥٧٦.

٢- فی المصدر- محمّد بن الحسين.

٣- الباب ٥٩ فيه ٣ أحاديث.

٤- الفقيه ٢- ٣٠١- ٢٥١٩.

٥- ليس فی الثواب (هامش المخطوط) و ثلاثا مفعول ضامن (منه. قده).

٦- ثواب الأعمال- ٢٢٢- ٢.

وَ رَوَاهُ الْبَرْقِيُّ فِی الْمَحَاسِنِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى مِثْلَهُ (١).

******

ترجمه:

***

محمد بن علی بن حسين گفته است که امام ابوالحسن موسی بن جعفر (عليه السلام) فرمود: "من ضمانت می کنم برای کسی که با عمامه باشد وتحت الحنک قرار دهد سه بار و قصد سفر داشته باشد ، به او سرقت، غرق يا سوختگی نرسد."

***

[رقم الحديث الكلی: ١٥٢٣٩ - رقم الحديث الباب: ٢]

١٥٢٣٩- ٢- (٢) وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ عَنِ الصَّفَّارِ عَنِ الْعَبَّاسِ بْنِ مَعْرُوفٍ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ مَحْبُوبٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ رِئَابٍ عَنْ رَجُلٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: ضَمِنْتُ لِمَنْ خَرَجَ مِنْ بَيْتِهِ مُعْتَمّاً أَنْ يَرْجِعَ إِلَيْهِمْ سَالِماً.

******

ترجمه:

***

علی بن ریاب از مردی از امام ابوعبدالله (علیه السلام) نقل می کند که فرمود: "من تضمین می کنم که کسی که از خانه اش با عمامه بیرون رود، به سلامت به خانه اش بازگردد."

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۲۴۰ - رقم الحدیث الباب: ۳]

۱۵۲۴۰- ۳- (۳) عَلِیُّ بْنُ مُوسَی بْنِ طَاوُسٍ فِی أَمَانِ الْأَخْطَارِ قَالَ رَأَیْتُ بِخَطِّ جَدِّی لِأُمِّی وَرَّامِ بْنِ أَبِی فِرَاسٍ مَا هَذَا لَفْظُهُ عَنْ صَفْوَانَ بْنِ یَحْیَی وَ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِی نَصْرٍ الْبَزَنْطِیِّ عَنْ أَبِی الْحَسَنِ الرِّضَا ع قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص لَوْ أَنَّ رَجُلًا خَرَجَ مِنْ مَنْزِلِهِ یَوْمَ السَّبْتِ مُعْتَمّاً بِعِمَامَةٍ بَیْضَاءَ قَدْ حَنَّکَهَا تَحْتَ حَنَکِهِ ثُمَّ أَتَی إِلَی جَبَلٍ لِیُزِیلَهُ عَنْ مَکَانِهِ لَأَزَالَهُ عَنْ مَکَانِهِ.

(٤)

******

ترجمه:

***

احمد بن محمد بن ابی نصر بزنطی از امام ابوالحسن رضا (علیه السلام) نقل می کند که رسول خدا (صلی الله علیه وآله) فرمود: "اگر مردی روز شنبه از خانه اش خارج شود و عمامه ای سفید بر سر

داشته باشد و آن را زیر چانه اش ببندد(تحت الحنک قراردهد) و سپس به کوهی برود تا آن را از جای خود بردارد، یقیناً آن را از جای خود خواهد برداشت."

***

٦٠- بَابُ كَرَاهَةِ رُكُوبِ الْبَحْرِ فِی هَيَجَانِهِ وَ رُكُوبِهِ لِلتِّجَارَةِ

اشارة

(٥) ٦٠ بَابُ كَرَاهَةِ رُكُوبِ الْبَحْرِ فِی هَيَجَانِهِ وَ رُكُوبِهِ لِلتِّجَارَةِ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلی: ١٥٢٤١ - رقم الحديث الباب: ١]

١٥٢٤١- ١- (٦) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِیِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ عَنْ أَحَدِهِمَا ع قَالَ: كَانَ أَبِی يَكْرَهُ رُكُوبَ الْبَحْرِ لِلتِّجَارَةِ.

******

ترجمه:

***

ترجمه تحت اللفظی:

محمد بن مسلم از یکی از ایشان (علیه السلام) نقل می کند که فرمود: "پدرم از سفر دریایی برای تجارت بیزار بود."

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۲۴۲ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱۵۲۴۲- ۲- (۷) وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ أَنَّهُ سَأَلَ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنْ رُكُوبِ الْبَحْرِ فِی هَیَجَانِهِ فَقَالَ وَ لِمَ یُغَرِّرُ الرَّجُلُ بِدِینِهِ.

******

ترجمه:

***

محمد بن مسلم نقل کرده است که از امام ابوعبدالله (علیه السلام) درباره سفر دریایی در طوفان پرسید. امام فرمود: "چرا مرد باید دینش را به خطر بیندازد؟"

***

۱- المحاسن- ۳۷۳- ۱۳۷.

۲- ثواب الأعمال- ۲۲۲- ۱.

۳- أمان الأخطار- ۱۰۳ و ۱۰۴.

٤- و تقدم ما يدلّ على ذلک فی الباب ٢٦ من أبواب لباس المصلی.

٥- الباب ٦٠ فيه ٧ أحاديث.

٦- الفقيه ١- ٤٥٩- ١٣٣٠.

٧- الفقيه ١- ٤٦٠- ١٣٣١، و أورده عن التهذيب و الكافی فی الحديث ٢ من الباب ٦٧ من أبواب ما يكتسب به.

[رقم الحديث الكلی: ١٥٢٤٣ - رقم الحديث الباب: ٣]

١٥٢٤٣- ٣- (١) قَالَ الصَّدُوقُ وَ نَهَى رَسُولُ اللَّهِ ص عَنْ رُكُوبِ الْبَحْرِ فِی هَيَجَانِهِ.

******

ترجمه:

***

صدوق نقل كرده است كه رسول خدا (صلی الله عليه وآله) از سفر دريايی در طوفان نهی كرده است.

***

[رقم الحديث الكلی: ١٥٢٤٤ - رقم الحديث الباب: ٤]

١٥٢٤٤- ٤- (٢) قَالَ وَ قَالَ ع مَا أَجْمَلَ الطَّلَبَ مَنْ رَكِبَ الْبَحْرَ.

******

ترجمه:

***

و گفت (علیه السلام): "چه زیباست جستجو کردن(رزق) برای کسی که سفر دریاای می رود ."

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۲۴۵ - رقم الحدیث الباب: ۵]

۱۵۲۴۵- ۵- (۳) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ حَمَّادِ بْنِ عَمْرٍو وَ أَنَسِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ آبَائِهِ ع وَ فِي وَصِيَّةِ النَّبِيِّ ص لِعَلِيٍّ ع قَالَ: وَ كُرِهَ رُكُوبُ الْبَحْرِ فِي وَقْتِ هَيَجَانِهِ.

******

ترجمه:

***

انس بن محمد از پدرش از جعفر بن محمد از پدرانش نقل کرده است و در وصیت پیامبر (صلی الله علیه وآله) به علی (علیه السلام) فرمود: "و سفر دریایی در زمان طوفان ناپسند است."

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۲۴۶ - رقم الحدیث الباب: ۶]

۱۵۲۴۶- ۶- (۴) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ ابْنِ فَضَّالٍ قَالَ: سَأَلَ الْحَسَنُ بْنُ الْجَهْمِ أَبَا الْحَسَنِ ع لِابْنِ أَسْبَاطٍ فَقَالَ مَا تَرَى لَهُ يَرْكَبُ الْبَحْرَ أَوِ الْبَرَّ إِلَى مِصْرَ- قَالَ الْبَرَّ إِلَى أَنْ قَالَ وَ قَالَ الْحَسَنُ- الْبَرُّ أَحَبُّ إِلَيَّ فَقَالَ لَهُ وَ إِلَيَّ.

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ مِثْلَهُ (۵).

******

ترجمه:

***

ابن فضال گفت: حسن بن جهم از امام ابوالحسن (علیه السلام) درباره ابن اسباط پرسید و گفت: "چه نظری داری که او به دریا یا خشکی به مصر برود؟" امام فرمود: "به خشکی." تا آنکه حسن گفت: "من خشکی را دوست دارم." امام فرمود: "من هم."

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۲۴۷ - رقم الحدیث الباب: ۷]

۱۵۲۴۷- ۷- (٦) وَ عَنْ عَلِیِّ بْنِ إِبْرَاهِیمَ عَنِ ابْنِ أَسْبَاطٍ وَ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ عَنْ مُوسَی بْنِ الْقَاسِمِ عَنْ عَلِیِّ بْنِ أَسْبَاطٍ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِی الْحَسَنِ ع

ص: ٤٥٤

۱- الفقیه ۱- ٤٦٠- ۱۳۳۲.

۲- الفقیه ۱- ٤٦٠- ۱۳۳۳.

۳- الفقیه ٤- ۳۵۷- ۵۷٦۲.

٤- الکافی ۳- ٤۷۱- ٤، و أورده مع زیادة فی الحدیث ٤ من الباب ۱ من أبواب صلاة الاستخارة.

۵- التهذیب ۳- ۳۱۱- ۹٦٤.

٦- الکافی ۳- ٤۷۱- ۵، و أورد قطعة منه فی الحدیث ۸ من الباب ۲۰ من هذه الأبواب، و أخری فی الحدیث ۵ من الباب ۱ من أبواب الاستخارة.

مَا تَرَى آخُذُ بَرّاً أَوْ بَحْراً فَإِنَّ طَرِيقَنَا مَخُوفٌ شَدِيدُ الْخَطَرِ فَقَالَ اخْرُجْ بَرّاً الْحَدِيثَ.

وَ رَوَاهُ الْحِمْيَرِيُّ فِي قُرْبِ الْإِسْنَادِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى عَنِ ابْنِ أَسْبَاطٍ (۱)

أَقُولُ: وَ يَأْتِي مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِكَ فِي التِّجَارَةِ (۲).

******

ترجمه:

***

علی بن اسباط گفت: "به امام ابوالحسن (علیه السلام) گفتم: 'چه نظری داری که از راه خشکی بروم یا دریا؟ زیرا راه ما ترسناک و خطرناک است.' امام فرمود: 'از راه خشکی برو.'"

***

٦١- بَابُ اسْتِحْبَابِ الدُّعَاءِ بِالْمَأْثُورِ لِمَنْ رَكِبَ الْبَحْرَ

اشارة

(۳) ٦١ بَابُ اسْتِحْبَابِ الدُّعَاءِ بِالْمَأْثُورِ لِمَنْ رَكِبَ الْبَحْرَ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۵۲۴۸ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱۵۲۴۸- ۱- (٤) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ قَالَ: قَالَ أَبُو جَعْفَرٍ ع لِبَعْضِ أَصْحَابِهِ إِذَا عَزَمَ اللَّهُ لَکَ عَلَى الْبَحْرِ فَقُلِ الَّذِی قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ بِسْمِ اللَّهِ مَجْراها وَ مُرْساها إِنَّ رَبِّی لَغَفُورٌ رَحِيمٌ (٥) فَإِذَا اضْطَرَبَ بِکَ الْبَحْرُ فَاتَّکِئْ عَلَى جَانِبِکَ الْأَيْمَنِ وَ قُلْ بِسْمِ اللَّهِ اسْکُنْ بِسَکِينَةِ اللَّهِ وَ قِرَّ بِقَرَارِ اللَّهِ وَ اهْدَأْ بِإِذْنِ اللَّهِ وَ لَا حَوْلَ وَ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِکَ فِی الِاسْتِخَارَاتِ (٦).

******

ترجمه:

***

محمد بن علی بن حسین گفت: امام ابوجعفر (علیه السلام) به یکی از یارانش فرمود: "اگر خداوند تو را به دریا روانه کند، بگو آنچه خداوند عز و جل گفته است: 'بسم الله مجراها و مرساها، ان ربی لغفور رحیم' (هود: ٤١). پس هرگاه دریا ناآرام شد، بر پهلوی راستت تکیه کن و بگو: 'بسم الله، به سکینه خداوند آرام بگیر، و به قرار خداوند آرام شو، و به اراده خداوند ساکن شو، و لا حول و لا قوة الا بالله.'"

***

٦٢- بَابُ كَرَاهَةِ مَعُونَةِ الْإِنْسَانِ ضَيْفَهُ عَلَى الِارْتِحَالِ عَنْهُ

اشارة

(٧) ٦٢ بَابُ كَرَاهَةِ مَعُونَةِ الْإِنْسَانِ ضَيْفَهُ عَلَى الِارْتِحَالِ عَنْهُ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلى: ۱۵۲۴۹ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱۵۲۴۹- ۱- (۸) مُحَمَّدُ بْنُ إِدْرِيسَ فِی آخِرِ السَّرَائِرِ نَقْلًا مِنْ كِتَابِ أَبِی

ص: ۴۵۵

۱- قرب الإسناد- ۱۶۴.

۲- يأتی فی الباب ۶۷ من أبواب ما يكتسب به

۳- الباب ۶۱ فيه حديث واحد.

۴- الفقيه ۱- ۴۵۹- ۱۳۲۹.

۵- هود ۱۱- ۴۱.

۶- تقدم فی الحديث ۵ من الباب ۱ من أبواب صلاة الاستخارة.

۷- الباب ۶۲ فيه حديثان.

۸- مستطرفات السرائر- ۵۰- ۱۳.

عَبْدِ اللَّهِ السَّيَّارِیِّ قَالَ: نَزَلَ بِأَبِی الْحَسَنِ مُوسَی ع أَضْيَافٌ فَلَمَّا أَرَادُوا الرَّحِيلَ قَعَّدَ عَنْهُمْ غِلْمَانَهُ فَقَالُوا لَهُ يَا ابْنَ رَسُولِ اللَّهِ لَوْ أَمَرْتَ الْغِلْمَانَ فَأَعَانُونَا عَلَی رِحْلَتِنَا فَقَالَ لَهُمْ أَمَّا وَ أَنْتُمْ تَرْحَلُونَ عَنَّا فَلَا.

******

ترجمه:

***

محمد بن ادریس در آخر السَرائِر از کتاب ابی عبدالله السیاری نقل کرده است که: "مهمانانی بر ابوالحسن موسی (علیه السلام) وارد شدند. وقتی که قصد رفتن داشتند، غلامانش آن ها را متوقف کردند. آن ها به او گفتند: 'ای پسر رسول خدا، اگر به غلامانت دستور می دادی تا ما را در سفرمان یاری کنند.' امام به آن ها فرمود: 'اما چون شما در حال ترک ما هستید، نه.'"

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۲۵۰ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱۵۲۵۰- ۲- (۱) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ فِي الْأَمَالِي عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى عَنِ الْعَبَّاسِ بْنِ مَعْرُوفٍ عَنْ حَمَّادِ بْنِ عِيسَى عَنْ حَرِيزِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ أَوْ غَيْرِهِ قَالَ: نَزَلَ عَلَى أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَوْمٌ مِنْ جُهَيْنَةَ فَأَضَافَهُمْ فَلَمَّا أَرَادُوا الرِّحْلَةَ زَوَّدَهُمْ وَ وَصَلَهُمْ وَ أَعْطَاهُمْ ثُمَّ قَالَ لِغِلْمَانِهِ تَنَحَّوْا عَنْهُمْ لَا تُعِينُوهُمْ فَلَمَّا فَرَغُوا جَاءُوا لِيُوَدِّعُوهُ فَقَالُوا يَا ابْنَ رَسُولِ اللَّهِ لَقَدْ أَضَفْتَ فَأَحْسَنْتَ الضِّيَافَةَ ثُمَّ أَمَرْتَ غِلْمَانَكَ أَنْ لَا يُعِينُونَا عَلَى الرِّحْلَةِ فَقَالَ إِنَّا أَهْلُ بَيْتٍ لَا نُعِينُ أَضْيَافَنَا عَلَى الرِّحْلَةِ مِنْ عِنْدِنَا.

(۲)

******

ترجمه:

***

حریز بن عبدالله یا کسی دیگر نقل کرده است: "گروهی از قبیله جهینه بر امام ابوعبدالله (علیه السلام) وارد شدند و امام آن ها را مهمان کرد. وقتی که قصد رفتن داشتند، آن ها را تجهیز کرد و هدیه داد و سپس به غلامانش گفت که از آن ها دور شوند و کمک نکنند. آن ها پس از آماده شدن برای رفتن نزد امام آمدند و گفتند: 'ای پسر رسول خدا، مهمان نوازی شما بسیار خوب بود، سپس به غلامانتان دستور دادید که به ما در سفرمان کمک نکنند.' امام فرمود: 'ما اهل بیتی هستیم که از نزد خود، به مهمانانمان(که درحال ترک ما هستند)کمک نمی کنیم.'"

***

٦٣- بَابُ كَرَاهَةِ سُرْعَةِ الْمَشْيِ وَ مَدِّ الْيَدَيْنِ عِنْدَهُ وَ التَّبَخْتُرِ فِيهِ

اشارة

(٣) ٦٣ بَابُ كَرَاهَةِ سُرْعَةِ الْمَشْيِ وَ مَدِّ الْيَدَيْنِ عِنْدَهُ وَ التَّبَخْتُرِ فِيهِ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلى: ١٥٢٥١ - رقم الحديث الباب: ١]

١٥٢٥١- ١- (٤) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ فِي الْخِصَالِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ مَاجِيلَوَيْهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ يَحْيَى عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى عَنِ الدِّهْقَانِ عَنْ دُرُسْتَ عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ عَبْدِ الْحَمِيدِ عَنْ أَبِي الْحَسَنِ ع قَالَ: سُرْعَةُ الْمَشْيِ تَذْهَبُ بِبَهَاءِ الْمُؤْمِنِ.

******

ترجمه:

***

ابراهیم بن عبدالحمید از امام ابوالحسن (علیه السلام) نقل کرده است که فرمود: "سرعت در راه رفتن از بهای مؤمن می کاهد."

***

ص: ٤٥٦

١- أمالی الصدوق- ٤٣٧- ٩.

٢- و یأتی ما یدلّ علی ذلک فی الباب ٣٨ من أبواب آداب المائدة.

٣- الباب ٦٣ فیه حدیثان.

٤- الخصال- ٩- ٣٠.

[رقم الحدیث الکلی: ١٥٢٥٢ - رقم الحدیث الباب: ٢]

١٥٢٥٢- ٢- (١) وَ فِی مَعَانِی الْأَخْبَارِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ زِیَادِ بْنِ جَعْفَرٍ الْهَمَذَانِیِّ عَنْ عَلِیِّ بْنِ إِبْرَاهِیمَ عَنْ أَبِیهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِی عُمَیْرٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ جُمَیْعٍ قَالَ: قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع حَدَّثَنِی أَبِی عَنْ أَبِیهِ عَنْ جَدِّهِ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص إِذَا مَشَتْ أُمَّتِی الْمُطَیْطَاءَ وَ خَدَمَتْهُمْ فَارِسُ- وَ الرُّومُ کَانَ بَأْسُهُمْ بَیْنَهُمْ.

الْمُطَیْطَاءُ التَّبَخْتُرُ وَ مَدُّ الْیَدَیْنِ فِی الْمَشْیِ (٢).

******

ترجمه:

***

عمرو بن جميع گفت: امام ابوعبدالله (عليه السلام) فرمود: "پدرم از پدرش از جدش نقل كرد كه رسول خدا (صلى الله عليه وآله) فرمود: 'هرگاه امتم به تبختر راه رفتند و فارس و روم خادمانشان شدند، ستيزه بينشان خواهد بود.'"

المطيطاء: تبختر و دست ها را در راه رفتن كشيدن.

***

٦٤- بَابُ اسْتِحْبَابِ إِقَامَةِ رُفَقَاءِ الْمَرِيضِ لِأَجْلِهِ ثَلَاثاً

اشارة

(٣) ٦٤ بَابُ اسْتِحْبَابِ إِقَامَةِ رُفَقَاءِ الْمَرِيضِ لِأَجْلِهِ ثَلَاثاً

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلى: ١٥٢٥٣ - رقم الحديث الباب: ١]

۱۵۲۵۳- ۱- (٤) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ فِی الْخِصَالِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ أَبِيهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ يَحْيَى عَنْ يَعْقُوبَ بْنِ يَزِيدَ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا رَفَعُوا الْحَدِيثَ قَالَ: حَقُّ الْمُسَافِرِ أَنْ يُقِيمَ عَلَيْهِ أَصْحَابُهُ إِذَا مَرِضَ ثَلَاثاً.

وَ رَوَاهُ الْبَرْقِيُّ فِی الْمَحَاسِنِ عَنْ يَعْقُوبَ بْنِ يَزِيدَ مِثْلَهُ (٥) وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ مُرْسَلًا عَنِ الصَّادِقِ ع (٦).

******

ترجمه:

***

یعقوب بن یزید از عده ای از یاران ما نقل کرده است که: "حق مسافر است که اگر بیمار شود، یارانش تا سه روز نزد او بمانند."

***

[رقم الحديث الكلی: ١٥٢٥٤ - رقم الحديث الباب: ٢]

١٥٢٥٤- ٢- (٧) عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ فِی قُرْبِ الْإِسْنَادِ عَنِ السِّنْدِیِّ بْنِ

ص: ٤٥٧

١- معانی الأخبار- ٣٠١- ١.

٢- و تقدم ما يدلّ على بعض المقصود فی الأحاديث ٦، ٧، ٨ من الباب ٢٣ من أبواب أحكام الملابس.

٣- الباب ٦٤ فيه حديثان.

٤- الخصال- ٩٩- ٤٩، و أورده عن الكافی و المحاسن و الفقیه فی الحدیث ١ من الباب ٩١ من أبواب العشرة.

٥- المحاسن- ٣٥٨- ٧٢.

٦- الفقیه ٢- ٢٧٩- ٢٤٤٥.

٧- قرب الإسناد- ٦٤ و أورده فی الحدیث ٣ من الباب ٩١ من أبواب العشرة.

مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِی الْبَخْتَرِیِّ عَنْ جَعْفَرٍ عَنْ أَبِیهِ عَنْ جَدِّهِ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص إِذَا کُنْتُمْ فِی سَفَرٍ فَمَرِضَ أَحَدُکُمْ فَأَقِیمُوا عَلَیْهِ ثَلَاثَةَ أَیَّامٍ.

******

ترجمه:

***

ابو البختری از امام جعفر صادق علیه السلاماز پدرش از جدش نقل کرده است که رسول خدا (صلی الله علیه وآله) فرمود: "اگر در سفری بودید و یکی از شما بیمار شد، تا سه روز نزد او بمانید.

***

٦٥- بَابُ اسْتِحْبَابِ الْعَوْدِ فِی غَیْرِ طَرِیقِ الذَّهَابِ خُصُوصاً مِنْ عَرَفَاتٍ إِلَی مِنًی

اشارة

(١) ٦٥ بَابُ اسْتِحْبَابِ الْعَوْدِ فِی غَیْرِ طَرِیقِ الذَّهَابِ خُصُوصاً مِنْ عَرَفَاتٍ إِلَی مِنًی

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۵۲۵۵ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱۵۲۵۵- ۱- (۲) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ هَمَّامٍ عَنْ أَبِی الْحَسَنِ ع قَالَ: أَخَذَ رَسُولُ اللَّهِ ص حِينَ غَدَا مِنْ مِنًى- فِی طَرِيقِ ضَبٍّ (۳) وَ رَجَعَ مَا بَيْنَ الْمَأْزِمَيْنِ (٤) وَ كَانَ إِذَا سَلَكَ طَرِيقاً لَمْ يَرْجِعْ فِيهِ.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ مُرْسَلًا (٥)

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِكَ فِی صَلَاةِ الْعِيدِ (٦) وَ كَيْفِيَّةِ الْحَجِّ (۷).

******

ترجمه:

***

اسماعيل بن همام از امام ابوالحسن (عليه السلام) نقل می كند كه فرمود: "رسول خدا (صلی الله عليه وآله) زمانی كه از منی به راه می افتاد، از طريق ضب می رفت و بين المأزمين بازمی گشت و هرگاه مسيری را طی می كرد، از آن مسير بازنمی گشت.

***

٦٦- بَابُ حُكْمِ قَوْلِ الرَّاكِبِ لِلْمَاشِی الطَّرِيقَ

اشارة

(٨) ٦٦ بَابُ حُكْمِ قَوْلِ الرَّاكِبِ لِلْمَاشِى الطَّرِيقَ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلى: ١٥٢٥٦ - رقم الحديث الباب: ١]

١٥٢٥٦- ١- (٩) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ

١- الباب ٦٥ فيه حديث واحد.

٢- الكافى ٤- ٢٤٨- ٥، و أورده فى الحديث ٢٦ من الباب ٢ من أبواب أقسام الحجّ.

٣- ضب- اسم الجبل الذى مسجد الخيف فى سفحه (معجم البلدان ٣- ٤٥١).

٤- المازمان- موضع بين المشعر الحرام و عرفة (معجم البلدان ٥- ٤٠).

٥- الفقيه ٢- ٢٣٧- ٢٢٩٠.

٦- تقدم فى الباب ٣٦ من أبواب صلاة العيدين.

٧- تقدم فى الحديثين ٤، ١٥ من الباب ٢ من أبواب أقسام الحجّ.

٨- الباب ٦٦ فيه ٣ أحاديث.

٩- الكافى ٦- ٥٤٠- ١٥.

أَبِى عُمَيْرٍ عَنْ هِشَامِ بْنِ سَالِمٍ قَالَ: قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع إِنَّ مِنَ الْحَقِّ أَنْ يَقُولَ الرَّاكِبُ لِلْمَاشِى الطَّرِيقَ.

******

ترجمه:

***

هشام بن سالم از امام ابوعبدالله (علیه السلام) نقل می کند که فرمود: "از ظلم است که سوار به پیاده بگوید راه (یعنی بروکنار).

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۲۵۷ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱۵۲۵۷- ۲- (۱) قَالَ الْکُلَیْنِیُّ وَ فِی نُسْخَةٍ أُخْرَی مِنَ الْجَوْرِ أَنْ یَقُولَ الرَّاکِبُ لِلْمَاشِی الطَّرِیقَ.

أَقُولُ: فَعَلَی النُّسْخَةِ الْأُولَی مَعْنَاهُ یَنْبَغِی لِلرَّاکِبِ أَنْ یُحَذِّرَ الْمَاشِیَ لِیَعْدِلَ عَنْ طَرِیقِهِ لِئَلَّا یُصِیبَهُ ضَرَرٌ وَ مَعْنَی النُّسْخَةِ الثَّانِیَةِ أَنَّهُ لَا یَنْبَغِی لِلرَّاکِبِ أَنْ یُکَلِّفَ الْمَاشِیَ الْعُدُولَ عَنْ طَرِیقِهِ بَلْ یَعْدِلُ الرَّاکِبُ.

******

ترجمه:

***

کلینی گفت و در نسخه دیگری آمده است: "از ظلم است که سوار به پیاده راه را نشان دهد."

می گویم: "در نسخه اول، معنای آن این است که باید سوار پیاده را هشدار دهد تا از راه خود بگذرد تا به او ضرری نرسد؛ و در نسخه دوم، معنایش این است که نباید سوار از پیاده بخواهد که از راه خود منحرف شود، بلکه سوار باید منحرف شود."

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۵۲۵۸ - رقم الحديث الباب: ۳]

۱۵۲۵۸- ۳- (۲) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ فِی الْخِصَالِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى الْعَطَّارِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الْجَبَّارِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْمَاعِيلَ بْنِ بَزِيعٍ عَنْ هِشَامِ بْنِ سَالِمٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: مِنَ الْجَوْرِ قَوْلُ الرَّاكِبِ لِلْمَاشِی الطَّرِيقَ.

******

ترجمه:

***

هشام بن سالم از امام ابوعبدالله (عليه السلام) نقل می كند كه فرمود: "از ظلم است كه سوار به پياده بگويد راه (يعنی بروكنار).

***

٦٧- بَابُ اسْتِحْبَابِ اسْتِصْحَابِ الْمُسَافِرِ هَدِيَّةً لِأَهْلِهِ إِذَا رَجَعَ

اشارة

(۳) ٦٧ بَابُ اسْتِحْبَابِ اسْتِصْحَابِ الْمُسَافِرِ هَدِيَّةً لِأَهْلِهِ إِذَا رَجَعَ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۵۲۵۹ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱۵۲۵۹- ۱- (٤) مُحَمَّدُ بْنُ مَسْعُودٍ الْعَيَّاشِيُّ فِی تَفْسِيرِهِ عَنِ ابْنِ سِنَانٍ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ ع قَالَ: إِذَا سَافَرَ أَحَدُكُمْ فَقَدِمَ مِنْ سَفَرِهِ فَلْيَأْتِ أَهْلَهُ بِمَا تَيَسَّرَ وَ لَوْ بِحَجَرٍ فَإِنَّ إِبْرَاهِيمَ ص كَانَ إِذَا ضَاقَ أَتَى قَوْمَهُ وَ أَنَّهُ ضَاقَ ضَيْقَةً فَأَتَى قَوْمَهُ فَوَافَقَ مِنْهُمْ أَزْمَةً فَرَجَعَ كَمَا ذَهَبَ فَلَمَّا قَرُبَ مِنْ مَنْزِلِهِ نَزَلَ عَنْ حِمَارِهِ فَمَلَأَ خُرْجَهُ رَمْلًا إِرَادَةَ أَنْ يُسَكِّنَ مِنْ رُوحِ

ص: ٤٥٩

۱- الكافی ٦- ٥٤٠- ۱۵ ذيل الحديث ۱۵.

۲- الخصال- ۳- ۳.

۳- الباب ٦٧ فيه حديث واحد.

٤- تفسير العيّاشیّ ۱- ۲۷۷- ۲۷۹.

سَارَةَ- فَلَمَّا دَخَلَ مَنْزِلَهُ أَخَذَ الْخُرْجَ عَنِ الْحِمَارِ وَ افْتَتَحَ الصَّلَاةَ فَجَاءَتْ سَارَةُ فَفَتَحَتِ الْخُرْجَ فَوَجَدَتْهُ مَمْلُوءاً دَقِيقاً فَاعْتَجَنَتْ مِنْهُ وَ اخْتَبَزَتْ ثُمَّ قَالَتْ لِإِبْرَاهِيمَ انْفَتِلْ مِنْ صَلَاتِكَ فَكُلْ فَقَالَ لَهَا أَنَّى لَكِ هَذَا قَالَتْ مِنَ الدَّقِيقِ الَّذِی فِی الْخُرْجِ فَرَفَعَ رَأْسَهُ إِلَى السَّمَاءِ فَقَالَ أَشْهَدُ أَنَّكَ الْخَلِيلُ.

******

ترجمه:

***

ابن سنان از جعفر بن محمد (علیه السلام) نقل می کند که فرمود: "اگر یکی از شما سفر کرد و از سفرش بازگشت، برای خانواده اش چیزی بیاورد، حتی اگر سنگی باشد. زیرا ابراهیم (علیه السلام) زمانی که در تنگی بود، نزد قومش می رفت و چون در تنگی قرار گرفت، نزد قومش رفت و در آن ها نیز تنگی یافت و به همان حالت که رفته بود، بازگشت. وقتی به نزدیکی خانه اش رسید، از خرش پیاده شد و خرجینش را از شن پر کرد تا از روح ساره آرامش بگیرد. هنگامی که وارد خانه شد، خرجین را از خر برداشت و نماز را آغاز کرد. ساره آمد و خرجین را باز کرد و آن را پر از آرد یافت و از آن آرد نان درست کرد و به ابراهیم گفت: 'نمازت را به پایان برسان و بیا غذا بخور.' ابراهیم به او گفت: 'این از کجا آمد؟' ساره گفت: 'از آردی که در خرجین بود.' ابراهیم سرش را به آسمان بلند کرد و گفت: 'شهادت می دهم که تو [خداوند] خلیل هستی.'"

***

٦٨- بَابُ الْخُرُوجِ إِلَى النُّزْهَةِ وَ إِلَى الصَّيْدِ

اشارة

(١) ٦٨ بَابُ الْخُرُوجِ إِلَى النُّزْهَةِ وَ إِلَى الصَّيْدِ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلى: ١٥٢٦٠ - رقم الحديث الباب: ١]

۱۵۲۶۰- ۱- (۲) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ أَبِي مَحْمُودٍ عَنِ الرِّضَا ع فِي حَدِيثٍ قَالَ: لَقَدْ خَرَجْتُ إِلَى نُزْهَةٍ لَنَا وَ نَسِيَ الْغِلْمَانُ الْمِلْحَ فَذَبَحُوا لَنَا شَاةً.

******

ترجمه:

***

ابراهیم بن ابی محمود از امام رضا (علیه السلام) نقل می کند که در حدیثی فرمود: "به گردش رفتیم و غلامان نمک را فراموش کردند، پس برای ما گوسفندی ذبح کردند.

***

[رقم الحديث الكلى: ۱۵۲۶۱ - رقم الحديث الباب: ۲]

۱۵۲۶۱- ۲- (۳) وَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ وَ عَنْ أَبِي عَلِيٍّ الْأَشْعَرِيِّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الْجَبَّارِ جَمِيعاً عَنْ صَفْوَانَ بْنِ يَحْيَى عَنْ عَمْرِو بْنِ حُرَيْثٍ قَالَ: دَخَلْتُ عَلَى أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع وَ هُوَ فِي مَنْزِلِ أَخِيهِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُحَمَّدٍ فَقُلْتُ مَا حَوَّلَكَ إِلَى هَذَا الْمَنْزِلِ فَقَالَ طَلَبُ النُّزْهَةِ.

وَ رَوَاهُ الْبَرْقِيُّ فِي الْمَحَاسِنِ عَنْ صَفْوَانَ مِثْلَهُ (٤).

******

ترجمه:

***

عمرو بن حریث گفت: "بر امام ابوعبدالله (علیه السلام) وارد شدم در حالی که در خانه برادرش عبدالله بن محمد بود. گفتم: 'چه چیزی تو را به این خانه آورد؟' امام فرمود: 'برای گردش.'

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۲۶۲ - رقم الحدیث الباب: ۳]

۱۵۲۶۲- ۳- (۵) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ مَحْبُوبٍ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ عَنْ عَبَّاسِ بْنِ عَامِرٍ عَنْ أَبَانِ بْنِ عُثْمَانَ عَنْ زُرَارَةَ

ص: ٤٦٠

۱- الباب ٦٨ فیه ۳ أحادیث.

۲- الکافی ٦- ۳۲٦- ۷، و أورده بتمامه فی الحدیث ۱ من الباب ٤١ من أبواب الأطعمة المباحة.

۳- الکافی ۲- ۲۳- ١٤ صدر الحدیث ١٤، و أورده فی الحدیث ۲ من الباب ۲٦ من أبواب أحکام المساکن.

٤- المحاسن- ٦۲۲- ٦٨.

٥- التهذیب ۳- ۲۱۸- ٥٤٠، و الاستبصار ۱- ۲۳٦- ٨٤۲، و أورده فی الحدیث ۱ من الباب ۹ من أبواب صلاة المسافر.

عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ ع قَالَ: سَأَلَهُ عَمَّنْ یَخْرُجُ مِنْ أَهْلِهِ بِالصُّقُورَةِ وَ الْبُزَاةِ وَ الْکِلَابِ یَتَنَزَّهُ اللَّیْلَةَ وَ اللَّیْلَتَیْنِ (۱) وَ الثَّلَاثَةَ هَلْ یَقْصُرُ مِنْ صَلَاتِهِ أَمْ لَا یَقْصُرُ قَالَ إِنَّمَا خَرَجَ فِی لَهْوٍ لَا یَقْصُرُ.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا یَدُلُّ عَلَی الْحُکْمِ الثَّانِی فِی صَلَاةِ الْمُسَافِرِ (۲).

ص: ٤٦١

۱- کلمة (و الليلتين) لم ترد فی المخطوط).

۲- تقدم فی الباب ۹ من أبواب صلاة المسافر. و يأتی ما يدلّ عليه فی الحديث ۵ من الباب ۱۷ من أبواب أحكام الدوابّ.

******

ترجمه:

***

زراره از امام ابوجعفر (عليه السلام) نقل می كند كه از او درباره كسی كه با بازها و سگ ها از خانواده اش خارج می شود و يک شب، دو شب يا سه شب برای تفريح می گذرد پرسيد. امام فرمود: "چون برای تفريح خارج شده است، نماز را كامل بخواند."

***

اَبْوَابُ أَحْكَامِ الدَّوَابِّ فِی السَّفَرِ وَ غَيْرِهِ

۱- بَابُ اسْتِحْبَابِ اقْتِنَاءِ الدَّوَابِّ وَ ارْتِبَاطِهَا لِنَصْرِ الْحَقِّ وَ قَضَاءِ الْحَوَائِجِ وَ كَرَاهَةِ تَرْكِهَا خَوْفاً مِنْ نَفَقَتِهَا

اشارة

(۱) ۱ بَابُ اسْتِحْبَابِ اقْتِنَاءِ الدَّوَابِّ وَ ارْتِبَاطِهَا لِنَصْرِ الْحَقِّ وَ قَضَاءِ الْحَوَائِجِ وَ كَرَاهَةِ تَرْكِهَا خَوْفاً مِنْ نَفَقَتِهَا

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۵۲۶۳ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱۵۲۶۳- ۱- (۲) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سِنَانٍ عَنِ الصَّادِقِ ع أَنَّهُ قَالَ: اتَّخِذُوا الدَّابَّةَ فَإِنَّهَا زَيْنٌ وَ تُقْضَى عَلَيْهَا الْحَوَائِجُ وَ رِزْقُهَا عَلَى اللَّهِ.

وَ رَوَاهُ الْبَرْقِيُّ فِي الْمَحَاسِنِ عَنِ النَّهِيكِيِّ وَ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى جَمِيعاً عَنِ الْعُبَيْدِيِّ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سِنَانٍ مِثْلَهُ (۳).

******

ترجمه:

***

عبدالله بن سنان از امام صادق (عليه السلام) نقل می کند که فرمود: "حيوانی را نگه داريد، زيرا که زيور است و نيازها برآورده می شوند و روزی آن با خداوند است."

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۵۲۶۴ - رقم الحديث الباب: ۲]

١٥٢٦٤- ٢- (٤) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَيْرٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ رِئَابٍ قَالَ: قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع اشْتَرِ دَابَّةً فَإِنَّ مَنْفَعَتَهَا لَکَ وَ رِزْقَهَا عَلَى اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ.

وَ رَوَاهُ الْبَرْقِيُّ فِی الْمَحَاسِنِ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَيْرٍ (٥)

ص: ٤٦٣

١- الباب ١ فيه ١٠ أحاديث.

٢- الفقيه ٢- ٢٨٩- ٢٤٧٩، و أورد فی الحديث ٣ من الباب ٥٧ من أبواب جهاد العدو.

٣- المحاسن- ٦٢٦- ٨٩.

٤- الكافی ٦- ٥٣٦- ٤.

٥- المحاسن- ٦٢٥- ٨٦.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ فِی ثَوَابِ الْأَعْمَالِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ مَاجِيلَوَيْهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِی الْقَاسِمِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَيْرٍ نَحْوَهُ (١).

******

ترجمه:

***

علی بن رياب گفت كه امام ابوعبدالله (عليه السلام) فرمود: "حيوانی را بخر، زيرا كه منفعتش برای توست و روزی آن بر خداوند عز و جل است."

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۵۲۶۵ - رقم الحديث الباب: ۳]

۱۵۲۶۵- ۳- (۲) وَ عَنْ عَلِيٍّ عَنْ أَبِيهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سَمَاعَةَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مَرْوَانَ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: مِنْ سَعَادَةِ الْمُؤْمِنِ دَابَّةٌ يَرْكَبُهَا فِي حَوَائِجِهِ وَ يَقْضِي عَلَيْهَا حُقُوقَ إِخْوَانِهِ.

وَ رَوَاهُ الْبَرْقِيُّ فِي الْمَحَاسِنِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ سَمَاعَةَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مَرْوَانَ مِثْلَهُ (۳).

******

ترجمه:

***

محمد بن مروان از امام ابوعبدالله (علیه السلام) نقل می کند که فرمود: "از سعادت مؤمن این است که حیوانی داشته باشد که بر آن سوار شود تا نیازهایش را برآورده کند و حقوق برادرانش را ادا نماید.

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۵۲۶۶ - رقم الحديث الباب: ٤]

۱۵۲۶۶- ٤- (٤) وَ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ مُعَلَّى بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَمَّنْ أَخْبَرَهُ عَنِ ابْنِ أَبِي طَيْفُورٍ الْمُتَطَبِّبِ (٥) قَالَ: قَالَ لِي أَبُو الْحَسَنِ ع فِي حَدِيثٍ أَ مَا عَلِمْتَ أَنَّ مَنِ ارْتَبَطَ دَابَّةً مُتَوَقِّعاً بِهَا أَمْرَنَا وَ يَغِيظُ بِهَا عَدُوَّنَا وَ هُوَ مَنْسُوبٌ إِلَيْنَا أَدَرَّ اللَّهُ رِزْقَهُ وَ شَرَحَ صَدْرَهُ وَ بَلَّغَهُ أَمَلَهُ وَ كَانَ عَوْناً عَلَى حَوَائِجِهِ.

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ مِثْلَهُ (٦).

******

ترجمه:

***

ابن ابی طیفور طبیب نقل می کند که امام ابوالحسن (علیه السلام) در حدیثی فرمود: "آیا نمی دانی که کسی که حیوانی را نگهداری کند و به وسیله آن منتظر امر ما را باشد و دشمنان ما را به خشم آورد و او به ما نسبت داده شود (ازشیعیان ما باشد)، خداوند روزی اش را افزایش می دهد، دلش را آرام می کند، به آرزویش می رساند و در نیازهایش او را یاری می کند."

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۲۶۷ - رقم الحدیث الباب: ۵]

۱۵۲۶۷- ۵- (۷) وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ یَحْیَی عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَیْنِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِنَانٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ جُنْدَبٍ عَنْ رَجُلٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: تِسْعَةُ أَعْشَارِ الرِّزْقِ مَعَ صَاحِبِ الدَّابَّةِ.

******

ترجمه:

***

عبدالله بن جندب از مردی از یاران ما نقل کرده است که امام ابوعبدالله (علیه السلام) فرمود: "نه دهم روزی با صاحب حیوان است."

(بخاطر داشتن حیوان توسعه رزق پیدا می کند)

***

١- ثواب الأعمال- ٢٢٦- ٣.

٢- الكافی ٦- ٥٣٦- ٧.

٣- المحاسن- ٦٢٦- ٨٨.

٤- الكافی ٦- ٥٣٥- ١، و أورد صدره فی الحدیث ١ من الباب ٦ من هذه الأبواب.

٥- فی التهذیب- ابن طیفور المتطبب.

٦- التهذیب ٦- ١٦٣- ٣٠٠.

٧- الكافی ٦- ٥٣٥- ٢.

[رقم الحدیث الكلی: ١٥٢٦٨ - رقم الحدیث الباب: ٦]

١٥٢٦٨- ٦- (١) وَ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ سَهْلِ بْنِ زِيَادٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَيْنِ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ بَشِيرٍ عَنْ دَاوُدَ الرَّقِّيِّ قَالَ: قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع مَنِ اشْتَرَى دَابَّةً كَانَ لَهُ ظَهْرُهَا وَ عَلَى اللَّهِ رِزْقُهَا.

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ سَهْلِ بْنِ زِيَادٍ مِثْلَهُ (٢).

******

ترجمه:

***

داود رقی گفت که امام ابوعبدالله (علیه السلام) فرمود: "کسی که حیوانی بخرد، پشتش برای اوست و روزی اش با خداوند است."

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۵۲۶۹ - رقم الحديث الباب: ۷]

۱۵۲۶۹- ۷- (۳) وَ عَنْهُمْ عَنْ سَهْلٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْوَلِيدِ عَنْ يُونُسَ بْنِ يَعْقُوبَ قَالَ: قَالَ لِی أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع اتَّخِذْ حِمَاراً يَحْمِلُ رَحْلَکَ فَإِنَّ رِزْقَهُ عَلَی اللَّهِ قَالَ فَاتَّخَذْتُ حِمَاراً وَ كُنْتُ أَنَا وَ يُوسُفُ أَخِی إِذَا تَمَّتِ السَّنَةُ حَسَبْنَا نَفَقَاتِنَا فَنَعْلَمُ مِقْدَارَهَا فَحَسَبْنَا بَعْدَ شِرَاءِ الْحِمَارِ نَفَقَاتِنَا فَإِذَا هِیَ كَمَا كَانَتْ فِی كُلِّ عَامٍ لَمْ تَزِدْ شَيْئاً.

******

ترجمه:

***

يونس بن يعقوب گفت: امام ابوعبدالله (عليه السلام) به من فرمود: "حيوانی بخر كه بار تو را حمل كند، زيرا روزی آن با خداوند است." او گفت: "پس من حيوانی خريدم و هر سال وقتی كه با برادرم يوسف هزينه هايمان را محاسبه می كرديم، مبلغ را می دانستيم. پس از خريد حيوان، هزينه هايمان را محاسبه كرديم و ديديم كه همانند هر سال است و تغييری نكرده است وهزينه ای اضافه نشده ."

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۵۲۷۰ - رقم الحديث الباب: ۸]

۱۵۲۷۰- ۸- (٤) وَ عَنْهُمْ عَنْ سَهْلٍ وَ عَنْ عَلِیِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ جَمِيعاً عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَی عَنْ زِيَادٍ الْقَنْدِیِّ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سِنَانٍ قَالَ: قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع اتَّخِذُوا الدَّابَّةَ فَإِنَّهَا زَيْنٌ وَ تُقْضَی عَلَيْهَا الْحَوَائِجُ وَ رِزْقُهَا عَلَی اللَّهِ.

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ سَهْلِ بْنِ زِيَادٍ مِثْلَهُ (٥).

******

ترجمه:

***

عبدالله بن سنان گفت که امام ابوعبدالله (علیه السلام) فرمود: "حیوانی را نگه دارید، زیرا که زیور است و نیازها برآورده می شوند و روزی آن با خداوند است."

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۲۷۱ - رقم الحدیث الباب: ۹]

۱۵۲۷۱- ۹- (٦) وَ بِالْإِسْنَادِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى عَنْ عَمَّارِ بْنِ الْمُبَارَكِ مِثْلَهُ وَ زَادَ فِيهِ وَ تَلْقَى عَلَيْهَا إِخْوَانَکَ.

وَ رَوَاهُ الْبَرْقِيُّ فِي الْمَحَاسِنِ عَنِ النَّهِيكِيِّ وَ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى مِثْلَهُ (٧).

******

ترجمه:

***

از عمار بن المبارک مانند آن روایت شده و افزوده است: "و بر روی آن با برادرانت ملاقات کن."

***

١- الكافی ٦- ٥٣٦- ٥.

٢- التهذيب ٦- ١٦٤- ٣٠١.

٣- الكافی ٦- ٥٣٦- ٦.

٤- الكافی ٦- ٥٣٧- ٩.

٥- التهذيب ٦- ١٦٤- ٣٠٢.

٦- الكافی ٦- ٥٣٧- ٩.

٧- المحاسن- ٦٢٦- ٨٩.

[رقم الحديث الكلی: ١٥٢٧٢ - رقم الحديث الباب: ١٠]

١٥٢٧٢- ١٠- (١) قَالَ الْكُلَيْنِيُّ وَ رُوِیَ أَنَّهُ قَالَ: عَجَبٌ لِصَاحِبِ الدَّابَّةِ كَيْفَ تَفُوتُهُ الْحَاجَةُ.

أَقُولُ: وَ يَأْتِی مَا يَدُلُّ عَلَی ذَلِکَ هُنَا (٢) وَ فِی الْجِهَادِ (٣).

******

ترجمه:

***

كلينی گفت و روايت شده است كه فرمود: "عجيب است كه چگونه صاحب حيوان، نيازی را از دست می دهد

***

٢- بَابُ اسْتِحْبَابِ اقْتِنَاءِ الْخَيْلِ وَ إِكْرَامِهَا

اشارة

(٤) ٢ بَابُ اسْتِحْبَابِ اقْتِنَاءِ الْخَيْلِ وَ إِكْرَامِهَا

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلى: ١٥٢٧٣ - رقم الحديث الباب: ١]

١٥٢٧٣- ١- (٥) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ غَيْرِ وَاحِدٍ عَنْ أَبَانٍ عَنْ زُرَارَةَ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: إِنَّ الْخَيْلَ كَانَتْ وُحُوشاً فِي بِلَادِ الْعَرَبِ (٦) فَصَعِدَ إِبْرَاهِيمُ وَ إِسْمَاعِيلُ ع عَلَى جَبَلِ جِيَادٍ (٧) ثُمَّ صَاحَا أَلَا هَلْ أَلَا هَلْ (٨) قَالَ فَمَا بَقِيَ فَرَسٌ إِلَّا أَعْطَاهُمَا بِيَدِهِ وَ أَمْكَنَ مِنْ نَاصِيَتِهِ.

وَ رَوَاهُ الْبَرْقِيُّ فِي الْمَحَاسِنِ عَنْ غَيْرِ وَاحِدٍ عَنْ أَبَانٍ رَفَعَهُ إِلَى أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع (٩)

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ مُرْسَلًا (١٠).

******

ترجمه:

***

زراره از امام ابوعبدالله (علیه السلام) نقل کرده است: "اسب ها در سرزمین عرب وحشی بودند. ابراهیم و اسماعیل (علیهماالسلام) به کوه جیاد رفتند و فریاد زدند: 'آیا کسی هست؟' هیچ اسبی نماند مگر اینکه به دست آن ها آمد و امکان گرفتگی یالش را داد."

***

ص: ٤٦٦

١- الکافی ٦- ٥٣٧- ٩ ذیل الحدیث ٩.

٢- یأتی فی الأبواب ٢ و ٣ و ٤ و ٦ و ٧ من هذه الأبواب.

٣- یأتی ما یدلّ علی بعض المقصود فی الحدیث ٢ من الباب ٥٧ من أبواب جهاد العدو.

٤- الباب ٢ فیه ١٢ حدیثا.

٥- الکافی ٥- ٤٧- ١.

٦- فی نسخة- الغرب (هامش المخطوط).

٧- جیاد- موضع بمکّة المکرمة، و المشهور فی لفظه- أجیاد. (معجم البلدان ١- ١٠٤)، و فی الفقیه- أبی قبیس.

٨- فی الفقیه- ألا هلا ألا هلم (هامش المخطوط) و فی المصدر- ألا هلا ألا هل.

٩- المحاسن- ٦٣٠- ١٠٩.

١٠- الفقیه ٢- ٢٨٦- ٢٤٦٤.

[رقم الحدیث الکلی: ١٥٢٧٤ - رقم الحدیث الباب: ٢]

١٥٢٧٤- ٢- (١) وَ عَنْهُمْ عَنْ أَحْمَدَ عَنْ عَلِیِّ بْنِ الْحَکَمِ عَنْ عُمَرَ بْنِ أَبَانٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص الْخَیْلُ مَعْقُودٌ فِی نَوَاصِیهَا الْخَیْرُ إِلَی یَوْمِ الْقِیَامَةِ.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ مُرْسَلًا (٢)

وَ رَوَاهُ فِی ثَوَابِ الْأَعْمَالِ عَنْ أَبِیهِ عَنِ السَّعْدَآبَادِیِّ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ عَنْ عَلِیِّ بْنِ الْحَکَمِ مِثْلَهُ إِلَّا أَنَّهُ قَالَ الْخَیْرُ مَعْقُودٌ فِی نَوَاصِی الْخَیْلِ إِلَی یَوْمِ الْقِیَامَةِ (٣).

وَ رَوَاهُ الْبَرْقِیُّ فِی الْمَحَاسِنِ عَنْ عَلِیِّ بْنِ الْحَکَمِ مِثْلَهُ (٤).

******

ترجمه:

***

عمر بن أبان از امام ابوعبدالله (علیه السلام) نقل کرده است که رسول خدا (صلی الله علیه وآله) فرمود: "خیر تا روز قیامت به پیشانی اسب ها بسته است .

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٥٢٧٥ - رقم الحدیث الباب: ٣]

١٥٢٧٥- ٣- (٥) وَ عَنْهُمْ عَنْ أَحْمَدَ عَنِ ابْنِ فَضَّالٍ عَنْ ثَعْلَبَةَ عَنْ مَعْمَرٍ عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ ع قَالَ سَمِعْتُهُ یَقُولُ الْخَیْرُ کُلُّهُ مَعْقُودٌ فِی نَوَاصِی الْخَیْلِ إِلَی یَوْمِ الْقِیَامَةِ.

وَ رَوَاهُ الْبَرْقِیُّ فِی الْمَحَاسِنِ عَنِ ابْنِ فَضَّالٍ نَحْوَهُ (٦).

******

ترجمه:

***

ثَعْلَبَةَ عَنْ مَعْمَرٍ از امام صادق علیه السلام (علیه السلام) نقل کرده است که فرمودند : "خیر تا روز قیامت به پیشانی اسب ها بسته است .

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۲۷۶ - رقم الحدیث الباب: ٤]

۱۵۲۷۶- ٤- (۷) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِیِّ بْنِ الْحُسَیْنِ فِی الْعِلَلِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِیٍّ مَاجِیلَوَیْهِ عَنْ عَمِّهِ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِی الْقَاسِمِ عَنِ الْبَزَنْطِیِّ عَنْ أَبَانِ بْنِ

ص: ٤٦٧

۱- الکافی ٥- ٤٨- ۲، و أورده فی الحدیث ۱ من الباب ٥۷ من أبواب جهاد العدو، و عن الفقیه فی الحدیث ۱ من الباب ۳، و ذیله فی الحدیث ۸ من الباب ۷ من هذه الأبواب.

۲- الفقیه ۲- ۲۸۳- ۲٤٥۹.

۳- ثواب الأعمال- ۲۲٦- ۲.

٤- المحاسن- ٦۳۱- ۱۱۲.

٥- الکافی ٥- ٤٨- ۳.

٦- المحاسن- ٦۳- ۱۱۱.

۷- علل الشرائع- ۳۷- ۱.

عُثْمَانَ عَمَّنْ ذَکَرَهُ عَنْ مُجَاهِدٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: کَانَتِ الْخَیْلُ الْعِرَابُ وُحُوشاً فِی بِلَادِ الْعَرَبِ- فَلَمَّا رَفَعَ إِبْرَاهِیمُ وَ إِسْمَاعِیلُ الْقَوَاعِدَ مِنَ الْبَیْتِ قَالَ اللَّهُ إِنِّی قَدْ أَعْطَیْتُکَ کَنْزاً لَمْ أُعْطِهِ أَحَداً کَانَ قَبْلَکَ قَالَ فَخَرَجَ إِبْرَاهِیمُ وَ إِسْمَاعِیلُ حَتَّی صَعِدَا جِیَاداً- فَقَالَ أَلَا هَلَا أَلَا هَلُمَّ فَلَمْ یَبْقَ فِی بِلَادِ الْعَرَبِ فَرَسٌ إِلَّا

أَتَاهُ وَ تَذَلَّلَ لَهُ وَ أَعْطَتْهُ بِنَوَاصِيهَا وَ إِنَّمَا سُمِّيَتْ جِيَاداً لِهَذَا فَمَا زَالَتِ الْخَيْلُ بَعْدُ تَدْعُو اللَّهَ أَنْ يُحَبِّبَهَا إِلَى أَرْبَابِهَا فَلَمْ تَزَلِ الْخَيْلُ حَتَّى اتَّخَذَهَا سُلَيْمَانُ ع.

******

ترجمه:

***

ابن عباس گفت: "اسب های عربی در سرزمین عرب وحشی بودند. هنگامی که ابراهیم و اسماعیل پایه های خانه (کعبه) را بنا نهادند، خداوند فرمود: 'من به تو گنجی داده ام که به هیچ کس دیگری نداده ام.' ابراهیم و اسماعیل به کوه جیاد رفتند و گفتند: 'آیا کسی هست؟' همه اسب ها به نزد آن ها آمدند، تسلیم شدند و یال هایشان را به آن ها دادند. از این رو آن کوه به نام جیاد نامیده شد. اسب ها به دعا کردن به خداوند ادامه دادند تا آن ها را محبوب اربابانشان کند، و این چنین شد تا زمان سلیمان .

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۲۷۷ - رقم الحدیث الباب: ۵]

۱۵۲۷۷- ۵- (۱) الْحَسَنُ بْنُ مُحَمَّدٍ الطُّوسِيُّ فِي الْأَمَالِي عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ مَخْلَدٍ (۲) عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْمَاعِيلَ التِّرْمِذِيِّ عَنْ سَعْدِ بْنِ عَنْبَسَةَ عَنْ مَنْصُورِ بْنِ وَرْدَانَ عَنْ يُوسُفَ بْنِ إِسْحَاقَ عَنِ الْحَارِثِ عَنْ عَلِيٍّ ع أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ص قَالَ: الْخَيْلُ مَعْقُودٌ فِي نَوَاصِيهَا الْخَيْرُ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ- وَ مَنِ ارْتَبَطَ فَرَساً فِي سَبِيلِ اللَّهِ كَانَ عَلَفُهُ وَ رَوْثُهُ وَ شَرَابُهُ خَيْراً يَوْمَ الْقِيَامَةِ.

******

ترجمه:

***

الحارث از علی (علیه السلام) نقل کرده است که رسول خدا (صلی الله علیه وآله) فرمود: "خیر تا روز قیامت به پیشانی اسب ها بسته است. و کسی که اسبی برای راه خدا نگهداری کند، علف، فضله و آبش روز قیامت برای او خیر خواهد بود .

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۲۷۸ - رقم الحدیث الباب: ٦]

۱۵۲۷۸- ٦- (۳) عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ الْحِمْيَرِيُّ فِي قُرْبِ الْإِسْنَادِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْحَسَنِ عَنْ جَدِّهِ عَلِيِّ بْنِ جَعْفَرٍ عَنْ أَخِيهِ مُوسَى بْنِ جَعْفَرٍ ع قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنْ جِيَادٍ لِمَ سُمِّيَ جِيَاداً قَالَ لِأَنَّ الْخَيْلَ كَانَتْ وُحُوشاً فَاحْتَاجَ إِلَيْهَا إِسْمَاعِيلُ- فَدَعَا اللَّهَ تَبَارَکَ وَ تَعَالَى أَنْ يُسَخِّرَهَا لَهُ فَأَمَرَهُ أَنْ يَصْعَدَ عَلَى أَبِي قُبَيْسٍ فَيُنَادِيَ أَلَا هَلَا أَلَا هَلُمَّ فَأَقْبَلَتْ حَتَّى وَقَفَتْ بِجِيَادٍ فَنَزَلَ إِلَيْهَا فَأَخَذَهَا فَلِذَلِکَ سُمِّيَ جِيَاداً.

ص: ٤٦٨

۱- أمالی الطوسیّ ۱- ۳۹۳.

۲- فی المصدر زیادة- عن أبی الحسین.

۳- قرب الإسناد- ۱۰۵.

وَ رَوَاهُ عَلِيُّ بْنُ جَعْفَرٍ فِي كِتَابِهِ (۱).

******

ترجمه:

***

علی بن جعفر از برادرش موسی بن جعفر (علیهماالسلام) نقل می کند که از او درباره ی دلیل نامگذاری "جیاد" پرسید. ایشان فرمود: "اسب ها در ابتدا وحشی بودند و اسماعیل (علیه السلام) به آن ها نیاز پیدا کرد. پس خداوند تبارک و تعالی را دعا کرد تا آن ها را برایش رام کند. خداوند به او دستور داد تا به بالای ابی قبیس برود و ندا دهد: 'آیا کسی هست؟' اسب ها آمدند و در جیاد ایستادند. او به پایین آمد و آن ها را گرفت. بنابراین به این دلیل 'جیاد' نامیده شد .

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۲۷۹ - رقم الحدیث الباب: ۷]

۱۵۲۷۹- ۷- (۲) أَحْمَدُ بْنُ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ الْبَرْقِیُّ فِی الْمَحَاسِنِ عَنْ أَبِیهِ عَنْ فَضَالَةَ بْنِ أَیُّوبَ عَنْ أَبَانٍ عَنْ زُرَارَةَ عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ ع.

******

ترجمه:

***

همین روایت از طریق زراره از حضرت باقر علیه السلام هم نقل شده است .

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۲۸۰ - رقم الحدیث الباب: ۸]

۱۵۲۸۰- ۸- (۳) وَ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص الْخَیْلُ فِی نَوَاصِیهَا الْخَیْرُ.

******

ترجمه:

***

عبدالرحمن بن ابی عبدالله از امام ابوعبدالله (علیه السلام) نقل کرده است که رسول خدا (صلی الله علیه وآله) فرمود: "خیر در پیشانی اسب ها بسته است."

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۲۸۱ - رقم الحدیث الباب: ۹]

۱۵۲۸۱- ۹- (٤) وَ عَنْ بَكْرِ بْنِ صَالِحٍ عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ جَعْفَرٍ الْجَعْفَرِيِّ عَنْ أَبِي الْحَسَنِ ع قَالَ: مَنِ ارْتَبَطَ فَرَساً لِرَهْبَةِ عَدُوٍّ أَوْ يَسْتَعِينُ بِهِ عَلَى جَمَالِهِ لَمْ يَزَلْ مُعَافًى (٥) مَا دَامَ فِي مِلْكِهِ.

******

ترجمه:

***

سلیمان بن جعفر جعفری از امام ابوالحسن (علیه السلام) نقل می کند که فرمود: "کسی که اسبی را به خاطر ترس از دشمن یا به خاطر زیبایی اش نگه دارد، تا زمانی که آن اسب در مالکیتش باشد، در امان خواهد بود .

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۲۸۲ - رقم الحدیث الباب: ۱۰]

۱۵۲۸۲- ۱۰- (٦) وَ عَنِ الْحَجَّالِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْقَاسِمِ بْنِ الْفُضَيْلِ قَالَ: حَضَرْتُ أَبَا الْحَسَنِ ع بِصَرْيَا (۷) وَ هُوَ يَعْرِضُ خَيْلًا قَالَ وَ فِيهَا وَاحِدٌ شَدِيدُ الْقُوَّةِ شَدِيدُ الصَّهِيلِ فَقَالَ لِي يَا مُحَمَّدُ لَيْسَ هَذَا مِنْ دَوَابِّ أَبِي.

******

ترجمه:

***

محمد بن القاسم بن الفضيل گفت: "در صريا حضور داشتم كه ابوالحسن (عليه السلام) در حال ديدن نمايش اسب ها بود و در بين آن ها اسبى با نيروى قوى و صداى بلند بود. ابوالحسن به من گفت: 'اى محمد، اين از حيوانات پدرم نيست .

***

[رقم الحديث الكلى: ۱۵۲۸۳ - رقم الحديث الباب: ۱۱]

۱۵۲۸۳- ۱۱- (۸) مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ الرَّضِيُّ فِي الْمَجَازَاتِ النَّبَوِيَّةِ قَالَ: قَالَ ع فِي الْخَيْلِ ظُهُورُهَا عِزٌّ وَ بُطُونُهَا كَنْزٌ.

******

ترجمه:

***

محمد بن حسين الرضى در "المجازات النبوية" گفت كه فرمود: "در مورد اسب ها، پشت آن ها عزت و شكم هايشان گنج است."

***

ص: ٤٦٩

١- مسائل علیّ بن جعفر- ٢٧١- ٦٦٨.

٢- المحاسن- ٦٣٠- ١١٠.

٣- المحاسن- ٦٣٠- ذیل الحدیث ١١٠.

٤- المحاسن- ٦٣٣- ١٢١.

٥- فی المصدر- معانا علیه أبدا.

٦- المحاسن- ٦٣٥- ١٣٠.

٧- صریا- موضع قرب المدینة، مناقب آل أبی طالب- ٤- ٣٨٢.

٨- المجازات النبویّة- ١٩- ٤.

[رقم الحدیث الکلی: ١٥٢٨٤ - رقم الحدیث الباب: ١٢]

١٥٢٨٤- ١٢- (١) قَالَ وَ قَالَ ع الْخَیْلُ مَعْقُودٌ بِنَوَاصِیهَا الْخَیْرُ.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا یَدُلُّ عَلَی ذَلِکَ (٢) وَ یَأْتِی مَا یَدُلُّ عَلَیْهِ (٣).

******

ترجمه:

***

در مورد اسب ها فرمود: "خیر به پیشانی آن ها بسته شده است."

***

۳- بَابُ اسْتِحْبَابِ التَّوْسِعَةِ فِی الْإِنْفَاقِ عَلَی الْخَیْلِ

اشارة

(٤) ۳ بَابُ اسْتِحْبَابِ التَّوْسِعَةِ فِی الْإِنْفَاقِ عَلَی الْخَیْلِ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۲۸۵ - رقم الحدیث الباب: ۱]

۱۵۲۸۵- ۱- (٥) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِیِّ بْنِ الْحُسَیْنِ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص الْخَیْلُ مَعْقُودٌ بِنَوَاصِیهَا الْخَیْرُ إِلَی یَوْمِ الْقِیَامَةِ- وَ الْمُنْفِقُ عَلَیْهَا فِی سَبِیلِ اللَّهِ کَالْبَاسِطِ یَدَهُ بِالصَّدَقَةِ لَا یَقْبِضُهَا.

******

ترجمه:

***

محمد بن علی بن حسین گفت که رسول خدا (صلی الله علیه وآله) فرمود: "خیر تا روز قیامت به پیشانی اسب ها بسته است و کسی که بر آن ها در راه خدا خرج کند، مانند کسی است که دستش را برای صدقه دادن باز کرده و نمی بندد.

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۵۲۸٦ - رقم الحديث الباب: ۲]

۱۵۲۸٦- ۲- (٦) قَالَ وَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص فِی قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ الَّذِینَ یُنْفِقُونَ أَمْوالَهُمْ بِاللَّیْلِ وَ النَّهارِ سِرًّا وَ عَلانِیَةً فَلَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَ لا خَوْفٌ عَلَیْهِمْ وَ لا هُمْ یَحْزَنُونَ (۷) قَالَ نَزَلَتْ فِی النَّفَقَةِ عَلَی الْخَیْلِ.

قَالَ الصَّدُوقُ هَذِهِ الآیَةُ نَزَلَتْ فِی أَمِیرِ الْمُؤْمِنِینَ ع وَ جَرَتْ فِی النَّفَقَةِ عَلَی الْخَیْلِ وَ أَشْبَاهِ ذَلِکَ أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا یَدُلُّ عَلَی ذَلِکَ (۸) وَ یَأْتِی مَا یَدُلُّ عَلَیْهِ (۹).

******

ترجمه:

***

رسول خدا (صلی الله علیه وآله) در باره فرمایش خداوند عز و جل: "آنان که اموال خود را شب و روز، نهان و آشکارا، انفاق می کنند، برای آنان نزد پروردگارشان پاداشی است و نه ترسی بر آنان است و نه اندوهگین می شوند" (بقره ۲:۲۷٤) فرمود: "این آیه درباره انفاق بر اسب ها نازل شده است .

***

۱- المجازات النبویّة- ۵۲- ۲۹.

٢- تقدم فی الباب ١ من هذه الأبواب.

٣- يأتی فی الأبواب ٣ و ٤ و ٩ و ١٠ من هذه الأبواب.

٤- الباب ٣ فيه حديثان.

٥- الفقيه ٢- ٢٨٣- ٢٤٥٩، و أورد صدره فی الحديث ٢ من الباب ٢ و قطعة منه فی الحديث ٨ من الباب ٧ من هذه الأبواب.

٦- الفقيه ٢- ٢٨٨- ٢٤٧٥.

٧- البقرة ٢- ٢٧٤.

٨- تقدم فی الباب ١ من هذه الأبواب.

٩- يأتی فی البابين ٥ و ٩ من هذه الأبواب.

٤- بَابُ اسْتِحْبَابِ ارْتِبَاطِ الْفَرَسِ الْعَتِيقِ وَ الْهَجِينِ وَ الْبِرْذَوْنِ وَ اخْتِيَارِ الْأَوَّلِ عَلَى الْأَخِيرَيْنِ وَ الثَّانِی عَلَى الثَّالِثِ

اشارة

(١) ٤ بَابُ اسْتِحْبَابِ ارْتِبَاطِ الْفَرَسِ الْعَتِيقِ وَ الْهَجِينِ وَ الْبِرْذَوْنِ وَ اخْتِيَارِ الْأَوَّلِ عَلَى الْأَخِيرَيْنِ وَ الثَّانِی عَلَى الثَّالِثِ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلی: ١٥٢٨٧ - رقم الحديث الباب: ١]

۱۵۲۸۷- ۱- (۲) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ بَكْرِ بْنِ صَالِحٍ عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ جَعْفَرٍ الْجَعْفَرِيِّ عَنْ أَبِي الْحَسَنِ ع فِي حَدِيثٍ قَالَ سَمِعْتُهُ يَقُولُ مَنْ رَبَطَ فَرَساً عَتِيقاً مُحِيَتْ عَنْهُ عَشْرُ سَيِّئَاتٍ وَ كُتِبَ لَهُ إِحْدَى عَشْرَةَ حَسَنَةً فِي كُلِّ يَوْمٍ وَ مَنِ ارْتَبَطَ هَجِيناً مُحِيَتْ عَنْهُ فِي كُلِّ يَوْمٍ سَيِّئَتَانِ وَ كُتِبَ لَهُ تِسْعُ حَسَنَاتٍ فِي كُلِّ يَوْمٍ وَ مَنِ ارْتَبَطَ بِرْذَوْناً يُرِيدُ بِهِ جَمَالًا أَوْ قَضَاءَ حَاجَةٍ أَوْ دَفْعَ عَدُوٍّ مُحِيَتْ عَنْهُ فِي كُلِّ يَوْمٍ سَيِّئَةٌ وَ كُتِبَ لَهُ سِتُّ حَسَنَاتٍ الْحَدِيثَ.

******

ترجمه:

***

سلیمان بن جعفر جعفری از امام ابوالحسن (علیه السلام) نقل می کند که در حدیثی فرمود: "کسی که اسب اصیلی را نگه دارد، ده گناه از او محو می شود و یازده حسنه برای او نوشته می شود. و کسی که اسب دورگه ای را نگه دارد، هر روز دو گناه از او محو می شود و نه حسنه برای او نوشته می شود. و کسی که اسب بی اصلی را نگه دارد به منظور زیبایی، رفع نیاز یا دفع دشمن، هر روز یک گناه از او محو می شود و شش حسنه برای او نوشته می شود .

***

[رقم الحديث الكلى: ۱۵۲۸۸ - رقم الحديث الباب: ۲]

۱۵۲۸۸- ۲- (۳) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ يَحْيَى عَنْ جَدِّهِ الْحَسَنِ بْنِ رَاشِدٍ عَنْ يَعْقُوبَ بْنِ جَعْفَرٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ الْجَعْفَرِيِّ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا الْحَسَنِ ع يَقُولُ مَنْ رَبَطَ فَرَساً عَتِيقاً مُحِيَتْ عَنْهُ ثَلَاثُ سَيِّئَاتٍ فِي كُلِّ يَوْمٍ وَ كُتِبَ لَهُ إِحْدَى عَشْرَةَ حَسَنَةً وَ مَنِ ارْتَبَطَ هَجِيناً مُحِيَتْ عَنْهُ فِي كُلِّ يَوْمٍ سَيِّئَتَانِ وَ كُتِبَ لَهُ سَبْعُ حَسَنَاتٍ وَ مَنِ ارْتَبَطَ بِرْذَوْناً وَ ذَكَرَ مِثْلَهُ.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ فِی ثَوَابِ الْأَعْمَالِ عَنْ أَبِیهِ عَنْ سَعْدٍ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ یَحْیَی (٤)

ص: ٤٧١

١- الباب ٤ فیه حدیثان.

٢- الفقیه ٢- ٢٨٤- ٢٤٦١، و أورد ذیله فی الحدیث ٣، و قطعة منه فی الحدیث ٩ من الباب ٧، و عن المحاسن فی الحدیث ٢ من الباب ١٢، و صدره فی الحدیث ٤ من الباب ١٥ من هذه الأبواب.

٣- الکافی ٥- ٤٨- ٤.

٤- ثواب الأعمال- ٢٢٦- ١.

وَ رَوَاهُ الْبَرْقِیُّ فِی الْمَحَاسِنِ عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ یَحْیَی (١)

أَقُولُ: وَ یَأْتِی مَا یَدُلُّ عَلَی ذَلِکَ (٢).

******

ترجمه:

***

ابراهیم جعفری گفت: "شنیدم که امام ابوالحسن (علیه السلام) فرمود: کسی که اسب اصیلی را نگه دارد، هر روز سه گناه از او محو می شود و یازده حسنه برای او نوشته می شود. و کسی که اسب دورگه ای را نگه دارد، هر روز دو گناه از او محو می شود و هفت حسنه برای او نوشته می شود. و کسی که اسب بی اصلی را نگه دارد..." و مانند آن را ذکر کرد.

***

٥- بَابُ اسْتِحْبَابِ اسْتِسْمَانِ الدَّوَابِّ وَ فَرَاهَتِهَا٢٨٦٣ وَ حُسْنِ وَجْهِ الْمَمْلُوكِ وَ اتِّخَاذِ الْفَرَسِ السَّرِيِ

اشارة

(٣) ٥ بَابُ اسْتِحْبَابِ اسْتِسْمَانِ الدَّوَابِّ وَ فَرَاهَتِهَا (٤) وَ حُسْنِ وَجْهِ الْمَمْلُوكِ وَ اتِّخَاذِ الْفَرَسِ السَّرِيِ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلى: ١٥٢٨٩ - رقم الحديث الباب: ١]

١٥٢٨٩- ١- (٥) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ مُعَلَّى بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ الْحُسَيْنِ الْعَلَوِيِّ قَالَ: قَالَ أَبُو الْحَسَنِ ع مِنْ مُرُوءَةِ الرَّجُلِ أَنْ تَكُونَ دَوَابُّهُ سِمَاناً قَالَ وَ سَمِعْتُهُ يَقُولُ ثَلَاثٌ مِنَ الْمُرُوءَةِ فَرَاهَةُ الدَّابَّةِ وَ حُسْنُ وَجْهِ الْمَمْلُوكِ وَ الْفَرَسُ السَّرِيُّ.

(٦)

******

ترجمه:

***

حسن بن حسین علوی گفت که امام ابوالحسن (علیه السلام) فرمود: "از جوانمردی مرد این است که حیواناتش فربه باشند." و گفت: "شنیدم که فرمود: 'سه چیز از جوانمردی است: زیبایی حیوان، خوب رویی غلام و اسب نیکو.

***

٦- بَابُ اسْتِحْبَابِ اخْتِيَارِ اقْتِنَاءِ الْبِرْذَوْنِ وَ الْبَغْلِ عَلَى اقْتِنَاءِ الْحِمَارِ

اشارة

(٧) ٦ بَابُ اسْتِحْبَابِ اخْتِيَارِ اقْتِنَاءِ الْبِرْذَوْنِ وَ الْبَغْلِ عَلَى اقْتِنَاءِ الْحِمَارِ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلى: ١٥٢٩٠ - رقم الحديث الباب: ١]

١٥٢٩٠- ١- (٨) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ مُعَلَّى بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَمَّنْ أَخْبَرَهُ عَنِ ابْنِ طَيْفُورٍ الْمُتَطَبِّبِ قَالَ:

ص: ٤٧٢

١- المحاسن- ٦٣١- ١١٣.

٢- يأتى ما يدلّ على بعض المقصود فى الباب ٦ من هذه الأبواب.

٣- الباب ٥ فيه حديث واحد.

٤- الفراهة- النشاط و الخفة. (مجمع البحرين- فره- ٦- ٣٥٤).

٥- الكافى ٦- ٤٧٩- ٩.

٦- و تقدم ما يدلّ على بعض المقصود فى الحديث ٤ من الباب ٣٢ من أبواب الملابس.

٧- الباب ٦ فيه حديثان.

٨- الكافى ٦- ٥٣٥- ١، و أورد ذيله فى الحديث ٤ من الباب ١ من هذه الأبواب.

سَأَلَنِی أَبُو الْحَسَنِ ع أَیَّ شَیْ ءٍ تَرْکَبُ قُلْتُ حِمَاراً قَالَ بِکَمِ ابْتَعْتَهُ قُلْتُ بِثَلَاثَةَ عَشَرَ دِینَاراً فَقَالَ إِنَّ هَذَا لَهُوَ السَّرَفُ أَنْ تَشْتَرِیَ حِمَاراً بِثَلَاثَةَ عَشَرَ دِینَاراً وَ تَدَعَ بِرْذَوْناً قُلْتُ یَا سَیِّدِی إِنَّ مَئُونَةَ الْبِرْذَوْنِ أَکْثَرُ مِنْ مَئُونَةِ الْحِمَارِ قَالَ فَقَالَ الَّذِی یَمُونُ الْحِمَارَ هُوَ یَمُونُ الْبِرْذَوْنَ الْحَدِیثَ.

وَ رَوَاهُ الشَّیْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ مِثْلَهُ (١).

******

ترجمه:

***

ابن طیفور طبیب گفت: ابوالحسن (علیه السلام) از من پرسید: "چه چیزی سوار می شوی؟" گفتم: "یک الاغ." گفت: "به چه قیمتی خریدی؟" گفتم: "به سیزده دینار." فرمود: "این اسراف است که الاغی را به سیزده دینار بخری و یک اسب را رها کنی." گفتم: "ای مولای من، هزینه نگهداری اسب بیشتر از الاغ است." فرمود: "کسی که هزینه الاغ را می دهد، هزینه اسب را نیز می دهد."

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۵۲۹۱ - رقم الحديث الباب: ۲]

۱۵۲۹۱- ۲- (۲) وَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ أَوْ غَيْرِهِ رَفَعَهُ قَالَ: خَرَجَ عَبْدُ الصَّمَدِ بْنُ عَلِيٍّ فَبَصُرَ بِأَبِی الْحَسَنِ مُوسَی ع- مُقْبِلًا رَاكِباً بَغْلًا إِلَی أَنْ قَالَ فَقَالَ لَهُ مَا هَذِهِ الدَّابَّةُ الَّتِی لَا يُدْرَكُ عَلَيْهَا الثَّأْرُ وَ لَا تَصْلُحُ عِنْدَ النِّزَالِ فَقَالَ لَهُ أَبُو الْحَسَنِ ع تَطَأْطَأَتْ عَنْ سُمُوِّ الْخَيْلِ وَ تَجَاوَزَتْ قُمُوءَ (۳) الْعَيْرِ وَ خَيْرُ الْأُمُورِ أَوْسَاطُهَا الْحَدِيثَ.

وَ رَوَاهُ الْمُفِيدُ فِی الْإِرْشَادِ مُرْسَلًا (٤) أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَی ذَلِكَ (٥).

******

ترجمه:

***

علی بن ابراهیم یا دیگری نقل کرده است که عبدالصمد بن علی خارج شد و ابوالحسن موسی (علیه السلام) را دید که بر قاطر سوار بود. او گفت: "این چه حیوانی است که نه برای انتقام جویی مناسب است و نه برای جنگ." ابوالحسن (علیه السلام) فرمود: "این حیوان از بالندگی اسب ها کمتر است و از فروتنی الاغ ها بیشتر، و بهترین امور، میانه ترین آن هاست .

***

۷- بَابُ مَا يُسْتَحَبُّ اخْتِيَارُهُ مِنْ أَلْوَانِ الْخَيْلِ وَ الْبِغَالِ وَ الْحَمِيرِ وَ الْإِبِلِ وَ مَا يُكْرَهُ مِنْهَا

اشارة

(٦) ۷ بَابُ مَا يُسْتَحَبُّ اخْتِيَارُهُ مِنْ أَلْوَانِ الْخَيْلِ وَ الْبِغَالِ وَ الْحَمِيرِ وَ الْإِبِلِ وَ مَا يُكْرَهُ مِنْهَا

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلى: ۱۵۲۹۲ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱۵۲۹۲- ۱- (۷) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَحْمَدَ بْنِ

۱- التهذيب ٦- ١٦٣- ٣٠٠.

۲- الكافى ٦- ٥٤٠- ١٨.

۳- القموء- الذل و الصغار. (القاموس المحيط- قما- ١- ٢٥).

٤- إرشاد المفيد- ٢٩٧.

٥- تقدم فى الباب ٤ من هذه الأبواب.

٦- الباب ٧ فيه ١١ حديثا.

٧- الكافى ٦- ٥٤٣- ٨، و أورد نحوه عن المحاسن فى الحديث ٤ من الباب ٢٣ من هذه الأبواب.

مُحَمَّدِ بْنِ خَالِدٍ عَنِ الْحَجَّالِ عَنْ صَفْوَانَ الْجَمَّالِ قَالَ: قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع يَا صَفْوَانُ اشْتَرِ لِى جَمَلًا وَ خُذْهُ أَشْوَهَ (۱) فَإِنَّهُ أَطْوَلُ شَيْ ءٍ أَعْمَاراً فَاشْتَرَيْتُ لَهُ جَمَلًا بِثَمَانِينَ دِرْهَماً فَأَتَيْتُهُ بِهِ.

وَ رَوَاهُ الْبَرْقِيُّ فِى الْمَحَاسِنِ عَنِ الْحَجَّالِ نَحْوَهُ (۲).

******

ترجمه:

***

صفوان الجمال گفت: "امام ابوعبدالله (علیه السلام) به من فرمود: 'ای صفوان، شتری برایم بخر و آن را زیباترین بگیر، زیرا که عمر طولانی تری دارد.' پس شتری به قیمت هشتاد درهم برای او خریدم و نزدش بردم .

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۲۹۳ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱۵۲۹۳- ۲- (۳) قَالَ وَ فِی حَدِیثٍ آخَرَ قَالَ: اشْتَرِ لِیَ السُّودَ الْقِبَاحَ فَإِنَّهَا أَطْوَلُ شَیْ ءٍ أَعْمَاراً.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ مُرْسَلًا (٤) وَ کَذَا الْبَرْقِیُّ إِلَّا أَنَّهُمَا قَالا أَطْوَلُ الْإِبِلِ أَعْمَاراً (٥)

******

ترجمه:

***

و در حدیثی دیگر فرمود: "برایم شتران سیاه و زشت بخر، زیرا که آن ها طولانی ترین عمرها را دارند."

مرحوم صدوق و برقی نیز این روایت را مرسل نقل کرده اند، اما گفته اند طولانی ترین عمرها را شتران دارند .

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۲۹٤ - رقم الحدیث الباب: ۳]

١٥٢٩٤- ٣- (٦) وَ عَنْهُمْ عَنْ سَهْلِ بْنِ زِيَادٍ وَ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ جَمِيعاً عَنْ بَكْرِ بْنِ صَالِحٍ عَنْ سُلَيْمَانَ الْجَعْفَرِيِّ عَنْ أَبِي الْحَسَنِ ع قَالَ سَمِعْتُهُ يَقُولُ أَهْدَى أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ ع إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ص أَرْبَعَةَ أَفْرَاسٍ مِنَ الْيَمَنِ فَقَالَ سَمِّهَا لِي فَقَالَ هِيَ أَلْوَانٌ مُخْتَلِفَةٌ قَالَ فَفِيهَا وَضَحٌ قَالَ نَعَمْ فِيهَا أَشْقَرُ بِهِ وَضَحٌ قَالَ فَأَمْسِكْهُ عَلَيَّ قَالَ وَ فِيهَا كُمَيْتَانِ (٧) أَوْضَحَانِ فَقَالَ أَعْطِهِمَا ابْنَيْكَ قَالَ وَ الرَّابِعُ أَدْهَمُ بَهِيمٌ قَالَ بِعْهُ وَ اسْتَخْلِفْ بِهِ نَفَقَةً

ص: ٤٧٤

١- الأشوه من الحيوان- الواسع الفم. (الصحاح- شوه- ٦- ٢٢٣٨).

٢- المحاسن- ٦٣٩- ١٤٤.

٣- الكافى ٦- ٥٤٣- ٨ ذيل الحديث ٨.

٤- الفقيه ٢- ٢٩٠- ٢٤٨٥.

٥- المحاسن- ٦٣٩- ذيل حديث ١٤٤.

٦- الكافى ٦- ٥٣٥- ٣، و المحاسن- ٦٣١- ١١٤، و أورد صدره عن الفقيه فى الحديث ١ من الباب ٤ و فى الحديث ٤ من الباب ١٥ و ذيله عن المحاسن فى الحديث ٢ من الباب ١٢ من هذه الأبواب.

٧- الكميت من الخيل- هو الذى لونه بين السواد و الحمرة. (الصحاح- كمت- ١- ٢٦٣).

لِعِيَالِكَ إِنَّمَا يُمْنُ الْخَيْلِ فِي ذَوَاتِ الْأَوْضَاحِ.

******

ترجمه:

***

سلیمان جعفری از ابوالحسن (علیه السلام) نقل می کند که او فرمود: "امیرالمؤمنین (علیه السلام) چهار اسب از یمن به پیامبر (صلی الله علیه وآله) هدیه داد. پیامبر فرمود: 'نام آن ها را برای من بگو.' امیرالمؤمنین گفت: 'این ها رنگ های مختلفی دارند.' پیامبر فرمود: 'آیا در بین آن ها اسبی با نشانه سفید وجود دارد؟' امیرالمؤمنین گفت: 'بله، یک اسب سرخ رنگ با نشانه های سفید دارد.' پیامبر فرمود: 'آن را برای من نگه دار.' امیرالمؤمنین گفت: 'دو اسب دیگر دو رنگ بین سیاهی وقرمزی دارند.' پیامبر فرمود: 'آن ها را به پسرانت بده.' امیرالمؤمنین گفت: 'چهارمین اسب سیاه رنگ است.' پیامبر فرمود: 'آن را بفروش و خرج خانواده ات کن. برکت اسب ها در آن هایی است که نشانه های سفید دارند .

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۲۹۵ - رقم الحدیث الباب: ٤]

۱۵۲۹۵- ٤- (۱) وَ بِهَذَا الْإِسْنَادِ قَالَ وَ سَمِعْتُ أَبَا الْحَسَنِ ع يَقُولُ كَرِهْنَا الْبَهِيمَ مِنَ الدَّوَابِّ كُلِّهَا إِلَّا الْحِمَارَ (۲) وَ الْبَغْلَ وَ كَرِهْتُ شِبْهَ الْأَوْضَاحِ (۳) فِي الْحِمَارِ وَ الْبَغْلِ الْأَلْوَنِ وَ كَرِهْتُ الْقَرْحَ فِي الْبَغْلِ إِلَّا أَنْ يَكُونَ بِهِ غُرَّةٌ سَائِلَةٌ وَ لَا أَشْتَهِيهَا (٤) عَلَى حَالٍ.

وَ رَوَاهُ الْبَرْقِيُّ فِي الْمَحَاسِنِ عَنْ بَكْرِ بْنِ صَالِحٍ وَ كَذَا الَّذِي قَبْلَهُ إِلَّا أَنَّهُ قَالَ: إِلَّا الْجَمَلَ وَ الْبَغْلَ.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ بَكْرِ بْنِ صَالِحٍ (٥)

مِثْلَهُ إِلَى قَوْلِهِ ذَوَاتِ الْأَوْضَاحِ (٦)

******

ترجمه:

***

و به این سند، شنیدم که امام ابوالحسن (علیه السلام) فرمود: "ما از حیوانات بهیمی بیزاریم، مگر الاغ و قاطر. و من بیزارم از شبیه نشانه های سفید در الاغ و قاطر رنگی. و بیزارم از زخم در قاطر، مگر اینکه دارای نشانه سفید جاری باشد، و در هیچ حالتی به آن میل ندارم."

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۲۹۶ - رقم الحدیث الباب: ۵]

۱۵۲۹۶- ۵- (۷) وَ عَنِ الْحُسَیْنِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ مُعَلَّی بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ الْوَشَّاءِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سِنَانٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع یَقُولُ إِنَّ اللَّهَ اخْتَارَ مِنْ کُلِّ شَیْ ءٍ شَیْئاً وَ اخْتَارَ مِنَ الْإِبِلِ الضَّأْنِیَّةَ (۸).

******

ترجمه:

***

عبدالله بن سنان گفت: "شنیدم امام ابوعبدالله (علیه السلام) فرمود: خداوند از هر چیزی چیزی را انتخاب کرد و از شترها نوع ضانیه را انتخاب کرد .

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۲۹۷ - رقم الحدیث الباب: ٦]

۱۵۲۹۷- ٦- (۹) وَ بِالْإِسْنَادِ عَنِ الْوَشَّاءِ عَنْ طَرْخَانَ النَّخَّاسِ قَالَ: مَرَرْتُ بِأَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع وَ قَدْ نَزَلَ الْحِیرَةَ- فَقَالَ لِی مَا عِلَاجُکَ فَقُلْتُ نَخَّاسٌ فَقَالَ أَصِبْ لِی بَغْلَةً فَضْحَاءَ قُلْتُ جُعِلْتُ فِدَاکَ مَا الْفَضْحَاءُ

١- الكافی ٦- ٥٣٥- ٣.

٢- فی المحاسن- الجمل (هامش المخطوط).

٣- فی المصدر- شئة الأوضاح.

٤- فی نسخة من المحاسن- استثنیها (هامش المخطوط).

٥- المحاسن- ٦٣١- ١١٤.

٦- الفقیه ٢- ٢٨٥- ٢٤٦٢.

٧- الکافی ٦- ٥٤٤- ١١، و أورده فی الحدیث ١ من الباب ٢٥ من هذه الأبواب.

٨- فی المصدر- و اختار من الإبل الناقة و من الغنم الضائنة.

٩- الکافی ٦- ٥٣٧- ٣.

قَالَ دَهْمَاءُ بَيْضَاءُ الْبَطْنِ بَيْضَاءُ الْأَفْحَاجِ بَيْضَاءُ الْجَحْفَلَةِ (١) إِلَى أَنْ قَالَ فَاشْتَرَيْتُهَا وَ أَتَيْتُهُ بِهَا فَقَالَ هَذِهِ الصِّفَةُ الَّتِی أَرَدْتُهَا.

******

ترجمه:

***

طرخان نخاس گفت: "بر ابوعبدالله (علیه السلام) گذر کردم که در حیره ساکن بود. به من گفت: 'شغلت چیست؟' گفتم: 'نخاس هستم.' او گفت: 'برای من قاطری فضحاء پیدا کن.' گفتم: 'فضحاء چیست؟' گفت: 'سیاه با شکم سفید، ران های سفید و لب های سفید.' پس آن را خریدم و نزدش بردم. گفت: 'این همان وصفی است که می خواستم .

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۵۲۹۸ - رقم الحديث الباب: ۷]

۱۵۲۹۸- ۷- (۲) وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ (۳) عَنْ عَلِيِّ بْنِ السِّنْدِيِّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرِو بْنِ سَعِيدٍ عَنْ رَجُلٍ (٤) عَنِ ابْنِ أَبِي يَعْفُورٍ (٥) قَالَ سَمِعْتُهُ يَقُولُ إِيَّاكُمْ وَ الْإِبِلَ الْحُمْرَ فَإِنَّهَا أَقْصَرُ الْإِبِلِ أَعْمَاراً.

مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ قَالَ: قَالَ الصَّادِقُ ع وَ ذَكَرَ مِثْلَهُ (٦).

******

ترجمه:

***

ابن ابی یعفور گفت: "شنیدم که می فرمود: 'از شتران سرخ دوری کنید، زیرا آن ها کوتاه ترین عمرها را در بین شتران دارند .

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۵۲۹۹ - رقم الحديث الباب: ۸]

۱۵۲۹۹- ۸- (۷) قَالَ وَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص الْخَيْلُ مَعْقُودٌ بِنَوَاصِيهَا الْخَيْرُ فَإِذَا أَعْدَدْتَ شَيْئاً فَأَعِدَّهُ أَقْرَحَ (۸) أَرْثَمَ (۹) مُحَجَّلَ الثَّلَاثَةِ طُلُقَ الْيَمِينِ كُمَيْتاً ثُمَّ أَغَرَّ تَسْلَمْ وَ تَغْنَمْ.

******

ترجمه:

***

رسول خدا (صلی الله علیه وآله) فرمود: "خیر به پیشانی اسب ها بسته شده است. بنابراین اگر چیزی آماده می کنی، اسبی را آماده کن که نشانه های سفید و پای های سفید در سه جا دارد و سم راستش سفید است، سرخ رنگ باشد و سپس سفید پیشانی داشته باشد. در این صورت سالم و بهره مند خواهی بود."

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۳۰۰ - رقم الحدیث الباب: ۹]

۱۵۳۰۰- ۹- (۱۰) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ بَكْرِ بْنِ صَالِحٍ عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ جَعْفَرٍ

ص: ٤٧٦

۱- الجحفلة لذی الحافر من الحیوان، کالشفة لانسان. (الصحاح- جحفل- ٤- ١٦٥٢).

۲- الکافی ٦- ٥٤٣- ١٠.

۳- فی المصدر- محمّد بن أحمد.

٤- زیادة من بعض النسخ (هامش المخطوط).

٥- فی المصدر زیادة- عن أبی جعفر (علیه السلام).

٦- الفقیه ۲- ۲۹۰- ۲٤۸۳.

۷- الفقیه ۲- ۲۸۳- ۲٤٥۹، و أورد صدره فی الحدیث ۲ من الباب ۲ و فی الحدیث ۱ من الباب ۳ من هذه الأبواب.

۸- الأقرح- الفرس الذی فی وجهه بیاض أقل من الغرة. (الصحاح- قرح- ۱- ۳۹٥).

۹- الأرثم- الفرس الذی فی شفته العلیا بیاض. (الصحاح- رثم- ٥- ۱۹۲۸).

۱۰- الفقیه ۲- ۲۸٤- ۲٤٦۱، و أورد صدره فی الحدیث ۱ من الباب ٤، و ذیله عن المحاسن فی الحدیث ۲ من الباب ۱۲، و قطعة منه فی الحدیث ٤ من الباب ۱٥ من هذه الأبواب.

الْجَعْفَرِیِّ عَنْ أَبِی الْحَسَنِ ع فِی حَدِیثٍ قَالَ سَمِعْتُهُ یَقُولُ مَنْ رَبَطَ فَرَساً أَشْقَرَ أَغَرَّ أَوْ أَقْرَحَ فَإِنْ کَانَ أَغَرَّ سَائِلَ الْغُرَّةِ بِهِ وَضَحٌ فِی قَوَائِمِهِ فَهُوَ أَحَبُّ إِلَیَّ لَمْ یَدْخُلْ بَیْتَهُ فَقْرٌ مَا دَامَ ذَلِکَ الْفَرَسُ فِیهِ وَ مَا دَامَ فِی مِلْکِ صَاحِبِهِ لَا یَدْخُلُ بَیْتَهُ حَیْفٌ.

******

ترجمه:

***

سلیمان بن جعفر از امام ابوالحسن (علیه السلام) نقل می کند که فرمود: "کسی که اسب سرخ رنگ، سپید پیشانی یا نشانه دار نگه دارد، اگر آن اسب سپید پیشانی با نشانه های سفید در پاهایش باشد، محبوب تر به من است. تا زمانی که آن اسب در خانه اش باشد، فقر وارد خانه اش نمی شود و تا زمانی که آن اسب در مالکیت صاحبش باشد،(ظلم و) ستم وارد خانه اش نمی شود

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۳۰۱ - رقم الحدیث الباب: ۱۰]

۱۵۳۰۱- ۱۰- (۱) وَ بِهَذَا الْإِسْنَادِ قَالَ وَ سَمِعْتُهُ یَقُولُ مَنْ خَرَجَ مِنْ مَنْزِلِهِ أَوْ مَنْزِلٍ غَیْرِ مَنْزِلِهِ فِی أَوَّلِ الْغَدَاةِ فَلَقِیَ فَرَساً أَشْقَرَ بِهِ أَوْضَاحٌ بُورِکَ لَهُ فِی یَوْمِهِ وَ إِنْ کَانَتْ بِهِ غُرَّةٌ سَائِلَةٌ فَهُوَ الْعَیْشُ وَ لَمْ یَلْقَ فِی یَوْمِهِ ذَلِکَ إِلَّا سُرُوراً وَ قَضَی اللَّهُ حَاجَتَهُ.

وَ رَوَاهُ الْبَرْقِیُّ فِی الْمَحَاسِنِ عَنْ بَکْرِ بْنِ صَالِحٍ (۲).

******

ترجمه:

***

و به این سند، شنیدم که امام ابوالحسن (علیه السلام) فرمود: "کسی که در اولین ساعات روز از منزل خود یا منزل دیگری بیرون رود و با اسب سرخی با نشانه های سفید برخورد کند، در روزش برکت خواهد داشت. و اگر آن اسب دارای پیشانی سفید جاری باشد، زندگی خوبی خواهد داشت و در آن روز چیزی جز خوشی نخواهد یافت و خداوند حاجتش را برآورده خواهد کرد .

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۳۰۲ - رقم الحدیث الباب: ۱۱]

۱۵۳۰۲- ۱۱- (۳) وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ فِی ثَوَابِ الْأَعْمَالِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُوسَی بْنِ الْمُتَوَکِّلِ عَنْ عَلِیِّ بْنِ الْحُسَیْنِ السَّعْدَآبَادِیِّ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ عَنْ بَکْرِ بْنِ صَالِحٍ مِثْلَهُ وَ زَادَ قَالَ وَ سَمِعْتُهُ یَقُولُ مَنِ ارْتَبَطَ فَرَساً لِیُرْهِبَ بِهِ عَدُوّاً أَوْ یَسْتَعِینَ بِهِ عَلَی جَمَالٍ لَمْ یَزَلْ مُعَاناً عَلَیْهِ أَبَداً مَا دَامَ فِی مِلْکِهِ وَ لَا یَدْخُلُ بَیْتَهُ خَصَاصَةٌ.

(٤)

******

ترجمه:

***

بکر بن صالح مثل همین روایت را نقل کرده و افزوده: "شنیدم که می فرمود: کسی که اسبی را نگه دارد تا با آن دشمنی را بترساند یا برای زیبایی اش استفاده کند، تا زمانی که آن اسب در مالکیتش باشد، همیشه مورد حمایت قرار می گیرد و فقر وارد خانه اش نمی شود .

***

٨- بَابُ اسْتِحْبَابِ اخْتِيَارِ الْمَرْكَبِ الْهَنِی ء وَ كَرَاهَةِ الِاقْتِصَارِ عَلَى الْمَرْكَبِ السَّوْء

اشارة

(٥) ٨ بَابُ اسْتِحْبَابِ اخْتِيَارِ الْمَرْكَبِ الْهَنِی ءِ وَ كَرَاهَةِ الِاقْتِصَارِ عَلَى الْمَرْكَبِ السَّوْءِ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلى: ١٥٣٠٣ - رقم الحديث الباب: ١]

١٥٣٠٣- ١- (٦) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ

ص: ٤٧٧

١- الفقيه ٢- ٢٨٥- ٢٤٦٣.

٢- المحاسن- ٦٣٣- ١٢٢.

٣- ثواب الأعمال- ٢٢٧- ٤.

٤- و تقدم ما يدلّ على ذلک فى الحديث ٢ من الباب ١٤ من أبواب الملابس.

٥- الباب ٨ فيه حديثان.

٦- الكافى ٦- ٥٣٦- ٨.

النَّوْفَلِيِّ عَنِ السَّكُونِيِّ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص مِنْ سَعَادَةِ الرَّجُلِ (۱) الْمُسْلِمِ الْمَرْكَبُ الْهَنِی ءُ.

وَ رَوَاهُ الْبَرْقِیُّ فِی الْمَحَاسِنِ عَنْ أَبِیهِ عَنِ النَّوْفَلِیِّ عَنِ السَّكُونِیِّ مِثْلَهُ (۲).

******

ترجمه:

***

سکونی از امام ابوعبدالله (علیه السلام) نقل می کند که رسول خدا (صلی الله علیه وآله) فرمود: "از خوشبختی مرد مسلمان، مرکب خوب است .

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۳۰٤ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱۵۳۰٤- ۲- (۳) وَ عَنْهُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عِیسَی عَنْ بَعْضِ أَصْحَابِهِ عَنْ إِبْرَاهِیمَ بْنِ أَبِی الْبِلَادِ عَنْ عَلِیِّ بْنِ أَبِی الْمُغِیرَةِ عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ ع قَالَ: مِنْ شَقَاءِ الْعَیْشِ الْمَرْكَبُ السَّوْءُ.

(٤)

******

ترجمه:

***

علی بن ابی مغیره از امام ابوجعفر (علیه السلام) نقل می کند که فرمود: از بدبختی زندگی، مرکب بد است .

***

۹- بَابُ حُقُوقِ الدَّابَّةِ الْمَنْدُوبَةِ وَ الْوَاجِبَةِ

اشارة

(۵) ۹ بَابُ حُقُوقِ الدَّابَّةِ الْمَنْدُوبَةِ وَ الْوَاجِبَةِ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۳۰۵ - رقم الحدیث الباب: ۱]

۱۵۳۰۵- ۱- (٦) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أَبِي زِيَادٍ بِإِسْنَادِهِ يَعْنِي عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ آبَائِهِ ع قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص لِلدَّابَّةِ عَلَى صَاحِبِهَا خِصَالٌ (۷) يَبْدَأُ بِعَلْفِهَا إِذَا نَزَلَ وَ يَعْرِضُ عَلَيْهَا الْمَاءَ إِذَا مَرَّ بِهِ وَ لَا يَضْرِبُ وَجْهَهَا فَإِنَّهَا تُسَبِّحُ بِحَمْدِ رَبِّهَا وَ لَا يَقِفُ عَلَى ظَهْرِهَا إِلَّا فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَ لَا يُحَمِّلُهَا فَوْقَ طَاقَتِهَا وَ لَا يُكَلِّفُهَا مِنَ الْمَشْيِ إِلَّا مَا تُطِيقُ.

ص: ٤٧٨

١- فی نسخة من المحاسن- من سعادة المرء (هامش المخطوط).

٢- المحاسن- ٦٢٥- ٨٧.

٣- الکافی ٦- ٥٣٧- ١٠.

٤- و تقدم ما یدلّ علی ذلک فی الحدیث ٨ من الباب ١ و فی الحدیث ٣ من الباب ٢ من أبواب أحکام المساکن. و یأتی ما یدلّ علیه فی الحدیث ١١ من الباب ٥ من أبواب المهور.

٥- الباب ٩ فیه ١٠ أحادیث.

٦- الفقیه ٢- ٢٨٦- ٢٤٦٥.

٧- فی الخصال- خصال ست (هامش المخطوط).

وَ رَوَاهُ فِی الْخِصَالِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ عَنِ الصَّفَّارِ عَنْ إِبْرَاهِیمَ بْنِ هَاشِمٍ عَنِ النَّوْفَلِیِّ عَنِ السَّکُونِیِّ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ آبَائِهِ ع مِثْلَهُ (١).

******

ترجمه:

***

اسماعیل بن ابی زیاد به نقل از جعفر بن محمد (علیه السلام) از پدرانش نقل می کند که رسول خدا (صلی الله علیه وآله) فرمود: "حیوان بر صاحبش حقوقی دارد: او باید وقتی از سفر باز می گردد، ابتدا آن را علف دهد، وقتی به آب می رسد، آبش دهد، به چهره اش ضربه نزند زیرا که او به حمد پروردگارش تسبیح می گوید، بر پشتش جز در راه خدا سوار نشود، بیشتر از طاقت آن بار نکند، و آن را مجبور به راه رفتن بیشتر از توانش نکند .

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٥٣٠٦ - رقم الحدیث الباب: ٢]

١٥٣٠٦- ٢- (٢) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَبِی ذَرٍّ رَحِمَهُ اللَّهُ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ص یَقُولُ إِنَّ الدَّابَّةَ تَقُولُ اللَّهُمَّ ارْزُقْنِی مَلِیکَ صِدْقٍ یُشْبِعُنِی وَ یَسْقِینِی وَ لَا یُکَلِّفُنِی (٣) مَا لَا أُطِیقُ.

******

ترجمه:

***

ابوذر (رحمه الله) گفت که شنیدم رسول خدا (صلی الله علیه وآله) فرمود: "حیوان می گوید: خدایا، صاحب صادقی به من بده که مرا سیر کند و آب دهد و بیش از طاقتم از من نخواهد .

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٥٣٠٧ - رقم الحدیث الباب: ٣]

١٥٣٠٧- ٣- (٤) قَالَ: قَالَ الصَّادِقُ ع مَا اشْتَرَی أَحَدٌ دَابَّةً إِلَّا قَالَتْ اللَّهُمَّ اجْعَلْهُ بِی رَحِیماً.

******

ترجمه:

***

امام صادق (علیه السلام) فرمود: "هیچ کس حیوانی را نمی خرد مگر اینکه حیوان می گوید: خدایا، او را نسبت به من مهربان قرار ده

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٥٣٠٨ - رقم الحدیث الباب: ٤]

۱۵۳۰۸- ٤- (٥) قَالَ وَ قَالَ ع (٦)

مَنْ سَافَرَ مِنْكُمْ بِدَابَّةٍ فَلْيَبْدَأْ حِينَ يَنْزِلُ بِعَلْفِهَا وَ سَقْيِهَا.

وَ رَوَاهُ الْبَرْقِيُّ فِي الْمَحَاسِنِ عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ يَحْيَى عَنْ جَدِّهِ الْحَسَنِ بْنِ رَاشِدٍ عَنِ ابْنِ مُسْلِمٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: قَالَ عَلِيٌّ ع وَ ذَكَرَ مِثْلَهُ (٧)٥ (٨).

******

ترجمه:

***

امام (علیه السلام) فرمود: "کسی که از شما با حیوانی سفر می کند، وقتی توقف می کند، باید با علف دادن و آب دادن به آن شروع کند .

***

[رقم الحديث الكلى: ۱۵۳۰۹ - رقم الحديث الباب: ۵]

۱۵۳۰۹- ٥- (٩) وَ فِي الْخِصَالِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عَلِيٍّ ع فِي حَدِيثِ الْأَرْبَعِمِائَةِ قَالَ وَ ذَكَرَ مِثْلَهُ وَ زَادَ وَ لَا تَضْرِبُوا الدَّوَابَّ عَلَى وُجُوهِهَا فَإِنَّهَا تُسَبِّحُ بِحَمْدِ رَبِّهَا.

******

ترجمه:

***

و در کتاب "خصال"، با سند از امام علی (علیه السلام) در حدیثی از چهارصد نفر نقل شده است که فرمود: "و همانند آن ذکر شده است و افزوده است: 'حیوانات را به چهره شان نزنید، زیرا که آن ها به حمد پروردگارشان تسبیح می گویند.'"

***

ص: ۴۷۹

۱- الخصال- ۳۳۰- ۲۸.

۲- الفقیه ۲- ۲۸۹- ۲۴۷۷.

۳- فی المصدر- و لا یحملنی.

۴- الفقیه ۲- ۲۸۹- ۲۴۷۸.

۵- الفقیه ۲- ۲۹۰- ۲۴۸۱.

۶- فی نسخة- و قال علی (علیه السلام) (هامش المخطوط).

۷- المحاسن- ۶۳۳- ۱۱۷، و فیه نفس الحدیث الوارد فی الحدیث رقم

۸- .

۹- الخصال- ۶۱۸.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۳۱۰ - رقم الحدیث الباب: ۶]

۱۵۳۱۰- ۶- (۱) مُحَمَّدُ بْنُ یَعْقُوبَ عَنْ عَلِیِّ بْنِ إِبْرَاهِیمَ عَنْ أَبِیهِ عَنِ النَّوْفَلِیِّ عَنِ السَّکُونِیِّ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: لِلدَّابَّةِ عَلَی صَاحِبِهَا سِتَّةُ حُقُوقٍ لَا یُحَمِّلُهَا فَوْقَ طَاقَتِهَا وَ لَا یَتَّخِذُ ظَهْرَهَا مَجَالِسَ (۲) یَتَحَدَّثُ عَلَیْهَا وَ یَبْدَأُ بِعَلْفِهَا إِذَا نَزَلَ وَ لَا یَسِمُهَا (۳) وَ لَا یَضْرِبُهَا فِی وَجْهِهَا فَإِنَّهَا تُسَبِّحُ وَ یَعْرِضُ عَلَیْهَا الْمَاءَ إِذَا مَرَّ بِهِ.

وَ رَوَاهُ الْبَرْقِيُّ فِي الْمَحَاسِنِ عَنِ النَّوْفَلِيِّ (٤)

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَعْقُوبَ (٥).

******

ترجمه:

***

سکونی از امام ابوعبدالله (علیه السلام) نقل می کند که فرمود: "حیوان بر صاحبش شش حق دارد: او نباید بیش از طاقتش از آن کار بخواهد، نباید پشت حیوان را به عنوان محلی برای نشستن و صحبت استفاده کند، باید زمانی که توقف می کند ابتدا به آن علف دهد، نباید آن را نشانه گذاری کند، نباید به چهره اش ضربه بزند زیرا که به حمد پروردگارش تسبیح می گوید و باید زمانی که به آب می رسد، آبش دهد."

***

[رقم الحديث الكلى: ١٥٣١١ - رقم الحديث الباب: ٧]

١٥٣١١- ٧- (٦) وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ فِي الْمَجَالِسِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ الْوَلِيدِ عَنِ الصَّفَّارِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ هَاشِمٍ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ يَزِيدَ النَّوْفَلِيِّ عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ مُسْلِمٍ السَّكُونِيِّ عَنِ الصَّادِقِ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ ع قَالَ: لِلدَّابَّةِ عَلَى صَاحِبِهَا سَبْعَةُ حُقُوقٍ وَ ذَكَرَ الْحَدِيثَ وَ زَادَ وَ لَا يَضْرِبُهَا عَلَى النِّفَارِ وَ يَضْرِبُهَا عَلَى الْعِثَارِ فَإِنَّهَا تَرَى مَا لَا تَرَوْنَ.

******

ترجمه:

***

اسماعیل بن مسلم سکونی از امام صادق جعفر بن محمد (علیه السلام) نقل می کند که فرمود: "حیوان بر صاحبش هفت حق دارد." و حدیث را ذکر کرد و افزود: "نباید به دلیل ترسیدنش به آن ضربه بزند و باید به دلیل لغزشش به آن ضربه بزند، زیرا که آن ها چیزهایی را می بینند که شما نمی بینید .

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٤ - رقم الحدیث الباب: ١٥٣١٢]

١٤- ١٥٣١٢- ٨- (٧) وَ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ ابْنِ فَضَّالٍ عَنْ أَبِی الْمَغْرَاءِ (٨) عَنْ سُلَیْمَانَ بْنِ خَالِدٍ قَالَ فِیمَا أَظُنُّ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع فِی حَدِیثٍ أَنَّ أَبَا ذَرٍّ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ص یَقُولُ مَا مِنْ دَابَّةٍ إِلَّا وَ هِیَ تَسْأَلُ اللَّهَ کُلَّ صَبَاحٍ

ص: ٤٨٠

١- الکافی ٦- ٥٣٧- ١.

٢- فی نسخة- مجلسا (هامش المخطوط).

٣- فی نسخة- یشتمها (هامش المخطوط).

٤- المحاسن- ٦٣٣- ١١٩.

٥- التهذیب ٦- ١٦٤- ٣٠٣.

٦- أمالی الصدوق- ٤٠٩- ٢.

٧- الکافی ٦- ٥٣٧- ٢.

٨- فی المحاسن زیادة- عن ابن مسکان.

اللَّهُمَّ ارْزُقْنِی مَلِیکاً صَالِحاً یُشْبِعُنِی الْعَلَفَ وَ یُرْوِینِی مِنَ الْمَاءِ وَ لَا یُکَلِّفُنِی فَوْقَ طَاقَتِی.

وَ رَوَاهُ الْبَرْقِیُّ فِی الْمَحَاسِنِ عَنِ ابْنِ فَضَّالٍ (۱)

وَ رَوَاهُ أَیْضاً عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِیٍّ عَنْ عَلِیِّ بْنِ أَسْبَاطٍ عَنْ سَیَابَةَ بْنِ ضُرَیْسٍ عَنْ سَعِیدِ بْنِ غَزْوَانَ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع مِثْلَهُ (۲).

******

ترجمه:

***

سلیمان بن خالد گفت، آنچه که فکر می کنم از امام ابوعبدالله (علیه السلام) نقل می شود که ابوذر گفت: "شنیدم رسول خدا (صلی الله علیه وآله) فرمود: 'هیچ حیوانی نیست مگر اینکه هر صبح از خدا می خواهد: خدایا، صاحب صادقی به من بده که مرا سیر کند و آب دهد و بیش از طاقتم از من نخواهد .

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۳۱۳ - رقم الحدیث الباب: ۹]

۱۵۳۱۳- ۹- (۳) وَ عَنْ حُمَیْدِ بْنِ زِیَادٍ عَنِ الْخَشَّابِ عَنِ ابْنِ بَقَّاحٍ عَنْ مُعَاذٍ الْجَوْهَرِیِّ عَنْ عَمْرِو بْنِ جُمَیْعٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص لَا تَتَوَرَّکُوا (٤) عَلَی الدَّوَابِّ وَ لَا تَتَّخِذُوا ظُهُورَهَا مَجَالِسَ.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ مُرْسَلًا (٥).

******

ترجمه:

***

عمرو بن جمیع از امام ابوعبدالله (علیه السلام) نقل می کند که رسول خدا (صلی الله علیه وآله) فرمود: "بر حیوانات پهلو نزده(تکیه ندهید) و پشت آن ها را به عنوان جایگاه برای نشستن و صحبت استفاده نکنید .

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۳۱٤ - رقم الحدیث الباب: ۱۰]

۱۵۳۱٤- ۱۰- (٦) أَحْمَدُ بْنُ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ الْبَرْقِیُّ فِی الْمَحَاسِنِ عَنْ أَبِیهِ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَیْرٍ عَنْ حَفْصِ بْنِ الْبَخْتَرِیِّ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: إِذَا رَکِبَ الْعَبْدُ الدَّابَّةَ قَالَتْ اللَّهُمَّ اجْعَلْهُ بِی رَحِیماً.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا یَدُلُّ عَلَی ذَلِکَ (۷) وَ یَأْتِی مَا یَدُلُّ عَلَیْهِ (۸).

******

ترجمه:

***

حَفْص بن بَخْتَری از امام ابوعبدالله (علیه السلام) نقل می کند که فرمود: "وقتی بنده بر حیوانی سوار می شود، حیوان می گوید: خدایا، او را نسبت به من مهربان قرار ده .

***

١- المحاسن- ٦٢٦- ٩١.

٢- المحاسن- ٦٢٦- ذيل حديث ٩٢.

٣- الكافى ٦- ٥٣٩- ٨.

٤- فى نسخة- تتوكؤا (هامش المخطوط).

٥- الفقيه ٢- ٢٨٧- ٢٤٧١.

٦- المحاسن- ٦٢٦- ٩٣.

٧- تقدم فى الباب ٥٢ من أبواب آداب السفر.

٨- يأتى فى الأبواب ١٠ و ١١ و ١٢ و ١٣ من هذه الأبواب.

١٠- بَابُ كَرَاهَةِ ضَرْبِ الدَّابَّةِ عَلَى وَجْهِهَا وَ غَيْرِهِ وَ لَعْنِهَا

اشارة

(١) ١٠ بَابُ كَرَاهَةِ ضَرْبِ الدَّابَّةِ عَلَى وَجْهِهَا وَ غَيْرِهِ وَ لَعْنِهَا

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلى: ١٥٣١٥ - رقم الحديث الباب: ١]

۱۵۳۱۵- ۱- (۲) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ أَبِی عَلِیٍّ الْأَشْعَرِیِّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الْجَبَّارِ عَنِ الْحَجَّالِ وَ ابْنِ فَضَّالٍ عَنْ ثَعْلَبَةَ عَنْ یَعْقُوبَ بْنِ سَالِمٍ عَنْ رَجُلٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: مَهْمَا أُبْهِمَ عَلَی الْبَهَائِمِ مِنْ شَیْ ءٍ فَلَا یُبْهَمُ عَلَیْهَا سَبْعُ خِصَالٍ مَعْرِفَةُ أَنَّ لَهَا خَالِقاً وَ رَازِقاً الْحَدِیثَ.

******

ترجمه:

***

یعقوب بن سالم از مردی نقل می کند که امام ابوعبدالله (علیه السلام) فرمود: "هرچه برای حیوانات مبهم باشد، هفت خصیصه برای آن ها مبهم نیست: شناخت اینکه برای آن ها خالقی و روزی دهنده ای وجود دارد .

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۳۱۶ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱۵۳۱۶- ۲- (۳) وَ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ یَحْیَی عَنْ جَدِّهِ الْحَسَنِ بْنِ رَاشِدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص لَا تَضْرِبُوا الدَّوَابَّ عَلَی وُجُوهِهَا فَإِنَّهَا تُسَبِّحُ بِحَمْدِ اللَّهِ.

******

ترجمه:

***

محمد بن مسلم از امام ابوعبدالله (علیه السلام) نقل می کند که رسول خدا (صلی الله علیه وآله) فرمود: "حیوانات را به چهره شان نزنید زیرا که آن ها به حمد خداوند تسبیح می گویند .

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۳۱۷ - رقم الحدیث الباب: ۳]

۱۵۳۱۷- ۳- (٤) قَالَ وَ فِی حَدِیثٍ آخَرَ لَا تَسِمُوهَا (٥) فِی وُجُوهِهَا.

وَ رَوَاهُ الْبَرْقِیُّ فِی الْمَحَاسِنِ مُرْسَلًا (٦)

وَ الَّذِی قَبْلَهُ عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ یَحْیَی مِثْلَهُ.

******

ترجمه:

***

و در حدیثی دیگر فرمود: "حیوانات را به چهره شان نشانه گذاری نکنید .

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۳۱۸ - رقم الحدیث الباب: ٤]

۱۵۳۱۸- ٤- (۷) وَ عَنْ عَلِیِّ بْنِ إِبْرَاهِیمَ عَنْ أَبِیهِ عَنِ النَّوْفَلِیِّ عَنِ السَّکُونِیِّ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: لِکُلِّ شَیْ ءٍ حُرْمَةٌ وَ حُرْمَةُ الْبَهَائِمِ فِی وُجُوهِهَا.

١- الباب ١٠ فيه ١٥ حديثا.

٢- الكافی ٦- ٥٣٩- ١١.

٣- الكافی ٦- ٥٣٨- ٤، و المحاسن- ٦٣٣- ١١٧.

٤- الكافی ٦- ٥٣٨- ذيل حديث ٤.

٥- الوسم- أثر الكی بالنار، ترسم به علامات تكون دلالة علی مالک الحيوانات (القاموس المحيط- وسم- ٤- ١٨٦).

٦- المحاسن- ٦٣٣- ذيل حديث ١١٧.

٧- الكافی ٦- ٥٣٩- ١٠.

مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ قَالَ: قَالَ الْبَاقِرُ ع وَ ذَكَرَ مِثْلَهُ (١).

******

ترجمه:

***

سكونی از امام ابوعبدالله (عليه السلام) نقل می كند كه فرمود: "برای هر چيزی حرمت و احترام وجود دارد و حرمت و احترام حيوانات در چهره های آن هاست .

***

[رقم الحديث الكلی: ١٥٣١٩ - رقم الحديث الباب: ٥]

۱۵۳۱۹- ۵- (۲) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ شُعَيْبِ بْنِ وَاقِدٍ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ يَزِيدَ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ آبَائِهِ ع فِي حَدِيثِ الْمَنَاهِي قَالَ: وَ نَهَى رَسُولُ اللَّهِ ص عَنْ ضَرْبِ وُجُوهِ الْبَهَائِمِ وَ نَهَى عَنْ قَتْلِ النَّحْلِ وَ نَهَى عَنِ الْوَسْمِ فِي وُجُوهِ الْبَهَائِمِ.

******

ترجمه:

***

جعفر بن محمد (علیه السلام) از پدرانش نقل می کند که رسول خدا (صلی الله علیه وآله) در حدیث مناهی فرمود: "و نهی فرمود از ضربه زدن به چهره حیوانات و نهی فرمود از کشتن زنبورها و نهی فرمود از نشانه گذاری در چهره حیوانات .

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۳۲۰ - رقم الحدیث الباب: ٦]

۱۵۳۲۰- ٦- (۳) قَالَ وَ قَالَ عَلِيٌّ ع فِي الدَّوَابِّ لَا تَضْرِبُوا الْوُجُوهَ وَ لَا تَلْعَنُوهَا فَإِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ لَعَنَ لَاعِنَهَا.

******

ترجمه:

***

امام علی (علیه السلام) درباره حیوانات فرمود: "به چهره های آن ها ضربه نزنید و آن ها را لعنت نکنید، زیرا خداوند عز و جل لعنت کننده آن ها را لعنت می کند .

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۵۳۲۱ - رقم الحديث الباب: ۷]

۱۵۳۲۱- ۷- (٤) قَالَ وَ فِی خَبَرٍ آخَرَ لَا تُقَبِّحُوا الْوُجُوهَ.

******

ترجمه:

***

و در خبری دیگر فرمود: "چهره ها را زشت نکنید .

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۵۳۲۲ - رقم الحديث الباب: ۸]

۱۵۳۲۲- ۸- (٥) قَالَ وَ قَالَ النَّبِیُّ ص إِنَّ الدَّوَابَّ إِذَا لُعِنَتْ لَزِمَتْهَا اللَّعْنَةُ.

******

ترجمه:

***

و پیامبر (صلی الله علیه وآله) فرمود: "حیوانات اگر لعنت شوند، آن لعنت به آن ها می چسبد .

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۵۳۲۳ - رقم الحديث الباب: ۹]

۱۵۳۲۳- ۹- (٦) قَالَ: وَ حَجَّ عَلِيُّ بْنُ الْحُسَيْنِ ع عَلَى نَاقَةٍ أَرْبَعِينَ حَجَّةً فَمَا قَرَعَهَا بِسَوْطٍ.

******

ترجمه:

***

و فرمود: "علی بن حسین (علیه السلام) با شترش چهل حج انجام داد و حتی یک بار هم آن را با تازیانه نزد .

***

[رقم الحديث الكلى: ١٥٣٢٤ - رقم الحديث الباب: ١٠]

١٥٣٢٤- ١٠- (٧) قَالَ وَ قَالَ الصَّادِقُ ع أَيُّ بَعِيرٍ حُجَّ عَلَيْهِ ثَلَاثَ سِنِينَ جُعِلَ مِنْ نَعَمِ الْجَنَّةِ قَالَ وَ رُوِيَ سَبْعَ سِنِينَ (٨).

ص: ٤٨٣

١- الفقيه ٢- ٢٨٨- ٢٤٧٢.

٢- الفقيه ٤- ٩- ٤٩٦٨.

٣- الفقيه ٢- ٢٨٧- ٢٤٦٩.

٤- الفقيه ٢- ٢٨٧- ٢٤٦٩.

٥- الفقيه ٢- ٢٨٧- ٢٤٧٠.

٦- الفقيه ٢- ٢٩٣- ٢٤٩٤.

٧- الفقيه ٢- ٢١٦- ٢٢٠٧.

۸- الفقیه ۲- ۲۱٦- ۲۲۰۷.

أَحْمَدُ بْنُ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ الْبَرْقِیُّ فِی الْمَحَاسِنِ عَنْ یَعْقُوبَ بْنِ یَزِیدَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِنَانٍ رَفَعَهُ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع مِثْلَهُ (۱).

******

ترجمه:

***

و امام صادق (علیه السلام) فرمود: "هر شتری که برای سه سال بر آن حج انجام شود، از چهارپایان بهشت قرار می گیرد." و روایت شده است که "هفت سال."

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۳۲۵ - رقم الحدیث الباب: ۱۱]

۱۵۳۲۵- ۱۱- (۲) قَالَ: وَ حَجَّ عَلِیُّ بْنُ الْحُسَیْنِ ع عَلَی نَاقَةٍ عَشْرَ سِنِینَ فَمَا قَرَعَهَا بِسَوْطٍ وَ لَقَدْ بَرَکَتْ بِهِ سَنَةً مِنْ سَنَوَاتِهِ فَمَا قَرَعَهَا بِسَوْطٍ.

******

ترجمه:

***

و فرمود: "علی بن حسین (علیه السلام) ده سال با شترش حج انجام داد و حتی یک بار هم آن را با تازیانه نزد. و در یکی از آن سال ها شترش با او نشست و او حتی یک بار هم آن را با تازیانه نزد .

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۵۳۲۶ - رقم الحديث الباب: ۱۲]

۱۵۳۲۶- ۱۲- (۳) وَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْمُغِيرَةِ وَ مُحَمَّدِ بْنِ سِنَانٍ عَنْ طَلْحَةَ بْنِ زَيْدٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: إِنَّ لِكُلِّ شَیْ ءٍ حُرْمَةً وَ حُرْمَةَ الْبَهَائِمِ فِی وُجُوهِهَا.

******

ترجمه:

***

طلحة بن زيد از امام ابوعبدالله (عليه السلام) نقل می كند كه فرمود: "برای هر چيزی حرمت و احترام وجود دارد و حرمت و احترام حيوانات در چهره های آن هاست .

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۵۳۲۷ - رقم الحديث الباب: ۱۳]

اشاره

۱۵۳۲۷- ۱۳- (٤) وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِیٍّ عَنْ عَلِیِّ بْنِ أَسْبَاطٍ رَفَعَهُ قَالَ: قَالَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ ع قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص لَا تَضْرِبُوا وُجُوهَ الدَّوَابِّ وَ كُلُّ شَیْ ءٍ فِيهِ الرُّوحُ فَإِنَّهُ يُسَبِّحُ بِحَمْدِ اللَّهِ.

******

ترجمه:

***

علی بن اسباط، به نقل از امیرالمؤمنین (علیه السلام)، فرمود که رسول خدا (صلی الله علیه وآله) فرمود: "به چهره های حیوانات ضربه نزنید، و هر چیزی که روح دارد، به حمد خداوند تسبیح می گوید .

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۳۲۸ - رقم الحدیث الباب: ١٤]

۱۵۳۲۸- ١٤- (٥) عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ فِی قُرْبِ الْإِسْنَادِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْحَسَنِ عَنْ عَلِیِّ بْنِ جَعْفَرٍ عَنْ أَخِیهِ قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنِ الدَّابَّةِ یَصْلُحُ أَنْ یَضْرِبَ وَجْهَهَا أَوْ یَسِمَهُ بِالنَّارِ قَالَ لَا بَأْسَ.

وَ رَوَاهُ عَلِیُّ بْنُ جَعْفَرٍ فِی کِتَابِهِ مِثْلَهُ (٦).

******

ترجمه:

***

علی بن جعفر از برادرش نقل می کند که پرسید: "آیا رواست که به چهره حیوان ضربه بزند یا با آتش نشانه گذاری کند؟" پاسخ داد: "نه اشکالی ندارد .

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۳۲۹ - رقم الحدیث الباب: ۱۵]

۱۵۳۲۹- ۱۵- (۷) مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْمُفِیدُ فِی الْإِرْشَادِ عَنْ أَبِی مُحَمَّدٍ

١- لاحظ المحاسن- ٦٣٦- ١٣٤.

٢- المحاسن- ٣٦١- ٩٣، و أورده فی الحدیث ٥ من الباب ٥١ من هذه الأبواب.

٣- المحاسن- ٦٣٢- ١١٥.

٤- المحاسن- ٦٣٣- ١١٦.

٥- قرب الإسناد- ١٢١.

٦- مسائل علیّ بن جعفر- ١٣٩- ١٥٢.

٧- إرشاد المفید- ٢٥٦.

الْحَسَنِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ جَدِّهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ الرَّافِعِیِّ عَنْ إِبْرَاهِیمَ بْنِ عَلِیٍّ عَنْ أَبِیهِ قَالَ: حَجَجْتُ مَعَ عَلِیِّ بْنِ الْحُسَیْنِ- فَالْتَاثَتْ عَلَیْهِ النَّاقَةُ فِی سَیْرِهَا فَأَشَارَ إِلَیْهَا بِالْقَضِیبِ ثُمَّ قَالَ آهِ لَوْ لَا الْقِصَاصُ وَ رَدَّ یَدَهُ عَنْهَا.

(١)

******

ترجمه:

***

ابراهیم بن علی از پدرش نقل می کند: "با علی بن حسین (علیه السلام) حج کردم و شترش در حرکتش گیر کرد. او به شتر اشاره کرد با چوبدست و سپس گفت: 'آه! اگر به خاطر قصاص نبود' و دستش را از آن باز داشت .

***

۱۱- بَابُ جَوَازِ وَسْمِ الْمَوَاشِی فِی آذَانِهَا وَ غَیْرِهَا وَ کَرَاهَةِ وَسْمِهَا فِی وُجُوهِهَا

اشارة

(۲) ۱۱ بَابُ جَوَازِ وَسْمِ الْمَوَاشِی فِی آذَانِهَا وَ غَیْرِهَا وَ کَرَاهَةِ وَسْمِهَا فِی وُجُوهِهَا

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۳۳۰ - رقم الحدیث الباب: ۱]

۱۵۳۳۰- ۱- (۳) مُحَمَّدُ بْنُ یَعْقُوبَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ یَحْیَی عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ ابْنِ مَحْبُوبٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سِنَانٍ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنْ سِمَةِ الْمَوَاشِی فَقَالَ لَا بَأْسَ بِهَا إِلَّا فِی الْوُجُوهِ.

وَ رَوَاهُ الْبَرْقِیُّ فِی الْمَحَاسِنِ عَنِ ابْنِ مَحْبُوبٍ مِثْلَهُ (٤).

******

ترجمه:

***

عبدالله بن سنان نقل می کند که پرسیدم از امام ابوعبدالله (علیه السلام) درباره نشانه گذاری دام ها، و او فرمود: "نشانه گذاری در دام ها اشکالی ندارد مگر در چهره ها

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۵۳۳۱ - رقم الحديث الباب: ۲]

۱۵۳۳۱- ۲- (۵) وَ عَنْهُ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ ابْنِ فَضَّالٍ عَنْ يُونُسَ بْنِ يَعْقُوبَ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع أَسِمُ الْغَنَمَ فِی وُجُوهِهَا فَقَالَ سِمْهَا فِی آذَانِهَا.

أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْبَرْقِیُّ فِی الْمَحَاسِنِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِیٍّ عَنْ يُونُسَ بْنِ يَعْقُوبَ مِثْلَهُ (٦).

******

ترجمه:

***

يونس بن يعقوب گفت: "به امام ابوعبدالله (عليه السلام) گفتم: 'آيا می توانم نشانه گذاری گوسفندان را در چهره هايشان انجام دهم؟' او فرمود: 'نشانه گذاری را در گوش هايشان انجام بده .

***

ص: ٤٨٥

۱- و تقدم ما يدلّ علی ذلک فی الحديث ۸ من الباب ٤٥ من أبواب وجوب الحجّ، و فی الأحاديث ۱ و ٥ و ٦ و ۷ من الباب ۹ من هذه الأبواب. و يأتی ما يدلّ عليه فی الحديثين ۱ و ٤ من الباب ٥۱، و يأتی ما يدلّ علی الجواز فی الحديث ۳ من الباب ۱۱ من هذه الأبواب.

۲- الباب ۱۱ فيه ٦ أحاديث.

۳- الكافی ٦- ٥٤٥- ۲.

٤- المحاسن- ٦٤٤- ١٧١.

٥- الكافی ٦- ٥٤٥- ١.

٦- المحاسن- ٦٤٤- ١٧٠.

[رقم الحدیث الکلی: ١٥٣٣٢ - رقم الحدیث الباب: ٣]

١٥٣٣٢- ٣- (١) وَ عَنْهُ عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَسْبَاطٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ جَعْفَرٍ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا إِبْرَاهِيمَ ع عَنِ الدَّابَّةِ أَ يَصْلُحُ أَنْ تُضْرَبَ وُجُوهُهَا وَ يَسِمَهَا بِالنَّارِ قَالَ لَا بَأْسَ.

******

ترجمه:

***

علی بن اسباط، از علی بن جعفر نقل می کند که گفت: "از ابا ابراهیم (علیه السلام) درباره حیوان پرسیدم، آیا جایز است که به چهره آن ضربه زده و با آتش نشانه گذاری کند؟" پاسخ داد: "نه اشکالی ندارد .

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٥٣٣٣ - رقم الحدیث الباب: ٤]

١٥٣٣٣- ٤- (٢) وَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ عَنْ حَمَّادٍ عَنِ الْحَلَبِيِّ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: لَا بَأْسَ بِهِ إِلَّا مَا كَانَ فِي الْوَجْهِ.

******

ترجمه:

***

حلبی از امام ابوعبدالله (علیه السلام) نقل می کند که فرمود: "اشکالی ندارد مگر آنچه که در چهره باشد .

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٥٣٣٤ - رقم الحدیث الباب: ٥]

١٥٣٣٤- ٥- (٣) وَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ فَضَالَةَ عَنْ أَبَانٍ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَمَّارٍ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنْ وَسْمِ الْمَوَاشِی فَقَالَ تُوسَمُ فِی غَيْرِ وُجُوهِهَا.

******

ترجمه:

***

اسحاق بن عمار نقل می کند: "از امام ابوعبدالله (علیه السلام) درباره نشانه گذاری دام ها پرسیدم و او فرمود: 'نشانه گذاری باید در جایی غیر از چهره هایشان باشد .

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٥٣٣٥ - رقم الحدیث الباب: ٦]

١٥٣٣٥- ٦- (٤) عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ فِی قُرْبِ الْإِسْنَادِ عَنْ هَارُونَ بْنِ مُسْلِمٍ عَنْ مَسْعَدَةَ بْنِ زِيَادٍ عَنْ جَعْفَرٍ عَنْ أَبِيهِ ع قَالَ: لَا بَأْسَ بِسِمَةِ الْمَوَاشِی إِذَا تَنَكَّبْتُمْ وُجُوهَهَا.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِكَ (٥).

******

ترجمه:

***

مسعدة بن زیاد از امام جعفر (علیه السلام) از پدرش نقل می کند که فرمود: "نشانه گذاری دام ها اشکالی ندارد، به شرطی که از چهره هایشان دوری کنید .

***

۱۲- بَابُ أَنَّهُ يُكْرَهُ أَنْ يُقَالَ لِلدَّابَّةِ عِنْدَ الْعِثَارِ تَعَسْتِ

اشارة

(٦) ١٢ بَابُ أَنَّهُ يُكْرَهُ أَنْ يُقَالَ لِلدَّابَّةِ عِنْدَ الْعِثَارِ تَعَسْتِ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلى: ١٥٣٣٦ - رقم الحديث الباب: ١]

١٥٣٣٦- ١- (٧) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ سَهْلِ بْنِ زِيَادٍ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ الدِّهْقَانِ عَنْ دُرُسْتَ عَنْ أَبِي

١- المحاسن- ٦٢٨- ٩٩.

٢- المحاسن- ٦٤٤- ١٧٢.

٣- المحاسن- ٦٤٤- ١٧٣.

٤- قرب الإسناد- ٣٩.

٥- تقدم فی الأحادیث ٤ و ٥ و ١٢ من الباب ١٠ من هذه الأبواب.

٦- الباب ١٢ فیه حدیثان.

٧- الکافی ٦- ٥٣٨- ٥.

عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص إِذَا عَثَرَتِ الدَّابَّةُ تَحْتَ الرَّجُلِ فَقَالَ لَهَا تَعَسْتِ تَقُولُ تَعَسَ أَعْصَانَا لِلرَّبِّ.

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ سَهْلِ بْنِ زِيَادٍ (١)

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ مُرْسَلًا (٢).

******

ترجمه:

***

دُرُست از امام ابوعبدالله (علیه السلام) نقل می کند که رسول خدا (صلی الله علیه وآله) فرمود: "وقتی حیوان زیر مردی لغزید و او به حیوان گفت 'لعنت بر تو'، حیوان می گوید 'لعنت بر کسی که ما را از اطاعت خدا بازداشت .

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۵۳۳۷ - رقم الحديث الباب: ۲]

۱۵۳۳۷- ۲- (۳) أَحْمَدُ بْنُ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ الْبَرْقِیُّ فِی الْمَحَاسِنِ عَنْ بَكْرِ بْنِ صَالِحٍ عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ جَعْفَرٍ الْجَعْفَرِیِّ عَنْ أَبِی الْحَسَنِ ع قَالَ: إِذَا عَثَرَتِ الدَّابَّةُ تَحْتَ الرَّجُلِ فَقَالَ لَهَا تَعَسْتِ تَقُولُ تَعَسَ أَعْصَانَا لِرَبِّهِ عَزَّ وَ جَلَّ.

******

ترجمه:

***

سلیمان بن جعفر جَعْفَری از امام ابوالحسن (علیه السلام) نقل می کند که فرمود: "وقتی حیوان زیر مردی لغزید و او به حیوان گفت 'لعنت بر تو'، حیوان می گوید 'لعنت بر کسی که ما را از اطاعت خدا بازداشت .

***

۱۳- بَابُ جَوَازِ ضَرْبِ الدَّابَّةِ عِنْدَ تَقْصِيرِهَا فِی الْمَشْیِ مَعَ قُدْرَتِهَا وَ حُكْمِ ضَرْبِهَا عِنْدَ الْعِثَارِ وَ النِّفَارِ وَ اسْتِحْبَابِ الدُّعَاءِ عِنْدَ الْعِثَارِ بِالْمَأْثُورِ

اشارة

(٤) ۱۳ بَابُ جَوَازِ ضَرْبِ الدَّابَّةِ عِنْدَ تَقْصِيرِهَا فِی الْمَشْیِ مَعَ قُدْرَتِهَا وَ حُكْمِ ضَرْبِهَا عِنْدَ الْعِثَارِ وَ النِّفَارِ وَ اسْتِحْبَابِ الدُّعَاءِ عِنْدَ الْعِثَارِ بِالْمَأْثُورِ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلى: ۱۵۳۳۸ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱۵۳۳۸- ۱- (۵) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ الْجَعْفَرِيِّ رَفَعَهُ قَالَ: سُئِلَ الصَّادِقُ ع مَتَى أَضْرِبُ دَابَّتِي تَحْتِي قَالَ إِذَا لَمْ تَمْشِ تَحْتَكَ كَمَشْيِهَا إِلَى مِذْوَدِهَا (٦).

ص: ٤٨٧

۱- التهذيب ٦- ١٦٤- ٣٠٤.

۲- الفقيه ٢- ٢٨٦- ٢٤٦٨.

۳- المحاسن- ٦٣١- ١١٤، و أورد قطعة منه عن الفقيه فى الحديث ١ من الباب ٤، و عنه فى الحديث ٣ و اخرى فى الحديث ٩ و اخرى فى الحديثين ١٠ و ١١ من الباب ٧، و اخرى فى الحديث ٤ من الباب ١٥ من هذه الأبواب.

٤- الباب ١٣ فيه ٦ أحاديث.

٥- الكافى ٦- ٥٣٨- ٦.

٦- المذود- معلف الدابّة. (مجمع البحرين- ذود- ٣- ٤٦).

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ مُرْسَلًا (١)

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى مِثْلَهُ (٢).

******

ترجمه:

***

علی بن ابراهیم جَعْفَری نقل می کند: "از امام صادق (علیه السلام) پرسیده شد: 'چه زمانی باید به حیوان سواری ام ضربه بزنم؟' او فرمود: 'وقتی که حیوان زیر تو مانند رفتنش به سمت مِذوَد (خوراک دان) قدم برنمی دارد .

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۳۳۹ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱۵۳۳۹- ۲- (۳) قَالَ وَ رُوِیَ أَنَّ النَّبِیَّ ص قَالَ: اضْرِبُوهَا عَلَی النِّفَارِ وَ لَا تَضْرِبُوهَا عَلَی الْعِثَارِ.

******

ترجمه:

***

و روایت شده که پیامبر (صلی الله علیه وآله) فرمود: "به حیواناتی که از ترس فرار می کنند ضربه بزنید و نه به حیواناتی که لغزیده اند

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۳۴۰ - رقم الحدیث الباب: ۳]

١٥٣٤٠- ٣- (٤) وَ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ سَهْلِ بْنِ زِيَادٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ بْنِ شَمُّونٍ عَنِ الْأَصَمِّ عَنْ مِسْمَعِ بْنِ عَبْدِ الْمَلِكِ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص اضْرِبُوهَا عَلَى النِّفَارِ وَ لَا تَضْرِبُوهَا عَلَى الْعِثَارِ.

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ سَهْلِ بْنِ زِيَادٍ (٥)

وَ رَوَاهُ الْبَرْقِيُّ فِي الْمَحَاسِنِ مُرْسَلًا (٦).

******

ترجمه:

***

مسمع بن عبد الملک از امام ابوعبدالله (علیه السلام) نقل می کند که رسول خدا (صلی الله علیه وآله) فرمود: "به حیواناتی که از ترس فرار می کنند ضربه بزنید و نه به حیواناتی که لغزیده اند .

***

[رقم الحديث الكلي: ١٥٣٤١ - رقم الحديث الباب: ٤]

١٥٣٤١- ٤- (٧) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ قَالَ رُوِيَ أَنَّهُ يَعْنِي أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: اضْرِبُوهَا عَلَى الْعِثَارِ وَ لَا تَضْرِبُوهَا عَلَى النِّفَارِ فَإِنَّهَا تَرَى مَا لَا تَرَوْنَ.

أَقُولُ: هَذِهِ الرِّوَايَةُ هِيَ الصَّحِيحَةُ الَّتِي يُنَاسِبُهَا التَّعْلِيلُ وَ مَا عَدَاهَا مَحْمُولٌ عَلَى الْجَوَازِ أَوِ النَّهْيُ عَنِ الضَّرْبِ عِنْدَ الْعِثَارِ مَحْمُولٌ عَلَى الْإِفْرَاطِ.

******

ترجمه:

***

محمد بن علی بن حسین نقل می کند که امام اباعبدالله (علیه السلام) فرمود: "به حیواناتی که لغزیده اند ضربه بزنید و نه به حیواناتی که از ترس فرار می کنند، زیرا آن ها چیزهایی را می بینند که شما نمی بینید."

می گویم : "این روایت صحیحی است که با تعلیل آن سازگار است و دیگر موارد یا بر اساس جواز و یا نهی از ضربه زدن در هنگام لغزش به علت افراطیت می باشد .

***

ص: ٤٨٨

١- الفقیه ٢- ٢٨٦- ٢٤٦٦.

٢- التهذیب ٦- ١٦٤- ٣٠٥.

٣- الکافی ٦- ٥٣٨- ٧.

٤- الکافی ٦- ٥٣٩- ١٢.

٥- التهذیب ٦- ١٦٤- ٣٠٦.

٦- المحاسن- ٦٣٣- ذیل الحدیث ١١٨.

٧- الفقیه ٢- ٢٨٦- ٢٤٦٧.

[رقم الحدیث الکلی: ١٥٣٤٢ - رقم الحدیث الباب: ٥]

١٥٣٤٢- ٥- (١) أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْبَرْقِيُّ فِی الْمَحَاسِنِ عَنْ بَعْضِ أَصْحَابِنَا رَفَعَهُ قَالَ: قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع لَا تَضْرِبُوهَا عَلَی الْعِثَارِ وَ اضْرِبُوهَا عَلَی النِّفَارِ الْحَدِیثَ.

******

ترجمه:

***

احمد بن محمد البرقی در کتاب "المحاسن" از برخی از اصحاب نقل می کند که امام ابوعبدالله (علیه السلام) فرمود: "به حیواناتی که لغزیده اند ضربه نزنید و به حیواناتی که از ترس فرار می کنند ضربه بزنید .

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٥٣٤٣ - رقم الحدیث الباب: ٦]

١٥٣٤٣- ٦- (٢) عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ الْحِمْیَرِیُّ فِی قُرْبِ الْإِسْنَادِ عَنْ هَارُونَ بْنِ مُسْلِمٍ عَنْ مَسْعَدَةَ بْنِ زِیَادٍ قَالَ حَدَّثَنِی جَعْفَرٌ عَنْ أَبِیهِ قَالَ: کَانَ عَلِیٌّ ع إِذَا عَثَرَتْ بِهِ دَابَّتُهُ قَالَ اللَّهُمَّ إِنِّی أَعُوذُ بِکَ مِنْ زَوَالِ نِعْمَتِکَ وَ مِنْ تَحْوِیلِ عَافِیَتِکَ وَ مِنْ فَجْأَةِ نَقِمَتِکَ.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا یَدُلُّ عَلَی ذَلِکَ (٣).

******

ترجمه:

***

مسعدة بن زیاد نقل می کند که جعفر از پدرش نقل می کند که علی (علیه السلام) وقتی حیوانش لغزید، فرمود: "اللهم، من از زوال نعمتت، و از تغییر عافیتت، و از ناگهان رسیدن انتقامت به تو پناه می برم.

***

١٤- بَابُ اسْتِحْبَابِ التَّوَاضُعِ وَ وَضْعِ الرَّأْسِ عَلَى الْقَرَبُوسِ عِنْدَ اخْتِيَالِ الدَّابَّةِ

اشارة

(٤) ١٤ بَابُ اسْتِحْبَابِ التَّوَاضُعِ وَ وَضْعِ الرَّأْسِ عَلَى الْقَرَبُوسِ عِنْدَ اخْتِيَالِ الدَّابَّةِ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلى: ١٥٣٤٤ - رقم الحديث الباب: ١]

١٥٣٤٤- ١- (٥) مُحَمَّدُ بْنُ عُمَرَ بْنِ عَبْدِ الْعَزِيزِ الْكَشِّيُّ فِي كِتَابِ الرِّجَالِ عَنْ حَمْدَوَيْهِ بْنِ نُصَيْرٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ عَبْدِ الْحَمِيدِ عَنْ هَارُونَ بْنِ خَارِجَةَ عَنْ زَيْدٍ الشَّحَّامِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَطَاءٍ قَالَ: أَرْسَلَ إِلَيَّ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع وَ قَدْ أُسْرِجَ لَهُ بَغْلٌ وَ حِمَارٌ فَقَالَ لِي هَلْ لَكَ أَنْ تَرْكَبَ مَعَنَا إِلَى مَالِنَا قُلْتُ نَعَمْ قَالَ أَيُّهُمَا أَحَبُّ إِلَيْكَ قُلْتُ الْحِمَارُ فَقَالَ الْحِمَارُ أَرْفَقُهُمَا لِي قَالَ فَرَكِبْتُ الْبَغْلَ وَ رَكِبَ الْحِمَارَ ثُمَّ سِرْنَا فَبَيْنَمَا هُوَ يُحَدِّثُنَا إِذِ انْكَبَّ عَلَى السَّرْجِ مَلِيّاً ثُمَّ رَفَعَ رَأْسَهُ فَقُلْتُ مَا أَرَى السَّرْجَ إِلَّا وَ قَدْ ضَاقَ عَنْكَ فَلَوْ تَحَوَّلْتَ عَلَى الْبَغْلِ فَقَالَ كَلَّا وَ لَكِنَ

١- المحاسن- ٦٢٧- ٩٧، و أورد ذيله فی الحدیث ٣ من الباب ٣٧ من أبواب آداب السفر.

٢- قرب الإسناد- ٤١.

٣- تقدم ما یدلّ علی بعض المقصود فی الحدیث ٧ من الباب ٩ من هذه الأبواب.

٤- الباب ١٤ فیه حدیث واحد.

٥- رجال الکشّیّ ٢- ٢١٥- ٣٨٦.

الْحِمَارَ اخْتَالَ فَصَنَعْتُ کَمَا صَنَعَ رَسُولُ اللَّهِ ص- رَکِبَ حِمَاراً یُقَالُ لَهُ عُفَیْرٌ فَاخْتَالَ فَوَضَعَ رَأْسَهُ عَلَی الْقَرَبُوسِ مَا شَاءَ اللَّهُ ثُمَّ رَفَعَ رَأْسَهُ فَقَالَ یَا رَبِّ هَذَا عَمَلُ عُفَیْرٍ لَیْسَ هُوَ عَمَلِی.

******

ترجمه:

***

عبدالله بن عطاء نقل می کند که امام ابوعبدالله (علیه السلام) مرا فرستاد و بغل و حماری برای او آماده شده بود. به من گفت: "آیا دوست داری با ما به مالمان برویم؟" گفتم: "بله." پرسید: "کدام یک از آن ها را بیشتر دوست داری؟" گفتم: "حمار." گفت: "حمار برای من راحت تر است." گفتم: "پس سوار بغل شدم و او حمار را سوار شد. سپس ما راه افتادیم و در حالی که او با ما صحبت می کرد، ناگهان روی زین خم شد و مدت زمانی در این حالت باقی ماند. سپس سرش را بلند کرد و گفتم: 'به نظر می رسد زین برایت تنگ شده. بهتر است به بغل تغییر مکان دهی.' او گفت: 'نه، بلکه حمار خودنمایی کرد و من همان کاری را کردم که رسول خدا (صلی الله علیه وآله) انجام داد. او حمار به

نام عفیر سوار شد و حمار خودنمایی کرد، سپس سرش را روی قُربوس گذاشت به اندازه ای که خدا می خواست و سپس سرش را بلند کرد و گفت: ای پروردگار! این عمل عفیر است، نه عمل من .

***

۱۵- بَابُ مَا يُسْتَحَبُّ أَنْ يَقُولَ مَنِ اسْتَصْعَبَتْ عَلَيْهِ دَابَّتُهُ أَوْ نَفَرَتْ أَوْ أَرَادَ أَنْ يُلْجِمَهَا

اشارة

(۱) ۱۵ بَابُ مَا يُسْتَحَبُّ أَنْ يَقُولَ مَنِ اسْتَصْعَبَتْ عَلَيْهِ دَابَّتُهُ أَوْ نَفَرَتْ أَوْ أَرَادَ أَنْ يُلْجِمَهَا

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلى: ۱۵۳۴۵ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱۵۳۴۵- ۱- (۲) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ ابْنِ مَحْبُوبٍ عَنِ ابْنِ رِئَابٍ عَنْ أَبِي عُبَيْدَةَ عَنْ أَحَدِهِمَا ع قَالَ: أَيُّمَا دَابَّةٍ اسْتَصْعَبَتْ عَلَى صَاحِبِهَا مِنْ لِجَامٍ وَ نِفَارٍ فَلْيَقْرَأْ فِي أُذُنِهَا أَوْ عَلَيْهَا أَ فَغَيْرَ دِينِ اللَّهِ يَبْغُونَ وَ لَهُ أَسْلَمَ مَنْ فِي السَّماواتِ وَ الْأَرْضِ طَوْعاً وَ كَرْهاً وَ إِلَيْهِ يُرْجَعُونَ (۳).

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ مَحْبُوبٍ (۴)

وَ رَوَاهُ الْبَرْقِيُّ فِي الْمَحَاسِنِ عَنِ ابْنِ مَحْبُوبٍ مِثْلَهُ (۵).

******

ترجمه:

***

ابو عبیده از یکی از امامان نقل می کند که فرمود: "هر حیوانی که برای صاحبش از کنترل خارج شود، خواه به دلیل لگام و خواه به دلیل ترس، باید در گوشش یا بر روی آن این آیه را بخواند: 'آیا دین دیگری جز دین خدا می خواهند؟ و همه کسانی که در آسمان ها و زمین هستند، خواه و ناخواه به فرمان او تسلیم شده اند و به سوی او بازگردانده می شوند.' (آل عمران، آیه ۸۳)

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۳٤٦ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱۵۳٤٦- ۲- (٦) وَ عَنْهُمْ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ يَحْيَى عَنْ جَدِّهِ الْحَسَنِ بْنِ رَاشِدٍ عَنْ يَعْقُوبَ بْنِ جَعْفَرٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا الْحَسَنِ ع يَقُولُ عَلَى كُلِّ مَنْخِرٍ مِنَ الدَّوَابِّ شَيْطَانٌ فَإِذَا أَرَادَ أَحَدُكُمْ أَنْ يُلْجِمَهَا فَلْيُسَمِّ اللَّهَ.

ص: ٤٩٠

۱- الباب ۱۵ فیه ۵ أحادیث.

۲- الکافی ٦- ۵۳۹- ١٤.

۳- آل عمران ۳- ۸۳.

٤- التهذیب ٦- ١٦٥- ۳۰۸.

۵- المحاسن- ٦۲۸- ۱۰۲.

٦- الکافی ٦- ٥٣٩- ١٣.

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ مِثْلَهُ (١) أَحْمَدُ بْنُ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ فِی الْمَحَاسِنِ عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ يَحْيَى مِثْلَهُ (٢).

******

ترجمه:

***

يعقوب بن جعفر نقل می کند که شنيدم امام ابوالحسن (عليه السلام) فرمود: "بر هر سوراخ بينی از حيوانات شيطانی است، بنابراين هر وقت يکی از شما قصد دارد که آنها را زين کند، بسم الله بگويد .

***

[رقم الحديث الكلی: ١٥٣٤٧ - رقم الحديث الباب: ٣]

١٥٣٤٧- ٣- (٣) وَ عَنِ الْعَبَّاسِ بْنِ عَامِرٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُحَمَّدٍ (٤) عَنْ زُرَارَةَ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا جَعْفَرٍ ع يَقُولُ إِنَّ الْعَفَارِيتَ مِنْ أَوْلَادِ الآبَالِ (٥) فَتُخَلِّلُ وَ تَدْخُلُ بَيْنَ مَحَامِلِ الْمُؤْمِنِينَ فَتُنَفِّرُ عَلَيْهِمْ إِبِلَهُمْ فَتَعَاهَدُوا ذَلِکَ بِآيَةِ الْكُرْسِيِّ.

******

ترجمه:

***

زراره نقل می کند که شنیدم امام اباجعفر (علیه السلام) می فرمود: "عفریت ها از فرزندان ابالسه(ابلیس) هستند که در میان محملهای مؤمنین می پیچند و شتران را ترسانده و به فرار وامی دارند. پس آیت الکرسی را برای محافظت بخوانید .

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۳۴۸ - رقم الحدیث الباب: ٤]

۱۵۳٤۸- ٤- (٦) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ بَكْرِ بْنِ صَالِحٍ عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ جَعْفَرٍ الْجَعْفَرِيِّ عَنْ أَبِي الْحَسَنِ ع قَالَ سَمِعْتُهُ يَقُولُ الْخَيْلُ عَلَى كُلِّ مَنْخِرٍ مِنْهَا شَيْطَانٌ فَإِذَا أَرَادَ أَحَدُكُمْ أَنْ يُلْجِمَهَا فَلْيُسَمِّ الْحَدِيثَ.

******

ترجمه:

***

سلیمان بن جعفر جَعْفَری از امام ابوالحسن (علیه السلام) نقل می کند که شنیدم می فرمود: "بر هر سوراخ بینی از اسب ها شیطانی است، بنابراین هر وقت یکی از شما قصد دارد که آنها را زین کند، بسم الله بگوید.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۳٤۹ - رقم الحدیث الباب: ۵]

۱۵۳٤۹- ۵- (۷) الْحُسَيْنُ بْنُ بِسْطَامَ وَ أَخُوهُ فِي طِبِّ الْأَئِمَّةِ عَنْ حَاتِمِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ الْمُقْرِي عَنْ جَابِرِ بْنِ رَاشِدٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع أَنَّهُ نَظَرَ فِي الطَّوَافِ إِلَى رَجُلٍ عَلَيْهِ كَآبَةٌ وَ حُزْنٌ فَقَالَ مَا

لَکَ فَقَالَ دَابَّتِی حَرُونٌ قَالَ وَیْحَکَ اقْرَأْ هَذِهِ الآیَةَ فِی أُذُنِهِ أَ وَ لَمْ یَرَوْا أَنَّا خَلَقْنا لَهُمْ مِمَّا عَمِلَتْ أَیْدِینا أَنْعاماً فَهُمْ لَها مالِکُونَ وَ ذَلَّلْناها لَهُمْ فَمِنْها

ص: ۴۹۱

۱- التهذیب ٦- ١٦٥- ٣٠٧.

۲- المحاسن- ٦٢٨- ١٠١.

۳- المحاسن- ٣٨٠- ١٥٩.

٤- فی المصدر- عبد اللّه بن بکیر.

٥- فی المصدر- من أولاد الأبالسة.

٦- الفقیه ٢- ٢٨٤- ٢٤٦٠.

٧- طب الأئمة- ٣٦.

رَکُوبُهُمْ وَ مِنْها یَأْکُلُونَ (۱).

******

ترجمه:

***

جابر بن راشد از امام ابوعبدالله (علیه السلام) نقل می کند که او در طواف مردی را دید که حالت افسردگی و اندوه داشت. پرسید: "چه شده است؟" او پاسخ داد: "حیوانم سرکش شده است." امام فرمود: "این آیه را در گوشش بخوان: 'آیا ندیدند که ما از آنچه دستان ما ساخته اند، برای آن ها چهارپایانی آفریدیم و آن ها مالک آن ها هستند؟ و ما آن ها را برایشان رام کردیم، از برخی سواری می گیرند و برخی را می خورند.' (سوره یس، آیات ۷۱-۷۲)"

***

١٦- بَابُ اسْتِحْبَابِ رُكُوبِ الْحِمَارِ تَوَاضُعاً

اشارة

(٢) ١٦ بَابُ اسْتِحْبَابِ رُكُوبِ الْحِمَارِ تَوَاضُعاً

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلى: ١٥٣٥٠ - رقم الحديث الباب: ١]

١٥٣٥٠- ١- (٣) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ أَبِى عَبْدِ اللَّهِ الْبَرْقِيِّ عَنِ ابْنِ فَضَّالٍ عَنْ عُبَيْسِ بْنِ هِشَامٍ عَنْ عَبْدِ الْكَرِيمِ بْنِ عَمْرٍو الْخَثْعَمِيِّ عَنِ الْحَكَمِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ الْقَاسِمِ أَنَّهُ سَمِعَ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عَطَاءٍ يَقُولُ قَالَ أَبُو جَعْفَرٍ ع قُمْ فَأَسْرِجْ دَابَّتَيْنِ حِمَاراً وَ بَغْلًا فَأَسْرَجْتُ حِمَاراً وَ بَغْلًا فَقَدَّمْتُ إِلَيْهِ الْبَغْلَ فَرَأَيْتُ أَنَّهُ أَحَبُّهُمَا إِلَيْهِ فَقَالَ مَنْ أَمَرَكَ أَنْ تُقَدِّمَ إِلَيَّ هَذَا الْبَغْلَ قُلْتُ اخْتَرْتُهُ لَكَ قَالَ فَأَمَرْتُكَ أَنْ تَخْتَارَ لِي ثُمَّ قَالَ لِي إِنَّ أَحَبَّ الْمَطَايَا إِلَيَّ الْحُمُرُ قَالَ فَقَدَّمْتُ إِلَيْهِ الْحِمَارَ فَرَكِبَ وَ رَكِبْتُ الْحَدِيثَ.

وَ رَوَاهُ الْبَرْقِيُّ فِي الْمَحَاسِنِ عَنِ ابْنِ فَضَّالٍ (٤)

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِكَ (٥) وَ يَأْتِي مَا يَدُلُّ عَلَيْهِ (٦).

******

ترجمه:

***

الحکم بن محمد بن القاسم نقل می کند که شنیدم عبدالله بن عطاء می گوید، امام ابوجعفر (علیه السلام) گفت: "برو و دو حیوان را زین کن، یکی حمار و یکی بغل." پس من حمار و بغلی را زین کردم و بغلی را به او پیشکش کردم چون دیدم او آن را بیشتر دوست دارد. گفت: "چه کسی به تو دستور داد که این بغل را به من پیشکش کنی؟" گفتم: "من آن را برای شما انتخاب کردم." گفت: "آیا به تو دستور دادم که برای من انتخاب کنی؟ سپس گفت: "محبوب ترین مرکب ها برای من حمارها هستند." پس من حمار را به او پیشکش کردم و او سوار شد و من نیز سوار شدم."

***

ص: ٤٩٢

١- یس ٣٦- ٧١- ٧٢.

٢- الباب ١٦ فیه حدیث واحد.

٣- الکافی ٨- ٢٧٦- ٤١٧، و أورد قطعة منه فی الحدیث ٧ من الباب ٢٠ من أبواب آداب السفر، و ذیله فی الحدیث ٥ من الباب ٢٠ من أبواب مکان المصلی.

٤- المحاسن- ٣٥٢- ٤١.

٥- تقدم فی الحدیث ٦ من الباب ٢٩ من أبواب الملابس، و فی الباب ١٤ من هذه الأبواب.

٦- یأتی فی الباب ٣٥ من أبواب أحکام العشرة.

۱۷- بَابُ اسْتِحْبَابِ تَأْدِيبِ الْخَيْلِ وَ سَائِرِ الدَّوَابِّ وَ إِجْرَائِهَا لِغَرَضٍ صَحِيحٍ لَا لِمُجَرَّدِ اللَّهْوِ وَ جَوَازِ أَخْذِ السَّابِقِ مَا يُجْعَلُ لَهُ بِشُرُوطِهِ

اشارة

(۱) ۱۷ بَابُ اسْتِحْبَابِ تَأْدِيبِ الْخَيْلِ وَ سَائِرِ الدَّوَابِّ وَ إِجْرَائِهَا لِغَرَضٍ صَحِيحٍ لَا لِمُجَرَّدِ اللَّهْوِ وَ جَوَازِ أَخْذِ السَّابِقِ مَا يُجْعَلُ لَهُ بِشُرُوطِهِ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلى: ۱۵۳۵۱ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱۵۳۵۱- ۱- (۲) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ عَنْ حَفْصِ بْنِ الْبَخْتَرِيِّ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع فِي حَدِيثٍ أَنَّ الْمُشْرِكِينَ أَغَارُوا عَلَى سَرْحِ الْمَدِينَةِ- فَرَكِبَ رَسُولُ اللَّهِ ص فَرَسَهُ فِي طَلَبِ الْعَدُوِّ فَلَمْ يَلْقَوْا أَحَداً فَقِيلَ لَهُ إِنْ رَأَيْتَ أَنْ نَسْتَبِقَ فَقَالَ نَعَمْ فَاسْتَبَقُوا فَخَرَجَ رَسُولُ اللَّهِ ص سَابِقاً عَلَيْهِمْ.

******

ترجمه:

***

حفص بن البختری از امام ابوعبدالله (علیه السلام) در یک حدیث نقل می کند که مشرکین به چرایگاه های مدینه حمله کردند. رسول خدا (صلی الله علیه وآله) سوار بر اسبش در جستجوی دشمن رفت و کسی را نیافت. به او گفتند: "آیا دوست دارید که مسابقه بدهیم؟" فرمود: "بله." پس مسابقه دادند و رسول خدا (صلی الله علیه وآله) پیش از همه به خط پایان رسید.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۳۵۲ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱۵۳۵۲- ۲- (۳) وَ بِهَذَا الْإِسْنَادِ عَنْ حَفْصٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: لَا سَبَقَ إِلَّا فِی خُفٍّ أَوْ حَافِرٍ أَوْ نَصْلٍ یَعْنِی النِّضَالَ.

******

ترجمه:

***

به همین سند حفص گوید: امام صادق علیه السّلام فرمود:

جز در این سه مورد نمی توان مسابقه برگزار کرد: شتر سواری، اسب سواری، و تیراندازی.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۳۵۳ - رقم الحدیث الباب: ۳]

۱۵۳۵۳- ۳- (٤) وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ یَحْیَی عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ عَنْ عَلِیِّ بْنِ إِسْمَاعِیلَ رَفَعَهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص کُلُّ لَهْوِ الْمُؤْمِنِ بَاطِلٌ إِلَّا فِی ثَلَاثٍ فِی تَأْدِیبِهِ الْفَرَسَ وَ رَمْیِهِ عَنْ قَوْسِهِ وَ مُلَاعَبَتِهِ امْرَأَتَهُ فَإِنَّهُنَّ حَقٌّ الْحَدِیثَ.

******

ترجمه:

***

علی بن اسماعیل نقل می کند که رسول خدا (صلی الله علیه وآله) فرمود: "هر گونه سرگرمی مؤمن باطل است، مگر در سه مورد: آموزش اسب، تیراندازی از کمان و بازی با همسرش، زیرا این ها حق هستند."

***

ص: ٤٩٣

١- الباب ١٧ فیه ٥ أحادیث.

٢- الکافی ٥- ٥٠- ١٦، و سنده- علی بن إبراهیم، عن أبیه، و محمّد بن یحیی، عن طلحة بن زید، عن أبی عبد اللّه (علیه السلام) ...، و قد أورده بتمامه بهذا السند فی الحدیث ٢ من الباب ١ من کتاب السبق و الرمایة.

٣- الکافی ٥- ٥٠- ١٤، و أورده فی الحدیثین ١ و ٢ من الباب ٣ من أبواب السبق و الرمایة.

٤- الکافی ٥- ٥٠- ١٣، و أورد بتمامه فی الحدیث ٣ من الباب ٥٨ من أبواب جهاد العدو، و فی الحدیث ٥ من الباب ١ من أبواب السبق و الرمایة، و قطعة منه فی الحدیث ٢ من الباب ٥٧ من أبواب مقدمات النکاح.

[رقم الحدیث الکلی: ١٥٣٥٤ - رقم الحدیث الباب: ٤]

١٥٣٥٤- ٤- (١) وَ عَنْهُ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ غِيَاثِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع (٢)

إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ ص أَجْرَى الْخَيْلَ وَ جَعَلَ سَبَقَهَا أَوَاقِيَّ مِنْ فِضَّةٍ.

******

ترجمه:

***

غیاث بن ابراهیم از امام ابوعبدالله (علیه السلام) نقل می کند که رسول خدا (صلی الله علیه وآله) اسب ها را به مسابقه می گذاشت و جایزه آن ها را به وزن اوقیه ای از نقره تعیین می کرد.

***

[رقم الحديث الكلى: ١٥٣٥٥ - رقم الحديث الباب: ٥]

١٥٣٥٥- ٥- (٣) أَحْمَدُ بْنُ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ الْبَرْقِيُّ فِي الْمَحَاسِنِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى عَنْ أَبِي عَاصِمٍ عَنْ هَاشِمٍ الْمَذَارِيِّ عَنِ الْوَلِيدِ بْنِ أَبَانٍ قَالَ: كَتَبَ ابْنُ زَاذَانَ فَرُّوخُ الْمَدَائِنِيُّ إِلَى أَبِي جَعْفَرٍ ع- يَسْأَلُهُ عَنِ الرَّجُلِ يَرْكُضُ فِي الصَّيْدِ لَا يُرِيدُ بِذَلِكَ طَلَبَ الصَّيْدِ وَ إِنَّمَا يُرِيدُ بِذَلِكَ التَّصَحُّحَ قَالَ لَا بَأْسَ بِذَلِكَ إِلَّا لِلَّهْوِ.

أَقُولُ: وَ يَأْتِي مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِكَ (٤).

******

ترجمه:

***

ولید بن أبان نقل می کند که ابن زاذان فروخ المدائنی به امام ابوجعفر (علیه السلام) نوشت و از او درباره مردی پرسید که به دنبال شکار می رود اما نه برای شکار کردن، بلکه برای سلامتی. امام فرمود: "اشکالی ندارد، مگر برای سرگرمی."

***

۱۸- بَابُ كَرَاهَةِ الْمَشْيِ مَعَ الرَّاكِبِ لِغَيْرِ حَاجَةٍ وَ خَفْقِ النِّعَالِ خَلْفَ الرَّجُلِ لِغَيْرِ حَاجَةٍ

اشارة

(٥) ١٨ بَابُ كَرَاهَةِ الْمَشْيِ مَعَ الرَّاكِبِ لِغَيْرِ حَاجَةٍ وَ خَفْقِ النِّعَالِ خَلْفَ الرَّجُلِ لِغَيْرِ حَاجَةٍ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلى: ١٥٣٥٦ - رقم الحديث الباب: ١]

١٥٣٥٦- ١- (٦) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ عَنْ هِشَامِ بْنِ سَالِمٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: خَرَجَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ ع وَ هُوَ رَاكِبٌ فَمَشَوْا مَعَهُ فَقَالَ أَ لَكُمْ حَاجَةٌ فَقَالُوا لَا وَ لَكِنَّا نُحِبُّ أَنْ نَمْشِيَ مَعَكَ فَقَالَ لَهُمُ انْصَرِفُوا فَإِنَّ مَشْيَ الْمَاشِي مَعَ الرَّاكِبِ مَفْسَدَةٌ لِلرَّاكِبِ وَ مَذَلَّةٌ لِلْمَاشِي.

******

ترجمه:

***

هشام بن سالم از امام ابوعبدالله (علیه السلام) نقل می کند که فرمود: "امیرالمؤمنین (علیه السلام) بیرون آمد در حالی که سوار بود و آن ها با او قدم می زدند. پرسید: 'آیا نیازی دارید؟' آن ها پاسخ دادند: 'نه، ولی دوست داریم با شما قدم بزنیم.' او فرمود: 'برگردید، زیرا قدم زدن پیاده رو با سوارکار برای سوارکار مفسده و برای پیاده رو ذلت است.'"

***

ص: ٤٩٤

١- الکافی ٥- ٤٩- ٧، و أورده فی الحدیث ١ من الباب ١ و فی الحدیث ٢ من الباب ٤، و نحوه عن قرب الإسناد فی الحدیث ٤ من أبواب السبق و الرمایة.

٢- فی المصدر زیادة- عن أبیه، عن علیّ بن الحسین (علیهم السلام).

٣- المحاسن- ٦٢٧- ٩٤، و أورده فی الحدیث ٦ من الباب ٣ من أبواب السبق و الرمایة.

٤- یأتی فی الأبواب ١- ٤ من أبواب السبق و الرمایة.

٥- الباب ١٨ فیه حدیثان.

٦- الکافی ٦- ٥٤٠- ١٦.

[رقم الحدیث الکلی: ١٥٣٥٧ - رقم الحدیث الباب: ٢]

۱۵۳۵۷- ۲- (۱) وَ رَوَاهُ الْبَرْقِیُّ فِی الْمَحَاسِنِ عَنْ أَبِیهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِی عُمَیْرٍ عَنْ هِشَامِ بْنِ سَالِمٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع مِثْلَهُ وَ زَادَ قَالَ وَ رَکِبَ مَرَّةً أُخْرَی فَمَشَوْا خَلْفَهُ فَقَالَ انْصَرِفُوا فَإِنَّ خَفْقَ النِّعَالِ خَلْفَ أَعْقَابِ الرِّجَالِ مَفْسَدَةٌ لِقُلُوبِ النَّوْکَی (۲).

(۳)

******

ترجمه:

***

هشام بن سالم از امام ابوعبدالله (علیه السلام) نقل می کند که فرمود: "مثل آن (روایت قبل) و افزود: و او (علی علیه السلام) یک بار دیگر سوار شد و آن ها در پی او قدم زدند. فرمود: 'برگردید، زیرا صدای کفش ها پشت پای مردان، مفسده ای برای قلب های بی خبر (افراد احمق)است.'"

***

۱۹- بَابُ جَوَازِ التَّعَاقُبِ عَلَی الدَّابَّةِ وَ رُکُوبِ اثْنَیْنِ عَلَیْهَا مُتَرَادِفَیْنِ وَ کَرَاهَةِ رُکُوبِ ثَلَاثَةٍ

اشارة

(٤) ۱۹ بَابُ جَوَازِ التَّعَاقُبِ عَلَی الدَّابَّةِ وَ رُکُوبِ اثْنَیْنِ عَلَیْهَا مُتَرَادِفَیْنِ وَ کَرَاهَةِ رُکُوبِ ثَلَاثَةٍ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۵۳۵۸ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱۵۳۵۸- ۱- (۵) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ رِئَابٍ عَنْ أَبِی بَصِيرٍ يَعْنِی الْمُرَادِيَّ عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ ع قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ص وَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ ع- وَ مَرْثَدُ بْنُ أَبِی مَرْثَدٍ الْغَنَوِيُّ يَتَعَقَّبُونَ بَعِيراً بَيْنَهُمْ وَ هُمْ مُنْطَلِقُونَ إِلَی بَدْرٍ.

******

ترجمه:

***

ابو بصير مرادی از امام ابوجعفر (عليه السلام) نقل می كند: "رسول خدا (صلی الله عليه وآله) و اميرالمؤمنين (عليه السلام) و مرثد بن ابی مرثد الغنوی شتری را ميان خودشان تقسيم كرده بودند (به نوبت سوار می شدند) و به سوی بدر می رفتند."

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۵۳۵۹ - رقم الحديث الباب: ۲]

۱۵۳۵۹- ۲- (٦) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ إِسْحَاقَ بْنِ سَعْدٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَيْمُونٍ عَنِ الصَّادِقِ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِيهِ ع قَالَ: قَالَ الْفَضْلُ بْنُ الْعَبَّاسِ أُهْدِيَ إِلَی رَسُولِ اللَّهِ ص بَغْلَةٌ أَهْدَاهَا لَهُ كِسْرَی أَوْ قَيْصَرُ- فَرَكِبَهَا النَّبِيُّ ص بِجُلٍّ مِنْ شَعْرٍ وَ أَرْدَفَنِی خَلْفَهُ الْحَدِيثَ.

******

ترجمه:

***

عبدالله بن میمون از امام صادق جعفر بن محمد (علیه السلام) از پدرش نقل می کند که فضل بن عباس گفت: "بغله ای به رسول خدا (صلی الله علیه وآله) هدیه شد که توسط کسری یا قیصر هدیه شده بود. پیامبر (صلی الله علیه وآله) آن را سوار شد با زینی که ازموی بز بافته شده بود و من را پشت خود سوار کرد.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۳۶۰ - رقم الحدیث الباب: ۳]

۱۵۳۶۰- ۳- (۷) مُحَمَّدُ بْنُ یَعْقُوبَ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَحْمَدَ بْنِ أَبِی

ص: ٤٩٥

۱- المحاسن- ٦٢٩- ١٠٤.

۲- النوکی- الحمقی. (الصحاح)- نوک- ٤- ١٦١٢).

۳- و یأتی ما یدلّ علی الحکم الأخیر فی الحدیثین ٤ و ٥ من الباب ٥٠ من أبواب جهاد النفس.

٤- الباب ١٩ فیه ٣ أحادیث.

٥- الفقیه ٢- ٢٩٣- ٢٤٩٦.

٦- الفقیه ٤- ٤١٢- ٥٩٠٠.

٧- الکافی ٦- ٥٤١- ١٩، و أورد قطعة منه عن المحاسن فی الحدیث ٤ من الباب ٨٣ من أبواب الأطعمة المباحة، و اخری فی الحدیث ٤ من الباب ٢٦ من أبواب أحکام المساکن، و اخری عن العلل فی الحدیث ١ من الباب ٦٧ من أبواب أحکام الملابس، و اخری فی الحدیث ٣ من الباب ١٠

و فی الحدیث ۸ من الباب ۱۹ من أبواب أحکام المساکن، و اخری فی الحدیث ۲ من الباب ٦٤ من أبواب ما یکتسب به.

عَبْدِ اللَّهِ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَسْبَاطٍ عَنْ عَمِّهِ يَعْقُوبَ بْنِ سَالِمٍ رَفَعَهُ قَالَ: قَالَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ ع قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص لَا يَرْتَدِفُ ثَلَاثَةٌ عَلَى دَابَّةٍ فَإِنَّ أَحَدَهُمْ مَلْعُونٌ.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ مُرْسَلًا (۱)

وَ رَوَاهُ الْبَرْقِيُّ فِي الْمَحَاسِنِ مِثْلَهُ

وَ زَادَ الصَّدُوقُ وَ الْبَرْقِيُّ وَ هُوَ الْمُقَدَّمُ (۲).

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ فِي الْعِلَلِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ عَنْ الْبَرْقِيِّ (۳)

وَ فِي الْخِصَالِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ أَحْمَدَ بْنِ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَسْبَاطٍ (٤)

(٥)

******

ترجمه:

***

علی بن اسباط از عمویش یعقوب بن سالم نقل می کند که امیرالمؤمنین (علیه السلام) از رسول خدا (صلی الله علیه وآله) نقل کرد: "سه نفر بر یک حیوان سوار نمی شوند، زیرا یکی از آن ها ملعون است."

***

***

۲۰- بَابُ كَرَاهَةِ رُكُوبِ النِّسَاءِ السُّرُوجَ

اشارة

(٦) ۲۰ بَابُ كَرَاهَةِ رُكُوبِ النِّسَاءِ السُّرُوجَ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلى: ۱۵۳٦۱ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱۵۳٦۱- ۱- (۷) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ عَنْ بَعْضِ أَصْحَابِهِ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ:

ص: ٤٩٦

۱- لم نعثر عليه فى الفقيه المطبوع.

۲- المحاسن- ٦۲۷- ۹۵.

۳- علل الشرائع- ۵۸۳- ۲۳.

٤- الخصال- ٩٨- ٤٨.

٥- و تقدم ما يدلّ على ذلک فی الباب ٢٠ من أبواب آداب السفر.

٦- الباب ٢٠ فيه حديثان.

٧- الكافی ٦- ٥٤١- ١.

السَّرْجُ مَرْكَبٌ مَلْعُونٌ لِلنِّسَاءِ.

******

ترجمه:

***

ابن ابی عمیر از برخی از اصحابش از امام ابوعبدالله (علیه السلام) نقل می کند: "زین، مرکبی است ملعون برای زنان."

***

[رقم الحديث الكلی: ١٥٣٦٢ - رقم الحديث الباب: ٢]

١٥٣٦٢- ٢- (١) وَ عَنْهُ عَنْ أَبِيهِ عَنْ بَكْرِ بْنِ صَالِحٍ وَ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنِ ابْنِ زِيَادٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سُلَيْمَانَ عَنْ هَارُونَ بْنِ الْجَهْمِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا جَعْفَرٍ ع يَقُولُ لَمَّا حَضَرَتِ الْحَسَنَ ع الْوَفَاةُ إِلَى أَنْ قَالَ فَخَرَجَتْ عَائِشَةُ مُبَادِرَةً عَلَى بَغْلٍ مُسْرَجٍ فَكَانَتْ أَوَّلَ امْرَأَةٍ رَكِبَتْ فِی الْإِسْلَامِ سَرْجاً الْحَدِيثَ.

وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ وَ عَلِيِّ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ زِيَادٍ مِثْلَهُ (٢) أَقُولُ: وَ يَأْتِی مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِکَ فِی النِّكَاحِ (٣).

******

ترجمه:

***

محمد بن مسلم نقل می کند که شنیدم امام اباجعفر (علیه السلام) می فرمود: "هنگامی که وفات حسن (علیه السلام) نزدیک شد... و سپس فرمود: عایشه به سرعت بر بغله ای زین شده بیرون آمد و او اولین زنی بود که در اسلام بر زین سوار شد."

***

۲۱- بَابُ جَوَازِ اسْتِعْمَالِ السَّرْجِ وَ اللِّجَامِ وَ فِيهِمَا فِضَّةٌ مُمَوَّهَةٌ وَ اتِّخَاذِ الْبُرَةِ مِنْ فِضَّةٍ وَ جَوَازِ الرُّكُوبِ عَلَى جُلُودِ السِّبَاعِ وَ الْقَطِيفَةِ الْحَمْرَاءِ عَلَى كَرَاهِيَةٍ

اشارة

(٤) ۲۱ بَابُ جَوَازِ اسْتِعْمَالِ السَّرْجِ وَ اللِّجَامِ وَ فِيهِمَا فِضَّةٌ مُمَوَّهَةٌ وَ اتِّخَاذِ الْبُرَةِ مِنْ فِضَّةٍ وَ جَوَازِ الرُّكُوبِ عَلَى جُلُودِ السِّبَاعِ وَ الْقَطِيفَةِ الْحَمْرَاءِ عَلَى كَرَاهِيَةٍ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلى: ۱۵۳۶۳ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱۵۳۶۳- ۱- (۵) مُحَمَّدُ بْنُ یَعْقُوبَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ یَحْیَی عَنِ الْعَمْرَکِیِّ بْنِ عَلِیٍّ عَنْ عَلِیِّ بْنِ جَعْفَرٍ عَنْ أَخِیهِ أَبِی الْحَسَنِ ع قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنِ السَّرْجِ وَ اللِّجَامِ فِیهِ الْفِضَّةُ أَ یُرْکَبُ بِهِ قَالَ إِنْ کَانَ مُمَوَّهاً لَا یُقْدَرُ عَلَی نَزْعِهِ فَلَا بَأْسَ وَ إِلَّا فَلَا یُرْکَبُ بِهِ.

ص: ۴۹۷

۱- الکافی ۱- ۳۰۰- ۱.

۲- الکافی ۱- ۳۰۲- ۳.

۳- یأتی فی الباب ۹۳ و فی الحدیث ۱ من الباب ۱۲۳ من أبواب مقدمات النکاح.

۴- الباب ۲۱ فیه حدیثان.

۵- الکافی ۶- ۵۴۱- ۳، و أورده عن المحاسن و کتاب علیّ بن جعفر، و قرب الإسناد، و السرائر فی الحدیث ۵ من الباب ۶۷ من أبواب النجاسات.

وَ رَوَاهُ الشَّیْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ عَلِیِّ بْنِ جَعْفَرٍ (۱)

وَ رَوَاهُ عَلِیُّ بْنُ جَعْفَرٍ فِی کِتَابِهِ مِثْلَهُ (۲).

******

ترجمه:

***

علی بن جعفر از برادرش امام ابوالحسن (علیه السلام) نقل می کند: "از او درباره زین و لگامی که در آن ها نقره هست، پرسیدم که آیا می توان با آن ها سوار شد؟ فرمود: اگر فقط روکشی باشد و نتوان آن را جدا کرد، مشکلی نیست، اما در غیر این صورت نباید با آن ها سوار شد."

***

[رقم الحديث الكلی: ١٥٣٦٤ - رقم الحديث الباب: ٢]

١٥٣٦٤- ٢- (٣) وَ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ سَهْلِ بْنِ زِيَادٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ بْنِ شَمُّونٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ مِسْمَعٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: كَانَتْ بُرَةُ (٤) نَاقَةِ رَسُولِ اللَّهِ ص مِنْ فِضَّةٍ.

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَعْقُوبَ مِثْلَهُ (٥) أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَى تَمَامِ الْمَقْصُودِ فِی الصَّلَاةِ (٦).

******

ترجمه:

***

مسمع بن عبد الملك گويد: امام صادق عليه السّلام فرمود:

حلقه بينى شتر پيامبر خدا صلّى اللّه عليه و اله از نقره بود.

***

٢٢- بَابُ عَدَمِ جَوَازِ رُكُوبِ دَابَّةٍ عَلَيْهَا جُلْجُلٌ لَهُ صَوْتٌ وَ جَوَازِهِ إِنْ كَانَ أَصَمَ

اشارة

(٧) ٢٢ بَابُ عَدَمِ جَوَازِ رُكُوبِ دَابَّةٍ عَلَيْهَا جُلْجُلٌ (٨) لَهُ صَوْتٌ وَ جَوَازِهِ إِنْ كَانَ أَصَمَ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلى: ١٥٣٦٥ - رقم الحديث الباب: ١]

١٥٣٦٥- ١- (٩) عَلِيُّ بْنُ جَعْفَرٍ فِی کِتَابِهِ عَنْ أَخِیهِ مُوسَی بْنِ جَعْفَرٍ ع قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنِ الرَّجُلِ أَ یَصْلُحُ أَنْ یَرْکَبَ الدَّابَّةَ عَلَیْهَا الْجُلْجُلُ قَالَ إِنْ کَانَ لَهُ صَوْتٌ فَلَا وَ إِنْ کَانَ أَصَمَّ فَلَا بَأْسَ.

ص: ٤٩٨

١- التهذیب ٦- ١٦٦- ٣١٣.

٢- مسائل علیّ بن جعفر- ١٥٣- ٢٠٩.

٣- الکافی ٦- ٥٤٢- ٦.

٤- البرة- حلقة فی أنف البعیر. (القاموس المحیط- برو- ٤- ٣٠٣).

٥- التهذیب ٦- ١٦٦- ٣١٤.

٦- تقدم فی البابین ٥ و ٤٨ من أبواب لباس المصلی.

٧- الباب ٢٢ فیه حدیث واحد.

٨- الجلجل- الجرس یعلق فی أعناق الدوابّ. (مجمع البحرین- جلل- ٥- ٣٤١).

٩- مسائل علیّ بن جعفر- ١٣٨- ١٤٩.

أَقُولُ: وَ یَأْتِی مَا یَدُلُّ عَلَی تَحْرِیمِ الْمَلَاهِی وَ اسْتِمَاعِهَا (١).

******

ترجمه:

***

علی بن جعفر در کتاب خود از برادرش موسی بن جعفر (علیه السلام) نقل می کند: "از او درباره مردی پرسیدم که آیا می تواند بر حیوانی که جُل جُل (زنگوله) دارد، سوار شود؟ فرمود: اگر صدایی داشته باشد، نه، اما اگر بی صدا باشد، مشکلی نیست."

***

۲۳- بَابُ كَرَاهَةِ الْمُغَالاةِ فِی أَثْمَانِ الْإِبِلِ وَ سَائِرِ الدَّوَابِ

اشارة

(۲) ۲۳ بَابُ كَرَاهَةِ الْمُغَالاةِ فِی أَثْمَانِ الْإِبِلِ وَ سَائِرِ الدَّوَابِ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلى: ۱۵۳٦٦ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱۵۳٦٦- ۱- (۳) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ أَبِی عَلِیٍّ الْأَشْعَرِیِّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الْجَبَّارِ عَنِ الْحَجَّالِ عَنْ صَفْوَانَ الْجَمَّالِ قَالَ: قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع لَوْ يَعْلَمُ النَّاسُ كُنْهَ حُمْلَانِ اللَّهِ (عَلَى الضَّعِيفِ) (٤) مَا غَالَوْا بِبَهِيمَةٍ.

وَ رَوَاهُ الْبَرْقِيُّ فِي الْمَحَاسِنِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ عَنِ الْحَجَّالِ مِثْلَهُ (٥).

******

ترجمه:

***

صفوان جمّال گوید: امام صادق علیه السّلام فرمود:

اگر مردم این حقیقت و مفهوم را می دانستند که خداوند وسیله سواری شخص ضعیف و بی مکنت را فراهم می کند، قیمت چارپا را گران نمی کردند.

***

[رقم الحديث الكلى: ١٥٣٦٧ - رقم الحديث الباب: ٢]

١٥٣٦٧- ٢- (٦) وَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ عَنْ هِشَامِ بْنِ الْحَكَمِ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: لَوْ يَعْلَمُ الْحَاجُّ مَا لَهُ مِنَ الْحُمْلَانِ مَا غَالَى أَحَدٌ بِبَعِيرٍ.

أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْبَرْقِيُّ فِي الْمَحَاسِنِ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ مِثْلَهُ (٧).

******

ترجمه:

***

امام ششم علیه السّلام که:اگر حج کننده میدانست چه دارد قیمت باربری شتر را گران نمیکرد.

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۵۳۶۸ - رقم الحديث الباب: ۳]

۱۵۳۶۸- ۳- (۸) وَ عَنِ ابْنِ فَضَّالٍ عَنْ صَفْوَانَ الْجَمَّالِ قَالَ: أَرْسَلَ إِلَيَّ الْمُفَضَّلُ بْنُ عُمَرَ أَنِ اشْتَرِ لِأَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع جَمَلًا فَاشْتَرَيْتُ جَمَلًا

ص: ۴۹۹

۱- يأتی فی البابين ۱۰۰ و ۱۰۱ من أبواب ما يكتسب به.

۲- الباب ۲۳ فيه ۵ أحاديث.

۳- الكافی ۶- ۵۴۲- ۲.

۴- فی المصدر- للضعيف.

۵- المحاسن- ۶۳۷- ۱۴۰.

۶- الكافی ۶- ۵۴۲- ۴.

۷- المحاسن- ۶۳۷- ۱۳۹.

۸- المحاسن- ۶۳۸- ۱۴۳.

بِثَمَانِينَ دِرْهَماً فَقَدِمْتُ عَلَى أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع فَقَالَ لِی أَ تَرَاهُ يَحْمِلُ الْقُبَّةَ فَشَدَدْتُ عَلَيْهِ الْقُبَّةَ فَرَكِبْتُهُ وَ اسْتَعْرَضْتُهُ ثُمَّ قَالَ لَوْ يَعْلَمُ النَّاسُ كُنْهَ حُمْلَانِ اللَّهِ عَلَى الضَّعِيفِ مَا غَالَوْا بِبَهِيمَةٍ.

******

ترجمه:

***

صفوان جمال نقل می کند که مفضل بن عمر به من دستور داد تا برای امام ابوعبدالله (علیه السلام) شتری بخرم. من شتری به قیمت هشتاد درهم خریدم و آن را نزد امام بردم. امام از من پرسید: "آیا فکر می کنی می تواند قبه (چادر) را حمل کند؟" قبه را به شتر بستم و سوار شدم و آن را امتحان کردم. سپس امام فرمود: اگر مردم این حقیقت و مفهوم را می دانستند که خداوند وسیله سواری شخص ضعیف و بی مکنت را فراهم می کند، قیمت چارپا را گران نمی کردند.

***

[رقم الحديث الكلى: ١٥٣٦٩ - رقم الحديث الباب: ٤]

١٥٣٦٩- ٤- (١) وَ عَنِ الْحَجَّالِ عَنْ صَفْوَانَ قَالَ: قَالَ لِی أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع اشْتَرِ لِی جَمَلًا وَ لْيَكُنْ أَسْوَدَ فَإِنَّهَا أَطْوَلُ شَیْ ءٍ أَعْمَاراً ثُمَّ قَالَ لَوْ يَعْلَمُ النَّاسُ كُنْهَ حُمْلَانِ اللَّهِ عَلَى الضَّعِيفِ مَا غَالَوْا بِبَهِيمَةٍ.

******

ترجمه:

***

صفوان نقل می کند که امام ابوعبدالله (علیه السلام) به من فرمود: "برای من شتری بخر و بگذار سیاه باشد، زیرا آن ها طولانی ترین عمر را دارند. سپس فرمود: ' اگر مردم این حقیقت و مفهوم را می دانستند که خداوند وسیله سواری شخص ضعیف و بی مکنت را فراهم می کند، قیمت چارپا را گران نمی کردند.

***

[رقم الحديث الكلى: ١٥٣٧٠ - رقم الحديث الباب: ٥]

۱۵۳۷۰- ۵- (۲) الْعَيَّاشِيُّ فِي تَفْسِيرِهِ عَنْ أَبَانِ بْنِ تَغْلِبَ قَالَ: قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع أَ تَرَى اللَّهَ أَعْطَى مَنْ أَعْطَى مِنْ كَرَامَتِهِ عَلَيْهِ وَ مَنَعَ مَنْ مَنَعَ مِنْ هَوَانٍ بِهِ عَلَيْهِ كَلَّا وَ لَكِنَّ الْمَالَ مَالُ اللَّهِ يَضَعُهُ عِنْدَ الرَّجُلِ وَدَائِعَ وَ جَوَّزَ لَهُمْ أَنْ يَأْكُلُوا قَصْداً وَ يَشْرَبُوا قَصْداً وَ يَلْبَسُوا قَصْداً وَ يَنْكِحُوا قَصْداً يَرْكَبُوا قَصْداً وَ يَعُودُوا بِمَا سِوَى ذَلِكَ عَلَى فُقَرَاءِ الْمُؤْمِنِينَ وَ يَرْمُوا بِهِ شَعَثَهُمْ (۳) فَمَنْ فَعَلَ ذَلِكَ كَانَ مَا يَأْكُلُ حَلَالًا وَ يَشْرَبُ حَلَالًا وَ يَرْكَبُ حَلَالًا وَ يَنْكِحُ حَلَالًا وَ مَنْ عَدَا ذَلِكَ كَانَ عَلَيْهِ حَرَاماً ثُمَّ قَالَ لا تُسْرِفُوا إِنَّهُ لا يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ (٤) أَ تَرَى اللَّهَ ائْتَمَنَ رَجُلًا عَلَى مَالٍ يَقُولُ (٥) لَهُ أَنْ يَشْتَرِيَ فَرَساً بِعَشَرَةِ آلَافِ دِرْهَمٍ وَ تُجْزِيهِ فَرَسٌ بِعِشْرِينَ دِرْهَماً وَ يَشْتَرِيَ جَارِيَةً بِأَلْفٍ وَ تُجْزِيهِ جَارِيَةٌ بِعِشْرِينَ دِينَاراً ثُمَّ قَالَ لا تُسْرِفُوا إِنَّهُ لا يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ.

ص: ۵۰۰

۱- المحاسن- ٦٣٩- ١٤٤، و أورد نحوه عن الكافي في الحديث ١ من الباب ٧ من هذه الأبواب.

۲- تفسير العيّاشيّ ۲- ۱۳- ۲۳.

۳- في المصدر- و يلموا به شعثهم.

٤- الأعراف ۷- ۳۱.

۵- في المصدر- خول (بدل) يقول.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِكَ (۱) وَ يَأْتِي مَا يَدُلُّ عَلَيْهِ (۲).

******

ترجمه:

***

أبان بن تغلب نقل می کند که امام ابوعبدالله (علیه السلام) فرمود: "آیا فکر می کنی خداوند به کسی که می بخشد به خاطر بزرگواری اش است و به کسی که نمی بخشد به خاطر خواری اش؟ نه، بلکه مال، مال خداست که آن را به عنوان امانت در نزد انسان ها قرار داده است و به آن ها اجازه داده است که به اندازه بخورند، بنوشند، بپوشند، ازدواج کنند، و سوار شوند و باقی آن را به فقرا بازگردانند. هر کس چنین کند، غذایش حلال، نوشیدنش حلال، سوار شدنش حلال، و ازدواجش حلال است و هر کس خلاف این کند، بر او حرام است. سپس فرمود: 'اسراف نکنید، زیرا خداوند اسراف کاران را دوست ندارد.' (اعراف ۷:۳۱). آیا فکر می کنی خداوند به کسی که امانت مال داده است، گفته که اسبی به قیمت ده هزار درهم بخرد در حالی که اسبی به قیمت بیست درهم کفایت می کند، یا کنیزی به قیمت هزار دینار بخرد در حالی که کنیزی به قیمت بیست دینار کفایت می کند؟ سپس فرمود: 'اسراف نکنید، زیرا خداوند اسراف کاران را دوست ندارد.'"

***

***

٢٤- بَابُ اسْتِحْبَابِ شِرَاءِ الْإِبِلِ بِقَدْرِ الْحَاجَةِ وَ التَّجَمُّلِ وَ كَرَاهَةِ إِكْثَارِهَا

اشارة

(٣) ٢٤ بَابُ اسْتِحْبَابِ شِرَاءِ الْإِبِلِ بِقَدْرِ الْحَاجَةِ وَ التَّجَمُّلِ وَ كَرَاهَةِ إِكْثَارِهَا

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۵۳۷۱ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱۵۳۷۱- ۱- (٤) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَيْرٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سِنَانٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: قَالَ: إِنَّ عَلِيَّ بْنَ الْحُسَيْنِ ع كَانَ يَبْتَاعُ الرَّاحِلَةَ بِمِائَةِ دِينَارٍ يُكْرِمُ بِهَا نَفْسَهُ.

وَ رَوَاهُ الْبَرْقِيُّ فِی الْمَحَاسِنِ عَنْ يَعْقُوبَ بْنِ يَزِيدَ عَنِ ابْنِ سِنَانٍ وَ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِی عُمَيْرٍ جَمِيعاً عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سِنَانٍ مِثْلَهُ (٥).

******

ترجمه:

***

عبدالله بن سنان از امام ابوعبدالله (عليه السلام) نقل می كند كه فرمود: "علی بن الحسين (عليه السلام) شتری به قيمت صد دينار می خريد تا با آن به خود احترام بگذارد."

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۵۳۷۲ - رقم الحديث الباب: ۲]

۱۵۳۷۲- ۲- (٦) وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَی عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ ابْنِ مَحْبُوبٍ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ عُمَرَ بْنِ يَزِيدَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ: اشْتَرَيْتُ إِبِلًا وَ أَنَا بِالْمَدِينَةِ مُقِيمٌ فَأَعْجَبَتْنِی إِعْجَاباً شَدِيداً فَدَخَلْتُ عَلَی أَبِی الْحَسَنِ الْأَوَّلِ ع فَذَكَرْتُهَا فَقَالَ مَا لَكَ وَ لِلْإِبِلِ أَ مَا عَلِمْتَ أَنَّهَا كَثِيرَةُ الْمَصَائِبِ قَالَ فَمِنْ إِعْجَابِی بِهَا أَكْرَيْتُهَا وَ بَعَثْتُ بِهَا مَعَ غِلْمَانٍ لِی إِلَی الْكُوفَةِ- قَالَ فَسَقَطَتْ كُلُّهَا فَدَخَلْتُ عَلَيْهِ فَأَخْبَرْتُهُ فَقَالَ فَلْيَحْذَرِ الَّذِينَ يُخالِفُونَ عَنْ أَمْرِهِ أَنْ تُصِيبَهُمْ فِتْنَةٌ أَوْ يُصِيبَهُمْ عَذابٌ أَلِيمٌ (٧).

١- تقدم فی الحدیث ١ من الباب ٦ من هذه الأبواب.

٢- لاحظ ما یأتی فی الأحادیث ٢ و ٣ و ٤ من الباب ٢٤ من هذه الأبواب.

٣- الباب ٢٤ فیه ٤ أحادیث.

٤- الکافی ٦- ٥٤٢- ١.

٥- المحاسن- ٦٣٩- ١٤٦.

٦- الکافی ٦- ٥٤٣- ٧.

٧- النور ٢٤- ٦٣.

وَ رَوَاهُ الْبَرْقِیُّ فِی الْمَحَاسِنِ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ مَحْبُوبٍ مِثْلَهُ (١).

******

ترجمه:

***

حسین بن عمر بن یزید از پدرش نقل می کند: "در مدینه شترانی خریدم و از آن ها بسیار خوشم آمد. نزد امام ابوالحسن اول (علیه السلام) رفتم و درباره آن ها صحبت کردم. او فرمود: 'تو و شترها چه ارتباطی با هم دارید؟ آیا نمی دانی که آن ها بسیاری از بلاها را به همراه دارند؟' به دلیل علاقه ام به شترها، آن ها را کرایه دادم و با غلامانم به کوفه فرستادم. همه آن ها از بین رفتند. نزد امام رفتم و او را مطلع کردم. او فرمود: 'باید کسانی که از فرمان او سرپیچی می کنند، بترسند که فتنه ای به آن ها نرسد یا عذابی دردناک به آن ها نرسد.' (سوره نور، آیه ٦٣)"

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٥٣٧٣ - رقم الحدیث الباب: ٣]

۱۵۳۷۳- ۳- (۲) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص الْإِبِلُ عِزٌّ لِأَهْلِهَا.

أَحْمَدُ بْنُ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ الْبَرْقِيُّ فِي الْمَحَاسِنِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحَكَمِ عَنْ عُمَرَ بْنِ أَبَانٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع مِثْلَهُ (۳).

******

ترجمه:

***

محمد بن علی بن الحسین نقل می کند که رسول خدا (صلی الله علیه وآله) فرمود: "شتران مایه عزت مالکان خود هستند."

***

[رقم الحديث الكلي: ۱۵۳۷٤ - رقم الحديث الباب: ٤]

۱۵۳۷٤- ٤- (٤) وَ عَنِ النَّهِيكِيِّ وَ عَنْ يَعْقُوبَ بْنِ يَزِيدَ جَمِيعاً عَنْ أَبِي وَكِيعٍ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنِ الْحَارِثِ عَنْ عَلِيٍّ ع قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص وَ سُئِلَ عَنِ الْإِبِلِ فَقَالَ تِلْكَ أَعْنَاقُ الشَّيَاطِينِ وَ يَأْتِي خَيْرُهَا مِنْ جَانِبِهَا الْأَشْأَمِ قِيلَ إِنْ سَمِعَ النَّاسُ هَذَا تَرَكُوهَا قَالَ إِذاً لَا يَعْدَمَهَا الْأَشْقِيَاءُ الْفَجَرَةُ.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِكَ (٥) وَ يَأْتِي مَا يَدُلُّ عَلَيْهِ (٦).

******

ترجمه:

***

حارث از علی (علیه السلام) نقل می کند که رسول خدا (صلی الله علیه وآله) فرمود: "از او درباره شتران پرسیدند و فرمود: 'آن ها گردن های شیاطین هستند و بهترین آن ها از سمت بدی آن ها می آید.' گفته شد: 'اگر مردم این را بشنوند، شتران را رها خواهند کرد.' فرمود: 'در آن صورت، اشقیاء فاجر آن را از دست ندهند.

***

۲۵- بَابُ اسْتِحْبَابِ اخْتِيَارِ الْإِنَاثِ مِنَ الْإِبِلِ عَلَى الذُّكُورِ وَ الضَّأْنِ مِنَ الْغَنَمِ عَلَى الْمَعْزِ

اشارة

(۷) ۲۵ بَابُ اسْتِحْبَابِ اخْتِيَارِ الْإِنَاثِ مِنَ الْإِبِلِ عَلَى الذُّكُورِ وَ الضَّأْنِ مِنَ الْغَنَمِ عَلَى الْمَعْزِ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۵۳۷۵ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱۵۳۷۵- ۱- (۸) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ مُعَلَّى بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ الْوَشَّاءِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سِنَانٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع

ص: ۵۰۲

١- المحاسن- ٦٣٩- ١٤٥.

٢- الفقيه ٢- ٢٩٠- ٢٤٨٦.

٣- المحاسن- ٦٣٥- ١٣١.

٤- المحاسن- ٦٣٨- ١٤٢.

٥- تقدم فی الحدیث ٥ من الباب ٢٣ من هذه الأبواب.

٦- یأتی فی الباب ٤٨ من هذه الأبواب.

٧- الباب ٢٥ فیه حدیث واحد.

٨- الکافی ٦- ٥٤٤- ١١، و أورده فی الحدیث ٥ من الباب ٧ من هذه الأبواب.

یَقُولُ إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ اخْتَارَ مِنْ کُلِّ شَیْ ءٍ شَیْئاً اخْتَارَ مِنَ الْإِبِلِ النَّاقَةَ وَ مِنَ الْغَنَمِ الضَّائِنَةَ.

أَقُولُ: وَ یَأْتِی مَا یَدُلُّ عَلَی ذَلِکَ (١).

******

ترجمه:

***

عبدالله بن سنان نقل می کند که شنیدم امام ابوعبدالله (علیه السلام) می فرمود: "خداوند عزّوجلّ از هر چیزی چیزی را انتخاب کرده است؛ از شتران، ناقه (شتر ماده) و از گوسفندان، ضائنه (گوسفند پشمالو) را انتخاب کرده است."

***

٢٦- بَابُ اسْتِحْبَابِ امْتِهَانِ الْإِبِلِ وَ تَذْلِیلِهَا وَ ذِکْرِ اسْمِ اللَّهِ عَلَیْهَا

اشارة

(۲) ٢٦ بَابُ اسْتِحْبَابِ امْتِهَانِ الْإِبِلِ وَ تَذْلِيلِهَا وَ ذِكْرِ اسْمِ اللَّهِ عَلَيْهَا

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلی: ١٥٣٧٦ - رقم الحديث الباب: ١]

١٥٣٧٦- ١- (٣) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ غِيَاثِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص إِنَّ عَلَى ذِرْوَةِ كُلِّ بَعِيرٍ شَيْطَاناً فَامْتَهِنُوهَا لِأَنْفُسِكُمْ وَ ذَلِّلُوهَا وَ اذْكُرُوا اسْمَ اللَّهِ عَلَيْهَا فَإِنَّمَا يَحْمِلُ اللَّهُ.

وَ رَوَاهُ الْبَرْقِيُّ فِي الْمَحَاسِنِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ غِيَاثِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ مِثْلَهُ (٤).

******

ترجمه:

***

:

غیاث بن ابراهیم از امام ابوعبدالله (علیه السلام) نقل می کند که رسول خدا (صلی الله علیه وآله) فرمود: "بر بالای هر شتر، شیطانی هست. پس آن ها را برای خودتان رام کنید و نام خدا را بر آن ها بگویید، زیرا تنها خداوند است که حمل می کند."

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۵۳۷۷ - رقم الحديث الباب: ۲]

۱۵۳۷۷- ۲- (۵) وَ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَحْمَدَ بْنِ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ عَنْ أَبِیهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرٍو عَنْ سُلَیْمَانَ الرَّحَّالِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِی یَعْفُورٍ قَالَ: مَرَّ بِی أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع وَ أَنَا أَمْشِی عَنْ نَاقَتِی (٦) فَقَالَ مَا لَکَ لَا تَرْکَبُ فَقُلْتُ ضَعُفَتْ نَاقَتِی فَأَرَدْتُ أَنْ أُخَفِّفَ عَنْهَا فَقَالَ

ص: ۵۰۳

۱- یأتی ما یدلّ علی بعض المقصود فی الباب ۹ من أبواب الذبح.

۲- الباب ۲٦ فیه ۷ أحادیث.

۳- الکافی ٦- ۵٤۲- ۳.

٤- المحاسن- ٦۳٦- ۱۳٦.

۵- الکافی ٦- ۵٤۲- ۵، و المحاسن- ٦۳۷- ۱٤۱.

٦- فی الکافی- عرض ناقتی، و فی المحاسن- علی ناقتی.

رَحِمَکَ اللَّهُ ارْکَبْ فَإِنَّ اللَّهَ یَحْمِلُ عَنِ (۱) الضَّعِیفِ وَ الْقَوِیِّ.

******

ترجمه:

***

عبدالله بن ابی یعفور نقل می کند: "امام ابوعبدالله (علیه السلام) در حالی که من کنار شترم راه می رفتم، از کنارم گذشت و فرمود: 'چرا سوار نمی شوی؟' گفتم: 'شترم ضعیف شده است و خواستم

از بار او کم کنم.' فرمود: 'خداوند تو را رحمت کند، سوار شو، زیرا خداوند حمل می کند از ضعیف و قوی.'"

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۳۷۸ - رقم الحدیث الباب: ۳]

۱۵۳۷۸- ۳- (۲) وَ عَنْهُمْ عَنْ سَهْلِ بْنِ زِيَادٍ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ ابْنِ الْقَدَّاحِ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع وَ عَنْ أَبِيهِ مَيْمُونٍ فِي حَدِيثٍ قَالَ: وَ رَكِبَ أَبُو جَعْفَرٍ ع عَلَى جَمَلٍ صَعْبٍ فَقَالَ لَهُ عَمْرُو بْنُ دِينَارٍ مَا أَصْعَبَ بَعِيرَكَ فَقَالَ أَ وَ مَا عَلِمْتَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ص قَالَ إِنَّ عَلَى ذِرْوَةِ كُلِّ بَعِيرٍ شَيْطَاناً فَامْتَهِنُوهَا وَ ذَلِّلُوهَا وَ اذْكُرُوا اسْمَ اللَّهِ عَلَيْهَا فَإِنَّمَا يَحْمِلُ اللَّهُ الْحَدِيثَ.

وَ رَوَاهُ الْبَرْقِيُّ فِي الْمَحَاسِنِ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ وَ الَّذِي قَبْلَهُ عَنْ أَبِيهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرٍو مِثْلَهُ (۳).

******

ترجمه:

***

ابن قداح از پدرش میمون ازحضرت ابوعبدالله علیه السلام نقل کرده است که امام ابوجعفر (علیه السلام) بر شتری سرکش سوار بود. عمرو بن دینار به او گفت: "چه شتر سرکشی داری!" امام پاسخ داد: "آیا نمی دانی که رسول خدا (صلی الله علیه وآله) فرمود: 'بر بالای هر شتر، شیطانی هست. پس آن ها را رام کنید و نام خدا را بر آن ها بگویید، زیرا تنها خداوند است که حمل می کند.'"

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۳۷۹ - رقم الحدیث الباب: ٤]

۱۵۳۷۹- ٤- (٤) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ قَالَ: قَالَ ع إِنَّ عَلَى ذِرْوَةِ كُلِّ بَعِيرٍ شَيْطَاناً فَأَشْبِعْهُ وَ امْتَهِنْهُ.

******

ترجمه:

***

محمد بن علی بن الحسین نقل می کند که امام (علیه السلام) فرمود: "بر بالای هر شتر، شیطانی هست. پس آن را سیر کن و رامش کن."

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۳۸۰ - رقم الحدیث الباب: ۵]

۱۵۳۸۰- ٥- (٥) أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْبَرْقِيُّ فِي الْمَحَاسِنِ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْعَزْرَمِيِّ عَنْ حَاتِمِ بْنِ إِسْمَاعِيلَ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَنْ آبَائِهِ ع قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص إِنَّ عَلَى ذِرْوَةِ كُلِّ بَعِيرٍ شَيْطَاناً فَإِذَا رَكِبْتُمُوهَا فَقُولُوا كَمَا أَمَرَكُمُ اللَّهُ سُبْحانَ الَّذِي سَخَّرَ لَنا هذا وَ ما كُنَّا لَهُ مُقْرِنِينَ (٦) وَ امْتَهِنُوهَا لِأَنْفُسِكُمْ فَإِنَّمَا يَحْمِلُ اللَّهُ.

قَالَ وَ رَوَاهُ الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ الْوَشَّاءِ عَنِ الْمُثَنَّى عَنْ حَاتِمٍ عَنْ

۱- فی المحاسن- علی (هامش المخطوط).

۲- الکافی ٦- ٥٤٣- ۹، و أورد صدره و ذیله فی الحدیث ۱ من الباب ٥۱ من أبواب الاحرام.

٣- المحاسن- ٦٣٧- ١٣٨.

٤- الفقيه ٢- ٢٩٠- ٢٤٨٤.

٥- المحاسن- ٦٣٥- ١٣٢.

٦- الزخرف ٤٣- ١٣.

أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع إِلَّا أَنَّهُ قَالَ عَلَی ذِرْوَةِ کُلِّ بَعِیرٍ (١)

******

ترجمه:

***

حاتم بن اسماعیل از امام ابوعبدالله (علیه السلام) از پدرانش نقل می کند که رسول خدا (صلی الله علیه وآله) فرمود: "بر بالای هر شتر، شیطانی هست. پس وقتی آن ها را سوار می شوید، همان طور که خداوند فرمان داده بگویید: 'پاک و منزه است آنکه این را برای ما مسخر گردانید و ما خود نمی توانستیم.' (سوره زخرف، آیه ١٣) و آن ها را برای خودتان رام کنید، زیرا تنها خداوند است که حمل می کند."

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٥٣٨١ - رقم الحدیث الباب: ٦]

١٥٣٨١- ٦- (٢) وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِنَانٍ عَنْ عَبْدِ الْأَعْلَی عَنْ أَحَدِهِمَا ع قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص إِنَّهُ لَیْسَ مِنْ بَعِیرٍ إِلَّا عَلَی ذِرْوَتِهِ شَیْطَانٌ فَامْتَهِنُوهُنَّ وَ لَا یَقُلْ أَحَدُکُمْ أُرِیحُ بَعِیرِی فَإِنَّ اللَّهَ هُوَ الَّذِی یَحْمِلُ.

******

ترجمه:

***

عبدالأعلی از یکی از آن دو امام (علیهما السلام) نقل می کند که رسول خدا (صلی الله علیه وآله) فرمود: 'بر بالای هر شتر، شیطانی هست. پس آن ها را رام کنید و نام خدا را بر آن ها بگویید، زیرا تنها خداوند است که حمل می کند.'"

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۳۸۲ - رقم الحدیث الباب: ۷]

۱۵۳۸۲- ۷- (۳) وَ عَنْ أَبِی طَالِبٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ عِیَاضٍ اللَّیْثِیِّ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع (٤) قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص إِنَّ عَلَی ذِرْوَةِ کُلِّ بَعِیرٍ شَیْطَاناً فَامْتَهِنُوهَا وَ ذَلِّلُوهَا وَ اذْکُرُوا اسْمَ اللَّهِ عَلَیْهَا کَمَا أَمَرَکُمُ اللَّهُ.

******

ترجمه:

***

انس بن عیاض لیثی از امام ابوعبدالله (علیه السلام) نقل می کند که رسول خدا (صلی الله علیه وآله) فرمود: "بر بالای هر شتر، شیطانی هست. پس آن ها را خوار کرده و رام کنید و نام خدا را بر آن ها بگویید، همان طور که خداوند شما را فرمان داده است."

***

۲۷- بَابُ کَرَاهَةِ تَخَطِّی الْقِطَارِ وَ الْحَجِّ وَ الْعُمْرَةِ عَلَی الْإِبِلِ الْجَلَّالَةِ وَ عَدَمِ جَوَازِ رُکُوبِ الْجَلَّالِ قَبْلَ الِاسْتِبْرَاءِ

اشارة

(٥) ٢٧ بَابُ كَرَاهَةِ تَخَطِّی الْقِطَارِ وَ الْحَجِّ وَ الْعُمْرَةِ عَلَی الْإِبِلِ الْجَلَّالَةِ وَ عَدَمِ جَوَازِ رُكُوبِ الْجَلَّالِ قَبْلَ الِاسْتِبْرَاءِ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلی: ١٥٣٨٣ - رقم الحديث الباب: ١]

١٥٣٨٣- ١- (٦) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَحْمَدَ بْنِ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ عَنْ أَبِيهِ عَمَّنْ ذَكَرَهُ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: نَهَی رَسُولُ اللَّهِ ص أَنْ يُتَخَطَّی الْقِطَارُ قِيلَ يَا رَسُولَ اللَّهِ وَ لِمَ قَالَ لِأَنَّهُ لَيْسَ مِنْ قِطَارٍ إِلَّا وَ مَا بَيْنَ الْبَعِيرِ إِلَی الْبَعِيرِ شَيْطَانٌ.

ص: ٥٠٥

١- المحاسن- ٦٣٥- ذيل حديث ١٣٢.

٢- المحاسن- ٦٣٦- ١٣٥.

٣- المحاسن- ٦٣٦- ١٣٧.

٤- فی المصدر زيادة- عن أبيه.

٥- الباب ٢٧ فيه حديث واحد.

٦- الكافی ٦- ٥٤٣- ٦.

وَ رَوَاهُ الْبَرْقِیُّ فِی الْمَحَاسِنِ عَنْ أَبِیهِ (۱)

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ مُرْسَلًا (۲)

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا یَدُلُّ عَلَی الْحُکْمِ الثَّانِی فِی السَّفَرِ (۳) وَ یَأْتِی مَا یَدُلُّ عَلَی الْحُکْمِ الثَّالِثِ فِی الْأَطْعِمَةِ (٤).

******

ترجمه:

***

احمد بن ابی عبدالله از پدرش از کسی که نامش را ذکر کرده نقل می کند که امام ابوعبدالله (علیه السلام) فرمود: "رسول خدا (صلی الله علیه وآله) از عبور از میان قطار (صف حیوانات) نهی کرد. پرسیده شد: 'ای رسول خدا، چرا؟' فرمود: 'زیرا هیچ صفی از حیوانات نیست مگر اینکه شیطانی بین هر دو شتر قرار دارد.'

***

۲۸- بَابُ کَرَاهَةِ الْحَذَرِ مِنَ الْعَدْوَی وَ کَرَاهَةِ الصَّفَرِ لِلدَّابَّةِ وَ غَیْرِهَا

اشارة

(٥) ۲۸ بَابُ کَرَاهَةِ الْحَذَرِ مِنَ الْعَدْوَی وَ کَرَاهَةِ الصَّفَرِ لِلدَّابَّةِ وَ غَیْرِهَا

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلی: ١٥٣٨٤ - رقم الحديث الباب: ١]

١٥٣٨٤- ١- (٦) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ مَحْبُوبٍ عَنِ النَّضْرِ بْنِ قِرْوَاشٍ الْجَمَّالِ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنِ الْجِمَالِ يَكُونُ بِهَا الْجَرَبُ أَعْزِلُهَا مِنْ إِبِلِی مَخَافَةَ أَنْ يُعْدِيَهَا جَرَبُهَا وَ الدَّابَّةُ رُبَّمَا صَفَّرْتُ لَهَا حَتَّى تَشْرَبَ الْمَاءَ فَقَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع إِنَّ أَعْرَابِيّاً أَتَى رَسُولَ اللَّهِ ص- فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنِّی أُصِيبُ الشَّاةَ وَ الْبَقَرَةَ (٧) بِالثَّمَنِ الْيَسِيرِ وَ بِهَا جَرَبٌ فَأَكْرَهُ شِرَاءَهَا مَخَافَةَ أَنْ يُعْدِيَ ذَلِكَ الْجَرَبُ إِبِلِی وَ غَنَمِی فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص يَا أَعْرَابِیُّ فَمَنْ أَعْدَى الْأَوَّلَ ثُمَّ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص لَا عَدْوَى وَ لَا طِيَرَةَ وَ لَا حَامَةَ (٨)

١- المحاسن- ٦٣٩- ١٤٨.

٢- الفقيه ٢- ٢٩١- ٢٤٨٧.

٣- تقدم فی الباب ٥٧ من أبواب آداب السفر.

٤- يأتی فی الحديث ٣ من الباب ٢٨ من أبواب الأطعمة المحرمة.

٥- الباب ٢٨ فيه ٥ أحاديث.

٦- الكافی ٨- ١٩٦- ٢٣٤، و أورد قطعة منه فی الحديث ١ من الباب ٨ من أبواب آداب السفر، و اخری فی الحديث ٤ من الباب ١٢ من أبواب مقدمات الطلاق.

٧- فی المصدر زيادة- و الناقة.

٨- فی المصدر- و لا هامة.

وَ لَا شُؤْمَ وَ لَا صَفَرَ وَ لَا رَضَاعَ بَعْدَ فِصَالٍ وَ لَا تَعَرُّبَ بَعْدَ الْهِجْرَةِ وَ لَا صَمْتَ يَوْماً إِلَى اللَّيْلِ وَ لَا طَلَاقَ قَبْلَ نِكَاحٍ وَ لَا عِتْقَ قَبْلَ مِلْكٍ وَ لَا يُتْمَ بَعْدَ إِدْرَاكٍ.

******

ترجمه:

***

نضر بن قروَاش جمال از امام ابوعبدالله (علیه السلام) نقل می کند: "از او درباره شترانی که جَرَب (نوعی بیماری پوستی) دارند، پرسیدم که آیا باید آن ها را از سایر شترانم جدا کنم تا مبادا جَرَب به آن ها سرایت کند و همچنین درباره دابّه ای (حیوان) که ممکن است برای نوشیدن آب، صدایی از خود درمی آورد؟ امام ابوعبدالله (علیه السلام) فرمود: 'یک بادیه نشین نزد رسول خدا (صلی الله علیه وآله) آمد و گفت: ای رسول خدا، من گوسفند و گاوهایی را با قیمت کم می خرم، اما آن ها جَرَب دارند و از خرید آن ها خودداری می کنم، زیرا می ترسم این جَرَب به شتران و گوسفندان من سرایت کند. رسول خدا (صلی الله علیه وآله) فرمود: ای بادیه نشین، چه کسی اولین مورد را سرایت داد؟ سپس رسول خدا (صلی الله علیه وآله) فرمود: هیچ گونه عَدْوی (سرایت بیماری) وجود ندارد و نه طِیَرَة (فال بد)، نه حامه (خرافات)، نه شُؤْم (بدشگونی)، نه صَفَر (بیماری)، نه رضاع بعد از فصال (شیردهی بعد از ازشیرگیری)، نه تعرّب بعد از هجرت، نه صمت روزانه تا شب، نه طلاق قبل از نکاح و نه عتق قبل از ملک و نه یتیمی بعد از درک (بلوغ).'"

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۳۸۵ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱۵۳۸۵- ۲- (۱) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِیِّ بْنِ الْحُسَیْنِ فِی مَعَانِی الْأَخْبَارِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ هَارُونَ الزَّنْجَانِیِّ عَنْ عَلِیِّ بْنِ عَبْدِ الْعَزِیزِ عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ عُبَیْدٍ (۲) رَفَعَهُ عَنِ النَّبِیِّ ص قَالَ: لَا یُورِدَنَّ ذُو عَاهَةٍ عَلَی مُصِحٍّ یَعْنِی الرَّجُلَ یُصِیبُ إِبِلَهُ الْجَرَبُ أَوِ الدَّاءُ فَقَالَ لَا یُورِدَنَّهَا عَلَی مُصِحٍّ أَیِ الَّذِی إِبِلُهُ صِحَاحٌ.

******

ترجمه:

***

القاسم بن عبید از پیامبر (صلی الله علیه وآله) نقل می کند که فرمود: "شخصی که شترانش بیماری دارند نباید آن ها را در کنار شتران سالم بگذارد. یعنی کسی که شترانش جَرَب یا بیماری دیگری دارند، نباید آن ها را در کنار شترانی که سالم هستند، بگذارد.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۳۸۶ - رقم الحدیث الباب: ۳]

۱۵۳۸۶- ۳- (۳) قَالَ: وَ نَهَی عَنْ ذَبَائِحِ الْجِنِّ وَ هُوَ أَنْ یَشْتَرِیَ الرَّجُلُ الدَّارَ أَوْ یَسْتَخْرِجَ الْعَیْنَ وَ مَا أَشْبَهَ ذَلِکَ فَیَذْبَحَ لَهُ ذَبِیحَةً لِلطِّیَرَةِ مَخَافَةَ إِنْ لَمْ یَفْعَلْ أَنْ یُصِیبَهُ شَیْ ءٌ مِنَ الْجِنِّ فَأَبْطَلَ ذَلِکَ النَّبِیُّ ص وَ نَهَی عَنْهُ.

******

ترجمه:

***

در روایت آمده است که رسول خدا (صلی الله علیه وآله) از قربانی های جنّ نهی کرده است. این به این معناست که مردی خانه ای می خرد یا چشمه ای را پیدا می کند و از ترس اینکه اگر قربانی نکند، جنّیان به او آسیب برسانند، حیوانی را قربانی می کند. پیامبر (صلی الله علیه وآله) این کار را نادرست دانسته و از آن نهی کرده است.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۳۸۷ - رقم الحدیث الباب: ٤]

۱۵۳۸۷- ٤- (٤) وَ فِی الْعِلَلِ عَنْ أَبِیهِ عَنْ سَعْدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَیْنِ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ مَحْبُوبٍ عَنْ هِشَامِ بْنِ سَالِمٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: قُلْتُ لَهُ کَیْفَ کَانَ یَعْلَمُ قَوْمُ لُوطٍ أَنَّهُ قَدْ جَاءَ لُوطاً رِجَالٌ قَالَ کَانَتِ امْرَأَتُهُ تَخْرُجُ فَتُصَفِّرُ فَإِذَا سَمِعُوا التَّصْفِیرَ جَاءُوا فَلِذَلِکَ کُرِهَ التَّصْفِیرُ.

******

ترجمه:

***

هشام بن سالم از امام ابوعبدالله (علیه السلام) نقل می کند که فرمود: "از او پرسیدم چگونه قوم لوط می دانستند که مردانی نزد لوط آمده اند؟ فرمود: همسرش بیرون می رفت و سوت می زد و وقتی آن ها صدای سوت را می شنیدند، می آمدند. به همین دلیل، سوت زدن مکروه است."

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۳۸۸ - رقم الحدیث الباب: ۵]

۱۵۳۸۸- ۵- (۵) أَحْمَدُ بْنُ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ الْبَرْقِیُّ فِی الْمَحَاسِنِ عَنْ بَکْرِ بْنِ صَالِحٍ عَنِ الْجَعْفَرِیِّ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا الْحَسَنِ ع یَقُولُ لَا تُصَفِّرْ بِغَنَمِکَ ذَاهِبَةً وَ انْعِقْ بِهَا رَاجِعَةً.

******

ترجمه:

***

از جعفری نقل شده است که امام ابوالحسن (علیه السلام) فرمود: "گوسفندانت را در حالی که می روی سوت نزن، بلکه هنگام بازگشت با صدایی آن ها را هدایت کن.

***

ص: ۵۰۷

۱- معانی الأخبار- ۲۸۲.

۲- فی المصدر- أبی عبید القاسم بن سلام.

۳- معانی الأخبار- ۲۸۲.

٤- علل الشرائع- ٥٦٣- ١.

٥- المحاسن- ٦٤٢- ١٦٣.

۲۹- بَابُ اسْتِحْبَابِ اقْتِنَاءِ الْغَنَمِ وَ إِکْرَامِهَا وَ اخْتِیَارِهَا عَلَی الْإِبِلِ

اشارة

(۱) ۲۹ بَابُ اسْتِحْبَابِ اقْتِنَاءِ الْغَنَمِ وَ إِکْرَامِهَا وَ اخْتِیَارِهَا عَلَی الْإِبِلِ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلى: ۱۵۳۸۹ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱۵۳۸۹- ۱- (۲) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ مُعَلَّى بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ الْوَشَّاءِ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ جَعْفَرٍ قَالَ: قَالَ لِي أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع يَا بُنَيَّ اتَّخِذِ الْغَنَمَ وَ لَا تَتَّخِذِ الْإِبِلَ.

******

ترجمه:

***

اسحاق بن جعفر نقل می کند که امام ابوعبدالله (علیه السلام) به من فرمود: "ای پسرم، گوسفندان را نگه دار و شتران را نگه ندار.

***

[رقم الحديث الكلى: ۱۵۳۹۰ - رقم الحديث الباب: ۲]

۱۵۳۹۰- ۲- (۳) وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحَكَمِ عَنْ عُمَرَ بْنِ أَبَانٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص نِعْمَ الْمَالُ الشَّاةُ.

وَ رَوَاهُ الْبَرْقِيُّ فِي الْمَحَاسِنِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحَكَمِ (٤)

وَ الَّذِی قَبْلَهُ عَنِ الْوَشَّاءِ مِثْلَهُ.

******

ترجمه:

***

عمر بن أبان از امام ابوعبدالله (علیه السلام) نقل می کند که رسول خدا (صلی الله علیه وآله) فرمود: "بهترین مال، گوسفند است

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۳۹۱ - رقم الحدیث الباب: ۳]

۱۵۳۹۱- ۳- (۵) وَ عَنْ أَبِی عَلِیٍّ الْأَشْعَرِیِّ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِیٍّ عَنْ عُبَیْسِ بْنِ هِشَامٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سِنَانٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص نَظِّفُوا مَرَابِضَهَا وَ امْسَحُوا رُغَامَهَا (٦).

******

ترجمه:

***

عبدالله بن سنان از امام ابوعبدالله (علیه السلام) نقل می کند که رسول خدا (صلی الله علیه وآله) فرمود: "آغل های آن ها (گوسفندان) را تمیز کنید و بینیشان را دست بکشید .

***

١- الباب ٢٩ فيه ٥ أحاديث.

٢- الكافى ٦- ٥٤٤- ١، و المحاسن- ٦٤٠- ١٥٠.

٣- الكافى ٦- ٥٤٤- ٢.

٤- المحاسن- ٦٤٠- ١٤٩. و كتب فى هامش المخطوط ما نصه- فى المحاسن (الشاة نعم المال الشاة) كذا بخط غيره.

٥- الكافى ٦- ٥٤٤- ٣.

٦- الرغام- ما يسيل من الأنف، و يجوز أن يكون أراد مسح التراب عنها رعاية لها و إصلاحا لشانها. (النهاية ٢- ٢٣٩).

[رقم الحديث الكلى: ١٥٣٩٢ - رقم الحديث الباب: ٤]

١٥٣٩٢- ٤- (١) وَ بِهَذَا الْإِسْنَادِ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: إِذَا اتَّخَذَ أَهْلُ بَيْتٍ شَاةً أَتَاهُمُ اللَّهُ بِرِزْقِهَا وَ زَادَ فِی أَرْزَاقِهِمْ وَ ارْتَحَلَ عَنْهُمُ الْفَقْرُ مَرْحَلَةً فَإِنِ اتَّخَذُوا شَاتَيْنِ أَتَاهُمُ اللَّهُ بِأَرْزَاقِهِمَا وَ زَادَ فِی أَرْزَاقِهِمْ وَ ارْتَحَلَ الْفَقْرُ عَنْهُمْ مَرْحَلَتَيْنِ وَ إِنِ اتَّخَذُوا ثَلَاثَةً أَتَاهُمُ اللَّهُ بِأَرْزَاقِهَا (٢) وَ ارْتَحَلَ عَنْهُمُ الْفَقْرُ رَأْساً.

******

ترجمه:

***

از امام ابوعبدالله (علیه السلام) نقل شده است که فرمود: "اگر اهل خانه ای گوسفندی داشته باشند، خداوند رزق آن گوسفند را به آن ها می دهد و در ارزاق آن ها برکت می دهد و فقر یک مرحله از آن ها دور می شود. اگر دو گوسفند داشته باشند، خداوند رزق آن ها را می دهد و در ارزاق آن ها برکت

می دهد و فقر دو مرحله از آن ها دور می شود. و اگر سه گوسفند داشته باشند، خداوند رزق آن ها را می دهد و فقر کاملاً از آن ها دور می شود.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۳۹۳ - رقم الحدیث الباب: ۵]

۱۵۳۹۳- ۵- (۳) وَ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَحْمَدَ بْنِ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ عَنْ أَبِیهِ عَنْ سُلَیْمَانَ الْجَعْفَرِیِّ رَفَعَهُ إِلَی أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: مَا مِنْ أَهْلِ بَیْتٍ تَرُوحُ عَلَیْهِمْ ثَلَاثُونَ شَاةً إِلَّا لَمْ تَزَلِ الْمَلَائِکَةُ تَحْرُسُهُمْ حَتَّی یُصْبِحُوا.

وَ رَوَاهُ الْبَرْقِیُّ فِی الْمَحَاسِنِ عَنْ أَبِیهِ (٤)

وَ الَّذِی قَبْلَهُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِیٍّ عَنْ عُبَیْسِ بْنِ هِشَامٍ أَقُولُ: وَ یَأْتِی مَا یَدُلُّ عَلَی ذَلِکَ (٥).

******

ترجمه:

***

سلیمان جعفری از امام ابوعبدالله (علیه السلام) نقل می کند که فرمود: "هیچ اهل خانه ای نیست که بر آن ها سی گوسفند باشد مگر اینکه فرشتگان آن ها را تا صبح نگهبانی می کنند.

***

۳۰- بَابُ اسْتِحْبَابِ اتِّخَاذِ شَاةٍ حَلُوبٍ فِی الْمَنْزِلِ أَوْ شَاتَیْنِ أَوْ بَقَرَةٍ

اشارة

(٦) ٣٠ بَابُ اسْتِحْبَابِ اتِّخَاذِ شَاةٍ حَلُوبٍ فِی الْمَنْزِلِ أَوْ شَاتَيْنِ أَوْ بَقَرَةٍ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلى: ١٥٣٩٤ - رقم الحديث الباب: ١]

١٥٣٩٤- ١- (٧) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ

ص: ٥٠٩

١- الكافى ٦- ٥٤٤- ٤، و المحاسن- ٦٤١- ١٥٩، و أورد نحوه فى الحديث ٨ من الباب ٣٠ من هذه الأبواب.

٢- فى المصدر- بارزاقهم.

٣- الكافى ٦- ٥٤٥- ٩.

٤- المحاسن- ٦٤٢- ١٦١.

٥- يأتى فى الأبواب ٣٠ و ٣٢ و ٤٨ من هذه الأبواب.

٦- الباب ٣٠ فيه ١٤ حديثا.

٧- الكافى ٦- ٥٤٤- ٥.

أَبِی عُمَيْرٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سِنَانٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَجْلَانَ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا جَعْفَرٍ ع يَقُولُ مَا مِنْ أَهْلِ بَيْتٍ يَكُونُ عِنْدَهُمْ شَاةٌ لَبُونٌ إِلَّا قُدِّسُوا كُلَّ يَوْمٍ مَرَّتَيْنِ قُلْتُ وَ كَيْفَ يُقَالُ لَهُمْ قَالَ يُقَالُ لَهُمْ بُورِكْتُمْ بُورِكْتُمْ.

وَ رَوَاهُ الْبَرْقِيُّ فِي الْمَحَاسِنِ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ مِثْلَهُ (١).

******

ترجمه:

***

محمد بن عجلان نقل می کند که شنیدم امام باقر (علیه السلام) می فرمود: "هیچ اهل خانه ای نیست که یک گوسفند لبون (شیرده) داشته باشند، مگر اینکه هر روز دو بار تقدیس می شوند. پرسیدم: چگونه به آن ها گفته می شود؟ فرمود: به آن ها گفته می شود: 'برکت یافتید، برکت یافتید.

***

[رقم الحديث الكلي: ١٥٣٩٥ - رقم الحديث الباب: ٢]

١٥٣٩٥- ٢- (٢) وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى عَنِ ابْنِ مَحْبُوبٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مَارِدٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع يَقُولُ مَا مِنْ مُؤْمِنٍ يَكُونُ فِي مَنْزِلِهِ عَنْزٌ حَلُوبٌ إِلَّا قُدِّسَ أَهْلُ ذَلِكَ الْمَنْزِلِ وَ بُورِكَ عَلَيْهِمْ فَإِنْ كَانَتِ اثْنَتَيْنِ قُدِّسُوا وَ بُورِكَ عَلَيْهِمْ كُلَّ يَوْمٍ (٣) مَرَّتَيْنِ قَالَ فَقَالَ بَعْضُ أَصْحَابِنَا كَيْفَ يُقَدَّسُونَ قَالَ يَقِفُ عَلَيْهِمْ مَلَكٌ فِي كُلِّ صَبَاحٍ (٤) فَيَقُولُ لَهُمْ قُدِّسْتُمْ وَ بُورِكَ عَلَيْكُمْ وَ طِبْتُمْ وَ طَابَ إِدَامُكُمْ قُلْتُ وَ مَا مَعْنَى قُدِّسْتُمْ قَالَ طُهِّرْتُمْ.

وَ رَوَاهُ الصَّدُوقُ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ مَحْبُوبٍ نَحْوَهُ (٥) وَ رَوَاهُ فِي ثَوَابِ الْأَعْمَالِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ مَاجِيلَوَيْهِ عَنْ عَمِّهِ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي الْقَاسِمِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ مَحْبُوبٍ (٦)

وَ رَوَاهُ الْبَرْقِيُّ فِي الْمَحَاسِنِ عَنِ ابْنِ مَحْبُوبٍ مِثْلَهُ (٧).

******

ترجمه:

***

محمد بن مارد نقل می کند که شنیدم امام ابوعبدالله (علیه السلام) می فرمود: "هیچ مؤمنی نیست که در منزلش یک بز شیرده داشته باشد، مگر اینکه اهل آن منزل تقدیس می شوند و بر آن ها برکت نازل می شود. اگر دو بز داشته باشند، تقدیس و برکت هر روز دو بار شامل حال آن ها می شود." برخی از اصحاب ما پرسیدند: "چگونه تقدیس می شوند؟" فرمود: "هر روز صبح فرشته ای بر آن ها می ایستد و می گوید: 'تقدیس شدید، بر شما برکت باد، پاک و مهربان باشید و غذایتان پاک و خوشمزه باشد.'" پرسیدم: "معنی تقدیس چیست؟" فرمود: "یعنی پاک شده اید.

***

ص: ۵۱۰

۱- المحاسن- ٦٤٣- ١٦٨.

۲- الکافی ٦- ٥٤٤- ٦.

۳- فی نسخة- علیهم فی کل یوم (هامش المخطوط).

٤- فی الثواب زیادة- و مساء (هامش المخطوط).

٥- الفقیه ۳- ۳٤۹- ٤۲۲٦.

٦- ثواب الأعمال- ۲۰۳.

۷- المحاسن- ٦٤٠- ١٥٢.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۳۹٦ - رقم الحدیث الباب: ۳]

١٥٣٩٦- ٣- (١) وَ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ خَالِدٍ عَنِ ابْنِ أَبِی نَجْرَانَ عَنْ أَبِی جَمِیلَةَ عَنْ جَابِرٍ عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ ع قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص لِعَمَّتِهِ مَا یَمْنَعُکِ أَنْ تَتَّخِذِی فِی بَیْتِکِ بَرَکَةً قَالَتْ یَا رَسُولَ اللَّهِ مَا الْبَرَکَةُ قَالَ شَاةٌ تُحْلَبُ فَإِنَّهُ مَنْ کَانَ فِی مَنْزِلِهِ شَاةٌ تُحْلَبُ أَوْ نَعْجَةٌ أَوْ بَقَرَةٌ فَبَرَکَاتٌ کُلُّهُنَّ.

وَ رَوَاهُ الْبَرْقِیُّ فِی الْمَحَاسِنِ عَنِ ابْنِ أَبِی نَجْرَانَ وَ عُثْمَانَ عَنْ أَبِی جَمِیلَةَ وَ عَنْ أَبِیهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ النَّضْرِ عَنْ جَابِرٍ مِثْلَهُ (٢).

******

ترجمه:

***

جابر از امام باقر (علیه السلام) نقل می کند که رسول خدا (صلی الله علیه وآله) به عمه اش فرمود: "چه چیزی تو را بازمی دارد از اینکه در خانه ات برکت داشته باشی؟" عمه پاسخ داد: "ای رسول خدا، برکت چیست؟" فرمود: "گوسفندی که شیر دهد. زیرا هر کس در خانه اش گوسفندی شیر دهنده، یا بز ماده ای، یا گاوی داشته باشد، همگی برکت هستند.

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٥٣٩٧ - رقم الحدیث الباب: ٤]

١٥٣٩٧- ٤- (٣) وَ عَنْ عَلِیٍّ عَنْ أَبِیهِ عَنْ حَمَّادٍ عَنْ حَرِیزٍ عَنْ أَبِی الْجَارُودِ عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ ع قَالَ: دَخَلَ رَسُولُ اللَّهِ ص عَلَی أُمِّ سَلَمَةَ فَقَالَ مَا لِی لَا أَرَی فِی بَیْتِکِ الْبَرَکَةَ قَالَتْ بَلَی وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ إِنَّ الْبَرَکَةَ لَفِی بَیْتِی فَقَالَ إِنَّ اللَّهَ أَنْزَلَ ثَلَاثَ بَرَکَاتٍ الْمَاءَ وَ النَّارَ وَ الشَّاةَ.

أَحْمَدُ بْنُ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ فِی الْمَحَاسِنِ عَنْ حَمَّادِ بْنِ عِیسَی مِثْلَهُ (٤).

******

ترجمه:

***

ابو جارود از امام باقر (علیه السلام) نقل می کند که رسول خدا (صلی الله علیه وآله) بر ام سلمه وارد شد و فرمود: "چرا در خانه ات برکت نمی بینم؟" ام سلمه پاسخ داد: "بلی، الحمدلله، برکت در خانه من است." رسول خدا (صلی الله علیه وآله) فرمود: "خداوند سه برکت را نازل کرده است: آب، آتش و گوسفند.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۳۹۸ - رقم الحدیث الباب: ۵]

۱۵۳۹۸- ۵- (۵) وَ عَنِ النَّوْفَلِیِّ عَنِ السَّکُونِیِّ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ عَنْ آبَائِهِ ع قَالَ (٦)

إِذَا کَانَ لِأَهْلِ بَیْتٍ شَاةٌ قَدَّسَتْهُمُ الْمَلَائِکَةُ.

******

ترجمه:

***

از سکونی نقل شده است که امام ابوعبدالله (علیه السلام) از پدرانش نقل می کند که فرمود: "اگر اهل خانه ای گوسفندی داشته باشند، فرشتگان آن ها را تقدیس می کنند.

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۵۳۹۹ - رقم الحديث الباب: ٦]

۱۵۳۹۹- ٦- (۷) وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ عَنْ عُبَيْسِ بْنِ هِشَامٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سِنَانٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: إِذَا اتَّخَذَ أَهْلُ الْبَيْتِ الشَّاةَ

۱- الكافی ٦- ۵٤۵- ۷.

۲- المحاسن- ٦٤۱- ۱۵۵.

۳- الكافی ٦- ۵٤۵- ۸.

٤- المحاسن- ٦٤۳- ۱٦۹.

۵- المحاسن- ٦٤۰- ۱۵۱.

٦- و فی المصدر زيادة- قال رسول اللّه (صلّی اللّه عليه و آله).

۷- المحاسن- ٦٤۰- ۱۵۳.

قَدَّسَتْهُمُ الْمَلَائِكَةُ كُلَّ يَوْمٍ تَقْدِيسَةً قُلْتُ كَيْفَ يَقُولُونَ قَالَ يَقُولُونَ قُدِّسْتُمْ قُدِّسْتُمْ.

******

ترجمه:

***

عبدالله بن سنان از امام ابوعبدالله (عليه السلام) نقل می كند كه فرمود: "اگر اهل خانه ای گوسفندی داشته باشند، فرشتگان هر روز آن ها را تقديس می كنند." پرسيدم: "چگونه می گويند؟" فرمود: "می گويند: 'تقديس شديد، تقديس شديد.

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۵٤۰۰ - رقم الحديث الباب: ۷]

۱۵٤۰۰- ۷- (۱) قَالَ وَ فِی حَدِیثٍ آخَرَ قَالَ: إِذَا اتَّخَذَ أَهْلُ الْبَیْتِ ثَلَاثَ شِیَاهٍ.

******

ترجمه:

***

و در حدیث دیگری آمده است که فرمود: "اگر اهل خانه ای سه گوسفند داشته باشند...

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۵٤۰۱ - رقم الحديث الباب: ۸]

۱۵٤۰۱- ۸- (۲) وَ عَنْ أَبِیهِ عَنْ سُلَیْمَانَ الْجَعْفَرِیِّ رَفَعَهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص مَنْ کَانَ فِی بَیْتِهِ شَاةٌ قَدَّسَتْهُمُ الْمَلَائِکَةُ تَقْدِیسَةً وَ انْتَقَلَ عَنْهُمُ الْفَقْرُ مَنْقَلَةً وَ مَنْ کَانَ فِی بَیْتِهِ شَاتَانِ قَدَّسَتْهُمُ الْمَلَائِکَةُ مَرَّتَیْنِ وَ انْتَقَلَ (۳) عَنْهُمُ الْفَقْرُ مَنْقَلَتَیْنِ فَإِنْ کَانَتْ ثَلَاثَ شِیَاهٍ قَدَّسَتْهُمُ الْمَلَائِکَةُ ثَلَاثَ تَقْدِیسَاتٍ وَ انْتَفَی (٤) عَنْهُمُ الْفَقْرُ (٥).

وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِیٍّ عَنْ عُبَیْسِ بْنِ هِشَامٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سِنَانٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع نَحْوَهُ (٦).

******

ترجمه:

***

سلیمان جعفری از رسول خدا (صلی الله علیه وآله) نقل می کند که فرمود: "هر کسی که در خانه اش یک گوسفند داشته باشد، فرشتگان او را تقدیس می کنند و فقر از او دور می شود. هر کسی که در خانه اش دو گوسفند داشته باشد، فرشتگان او را دو بار تقدیس می کنند و فقر دو بار از او دور می شود. و اگر سه گوسفند داشته باشد، فرشتگان او را سه بار تقدیس می کنند و فقر کاملاً از او دور می شود.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۴۰۲ - رقم الحدیث الباب: ۹]

۱۵۴۰۲- ۹- (۷) وَ عَنْهُ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِی هَاشِمٍ عَنْ أَبِی خَدِیجَةَ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: دَخَلَ رَسُولُ اللَّهِ ص عَلَی أُمِّ أَیْمَنَ فَقَالَ مَا لِی لَا أَرَی فِی بَیْتِکِ الْبَرَکَةَ فَقَالَتْ أَ وَ لَیْسَ فِی بَیْتِی (۸) بَرَکَةٌ فَقَالَ لَسْتُ أَعْنِی ذَلِکِ شَاةً تَتَّخِذِینَهَا یَسْتَغْنِی وُلْدُکِ مِنْ

۱- المحاسن- ٦٤٠- ذیل حدیث ۱۵۳.

۲- المحاسن- ٦٤٠- ١٥٤، و أورد نحوه و بطریق آخر فی الحدیث ٤ من الباب ۲۹ من هذه الأبواب.

۳- فی المصدر- و ارتحل.

٤- فی المصدر- و انتقل.

٥- فی نسخة زیادة- ثلاث منقلات (هامش المخطوط).

٦- المحاسن- ٦٤١- ١٥٩.

۷- المحاسن- ٦٤١- ١٥٦.

۸- فی نسخة- شیی (هامش المخطوط).

لَبَنِهَا وَ تُطْعِمِينِی مِنْ سَمْنِهَا وَ تُصَلِّینَ فِی مَرْبِضِهَا.

******

ترجمه:

***

ابو خدیجه از امام ابوعبدالله (علیه السلام) نقل می کند که فرمود: "رسول خدا (صلی الله علیه وآله) بر ام أیمن وارد شد و فرمود: 'چرا در خانه ات برکت نمی بینم؟' ام أیمن پاسخ داد: 'آیا در خانه من برکت نیست؟' فرمود: 'منظورم این نیست. گوسفندی را نگهدار تا فرزندانت از شیرش بهره مند شوند و مرا از سمن (نوعی روغن) آن اطعام کن و در آغلش نماز بگذار.'"

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۴۰۳ - رقم الحدیث الباب: ۱۰]

۱۵۴۰۳- ۱۰- (۱) وَ عَنْ بَعْضِ أَصْحَابِنَا (۲) رَفَعَهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص نَظِّفُوا مَرَابِضَ الْغَنَمِ وَ امْسَحُوا رُغَامَهُنَّ فَإِنَّهُنَّ مِنْ دَوَابِّ الْجَنَّةِ.

******

ترجمه:

***

از برخی از اصحاب ما نقل شده است که رسول خدا (صلی الله علیه وآله) فرمود: "آغل های گوسفندان را تمیز کنید و بینی آن ها را دست بکشید ، زیرا آن ها از حیوانات بهشتی هستند.

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۵٤۰٤ - رقم الحديث الباب: ۱۱]

۱۵٤۰٤- ۱۱- (۳) وَ عَنْ نَصْرِ بْنِ مُزَاحِمٍ (٤) عَنْ جَمِيلٍ (٥) عَنْ أُمِّ رَاشِدٍ مَوْلَاةِ أُمِّ هَانِئٍ أَنَّ أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ ع دَخَلَ عَلَى أُمِّ هَانِئٍ- فَقَالَتْ أُمُّ هَانِئٍ قَدِّمِي لِأَبِي الْحَسَنِ طَعَاماً فَقَدَّمْتُ مَا كَانَ فِي الْبَيْتِ فَقَالَ مَا لِي لَا أَرَى عِنْدَكُمُ الْبَرَكَةَ فَقَالَتْ أُمُّ هَانِئٍ أَ وَ لَيْسَ هَذَا بَرَكَةً فَقَالَ لَسْتُ أَعْنِي هَذَا إِنَّمَا أَعْنِي الشَّاةَ فَقَالَتْ فَمَا لَنَا مِنْ شَاةٍ فَأَكَلَ وَ اسْتَسْقَى.

******

ترجمه:

***

ام راشید، کنیز ام هانی، نقل می کند که امیرالمؤمنین (علیه السلام) به خانه ام هانی وارد شد. ام هانئی گفت: "برای ابی الحسن غذایی بیاور." من هر چه در خانه بود، آوردم. امام فرمود: "چرا در خانه شما برکت نمی بینم؟" ام هانی پاسخ داد: "آیا این برکت نیست؟" فرمود: "منظورم این نیست، بلکه منظورم گوسفند است." ام هانی گفت: "ما گوسفندی نداریم." سپس امام غذا خورد و درخواست آب کرد

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۵٤۰۵ - رقم الحديث الباب: ۱۲]

۱۵٤۰۵- ۱۲- (٦) وَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ جَعْفَرٍ الْجَعْفَرِيِّ رَفَعَهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص امْسَحُوا رُغَامَ الْغَنَمِ وَ صَلُّوا فِي مُرَاحِهَا فَإِنَّهَا دَابَّةٌ مِنْ دَوَابِّ الْجَنَّةِ- قَالَ الرُّغَامُ مَا يَخْرُجُ مِنْ أُنُوفِهَا.

******

ترجمه:

***

سلیمان بن جعفر الجعفری از رسول خدا (صلی الله علیه وآله) نقل می کند که فرمود: "بینی گوسفندان را پاک کنید و در محل نگهداری آن ها نماز بگذارید، زیرا آن ها از حیوانات بهشتی هستند." فرمود: "رغام چیزی است که از بینی آن ها خارج می شود.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۴۰۶ - رقم الحدیث الباب: ۱۳]

۱۵۴۰۶- ۱۳- (۷) وَ عَنْ بَعْضِ أَصْحَابِنَا عَنِ الْفَضْلِ بْنِ الْمُبَارَکِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سِنَانٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: مَنْ کَانَتْ فِی مَنْزِلِهِ شَاةٌ عِیدِیَّةٌ (۸) ارْتَحَلَ الْفَقْرُ عَنْهُ مَنْقَلَةً وَ مَنْ کَانَ فِی بَیْتِهِ اثْنَتَانِ ارْتَحَلَ الْفَقْرُ

ص: ۵۱۳

۱- المحاسن- ۶۴۱- ۱۵۷.

۲- فی المصدر- بعض أصحابه.

۳- المحاسن- ۶۴۱- ۱۵۸.

۴- فی المصدر- أبی نصر بن مزاحم.

۵- فی المصدر- حمید الآبی.

۶- المحاسن- ۶۴۲- ۱۶۰.

۷- المحاسن- ٦٤٢- ١٦٢.

۸- العیدیة- نوع من الغنم. (لسان العرب- عود- ۳- ۳۲۲).

عَنْهُ مَنْقَلَتَیْنِ وَ مَنْ کَانَ فِی بَیْتِهِ ثَلَاثٌ نُفِیَ عَنْهُمُ الْفَقْرُ.

******

ترجمه:

***

عبدالله بن سنان از امام ابوعبدالله (علیه السلام) نقل می کند که فرمود: "هر کسی که در منزلش گوسفند عیدی داشته باشد، فقر از او یک مرحله دور می شود. هر کسی که در خانه اش دو گوسفند عیدی داشته باشد، فقر دو مرحله از او دور می شود. و هر کسی که در خانه اش سه گوسفند عیدی داشته باشد، فقر کاملاً از او دور می شود.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵٤۰۷ - رقم الحدیث الباب: ١٤]

١٥٤٠٧- ١٤- (١) وَ عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ یَحْیَی عَنْ جَدِّهِ الْحَسَنِ بْنِ رَاشِدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: قَالَ أَمِیرُ الْمُؤْمِنِینَ ع مَنْ کَانَتْ فِی مَنْزِلِهِ شَاةٌ قَدَّسَتْ عَلَیْهِمُ الْمَلَائِکَةُ فِی کُلِّ یَوْمٍ وَ مَنْ کَانَتْ فِی مَنْزِلِهِ اثْنَتَانِ قَدَّسَتْ عَلَیْهِمُ الْمَلَائِکَةُ فِی کُلِّ یَوْمٍ مَرَّتَیْنِ وَ کَذَلِکَ فِی الثَّلَاثَةِ وَ یَقُولُ اللَّهُ بُورِکَ فِیکُمْ.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا یَدُلُّ عَلَی ذَلِکَ (٢) وَ یَأْتِی مَا یَدُلُّ عَلَیْهِ (٣).

******

ترجمه:

***

محمد بن مسلم از امام ابوعبدالله (علیه السلام) نقل می کند که فرمود: "امیرالمؤمنین (علیه السلام) فرمود: هر کس در منزلش گوسفندی داشته باشد، فرشتگان هر روز او را تقدیس می کنند. هر کس دو گوسفند در منزلش داشته باشد، فرشتگان هر روز دو بار او را تقدیس می کنند. و همچنین در مورد سه گوسفند، خداوند می گوید: 'برکت در شما است.'"

***

۳۱- بَابُ اسْتِحْبَابِ اتِّخَاذِ الْحَمَامِ فِی الْمَنْزِلِ

اشارة

(٤) ۳۱ بَابُ اسْتِحْبَابِ اتِّخَاذِ الْحَمَامِ فِی الْمَنْزِلِ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵٤۰۸ - رقم الحدیث الباب: ۱]

۱۵٤۰۸- ۱- (٥) مُحَمَّدُ بْنُ یَعْقُوبَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ یَحْیَی عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ عَلِیِّ بْنِ الْحَکَمِ وَ ابْنِ مَحْبُوبٍ عَنْ مُعَاوِیَةَ بْنِ وَهْبٍ قَالَ: الْحَمَامُ مِنْ طُیُورِ الْأَنْبِیَاءِ.

******

ترجمه:

***

معاوية بن وهب نقل می کند که فرمود: "کبوتر از پرندگان پیامبران است."

***

[رقم الحديث الكلى: ١٥٤٠٩ - رقم الحديث الباب: ٢]

١٥٤٠٩- ٢- (٦) وَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ عَنْ حَفْصِ بْنِ الْبَخْتَرِيِّ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: إِنَّ أَصْلَ حَمَامِ الْحَرَمِ بَقِيَّةُ حَمَامٍ كَانَتْ لِإِسْمَاعِيلَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ اتَّخَذَهَا كَانَ يَأْنَسُ بِهَا.

******

ترجمه:

***

حفص بن البختری از امام ابوعبدالله (علیه السلام) نقل می کند که فرمود: "اصل کبوتران حرم، باقی مانده کبوترانی است که اسماعیل بن ابراهیم نگه می داشت و با آن ها انس می گرفت."

***

[رقم الحديث الكلى: ١٥٤١٠ - رقم الحديث الباب: ٣]

١٥٤١٠- ٣- (٧) قَالَ وَ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع يُسْتَحَبُّ أَنْ يَتَّخِذَ

١- المحاسن- ٦٤٣- ١٦٦.

٢- تقدم فی الباب ٢٩ من هذه الأبواب.

٣- يأتی فی البابين ٣٢ و ٤٨ من هذه الأبواب.

٤- الباب ٣١ فيه ١٦ حديثا.

٥- الكافی ٦- ٥٤٦- ١.

٦- الكافی ٦- ٥٤٦- ٣.

٧- الكافی ٦- ٥٤٦- ٣ ذيل حديث ٣.

طَيْراً مَقْصُوصاً يَأْنَسُ بِهِ مَخَافَةَ الْهَوَامِّ.

******

ترجمه:

***

امام ابوعبدالله (علیه السلام) فرمود: "مستحب است که پرنده ای مقصوص (با بال های کوتاه یا کوتاه شده) را نگه دارید و با آن انس بگیرید تا از گزند حشرات و جانوران موذی در امان باشید.

***

[رقم الحديث الكلی: ١٥٤١١ - رقم الحديث الباب: ٤]

١٥٤١١- ٤- (١) وَ عَنْهُ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ أَبِی نَجْرَانَ (٢) عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرٍو عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ السِّنْدِیِّ عَنْ يَحْيَی الْأَزْرَقِ قَالَ: قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع احْتَفَرَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ ع بِئْراً فَرَمَوْا فِيهَا (٣) فَأُخْبِرَ بِذَلِکَ فَجَاءَ

حَتَّى وَقَفَ عَلَيْهَا فَقَالَ لَتَكُفُّنَّ أَوْ لَأُسْكِنَنَّهَا الْحَمَامَ ثُمَّ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع- إِنَّ حَفِيفَ أَجْنِحَتِهَا لَيَطْرُدُ الشَّيَاطِينَ.

******

ترجمه:

***

یحیی الأزرق نقل می کند که امام ابوعبدالله (علیه السلام) فرمود: "امیرالمؤمنین (علیه السلام) چاهی حفر کرد و در آن سنگ هایی انداختند. وقتی او از این موضوع مطلع شد، آمد و بالای چاه ایستاد و فرمود: 'اگر این کار را ادامه دهید، کبوتران را در آن جای خواهم داد.' سپس امام ابوعبدالله (علیه السلام) فرمود: 'صدای بال های آن ها شیاطین را دور می کند.'

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵٤۱۲ - رقم الحدیث الباب: ۵]

۱۵٤۱۲- ۵- (٤) وَ عَنْهُ عَنْ أَبِيهِ عَنْ بَعْضِ أَصْحَابِنَا قَالَ: ذُكِرَ الْحَمَامُ عِنْدَ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع فَقَالَ لَهُ رَجُلٌ بَلَغَنِي أَنَّ عُمَرَ رَأَى حَمَاماً يَطِيرُ وَ تَحْتَهُ رَجُلٌ فَقَالَ عُمَرُ شَيْطَانٌ تَحْتَهُ شَيْطَانٌ فَقَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع مَا كَانَ إِسْمَاعِيلُ عِنْدَكُمْ فَقِيلَ صِدِّيقٌ فَقَالَ إِنَّ بَقِيَّةَ حَمَامِ الْحَرَمِ مِنْ حَمَامِ إِسْمَاعِيلَ ع.

******

ترجمه:

***

از پدرش نقل شده است که برخی از اصحاب ما گفتند: "کبوتر در حضور امام ابوعبدالله (علیه السلام) ذکر شد و مردی گفت: 'به من رسیده است که عمر کبوتر پروازی را دید و زیر آن مردی بود. عمر گفت: این شیطان است و زیر آن شیطان دیگری است.' امام ابوعبدالله (علیه السلام) فرمود: 'اسماعیل نزد شما چگونه بود؟' گفتند: 'صادق.' فرمود: 'باقی مانده کبوتران حرم از کبوتران اسماعیل است.'"

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵٤۱۳ - رقم الحدیث الباب: ٦]

۱۵٤۱۳- ٦- (۵) وَ عَنِ الْحُسَیْنِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ مُعَلَّی بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ الْوَشَّاءِ عَنْ حَمَّادِ بْنِ عُثْمَانَ عَنْ عَبْدِ الْأَعْلَی مَوْلَی آلِ سَامٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع یَقُولُ إِنَّ أَوَّلَ حَمَامٍ کَانَ بِمَکَّةَ حَمَامٌ کَانَ لِإِسْمَاعِیلَ ع.

******

ترجمه:

***

عبدالاعلی، مولای(غلام) آل سام، نقل می کند که شنیدم امام ابوعبدالله (علیه السلام) فرمود: "نخستین کبوتر در مکه، کبوتری بود که برای اسماعیل (علیه السلام) بود."

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵٤۱٤ - رقم الحدیث الباب: ۷]

١٥٤١٤- ٧- (٦) وَ بِالْإِسْنَادِ عَنِ الْوَشَّاءِ عَنْ رَجُلٍ عَنْ عُمَرَ بْنِ يَزِيدَ عَنْ أَبِی سَلَمَةَ قَالَ: قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع الْحَمَامُ طَيْرٌ مِنْ طُيُورِ الْأَنْبِيَاءِ الَّتِی كَانُوا يُمْسِكُونَ فِی بُيُوتِهِمْ وَ لَيْسَ مِنْ بَيْتٍ فِيهِ حَمَامٌ إِلَّا لَمْ يُصِبْ

١- الكافی ٦- ٥٤٨- ١٧.

٢- فی نسخة- ابن أبی عمير.

٣- كتب علی (فيها) فی المخطوط- كذا بخطه.

٤- الكافی ٦- ٥٤٨- ١٨.

٥- الكافی ٦- ٥٤٦- ٢.

٦- الكافی ٦- ٥٤٧- ٨.

ذَلِكَ الْبَيْتَ آفَةٌ مِنَ الْجِنِّ إِنَّ سُفَهَاءَ الْجِنِّ يَعْبَثُونَ بِالْبَيْتِ فَيَعْبَثُونَ بِالْحَمَامِ وَ يَدَعُونَ النَّاسَ قَالَ وَ رَأَيْتُ فِی بَيْتِ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع حَمَاماً لِابْنِهِ إِسْمَاعِيلَ.

******

ترجمه:

***

ابو سلمه نقل می کند که امام ابوعبدالله (علیه السلام) فرمود: "کبوتر از پرندگان پیامبران است که آن ها را در خانه هایشان نگه می داشتند. هیچ خانه ای که در آن کبوتر باشد، دچار آسیب از جن نمی شود. جن های نادان با خانه بازی می کنند و با کبوتران سروکار دارند و مردم را رها می کنند." سپس می گوید: "در خانه امام ابوعبدالله (علیه السلام) کبوتری دیدم که برای پسرش اسماعیل بود."

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۵٤۱۵ - رقم الحديث الباب: ۸]

۱۵٤۱۵- ۸- (۱) وَ بِالْإِسْنَادِ عَنِ الْوَشَّاءِ وَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ صَالِحِ بْنِ أَبِی حَمَّادٍ جَمِيعاً عَنِ الْوَشَّاءِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ عَائِذٍ عَنْ أَبِی خَدِيجَةَ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: لَيْسَ مِنْ بَيْتٍ فِيهِ حَمَامٌ إِلَّا لَمْ يُصِبْ أَهْلَ ذَلِکَ الْبَيْتِ آفَةٌ مِنَ الْجِنِّ إِنَّ سُفَهَاءَ الْجِنِّ يَعْبَثُونَ فِی الْبَيْتِ فَيَعْبَثُونَ بِالْحَمَامِ وَ يَدَعُونَ الْإِنْسَانَ (۲).

******

ترجمه:

***

ابو خديجه از امام ابوعبدالله (عليه السلام) نقل می کند که فرمود: "هيچ خانه ای که در آن کبوتر باشد، دچار آسيب از جن نمی شود. جن های نادان با خانه بازی می کنند و با کبوتران سروکار دارند و انسان ها را رها می کنند."

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۵٤۱٦ - رقم الحديث الباب: ۹]

۱۵٤۱٦- ۹- (۳) وَ بِالْإِسْنَادِ الثَّانِی عَنْ أَبِی خَدِيجَةَ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع يَقُولُ هَذِهِ الْحَمَامُ حَمَامُ الْحَرَمِ- مِنْ نَسْلِ حَمَامِ إِسْمَاعِيلَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ الَّتِی كَانَتْ لَهُ.

******

ترجمه:

***

و به اسناد دوم از ابو خدیجه نقل شده که شنیدم امام ابوعبدالله (علیه السلام) فرمود: "این کبوتر، کبوتر حرم است؛ از نسل کبوتران اسماعیل بن ابراهیم (علیه السلام) که او داشت."

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۴۱۷ - رقم الحدیث الباب: ۱۰]

۱۵۴۱۷- ۱۰- (٤) وَ عَنْ عَلِیِّ بْنِ إِبْرَاهِیمَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عِیسَی عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الدِّهْقَانِ (٥) عَنْ دُرُسْتَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سِنَانٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: شَکَا رَجُلٌ إِلَی رَسُولِ اللَّهِ ص (٦) الْوَحْشَةَ فَأَمَرَهُ أَنْ یَتَّخِذَ (٧) زَوْجَ حَمَامٍ.

******

ترجمه:

***

و به اسناد دوم از ابو خدیجه نقل شده که شنیدم امام ابوعبدالله (علیه السلام) فرمود: "این کبوتر، کبوتر حرم است؛ از نسل کبوتران اسماعیل بن ابراهیم (علیه السلام) که او داشت."

***

۱- الکافی ٦- ٥٤٦- ٥.

۲- فی المصدر- و یترکون الإنسان.

۳- الکافی ٦- ٥٤٦- ٤.

٤- الکافی ٦- ٥٤٦- ٦.

٥- فی المصدر- عبید اللّه الدهقان.

٦- فی نسخة- النبیّ (صلّی اللّه علیه و آله) (هامش المخطوط).

٧- فی المصدر زیادة- فی بیته.

[رقم الحدیث الکلی: ١٥٤١٨ - رقم الحدیث الباب: ١١]

١٥٤١٨- ١١- (١) وَ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ سَهْلِ بْنِ زِيَادٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ الْجَامُورَانِیِّ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِیِّ بْنِ أَبِی حَمْزَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ صَنْدَلٍ عَنْ زَيْدٍ الشَّحَّامِ قَالَ: ذُكِرَتِ الْحَمَامُ عِنْدَ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع فَقَالَ اتَّخِذُوهَا فِی مَنَازِلِكُمْ فَإِنَّهَا مَحْبُوبَةٌ لَحِقَتْهَا دَعْوَةُ نُوحٍ ع- وَ هِیَ آنَسُ شَیْ ءٍ فِی الْبُيُوتِ.

******

ترجمه:

***

زید الشحام نقل می کند که کبوتر در حضور امام ابوعبدالله (علیه السلام) ذکر شد و فرمود: "آن ها را در خانه هایتان نگه دارید، زیرا محبوب هستند و دعای نوح (علیه السلام) شامل حالشان شده است و آن ها از باانگیزه ترین موجودات در خانه ها هستند."

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٥٤١٩ - رقم الحدیث الباب: ١٢]

١٥٤١٩- ١٢- (٢) وَ عَنْهُمْ عَنْ سَهْلٍ رَفَعَهُ قَالَ: قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع إِنَّ اللَّهَ لَيَدْفَعُ بِالْحَمَامِ هَدَّةَ الدَّارِ (٣).

******

ترجمه:

***

از ایشان نقل شده است که سهل، به طور مرفوع نقل می کند که امام ابوعبدالله (علیه السلام) فرمود: "خداوند با کبوتر، آسیب خانه را دفع می کند."

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۴۲۰ - رقم الحدیث الباب: ۱۳]

۱۵۴۲۰- ۱۳- (٤) وَ عَنْهُمْ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ يَحْيَى عَنْ جَدِّهِ الْحَسَنِ بْنِ رَاشِدٍ عَنْ يَعْقُوبَ بْنِ جَعْفَرٍ قَالَ: قَالَ أَبُو الْحَسَنِ الْأَوَّلُ ع وَ نَظَرَ إِلَى حَمَامٍ فِي بَيْتِهِ مَا مِنِ انْتِفَاضٍ يَنْتَفِضُ بِهَا إِلَّا نَفَّرَ اللَّهُ بِهَا مَنْ دَخَلَ الْبَيْتَ مِنْ عُزْمَةِ أَهْلِ الْأَرْضِ.

******

ترجمه:

***

یعقوب بن جعفر گوید: امام صادق علیه السّلام به کبوتری که در خانه ایشان بود نگاه نمود و فرمود:

هیچ حرکتی کبوتر انجام نمی دهد مگر آن که خداوند توسط آن، طلسم و چشم زخم مردم را از کسانی که داخل آن خانه می شوند دور می کند.

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۵٤۲۱ - رقم الحديث الباب: ١٤]

١٥٤٢١- ١٤- (٥) وَ عَنْهُمْ عَنْ أَحْمَدَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ عَنْ رَجُلٍ عَنْ يَحْيَى الْأَزْرَقِ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع يَقُولُ إِنَّ حَفِيفَ أَجْنِحَةِ الْحَمَامِ لَيَطْرُدُ الشَّيَاطِينَ.

******

ترجمه:

***

يحيى الأزرق نقل می كند كه شنيدم امام ابوعبدالله (عليه السلام) فرمود: "صدای بال های كبوتر شياطين را دور می كند."

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۵٤۲۲ - رقم الحديث الباب: ۱۵]

١٥٤٢٢- ١٥- (٦) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ قَالَ: شَكَا رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ ص الْوَحْدَةَ (٧) فَأَمَرَهُ بِاتِّخَاذِ زَوْجِ حَمَامٍ.

******

ترجمه:

***

محمد بن علی بن حسين نقل می كند كه مردی به پيامبر (صلی الله عليه وآله) از تنهايی شكايت كرد و پيامبر (صلی الله عليه وآله) او را به نگهداری يک جفت كبوتر سفارش كرد.

***

١- الكافی ٦- ٥٤٦- ٧.

٢- الكافی ٦- ٥٤٧- ١٢.

٣- فی المصدر- عن هدة الدار.

٤- الكافی ٦- ٥٤٧- ٩.

٥- الكافی ٦- ٥٤٧- ١١.

٦- الفقيه ٣- ٣٥٠- ٤٢٢٨.

٧- فی المصدر- الوحشة.

[رقم الحديث الكلی: ١٥٤٢٣ - رقم الحديث الباب: ١٦]

١٥٤٢٣- ١٦- (١) قَالَ وَ قَالَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ ع إِنَّ حَفِيفَ أَجْنِحَةِ الْحَمَامِ لَيَطْرُدُ الشَّيَاطِينَ.

أَقُولُ: وَ يَأْتِی مَا يَدُلُّ عَلَی ذَلِکَ (٢).

******

ترجمه:

***

و امام اميرالمؤمنين (عليه السلام) فرمود: "صدای بال های كبوتر شياطين را دور می كند."

***

۳۲- بَابُ اسْتِحْبَابِ إِكْرَامِ الْحَمَامِ وَ الْبَقَرِ وَ الْغَنَمِ

اشارة

(۳) ۳۲ بَابُ اسْتِحْبَابِ إِكْرَامِ الْحَمَامِ وَ الْبَقَرِ وَ الْغَنَمِ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلى: ۱۵٤۲٤ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱۵٤۲٤- ۱- (٤) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ قَالَ: قَالَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ ع اتَّقُوا اللَّهَ فِيمَا خَوَّلَكُمْ وَ فِي الْعُجْمِ مِنْ أَمْوَالِكُمْ فَقِيلَ لَهُ وَ مَا الْعُجْمُ قَالَ الشَّاةُ وَ الْبَقَرُ وَ الْحَمَامُ (٥).

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِكَ (٦) وَ يَأْتِي مَا يَدُلُّ عَلَيْهِ (٧).

******

ترجمه:

***

محمد بن علی بن حسین نقل می کند که امیرالمؤمنین علی بن ابی طالب (علیه السلام) فرمود: "از خدا بترسید در مورد آنچه به شما عطا شده است و در مورد (عجم) از اموالتان." گفته شد: "عجم چیست؟" فرمود: "گوسفند، گاو و کبوتر."

***

٣٣- بَابُ تَأَكُّدِ اسْتِحْبَابِ اتِّخَاذِ الْحَمَامِ الرَّاعِبِيِّ فِي الْمَنْزِلِ وَ فَتِّ الْخُبْزِ لِلْحَمَامِ

اشارة

(٨) ٣٣ بَابُ تَأَكُّدِ اسْتِحْبَابِ اتِّخَاذِ الْحَمَامِ الرَّاعِبِيِّ فِي الْمَنْزِلِ وَ فَتِّ الْخُبْزِ لِلْحَمَامِ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلى: ١٥٤٢٥ - رقم الحديث الباب: ١]

١٥٤٢٥- ١- (٩) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَحْمَدَ بْنِ

ص: ٥١٨

١- الفقيه ٣- ٣٥٠- ٤٢٢٩.

٢- يأتى فى الأبواب ٣٢ و ٣٣ و ٣٤، و فى الحديث ٣ من الباب ٣٧، و فى الحديث ٢ من الباب ٣٩ من هذه الأبواب.

٣- الباب ٣٢ فيه حديث واحد.

٤- الفقيه ٣- ٣٤٩- ٤٢٢٧.

٥- فى المصدر زيادة- و أشباه ذلک.

٦- تقدم فی الأبواب ٢٩ و ٣٠ و ٣١ من هذه الأبواب.
٧- یأتی ما یدلّ علی بعض المقصود فی البابین ٣٣ و ٣٤، و فی الحدیث ٣ من الباب ٣٧ و فی الحدیث ٢ من الباب ٣٩، و علی بعض الآخر فی الباب ٤٨ من هذه الأبواب.
٨- الباب ٣٣ فیه ٣ أحادیث.
٩- الکافی ٦- ٥٤٧- ١٠.

مُحَمَّدٍ عَنِ الْجَامُورَانِیِّ عَنِ ابْنِ أَبِی حَمْزَةَ عَنْ صَنْدَلٍ عَنْ دَاوُدَ بْنِ فَرْقَدٍ قَالَ: کُنْتُ جَالِساً فِی بَیْتِ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع- فَنَظَرْتُ إِلَی حَمَامٍ رَاعِبِیٍّ یُقَرْقِرُ طَوِیلًا فَنَظَرَ إِلَیَّ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع فَقَالَ یَا دَاوُدُ- تَدْرِی مَا یَقُولُ هَذَا الطَّیْرُ قُلْتُ لَا وَ اللَّهِ جُعِلْتُ فِدَاکَ قَالَ یَدْعُو عَلَی قَتَلَةِ الْحُسَیْنِ ع فَاتَّخِذُوهُ فِی مَنَازِلِکُمْ.

******

ترجمه:

***

داود بن فرقد نقل می کند که می گوید: "در خانه امام ابوعبدالله (علیه السلام) نشسته بودم و به کبوتر رعابی که به طور طولانی قِرقِر می کرد، نگاه کردم. امام ابوعبدالله (علیه السلام) به من نگاه کرد و فرمود: 'ای داود، آیا می دانی این پرنده چه می گوید؟' گفتم: 'نه، به خدا، قربانت بروم.' فرمود: 'او علیه قاتلان حسین (علیه السلام) دعا می کند. بنابراین او را در منازلتان نگه دارید.'"

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٥٤٢٦ - رقم الحدیث الباب: ٢]

١٥٤٢٦- ٢- (١) وَ عَنْهُمْ عَنْ سَهْلٍ عَنْ بَکْرِ بْنِ صَالِحٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِی حَمْزَةَ عَنْ عُثْمَانَ بْنِ الْأَصْفَهَانِیِّ قَالَ: اسْتَهْدَانِی إِسْمَاعِیلُ بْنُ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع- فَأَهْدَیْتُ لَهُ طَیْراً رَاعِبِیّاً فَدَخَلَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع

فَقَالَ اجْعَلُوا هَذَا الطَّيْرَ الرَّاعِبِيَّ مَعِی فِی الْبَيْتِ يُؤْنِسُنِی قَالَ وَ قَالَ عُثْمَانُ دَخَلْتُ عَلَی أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع- وَ بَيْنَ يَدَيْهِ حَمَامٌ يَفُتُّ لَهُنَّ خُبْزاً.

******

ترجمه:

***

عثمان بن الأصفهانی نقل می کند: "اسماعیل بن ابوعبدالله (علیه السلام) از من درخواست هدیه کرد، من هم یک پرنده رعابی به او هدیه دادم. امام ابوعبدالله (علیه السلام) وارد شد و فرمود: 'این پرنده رعابی را با من در خانه بگذارید تا مرا همراهی کند.' عثمان گفت: 'به حضور امام ابوعبدالله (علیه السلام) رسیدم و دیدم که در مقابلش کبوترانی داشت که برایشان نان می ریخت.'"

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵٤۲۷ - رقم الحدیث الباب: ۳]

۱۵٤۲۷- ۳- (۲) وَ عَنْ عَلِیِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ النَّوْفَلِیِّ عَنِ السَّكُونِیِّ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: اتَّخِذُوا الْحَمَامَ الرَّاعِبِيَّةَ فِی بُيُوتِكُمْ فَإِنَّهَا تَلْعَنُ قَتَلَةَ الْحُسَيْنِ بْنِ عَلِیٍّ ع وَ لَعَنَ قَاتِلَهُ (۳).

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَی ذَلِكَ (٤) وَ يَأْتِی مَا يَدُلُّ عَلَيْهِ (٥).

******

ترجمه:

***

سکونی از امام ابوعبدالله (علیه السلام) نقل می کند که فرمود: "کبوتران رعابی را در خانه هایتان نگه دارید، زیرا آن ها قاتلان حسین بن علی (علیه السلام) را لعنت می کنند و قاتل او را نفرین می کنند."

***

ص: ۵۱۹

۱- الکافی ٦- ٥٤٨- ١٤.

۲- الکافی ٦- ٥٤٧- ١٣.

۳- فی المصدر- و لعن اللّه قاتله.

٤- تقدم فی الباب ۳۱ من هذه الأبواب.

٥- یأتی فی الباب ٣٤ و فی الحدیث ۳ من الباب ۳۷ و فی الحدیث ۲ من الباب ۳۹ من هذه الأبواب.

٣٤- بَابُ اسْتِحْبَابِ اخْتِيَارِ الْحَمَامِ الْأَخْضَرِ وَ الْأَحْمَرِ لِلْإِمْسَاكِ فِی الْبَيْتِ وَ أَنَّ مَنْ قَتَلَ الْحَمَامَ غَضَباً اسْتُحِبَّ لَهُ الْكَفَّارَةُ عَنْ كُلِّ حَمَامَةٍ بِدِينَارٍ

اشارة

(۱) ٣٤ بَابُ اسْتِحْبَابِ اخْتِيَارِ الْحَمَامِ الْأَخْضَرِ وَ الْأَحْمَرِ لِلْإِمْسَاكِ فِی الْبَيْتِ وَ أَنَّ مَنْ قَتَلَ الْحَمَامَ غَضَباً اسْتُحِبَّ لَهُ الْكَفَّارَةُ عَنْ كُلِّ حَمَامَةٍ بِدِينَارٍ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۵٤۲۸ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱۵٤۲۸- ۱- (۲) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ سَهْلِ بْنِ زِيَادٍ عَنْ بَكْرِ بْنِ صَالِحٍ عَنْ أَشْعَثَ بْنِ مُحَمَّدٍ الْبَارِقِيِّ عَنْ عَبْدِ الْكَرِيمِ بْنِ صَالِحٍ قَالَ: دَخَلْتُ عَلَى أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع فَرَأَيْتُ عَلَى فِرَاشِهِ ثَلَاثَ حَمَامَاتٍ خُضْرٍ قَدْ ذَرَقْنَ عَلَى الْفِرَاشِ فَقُلْتُ جُعِلْتُ فِدَاكَ هَؤُلَاءِ الْحَمَامُ تَقْذَرُ الْفِرَاشَ فَقَالَ لَا إِنَّهُ يُسْتَحَبُّ أَنْ يُمْسَكْنَ (۳) فِي الْبَيْتِ.

******

ترجمه:

***

عبدالکریم بن صالح نقل می کند که به حضور امام ابوعبدالله (علیه السلام) رفتم و دیدم سه کبوتر سبز روی تختش هستند و فضله زده اند. گفتم: "قربانت بروم، این کبوترها تخت را کثیف می کنند." امام فرمود: "نه (اشکالی ندارد)، مستحب است که آن ها را در خانه نگه داشت."

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۵٤۲۹ - رقم الحديث الباب: ۲]

۱۵٤۲۹- ۲- (٤) وَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ بَعْضِ أَصْحَابِهِ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۵۴۳۰ - رقم الحديث الباب: ۳]

۱۵۴۳۰- ۳- (۵) الْحُسَيْنُ بْنُ بِسْطَامَ فِی طِبِّ الْأَئِمَّةِ عَنْ عَلِیِّ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ كَرَامَةَ عَنْ أَبِی الْحَسَنِ مُوسَی بْنِ جَعْفَرٍ ع أَنَّهُ رَأَی فِی مَنْزِلِهِ زَوْجَ حَمَامٍ أَمَّا الذَّكَرُ فَإِنَّهُ كَانَ أَخْضَرَ شَیْ ءٍ مِنَ السَّمْرِ (٦) وَ أَمَّا الْأُنْثَی فَسَوْدَاءُ وَ رَأَيْتُهُ يَفُتُّ لَهُمَا الْخُبْزَ وَ هُوَ عَلَی الْخِوَانِ وَ يَقُولُ إِنَّهُمَا لَيَتَحَرَّكَانِ مِنَ اللَّيْلِ فَيُؤْنِسَانِی وَ مَا مِنِ انْتِفَاضَةٍ يَنْتَفِضَانِهَا مِنَ اللَّيْلِ إِلَّا دَفَعَ اللَّهُ بِهَا مَنْ دَخَلَ الْبَيْتَ مِنَ الْأَرْوَاحِ.

******

ترجمه:

***

محمد بن کرامه از امام ابوالحسن موسی بن جعفر (علیه السلام) نقل می کند که در خانه اش یک جفت کبوتر دید. او گفت: "نر، سبزترین چیز در بین رنگ های مختلف بود و ماده، سیاه بود. دیدم که حضرت سر سفره بودند برای آن ها نان می ریخت و می گفت: آن ها در شب حرکت می کنند و مرا انس می دهند. هر بار که بال می زنند، خداوند با آن، هر روحی را که وارد خانه می شود، دفع می کند."

***

١- الباب ٣٤ فيه ٥ أحاديث.

٢- الكافی ٦- ٥٤٨- ١٥.

٣- فی المصدر- تسکن.

٤- الکافی ٦- ٥٤٨- ١٦.

٥- طب الأئمة- ١١١.

٦- فی المصدر- به شی ء من السمر.

[رقم الحدیث الکلی: ١٥٤٣١ - رقم الحدیث الباب: ٤]

١٥٤٣١- ٤- (١) وَ عَنْهُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ کَرَامَةَ عَنْ أَبِی حَمْزَةَ قَالَ: کَانَ لِابْنِ ابْنَتِی حَمَامَاتٌ فَذَبَحْتُهُنَّ غَضَباً ثُمَّ خَرَجْتُ إِلَی مَکَّةَ فَدَخَلْتُ عَلَی أَبِی جَعْفَرٍ ع- فَرَأَیْتُ عِنْدَهُ حَمَاماً کَثِیراً فَأَخْبَرْتُهُ وَ حَدَّثْتُهُ أَنِّی ذَبَحْتُهُنَّ فَقَالَ بِئْسَ مَا صَنَعْتَ أَ مَا عَلِمْتَ أَنَّهُ إِذَا کَانَ مِنْ أَهْلِ الْأَرْضِ عَبَثٌ بِصِبْیَانِنَا یُدْفَعُ عَنْهُمُ الضَّرَرُ بِانْتِفَاضِ الْحَمَامِ وَ إِنَّهُنَّ یُؤْذِنَّ بِالصَّلَاةِ فِی آخِرِ اللَّیْلِ فَتَصَدَّقْ عَنْ کُلِّ وَاحِدَةٍ مِنْهُنَّ دِینَاراً فَإِنَّکَ قَتَلْتَهُنَّ غَضَباً.

******

ترجمه:

***

ابو حمزه نقل می کند: "پسر دخترم کبوترانی داشت و من آن ها را به خشم ذبح کردم. سپس به مکه رفتم و به حضور امام ابوجعفر (علیه السلام) رسیدم. در آنجا کبوتران زیادی دیدم و او را از کاری که کرده بودم، مطلع کردم. امام فرمود: 'بد کاری کردی. آیا نمی دانی که اگر از اهل زمین کسی با کودکان ما بازی کند، ضرر به آن ها دفع می شود با بال زدن کبوتران و اینکه آن ها در آخر شب به

نماز اعلان می کنند؟ برای هر یک از آن ها که ذبح کردی، یک دینار صدقه بده؛ زیرا آن ها را به خشم کشتی."

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۴۳۲ - رقم الحدیث الباب: ۵]

۱۵۴۳۲- ۵- (۲) وَ قَالَ ع أَكْثِرُوا مِنَ الدَّوَاجِنِ فِی بُیُوتِكُمْ یَتَشَاغَلُ بِهَا الشَّیَاطِینُ عَنْ صِبْیَانِكُمْ.

أَقُولُ: وَ یَأْتِی مَا یَدُلُّ عَلَی بَعْضِ الْمَقْصُودِ (۳).

******

ترجمه:

***

و امام (علیه السلام) فرمود: "در خانه هایتان طیور خانگی نگهداری کنید؛ زیرا شیاطین با آن ها سرگرم می شوند و از کودکانتان دور می مانند."

***

۳۵- بَابُ جَوَازِ تَزْوِیجِ الذَّكَرِ مِنَ الطَّیْرِ وَ الْبَهَائِمِ بِابْنَتِهِ وَ أُمِّهِ وَ اسْتِحْبَابِ الْإِعْرَاضِ عَنْهَا وَقْتَ السِّفَادِ

اشارة

(٤) ۳۵ بَابُ جَوَازِ تَزْوِیجِ الذَّكَرِ مِنَ الطَّیْرِ وَ الْبَهَائِمِ بِابْنَتِهِ وَ أُمِّهِ وَ اسْتِحْبَابِ الْإِعْرَاضِ عَنْهَا وَقْتَ السِّفَادِ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۵۴۳۳ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱۵۴۳۳- ۱- (۵) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ سَهْلِ بْنِ زِيَادٍ وَ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ جَمِيعاً عَنِ ابْنِ أَبِی نَصْرٍ قَالَ: سَأَلَ رَجُلٌ الرِّضَا ع عَنِ الزَّوْجِ مِنَ الْحَمَامِ يُفْرِخُ عِنْدَهُ يُزَوِّجُ الطَّيْرُ أُمَّهُ وَ ابْنَتَهُ قَالَ لَا بَأْسَ بِمَا كَانَ بَيْنَ الْبَهَائِمِ.

******

ترجمه:

***

ابن ابی نصر نقل می کند که مردی از امام رضا (علیه السلام) درباره جفت گیری کبوتران با مادر یا خواهر یا فرزندان خود پرسید. امام رضا (علیه السلام) پاسخ داد: "بین بهائم (حیوانات) هیچ مشکلی نیست."

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۵۴۳۴ - رقم الحديث الباب: ۲]

۱۵۴۳۴- ۲- (۶) أَحْمَدُ بْنُ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ الْبَرْقِیُّ فِی الْمَحَاسِنِ عَنِ النَّوْفَلِی

۱- طب الأئمة- ۱۱۱.

۲- طب الأئمة- ۱۱۲، و أورده فی الحدیث ٤ من الباب ٤٠ من هذه الأبواب.

۳- یأتی ما یدلّ علی بعض المقصود فی الحدیث ۲ من الباب ۳۹ من هذه الأبواب.

٤- الباب ۳۵ فیه حدیثان.

۵- الکافی ٦- ۵٤۸- ۱۹.

٦- المحاسن- ٦۳٤- ۱۲٤.

عَنِ السَّکُونِیِّ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ عَنْ آبَائِهِ ع أَنَّ عَلِیّاً ع مَرَّ بِبَهِیمَةٍ وَ فَحْلٍ یَسْفَدُهَا عَلَی ظَهْرِ الطَّرِیقِ فَأَعْرَضَ عَلِیٌّ ع بِوَجْهِهِ فَقِیلَ لَهُ لِمَ فَعَلْتَ ذَلِکَ یَا أَمِیرَ الْمُؤْمِنِینَ- فَقَالَ إِنَّهُ لَا یَنْبَغِی أَنْ تَصْنَعُوا مَا یَصْنَعُونَ وَ هُوَ مِنَ الْمُنْکَرِ إِلَّا أَنْ تُوَارُوهُ حَیْثُ لَا یَرَاهُ رَجُلٌ وَ لَا امْرَأَةٌ.

******

ترجمه:

***

سکونی از امام ابوعبدالله (علیه السلام) از پدرانشان نقل می کند که علی (علیه السلام) از کنارحیوانی که با نری بر سر راه بود، عبور کرد و صورتش را برگرداند. به او گفته شد: "چرا این کار را کردی، ای امیرالمؤمنین؟" فرمود: "نباید چنین کاری انجام دهید(آنها را در حال جفت گیری نگاه کنید)، زیرا از منکرات است، مگر اینکه آن را پنهان کنید، جایی که نه مردی و نه زنی آن را نبیند."

***

٣٦- بَابُ جَوَازِ إِخْصَاءِ الدَّوَابِّ وَ كَرَاهَةِ التَّحْرِيشِ بَيْنَهَا إِلَّا الْكِلَابَ

اشارة

(١) ٣٦ بَابُ جَوَازِ إِخْصَاءِ الدَّوَابِّ وَ كَرَاهَةِ التَّحْرِيشِ بَيْنَهَا إِلَّا الْكِلَابَ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلى: ١٥٤٣٥ - رقم الحديث الباب: ١]

١٥٤٣٥- ١- (٢) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ قَالَ: نَهَى رَسُولُ اللَّهِ ص عَنْ تَحْرِيشِ الْبَهَائِمِ مَا خَلَا الْكِلَابَ.

******

ترجمه:

***

و رسول خدا صلّى الله عليه و آله نهى فرمود از به جان هم انداختن حيوانات با هم (مانند قوچ بازى و خروس بازى كه دو قوچ يا دو خروس را شاخ بشاخ كنند) جز سگ كه آن را استثنا كرد.

***

[رقم الحديث الكلی: ١٥٤٣٦ - رقم الحديث الباب: ٢]

١٥٤٣٦- ٢- (٣) وَ بِإِسْنَادِهِ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ فَضَّالٍ عَنْ يُونُسَ بْنِ يَعْقُوبَ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنِ الْإِخْصَاءِ فَلَمْ يُجِبْنِي فَسَأَلْتُ أَبَا الْحَسَنِ ع قَالَ لَا بَأْسَ بِهِ.

أَحْمَدُ بْنُ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ فِي الْمَحَاسِنِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ عَنْ يُونُسَ بْنِ يَعْقُوبَ مِثْلَهُ (٤).

******

ترجمه:

***

يونس بن يعقوب گويد: از امام صادق عليه السّلام پرسيدم در مورد اخته كردن چهارپايان حلال گوشت، جوابى نفرمود، پس از آن موسى بن جعفر عليه السّلام پرسيدم، فرمود: اشكالى ندارد.

***

[رقم الحديث الكلی: ١٥٤٣٧ - رقم الحديث الباب: ٣]

١٥٤٣٧- ٣- (٥) وَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْمُغِيرَةِ وَ مُحَمَّدِ بْنِ سِنَانٍ عَنْ طَلْحَةَ بْنِ زَيْدٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَنْ أَبِيهِ ع أَنَّهُ كَرِهَ إِخْصَاءَ الدَّوَابِّ وَ التَّحْرِيشَ بَيْنَهَا.

******

ترجمه:

***

طلحه بن زید از امام ابوعبدالله (علیه السلام) از پدرش نقل می کند که او از اخته کردن حیوانات و تحریک آن ها (برای دعوا یا رفتار ناپسند) کراهت داشت

***

ص: ۵۲۲

۱- الباب ۳٦ فیه ٦ أحادیث.

۲- الفقیه ٤- ٦۰- ۵۰۹٦.

۳- الفقیه ۳- ۳٤۱- ٤۲۰۹.

٤- المحاسن- ٦۲۸- ۱۰۰.

۵- المحاسن- ٦۳٤- ۱۲۵.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵٤۳۸ - رقم الحدیث الباب: ٤]

۱۵٤۳۸- ٤- (۱) وَ عَنْ عَلِیِّ بْنِ الْحَکَمِ عَنْ أَبَانِ بْنِ عُثْمَانَ عَنْ أَبِی الْعَبَّاسِ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنِ التَّحْرِیشِ بَیْنَ الْبَهَائِمِ فَقَالَ کُلُّهُ مَکْرُوهٌ إِلَّا الْکِلَابَ.

******

ترجمه:

***

ابو العباس از امام ابوعبدالله (علیه السلام) نقل می کند: "از او درباره تحریک حیوانات(برای دعوا کردن با هم) پرسیدم، فرمود: 'همه آن ها مکروه (نامطلوب) است، مگر سگ ها.

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۵٤۳۹ - رقم الحديث الباب: ۵]

۱۵٤۳۹- ۵- (۲) مُحَمَّدُ بْنُ إِدْرِيسَ فِی آخِرِ السَّرَائِرِ نَقْلًا مِنْ كِتَابِ أَبَانِ بْنِ تَغْلِبَ عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ إِسْمَاعِيلَ عَنْ عُبَيْسِ بْنِ هِشَامٍ (۳) عَنْ أَبَانِ بْنِ عُثْمَانَ عَنْ مِسْمَعٍ كِرْدِينٍ (٤) قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع عَنِ التَّحْرِيشِ بَيْنَ الْبَهَائِمِ فَقَالَ أَكْرَهُ ذَلِكَ كُلَّهُ إِلَّا الْكَلْبَ.

وَ رَوَاهُ الْكُلَيْنِیُّ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ عَلِیِّ بْنِ الْحَكَمِ عَنْ أَبَانٍ (۵)

وَ الَّذِی قَبْلَهُ كَذَلِكَ.

******

ترجمه:

***

مسمع كردين نقل می كند: "از امام ابوعبدالله (عليه السلام) درباره تحريک حيوانات پرسيدم. فرمود: 'همه آن ها را مكروه (نامطلوب) می دانم، مگر سگ.'"

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۵٤٤۰ - رقم الحديث الباب: ٦]

۱۵٤٤۰- ٦- (٦) عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ فِی قُرْبِ الْإِسْنَادِ عَنِ السِّنْدِیِّ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ يُونُسَ بْنِ يَعْقُوبَ عَنْ أَبِی الْحَسَنِ ع قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنْ إِخْصَاءِ الْغَنَمِ قَالَ لَا بَأْسَ.

******

ترجمه:

***

یونس بن یعقوب از امام ابوالحسن (علیه السلام) نقل می کند: "از او درباره اخته کردن گوسفندان پرسیدم و فرمود: 'هیچ مشکلی ندارد.'"

***

۳۷- بَابُ اسْتِحْبَابِ اتِّخَاذِ الدِّیکِ وَ الدَّجَاجِ فِی الْمَنْزِلِ

اشارة

(۷) ۳۷ بَابُ اسْتِحْبَابِ اتِّخَاذِ الدِّیکِ وَ الدَّجَاجِ فِی الْمَنْزِلِ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵٤٤۱ - رقم الحدیث الباب: ۱]

۱۵٤٤۱- ۱- (۸) مُحَمَّدُ بْنُ یَعْقُوبَ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَحْمَدَ بْنِ

ص: ۵۲۳

١- المحاسن- ٦٢٨- ٩٨، و الكافی ٦- ٥٥٣- ١.

٢- السرائر- ٤٧٥.

٣- فی المصدر- عبیس بن هاشم.

٤- فی المصدر- مسمع بن رزین.

٥- الکافی ٦- ٥٥٤- ٢.

٦- قرب الإسناد- ١٣١.

٧- الباب ٣٧ فیه ٣ أحادیث.

٨- الکافی ٦- ٥٥٠- ٦.

مُحَمَّدِ بْنِ خَالِدٍ وَ سَهْلِ بْنِ زِيَادٍ جَمِيعاً عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ ابْنِ الْقَدَّاحِ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: قَالَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ ع صِيَاحُ الدِّيكِ صَلَاتُهُ وَ ضَرْبُهُ بِجَنَاحِهِ رُكُوعُهُ وَ سُجُودُهُ.

******

ترجمه:

***

ابن القداح از امام ابوعبدالله (علیه السلام) نقل می کند که امیرالمؤمنین (علیه السلام) فرمود: "آواز خروس نماز اوست و بال زدنش رکوع و سجود او."

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٥٤٤٢ - رقم الحدیث الباب: ٢]

۱۵٤٤۲- ۲- (۱) وَ عَنْهُمْ عَنْ أَحْمَدَ عَنْ بَعْضِ أَصْحَابِهِ عَنْ أَبِی شُعَیْبٍ الْمَحَامِلِیِّ عَنْ أَبِی الْحَسَنِ ع قَالَ: فِی الدِّیکِ خَمْسُ خِصَالٍ مِنْ خِصَالِ الْأَنْبِیَاءِ السَّخَاءُ (۲) وَ الْقَنَاعَةُ وَ الْمَعْرِفَةُ بِأَوْقَاتِ الصَّلَاةِ وَ کَثْرَةُ الطَّرُوقَةِ وَ الْغَیْرَةُ.

******

ترجمه:

***

ابو شعیب المحاملی از امام ابوالحسن (علیه السلام) نقل می کند که فرمود: "در خروس پنج خصلت از خصلت های پیامبران وجود دارد: سخاوت، قناعت، شناخت اوقات نماز، مجامعت زیاد و غیرت."

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵٤٤۳ - رقم الحدیث الباب: ۳]

۱۵٤٤۳- ۳- (۳) عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ الْحِمْیَرِیُّ فِی قُرْبِ الْإِسْنَادِ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ ظَرِیفٍ عَنِ الْحُسَیْنِ بْنِ عُلْوَانَ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِیهِ ع قَالَ: کَانُوا یُحِبُّونَ أَنْ یَکُونَ فِی الْبَیْتِ الشَّیْ ءُ الدَّاجِنُ مِثْلُ الْحَمَامِ وَ الدَّجَاجِ (٤) لِیَعْبَثَ بِهِ صِبْیَانُ الْجِنِّ وَ لَا یَعْبَثُونَ بِصِبْیَانِهِمْ.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا یَدُلُّ عَلَی ذَلِکَ عُمُوماً (۵).

******

ترجمه:

***

حسین بن علوان از جعفر بن محمد از پدرش نقل می کند که فرمود: "آن ها دوست داشتند که در خانه چیزی اهلی مانند کبوتر یا مرغ باشد تا کودکان جن با آن بازی کنند و با کودکانشان بازی نکنند."

***

۳۸- بَابُ اسْتِحْبَابِ إِكْرَامِ الْخُطَّافِ وَ هُوَ الصُّنُونُو

اشارة

(٦) ۳۸ بَابُ اسْتِحْبَابِ إِكْرَامِ الْخُطَّافِ وَ هُوَ الصُّنُونُو

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلى: ١٥٤٤٤ - رقم الحديث الباب: ١]

١٥٤٤٤- ١- (٧) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ الصَّفَّارُ فِي بَصَائِرِ الدَّرَجَاتِ عَنْ

ص: ٥٢٤

١- الكافى ٦- ٥٥٠- ٥.

٢- فى المصدر زيادة- و الشجاعة.

٣- قرب الإسناد- ٤٥.

٤- فی المصدر- أو الدجاج أو العتاد.

٥- تقدم فی الحدیث ٥ من الباب ٣٤ من هذه الأبواب. و یأتی ما یدلّ علیه فی الباب ٣٩ من هذه الأبواب.

٦- الباب ٣٨ فیه حدیث واحد.

٧- بصائر الدرجات- ٣٦٦- ٢٤، و أورده عن الکافی فی الحدیث ٤ من الباب ٣٩ من أبواب الصید.

أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ الْجَامُورَانِیِّ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِیِّ بْنِ أَبِی حَمْزَةَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ یُوسُفَ التَّمِیمِیِّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ عَنْ أَبِیهِ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص اسْتَوْصُوا بِالصُّنَانِیَّاتِ (١) خَیْراً یَعْنِی الْخُطَّافَ فَإِنَّهُ آنَسُ طَیْرٍ (بِالنَّاسِ هُمْ) (٢) ثُمَّ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص أَ تَدْرُونَ مَا تَقُولُ (الصُّنَانِیَّةُ إِذَا هِیَ تَرَغَّمَتْ) (٣) تَقُولُ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِیمِ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِینَ حَتَّی تَقْرَأَ أُمَّ الْکِتَابِ- فَإِذَا کَانَ فِی آخِرِ تَرَغُّمِهَا (٤) قَالَتْ وَ لَا الضَّالِّینَ.

أَقُولُ: وَ یَأْتِی مَا یَدُلُّ عَلَی ذَلِکَ (٥).

******

ترجمه:

***

محمد بن یوسف التمیمی از محمد بن جعفر از پدرش نقل می کند که رسول الله (صلی الله علیه وآله) فرمود: "به صنانیت ها (پرندگانی که در خانه ها پناه می گیرند، مثل خطاف ها) نیکی کنید، زیرا این پرندگان مهربان ترین موجودات با انسان ها هستند." سپس رسول الله (صلی الله علیه وآله) فرمود: "آیا می دانید که صنانیت ها وقتی می خوانند، چه می گویند؟ می گویند: بسم الله الرحمن الرحیم، الحمد لله رب العالمین تا آخر فاتحه. و در آخر خواندنشان، می گویند: و لا الضالین."

***

٣٩- بَابُ تَأَكُّدِ اسْتِحْبَابِ اتِّخَاذِ الدِّيكِ الْأَبْيَضِ الْأَفْرَقِ وَ اخْتِيَارِهِ عَلَى الطَّاوُسِ وَ اخْتِيَارِ الْحَمَامِ الْمُنَمَّرِ عَلَيْهِمَا

اشارة

(٦) ٣٩ بَابُ تَأَكُّدِ اسْتِحْبَابِ اتِّخَاذِ الدِّيكِ الْأَبْيَضِ الْأَفْرَقِ وَ اخْتِيَارِهِ عَلَى الطَّاوُسِ وَ اخْتِيَارِ الْحَمَامِ الْمُنَمَّرِ عَلَيْهِمَا

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلى: ١٥٤٤٥ - رقم الحديث الباب: ١]

١٥٤٤٥- ١- (٧) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ خَالِدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ عَنْ أَبِي جَمِيلَةَ عَنْ جَابِرٍ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ ع قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص دِيكٌ أَفْرَقُ أَبْيَضُ يَحْرُسُ دُوَيْرَةَ أَهْلِهِ وَ سَبْعَ دُوَيْرَاتٍ حَوْلَهُ.

******

ترجمه:

***

جابربن عبدالله از امام ابوجعفر (علیه السلام) نقل می کند که رسول الله (صلی الله علیه وآله) فرمود: "یک خروس سفید می تواند نه تنها خانواده اش را بلکه هفت خانه اطراف آن ها را نیز محافظت کند."

***

ص: ۵۲۵

۱- فی المصدر- الصائنات. و فی الحدیث- استوصوا بالصینیات خیرا. و کان المراد بها الطویرات التی تأوی البیوت، المکناة ببنات السند و الهند. (مجمع البحرین- صون- ٦- ٢٧٤).

۲- فی المصدر- الناس بالناس.

۳- فی المصدر- الصائنیة إذا ترنمت؟.

٤- فی المصدر- ترنمها.

٥- یأتی فی الباب ۳۹ من أبواب الصید.

٦- الباب ۳۹ فیه ٤ أحادیث.

۷- الکافی ٦- ٥٤٩- ١.

[رقم الحدیث الکلی: ١٥٤٤٦ - رقم الحدیث الباب: ۲]

١٥٤٤٦- ۲- (۱) وَ عَنْهُمْ عَنْ سَهْلِ بْنِ زِیَادٍ عَنْ عَلِیِّ بْنِ سُلَیْمَانَ بْنِ رُشَیْدٍ عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مَخْلَدٍ الْأَهْوَازِیِّ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع مِثْلَهُ وَ زَادَ وَ لَنَفْضَةٌ مِنْ حَمَامَةٍ مُنَمَّرَةٍ أَفْضَلُ مِنْ سَبْعِ دُیُوکٍ بِیضٍ فُرْقٍ.

******

ترجمه:

***

مَخْلَدٍ الْأَهْوَازِیّ از امام ششم علیه السّلام(مضمون شماره ۵ را آورده و افزوده)یك بال تکانی کبوتر نقطه دار پلنگی بهتر است از هفت خروس یالدار سفید.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵٤٤۷ - رقم الحدیث الباب: ۳]

۱۵٤٤۷- ۳- (۲) وَ عَنْهُمْ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ خَالِدٍ عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ یَحْیَی عَنْ جَدِّهِ الْحَسَنِ بْنِ رَاشِدٍ عَنْ یَعْقُوبَ بْنِ جَعْفَرِ بْنِ إِبْرَاهِیمَ الْجَعْفَرِیِّ قَالَ: ذَکَرْتُ عِنْدَ أَبِی الْحَسَنِ ع حُسْنَ الطَّاوُسِ فَقَالَ لَا یَزِیدُکَ عَلَی حُسْنِ الدِّیکِ الْأَبْیَضِ بِشَیْ ءٍ قَالَ وَ سَمِعْتُهُ یَقُولُ الدِّیکُ أَحْسَنُ صَوْتاً مِنَ الطَّاوُسِ وَ هُوَ أَعْظَمُ بَرَکَةً یُنَبِّهُکَ فِی مَوَاقِیتِ الصَّلَوَاتِ (۳) فَإِنَّمَا یَدْعُو الطَّاوُسُ بِالْوَیْلِ بِخَطِیئَتِهِ الَّتِی ابْتُلِیَ بِهَا.

******

ترجمه:

***

یعقوب بن جعفر بن ابراهیم الجعفری نقل می کند: "در حضور امام ابوالحسن (علیه السلام) از زیبایی طاووس یاد کردم. او فرمود: 'طاووس چیزی بیشتر از زیبایی خروس سفید ندارد.' سپس شنیدم که فرمود: 'خروس صدای بهتری نسبت به طاووس دارد و برکت بیشتری دارد؛ زیرا تو را در اوقات نماز بیدار می کند. طاووس تنها بخاطر کیفری که بر خطای خود که به آن مبتلا شده است، ناله می کند.'"

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۵٤٤۸ - رقم الحديث الباب: ٤]

۱۵٤٤۸- ٤- (٤) وَ عَنْهُمْ عَنْ أَحْمَدَ عَنْ بَعْضِ أَصْحَابِهِ رَفَعَهُ قَالَ: قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع الدِّيكُ الْأَبْيَضُ صَدِيقِي وَ صَدِيقُ كُلِّ مُؤْمِنٍ.

******

ترجمه:

***

احمد از برخی اصحابش نقل می کند که امام ابوعبدالله (علیه السلام) فرمود: "خروس سفید دوست من و دوست هر مؤمنی است."

***

٤٠- بَابُ اسْتِحْبَابِ اتِّخَاذِ الْوَرَشَانِ وَ سَائِرِ الدَّوَاجِنِ فِي الْبَيْتِ

اشارة

(٥) ٤٠ بَابُ اسْتِحْبَابِ اتِّخَاذِ الْوَرَشَانِ (٦) وَ سَائِرِ الدَّوَاجِنِ فِي الْبَيْتِ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلى: ١٥٤٤٩ - رقم الحديث الباب: ١]

١٥٤٤٩- ١- (٧) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَحْمَدَ بْنِ

ص: ٥٢٦

١- الكافى ٦- ٥٤٩- ٢.

٢- الكافى ٦- ٥٥٠- ٣.

٣- فى المصدر- الصلاة.

٤- الكافى ٦- ٥٥٠- ٤.

٥- الباب ٤٠ فيه ٤ أحاديث.

٦- الورشان- نوع من الحمام، يقال- إنّه ذكر القمارى، و يقال- إنّه متولد بين الفاختة و الحمامة. (حياة الحيوان ٢- ٣٩٤.

٧- الكافى ٦- ٥٥٠- ١.

مُحَمَّدِ بْنِ خَالِدٍ عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ مِهْرَانَ عَنْ سَيْفِ بْنِ عَمِيرَةَ عَنْ أَبِى بَكْرٍ الْحَضْرَمِيِّ عَنْ أَبِى عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: مَنِ اتَّخَذَ فِى بَيْتِهِ طَيْراً فَلْيَتَّخِذْ وَرَشَاناً فَإِنَّهُ أَكْثَرُ شَىْ ءٍ لِذِكْرِ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ وَ أَكْثَرُ تَسْبِيحاً وَ هُوَ طَيْرٌ يُحِبُّنَا أَهْلَ الْبَيْتِ.

******

ترجمه:

***

أَبِی بَکْرٍ الْحَضْرَمِیِّ از امام ششم علیه السّلام نقل می کند که فرمودند :هر کس پرنده ای در خانه گیرد باید ورشان باشد که بیشتر ذکر خدا عز و جل کند و بیشتر تسبیح گوید و پرنده ای است که ما خانواده را دوست دارد.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۴۵۰ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱۵۴۵۰- ۲- (۱) وَ عَنْهُمْ عَنْ أَحْمَدَ عَنْ بَکْرِ بْنِ صَالِحٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِی حَمْزَةَ عَنْ عُثْمَانَ الْأَصْبَهَانِیِّ قَالَ: اسْتَهْدَانِی إِسْمَاعِیلُ بْنُ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ طَیْراً مِنْ طُیُورِ الْعِرَاقِ فَأَهْدَیْتُ لَهُ وَرَشَاناً فَدَخَلَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع فَرَآهُ فَقَالَ إِنَّ الْوَرَشَانَ یَقُولُ بُورِکْتُمْ بُورِکْتُمْ فَأَمْسِکُوهُ.

******

ترجمه:

***

عثمان الأصفهانی نقل می کند: "اسماعیل بن ابوعبدالله (علیه السلام) از من درخواست یک پرنده از پرندگان عراق کرد و من برایش ورشان (پرنده ای خاص) هدیه بردم. امام ابوعبدالله (علیه السلام) وارد شد و آن را دید و فرمود: 'این ورشان می گوید: مبارک باشید، مبارک باشید. پس او را نگه دارید.'"

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۴۵۱ - رقم الحدیث الباب: ۳]

۱۵٤۵۱- ۳- (۲) وَ عَنْهُمْ عَنْ أَحْمَدَ عَنِ الْجَامُورَانِیِّ عَنِ ابْنِ أَبِی حَمْزَةَ عَنْ سَیْفٍ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَمَّارٍ (۳) عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع أَنَّهُ نَهَی ابْنَهُ إِسْمَاعِیلَ عَنِ اتِّخَاذِ الْفَاخِتَةِ وَ قَالَ إِنْ کُنْتَ لَا بُدَّ مُتَّخِذاً فَاتَّخِذْ وَرَشَاناً فَإِنَّهُ کَثِیرُ الذِّکْرِ لِلَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ.

******

ترجمه:

***

از اسحاق بن عمار از ابی عبدالله (ع): او پسرش اسماعیل را از نگه داشتن فاخته (یک نوع پرنده) نهی کرد و گفت: "اگر مجبور هستی پرنده ای نگه داری، ورشان (پرنده ای دیگر) نگه دار زیرا که او زیاد به یاد خداوند عز و جل است."

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵٤۵۲ - رقم الحدیث الباب: ٤]

۱۵٤۵۲- ٤- (٤) الْحُسَیْنُ بْنُ بِسْطَامَ فِی طِبِّ الْأَئِمَّةِ قَالَ: قَالَ ع أَکْثِرُوا مِنَ الرَّوَاجِنِ (۵) فِی بُیُوتِکُمْ یَتَشَاغَلُ بِهَا الشَّیَاطِینُ عَنْ صِبْیَانِکُمْ.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا یَدُلُّ عَلَی ذَلِکَ (٦).

******

ترجمه:

***

از حسین بن بسطام در کتاب "طب الأئمة": او گفت که امام (ع) گفت: "رواجین (پرندگان خانگی یا حیوانات خانگی) را در خانه هایتان زیاد کنید تا شیاطین از فرزندانتان دور باشند."

***

ص: ۵۲۷

۱- الکافی ٦- ۵۵۱- ۲.

۲- الکافی ٦- ۵۵۱- ۳.

۳- فی المصدر زیادة- عن أبی بصیر.

٤- طب الأئمة- ۱۱۲، و أورده فی الحدیث ۵ من الباب ۳٤ من هذه الأبواب.

۵- فی المصدر- الدواجن.

٦- تقدم فی الأبواب ۳۱- ۳٤، ۳۷، ۳۹ من هذه الأبواب.

٤۱- بَابُ کَرَاهَةِ اتِّخَاذِ الْفَاخِتَةِ فِی الدَّارِ وَ اسْتِحْبَابِ ذَبْحِهَا أَوْ إِخْرَاجِهَا

اشارة

(۱) ٤۱ بَابُ کَرَاهَةِ اتِّخَاذِ الْفَاخِتَةِ فِی الدَّارِ وَ اسْتِحْبَابِ ذَبْحِهَا أَوْ إِخْرَاجِهَا

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۵۴۵۳ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱۵۴۵۳- ۱- (۲) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَيْرٍ عَنْ حَفْصِ بْنِ الْبَخْتَرِيِّ عَنْ رَجُلٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: كَانَتْ فِی دَارِ أَبِی جَعْفَرٍ ع فَاخِتَةٌ فَسَمِعَهَا يَوْماً وَ هِیَ تَصِيحُ فَقَالَ لَهُمْ أَ تَدْرُونَ مَا تَقُولُ هَذِهِ الْفَاخِتَةُ فَقَالُوا لَا قَالَ تَقُولُ فَقَدْتُكُمْ فَقَدْتُكُمْ ثُمَّ قَالَ لَنَفْقِدَنَّهَا قَبْلَ أَنْ تَفْقِدَنَا ثُمَّ أَمَرَ بِهَا فَذُبِحَتْ.

******

ترجمه:

***

از حفص بن البختری از مردی از ابی عبدالله (ع): او گفت: "در خانه ابی جعفر (ع) یک فاخته بود و یک روز آن را شنید که صدا می زد. او به اطرافیان گفت: 'می دانید این فاخته چه می گوید؟' آنان گفتند: 'نه.' حضرت گفتند : 'می گوید من شما را از دست دادم، من شما را از دست دادم.' سپس گفت: 'ما او را از دست خواهیم داد قبل از اینکه او ما را از دست بدهد.' سپس دستور داد که آن را ذبح کنند."

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۵۴۵۴ - رقم الحديث الباب: ۲]

۱۵۴۵۴- ۲- (۳) وَ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ خَالِدٍ عَنِ الْجَامُورَانِیِّ عَنِ ابْنِ أَبِی حَمْزَةَ عَنْ سَيْفِ بْنِ عَمِيرَةَ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَمَّارٍ عَنْ أَبِی بَصِيرٍ قَالَ: دَخَلْتُ عَلَى أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع فَقَالَ لِی يَا أَبَا مُحَمَّدٍ- اذْهَبْ بِنَا إِلَى إِسْمَاعِيلَ نَعُودُهُ وَ كَانَ شَاكِياً فَقُمْنَا وَ دَخَلْنَا (٤) وَ إِذَا فِی مَنْزِلِهِ فَاخِتَةٌ فِی قَفَصٍ تَصِيحُ فَقَالَ لَهُ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع يَا بُنَيَّ مَا يَدْعُوكَ إِلَى إِمْسَاكِ هَذِهِ الْفَاخِتَةِ أَ وَ مَا عَلِمْتَ أَنَّهَا

مَشْئُومَةٌ أَ وَ مَا تَدْرِی مَا تَقُولُ قَالَ لَهُ إِسْمَاعِیلُ لَا قَالَ إِنَّمَا تَدْعُو عَلَی أَرْبَابِهَا تَقُولُ فَقَدْتُکُمْ فَقَدْتُکُمْ فَأَخْرِجُوهَا.

وَ رَوَاهُ الرَّاوَنْدِیُّ فِی الْخَرَائِجِ وَ الْجَرَائِحِ عَنْ أَبِی بَصِیرٍ نَحْوَهُ (۵).

******

ترجمه:

***

از ابی بصیر: او گفت: "بر ابا عبدالله (ع) وارد شدم و او به من گفت: 'ای ابا محمد، برویم به دیدار اسماعیل که بیمار است.' رفتیم و وارد شدیم و در خانه اش یک فاخته در قفسی در حال صدا کردن بود. ابا عبدالله (ع) به او گفت: 'ای پسرم، چرا این فاخته را نگه داشته ای؟ آیا نمی دانی که این پرنده نحس است و نمی دانی که چه می گوید؟' اسماعیل گفت: 'نه.' او گفت: 'این پرنده دارد برای صاحبانش نفرین می کند و می گوید من شما را از دست دادم، من شما را از دست دادم. پس او را بیرون کنید.'

***

۱- الباب ٤١ فیه ٣ أحادیث.

۲- الکافی ٦- ٥٥١- ١.

۳- الکافی ٦- ٥٥١- ٣.

٤- فی المصدر زیادة- علی إسماعیل.

۵- الخرائج و الجرائح- ۶۰۹- ۳.

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۴۵۵ - رقم الحدیث الباب: ۳]

۱۵۴۵۵- ۳- (۱) مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ الصَّفَّارُ فِی بَصَائِرِ الدَّرَجَاتِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ الْحُسَیْنِ بْنِ سَعِیدٍ وَ الْبَرْقِیِّ جَمِیعاً عَنِ النَّضْرِ بْنِ سُوَیْدٍ عَنْ یَحْیَی الْحَلَبِیِّ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُسْکَانَ عَنْ دَاوُدَ بْنِ فَرْقَدٍ عَنْ عَلِیِّ بْنِ سِنَانٍ قَالَ: کُنَّا عِنْدَ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع فَسَمِعَ صَوْتَ فَاخِتَةٍ فِی الدَّارِ فَقَالَ أَیْنَ هَذِهِ الَّتِی أَسْمَعُ صَوْتَهَا قُلْنَا هِیَ فِی الدَّارِ أُهْدِیَتْ لِبَعْضِهِمْ فَقَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع أَمَا لَنَفْقِدَنَّکِ قَبْلَ أَنْ تَفْقِدِینَا قَالَ فَأَمَرَ بِهَا فَأُخْرِجَتْ مِنَ الدَّارِ.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا یَدُلُّ عَلَی ذَلِکَ (۲).

******

ترجمه:

***

از علی بن سنان: او گفت: "ما نزد ابی عبدالله (ع) بودیم و او صدای یک فاخته را در خانه شنید. او گفت: 'این که صدایش را می شنوم، کجاست؟' ما گفتیم: 'او در خانه است و به یکی از آنها هدیه داده شده است.' او گفت: 'ما تو را از دست خواهیم داد قبل از اینکه تو ما را از دست بدهی.' سپس دستور داد که آن را از خانه بیرون کنند."

***

۴۲- بَابُ کَرَاهَةِ اتِّخَاذِ الصُّلْصُلِ فِی الْبَیْتِ وَ اسْتِحْبَابِ إِخْرَاجِهِ

اشارة

(٣) ٤٢ بَابُ كَرَاهَةِ اتِّخَاذِ الصُّلْصُلِ (٤) فِی الْبَیْتِ وَ اسْتِحْبَابِ إِخْرَاجِهِ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٥٤٥٦ - رقم الحدیث الباب: ١]

١٥٤٥٦- ١- (٥) مُحَمَّدُ بْنُ یَعْقُوبَ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ خَالِدٍ عَنْ بَکْرِ بْنِ صَالِحٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِی حَمْزَةَ عَنْ عُثْمَانَ الْأَصْبَهَانِیِّ (٦) قَالَ: أَهْدَیْتُ إِلَی إِسْمَاعِیلَ بْنِ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع صُلْصُلًا فَدَخَلَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع فَلَمَّا رَآهُ قَالَ مَا هَذَا الطَّائِرُ الْمَشْئُومُ (٧) أَخْرِجُوهُ فَإِنَّهُ یَقُولُ فَقَدْتُکُمْ فَافْقِدُوهُ قَبْلَ أَنْ یَفْقِدَکُمْ.

ص: ٥٢٩

١- بصائر الدرجات- ٣٦٦- ٢٣.

٢- تقدم فی الحدیث ٣ من الباب ٤٠ من هذه الأبواب. و یأتی ما یدلّ علیه فی الباب ٤٢ من هذه الأبواب.

٣- الباب ٤٢ فیه حدیث واحد.

٤- الصلصلة- الفاختة. (مجمع البحرین- صلصل- ٥- ٤٠٨).

٥- الکافی ٦- ٥٥١- ٢.

٦- فی البصائر- عمر الأصبهانی ..

۷- فی المصدر- هذا الطیر المشئوم.

مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ الصَّفَّارُ فِی بَصَائِرِ الدَّرَجَاتِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ بَکْرِ بْنِ صَالِحٍ مِثْلَهُ (۱). (۲)

******

ترجمه:

***

از عثمان الاصبهانی: او گفت: "یک صلصل (نوعی پرنده) به اسماعیل بن ابی عبدالله (ع) هدیه دادم و وقتی ابوعبدالله (ع) آن را دید، گفت: 'این پرنده نحس چیست؟ او را بیرون کنید، زیرا می گوید که شما را از دست دادم. پس او را از دست بدهید قبل از اینکه او شما را از دست بدهد.'"

***

۴۳- بَابُ کَرَاهَةِ اتِّخَاذِ کَلْبٍ فِی الدَّارِ إِلَّا أَنْ یَکُونَ کَلْبَ صَیْدٍ أَوْ مَاشِیَةٍ أَوْ یُضْطَرَّ إِلَیْهِ أَوْ یُغْلَقَ دُونَهُ الْبَابُ

اشارة

(۳) ۴۳ بَابُ کَرَاهَةِ اتِّخَاذِ کَلْبٍ فِی الدَّارِ إِلَّا أَنْ یَکُونَ کَلْبَ صَیْدٍ أَوْ مَاشِیَةٍ أَوْ یُضْطَرَّ إِلَیْهِ أَوْ یُغْلَقَ دُونَهُ الْبَابُ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۵٤۵۷ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱۵٤۵۷- ۱- (٤) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ أَبِی عُمَيْرٍ عَنْ حَمَّادٍ عَنِ الْحَلَبِيِّ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: يُكْرَهُ أَنْ يَكُونَ فِی دَارِ الرَّجُلِ الْمُسْلِمِ الْكَلْبُ.

******

ترجمه:

***

از حلبی از ابی عبدالله (ع) گفت: "مکروه است که در خانه مرد مسلمان، سگ باشد."

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۵٤۵۸ - رقم الحديث الباب: ۲]

۱۵٤۵۸- ۲- (۵) وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَی عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَی (٦) عَنْ يُوسُفَ بْنِ عَقِيلٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ قَيْسٍ عَنْ أَبِی جَعْفَرٍ ع قَالَ: قَالَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ ع لَا خَيْرَ فِی الْكِلَابِ إِلَّا كَلْبَ صَيْدٍ أَوْ كَلْبَ مَاشِيَةٍ.

******

ترجمه:

***

از محمد بن قیس از ابی جعفر (ع) گفت: "امیرالمؤمنین (ع) گفت: 'هیچ خیری در سگ ها نیست مگر سگ شکاری یا سگ نگهبان گله.'"

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۴۵۹ - رقم الحدیث الباب: ۳]

۱۵۴۵۹- ۳- (۷) وَ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ خَالِدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنِ النَّضْرِ بْنِ سُوَيْدٍ عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ سُلَيْمَانَ عَنْ جَرَّاحٍ الْمَدَائِنِيِّ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: لَا تُمْسِکْ کَلْبَ الصَّيْدِ فِی الدَّارِ إِلَّا أَنْ يَکُونَ بَيْنَکَ وَ بَيْنَهُ بَابٌ.

******

ترجمه:

***

از جراح المدائنی از ابی عبدالله (ع) گفت: "سگ شکاری را در خانه نگهداری نکن، مگر اینکه بین تو و او دربی باشد.

***

ص: ۵۳۰

۱- بصائر الدرجات- ۳۶۵- ۲۲.

۲- و تقدم ما یدلّ علی ذلک فی الباب ۴۱ من هذه الأبواب.

۳- الباب ۴۳ فیه ۷ أحادیث.

٤- الكافی ٦- ٥٥٢- ١.

٥- الكافی ٦- ٥٥٢- ٤.

٦- فی المصدر- أحمد بن محمّد بن عیسی بدل (أحمد بن محمّد، عن محمّد بن عیسی).

٧- الكافی ٦- ٥٥٢- ٥.

[رقم الحدیث الكلی: ١٥٤٦٠ - رقم الحدیث الباب: ٤]

١٥٤٦٠- ٤- (١) وَ عَنْهُمْ عَنْ أَحْمَدَ عَنْ عُثْمَانَ بْنِ عِیسَی عَنْ سَمَاعَةَ قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنْ كَلْبِ الصَّیْدِ یُمْسَكُ فِی الدَّارِ قَالَ إِذَا كَانَ یُغْلَقُ دُونَهُ الْبَابُ فَلَا بَأْسَ.

******

ترجمه:

***

از سماعه: او گفت: "از او (امام) درباره سگ شكاری پرسیدم كه در خانه نگهداری می شود." او گفت: "اگر درب بین او و شما بسته شود، مشكلی ندارد."

***

[رقم الحدیث الكلی: ١٥٤٦١ - رقم الحدیث الباب: ٥]

١٥٤٦١- ٥- (٢) وَ عَنْهُمْ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ ابْنِ فَضَّالٍ عَنِ ابْنِ بُكَیْرٍ عَنْ زُرَارَةَ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: مَا مِنْ أَحَدٍ یَتَّخِذُ كَلْباً إِلَّا نَقَصَ فِی كُلِّ یَوْمٍ مِنْ عَمَلِ صَاحِبِهِ قِیرَاطٌ.

******

ترجمه:

***

از زراره از ابی عبدالله (ع) گفت: "هر کس که سگ نگهداری کند، هر روز از عمل او به اندازه یک قیراط (واحد اندازه گیری کوچک) کاسته می شود."

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵٤٦۲ - رقم الحدیث الباب: ٦]

۱۵٤٦۲- ٦- (۳) وَ عَنْهُمْ عَنْ أَحْمَدَ عَنْ عُثْمَانَ بْنِ عِيسَى عَنْ سَمَاعَةَ قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنِ الْكَلْبِ يُمْسَكُ فِي الدَّارِ قَالَ لَا.

******

ترجمه:

***

از سماعه: او گفت: "از او (امام) درباره سگ پرسیدم که در خانه نگهداری می شود." او گفت: "نه."

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵٤٦۳ - رقم الحدیث الباب: ۷]

۱۵٤٦۳- ۷- (٤) وَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ النَّوْفَلِيِّ عَنِ السَّكُونِيِّ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع أَنَّ النَّبِيَّ ص رَخَّصَ لِأَهْلِ الْقَاصِيَةِ فِي كَلْبٍ يَتَّخِذُونَهُ.

أَقُولُ: هَذَا مَخْصُوصٌ بِأَهْلِ الْقَاصِيَةِ أَوْ مَحْمُولٌ عَلَى الضَّرُورَةِ إِلَيْهِ أَوْ عَلَى كَوْنِهِ كَلْبَ صَيْدٍ أَوْ مَاشِيَةٍ لِمَا سَبَقَ هُنَا (٥) وَ فِي النَّجَاسَاتِ (٦) وَ فِي مَكَانِ الْمُصَلِّي (٧) وَ غَيْرِ ذَلِكَ (٨) وَ لِمَا يَأْتِي أَيْضاً (٩).

******

ترجمه:

***

از سکونی از ابی عبدالله (ع): "پیامبر (ص) به اهل قاصیه (منطقه دوردست) اجازه داد که سگی داشته باشند.

می گویم : این امر ممکن است مخصوص اهل قاصیه باشد یا به دلیل نیاز به آن مجاز شده باشد، یا مربوط به سگ شکاری یا نگهبان گله باشد که پیشتر ذکر شد.

***

ص: ٥٣١

١- الکافی ٦- ٥٥٢- ٦.

٢- الکافی ٦- ٥٥٢- ٢.

٣- الکافی ٦- ٥٥٢- ٣.

٤- الکافی ٦- ٥٥٣- ١١.

٥- مر فی الأحادیث ١- ٦ من هذا الباب.

٦- تقدم فی الباب ١٢ من أبواب النجاسات.

۷- تقدم فی الباب ۳۳ من أبواب مکان المصلی.

۸- تقدم فی الحدیثین ٤ و ٥ من الباب ۱۱ من أبواب الماء المضاف، و فی الباب ۱ من أبواب الأسار.

۹- یأتی فی الأبواب ٤٤ و ٤٥ و ٤٦ من هذه الأبواب.

٤٤- بَابُ تَأَكُّدِ كَرَاهَةِ اتِّخَاذِ الْكَلْبِ الْأَسْوَدِ وَ الْأَحْمَرِ وَ الْأَبْلَقِ وَ الْأَبْيَضِ

اشارة

(۱) ٤٤ بَابُ تَأَكُّدِ كَرَاهَةِ اتِّخَاذِ الْكَلْبِ الْأَسْوَدِ وَ الْأَحْمَرِ وَ الْأَبْلَقِ وَ الْأَبْيَضِ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٥٤٦٤ - رقم الحدیث الباب: ۱]

١٥٤٦٤- ۱- (۲) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحَكَمِ عَنْ أَبَانٍ عَنْ زُرَارَةَ عَنْ أَحَدِهِمَا ع قَالَ: الْكَلْبُ الْأَسْوَدُ (۳) الْبَهِيمُ مِنَ الْجِنِّ.

******

ترجمه:

***

از زراره از یکی از آن دوامام علیهما السلام : "سگ سیاه بهیم از جن است."

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵٤٦۵ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱۵٤٦۵- ۲- (٤) وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ یَحْیَی (۵) عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْمَاعِیلَ عَنْ عَلِیِّ بْنِ الْحَکَمِ عَنْ مَالِکِ بْنِ عَطِیَّةَ عَنْ أَبِی حَمْزَةَ الثُّمَالِیِّ قَالَ: کُنْتُ مَعَ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع فِیمَا بَیْنَ مَکَّةَ وَ الْمَدِینَةِ- إِذِ الْتَفَتَ عَنْ یَسَارِهِ فَإِذَا کَلْبٌ أَسْوَدُ بَهِیمٌ فَقَالَ مَا لَکَ قَبَّحَکَ اللَّهُ مَا أَشَدَّ مُسَارَعَتَکَ فَإِذَا هُوَ شَبِیهٌ بِالطَّائِرِ فَقُلْتُ مَا هَذَا جُعِلْتُ فِدَاکَ فَقَالَ هَذَا عَثِمٌ (٦) بَرِیدُ الْجِنِّ مَاتَ هِشَامٌ السَّاعَةَ فَهُوَ یَطِیرُ یَنْعَاهُ فِی کُلِّ بَلْدَةٍ (۷).

******

ترجمه:

***

از ابی حمزه الثمالی: او گفت: "با ابا عبدالله (ع) بودم بین مکه و مدینه که ناگهان به سمت چپش نگاه کرد و دید که یک سگ سیاه بهیم (بزرگ و سیاه) است. او گفت: 'چه شده است؟ خداوند تو را زشت کند! چقدر سریع حرکت می کنی.' ناگهان شبیه به یک پرنده شد. گفتم: 'این چیست؟' او گفت: 'این عثم است، پیک جن ها. هشام همین حالا مرده است و او در حال پرواز است و خبر مرگش را در هر شهر اعلام می کند.'"

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵٤٦٦ - رقم الحدیث الباب: ۳]

١٥٤٦٦- ٣- (٨) وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَيْنِ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِى هَاشِمٍ عَنْ سَالِمٍ أَبِى سَلَمَةَ (٩) عَنْ أَبِى عَبْدِ اللَّهِ ع

ص: ٥٣٢

١- الباب ٤٤ فيه ٣ أحاديث.

٢- الكافى ٦- ٥٥٢- ٧.

٣- فى المصدر- الكلاب السود.

٤- الكافى ٦- ٥٥٣- ٨.

٥- فى المصدر زيادة- عن محمّد بن الحسين.

٦- فى المصدر- غثيم.

٧- فيه إعجاز للصادق (عليه السلام). (منه. قده).

٨- الكافى ٦- ٥٥٣- ١٠.

٩- فى المصدر- سالم بن أبى سلمة.

قَالَ: سُئِلَ عَنِ الْكِلَابِ فَقَالَ كُلُّ أَسْوَدَ بَهِيمٍ وَ كُلُّ أَحْمَرَ بَهِيمٍ وَ كُلُّ أَبْيَضَ بَهِيمٍ فَذَلِكَ خَلْقٌ مِنَ الْكِلَابِ مِنَ الْجِنِّ وَ مَا كَانَ أَبْلَقَ فَهُوَ مَسْخٌ مِنَ الْجِنِّ وَ الْإِنْسِ.

(١)

******

ترجمه:

***

از سالم ابی سلمة از ابی عبدالله (ع): "درباره سگ ها پرسیدند. او گفت: هر سگ سیاه بهیم، سگ سرخ بهیم و سگ سفید بهیم، آفریده ای از جن ها هستند. و هر سگ ابلق (دارای رنگ های مختلف) مسخی از جن ها و انسان ها است."

***

٤٥- بَابُ كَرَاهَةِ الْأَكْلِ مَعَ حُضُورِ الْكَلْبِ إِلَّا أَنْ يُطْعَمَ أَوْ يُطْرَدَ

اشارة

(٢) ٤٥ بَابُ كَرَاهَةِ الْأَكْلِ مَعَ حُضُورِ الْكَلْبِ إِلَّا أَنْ يُطْعَمَ أَوْ يُطْرَدَ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلى: ١٥٤٦٧ - رقم الحديث الباب: ١]

١٥٤٦٧- ١- (٣) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عِدَّةٍ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ سَهْلِ بْنِ زِيَادٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ بْنِ شَمُّونٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ مِسْمَعٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص الْكِلَابُ مِنْ ضَعَفَةِ الْجِنِّ فَإِذَا أَكَلَ أَحَدُكُمُ الطَّعَامَ (وَ شَيْ ءٌ مِنْهَا بَيْنَ يَدَيْهِ) (٤) فَلْيُطْعِمْهُ أَوْ لِيَطْرُدْهُ فَإِنَّ لَهَا أَنْفُسَ سَوْءٍ.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَى إِطْعَامِ الدَّوَابِّ فِي الصَّدَقَةِ (٥) وَ غَيْرِهَا (٦).

******

ترجمه:

***

از مسمع از ابی عبدالله (ع): "رسول خدا (ص) گفت: 'سگ ها از ضعیف ترین جن ها هستند. پس هرگاه یکی از شما غذا بخورد (و چیزی از آن بین دستانش باشد)، باید به آنها غذا دهد یا آنها را دور کند، زیرا آنها نفوس بدی دارند.'"

***

٤٦- بَابُ جَوَازِ قَتْلِ كِلَابِ الْهِرَاشِ

اشارة

(٧) ٤٦ بَابُ جَوَازِ قَتْلِ كِلَابِ الْهِرَاشِ (٨)

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلى: ١٥٤٦٨ - رقم الحديث الباب: ١]

١٥٤٦٨- ١- (٩) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ

١- و تقدم ما يدلّ على ذلک فی الباب ٤٣ من هذه الأبواب. و يأتی ما يدلّ عليه فی البابين ٤٥ و ٤٦ من هذه الأبواب، و فی الحديث ٢ من الباب ١٠ من أبواب الصيد.

٢- الباب ٤٥ فيه حديث واحد.

٣- الكافی ٦- ٥٥٣- ٩.

٤- كتب فی المخطوط على ما بين القوسين علامة نسخة.

٥- تقدم فی الباب ١٩ من أبواب الصدقة.

٦- تقدم فی الباب ٩ من هذه الأبواب.

٧- الباب ٤٦ فيه حديث واحد.

٨- الهراش- تقاتل الكلاب و تواثبها. (لسان العرب- هرش- ٦- ٣٦٣).

٩- الكافی ٦- ٥٢٨- ١٤، و أورده فی الحديث ٢ من الباب ٤٣ من أبواب الدفن.

النَّوْفَلِيِّ عَنِ السَّكُونِيِّ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: قَالَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ ع بَعَثَنِی رَسُولُ اللَّهِ ص إِلَى الْمَدِينَةِ فَقَالَ لَا تَدَعْ صُورَةً إِلَّا مَحَوْتَهَا وَ لَا قَبْراً إِلَّا سَوَّيْتَهُ وَ لَا كَلْباً إِلَّا قَتَلْتَهُ.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِکَ فِی أَحَادِيثِ التَّمَاثِيلِ (١) وَ يَأْتِی مَا يَدُلُّ عَلَيْهِ فِی الصَّيْدِ (٢) وَ غَيْرِ ذَلِکَ (٣).

******

ترجمه:

***

از سکونی از ابی عبدالله (ع) گفت: "امیرالمؤمنین (ع) گفت: رسول خدا (ص) مرا به مدینه فرستاد و گفت: هیچ تصویری را باقی نگذار مگر اینکه آن را محو کنی، هیچ قبری را باقی نگذار مگر اینکه آن را هموار کنی، و هیچ سگی را باقی نگذار مگر اینکه آن را بکشی."

***

٤٧- بَابُ جَوَازِ قَتْلِ الْحَيَّاتِ وَ النَّمْلِ وَ الذَّرِّ وَ سَائِرِ الْمُؤْذِيَاتِ وَ كَرَاهَةِ قَتْلِ حَيَّاتِ الْبُيُوتِ مَعَ عَدَمِ الْخَوْفِ مِنْ أَذَاهَا

اشارة

(٤) ٤٧ بَابُ جَوَازِ قَتْلِ الْحَيَّاتِ وَ النَّمْلِ وَ الذَّرِّ وَ سَائِرِ الْمُؤْذِيَاتِ وَ كَرَاهَةِ قَتْلِ حَيَّاتِ الْبُيُوتِ مَعَ عَدَمِ الْخَوْفِ مِنْ أَذَاهَا

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلى: ١٥٤٦٩ - رقم الحديث الباب: ١]

١٥٤٦٩- ١- (٥) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ فِي مَعَانِي الْأَخْبَارِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ سَعْدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ خَالِدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ فَضَالَةَ عَنْ أَبَانٍ قَالَ: سُئِلَ أَبُو الْحَسَنِ ع عَنْ رَجُلٍ يَقْتُلُ الْحَيَّةَ وَ قَالَ لَهُ السَّائِلُ إِنَّهُ بَلَغَنَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ص قَالَ مَنْ تَرَكَهَا تَخَوُّفاً مِنْ تَبِعَتِهَا فَلَيْسَ مِنِّي قَالَ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ ص قَالَ مَنْ تَرَكَهَا تَخَوُّفاً مِنْ تَبِعَتِهَا فَلَيْسَ مِنِّي فَإِنَّهَا حَيَّةٌ لَا تَطْلُبُكَ وَ لَا بَأْسَ بِتَرْكِهَا.

******

ترجمه:

***

از ابان: او گفت: "از ابوالحسن (ع) درباره مردی که مار را می کشد، پرسیدند. و سائل به او گفت: 'به ما رسیده است که رسول خدا (ص) گفت: هر کس از ترس عواقب آن، مار را نکشد، از من نیست.' او گفت: 'رسول خدا (ص) گفت: هر کس از ترس عواقب آن، مار را نکشد، از من نیست. زیرا که آن مار به دنبال تو نمی آید و مشکلی ندارد که آن را نکشی.'

***

[رقم الحديث الكلى: ١٥٤٧٠ - رقم الحديث الباب: ٢]

١٥٤٧٠- ٢- (٦) عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ الْحِمْيَرِيُّ فِي قُرْبِ الْإِسْنَادِ عَنْ هَارُونَ بْنِ

ص: ٥٣٤

١- تقدم فى الحديث ٨ من الباب ٣ من أبواب المساكن.

٢- يأتى فى الحديث ٤ من الباب ٤٠، و فى الحديث ١ من الباب ٤٥ من أبواب الصيد.

٣- يأتى فى الأحاديث ٤ و ١٠ و ١٢ من الباب ٨١ من أبواب تروک الاحرام، و فى الحديث ٤ من الباب ١٩ من أبواب ديات النفس.

٤- الباب ٤٧ فيه ٩ أحاديث.

٥- معانى الأخبار- ١٧٣- ١.

٦- قرب الإسناد- ٤٠.

مُسْلِمٍ عَنْ مَسْعَدَةَ بْنِ زِيَادٍ قَالَ سَمِعْتُ جَعْفَرَ بْنَ مُحَمَّدٍ ع يَقُولُ وَ سُئِلَ عَنْ قَتْلِ الْحَيَّاتِ وَ النَّمْلِ فِی الدُّورِ إِذَا آذَيْنَ قَالَ لَا بَأْسَ بِقَتْلِهِنَّ وَ إِحْرَاقِهِنَّ إِذَا آذَيْنَ وَ لَكِنْ لَا تَقْتُلُوا مِنَ الْحَيَّاتِ عَوَامِرَ الْبُيُوتِ ثُمَّ قَالَ إِنَّ شَابّاً مِنَ الْأَنْصَارِ خَرَجَ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ص- يَوْمَ أُحُدٍ وَ كَانَتْ لَهُ امْرَأَةٌ حَسْنَاءُ فَغَابَ فَرَجَعَ فَإِذَا هُوَ بِامْرَأَتِهِ تَطْلُعُ مِنَ الْبَابِ فَلَمَّا رَآهَا أَشَارَ إِلَيْهَا بِالرُّمْحِ فَقَالَتْ لَهُ لَا تَفْعَلْ وَ لَكِنِ ادْخُلْ فَانْظُرْ مَا فِی بَيْتِکَ فَدَخَلَ فَإِذَا هُوَ بِحَيَّةٍ مُطَوَّقَةٍ عَلَى فِرَاشِهِ فَقَالَتِ الْمَرْأَةُ لِزَوْجِهَا هَذَا الَّذِی أَخْرَجَنِی فَطَعَنَ الْحَيَّةَ فِی رَأْسِهَا ثُمَّ عَلَّقَهَا فَجَعَلَ يَنْظُرُ إِلَيْهَا وَ هِیَ تَضْطَرِبُ فَبَيْنَمَا هُوَ كَذَلِکَ إِذْ سَقَطَ فَانْدَقَّتْ عُنُقُهُ فَأُخْبِرَ رَسُولُ اللَّهِ ص فَنَهَى يَوْمَئِذٍ عَنْ قَتْلِهَا وَ أَمَّا مَنْ قَالَ مَنْ تَرَكَهُنَّ مَخَافَةَ تَبِعَتِهِنَّ فَلَيْسَ مِنَّا لِمَا سِوَى ذَلِکَ فَأَمَّا عُمَّارُ الدَّارِ فَلَا تُهَاجُ لِنَهْیِ رَسُولِ اللَّهِ ص عَنْ قَتْلِهِنَّ يَوْمَئِذٍ.

******

ترجمه:

***

از مسعدة بن زیاد: او گفت: "جعفر بن محمد (ع) گفت و درباره کشتن مارها و مورچه ها در خانه ها اگر اذیت کنند، پرسیدند. او گفت: 'مشکلی ندارد که آنها را بکشید و بسوزانید اگر اذیت کنند، اما مارهای خانگی را نکشید.' سپس گفت: 'جوانی از انصار با رسول خدا (ص) در روز احد بود و همسر زیبایی داشت. او غایب شد و وقتی برگشت، همسرش را دید که از در بیرون می آید. وقتی او را دید، با نیزه به او اشاره کرد. همسرش گفت: 'این کار را نکن، بلکه وارد شو و ببین در خانه ات چه هست.' او وارد شد و دید که یک مار بزرگ روی تختش است. همسرش گفت: 'این چیزی است که مرا بیرون کرد.' او مار را در سرش زد و سپس آن را آویزان کرد و به آن نگاه کرد که در حال تکان خوردن بود. در حالی که او این کار را می کرد، ناگهان افتاد و گردنش شکست. به رسول خدا (ص) خبر دادند و او در آن روز از کشتن مارها نهی کرد. اما کسی که گفت از ترس عواقب آن، مارها را

نکشد، از ما نیست. اما مارهای خانگی را اذیت نکنید به دلیل نهی رسول خدا (ص) از کشتن آنها در آن روز

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۴۷۱ - رقم الحدیث الباب: ۳]

۱۵۴۷۱- ۳- (۱) مُحَمَّدُ بْنُ إِدْرِیسَ فِی آخِرِ السَّرَائِرِ نَقْلًا مِنْ کِتَابِ أَبَانِ بْنِ تَغْلِبَ عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ عُبَیْدِ بْنِ زُرَارَةَ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع مَا تَقُولُ فِی قَتْلِ الذَّرِّ (۲) قَالَ اقْتُلْهُنَّ إِنْ آذَیْنَکَ أَوْ لَمْ یُؤْذِینَکَ.

******

ترجمه:

***

از عبید بن زراره: او گفت: "به ابی عبدالله (ع) گفتم: 'در مورد کشتن مورچه ها چه می گویی؟' او گفت: 'بکش آنها را، چه اذیتت کنند چه نکنند.'"

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۴۷۲ - رقم الحدیث الباب: ٤]

۱۵۴۷۲- ٤- (۳) وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ غَالِبٍ عَنْ مُحَمَّدٍ الْحَلَبِیِّ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سِنَانٍ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: لَا بَأْسَ بِقَتْلِ النَّمْلِ آذَیْنَکَ أَوْ لَمْ یُؤْذِینَکَ.

******

ترجمه:

***

از عبدالله بن سنان از ابی عبدالله (ع): "گفت: 'مشکلی ندارد که مورچه ها را بکشید، چه شما را اذیت کنند و چه نکنند.'"

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵٤۷۳ - رقم الحدیث الباب: ۵]

۱۵٤۷۳- ۵- (٤) عَلِیُّ بْنُ جَعْفَرٍ فِی کِتَابِهِ عَنْ أَخِیهِ مُوسَی بْنِ جَعْفَرٍ ع

ص: ۵۳۵

۱- مستطرفات السرائر- ۳۹- ۱.

۲- الذر- النمل الصغار. (مجمع البحرین- ذرر- ۳- ۳۰۷).

۳- مستطرفات السرائر- ۳۹- ۲.

٤- مسائل علیّ بن جعفر- ۱۵۷- ۲۲۵.

قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنْ قَتْلِ النَّمْلَةِ أَ یَصْلُحُ قَالَ لَا تَقْتُلْهَا إِلَّا أَنْ تُؤْذِیَکَ.

******

ترجمه:

***

از علی بن جعفر در کتابش از برادرش موسی بن جعفر (ع): "گفت: از او درباره کشتن مورچه پرسیدم، آیا این کار صحیح است؟ او گفت: 'آن را نکش مگر اینکه تو را اذیت کند.'

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٥٤٧٤ - رقم الحدیث الباب: ٦]

١٥٤٧٤- ٦- (١) قَالَ: وَ سَأَلْتُهُ عَنْ قَتْلِ الْهُدْهُدِ فَقَالَ لَا تُؤْذِهِ وَ لَا تَذْبَحْهُ فَنِعْمَ الطَّيْرُ هُوَ.

******

ترجمه:

***

و از او درباره کشتن هدهد پرسیدم، او گفت: "آن را اذیت نکن و ذبح نکن، زیرا پرنده خوبی است."

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٥٤٧٥ - رقم الحدیث الباب: ٧]

١٥٤٧٥- ٧- (٢) أَحْمَدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ الْعَبَّاسِ النَّجَاشِيُّ فِي كِتَابِ الرِّجَالِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرٍ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ يُوسُفَ الْجُعْفِيِّ عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بْنِ الْحُسَيْنِ عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ الْحَكَمِ الرَّافِعِيِّ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي رَافِعٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي رَافِعٍ قَالَ: دَخَلْتُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ ص وَ هُوَ نَائِمٌ أَوْ يُوحَى إِلَيْهِ وَ إِذَا حَيَّةٌ فِي جَانِبِ الْبَيْتِ إِلَى أَنْ قَالَ فَاسْتَيْقَظَ فَأَخْبَرْتُهُ خَبَرَ الْحَيَّةِ فَقَالَ اقْتُلْهَا فَقَتَلْتُهَا الْحَدِيثَ.

******

ترجمه:

***

از ابی رافع: او گفت: "بر رسول خدا (ص) وارد شدم در حالی که او خوابیده بود یا به او وحی می شد و دیدم که یک مار در کنار خانه است... سپس او بیدار شد و من خبر مار را به او دادم. او گفت: 'آن را بکش.' پس من آن را کشتم.

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۴۷۶ - رقم الحدیث الباب: ۸]

۱۵۴۷۶- ۸- (۳) الْحَسَنُ بْنُ عَلِیِّ بْنِ شُعْبَةَ فِی تُحَفِ الْعُقُولِ عَنِ النَّبِیِّ ص فِی وَصِیَّتِهِ لِعَلِیٍّ ع قَالَ: یَا عَلِیُّ إِذَا رَأَیْتَ حَیَّةً فِی رَحْلِکَ فَلَا تَقْتُلْهَا حَتَّی تُخَرِّجَ (٤) عَلَیْهَا ثَلَاثاً فَإِنْ رَأَیْتَهَا الرَّابِعَةَ فَاقْتُلْهَا فَإِنَّهَا کَافِرَةٌ یَا عَلِیُّ إِذَا رَأَیْتَ حَیَّةً فِی طَرِیقٍ فَاقْتُلْهَا فَإِنِّی اشْتَرَطْتُ عَلَی الْجِنِّ أَنْ لَا یَظْهَرُوا فِی صُوَرِ الْحَیَّاتِ.

******

ترجمه:

***

از حسن بن علی بن شعبه در کتاب "تحف العقول" از پیامبر (ص) در وصیتش به علی (ع): "ای علی، اگر ماری را در خانه ات دیدی، آن را نکش تا سه بار به آن هشدار بدهی. اگر در چهارمین بار باز هم آن را دیدی، بکش، زیرا که آن کافر است. ای علی، اگر ماری را در راه دیدی، بکش، زیرا که من از جن ها خواستم که در شکل مارها ظاهر نشوند."

***

[رقم الحديث الكلی: ۱۵۴۷۷ - رقم الحديث الباب: ۹]

۱۵۴۷۷- ۹- (۵) سَعِيدُ بْنُ هِبَةِ اللَّهِ الرَّاوَنْدِيُّ فِی الْخَرَائِجِ وَ الْجَرَائِحِ عَنْ

ص: ۵۳۶

۱- مسائل علیّ بن جعفر- ۱۵۷- ۲۲۶.

۲- رجال النجاشیّ- ٤- ٥- ۱.

۳- تحف العقول- ۱۲.

٤- كذا و الظاهر أن صوابها- تخرج، يعنی- تقسم عليها أن تخرج من بيتک.

٥- الخرائج و الجرائح- ۳۵۹- ۱۲.

سُلَيْمَانَ الْجَعْفَرِيِّ عَنِ الرِّضَا ع أَنَّ عُصْفُوراً وَقَعَ بَيْنَ يَدَيْهِ وَ جَعَلَ يَصِيحُ وَ يَضْطَرِبُ فَقَالَ أَ تَدْرِی مَا يَقُولُ قُلْتُ لَا قَالَ: قَالَ لِی إِنَّ حَيَّةً تُرِيدُ أَنْ تَأْكُلَ فِرَاخِی فِی الْبَيْتِ فَقُمْ وَ خُذْ تِلْکَ النِّسْعَةَ (۱) وَ ادْخُلِ الْبَيْتَ وَ اقْتُلِ الْحَيَّةَ فَقُمْتُ وَ أَخَذْتُ النِّسْعَةَ وَ دَخَلْتُ الْبَيْتَ وَ إِذَا حَيَّةٌ تَجُولُ فِی الْبَيْتِ فَقَتَلْتُهَا.

أَقُولُ: وَ يَأْتِی مَا يَدُلُّ عَلَی ذَلِکَ فِی تُرُوکِ الْإِحْرَامِ (۲) وَ فِی كِتَابِ الصَّيْدِ (۳) وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَيْهِ فِی قَوَاطِعِ الصَّلَاةِ (٤) وَ يَأْتِی فِی الصَّيْدِ النَّهْیُ عَنْ قَتْلِ النَّمْلِ وَ هُوَ مَخْصُوصٌ بِمَا لَا يُؤْذِی (٥).

******

ترجمه:

***

از سلیمان الجعفری از رضا (ع): "یک گنجشک بین دستانش افتاد و شروع به صدا زدن و اضطراب کرد. او گفت: 'می دانی چه می گوید؟' گفتم: 'نه.' او گفت: 'به من می گوید که یک مار می خواهد

جوجه هایم را در خانه بخورد. برو و آن نِسْعَة (نوعی ابزار) را بگیر و وارد خانه شو و مار را بکش.' پس من بلند شدم و نِسْعَة را گرفتم و وارد خانه شدم و دیدم که یک مار در خانه می چرخد. پس آن را کشتم."

***

٤٨- بَابُ اسْتِحْبَابِ اتِّخَاذِ الزَّرْعِ ثُمَّ الْغَنَمِ ثُمَّ الْبَقَرِ ثُمَّ النَّخْلِ وَ اخْتِيَارِ الْجَمِيعِ عَلَى الْإِبِلِ وَ كُلٍّ مِنْهَا عَلَى لَاحِقِهِ

اشارة

(٦) ٤٨ بَابُ اسْتِحْبَابِ اتِّخَاذِ الزَّرْعِ ثُمَّ الْغَنَمِ ثُمَّ الْبَقَرِ ثُمَّ النَّخْلِ وَ اخْتِيَارِ الْجَمِيعِ عَلَى الْإِبِلِ وَ كُلٍّ مِنْهَا عَلَى لَاحِقِهِ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلى: ١٥٤٧٨ - رقم الحديث الباب: ١]

١٥٤٧٨- ١- (٧) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ قَالَ: سُئِلَ رَسُولُ اللَّهِ ص أَيُّ الْمَالِ خَيْرٌ قَالَ زَرْعٌ زَرَعَهُ صَاحِبُهُ وَ أَصْلَحَهُ وَ أَدَّى حَقَّهُ يَوْمَ حَصَادِهِ قِيلَ يَا رَسُولَ اللَّهِ فَأَيُّ الْمَالِ بَعْدَ الزَّرْعِ خَيْرٌ قَالَ رَجُلٌ فِي

١- النسعة- سير عريض من جلد. (مجمع البحرين- نسع- ٤- ٣٩٧).

٢- يأتى فى البابين ٨١ و ٨٤ من أبواب تروک الاحرام.

٣- يأتى فى البابين ٤٢ من أبواب الصيد.

٤- تقدم فى الباب ١٩، و فى الحديثين ١ و ٨ من الباب ٢٠ من أبواب قواطع الصلاة.

٥- يأتى فى الحديث ٣ من الباب ٣٩، و فى الحديث ٤ من الباب ٤٠ من أبواب الصيد. و تقدم ما يدلّ على النهى عن قتل النحل فى الحديث ٥ من الباب ١٠ من هذه الأبواب.

٦- الباب ٤٨ فيه ٥ أحاديث.

٧- الفقيه ٢- ٢٩١- ٢٤٨٨، و أورد قطعة منه فى الحديث ٩ من الباب ٢٤ من أبواب مقدمات التجارة، و فى الحديث ١ من الباب ١، و صدره فى الحديث ٩ من الباب ٣ من أبواب المزارعة.

غَنَمِهِ قَدْ تَبِعَ بِهَا مَوَاضِعَ الْقَطْرِ يُقِيمُ الصَّلَاةَ وَ يُؤْتِى الزَّكَاةَ قِيلَ يَا رَسُولَ اللَّهِ فَأَيُّ الْمَالِ بَعْدَ الْغَنَمِ خَيْرٌ قَالَ الْبَقَرُ تَغْدُو بِخَيْرٍ وَ تَرُوحُ بِخَيْرٍ قِيلَ يَا رَسُولَ اللَّهِ فَأَيُّ الْمَالِ بَعْدَ الْبَقَرِ خَيْرٌ قَالَ الرَّاسِيَاتُ فِى الْوَحَلِ وَ الْمُطْعِمَاتُ فِى الْمَحْلِ نِعْمَ الشَّيْ ءُ النَّخْلُ مَنْ بَاعَهُ فَإِنَّمَا ثَمَنُهُ بِمَنْزِلَةِ رَمَادٍ عَلَى رَأْسِ شَاهِقَةٍ اشْتَدَّتْ بِهِ الرِّيحُ فِى يَوْمٍ عَاصِفٍ إِلَّا أَنْ يُخْلِفَ مَكَانَهَا قِيلَ يَا رَسُولَ اللَّهِ فَأَيُّ الْمَالِ بَعْدَ النَّخْلِ خَيْرٌ فَسَكَتَ فَقَالَ لَهُ رَجُلٌ فَأَيْنَ الْإِبِلُ قَالَ فِيهَا الشَّقَاءُ وَ الْجَفَاءُ وَ الْعَنَاءُ وَ بُعْدُ الدَّارِ تَغْدُو مُدْبِرَةً وَ تَرُوحُ مُدْبِرَةً لَا يَأْتِى خَيْرُهَا إِلَّا مِنْ جَانِبِهَا الْأَشْأَمِ أَمَا إِنَّهَا لَا تَعْدَمُ الْأَشْقِيَاءَ الْفَجَرَةَ.

وَ رَوَاهُ فِى الْمَجَالِسِ وَ فِى مَعَانِى الْأَخْبَارِ أَيْضاً عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ يَزِيدَ النَّوْفَلِيِّ عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أَبِى زِيَادٍ عَنِ الصَّادِقِ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ آبَائِهِ ع (١)

وَ فِى الْخِصَالِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ مَاجِيلَوَيْهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ هَاشِمٍ عَنِ النَّوْفَلِيِّ (٢)

وَ رَوَاهُ الْكُلَيْنِيُّ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ (٣)

قَالَ الصَّدُوقُ مَعْنَى قَوْلِهِ وَ لَا يَأْتِی خَيْرُهَا إِلَّا مِنْ جَانِبِهَا الْأَشْأَمِ أَنَّهَا لَا تُحْلَبُ وَ لَا تُرْكَبُ إِلَّا مِنَ الْجَانِبِ الْأَيْسَرِ (٤).

******

ترجمه:

***

محمد بن علی بن حسین گفت: "از رسول خدا (ص) پرسیدند: 'کدام مال بهتر است؟' او گفت: 'کشت و زرعی که صاحبش آن را کاشته و اصلاح کرده و حق آن را در روز برداشت ادا کرده باشد.' گفته شد: 'ای رسول خدا، پس کدام مال بعد از زراعت بهتر است؟' او گفت: 'مردی که در میان گوسفندانش است و آنها را به جاهای باران زا می برد و نماز را اقامه می کند و زکات می دهد.' گفته شد: 'ای رسول خدا، پس کدام مال بعد از گوسفندان بهتر است؟' او گفت: 'گاوها، که صبح با خیر می آیند و شب با خیر برمی گردند.' گفته شد: 'ای رسول خدا، پس کدام مال بعد از گاوها بهتر است؟' او گفت: 'نخل های ثابت در گل و نخل های غذادهنده در قحطی، نعم شیء نخل است. هر کسی که آن را بفروشد، قیمت آن مانند خاکستر بر قله کوهی است که در روزی طوفانی با باد شدید روبرو شده باشد، مگر اینکه جای آن را پر کند.' گفته شد: 'ای رسول خدا، پس کدام مال بعد از نخل ها بهتر است؟' او ساکت شد. سپس مردی گفت: 'پس شترها کجایند؟' او گفت: 'در آنها مشقت، خشونت، زحمت و دوری از خانه است. صبح می روند و شب برمی گردند. خیر آنها تنها از سمت شوم آنها می آید. بدانید که آنها اشقیا و فاجران را کم ندارند.

***

١- أمالی الصدوق- ٢٨٦- ٢، و معانی الأخبار- ١٩٦- ٣.

٢- الخصال- ٢٤٥- ١٠٥.

٣- الکافی ٥- ٢٦٠- ٦.

٤- الفقیه ٢- ٢٩١- ٢٤٨٨ ذیل حدیث ٢٤٨٨.

[رقم الحدیث الکلی: ١٥٤٧٩ - رقم الحدیث الباب: ٢]

١٥٤٧٩- ٢- (١) قَالَ وَ قَالَ ع فِی الْغَنَمِ إِذَا أَقْبَلَتْ أَقْبَلَتْ وَ إِذَا أَدْبَرَتْ أَقْبَلَتْ وَ الْبَقَرُ إِذَا أَقْبَلَتْ أَقْبَلَتْ وَ إِذَا أَدْبَرَتْ أَدْبَرَتْ وَ الْإِبِلُ إِذَا أَقْبَلَتْ أَدْبَرَتْ وَ إِذَا أَدْبَرَتْ أَدْبَرَتْ.

******

ترجمه:

***

او (ع) گفت: "در مورد گوسفندان، اگر به سوی شما بیایند، به سوی شما خواهند آمد، و اگر برگردند، به سوی شما خواهند آمد. در مورد گاوها، اگر به سوی شما بیایند، به سوی شما خواهند آمد، و اگر برگردند، برخواهند گشت. اما در مورد شترها، اگر به سوی شما بیایند، برمی گردند، و اگر برگردند، باز هم برمی گردند.

***

[رقم الحدیث الکلی: ١٥٤٨٠ - رقم الحدیث الباب: ٣]

١٥٤٨٠- ٣- (٢) أَحْمَدُ بْنُ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ الْبَرْقِیُّ فِی الْمَحَاسِنِ عَنِ النَّهِیکِیِّ وَ یَعْقُوبَ بْنِ یَزِیدَ عَنِ الْعَبْدِیِّ عَنْ أَبِی وَکِیعٍ عَنْ أَبِی إِسْحَاقَ عَنْ عَلِیٍّ ع قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص عَلَیْکُمْ بِالْغَنَمِ وَ الْحَرْثِ فَإِنَّهُمَا یَغْدُوَانِ بِخَیْرٍ وَ یَرُوحَانِ بِخَیْرٍ.

******

ترجمه:

***

از ابی اسحاق از علی (ع): "رسول خدا (ص) گفت: 'به گوسفندان و زراعت پایبند باشید، زیرا که آنها صبح با خیر می روند و شب با خیر برمی گردند.'"

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵٤۸۱ - رقم الحدیث الباب: ٤]

۱۵٤۸۱- ٤- (۳) وَ فِی مَعَانِی الْأَخْبَارِ وَ الْخِصَالِ عَنْ عَلِیِّ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ مُوسَی عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ عَنْ صَالِحِ بْنِ أَبِی حَمَّادٍ عَنْ إِسْمَاعِیلَ بْنِ مِهْرَانَ عَنْ أَبِیهِ عَنْ عَمْرِو بْنِ أَبِی الْمِقْدَامِ عَنْ أَبِی عَبْدِ اللَّهِ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ آبَائِهِ ع قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص الْغَنَمُ إِذَا أَقْبَلَتْ أَقْبَلَتْ وَ إِذَا أَدْبَرَتْ أَقْبَلَتْ وَ الْبَقَرُ إِذَا أَقْبَلَتْ أَقْبَلَتْ وَ إِذَا أَدْبَرَتْ أَدْبَرَتْ وَ الْإِبِلُ أَعْنَانُ (٤) الشَّیَاطِینِ إِذَا أَقْبَلَتْ أَدْبَرَتْ وَ إِذَا أَدْبَرَتْ أَدْبَرَتْ وَ لَا یَجِی ءُ خَیْرُهَا إِلَّا مِنْ جَانِبِهَا الْأَشْأَمِ قِیلَ یَا رَسُولَ اللَّهِ فَمَنْ یَتَّخِذُهَا بَعْدَ ذَا قَالَ فَأَیْنَ الْأَشْقِیَاءُ الْفَجَرَةُ.

******

ترجمه:

***

از عمرو بن ابی المقدام از ابی عبدالله جعفر بن محمد (ع) از پدرانش (ع): "رسول خدا (ص) گفت: 'گوسفندان اگر به سوی شما بیایند، به سوی شما خواهند آمد، و اگر برگردند، به سوی شما

خواهند آمد. گاوها اگر به سوی شما بیایند، به سوی شما خواهند آمد، و اگر برگردند، برمی گردند. اما شترها ابزار شیطان هستند؛ اگر به سوی شما بیایند، برمی گردند، و اگر برگردند، باز هم برمی گردند، و خیر آنها تنها از سمت شوم آنها می آید.' گفته شد: 'ای رسول خدا، پس چه کسی آنها را نگه دارد؟' او گفت: 'پس اشقیا و فاجران کجا هستند؟'"

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵۴۸۲ - رقم الحدیث الباب: ۵]

۱۵۴۸۲- ۵- (۵) وَ فِی الْخِصَالِ عَنْ أَبِیهِ عَنْ سَعْدٍ عَنْ یَعْقُوبَ بْنِ یَزِیدَ عَنْ زِیَادٍ الْقَنْدِیِّ عَنْ أَبِی وَکِیعٍ عَنْ أَبِی إِسْحَاقَ عَنِ الْحَارِثِ

ص: ۵۳۹

۱- الفقیه ۲- ۲۹۲- ۲۴۸۹.

۲- المحاسن- ۶۴۳- ۱۶۵.

۳- معانی الأخبار- ۳۲۱- ۱، و الخصال- ۲۴۶- ۱۰۶.

۴- الأعنان- النواحی، کانه قال- إنها لکثرة آفاتها کأنّها من نواحی الشیاطین فی أخلاقها و طبائعها. (النهایة ۳- ۳۱۳).

۵- الخصال- ۴۵- ۴۴، و أورد نحوه عن المحاسن فی الحدیث ۴ من الباب ۲۴ من هذه الأبواب.

عَنْ عَلِیٍّ ع قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص عَلَیْکُمْ بِالْغَنَمِ وَ الْحَرْثِ فَإِنَّهُمَا یَرُوحَانِ بِخَیْرٍ وَ یَغْدُوَانِ بِخَیْرٍ قِیلَ یَا رَسُولَ اللَّهِ فَأَیْنَ الْإِبِلُ قَالَ تِلْکَ أَعْنَانُ الشَّیَاطِینِ یَأْتِیهَا خَیْرُهَا مِنَ الْجَانِبِ الْأَشْأَمِ قِیلَ یَا رَسُولَ اللَّهِ إِنْ سَمِعَ النَّاسُ بِذَلِکَ تَرَکُوهَا فَقَالَ إِذاً لَا یَعْدَمُهَا الْأَشْقِیَاءُ الْفَجَرَةُ.

(۱)

******

ترجمه:

***

از حارث از علی (ع): "رسول خدا (ص) گفت: 'به گوسفندان و زراعت پایبند باشید، زیرا که آنها شب با خیر برمی گردند و صبح با خیر می روند.' گفته شد: 'ای رسول خدا، پس شترها چه؟' او گفت: 'آنها ابزار شیطان هستند؛ خیر آنها تنها از سمت شومشان می آید.' گفته شد: 'ای رسول خدا، اگر مردم این را بشنوند، آنها را رها می کنند.' او گفت: 'در آن صورت، فاجران و اشقیا آنها را خواهند داشت.'"

***

٤٩- بَابُ كَرَاهَةِ كَوْنِ الْإِبِلِ مُحَمَّلَةً مَعْقُولَةً

اشارة

(٢) ٤٩ بَابُ كَرَاهَةِ كَوْنِ الْإِبِلِ مُحَمَّلَةً مَعْقُولَةً

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلى: ١٥٤٨٣ - رقم الحديث الباب: ١]

۱۵۴۸۳- ۱- (۳) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنِ السَّكُونِيِّ بِإِسْنَادِهِ أَنَّ النَّبِيَّ ص أَبْصَرَ نَاقَةً مَعْقُولَةً وَ عَلَيْهَا جَهَازُهَا فَقَالَ أَيْنَ صَاحِبُهَا مُرُوهُ فَلْيَسْتَعِدَّ غَداً لِلْخُصُومَةِ.

وَ رَوَاهُ الْبَرْقِيُّ فِي الْمَحَاسِنِ عَنِ النَّوْفَلِيِّ عَنِ السَّكُونِيِّ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَنْ آبَائِهِ ع (٤)

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَى اسْتِحْبَابِ الرِّفْقِ بِالدَّوَابِّ (٥).

******

ترجمه:

***

از سکونی با اسناد خودش : "پیامبر (ص) شتری را دید که بسته شده و بارش روی آن بود. او گفت: 'صاحبش کجاست؟ به او بگویید برای فردا برای خصومت آماده باشد.'"

***

۵۰- بَابُ اسْتِحْبَابِ اعْتِدَالِ حَمْلِ الدَّابَّةِ وَ تَأَخُّرِهِ وَ كَرَاهَةِ مَيْلِهِ

اشارة

(٦) ۵۰ بَابُ اسْتِحْبَابِ اعْتِدَالِ حَمْلِ الدَّابَّةِ وَ تَأَخُّرِهِ وَ كَرَاهَةِ مَيْلِهِ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلى: ١٥٤٨٤ - رقم الحديث الباب: ١]

١٥٤٨٤- ١- (٧) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بِإِسْنَادِهِ عَنِ ابْنِ فَضَّالٍ عَنْ حَمَّادٍ

ص: ٥٤٠

١- و تقدم ما يدلّ على بعض المقصود فى الأبواب ٢٩ و ٣٠ و ٣٢ من هذه الأبواب. و يأتى ما يدلّ عليه فى الحديث ١٣ من الباب ٩ و فى الباب ١٠ من أبواب مقدمات التجارة، و فى الأبواب ٢- ٥ من أبواب المزارعة.

٢- الباب ٤٩ فيه حديث واحد.

٣- الفقيه ٢- ٢٩٢- ٢٤٩٠.

٤- المحاسن- ٣٦١- ٩٠.

٥- تقدم فى البابين ٩ و ١٠ من هذه الأبواب.

٦- الباب ٥٠ فيه حديثان.

٧- الفقيه ٢- ٢٩٢- ٢٤٩٢.

اللَّحَّامِ قَالَ: مَرَّ قِطَارٌ لِأَبِى عَبْدِ اللَّهِ ع فَرَأَى زَامِلَةً قَدْ مَالَتْ فَقَالَ يَا غُلَامُ اعْدِلْ عَلَى هَذَا الْجَمَلِ فَإِنَّ اللَّهَ تَعَالَى يُحِبُّ الْعَدْلَ.

وَ رَوَاهُ الْبَرْقِيُّ فِى الْمَحَاسِنِ عَنِ ابْنِ فَضَّالٍ مِثْلَهُ (١).

******

ترجمه:

***

از حماد اللحام: "قطاری از ابی عبدالله (ع) گذشت و دید که(بار) شتری به پهلو خم شده است. او گفت: 'ای غلام، این شتر را راست کن، زیرا که خداوند تعالی عدالت را دوست دارد.'"

***

[رقم الحدیث الکلی: ۱۵٤۸۵ - رقم الحدیث الباب: ۲]

۱۵٤۸۵- ۲- (۲) قَالَ وَ فِی خَبَرٍ آخَرَ قَالَ النَّبِیُّ ص أَخِّرُوا الْأَحْمَالَ فَإِنَّ الْیَدَیْنِ مُعَلَّقَةٌ وَ الرِّجْلَیْنِ مُوَثَّقَةٌ.

أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا یَدُلُّ عَلَی ذَلِکَ (۳).

******

ترجمه:

***

و در خبر دیگری، پیامبر (ص) گفت: "بارها را عقب بکشید زیرا که دست ها آویزان هستند و پاها بسته شده اند.

***

۵۱- بَابُ اسْتِحْبَابِ دَفْنِ الدَّابَّةِ الَّتِی تَکَرَّرَ الْحَجُّ عَلَیْهَا إِذَا مَاتَتْ وَ کَرَاهَةِ ضَرْبِهَا

اشارة

(٤) ۵۱ بَابُ اسْتِحْبَابِ دَفْنِ الدَّابَّةِ الَّتِی تَکَرَّرَ الْحَجُّ عَلَیْهَا إِذَا مَاتَتْ وَ کَرَاهَةِ ضَرْبِهَا

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلى: ١٥٤٨٦ - رقم الحديث الباب: ١]

١٥٤٨٦- ١- (٥) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ فِي ثَوَابِ الْأَعْمَالِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ عَنِ الصَّفَّارِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ الْبَرْقِيِّ عَنْ يُونُسَ بْنِ يَعْقُوبَ عَنِ الصَّادِقِ ع قَالَ: قَالَ عَلِيُّ بْنُ الْحُسَيْنِ لِابْنِهِ مُحَمَّدٍ ع حِينَ حَضَرَتْهُ الْوَفَاةُ إِنِّي قَدْ حَجَجْتُ عَلَى نَاقَتِي هَذِهِ عِشْرِينَ حَجَّةً فَلَمْ أَقْرَعْهَا بِسَوْطٍ قَرْعَةً فَإِذَا نَفَقَتْ فَادْفِنْهَا لَا يَأْكُلْ لَحْمَهَا السِّبَاعُ فَإِنَّ رَسُولَ اللَّهِ ص قَالَ كُلُّ بَعِيرٍ (٦) يُوقَفُ عَلَيْهِ مَوْقِفَ عَرَفَةَ سَبْعَ حِجَجٍ إِلَّا جَعَلَهُ اللَّهُ مِنْ نَعَمِ الْجَنَّةِ وَ بَارَكَ فِي نَسْلِهِ فَلَمَّا نَفَقَتْ حَفَرَ لَهَا أَبُو جَعْفَرٍ ع وَ دَفَنَهَا.

ص: ٥٤١

١- المحاسن- ٣٦١- ٩١.

٢- الفقيه ٢- ٢٩٢- ٢٤٩١.

٣- تقدم فى الحديث ٩ من الباب ٩ من هذه الأبواب.

٤- الباب ٥١ فيه ٥ أحاديث.

٥- ثواب الأعمال- ٧٤- ١.

٦- فى المصدر- ما من بعير.

وَ رَوَاهُ الْبَرْقِيُّ فِي الْمَحَاسِنِ عَنْ بَعْضِ أَصْحَابِنَا رَفَعَهُ إِلَى أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع مِثْلَهُ (١).

******

ترجمه:

***

از یونس بن یعقوب از صادق (ع): "علی بن حسین به پسرش محمد (ع) هنگام مرگ گفت: 'من با این ناقه ام بیست حج بجا آوردم و هرگز با تازیانه ای به آن ضربه نزدم. اگر مرد، آن را دفن کن تا گوشت آن را درندگان نخورند. زیرا رسول خدا (ص) گفت: هر شتری که هفت حج در موقف عرفه حاضر شود، خداوند آن را از نعمت های بهشت قرار می دهد و در نسلش برکت می دهد.' وقتی شتر مرد، ابو جعفر (ع) برای آن قبر کند و دفنش کرد

***

[رقم الحديث الكلى: ١٥٤٨٧ - رقم الحديث الباب: ٢]

١٥٤٨٧- ٢- (٢) وَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ عَنِ الصَّفَّارِ عَنْ يَعْقُوبَ بْنِ يَزِيدَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُرَازِمٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص مَا مِنْ دَابَّةٍ عُرِّفَ بِهَا خَمْسَ مَرَّاتٍ إِلَّا كَانَتْ مِنْ نَعَمِ الْجَنَّةِ.

وَ رَوَاهُ الْبَرْقِيُّ فِي الْمَحَاسِنِ عَنْ يَعْقُوبَ بْنِ يَزِيدَ مِثْلَهُ (٣).

******

ترجمه:

***

از محمد بن مرزم از پدرش از ابی عبدالله (ع): "رسول خدا (ص) گفت: 'هیچ دابه ای (حیوانی) که پنج بار با آن انجام حج داده شده باشد، نیست مگر اینکه از نعمت های بهشت خواهد بود.'"

***

[رقم الحديث الكلى: ١٥٤٨٨ - رقم الحديث الباب: ٣]

١٥٤٨٨- ٣- (٤) قَالَ وَ رَوَى بَعْضُهُمْ وُقِفَ بِهَا ثَلَاثَ وَقَفَاتٍ.

******

ترجمه:

***

> گفت: "و برخی از آنها روایت کرده اند که سه وقفه(حج) با آن انجام شده است."

***

[رقم الحديث الكلى: ١٥٤٨٩ - رقم الحديث الباب: ٤]

١٥٤٨٩- ٤- (٥) وَ فِي الْخِصَالِ عَنِ الْمُظَفَّرِ بْنِ جَعْفَرٍ الْعَلَوِيِّ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ مَسْعُودٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ خَالِدٍ الطَّيَالِسِيِّ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ حُمْرَانَ (٦) عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ ع فِي حَدِيثٍ أَنَّ عَلِيَّ بْنَ الْحُسَيْنِ ع حَجَّ عَلَى نَاقَةٍ لَهُ عِشْرِينَ حَجَّةً فَمَا قَرَعَهَا بِسَوْطٍ فَلَمَّا نَفَقَتْ أَمَرَ بِدَفْنِهَا لِئَلَّا يَأْكُلَهَا السِّبَاعُ إِلَى أَنْ قَالَ وَ لَقَدْ كَانَ يَسْقُطُ مِنْهُ كُلَّ سَنَةٍ سَبْعُ ثَفِنَاتٍ مِنْ مَوَاضِعِ سُجُودِهِ لِكَثْرَةِ صَلَاتِهِ وَ كَانَ يَجْمَعُهَا فَلَمَّا مَاتَ دُفِنَتْ مَعَهُ وَ لَقَدْ بَكَى عَلَى أَبِيهِ الْحُسَيْنِ ع عِشْرِينَ سَنَةً.

******

ترجمه:

***

از محمد بن حمران از پدرش از ابی جعفر (ع) در حدیثی: "علی بن حسین (ع) با ناقه اش بیست حج انجام داد و هرگز با تازیانه ای به آن ضربه نزد. وقتی مرد، دستور داد که آن را دفن کنند تا درندگان گوشتش را نخورند. و هر سال از مواضع سجود او هفت پینه می افتاد به دلیل کثرت نمازش. او آنها را جمع می کرد و وقتی مرد، با او دفن شدند. و بیست سال برای پدرش حسین (ع) گریست."

***

ص: ٥٤٢

١- المحاسن- ٦٣٥- ١٣٣.

٢- ثواب الأعمال- ٢٢٨- ١.

٣- المحاسن- ٦٣٦- ١٣٤.

٤- المحاسن- ٦٣٦- ذيل حديث ١٣٤.

٥- الخصال- ٥١٨- ٤، و أورد صدره فى الحديث ٦ من الباب ٣٠ من أبواب أعداد الفرائض، و قطعة منه فى الحديث ٨ من الباب ١٣ من أبواب الصدقة.

٦- فى المصدر- حمزة بن حمران.

[رقم الحديث الكلى: ١٥٤٩٠ - رقم الحديث الباب: ٥]

١٥٤٩٠- ٥- (١) أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْبَرْقِيُّ فِي الْمَحَاسِنِ عَنْ يَعْقُوبَ بْنِ يَزِيدَ (٢) عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سِنَانٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: حَجَّ عَلِيُّ بْنُ الْحُسَيْنِ ع عَلَى نَاقَتِهِ عَشْرَ سِنِينَ مَا قَرَعَهَا بِسَوْطٍ وَ لَقَدْ بَرَكَتْ بِهِ سَنَةً مِنْ سَنَوَاتِهِ فَمَا قَرَعَهَا بِسَوْطٍ.

******

ترجمه:

***

از عبدالله بن سنان از ابی عبدالله (ع) گفت: "علی بن حسین (ع) ده سال بر ناقه اش حج گزارد، و هرگز با تازیانه ای به آن ضربه نزد. و حتی یک سال، او را نشاند، اما هرگز با تازیانه ای به آن ضربه نزد.

***

۵۲- بَابُ أَنَّهُ يُكْرَهُ أَنْ تُعَرْقَبَ الدَّابَّةُ إِنْ حَرَنَتْ فِي أَرْضِ الْعَدُوِّ بَلْ تُذْبَحُ وَ يُكْرَهُ أَنْ يُنْزَى حِمَارٌ عَلَى عَتِيقَةٍ

اشارة

(۳) ۵۲ بَابُ أَنَّهُ يُكْرَهُ أَنْ تُعَرْقَبَ الدَّابَّةُ إِنْ حَرَنَتْ فِي أَرْضِ الْعَدُوِّ بَلْ تُذْبَحُ وَ يُكْرَهُ أَنْ يُنْزَى حِمَارٌ عَلَى عَتِيقَةٍ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلى: ۱۵۴۹۱ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱۵۴۹۱- ۱- (٤) مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ النَّوْفَلِيِّ عَنِ السَّكُونِيِّ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص إِذَا حَرَنَتْ عَلَى أَحَدِكُمْ دَابَّتُهُ (فِي أَرْضِ الْعَدُوِّ فِي سَبِيلِ اللَّهِ) (٥) فَلْيَذْبَحْهَا وَ لَا يُعَرْقِبْهَا.

وَ رَوَاهُ الشَّيْخُ بِإِسْنَادِهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ بْنِ يَحْيَى عَنْ بُنَانِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ الْمُغِيرَةِ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع (٦)

وَ رَوَاهُ بِإِسْنَادٍ آخَرَ يَأْتِي فِي الصَّيْدِ وَ الذَّبَائِحِ (٧).

******

ترجمه:

***

از سکونی از ابی عبدالله (ع): "رسول خدا (ص) گفت: 'اگر حیوان شما در زمین دشمن در راه خدا بماند(دست دشمن افتاد)، آن را ذبح کنید و پای آن را نبرید.'"

***

[رقم الحديث الكلى: ۱۵۴۹۲ - رقم الحديث الباب: ۲]

۱۵۴۹۲- ۲- (٨) وَ بِالْإِسْنَادِ قَالَ: قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع لَمَّا كَانَ يَوْمُ مُؤْتَةَ

۱- المحاسن- ۳٦۱- ۹۳، و أورده فی الحدیث ۱۱ من الباب ۱۰ من هذه الأبواب.

۲- فی المصدر زیادة- عن ابن أبی عمیر.

٣- الباب ٥٢ فيه حديثان.

٤- الكافى ٥- ٤٩- ٨، و المحاسن- ٦٣٤- ١٢٦.

٥- فى المصدر- يعنى أقامت فى أرض العدو أو فى سبيل اللّه. و كتب فى هامش المخطوط ما نصه- مكتوب على الهامش، و لير.

٦- التهذيب ٦- ١٧٣- ٣٣٧.

٧- يأتى فى الحديث ١ من الباب ٣٩ من أبواب الذبائح.

٨- الكافى ٥- ٤٩- ٩.

كَانَ جَعْفَرُ بْنُ أَبِی طَالِبٍ عَلَی فَرَسٍ لَهُ فَلَمَّا الْتَقَوْا نَزَلَ عَنْ فَرَسِهِ فَعَرْقَبَهَا بِالسَّيْفِ فَكَانَ أَوَّلَ مَنْ عَرْقَبَ فِی الْإِسْلَامِ.

وَ رَوَاهُ الْبَرْقِیُّ فِی الْمَحَاسِنِ عَنِ النَّوْفَلِیِّ (١) وَ كَذَا الَّذِی قَبْلَهُ أَقُولُ: وَ تَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَی الْحُكْمِ الْأَخِيرِ فِی إِسْبَاغِ الْوُضُوءِ (٢).

******

ترجمه:

***

او گفت: "ابو عبدالله (ع) گفت: 'در روز مؤته، جعفر بن ابی طالب بر اسبی بود. وقتی با دشمنان روبرو شد، از اسبش پایین آمد و با شمشیر آن را از پای درآورد. او اولین کسی بود که در اسلام این کار را انجام داد.'

***

٥٣- بَابُ عَدَمِ جَوَازِ قَتْلِ الْهِرَّةِ وَ الْبَهِيمَةِ إِلَّا مَا اسْتُثْنِیَ

اشارة

(۳) ۵۳ بَابُ عَدَمِ جَوَازِ قَتْلِ الْهِرَّةِ وَ الْبَهِيمَةِ إِلَّا مَا اسْتُثْنِيَ

******

ترجمه:

***

***

[رقم الحديث الكلى: ۱۵۴۹۳ - رقم الحديث الباب: ۱]

۱۵۴۹۳- ۱- (٤) مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ فِي عِقَابِ الْأَعْمَالِ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ مَسْرُورٍ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عَامِرٍ عَنْ عَمِّهِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَامِرٍ عَنِ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ عَنْ حَفْصِ بْنِ الْبَخْتَرِيِّ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: إِنَّ امْرَأَةً عُذِّبَتْ فِي هِرَّةٍ رَبَطَتْهَا حَتَّى مَاتَتْ عَطَشاً.

******

ترجمه:

***

از حفص بن بختری از ابی عبدالله (ع) گفت: "زنی به خاطر گربه ای که آن را بسته بود تا از تشنگی بمیرد، عذاب دید."

***

[رقم الحديث الكلى: ۱۵۴۹٤ - رقم الحديث الباب: ۲]

١٥٤٩٤- ٢- (٥) الْحَسَنُ بْنُ الْفَضْلِ الطَّبْرِسِيُّ فِی مَکَارِمِ الْأَخْلَاقِ نَقْلًا مِنْ کِتَابِ الْمَحَاسِنِ عَنِ الصَّادِقِ ع قَالَ: أَقْذَرُ الذُّنُوبِ ثَلَاثَةٌ قَتْلُ الْبَهِیمَةِ وَ حَبْسُ مَهْرِ الْمَرْأَةِ وَ مَنْعُ الْأَجِیرِ أَجْرَهُ.

ص: ٥٤٤

١- المحاسن- ٦٣٤- ١٢٧.

٢- تقدم فی الحدیث ٤ من الباب ٥٤ من أبواب الوضوء.

٣- الباب ٥٣ فیه حدیثان.

٤- عقاب الأعمال- ٣٢٧- ٦، و أورده فی الحدیث ١٣ من الباب ١ من أبواب القصاص فی النفس.

٥- مکارم الأخلاق- ٢٣٧، و أورده فی الحدیث ٥ من الباب ٥ من أبواب الاجارة.

******

ترجمه:

***

حسن بن فضل طبرسی در "مکارم الاخلاق" نقل از کتاب "المحاسن" از صادق (ع) گفت: "ناپاک ترین گناهان سه چیز است: کشتن حیوان، نگه داشتن مهریه زن و ممانعت از پرداخت مزد کارگر."

***

ص: ٥٤٥